

v.I.
e.

www.libtool.com.cn

Frage

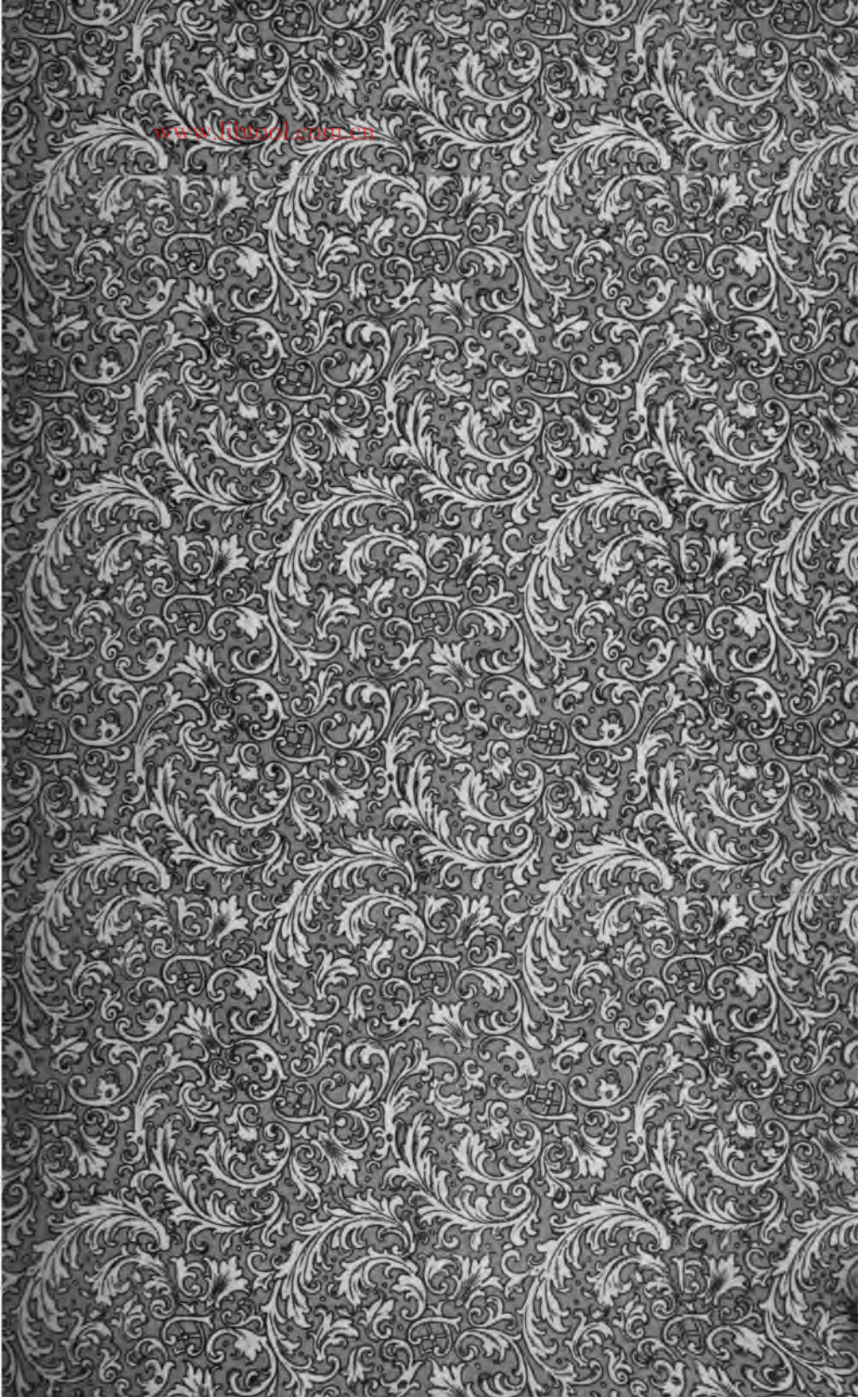
Antwort

—

www.industry.com

www.fibresol.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

1740—1835. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK

Corpus Juris Hungarici

MAGYAR TÖRVÉNYTÁR

1000—1895

MILLENNIUMI EMLÉKKIADÁS

DE CSIKY KÁLMÁN

MŰEGYETEMI TANÁR

DE KOLOSVÁRI SÁNDOR

EGYETEMI TANÁR

NAGY GYULA

ORSZ. LEVÉLTÁRNOK

DE ÓVÁRI KELEMEN

EGYETEMI TANÁR

TÓTH LŐRINCZ

NY. CURIAI TANÁCSÉLNÖK

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTI

DE MÁRKUS DEZSŐ

KIR. TÖRVÉNYSZÉKI BÍRÓ

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVTOMDA

1901

F. a. T.

2. e.

MAGYAR TÖRVÉNYTÁR

1740—1835. ÉVI

TÖRVÉNYCZIKKEK

FORDITOTTA

DE CSIKY KÁLMÁN

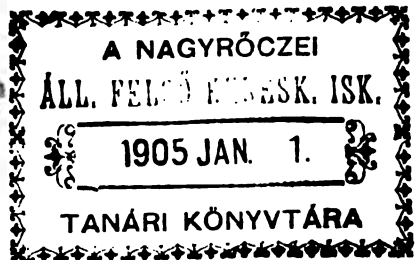
A KIR. MŰGYETEMEN A KÖZIGAZGATÁSI JOG ÉS A MAGYAR MAGÁNJOG NY. H. TANÁR

MAGYARÁZATOKKAL ÉS UTALÁSOKKAL KISÉRI

DE MÁRKUS DEZSŐ

KIR. TÖRVÉNYSZÉKI BIRÓ

STANFORD UNIVERSITY
SERIES
OCT 1978

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

1901 .

737

8

0-1835

www.libtool.com.cn

Kuv. é. 5863

Minden jog fentartva.

Franklin-Társulat nyomdája.

E KÖTET TARTALMANAK MUTATÓJA.

	Lap
A Habsburg-házból származott királyok uralkodása alatt alkotott törvények.	
· IV. (1740—1835.) _ _ _ _ _	4
Rövidítések magyarázata _ _ _ _ _	VI
Az 1740—1835. évi törvénycikkek időrendbeli mutatója _ _ _ _ _	VII
A II. Mária (Terézia) alatt alkotott törvénycikkek (1740—1780) _ _	5
A II. Lipót alatt alkotott törvénycikkek (1790—1792) _ _ _ _ _	137
A Ferencz alatt alkotott törvénycikkek (1792—1835) _ _ _ _ _	229

RÖVIDÍTÉSEK MAGYARÁZATA.

- Ap. P. T. a.** vagy **ed.** = *Approbatæ Constitutiones, Pars, Titulus, articulus* vagy *edictum*.
Art, art. = *Articulus*.
B. T. L. = Az osztrák Birodalmi Törvénylap (*Reichsgesetzblatt*. Pl. 1851. B. T. L. 49 = 1851. évi Birodalmi Törvénylap 49. szám).
Comp. P. T. a. = *Compilatæ Constitutiones Pars, Titulus, articulus*.
cs. = császári.
Cz., cz. = Czim.
Decr. = *Decretum*.
Hk. = Werbőczy István Hármaskönyve. (Hk. I. 1. = I. Rész 1 czim.)
Id. törv. szab. = Az 1861. évi országbirói értekezlet által javaslatba hozott ideiglenes törvénykezési szabályok.
k. = könyv, kötet.
kor. e. = A II. Mátyás megkoronázása előtt alkotott 1608. évi törvényczikkek.
kor. u. = A II. Mátyás megkoronázása után alkotott 1608. évi törvényczikkek.
min. = miniszter, miniszteri.
Ny. p., par. = Császári nyilt parancs.
R. G. Bl. = Az osztrák «*Reichsgesetzblatt*» (hivatalos törvény- és rendeletgyűjtemény. Pl. 1878. R. G. Bl. 64. = 1878. *Reichsgesetzblatt* 64. szám.
R. T. = Magyarországi Rendeletek Tára (Pl. 1869. R. T. 89 = 1869. évi Rendeletek Tára 89. lap).
rend. = rendelet.
szab. = szabály, szabályzat.
T., Tit. = *Titulus*.
urb. = urbéri.
V. ö. = *Vesd össze* (Pl. v. ö. 1875: XX. t. cz. 20. §. = *vesd össze* az 1875: XX. törvényczikk 20. §-ával); v. ö. 20. §. = *vesd össze* az illető t. czikk 20. §-ával.
-

**AZ 1740–1835. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK
IDŐRENDBELI MUTATÓJA.**

★

**INDEX CHRONOLOGICUS DECRETORUM
A. 1740–1835.**

www.libtool.com.cn

INDEX. — TARTALOM.

II. MÁRIA (TERÉZIA)

(1740—1780).

DECRETUM ANNI 1741.

Art. 1. *Serenissima, et potentissima domina, domina Maria Theresia in regnam Hungariae, partiumque eidem annexarum, inauguratur, et coronatur* 10

Art. 2. *Diploma regium, per sacram regiam majestatem ante felicem inaugurationem, coronationemque suam, statibus, et ordinibus regni datum, publicis constitutionibus regni inseritur* — 10

Art. 3. *Neo-coronatae regiae majestati honorarium offertur* — — 16

Art. 4. *Serenissimus princeps dominus Franciscus dux Lotharingiae et Barri, magnus dux Hebruriae, pro corregente et coadministratore regni Hungariae, partiumque eidem annexarum, modalitate subinserta declaratur* — — 18

Art. 5. *Comes Joannes Pálffy ab Erdőd, perpetuus in Vöröskő, in regni palatinum eligitur* — — — 20

Art. 6. *De electione conservatorum sacrae regni coronae* — — — 22

Art. 7. *De personali regiae majestatis in regno residentia* — — — 22

Art. 8. *De clausula diplomatis: prout super eorum usu, et intellectu, regio ac communi statuum consensu diaetaliter conventum fuerit; ad fundamentalia jura, libertates, immunitates, et praerogativas statuum, et ordinum regni nullatenus extendenda* — — — 24

Art. 9. *De officio palatinali* — — 24

Art. 10. *De primatiali, et archiepiscopali dignitate* — — — 24

Art. 11. *De rebus, et negotiis Hungaricis; per Hungaros tractandis* — — 26

Art. 12. *De jurisdictione tavernicorum regalium magistris* — — — 26

1741. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK.

1. Czikk. *A fenséges és leghatalmasabb urasszony, Mária Terézia urasszony, Magyarország és a hozzákapcsolt részek királynőjévé fölavattatik és koronáztatik* — — — — — 11

2. Czikk. *A királyi hitlevél, melyet Ő királyi felsége szerencsés fölavatása és megkoronáztatása előtt az ország karainak és rendjeinek adott, az ország köztörvényei közé iktattatik* — — — 11

3. Czikk. *Az ujonnan koronázott királyi felségnek tiszteletdíj ajánlatik* 17

4. Czikk. *A fenséges fejedelem ur, Ferencz Lotharingia és Bar hercege, Etruria nagyhercege, Magyarország és a hozzákapcsolt részek társuralkodójának és társ kormányzójának nyilvánítatik, az alább beiktatott módozat szerint* 19

5. Czikk. *Erdődí gróf Pálffy János, Vöröskő örökös ura, az ország nádorává megválasztatik* — — — — 21

6. Czikk. *Az ország szent koronája őreinek megválasztásáról* — — — — 23

7. Czikk. *A királyi felségnek az országban való személyes lakásáról* — 23

8. Czikk. *Hogy a hitlevél azon záradéka: »a mint azok használata és értelme iránt a király és a karok közös megegyezésével országgyűlésileg megállapodtunk«, az ország karainak és rendjeinek sarkalatos jogaira, szabadságaira, mentességeire, kiváltságaira, egyáltalában ne legyen kiterjeszthető* — 25

9. Czikk. *A nádori hivatalról* — — 25

10. Czikk. *A primási és érseki méltóságról* — — — — — 25

11. Czikk. *A magyar dolgoknak és ügyeknek magyarok által való intézéséről* — — — — — 27

12. Czikk. *A királyi tárnokmester joghatóságáról* — — — — — 27

- Art. 13. *De regia cancellaria Hungarico-aulica* — — — — — 26
- Art. 14. *De camera regia Hungarica* 28
- Art. 15. *De beneficiorum, dignitatum et officiorum tam ecclesiasticorum, quam secularium collatione* — — — — — 28
- Art. 16. *De praelatorum, aliorumque beneficiatorum in dioecesibus, beneficiisque suis residentia et canonicatum collatione* — — — — — 28
- Art. 17. *De extraneis, beneficia ecclesiastica in regno actu tenentibus* — 30
- Art. 18. *De Transylvania; reapplicatione item et reincorporatione comitatum, districtuum et locorum ad regnum Hungariae spectantium* — — 30
- Art. 19. *De literarum donationalium et armalium expeditione* — — — — 32
- Art. 20. *De negotio communicationis donationum palatinalium articulo 33. anni 1715. praescriptae* — — — — 32
- Art. 21. *De sublatione commissionis neo-aquisticae* — — — — — 32
- Art. 22. *De articuli 8. anni 1715. quoad concursum inibi denotatum declaratione* — — — — — 34
- Art. 23. *De fisci regii in procedendo et juri stando obligatione* — — — 34
- Art. 24. *De regio septem-virali iudicio quatuor assessoribus augendo* — — 34
- Art. 25. *De observanda, per loca credibilia quoad communicationem actorum, in archivis eorum existentium, modalitate* — — — — — 34
- Art. 26. *De accusatore, et delatore in crimine laesae majestatis* — — — 36
- Art. 27. *De facilitanda eorum, quae in regno producuntur, et procreantur, educatione* — — — — — 36
- Art. 28. *De tributo teloniali, nonnisi a jumentis et curribus in regno exigendo; moderandis item vicinarum provinciarum, etiam quoad merces per quaestores induci solitas, vectigalibus, et teloniis* — — — — — 36
- Art. 29. *De quaestu Graecorum, Armenorum et Rascianorum* — — — 36
- Art. 30. *De tollendis excessibus, et quibusvis exactionibus, per commandantes fortalitorum practicari hactenus consuetis* — — — — — 38
- Art. 31. *De generali postarum magistro; et literis, quae ex officio scribentur, sine taxa in officii postarum accipiendis, et extradandis* — — — 38
- Art. 32. *De cursu monetae, gröschl dictae; et cusione minoris monetae* — 38
13. Cikk. *A magyar királyi udvari kancelláriáról* — — — — — 27
14. Cikk. *A magyar királyi kamaráról* — — — — — 29
15. Cikk. *Az egyházi és világi javadalmak, méltóságok és hivatalok adományozásáról* — — — — — 29
16. Cikk. *A főpapoknak és más javadalmasoknak egyházmegyékben s javadalmaikban való lakásáról és kanonokságok adományozásáról* — — — — 29
17. Cikk. *Az egyházi javadalmakat az országban jelenleg bíró külföldiekről* 31
18. Cikk. *Erdélyről, valamint a Magyarországhoz tartozó megyék, kerületek és vidékek visszacsatolásáról és bekebelezéséről* — — — — — 31
19. Cikk. *Adomány- és czimeres levelek kiadásáról* — — — — — 33
20. Cikk. *A nádori adományoknak az 1715. évi 33. cikkelyben előirt közlése ügyéről* — — — — — 33
21. Cikk. *Az új-szerzeményi bizottság ellőrléséről* — — — — — 33
22. Cikk. *Az 1715. évi 8. cikkelyben jelzett összefövetel magyarázatáról* — 35
23. Cikk. *A királyi ügyészégnek a peres eljárásban és a törvény elé állásban való kötelezettségéről* — — — 35
24. Cikk. *A királyi hétszemélyes bíróságnak négy úlnokkal való szaporításáról* — — — — — 35
25. Cikk. *A hiteles helyek által a levéltáraikban levő okiratok közlésére vonatkozó eljárási mód megtartásáról* — 35
26. Cikk. *A felségsértésben vádaskodó és árulkodóról* — — — — — 37
27. Cikk. *Az ország terményei és készítményei kivitelének könnyítéséről* — 37
28. Cikk. *Hogy vámdíjak az országban csupán csak az igavonó állatoktól és szekerektől szedessenek, továbbá arról, hogy a szomszédos tartományok beviteli és uti vámjai a kereskedők által bevitetni szokott árukra nézve mérsékeltesenek* — — — — — 37
29. Cikk. *Görögök, örmények és ráczok kereskedéséről* — — — — — 37
30. Cikk. *Az erősségek parancsnokai által eddigelé gyakoroltatni szokott kihágások és zsarolások megszüntetéséről* 39
31. Cikk. *A főpostamesterről és arról, hogy a hivatalból írott levelek a postahivatalokban bérmentesen fogadtassanak el és adassanak ki* — — — — — 39
32. Cikk. *A Gröschlnek nevezett pénz árfolyamáról és kisebb érem veretéséről* 39

- Art. 33. *De provincia religiosorum societatis Jesu: alternativa item in provincia Mariana ordinis minorum reformatorum; ac conventu Wimpassin-gensi* ... 38
- Art. 34. *De negotio salis; et depositorio ejusdem, in comitatu Nitriensi erigendo* ... 40
- Art. 35. *De adimplenda per oppidanos Jaurinenses, quam capitulo Jaurinensi debent, obligatione* ... 40
- Art. 36. *De oppidis hajdonicalibus* 40
- Art. 37. *De regnis, liberisque montanis civitatibus, per camerales jurisdictiones in juris via haudquaquam turbandis* 40
- Art. 38. *De personis militaribus, fundos civiles tenentibus* ... 40
- Art. 39. *De querimonia Budensis, Pestiensis, Cassoviensis, Strigoniensis, et Szegediensis, regiarum, ac liberarum civitatum* ... 42
- Art. 40. *De remedendis montanarum, liberarum, regiarumque civitatum gravaminibus* ... 42
- Art. 41. *De tara indigenatus* ... 42
- Art. 42. *De commissariatu* ... 42
- Art. 43. *De negotio Pazmaniana, pro convictu nobilium Tyrnaviensi, fundationis* ... 42
- Art. 44. *De fundatione Foglariana* 44
- Art. 45. *De querelis contra nonnullos Moraviae, ac Silesiae locorum accolos, atque Polonos, per comitatus subinsertos, repraesentatis; ac terminandis differentiis metalibus* ... 44
- Art. 46. *De una, eaque sola vera romano-catholica fide, in regnis Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae ultro conservanda* ... 44
- Art. 47. *De auctoritate banali* ... 46
- Art. 48. *De exemptione ab hybernis, transennis item, et condensationibus militaribus regnorum Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae* ... 46
- Art. 49. *Articulus 113. anni 1715. et 88. anni 1723. de Varasdiensi, et Carlostadiensi generalatibus confirmatur* 46
- Art. 50. *De reincorporatione inferioris Sclavoniae* ... 48
- Art. 51. *De appertinentiarum infra-scriptarum familiae Erdődianae restitutione, eidemque impendenda satisfactio; et districtus Kuttinensis jurisdictioni regni reapplicatione* ... 48
- Art. 52. *De bonis Zriniano et Frangepano-fiscalibus, per cameram Graecensem, aliosque possessis* ... 48
- Art. 53. *De metarum inter vicinas*
33. Cikk. A Jézus-társasága rendjének tartományáról, valamint a Sz. Ferencz-rend Mária tartományában való váltakozásról, és a wimpassingeni convent-ről ... 39
34. Cikk. A só ügyéről, és annak Nyitra vármegyében állítandó raktáráról ... 41
35. Cikk. Arról, hogy Győr város polgárai teljesítsék kötelességüket, melylyel a győri káptalannak tartoznak ... 41
36. Cikk. A hajdu városokról ... 41
37. Cikk. Hogy a szabad királyi bányavárosokat a kamarai hatóságok a törvénykezés rendes útjában semmiképen ne háborgassák ... 41
38. Cikk. A polgári telkeket birtokló katonai személyekről ... 41
39. Cikk. Buda, Pest, Kassa, Esztergom és Szeged szabad királyi városok panaszáról ... 43
40. Cikk. A szabad királyi bányavárosok sérelmeinek orvoslásáról ... 43
41. Cikk. A honfújtási díjról ... 43
42. Cikk. A biztosságról ... 43
43. Cikk. A nagyszombati nemes nevelőház részére tett Pázmány-féle alapítvány ügyéről ... 43
44. Cikk. A Foglár-féle alapítványról ... 45
45. Cikk. Morvaország és Szilézia némely helységeinek lakosai és a lengyelek ellen az alább felsorolt vármegyék által bejelentett panaszokról és a határvillongások elintézéséről ... 45
46. Cikk. Az egy és egyedül igaz római katolikus hitnek Dalmát-, Horvát- és Szlavonországokban továbbra is föntartásáról ... 45
47. Cikk. A báni hatalomról ... 47
48. Cikk. Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok a katonai téli szállások, átvonulások és beszállások alól kivételnek ... 47
49. Cikk. Az 1715: 113. és 1723: 88., a varasdi és károlyvárosi kapitányságokról szóló cikkelyek megerősítettnek 47
50. Cikk. Alsó-Szlavonország vissza-keblezéséről ... 49
51. Cikk. Az Erdődý család alább meg-írott tartozandóságainak visszaadásáról, az ugyanannak adandó elégtételről, és a kuttinai kerületnek az ország joghatóságába való visszacsatolásáról ... 49
52. Cikk. A Zrinyi- és Frangepán-féle uravesztett, s a gráci kamara s mások által birtokolt jószágokról ... 49
53. Cikk. A szomszéd Styria és Krajna

Styriae, et Carnioliae provincias rectificatione — — — — — 50

Art. 54. Subsidium pro militia, aliisque publicis regni necessitatibus per status, et ordines regnorum Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae solvi consuetum; una cum media tricesima, et auctione ordinatur — — — — — 50

Art. 55. De pulsione boum, per portum Buccari — — — — — 50

Art. 56. Civitas Segniensis, in integrum jurum suorum restituitur; et intuitu capituli Segniensis; articulus 57. anni 1647. confirmatur — — — — — 50

Art. 57. De unione superioris et inferioris civitatis Crisiensis — — — — — 50

Art. 58. Articulus 31. anni 1729. de transmissione causarum ex tabula bannali, ad curiam regiam modificatur 52

Art. 59. Ut modus insurrectionis, et exercitationis, pro tenore articuli 66. anni 1661. in regnis Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae ultro observetur — — — — — 52

Art. 60. De campi Turopolia, et unius sessionis nobilibus — — — — — 52

Art. 61. Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae, filii nativi, sub denominatione Hungarorum complectuntur — — — — — 52

Art. 62. De libera panni pro confinario regni Croatiae, et Sclavoniae milite, in regnum inductione — — — — — 52

Art. 63. De generali insurrectione, modo infrascripto declarata — — — — — 52

Art. 64. De negotiorum, quae hac diaeta concludi nequiverunt; ad futuram regni diaetam remissione — — — — — 58

Art. 65. Ordo fratrum praedicatorum sancti Dominici, in regnum Hungariae, partesque eidem annexas recipitur — — — — — 58

Art. 66. Serenissimus princeps dominus Carolus Alexander a Lotharingia, erga statuum et ordinum regni invitationem, in Hungarum cooptatur — — — — — 60

Art. 67. Serenissimus princeps dominus Franciscus Mutinae, Rhegii et Mirandulae dux, pariter pro regni Hungariae indigena declaratur — — — — — 60

Art. 68. Excellentissimi, ac illustrissimi domini sacri Romani imperii comites, Joannes Franciscus Godefridus a Dietrichstein et Philippus Josephus Kinszky, in indigenas aequè recipiuntur — — — — — 62

Art. 69. Excellentissimus et illustrissimus dominus Franciscus Ervinus, sacri Romani imperii comes a Schönborn, subinsertique; pariter in regni indigenas recipiuntur — — — — — 62

tartományok között levő határok megigazításáról — — — — — 51

54. Cikk. A Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok karai és rendei által a katonaságra és az ország egyéb szükségleteire fizetendő szokott segedelem a harminczad felével és a pótlékkal együtt rendeztetik — — — — — 51

55. Cikk. A szarvasmarháknak Buccari révén való kihajtásáról — — — — — 51

56. Cikk. Zeng város visszahelyeztetik jogainak teljességébe és a zengi káptalanra vonatkozólag az 1647. évi 57. cikkely megerősítetik — — — — — 51

57. Cikk. Felső- és Alsó-Körös város egyesítéséről — — — — — 51

58. Cikk. A pöröknek a báni tábláról a királyi curiára való fölebbevitelét tárgyzó 1729. évi 31. cikkely módosítatik — — — — — 53

59. Cikk. Hogy a fölkelés és táborozás módja, az 1681. évi 66. cikkely szerint, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországokban továbbra is föntartassék — — — — — 53

60. Cikk. A turmezei és az egyetlen nemesekről — — — — — 53

61. Cikk. A magyarok neve alatt Dalmát-, Horvát- és Szlavonország benszültött fiai is értendők — — — — — 53

62. Cikk. Horvát- és Szlavonország végbeli katonasága részére a posztónak az országba való szabad beviteléről — — — — — 53

63. Cikk. Az alább megírt módon meghatározott általános fölkelésről — — — — — 53

64. Cikk. Azon ügyeknek, melyek a jelen országgyűlésen nem voltak elintézhetőek, a következő országgyűlésre való áttételéről — — — — — 59

65. Cikk. A Szent Domokos prédikáló testvérek rendje Magyarországra és a hozzákapcsolt részekbe befogadtatik — — — — — 59

66. Cikk. Fenséges lotharingiai Károly Sándor herczeg ur, az ország karnak és rendeinek meghívására magyar honfiává fogadtatik — — — — — 61

67. Cikk. A fenséges Ferencz herczeg ur, Modena, Rhégina és Mirandola fejedelme, hasonlóképen Magyarország honfiává nyilváníttatik — — — — — 61

68. Cikk. Dietrichstein János Ferencz Gottfried és Kinszky Fülöp József nagyméltóságú és méltóságos urak, a római szent birodalom grófjai, honfusítottak — — — — — 63

69. Cikk. Nagyméltóságú és méltóságos Schönborn Ferencz Ervin ur, a római szent birodalom grófja, és az alább írottak, hasonlóképen az ország honfiai közé vétetnek fel — — — — — 63

Art. 70. *Illustrissimus dominus comes, Antonius Ignatius Carolus Augustinus a Merzy de Argentau, in indigenam regni similiter recipitur; illustrissimi item domini comites, Alexander Sigismundus, Ferdinandus et Carolus sacri Romani imperii comites a Lymburg Styrum, jam antehac in regni indigenas in patre et respective avo suo recepti; inarticulantur* ... 64

DECRETUM ANNI 1751.

- Art. 1. *De regia suae majestatis caesareo-regiae in regno Hungariae mansione* ... 74
- Art. 2. *De noviter electo regni palatino* ... 74
- Art. 3. *De primatiali et archi-episcopali dignitate; et transferenda illius, ac una capituli eidem subordinati Strigonium mansione* ... 74
- Art. 4. *De sacrae regni coronae conservatoribus* ... 76
- Art. 5. *Comes Carolus Pálffy ab Erdőd, janitorum regalium magister, de resignatione diplomatum, aliorumque actorum publicorum quietatur* ... 76
- Art. 6. *De personalis praesentiae regiae locumtenente* ... 78
- Art. 7. *Capituli Colocensis postliminio restituti, inarticulatio* ... 78
- Art. 8. *De conventu abbatiae de Szalavár instaurando* ... 78
- Art. 9. *De sublatione teloniorum Fokiensis, et Simon-Tornyensis* ... 78
- Art. 10. *De provincia religiosorum societatis Jesu dividenda* ... 80
- Art. 11. *De redemptione tredecim oppidorum Scepusiensium et de excessibus tredecim oppidanorum* ... 80
- Art. 12. *De moderandis parochorum stolis* ... 80
- Art. 13. *De terreno Répás* ... 80
- Art. 14. *De tollendis publico nocivis in regno molis* ... 80
- Art. 15. *De praetensione comitatus Jaurinensis, et aliorum in articulo 97. 1715. comprehensorum comitatum, et civitatum* ... 82
- Art. 16. *De praemptione rerum lignearum impedienda* ... 82
- Art. 17. *De libero navium, ratiumque in quibusvis fluminibus ascendentium et descendentium transitu* ... 82
- Art. 18. *De nobilium in montanis degentium praerogativa* ... 84
- Art. 19. *De immunitate nobilium armillarum* ... 84
- Art. 20. *De fluvio Vago penes oppi-*

70. Cikk. Méltóságos argentaui gróf Merzy Antal Ignác Károly Agost ur szintén honfiusittatik; továbbá méltóságos Lymburg-Styrum Sándor Zsigmond, Ferdinánd és Károly szent birodalmi grófok, kik már előbb atyjok s illetőleg nagyatyjok személyében az ország honfiai közé föl voltak véve, becikkelyeztetnek ... 65

1751. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK.

1. Cikk. Ó császári és királyi felségének Magyarországon való királyi lakásáról ... 75
2. Cikk. Az ország ujonnan választott nádorispánjáról ... 75
3. Cikk. A primási és érseki méltóságról, és székhelyének az alája rendelt káptalannal együtt Esztergomba leendő átviteléről ... 75
4. Cikk. Az ország szent koronája óreiről ... 77
5. Cikk. Erdőd gróf Pálffy Károly, királyi főajtónálló-mester az oklevelek és más közirományok átadása iránt megnyugtatik ... 77
6. Cikk. A királyi személyes jelenlet helyetteséről ... 79
7. Cikk. Az ujonnan visszaállított kalocsai káptalan becikkelyezése ... 79
8. Cikk. A szalavári apátság conventjének visszaállításáról ... 79
9. Cikk. A foki és simontornyai hidvám megszüntetéséről ... 79
10. Cikk. A Jézus-társasági szerzetrend tartományának megosztásáról 81
11. Cikk. A szeptesi tizenhárom város visszaváltásáról és a tizenhárom városbeliek kihágásairól ... 81
12. Cikk. A lelkeszi illetmények szabályozásáról ... 81
13. Cikk. Répás pusztáról ... 81
14. Cikk. Az országban a közönségre nézve káros malmok megszüntetéséről 81
15. Cikk. Győr vármegye és más az 1715. évi 97. cikkelyben felsorolt vármegyék és városok követeléséről ... 83
16. Cikk. A fanemü tárgyak elővételeinek meggátolásáról ... 83
17. Cikk. A hajóknak és tutajoknak, melyek bármely folyón föl vagy lefelé mennek, szabad átkeléséről ... 83
18. Cikk. A bányavárosokban lakó nemesek kiváltásáról ... 85
19. Cikk. A czimerleveles nemesek mentességéről ... 85
20. Cikk. A Vág folyónak Galgócz me-

- dum Galgócz, ad antiquum alveum derivando www.libriool.com.cn ... 84
- Art. 21. De fundatione Löwenburgiana ... 84
- Art. 22. De comitatu Baciensi, in iudicis districtus Cis-Danubiani tabulae judicariae accensendo ... 84
- Art. 23. De comitatibus Syrmienti, Verócziensi, et Posegano ad generalia regni comitia posthac convocandis ... 84
- Art. 24. De reincorporatione eorum, quae ad Hungariam pertinent ... 86
- Art. 25. De Jazygibus et Cumanis ... 86
- Art. 26. Pro limitibus regni, cum vicinis provinciis definiendis, denominantur commissarii ... 86
- Art. 27. De articulari receptione civitatum Jauriensi, Comaromiensis, Neoplantensis et Zomboriensis ... 90
- Art. 28. De sufferendis regii telonii Budensis excessibus, accomodandisque civitatis Cassoviensis querimoniis ... 90
- Art. 29. De satisfactione civitati Trencsiniensi intuitu eorum, quae ab eadem occupata sunt, impertienda ... 90
- Art. 30. De remediandis civitatis Nagy-Bányensis querimoniis ... 90
- Art. 31. De adjustanda civitatis Szegediensis praetensione ... 92
- Art. 32. De praetensionibus infrascriptarum civitatum fundamento articulorum 88. et 97. 1715. adjustandis ... 92
- Art. 33. Quoad querelas, et praetensiones civitatis Psoniensi satisfactio promittitur ... 92
- Art. 34. De abroganda foenilium regnicolarium depascuatione, et sylvarum succisione ... 92
- Art. 35. De metarum inter vicinas provincias, ita et dominium Csáktornya rectificatione ... 92
- Art. 36. De iudicatu comitatensi etiam in causis supremorum, et vice-comitum activis, et passivis, secundum tenorem articuli 35. 1719. in regnis quoque Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae observando ... 94
- Art. 37. De infrascriptis militarum abusibus moderandis, et educillis per eosdem, prout et alios infrascriptos officiales non servandis ... 94
- Art. 38. De locorum infrascriptorum oneri contributionali subiectione; quemadmodum et negotii, ratione contributionis possessionum Mala, et Csernek, accommodatione ... 94
- Art. 39. De civitate Segniensi ... 94
- Art. 40. Celsissimus sac. rom. imperii princeps Livius de Odeschalchi, et alii zóváros mellett régi medrébe leendő visszavezetéséről ... 85
21. Cikk. A Löwenburg-féle alapítványról ... 85
22. Cikk. Bács vármegyének törvénykezés tekintetében a dunáninneni kerületi itélő-tábla alá rendeléséről ... 85
23. Cikk. Hogy Szerém, Verőcze és Pozsega vármegyék ezentúl az országgyűlésekre meghívassanak ... 85
24. Cikk. Azon területek visszacsatolásáról, melyek Magyarországhoz tartoznak ... 87
25. Cikk. A jászokról és kunokról ... 87
26. Cikk. Az ország határainak a szomszéd tartományokkal együtt leendő megállapítására biztosok nevezetnek ki ... 87
27. Cikk. Győr, Komárom, Ujvidék és Zombor városoknak törvényczikkelybe iktatásáról ... 91
28. Cikk. A budai királyi vám kihágásainak megszüntetéséről és Kassa város panaszainak kiegyenlítéséről ... 91
29. Cikk. A Trencsén városnak a tőle elfoglaltakért nyújtandó elégtételről ... 91
30. Cikk. Nagy-Bánya város panaszainak orvoslásáról ... 91
31. Cikk. Szeged város kívánalmának kielégítéséről ... 93
32. Cikk. Az alább megírott városok követeléseinek az 1715. 88. és 97. cikkelyei alapján leendő kiegyenlítéséről ... 93
33. Cikk. Pozsony város panaszaira és követeléseire elégtétel ígertetik ... 93
34. Cikk. A honlakosok kaszáloi lelegettetésének és erdőik levágásának megtiltásáról ... 93
35. Cikk. A határoknak a szomszéd tartományok és a csáktornyai uradalom között leendő megigazításáról ... 93
36. Cikk. Arról, hogy a megyei bírások a fő- és alispánok cselekvő és szenvedő pöreiben és az 1729:35. cikkely tartalma szerint, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországokban is érvényben tartassék ... 95
37. Cikk. A katonai személyek alább írott visszaéléseinek korlátozásáról és arról, hogy azok, valamint az alább említett más tisztviselők mézsárszéket ne tarthassanak ... 95
38. Cikk. Az alább írott helységeknek adózási teher alá vetéséről, valamint Mala és Csernek birtokok adózási ügyének elintézéséről ... 95
39. Cikk. Zeng városról ... 95
40. Cikk. Főméltóságú Odeschalchi Livius, római szent birodalmi herczeg

infra nominati in indigenas recipiuntur ... 94

Art. 41. *Illustrissimi domini liberi barones Ignatius de Koch, et Franciscus Josephus a Tausainct, in indigenas regni cooptantur* ... 96

DECRETUM ANNI 1764—1765.

Art. 1. *De personali regiae majestatis in regno hoc residentia* ... 104

Art. 2. *De generalibus regni comitiis Budae celebrandis* ... 104

Art. 3. *De consilio locumtenentiali regio* ... 104

Art. 4. *De conservatoribus sacrae regni coronae* ... 104

Art. 5. *De collatione officii personalis praesentiae regiae locumtenentis* ... 106

Art. 6. *De honore baronatus regni, capitaneo turmae nobilium praetoriae addendo* ... 106

Art. 7. *De officio districtualis commissariatus Quinque-ecclesiis restaurando* ... 106

Art. 8. *De jurisdictione militari in nobilium bona non exercenda* ... 106

Art. 9. *Nobiles a solutione navali, etiam in trajectu Petrovaradiensis immunes sint* ... 108

Art. 10. *De restauratione capituli Albensis* ... 108

Art. 11. *De locis credibilibus, et eorum obligatione* ... 108

Art. 12. *De literis ex archivo camerarii extradandis, et ex Polonia rehabendis* ... 108

Art. 13. *De fundationibus Szirmaiana, Hrabovszkiana, et Löwenburgiana* ... 110

Art. 14. *De decimis Scepusiensibus* ... 110

Art. 15. *De redemptione castri Lublyó, et XIII. oppidorum Scepusiensium* ... 110

Art. 16. *De differentiis, quoad limites regni cum vicinis provinciis finaliter terminandis* ... 110

Art. 17. *De differentiis inter comitatum Bereghiensem, et dominia Munkács, ac Szent-Miklós terminandis* ... 114

Art. 18. *De telonio Budensi* ... 114

Art. 19. *De fluvio Grano navigabili reddendo* ... 114

Art. 20. *De abusibus civium Quinque-ecclesiensium* ... 114

Art. 21. *De publicis comitatus oneribus, per loca comitatibus ingremiata aequaliter ferendis* ... 114

Art. 22. *De expensis ad legationes Turcicas per nonnullos comitatus factis* ... 116

Art. 23. *De praetensione comitatus Jaurinensis* ... 116

és más alább nevezettek honfiusittanak ... 95

41. Cikk. Méltóságos Koch Ignác és Tausainct Ferencz József báró urak, az ország honfiaivá fogadtatnak ... 97

1764—1765. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK.

1. Cikk. A királyi felségnek az országban való személyes lakásáról ... 105

2. Cikk. Az országgyűléseknek Budán való tartásáról ... 105

3. Cikk. A királyi helytartó-tanácsról ... 105

4. Cikk. Az ország szent koronája őreiről ... 105

5. Cikk. A királyi személyes jelenlét helyettese tisztének adományozásáról ... 107

6. Cikk. Az országzászlósi méltóság a nemes testőrség kapitányának megadatik ... 107

7. Cikk. A pécsi kerületi biztossági hivatalnak visszaállításáról ... 107

8. Cikk. Hogy katonai joghatóság a nemesek javai fölött ne gyakoroltassék ... 107

9. Cikk. A nemesek a révvám fizetése alól a péterváradí révén is mentesek legyenek ... 109

10. Cikk. A székesfejérvári káptalan átalakításáról ... 109

11. Cikk. A hiteles helyekről s kötelezettségükről ... 109

12. Cikk. A kamarai levéltárból kiadandó és a Lengyelországból visszakeresendő oklevelekről ... 109

13. Cikk. A Szirmai, Hrabovszky- és Löwenburg-féle alapítványokról ... 111

14. Cikk. A szepesi dézsmáról ... 111

15. Cikk. Lubló vár és a 13 szepesi város visszaváltásáról ... 111

16. Cikk. Az ország határai iránt a szomszéd tartományokkal fősforgó vilongások végleges elintézéséről ... 111

17. Cikk. A Bereg vármegye, meg a munkácsi és szent-miklósi uradalmak közt fősforgó viták elintézéséről ... 115

18. Cikk. A budai vízi vámról ... 115

19. Cikk. A Garam folyó hajózhatóvá tételéről ... 115

20. Cikk. A pécsi polgárok visszaéléseiről ... 115

21. Cikk. Hogy a vármegyék közterheit a vármegyékbe kebelezett helységek is egyenlően viseljék ... 115

22. Cikk. Némely vármegyéktől a török követségekre tett költségekről ... 117

23. Cikk. Győr vármegye követeléséről ... 117

- Art. 24. De re vestiaria militiae Hungaricae... 116
- Art. 25. De militia ad possessionem Verecske excubante... 116
- Art. 26. De pupillis... 116
- Art. 27. De asyli casuum elaboratione... 118
- Art. 28. De plenipotentiarum, et procuratoria constitutione... 118
- Art. 29. De appellatis in sedibus dominialibus, et iudiciis promontoralibus admittendis... 118
- Art. 30. De littoralis Austriaci recentius inducta compellatione... 118
- Art. 31. De reserato per portum Bucchari commercio... 118
- Art. 32. De telonio in ponte Carlostadiensi... 120
- Art. 33. De praesidiis confinii banalis reparandis... 120
- Art. 34. De figenda in regno per banos solita residentia... 120
- Art. 35. De uno nationali consiliario ad cancellariam regiam Hungarico-aulicam applicando... 120
- Art. 36. De abrogandis per statum militarem practicari solitis diversi generis exactionibus... 120
- Art. 37. De abrogandis, quae status militaris in iurisdictione provinciali induxit, educillis, et macellis... 122
- Art. 38. De appellatis ex tabula banalis causis... 122
- Art. 39. De immunitate civium civitatum Neoplantae, et Zombor, etiam in trajectibus Petrovaradiensis, Daliensis, et Eszekiensis observanda... 122
- Art. 40. De remediis infrascriptarum civitatum querimoniis... 122
- Art. 41. De depositoriis pro productis regni instituendis... 122
- Art. 42. Ordo minorum sancti patris Francisci Seraphici conventualium provinciae a S. Elisabeth, in regnum Hungariae, partesque eidem annexas postlimino receptus inarticulatur... 122
- Art. 43. Congregatio monialium virginum Notre-Dame dictarum, ad regulam sancti Augustini instituta, articulatim recipitur... 124
- Art. 44. Domini principis Josephi Khevenhüller-Metsch, indigenatus declaratur... 124
- Art. 45. Excellentissimus, ac illustrissimus dominus comes Leopoldus a Daun, pro directo descendente Wilhelmii Antonii a Daun, anno adhuc 1687. in indigenam recepti, recognoscitur... 126
24. Cikk. A magyar katonaság ruházati szükségletéről... 117
25. Cikk. A Verecske faluban tanyázó katonaságról... 117
26. Cikk. A gyámoltakról... 117
27. Cikk. A menedék eseteinek kidolgozásáról... 119
28. Cikk. A teljhatalmazott és az ügyvéd rendelkezéséről... 119
29. Cikk. A főlebbezésnek az uriszékeken és a hegybíróságokon való megengedéséről... 119
30. Cikk. Az újabban szokásba hozott osztrák tengermellék elnevezéséről... 119
31. Cikk. A buccarii révnek a közlekedés számára leendő megnyitására... 119
32. Cikk. A károlyvárosi hidvámról... 121
33. Cikk. A bányászati törvények visszahozásáról... 121
34. Cikk. A bán rendes székhelye az országban tüzetik ki... 121
35. Cikk. A magyar királyi udvari kancelláriánál egy nemzetbeli tanácsosnak alkalmazásáról... 121
36. Cikk. A katonai rend által gyakorolt különféle rovatok megszüntetéséről... 121
37. Cikk. Azon korcsmák és mészárszékek megszüntetéséről, melyeket a katonai rend a megyei hatóságban föllállított... 123
38. Cikk. A bán táblától főlebbezett perekéről... 123
39. Cikk. Újvidék és Zombor városok polgárainak a pétervárad, dályai és eszéki révén is megtartandó mentességéről... 123
40. Cikk. Az alább írott városok panaszaik orvoslásáról... 123
41. Cikk. Az ország terményei részére föllállítandó raktárakról... 123
42. Cikk. Szeráfi Szent Ferencz atyának, Szent Erzsébetről elnevezett tartományi kisebb szerzetes-rendje Magyarországra és a hozzákapcsolt részekbe ujjal befogadtatván, törvénybe iktatatik... 123
43. Cikk. A Notre-Dameról nevezett szerzetes-szűzek Szent Agoston rendtartása szerint szervezett gyülekezete bevétetik... 125
44. Cikk. Khevenhüller-Metsch József herczeg urnak honfiusága kijelentetik... 125
45. Cikk. Nagyméltóságú és méltóságos Daun Lipót gróf ur az 1687. évben honfiúvá fogadott Daun Vilmos Antal egyenes leszármazottjának elismertetik... 127

Art. 46. *Eminentissimus sanctae romanae ecclesiae presbyter cardinalis dominus Christophorus a Migázzy; dominus sacri romani imperii princeps Rudolphus de Colloredo; excellentissimi item, ac illustrissimi domini comites Emamuel Dux de Silvia Torouka, Antonius a Salm, Joannes a Chotek, Marchio Antonius a clerici, et Caspar a Migázzy, in regni indigenas recipiuntur* — — — — — 126

Art. 47. *Excellentissimi, ac illustrissimi domini comites Franciscus de Villana-Perlás, Cajetanus a Sauer, Anselmus Casimirus ab et in Eltz-Kempenich, Franciscus Antonius a Lambergh, Eudemius a Castiglion, Troylus a Sermage, Joannes Gobertus ab Aspermonth, dominus Cornelius a Nény; barones praeterea Georgius Ludovicus a Pechmann, Augustinus a Wöber, et Rochus de Lopreszty, pariter in indigenas recipiuntur* — — — — — 130

46. Cziikk. Migazzy Kristóf ur, a római szent egyház főmagasságu presbyter-bibornoka; Colloredo Rudolf ur, római szent birodalmi herczeg; továbbá a nagyméltóságu és méltóságos gróf urak, Silvia Tarouka Emanuel herczeg, Salm Antal, Chotek János, Clerici Antal örgróf és Migazzy Gáspár az ország honfiai közé fölvétetik — — — — — 127

47. Cziikk. A nagyméltóságu és méltóságos Villana-Perlas Ferencz, Sauer Kajetán, Eltz-Kempenich Anselm Kázmér, Lamberg Ferencz Antal, Castiglion Eudém, Sermage Troylus, Aspermonth János Gobert, Nény Kornél gróf urak; azonkívül Pachmann György Lajos, Wöber Ágost és Lopreszty Rochus bárók a honfiak közé fölvétetnek — — — — — 131

II. LIPÓT

(1790—1792).

DECRETUM ANNI 1790.

Art. 1. <i>Serenissimus et potentissimus dominus, dominus Leopoldus secundus Romanorum imperator, in regem Hungariae, partiumque eidem annexarum inauguratur et coronatur</i> ...	144
Art. 2. <i>Diploma regium, per sacram regiam majestatem ante felicem inaugurationem, coronationemque suam statibus et ordinibus regni datum, publicis constitutionibus regni inseritur</i> ...	144
Art. 3. <i>De inauguratione, et coronatione regia, cum singula regiminis mutatione, intra semestre peragenda</i> ...	150
Art. 4. <i>Neo-coronatae regiae majestati honorarium offertur</i> ...	150
Art. 5. <i>Serenissimus archidux Austriae Alexander Leopoldus, in regni palatinum eligitur</i> ...	152
Art. 6. <i>De sacra regni corona Budae asservanda</i> ...	154
Art. 7. <i>De Tybiscano districtu in locum domini Munkáts pro coronali bono substituendo</i> ...	156
Art. 8. <i>De sacrae regni coronae conservatoribus</i> ...	156
Art. 9. <i>De personali regiae majestatis in regno residentia</i> ...	158
Art. 10. <i>De independentia regni Hungariae, partiumque eidem annexarum</i> ...	158
Art. 11. <i>De metis regni non abalienandis, et differentiis ratione earum exortis componendis, et avulsis restituendis</i> ...	158
Art. 12. <i>De legislativae et executivae potestatis exercitio</i> ...	160
Art. 13. <i>De periodica diaetarum celebratione</i> ...	160
Art. 14. <i>De consilio regio locumtenentiali Hungarico</i> ...	162
Art. 15. <i>De educatione juventutis</i> ...	162
Art. 16. <i>De lingua peregrina ad manipulationem negotiorum publicorum noni inducenda, Hungarica vero conservanda</i> ...	162
Art. 17. <i>De effectuatione articuli 11. 1741.</i> ...	162

1790. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK.

1. Cikk. <i>A fenséges és leghatalmasabb ur, II. Lipót római császár ur, Magyarország és a hozzákapcsolt részek királyává fölavattatik és koronáztatik</i> ...	145
2. Cikk. <i>A királyi hitlevél, melyet Ő királyi szent felsége szerencsés fölavatása és megkoronáztatása előtt az ország karainak és rendjeinek adott, az ország köztörvényei közé iktattatik</i> ...	145
3. Cikk. <i>Hogy a király fölavatása és koronáztatása minden trónváltáskor fél éven belül végrehajtassék</i> ...	151
4. Cikk. <i>Az újonnan koronázott királyi felségnek tiszteletdíj ajánltatik</i> ...	151
5. Cikk. <i>Sándor Lipót, fenséges ausztriai főherczeg, az ország nádorául választatik</i> ...	153
6. Cikk. <i>Hogy az ország szent koronája Budán őriztessék</i> ...	155
7. Cikk. <i>A tiszai kerületnek a munkácsi uradalom helyébe koronajószágul való helyettesítéséről</i> ...	157
8. Cikk. <i>Az ország szent koronájának őreiről</i> ...	157
9. Cikk. <i>A királyi felségnek az országban való személyes lakásáról</i> ...	159
10. Cikk. <i>Magyarország és a hozzákapcsolt részek függetlenségéről</i> ...	159
11. Cikk. <i>Hogy az ország határai el ne idegeníttessenek, és hogy az azokra nézve támadt viták eldöntetvén, az elszakítottakat vissza kell állítani</i> ...	159
12. Cikk. <i>A törvényhozó és végrehajtó hatalom gyakorlásáról</i> ...	161
13. Cikk. <i>Az országgyűlések időszakos tartásáról</i> ...	161
14. Cikk. <i>A magyar királyi helytartótanácsról</i> ...	163
15. Cikk. <i>Az ifjuság neveléséről</i> ...	163
16. Cikk. <i>Hogy a nyilvános ügyek intézésére idegen nyelv ne használtassék, a magyar nyelv pedig megtartassék</i> ...	163
17. Cikk. <i>Az 1741: 11. cikkely fogantatásáról</i> ...	163

Art. 18. De juramento per individua dicasteriorum Hungaricorum qualiter praestando, iisdemque ad casum delationis non prius, quam auditi fuerint, ab officio amovendis	164	18. Cikk. Hogy a magyar kormány-székeknél szolgáló egyének miképen tegyenek esküt, és hogy azok, följelentés esetében, meghallgattatásuk előtt hivatalukról ne mozdítassanak el	165
Art. 19. De subsidiis et contributione	164	19. Cikk. A segedelmekről és az adózásról	165
Art. 20. De pretio salis	166	20. Cikk. A só áráról	167
Art. 21. De fundo publico, et cassa regnicolari	166	21. Cikk. A közalapról és az országos pénztárról	167
Art. 22. De postis, et re montana qualiter in conformitate legum administrandis	166	22. Cikk. A posta és a bányaugy miképen igazgatandó a törvényekkel meg- egyezően	167
Art. 23. De ecclesiis Dei fundationibus	166	23. Cikk. Isten egyházairól és az alapítványokról	167
Art. 24. De palatino, primato archiepiscopo, bano item, et tavernicorum regalium magistro	168	24. Cikk. A nádorról, primás-érsek-ről, továbbá a bánról és a királyi tárnokmesterről	169
Art. 25. Liberae regiaeque et montanae civitates, districtus item Jazygum et Cumanorum, ac sex oppidorum Hajdonicalium in suis libertatibus conserventur	168	25. Cikk. A szabad királyi és bányavárosok, valamint a jászok és kunok és a hat hajdu város kerülete szabadságaikban megtartandók	169
Art. 26. De negotio religionis	168	26. Cikk. A vallás ügyéről	169
Art. 27. De graeci ritus non unitis	178	27. Cikk. A görög nem-egyesült vallásuakról	179
Art. 28. Comitatus Temes, Torontál, Krassó sessio et votum restituitur	180	28. Cikk. Temes, Torontál, Krassó vármegyék ülési és szavazati joga vissza- adatik	181
Art. 29. De sessione Jazygibus et Cumanis, Hajdonibusque per ablegatos ad dietaem danda	180	29. Cikk. A jászok és kunoknak, meg a hajduknak az országgyűlésen követik utján ülés adatik	181
Art. 30. De articulari receptione civitatum: Temesvár, Mariae-Theresiopolis, Posegae item et Carolostadii	180	30. Cikk. Temesvár, Szabadka, valamint Pozsega és Károlyváros városok törvényczikkelybe iktatásáról	181
Art. 31. Lusus, in quibus totum committitur, prohibentur	180	31. Cikk. Az olyan játékok, melyekben minden a véletlenre van bízva, eltiltatnak	181
Art. 32. De privilegiis Josephi II. Romanorum imperatoris, et regis Hungariae haereditarii	182	32. Cikk. II. József, római császár és örökös magyar király kiváltságairól	183
Art. 33. De animarum conscriptione politico-militari	182	33. Cikk. A népességnek közigazgatási és katonai czélból való összeírásáról	183
Art. 34. De actis dimensionalibus	182	34. Cikk. A fölmérési munkálatokról	183
Art. 35. De nexu dominorum terrarum cum subditis, de administranda prompte justitia, ac de libera colorum migratione	182	35. Cikk. A földesuraknak alattvalóikhoz való viszonyáról; hogy pontosan kell részökre igazságot szolgáltatni; és a jobbágyok szabad költözéséről	183
Art. 36. De donationibus Josephi II. imperatoris et regis, bonisque cameraribus in minora corpora subdividendis	184	36. Cikk. II. József császár és király adományairól, és arról, hogy a kamarai jószágok kisebb birtoktestekre osztassanak fel	183
Art. 37. Pretium administratarum sub moderno bello turcico frugum, suae majestas regnicolis offert	186	37. Cikk. A mostani török háboruban szolgáltatott termények árát Ő felsége a honlakosoknak följánlja	185
Art. 38. De Judaeis	186	38. Cikk. A zsidókról	187
Art. 39. De Curiae regiae Pestinum translatione, consilio item regio et camera Hungarica	188	39. Cikk. A királyi curiának Pestre való áttételéről, továbbá a királyi helytartó tanácsáról és a magyar kamaráról	189

- Art. 40. De sanctione criminali, et novo ordine judiciario — — — 188
- Art. 41. De causis criminalibus finaliter jam decisis, et revisionem quoque concernentium fororum superrevisoriorum transeuntibus, qualiter reassumendis, aut continuandis — — — 188
- Art. 42. De tortura — — — 190
- Art. 43. De admittenda civibus et ignobilibus appellata — — — 190
- Art. 44. Causae novi ordinis judiciarii in foris primae instantiae, nec per ipsas partes adhuc conclusae, neque per sententiam iudicis definitae cassantur 192
- Art. 45. De causis in foro primae instantiae in merito terminatis — — 192
- Art. 46. Circa causas a revisione tabulae regiae pendentis — — — 192
- Art. 47. De causis in tabula regia revisis, et ab executione pendentibus 194
- Art. 48. De causis a revisione tabulae septemviralis pendentibus — — — 194
- Art. 49. De causis in tabula septemviralis revisis — — — 194
- Art. 50. De causis in executionem deductis — — — 194
- Art. 51. De sedium dominalium activitate — — — 194
- Art. 52. De causis octavalibus, et tabularibus continuandis — — — 196
- Art. 53. De causis appellatis, veteri forma pertractatis, et necdum levatis 196
- Art. 54. Sententiae in causis appellatis et octavalibus, stante novo ordine judiciario latae, prout et intabulationes, protestationes, transactiones, et perennes fassiones sua forma initae, pro validis declarantur — — — 196
- Art. 55. De matrimonialibus, et divortialibus causis — — — 196
- Art. 56. De crimine perduellionis et nota infidelitatis — — — 196
- Art. 57. De sylvarum devastatione praecavenda — — — 198
- Art. 58. De activitate regii locumtentialis consilii Hungarici, ad regna Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae extendenda — — — 198
- Art. 59. De contributione regni Croatiae et trium superioris Slavoniae comitatum, in diacta regni Hungariae pertractanda — — — 198
- Art. 60. De libera regiaeque civitate Segniensi, a jurisdictione militari eximenda, complanandisque ejus querelis — — — 200
- Art. 61. De reincorporatis partibus maritimis — — — 200
40. Cikk. A büntető törvényről és az új törvénykezési rendtartásról — — 189
41. Cikk. Hogy a már véglegesen eldöntött és az illetékes felülvizsgáló bíróságok vizsgálatán is keresztül ment büntető perek miképen legyenek újra fölvehetők és folytathatók — — — 189
42. Cikk. A kivallatásról — — — 191
43. Cikk. Hogy a polgároknak s nem nemeseknek a föllebbezés megengedések — — — 191
44. Cikk. Az új törvénykezési rendtartás szerint az első folyamodásu bíróságokon még sem a felek által be nem fejezett, sem bírói ítélet által el nem döntött perek megszüntetendők — — — 193
45. Cikk. Az első folyamodásu bíróságnál érdemben befejezett perekről — — 193
46. Cikk. A királyi tábla felülvizsgálata alatt levő perekről — — — 193
47. Cikk. A királyi táblán felülvizgált és végrehajts alatt álló perekről — — 195
48. Cikk. A hétszemélyes tábla felülvizsgálata alatt álló perekről — — — 195
49. Cikk. A hétszemélyes táblán átvizgált perekről — — — 195
50. Cikk. A végrehajts alá vont perekről — — — 195
51. Cikk. Az uri-székek hatásköréről — — — 195
52. Cikk. A nyolczados és táblai perek folytatásáról — — — 197
53. Cikk. A föllebbezett, régi forma szerint végigtárgyalt, de még föl nem vett perekről — — — 197
54. Cikk. A föllebbezett és nyolczados perekben az új törvénykezési rendtartás fömállás alatt hozott ítéletek, valamint a betáblázások, óvások, egyezségek és a vendes formában kötött örök bevallások érvényeseknek nyilváníttatnak — — 197
55. Cikk. A házassági és váló-perekről — — — 197
56. Cikk. A pártütés és a hüllenség bünéről — — — 197
57. Cikk. Az erdők pusztításának megakadályozásáról — — — 199
58. Cikk. A magyar királyi helytartótanács hatáskörének Dalmát-, Horvát és Szlavonországra kiterjesztéséről — — 199
59. Cikk. Horvátországnak és a felső szlavonországi három vármegyének adóügyét a magyar országgyűlésen kell tárgyalni — — — 199
60. Cikk. Hogy Zeng szabad királyi város a katonai hatóság alól vétessék ki, és panaszai ortosoltassanak — — 201
61. Cikk. A tenger melléki részek bekebelezéséről — — — 201

- Art. 62. De *petita plagae inter viam Carolinam et Josephinam, jurisdictioni politicae resignatione* — — — — 200
- Art. 63. De *generalatu Varasdinensi, terreno item Répás, et diverticulo Ketel* — — — — — 200
- Art. 64. De *nobilibus, liberarum item et regiarum civitatum civibus, a solutione nauli et telonii, in confiniis militaribus immunitandis* — — — — 200
- Art. 65. De *oblacione per regnum facta* — — — — — 200
- Art. 66. De *tironibus militaribus* 202
- Art. 67. Pro *elaboratione systematis publico-politicorum, et judicialium negotiorum, aliorumque objectorum, quae hac diaeta terminari non poterant, deputationes ordinantur, et deputati denominantur* — — — — — 202
- Art. 68. Pro *differentiis quoad limites regni cum vicinis provinciis finaliter terminandis, et metis rectificandis, commissarii denominantur* — — — — 214
- Art. 69. De *indigenis* — — — — 218
- Art. 70. De *extraneis beneficia ecclesiastica actu in regno tenentibus* — 218
- Art. 71. *Dominus princeps Josias, dux Saxo-Coburgi, in Hungarum cooptatur* — — — — — 218
- Art. 72. *Dominus princeps Christianus a Valdeck, et Sigismundus baro a Gemingen, comes Carolus Clerfaut, comes Joannes Soro, L. baro Antonius Spielmann, Ignatius de Boro, et l. baro Carolus a Mitrowszky, pro indigenis declarantur* — — — — — 220
- Art. 73. *Comes Wilhelmus a Vartensleben, comites item Philippus, et Josephus Lamberg, et alii infra nominati in indigenas recipiuntur* — — — — — 220
- Art. 74. *Fridericus marchio a Manfredini in Hungarum cooptatur* — 222
62. Czikk. A Károly- és József-ut közötti vidéknek a polgári hatóság alá kerülmeztetett visszabocsátásáról — — — 201
63. Czikk. A varasdi hadparancsnokságról, valamint Répás földéről és Ketel düllőről — — — — — 201
64. Czikk. A nemeseknek, valamint a szabad királyi városok polgárainak a katonai végvidékeken a rév- és hidódműzetése alól való mentesítéséről — 201
65. Czikk. Az országosan tett ajánlatról — — — — — 201
66. Czikk. A katonai újonczokról — 203
67. Czikk. A közpolitikai és bírósági ügyeknek s más tárgyakkal, melyek az országgyűlésen nem voltak bevégezhetők, rendszeres kidolgozására bizottságok rendeltetnek és megbízottak nevezetnek ki — — — — — 203
68. Czikk. Az ország határaitra nézve a szomszéd tartományokkal főnforgó viták végleges elintézésére és a határigazításokra biztosok nevezetnek ki — 215
69. Czikk. A honfussitottokról — 219
70. Czikk. Azon külföldiekről, kik az országban egyházi javadalmakat tényleg bírnak — — — — — 219
71. Czikk. Józsiás fejedelem ur, Szász-Coburg herceg, magyar honfűvévő fogadtatik — — — — — 219
72. Czikk. Waldeck Keresztély herceg ur, és báró Gemingen Zsigmond, gróf Clerfaut Károly, gróf Soro János, báró Spielmann Antal, Born Ignác, és báró Mitrowszky Károly honfiakká nyilvánítatnak — — — — — 221
73. Czikk. Gróf Wartensleben Vilmos, továbbá Lamberg Fülöp és József grófok és más alább megnevezettek honfűsűsűtatnak — — — — — 221
74. Czikk. Manfredini Frigyes őrgróf magyarrá vétetik fel — — — — — 223

FERENCZ

(1792—1835).

DECRETUM ANNI 1792.

Art. 1. <i>Serenissimus, et potentissimus dominus, dominus Franciscus in regem Hungariae, partiumque eidem adnexarum inauguratur et coronatur</i>	234
Art. 2. <i>Diploma regium per sacram regiam majestatem ante felicem inaugurationem, coronationemque suam statibus et ordinibus regni datum, publicis constitutionibus regni inseritur</i>	234
Art. 3. <i>Neo-coronatae regiae majestati honorarium offertur</i>	240
Art. 4. <i>Neo-coronatae Suae majestati reginae apostolicae honorarium offertur</i>	240
Art. 5. <i>De personali regiae majestatis in regno residentia</i>	242
Art. 6. <i>De libera oblatione per regnum facta</i>	242
Art. 7. <i>De studio et usu linguae Hungaricae</i>	244
Art. 8. <i>De effectu articuli 17. et 22. anni 1791. procurando, conferendis item Hungaris commissariatus belli officiiis</i>	244
Art. 9. <i>De nativis Hungaris ad legiones Hungaricas et confinarias pro superioribus, ac stabilibus etiam officialibus deligendis, constituendisque legionum proprietariis, ac juventutis militaris in academis militaribus institutione</i>	246
Art. 10. <i>De sublacione cancellariae Illyricae, voto item et sessione non-unitorum graeci-ritus episcoporum</i>	246
Art. 11. <i>De Transylvania, reapplicatione item et reincorporacione comitatum et districtuum ad regnum Hungariae spectantium</i>	248
Art. 12. <i>De provisione articuli 35. 1791. usque proxime futura regni comitia extendenda</i>	248
Art. 13. <i>De effectu articuli 36. 1791. procurando</i>	250
Art. 14. <i>De aucto in 11. xr. salis pretio in praestitutos fines publicos convertendo</i>	250

1792. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK.

1. Czikk. <i>Fenséges és leghatalmasabb Ferencz ur, Magyarország és a hozzákapcsolt részek királyává avattatik és koronáztatik</i>	235
2. Czikk. <i>A királyi hitlevél, melyet Ő királyi szent felsége szerencsés föl-avatása s megkoronáztatása előtt az ország karainak és rendeinek adott, az ország köztörvényei közé iktattatik</i>	235
3. Czikk. <i>Az ujonnan koronázott királyi felségnek tiszteletdíj ajánltatik föl</i>	241
4. Czikk. <i>Az ujonnan koronázott felséges apostoli királynénak tiszteletdíj ajánltatik fel</i>	241
5. Czikk. <i>Ő felségének az országban való személyes lakásáról</i>	243
6. Czikk. <i>Az országosan tett szabad ajánlatról</i>	243
7. Czikk. <i>A magyar nyelv tanításáról és használatáról</i>	245
8. Czikk. <i>Az 1791. évi 17. és 22. cikkely fogantositása iránti intézkedésről, valamint arról, hogy a hadbiztossági tisztségek magyarokra ruháztassanak</i>	245
9. Czikk. <i>Hogy a magyar és határőrvideki ezredekhez fő- és törzstisztekül született magyarok választassanak s ezredtulajdonosokul kineveztessenek, valamint a katonai fiataláságnak a katonai akadémiákban való neveléséről</i>	247
10. Czikk. <i>Az illyr kancellária eltörléséről, továbbá a nem-egyesült görög szertartású püspökök szavazat- és ülésjogáról</i>	247
11. Czikk. <i>Erdélyről, valamint a Magyarországot illető vármegyék és kerületek visszacsatolásáról és bekebelezéséről</i>	249
12. Czikk. <i>Az 1791. 35. cikkelyben tett intézkedésnek kiterjesztéséről a legközelebbi országgyűlésig</i>	249
13. Czikk. <i>Az 1791. 36. cikkely fogantositásának szorgalmazásáról</i>	251
14. Czikk. <i>Hogy a sónak 11 krajczárral emelt ára a meghatározott közczélokra fordíttassék</i>	251

Art. 15. De effectu articuli 39. 1791. procurando ... 250
 Art. 16. De celeriori justitiae administratione ... 250
 Art. 17. De qualiter effectuantis sententiis campsoralium judiciorum, et fororum haereditiarum provinciarum, quibus se quis sponte subjecit ... 252
 Art. 18. De effectu infrascriptorum articulorum, relate ad regna Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae in daicta anni 1791. conditorum procurando ... 254
 Art. 19. De metarum regni rectificatione ... 254
 Art. 20. Comes Franciscus et Josephus a Colloredo in Hungarum cooptatur 254
 Art. 21. Comes Carolus a Pellegrini, Ernestus l. b. a Blankenstein, Christophorus l. b. a Vallisch, Christophorus a Blainville, Petrus l. b. a Boltza, inter indigenas recipiuntur ... 256
 Art. 22. Vilhelmus sacri Romani imperii comes de Sickingen, comes Camillus a Lamberti, Albertus et Adolphus Mayer, Joannes Baptista de Schloisnigg, Josephus liber baro Püchler; liberi item barones Sigismundas, Antonius, Franciscus, Ludovicus omnes Gabelkhoven, pro indigenis declarantur, ac libero baroni Josepho Brudern, generali campi vigiliarum praefecto, dimidia indigenatus taxa relaxatur ... 258

DECRETUM ANNI 1796.

Art. 1. Serenissimus archidux Austriae Josephus locumtenens regius, in palatinum eligitur ... 268
 Art. 2. De libera oblatione per regnum facta ... 270
 Art. 3. De provisione articuli 12. 1792. usque proxima comitia extendenda 270

DECRETUM ANNI 1802.

Art. 1. De suppletatione legionum Hungaricarum ad triennium oblata 280
 Art. 2. De populari ignobilium conscriptione ... 280
 Art. 3. De pretio salis ... 280
 Art. 4. De academia, studiisque militaribus et fundatione ad hunc scopum per comitem Georgium Festetits, Ludovicum Rédey et Michaellem Párnitzky facta ... 280
 Art. 5. De sacrae regni coronae conservatoribus ... 282

15. Czikk. Az 1791: 39. cikkely fogantatásának szorgalmazásáról ... 251
 16. Czikk. Az igazságszolgáltatás gyorsításáról ... 251
 17. Czikk. Hogyan lehessen az örökös tartományok váltó-törvényszékeinek s bíróságainak ítéleteit, melyeknek valaki magát önként alá vetette, végrehajtani? ... 253
 18. Czikk. Az 1791. évi országgyűlésen Dalmát-, Horvát-, Szlavonországokra vonatkozólag alkotott, alább említett törvényczikkelyek végrehajtásának szorgalmazásáról ... 255
 19. Czikk. Az ország határainak megigazitásáról ... 255
 20. Czikk. Gróf Colloredo Ferencz és József magyar honfiuvá fogadtatik 255
 21. Czikk. Gróf Pellegrini Károly, báró Blankenstein Ernő, báró Wallisch Kristóf, Blainville Kristóf, báró Bolza Péter a honfiak közé fölvételnek ... 257
 22. Czikk. Sickingen Vilmos, római szent birodalmi gróf, Lamberti Kamill gróf, Mayer Albert és Adolf, Schloisnigg Ker. János, báró Püchler József, továbbá Gabelkhoven Zsigmond, Antal, Ferencz, Lajos bárók, honfiakká nyilvánítatnak, és báró Brudern József vezérőrnagynak a honfúsítási díj fele elengedtetik 259

1796. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK.

1. Czikk. József, fenséges ausztriai főherczeg, királyi helytartó, nádorrá választatik ... 269
 2. Czikk. Az ország által tett szabad ajánlatról ... 271
 3. Czikk. Az 1792: 12. cikkely rendelkezésének a legközelebbi országgyűlésig való kiterjesztéséről ... 271

1802. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK.

1. Czikk. A magyar ezredeknek három évre megajánlott kiegészítéséről ... 281
 2. Czikk. A nem nemes népesség összeírásáról ... 281
 3. Czikk. A só áráról ... 281
 4. Czikk. A katonai akadémiáról s tanulmányokról, és az ezen célra gróf Festetits György, Rhédey Lajos és Párnitzky Mihály által tett alapítványról 281
 5. Czikk. Az ország szent koronája őreiről ... 283

Art. 6. De provisione articuli 12. 1792. usque proxima comitia extendenda 282

Art. 7. De nonae aut alterius terragii, juris item montani, ac decimae in natura desumtione — — — — — 282

Art. 8. De comitatus Bodroghiensis cum comitatu Bacsiensi unione — 284

Art. 9. Districtus Kis-Honth, a comitatu Nagy-Honthensi separatur et Comitatus Gömöriensi articulatiter unitur 284

Art. 10. De sede superiori nobilium decem lanceatorum cum comitatu Scepusiensi unienda — — — — — 284

Art. 11. De effectu articulorum 56. 1741. et 60. 1790. quoad liberam, regiamque civitatem Segniensem conditorum, procurando — — — — — 286

Art. 12. Cambium inter comitatum Honthensem et Zoliensem, respectu possessionum Domanyik, Rákócz et Bozok-Lehotka initum, inarticulatur — — 286

Art. 13. De possessione Ilmicz, comitatus Mosoniensi incorporanda — — 286

Art. 14. Oppidum Polgári, relate etiam ad portas, comitatus de Zabolcs incorporatur — — — — — 286

Art. 15. Capitulum Neosoliense in vicem conventus Beatae Virginis Mariae de Turócz, in locum credibilem evehitur — — — — — 286

Art. 16. Conventibus Sacri Montis Pannoniae, Jászoviensi item, Lelesziensi et Csornensi, jure postliminio, pristina creditabilitas restituitur — — — — 288

Art. 17. De capituli metropolitanae Strigoniensis ecclesiae, ad foundationis suae locum Strigonium repositione 288

Art. 18. Quoad abbatiam Szalaváriensem, a dependentia Gottvicensis praelaturae eximendum — — — — — 290

Art. 19. De reflexoriis, et continuatoris actionibus, et citationibus — — 290

Art. 20. De ignobilium litigandi activitate — — — — — 290

Art. 21. De usuraria pravitate coercenda — — — — — 292

Art. 22. De repositione violenter ejectorum — — — — — 292

Art. 23. De controversiis metalibus accommodandis — — — — — 294

Art. 24. De venatione, et aucupio 296

Art. 25. Ne jurisdictiones publicae expensis in promotionem et provisionem legati Turcici deinceps graventur — 298

Art. 26. Pro differentiis quoad limites regni cum vicinis provinciis finaliter

6. Cikk. Az 1792: 12. cikkely rendelkezésének a legközelebbi országgyűlésig leendő meghosszabbításáról — — 283

7. Cikk. A kilenczednek, vagy más földbérnek, valamint a hegyvárnak és tizednek természetben való megvételéről — — — — — 283

8. Cikk. Bodrogh vármegyének Bács vármegyével való egyesítéséről — — 285

9. Cikk. A kis-honti kerület Nagy-Hont vármegyétől elválasztatván, törvényesen egyesítetik Gömör vármegyével — — — — — 285

10. Cikk. A tíz nemes lánzsások felső székének Szepes vármegyével való egyesítéséről — — — — — 285

11. Cikk. A Zeng szabad királyi városról alkotott 1741:56. és 1790:60. cikkelyek fogantatása iránti intézkedésről — — — — — 287

12. Cikk. A Hont és Zólyom vármegyék között Dományik, Rákócz és Bozok-Lehotka falukra nézve kötött csere beczikkelyeztetik — — — — — 287

13. Cikk. Ilmicz falunak Moson vármegyébe való bekebelezéséről — — 287

14. Cikk. Polgári meződváros, portái tekintetében is bekebelezetetik Szabolcs vármegyébe — — — — — 287

15. Cikk. A besztercebányai káptalan a Boldog Szűz Máriától címzett turóczy convent helyébe hiteles helylyé emeltetik — — — — — 287

16. Cikk. Szent-Pannonhegy, Jászó, Lelesz és Csorna conventeknek régi hitellességök megújított joggal visszaállítatik — — — — — 289

17. Cikk. Az esztergomi főszékesegyházi káptalannak alapítási helyére, Esztergomba leendő visszavételéről — — 289

18. Cikk. Hogy a szalavári apátság a gottvitzi praelatus főnhatósága alól vételessé ki — — — — — 291

19. Cikk. Az emlékeztető és folytatólagos keresetek s idézésekről — — 291

20. Cikk. A nem-nemesek pörlekedési képességéről — — — — — 291

21. Cikk. Az uzoráskodás korlátozásáról — — — — — 293

22. Cikk. Az erőszakkal kivetettek visszahelyezéséről — — — — — 293

23. Cikk. A határvillongások kiegyenlítéséről — — — — — 295

24. Cikk. A vadászatról és madarászatról — — — — — 297

25. Cikk. Hogy a köztörvényhatóságok ezentúl a török követ szállításának és ellátásának költségeivel ne terheltesse-nek — — — — — 299

26. Cikk. Az ország határaitra nézve a szomszéd tartományokkal főnforgó

terminandis, et metis rectificandis, commissarii denominantur... 298

Art. 27. De terreno Répás et diverticulo Kéthely, per confinium Varasdiense occupatis, comitatus Simeghiesi restituendis... 303

Art. 28. De effectuatione articuli 64. 1791. ... 302

Art. 29. Epocillatio liquorum in promptuariis, et magazinis regis, in sensu praeexistentium legum, statui militari prohibetur ... 302

Art. 30. De fundo publico... 302

Art. 31. Leopoldus Krakowszky, s. R. i. comes Kollowráth, in Hungarum cooptatur ... 304

Art. 32. Joannes Antonius comes a Pergen, Franciscus l. b. de Thugut, comes Franciscus Saurau, comes Josephus Joannes Ferraris, in Hungaros recipiuntur ... 304

Art. 33. S. r. i. comes Josephus Bekers a Westerstetten, in Hungarum recipitur ... 306

Art. 34. Franciscus sacri Romani imperii comes Lodron, liber baro Fridericus Eger, Aloysius marchio Manfredini, comes Cajetanus ab Auersberg, baro Joannes ab Hiller, liberi barones Bernardus et Josephus a Degelmann, liber baro Mauritius Schlaun, liber baro Antonius a Myllius, Franciscus et Antonius de Zasse, liber baro a Schröffel et alii in Hungaros recipiuntur ... 306

DECRETUM ANNI 1805.

Art. 1. De generali insurrectione modo infrascripto declaranda ... 318

Art. 2. Quoad modum insurrectionis in regnis Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae renovatur articulus 59. 1741. 324

Art. 3. De provisione articuli 12. 1792. usque proxima comitia extendenda 324

Art. 4. De usu linguae Hungaricae 324

Art. 5. De praecavendis sinisteris delationibus... 326

Art. 6. Princeps Adamus Csartorinszky in Hungarum cooptatur ... 326

Art. 7. Comes Franciscus Desfours, l. baro Josephus Lilien, comes Martinus Osorio Bukovszky, Gerhardus Vehring, in Hungaros recipiuntur ... 328

Art. 8. Deputationalium operum, et postulatorum, gravaminumque regni pertractatio ad futuram dietam prorogatur ... 328

vitás ügyek végleges eldöntése és a határok megigazitása végett, biztosok nevezetnek ki ... 299

27. Czikk. A varasdi végvidék által elfoglalt Répás területnek s Kéthely dül-lőnek Somogy vármegye részére leendő visszaadásáról ... 303

28. Czikk. Az 1791: 64. törvényczikkely foganatosításáról ... 303

29. Czikk. Italok kimérése a királyi élésházákban és raktárakban, a főnállók törvények értelmében, a katonaságnak tiltatik ... 303

30. Czikk. A közalapról ... 303

31. Czikk. Krakowszki Kollowrath Lipót római szent birodalmi gróf, magyar honfiúvá fogadtatik ... 305

32. Czikk. Gróf Pergen János Antal, báró Thugut Ferencz, gróf Saurau Ferencz, gróf Ferraris József János, magyarokul fogadtatnak ... 305

33. Czikk. Westerstetteni Bekers József, római szent birodalmi gróf, magyar honfiúvá vétetik föl ... 307

34. Czikk. Lodron Ferencz, római szent birodalmi gróf, báró Eger Frigyes, ör-gróf Manfredini Alajos, gróf Auerberg Kajetán, báró Hiller János, báró Degelmann Bernát és József, báró Schlaun Móríc, báró Myllius Antal, de Zasse Ferencz és Antal, báró Schröffel és mások, magyar honflakká fogadtatnak 307

1805. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK.

1. Czikk. Az általános fölkelés kijelentéséről az alább írott módozat szerint 319

2. Czikk. A Dalmát-, Horvát- és Szlavonországokban való fölkelésre nézve az 1741: 59. czikkely megújittatik ... 325

3. Czikk. Az 1792: 12. czikkely rendelkezésének a legközelebbi országgyűlésig való meghosszabbításáról ... 325

4. Czikk. A magyar nyelv használatáról ... 325

5. Czikk. A rosszlelkű árulkodások megakadályozásáról ... 327

6. Czikk. Herczeg Csartorinszky Adám magyar honfiúvá fogadtatik ... 327

7. Czikk. Gróf Desfours Ferencz, báró Lilien József, gróf Osorio Bukovszky Márton, Vehring Gerhárd magyar honflakká vétetnek föl ... 329

8. Czikk. A bizottsági munkálatoknak s az ország kivánalmainak és sérelmeinek tárgyalása a jövőndő országgyűlésre halasztatik ... 329

www.indoor.com.cn
 DECRETUM ANNI 1807

Art. 1. De subsidio militari in 12,000 tyronibus ad legiones Hungaricas oblato, et revehendis collectaculis — — — 334

Art. 2. De libero oblato — — — 336

Art. 3. De provisione articuli 12. 1792. usque proxima comitia extendenda 340

Art. 4. Flumen civitas, portusque articulatur, gubernatori autem Fluminensi in tabula procerum, ablegatis vero civitatis Fluminensis in tabula ss. et oo. sessio et votum tribuitur — 340

Art. 5. De tricesima a mercibus externis in Hungariam investis desumenda, evectioe item mercium per ditiones haereditarias Germanicas — — — 342

Art. 6. De frugum evectioe — — — 342

Art. 7. De vinorum evectioe — — — 342

Art. 8. De promovendo celeriore causarum cursu — — — 342

Art. 9. De acceleranda causarum criminalium superrevisione, et diminuendo processuum ad iudicatum tabulae regiae judicariae spectantium numero — 344

Art. 10. De serie causarum in tabula regia judicaria observanda — — — 346

Art. 11. De binaria oppositione in nullo casu admissu — — — 346

Art. 12. De fraudulentorum fallimentariorum poena — — — 346

Art. 13. De repositione violenter ejectorum — — — 348

Art. 14. De actorum in locis creditibus existentium registratione, et poena articuli 11. 1764. praescripta etiam ad casus neglectae registrationis extensa 350

Art. 15. De securitate archivis ordinariorum regni iudicum, et eorum magistrorum proto-notariorum procuranda 350

Art. 16. De procuranda bonificatione provisionis per jurisdictiones sive auxilii, sive Suae majestatis sacratissimae militiae praestitae — — — 350

Art. 17. De operibus hydraulicis privatorum sumptibus perficiendis — 350

Art. 18. De praestanda jurisdictionibus illis indemnitate, quae sub regimine imperatoris Josephi II. ad fundum concurrentialem et deperditalem summas pecuniarias administrarunt — — — 352

Art. 19. Relate ad Hungaricorum productorum in proprias regnicolarum necessitates ad vicinas Suae majestatis provincias in et evehi solitorum, a tricesimis, et telonis immunitatem articulus 14. 1723. renovatur — — — 352

1807. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK.

1. Czikk. Katonai segedelem gyanánt a magyar ezredkekhez 12,000 vjonzcnak megajánlásáról, és a toborzás visszaállításáról — — — — — 335

2. Czikk. Az önkéntes ajánlatról — 337

3. Czikk. Az 1792: 12. czikkely rendelkezéseinek a legközelebbi országgyűlésig való meghosszabbításáról — — — 341

4. Czikk. Fiume város és kikötő beczikkelyeztetik; a fiumei kormányzónak a főrendek tábláján, Fiume város köveiteinek pedig a kk. és rr. tábláján ülés- és szavazatzog adatik — — — 341

5. Czikk. Arról, hogy a Magyarországra behozott külföldi árúkon a harminczad megvétessek, valamint az árúknak az örökös német tartományokon keresztül való kiviteléről — — — — — 343

6. Czikk. A gabona kiviteléről — — — 343

7. Czikk. A borkiviteléről — — — — — 343

8. Czikk. A perek gyorsabb folyásának előmozdításáról — — — — — 343

9. Czikk. A büntető perek felülvizsgálátának gyorsításáról, és a királyi ítélőtábla bíraskodása alá tartozó perek számának csökkentéséről — — — — — 345

10. Czikk. A pereknek a királyi ítélőtáblán megtartandó soráról — — — — 347

11. Czikk. Kétszeri ellenállás semmi esetben sem engedetik — — — — — 347

12. Czikk. A család bukások büntetéséről — — — — — 347

13. Czikk. Az erőszakosan kivetettek visszahelyezéséről — — — — — 349

14. Czikk. A hiteles-helyeken levő okiratok lajstromozásáról, és hogy az 1764: 11. czikkely által előírt büntetés az elmulasztott lajstromozás eseteire is kiterjesztessek — — — — — 351

15. Czikk. Az ország rendes bírái és ítélő-mestereik levéltárainak biztonságára teendő intézkedésről — — — — — 351

16. Czikk. A törvényhatóságok által akár a segítő sereg, akár Ó szent fel-sége katonasága részére szolgáltatott ellátásnak megtérítéséről — — — — — 351

17. Czikk. A magánosok költségén létesítendő vízművekről — — — — — 351

18. Czikk. Azon törvényhatóságoknak nyújtandó kártalanításról, melyek II. József császár uralkodása alatt a hozzájárulási és árvesztéségi alapba pénzüsségeket szolgáltatottak — — — — — 353

19. Czikk. A honlakosok saját szükségleteikre Ó felsége szomszéd tartományaiba be- és kivinni szokott magyar terményeknek a harminczad és utvámoktól való mentességét illetőleg az 1723: 14. czikkely megújztatik — — — — — 353

Art. 20. De damnis, per fluens sabulum causari solitis, avertendis et de modo, plagas eodem occupatas, utiles reddendi — — — — — 352

Art. 21. De conservatione sylvarum 354

Art. 22. De inducenda tam quoad mensuras, quam et cursum monetæ uniformitate — — — — — 358

Art. 23. De nobilium, aliarumque privilegiatarum personarum in confinibus etiam observanda immunitate — — — — — 360

Art. 24. De bibliotheca Hungarica Széchényiano-regnicolari — — — — — 360

Art. 25. De possessionibus Drenovbok, Krapje, Jeszenovacz et Puszka confinio et jurisdictioni banali restitutis — — — — — 360

Art. 26. De fidedignitate loci credibilis capitulo Bosnensi, seu Diakovariensi jure postliminii restituta — — — — — 362

Art. 27. De sessione ablegatis urbis Buccari in comitibus assignata — — — — — 362

Art. 28. De locorum diversis regni jurisdictionibus subjectorum tractamento — — — — — 362

Art. 29. De accommodatione inter comitatuum Hevesiensem et Borsodiensem ab antiquo vigentis jurisdictionalis controversiæ — — — — — 364

Art. 30. Ad dirimendas metales limitum quaestiones, inter comitatum Bacsiensem, Veröczsiensem, et respective Symniensem subversantes, commissio ordinatur — — — — — 364

Art. 31. De differentiis quoad limites regni cum vicinis provinciis determinandis, et metis rectificandis, commissarii regni denominantur — — — — — 364

Art. 32. De negotiorum, quæ hac dieaeta concludi nequiverunt, ad futuram regni dietam remissione — — — — — 366

20. Cikk. A futóhomok által okozatni szokott károk elhárításáról és az általa előntött területek termővé tételének módjáról — — — — — 353

21. Cikk. Az erdők fõntartásáról 355

22. Cikk. A mértékek és pénzlab egyenlõsítésérõl — — — — — 359

23. Cikk. A nemesek és más kiváltságolt személyek mentessége a határörvidéken is tiszteletben tartassék — — — — — 361

24. Cikk. A magyar országos Széchényi-könyvtárról — — — — — 361

25. Cikk. Drenovbok, Krapje, Jeszenovacz és Puszka faluknak a végvidékbe és a báni hatóság alá leendő visszahelyezésérõl — — — — — 361

26. Cikk. A boszniai vagy diakovári káptalan hiteles-helyi minőségének újból való visszaállításáról — — — — — 363

27. Cikk. Buccari város követeinek az országgyûlésen ülési jog adatik — — — — — 363

28. Cikk. Az ország különféle törvényhatóságai alá rendelt helységek viszonyainak rendezésérõl — — — — — 363

29. Cikk. A Heves és Borsod vármegyék között régóta fõnforgó tövénnyhatósági vita kiegyenlítésérõl — — — — — 365.

30. Cikk. A Bács, Veröcze s illetõleg Szerém vármegyék között fõnforgó vitás határkérdések megoldására bizottság rendeltetik — — — — — 365

31. Cikk. Az ország határaitra nézve a szomszéd tartományokkal fõnforgó viták eldöntése és a határok megigazítása végett országos biztosok nevezetnek ki 365

32. Cikk. Azon ügyeknek, melyek az országgyûlésen nem voltak elvégezhetõk, a következõ országgyûlésre való halasztásáról — — — — — 367

DECRETUM ANNI 1808.

Art. 1. Serenissima imperatrix et regina domina Maria Ludovica coronatur, eidemque honorarium offertur — — — — — 374

Art. 2. De insurrectione modo infra scripto declarata — — — — — 376

Art. 3. De lustratione, et exercitacione universorum nobilium — — — — — 382

Art. 4. De banderis — — — — — 386

Art. 5. Relate ad regnorum Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae insurrectionem articulus 59. 1741. renovatur — — — — — 388

Art. 6. De oblatione in tyronibus militariibus facta — — — — — 388

Art. 7. De academia militari Ludovica — — — — — 390

1808. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK.

1. Cikk. A fenséges császárné és királyné, Mária Ludovika urasszony megkoronáztatik s részére tiszteletdíjat ajánlanak föl — — — — — 375

2. Cikk. A fölkelésnek az alább irott módon való följánlásáról — — — — — 377

3. Cikk. A hadi szemlérõl és az összes nemesek hadgyakorlatairól — — — — — 383

4. Cikk. A bandériumokról — — — — — 387

5. Cikk. Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok fölkelésére nézve az 1741. 59. cikkely megújittatik — — — — — 389

6. Cikk. A katonaujczokban tett ajánlatról — — — — — 389

7. Cikk. A katonai Ludovika-akadémiáról — — — — — 391

Art. 8. *De erigendo Musaeo Nationali, aliisque promovenda culturae linguae Hungaricae adminiculis* — — — 406

Art. 9. *De provisione articuli 12. 1792. usque futura comitia extendenda* ... 408

Art. 10. *De negotiorum, quae hac diaeta concludi nequiverunt, ad futuram regni diaetam remissione* — — — 408

Art. 11. *Leges disciplinares ad casum producendae modo oblatae insurrectionis observandae* — — — 408

DECRETUM ANNI 1812.

Art. 1. *De oblatione per regnum facta* ... 418

Art. 2. *De oblationibus pro Ludovica militari academia continuative factis* 418

Art. 3. *De provisione articuli 12. 1792. usque futura regni comitia extendenda* — — — 424

Art. 4. *In locum demortuorum ac respectue impeditorum individuorum, quoad loca diversis jurisdictionibus subiecta; nec non ad commissiones regni limitaneas articulis 28. et 31. 1807. exmissorum commissarii regni denominantur, articuli 28. 1807. dispositio de locis etiam inclavatis intelligenda declaratur* — — — 424

Art. 5. *Cambium inter comitatum Hevesiensem cum comitatu exteriori Szolnok articulariter unitum et comitatum Borsodiensem, respectu transfluvialis partis civitatis Agriensis, praediorum item Szőlöske, Czegléd, Tihamér et Al-magyar, prout et partis possessionum Bekölczé, ac Fel-Németh, nec non totalium possessionum Ivánka et Eger-Farmos, totalis item praedii Szőke, alias Sziv-Halom et hucdum controversae capitularis molae Zugó, in parte inferiori possessionis Kis-Tállya sitae initum, inarticulatur* — — — 426

DECRETUM ANNI 1827.

Art. 1. *Serenissima imperatrix et regina, domina Carolina Augusta coronatur, eidemque honorarium offertur* 432

Art. 2. *De sacrae regni coronae conservatoribus* — — — 434

Art. 3. *De conservandis in suo vigore legibus fundamentalibus* — — — 434

Art. 4. *De articuli 19. 1790—91. dispositione semper exacte observanda* 434

8. Cikk. *A Nemzeti Muzem felállításáról, és a magyar nyelv művelését előmozdító más intézkedésekről* ... 407

9. Cikk. *Az 1792: 12. cikkely rendelkezésének a jövő országgyűlésig való kiterjesztéséről* — — — 409

10. Cikk. *Azon ügyeknek, melyek az országgyűlés alatt nem voltak elvégezhetőek, a következő országgyűlésre halasztásáról* — — — 409

11. Cikk. *A most megajánlott fölkelés kiállításának esetére megtartandó fejeletmi törvények* — — — 409

1812. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK.

1. Cikk. *Az ország által tett ajánlatról* ... 419

2. Cikk. *A katonai Ludovica-akadémia részére folytatólag tett ajánlatokról* 419

3. Cikk. *Az 1792: 12. cikkely intézkedésének a következő országgyűlésig leendő meghosszabbításáról* ... 425

4. Cikk. *A különböző törvényhatóságok alá rendelt községekre, nem különben az országos határok megigazitására nézve az 1807: 28. és 31. cikkelyekben kiküldött bizottságok elhalt s illetőleg akadályozott tagjainak helyébe országos biztosok nevezetnek ki, s az 1807: 28. cikkely rendelkezése a beélt helyekre is értendőnek nyilvánítatik* — — — 425

5. Cikk. *A Heves és Külső-Szolnok törvényesen egyesített vármegyék és Borsod vármegye között Eger város folyón-tuli részét illetőleg, valamint Szőlöske, Czegléd, Tihamér és Al-Magyar pusztákat, nemkülönbén Bekölczé és Fel-Német községek egy részét, és az egész Ivánka és Eger-Farmos községeket, ugyszintén az egész Szőke, más néven Sziv-Halom pusztát, és a Kis-Tállya község alsó részén fekvő Zugó nevű káptalani vílásmalmot illetőleg kötött csere beczikke-lyeztetik* — — — 427

1827. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK.

1. Cikk. *A felséges császárné és királyné, Karolina Augusztia urasszony megkoronáztatik, s részére tiszteletdíj ajánltatik fel* — — — 433

2. Cikk. *Az ország szent koronájának őreiről* — — — 435

3. Cikk. *Az alaptörvényeknek érvényben való megtartásukról* — — — 435

4. Cikk. *Az 1790/91. 19. cikkely rendelkezésének mindenkor pontos megtartásáról* — — — 435

Art. 5. De comitiis quovis triennio in omnis celebrandis ... 436

Art. 6. De restantibus contributionibus et imputatione ... 436

Art. 7. De regni conscriptione pro adjustmente portarum desertura ... 436

Art. 8. Systematicorum operatorum deputationalium ulterior pertractatio ad proximam dielam prorogatur ... 438

Art. 9. Deputatio in re montanistica, ad effectum articuli 67. 1790/91 ulterius processura, ordinatur ... 442

Art. 10. De provisione articuli 35. 1790. 12. 1792. usque futura regni comitia extendenda ... 444

Art. 11. De erigenda ad culturam linguae patriae erudita societate, seu Academia Hungarica ... 444

Art. 12. Nomina illorum, qui pro erigenda societate erudita, aut etiam propaganda lingua patria oblationes fecerunt, pro memoria posteritatis in legem referentur ... 444

Art. 13. De partium regni Trans-Savanarum et Littoralis Hungarici re incorporatione ... 446

Art. 14. De causis civilibus Trans-Savanarum et maritimarum partium, coram praesistentibus foris Illyricis ventillatis ... 446

Art. 15. Deputatio in objecto lustrae et exercitationis nobilium ac banderiorum exmittitur ... 448

Art. 16. Commissarii regni in locum demortuorum, vel aliter impeditorum individuum, ad commissiones, per articulos 28. et 31. 1807. ordinatas, denominantur ... 448

Art. 17. De indilata Academiae militaris Ludovicae erectione ... 452

Art. 18. De oblationibus pro Ludovica militari Academia continuative factis ... 452

Art. 19. Dupplicis ordinis oblata comitis Ladislai Festetics inarticulantur ... 456

Art. 20. De modo, qualiter actualis usus nobilitatis in causis pure personalibus ad declinandum iudicatum doceri possit ... 456

Art. 21. De revectione sedis archiepiscopalis ac una metropolitana capituli ecclesiae Strigoniensis ad fundationis suae locum ... 456

Art. 22. Provisio articuli 32. Mathiae decr. VI. abrogatur ... 456

Art. 23. De matriculis ecclesiarum in altero exemplari ad archiva jurisdictionum reponendis et conservandis ... 458

5. Cikk. Hogy országgyűlések minden három évben okellenül tartassanak ... 437

6. Cikk. Az adóhátrdlékokról és kivásokról ... 437

7. Cikk. A porták megigazítására szolgáló országos összeírásról ... 437

8. Cikk. A bizottsági rendszeres munkálatok további tárgyalása a legközelebbi országgyűlésre halasztatik ... 439

9. Cikk. A bányászati ügyben bizottság rendeltetik, mely az 1790/91: 67. cikkely fogyanatosítása körül a további eljárást teljesítendő ... 443

10. Cikk. Az 1790: 35., 1792: 12. törvénycikk rendelkezésének meghosszabbításáról a következő országgyűlésig ... 445

11. Cikk. A hazai nyelv művelésére föllállítandó tudós társaságról vagy magyar akadémiáról ... 445

12. Cikk. Azoknak nevei, a kik a tudós társaság föllállítására, vagy a hazai nyelv terjesztésére is ajánlatokat tettek, az utókor emlékezete végett törvénybe iktattatnak ... 445

13. Cikk. A Szávdán tuli országrészek és a magyar tenger mellék visszakebléséről ... 447

14. Cikk. A Szávdán tuli és tenger meléki részeknek az előbb fönnállott illy bíróságok előtt folyt polgári pereikről ... 447

15. Cikk. A nemesek és bandériumok szemléje és táborozása tárgyában bizottság küldetik ki ... 449

16. Cikk. Az 1807: 28. és 31. cikkelyekkel rendelt bizottságokhoz az elhalt vagy egyébként akaddlyozott tagok helyébe országos biztosok nevezetnek ... 449

17. Cikk. A Ludovika katonai akadémia haladéktalan föllállításáról ... 453

18. Cikk. A Ludovika katonai akadémia javára folytatólag tett ajánlatokról ... 453

19. Cikk. Gróf Festetics Lászlónak két rendbeli ajánlata beczikkelyezettnek ... 457

20. Cikk. Arról, hogy a nemesség tényleges gyakorlása tisztán személyes perekben a bíróság elkerülése végett mi módon legyen bizonyítható ... 457

21. Cikk. Az érseki székek s egy szersmind az esztergomi egyház főkapitánjának alapítása helyére leendő visszaviteléről ... 457

22. Cikk. Mátyás VI. végz. 32. cikkelyének rendelkezése eltöröltetik ... 457

23. Cikk. Az egyházi anyakönyveknek másodpéldányban a törvényhatóságok levéltárába helyezéséről s ott leendő őrzéséről ... 459

- Art. 24. De foundationibus Bibitsiana et Királyiana *www.libpool.com.cn* 458
- Art. 25. De rata molari per annonaria officia praestanda 458
- Art. 26. De credibilitate capituli Alba-regalensis 458
- Art. 27. De restituendis per capitulum Scepusiense litteralibus instrumentis, quae ex archivo capituli Veszprimiensis ad archivum suum devenerunt 460
- Art. 28. Commissio quoad possessionem Felső-Sunyava in sensu legis processura exmittitur 460
- Art. 29. Dominia Lubló et Podolin comitatu Scepusiensi reincorporantur 460
- Art. 30. Deputatio projectum legis circa iudicatum in causis divortialibus matrimonii mixti inter graeci ritus non unitos et utriusque confessionis evangelicos contracti, elaboratura exmittitur 460
- Art. 31. De cultura vinearum, vinique commercio in partibus regni submontanis Tokajensibus restabiliendis 462
- Art. 32. De gremialibus viis, per prae-dialistas, decimalistas, et libertinos regni Croatiae reparandis 462
- Art. 33. De conservatione ac reparatione canalium et aggerum regulatoriorum fluvii Sárviz 464
- Art. 34. De accommodationibus inter comitatus Bihariensem et Szabolcsensem, item Szathmáriensem et eundem Szabolcsensem in consequentiam articulo-rum 28. 1807. et 4. 1811—12. interce-dentibus 466
- Art. 35. Oblata pro museo nationali Hungarico facta inarticulantur 466
- Art. 36. De nobili turma praetoriana Hungarica et oblatione in adiutorium fundi ejusdem facta 472
- Art. 37. De indigenis 474
- Art. 38. Princeps Clemens Metternich in indigenam cooptatur 474
- Art. 39. Baro Eduardus a Steinlein in indigenam recipitur 474
- Art. 40. Liberi barones Joannes Kutsera et Andreas Josephus Stifft in Un-garos cooptantur 476
- Art. 41. Dominus princeps Ferdinandus dux Saxo-Coburg-Gothaensis, do-minus item Fridericus Xaverius prin-ceps ab Hohenzollern-Hechingen, comes Ferdinandus Bissingen-Nippenburg, li-ber baro Joannes Frimont, comes Laval a Nugent, comes Josephus Radeckzy, liber baro Ferdinandus de Fechtig, co-mes Joannes Ernestus ab Hoyos in Un-garos recipiuntur 476
24. Cikk. A Bibits- és Király-féle ala-pítványokról 459
25. Cikk. Hogy az élestári hivatalok malomadmot fizessenek 459
26. Cikk. A székesfehérvári káptalan közhitelűségéről 459
27. Cikk. A szepesi káptalan tartozik visszaadni azon irományokat, melyek a veszprémi káptalan levéltárából az ő levéltárába kerültek 461
28. Cikk. Bizottság küldetik ki Felső-Sunyava helység dolgában, törvény sze-rint eljárando 461
29. Cikk. Lubló és Podolin uradal-mak Szepes vármegyébe visszakebelez-tetnek 461
30. Cikk. Bizottság küldetik ki tör-vényjavaslat készítésére a görög nem-egyesültek és a mindkét hitvallásu evan-gélikusok között kötött vegyes házasságból eredő váloperek bírósága tárgyában 461
31. Cikk. A szőlőmivelés és a borkeres-ke-dés helyreállításáról a tokaj-hegyaljai országrészekben 463
32. Cikk. A kebelbeli utaknak Horvát-ország papi nemesei, decimalistái és sza-badosai által leendő javításáról 463
33. Cikk. A Sárviz folyót szabályozó csatornák és töltések föntartásáról és javításáról 465
34. Cikk. A Bihar és Szabolcs, továbbá Szatmár és ugyancsak Szabolcs vármegyék között az 1807: 28. és 1811/2: 4. t. cz. következtében létesült egyezmény-ről 467
35. Cikk. A magyar nemzeti muzeum javára tett ajánlatok becikkelyeztet-nek 467
36. Cikk. A magyar nemes testőrsé-gről s az alapjának fölsegítésére tett ajánlatról 473
37. Cikk. A honfiakká fogadottak-ról 475
38. Cikk. Herceg Metternich Klemen honfiává fogadtatik 475
39. Cikk. Báró Steinlein Eduárd hon-fiúvá vétetik föl 475
40. Cikk. Kutsera János és Stifft András bárók magyar honfiakká fogad-tatnak 477
41. Cikk. Ferdinánd Szász-Koburg-Gotha hercege, továbbá Frigyes Xavér, Hohenzollern-Hechingen hercege, gróf Bissingen-Nippenburg Ferdinánd, báró Frimont János, gróf Nugent Laval, gróf Radeckzy József, báró Fechtig Ferdi-nánd, gróf Hoyos János Ernő magya-rokká fogadtatnak 477

Art. 42. Liber baro Ignatius Stürmer, liber baro Franciscus Ottenfels-Gschwind, liber baro Paulus a Taxis, liber baro Gabriel Collenbach, comes Josephus Tige, liber baro Henricus Kavanagh-Ballyane, liber baro Dagobertus Vimphen, liber baro Carolus Bittner, comes Leopoldus Spanocchi, liber baro Franciscus Schlehta, liber baro Carolus de Vaultz, comes Antonius Cebrian, Carolus, Amandus et Fortunatus, tres fratres Vouermanns, baro Antonius Schmerzing, comes Eugenius Bernrieder perinde in Ungaros recipiuntur... 480

Art. 43. Comes Ignatius, Josephus, Franciscus atque Thadaeus omnes Attems, marchio Eduardus Pallavicini et principes Ferdinandus atque Alphonsus Brezenheim itidem in Ungaros recipiuntur... 482

Art. 44. Comes Joannes Carolus Hennequin de Fresnel, comes Ludovicus Folliot a Creneville, liber baro Andreas Pley, liber baro Ludovicus Piret, liber baro Emanuel Brettfeld, comes Ludovicus Tige et liber baro Andreas Rosen, aequae in Ungaros recipiuntur... 484

Art. 45. Liberi barones Carolus et Josephus Vasseiges, liber baro Carolus Mandell, liber baro Josephus Dietrich et Emanuel Carolus, ac Leopoldus duo fratres Liebenberg porro in Ungaros recipiuntur... 484

DECRETUM ANNI 1830.

Art. 1. Serenissimus dominus dominus Ferdinandus in regem Hungariae, partiumque eidem adnexarum inauguratur et coronatur... 492

Art. 2. De convocandis per Suam majestatem sacratissimam, neo-coronatum regem a die aditus regiminis intra semestrem spatium regni comitiis... 494

Art. 3. Neo-coronatae regiae majestati honorarium offertur... 496

Art. 4. De munere honorario per Suam majestatem neo-coronatum regem in publicos piissimosque fines dicato 496

Art. 5. De commissione in merito reincorporationis partium regni avulsarum et recuperatarum nominata... 496

Art. 6. De cursu juris per tempus proximae diaetae, revisioni cum primis operatorum systematicorum destinatae, continuando... 496

Art. 7. De subsidio in tyronibus ad legiones Hungaricas oblato... 498

Art. 8. De usu linguae nationalis 500

42. Cikk. Báró Stürmer Ignác, báró Ottenfels Gschwind Ferencz, báró Taxis Pál, báró Collenbach Gábor, gróf Tige József, báró Kavanagh-Ballyane Henrik, báró Vimphen Dagobert, báró Bittner Károly, gróf Spanocchi Lipót, báró Schlehta Ferencz, báró Vaultz Károly, gróf Cebrian Antal, Vouermanns Károly, Amandus és Fortunatus testvérek, báró Schmerzing Antal, gróf Brojda Eugén és Bernrieder József hasonlóképen magyarokká fogadtatnak... 481

43. Cikk. Gróf Attems Ignác, József, Ferencz és Tádé, örgróf Pallavicini Ede és herceg Brezenheim Ferdinánd és Alfonz szintén magyarokká fogadtatnak... 483

44. Cikk. Gróf Hennequin de Fresnel János Károly, gróf Folliot-Greneville Lajos, báró Pley András, báró Piret Lajos, báró Brettfeld Emanuel, gróf Tige Lajos és báró Rosen András szintén magyarokká fogadtatnak... 485

45. Cikk. Továbbá báró Vasseiges Károly és József, báró Mandell Károly, báró Dietrich József, meg Liebenberg Emanuel Károly és Lipót testvérek magyarokká vétetnek föl... 485

1830. ÉVI TÖRVÉNYCIKKEK.

1. Cikk. Fenséges Ferdinánd ur Magyarország és a hozzá kapcsolt részek királyává avattatik és koronáztatik 493

2. Cikk. Hogy Ő szent felsége, az ujonnan koronázott király trónra lépése napjától számított fél év alatt az országgyűlést egybehivandja... 495

3. Cikk. Az ujonnan koronázott királyi felségnek tiszteletdíj ajánlatik 497

4. Cikk. A tiszteletdíjnak ujonnan koronázott király Ő felsége által köz- és kegyeletes czélokra lett szenteléséről 497

5. Cikk. Az ország elszakított és visszaszerzett részei visszacsatolásának érdekében kinevezett bizottságról... 497

6. Cikk. A törvénykezés folytatásáról a legközelebbi, főleg a rendszeres munkálatok megvizsgálására rendelt országgyűlés tartama alatt... 497

7. Cikk. A magyar ezredkezhez sorozandó ujonczokban följánlott segedelemről... 499

8. Cikk. A nemzeti nyelv használatáról... 501

Art. 9. De substantia decedentium militarium personarum	502	9. Cikk. Az elhalt katonai személyek vagyonáról	503
Art. 10. De administratione salis maritimi et de fodinis sulphuris Radobojensibus	502	10. Cikk. A tengeri só igazgatásáról és a radoboji kénbányákról	503
Art. 11. De commissionibus limitaneis de diæta in diætam referendis	504	11. Cikk. Hogy a határjáró bizottságok országgyűlésről országgyűlésre tegyenek jelentést	506
Art. 12. De venditionibus quoad bona trans Savum sub imperio Gallico, subin regimine provisorio interventis, judicialibus item executionibus ibidem peractis	504	12. Cikk. A Száván túl a francia uralom, azután pedig az ideiglenes kormány alatt történt jószágeladásokról, valamint az ugyanott eszközölt bírói végrehajtásokról	505
Art. 13. De obligatione archi-abbatis Montis Pannoniæ curias prædiales conferendi	504	13. Cikk. A pannonhalmi főpát azon kötelezettségéről, hogy papnemesi telkeket adományozzon	505
Art. 14. De provisione articulorum 35. 1790. 12. 1792. usque futura regni comitia extendenda	504	14. Cikk. Az 1790: 35., 1792: 12. cikkelyek rendelkezésének a jövő országgyűlésig való meghosszabbításáról	505
Art. 15. Comes Henricus Bellegarde in indigenam cooptatur	504	15. Cikk. Gróf Bellegarde Henrik honfivá fogadtatik	505
Art. 16. Comites Rudolphus Salis et Augustus Segur in indigenas recipiuntur	506	16. Cikk. Salis Rudolf és Segur Ágoston grófok honfiakká vétetnek föl	507
Art. 17. De extraneis in indigenas receptis, depensionem taxæ negligentibus et in futurum nonnisi prævia taxæ receptionis depensione inarticulandis	506	17. Cikk. A honflakká fölvevett idegenekről, kik a díj lefizetését elmulasztották és hogy jövendőben csak a díj előleges lefizetése után cikkelyeztessenek be	507

**A HABSBERG-HÁZBÓL
SZÁRMAZOTT KIRÁLYOK URALKODÁSA
ALATT ALKOTOTT TÖRVÉNYEK.**

www.libtool.com.cn

IV.

**A II. MÁRIA (TERÉZIA), II. LIPÓT
ÉS FERENCZ KIRÁLYOK
URALKODÁSA ALATT ALKOTOTT
TÖRVÉNYEK**

(1740—1835).

FORDITOTTA

Dr. CSIKY KÁLMÁN.

MAGYARÁZATOKKAL ÉS UTALÁSOKKAL KISÉRTÉ

Dr. MÁRKUS DEZSÓ.

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

II. MÁRIA (TERÉZIA)

(1740—1780).

I.

DECRETUM ANNI 1741.⁽¹⁾

Nos Maria Theresia, divina favente clementia regina Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ, Ramæ, Serviæ, Galliciæ, Lodomeriæ, Cumanæ, Bulgariæ; archi-dux Austriæ; dux Burgundiæ, Brabantiæ, superioris et inferioris Silesiæ, Mediolani, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Mantuæ, Parmæ, Placentiæ, Limburgiæ, Lucemburgiæ, Geldriæ, et Württembergæ, princeps Sveviæ; marchio sacri romani imperii, Burgoviæ, Moraviæ, superioris et inferioris Lusatæ; comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, Goritiæ, Gradiscæ, et Arthesiæ; Landgravia Alsatæ; comes Namurei; domina Marchiæ, Sclavonicæ, Portus Naonis, Salinarum, et Mechliniæ; nupta dux Lotharingiæ, et Barri, magna dux Hetruriæ, etc. etc.

Memoriæ commendamus tenore præsentium significantes, quibus expedit, universis.

§. 1. Quod posteaquam ex inscrutabili divini numinis judicio, sacram olim Romanorum imperatoriam, ac Germaniæ, Hispaniarum, Hungariæ, ac Bohemiæ regiam majestatem, dominum Carolum sextum, genitorem nostrum desideratissimum, mense octobri, anni proxime præteriti, de hac mortali vita, temporaneoque regimine ad æternæ gloriæ coronam evocari, et transferri contigisset; ac nos ex eo, quod nullam masculam prolem post se reliquerit, tanquam primogenita ejusdem filia, et immediata ex asse hæres, et consequenter in hoc quoque hæreditario regno Hungariæ, ac partibus ei annexis successor, dictamine articulorum primi, et secundi, generalis regni Hungariæ diætæ, in anno millesimo septingentesimo vigesimo tertio conclusæ, altéfato pientissimæ memoriæ genitori nostro, in isto regno Hungariæ, ac partibus eidem annexis legitime successissemus, universisque dominis prælatis, baronibus, magnatibus, nobiles, cæterisque statibus, et ordinibus præfati regni nostri Hungariæ, et partium eidem annexarum, pro regia coronatione nostra, juxta exigentiam publicarum dicti hæreditarii nostri Hungariæ regni constitutionum, solenni ritu Deo ter optimo maximo auxiliante, peragenda; electione item palatini, ex post vero cæteris etiam, quæ in bonum, et incrementum prælibati regni nostri, uti et ejusdem stabilem conservationem necessaria, et proficua fore videbuntur, curandis, et tractandis, generalem conventum, seu diætam ad Dominicam Exaudi, in diem decimum

---

(1) Ex a decretum a Corpus Juris korábbi kiadásaiban ily czim alatt szerepel: «Mariæ II. regis decretum primum, anno 1741. Posonii editum».

I.

1741. ÉVI TÖRVÉNY-CZIKKEK. (1)

Mi Mária Terézia, Isten kedvező kegyelméből Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Szlavonország, Ráma, Szerbország, Galiczia, Lodoméria, Kunország, Bolgárország királynője; Ausztria főhercege; Burgundia, Brabantia, Felső- és Alsó-Szilézia, Milano, Styria, Karinthia, Krajna, Mantua, Parma, Piacenza, Limburg, Luxemburg, Geldern és Württemberg hercege; Svévia fejedelme; a római szent birodalom, Burgau, Morva, Felső- és Alsó-Lausitz őrgrófja; Habsburg, Flandria, Tyrol, Ferrete, Kyburg, Göröz, Gradiska és Artois grófja; Elsass tartománygrófja; Namur grófja; a vend őrgrófság, Pordenone, Salzburg és Mecheln ura; Lotharingia és Bar férjezett hercegasszonya, Etruria nagyhercegnője, stb. stb.

Ezennel tudokra adjuk, jelentvén mindenkinek, a kiket illet:

1. §. Hogy miután Isten akaratának kifürkészhetetlen végzetéből, VI. Károly, a rómaiaknak császári, és Német-, Spanyol-, Magyar s Csehországoknak királyi szent felsége, a Mi felejthetetlen atyánk, a legközelebb mult esztendő Mindszent havában e halandó életből és földi uralkodásból az örök dicsőség koronájának viselésére elhivatott és elköltözött volna, és annálfogva, mivel férfi magzatot nem hagyott maga után, Mi, mint az ő elsőszülött leánya és teljességgel közvetlen örököse, következésképen ezen Magyarország örökös királyságában s a hozzá kapcsolt részekben is utóda, az ezerhétszázhuszonharmadik esztendőben berekesztett magyar országgyűlés első és második cikkelyének rendelkezéséből föntnevezett kegyelmes emlékezetű atyánk után ezen magyar királyságban és a hozzákapcsolt részekben a trónöröklés jogát törvényesen elnyertük volna, és miután nevezett Magyarországunk és a hozzákapcsolt részek egyházi főrendű, zászlós, mágnás és nemes urainak s többi karainak és rendeinek, mondott örökös magyar királyságunk közönséges törvényei szerint, ünnepies módon, a legjobb és legnagyobb Isten segédelmével véghez viendő királyi koronáztatásunk, valamint nádor választása, azután pedig egyebeknek is, a mik föntemlitett Magyarországunk java és gyarapodása, valamint annak állandó fönmaradása tekintetéből szükségeseknek és hasznosoknak látszanak, megfontolása és tárgyalása végett, a jelen esztendőben elmúlt pünkösöd havának tizennegyedik napján eső Exaudi vasárnapra Pozsony szabad királyi városunkba, általános összejövetelt, vagyis or-

---

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásai ezeket a törvényczikkeket ily czimmel közlik: «II. Mária király első végzeménye, kiadatott Pozsonyban, az 1741. esztendőben».

quartum, præteriti mensis Maii, anni præsentis incidentem, in liberam ac regiam civitatem nostram Poseniensem, indixissemus, et promulgassemus; ac eidem personaliter quoque præfuissemus, conclusis tandem, et finitis diætalibus tractatibus, iidem domini prælati, barones, magnates, et nobiles, cæterique status, et ordines præfati regni nostri Hungariæ, et partium eidem annexarum exhibuerunt, et præsentarunt majestati nostræ sequentes articulos, in eadem diæta communibus ipsorum votis, et suffragiis, parique et unanimi consensu, accedente benigna annuentia nostra, conclusos;

§. 2. Supplicantes majestati nostræ humillime: quatenus universos eos articulos, omniaque et singula in eis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, nostrumque regium consensum iis præbentes; autoritate nostra regia clementer acceptare, approbare, et confirmare; atque tam nos ipsæ observare, quam per alios omnes, quorum interest, observari facere dignemur.

§. 3. Quorum quidem articulorum tenor talis est ⁽¹⁾:

Praefatio, in qua status et ordines, post quaedam praemissa, confirmationem articulorum petunt.

Post funesta, ac regnis præsertim, provinciisque hæreditariis perquam acerba, divi Caroli Sexti, gratiosissimæ reminiscentiæ imperatoris Romanorum, et Hungariæ regis absque prole mascula decedentis, fata; quod multis, ardentibusque precibus a supremo, corda regum in manu habente, cœli, terræque domino exorandum fuisset, id ex immensa ejusdem providentia, ultro sibi datum esse, status, et ordines regni Hungariæ, partiumque eidem annexarum, venerabundi agnoscunt:

§. 1. Quando serenissimam, et potentissimam dominam Mariam Theresiam, prælibatæ Cæsareo-regiæ majestatis primogenitam filiam, regni istius, partiumque eidem annexarum reginam, et dominam hæreditariam, tot, tantisque, et animi vere regii, et corporis dotibus ornatam, a pietate, benignitate, clementerque testato, et jam communi voce deprædicato regio non minus, quam materno in gentem Hungaram affectu, concrediti sibi divinitus populi regimen auspicatam esse; justitiamque, et clementiam pro symbolo, et normam regendi sapientissime juxta, ac sanctissime posuisse; non sine maximo animorum suorum solatio contemplantur.

§. 2. Et quemadmodum spe firma ducuntur, futurum nempe; ut, sub hoc faustissimis auspiciis, in complexu videlicet tot, tantarumque Deo, et hominibus adeo gratarum virtutum, suscepto Suæ regiæ majestatis gubernio, et legibus sua vis maneat, serveturque; et incrementum regni, decus item, et applicatio, elevatioque gentis olim florentissimæ, pristino vigori, spendorique postliminio quasi restituatur, repareturque, ita prima inter solatia numerant, quod generalem regni conventum, seu diætam, mediantibus benignis literis regalibus, pro faustissima inauguratione, coronationeque sua, electione item palatini, aliorumque, quæ videlicet ad promovendum publicum regni bonum,

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásaiban ezután ez áll: «Articuli dd. prælatorum, baronum, magnatum et nobilium, cæterorumque statuum et ordinum regni Hungariæ, partiumque eidem annexarum, in generali eorundem conventu, pro Dominica Exaudi, seu die decima quarta mensis Maii, anni millesimi septingentesimi quadagesimi primi, in liberam, regiamque civitatem Poseniensem indicto, ibidemque celebrato, conclusi».

szágyulást hirdettünk és hivatunk egybe, s azon személyesen is megjelentünk, végre berekesztetvén és elvégződven az országgyűlési tanácskozások, Magyarország és a hozzá kapcsolt részeknek ugyanazon főpap, zászlós, mágnás és nemes urai s többi karai és rendei felségünk elé terjesztették s bemutatták a következő czikkelyeket, melyeket ugyanazon országgyűlésen közkívánságuk és szavazatukkal, ugy egyenlő s közmegegyezésökkel, kegyelmes jóváhagyásunk hozzájárulásával, határoztak ;

2. §. Legalázatosabban esedezven felségünknek, hogy mindazon törvény-cikkelyeket, s az azokban összesen és egyenkint foglaltakat, helybenhagyot-taknak, tetszőknek, és elfogadottaknak vallván, s királyi jóváhagyásunkkal azokhoz járulván, királyi hatalmunkkal kegyelmesen elfogadni, helybenhagyni és megerősíteni, s ugy mi magunk megtartani, mint minden mások által, a kiket illet, megtartatni méltóztatánk.

3. §. Mely törvényczikkelyeknek pedig ez a tartalmuk ⁽¹⁾ :

Előbeszéd, melyben a karok és rendek némely dolgok előrebocsátása után, a törvényczikkelyek megerősítését kéri.

Boldogult VI. Károlynak, a rómaiak dicső emlékezetü császárjának és Magyarország királyának férfi sarjadék nélkül történt gyászos és főképen örökös országaira s tartományaira nézve fölötte keserü elhunytá után, Magyarország és a hozzá kapcsolt részek karai és rendei hálásan elismerik, hogy a mit a királyok sziveit kezében tartó Istentől, az ég és föld urától, sok és buzgó könyörgésekkel kell vala kérniök, az ugyancsak az ő mérhetetlen gondviselése által önként adatott meg nekik ;

1. §. Midőn szívök legnagyobb vigasztalására látják, hogy fenséges és leg-hatalmasabb urasszonyuk, Mária Terézia urasszony, a főntemlitett császári királyi felség elsőszülött leánya, ezen országnak és a hozzá kapcsolt részeknek, oly nagy és igazán királyhoz méltó lelki és testi adományokkal ékesített királynője és ura, kegyességgel, jóakarattal s a magyar nemzet iránt kegyel-mesen tanusított és már közönségesen hirdetett, nem kevésbbé királyi, mint anyai szeretettel szerencsésen megkezdette a népnek isteni végzésből reá bízott kormányzását, s az igazságot és kegyelmet jelmondatul és mint uralko-dásának zsinórmértékét épen olyan bölcsen, mint szentül választotta.

2. §. És valamint azon biztos reménység vezeti őket, hogy Ő királyi fel-ségének a legszerencsésebb jóslatokkal, ugyanis oly sok és nagy, Isten és emberek előtt annyira kedves erények összetalálkozásával kezdődött kor-mányzása alatt mind a törvényeknek ereje megmarad és megőriztetik, mind az ország gyarapodása, valamint a hajdan virágzó nemzet disze, alkalmazása és méltósága hajdani érvényébe és egykori fényébe mintegy visszahelyeztetik és állítatják ; ugy első vigaszuk közé számítják, hogy az ország általános összefövetelét, vagyis gyűlését kegyelmes királyi levelével szerencsés felavatása és koronázása, ugyszintén a nádor megválasztása, s egyebeknek, a mik

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásában ezután ez áll: «Magyarország és a hozzákapcsolt részek egy-házi főrend, zászlós, mágnás és nemes urainak s többi karainak s rendeinek, az ezerhétváznegy-venedik esztendő pünkösd hava tizennegyedik napján eső vasárnapjára. Pozsony szabad királyi városba egybehírvou és ugyanott megtartott országos gyűlésükön hozott törvényczikkelyek».

et emolumentum, prouti et stabilem ejusdem conservationem necessaria, atque proficua fore videbuntur, pertractatione, pro Dominica Exaudi, seu die decima quarta mensis Maii, anni currentis, millesimi septingentesimi quadragiesimi primi, in regiam hanc, liberamque civitatem Poseniensem clementer indicere, ac anxii, avidisque votis expectata benignissima præsentia sua, mæstos eorundem fidelium statuum, et ordinum animos recreare, moxque secuta palatini electione, eosdem consolari; ac tandem addicentibus auspiciis, peracta solenni inauguratione, coronationeque sua, non eorundem solum, sed populi totius corda exhilarare sit dignata.

§. 3. Atque dum omnes vires, conatusque suos eo dirigendos, impendendosque profitentur; ut regnum hoc, quod regnorum Suæ regiae majestatis primum est, in amore, fidelitate, et devotione, nulli sit secundum, supplicant simul perdemisse; ut atefata Sua majestas infrascriptos articulos, pro ratione moderni temporis, ex gravaminibus et postulatis secutisque desuper benignis resolutionibus erutos, communique voto, et consensu accedente benigne Suæ majestatis annuentia conclusos, clementer acceptare, regiaeque autoritate sua ratificare, ac tam ipsa benigne observare, quam per alios quoscunque observari facere dignetur.

ARTICULUS 1.

Serenissima, et potentissima domina, domina Maria Theresia in reginam Hungariae, partiumque eidem annexarum, inauguratur, et coronatur.

Serenissimo quondam principe, domino Carolo VI. imperatore romanorum, et Hungariae rege gloriosissimo, de temporali hoc regimine, ad sempiternam immortalis gloriae coronam evocato, et ex eo, quod nullam masculam prolem post se reliquerit, serenissima, ac potentissima domina, domina Maria Theresia, tanquam primogenita ejusdem filia, et immediata ex asse hærede, ac in hoc quoque Hungariae regno, et partibus eidem annexis virtute articulorum primi, et secundi, anni millesimi septingentesimi vigesimi tertii diætæ Poseniensis, successore, fasces et gubernacula regni legitime suscipiente: fideles status, et ordines prænotatorum articulorum contextus non immemores, pro homagialis fidei suæ debito, prænominatam dominam eorum clementissimam, post extraditos benigno diplomati suo insertos articulos, depositumque secundum formulam subinsertam juramentum, invocato Dei optimi maximi auxilio, sacro apostolici Hungariae regni diademate, unanimes inter applausus, et faustissimas acclamationes ritu solenni coronarunt.

ARTICULUS 2.

Diploma regium, per sacram regiam majestatem ante felicem inaugurationem, coronationemque suam, statibus, et ordinibus regni datum, publicis constitutionibus regni inseritur.

Postquam sacra regia majestas, via legitimæ, et immediatæ in articulis primo, et secundo anni millesimi septingentesimi vigesimi tertii, declaratæ successionis, regimen regni Hungariae, et annexarum eidem partium suscipiens, diplomaticos articulos, ac juramentum in ea, quæ subnectitur forma,

tudniillik az ország közjavanak előmozdítására és hasznára, valamint annak állandó fontartására szükségeseznek és üdvöseknek fognak látszani, megbeszélése végett, Exaudi vasárnapjára, azaz a folyó ezerhétszáznegyvenegyedik esztendő pünkösdi hava tizennegyedik napjára ezen szabad királyi Pozsony városába kegyelmesen egybehívni, s aggódó és vágyódó óhajtással várva várt jóságos jelenlétével hűséges karainak és rendjeinek szomorkodó lelkeit föléleszteni, majd a nádor bekövetkezett választásával őket megvigasztalni, és végre Isten kedvező akaratából saját ünnepies fölavatása és koronáztatásával nemcsak az ő szívöket, hanem az egész népet megörvendeztetni méltóztatott.

3. §. És midőn minden erejüket és igyekezetüket oda irányozni és arra fordítani ígérik, hogy ez ország, mely Ő királyi felsége országai között az első, szeretetben, hűségben és odaadásban se maradjon egyik mögött sem: egyszerűs mind alázatosan esedeznek, hogy föntnevezett Ő felsége az alább írott törvényczikkelyeket, melyek a mostani idő körülményei szerint a sérelmekből és kívánalmakból s az azok felől következett kegyelmes királyi határozatokból eredtek s közös akarattal és értelemmel, Ő felsége jóakaró beleegyezésének hozzájárulásával végeztettek, kegyelmesen elfogadni és királyi hatalmával megerősíteni s úgy maga kegyelmesen megtartani, mint minden mások által megtartani méltóztatassék.

1. CZIKKELY.

A fenséges és leghatalmasabb urasszony, Mária Terézia urasszony, Magyarország és a hozzákapcsolt részek királynőjévé fölavattatik és koronáztatik.

Néhai fenséges fejedelem, VI. Károly ur, a rómaiak császára és Magyarország dicsőséges királya, földi országglásából a halhatatlan dicsőség örökké tartó koronájára elhivatván, és annálfogva, mivel férfi ivadékot nem hagyott maga után, a fenséges és leghatalmasabb urasszony, Mária Terézia urasszony, mint az ő elsőszülött leánya és teljességgel közvetlen örököse, s ezen Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részekben is az ezerhétszázhuszonharmadik évi pozsonyi országgyűlés első és második cikkelye értelmében utóda, az ország uralmát és kormányzatát elvállalván: a hűséges karok és rendek nem feledkeztvén meg a föntemlitett cikkelyek tartalmáról, tartozó jobbágyi hűségökhez képest, föntnevezett legkegyelmesebb urasszonyukat, a kegyelmes oklevelébe beiktatott cikkelyek kiadása és az alább beiktatott forma szerinti eskü letétele után, a legjobb és legnagyobb Isten segítségével hívásával, Magyarország apostoli királyságának szent koronájával egyértelmű örömnnyilvánítások és szerencsekívánó fölkiáltások között ünnepies módon megkoronázták.

2. CZIKKELY.

A királyi hitlevél, melyet Ő királyi felsége szerencsés fölavatása és megkoronáztatása előtt az ország karainak és rendjeinek adott, az ország köztörvényei közé iktattatik.⁽¹⁾

Miután Ő királyi szent felsége az ezerhétszázhuszonharmadik évi első és második cikkelyekben kifejezett törvényes és közvetlen örökösödésénél fogva Magyarország és a hozzákapcsolt részek kormányzását átvevén, a hitlevélbeli cikkelyeket és az esküt azon formában, mely alább következik, kegyelmesen

(1) III. Károly hitlevele: 1715: II. t. cz.; II. Lipóté: 1790: II. t. cz.

clementer acceptasset, et præstitisset; diætaliterque felicissime coronata esset: censuerunt status, et ordines præattactos diplomaticos articulos, seu ipsum sacrum diploma, uti et præstiti juramenti contextum, generalibus eorundem constitutionibus inserenda esse. Cujus quidem diplomatis tenor sequitur in hunc modum:

Nos Maria Theresia, divina favente clementia, regina Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ, Ramæ, Serviæ, Galitiæ, Lodomeriæ, Cumania, Bulgariæ, archi-dux Austriæ; dux Burgundiæ, Brabantia, superioris, et inferioris Silesiæ, Mediolani, Styriæ, Carinthiæ, Carnioliæ, Mantuæ, Parmæ, et Placentiæ, Limburgiæ, Lucemburgiæ, Geldriæ, Würtembergæ; princeps Suesviæ; marchio sacri romani imperii, Burgaviæ, Moraviæ, superioris et inferioris Lusatiæ; comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis, Ferretis, Kybugi, Goritiæ, Gradiscæ, et Arthesiæ; Landgravia Alsatia; comes Namurei; domina Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis, Salinarum, et Mechliniæ; nupta dux Lotharingiæ, et Barri, magna dux Hetruriæ, etc. qua prælibati regni Hungariæ, et aliorum regnorum, ac partium eidem annexarum regina; agnoscimus, et memoriæ commendamus tenore præsentium significantes, quibus expedit, universis:

§. 1. Quod posteaquam ex inscrutabili divini numinis judicio serenissimum, et potentissimum olim principem dominum Carolum, hujus nominis sextum, electum romanorum imperatorem, ac Germaniæ, Hispaniarum, Hungariæ, Bohemiæ etc. regem, archi-ducem Austriæ, dominum genitorem nostrum felicitatis recordationis desideratissimum, mense octobri anni proxime præteriti, de hac mortali vita, et temporaneo regimine, ad sempiternam immortalitatem, ac æternæ gloriæ coronam evocari, et transferri contigisset: ac ex eo, quod nullam superstitem masculam prolem post se reliquerit, nos, qua primogenita ejusdem filia, et immediata ex asse hæres in regno Hungariæ, et partibus eidem annexis, vigore etiam articulo primi, et secundi diætæ, in anno millesimo septingentesimo vigesimo tertio conclusæ, legalem successionem nostram declarantium, et stabilientium, legitime successissemus; ac ad mentem legum regni, pro felici, eaque faustissimis votis, Deo ter optimo maximo auxiliante, instauranda inauguratione nostra, fidelibus nostris universis inclyti regni nostri Hungariæ, et partium eidem annexarum statibus, et ordinibus conventum, seu diætam, intra idem regnum Hungariæ, utpote in regiam, liberamque civitatem nostram Poseniensem, pro Dominica Exaudi, seu die decima quarta mensis Maii, anni infrascripti indixissemus, et promulgassemus; ad eandemque nos etiam personaliter comparentes, eidem præfuissemus: fideles nostri universi prælati, barones, magnates, et nobiles, cæterique status et ordines mentionati nostri inclyti regni Hungariæ, partiumque eidem annexarum, ad præsentem diætam pleno, et frequentissimo numero comparentes, præmentionatarumque diætaliū constitutionum haud immemores, pro exigentia earundem, debitam homagiale[m] erga nos, qua legitimam, et hæreditariam reginam suam, dominam, devotionem, et fidem testati, desiderioque auspiciandæ felicissimæ inaugurationis nostræ ducti, supplicaverunt majestati nostræ humillime, et rogaverunt: ut innuentibus præcitis constitutionibus, omnino ante adhuc faustissimam coronationem nostram, nos infrascriptos articulos, omniaque, et singula in iisdem contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, nostrumque consensum illis præbentes, benigne acceptare, et autoritate nostra regia approbare, et con-

elfogadta és letette, és országgyűlésileg szerencsésen megkoronáztatott volna : a karok és rendek a **fontemlített** hitlevéli czikkelyeknek, vagyis magának a szent hitlevélnek, valamint a letett eskü szószerinti tartalmának a köztörvények közé való beiktatását elhatározták. A mely hitlevél foglalata pedig ekképen következik :

«Mi Mária Terézia, Isten kedvező kegyelméből Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Tótország, Ráma, Szerbia, Galiczia, Lodomeria, Kunország, Bulgária királynője ; Ausztria főhercege ; Burgundia, Brabantia, Felső- és Alsó-Szilézia. Majland, Styria, Karinthia, Karniolia, Mantua, Parma és Piacenza. Limburg, Luxemburg, Geldern, Württemberg hercege ; Svévia fejedelme ; a szent római birodalom, Burgau, Morva, Felső- és Alsó-Lausicz örgrófja ; Habsburg, Flandria, Tyrol, Ferrete, Kyburg, Göröz, Gradiska és Artois grófja ; Elsass tartománygrófja ; Namur grófja ; a vend örgrófság, Pordenone, Salzburg és Mecheln ura ; Lotharingia és Bar hercegnője ; Etruria nagyhercege stb., mint fontnevezett Magyarország és más királyságok s a hozzá kapcsolt részek királynője, megismerjük és adjuk tudtokra, jelen levelünkkel jelentvén mindenkinek, a kiket illet :

1. §. Hogy miután az isteni akarat kifürkészhetetlen végzetéből a fonséges és leghatalmasabb fejedelem ur, Károly, e néven hatodik, a rómaiak választott császára, és Németország, a Hispániák, Magyar- és Csehország stb. királya, Ausztria főhercege, nekünk boldog emlékezetű felejthetetlen atyánk urunk, a legközelebb mult esztendő Mindszent havában e halandó életből és a földi országlásból az el nem muló halhatatlanságra és az örök dicsőség koronájára elhivatott és elköltözött volna, és annál fogva, mivel tulélő férfi ivadékot maga után nem hagyott, Mi, mint az ő elsőszülött leánya és teljességgel közvetlen örököse a magyar királyságban és a hozzákapcsolt részekben, az ezerhétszázhuszonharmadik évben berekesztett országgyűlésnek a mi örökösödésünket kinyilvánító és megállapító első és második czikkelyei erejénél fogva is, törvényesen trónra léptünk volna ; és az ország törvényeinek értelmében a háromszorosan jó és legnagyobb Isten segítségével, szerencsés és kedvező kívánatok mellett végzendő fölavatásunk céljából hiveinknek, ezen mi nemes Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek karainak és rendeinek, ugyancsak Magyarországon belül, ugyanis Pozsony szabad királyi városunkba az alábbirott esztendő pünkösöd hava tizennegyedik napjára, azaz Exaudi vasárnapjára, összejövetelt, vagyis országgyűlést hirdettünk és egybehívtünk volna és azon Mi magunk is személyesen megjelenvén, résztvettünk : hiveink, említett nemes Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részeknek a jelenlegi országgyűlésen teljes és népes számban megjelent összes főpapjai, zászlósai, mágnásai s nemesei és többi karai s rendei, nem feledkezvén meg a fontemlített országos törvényekről, azok kívánalmához képest tartozó jobbagyi hűségöket s odaadásukat irántunk, mint törvényes és örökös királynőjük s urasszonyuk iránt, megbizonyítván, szerencsés fölavatásunk teljesítésének vágyától vezetettve, alázatosan esedeztek felségünknek és kérték, hogy a fontidézett törvények rendelkezése szerint, mindenesetre még szerencsés megkoronáztatásunk előtt, az alább irott czikkelyeket, és egyenkint minden azokban foglaltakat helybenhagyottaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, azokra jóváhagyásunkat adván, kegyelmesen elfogadni, és királyi hatalmunk-

firmare; ac tam nos ipsæ benigne observare, quam per alios, quorum interest, firmiter observari facere dignemur.

§. 2. Quorum quidem articulorum tenor sequitur, in hunc modum:

§. 3. Primo: Quod præter ab antiquo deductam hæreditariam regiam successionem, coronationemque, in reliquo universas, et singulas communes istius regni Hungariæ, partiumque eidem annexarum libertates, immunitates, privilegia, statuta, communia jura, leges et consuetudines, a divis quondam Hungariæ regibus, et gloriosissimæ memoriæ prædecessoribus nostris hactenus concessas, et confirmatas, in futurumque concedendas, et per nos confirmandas (ad quas, et quæ dicti status, et ordines formulam quoque juramenti ad initium decretorum serenissimi olim principis, domini Ferdinandi primi, gloriosæ reminiscentiæ antecessoris nostri positam, extensam, et reductam habent) exclusam tamen, et semota articuli decreti divi Andræ regis secundi, de anno millesimo ducentesimo vigesimo, clausula incipiente: quod si vero nos, usque ad verba: in perpetuum facultatem; in omnibus suis punctis, clausulis, et articulis, prout super eorum usu, et intellectu, regio et communi statuum consensu diætaliter conventum fuerit; firmiter, et sancte observabimus, per aliosque omnes, et singulos inviolabiliter observari faciemus.

§. 4. Secundo: sacram regni coronam, juxta veterem consuetudinem ipsorum regnicolarum, legesque patrias, per certas de eorum medio unanimiter ad hoc delectas, et deputatas personas seculares, in hoc regno conservabimus.

§. 5. Tertio: Hactenus recuperata, et exopt Deo adjuvante, recuperanda quævis regni, partiumquæ ei annexarum tenuta, et partes ad mentem juramentalis formulæ, prænotato regno, et eidem annexis partibus de toto reincorporabimus.

§. 6. Quarto: Quod in casu (quem Deus procul avertere velit) defectus utriusque sexus archiducum Austriæ, præprimis quidem ab atefato genitore nostro, dein in hujus defectu, a divo olim Josepho, his quoque deficientibus, ex lumbis divi olim Leopoldi imperatorum, et regum Hungariæ descendentium; juxta etiam dictamen præcitorum primi et secundi articulorum præfatæ diætæ anni millesimi, septingentesimi vigesimi tertii; prærogativa regiæ electionis, coronationisque, antefatorum statuum, et ordinum, in pristinum vigorem, statumque redibit, et penes hoc regnum Hungariæ, et prædictas partes, ejusdemque antiquam consuetudinem illibate remanebit.

§. 7. Quinto: ut præmissum est, toties, quoties ejusmodi inauguratio regia intra ambitum sæpe fati regni Hungariæ, successivis temporibus diætaliter instrauranda erit: toties hæredes, et successores nostri, futuri neo-coronandi hæreditarii reges, præmittendam habebunt præsentis diplomaticæ assecurationis acceptionem, deponendumque superinde juramentum.

§. 8. Nos itaque prædicta universorum statuum, et ordinum regni Hungariæ, et partium eidem annexarum instantia benigne admissa; pro benigna animi nostri propensione, ipsisque benigne gratificandi voluntate, præinsertos universos articulos, ac omnia, et singula in iisdem contenta, rata, grata, et acceptata habentes, eisdem nostrum consensum, benevolum pariter et

nál fogva helyeselni és megerősíteni, és úgy mi magunk kegyelmesen megtartani, mint másokkal, a kiket illet, szilárdan megtartatni méltóztatnánk.

2. §. A mely czikkelyek tartalma pedig ekképen következik :

3. §. Először, hogy a régi időkből származott királyi örökösödésen és koronázáson kívül, ezen Magyarországnak és a hozzákapcsolt részeknek összes és minden szabadságait, mentességeit, kiváltságait, helyi és közönséges jogait, törvényeit és szokásait, melyeket Magyarország hajdani dicsőült királyai és a mi dicsőséges emlékü elődeink eddigelé engedtek s megerősítettek és melyeket jövendőben mi engedni és megerősíteni fogunk (a melyekre a mondott karok és rendek az eskü formáját is a hajdani fonséges fejedelemnek, I. Ferdinánd urnak, a mi dicsőséges emlékü elődünknek végzeményei kezdetén megállapították, kifejtették és levezették), kizárva azonban és melőlözve dicsőült II. András királynak az ezerkétszázhuszonkettedik⁽¹⁾ esztendőben kelt végzeményének záradékát, mely így kezdődik : Quodsi vero Nos, azon szavakig : in perpetuum facultatem, minden pontjaiban, záradékaiban és czikkelyeiben, úgy a hogy azok használata és értelme iránt a király és a karok közös megegyezésével⁽²⁾ országgyűlésileg megállapodtunk, szilárdan és szentül megtartandjuk, s minden mások és egyebek által sértetlenül megtartatjuk.

4. §. Másodsor, az ország szent koronáját a honlakosok régi szokása és a hazai törvények szerint, a közülök e célra egyértelemmel választott és megbizott bizonyos világi személyek által ezen országban fogjuk őriztetni.

5. §. Harmadsor, az országnak és a hozzákapcsolt részeknek eddig visszaszerzett és ezután Isten segítségével visszaszerzendő bármely tartozmányait és részeit, az esküforma értelmében, föntnevezett országunkba és a hozzákapcsolt részekbe mindenestül be fogjuk kebeleznii.

6. §. Negyedszer, hogy azon esethen (a mit Isten messze távoztasson el), ha az ausztriai főhercegek, még pedig első sorban a föntnevezett atyánktól származók, azután ezek magvaszakadtával a néhai dicsőült József, s ezeknek is magvaszakadása után, néhai dicsőült Lipót császárak és Magyarország királyai ágyékából származók mind a két ágból kihalnának, az ezerkétszázhuszonharmadik esztendőbeli föntemlitett országgyűlés föntidézett első és második czikkelyeinek rendelése szerint is, az előbb nevezett karok és rendek királyválasztó és koronázó joga régi érvényébe és állapotába fog visszatérni s azon Magyarországnak s említett részeinek birtokában és ősi szokásában sértetlenül megmarad.

7. §. Ötödször, a mint előre bocsáttatott, a hányszor csak gyakran nevezett Magyarországnak határain belül, a következő időkben, ilyen királyi fölavatás országgyűlésileg végzendő lesz : mindannyiszor örököseink és utódaink, a jövendő ujonnan koronázandó örökös királyok tartoznak a jelen hitlevelet előlegesen elfogadni és azonfelül az esküt letenni.

8. §. Mi tehát Magyarország és kapcsolt részei karainak és rendeinek előbb mondott kérelmét kegyelmesen meghallgatván, szívünk jószágos hajlandóságához képest és hozzájuk való kedveskedő szándékunk szerint, az előbb beiktatott összes czikkelyeket, és egyenkint minden azokban foglaltakat, helybenhagyottaknak kedveseknek és elfogadottaknak vallván, azokhoz jóakaró

(1) Az eredeti szövegben a «vigesimo» után kimaradt a «secundo» szó. (Cs.)

(2) L. alább a 8 t. czikkely.

assensum præbuimus, et illos, ac quævis in eis contenta clementer acceptavimus, approbavimus, ratificavimus, et confirmavimus :

§. 9. Promittentes, et assecurantes status, et ordines in verbo nostro regio, quod præmissa omnia tam nos ipsæ observabimus, quam per alios fideles subditos nostros cujuscunque status et conditionis existant, observari faciemus : uti vigore hujus nostri diplomatis acceptamus, approbamus, ratificamus, et confirmamus, atque promittimus.

§. 10. In cujus fidem, et testimonium literas has manu propria subscripsimus, et sigilli nostri regii appensione muniri fecimus.

§. 11. Datum in arce nostra regia Poseniensi, die vigesima quarta mensis Junii, anno domini millesimo septingentesimo quadragesimo primo : regnorum nostrorum Hungariæ, Bohemiæ, et reliquorum anno primo.

Juramenti autem regii contextus talis erat. . .

Nos Maria Theresia Dei gratia Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiaë, Sclavoniæque, etc. regina ; archi-dux Austriæ, nupta dux Lotharingiæ, ac Barri, Magna dux Hetruriæ ; qua prælibati regni Hungariæ, et aliorum regnorum, ac partium eidem adnexarum regina, juramus per Deum vivum, per ejus sanctissimam genitricem virginem Mariam, ac omnes sanctos ; quod ecclesias Dei, dominos prælatos, barones, magnates, nobiles, civitates liberas, et omnes regnicolas in suis immunitatibus, et libertatibus, juribus, legibus, privilegiis, ac in antiquis bonis, et approbatis consuetudinibus conservabimus, omnibusque justitiam faciemus : serenissimi quondam Andreæ regis decreta (exclusa tamen, et semota articuli trigesimi primi ejusdem decreti clausula incipiente : quod si vero nos etc. usque ad verba : in perpetuum facultatem) observabimus ; fines regni nostri Hungariæ, et quæ ad illud quocunque jure, aut titulo pertinent, non abalienabimus ac minuemus, sed quoad poterimus, augebimus, et extendemus, omniaque illa faciemus, quæcunque pro hono publico, honore, et incremento omnium statuam, ac totius regni nostri Hungariæ juste facere poterimus : sic nos Deus adjuvet, et omnes sancti.

ARTICULUS 3.

Neo-coronatae regiae majestati honorarium offertur.

Cupivissent equidem fideles status, et ordines regni singulari eorundem super felicissime, et ingenti totius populi lætitia, peracta inauguratione, coronationeque regia congratulationi correspondens, amore zeloque donativum jungere, et ita in benignissimum neo-coronatae regiae majestatis dominæ, dominæ ipsorum clementissimæ conspectum comparere ; verum recognoscunt virium tenuitatem ; et, ut devotissimis animis suscepti in sacram Suae regiae majestatis personam ingenui amoris testimonium, plene in effectu præbeant ; omnem insufficientiam confitentur, ac ideo supplicant suæ majestati : ut quod ad testandum homagialis devotionis studium, ex animo obtulerunt, id consueta frontis serenitate, maternique animi benignitate suscipere ; neque oblati exilitatem, sed sinceros offerentium animos clementer respicere dignetur.

beleegyezésünket, valamint jóváhagyásunkat adtuk, és azokat s minden bennök foglaltakat, kegyelmesen elfogadtuk, helyeseltük, jóváhagytuk és megerősítettük.

9. §. Igérvén és biztosítván a karokat és rendeket királyi szavunkkal, hogy mind a föntebbieket úgy Mi magunk megtartandjuk, mint minden rendü és állapotu más hűséges alattvalóink által is meglartatjuk, a mint ezen hitlevelünk erejénél fogva elfogadjuk, helyeseljük, jóváhagyjuk s megerősítjük és igérjük.

10. §. Melynek hiteléül és bizonyítékául ezen levelet saját kezünkkel alá-irtuk és királyi pecsétünk felfüggesztésével megerősítettük.

11. §. Kelt Pozsony királyi várunkban, Szent-Iván hava huszonegyedik napján, az Ur ezerhétszáznegyvenegyedik, Magyar-, Cseh- és a többi országainkban való uralkodásunk első esztendejében.

A királyi eskü szövege pedig ez vala :

«Mi Mária Terézia, Isten kegyelméből Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát- és Szlavonország stb. királynője, Ausztria főhercege, Lotharingiának és Barral házassága révén hercegnéje, Etruria nagyhercege, mint a fönnevezett Magyar- és más országok és a hozzá kapcsolt részek ktrálynője, esküszünk az élő Istenre, az ő szentséges anyjára, Szüz-Máriára, és minden szentjeire, hogy Isten egyházait, az egyházi főrend, zászlós, mágnás nemes urakat, a szabad városokat és minden honlakosokat mentességeikben és szabadságaikban, jogaikban, törvényeikben, kiváltságaikban, meg régi jó helybenhagyott szokásaikban megtartandjuk ; mindeneknek igazságot fogunk tenni ; néhai fön-séges András király végzeményét (kizárva azonban és mellőzve ugyanazon végzemény harminczegyedik cikkelyének záradékát, mely így kezdődik : Quodsi vero Nos etc., egészen azon szavakig : in perpetuum facultatem) meg-őrizzendjük ; Magyarországunk határait és a mik azt bármely jogon és czimen illetik, se elidegeníteni, se megkisebbiteni nem fogjuk, hanem a mennyiben lehet, szaporítjuk és kiterjesztjük, és mindazt megcselekedjük, a mit minden rendek és egész Magyarországunk közjava, tisztessége és gyarapodása érdekében igazságosan tehetünk. Isten minket úgy segéljen és minden szentjei.»

3. CZIKKELY.

Az ujonnan koronázott királyi felségnek tiszteletdíj ajánltatik.

Óhajtottak volna ugyan az ország hűséges karai és rendei, szeretetük és buzgóságuk mellé a szerencsésen s az egész nép roppant vigassága között végbement királyi fölavatás és koronázás fölött érzett kiváló hálaérzetüknek megfelelő ajándékot csatolni, és úgy jelenni meg ujonnan koronázott Ő királyi felségének, legkegyelmesebb urasszonyuknak színe előtt ; azonban beismerik erők gyöngeségét, s bevallják arra való egész elégtelenségöket, hogy Ő királyi felsége szent személye iránt velök született szeretetöknek teljes hatásu bizonyítékát hódoló lélekkel szolgáltatassák ; minélfogva esedeznek Ő felségének, hogy a mit jobbágyi hódolatuk készségének bizonyítására szivesen fel-ajánlottak, azt szokott nyájasságával és anyai indulatának jóságával elfogadni, és hogy ne az ajánlat csekélységére, hanem az ajánlók őszinte lelkére kegyelmesen tekinteni méltóztassék.⁽¹⁾

(1) V. ő. 1713: IV., 1790: IV. t. cz.

www.libtool.com.cn ARTICULUS 4.

Serenissimus princeps dominus Franciscus dux Lotharingiae et Barri, magnus dux Hetruriae, pro corregente et coadministratore regni Hungariae, Partiumque eidem adnexarum, modalitate subinserta declaratur.

Rarissimis, et altissimis quibusque fascibus dignissimas, serenissimi Francisci Lotharingiae et Barri ducis, magni ducis Hetruriae, etc. sacrae regiae majestatis dominæ, dominæ ipsorum clementissimæ conjugis dilectissimi, virtutes, ac regias animi dotes, insigniaque tam toga (cum universorum quippe applausu, in regno hocce, per octennium, et quod excurrit, gesto regii locumtenentis munere) quam vero sago, cum vitæ nempe discrimine, occasione ultimi contra Turcas belli ducto exercitu, comparata, avitæque a glorioso Lotharingiae duce Carolo avo suo serenissimo (qui præter utilissimam, et salutarem toti christianitati, in liberanda ab obsidione Vienna, impensam operam; regni metropolim, Budam, e faucibus Turcarum gloriose eripuit, turcicamque tyrannidem in ipsa regni hujus viscera penetrantem, et ea iniquissime usurpantem, post reportata prævie cum plurium victoriarum trophæa, depulso e cervicibus regnicolarum jugo, victorioso et gloriosissime ad remotiores regni fines propulsavit) in se derivata perenni memoria dignissima merita; contestatumque pro regno hocce tam sub glorioso gubernio felicissimæ recordationis augustissimi quondam imperatoris, et regis Caroli Sexti, etc. quam et modo regnantis majestatis benignum et efficax patrocinium, singularemque illum, quo erga gentem Hungaram fertur, amorem et benignissimam propensionem, venerabundo æque, ac gratissimo status et ordines regni recolentes animo: in perenne testimonium justissimæ gratitudinis; (annuente eatenus benignissime sacra regia majestate, domina, domina ipsorum clementissima) altéfato serenissimo Lotharingiae, et Barri duci (quem Deus, et natura per sacrum conjugii fœdus, in partem curarum, et sollicitudinem vocavit) corregimen, et coadministrationem hæreditarii hujus Hungariæ regni, adnexarumque provinciarum, concordibus universorum statuum, et ordinum votis, sponte, et libere, hac cum expressa, quam leges regni dictarent, declaratione, et absque ulla in futurum, per alios regni hujus regios conjuges sumenda consequentia, salvaque omnimode autoritate palatinali obtulerunt:

§. 1. Ut nimirum corregimen hoc, articulis 1. et 2. anni 1723. tam respectu inseparabilitatis hæreditariarum sacrae regiae majestatis provinciarum, quam etiam definitæ, ac circumscriptæ aliorum successionis, ne in minimo quidem præjudicare possit.

§. 2. Ac ideo corregimen hoc duret usque dies vitæ (quos longissimos Deus impertiri dignetur) et placitum sacrae regiae majestatis.

§. 3. Quodsi vero sacram regiam majestatem (cui diutissima et felicissima ad seram posteritatem vita ardentissime exoptatur) divino sic disponente numine, præmori contingeret: casu in eo, sua regia serenitas usque tempus minorennitatis augustæ illius prolis, quam successio, et hæreditas regnorum ac provinciarum immediate concernet, regnum hoc, et partes eidem annexas, jure tutorio, et paterno nomine gubernabit.

§. 4. In casu vero defectus (quem Deus clementer avertere dignetur), jus, et immediata successio, pro iis, quibus virtute articulorum 1. et 2. anni 1723. competet; salva, et integra manebit.

www.libtool.com 4. CZIKKELY.

A fenséges fejedelem ur, Ferencz Lotharingia és Bar hercege, Etruria nagyhercege, Magyarország és a hozzákapcsolt részek társuralkodójának és társ-kormányzójának nyilváníttatik, az alább beiktatott módozat szerint.

Fenséges Ferencznek, Lotharingia és Bar hercegének, Etruria nagyhercegének stb., Ó királyi szent felsége legkegyelmesebb urasszonyunk szeretett házastársának, ritka és a legmagasabb kitüntetésekre méltó erényeit és lelkének királyi tulajdonait, továbbá úgy békében (midőn ugyanis ez országban nyolcz éven át és azon felül, mindenkinek öröme, a királyi helytartó tisztét viselte), mint a törökök elleni utolsó háboru alkalmával, a sereg élén élete kockáztatásával hadban szerzett és fenséges nagyatyjától, a dicsőséges Károly, lotharingiai hercegtől (ki Bécsnek az ostrom alól való fölmentésében az egész keresztyénség javára teljesített leghasznosabb és legüdvösebb munkáján kívül az ország fővárosát, Budát, a törökök torkából dicsőségesen kiragadta és az ország szívéig benyomult s az igazságtalanul bitorló török zsarnokságot, előbb számos győzelmet aratván s levevén a honlakósok nyakáról a jármot, diadalmasan és dicsőségesen az ország legszélsőbb határáig kergette) reá szállott, örök emlékezetre méltó ősi érdemeit, és ugy e boldog emlékeztető néhai fenséges VI. Károly császár és király, mint a most uralkodó felség dicsőséges kormánya alatt az ország érdekében tanusított jótékony és hathatós pártfogását, ugyszintén azt a kiváló szeretetet és jóakaró hajlandóságot, melylyel a magyar nemzet iránt viseltetik, tiszteletteljes és hálás szívvel méltatván, az ország karai és rendei igaz hálájuk örök bizonyságául (Ó királyi szent felségének, legkegyelmesebb asszonyunknak jóságos beleegyezésével) a főnt nevezett fenségnek, Lotharingia és Bar hercegének (kit Isten és a természet a szent házasság frige által az ő gondjainak s fáradoalmainak részesévé tőn) ezen örökölt Magyarország és a hozzá kapcsolt tartományok fölötti társuralkodást és társ-kormányzóságot az összes karok és rendek egyező akaratával, önként és szabadon följajánlották oly határozott kijelentéssel, melyet az ország törvényei rendelnek, és a nélkül, hogy ebből jövőre ez országban későbbi királyi férjek valami következtetést vonhatnának, valamint a nádori hatalomnak is minden tekintetben való épen maradása mellett :

1. §. Hogy ugyanis az a társ-kormányzóság az 1723. évi 1. és 2. törvénycikkelynek sem a királyi szent felség örökös tartományai elválaszthatatlansága, sem mások meghatározott és körülirt örökösödése tekintetében, legkevesébbé se szolgáljon vagy szolgálhasson sérelmére ;

2. §. Azért is ez a társ-kormányzóság Ó királyi szent felsége életének (melyet Isten kegyelme nagyon hosszúra nyujtsion) idejére terjedjen és szabad tetszéséig tartson.

3. §. Hogyha pedig Ó királyi szent felsége (a kinek hosszú és a késő jövődőt terjedő boldog életet hön kívánunk) az isteni akarat rendelkezéséből előbb találna meghalni : azon esetben Ó királyi felsége annak a fenséges magzatnak kiskorusága ideje alatt, a kit az országok és tartományok trónja és öröksége közvetlenül illet, ezt az országot és a hozzá kapcsolt gyámi jogon és atyai czimen kormányozandja.

4. §. Magszakadás esetén pedig (a mit Isten kegyelmesen eltávoztatni méltóztatassék) a jog és közvetlen trónöröklés azok számára, a kiket ez az 1723. évi 1. és 2. törvénycikkelynél fogva illetni fog, épen és sértetlenül maradand.

§. 5. Vi hujus demum, cum consensu, et anuentia sacrae regiae majestatis, sponte et unanimiter oblato corrigimini; regia sua serenitas, regni negotia, regiminisque pondus, in conformitate regni legum coadministrabit; suprema tamen, et praesertim titulis 4. et 9. part. I. oper. dec. tripartiti, declarata potestas, privilegiorum item collatio, et alia jura majestatica, velut de lege regni, solis legitime coronatis regibus competentia; penes solam coronatam regiam majestatem remanebunt.

§. 6. Ut vero domini praelati, barones, magnates, et nobiles, universique, status, et ordines regni Hungariae, annexarumque eidem partium in suis libertatibus, praerogativis, et immunitatibus, juribus, et legibus conserventur; eadem regia serenitas, via corrigimini sui curabit.

§. 7. Cujusmodi oblatum, modo, et forma praemissa, corrigimen, regia sua serenitas, deposito super observatione universorum praemissorum juramento benigne acceptando: eandem suam regiam serenitatem (indulgente sacra regiae majestate, domina, domina ipsorum clementissima) universi status, et ordines pro regni Hungariae, partiumque eidem annexarum corregente, coadministratore concordibus votis agnoscunt, declarant, et venerantur;

§. 8. Sperantes indubie: regiam suam serenitatem grati eorum, et promptissimi animi testimonium benigne accepturam, regni hujus commoda, et emolumenta pro consolatione statuam, et ordinum, tam vi corrigimini sui curaturam; quam vero apud sacram regiam majestatem benigne, et efficaciter promoturam.

Juramenti vero coram sacra regia majestate, statibusque, et ordinibus regni depositi, tenor est iste.

Nos Franciscus, etc. juramus per Deum vivum, per ejus sanctissimam genitricem virginem Mariam, ac omnes sanctos: quod cum annuentia, et consensu sacrae regiae majestatis, dilectissimae conjugis nostrae, dominae Mariae Theresiae, Hungariae, et Bohemiae reginae, etc. per inclytos status, et ordines regni Hungariae, annexarumque eidem partium, nobis juxta modum, formam, et conditiones articulariter declaratas oblatum corrigimen, et coadministrationem acceptando; easdem universas conditiones, et praescripti articuli tenores, rite, sancte, et inviolabiliter observabimus: sic nos Deus adjuvet, et omnes sancti.

ARTICULUS 5.

Comes Joannes Pálffy ab Erdöd, perpetuus in Vöröskö, in regni palatinum eligitur.

Venerabundi recognoscunt status, et ordines regni, peculiarem sacrae regiae majestatis in haereditarium hoc regnum suum jam inde a primordio feliciter suscepti regiminis materno affectu testatam, ac in eo quoque specialiter declaratam propensionem; quod generalia haec regni comitia pro electione etiam palatini clementer indicere, ac ante adhuc auspiciatissimam coronationem suam, sine eo certos e medio fidelium suorum baronum, et magnatum, cum natalium splendore, tum vir-

tutibus propriis conspicuos candidatos nominare, electionique praefatorum statuam, et ordinum benigne proponere sit dignata:

§. 1. E quorum numero excellentissimus, ac illustrissimus dominus comes Joannes Pálffy ab Erdöd, perpetuus in Vöröskö, Bajmóc, Szent-György, et Bazin, aurei velleris eques, prius judex curiae regiae, sacrae regiae majestatis actualis intimus consiliarius, generalis campi mareschallus, unius legionis cataphractorum tribunus: arcis regiae Posoniensis

5. §. Végre, az Ő királyi szent felsége beleegyezésével és jóváhagyásával önként és egyértelműleg följánlott ezen társ-kormányzóságnak erejénél fogva, Ő királyi fensége az ország ügyeit és a kormányzás terhét az ország törvényeivel egyezőleg fogja igazgatni; a legfőbb és kiváltképen a Hármaskönyv I. R. 4. és 9. czimeiben kifejezett hatalom, valamint a kiváltságok osztogatása és más felségjogok azonban, mint a melyek az ország törvénye szerint egyedül a törvényesen megkoronázott királyokat illetik, csupán Ő felsége, a koronás királynő kezében maradnak.

6. §. Hogy pedig Magyarország és a hozzá kapcsolt részek egyházi, főrendű, zászlós, mágnás és nemes urai s összes karai és rendei szabadságaikban, kiváltságaikban és mentességeikben, jogaikban és törvényeikben megtartasanak: arra Ő királyi fenségének, társ-kormányzói hatalmánál fogva gondja leendő.

7. §. Miután pedig a fentebb előre bocsátott módon és formában följánlott társ-kormányzóságot Ő királyi fensége, az összes fentebb előadottaknak megtartására esküt tévén, kegyelmesen elfogadta: ugyancsak Ő királyi fenségét az összes karok és rendek (Ő királyi szent felsége, legkegyelmesebb asszonyuk beleegyezésével) Magyarország és kapcsolt részei társuralkodójának és társ-kormányzójának egyetértő szavazatukkal elismerik, kijelentik és tisztelik.

8. §. Kétségtelenül remélvén, hogy Ő királyi fensége az ő háladatos és készséges indulatuk bizonyosságát jóakarólag fogadandja, és az ország érdekeit és gyarapodását a karok és rendek vigasztalására, egyfelől társ-kormányzása hatalmánál fogva, gondjaiba veszi, másfelől pedig Ő királyi szent felségénél is hathatósan előmozdítandja.

Az Ő királyi szent felsége s az ország karai és rendei előtt letett eskü tartalma pedig a következő:

«Mi Ferencz stb. esküszünk az élő Istenre, az ő szentséges szűz anyjára, Máriára, és minden szentekre, hogy Ő királyi szent felsége, legkedvesebb hitvestársunk, Mária Terézia urasszony, Magyar- és Csehország királynője stb. jóváhagyásával s beleegyezésével, a Magyarország és a hozzá kapcsolt részek jeles karai és rendei által, a törvényczikkelyben kifejtett mód, forma és föltételek szerint nekünk följánlott társ-kormányzást és igazgatást elfogadván, azon összes föltételeket és a fönt írott törvényczikkely tartalmát kellőképen, szentül és sértetlenül megtartandjuk. Ugy segítsen minket Isten és minden szentjei.»

5. CZIKKELY.

Erdődi gróf Pálffy János, Vörösko örökös ura, az ország nádorává megválasztatik.

Tiszteletteljesen ismerik el az ország karai és rendei Ő királyi szent felségének ezen örökös országa iránt, már szerencsésen elkezdett uralkodása elejétől fogva, anyai jóindulattal tanúsított és különösen abban is kifejezett kiváló hajlandóságát, hogy ezen országgyűlést a nádor megválasztása végett is kegyelmesen összehívni, és már szerencsésen végbement koronáztatása előtt, e czélból hű zászlósai és nagyjai közül néhány, születésök fényénél fogva, mint saját erényeik által kitünő jelöl-

teket megnevezni és az előbb említett karok és rendek választása alá kegyelmesen terjeszteni méltóztatott.

1. §. A kiknek sorából nagyméltóságú és méltóságos erdődi gróf Pálffy János ur, Vöröskő, Bajmóc, Szent-György és Bazin örökös ura, az aranygyapjas-rend vitéze, előbb országbíró, a királyi szent felség valóságos belső tanácsosa, tábornagy, egy vértés ezred tulajdonosa, a pozsonyi királyi vár örökös főkapitánya, az ugyanazon nevű vármegeye

hæreditarius, supremus capitaneus, ejusdemque nominis comitatus perpetuus supremus comes, et supremus armorum regionum per Hungariam præfectus; tam ob gentilium, et præsignem vetustæ celeberrimæ, et clarissimæque prosapiæ suæ, sagô, togaque partum decorem, quam propria, eaque cumulatissima de rege, et regno merita, memorandis exemplis augustæ domui Austriacæ, et quatuor jam ex eadem regibus illibate semper probatam fidelitatem, ratam, atque insignem diversis, pluribusque occasionebus egregia testatam virtutem, et scientiam militarem, præclaras denique, et heroicas animi, corporisque dotes: ad supremum regni, post regiam majestatem, palatinalis videlicet dignitatis honorem, communi, concordique consensu sublimari meruit.

§. 2. Cui domino comiti palatino, veterano augustæ domus suæ, avi, quippe, patri, et patris, gloriosissimorum magnæ memoriæ imperatorum, et regum, jam vero suo fideli servo, quod sua regia majestas de salario quoque palatinali clementissime provisura sit; status, et ordines regni indubie confidunt.

ARTICULUS 6.

De electione conservatorum sacrae regni coronæ.

Prioribus sacrae regni coronæ conservatoribus, utpote comitibus; Adamo a Kolonics, et Thoma de Nádasd, imo et posteriori ho-

rum per benignam provisionem regiam, suffecto comite Carolo Ziehl de Vásontó, e vivis sublatis:

§. 1. Status, et ordines regni excellentissimum, ac illustrissimum dominum comitem Georgium Erdödy de Mányorókerék, Montis Claudii, et comitatus Varasdiensis perpetuum, Barsiensis vero comitatus supremum comitem, arcis Varasdiensis hæreditarium capitaneum, sacrae regiae majestatis actualem intimum, et regii locumtenentialis consilii consiliarium, ac cameræ ejusdem Hungaricæ præsidem, a decessu antelati comitis Adami a Kolonics, ex benigna provisione regiae eodem officio actualiter functum, veluti in se, antenatisque suis de rege et regno præclare meritum.

§. 2. Excellentissimum item, ac illustrissimum dominum comitem Joannem Eszterházy de Galantha, prælibatæ regiae majestatis actualem æque intimam, ac regii locumtenentialis consilii consiliarium, meritis pariter ejusdem, majorumque suorum ita exigentibus: erga præviam summefatæ regiae majestatis candidationem, ante coronationem suam benigne propositam, in conservatores sacrae coronæ unanimibus votis elegerunt; qui juramentum etiam superinde coram altifata regiae majestate, et statibus, ac ordinibus regni deposuerunt.

§. 3. Hæredes proinde, et successores suprafactorum, fatis, ut præmissum est, functionum conservatorum, super resignatione claviam ad coronam eandem spectantium, quieti, et absoluti redduntur.

ARTICULUS 7.

De personali regiae majestatis in regno residentia.

Prouti ardens statuum, et ordinum regni desiderium, ut nimirum sacra regia majestas in hoc regno suo personaliter residere dignetur, eadem benignissime percepit; ita eidem pari benignitate satisfacere volens, clementer decrevit;

§. 1. Quod, ubi aliarum quoque provinciarum administratio, et curæ admiserint, omnino intra regnum hoc, ulterius etiam residere dignabitur; nihil eorum intermissura; quæ alias etiam ad reducendum pristinum florem, ac felicitatem hujus hæreditarii sui Hungariæ regni conferre poterunt.

§. 2. Pro qua quidem, materno non minus, quam regio affectu expressa clementissima declaratione: status, et ordines regni, Suæ regiae majestati maximas, quas possunt, gratias reponunt.

örökös főispánja, a királyi hadaknak Magyarországon fővezére, vagy híres és dicsőséges régi családjának háboruban és békében szerzett ősi és kiváló diszeért, mint a király és ország szolgálatában teljesített saját bőséges érdemeiért, a felséges ausztriai háznak és abból már négy királynak emlékezetes példaadásokkal mindenkor csorbitatlanul tanusított hűségeért, különböző és többféle alkalmakkor igazolt és jelesül bizonyított kiváló vitézségeért és katonai tudományáért, végül jeles és hősiességi lelki és testi tulajdonaiért, az országnak a királyi felség után legnagyobb, tudniillik a nádori méltóság tisztére, közös és egyhangu egyetértéssel emeltetni érdemesül.

2. §. Hogy pedig Ő királyi felsége a nevezett nádor urnak főnséges háza, ugyanis nagyatyja, nagybátyja és atyja, a nagy emlékeztető dicsőséges császárok és királyok régi, most már saját hű szolgájának nádori díjazásáról is kegyelmesen gondoskodni fog; az iránt kétségtelen bizodalommal vannak az ország karai és rendei.⁽¹⁾

6. CZIKKELY.

Az ország szent koronája őreinek megválasztásáról.

Az ország szent koronája előbbi őrei ugyanis mint Kolonics Ádám és Nádasdi Tamás grófok,

sőt ezek közül az utóbbinak helyébe kegyelmes királyi rendelettel kinevezett vásonkői gróf Zichy Károly is az élők sorából elköltözvén:

1. §. Az ország karai és rendei nagyméltóságú és méltóságos monyorókeréki gróf Erdődy György urat, Monoszló és Varasd vármegye örökösét, Bars vármegyének pedig főispánját, a varasdi vár örökös kapitányát, Ő királyi szent felségének valóságos belső, és a királyi helytartó tanács tanácsosát és a magyar kamara elnökét, ki a főt nevezett Kolonics Ádám elhalálása óta kegyelmes királyi rendelet alapján ugyanazon tiszttségben valósággal eljár, s mint a ki irántuk és elődeik iránt a király és ország javára érdemeket szerzett.

2. §. Továbbá nagyméltóságú és méltóságos galánthai gróf Eszterházy János urat, a főtisztelt királyi felségnek hasonlóképen belső titkos, és a királyi helytartó tanácsnak tanácsosát, az ő és őseinek hasonló érdemeinél fogva, a főtnevezett királyi felségnek koronáztatása előtt előterjesztett jelölés alapján a szent korona őreivé egyértelmű szavazatukkal választották; a kik a hivatalos esküt a főtnevezett királyi felség s az ország karai és rendei előtt letették.

3. §. Főntemlített, mint mondván volt, elhalt örök örökösei és utódai tehát, a koronához tartozó kulcsoknak átadására nézve, ezenel megnugtatnak és föloldoztatnak.⁽²⁾

7. CZIKKELY.

A királyi felségnek az országban való személyes lakásáról.

Ő királyi szent felsége az ország karainak és rendeinek azon hő óhajását, hogy ugyanis ezen Magyarországon személyesen lakni méltóztassék, valamint legkegyesebben fogadta, úgy hasonló jóssággal annak eleget tenni kívánván, kegyelmesen határozta:

1. §. Hogy midőn más tartományainak igazgatása és gondjai engedendik, mindenesetre ez országon belül fog továbbra is lakni, semmit sem mulasztván el, a mi egyébként is ez örökös magyar királysága régi virágzásának visszahozására és boldogítására teendő lesz.

2. §. A mely nem kevésbé anyai, mint királyi szivből kifejezett legkegyelmesebb nyilatkozatáért pedig Ő királyi felségének az ország karai és rendei a legnagyobb köszönetüket jelentik.⁽³⁾

(1) V. ő. 1715: V., 1751: II. t. cz.

(2) V. ő. 1715: XXXVIII., 1751: IV. t. cz.

(3) V. ő. 1439: XXII., 1723: VIII., 1751: I., 1764: I., 1790: IX., 1792: V. t. cz.

www.libtool.com.cn

ARTICULUS 8.

De clausula diplomatibus: prout super eorum usu, et intellectu, regio ac communi statuum consensu diaetaliter conventum fuerit; ad fundamentalia jura, libertates, immunitates, et praerogativas statuum, et ordinum regni nullatenus extendenda.

Erga benignam sacrae regiae majestatis declarationem sancitum est; fundamentalia jura, libertates, immunitates, et praerogativas statuum, et ordinum regni Hungariae, partiumque eidem annexarum, signanter in tit. 9. part. 1. operis decr. tripart. et artic. 6. anni 1723. velut in perpetuum ab anni contributione ipsos eximentibus, adeoque eatenus etiam; ne onus publicum fundo quoquo modo inhæreat, eosdem immunitatibus, ac avito quoque usu firmatis, expressas, (cum alioquin etiam per art. 3. anni 1745. super eo, quod ad normam aliarum provinciarum non gubernabuntur, praecauti et assecurati existant) sub sensum diplomati insertæ, de usu, et intellectu legum sonantis clausulæ, nullatenus sumi posse.

ARTICULUS 9.

De officio palatinali.

Demissæ statuum et ordinum regni repræsentationi annuente sacra regia majestate, statuum est:

§. 1. Quod palatinale, et ei lege junctum locumtenentiale officium, quoties imposterum vacaverit: ultra annum vacare non sinetur;

§. 2. Idemque in plenam et legalem auctoritatem, atque jurisdictionem repositum, in eadem conservabitur;

§. 3. Qua quidem legali jurisdictione, tam modernus, quam futuri regni palatini, plene fungantur.

ARTICULUS 10.

De primatiali, et archi-episcopali dignitate.

Securos reddidit perquam benigne status, et ordines regni Sua majestas regia in eo quoque; quod videlicet primatiali etiam, ac archi-episcopali dignitate, in legalem, et plenam auctoritatem, atque jurisdictionem reposita; eum in finem duplex etiam sigillum suum regium, moderno domino primati, et archi-episcopo Strigoniensi consignari; eumque in avitum, ac legalem ejusdem usum restitui faciet;

§. 1. Ac tam hunc, quam futuros dominos regni primates, et archi-episcopos Strigonienses; in usu eodem, et activitate legali, conservabit.

8. CZIKKELY.

Hogy a hitlevél azon záradéka: *«a mint azok használata és értelme iránt a király és a karok közös megegyezésével országgyűlésileg megállapodtunk», az ország karainak és rendjeinek sarkalatos jogaira, szabadságaira, mentességeire, kiváltságaira, egyáltalában ne legyen kiterjeszthető.*

Ó királyi szent felségének jóságos kijelentése alapján szentesítettett, hogy Magyarország és a hozzá kapcsolt részek karainak és rendjeinek sarkalatos jogai, szabadságai, mentességei és kiváltságai, jelesen azok, a melyek a Hármastörvénykönyv I. R. 9. czimében és az 1723 : 6. czikkelyben kifejezvék, melyek őket mindenféle adózás alól fölmentik, sőt a kiváltságaiknál fogva ősi szokás alapján abban is megerősítik, hogy a telekkel semmiképen ne járjon együtt a közteher (midőn az 1715 : 3. czikkely által a felől, hogy más tartományok módjára nem fognak kormányoztatni, különben is megóva és biztosítva vannak), a hitlevélbe beiktatott s a törvények használatáról és értelméről szóló záradék magyarázata alá egyáltalában ne legyenek vonhatók.

9. CZIKKELY.

A nádori hivatalról.

Az ország karai és rendei alázatos előterjesztését a királyi szent felség helyeslővén, határozottatott:

1. §. Hogy mikor a nádori és a vele törvény szerint összekötött helytartói hivatal jövendőben megüresedik az, egy éven tul, nem fog üresedésben hagyatni.

2. §. És hogy az teljes és törvényes hatalmába és jogába visszahelyeztetvén, abban meg fog tartatni.

3. §. E törvényes joghatósággal pedig teljesen éljenek az országnak ugy a jelenlegi nádora, mint a jövendőbeliek.⁽¹⁾

10. CZIKKELY.

A primási és érseki méltóságról.

Ó királyi felsége a felől is kegyelmesen biztosította az ország karait és rendeit, hogy ugyanis a primási és érseki méltóság törvényes és teljes hatalmába és jogába visszahelyeztetvén, e végett kettős királyi pecsétjét is a mostani primás és esztergomi érsek ur kezébe adatni és őt annak ősi és törvényes használatába visszaállíttatni rendeli;

1. §. És valamint őt, ugy az ország jövendőbeli primásait s esztergomi érsek urakat, ugyanazon jogban és törvényes hatáskörben megtartandja.⁽²⁾

(1) V. ő. az 1483. nádori cikkeket jegyzeteivel; 1867: VII. t. cz.

(2) V. ő. a következő 11. cz., továbbá 1751: III., 1790: XVII. és XXIV. t. cz.; l. még 1498: L., 1536: XV., 1550: LXIV., 1553: XXIII., 1557: XV., 1559: XLVI., 1560: XVI., 1563: LXXIII., 1567: XXVI., 1715: CXI. t. cz.; 1351. deer. befj., 1504: XXXI. t. cz., 1514. évi deer. befj., k. u. 1608. deer. befj.

www.libtool.com.cn ARTICULUS 11.

De rebus, et negotiis Hungaricis ; per Hungaros tractandis.

Devotissimis animis exceperunt status, et ordines benignissimam sacræ regiae majestatis declarationem, qua mediante clementer exposuit; se eo singulari affectu, et propensione erga gentem Hungaram ferri; ut ne dubitari quidem possit, quin eam non modo cum reliquis in pari decore, honore et existimatione conservare; sed et alias regiam benignitatem, maternumque affectum suum in promovendum regni quoque hujus incrementum, dirigere dignabitur.

§. 1. Quæ insimul id quoque clementer resolvit; quod nimirum res, et negotia regni tam intra, quam extra regnum per Hungaros tractabit, tractaque faciet.

§. 2. Ac proinde, in augusta quoque aula sua, in his, quæ a concessa sibi suprema potestate dependent, pro altissimo judicio, regioque munere suo, fidelium consiliariorum suorum Hungarorum opera, et consiliis utetur:

§. 3. Imo dum magis ardua negotia pertractanda occurrerint: regni primatem, et palatinum, aliosquæ e regni proceribus, ac regnorum etiam Dalmatiæ, Croatiae, et Sclavoniæ banum, dum præsertim de rebus, securitateque eorundem regnorum agendum foret; in augustam suam præsentiam advocari curabit, talismodique negotia cum illis conferet:

§. 4. Et ad ipsum etiam status ministerium, nationem Hungaram adhibere dignabitur.

§. 5. Intra regnum vero, politica quævis, et publicum ejusdem regni statum concernentia negotia, stabilita per leges regni modalitate, medio regii locumtenentialis consilii (in ea, quam art. 101. anni 1723. continet activitate, ac independentia utique conservandi) exposit quoque rite pertractari faciet.

§. 6. In secuturis autem vacantiarum casibus, ad idem regium locumtenentiale consilium, ex omnibus regni partibus viros idoneos, rerum, ac constitutionis regni gnaros, possessionatos Hungaros assumet.

ARTICULUS 12.

De jurisdictione tavernicorum regalium magistris.

Demisse propositum sacræ regiae majestati magistri functionem, statuum, et ordinum quoad causas, circa fodinalia, ad judicium regni postulatum; post conclusam etiam diæmontanicum pertinentes, per viam appellationis ad sedem tavernicalem transmittendas; admittendam item in domo monetaria Budensi, dum ea erigetur, officii tavernicorum regalium

§. 1. Dictumque officium, in eam, quæ ipsi competit activitatem: et jurisdictionem, reponi faciet.

ARTICULUS 13.

De regia cancellaria Hungarico-aulica.

Veluti suprema regiae majestatis autoritas, et dignitas non admitteret, ut benignæ ejusdem resolutiones per regiam cancellariam hungarico-aulicam expeditæ, per alias jurisdictiones turbentur, aut ab effectu impediuntur, ita etiam clementer declaravit altefata sua regia majestas, se idipsum fieri non permissuram.

www.libtool.com 14. CZIKKELY.

A magyar dolgoknak és ügyeknek magyarok által való intézéséről.

Hódoló lélekkel fogadták a karok és rendek Ő királyi szent felségének abbéli jóságos nyilatkozatát, melylyel kegyelmesen kijelentette, hogy ő oly kiváló szeretettel és hajlandósággal viseltetik a magyar nemzet iránt, miszerint még kételkedni sem lehet, hogy azt nemcsak a többiekkel egyenlő diszben, tiszteletben és becsülésben részesítendi, hanem egyébként is királyi kegyelmét és anyai érzelmeit ez ország boldogulásának előmozdítására fogja irányozni.

1. §. A ki egyszersmind azt is kegyelmesen elhatározta, hogy az ország dolgait és ügyeit, az országon belül és kívül, magyarok által fogja végezni és végeztetni.

2. §. Annálfogva legmagasabb udvarában is, mindazokban, a mik a neki engedett főhatalomból folynak, magas ítélete és királyi tiszte szerint, hű magyar tanácsosainak segítségével és tanácsával fog élni.

3. §. Sőt midőn fontosabb ügyek kerülnek tárgyalásra, az ország primását és nádorát s más főurait, valamint Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok bánját, főképen midőn ez országok ügyei és biztossága felől kell intézkedni, legmagasabb színe elé hivandja és az ilyen ügyekben velök tanácskozik.

4. §. Az országon belül pedig minden közigazgatási és az ország közállományát illető ügyeket, az ország törvényeiben megállapított módon, ezután is a királyi helytartótanács által (megtartván azt azon hatáskörben és függetlenségben, melyet az 1723. évi 101. cikkely tartalmaz) fogja kellően intéztetni.

5. §. Üresedések bekövetkező eseteiben pedig ezen királyi helytartótanácsba az ország minden részeiből alkalmas s az ország dolgait és alkotmányát ismerő férfiakat, birtokos magyarokat alkalmazand.⁽¹⁾

12. CZIKKELY.

A királyi tárnokmester joghatóságáról.

Az ország karainak és rendeinek a királyi működése megengedessék : főntebb nevezett szent felség elé terjesztett alázatos kívánságát, királyi felség az országgyűlés berekesztése után is kegyelmesen fontolóra veendi, mely szerint a bányászati peres ügyek főleb- után is kegyelmesen fontolóra veendi, bezés útján a tárnoki székre küldessenek át, 1. §. És a mondott hivatalt azon hatáskörbe és jogba, mely megilleti, visszaállítandja.⁽²⁾ valamint hogy a budai pénzverő-házban, midőn az fölállítatik, a királyi tárnokmester

13. CZIKKELY.

A magyar királyi udvari kancelláriáról.

Valamint a királyi felség legfelsőbb hatalma és méltósága nem engedné meg, hogy a magyar királyi udvari kancellária által kegyelmesen kiadott rendeletei más hatóságok által zavartassanak vagy végrehajtásukban akadályoztassanak : így kegyelmesen ki is nyilatkoztatta főntebb említett Ő királyi felsége, hogy ő azt nem fogja megengedni ;

(1) V. ő. 1439: V. t. cz. jegyzeteivel; 1723: CIV., 1790: XVII., 1792: VIII. t. cz.

(2) V. ő. Hk. I. R. 94. cz.; III. R. 8. cz.; 1486: LXVIII. és LXXIII. k. e. 1608: III., 1618: IV., 1667: X., 1790: t. cz.

§. 1. Prædictæque regiæ hungarico-aulicæ cancellariæ suæ tanquam immediato aulico, cum aliis unius ejusdemque principis dicasteriis immediatis, correspondentiam duntaxat æqualem habenti dicasterio suo regio, imposterum etiam, pro supremo munere, atque altissimo judicio suo, de aptis, et idoneis subjectis, ex omnibus regni partibus, et possessionatis Hungaris provisuram; ac in emersuris vacantiarum casibus,

§. 2. Etiam venerabilis cleri benignam reflexionem habituram.

ARTICULUS 14.

De camera regia Hungarica.

Sacra regia majestate benigne resolvente conclusum est: ut camera regia Hungarica in activitate vigore legum patriarum eidem competente, plene, et omnino conservetur;

§. 1. Ac in uberiolem a camera aulica independentiæ demonstrationem; super negotiis apud eandem pertractatis, repræsentationes suas regiæ majestati immediate inscribat, sicque expeditas majestati regiæ submittat, ac desuper regia duntaxat rescripta ex aula recipiat.

2. §. Ut porro omnia illa, quæ regium in Hungaria, et partibus eidem annexis ærarium respiciunt, ac per consequens etiam res salis, ac montanisticæ eidem regiæ cameræ suæ Hungaricæ (cui provisoratus Szegedinensis stante hac diæta jam subjectus est) subordinetur.

ARTICULUS 15.

De beneficiorum, dignitatum et officiorum tam ecclesiasticorum, quam secularium collatione.

Annuit clementer sacra regia majestas demisso statuum, et ordinum regni, partiumque eidem annexarum petito, atque benigne resolvit: quod juxta dictamen legum regni, quævis beneficia, dignitates, et officia ecclesiastica æque, ac secularia, de rege, et regno benemeritis Hungaris conferet.

ARTICULUS 16.

De praelatorum, aliorumque beneficiorum in dioecesibus, beneficiisque suis residentia et canonicatum collatione.

Approbante salutarem hanc statuum, et ordinum provisionem sacra regia majestate, ultro quoque statuitur: ut prælati, aliique beneficiati, publicis regis, vel regni, aut aliis gravibus ecclesiæ necessitatibus non præpediti; in suis diocesisibus et beneficiis resideant.

§. 1. Ad id, etiam retentione proventuum beneficii, quod tenent, (et.

1. §. És föntnevezett magyar királyi udvari kancelláriájához, mint az egy azon fejedelem többi közvetlen kormánysszékeivel egész egyenlő viszonyban álló udvari közvetlen kormánysszékehez, ezután is legfelsőbb tiszte és legnagyobb itélete szerint az ország minden részeiből és birtokos magyarok közül fog alkalmas és képes egyének kinevezéséről gondoskodni s bekövetkezendő üresedések esetében

2. §. a tisztelendő papságra is kegyes tekintettel leend.⁽¹⁾

14. CZIKKELY.

A magyar királyi kamaráról.

A királyi szent felség kegyelmes beleegyezésével határozottatott, hogy a magyar királyi kamara a hazai törvények alapján őt megillető hatáskörében teljesen és minden tekintetben megtartassék ;

1. §. És az udvari kamarától való függetlenségének hatásosabb bizonyítása végett, a nála tárgyalt ügyek felől a királyi felséghez közvetlenül írja meg jelentéseit, és az így kiadott jelentéseket a királyi felséghez terjeszse föl, és csak a királyi udvartól vegye a leiratokat.

2. §. Hogy továbbá mindaz, a mi Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részekben a királyi kincstárra néz, következésképen tehát a só- és bányauigy is, ugyancsak a magyar királyi kamarának (melynek ez országgyűlés tartama alatt a szegedi sáfárság is alája adatott) rendeltessék alá.⁽²⁾

15. CZIKKELY.

Az egyházi és világi javadalmak, méltóságok és hivatalok adományozásáról.

Ő királyi szent felsége az ország és a hozzá kapcsolt részek karainak és rendjeinek alázatos kérelmére kegyelmesen beleegyezett és jószágosan elhatározta, hogy az ország törvényeinek rendelése szerint, mindenféle, ugy egyházi, mint világi javadalmakat, méltóságokat és hivatalokat a király és ország iránt magukat érdemesített magyaroknak fog adományozni.⁽³⁾

16. CZIKKELY.

A főpapoknak és más javadalmasoknak egyházmegyéikben s javadalmaikban való lakásáról és kanonokságok adományozásáról.

Ő királyi szent felsége, helyeslélvén a karok és rendek üdvös gondoskodását, azon felül is határoztatik, hogy a főpapok és más javadalmasok midőn a király vagy ország közönséges, vagy az egyház más súlyos szükségletei nem akadályozzák őket, egyházmegyéikben vagy javadalmaikban lakjanak ;

1. §. Erre a tőlük birt javadalom jövedelmeinek visszatartásával (még pedig

(1) V. ö. k. e. 1608: X., 1609: XXI., 1613: XXV., 1618: VIII., 1622: XVII., 1630: XXIX., 1638: XVI., 1687: VIII., 1715: XVII. t. cz. Felosztatásáról v. ö. 1848: III. t. cz. 6. §. M.

(2) V. ö. 1588: IV., 1622: XVIII., 1647: CXLVI., 1655: XI., 1681: XIII., 1715: XVIII., 1723: XVI., 1790: XXII., 1792: VIII. t. cz.; felosztatásáról v. ö. 1848: III. t. cz. 6. §. Ugy a 14., mint az előző cikkelyek közönségi fontossága abban van, hogy a magyar főhivataloknak az ország önállóságából és függetlenségéből folyó önállóságát és függetlenségét bizonyítják. M.

(3) V. ö. az előző 11. cikkelyt.

quidem per regiam majestatem, qua summum ecclesiarum patronum) similitudine etiam articuli 71. anni 1723. adstringendi.

§. 2. Justum porro agnoscit esse atefata etiam regia majestas ; ut ad canonicatus pariter, nonnisi apti, ac idonei, juriumque, et consuetudinum regni, et linguæ patriæ gnari Hungari assumantur.

ARTICULUS 17.

De extraneis, beneficia ecclesiastica in regno actu tenentibus.

Articulo 26. anni 1687. conforme esse agnoscit etiam sacra regia majestas, ut ecclesiastici extranei, beneficia in regno actu tenentes, et nondum articulati, ad persolvendam regno obvenientem taxam adstringantur :

§. 1. Ac proinde determinatum est ; ut beneficia majora actu possidentes episcopi ; præpositi, abbates, uti et custos Albensis ; in supra fato articulo denotatam mille aureorum taxam ex integro ; illi vero, qui præposituras, abbatias minorum reddituum, vel canonicatus tenerent (relaxata eisdem ex statuum, et ordinum benevolentia, residua parte) ducentos aureos ad cassam numerare, et deponere sint obligati ;

§. 2. Ac, ut constitutio præsens, effectum quoque suum quo citius consequatur ; atque alii etiam ad deponendam indigenatus taxam obstricti, præstanda præsent : regio locumtenentia consilio. (quod alioquin ad promovendam, procurandamque regni legum effectuationem, ex. artic. 102. anni 1723. obligatum esset) exactionis præmissorum cura incumbet.

ARTICULUS 18.

De Transylvania ; reapplicatione item et reincorporatione comitatuum, districtuum et locorum ad regnum Hungariæ spectantium.

Publicis etiam constitutionibus regni inserendum resolvit benigne sacra regia majestas :

§. 1. Quoad Transylvaniam, veluti ad sacram regni Hungariæ coronam pertinentem, tam eadem, quam successores sui, qua reges Hungariæ possidebunt et gubernabunt ;

§. 2. Quod item comitatus, Krasznensem, mediocrem Szolnok et districtum Kóvár, tanquam ad regnum Hungariæ spectantes, tam videlicet in contributionalibus, quam in politicis et juridicis ex integro ; comitatum autem Zarandiensem jam alioquin in contributionalibus subjectum, etiam quoad politica et judicialia, primo quo fieri poterit tempore, ac desuper auditis etiam Transylvanis, jurisdictioni regni istius reddi et restitui, ac integraliter effectiveque regno reincorporari curabit.

§. 3. Ut porro loca etiam militaria dicta, in Bacsienſi, Bodrogiensi, Csongradiensi, Aradiensi, Csanadiensi et Zaradiensi comitatibus sita, jurisdictioni regni et comitatuum restituantur et subjiciantur ; atque districtus Tömöſſienſis, Sirmiensiſ et inferioris Sclavoniæ, utprimum res in magis tranquillum statum repositæ fuerint, regno pari modo reincorporentur, et ejusdem jurisdictioni submittantur : commissarii eum in finem per sacram regiam majestatem ordinabuntur.

a királyi felség, mint az egyházak legfőbb kegyura által), s az 1723. évi 71. cikkely hasonló rendelkezése szerint is szorítandók.

2. §. Igazságosnak ismeri továbbá a fent nevezett királyi felség, hogy a kanonokságokra hasonlóképen csak alkalmas és képes, s az ország törvényeit és szokásait s a hazai nyelvet tudó magyarok alkalmaztassanak.⁽¹⁾

17. CZIKKELY.

Az egyházi javadalmakat az országban jelenleg bíró külföldiekről.

Az 1687. évi 26. cikkelylyel megegyezőnek ismeri a királyi szent felség azt is, hogy az idegen egyházi férfiak, kik az országban jelenleg javadalmakat bírnak, és még nincsenek becikkelyezve, az országot illető díj megfizetésére szorítottassanak.

1. §. Minélfogva határozatott, hogy a nagyobb javadalmakat tényleg bíró püspökök, prépostok, apátok, valamint a székesfejérvári örkanonok is, a főt említett cikkelyekben jelzett ezer arany díjat egészen; azok pedig, a kik kisebb jövedelmű prépostságokat és apátságokat vagy kanonokságokat bírnak (elengedtetvén nekik a karok és rendek jóakaratóból a többi rész) kétszáz aranyat legyenek kötelesek a pénztárba fizetni és letenni.

2. §. És hogy e jelenlegi határozat mielőbb fogantat is nyerjen, s hogy már a honfiusítási díj letételére kötelezettek is a teljesítendőket teljesítsék: a királyi helytartótanácsot (mely különben az ország törvényei fogantatosításának előmozdítására és intézésére az 1723. évi 102. cikkely szerint is kötelezve van) illetendi a főtebbiek végrehajtásáról való gondoskodás.⁽²⁾

18. CZIKKELY.

Erdélyről, valamint a Magyarországhoz tartozó megyék, kerületek és vidékek visszacsatolásáról és bekebelezéséről.

Az ország közönséges törvényei közé is beiktatandónak kegyelmesen elhatározta a királyi szent felség.

1. §. Hogy Erdélyt, mint a mely a magyar királyság szent koronájához tartozik, valamint ő maga, ugy utódai, mint Magyarország királyai fogják birni és kormányozni.

2. §. Hogy továbbá Kraszna, Közép-Szolnok vármegyét és Kővár vidékét, mint Magyarországot illetőket, ugy adózási, mint közigazgatási és törvénykezési tekintetben egészen; Zaránd vármegyét pedig, mint a mely adózási ügyekben már különben is alája van rendelve, a lehető legközelebbi időben s azonfelül az erdélyieknek is meghallgatása után, ez ország hatósága alá vissza fogja adatni, állíttatni s teljességgel és valósággal az országba bekebelezni.

3. §. Továbbá, hogy az úgynevezett katonai helyek is, melyek Bács, Bodrog, Csongrád, Arad, Csanád és Zaránd vármegyékben fekszenek, az ország és a vármegyék hatósága alá visszaállíttassanak és vettenessenek; és a tömösi, szerémi és alsó-szlavoniai kerületek, mihelyt a viszonyok nyugodtabb állapotra jutnak, hasonlóképen az országba visszakebeleztessenek és joghatósága alá rendeltessenek: e végett a királyi szent felségtől biztosok fognak kiküldetni.

(1) V. ő. 1723: LV, 1790: LXX. t. cz.

(2) V. ő. 1609: LI. t. cz., 1609: LXXIII. t. cz. 31. §., 1790: LXX. t. cz.

§. 4. Et ex parte regni istius commissarios pariter dominus comes palatinus nominabit; ex parte vero Sclavoniæ dominus regnorum Dalmatiæ, Croatiae et Sclavoniæ banus, cum statibus et ordinibus eorundem regnorum.

§. 5. Qui in præattactis Tömössiensi, Sirmiensi, et inferioris Sclavoniæ districtibus, nec non aliis partibus finitimis, terrenum pro regulandis confiniis aptum et sufficiens designabunt, confinariisque ad habitandum, et obeunda inibi munia ita assignabunt, ut in finibus non permixti aliis contribuentibus subsistant; atque terreno hoc, modalitate prævia exciso et assignato, residuum jurisdictioni comitatuum in omnibus de pleno subjicient.

§. 6. Suaque regia majestas, comitatibus regni, in partibus illis sitis, supremos comites præficere dignabitur.

ARTICULUS 19.

De literarum donationalium et armalium expeditione.

Accedente benigna sacræ regiae majestatis annuentia, sancitum est: ut articulo 122. anni 1647. quoad hactenus expeditas donationes hic loci renovato, amodo imposterum, quemadmodum quælibet donationales, ita armales nobilitares literæ, pro benemeritis ac virtuosis patriæ filiis elargiendæ, antiquo legali stylo, normaquæ ab antiquo consueta per regiam cancellariam Hungarico-aulicam expeditantur:

§. 1. Novæ item donationes; ad mentem tit. 37. part. 1. et 77. part. 2. Oper. Decreti Tripart. absque influxu et concursu camerali concedantur

§. 2. Licitatio autem bonorum fiscalium, perprius in hoc regno haud consueta, ex benigno pariter Suae majestatis assensu tollitur.

ARTICULUS 20.

De negotio communicationis donationalium palatinalium articulo 33. anni 1715. praescriptae.

In uberiorem regiae benignitatis Suae demonstrationem, sacra regia majestas denissæ statuum, et ordinum regni instantiæ perbenigne annuit, et elementissime resolvit:

§. 1. Ut quamvis dominus regni palatinus, et simul locumtenens regius, ad communicationem quarumlibet super jure regio collationalium, artic. 33. anni 1715. expressam,

ulterius quoque tenebitur: omnia nihilominus quocunque demum modo, eodem articulo præscripta communicatio juribus donatariorum obesse, donationesque talismodi sive vitiare, sive tollere nullatenus possit:

§. 2. Finali igitur antelati articuli paragrafo, hac ratione modificato: in reliquo, vigor ejusdem legis in salvo relinquitur.

ARTICULUS 21.

De sublacione commissionis neo-aquisticae.

Intercessionis, et demissi statuum, et ordinum regni petiti elementissima ratione habita; atque ex materna pietate, ac benignitate sua regia; sacra regia majestas universos, et quosvis processus nomine fisci regii, argumento articulorum 40. anni 1745. et 49.

anni 1723. suscitatos, et adhuc sub litis pendencia existentes, de pleno tollere dignata est:

§. 1. Tam eidem fisco suo regio, quam et privatis causantibus, respectu etiam bonorum in partibus neo-aquisticis sitorum; ordinaria duntaxat juris via deinceps admissa.

4. §. Szintugy az ország részéről is a nádor gróf úr, Tótország részéről pedig Dalmát-, Horvát- és Tótországok bánja, ugyanazon országok karaival és rendeivel együtt, nevezend biztosokat.

5. §. A kik a főntemlített tömösi, szerémi és alsó-szlavoniai kerületekben, valamint más szomszédos részekben, a Végvidék szabályozására alkalmas és elégséges területet fognak kijelölni, s azt a határőröknek lakásra és ottani kötelességeik teljesítésére egy fogják átadni, hogy azon határon más adózókkal össze nem vegyülve éljenek; s miután e terület az előadott módon kihasítottatott és átadatott, a fönmaradó részt mindenben teljesen alá rendelendik a vármegyék hatóságának.

6. §. Ő királyi felsége pedig az országnak azon részeiben fekvő vármegyék fölé főispánokat méltóztatik állítani.⁽¹⁾

19. CZIKKELY.

Adomány- és czimeres levelek kiadásáról.

A királyi szent felség kegyes beleegyezésének hozzájárulásával szentesített, hogy az 1647. évi 122. cikkely az eddig engedélyezett adományokra nézve e helyen megújittatván, mostantól kezdve jövendőben a haza érdemes és erényes fiainak osztogatandó minden adományi vagy czimeres nemesi levelek a régi törvényes írásmód szerint és a régtől fogva szokásos alakban, a magyar királyi udvari kancellária által állittassanak ki.

1. §. Uj adományok is, a Hármaskönyv I. R. 37. cz. és II. R. 77. cz. értelmében, a kamara befolyása és hozzájárulása nélkül engedtesenek.

2. §. Az uravesztett javaknak ez országban régebben szokatlan árverezése pedig, hasonlóképen Ő felsége kegyelmes beleegyezésével, megszüntettetik.⁽²⁾

20. CZIKKELY.

A nádori adományoknak az 1715. évi 33. cikkelyben előirt közlése ügyéről.

Király Ő szent felsége, királyi jóságának bővebb bizonyosságául az ország karai és rendei alázatos kérelmére kegyesen beleegyezett és legkegyelmesebben elhatározta:

1. §. Hogy, ámbár az ország nádor ura, s egyszersmind királyi helytartó, a királyi jog iránt adott minden adománylevélnek az 1715. évi 33. cikkelyben kifejezett közlésére ezen-tul is kötelezve leend: mind a mellett is az azon cikkelyben előirt közlésnek bármiképen történt elmulasztása az adományosok jogainak ne árthasson, és az afféle adományokat egy-általában meg ne sérthesse, sem meg ne semmisithesse.

2. §. A főnt említett cikkely végső sza-

kasza tehát így módosítottatván, egyébként azon törvény érvénye épségben marad.

21. CZIKKELY.

Az uj-szerzeményi bizottság eltörléséről.

Az ország karai és rendei közbenjárását és alázatos kérelmét kegyelmesen tekintetbe vevén a királyi szent felség: a királyi kincstár nevében, az 1715. évi 40. és az 1723. évi 19. cikkelyek alapján támasztott és még függőben levő összes és mindenféle pereket anyai szeretetéből és királyi jóságából teljességgel törölni méltóztatott.

1. §. Ugy saját királyi ügyészenek, mint a magán pörlekedőknek, az uj-szerzeményi részekben fekvő javakra nézve is, ezen-tul csupán a törvény rendes útja engedtetik meg.

(1) V. ö. alább 50. t. cz.; továbbá Hk. III. R. 13. t. cz.; 1464: XIII., 1552: I., 1595: LVI., 1792: XL., 1836: XXI., 1848: VII., 1868: XLIII. t. cz.

(2) V. ö. 1351: VII., 1546: XXIX., 1609: LXXXIII., 1655: LXXVIII., 1715: XXXIII. t. cz.; l. még 1609: XXXIII., 1630: XXX. t. cz. — A főnti t. cikk ma az összes királyi kitüntetésekre alkalmazandó (a változott viszonyok figyelembe vételével; a kancellária hatásköre az Ő felsége körüli miniszteriumra ment át).

§. 2. Ac ea declaratione interposita; quod nimirum causæ illæ, quæ respectu honorum in dictis partibus neo-aquisticis existentium, sive per amicas compositiones, sive judicarias decisiones finaliter ad præsens terminatæ fuissent: eæ pro taliter terminatis quidem reputari; interventæ nihilominus eatenus sive transactiones, sive judicariæ decisiones, salvo omnino jure tertii, intelligi debeant.

§. 3. Quæ autem ad regiam majestatem provocatæ, nondum tamen decisæ essent, verum sub provocatione penderent: illas sacra regia majestas sibi proxime referri faciet, ac pro justo, et æquo clementer etiam determinabit.

§. 4. Ac tam in his, a provocatione ut præmissum est pendentibus, quam aliis quibusvis judicialiter decisis causis; novum cum gratia, pro supplicantibus, in particulari semet

eatenus perdemisse insinuatoris, clementer resolvere, et elargiri dignabitur; ordinaria juris via prosequendum.

ARTICULUS 22.

De articuli 8. anni 1715. quoad concursum inibi denotatum declaratione.

Articulus 8. anni 1715. erga benignam sacrae regiae majestatis assensum taliter declaratur:

§. 1. Ut nempe in nullo alio casu, quam ubi vel inopino hostilis in regnum Hungariæ irruptio, vel flagrantis directe regnum hoc tangentis belli ratio, ordinarium diætalem concursum impediret: præspecificato articulo denotatus regni concursus locum habeat.

ARTICULUS 23.

De fisci regii in procedendo et juri stando obligatione.

Desidero statuum et ordinum regni applacidante clementer sacra regia majestate; statutum est:

§. 1. Ut fiscus ejusdem regius, conformiter etiam ad artic. 51. anni 1723. in causis seu per eundem active, seu contra illum passive movendis, pro qualitate causarum coram iisdem iudicibus, et foris, quorum nempe judicati causæ ex natura sua de lege competenter; et procedere, et juri stare teneatur.

ARTICULUS 24.

De regio septem-virali judicio quatuor assessoribus augendo.

Pro eo, quo sacra regia majestas in administrationem juris, et justitiæ, omni cum exactitudine, et sublata quavis remora, quo celerius promovendam, fertur zelo, ad demissam statuum, et ordinum regni instantiam clementer resolvit:

§. 1. Quoad numerum assessorum regii septem-viralis iudicii, in artic. 23. anni 1723. denotatum, quatuor adhuc personis, et una quidem ex statu prælatorum, altera e statu magnatum, duabus vero ex statu nobilium augere; et tam in hoc, quam aliis regni tribunalibus, et dicasteriis, subjectorum ex omnibus regni circulis accomodationem imposturam quoque, et quidem, tanto firmiter observare dignabitur.

ARTICULUS 25.

De observanda, per loca credibilia quoad communicationem actorum, in archivis eorum existentium, modalitate.

Censuerunt ex benignissimo assensu regio disponendum, et statuendum ulterius status et ordines regni:

§. 1. Ut in capitulis, et conventibus, pro locis credibilibus in regno hocce habitis; idoneis semper, et sufficientibus capitularibus, ac respective conventualibus personis; probatæ ad hæc fidei, et peritis, juramentoque adstrictis, condigne salarisationis, providendis; acta archivorum non secus, quam pro sola expeditione, et erga securam immediate post peractam expeditionem, eorundem repositionem notariis ad hospitia eorundem dentur.

§. 2. Aliis vero quibusvis, sive in hospitio notarii, sive alibi; non aliter, quam in

2. §. Még pedig annak kijelentésével, hogy azon pereket, melyek a mondott új-szerzeményi részekben fekvő jószágokra nézve akár barátságos megegyezés, akár bírói ítéletek által mostanáig véghképen befejeztettek, ilyenképen befejeztettekül kell ugyan tekinteni; azonban az eddig közbejött akár egyezkedések, akár bírói ítéletek mindenestre harmadik személyek jogának sérelme nélkül értesenek.

3. §. A melyek pedig a királyi felséghez vitettek föl, de még eldöntve nincsenek, hanem főlebbvitel alatt állanak, azokról a királyi szent felség legközelebb jelentést tétet magának, s az igazság és méltányosság szerint kegyelmesen véghatározatot hozand.

4. §. És ugy ezekben, melyek, mint mondatott, főlebbezés alatt függenek, mint minden más bírónilag eldöntött perekben, a kérők és különösen a végett aláztatosa jelentkezők ré-

szére, a törvény rendes útján keresztül viendő kegyelembeli pörújítást méltóztatik kegyelmesen engedni és adni.

22. CZIKKELY.

Az 1745. évi 8. cikkelyben jelzett összejövétel magyarázatáról.

Az 1745. évi 8. cikkely a királyi szent felség kegyelmes jóváhagyásával olyanképen magyaráztatik:

1. §. Hogy tudniillik semmi más esetben, mint csak akkor legyen helye az előbb említett cikkelyben irott összejövetelnek, midőn vagy az ellenségnek Magyarországra való hirteleni betörése, vagy egyenesen az országot fenyegető rögtöni háboru körülményei a rendes országgyűlést megakadályoznák.

23. CZIKKELY.

A királyi ügyészségnek a peres eljárásban és a törvény elé állásban való kötelezettségéről.

Az ország karai és rendei óhajtságát a királyi szent felség kegyelmesen tekintetbe vevén, határozottatott:

1. §. Hogy királyi ügyészsége, az 1723. évi 51. cikkelylyel is egybehangzólag, akár az általa cselekvőleg, akár az ellene szenvedőleg indítandó perekben, az ügyek mineműségéhez képest ugyanazon bírák és bíróságok előtt, a kiknek ugyanis bíráskodása alá a perek természetök szerint illetékesen tartoznak, kötelezessék eljárni és törvényt állani.⁽¹⁾

24. CZIKKELY.

A királyi hétszemélyes bíróságnak négy ülnökkel való szaporításáról.

Azon buzgósághoz képest, melylyel a királyi szent felség a törvénynek és igazságnak teljes pontossággal és minden késedelem nélkül való minél gyorsabb kiszolgáltatása iránt viseltetik, az ország karai és rendei kérelmére kegyelmesen elhatározta:

1. §. Hogy a királyi hétszemélyes bíróság ülnökeinek az 1723. évi 23. cikkelyben megállapított számát még négy személylyel, még pedig egygyel a főpapok, egy másikkal a mánások, kettővel pedig a nemesek karából szaporítani; és ugy ebben, mint az ország más törvényszékein és kormányzékein, alattvalóinak az ország minden kerületeiből való alkalmazását ezentul is, még pedig minél erősebben figyelembe venni méltóztatik.⁽²⁾

25. CZIKKELY.

A hiteles helyek által a levéltáraikban levő okiratok közlésére vonatkozó eljárási mód megtartásáról.

Királyi kegyelmes beleegyezéssel jónak látták továbbá az ország karai és rendei intézkedni és határozni a felől:

1. §. Hogy az országban hiteles helyekül elismert káptalanok és conventek, mindenkor alkalmas és képes káptalani, illetőleg conventi személyek közül, erre a célra kipróbált hűségű és szakértő s esküvel kötelezett, illendően díjazott jegyzőkről gondoskodván: a levéltár okiratai csupán csak lemásolás végett és másolás után közvetlenül következő visszahelyezések föltétele alatt adassanak ki a jegyzőknek szállásaikra.

2. §. Bármely más személyekkel pedig, akár a jegyző szállásán, akár egyebütt, csakis

(1) V. ö. Hk. II. R. 39. cz.; 1723: XCI., 1868: LIV. t. cz. 33., 84. §§.

(2) V. ö. Hk. II. R. 13. cz., III. R. 15. cz.; 1723: XLIII. és XLIV., 1764: XL, 1807: XIV. t. cz. M.

praesentia duorum capitularium, aut respective conventualium, volvenda, investigandaque communicentur.

ARTICULUS 26.

De accusatore, et delatore in crimine laesae majestatis.

Ad refrænandam iniquorum delatorum et accusatorum malitiam, ponendamque innocuis patriæ civibus securitatem; ex benigna sacrae regiae majestatis annuientia provisum esse voluerunt status, et ordines regni;

§. 1. Ut nimirum, ubi actio fisci regii, vi art. 7. anni 1715. praesidii delegati in causa judicii, pro termino praefigendo, reoque citando exhibebitur; eidem nomen etiam, et cognomen delatoris, seu accusatoris (si quis existat) significetur; quatenus, et quoad hunc, delegatum in causa judicium dispositioni praecitatae legis semet accommodare sciat, novitque.

ARTICULUS 27.

De facilitanda eorum, quae in regno producuntur, et procreantur, educatione.

Articulis 75. anni 1715. et 78. anni 1723. hic loci renovatis; in ordine ad facilitandam, eorum, quae in regno Hungariae, partibusque eidem annexis producuntur, et procreantur, in vicinas provincias haereditarias, et per eas in exteras quoque ditiones educationem, et tam terra, quam aqua evectioem; sacra regia majestas, cum statibus, et ordinibus dictarum haereditiarum provinciarum suarum (quos nimirum res ex altera parte tangit) tam videlicet quoad vectigalium, et teloniorum in illis ad praesens desumi solitorum diminutionem; quam etiam liberiolem ejusmodi productorum in eas admissionem, finita mox diæta semet clementer acturam, et catenus quoque maternum erga regnum hoc affectum suum testaturam esse benignissime resolvit;

§. 1. Admisso clementer nunc statim eo; ut quemadmodum usque ad annum proxime praeteritum observatum fuit; ita imposterum etiam boves in Austriam inferiorem, et per hanc in ditionem Venetam libere pellantur.

§. 2. Pacatis porro temporibus modernis, nullam fore difficultatem, in admittenda iterum; etiam Augustam Vindelicorum, Norin-

bergam, et ad alia Romani imperii loca, libera boum pulsione.

ARTICULUS 28.

De tributo teloniali, nonnisi a jumentis et curribus in regno exigendo; moderandis item vicinarum provinciarum, etiam quoad merces per quaestores induci solitas, vectigalibus, et teloniis.

Sacra quoque regia majestate, id justum esse agnoscente, statutum est:

§. 1. Ut telonia in regno Hungariae, et partibus eidem annexis, nonnisi a jumentis, et curribus, non autem ab ipsis mercibus desumantur;

§. 2. Ac cives etiam liberarum, et regiarum civitatum, fidedignis passualibus literis provisi, et alii lege, aut privilegiis exempti; nullibi locorum ad solvendum telonium adstringantur;

§. 3. Quae summe fata sua regia majestas, quoad moderanda etiam ab inducendis per quaestores mercibus, vicinarum provinciarum tributa, et telonia; cum iisdem semet acturam benignissime resolvit.

ARTICULUS 29.

De quaestu Graecorum, Armenorum et Rascianorum.

Vini quaestu in partibus praesertim regni superioribus, quibusvis Graecis, Armenis, et Judæis (ad evitandas, quae annis praeterlapsis hac in parte evenerunt, fraudes, et vinorum adulterationes) sub poena confiscationis percomitatus, et civitates peragenda, inhibito;

§. 1. In reliquo, prouti iidem Graeci, Armeni, et Rasciani, qui turcico dominatu nullatenus subjecti essent, verum cum uxibus, et familiis suis domicilia in Hungaria habentes, in una, aut altera liberarum, et regiarum civitatum jure concivilitatis gaudent; aut in bonis dominorum terrestrium, residerent; adinstar aliorum civium, et regni incolarum, inter alia, liberi etiam quaestus rite, ac debita exercendi beneficio privari nequirent; ita vicissim aequitati, et recto ordini congruum est; ut tales, qui portæ

két káptalani s illetőleg conventi tag jelenléteben közöltesenek állapozás és megvizsgálás végett.

26. CZIKKELY.

A felségsértésben vádaskodó és árulkodóról.

Az igazságtalan árulkodók és vádaskodók gonoszságának megfékezése és a haza ártatlan polgárai biztosságának védelme végett, a királyi szent felség jószágos beleegyezésével, gondoskodni akartak az ország karai és rendei arról:

1. §. Hogy midőn a királyi ügyesség keresete az 1715. évi 7. cikkely szerint küldött hírság elnökének a pörbeli határidő kitűzése és a vádlott megidézése végett kézbesítettük; abban az árulkodónak vagy vádlónak (ha ilyen van) kereszt- és vezetékneve is mindenesetre megjelöltesék; azon okból és azért, hogy ismerje és tudja a pörben kiküldött bíróság, hogy az a főt idézett törvény rendelkezéséhez tartotta-e magát.(1)

27. CZIKKELY.

Az ország terményei és készítményei kivitelének könnyítéséről.

Az 1715. évi 75. és 1723. évi 78. cikkelyek e helyen megújítván: a Magyarország és a hozzá kapcsolt részek készítményeinek a szomszéd örökös tartományokba és azokon keresztül a külföldre is kivitele száraz és vízi uton szállítása tárgyában: kegyesen határozta a királyi sz. felség, hogy majdan az országgyűlés berekesztése után, mondott örökös tartományai karaival és rendivel (mint a kiket a dolog másik részről érdekel), kegyelmesen tanácskozni fog, egy részről ugyanis az ott jelenleg szedetni szokott beviteli és utvámok csökkentéséről, más részről azon terményeknek hozzájuk való szabadabb bebocsátásáról; s arra nézve is az ország iránti anyai jóindulatát bebizonyítandja.

1. §. Most mindjárt kegyelmesen megengedvén, hogy valamint a legközelebbi mult esztendeig gyakorlatban volt, úgy jövőendőben is, a szarvasmarhát Alsó-Ausztriába s azon át a velencei földre szabadon lehessen hajtani.

2. §. Továbbá, ha majd a békés állapotok helyreállanak, semmi nehézségbe nem fog ütközni a szarvasmarháának Augsburgba, Nürn-

bergbe és a római birodalom más helyeire való szabad kihajtása.

28. CZIKKELY.

Hogy vámdíjak az országban csupán csak az igavonó állatoktól és szekerektől szedessenek, továbbá arról, hogy a szomszédos tartományok beviteli és uti vámjai a kereskedők által bevitetni szokott árukra nézve mérsékeltesenek.

Ő királyi szent felsége is igazságosnak ismervén el, határozottatott:

1. §. Hogy Magyarországon és a hozzá kapcsolt részekben ut- és hidvámok csak a vonó állatoktól és szekerektől, nem pedig maguktól az áruktól is szedessenek.

2. §. És a szabad királyi városok polgárai, ha hiteles utlevéllel vannak ellátva, valamint más törvény vagy kiváltság alapján kivett személyek se szorítottassanak semmiféle helyen az ut- és hidvámok fizetésére.

3. §. Főntebb nevezett Ő királyi felsége kegyelmesen elhatározta, hogy a kereskedők által a szomszédos tartományokba bevendő áruk után szedett beviteli és utvámok mérsékléséről is ugyanazon tartományokkal tanácskozni fog.(2)

29. CZIKKELY.

Görögök, örmények és rácok kereskedéséről.

A borral való kereskedés, főleg az ország felső részeiben (azon családok s borhamisítások kikerülése végett is, melyek a mult esztendőök folytán e tekintetben előfordultak), a görögöknek, örményeknek és zsidóknak, a vármegyék s városok által végrehajtandó elkobzás büntetése alatt, tiltatván, határozottatott:

1. §. Hogy valamint egyébként azok a görögök, örmények és rácok, kik a török uralomnak egyáltalában nincsenek alávetve, hanem feleségeikkel és családjaikkal együtt Magyarországon lakván, egyik vagy másik szabad királyi városban polgárjogot élveznek vagy a földesurak jószágain élnek, más polgárok és honlakosok módjára, egyebek közt a kereskedés helyes és kellő módon való gyakorlásának jótéteményétől se legyenek megfoszthatók: ugy másrésztől a méltányossággal és helyes renddel összeegyező dolog, hogy olyanok, a kik az ottomán portának is bármi-

(1) V. ö. 1723: IX., 1790: LVI. t. cz. Jelenleg az 1896: XXXIII. t. cz. szabályozta eljárás irányadó az 1897: XXXIV. t. cz. 15. és 17. §§-aiban körülírt bíróság előtt. M.

(2) V. ö. 1405 (I): I., 1435 (II): XXII. és XXIII., 1464: XV., 1481: V., 1486: XXXVI., 1498: XXXVI. t. cz. M.

ottomanicæ quoquo modo subjecti sunt, ab omni alio, quam quem conclusus cum Turcis commerciorum tractatus iisdem admitteret, quæstu; omnino arceatur.

ARTICULUS 30.

De tollendis excessibus, et quibusvis exactionibus, per commandantes fortalitorum praticari hactenus consuetis.

Benigne resolvit, erga demissam statuum, et ordinum regni remonstrationem, sacra regia majestas; ut commandantes fortalitorum, eorumque subalterni; prætoresque militares; vulgo schultesii, Jaurini, et alibi existentes; in res et personas non militares, verum politicas, provinciales, et civiles, suas instantias habentes, nihil sibi vendicent; minus via facti contra easdem quidquam attentent:

§. 1. Ut porro ad judicia, et jurisdictionalia magistratuum comitatensium, civitatensium, dominorum terrestrium, et aliorum negotia semet immittere; viamque juris turbare; cives, aliorumque locorum incolas, ad excipiendas ab illis passuales literas adstringere; vel pro iisdem solutionem quampiam exigere; ac sive occasione nundinarum, sive alio quocunque tempore, tam in aquarum defluxu, quam alibi exactiones quaspiam facere nullatenus ausint.

§. 2. Ac in casu contraventionis, præmissa (si circa factum, dubium quodpiam subsit) seria investigatione; præter incompetentem exactorum condignam refusionem, exemplarem quoque animadversionem subituri.

ARTICULUS 31.

De generali postarum magistro; et literis, quæ ex officio scribentur, sine taxa in officiis postarum accipiendis, et extradandis.

Benigne annuente sacra regia majestate conclusum est:

§. 1. Ut modernus supremus, et generalis postarum magister, ac futuri, semet tenori artic. 22. anni 1745. exacte accommodent.

§. 2. Ex speciali cæterum gratia, et benignitate sua regia, resolvit clementer alfata regia majestas id quoque; ut in futurum quibusvis tribunalibus, dicasteriis, comitatibus, et civitatibus ex officio: ac e converso abinde ad quasvis instantias, sub sigillis publicis æque ex officio scriptæ literæ, sine taxa in officiis postalibus extradentur, et acceptentur:

§. 3. Quæ benigna dispositio, etiam ad regna Dalmatiæ, Croatiæ, et Slavoniæ extenditur.

ARTICULUS 32.

De cursu monetae, gröschl dictæ; et cusione minoris monetae.

Ut moneta marchionatus Moraviæ gröschl dicta, cum, quem in modo fata provincia habet, cursum etiam in regno Hungariæ obtineat: ac apud cassas etiam bellicas acceptetur; æquum, et conveniens, censeri:

§. 1. Usitam porro in regno hoc grossorum, pulturarum, et denariorum minutiorum monetam, in ea, quæ necessaria adhuc videbitur quantitate eudendam; sua regia majestas clementer committet.

ARTICULUS 33.

De provincia religiosorum societatis Jesu; alternativa item in provincia Mariana ordinis minorum reformatorum; ac conventu Wimpassingensi.

Circa dividendam provinciam religiosorum societatis Jesu; tollendam item in Mariana ordinis minorum S. Francisci reformatorum provinciam alternationem; ac incorporandum provinciæ Hungariæ ordinis minorum conventualium, conventum Wimpassingensem: Sua regia majestas superiores ditorum religiosorum ordinum semet benigne audituram, ac sic demum ulteriorem eatenus dispositionem facturam, clementer resolvit.

§. 1. Sperant igitur status, et ordines regni; de benignitate regia; demissi in præmissis postulati sui, cupitum effectum.

képen alattvalói, minden más kereskedéstől, mint a melyet a törökökkel kötött kereskedelmi szerződés nekik megenged, teljességgel tiltassanak.⁽¹⁾

30. CZIKKELY.

Az erősségek parancsnokai által eddigelé gyakoroltatni szokott kihágások és zsarolások megszüntetéséről.

Ő királyi szent felsége az ország karainak és rendeinek alázatos fölterjesztésére jóságosan elrendelte, hogy az erősségek parancsnokai s alantasaik és a Győrött s máshol levő katonai bírák, ugy nevezett soltészek, a nem katonai, hanem politikai, tartományi és polgári, saját törvényes hatósággal bíró dolgok és személyek iránt maguknak semmiféle hatalmat ne követeljenek, annál kevésbbé próbáljanak ellenök erőszakosan eljárni.

1. §. Hogy továbbá a vármegyei, városi, földesuri tisztviselők és mások bírói és hatósági ügyeibe avatkozni, a törvény útját háborgatni: polgárokat és más helyek lakosait tőlük nyerendő utlevél kivételére kötelezni, annak fejében bármely fizetést szedni, s akár vásárok alkalmával, akár máskor ugya folyóvizeken, mint egybeütt, bármiféle rovatokat követelni semmiképen ne merjenek.

2. §. Ellenkezés esetében, (ha a tény körül valamely kétség forogna fön) komoly vizsgálat előrebocsátása után, az illetéktelen zsarolmányok illendő visszatérítésén felül, példás megfenyítésnek vettetvén alá.

33. CZIKKELY.

A Jézus-társasága rendjének tartományáról, valamint a Sz. Ferencz-rend Mária tartományában való váltakozásról, és a wimpassingeni conventről.

A Jézus-társasága rendjének tartománya megosztása, valamint a reformált Szent Ferencz kisebb rendje Mária tartományában való váltakozásnak megszüntetése, és a wimpassingeni conventnek a Sz. Ferencz-rend magyarországi tartományába leendő bekebelezése ügyében kegyelmesen határozta Ő királyi felsége, hogy a mondott szerzetes-rendek főnökeit magukat kegyesen meghallgatandja, és további rendelkezését ahhoz képest teendi meg.

1. §. Remélik tehát az ország karai és rendei a föntebbieken előadott alázatos óhajtásuknak királyi jóságából leendő kívánt teljesülését.⁽³⁾

31. CZIKKELY.

A főpostamesterről és arról, hogy a hivatalból írott levelek a postahivatalokban bérmentesen fogadtassanak el és adassanak ki.

A királyi szent felség beleegyezésével határozatott:

1. §. Hogy a mostani fő- és egyetemes postamester, valamint a jövendőbeliek, az 1745. évi 22. cikkely tartalmához pontosan alkalmazkodjanak.

2. §. Különös királyi kegyességéből és jóságából kifolyólag kegyelmesen rendelte továbbá a föntebb nevezett királyi felség azt is, hogy a jövendőben bármely törvényszékekhez, kormányzésekhez, vármegyékhez és városokhoz hivatalosan, és viszont azoktól nyilvános pecséteik alatt szintén hivatalból bármiféle kérvényezésekre írott levelek a postahivataloknál bérmentesen adassanak ki és fogadtassanak el.

3. §. Mely kegyelmes rendelkezés Dalmát-, Horvát- és Szlavonországra is kiterjesztetik.⁽²⁾

32. CZIKKELY.

A Gröschlnek nevezett pénz árfolyamáról, és kisebb érem veretéséről.

Azt, hogy a Morva őgrófság Gröschlnek nevezett pénze, mely a most említett tartományban forgalomban van, Magyarországon is árfolyamot nyerjen, s a hadi penztáraknál is elfogadtassék, mint igazságos és helyes dolgot,

1. §. Továbbá, hogy az országban használt garas, poltra és dénár nevű kisebb pénz a még szükségesnek látszó mennyiségben veressék: Ő királyi felsége kegyelmesen megengedendi.

⁽¹⁾ V. ő. 1481: III. és IV., 1537: III., 1559: XII., 1593: IV., 1609: XXV., 1613: XXX., 1635: XVII., 1662: V., 1681: XLVI., 1690: XXVII. t. cz. M.

⁽²⁾ V. ő. 1892: XI. t. cz.

⁽³⁾ V. ő. 1687: XX., 1745: LXXIII., 1723: XCVI., 1731: X., 1764: XLII. t. cz. M.

ARTICULUS 34.

www.htbtool.com.cn

De negotio salis; et depositorio ejusdem, in comitatu Nitriensi erigendo.

Quod sacra regia majestas erga demissam statuum, et ordinum regni instantiam, in singulo tam lapidei, quam cocti salis centenariio, quindecim cruciferos ex ingenita sibi benignitate relaxare; erigendum item in gremio comitatus Nitriensis, ad fluvium Vagum salis depositorium, clementer ordinare dignata sit; iidem status, et ordines humillimas suae majestati gratias reponunt.

§. 1. Quae benigne resolvit id quoque: ut vectoribus salis competens stipendium praestetur, et neque incolae ad vehendum salem executione mediante compellantur.

§. 2. Supplicanti caeterum antelati status, et ordines regni Suae regiae majestati perquam demisse; ut pretium salis tam in officiiis, quam depositoriis quibusvis observandum, pro notitia omnium publicetur.

ARTICULUS 35.

De adimplenda per oppidanos Jaurinenses, quam capitulo Jaurinensi debent, obligatione.

Justum est, ut oppidani Jaurinenses ea, quae judicialiter determinata, et successive per initum quoque contractum stabilita existerunt; effective quoque (ac eousque, donec in talismodi statu persisterint) praestare debeant:

§. 1. Sacra proinde regia majestas, vi benignissimae resolutionis suae clementer disponet; ne in desumendis ejusmodi oneribus, et obligationibus, Jaurinensi capitulo militares instantiae obicem ponant.

ARTICULUS 36.

De oppidis hajdonicalibus.

Negotium oppidorum hajdonicalium post conditum in dieta anni 1715. articulum 95. in variis commissionibus, et coram regio Hungarico locumtenentiali consilio pertractatum; cum stante hac dieta, in ordine ad petitam eorundem, comitatus Szabolcensis jurisdictioni subjectionem, ob temporis angustiam decidi nequiverit; sacra regia majestas benignissimam petiti hujus rationem, in futura dieta habere dignabitur.

ARTICULUS 37.

De regiis, liberisque montanis civitatibus, per camerales jurisdictiones in juris via haudquaquam turbandis.

Quandoquidem a sententiis magistratuum liberarum, ac regiarum, montanarumque civitatum appellationis, et revisionis forum per leges regni constitutum haberetur; ideo sacra regia majestate clementer resolvente, sancitum est: ne camerales jurisdictiones ad juridica praetactarum civitatum negotia semet immittant, ac viam juris ullatenus turbent.

ARTICULUS 38.

De personis militaribus, fundos civiles tenentibus.

Aequum justumque esse agnoscitur: ut militares personae, eorundemque haeredes, fundos civiles tenentes, non solum intuitu hujusmodi fundorum, sed etiam quoad debita apud cives contracta, potissimum fundos civiles respicientia, subsint locorum magistratibus, ibidemque iudicium recipere teneantur.

§. 1. Ut praeterea status militaris, post mortem personae, ad jurisdictionem militarem spectantis, ad occupationem fundorum civilium, eorumque distractionem semet immittere haudquaquam attentet.

34. CZIKKELY.

A só ügyéről, és annak Nyitra vármegyében állítandó raktáráról.

Mivel a királyi szent felség az ország karai és rendei alázatos kérelmére, veleszületett jószívűségéből, ugy a kő-, mint a főlt só mászáján tizenöt krajczárt elengedni, valamint Nyitra vármegye kebelében a Vág folyó mellett egy sóraktár állítását, kegyelmesen elrendelni méltóztatott: azért a karok és rendek alázatos köszöneteket fejezik ki.

1. §. Ugyancsak Ő felsége azt is jószágon elrendelte, hogy a sószállítóknak illendő díj adassék és a lakosok a só szállítására végrehajtással ne kényszeríttessenek.

2. §. Alázatosan esedeznek továbbá az ország főnt nevezett karai és rendei Ő királyi felségének, hogy a sónak ugy az aknában, mint mindenféle raktárakban érvényes ára mindenek tudomásául nyilvánosságra hozassék. (1)

35. CZIKKELY.

Arról, hogy Győr város polgárai teljesíték kötelességüket, melylyel a győri káptalannak tartoznak.

Igazságos, hogy Győr város polgárai azokat, a mik bíróság meg határozza s utólagosan kötött szerződéssel is megállapítva lettek, valósággal is (s mindaddig, mig oly állapotban maradnak) teljesíteni tartozzanak.

1. §. A királyi felség annál fogva jószágon határozatának erejével kegyelmesen elrende-

lendi, hogy efféle terhek és kötelezettségek megvételében a győri káptalan panaszát a katonai hatóságok ne akadályozzák. (2)

36. CZIKKELY.

A hajdu városokról.

Mivel a hajdu városoknak az 1745. évi országgyűlésen alkotott 95. cikkely után különféle bizottságokban és a magyar királyi helytartó-tanács előtt tárgyalt ügyét, e mostani országgyűlésen, azon kérelem rendjén, hogy Szabolcs vármegye törvényhatósága alá rendeltessenek, az idő rövidsége miatt eldönteni nem lehetett: a királyi szent felség ezen kérelmet a következő országgyűlésen fogja legkegyelmesebb figyelmére méltatni.

37. CZIKKELY.

Hogy a szabad királyi bányavárosokat a kamarai hatóságok a törvénykezés rendes útjában semmiképen ne háborgassák.

Mivelhogy a szabad királyi bányavárosok tisztviselőinek ítéleteitől a főlebbvitel és felülvizsgálat bírósága az ország törvényei által meg van állapítva: azért a királyi szent felség kegyelmes határozatához képest szentesített, hogy a kamarai hatóságok ne avatkozzanak az említett városok törvénykezési ügyeibe és a törvény rendes útját semmiképen ne háborgassák.

38. CZIKKELY.

A polgári telkeket birtokló katonai személyekről.

Igazságosnak és jogosnak ismertetik el, hogy a polgári telkeket birtokló katonai személyek és örökösök, nemcsak az efféle telkekre, hanem polgárokkal kötött s főképen polgári telkeket illető adósságaikra nézve is, a helybeli hatóságnak legyenek alávetve és ugyanott tartozzanak bírói ítéletet elfogadni.

1. §. Hogy azonkívül katonai hatóság alá tartozó személy halála után, polgári telkek foglalásába és azok elvonásába avatkozni a katonai rend egyáltalában ne merészljen. (3)

(1) V. ő. 1729: V. és VI., 1790: XX. t. cz.

(2) V. ő. 1639: LXXX., 1715: LXXVI., 1723: LXXV. t. cz.

(3) V. ő. 1886: XXII. t. cz. 3., 4. §§.

ARTICULUS 39.

www.libtoof.com.cn

De querimonia Budensis, Pestiensis, Cassoviensis, Strigoniensis, et Szegediensis, regiarum, ac liberarum civitatum.

Quo titulo, in regio telonio Budensi, et a quibus Budensibus, et Pestiensibus civibus, per legem publicam a solvendis Teloniis exemptis, qualis cautio desumpta sit? quid item subsit circa prætensiones civitatis Cassoviensis; et reparationem cassarmarum ibidem? nec non insulam ad Strigonium sitam; pariter et quoad civitatis Szegediensis querimoniam; sacra regia majestas, accepta fundata informatione, conclusa etiam diæta, id quod rectum, et justum esse cognoverit, prædeclarat in casibus determinabit, et effectu-ari quoque benigne curabit.

ARTICULUS 40.

De remedendis montanarum, liberarum, regiarumque civitatum gravaminibus.

Intuitu gravaminum, ex parte montanarum, liberarum, et regiarum civitatum contra montanisticum judicium, et cameraticos officiales in montanis civitatibus existentes, propositorum, per sacram regiam majestatem elementer resolutum est:

§. 1. Quod, cum commissio, ejus artic. 56. anni 1743. meminit, quocunque demum ex fundamento effectum ad præsens haudquaquam sit sortita; certos commissarios suos, finita mox diæta, in medium dictarum liberarum, et regiarum montanarum civitatum suarum exmittet, cum interventu etiam cameraticorum eatenus condeputandorum, super omnibus contra præfatos cameraticos querelis, ibidem in facie loci accuratam investigationem, et disquisitionem facturos, et parte utraque audita; habita ad articulum etiam 83. anni 1647. in præallegato articulo 56. anni 1743. confirmatum, reflexione; qualiter pro exigentia juris patrii, ac montani-

stici, universos præjudiciosos abusus, et excessus tolli, bonumque, ac rectum ordinem ibidem introduci posse censeant, genuinam, et fidelem relationem, suæ majestatis regiae benignæ determinationi submissuros.

ARTICULUS 41.

De taxa indigenatus.

Cum benigna sacræ regiae majestatis annuentia statutum est: ut ii, qui amodo imposterum in indigenas per regnum recepti fuerint; taxam duorum millium aureorum ducatorum, in publicas regni necessitates convertendorum, ad manus constituti eum in finem perceptoris, numerare debeant; aliis quoque conditionibus per articulum 26. anni 1687. præscriptis, satisfacere obligati.

ARTICULUS 42.

De commissariatu.

Quoad demissam statuum, et ordinum regni, intuitu regno concedendæ, et per nationales regnicolas administrandæ contributionalis cassæ, postulatum, clementer sacra regia majestas resolvit:

§. 1. Quod, siquidem præsentis rerum, et belli circumstantiæ non admitterent, ut modernum systema, et norma commissariatus bellici quoad cassam contributionalem ex integro immutetur: ideo interea etiam, et donec quoad prænominatam etiam cassam, positus ad tranquillum statum rebus (cum omnimoda statuum et ordinum regni consolatione) ulteriora disponi potuerint; bellici commissarii, et cassæ perceptores, ex Hungaris quoque assumantur, et constituentur;

§. 2. Medio quorum; conducendis, statuendisque militibus peditibus, veluti ad fundum contributionis Hungaricum assignatis, stipendia iisdem competentia solventur.

ARTICULUS 43.

De negotio Pazmanianæ, pro convictu nobilium Tyrnaviensi, foundationis.

Cum consolatione intellexerunt status et ordines regni, benignam sacræ regiae majestatis, dominæ, dominæ eorum clementissimæ resolutionem; vi cujus, summæ quinque millium rhenensium florenorum, juxta foundationem Pazmanianam, pro convictu nobilium Tyrnaviensi, ex proventu piseti, secundum literarum fundationalium genuinum, regia, et pontificia autoritate roboratarum tenorem, quotannis præstandæ; ibidem specificatos bis

39. CZIKKELY.

Buda, Pest, Kassa, Esztergom és Szeged szabad királyi városok panaszáról.

A királyi szent felség alapos értesítést nyervén a felől, hogy a budai királyi vámon a köztörvény által az ut- és hidvámok fizetése alól kivett mely budai és pesti polgároktól s mely czimen és milyen óvadék szedett? továbbá, hogy miben áll a dolog Kassa város követeléseit s ugyanott a kaszárnyák javítását illetőleg?, nem különben az Esztergom mellett fekvő szigetre, valamint Szeged városa panaszára nézve; a mit helyesnek és igazságosnak ismerend, az országgyűlés be-keresztése után a főntebb előadott ügyekben meg fogja határozni és foganatosítására is kegyesen gondot fordítand.

40. CZIKKELY.

A szabad királyi bányavárosok sérelmeinek orvoslásáról.

A szabad királyi bányavárosok részéről a bányabírótság és a bányavárosokban levő kamarai tisztek ellen előterjesztett panaszok tárgyában a királyi szent felség kegyelmesen elrendelte:

1. §. Hogy, mivel az a bizottság, a melyről az 1715. évi 56. cikkely említést tesz, akármiféle okból mind a mai napig egyáltalában nem nyert foganatot, majd az országgyűlés végződése után maga küld ki biztosokat, a kik, a kamarai küldötteknek is közbejövetelevel, a főnt említett kamarai tisztek elleni minden panaszokban ott a helyszínen gondos vizsgálatot és nyomozást tartván s mind a két felet meghallgatván, tekintettel az előbb fölhozott 1715. évi 56. cikkelyben megerősített 1647. évi 83. cikkelyre is, igaz és hü jelentést fognak Ő királyi felségc kegyelmes elhatározása alá terjeszteni, a felől,

hogy a hazai és bányatörvény kívánalmához képest az összes sérelmes visszaélések s kihágások megszüntetését s ott a jó és helyes rend behozatalát miképen vélnék eszközölkölnének.

41. CZIKKELY.

A honfusitási díjról.

A királyi szent felség kegyes jóváhagyásával határozatott, hogy azok, a kik mostantól kezdve jövendőben az ország által honfiakká fogaditának, az ország közönséges szükségére fordítandó két ezer aranyat tartozzanak az e czélra kirendelt pénzszedőnek kezeihez lefizetni; azonkívül az 1687. évi 26. cikkelyben előirt egyéb föltételeknek is megfelelni köteleztetvén.⁽¹⁾

42. CZIKKELY.

A biztosságról.

Az ország karainak és rendeinek azon alázatos kívánságát illetőleg, miszerint az adópénztár az országra bizassék és magyar honosok által kezeltessék, kegyelmesen kijelentette a királyi szent felség:

1. §. Hogy, habár a háboru jelenlegi eseményei s körülményei nem engedik, hogy a hadbiztosság mostani rendszerét és szabályozását az adópénztárra nézve teljesen megváltoztassa, mégis azalatt és addig is, a míg a főntebb nevezett pénztárt illetőleg (az ország karainak és rendeinek minden módon való megnyugtatóására) további intézkedéseket lehetne tenni, hadbiztosok és pénztárnokok a magyarok sorából is vétessenek és alkalmaztassanak.

2. §. A kik a fölfogadandó és állítandó gyalog katonáknak, mint a magyar hadiadóalapra utaltatnak, az őket megillető zsoldot fizetni fogják.⁽²⁾

43. CZIKKELY.

A nagyszombati nemes nevelőház részére tett Pázmán-féle alapítvány ügyéről.

Megnyugvással értesültek az ország karai és rendei a királyi szent felségnek, legkegyelmesebb urasszonyuknak elhatározásáról, a melynél fogva kegyelmesen elrendelte, hogy azon öt ezer rénes forintnyi összeghez, melyet a nagyszombati nemes ifjak háza részére a Pázmán-féle alapítás és a királyi s pápai jóváhagyással megerősített alapító-level eredeti tartalma szerint éven-

⁽¹⁾ V. ö. 1639: CXXXIII. t. cz. 27. §., 1681: LXXXII. t. cz. 26. §., 1687: XXIX. t. cz. 23. §., 1715: CXXXII. 1723: CXXVII., 1764: XLVI. és XLVII., 1790: LXIX. t. cz. M.

⁽²⁾ V. ö. alább LXIII. t. cz. 30. §., 1792: 1792: VIII. t. cz. 4. §., 1805: I. t. cz. 27. és 30. §§. M.

mille florenos, ex regis redditibus suis annue superaddendos, clementer decrevit;

§. 1. Ac id quoque benigne declaravit; quod videlicet pro regio munere suo, circa ulteriorem dictæ foundationis administrationem, eam provisionem sit institutura; quæ spectato moderno rerum cursu, pro meliore nobilis juventutis educatione, ac eruditione, adeoque publico regni bono, et emolumento utilis, et conveniens videbitur. Pro qua benigna dispositione demississimas summememoratæ regiæ majestati referunt gratias.

ARTICULUS 44.

De foundatione Foglariana.

Laudabili, et non grata tantummodo memoria, sed et imitatione dignissimo exemplo illustrissimus, et reverendissimus dominus Georgius Foglár, electus episcopus Serbiensis, præpositus Albæi, venerabilis capituli cathedralis ecclesiæ Agriensis lector, et canonicus, ac excellentissimi, illustrissimi, ac reverendissimi domini comitis Gabrielis Antonii Erdódi de Monyorókerék, episcopi Agriensis, etc. in spiritualibus vicarius, et causarum auditor generalis, amore boni publici, pro erudienda in jure patrio nobili juventute, Agriæ studium juridicum, virtute literarum suarum fundationalium, in archivo præmemorati capituli repositarum instituit;

§. 1. Et siquidem hujus instituti, rite, ac debite, atque ad tenorem antelatarum fundationalium administrandi curam comitatui Hevesiensi, mentionato capitulo Agriensi, et prælibato domino comiti episcopo, ejusdemque in hoc episcopatu successoribus concedidisset; supremam vero directionem curiæ regiæ sacræ regiæ majestatis commendasset: hinc, ut et adeo proficua antelati domini episcopi intentio, et instituti istius, Curia, ut præmissum est, regiæ, commendata suprema directio jugi memoria teneatur; ac et hinc debitum effectum eo magis sortiatur; status, et ordines regni negotium foundationis præscriptæ in publicis etiam constitutionibus regni commemorandum, et hac quoque ratione ab omni (quam tractus, et vicissitudo temporum inducere consuevit) oblivione, præservandum censuerunt.

ARTICULUS 45.

De querelis contra nonnullorum Moraviae, ac Silesiæ locorum accolas, atque Polonos, per comitatus subinsertos, repræsentatis; ac terminandis differentiis metalibus.

Tam circa propositas per comitatus Nitriensem, et Trenchiniensem adversus nonnullorum Moraviæ, ac Silesiæ locorum accolas, querelas; quam et quoad excessus Polonorum, et respective tredecim oppidorum Scepusiensium inhabitatorum, per comitatus Saárosiensem, Scepusiensem, et Maramarossiensem repræsentatos; sacra regia majestas provisuram semet benignissime declaravit, ut læsis, injuriatis, et damnificatis debita satisfactio procuretur, et præstetur; pro futuro vero jura bonæ vicinitatis, etiam ex parte Polonorum exactius observentur:

§. 1. Limitaneis porro differentiis, quæ adhuc ibidem vigerent, revidendis, ac pro justo, et æquo terminandis; ut primum res in prænominatis provinciis tranquillabuntur, manus protinus admoveantur.

ARTICULUS 46.

De una, eaque sola vera romano-catholica fide, in regnis Dalmatiæ, Croatiae, et Sclavoniæ ultro conservanda.

Singularem Suæ sacræ regiæ majestatis in deum optimum maximum pietatem, et in perpetuo fideles suos subditos, ex unius, et solius veræ in præfatis Dalmatiæ, Croatiae, et Sclavoniæ regnis diplomatiæ, et articulariter stabilitæ, et nulla penitus alia admissa, aut tolerata servatæ, ipsoque Christi domini sanguine irrigatæ, et fundatæ, atque per aposto-

kint a pénzverési jövedelemből kell kifizetni, az ugyanott jelzett kétezer forint évenként a királyi bevételekből adassék.

1. §. Ugyancsak azt is kegyesen kinyilatkoztatta, hogy tudniillik királyi tisztéhez képest a mondott alapítvány további igazgatása körül olyan intézkedést fog tenni, a mely a mai viszonyok szempontjából, a nemes ifjuság jobb nevelése és oktatása érdekében és így az ország közjávára és boldogulására hasznosnak és illőnek látszik. A mely jóságos rendelkezéseért a főtebb említett királyi felségnek hódoló köszöneteket nyilvánítták.

44. CZIKKELY.

A Foglár-féle alapítványról.

Méltóságos és főtisztelendő Foglár György ur, választott szerbiai püspök, fejférvári prépost, az egi egyház tiszteletreméltó székes káptalanjának olvasó kanonokja, továbbá nagyméltóságú méltóságos és főtisztelendő monyorókeréki gróf Erdődy Gábor egi érsek stb. urnak a lelkiekben helyettese és főügyésze, dicséretes és nem csupán hálás emlékezetre, hanem utánzásra is legméltóbb példával, a közjó iránti szeretetből, a nemes ifjuságnak a hazai jogban való oktatása végett Egerben, a főtebb említett káptalanban letett alapító-levelével, jogi tanfolyamot állított föl.

1. §. És ámbár ez intézetnek helyesen és kellőképen s az említett alapítólevél tartalma szerint való kormányzásának gondját Heves vármegyére, a mondott egi káptalanra és főntnevezett püspök gróf urra s annak a püspökségben következő utódaira bizta; legfelsőbb igazgatását pedig a királyi szent felség királyi Curiájának ajánlotta: mégis, hogy a főnt említett püspök urnak ez annyira áldásos szándéka és intézetének, mint előbb mondatott, a királyi Curiára ruházott legfelsőbb igazgatása állandó emlékezetben maradjon, s ez által is a kellő foganatot annál jobban megnyerje, az ország karai és rendei jónak látták a mondott alapítvány ügyét az ország törvényeiben is megemlíteni, s ilyen módon is minden feledségtől (melyet az idők folyása és viszontagsága magával hozni szokott) megőrizni.

45 CZIKKELY.

Morvaország és Szilézia némely helységeinek lakosai és a lengyelek ellen az alább felsorolt vármegyék által bejelentett panaszokról és a határviellongások elintézéséről.

Ugy a Nyitra és Trencsén vármegyéktől Morvaország és Szilézia némely helységeinek lakosai ellen előadott panaszokra, mint a lengyeleknek s illetőleg a tizenhárom szepesi város lakosainak Sáros, Szepes és Máramaros vármegyéktől bejelentett kihágásaira nézve, a királyi szent felség kegyelmesen kijelentette a felelő való gondoskodását, hogy a sértett, bántalmazott és megkárosított panaszosok részére kellő elégtétel adassék és nyujtassék, jövődében pedig a jó szomszédság jogai, a lengyelek részéről is, nagyobb tiszteletben tartassanak.

1. §. Hogy továbbá a határviellongásoknak, melyek ott még előfordulnak, megvizsgálása s igazságosan és méltányosan leendő elintézése végett, mihelyt a főnt nevezett tartományokban a békességes állapot helyre áll, azonnal megtétessenek a szükséges lépések.

46. CZIKKELY.

Az egy és egyedül igaz római katolikus hitnek Dalmát-, Horvát- és Szlavonorságokban továbbra is főtartásáról.

Ő királyi szent felségének a legjóságosabb és legnagyobb Isten iránti kiváló tiszteletét és örökké hűséges alattvalói iránt érzett igazán anyai kegyelmét a karok és rendek — mint a kik eddig is tapasztalták s jövőre is kétségtelenül tapasztalni fogják, hogy a főnt nevezett Dalmát-, Horvát- és Szlavonorságokban a hitlevél és törvényezik által is megállan-

fos, et sanctos ecclesiae patres traditae romano-catholicae fidei, et religionis unione principalem, et summam conjunctionis animorum, atque adeo intrinsecæ non tantum suæ, sed et vicinarum suæ sacræ regiae majestatis provinciarum conservationem, et felicitatem, et haec usque expertos, et in futurum quoque indubie experturos vere maternam clementiam venerabundi agnoscunt status, et ordines; dum erga unanimum statuum, et ordinum regni Hungariae, partiumque eidem annexarum supplicationem, et augendum verum dei cultum, et promovendam uberiorem in dies ejusdem misericordiam, et benedictionem, clementissime, atque sanctissime annuere dignata est; ut statuta eorundem Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae regnorum, in favorem, et conservationem orthodoxae religionis condita, occasione hujus diætæ confirmantur.

§. 1. Ex hac proinde sacræ regiae majestatis benignissima aequae, ac pietissima resolutione, sic et unanimi statuum, et ordinum consensu, et voto; statuta eadem confirmantur.

§. 2. Et veluti juxta artic. 86. anni 1723. in eodemque citatos, et haec etiam confirmatos, dispositum jam esset; ut in districtu eorundem regnorum non alii, quam romano-catholicam religionem profitentes, possessionis honorum sint capaces; ita officiales aëconomici dominorum terrestrium a fide orthodoxa alieni, in antelatis regnis administrationis quoque honorum incapaces esse declarantur.

§. 3. Quo vero ad Varasdiensem, et Carlostadiensem generalatus semet facturam, benignissime sua sacræ regiae majestas declaravit; ne inde quoque diætæ orthodoxae religioni quodpiam eveniat præjudicium.

§. 4. Metropolitæ porro græci ritus non unitorum, in districtu præfatorum, regnorum, nulla utique in antelati ritus clerum, et populum admittetur jurisdictio.

§. 5. Quod autem concernit episcopi Szvidnicensis, cum ecclesia catholica uniti, ex monasterio Marchensi exclusionem; aliosque contra Simeonem Philipovich insinuos excessus; fundate indagari curabit, superindeque condignam animadversionem, et præterea damnificatis competentem reparationem decerni faciet atefata Sua regiae majestas;

§. 6. Id etiam curatura; ut quoadusque alii etiam episcopi græci ritus non uniti ibi-

dem perstiterint; ab omni excessu, et confusione sese continere debeant.

ARTICULUS 47.

De autoritate banali.

Annuae benigne Sua sacræ regiae majestate, communi statuum et ordinum voto; præfatorum Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae regnorum hanc, amodo imposterum, a priori intra limites regni permansurus; in plenam, et legalem auctoritatem, atque jurisdictionem, juxta etiam articulos 114. anni 1745. et 87. anni 1723. hic loci confirmatos reponendus, atque in eadem conservandus statuatur.

ARTICULUS 48.

De exemptione ab hybernis, transennis item, et condescensionibus militaribus regnorum Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae.

Quod Sua sacræ regiae majestas, varia tam pacis, quam et bellorum temporibus, perpetua, et nunquam contaminata fide, fidelitate, et devotione, in propaganda, et armorum, et sceptrorum gloriosissimæ augustissimæque domus suæ Austriacæ felicitate, semper et constanter per præfatorum regnorum status et ordines, præstita servitia, clementissime recognoscere; atque intuitu talium, fundamento etiam benignissimi diplomatis Leopoldini, eosdem extra casum summe urgentis necessitatis, a supportandis hybernis, transennis item, et condescensionibus militaribus exemptos, et immunes semet relinquere, et conservare velle, benignissime resolverit; in eo atefata suæ regiae majestati præfatorum regnorum status, et ordines, immortales summa animorum cum devotione referunt gratias.

ARTICULUS 49.

Articulus 113. anni 1745. et 88. anni 1723. de Varasdiensi, et Carlostadiensi generalatibus confirmatur.

Erga benignum sacræ regiae majestatis consensum et annuentiam, articuli 113. anni 1745. et 88. anni 1723. ultro confirmantur;

§. 1. Et siquidem ordinatæ in ibi commisiones, circa interventos militarium in Varas-

pitott s minden másnak megengedése vagy tőrése nélkül föntartott és magának Krisztus Urunknak vérevel öntözött és megalapított s az apostolok és egyházi szent atyák által tanított egyetlen és egyedül igaz római kath. hitnek és vallásnak egységén alapszik nem csak saját benső, hanem Ó királyi szent felsége szomszédos tartományai lelki egyesülésének is legkiválóbb és legfőbb föntartása és boldogsága — hódolattal ismerik el, midőn Magyarország és a hozzá kapcsolt részek karainak és rendeinek egyértelmű esedezésére és Isten igaz tiszteleite növelésére s igralmának és áldásának naponkint való bőségesebb előmozdítására, legkegyelmesebben és legszentebbül méltóztatott jóváhagyni, hogy azon Dalmát-, Horvát- és Szlavonországnak az igazhitű vallás javára és föntartására alkotott helyi törvény szabályai ez országgyűlés alkalmával megerősítessenek.

1. §. A királyi szent felség legjóságosabb s egyszerűbb legkegyesebb elhatározásához képest tehát, valamint a karok és rendek egyértelmű beleegyezésével és szavazatával, azok a törvényszabályok megerősítettek.

2. §. És valamint az 1723. évi 86. és a benne hivatott és itt is megerősített cikkelyek szerint már elrendeltetett, hogy azon országok területén a római katolikus hitelvallókön kívül mások ne legyenek jószág birtoklására képesek: ugy a földesuraknak az igazhitű vallástól idegen gazdasági tisztjei is a fönt nevezett országokban képteleneeknek nyilvánítottak a jószágok igazgatására.

3. §. A mi pedig a varasdi és károlyvárosi kapitányságokat illeti: hogy a mondott igazhitű vallást onnan se fenyegetse valamely sérelem, mint Ó királyi szent felsége legkegyelmesebben kijelentette, maga fog arról intézkedni.

4. §. A görög szertartású nem-egyesültek metropolitájának pedig a fönt nevezett országok területén a fönt említett szertartású papság és nép fölött semmi joghatóság nem engedtetik.

5. §. A mi pedig a katolikus egyházzal egyesült szvidniczi püspököknek a marchai monostorból való kizárását s a Philipovich Simon ellen fölhozott egyéb kihágásokat illeti: fönt nevezett Ó királyi felsége gondoskodni fog azoknak alapos kinyomozásáról, s azonfelül méltó megfenyítése, valamint a károsultak illendő kárpótlása felül is határozand.

6. §. Gondoskodni fog arról is, hogy a

meddig ott más görög szertartású nem-egyesült püspökök is leendenek: minden kihágástól és háborgatástól tartózkodni kötelességöknek ismerjék.⁽¹⁾

47. CZIKKELY.

A bán hatalomról.

Ó királyi szent felsége beleegyezésével, a karok és rendek közös szavazatával határoztatik, hogy a föntnevezett Dalmát-, Horvát- és Szlavonországnak bánja, főképen az ország határain belül tartózkodván, teljes és törvényes hatalmába és jogába, az 1715. évi 114. és az 1723. évi 87. e helyen megerősített cikkelyek értelmében is, visszahelyeztessék és megtartassék.⁽²⁾

48. CZIKKELY.

Dalmát-, Horvát- és Szlavonországnak a katonai téli szállások, átvonulások és beszállások alól kivételnek.

Hogy Ó királyi szent felsége a föntnevezett országok karai és rendei által békés s háborus időben, örökké tartó és soha be nem szennyezett hittel, hűséggel s odaadással, a dicsőséges és legnagyobb ausztriai ház fegyverei és kormánypálczája szerencsésének növelése körül mindenkor és állhatatosan teljesített sokféle szolgálatokat legkegyelmesebben elismerni és azokra való tekintetből, Lipót kegyelmes diplomája alapján is, a legsürgősebb szükség esetén kívül, a katonai téli szállások, átvonulások és beszállások viselése alól őket kivenni, mentességben hagyni és megtartani jószágosan elhatározta: ezért föntnevezett Ó királyi felségének az említett országok karai és rendei, legmélyebb szívbeli hódolattal fejezik ki örökké tartó hálájukat.

49. CZIKKELY.

Az 1715: 113. és 1723: 88., a varasdi és károlyvárosi kapitányságokról szóló cikkelyek megerősítettek.

A királyi szent felség kegyes beleegyezése és jóváhagyása folytán az 1715. évi 113. és 1723. évi 88. cikkelyek megerősítettek.

1. §. És ámbátor az azokban kirendelt bizottságok, a varasdi és károlyvárosi kapi-

(1) V. ö. 1687: XXXIII., 1715: XXX. és CXXV., 1790: XXVI. t. cz. 14. §. Horvát-Szlavonországnakban a vallás ügye jelenleg az autonóm törvényhozás hatáskörébe tartozik (1868: XXX. t. cz. 48. §.). A nem katolikus keresztény felekezetek elismeréséről az 1831 decz. 31. m. par. (1832. RGBl. 3.), a katolikusok vallási viszonyairól az 1853 nov. 3. ny. par. (concordatum, RGBl. 93.), az izraeliták egyenjogúsításáról az 1873 okt. 21. autonóm. törv. rendelkezik.

(2) A bán jelenlegi hatásköréről v. ö. 1868: XXX. t. cz. 50—52. §§., 1873: XXXIV. t. cz. 4—7. §§., horvát-szlavon autonóm 1869: II. és 1874 jan. 10. t. cz.

diensi, et Carlostadiens generalatibus existentium excessus, debitum ad praesens effectum haud produxissent; eæ per sacram regiam majestatem fient dispositiones, ut regnorum Dalmatiæ, Croatiae, et Slavoniæ banus, cum illis, qui pro tenore citati artic. 88. ad latus ejus denominabuntur; nec non deputati praefatorum generalatum, primo, quo fieri po-

terit tempore consideant, atque insinuos quosvis ibidem excessus, pro justo et æquo determinent;

§. 2. Interea autem, et donec illa commissio consederit, ac operari poterit; omnis facti via sistetur; imo et recentius taliter occupata, sacra sua regia majestas restitui benignissime demandabit.

ARTICULUS 80.

De reincorporatione inferioris Slavoniae.

Illud, quod formalitate supra in articulo 18. denotata, ex inferiori Slavonia jurisdictioni sacrae regni coronae reincorporabitur; jurisdictioni regni et bani, clementer annuente sacra regia majestate, juxta etiam articuli 118. an. 1715. subordinabitur.

§. 1. Ac una quoque supremi comites (in quantum denominati non essent) per suam sacram regiam majestatem, pro tenore etiam superscripti articuli 118. constituentur.

ARTICULUS 81.

De appertinentiarum infrascriptarum familiae Erdödianae restitutione, eidemque impendenda satisfactio; et districtus Kuttinensis jurisdictioni regni reapplicatione.

Justum esse agnoscit sacra Sua regia majestas, ut familiae comitum Erdödy, pro dictamine artic. 113. anni 1715. domini Montis Claudii appertinentiae, eidem familiae per cameram aulicam resignatae, per commissionem supra articulo 49. clementer resolutam, et ordinatam, aut eadem commissione nefors dilata, et ex quocunque demum motivo non procedente, per aliam eum in finem a sacra regia majestate, pro conformitate articuli 93. an. 1723. clementer ordinandam, finita praesenti die, quantoocyus integraliter restituantur;

§. 1. Atque praemissae appertinentiae, districtus quippe Kuttina jurisdictioni regni, quoad ipsam quoque onerum publicorum tam ordinariorum, quam extraordinariorum supportationem reapplicetur;

§. 2. Atque pro tenore citati artic. 93. 1723. eadem commissione mediante, de illatis dictae familiae per confinarios Crisienses, et Ivanicenses damnis, violentiis, invasionibus, et occupationibus; adaequata effective impedatur satisfactio.

ARTICULUS 82.

De bonis Zriniano et Frangepano-fiscalibus, per cameram Graecensem, aliosque possessis.

Ad tollendas universas regnum inter et cameram Graecensem, aliosque praescriptorum bonorum possessores hactenus vigentes differentias, justum esse agnoscente, per consequens clementer annuente sua sacra regia majestate, communique statuum et ordinum voto statuitur, ut bona Zriniano et Frangepano-fiscalia Trans-Colapina et maritima, per cameram Graecensem aliosque tenta, eorundemque possessores et officiales, juxta etiam praescriptum articulo 71. an. 1681. 44. an. 1715. et 94. an. 1723. (sicuti in aliis fiscalibus bonis) communibus legibus, oneribus et jurisdictioni regni impostorum subsint, et subesse debeant.

tányságokban létező katonaság részéről elkövetett kihágások tárgyában, mindaddig a kívánt eredményt nem érték el: mégis a királyi szent felség oly rendelkezéseket fog tenni, hogy Dalmát-, Horvát- és Szlavonorságok bánja, azokkal együtt, a kik melléje az idézett 88. cikkely értelmében ki lesznek nevezve, nem különben az említett kapitányságok küldöttjei, lehető legrövidebb idő alatt összeüljenek és

a följelentett mindennemű kihágások felől az igazság és méltányosság kívánalma szerint határozzanak.

2. §. Azalatt pedig, és míg az a bizottság összeülne és működni kezdene, minden erőszakoskodás megszüntetését, sőt az ilyenképen elfoglalt dolgok visszaadását is Ő királyi szent felsége kegyelmesen meg fogja parancsolni.

50. CZIKKELY.

Alsó-Szlavonország visszakezblzéséről.

A mi Alsó-Szlavonországból, főntebb a 18. cikkelyben megirt módon, az ország szent koronája joghatóságába visszacsatolandó lesz, a királyi szent felség kegyelmes beleegyezésével és az 1715. évi 118. cikkely szerint is, az ország és bán hatóságának rendeltessék alá.

1. §. Egyszersmind Ő királyi szent felsége, a főt említett 118. cikkely értelmében is, (a mennyiben még kinevezve nem volnának) főispánokat fog rendelni.⁽¹⁾

51. CZIKKELY.

Az Erdődy család alább megirt tartozandóságainak visszaadásáról, az ugyanannak adandó elégtételről, és a kuttinai kerületnek az ország joghatóságába való visszacsatolásáról.

Igazságosnak ismeri el Ő királyi sz. felsége, hogy a gróf Erdődy család részére, az 1715. évi 113. cikkely rendelése szerint, a moszalai uradalom tartozmányai, melyeket az udvari kamara ugyanazon családnak átengedett, a 49. cikkelyben főntebb kegyelmesen elhatározott és rendelt bizottság által, vagy ha az a bizottság netalán elhalaszthatnék és végre is bármely okból nem járna el, egy másik e czélra a királyi szent felségtől, az 1723. évi 93. cikkely értelmében is, kirendelendő bizottság által, a jelen országgyűlés

befejezése után, minél előbb, teljességökben visszaadassanak.

1. §. És a főntemlített tartozandóságok, ugmint a kuttinai kerület, ugy a rendes, mint a rendkívüli közterhek viselését illetőleg is, az ország joghatóságába visszacsatoltassék.

2. §. És az idézett 1723. évi 93. cikkely értelmében ugyan az a bizottság, a nevezett családnak a körösi és ivaniczi határörök által okozott károkért, sérelmekért, becsapásokért és foglalásokért, valósággal megfelelő elégtételt adjon.

52. CZIKKELY.

A Zrinyi- és Frangepán-féle uravesztett, s a gráci kamara s mások által birtokolt jószágokról.

Az ország s a gráci kamara és a felül irott jószágok más birtokosai között mindaddig főnforgó összes viták megszüntetését jogosnak ismervén s következőleg kegyelmesen helyeslven Ő királyi szent felsége, a karok és rendek egyetértő szavazatával határoztatik: hogy a Zrinyi és Frangepán-féle uravesztett, a Kulpán tul és a tengermelléken fekvő jószágok, melyeket a gráci kamara és mások birtokolnak, valamint azok birtokosai és tisztjei, az 1681. évi 71. és 1715. évi 44. cikkelyek rendeletéhez képest is (mint más uravesztett jószágok) jövendőben az ország közönséges törvényei, terhei és hatóságai alatt álljanak, és azok alatt kelljen állaniok.

(1) V. ö. 1806. bécsi béke 9. cz.; 1868. XXX. t. cz. 66. §.

M.

WARTICULUS 53. www.digitale-scriptorium.com*De metarum inter vicinas Styriae, et Carnioliae provincias rectificatione.*

Quandoquidem inter vicinarum Styriae, et Carnioliae provinciarum, et regni limites, multis retroactis annis vigentes, ob varia temporum impedimenta, per ordinatam articulare commissionem irrevisae, et indecisae etiamnum manerent controversiae; ideo articuli 39, anni 1715. 17. 1723. quemadmodum et artic. 116. an. 1715. quoad rectificationem specificatarum ibidem metaliū differentiarum confirmantur, atque in effectum deducendi statuuntur:

§. 1. Et praeterea annuente benigne Sua sacra regia maiestate, articulus 69. an. 1681. et in eodem citati, circa decimas districtus Metlikae, capitulo Zagrabienſi restituendas, iterum renovantur, et effectuandi decernuntur.

ARTICULUS 54.

Subsidium pro militia, aliisque publicis regni necessitatibus per status, et ordines regnorum Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae solvi consuetum; una cum media tricesima, et auctione ordinatur.

Quoniam per notabilem in confiniis stipendiarum militiae adauctionem, banalisque et iudicialium tabularum exolutionem; longe maiora, quam anterioribus temporibus erant, regnis illis, et miserae plebi, praeterita bellorum occasione, variisque temporum injuriis, ad incitas propemodum redactae accessissent, et imperpetuata haberentur onera:

§. 1. Hinc in opportunum talium supportandorum subsidium, summe facta sua regia maiestas benignitatem, et clementiam suam erga praefatorum regnorum status et ordines, ulterius quoque contestatam reddere cupiens, benigne applacitabit; ut formalitate articuli 75. an. 1681; praeter auctorem regno aliunde cedentem, regnorum illorum mediae tricesimae, et ordinariae contributionis proventus, in confiniorum, et militis confinarum, aliorumque publicorum, et politicorum quoque onerum exolutionem, ulterius quoque convertantur;

§. 2. Ita tamen; ut regiae Suae maiestati de anno ad annum notitia detur; in quos usus, praescripti (regium alias aerarum respicientis) proventus, impensi fuerint.

ARTICULUS 55.

De pulsione boum, per portum Buccari.

Admittit clementer Sua sacra regia maiestas; ut conformiter ad articulum 117. anni 1715. boves per portum Buccari libere pelletantur.

ARTICULUS 56.

Civitas Segniensis, in integrum iurium suorum restituitur; et intuitu capituli Segniensis; articulus 57. anni 1647. confirmatur.

Erga querulosum liberae, et regiae civitatis Segniensis, contra officiales militares de variis injuriis, et in oppressionem iurium suorum attentatis praedictis; ac nunciatorum suorum ad dietam regni Hungariae, et praefatorum regnorum Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae congregationes, impedita exmissione; et nec secus patriciorum, et civium contra privilegia ejusdem civitatis per statum militatam fieri cepta constitutione, factam in hac quoque dieta instantiam; clementer annuente Sua sacra regia maiestate, decernitur:

§. 1. Ut eadem civitas, universis iuribus, libertatibus, et immunitatibus suis per divos olim Hungariae reges eidem concessis, et hie confirmatis, adeoque hactenus per statum militare illatis eidem praedictis, hoc facto sublatis, amodo et imposterum semper libere, et absque quopiam impedimento, tenore etiam artic. 128. an. 1715. fruatur, et in iisdem adinstar aliarum liberarum, ac regiarum regni Hungariae civitatum, praesidiarium militem habentium (particularibus duntaxat stipendiatis, in militaribus pure suam a jurisdictione militari dependentiam habituris) conservetur.

§. 2. Ad quorum effectuationem, et stabilimentum, seria benigna mandata ad bellicas instantias semet clementer daturam resolvit Sua sacra regia maiestas:

§. 3. Capitulo etiam Segniensi admissa ea facultate; quam articulos 57. anni 1647. denotat.

ARTICULUS 57.

De unione superioris et inferioris civitatis Crisiensis.

Crisiense superiore civitate, contra propositam ejusdem cum inferiore civitate Crisiense

www.litool.com.cn
33. CZIKKELY.

A szomszéd Styria és Krajna tartományok között levő határok megigazításáról.

Mivelhogy a szomszéd Styria és Krajna tartományok és az ország között levő határookra nézve a régóta fönnforgó viszályok, a körülmények különféle akadályai miatt, a törvényhozásilag kirendelt bizottság által mindeddig eldöntetlenül maradtak: azért az 1745. évi 39., 1723. 17., valamint az 1745. évi 116. cikkelyek, az ott megjelölt határvillongások kiegyenlítésére vonatkozólag megerősítettnek és végrehajtásuk elrendeltetik.

1. §. Azonkívül Ő királyi szent felségének kegyes beleegyezésével, az 1684. évi 69-ik cikkely és az abban idézett cikkelyek, a mellikai kerület tizedének a zágrábi káptalan részére leendő visszaadása iránt, ismét megújittatnak és végrehajtásuk elrendeltetik.

34. CZIKKELY.

A Dalmát- Horvát- és Szlavonországok karai és rendei által a katonaságra és az ország egyéb szükségleteire fizetendő szokott segelelem a harminczad felével és a pótlékkal együtt rendeztetik.

Mivel a végeken tartott zsoldos katonaság jelentékeny szaporítása s a báni és itélő táblák fizetése következtében, azon országokra és a szegény népre, mely az elmúlt háborúk alkalmával és különféle körülmények viszontagságai miatt majdnem véginségre jutott, sokkal nagyobb terhek hárultak, mint az előbbi időkben, és azok állandóvá is lettek:

1. §. Azért fönt nevezett Ő királyi felsége az előbb említett országok karai és rendei iránt érzett jóságát és kegyelmét továbbra is tanúsítani kívánván, azon terhek viselésére alkalmas segítségül kegyesen megengedi, hogy az 1684. évi 75. cikkely szerint az országnak máshonnan járó pótlékon kívül, amaz országok harminczadának fele és a rendes adózás jövedelmei ezentul is a végeknek és a határőrvidéki katonaságnak s egyéb nyilvános és közigazgatási terheknek fizetésére fordíttassanak:

2. §. Ugy azonban, hogy Ő királyi felségének évről évre jelentés tétessék, hogy ezen (különben a királyi kincstárt illető) jövedelmek miféle czélokra adattak ki.

35. CZIKKELY.

A szarvasmarháknak Buccari révén való kihajtásáról.

Ő királyi szent felsége kegyelmesen megengedi, hogy az 1715. évi 117. cikkelylyel megegyezőleg, szarvasmarhákat a buccari révén át szabadon lehessen kihajtani.

36. CZIKKELY.

Zeng város visszahelyeztetik jogainak teljességébe és a zengi káptalanra vonatkozólag az 1647. évi 57. cikkely megerősítettetik.

Zeng szabad királyi városnak a katonatisztek által elkövetett különféle sérelmek, és jogai elyomására megkísérlett bántalmak; valamint követeinek a magyar országgyűlésre s a fönfentemlített Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok gyűléseire küldések akadályoztatása; nem különben a patriciusoknak és polgároknak ugyanazon város kiváltságai ellenére a katonai rend által kezdeti rendszabályozása tárgyában ez országgyűlésen is kifejezett panaszos kérelmét illetőleg, Ő királyi szent felsége beleegyezésével határozatik:

1. §. Hogy az említett város Magyarország hajdani dicsőült királyaitól neki engedett és itt megerősített összes jogaival, szabadságával és kiváltságaival, azonnal megszüntetvéen a katonai rendtől eddig okozott sérelmei, mostantól fogva és jövendőben, az 1715. évi 128. cikkely értelmében is, mindenkor szabadon és minden akadály nélkül éljen; és azokban, Magyarország azon többi szabad királyi városainak módjára, melyekben helyőrségi katonaság van (s melyek csupán különleges adózásokat teljesítvén, a tisztán katonai ügyekben a katonai hatóságtól függetlenek), megtartassék.

2. §. A minék megvalósítása és állandósítása végett Ő királyi szent felsége kegyelmesen elhatározta, hogy a hadi hatóságokhoz maga fog kegyesen szigorú parancsot intézni.

3. §. A zengi káptalannak is megadatik az a jog, melyet az 1647. évi 57-ik cikkely tartalmaz.⁽¹⁾

37. CZIKKELY.

Felső- és Alsó-Körös város egyesítéséről.

Felső-Körös város, az Alsó-Körös várossal javaslatba hozott egyesítése ellen Ő királyi

(1) V. ö. k. e. 1608: XII., 1638: XLII., 1647: L., 1681: LXXVII., 1715: CXXVIII., 1751: XXXIX., 1780: LX., 1802: XI: t. cz.

unionem, motiva regiae suae majestati intro-
porrigi faciente, cum et alioquin juxta dicta-
men artic. 93. an. 1723. articulariter etiam
denominati commissarii, cognitis utriusque
civitatis jure, ante effectuationem unionis,
diversa partium jura revidere, et an ejusmodi
unio absque convulsione jurium, et privile-
giorum unius, vel alterius ex praedictis civi-
tatibus fieri possit? cum voto, et opinione
sua regiae cancellariae hungarico-aulicae repor-
tare debuissent; atefata sua sacra regia
majestas in puncto praedecaratae unionis pro,
et contra occurrentia, et introporrecta motiva,
finita mox dieta sibi reportari curabit, super-
indeque benignam regiam datura est resolu-
tionem.

ARTICULUS 58.

*Articulus 31. anni 1729. de transmissione
causarum ex tabula banali, ad curiam
regiam modificatur.*

Quantumvis praecitato articulo 31. an. 1729.
causae, quae immediate in tabula banali sus-
citantur, solis activis pauperum (conditionem
paupertatis sufficienti documento in judicio
edocere queuntium) nec non aliorum etiam
causis, acquisitionem florenorum quingento-
rum non excedentibus, exceptis, intra domi-
nium semper transmittendae ordinarentur:

§. 1. Annuente nihilominus clementer Sua

sacra regia majestate decernitur; ut quaevis
causae ex tabula banali, in quibus eadem
primae instantiae judicem est actura, ad vi-
ginti usque millia florenorum, extra dominium
ad curiam regiam transmittantur: quare in
hoc articulus praecitatus 31. 1729. modificatur.

ARTICULUS 59.

*Ut modus insurrectionis, et exercitatio-
nis, pro tenore articuli 66. anni 1661.
in regnis Dalmatiae, Croatiae, et Scla-
voniae ultro observetur.*

Admittit elementer Sua sacra regia majestas,
ut modus insurrectionis, et exercitatio-
nis praefatorum regnorum pro ratione necessita-
tis, juxta articulum 66. 1681. ultro, et im-
posterum observetur; quemadmodum et ob-
servandus statuitur.

ARTICULUS 60.

*De campi Turopolia, et unius sessionis
nobilibus.*

Circa nobiles campi Turopolja, et alios
unius sessionis, articulus 92. an. 1723. in-
tuito vero appellationis causarum ex dicto
campo; articulus 106. an. 1689. confir-
mantur.

ARTICULUS 61.

*Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae, filii nativi, sub denominatione
Hungarorum complectuntur.*

Accedente benigna sacrae regiae majestatis resolutione, communi statuum,
et ordinum voto, ultro compertum, et statutum est; ut praefatorum regnorum
regno Hungariae annexorum filii nativi, sub denominatione Hungarorum,
quoad officia, et beneficia ecclesiastica, et secularia etiam comprehensi intel-
ligantur.

ARTICULUS 62.

*De libera panni pro confiniario regni Croatiae, et Slavoniae milite, in regnum
inductione.*

Panni pro solutione confiniariae regni mi-
litarum, eo modo, uti antea quoque usitatum
fuit, penes solitas duntaxat passuales, sine
omni tricesima, et aliarum pensionum solu-

tionem (elementer annuente Sua sacra regia
majestate) libera imposterum sine ullo impe-
dimento, in regnum admittitur inductio.

ARTICULUS 63.

De generali insurrectione, modo infrascripto declarata.

Postquam sacra regia majestas, et per be-
nignissimam coram statibus, et ordinibus

regni diataliter congregatis; e regali throno
suo factam propositionem; et mediante ad

felsőséghez fölterjesztvén indító okait, midőn különben is az 1723. évi 95. cikkely rendelete értelmében országgyűlésileg megnevezett királyi biztosok, mind a két város jogait megismervén, az egyesítés végrehajtása előtt a felek különböző jogait megvizsgálni, és hogy az egyesítés a mondott városok egyike vagy másika jogainak és kiváltságainak fölforogtatása nélkül megtörténhetik-e, arról Ő királyi felségének, a magyar királyi udvari kancellária útján, javaslatuk és véleményök kíséretében jelentést tenni tartoztak volna: Ő királyi szent felsége az említett egyesítés tárgyában, a mellette és ellene szóló és a benyújtott okokról, majd az országgyűlés befejezése után, magának jelentést fog tétetni, s kegyelmes királyi elhatározását meghozandja.⁽¹⁾

58. CZIKKELY.

A pöröknek a báni tábláról a királyi kuriára való fölebbvitelét tárgyzó 1729. évi 31. cikkely módosítatik.

Jóllehet a fent idézett 1729. évi 31. cikkely azokat a pöröket, melyek közvetlenül a báni táblán kezdetnek, kivéve egyedül a (szegénységi állapotukat elegendő bizonyossággal a törvényszéken kimutatni tudó) szegények fölperesi, valamint másoknak is olyan kéréseit, melyek ötven forint követelést nem

haladnak meg, birtokon belül mindig fölebbezendőknek rendeli:

1. §. Mindazáltal Ő királyi szent felségének kegyes jóváhagyásával határozatik, hogy a báni tábláról mindenféle pörök, melyekben az első folyamodásu bíróságot képez, húszezer forintig, birtokon kívül a királyi kuriára küldessenek fel. Minélfogva e részben az előbb idézett 1729. évi 31. cikkely módosítatik.

59. CZIKKELY.

Hogy a fölkelés és táborozás módja, az 1681. évi 66. cikkely szerint, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországokban továbbra is föntartassék.

Kegyelmesen megengedi Ő királyi szent felsége, hogy a fent nevezett királyságokban a fölkelés és táborozás módja, a szükséghez képest, az 1681. évi 66. cikkely szerint továbbra és jövőre is fentartassék; minélfogva fentartandónak határozatik.

60. CZIKKELY.

A turmezei és az egyetlen nemesekről.

A turmezei és más egyetlen nemesekről az 1723. évi 92., a pöröknek a mondott Turmezőről való fölebbvitelére nézve pedig az 1659. évi 406. cikkely megerősítetik.⁽²⁾

61. CZIKKELY.

A magyarok neve alatt Dalmát-, Horvát- és Szlavonország benszülött fiai is értendők.

A királyi szent felség jószágos beleegyezésének hozzájárulásával kijelentett és elhatároztatott, hogy a Magyarországhoz kapcsolt föntnevezett királyságoknak született fiai, az egyházi és világi hivatalok s javadalnak tekintetében, a magyarok neve alatt szintén befoglalva értendők.⁽³⁾

62. CZIKKELY.

Horvát- és Szlavonország végbeli katonasága részére a posztónak az országba való szabad beviteléről.

A posztónak az ország végbeli katonasága fizetésüül az országba való szabad bevitelére, azon módon, mint előbb szokásban volt, csupán csak a szokásos utlevél mellett, minden harminczad és más rovatat fizetése nélkül (Ő királyi szent felségének kegyelmes jóvá-

hagyásával) jövedőben is akadálytalanul megengedtetik.⁽⁴⁾

63. CZIKKELY.

Az alább megírt módon meghatározott általános fölkelésről.⁽²⁾

Miután a királyi szent felség úgy az országnak országgyűlésileg összesereglett karai és rendei előtt a királyi trónról tett kegyelmes előterjesztésével, mint hozzájuk intézett iratával

(1) V. ö. 1630: CIII., 1723: XCV. t. cz.

(2) V. ö. az ezen cikkelyben idézett t. cikkek jegyzeteit.

(3) V. ö. 1868: XXX. t. cz. 1. §.; 1879: L. t. cz. 1. §.; 1894: XXXI. t. cz. 147. §.

(4) V. ö. 1630: IV., 1635: IX. t. cz.

M.

M.

M.

M.

eos exarato scripto infensa electoris ducis Bavariae molimina, iniquissimamque ejusdem, erga sacram etiam regni hujus coronam, formatam praetensionem detegere, ac insimul in arctissimis circumstantiis istis; dum utpote praefatus elector numerosiore regis Galliarum milite stipatus, superiorem Austriae provinciam hostiliter invasisset, et ipsam quoque urbem Viennam, veterem augustae domus Austriae sedem obsidere, atque exinde regnum etiam isthoc, partesque eidem annexas indubie invadere niteretur: exercitus porro altaeatae regiae majestatis in Silesia contra parem vim regis Borussiae oppositus, ibidem adhucdum distentus foret; antefatos status et ordines, non modo ad priscam gentis Hungariae virtutem, et capiendam contra dictos suos, et haereditarii regni sui inimicos arma benignissime cohortari; verum etiam sacram suam personam, augustasque regias proles, fidei, et consilii fidelium suorum Hungarorum clementissime committere dignatus fuisset, quemadmodum clementissimam hanc sacrae regiae majestatis, dominae, et reginae suae erga fidelem haereditarium populum suum in eo quoque contestatam fiduciam, maternumque affectum, et propensionem iidem status et ordines cum profundissima homagiali devotione suscepissent, ac in defensionem justissimorum regionum, et regni, ac sacrae ejusdem coronae, in articulis 1. et 2. diatralium anni 1723. constitutionum, firmatorum, fundatorumque jurium vitam, et sanguinem sese impensus unanimes assensu polliciti sunt; ita omnem curam, sollicitudinem, et quaevis possibilis media ad reprimendos iniquos dicti electoris Bavariae, aliorumque regionum, et regni hostium conatus, promptissimis animis convertere studentes: siquidem necessarium militem forma ordinaria sub signa cogere brevis temporis non sineret, spectata imminentis periculi magnitudine, majorum suorum incitati exemplis, finem in praemissum, et pro hac duntaxat vice, ac necessitate, sub conditionibus denique, et cautelis; ne per id fundamentalibus regni legibus, avitisque nobilium praerogativis, juribus, et libertatibus (de quibus conservandis altaeata regiae majestas status, et ordines regni, hac etiam occasione clementissime securos reddidit) quocumque modo praedjudicatum sit; et ne ex hinc futuris quibusvis temporibus, consequentia formari possit: generalem regni insurrectionem determinarunt.

§. 4. Cujusmodi generalis insurrectionis titulo, primum quidem, viginti unum mille, sexcentos viginti duos pedites, erga portas regni repartitos, et in sex efformandas legiones subdividendos, stipendiaque sua, una cum universis officialibus (inter quos, stabales

quidem sua majestas sacratissima resolvat, ac praeficiet, alios autem inclusive a centurionibus ipsi comitatus cum cointelligentia tribunorum nominabunt) ex fundo contributionali regni istius habituras; atque ex eodem fundo erga acceptationem per comitatus, civitates, loca, et districtus, separatas portas habentes; vestiendos, omnibusque necessariis requisitis (praeter scypos, vexilla item, tympana, et tentoria, quae sacra regiae majestas providere dignabitur) similiter erga acceptationem instruendos effective statuent:

§. 2. Speciali desuper interposita cautione, ne seu durante insurrectione, seu eadem cessante, ad supplendos qualitercumque emeruros in his defectus, praestandosque tyrones, quocumque sub praetextu iidem status, et ordines adigantur, adigique unquam possint.

§. 3. Insurgent praeterea in conformitate articuli 8. anni 1745. universi nobiles; et omnes illi, quos sub nomenclatione hac lex complectitur, cujuscumque dignitatis, honoris et status personae, arma capient;

§. 4. Atque insuper sub cautelis supra-scriptis, et absque ulla amodo imposterum consequentia, pro defendenda in praesenti rerum discrimine, sacra altaeatae regiae majestatis persona, tutandoque contra praerecensitos hostiles insultus regno, et sacra ejusdem corona, ultra praemissam personalem insurrectionem, ex praescripto praecitati articuli 8. debitam: omnes possessionali a singula porta palatinali singulum equitem armis, et necessariis requisitis instructum, prompte, alacriter, et benevole obtulerunt, quo citius fieri potest, statuendum, et usque effluxum imminentis anni militaris 1742. in casu praedecaratae necessitatis intertenendum:

§. 5. Ut vero tam circa istiusmodi personalis insurrectionis, quam etiam statuendorum a portis equitum normam, et methodum in comitatibus, civitatibus, locis, et districtibus separatas portas habentibus, quaevis suboriri queunt difficultates antevertantur: benignissime annuente sua majestate sacratissima, sequentia eatenus observanda fore conclusum est: omnes praefati nobiles, et sub hac nomenclatura lege comprehensi, seu in persona, seu per statuendos idoneos equites, armis, aliisque requisitis bene provisos, ad terminum et locum, intra regnum per districtuales generales ab infra nominandos, sibi tempestive intimidandum, dictamine artic. 7. anni 1435. sub poena in articulo 46. 1681. denotata, ibidemque praescripta modalitate in contravenientibus desumenda, sese sistere tenebuntur:

§. 6. Nobiles demum tenuiorum facultatum, ut sunt: curialistae unius sessionis, et armalistae; qui nempe seu insurgere, seu pro se

a bajor választó fejedelemlen rosszindulatú cselekvéseit és ez ország szent koronája ellen is táplált igazságtalan követelését fölfedezni; s egyszermind e szorongató körülmények között, midőn ugyanis a nevezett választó, a francia király nagyszámu katonaságától segítettve, Felső-Ausztria tartományát ellenségesen megtámadta, és magát Bécs városát is, a felséges ausztriai ház székhelyét megszállani és azután ezt az országot és kapcsolt részeit is kétségtelenül megtámadni készül; a fent nevezett királyi felség hadserege továbbá Sziléziában a porosz király hasonló erőszakosságával szemben, ugyanott el van foglalva, a fent említett karokat és rendeket nem csak a magyar nemzet ősi vitézségére, és a nevezettek ellen, mint magának és örökös országának ellenségei ellen, fegyverfogásra jószágosan buzdítani, hanem saját szent személyét és fonséges királyi gyermekeit is hű magyarjainak hűségébe és tanácsába legkegyelmesebben ajánlani méltóztatott: valamint a karok és rendek Ó királyi szent felségének, asszonyoknak és királynőjüeknek, a maga hű népe iránt ebben is tanusított legkegyelmesebb bizodalmit, anyai szeretetét és hajlandóságát legmélyebb alattvalói hódolattal fogadták, és a király, ország s annak szent koronája, az 1723. évi 1. és 2. cikkelyekben foglalt országgyűlési törvények által megerősített és alapított igaz jogainak védelmére életöket és véröket áldozni egyhangu lelkesedéssel ígérték, ugy a mondott bajor választó s a király és ország más ellenségei igazságtalan törekvéseinek elnyomására minden lehető eszközöket kész szívvel alkalmazni igyekeztvén, habár a szükséges katonaságot rendes alakban zászló alá gyűjteni, az idő rövidsége nem engedi, mégis a fenyegető veszélyre való tekintetből, őseik példáin lelkesülve, az előadott célra s csak ez egy alkalomra és szükségre, végül azon föltételek és óvadékok mellett, hogy ez által az ország alaptörvényei, s a nemesek ősi kiváltságai, jogai és szabadságai (melyek megtartása felől a fent nevezett királyi felség az ország karait és rendeit ezuttal is legkegyelmesebben biztosította) semmiképen sérelmet ne szenvedjenek, és hogy belőle bármely jövendő időkbén következtetést vonni ne lehessen: az ország általános fölkelését elhatározták.

1. §. A mely általános fölkelés czimén először is tényleg kiállitanak huszonegyezrhatszázhuszonkét az ország portái szerint kivetett gyalogot, kik hat ujonnan alakítandó ezredbe lesznek beosztva, és zsoldjukat összes tisztjeikkel együtt (kik közül a törzstiszteket ugyan Ó királyi szent felsége fogja fizetni és kinevezni, a többieket pedig bezárólag a századostól kezdve a vármegyék az

ezredesekkel egyetértőleg nevezendik ki) az ország adóalapjából kapják, s ugyanazon alaptól lesznek a vármegyék, városok s elkülönített portákkal bíró helységek és kerületek által, beszámítás mellett, ruházandók, s minden szükséges kellékekkel (a puskán, zászlón, dobon és sátrakon kívül, melyekről Ó királyi szent felsége fog gondoskodni) hasonlóképen beszámítás mellett fölszerelendők:

2. §. Azon, ez irányban külön kifejezett óvás mellett, hogy akár a fölkelés tartama alatt, akár megszüntével az ezekben bármiképen felmerülő fogyatékok betöltésére és ujonczok állítására a karok és rendek semmi szín alatt ne köteleztessenek és soha ne legyenek kötelezhetők.

3. §. Fölkelnek azonkívül, az 1715. évi 8. cikkelyhez képest, az összes nemesek; és mindazok a személyek, kiket a törvény ezen nevezet alá foglal, bármely méltóságban, tisztségben és állásban legyenek, fegyvert fognak ragadni.

4. §. Azonfelül pedig, az alább megírandó föntartások mellett, és jövendőre való minden következtetés nélkül, a fönt nevezett királyi felség szentséges személyének a jelen válság helyzetben való védelme, s az országnak és szent koronájának az imént említett ellenséges bántalmaktól való megoltalmazása végett, a fentebb idézett 8. cikkelyből folyólag kötelezett személyes fölkelésen kívül, az összes birtokos nemesek egy-egy nádori porta után e-y-egy lovast, fegyverekkel és a szükséges kellékekkel fölszerelve, a lehető leghamarább kiállítani, és a fent előadott szükség esetében, a közeledő 1742. hadi év lefolyásáig eltartani, készséggel, lelkesen és önként ajánlkoztak.

5. §. Hogy pedig ugy azon személyes fölkelésnek, mint a porták után ajánlott lovasok kiállításának szabálya és módja körül, a vármegyékben, városokban és az elkülönített portákkal bíró helyek és kerületekben támadható bármiféle nehézségek megelőztessenek, arra nézve Ó szent felsége jószágos beleegyezésével a következőknek szemeltartása határozottatott el. Mindnyájan az említett nemesek és a kiket a törvény ezen nevezet alá foglal, akár személyökben, akár a maguk helyett állítandó, fegyverekkel és más kellékekkel jól ellátott, alkalmas lovasok által, az alább megnevezendő kerületi főparancsnokoktól idejében tudokra adott határidőben és helyen, az országon belül, az 1435. évi 7. cikkely értelmében, az 1681. 46. cikkelyben kifejezett és a másképp cselekvőkön ugyanott megírt mód szerint végrehajtandó büntetés terhe alatt, megjelenni tartoznak.

6. §. A szűkebb vagyoni tehetségű nemeseket pedig, a milyenek az egy telkes szabad udvarosok és a czimerlevelesek, a kik ugyanis

singillatim mittere nequint; per magistratus comitatenses limitabuntur, et juxta prudentis judicium, conscientiosamque limitationem eorum, ad statuendum, et intertenendum equitem, plures insimul concurrent.

§. 7. Nobiles item possessionati stipendia merentes, secundum articulum 44. 1542. et 46. an. 1681. similiter viduæ, et pupilli possessionati, sensu articulorum 13. 1547. et 21. 1622. ita et officiales comitatum, pro personis suis ad mentem articuli 24. anni 1542. equites statuunt.

§. 8. Fratres indivisi, in uno pane, simulque in una domo manentes, juxta artic. 19. 1545. unum tantum equitem exhibebunt.

§. 9. Non secus nobiles prædiales ecclesiarum, sensu artic. 5. 1662. et 46. 1681. et alii in bonis coronalibus degentes, veluti alioquin etiam a contributione liberi, ea, ut reliqui nobiles regni modalitate, insurgent, et ad exercituandum tenebuntur.

§. 10. Universa porro hona fiscalia et cameraria, a proportione portarum suarum equites statuunt.

§. 11. Possessor Jazygum, Cumanorum, et Philistæorum, pro se quidem unum; præterea vero a singula porta eorundem, singulum equitem præstabit.

§. 12. Non absimiliter oppida Hajdonicalia tam erga portas suas, quam etiam singulorum oppidum, nomine colectivo singulum equitem statuunt.

§. 13. Episcopi titulares, abbates dein, et præpositi bona tenentes, capitulis incorporati, archidiaconi beneficiati, monasteria, collegia, residentia, et conventus possessionati, conformitate articulorum 14. an. 1595. 5. 1662. et 46. 1681. equites statuunt: monasteria, vero pro sacris peragendis, e gremio sui aliquot personas submittent.

§. 14. Beneficiati Sopronienses, erga tamen limitationem diocesanam eorundem, æque sensu articuli 46. 1681. sanctimoniales vero possessionate, sensu artic. 4. 1518. equitem præstabunt.

§. 15. Singulum capitulum nomine etiam colectivo sumptum, dictamine præcitati art. 46. 1681. singulum equitem dabit.

§. 16. Plebani (pauperioribus tamen exceptis) secundum conscientiosam diocesanorum limitationem, a proportione proventuum suorum, similitudine articuli 23. 1545. pro hac necessitate concurrent.

§. 17. Extranei in comitatibus, et civitati-

bus residentes, tricesimatores, teloniatos, postarum magistri, et veredarii, salis item, et montanarum, aliorumque dominiorum officiales, carbonarii, ac alii in articulo 46. 1681. et 12. 1662. denominati, juxta conscientiosam magistratuum comitatensium, et respective civitatum limitationem, pariter pro hac necessitate concurrent; neque dispositionem istam cameraticæ, aut militares jurisdictiones ullatenus impediant.

§. 18. Liberæ regiae, et montanæ quoque civitates, qua nobiles considerata, singula, singulum equitem præstabit, loco statuendorum autem a portis suis equitum, a singula porta palatinali centum florenos rhénenses pro necessitate hujusce insurrectionis, pro hac pariter, ut præmissum est vice convertendos, deponent. Siquidem autem complures ex dominorum magnatum, prælatorum, et nobilium quoque statu, in diversis comitatibus possessionati essent: pro majori eorundem commoditate, juxta etiam artic. 3. 1649. aliosque præcitos, præstandos equites in comitatu, quo residentiam habent, sistere valebunt, ita tamen; ut de obtingente suo ex aliis comitatibus, coram magistratu comitatus illius in quo resident, sufficiens testimonium producant: licebit autem his, qui in persona insurgent, præstandos a portis suis milites secum ducere.

§. 19. Ad servandum porro bonum ordinem, et evitandas confusiones, militia istiusmodi sub signis alias, et vexillis comitatum, ex præscripto articulorum 17. 1595. 11. 1596. 5. 1598. et 46. 1681. in campum proditura; per ipsos comitatus in cohortes redigetur, ex hac ipsa capiores, et magis apti, in conformitate artic. 20. 1545. in officiales præficiuntur.

§. 20. Quia vero certam etiam, legibus regni conformem normam exercituandi habere deberet: sua majestas sacratissima districtuales generales resolvere dignata est; et quidem in circulo Trans-Danubiano: excellentissimum, ac illustrissimum dominum Josephum comitem Eszterházy de Galantha, judicem curiæ regiae, comitatus Comaromiensis supremum comitem, altetata regiae majestatis consiliarium actuale intimum, et generalem campi mareschallum.

§. 21. In circulo Cis-Danubiano, excellentissimum, ac illustrissimum dominum Franciscum juniorem comitem Eszterházy de eadem Galantha, agazonum regalium per Hungariam magistrum, et comitatus Borsodiensis supremum comitem, ejusdemque regiae majestatis consiliarium actuale intimum, et generalem equitatus.

§. 22. In circulo demum Cis-Tybisano,

sem fölkelni, sem egyenkint maguk helyett valakit állítani nem képesek, a megyei tisztviselők becsü alá veszik, s bölcse belátásuk és lelkiismeretes mérlegelésük szerint fognak azok többen együtt egy lovast állítani és eltartani.

7. §. Azok a birtokos nemesek szintén, a kik hadi szolgálatban vannak, az 1542. évi 44. és az 1681. évi 46. cikkely szerint, hasonlóképen a birtokos özvegynek és gyámoltak az 1547: 13. és 1622: 21. cikkelyek értelmében, valamint a megyei tisztviselők is személyök helyett, az 1542. évi 24. cikkely rendelkezéséhez képest, lovakat állítandak.

8. §. Az osztoztalan, egy kenyéren és egy házban élő atyafiak, az 1545: 19. cikkely értelmében csak egy lovast állítanak.

9. §. Nem különben az egyházak papi nemesei, az 1662: 5. és 1681: 46. cikkelyek értelmében, és mások, a kik koronajóságokon élnek, mint különben is adózástól mentesek, ugyanazon módon, a hogy az ország többi nemesei, fölkelni és táborba szállani kötelezetnek.

10. §. Továbbá minden kinestári és kamarai jószágok, portáik arányában állítanak lovasokat.

11. §. A jászok, kunok és filiszteusok birtokosa⁽¹⁾ magáért ugyan egy, azonkívül pedig azok mindegyik portája után egy-egy lovast fog adni.

12. §. Hasonlóképen a hajdu városok, ugy portáik után, mint külön mindegyik város a maga egészében egy-egy lovast állítand.

13. §. A czimzetes püspökök, azután a káptalanokba be nem kebeleztet birtokos apátok és prépostok, a javadalmas főesperesek, monostorok, társházak, székes házak s a birtokos konventek, az 1593. évi 14., 1662: 5. és 1681: 46. cikkelyek szerint fognak lovasokat állítani. A monostorok pedig a lelki gondozásra fognak kebelökből néhány személyt küldeni.

14. §. A soproni javadalmasok, azonban megyés püspökök becslése szerint, ugyancsak az 1681: 46., a birtokos apácák pedig az 1318: 4. cikkely értelmében fognak lovasokat állítani.

15. §. Egy-egy káptalan, testületileg véve, a fentebb idézett 1681: 46. cz. rendelkezése szerint fog egy lovast adni.

16. §. A lelkészek (kivéve azonban a szégyénybektet), megyés püspökeik lelkiismeretes becslése szerint, jövedelmeik arányában, az 1545: 23. cz. rendelkezéséhez képest fognak e szükséglethez járulni.

17. §. A vármegyékben és városokban

lakó idegenek, harminczadosok, vámosok, postamesterek és gyorskocsitartók, valamint a só-, bányá- és más uradalmak tisztjei, a szénegetők és mások, a kik az 1681: 46. és 1662: 12. cikkelyekben említettnek, a megyei, illetőleg városi tisztviselők lelkiismeretes becslése szerint hasonlóképen hozzájárulandak e szükséglethez és ezt a rendelkezést a kamarai vagy katonai hatóságok semmiképen ne akadályozzák.

18. §. A nemesekül tekintett szabad királyi és bányavárosok mindegyike is egy lovast fog kiállítani; a portáik után állítandó lovasok helyett pedig minden egyes nádori portától száz rhénes forintot fognak ezen fölkelés szükségleteire letenni, melyek szintén az említett czélra lesznek fordítandók. Ha pedig a mágnás, főpap és nemes urak rendjéből többen különféle vármegyékben volnának birtokosok: nagyobb könnyebbségök végett, az 1649: 3. és más idézett törvénycikkelyek értelmében is, azon vármegyében, a hol állandó lakhelyük van, állíthatják ki a lovasokat, ugy azonban, hogy a rájuk más vármegyékből eső illetmény felől azon vármegye tisztviselője előtt, a hol állandóan laknak, elegendő bizonyosságot mutassanak föl. Szabad lesz pedig azoknak, a kik saját személyökben kelnek fel, a portáiktól állítandó katonákat maguknak vezetni.

18. §. A jó rend föntartása és a zavarok kikerülése végett továbbá, a különben az 1595: 17., 1596: 11., 1598: 5. és 1681: 46. cikkelyek rendelkezése szerint, a vármegyék jelvényei és zászlói alatt táborba szálló katonaság maguk a vármegyék által századokba osztassék, s közüle az 1545: 20. cikkelyhez képest a képebbek s alkalmasabbak tisztökké tétessenek.

20. §. Mivel pedig az ország törvényeivel megegyező bizonyos táborozási szabályzatnak is kell lennie: Ó királyi szent felsége méltóztatott kerületi főparancsnokokat kinevezni, még pedig: a dunántúli kerületben nagyméltóságú és méltóságos Galanthai gróf Eszterházy József urat, az ország biráját, Komárom vármegye főispánját, a fent tisztelt királyi felség valóságos belső titkos tanácsosát és tábornagyot;

21. §. A dunáninneni kerületben nagyméltóságú és méltóságos Galanthai ifjabb gróf Eszterházy Ferencz urat, magyar királyi főlovászmestert és Borsod vármegye főispánját s ugyancsak Ó királyi felségének valóságos belső titkos tanácsosát és lovassági tábornokot.

22. §. Továbbá a tiszáninneni kerületben

⁽¹⁾ Ez időben a jász-kun kerület a pesti katonai kórház zálogos birtokában volt, és csak 1745-ben szabadult föl, miután a lakosok maguk fizették le a zálogösszeget. (Cs.)

excellentissimum, ac illustrissimum dominum comitem Georgium Csáky de Keresztszegh, atefatae regiae majestatis generalem campi mareschallum, et unius⁽¹⁾ legionis equitum Hungarorum colonellum, nec non comitatus Scepusiensi perpetuum supremum comitem.

§. 23. Item in circulo Trans-Tybisano, excellentissimum, et illustrissimum dominum Alexandrum comitem Károly de Nagy-Károly, sacrae regiae majestatis consiliarium actualem intimum, generalem campi mareschallum, et comitatus Szathmariensis supremum comitem.

§. 24. Quorum praerecensorum generalium muneris, et activitatis erit, in singulo sibi concredito districtu, cum comitatibus correspondere, necessarias idcirco dispositiones facere, ac tam insurgentem nobilitatem, quam et statuendos equites in processu, exercitu, et reditu dirigere.

§. 25. Et quamvis insurgentes, ac a portis quoque statuendi equites, propriis sumptibus intra regnum exercituare tenerentur, et quivis pro se, et suis providere deberet; quia tamen practicabile non esset, ad alimentationem necessaria secum vehere; idem in progressu, et reditu omnes illi comitatus, quos transenna hujusmodi contingent necessarium panem, fenum, et avenam transeuntibus praestabunt, parato atamen aere, et quidem pretio regulamentali exolvendam.

§. 26. In ipso autem exercitu, et castris, de subsistentia, et alimentatione, sacra regia majestas eas clementissime factura est dispositiones; ut panem, et avenam ex magazinis regis habere valeant; panem quidem tandiu gratis percepturi sunt, donec pretium ejusdem, destinatum in hunc finem summam adaequaverit: in reliquo tam hunc, quam percipiendam avenam, regulamentali pretio, paratoque aere compensabunt. Si tamen militiam hanc nobilitarem, in conformitate legum patriae extra regnum prodire contingeret; eo in casu sua majestas sacratissima de gratuita subsistentia ejusdem benignissime providebit, eidemque suppeditari curabit.

§. 27. Ut vero modalitate praeducta insurgentes eo commodius subsistere possint, universa victualia, et res venales ad justum pretium reduci necessarium est: quo fine, magistratus comitatum limitationes ejusmodi victualium, rerumque venalium quantocumque

elaborabunt, in gremio suo stricte observandas.

§. 28. Caeterum omnes illi, cujuscunque conditionis sint, qui ad castra et exercitum victualia ad vendendum vehent et administrabunt; aut his quantum exercere volent; ab omnibus tricesimis, tributis, et teloniis liberi fient.

§. 29. Utque etiam circa solutionem, tam a portis statuendorum, quam etiam loco personarum mittendorum stipendiariorum, debitus ordo, et regnotenus aequalis norma observetur; eoque commodius statui valeant; et iisdem omnis ansa expostulationis, et cum dominis sui altercationis antevertatur; horum menstruum stipendium una cum pane, in singula portione orali a florenis tribus rhenensibus, prout et in singula portione equili pariter a florenis tribus constituitur.

§. 30. Cujusmodi exsolutionis fine, ad quamvis cohortem unus, aut pro necessitate etiam plures commissarii per comitatus nominabuntur, quibus necessaria in sortem stipendii pecunia consignabitur; hi vero, milites suo modo exolvent, rationes desuper magistratibus comitatensibus reddituri.

§. 31. Ad praevendos demum antedicti equitatus quosvis excessus statuatur: ut, renovato articulo 44. 1545. et 21. anni 1596. in conformitate ejusdem, contra excedentes, capitanei modo superius scripto, per comitatus constituendi, pro ratione excessum, aut commissi delicti, summarie procedant, universisque querulantibus, et laesis, illico satisfactionem impendant; iis vero insufficientibus, aut omittentibus; suprafati districtuales generales excessibus ejusmodi debitam medelam ponere valebunt.

ARTICULUS 64.

De negotiorum, quae hac diaeta concludi nequiverunt; ad futuram regni diaetam remissione.

Universa negotia, de quibus hac diaeta (spectata, quae in praesenti rerum discrimine enata est, temporis arctitudine) conveniri non potuit; ad futuram regni diaetam remittuntur. In quibus, uti et aliis eorum perdemisse proponendis; sacra regia majestas, et benignitatem suam regiam, et consolationem statibus et ordinibus regni elementer pollicetur.

ARTICULUS 65.

Ordo fratrum praedicatorum sancti Dominici, in regnum Hungariae, partesque eidem annexas recipitur.

Florentem olim, etiam in hoc regno Hungariae religiosum fratrum praedicatorum sancti Dominici ordinem, status et ordines regni, in regnum hocce

(1) Az eredeti szövegben hibásan áll: «unionis». Ford.

nagyméltóságú és méltóságos Keresztvárosi gróf Csáky György urat, a fent tisztelt királyi felség tábornagyát, és egy magyar lovasezred tulajdonosát, valamint Szepes vármegye örökös főispánját.

23. §. Nem különben a tiszántuli kerületben nagyméltóságú és méltóságos Nagykárolyi gróf Karolyi Sándor urat, a királyi szent felség valóságos belső titkos tanácsosát, tábornagyot és Szatmár vármegye főispánját.

24. §. A mely fősorolt főparancsnokoknak tisztók és tennivalók lesz, a rájuk bízott kerületben a vármegyékkel érintkezni, az e végett szükséges rendelkezéseket megtenni és ugy a felkelő nemességet, mint a kiállítandó lovasokat is a fölvonulásban, a táborban és a visszajövetelkor vezérelni.

25. §. És ámbár a fölkelők, és a portákról kiállított lovasok, saját költségükön lennének kötelesek az országon belül katonáskodni, és mindenki magáról és hozzátartozókról gondoskodni tartoznék: mivel azonban nem lehetne jó szerrel az élemezésre szükséges dolgokat magukkal vinniök: ezért a fölvonulás és visszajövetel alatt mindazon vármegyék, melyekben az átmenet történik, a szükséges kenyeret, szénát és zabot, azonban szabályozott áron és készpénz-fizetés mellett ki fogják szolgáltatni az átvonulóknak.

26. §. A hadseregben és táborban pedig a főtartás és élemezés felől a királyi szent felség oly intézkedéseket fog kegyelmesen tenni, hogy a kenyeret és zabot a királyi tárházakból kaphassák; még pedig a kenyeret mindaddig ingyen fogják kapni, míg annak ára az erre szánt összegből kitelik; azután pedig ugy ezt, mint a zabot a szabályzatban megállapított áron, készpénzzel fizetendik. Ha azonban a nemes katonaságnak, a hazai törvények értelmében, az ország határain túl kellene mennie: azon esetben Ő királyi szent felsége annak eltartásáról kegyelmesen gondoskodni és intézkedni fog.

27. §. Hogy pedig a felkelők az előadott módon minél könnyebben fenttarthassák magukat: szükséges az összes élelmi szerek és eladó dolgok árát igazságosan megszabni; mely czélból a megyei tisztviselők azon élelmi szereknek és eladó dolgoknak saját kebelükben szorosan megtartandó árszabását minél előbb ki fogják dolgozni.

28. §. Egyébiránt mindazon akármilyen

állapotu emberek, a kik a táborba és hadsereghez eladás végett élelmi szereket visznek és szolgáltatnak, vagy azokkal kereskedést üzni akarnak, minden harminczad, adó és vám fizetése alól mentesek lesznek.

29. §. És hogy mind a porták után állítandó, mind a személyek helyett küldendő zsoldosok fizetésére nézve kellő rend és országszerte egyenlő zsinórmérték alkalmaztassék és hogy annál könnyebben kiállíthatók legyenek, s uraikkal szemben minden követelődzésnek és viszátkodásnak eleje vétessék: havi zsoldjuk együtt a kenyérrel, egy-egy ételadagra három forintban, szintugy egy-egy takarmányadagra is három forintban állapítatik meg.

30. §. Ezen fizetés czéljából minden zászlóaljhoz egy, vagy a szükséghez képest több biztos nevezendő ki a vármegyéktől, kiknek a zsold fizetésére szükséges pénz átadatik: ezek pedig a katonákat annak módja szerint kifizetik, s arról a vármegyei tisztviselők előtt számolni fognak.

31. §. Hogy végül a fent mondott katonaságnak mindenféle kihágásai megakadályozva legyenek, határozattal, hogy az 1545: 44. és az 1596. évi 21. czikkely ujból megerősítettén, ehhez képest a fent irt módon a megyék által kinevezendő kapitányok, a kihágás és elkövetett vétség minősége szerint sommásan járjanak el, és minden panaszosnak és megsértettnek rögtön elégtételt szolgáltatásanak. Ha pedig erre nem lennének képesek, vagy elmulasztanak: a fent említett kerületi főparancsnokok lesznek jogosítva az efféle kihágásokat kellő módon orvosolni.

64. CZIKKELY.

Azon ügyeknek, melyek a jelen országgyűlésen nem voltak elintézhettek, a következő országgyűlésre való áttételéről.

Azon összes ügyek, melyekről az országgyűlésen (tekintettel az időnek a jelen válságos helyzetből eredő szükváltára) intézkedni nem lehetett, a következő országgyűlésre halasztatnak. A melyekre, valamint egyebekre nézve is, a miket alázatosan elő fognak terjeszteni, a királyi szent felség az ország karainak és rendeinek, királyi jóságát és vigasztalását kegyelmesen igéri.

65. CZIKKELY.

A Szent Domokos prédikáló testvérek rendje Magyarországra és a hozzákapcsolt részekbe befogadtatik.

A Szent Domokos prédikáló testvéreknek hajdan Magyarországon is virágzó szerzetes rendjét az ország karai és rendei Magyarországra és a hozzá

Hungariæ. partesque eidem annexas, absque tamen omni voto et sessione recipiunt, cum ea obligatione; ut idem ordo in testimonium gratitudinis suæ, duodecim sacrosancta missæ sacrificia, singulis annis in perpetuum, pro sacræ regni majestatis, successorumque Hungariæ regum, et apostolici istius regni incolumitate, prosperitate, et incremento celebrare teneatur.

ARTICULUS 66.

Serenissimus princeps dominus Carolus Alexander a Lotharingia, erga statum et ordinum regni invitationem, in Hungarum cooptatur.

Magna, et multis encomiis seræ etiam posteritati celebranda, serenissimi gloriosæ recordationis principis Caroli Lotharingiæ et Barri ducis, de republica Christiana, ejusdemque antemurali, regno videlicet isto merita, in serie articuli 4. diætæ præsentis uberius expressa, hac quoque vice gratissima recolentes memoria status, et ordines regni; atque magnas pariter, et hæreditarias glorioso tantorum heroum sanguini virtutes, ac singulares dotes, in altero etiam præmemorati ducis nepote, serenissimo quippe principe domino Carolo Alexandro a Lotharingia, aurei velleris equite, sacræ regni majestatis in Belgio Austriaco gubernatore, et capitaneo, generali campi mareschallo, et legionis pedestris tribuno, contra juratum similiter Christiani nominis hostem cum vitæ periculo, et gloria magni nominis sui, in defensione regni hujus testatas; peculiarem item erga nationem Hungarum affectum, gratissimis animis suspicientes, et recognoscentes; in signum debitæ eorundem gratitudinis, proprio motu, et unanimi consensu, indigenatum regni, eidem serenissimo principi obtulerunt, præmissaque invitatione, in numerum, et gremium verorum, et indubitatorum regni Hungariæ membrorum, cum futuris legitimis descendentes, absque omni taxa, concordibus suffragiis cooptarunt, et consuetum ab eodem juramentum exceperunt:

§. 1. Firma spe freti; prælibatum serenissimum principem jurum, et legum regni istius defensorem, ac studiosum incrementi, et emolumentum ejusdem, in omne tempus promotorem futurum.

ARTICULUS 67.

Serenissimus princeps dominus Franciscus Mutinæ, Rhegii et Mirandulæ dux, pariter pro regni Hungariæ indigena declaratur.

Consideratis serenissimi principis domini Francisci Mutinæ, Rhegii, et Mirandulæ ducis, principis Corregii, marchionis Estensis et Concordiæ, Rhodigii, Carpi, Novellariæ et Bagnoli comitis, de regno hocce bene meritis (qui nimirum expeditioni adversus portam Ottomanicam anno 1737. susceptæ, primum ipse in persona interfuit, anno autem 1739. in suppetias, et auxilium exercitus cæsareo-regii, adversus eundem Christiani nominis hostem, bina peditum agmina e ditionibus suis Italicis pro defensione regni istius expedit) status, et ordines regni prælibatum ducem, et e lumbis ejus descendentes masculos hæredes, in cætum, et consortium reliquorum regni civium, erga præstitam tam juramenti, quam obvenientis juxta conditum hac diætata articulum 41. taxæ depositionem, communi consensu receperunt, et cooptarunt:

§. 1. Sperantes, imo plene confidentes, quod tam ejusdem serenissimi

kapcsolt részekbe, de minden szavazati és ülési jog nélkül, befogadják, azzal a kötelezettséggel, hogy ez a rend, hálája bizonyságául, a királyi szent felségnek és utódainak, Magyarország királyainak és az apostoli királyságnak üdvéért, boldogságáért és gyarapodásáért évenként mindörökre tizenkét szent miseáldozatot kiszolgáltatni tartozzék.

66. CZIKKELY.

Fenséges lotharingiai Károly Sándor herczeg ur, az ország karainak és rendekinek meghívására magyar honfiuvá fogadtatik.

Dicsőséges emlékezetü fenséges Károly herczegnek, Lotharingia és Bar fejedelmének, a keresztyén köztársaság és annak védőbástyája, tudniillik ezen ország körül szerzett nagy és a késő jövőendő által is sok magasztalással emlegetendő érdemeit, melyek a jelen országgyűlés 4. törvény-cikkelyének során is kifejezvék, az ország karai és rendei ezuttal is hálás emlékezettel tisztelvén; nemkülönbén az oly nagy hősök dicsőséges vérenek hasonló nagy és öröklött erényeit s kiváló tulajdonait, melyeket az említett fejedelem másik unokája, ugyanis Károly Sándor fonséges herczeg ur, aranygyapjas vitéz, Ő királyi szent felségének kormányzója és kapitánya az osztrák Belgiumban tábornagy és egy gyalogezred tulajdonosa, hasonlóképen a keresztyénség esküdt ellensége ellen, élete veszélyével és nagy neve dicsőségére ez ország védelmében tanusított; valamint a magyar nemzet iránt érzett különös vonzalmát hálás lélekkel tudván és megismervén: tartozó hálájok jeléül, jószántukból és egyező értelemmel ugyanazon fonséges herczegnek az országos honfiúságot följánlották, és előrebocsátott meghívással őt Magyarország igaz és kétségbe nem vont tagjainak sorába és kebelébe, jövőendőbeli törvényes leszármazóival együtt, minden díj nélkül, egyetértő szavazatukkal befogadták és tőle a szokásos esküt fölvették;

1. §. Erős reménységgel bizván, hogy a föntnevezett fenséges herczeg az ország jogainak és törvényeinek védője, gyarapodásának és hasznának minden időben lelkes előmozdítója leend.

67. CZIKKELY.

A fenséges Ferencz herczeg ur, Modena, Rhegina és Mirandola fejedelme, hasonlóképen Magyarország honfiává nyilvánittatik.

Tekintetbe vevén fenséges Ferencz herczeg urnak, Modena, Rhégium és Mirandola fejedelmének, Corregium herczegének, Este örgrófjának, Rhodigium, Carpi, Novellaria és Bagnoli grófjának, ez ország körül szerzett jeles érdemeit (mint a ki az ottomán porta ellen az 1737. évben intézett hadjáratban előbb saját személyében részt vett, az 1739. évben pedig, a keresztyénségnek ugyanazon ellensége ellen, a császár-királyi hadsereg erősítésére és segélyére két gyalog hadcsapatot a maga itáliai tartományaiából ez ország védelmére kiállított): az ország karai és rendei a föntnevezett fejedelmet, valamint az ágyékából származó fiörököseit, az ország többi polgárainak gyűlekezetébe és társaságába, úgy az eskünek, mint az ezen országgyűlésen alkotott 41. törvényczikkely szerint járó díjnak teljesített letétele mellett, egyező akarattal fölvették és befogadták;

1. §. Remélvén, sőt teljesen bizván, hogy valamint a nevezett fonséges

ducis, quam descendentium masculi sexus hæredum gratitudinem, zelum item, amorem, et studium in promovendum patriæ hujus emolumentum, quibusvis occasionibus indubie sint experturi.

ARTICULUS 68.

Excellentissimi, ac illustrissimi domini sacri Romani imperii comites, Joannes Franciscus Godefridus a Dietrichstein et Philippus Josephus Kinszky, in indigenas aequè recipiuntur.

Clarissimarum familiarum, dominorum comitum a Dietrichstein, et Kinszky, in diætalibus superiorum annorum articulis jam perprius declarata merita, peculiariter vero gratam, et singularem in promovenda regni istius commoda promptitudinem, excellentissimorum, ac illustrissimorum dominorum Joannis Francisci Godefridi sacri romani imperii comitis a Dietrichstein, domini in Hollenburg, Finckenstein, et Landskron, hæreditarii in Carinthia supremi pincernæ, in Styria vero æque supremi venationum magistri, aurei velleris equitis, sacræ regiae majestatis consilarii actualis intimi, nec non cameræ aulicæ præsidis;

§. 1. Ac Philippi Josephi Kinszky, sacri romani imperii comitis a Chinitz, et Tettau, domini dinastiarum Bohemo-Camnitz, Slonitz, et Postovitz, summefatæ regiae majestatis consilarii actualis intimi, et regni Bohemiæ supremi cancellarii; recognoscere satagentes, status, et ordines regni;

§. 2. Prænominatos dominos comites, et illum quidem cum filiis Josepho, Carolo, Leopoldo, et Joanne Nepomuceno; hunc vero cum filiis Francisco Udalrico, et Joanne Josepho, suprascriptorumque omnium descendentibus masculini sexus, in numerum, et consortium aliorum regni Hungariæ indigenarum, erga depositam articulo 41. constitutionum diætæ præsentis statutam taxam, præstitumque solitum juramentum receperunt;

§. 3. Nulli dubitantes, imo indubie confidentes; quod in futurum etiam, et tanto magis gratos, et proficuos regno, nationique huic semet exhibere, verorumque patriæ civium munus omni ex parte adimplere studebunt.

ARTICULUS 69.

Excellentissimus et illustrissimus dominus Franciscus Ervinus, sacri Romani imperii comes a Schönborn, subinsertique; pariter in regni indigenas recipiuntur.

Permoti status, et ordines singulari illa, qua celsissimus, et reverendissimus dominus Fridericus Carolus sacri romani imperii princeps a Schönborn, Bucheim, Wolffstal, episcopus Bambergensis, et Herbiopolensis, Franciæ orientalis dux, in promovendum regni istius emolumentum, ac totius nationis decus fertur, promptitudine, in articulo etiam 133. anni 1715. declarata; ob condignum respectum, merita, et intercessionem præmemorati principis episcopi;

§. 1. Ultra domini quondam comitis Anselmi Francisci a Schönborn, Bucheim, Wolffstal, fratris ejusdem carnalis, et uterini, sub generali regni conventu, anno 1729. celebrato, in numerum indubitatorum regni hujus indigenarum, cum filiis suis recepti, articulis tamen diætalibus eorum neutquam inserti, jam vero humanis erepti, filios;

fejedelemnek, úgy fiágon leszármazó örököseinek és háláját, buzgalmát, szeretetét és a haza érdekei előmozdítására való igyekezetét minden alkalommal kétségtelenül tapasztalni fogják.

68. CZIKKELY.

Dietrichstein János Ferencz Gottfried és Kinszky Fülöp József nagyméltóságú és méltóságos urak, a római szent birodalom grófjai, honfusittatnak.

A Dietrichstein és Kinszky gróf urak jeles családjainak a főttebbi évek országgyűlési törvényczikkelyeiben már előbb nyilvánított érdemeit, különösen pedig a nagyméltóságú és méltóságos uraknak, Dietrichstein János Ferencz Godofréd, római szent birodalmi grófnak, Hollenberg, Finckenstein és Landskron urának, karinthiai örökös főpohárnokmesternek, Styriában pedig hasonlóképen fővadászmesternek, aranygyapjas vitéznek, a királyi szent felség valóságos belső titkos tanácsosának, valamint az udvari kamara elnökének,

1. §. És Kinszky Fülöp Józsefnek, a római szent birodalom chinitzi és tettaui grófjának, Cseh-Camnitz, Slonitz és Postovitz urának, a főt tisztelt királyi felség valóságos belső tanácsosának és Csehország főkancellárjának, ez ország javának előmozdításában kedves és kiváló készségét elismerni akarván az ország karai és rendei: ⁽¹⁾

2. §. Az előbb említett gróf urakat, még pedig amaz József, Károly, Lipót és Nep. János fiaival, emezt pedig Ferencz Udalrik és János József fiaival, és mind a főttebb irottak fiági leszármazóival együtt, Magyarország többi honfiainak sorába és gyülekezetébe, a jelen országgyűlés 41. törvényczikkelyében megállapított díj lefizetése és a szokásos eskü letétele mellett fölvettek;

3. §. Nem kételkedvén, sőt kétségtelenül bizván, hogy jövendőben is annál hálásabbak és hasznosabbak lesznek ez ország és nemzet iránt, és a haza valóságos polgárainak kötelességét minden részben betölteni igyekezendek.

69. CZIKKELY.

Nagyméltóságú és méltóságos Schönborn Ferencz Ervin ur, a római szent birodalom grófja, és az alább irottak, hasonlóképen az ország honfiai közé vétetnek fel.

Az ország karai és rendei, indittatván azon kiváló és az 1715. évi 133. cikkelyben is elismert készség által, melylyel főmagasságú és főtisztelendő Frigyes Károly úr, Schönborn, Bucheim, Wolffstaltól nevezett római szent birodalmi herczeg, bambergi és herbipoli püspök, a keleti Frankónia herczege, ez ország hasznának előmozdítására és az egész nemzet diszére viseltetik: az előbb említett herczeg-püspök érdemeire és közbenjárására való méltó tekintettel;

1. §. Azután néhai Schönborn, Bucheim, Wolffstal Anselm Ferencz grófnak, az ő névszerint való testvérének fiait, mint a ki az 1729. évben tartott országgyűlés alatt az ország kétségbe nem vont honfiainak sorába fiaival együtt fölvetettet, becikkelyezve azonban akkor nem lett;

⁽¹⁾ Gróf Kinsky Ferencz Ulrik egyenesen leszármazó herczegi utódai, továbbá ugyanannak, valamint Kinsky Fülöp József és János József egyenes leszármazói a magyar főrendiházban örökös tagsági joggal bíró családok közé tartoznak: 1886. VIII. t. cz. 1. §. I. és II. M.

§. 2. Alterum etiam prænominati principis fratrem germanum, excellentissimum nempe, ac illustrissimum dominum Franciscum Ervinum sacri romani imperii comitem a Schönborn; Bucheim, Wolffstal, aurei velleris equitem, cum filiis aequae, eorumque descendantibus hæredibus masculis, in consortium verorum regni hujus incolarum, et indigenarum, erga præstitam cassæ regni satisfactionem, et deponendum juramentum receperunt, et cooptarunt;

§. 3. Non ambigentes; quin imposterum quoque, et quidem tanto amplius, tam prælibatus princeps, quam antelati frater, et ex supra nominato pariter fratre nepotes, horumque hæredes masculi, regno, et nationi gratos, et utiles, ac veros patriæ cives, sint semet omni tempore præstituri.

ARTICULUS 70.

Illustrissimus dominus comes, Antonius Ignatius Carolus Augustinus a Merzy de Argentau, in indigenam regni similiter recipitur; illustrissimi item domini comites, Alexander Sigismundus, Ferdinandus et Carolus sacri Romani imperii comites a Lymburg Styrum, jam antehac in regni indigenas in patre et respective avo suo recepti: inarticulantur.

Et meritorum Claudii Florimundi sacri Romani imperii comitis a Merzy, in articulo 125. anni 1723. declaratorum memores, et propria illustrissimi domini Antonii Ignatii Caroli Augustini sacri romani imperii comitis a Merzy de Argentau adoptivi ejusdem filii, et hæredis, servitia contra hostem Christiani nominis præstita considerantes; vel maxime vero primam sacræ regniæ majestatis dominæ, dominæ eorum clementissimæ hac in parte benignissime interventam commendationem devotissimis animis respicientes status, et ordines regni; antelatum dominum comitem Antonium Ignatium Carolum Augustinum a Merzy de Argentau, altememoratæ regniæ majestatis camerarium, generalis campi mareschalli locumtenentem, et unius legionis ordinis pedestris tribunum, cum filio Claudio Florimundo, eorundemque hæredibus, in numerum, cætum, et consortium reliquorum regni istius indigenarum receperunt, et cooptarunt;

§. 1. Confidentes; quod vigore præstiti coram iisdem statibus, et ordinibus juramenti, verum, gratum, fidelem et utilem patriæ civem semet exhibere studebit, qui ultra præstitum, ut præmissum est juramentum, jam etiam cassæ regni satisfecit.

§. 2. Quandoquidem porro status, et ordines regni excellentissimum, ac illustrissimum quondam sacri romani imperii comitem, Maximilianum Wilhelmum a Limburg Styrum, spectatis ejusdem meritis, in cæterorum regni hujus incolarum, et indigenarum numerum jam perprius recepissent; hinc eo interea satisfuncto, filii ejusdem illustrissimi utpote domini Alexander Sigismundus, Ferdinandus item, ac ex filio itidem Carolo e vivis pariter erepto, superstes nepos Carolus, sacri romani imperii comites a Limburg Styrum (ex parte quorum jam etiam cassæ regni satisfactum esset) inarticulantur, et pro regni istius indigenis cum descendantibus masculini sexus hæredibus declarantur: qui, prouti reliquis etiam, in articulo 26. 1687. anni, denotatis conditionibus satisfacere erunt obstricti: ita dubium non est, quod gratos, utiles, et fideles regni istius cives semet omni occasione exhibere conabuntur.

2. §. Valamint a fõntnevezett herczeg másik édes testvérét, nagyméltóságú és méltóságos Schönborn, Bucheim, Wolffstal Ferencz Ervin római szent birodalmi grófot, aranygyapjas vitézt, ugyancsak fiaival és azoknak lemenõ fiörökõseivel együtt, az ország régi lakosainak és honfiainak társaságába, az országos pénztárba teljesített fizetés és az eskü letétele mellett fölvették és befogadták.

3. §. Nem kételkedvén, hogy úgy a fõnt tisztelt herczeg, mint említett testvére, és hasonlóképen a fõntebb nevezett testvérérõl való unokák, és ezek fiági örökõsei, jövendõben is, sõt még inkább, ez ország és nemzet iránt háladatos, hasznos és igaz polgárainak fogják magukat mindenkor tanusítani.⁽¹⁾

70. CZIKKELY.

Méltóságos argentauai gróf Merzy Antal Ignác Károly Ágost ur szintén honfiusittatik; továbbá méltóságos Lymburg-Styrum Sándor Zsigmond, Ferdinánd és Károly szent birodalmi grófok, kik már elõbb atyjok s illetõleg nagyatyjok személyében az ország honfiai közé föl voltak véve, becikkelyeztetnek.

Megemlékezvén egyrészt Merzy Claudius Florimund római szent birodalmi grófnak az 1723. évi 125. cikkelyben nyilvánított érdemeirõl; másrészt az õ fogadott fiának és örökõsének, méltóságos argentauai Merzy Antal Ignác Károly Ágost, római szent birodalmi gróf urnak a keresztýenség ellensége ellen teljesített szolgálatait is megfontolván; fõképen pedig a királyi szent felségnek, legkegyelmesebb asszonyunknak e részben elõször közbejött jószágos ajánlását hódoló lélekkel tekintetbe vevén az ország karai és rendei: a fõntnevezett argentauai Merzy Antal Ignác Károly Ágost gróf urat, a fõntebb említett királyi felség kamarását, altábornagyot és egy gyalogezred tulajdonosát, fiával Claudius Florimunddal s örökõseikkel együtt, ez ország többi honfiainak sorába, gyülekezetébe és társaságába fölvették és befogadták;

1. §. Azon bizodalomban, hogy az ugyanazon karok és rendek elõtt letett eskü erejénél fogva igyekezni fog a haza igaz, hálás, hûséges polgárává lenni; a ki, mint mondatott, a teljesített eskün kívül már az országos pénztárnak is eleget tett.

2. §. Mivel pedig továbbá az ország karai és rendei néhai nagyméltóságú és méltóságos Limburg-Styrum Miksa Vilmos, római szent birodalmi grófot, tekintettel az õ érdemeire, ez ország többi lakosainak és honfiainak sorába már régebben befogadták: azért, azonközben õ maga elhalván, fiai, ugyanis Sándor Zsigmond és Ferdinánd méltóságos urak, és ugyancsak az élõk közül már elragadott Károly fiától maradt unokája Károly, Limburg-Styrum római szent birodalmi grófok (kik már az országos pénztár iránti kötelességöknek is eleget tettek) becikkelyeztetnek, és finembeli leszármazó örökõseikkel együtt az ország fiaitul nyilvánittatnak. A kik, valamint egyebekben is az 1687. évi 26. cikkelyben foglalt föltételeknek eleget tenni kötelezettek, úgy nem kétséges, hogy igyekezni fognak magukat minden alkalommal az ország hálás, hasznos és hûséges polgárainak bizonyítani.

⁽¹⁾ Schönborn Anselm Ferencz és Ferencz Ervin egyenes leszármazói a magyar förendházban örökös tagsági joggal bíró családok közé tartoznak: 1886: VIII. t. cz. 1. §. II. p. V. ó. még 1715: CXXXIII., 1790: VII. t. cz.

Nos itaque demissa memoratorum fidelium nostrorum, dominorum praelatorum, baronum, magnatum, et nobilium, caeterorumque praetacti regni nostri Hungariae, et partium eidem annexarum statuum, ac ordinum supplicatione, et instantia benigne exaudita, clementer et admissa; universos praespecificatos articulos, praevio modo nobis praesentatos, hisce literis nostris de verbo ad verbum inseri, et inscribi fecimus, eosdemque, ac omnia, et singula in illis contenta ratos, gratos, et accepta habentes, eisdem regium nostrum consensum, benevolum pariter et assensum praebuimus, regiaque pariter autoritate nostra approbavimus, acceptavimus, ratificavimus, et confirmavimus; securos reddentes praedictos fideles status, et ordines, quod omnia in praesertis articulis contenta, tam nos ipsae observabimus, quam per alios quoscunque fideles nostros observari faciemus. Quemadmodum acceptamus, approbamus, ratificamus, et confirmamus harum nostrarum vigore, et testimonio literarum mediante.

§. 1. Datum per manus fidelis nostri nobis sincere dilecti spectabilis, ac magnifici comitis Ludovici de Batthány, perpetui in Németh-Ujvár, comitatus Castriferrei supremi, et perpetui comitis, pincernarum nostrorum regalium per Hungariam magistri, consilarii nostri actualis intimi, et per antelatum regnum nostrum Hungariae aulae nostrae cancellarii, in arce nostra regia Poseniensi, die vigesima nona mensis octobris, anno Domini millesimo septingentesimo quadragesimo primo; regnorum nostrorum, Hungariae, Bohemiae, et reliquorum anno secundo.

§. 2. Reverendissimis, illustrissimis, ac venerabilibus in Christo patribus, dominis, fratre Emerico e comitibus Eszterházy de Galantha, sacri romani imperii principe, metropolitanae Strigoniensis; Gabriele Hermanno e comitibus Patachich de Zajezda, Colocensis, et Bachiensis ecclesiarum canonice unitarium archi-episcopus; comite Gabriele Antonio Erdödy de Monyorókerek, Agriensis; Petro Bakich, Bosniensis; Adamo Acsády, Veszprimiensis; Georgio Branyugh, Zagradiensis; Joanne Antonio de Benzony, Segniensis, et Modrusiensis, seu Corbaviensis; Adolpho a Sancto Georgio, Jaurinensis; Ladislao Szörény, Sirmiensis; Michaele Carolo e comitibus ab Althann, Vaciensis; comite Nicolao Csáky de Keresztszegh, Varadiensis; fratre Nicolao Stanislavich, Csanadiensis; comite Sigismundo Berényi de Karáncs-Berény, Quinque-Ecclesiensis; comite Emerico Eszterházy de Galantha, Nitriensis; barone Francisco Xaverio Klobusiczky de Zettyény, Transylvaniensis; comite Francisco Antonio Engl de Vagrein, Belgradiensis, et Samandriensis; Alexandro Mariássy, Tininiensis; comite Paulo Forgács de Ghimes, electo Rosonensis; Paulo Spáczay, electo Arbensis; Joanne Kiss, electo Ansarenensis; Georgio Foglár, electo Serbiensis; Georgio Händler, electo Vovadrensis; Paulo Bartakovics, electo Almisiensis; Petro Guilielmo Castellein, electo Traguriensis; Stephano Nozdroviczky, electo Catarenensis; comite Francisco Zichy de Vásonkő, electo Noviensis; Jacobo Fabri, electo Dulcinensis; Wenceslao Bukovszky de Husztrzan, electo Tribunicensis; Stephano Ketzler, electo Makariensis, ecclesiarum episcopis ecclesias dei feliciter gubernantibus.

§. 3. Nec non spectabilibus, ac magnificis comite Joanne Pálffy ab Erdöd, aurei velleris equite, dicti regni nostri Hungariae palatino; comite Josepho

Mi tehát említett hiveinknek, az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak s érdekelt Magyarországnak s a hozzá kapcsolt részek többi karainak s rendeinek alázatos könyörgésöket és esedezésöket kegyesen meghallgatván és kegyelmesen fogadván, minden, az előrebocsátott módon élénk terjesztett fönt jelölt törvénycikkelyeket ezen levelünkbe szóról-szóra beiktatni és beiratni rendeltük, s azokat és a bennök foglaltakat összesen és egyenkint helybenhagyottaknak, tetszőknek és elfogadottaknak vallván, azokhoz királyi megegyezésünket, úgyszintén jóakaró hozzájárulásunkat adtuk, s hasonlóan királyi hatalmunkkal azokat jóváhagytuk, elfogadtuk, helybenhagytuk és megerősítettük; bizonyosokká tevén a fönt mondott hű karokat és rendeket, hogy mindazokat, melyek a beiktatott törvénycikkelyekben foglaltak, mind Mi magunk megtartani, mind más bármely hiveink által megtartatni fogjuk; valamint azokat ezen levelünk erejével és bizonyosságával elfogadjuk, jóvá- és helybenhagyjuk s megerősítjük.

1. §. Kelt őszintén kedvelt hivünknek, tekintetes és nagyságos gróf Baththány Lajos, Német-Ujvár örökös urának, Vas vármegye örökös főispánjának, magyar főpohárnokmesterünknek, valóságos belső titkos tanácsosunknak, magyarországi udvari kancellárunknak kezei által, pozsonyi királyi várunkban, Mindszent-hava huszonkilenczedik napján, az Úrnak ezerhétszáznegyvenegyedik, Magyar-, Cseh- és többi országunkban való uralkodásunk második esztendejében;

2. §. Főtiszteleadó, méltóságos és a Krisztusban tisztelt Atyák: galánthai gróf Eszterházy Imre testvér, római szent birodalmi herceg, az esztergomi főszentegyház érseke; zajezdai gróf Patachich Gábor Hermann, a kalocsai és bácsi kánonilag egyesült szentegyházak érseke; monyorókeréki gróf Erdődy Gábor Antal, egri; Bakich Péter, boszniai; Acsády Ádám, veszprémi; Branyugh György, zágrábi; Benzony János Antal, zengi és modrusi vagy corbáviai; Szentgyörgyi Adolf, győri; Szörény László, szerémi; gróf Althann Károly, váci; keresztszeghi gróf Csáky Miklós, váradi; Stanislavich Miklós testvér, csanádi; karáncs-berényi gróf Berényi Zsigmond, pécsi; galánthai gróf Eszterházy Imre, nyitrai; zetényi báró Klobusiczky Ferencz Xavér, erdélyi; vagreini gróf Engl Ferencz, belgrádi és szendrői; Máriaassy Sándor, únnini; ghimesi gróf Forgách Pál, választott rosónii; Spáczay Pál, választott arbai; Kiss János, választott ansariai; Foglár György, választott szerbiai; Hándler György, választott vodraí; Bartakovich Pál, választott almisiai; Castellein Péter Vilmos, választott traguriai; Nozdroviczky István, választott catarai; vásonkeői gróf Zichy Ferencz, választott novii; Fábri Jakab, választott dulcinói; Husztrzáni Bukovszky Wenczezláv, választott tribunicai; Ketzer István, választott macariai, püspökök levén és Isten egyházait szerencsésen kormányozván.

3. §. Továbbá a tekintetes és nagyságos erdődy gróf Pálffy János aranyapjas vitéz, nevezett Magyarországnak nádorispánja; galánthai gróf Eszter-

Eszterházy de Galantha, iudice curiæ nostræ regiæ; regnorum nostrorum Dalmatiæ, Croatiae, et Sclavoniæ, bani officio vacante; comite Leopoldo de Nádasd, perpetuo terræ Fogaras, tavernicorum; prædicto comite Ludovico de Batthány, perpetuo in Németh-Ujvár, pincernarum; comite Josepho Illés-házy de eadem, perpetuo in Trenchin, dapiferorum; comite Francisco Eszterházy de prædicta Galantha, agazonum; comite Nicolao Pálffy ab antelata Erdőd, curiæ; altero comite Carolo Pálffy ab prærepetita Erdőd, janitorum; illustri sacri romani imperii principe Antonio Eszterházy de Galantha, perpetuo in Frakno, cubiculariorum nostrorum regalium per Hungariam magistris; ac prælibato comite Joanne Pálffy a totiesfata Erdőd, comite Posoniensi, cæterisque quam plurimis sæpefati regni nostri Hungariæ comitatus tenentibus et honores.

---

házy József országbiránk ; Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok báni hivatala üresedésben levén ; gróf Nádasdy Lipót, Fogaras-föld örökös ura, tárnokmesterünk ; fõntebb említett gróf Batthyány Lajos, Német-Ujvár örökös ura, fõpohárnokmester ; illésházi gróf Illésházy József, Trencsén örökös ura, fõasztalnok ; galanthai gróf Eszterházy Ferencz, fõlovázmester ; erdõdi gróf Pálffy Miklós, fõudvarmester ; erdõdi gróf Pálffy Károly, fõajtónálló ; méltóságos galánthai Eszterházy Antal, római szent birodalmi herczeg, magyarországi fõkamarásmesterünk, és már fõntebb említett erdõdi gróf Pálffy János pozsonyi gróf levén, s többen mások, gyakran említett Magyarországunk vármegyéit és hivatalait tartván.

II.

DECRETUM ANNI 1751.⁽¹⁾

Nos Maria Theresia, divina favente clementia Romanorum imperatrix, ac Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ, Ramæ, Serviæ, Gallitiæ, Lodomeriæ, Cumanæ, et Bulgariæ regina; archi-dux Austriæ; dux Burgundiæ, Brabantæ, superioris, et inferioris Silesiæ, Mediolani, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Mantuæ, Parmæ, Placentiæ, Limburgiæ, Lucemburgiæ, Geldriæ, et Würtembergæ; princeps Sæviæ; marchio sacri romani imperii, Burgoviæ, Moraviæ, superioris, et inferioris Lusatæ; comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, Goritiæ, Gradiscæ, et Arthesiæ; landgravia Alsatæ; comes Namurei; domina marchiæ Sclavonicæ, Portus Naouis, Salinarum et Mechliniæ, etc. etc.

Memoriæ commendamus tenore præsentium significantes, quibus expedit, universis: quod nos pro materna cura, et sollicitudine nostra cæsareo-regia, ut primum deo auspice hæreditariis regnis, et provinciis nostris alma pax, et tranquillitas restituta fuit, et per alia gravia nostra negotia licuit, illico benigne decreveramus in percharum istud nostrum hæreditarium Hungariæ regnum propria in persona nostra venire, et ibidem cum fidelibus statibus et ordinibus regni ejusdem uberius deliberare, et prospicere: qualiter grande illud stabiliter conservandæ pacis negotium confici, et quies, ac tranquillitas publica pro bono, et incremento hæreditarii hujus nostri regni securior reddi possit? In quem finem universis, et singulis dicti regni nostri Hungariæ et partium eidem annexarum fidelibus statibus, et ordinibus generalem regni diætam pro Dominica in Albis, in diem decimum octavum præteriti mensis Aprilis, anni nunc currentis millesimi septingentesimi quinquagesimi primi incidente, in liberam, et regiam civitatem hanc nostram Poseniensem clementer indiximus, et promulgavimus, eidemque in propria persona nostra benigne præfuimus; in qua generali regni Hungariæ diæta, mutuis tractatibus superinde habitis, postquam in hunc ipsum conservandæ pacis finem de sustentanda validiore regulata militia, quæ ad præcavenda omnia pericula per amissionem provinciarum, in pluribus locis enata, summe necessaria est, dispositiones requisitæ institutæ fuissent, tandem conclusis iisdem tractatibus, finitaque diætali congregatione, iidem domini prælati, barones, magnates, et nobiles, cæterique status, et ordines sæpefati regni nostri Hun-

---

(1) Ez a decretum a Corpus Juris korábbi kiadásában ily czim alatt szerepel: «*Marie II. Hungariæ regis quadragiesimi octavi decretum secundum, anno Domini 1751. Posonii editum.*»

II.

1751. ÉVI TÖRVÉNY-CZIKKEK.⁽¹⁾

Mi Mária Terézia, Isten kedvező kegyelméből a rómaiak császárnéja és Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Szlavonország, Ráma, Szerbia, Kun- és Bolgár-országok királynője; Ausztria főhercege; Burgundia, Brabantia, Felső- és Alsó-Szilézia, Majland, Styria, Karantia, Karniolia, Mantua, Parma, Piazenca, Limburg, Luxemburg, Geldern és Würtemberg hercege; Svevia fejedelme; a római szent birodalom, Burgau, Morva, Felső- és Alsó-Luzitza örgrófsja; Habsburg, Flandria, Tyrol, Ferrete, Kyburg, Göröz, Gradiska és Artois grófsja; Elzász országos grófnéja; Namur grófsja; a vend örgrófság, Pordenone, Salinæ és Mecheln urasszonya, stb. stb.

Ezennel adjuk tudtokra, jelentvén mindeneknek, kiket illet, hogy mi anyai gondoskodásunk és császári királyi hivatásunkhoz képest, mihelyt Isten segítségével örökös országaink és tartományainkban az áldott béke és nyugalom helyreállott, és más terhes ügyeinktől lehetett, azonnal jóságosan elhatároztuk, hogy saját személyünkben eljövünk dicső magyar örökös királyságunkba, és ott az ország hű karaival és rendivel bővebb tanácskozás és megfontolás tárgyává teendjük, miképen lenne a béke állandó föntartásának fontos ügye létesíthető, s a nyugalom és közbéke ez örökös országunk javára és gyarapodására biztosítható? Mi végett mondott Magyar-országunk és a hozzá kapcsolt részek hű karainak és rendjeinek, összesen és egyenkint, fehér vasárnapra, mely a most folyó ezerhét százötvenegyedik esztendő elmúlt Szent-György hava tizenhét napjára esett, Pozsony szabad királyi városunkba kegyelmesen országgyűlést hirdettünk és hivtunk egybe; saját személyünkben azon kegyesen megjelentünk; a mely magyar országgyűlésen, miután a béke föntartása végett a rendes katonaság erősítése iránt, mely némely tartományok elvesztése miatt több helyen beállott mindenféle viszályok elhárítására kiválóképen szükségessé vált, kölcsönös tanácskozásokat tartottunk, és e czélból a kellő intézkedések megtételtek volna, végre berekesztetvén a tárgyalások és bevégezödvén az országgyűlés, gyakran említett Magyarországunk s a hozzá kapcsolt részek egyházi főrendei, zászlós urai, mágnásai és nemesei s többi karai és rendei, felségünk elé ter-

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásai ezeket a törvényczikkeket ily czímmel közlik: «II. Mária, Magyar-ország negyvennyolczadik királyának második végzeménye, kiadatott Pozsonyban, az Úr 1751. esztendejében».

gariæ, et partium eidem annexarum exhibuerunt, et præsentarunt majestati nostræ certos articulos, in eadem diæta communibus ipsorum votis, et suffragiis, parique, et unanimi consensu, accedente benigna annuentia nostra regia conclusos, supplicantes majestati nostræ humillime: quatenus universos eos articulos, omniaque, et singula in eis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, nostrumque regium consensum iis præbentes, auctoritate nostra regia clementer acceptare, approbare, et confirmare, atque tam nos ipsæ observare, quam per alios omnes, quorum interest, observari facere dignamur. Quorum quidem articulorum tenor talis est ⁽¹⁾:

Praefatio.

Benignis sacratissimæ cæsareæ, et regiae majestatis literis regalibus ad decimum octavum diem mensis Aprilis, anni labentis millesimi septingentesimi quinquagesimi primi, in regiam hanc, liberamque civitatem Posoniensem, pro celebrandis regni comitiis clementer evocati, frequenti numero comparuerunt fideles status, et ordines regni Hungariae, et partium eidem annexarum, et in omni obsequio exceperunt benignas suæ majestatis sacratissimæ propositiones; quibus pro regia sua in subditos cura, et materna in gentem Hungaram solitudine, salutem publicam procurandam, et pacem firmiter constituendam, pro scopo suscipere clementissime dignata est altifata sua majestas sacratissima. Non satis quippe erat nuper feliciter confecto bello potentissimos adversarios reprimere, et in exitiale bellum commotam Europam, qua armis, qua auctoritate componere, hostem a finibus regni istius amovere, dulcemque prægustum pacis universis inducere, nisi una altissimis consiliis suis provideret, ut et pax ipsa futuris etiam temporibus firma sit, ac stabilis, nullusque ab hostibus metus. Divinum hoc suæ majestatis sacratissimæ opus, ac illius augustam memoriam nulla unquam delebit ætas; mentibus certe, cordibusque statuum, et ordinum regni hujus alte adeo impressa manebit, ut fideli, tenerrimaque gratitudine propagatam ad ultimos transmittant nepotes, fidem, et obsequium majorum suorum æmulatoros. Dum interim benignas suæ majestatis sacratissimæ propositiones, ac in tutamen, et conservationem regni tendentem clementissimam voluntatem regiam fideli zelo, et conatu pro facultate, et tenuitate virium implere adnuebantur omnimode status, et ordines regni, una subinsertos articulos, accedente benigno suæ majestatis sacratissimæ assensu, diætaliter conclusos in omni submissione exhibent, decretalibus regni constitutionibus inserendos; supplicantes perdemisse, ut articulos eosdem clementer acceptare, regiamque sua auctoritate ratificare et confirmare, ac tam ipsa benigne observare, quam per alios quoscunque observari facere dignetur Sua majestas sacratissima.

---

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásaiban ezután ez áll: «Articuli dd. praelatorum, baronum, magnatum et nobilium, cæterorumque statuum et ordinum regni Hungariae, partiumque eidem annexarum, in generali eorundem conventu, pro Dominica in Albis, in diem decimum octavum mensis Aprilis, anni millesimi septingentesimi quinquagesimi primi incidente, in liberam, regiamque civitatem Posoniensem indicto, ibidemque celebrato, conclusi».

jesztettek és bemutattak bizonyos törvénycikkelyeket, melyeket ugyanazon országgyűlésen közös akaratuk- és szavazatukkal s egyenlő és egyhangu megegyezésekkel, hozzájárulván a mi kegyes királyi jóváhagyásunk, határoztak; alázatosan esedezvén felségünknek, hogy mindazon cikkelyeket s az azokban összesen és egyenkint foglaltakat tetszőknek, elfogadottaknak s helybenhagyottaknak vallván, s királyi megegyezésünket rájuk adván, királyi hatalmunkkal kegyelmesen elfogadni, helybenhagyni s megerősíteni, és úgy mi magunk megtartani, mint minden mások által, kiket illet, megtartatni méltóztatnánk. Mely törvénycikkelyeknek ez a tartalma ⁽¹⁾:

Előbeszéd.

A császári és királyi szent felség kegyes királyi levelével a folyó ezerhétszázötvenegyedik évi Szent-György hava tizennyolczadik napjára, ezen szabad királyi Pozsony városába országgyűlés tartására kegyelmesen összehívott hű karai és rendei Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részeknek, népes számmal megjelentek és teljes engedelmességgel fogadták Ő szent felségének kegyes javaslatait, melyekkel fent tisztelt Ő szentséges felsége alattvalóiról való királyi gondoskodásához és a magyar nemzét iránti anyai érzületéhez képest, a közboldogság előmozdítását és a béke szilárd megalapítását czélul kitűzni legkegyelmesebben méltóztatott. Mert nem lett volna elég a minap szerencsésen befejezett háboruval hatalmas ellenfeleit elnyomni és a vészes háborura fölzavart Európát részint fegyverrel, részint tekintélyével lecsillapítani, az ellenséget az ország határaitól elűzni és a béke édességét mindenkivel megízleltetnie, ha egyuttal magas belátásával nem gondoskodik vala, hogy valamint maga a béke jövőendő időkben is szilárd és állandó legyen, úgy az ellenségektől való félelem is megszűnjék. Ő szent felségének ez isteni munkáját és ennek dicső emlékét sohasem fogja eltörülni az idő; az ország karainak és rendeinek eszében és szívében pedig bizonyára annyira bevésve marad, hogy hűség és gyöngéd hálajokkal az ősök hűségét és engedelmességét utánozandó késő unokáikra is átörökítendik. Midőn a közben az ország karai és rendei Ő szent felségének kegyes előterjesztéseit s az ország védelmére és megtartására irányuló kegyelmes királyi akaraut hű buzgalommal és igyekvéssel, erőik tehetősége és csekélysége szerint minden módon teljesíteni törekvének, egyszersmind az alább következő, Ő szent felsége kegyes megegyezésének hozzájárulásával országgyűlésileg alkotott cikkelyeket, az ország törvényei közé leendő beiktatás végett teljes hódolattal bemutatják, alázatosan esedezvén, hogy Ő szent felsége azon cikkelyeket kegyelmesen elfogadni, királyi hatalmával jóváhagyni és megerősíteni, s úgy maga jószágosan megtartani, mint bármely mások által is megtartatni méltóztassék.

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásaiban ezután ez áll: «Az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak, valamint Magyarország és a hozzá kapcsolt részek többi karainak és rendeinek, az ezerhétszázötvenegyedik évi Sz. György hava tizennyolczadik napján eső Fehér vasárnapra, Pozsony szabad királyi városba hirdetett és ugyanott megtartott országos gyűlésen alkotott törvénycikkelyeik».

www.libtool.com.org
ARTICULUS 1.

De regia suae majestatis caesareo-regiae in regno Hungariae mansione.

Humillimas, easque perpetuas sacræ caesareo-regiæ majestati status, et ordines regni agunt gratias, quod benigne memor articuli 8. 1723. fidelium suorum statuum, et ordinum regni plenam in eo; si Augusta suæ majestatis præsentia, et diuturniori in regno mansione bearentur, felicitatem collocantium preces clementer admittere, et pro consolatione eorundem statuum et ordinum benigne resolvere dignata sit: quod ubi aliorum regnorum, et provinciarum hæreditiarum gubernii curæ admiserint, sensu etiam articuli 4. 1550. in medio eorundem, et intra regnum residere velit, regnumque hoc suum augusta præsentia regia beare intendat, ac insuper intuitu quoque futurorum regni Hungariæ regum eosdem status, et ordines ad sensum præcitatæ legis securos superinde reddit.

ARTICULUS 2.

De noviter electo regni palatino.

Medio indictorum comitiorum regni tempore, excellentissimo quondam, ac illustrissimo domino comite Joanne Pálffy ab Erdöd, regni hujus Hungariæ palatino e vivis sublato, sacra caesarea, regiaque majestas singularem fidelibus suis statibus, et ordinibus regni propensionem in eo etiam benigne testari dignata est: quod non expectatis eorundem statuum, et ordinum regni precibus spem, et desideria illorum clementia sua caesareo-regia præveniret, alteroque statim post exhibitas propositiones regias die, pro eligendo novo palatino quatuor e numero baronum, et magnatum regni candidare dignata est: ex illis excellentissimus, ac illustrissimus dominus comes Ludovicus de Batthány, perpetuus in Németh-Ujvár, aurei-velleris eques, pincernarum regalium magister, comitatus Castri Ferrei perpetuus supremus comes, ac sacræ caesareo-regiæ majestatis actualis intimus consiliarius; splendore natalium, insignibus animi dotibus, eximiisque virtutibus conspicuus, ac tam per majores suos ab ipsis incunabulis regni,

quam et per se ipsum in utraque patriæ fortuna, pacis bellique temporibus, ingenti semper zelo, indefesso studio, constantique fidelitate præstitis regibus et regno servitiis, ac inde in se, stirpemque suam gentis primariam redundantibus amplissimis meritis multum commendatus, concordibus statuum, et ordinum regni votis, unanimi consensu, lætisque acclamationibus electus est, et sublimatus; qui per suam sacram caesaream, et regiam majestatem in omnibus juribus, et legalibus prærogativis, palatinali, illique lege juncto locumententali officio, juxta leges regni competentibus benigne conservandus, jurejurando juxta decretalem formulam deposito initiatus, et obstrictus est. De salario autem palatinali præter aureos ter mille a Jazygibus, et Cumanis, jam plene palatinali jurisdictioni subiectis, eidem comiti palatino, qua judicii eorundem Jazygum, et Cumanorum competentes, Sua majestas sacratissima clementissime ad mentem legum providere dignata est.

ARTICULUS 3.

De primatiali et archi-episcopali dignitate; et transferenda illius, ac una capituli eidem subordinati Strigonium mansione.

Primatiali, et archi-episcopali dignitate per articulum quoque 10. novissimæ diætæ in legalem, plenamque auctoritatem, et jurisdictionem reposita, desideriiis statuum, et ordinum regni in eo etiam Sua majestas caesareo-regia clementer deferre dignata est; ut sedes archi-episcopalis, et capituli eidem

www.libtool.com.cif¹. CZIKKELY.

Ő császári és királyi felségének Magyarországon való királyi lakásáról.

Ő császári királyi szent felségének legalázatosabb és örök hálájukat nyilvánítják az ország karai és rendei, a miért jóságosan megemlékezvén az 1723 : 8. cikkelyről, országa hű karainak és rendeinek, mint a kik teljes boldogságukat abba helyezik, ha Ő felsége magasztos jelenlétével és az országban való huzamosabb tartózkodásával szerencsételné őket, ebbeli kérelmüket kegyelmesen meghallgatni, s a karok és rendek vizsgáztatására kegyesen elhatározni méltóztatott, hogy mikor más örökös országi és tartományai kormányzásának gondjai engedik, az 1550 : 4. cikkely értelmében is, köztük és az országban belül fogja székét tartani, s ez országát magasztos királyi jelenlétével boldogítani törekszik, és erről Magyarország jövődöbeli királyaira való tekintettel is, a karokat és rendeket, az előbb idézett törvény értelmében, biztosítja.⁽¹⁾

2. CZIKKELY.

Az ország ujonnan választott nádorispánjáról.

Az egybehívott országgyűlés tartama alatt néhai kegyelmes és méltóságos erdődi gróf Pálffy János ur, Magyarország nádorispánja, az élők sorából elköltözvén, a császári és királyi felség az ország karai és rendei iránt való különös hajlandóságát abban is kegyesen tanusítani méltóztatott, hogy nem várván be az ország karainak és rendinek kérését, a maga császári királyi kegyelmességével reményüket és vágyaikat megelőzte, s mindjárt a királyi javaslatok kiadását követő napon, új nádor választása végett, az ország zászlós urai és magnásiból négyet kijelölni méltóztatott, a kik közül nagyméltóságú és méltóságos Bathhány Lajos gróf ur, Német-Ujvár örökös ura, arany gyapjas viléz, főpohárnokmester, Vas vármegye örökös főispánja, és a császári királyi szent felség valóságos belső titkos tanácsosa, fényes származású, jeles szellemi tehetségekkel és kiváló erényekkel diszeskedő, és mind ősei révén a királyság kezdetétől fogva, mind önmaga által is a hazának mindkétféle sor-

sában, békés és háborus időkben, mindenkor roppant buzgósággal, fáradhatlan igyekezettel s a királyoknak és az országnak állhatatos hűséggel teljesített szolgálataival, és így magára és őseire visszaharuló bőséges érdemeivel nagyon ajánlott férfiú, az ország karainak és rendinek egyező akarataiból és örvendező felkiáltásokkal megválasztatott és fölemeltetett; a ki Ő császári és királyi sz. felsége által mindazon jogokban és törvényes kiváltságokban, melyek a nádori és azzal összekötött helytartói hivatalt az ország törvényei szerint megilletik, megtartandó lévén, a törvényes forma szerinti eskü letétele után fölavattott és elköteleztetett. A nádori díjazásról pedig, azon háromezer aranyon kívül, mely neki a most már teljesen a nádor hatósága alá vetett jászok és kunok részéről, mint nádori főispánnak s ugyanazon jászok és kunok birájának jár, Ő szent felsége a törvények értelmében kegyelmesen gondoskodni méltóztatott.⁽²⁾

3. CZIKKELY.

A primási és érseki méltóságról, és székhelyének az alája rendelt káptalannal együtt Esztergomba leendő átvételéről.

A primási és érseki méltóság a legutóbbi országgyűlés 10. cikkelye által is törvényes és teljes hatalmába és joghatóságába visszahelyeztetvén, az ország karai és rendei óhajtságainak Ő császári királyi felsége abban is kegyelmesen engedni méltóztatott, hogy az érsek és az alája rendelt káptalan székhelye

(1) V. ő. 1741: VII., 1764: I. t. cz.

(2) V. ő. 1741: V., 1790: V. t. cz.

subordinati Strigonium, locum videlicet, cui per s. regem Stephanum insiti sunt, quamprimum fieri poterit, postliminio transferatur; quod item altefata sua majestas vigore præcitati articuli 10. duplex etiam sigillum suum regium eidem primati, et archi-episcopo, qua summo secretario cancellario benigne consignatura, eundemque in avitum, et legalem illius usum restitutura sit.

ARTICULUS 4.

De sacrae regni coronae conservatoribus.

In locum sacrae regni Hungariae coronae conservatorum, qui in articulo 6. 1741. nominantur, ex benigne per suam majestatem sacratissimam propositis candidatis status, et ordines regni unanimibus votis elegerunt ab eximiis virtutibus, et insignibus meritis toti regno probatos, excellentissimos ac illustrissimos dominos comites: Nicolaum seniore[m] Eszterházy de Galantha, Suae majestatis sacratissimae consiliarium actuelem intimum, et ministrum plenipotentiarium in aula Hispaniarum regis catholici; et Antonium Grasalkovich de Gyarak, pariter Suae majestatis sacratissimae consiliarium actualem intimum, comitatus Neogradiensis supremum comitem, et cameram Hungariae aulicæ præsidem. Quorum priorem in locum comitis olim Joannis Eszterházy de eadem Galantha fatifuncti, alterum vero in locum excellentissimi, et illustrissimi domini comitis Georgii Erdödy de Monyorókerék, Montis Claudii, comitatusque Varasdiensis perpetui, et alterius Barsiensis supremi

comitis, aurei velleris equitis, et altefatae Suae majestatis sacratissimae consilarii actualis intimi, a tempore priorum comitorum ad officium judicatus curiae regiae electi, Sua majestas caesareo-regia benigna provisione conservandae sacrae coronae clementer præficere dignata est. Ita electi coram sua majestate caesareo-regia in praesentia statuum, et ordinum regni, in persona quidem prioris longo terrarum intervallo absentis, ex speciali dispensatione, germanus frater suus illustrissimus dominus comes Franciscus Eszterházy junior de praedicta Galantha, comitatus Mossoniensis supremus comes, suae majestatis sacratissimae camerarius, nec non directorii in publicis, et camerilibus consiliarium aulicum, decreto regni insertum officii juramentum deposuerunt. De restitutis vero clavibus tam praelibatus comes judex curiae regiae, quam et haeredes comitis olim Joannis Eszterházy quieti redduntur, et absoluti.

ARTICULUS 5.

Comes Carolus Pálffy ab Erdöd, janitorum regalium magister, de resignatione diplomatum, aliorumque actorum publicorum quietatur.

Coram exmissis regni deputatis originalia diplomatum, aliaque literalia instrumenta comiti quondam Joanni Pálffy ab Erdöd, regni Hungariae palatino sub regesto, sigillis et subscriptionis certorum praelatorum, baronum, et nobilium munito, praeteritis regni comitiis tradita, excellentissimus ac illustrissimus dominus comes Carolus Pálffy de dicta Erdöd, perpetuus in Vöröskő, et Bajmoez, janitorum regalium magister, arcis regiae Poseniensis capitaneus, et comitatus nominis ejusdem supremus comes perpetuus, sacrae caesareo-regiae majestatis consiliarium actualis intimus, generalis equitatus, et unius legionis equestris ordinis colonellus, ejusdem defuncti palatini filius, et haeres, conformiter denotato

regesto suo modo resignans, super eadem resignatione tam ipse, quam et per eum reliqui praenominati condam domini palatini haeredes quieti, et absoluti redduntur. Quae quidem litera per antelatos regni deputatos noviter digesta, et ab illis, quae ad haec acta publica non pertinebant, separata, atque in ordinem redacta, demumque in rite confectum eatenus regestum, secundum annorum seriem collecta, moderno domino regni palatino comiti Ludovico de Batthyán, una cum regesto, ejus alterum exemplar aequè subscriptum, sigillisque eorundem regni deputatorum roboratum, apud consilium regium locumtenentiale pro futura rei memoria, et securitate, pro fideli conservatione sunt assignata.

Esztergomba azon helyre tudniillik, hová Szent-István király ültette őket, minél előbb ujjolag átvitessék; hogy továbbá fent tisztelt Ő felsége az előbb idézett 10. cikkely erejénél fogva, kettős királyi pecsétjét is ugyancsak a primás-érseknek, mint titkos főkancellárjának adandja át és őt annak ősi és törvényes használatába visszahelyezendi.⁽¹⁾

4. CZIKKELY.

Az ország szent koronája őreiről.

Magyarország szent koronája azon őreinek helyébe, a kik az 1741: ő. törvényczikkelyben meg vannak nevezve, az Ő szent felsége által tegyesen ajánlott jelöltek közül az ország karai és rendei egyező szavazataikkal megválasztották a kitünő erények és jeles érdemeik által egész ország előtt ismeretes, nagyméltóságú és méltóságos gróf urakat: galánthai idősb Eszterházy Miklóst, Ő szent felségének valóságos belső titkos tanácsosát s a Hispániák katolikus királyának udvarában levő teljhatalmu követet és gyaraki Grassalkovich Antalt, hasonlóképen Ő szent felségének valóságos belső titkos tanácsosát, Nógrád vármegye főispánját és a magyar udvari kamara elnökét, kik közül az előbbit boldogult néhai galánthai gróf Eszterházy János helyébe, a másodikikat pedig nagyméltóságú és méltóságos monyorókeréki gróf Erdődy György urnak, Monoszló és Varasd vármegye örökös és Bars vármegye főispánjának, arany

gyapjas vitéznek, és fent tisztelt Ő szent felsége valóságos belső titkos tanácsosának helyébe, ki az előbbi országgyűlés ideje óta országbirói hivatalra emeltetett, Ő császári királyi felsége kegyes elhatározásával a szent konona őrzésére kegyelmesen kirendelni méltóztatott. Az így megválasztottak Ő császári királyi felsége előtt, az ország karai és rendei jelenlétében, az elsőnek képviselőtében ugyan, mint a ki messze földön távol van, különleges fölmentvény alapján, édes testvére galánthai ifjabb gróf Eszterházy Ferencz ur, Moson vármegye főispánja, Ő szent felségének kamarása, nem különben a köz- és kamarai ügyek igazgatóságának udvari tanácsosa, az ország törvényébe beiktatott hivatali esküt letették. A kulcsok átadására nézve pedig egy a fent nevezett országbiró ur, mint néhai gróf Eszterházy János örökösei, megnyugtának és föloldoztatnak.⁽²⁾

5. CZIKKELY.

Erdődi gróf Pálffy Károly, királyi főajtónálló-mester az oklevelek és más közirományok átadása iránt megnyugtatik.

Az ország kiküldött biztosai előtt a mult országgyűlésen, néhai erdődi gróf Pálffy Jánosnak, Magyarország nádorának, bizonyos főpapok, országzászlósok és nemesek pecsétjeivel és aláírásával ellátott lajstrom mellett átadott eredeti okleveleket és más irományokat, a nagyméltóságú és méltóságos erdődi gróf Pálffy Károly ur, Vöröskő és Bajmóc örökös ura, főajtónálló-mester, a porsonyi királyi várkapitánya, s ugyanazon nevezetű vármegye örökös főispánja, a császári királyi szent felség valóságos belső titkos tanácsosa, lovassági tábornok és egy gyalogrendi ezred tulajdonosa, ugyanazon elhunyt nádorispánnak fia és örököse, az említett lajstrommal megegyezőleg a maga módja

szerint visszaszolgáltatóván, ez átadás iránt egy ő maga, mint általa a fentebb említett néhai nádor ur többi örökösei megnyugtának és föloldoztatnak. A mely levelek az említett országos küldöttek által ujonnan átvizsgáltván, és azoktól, melyek ezen közokiratokhoz nem tartoztak, elkülönítetvén és rendbe szedtetvén, s végül e célra kellőleg elkészített lajstromba időrend szerint összegyűjtetvén, az ország mostani nádorának, gróf Batthyány Lajos urnak, a lajstrommal együtt, melynek másik, hasonlóképen aláírt és ugyanazon országos küldöttek pecséttel megerősített példánya, a dolog jövődöbéli emlékezete és biztosítása okáért, a királyi helytartó tanácsnál tététt le, hü megőrzés végett átadattak.

⁽¹⁾ V. ő. 1741: X. t. cz.

⁽²⁾ V. ő. 1784: IV. t. cz.

www.libtool.com. ARTICULUS 6.

De personalis praesentiae regiae locumtenente.

Humillimas Suæ majestati cæsareo-regiæ status, ordoque nobilium agit, et perpetua gratitudine recognoscet gratias, quod dum officium personalis praesentiae suæ regiae in judiciis locumtenentis, juxta vetustam, et approbatam consuetudinem viro ex statu suo,	diversis occasionibus de rege, et regno benemerito Georgio Fekete de Galantha conferre dignata est, una eidem, et suis in officio successoribus, magnificentiae quoque titulum clementer adjunxerit.
--	--

ARTICULUS 7.

Capituli Colocensis postliminio restituti, inarticulatio.

Capitulum Colocense post exactum regni finibus Christiani nominis hostem Turcam, per magnæ memoriæ imperatorem, et regem Carolum VI. in pristinam sedem suam, inque jura, et prærogativas antiquas postliminio restitutum, Sua majestate sacratissima clementer admittente, restaurationem hanc, et in jura sua, una et in sigilli authenticum usum, prædicti capituli substitutionem articulo huic inserendam, decreverunt status, et ordines regni.

ARTICULUS 8.

De conventu abbatiae de Szalavár instaurando.

Clementer annuente Sua majestate sacratissima per status et ordines regni statutum est: ut conventus de Szalavár in pristinum reducatur, ac in parem cum reliquis regni locis credibilibus ponatur status, ita tamen: ut abbas loci ejusdem religiosos conventuales, ad minimum quinque patriæ linguæ gnaros, corporali juramento in forma articulo 46. 1723. subnexa adstringendos, pleno numero, notariumque idoneum continue in conventu habeat, seque adinstar aliorum locorum credibilium, legibus regni conformet; sigillum vero a sua majestate sacratissima, quo expeditiones conventuales munientur, impetret. Literæ porro, et literalia instrumenta ex conventu eodem et Kapornakiensi, innuente articulo 52. 1609. ad capitulum ecclesiæ Castri Ferrei translata, eidem conventui pro conservatione restituantur.

ARTICULUS 9.

De sublacione teloniorum Fokiensis, et Simon-Tornyensis.

Comitatus Simegiensis, et Veszprimensis, ut plebi contribuenti, et liberiori quæstui consulenter, de sufferendo regiae suæ majestatis sacratissimæ Fokiensi telonio, cum camera regia hungarico-aulica, depositis ad ærarium regium mille quingentis florenis, Sua majestate sacratissima clementer approbante, ita convenerunt: ut prædeclaratum Fokiense telonium, et omnis ab itinerantibus ibi exactio, in perpetuum sufferatur, assumptas in se præfati comitatus, quod vias, pontes et aggeres in sua quisque jurisdictione posthac semper suis sumptibus curabunt;	alterum vero æque suæ majestatis sacratissimæ telonium Simon-Tornyense, comitatui Tolnensi adjacens, summefata Sua majestas ex benignitate sua regia sufferere dignata est, cujus pariter pontium, viarum, et aggerum reparationem, et conservationem idem comitatus Toluensis in se assumpsit. Quod vero vigilias etiam Abdenses in Jaurinensi, et Verecskeiensis in Bereghiensis comitatibus hactenus excubantes, pro sublevamine contribuentis plebis sufferere allefata Sua majestas sacratissima dignata sit, pro eo etiam status, et ordines regni submissas referunt gratias.
---	--

6. CZIKKELY.

www.libtool.com.cn

A királyi személyes jelenlét helyetteséről.⁽¹⁾

Ő császári királyi felségének alázatos köszönetet mond és örök hálával ismeri el kegyelmét a nemesek kara és rendje azért, hogy midőn királyi jelenlétének a törvényszékeken való helyettesének tisztjét, az ősi és jóváhagyott szokást követve, az ő rendjéből való férfiúnak, különböző alkalmakkor a király és ország körül jeles érdemeket szerzett galánthai Fekete Györgynek, méltóztatott adományozni: egyszersmind neki és hivatalbeli utódainak a nagyságos czimet is kegyelmesen megadta.

7. CZIKKELY.

Az ujonnan visszaállított kalocsai káptalan becikkelyezése.

A kalocsai káptalan, a keresztyénség ellenségének, a töröknek az ország határaiból lett kiűzése után, a nagy emlékű császár és király VI. Károly által hajdani székhelyébe s régi jogaiba és kiváltságaiba ujlag visszaállítatván: Ő szent felségének kegyelmes engedelmével a nevezett káptalannak e visszaállítással s jogaiba s hiteles pecsétének használatába való visszahelyezését e törvényczikkelybe beiktatni rendelték az ország karai és rendei.

8. CZIKKELY.

A szalavári apátság conventjének visszaállításáról.

Ő szent felsége kegyelmes jóváhagyásával határozott, hogy a szalavári convent hajdani állapotába visszaállítassék, és az ország többi hiteles helyeivel egyenlő állásba helyeztessék, ugy azonban, hogy azon hely apátja legalább is őt, a hazai nyelvben jártas s az 1723: 46. cikkelyhez csatolt formában leteendő testi esküvel kötelezett conventi szerzetest, teljes számban, és alkalmas jegyzőt állandóan tartson a conventben, s magát más hiteles helyek módjára az ország törvényeihez alkalmazza; pecsétet pedig, melylyel a conventi kiadványok elláttatnak, Ő szent felségétől kapjon. Azok a levelek és írományok pedig, melyek ugyanazon és a kapornaki conventből, az 1609-ik évi 52-ik cikkely rendelése szerint a vasvári egyház káptalanába vitettek át, ugyanazon conventnek őrzés végett adassanak vissza.⁽²⁾

9 CZIKKELY.

A foki és simontornyai hidvám megszüntetéséről.

Somogy és Veszprém vármegyék, hogy az adózó népen segítsenek és a szabadabb kereskedést előmozdítsák, Ő királyi szent felsége foki hidvámja iránt, letevén a királyi kincstárba ezeröttszáz forintot, Ő szent felsége jóváhagyása mellett, a magyar királyi udvari kamarával oly egyezséget kötöttek, hogy az említett foki vám és az utasoktól ott szerzett szokott minden rovatal, örökre megszüntessék; magukra vállalván a fent nevezett vármegyék, hogy mindegyik a maga hatósága területén, az utakat, hidakat, töltéseket ezen-tal mindenkor saját költségén gondozza.

Ugyancsak Ő szent felségének másik vámját pedig, a simontornyait, mely Tolna vármegyében fekszik, fönt tisztelt Ő felsége királyi jószivűségéből méltóztatott megszüntetni, melynek hidja, utjai és töltései javítását s fenntartását szintén Tolna vármegye vállalta magára. Hogy pedig az abdai őrséget Győr, és a vereczkei Bereg vármegyében, az adózó nép megkönnyebbitése végett, lent nevezett Ő szent felsége megszüntetni kegyeskedett, az ország karai és rendei azért is alázatos köszönetüket nyilvánítják.

(1) Királyi személynök.

(2) V. é. 1337: XXII. 1563: LIII., 1575: XVII., 1588: XLVI., 1596: XXXIX., 1598: XXXVIII. t. cz. M.

www.libtool.com.cn
ARTICULUS 10.

De provincia religiosorum societatis Jesu dividenda.

Motivis et rationibus, quæ circa dividendam religiosorum societatis Jesu provinciam, status, et ordines regni adduxerunt, Sua majestas sacratissima clementer permota, benigne declarare dignata est: quod ex influentibus motivis, finita diæta divisionis istius meritum pertractari curabit, atque cum reliquis in articulo 33. 1741. contentis, in optatum finem deduci.

ARTICULUS 11.

De redemptione tredecim oppidorum Scepusiensium et de excessibus tredecim oppidanorum.

<p>Ut de redimendis tredecim Scepusiensibus oppidis et dominio Lyublo, deque excessibus, quos tredecim oppidani patrare frequenter assolent, et signanter dum ad avitum jus et possessionem comitum Csáky de Kereszt-szeg pertinentem educilli ac una telonialem domum,</p>	<p>quæ ætate labescens in prioribus erigebatur fundamentis, oppidani Várallyenses vi subverterunt, petitioni statuum et ordinum regni injuriamque passis plene satisfiat, suam majestatem sacratissimam omni efficacia adlaboraturam.</p>
---	---

ARTICULUS 12.

De moderandis parochorum stolis.

Sacratissima Sua majestas, auditis prævie audiendis, universalem normam in re stolarum ponere dignabitur, hocque modo clementer providere, ut excessibus, qui in exigendis stolis hactenus evenerunt, remedium adferatur.

ARTICULUS 13.

De terreno Répás.

<p>De terreno Répás eis fluvium Dravum sito, comitatui Simegiensi restituendo, postquam</p>	<p>sua majestas sacratissima plene in negotio informabitur, benignam elargietur resolutionem.</p>
---	---

ARTICULUS 14.

De tollendis publico nocivis in regno molis.

<p>Non pauci in regno, partibusque eidem annexis fluvii sunt, qui propter molarum aggeres, per transversum in fluvio ductos, situ ad frequentes molas elevato, per idque aquarum celeriori decursu impedito, imbribus aucti persæpe exundant, et in vicinam planitiem effusi adjacentes terrarum tractus stagnis, et paludibus complent, ac solum illud, quod in vicinia fluminum fertillissimum esse</p>	<p>solet, incultum prorsus reddunt, et infrugiferum, et nisi aggeres isti molares obstarent, plures fluviorum in regno navigii, ratiumque ferendarum capaces essent; modus hinc, et occasio nasceretur, rerum de uno in alium comitatum cum magno compendio sumptuum ducendarum; ideo benigne admittente Sua majestate cæsareo-regia statuitur: ut omnes domini terrestres, et in bonis re-</p>
---	---

www.libtool.com. 40. CZIKKELY.

A Jézus-társasági szerzet-rend tartományának megosztásáról.

Ő szent felsége, kegyelmesen engedve azon indító okoknak, melyeket az ország karai és rendei a Jézus-társasági szerzetesek tartományának megosztása iránt fölhoztak, méltóztatott kegyesen kijelenteni, hogy amaz indító okból kifolyólag, az országgyűlés befejezésével azon megosztás érdemleges tárgyalásáról és az 1741: 33. cikkelyben⁽¹⁾ foglalt többi dolgokkal együtt kívánt célra vezetéséről gondoskodni fog.

11. CZIKKELY.

A szepesi tizenhárom város visszaváltásáról és a tizenhárom városbeliek kihágásairól.

Ő szent felsége hathatós intézkedéseket teendő, hogy a tizenhárom szepesi város és a többi uradalom visszaváltására s azon kihágásokra nézve, melyeket a tizenhárom városbeliek gyakorta elkövetni szoktak, jelesen midőn a keresztszeghi Csáky grófok ősi jogához és birtokához tartozó koresma- és egyszersmind vámházat, mely a régiség miatt összeroskadván, előbbi alapjain ujra fölépítetteti, a váralyai polgárok erőszakkal lerontották, az ország karai és rendei kérelmének s a sérelmet szenvedetteknek teljesen elég legyen téve.⁽²⁾

12. CZIKKELY.

A lelkészi illetmények szabályozásáról.

Ő szent felsége, meghallgatván előlegesen a meghallgatandókat, kegyes lesz a papi illetmények dolgában egy általános szabályzatot megállapítani, s ily módon kegyelmesen gondoskodni, hogy a kihágások, melyek az illetmények szedésében eddig előfordultak, orvoslást nyerjenek.⁽³⁾

13. CZIKKELY.

Répás pusztáról.

A Dráván innen fekvő Répás pusztának lést szerzend, kegyelmes elhatározását meg Somogy vármegyéhez visszacsatolása iránt, Ő fogja hozni. szent felsége, miután az ügyben teljes értesül-

14. CZIKKELY.

Az országban a közönségre nézve káros malmok megszüntetéséről.

Az országban és a hozzá kapcsolt részekben nem kevés számmal vannak folyók, melyeknek felszine a rajtok keresztül húzott malomgáták miatt, a sűrűn fekvő malmokhoz emeltetvén, s ez által a víz gyorsabb lefolyása akadályoztatván, záporok által növeltetve, gyakran kiáradnak, s a szomszédos síkságra kiömlölvén, a mellettük fekvő területeket elposványosítják és mocsárosítják, és azt a földet, mely a folyók szomszédságában legtermékenyebb szokott lenni, teljesen műveletlenné és terméketlenné teszik; és ha azok a malomgátak nem képeznének akadályt, az ország több folyója hajózás és tutajozásra alkalmassá válnék, s így mód és lehetőség nyílnék arra, hogy egyik vármegyéből a másikba nagy költség-kiméléssel lehessen a terményeket szállítani: azért Ő császári királyi

(1) L. o.

(2) 1715: XLV., 1729: XL., 1764: XV. t. cz.

(3) V. ő. Kálman II. k. 5. fejt.; 1498: L., 1546: LV., 1647: XII. t. cz. 4. §., 1723: LXXI., 1790: XVII. t. cz. 6. §.; 1848: XX. t. cz. 3. §.; 1898: XIV. t. cz.

galibus camerae quoque suae majestatis sacratissimae in quibusvis fluviiis, qui exundatione pessumdant viciniam, molarum suarum aggeres, in alveo fluvii positos, sufferant, et diverso ad molam ductu alveo, partem fluvii ita derivent, ut derivatio ista nec exundationi causa sit, nec navigiis ultro, citroque commearis impedimento. Quodsi vero possessores molarum manum tollendis aggeribus non admoverent, magistratui comitatensi incumbet, ut modo, et norma in generali comitatus congregatione elaboranda, si molae ejusmodi publico nocivae corrigi possunt, proventibus

molaribus in sequestro sumendis, illo, qui praescriptus est, modo, adhibitis, qui ducendarum aquarum, et constituendorum aggerum notitiam habent, magistris, corrigantur; si vero correctioni locus, et modus futurus non est, auditis praevie possessoribus, penitus tollantur, non obstantibus quibusvis, quae haecenus intervenissent decisionibus; insuper magistratus comitatum illud etiam curent sedulo, et in opus deducant: ut omnes fluvii a deciduis arboribus, quae aquae defluxum tardant, repurgentur, ac praemissorum effectus bono, utilitatique publicae consulatur.

ARTICULUS 15.

De praetensione comitatus Jaurinensis, et aliorum in articulo 97. 1715. comprehensorum comitatum, et civitatum.

Benigne annuit aeternata Sua majestas sacratissima: ut Jaurinensis, et alii comitatus in articulo 97. 1715. denotati, quoad omnes praetensiones suas legitimis probis, et docu-

mentis sufficientibus instructi ad eandem suam majestatem sacratissimam medio locumtenentialis consilii formare possint recursum.

ARTICULUS 16.

De praemptione rerum lignearum impedienda.

Ad obtinendum articuli 75. 1723. effectum, benigne annuente Sua majestate sacratissima, conclusum est: ut sub tempore publicarum nundinarum sive Comaromii, seu vero Budae, aut Pestini, vel alibi supra, vel infra Comaromium celebrandarum, nulli quaestorum, signanter Comaromiensium, ubi nempe vel maxime praemendi occasio adest, vetitaque

haec consuetudo dudum jam inolevit, sub poena amissionis rei praemptae, actore comitatus vel civitatis, in qua praesentis constitutionis transgressor deprehendatur, fiscali, in duabus ipsi actori, in tertia vero delatori cessurae, brevissimo processu indilate desumenda, praemitio lignorum, et ligneorum materialium admittatur.

ARTICULUS 17.

De libero navium, ratiisque in quibusvis fluminibus ascendentium et descendentium transitu.

Clementer admittit Sua majestas sacratissima: ut in omnibus regni fluminibus ab ascendentibus, sive descendentibus navibus, ratiisque, seu illae pro militaribus, seu pro dominis terrestribus colligantur, omnis sufferatur exactio,

ita quidem: ut domini terrestres adversus constitutionem istam exactionem quampiam facientes, poenae aureorum centum, et refusionis expensarum in litem erogandarum, pro damnificatis coram vice-comite et sibi adjunctis desumenda, obnoxii sint; non absimiliter, ut abusus etiam in quibusvis regis liberisque civitatibus et oppidis, qualicunque sub titulo

exactionum introducti, sub praemissa poena in praevicantibus civitatibus et oppidis, per magistratus comitatum desumenda tollantur; si vero militares exactiones quaspiam facerent, illis in specifico representatis, sua majestas sacratissima excessum ejusmodi indilate corrigi faciet.

felsege kegyes jóváhagyásával határozatik, hogy a földesurak mindnyajan, valamint Ő szent felsége kamarájának királyi jószágaiiban is, minden folyóvizeken, melyek áradások által megrontják a szomszédságot, a folyó medrében elhelyezett malomgátjaikat hordják el, és a malomhoz külön medret ásván, a folyóvíz egy részét úgy vezessék el, hogy az elvezetés sem áradást ne okozzon, sem az innen vagy túlról közlekedő hajóknak akadályul ne szolgáljon. Hogyha pedig a birtokosok malomgátjaik elhordását maguk nem eszközölnék, a vármegyei tisztviselőségnek állandó kötelességében, hogy a malomjövödelmeket zár alá vetvén, a vármegyei közgyűlésen kidolgozandó

mód és szabály szerint, az afféle közártalmas malmokat, ha meg lehet igazítani, az előírt módon, oly mesterek által, kik a vizek vezetésében és gátak szerkesztésében jártassággal bírnak, megigazíttassa; ha pedig a megigazításnak helye és módja nem lenne, meghallgatván előlegesen a birtokosokat, teljességgel el kell a gátakat hordatni, semmiféle eddig közbejött határozat nem állván ellent. Azonfelül a megyei hatóságok arra is szorgalmasan vigyázzanak és rajta legyenek, hogy minden folyó a hulladék fáktól, melyek a víz lefolyását késleltetik, megtisztíttassék, és az előrebocsátottak foganatosítása a köz érdekében és hasznára megtörténjék.⁽¹⁾

15. CZIKKELY.

Győr vármegye és más az 1715. évi 97. cikkelyben felsorolt vármegyék és városok követeléséről.

Kegyesen beleegyezett Ő szent felsége, gondó bizonyítékokkal látván el magukat, Ő hogy Győr és az 1715. évi 97. cikkelyben jelzett többi vármegyék, minden követelésökre nézve törvényes oklevelekkel és ele-

16. CZIKKELY.

A fanemű tárgyak elővételének meggátlásáról.

Az 1723. évi 75. cikkely foganatosítása végett, Ő szent felsége kegyelmes jóváhagyásával végeztetett, hogy akár Komáromban, akár pedig Budán vagy Pesten, avagy Komáromon alul másutt tartandó országos vásárok ideje alatt, kereskedőknek, különösen pedig a komáromiaknak, a hol ugyanis az elővételi alkalom leginkább megvan és a hol ez a tilalmas szokás már régóta elharapózott, a fa-

és fából való tárgyak elővétele, ne engedtesék meg; a jelen törvény áthágója pedig, ha a tett a vármegye vagy város fölperessége mellett rábizonyul, az előre vett dolog elvesztésének fiscalis büntetésével sújtassék, mely két részben a fölperesnek, harmadik részben pedig a följelentőnek jut, s a leg-
rövidebb pöruton haladéktalanul behajtandó lesz.

17. CZIKKELY.

A hajóknak és tutajoknak, melyek bármely folyón föl vagy lefelé mennek, szabadd átkeléséről.

Kegyelmesen megengedi Ő szent felsége, hogy az ország összes folyóin a föl-, vagy lefelé menő hajóktól minden törvénytelen, akár a katonaság, akár a földesurak részére szedett rovatall eltörültsessék:

még pedig úgy, hogy a földesurak, kik ezen törvény ellenére bármiképen sarcolnak, száraz aranyak és a pörbe vett költségeknek, az állásán és a melléje rendelték előtt a károsultak részére megveendő büntetésében marasztaltassanak el; nemkülönben, hogy némely szabad királyi és mezővárosokban, bármiféle ezim alatt szokásba jött sarcoló visszaélések

is, a vétkes királyi és mezővárosban a vármegyei tisztviselőik által behajtandó előbb említett büntetés alatt, megszüntetessenek. Ha pedig katonai személyek követnének el valamely sarcolásokat, azokról külön jelentés tételvén, Ő szent felsége az efféle kihágást haladéktalanul megtoroltatja.⁽²⁾

(1) V. ö. Hk. I. R. 87. cz.; 1836: VI. t. cz. 8. §. jegyzetivel.

(2) V. ö. 1879: XXXI. t. cz. 181—207. §§.; 1883: XXIII. t. cz. 19., 20. §§. jegyzetivel.

ARTICULUS 18.

www.libtool.com.cn

De nobilium in montanis degentium praerogativa.

Nobilitaris praerogativæ Sua majestas sacratissima benignam reflexionem habendo, postulatatum statuum et ordinum regni clementer admittere dignata est: ut, quoad nobiles in montanis degentes, in causis, et actibus pure personalibus, comitatum jurisdictioni salva permaneat.

ARTICULUS 19.

De immunitate nobilium armalistarum.

Quod Sua majestas sacratissima omnes armalistas, qui occasione postremarum insurrectionum in persona, et propriis expensis in bellum prodiverunt, ad dies vitæ ab omni taxa immunes benignissime declarare dignata sit, immortales suæ majestati nomine eorundem armalistarum reponunt status, et ordines gratias.

ARTICULUS 20.

De fluvio Vago penes oppidum Galgócz, ad antiquum alveum derivando.

Clementer permota sua majestas sacratissima ingentibus damnis, quæ fluvius Vagus prope Leopoldopolim interfluens, oppido Galgócz infert, ita: ut abreptis jam integris ejusdem loci plateis, ipsi patrum Franciscanorum ecclesiæ, et conventui, magnis sumptibus fundato, proximam eversionem minetur, benigne resolvere dignata est, ut idem fluvius Vagus, in quantum nullum inde fortalio Leopoldopolis periculum, vel præjudicium imminet, ad antiquum suum alveum derivetur.

ARTICULUS 21.

De fundatione Löwenburgiana.

Quod comes condam Jacobus a Löwenburg scholasticæ juventutis educationi, atque in literis profectui prospicere cupiens; dum hunc in finem fundationem Viennæ constituisset, Hungaricam quoque juventutem in dimidiam fundationis partem accensuerit; suæ majestati sacratissimæ regni hujus Hungariæ incremento, et commodis peculiariter intendenti, pergratum omnino esse; idcirco ut mens, et voluntas fundatoris exacte impleatur, pro supremo suo patronatus jure altefatam Suam majestatem sacratissimam clementissime provisuram.

ARTICULUS 22.

De comitatu Bacsiensi, in juridicis districtus Cis-Danubiani tabulae judiciariæ accensendo.

Benignam reflexionem habens Sua majestas sacratissima compendii, et commoditatis, quæ per comitatum Bacsiensem adducta sunt, clementer annuere dignata est: ut comitatus Bacsiensis futuris temporibus in juridicis jurisdictioni tabula districtualis Cis-Danubianæ (salvis tamen processibus in altera tabula districtuali Trans-Tybscana jam inchoatis, in quantum videlicet definiti non sunt, ut ibidem definiantur) annumeretur.

ARTICULUS 23.

De comitatibus Syrmiiensi, Verócziensi, et Posegano ad generalia regni comitia posthac convocandis.

Sacratissima casarea, regiaque majestate clementem præbente assensum, per status et ordines regni conclusum est: ut comitatus Syrmii, Verócziensis, et Poseganus per suam majestatem sacratissimam posthac ad dietales regni concursus evocandi, inter reliquos regni hujus comitatus sessione, et voto postliminio gaudere possint, salva in reliquo regni Hungariæ et bauli jurisdictione.

w18.CZIKKELY!.com.cn

A bányavárosokban lakó nemesek kivált-ságáról.

Ő szent felsége kegyes tekintettel levén a nemesi kiváltságra, az ország karainak és rendeinek azon kívánságát, hogy a bányavárosokban lakó nemesekre nézve, a tisztán személyes ügyek és keresetekben, a vármegye joghatósága épségben maradjon, kegyelmesen teljesíteni méltóztatott.

19. CZIKKELY.

A czimerleveles nemesek mentességéről.

Hogy Ő szent felsége mind azon czimerleveleseket, kik az utóbbi fölkelések alkalmával személyesen és tulajdon költségükön mennek hadba, éltök tartamára minden fize-

téstől kegyesen menteknek nyilvánítani méltóztatott: azért azon czimerlevelesek nevében Ő felségének a karok és rendek örökké való hálijokat fejezik ki.⁽¹⁾

20. CZIKKELY.

A Vág folyónak Galgócz mezőváros mellett régi medrébe leendő visszavezetéséről.

Ő szent felsége kegyelmesen indítván azon roppant károk által, melyeket a Lipótvárhoz közel elfolyó Vág Galgócz mezővárosnak okoz, úgy hogy azon helynek már egész utczáit elsodorván, a Ferencz-rendi atyáknak nagy költséggel épített egyházát és konventjét is közeli pusztulással fenyegeti: kegyesen rendelni méltóztatott, hogy az a folyó, a mennyiben ebből Lipótvár erősségre nézve semmi veszély vagy sérelem nem származik, régi medrébe visszavezetessék.⁽²⁾

21. CZIKKELY.

A Löwenburg-féle alapítványról.

Ő szent felségének, ki Magyarország gyarodását és javát különösen szívén hordozza, igen nagy örömére szolgált, hogy midőn néhai gróf Löwenburg Jakab, a tanuló ifjuság neveltetéséről és a tudományokban való előhaladásáról gondoskodni kívánván, e célra Bécsben alapítványt tett, ez alapítvány fele részére a magyar ifjuságot is számba vette. Minélfogva főntebb nevezett Ő szentséges felsége legfőbb kegyuri jogánál fogva gondoskodni fog, hogy az alapító szándéka és akarata pontosan teljesíttessék.⁽³⁾

22. CZIKKELY.

Bács vármegyének törvénykezés tekintetében a dunáninni kerületi ítélő-tábla alí rendelkezéséről.

Ő szent felsége kegyesen tekintetbe vévén a Bács vármegye által fölhozott költségkimé-
lés és kényelem szempontját: kegyelmesen belegeyzni méltóztatik, hogy Bács vármegye ezentul a dunáninni kerületi ítélőtáblához csatoltassék (kivéve, hogy azon pörök, melyek a másik, tiszántuli kerületi táblán már megkezdődtek, a mennyiben még befejezésre nem jutottak, ugyanott fejeztessenek be).⁽⁴⁾

23. CZIKKELY.

Hogy Szerém, Verőcze és Pozsega vármegyék ezentul az országgyűlésekre meghívassanak.

A császári és királyi szent felség kegyel-
mes jóváhagyásával határozta az ország-
kari és rendel, hogy Szerém, Verőcze és
Pozsega vármegyék ezentul az országgyűlé-
sekre meghivatván, az ország többi vármegyéi
között újlag ülés- és szavazatjogot élvez-
hessenek, egyebekben Magyarországnak és a
bánnak joghatósága épségben maradván.⁽⁵⁾

(1) V. ö. 1723: XCII., 1805: I. t. cz. 17. §.

(2) V. ö. 1687: XVI. t. cz.

(3) V. ö. 1723: CXXVI., 1764: XIII. t. cz.

(4) V. ö. 1723: LXXXIII., 1802: VIII. t. cz.

(5) V. ö. 1848: V. t. cz. 3. §. 73—75. p. jegyzeteivel.

M.

M.

M.

M.

www.libtool.com.cn

ARTICULUS 24.

De reincorporatione eorum, quae ad Hungariam pertinent.

Inter alias Suae majestatis sacratissimae caesareo-regias gratias, singularem illam in omni submissione recolunt status, et ordines regni: quod rebus in tranquillam statum positis, de terris ad regnum hoc pertinentibus, certam jam partem regno incorporari, et comitatibus unire clementissime curaverit; benigne porro declarare dignata sit; quod ad effectum articuli 18. 1741. incorporationis incorporandorum, et restitutionis restituendorum negotium pro regia, et materna in regnum hoc sollicitudine sibi curae futurum sit.

ARTICULUS 25.

De Jazygibus et Cumanis.

Jazygibus, seu Philistæis, et Cumanis, postquam ultra florenos quindecim mille titulo meliorationum depositos, quingentorum millium florenorum summam in articulo 34. 1715. expressam, juxta benignas eatenus suae majestatis sacratissimae dispositiones in redemptionem, et liberationem suam propriis pecuniis exsolvisent, in usum avitorum privilegiorum, immunitatum, et libertatum, in quantum legibus regni non adversantur, vigore articulo 34. praecitati, et 44. 1655. peculiari suae majestatis sacratissimae diplomate repositis, benigne annuente atefata sua majestate sacratissima, status, et ordines regni statuendum censuerunt: ut Jazyges ipsi et Cumani in libertatibus, immunitatibus, et exemptionibus avitis, et recenter etiam per suam majestatem concessis, salvis de palatinali, eique lege juncta locumtenentiali auctoritate regni constitutionibus, et signanter articulo 9. 1715. confirmati, cum oppidis, possessionibus, villis, et praediis, puncto privilegii 4-to comprehensis, in quorum possessorio nunc constituuntur, salvo jure alieno, juxta articulum 22. 1608. posthac quoquo tandem modo, neque in toto, neque in parte abalienentur, verum in sua integritate penes jus sacrae regni coronae, in conformitate legum regni conserventur, et ut ter mille aurei, vel æquivalens, floreni videlicet duodecim mille sexcenti directe comiti regni palatino, tanquam judici eorundem posthac per ipsos annue exsolvantur; demum ut palatinali titulo juxta articulum 11. 1485. inseratur comes, et judex Jazygum, ac Cumanorum. Quæ vero regulationi per suam majestatem sacratissimam provisorie factæ, ac ad diætam relegatæ, per status et ordines regni adjecta, et Suae majestati sacratissimae pro benigna ratificatione submissa sunt, illa iisdem Jazygibus et Cumanis, post subsequutam approbationem regiam per comitem palatinum extradabuntur.

ARTICULUS 26.

Pro limitibus regni, cum vicinis provinciis definiendis, denominantur commissarii.

Ad procurandam inter regnum hoc, et vicinas provincias tranquillitatem, ut tandem fines regni, et de ipsis vigentes controversiæ determinentur, et accomodentur, benigne annuente Sua majestate sacratissima, per status et ordines regni sequentes denominantur commissarii. Versus Austriam: excellentissimus, ac illustrissimus dominus comes Emericus Eszterházy de Galantha, episcopus Nitriensis, incliti comitatus nominis ejusdem

www.libtool.com. 24. CZIKKELY.

Azon területek visszacsatolásáról, melyek Magyarországhoz tartoznak.

Ő császári királyi szent felségének egyesekben való kegyei között teljes alázzal tisztelik az ország karai és rendei azt a kiváló kegyességet, mely szerint az állapotok békés rendjének visszatérével az országhoz tartozó területek közül már bizonyos részt az országba bekebeleztetni és a vármegyékkel egyesíteni, valamint azt is kegyelmesen ki-nyilatkoztatni méltóztatott, hogy az 1741. évi 18. cikkely végrehajtása végett, a még be-kebelezendők bekebelezésének és a vissza-csatolandók visszacsatolásának ügyét, az ország iránt táplált királyi és anyai gondoskodásá-hoz képest, szíven viselendi.

25. CZIKKELY.

A jászokról és kunokról.

A jászok vagy filiszteusok és kunok, miután a jobbitások czimén letett tizenötezer forinton kívül, az 1715 : 34. cikkelyben kifejezett ötszázezer forintnyi összeget, Ő szent felségének ez iránt tett kegyes rendelkezéseihez képest váltságuk és főlzabادلásuk fejében saját pénzüikkel kifizették, ősi kiváltságai, mentességeik és szabadságaik gyakorlatába, a mennyiben ezek az ország törvényeivel nem ellenkeznek, az előbb idézett 54. és az 1655 : 44. cikkelyek értelmében, Ő szent felségének külön kiváltságlevelével, vissza-helyeztetvén, fent nevezett Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával jónak látták elhatározni az ország karai és rendei, hogy a jászok és kunok ősi s újolag Ő felségétől is megengedett szabadságaikban, mentességeikben és kiváltsá-gaikban, épségben hagyatván az országnak a nádori és az azzal törvényesen összekapcsolt helytartói batalomról szóló s külön az 1715 : 9. cikkely által is megerősített törvényei, a kiváltságlevelél 4-ik pontjában foglalt városaikkal, bir-tokaikkal, falvaikkal és pusztáikkal, melyeknek birtokában most állanak, mások jogának sérelme nélkül, az 1608 : 22. cikkely szerint, ezután is megtartatván, sem egészben, sem részben el ne idegeníttessenek, hanem teljességökben az ország szent koronája mellett, az ország törvényeivel egyezőleg megmarad-janak és hogy háromezer aranyat vagy ezzel egyenlő értékű tizenkétezer-hatszáz forintot, egyenesen az ország nádorispánjának, mint birájoknak, ezental évenként fizessenek ; végül, hogy a nádor cziméhez, az 1485 : 11. cikkely szerint, csatoltassék : a jászok és kunok ispánja és birája. Azokat pedig, a mik az Ő szent felségétől ideiglenesen kiadott és az országgyűlés elé utasított szabályzathoz az ország karai és rendei hozzá csatoltak és Ő szent felségének helybenhagyása alá bocsátottak, a királyi jóváhagyás bekövetkezte után, a nádorispán fogja a jászoknak és kunoknak kiadni.⁽¹⁾

26. CZIKKELY.

Az ország határainak a szomszéd tartományokkal együtt leendő megállapítására biztosok nevezetnek ki.

Magyarország és a szomszéd tartományok közötti békesség biztosítása végett, hogy végre az ország határai megállapíttassanak s az irántok fölmerülő villongások elintéztessenek, Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával az ország karai és rendei a következő bizto-sokat nevezik ki. Ausztria felé : nagyméltóságú és méltóságos galánthai gróf Eszterházy Imre ur, nyitrai püspök, nemes Nyitra vármegyé-nek örökös főispánja, és Ő császári királyi

(1) V. ö. a cikkeken idézett t. cikkeket jegyzeteikkel.

perpetuus supremus comes, et sacrae caesareo-regiae majestatis consiliarius actualis intimus; illustrissimus dominus comes Joannes Erdödy de Monyorókerék, Montis Claudii perpetuus, consilii regii locumtenentialis, et camerae Hungariae aulicae consiliarius; dominus Joannes Trstyanszky de Nádas. sacrae caesareo-regiae majestatis consiliarius, et palatinalis locumtenentes; dominus Antonius Brunczvik, iudicatus curiae regiae proto-notarius; dominus Joannes Balog de Galantha, tabulae iudicariae regiae assessor; dominus Joannes Jeszenak; et comitatum Posoniensis, Soproniensis, et Mossoniensis vice-comites. Versus Moraviam: excellentissimus, ac illustrissimus dominus comes Paulus Balassa de Gyarmath, inelyti comitatus Gómöriensis supremus comes, sacrae caesareo-regiae majestatis actualis intimus, et consilii regii locumtenentialis consiliarius, nec non provincialis commissariatus director; dominus item Carolus Josephus Zbisko, episcopus Vegliensis, et ejusdem consilii regii locumtenentialis consiliarius; dominus Baro Joannes Tolvaj, tabulae septem-viralis assessor; dominus comes Josephus Nyáry de Bedeg; dominus Josephus Baeszkády, proto-notarius personalis praesentiae regiae in judiciis locumtenentis; dominus Josephus Majláth de Székely, tabulae regiae iudicariae assessor; et vice-comites comitatum Nitriensis, et Trencsiniensis. Versus Silesiam: excellentissimus, ac illustrissimus dominus comes Josephus Illésházy de Eadem, perpetuus in Trencsin, dapiferorum regalium magister, inelytorum comitatum Trencsin, et Lypto perpetuus supremus comes, sacrae caesareo-regiae majestatis actualis intimus, et consilii locumtenentialis regii consiliarius; dominus Baro Laurentius Révay de Eadem, comitatus Thurocziensis perpetuus supremus comes; dominus Gabriel Ordódy, tabulae regiae iudicariae praelatus; dominus Ladislaus Kvássay de Eadem, domini iudicis curiae regiae vicesgerens; dominus Antonius Brunczvik, ejusdem domini iudicis curiae regiae proto-notarius; comitatum Trencsiniensis, et Arvensis vice-comites: ac domini Arva causarum director. Versus Styriam: excellentissimus, ac illustrissimus dominus comes Adamus de Batthyán senior, perpetuus in Németh-Ujvár, sacrae caesareo-regiae majestatis consiliarius actualis intimus; dominus comes Nicolaus Erdödy de Monyorókerék, Montis Claudii perpetuus, et comitatus Zoliensis supremus comes, consilii regii locumtenentialis consiliarius; dominus Paulus Nagy de Felső-Bük, personalis praesentiae regiae in judiciis locumtenentis proto-notarius; dominus Adamus Kelez, tabulae districtualis Trans-Danubianae assessor; et comitatum Castriferrei, Szaladiensisque vice-comites. Versus Styriam ex parte Croa-

tiæ: illustrissimi domini episcopi Zagrabien-sis, et Bosniensis; dominus comes Adamus de Batthyán junior, perpetuus in Németh-Ujvár, sacrae caesareo-regiae majestatis camerarius, et colonellus, dominus Adamus Najsics, regnorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae proto-notarius; comitatumque Varasdiensis, et Zagrabien-sis vice-comites. Versus Poloniam: excellentissimus, ac illustrissimus dominus comes Franciscus Barkóczy de Szala, episcopus Agriensis, inelytorum comitatum Heves, et exterioris Szolnok perpetuus supremus comes, sacrae caesareo-regiae majestatis actualis intimus consiliarius, et tabulae septem-viralis assessor; dominus baro Antonius Klobusiczky de Zettény, comitatus Zempliniensis supremus comes; dominus baro Franciscus Döry de Jobha-Háza, sacrae caesareo-regiae majestatis consiliarius, et tabulae regiae iudicariae baro; dominus Gabriel Pécsy de Pécsi-Ujfalú, proto-notarius palatinalis; dominus Antonius Bornemisza de Adam Föde, tabulae districtualis Cis-Tybianae assessor; et comitatum Zemplén, Saáros, Ungh, Szepes, Bereg, et Maramaros vice-comites. Versus Transylvaniam: excellentissimus, ac illustrissimus dominus comes Franciscus Károlyi de Nagy-Károly, comitatus Szathmariensis supremus comes, sacrae caesareo-regiae majestatis consiliarius actualis intimus, tabulae septem-viralis assessor, generalis campi mareschalli locumtenens, et unius legionis equestris ordinis colonellus; dominus comes Emericus Barkóczy de Szala, comitatus Szabolcsensis supremus comes; dominus Gabriel Pécsy de dicta Pécs-Ujfalú, sacrae caesareo-regiae majestatis consiliarius, et proto-notarius palatinalis; dominus Franciscus Niczky de Eadem, tabulae regiae iudicariae assessor; et comitatum Szathmariensis, Bihariensis, Maramarossiensis, Aradiensis, Zarandiensis, medioeris Szolnok, et Krasz-nensis vice-comites. Qui quidem praemisso modo denominati regni commissarii, quamprimum a domino comite regni palatino intimationem acceperint, ad controversos quique provinciae suae limites, pro praefigendo termino exhibunt, cum commissariis per suam majestatem sacratissimam ex parte vicinarum provinciarum denominandis, et iis, qui de regno Poloniae destinabuntur, auditis tam comitatum deputatis, quam locorum controversorum dominis terrestribus mutuo tractatu secundum legitimas probas, documentaque in facie controversorum limitum combinanda, in plenam rei veritatem inquirunt, differentias cognoscent, pro aequitate determinabunt, et suae majestati sacratissimae pro benigna ratificatione, cum plena rei actae serie, per eundem dominum comitem palatinum submittent, obtentaque demum desuper suae majestatis sacratissimae benigna resolutione, tam per

szent felségének valóságos belső tanácsosa; méltóságos monyorókeréki gróf Erdődy János ur, Monoszló örökös ura, a királyi helytartótanácsnak és a magyar udvari kamarának tanácsosa; nádasi Trsatyánszky János ur, Ő császári királyi szent felségének tanácsosa és nádori helyettes; Brunczvik Antal ur, országbírói ítélőmester; galánthai Balog János ur, a királyi ítélőtábla ülnöke; Jeszenák János ur, meg Pozsony, Sopron és Moson vármegyék alispánjai. Morvaország felé: nagyméltóságú és méltóságos gyarmathi gróf Balassa Pál, nemes Gömör vármegye főispánja, a császári királyi szent felség valóságos belső és a királyi helytartótanács tanácsosa; valamint a tartományi bizottságnak igazgatója; továbbá Zbiskó Károly József ur, vegliai püspök, és a helytartótanács tanácsosa; báró Tolvaj János ur, a hétszemélyes tábla ülnöke; badegi gróf Nyáry József ur; Bacsikády József ur, királyi személynöki ítélőmester; székhelyi Majláth József ur, a királyi ítélőtábla ülnöke, meg Nyitra s Trencsén vármegyék alispánjai. Szilézia felé: nagyméltóságú és méltóságos illésházy gróf Illésházy József ur, Trencsén örökös ura, főasztalnok-mester, Trencsén és Liptó vármegyék örökös főispánja, a császári királyi szent felség valóságos belső és a királyi helytartótanács tanácsosa; révai báró Révay Lőrincz ur, Turóc vármegye örökös főispánja; Ordódy Gábor ur, a királyi ítélőtábla főpapi ülnöke; kvassai Kvassai László ur, alországbíró; Brunczvik Antal ur, országbírói ítélőmester; Trencsén és Árva vármegye alispánjai, és az árvai uradalom joggyűi igazgatója. Styria felé: nagyméltóságú és méltóságos idósb Batthyány Adám gróf ur, Német-Ujvár örökös ura, a császári királyi szent felség valóságos belső tanácsosa; monyorókeréki gróf Erdődy Miklós ur, Monoszló örökös ura, Zólyom vármegye főispánja, a királyi helytartótanács tanácsosa; felső-bükki Nagy Pál ur, személynöki ítélőmester; Kelez Adám ur, a dunántuli kerületi tábla ülnöke; meg Vas, Zala vármegyék alispánjai. Styria felé Horvátország részéről: a zágrábi és boszniai méltóságos püspök urak; ifjabb gróf Batthyány Adám ur, Német-Ujvár örökös ura, a császári királyi szent felség

kamarása és ezredes; Najsics Ádám ur, Dalmát-, Horvát- és Tótországok ítélőmestere, meg Varasd s Zágráb vármegyék alispánjai. Lengyelország felé: nagyméltóságú és méltóságos szalai gróf Barkóczy Ferencz ur, egri püspök, Heves és Külső-Szolnok vármegyék örökös főispánja; császári királyi szent felség valóságos belső tanácsosa, és a hétszemélyes tábla ülnöke; zettényi báró Klobusiczky Antal ur, Zemplén vármegye főispánja; jobbaházi báró Dóry Ferencz ur, a császári királyi szent felség tanácsosa és a királyi ítélőtábla zászlósa; pécsujfalusi Pécsy Gabor ur, nádori ítélőmester; ádámföldi Bornemisza Antal ur, a tiszáninneni kerületi tábla ülnöke; meg Zemplén, Sáros, Ung, Szepes, Bereg, és Máramaros vármegyék alispánjai. Erdély felé: nagyméltóságú és méltóságos nagy-károlyi gróf Károlyi Ferencz ur, Szatmár vármegye főispánja, a császári királyi szent felség valóságos belső tanácsosa, a hétszemélyes tábla ülnöke, altábornagy, és egy lovassági ezred tulajdonosa; szalai gróf Barkóczy Imre ur, Szabolcs vármegye főispánja; pécsujfalusi Pécsy Gabor ur, a császári királyi szent felség tanácsosa, és nádori ítélőmester; niczki Niczky Ferencz ur, a királyi ítélőtábla ülnöke; meg Szatmár, Bihar, Máramaros, Arad, Zaránd, Közép-Szolnok és Kraszna vármegyék alispánjai. A mely fentebbi módon megnevezett országos biztosok, mihelyt az országnádor gróf irtól értesítést kaptak, tartományuk vitás határaitra, az előre kitűzendő határnapon ki fognak szállani; az Ő szent felsége által a szomszéd tartományok részéről kinevezendő biztosokkal és azokkal együtt, kik Lengyelország részéről küldetnek, meghallgatván ugy a vármegyék küldöttjeit, mint a vitás helyek földesurait, kölcsönös tanácskozásban, a törvényes oklevelek és a vitás határok helyszínén összehívandó bizonyítékok alapján kutatni fogják az igazságot, az eltéréseket megvizsgálándják s méltányosság szerint eldöntik, és a tárgyalás kimerítő leírásával együtt ugyancsak a nádor gróf ur utján Ő szent felsége elé kegyelmes jóváhagyás végett fölterjesztendik; és végül megnyervén a feldől Ő szent felségének kegyes végzését, ugy az általuk megha-

eosdem definiendas, quam et perhibente articulo 23. 1681. ac alias etiam peracta reambulatione cognitae jam, et a sola executione dependentes metas differentias terminabunt; in casum porro mortis, vel legitimi impediti aliquorum ex denominatis commissariis, prælibatus comes regni palatinus alios substituet, et denominabit.

ARTICULUS 27.

De articulari receptione civitatum Jaurinensis, Comaromiensis, Neo-Plantensis et Zomboriensis.

Quemadmodum Sua majestas sacratissima meritis, et publica utilitate clementer permota, oppida antehac Jaurinense, Comaromiense, Neo-Plantense, et Zomboriense numero reliquarum liberarum regiarumque civitatum annumeranda benigne censisset, status quoque et ordines regni eadem in numerum aliarum regiarum ac liberarum civitatum cum voto ac sessione recipiunt.

ARTICULUS 28.

De sufferendis regii telonii Budensis excessibus, accomodandisque civitatis Cassoviensis querimoniis.

Circa querimonias nomine liberarum, regiarumque civitatum; Budensis quidem, intuitu excessuum tricesimalis officii ejusdem loci in exactione illegalis cujuspiam taxæ tam a vitalibus ad forum civitatis hujus invehit solitis, quam vero a vino ex eadem civitate evehendo, urnatim titulo regii telonii desumi consuetæ practicatorum; Cassoviensis vero, quoad insupportabilia casarmarum ibidem existentium reparationis, et conservationis onera, educillumque, et macellum in mola regio-fiscali, suburbio ejusdem civitatis per administrationem cameralem Scepusiensem præjudiciose introducta, ac de præsentis etiam continuata proposita, suæque majestati sacratissimæ humillime repræsentatas, et in parte etiam in art. 39. 1741. mentionatas, cum hactenus variorum etiam intercurrentium bellorum circumstantiæ impedimento fuissent, quo minus eadem sufficienter investigari, et determinari potuissent: hinc summe facta Sua majestas sacratissima post hanc ad finem jam vergentem diætam, accepta a cameris suis sufficienti eatenus informatione, id, quod justum esse agnovit, se benigne determinaturam, ac in effectum quoque deduci curaturam clementissime resolvit.

ARTICULUS 29.

De satisfactione civitati Trencsiniensi intuitu eorum, quæ ab eadem occupata sunt, impertienda.

Civitati Trencsiniensi pro restitutione valorum, seu fossatorum penes mœnia ad portam inferiorem civitatis hujus existentium, refusioneque pretii domus Járossianæ, et fundi ejusdem sub præteritis motibus Rákóczianis ex mandato commendantis Friderici Pfeffershoven, erga tamen appromissam bonificationem occupatorum supplicanti, Sua majestas sacratissima erga humillimam statuum et ordinum interpositionem, præmissa eatenus necessaria investigatione, omnem quæ fieri poterit satisfactionem, benigne impertiri dignabitur.

ARTICULUS 30.

De remedendis civitatis Nagy-Bányensis querimoniis.

Siquidem illa, quæ civitas libera regia, montanaque Nagy-Bányensis, tam circa onera fundorum, partim in extensionem domus monetariæ, partim autem pro restantiis officialium regionum, ad rationem fisci regii occupatorum, prius vero conscriptionem regnicolarem ingressorum, publicoque contributionis oneri subjectorum, macellum item domus monetariæ in præjudicium civitatis erectum; quam vero circa turbationem avitæ suæ quoad causas judicandas jurisdictionis, per inspectorem domus monetariæ intentatam, ac denique etiam circa abusus tricesimatoris loci ejusdem querulose exposuit: in quantum adhuc sufficienter investigata, et adæquate determinata non essent, necessariam præpmissis investigationem prærequirant, idcirco majestas sua sacratissima finita diæta benigne disponet, ut audiendi eatenus audiantur, et tandem re sufficienter cognita, superinde ulterior benigna determinatio regia subsequatur.

útrozandó, mint az 1681. 23. cikkely rendelkezése szerinü és más végrehajtott határjárás után már megvizsgált s csupán a fogantatásban függőben maradt határvillongásokat

eldöntik. A kinevezett biztosok valamelyikének pedig halála vagy törvényes akadályoztatása esetén a fönt nevezett nádor gróf mást fog helyettesíteni és kinevezni.⁽¹⁾

27. CZIKKELY.

Győr, Komárom, Újvidék és Zombor városoknak törvényczikkelybe iktatásáról.

Valamint Ő szent felsége, érdemeik és a közérdek által kegyelmesen inditatta, Győr, Komárom, Újvidék és Zombor előbb mezővárosoknak, a többi szabad királyi városok sorába való fölvételét kegyesen elhatározta: úgy az ország karai és rendei is őket a többi szabad királyi városok sorába szavattal és üléssel befogadják.⁽²⁾

28. CZIKKELY.

A budai királyi vám kihágásainak megemintetéséről és Kassa város panaszainak kiegyenlítéséről.

Buda szabad királyi városnak azon kihágásokat illetőleg, melyeket a helybeli harminczad-hivatal követ el azzal, hogy a város piacára bevitetni szokott élelmi szerek, valamint az ugyanazon városból kiviendő bor után akónkint, királyi vám czimén, bizonyos törvénytelen illetéket szedet; Kassa városának pedig az iránt, hogy az ott létező kaszárnyák javításának és föntartásának elviselhetetlen terheit viselnie kell, és hogy a szépesi kamarai igazgatóság azon város külső részén a királyi kincstári malomban korcsmáltatási és busmérési jogot, sérelmes módon vett gyakorlata és jelenleg is folytat, benyújtott panaszokra nézve, melyek Ő szent felségének is előterjesztve, s részben az 1741: 39. cikkelyben is említve, de eddigelé a közbejött háborus idők által is okozott sokféle akadályok miatt elegendőképen megvizsgálhatók és eldönthetők nem valának — föntnevezett Ő szent felsége kegyelmesen kijelentette, hogy ezen már végére hajló országgyűlés után, midőn kamaráitól e tárgyban elegendő fölvilágosítást nyert, azt, a mit igazságosnak megismer, kegyesen elhatározandja és fogantatásáról is gondoskodni fog.

29. CZIKKELY.

A Trencsén városnak a töle elfoglaltakért nyujtandó elégtételről.

Trencsén városának, mely az elmúlt Rákóczi-féle mozgalmak alatt, Pfeffershoven

Frigyes várparancsnok rendeletére, azonban kártalanítás ígérete mellett, elfoglalt s a város alsó kapujánál a falak mentén fekvő sánczainak és árkaiknak visszaadásáért, és a Járosiféle ház és telek árának megtérítéseért kérelmez, Ő szent felsége, a karok és rendek alázatos közbenjárására, az előre becsott szükséges vizsgálat után, minden lehető elégteltet kegyesen megadni méltóztatik.⁽³⁾

30. CZIKKELY.

Nagy-Bánya város panaszainak orvoslásáról.

Mivelhogy azok, a mik Nagy-Bánya szabad királyi bányaváros által, részben a bányahivatali ház kibővítésére, részben pedig a királyi hivatalnokok hátralékai fejében a királyi kincstár számadására elfoglalt, előbb pedig országos összeírás alá esett és közadózás alá vetett telkeknek terheit illetőleg; továbbá a bányaházban a város sérelmére felállított husmérésre nézve; valamint a törvénykezési ügyekben való régi joghatóságának a bányaház felügyelője által megkísérlett háborgatása, s végül azon hely harminezadosának visszaélései tárgyában panaszosan elöadattak, a mennyiben eddigelé elegendőképen megvizsgálva és kellőleg megállapitva nem lettek, mindenek előtt a szükséges vizsgálatot igénylik: azért Ő szent felsége az országgyűlés végeztével kegyesen intézkedni fog, hogy a kihallgatandók az iránt kihallgattassanak, s azután a dolog elegendőképen tisztázattván, az ügyben további kegyelmes királyi határozat hozassék.⁽⁴⁾

(1) V. ö. 1574: XXIX., k. e. 1608: XX., 1681: XXIII., 1687: XV., 1715: XXXIX., 1723: XVII., 1741: XL., 1764: XVI., 1790: LXVIII., 1802: XXVI. t. cz. M.

(2) V. ö. 1886: XXI. t. cz. 1. §., II. 4., 9., 22., 24. p. jegyzeteivel. M.

(3) V. ö. 1745: LXXVIII. t. cz. M.

(4) V. ö. 1764: XL. t. cz. M.

ARTICULUS 31.

De adjustanda civitatis Szegediensis praetensione.

Benigne etiam disponet Sua majestas sacratissima: ut civitas Szegediensis intuitu per eandem exercitui caesareo-regio occasione proxime praeteriti belli Turcici praestiti foeni pretii, edoctis edocendis, intoque eatenus justo calculo, aequitati conformem obtineat satisfactionem, ac etiam intuitu satisfimoniae circa bis mille tegulas, ex fornace civitatis hujus pro fortificatione praesidii a qualibet uestione praetensas, post praesentem fini jam approximantem dietam, altesata sua majestas sacratissima benignam, atque pro ratione aequitatis hic concurrentis consolatoriam resolutionem elargietur.

ARTICULUS 32.

De praetensionibus infrascriptarum civitatum fundamento articulorum 88. et 97. 1715. adjustandis.

Erga humillimam praedictae Szegediensis; Cassoviensis item, Eperiessensis, et Szakolczensis civitatum, intuitu suarum in praecitatis 88. et 97. 1715. articulis fundatarum praetensionum factam, perque status, et ordines regni demisse representatam supplicationem, in quantum eadem praetensiones sufficienter liquidabuntur, sacra caesareo-regia majestas, memoratas praetendentes civitates, benignam, aequitatis conformem resolutionem regiam obtenturas; quemadmodum etiam humillimi, liberae, et regiae civitatis Albalgalensis quoad pratum ejusdem per militiam praesidiariam violenter occupatum, postulati, accepta praevie eatenus sufficienti informatione, in quantum fisci etiam sui juribus non praedjudicaverint, rationem benigne semet habituram clementissime decrevit.

ARTICULUS 33.

Quoad querelas, et praetensiones civitatis Poseniensis satisfactio promittitur.

Humillimis civitatis Poseniensis precibus, intercessioneque fidelium statuum, et ordinum regni benignissime permota Sua majestas sacratissima, quoad militiam pro custodia sacrae coronae constitutam, aliam benignam regulationem proximius instituere dignabitur: circa praetensionem autem nonnullorum civium, et mercatorum Poseniensium ex occupata (ut iidem praetendunt) pro militia caesareo-regia certa quantitate haeccum enatam, summe-fata Sua majestas sacratissima, ab iis,

quorum interest, fundatam capiet informationem, et demum, re comperta, pro justo, et aequo debitam praetendentibus satisfactionem impendi curabit. Quoad admittendam vero lignorum tam pro aedificiis, quam etiam vinearum palis applicandorum, quaestoribus ligni Poseniensibus in superiori Austria coemptionem, eam benigne factura est sua majestas sacratissima dispositionem, ut ejusmodi ligna emere volentibus passuales liberalius extradentur.

ARTICULUS 34.

De abroganda foenilium regnicolarum depascuatione, et sylvarum succisione.

Ad damnosam illam, et tot legibus vetitam foenilium regnicolarum per Varasdiensis, et Carlostadiensis generalatum militares in districtu Draganich, Kobilich, Mekreth, et Selianecz, nec non comitatu Varasdiensi in bonis Szent-Erzsébet practicari solitam depascuationem, ita et roborum, ac lignorum is silvis episcopatus Zagabiensis, oppidi Czirqueno communitatis Draganich, ac aliorum regnicolarum magno eorundem damno, et praedjudicio passim hinc inde indebite usurpatam succisionem abrogandam, militaribus sua via distinctim sese commissuram, benignissime resolvit sua majestas sacratissima: quatenus ab excessibus hujusmodi imposterum abstinere debeant; in contravenientes porro, praeter committendorum damnorum bonificationem, parti laesae praestandam, praeterea aliter severe animadvertetur.

ARTICULUS 35.

De metarum inter vicinas provincias, ita et dominium Csáktornya rectificatione.

Justum esse agnovit sua majestas sacratissima: ut ad tenorem articuli 53. 1744. in eodemque citatorum 39. 1745. et 47. 1723. inter regnum, et vicinas Styriae, et Carnioliae provincias; quemadmodum et pro conformitate articuli 146. 1745. inter regnicolas, et dominium Csák-Tornya, jam a tot annis vigentibus metalibus controversiis medio commissariorum, ex parte quidem suae majestatis sacratissimae, per eandem suam majestatem sacratissimam; ex parte vero regni Croatiae, et Slavoniae per dominum comitem banum, et status, ac ordines eorundem regnorum denominandorum, finis tandem imponatur; in id autem contiendum, ut minoribus quo fieri poterit sumptibus id fiat. Quoad decimas districtus Metlike capitulo Zagabiensi tenore citati articuli 53. 1744. hic loci confirmati, restituendas. accepta uberiore desuper informatione, regiam suam assistentiam clementissime resolvit sua majestas sacratissima.

31. CZIKKELY.

Szeged város kivánalmának kielégítéséről.

Kegyesen Intézkedni fog Ő szent felsége az iránt is, hogy Szeged városa, a tőle a császári királyi hadsereg részére a közelebb lefolyt török háboru alkalmával szolgáltatott széna ára fejében, kimutatván a kimutatandókat, és megtevévén a felől az igazságos számítás, a méltányossággal megegyező kielégítést nyerjen; továbbá, hogy föntnevezett Ő szent felsége a városnak azon panaszára nézve is, melynél fogva a katonai erő részére tégláégető kemenczéből minden égetés után kétezzer darab földécsérép követeltetett, a jelenlegi már vége felé közeledő országgyűlés után és az itt főnforgó méltányosság kivánalma szerint vigasztaló határozatot fog hozni.

32. CZIKKELY.

Az alább megírott városok követeléseinek az 1715. 88. és 97. cikkelyei alapján leendő kiegyenlítéséről.

Ő császári királyi szent felsége, az előbb említett Szeged és Kassa, Eperjes, Szokolca városok alázatos kérelme tárgyiban, melyet a fentebb idézett 1715: 88. és 97. cikkelyekre alapított követeléseiket illetőleg tettek, s melyet az ország karai és rendei hódolattal előterjesztettek, kegyelmesen elhatározta, hogy a mennyiben azon követelések elegendőképen tisztázva lesznek, az említett kérelmező városok kegyes és a jogossággal megegyező királyi végzést fognak nyerni; valamint Székesfehérvár szabad királyi városnak, réjtjének a helyőrségi katonaság által történt erőszakos elfoglalatása tárgyában támasztott alázatos követelését is, arról előzetesen elegendő értesítést kapván, a mennyiben kincstára jogainak sérelmére nem szolgál, kegyes figyelmére méltatandja.

33. CZIKKELY.

Pozsony város panaszaira és követeléseire elégtételt ígértetik.

Pozsony város alázatos könyörgései és az ország hű karai és rendjeinek közbenjárása által Ő szent felsége legkegyelmesebben indítván, a szent korona őrzésére rendelt katonaság iránt legközelebb más kegyelmes szabványt méltóztatik kiadni. Némely pozsonyi polgároknak és kereskedőknek pedig (a mint állítják) a császári királyi katonaság számára bizonyos mennyiségű heringnek lefoglalásából eredő követelésére nézve, Ő szent felsége alapos értesülést fog szerezni azoktól, a kiket

illet, s azután a dolgot megismervén, az igazság és méltányosság szerint fog a kérelmezőknek kellő elégtételt szolgáltatni. A mi pedig annak megengedését illeti, hogy az épületekre, valamint a szőlőkarókra szükséges fát a pozsonyi fakereskedők Felső-Ausztriában vásárolhassák: Ő szent felsége azon kegyes rendelkezést fogja tenni, hogy az ilyen fát vásárolni akaróknak utlevelek könnyebb szerrel adassanak.

34. CZIKKELY.

A honlakosok kaszálói lelegeltetésének és erdőik levágásának megtiltásáról.

Megigérvén Ő szent felsége, hogy a honlakosok kaszálóinak a varasdi és károlyvárosi hadparancsnokságok katonái által Dragonicus, Kobilics, Mekret és Szelianecz kerületben, valamint Varasd vármegyében a szent Erzsébeti jószágokban gyakoroltatni szokott káros és oly sok törvénnyel tilalmazott lelegeltetését, nemkülönbén a cser és más fáknak a zágrábi püspökség, Czirkveno város és Draganicus község s más honlakosok erdőiben, azok nagy kárával és sérelmével eddigelő szerte jogtalanul üzött vágását a katonaságnak külön a maga útján eltűlandja, ehhez képest kegyesen elrendelte: hogy az efféle kihágásoktól jövőendőben tartózkodjanak; a másként eselekvőkre pedig, az elkövetett károknak a sértett fél részére nyújtandó megtérítésén kívül, szigorú büntetés szabassék.

35. CZIKKELY.

A határoknak a szomszéd tartományok és a csáktornyai uradalom között leendő megijazításáról.

Igazságosnak ítélte Ő szent felsége, hogy az 1744: 53. és az abban idézett 1715: 39. és 1723: 17. cikkelyek értelmében, az ország és a szomszéd Styria és Karniolia tartományok között, valamint az 1715: 116. cikkelyvel megegyezőleg a honlakosok és a csáktornyai uradalom közt már annyi évek óta főnforgó határvillongások, Ő szent felsége részéről az Ő szent felsége által, Horvát- és Szlavonország részéről pedig a bán gróf ur és ez országok karai és rendei által kinevezendő biztosok útján, valahára véget érjenek; arra kell azonban törekedni, hogy ez minél kevesebb költséggel essék meg. A mi Metlike kerület tizedének, az idézett s e helyen megerősített 1744: 53. cikkely értelmében, a zágrábi káptalan részére való visszaadását illeti: Ő szent felsége, az erről nyerendő bővebb értesülés után, királyi segedelmét legkegyelmesbben megígérte.

ARTICULUS 36.

De iudicatu comitatensi etiam in causis supremorum, et vice-comitum activis, et passivis, secundum tenorem articuli 35. 1719. in regnis quoque Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae observando.

In luculentum cæsareo regiae benignitatis argumentum annuit clementissime sua majestas sacratissima: ut in regnis quoque Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae in causis supremorum, et vice-comitum activis, et passivis, forum comitatense respicientibus, non amplius tabula regnorum illorum iudiciaria, verum pro tenore articuli 35. 1729. vice-comites comitatum, et respective iudices nobilium procedant, procedendique facultatem habeant.

ARTICULUS 37.

De infrascriptis militarium abusibus moderandis, et educillis per eosdem, prout et alios infrascriptos officiales non servandis.

Circa extraordinarios in confiniis Gradiscano, Brodensi, Danubiali, et Savano per officiales militares introductas, et ab animalibus, curribusque incassari solitas, miseramque contribuentem plebem gravantes exactiones, accepta prævie informatione, pro justo, et æquo sese resoluturam; quemadmodum et constituto convenienti in ponte Eszekiensi vectigali, excessivas (si quæ fierent) exactiones, re plene investigata, sublaturam. Ut autem dominorum terrestrium, ratione educillorum præjudicium ad mentem etiam articuli 4. 1729. tollatur; capta et desuper prius informatione, tam ad militares, camerales et postales officiales, prouti et Eszekiensi fortificationis tegularum magistrum, seriis sua via dandis mandatis semet prospecturam, quod

clementissime resolvere dignata sit sua majestas sacratissima, eidem humillimas subditali in devotione gratias præfatorum regnorum status, et ordines reponunt.

ARTICULUS 38.

De locorum infrascriptorum oneri contributionali subjectione; quemadmodum et negotii, ratione contributionis possessionum Mala, et Csernek, accommodatione.

Ex benignissimo Suae majestatis sacratissimæ consensu, et annuentia conclusum est: ut impopolata illa monasteriorum Græci ritus non unitorum loca, utpote: Kraszedol, Remete, Gergetek, Vernyák, Beszenano, Sisatovecz, Kövesdin. Gybsa, Ratovacz, et Pribina Glava comitatui Syrmieni adjacentia, contributionem interim cassæ domesticæ adplicandam solvant; quemadmodum et pagus Chépin in comitatu Veröczeni situatus, et per generalem Eszekiensem possessus, etiam quoad proportionata onera contributionalia jurisdictioni comitatensi subjiciatur. Nec absimiliter per suam summe fatam majestatem sacratissimam benignissime commissum habetur: ut differentia ratione possessionum Mala, et Csernek intuitu contributionis vigens, quamprimum sopiatur.

ARTICULUS 39.

De civitate Segniensi.

Erga humillime porrectam particularem civitatis Segniensis instantiam intuitu eorum, que contra statum militarem exposuit; summe fata Sua majestas sacratissima legibus regni, et æquitati conveniens remedium benignissime sese posituram resolvit.

ARTICULUS 40.

Celsissimus sac. rom. imperii princeps Livius de Odeschalchi, et alii infra nominati in indigenas recipiuntur.

Grata adhucdum memoria recolentes iidem status, et ordines sanctissimi olim patris Innocentii XI. pontificis maximi, ejusdemque patris principis condandam Livii de Odeschalchi, eximias sane aliis quoque compluribus vicibus, vel maxime vero occasione obsidionis Viennensis, anno 1683. interventæ, in tutamen, et defensionem rei christianæ, depellendumque a cervicibus juratum nominis ejusdem hostem, provida, et incessanti cura conquisita, simulque collata auxilia, et subministrata belli gerendi media, indeque sibi et successoribus comparata haud vulgaria merita, sed et propriis moderni celsissimi principis, alterius quippe Livii de Odeschalchi meritis, condignam in reflexio-

36. CZIKKELY.

Arról, hogy a megyei bírások a fő- és alispánok cselekvő és szenvedő pöreiben és az 1729: 35. cikkely tartalma szerint, Dalmát- Horvát- és Szlavonországokban is érvényben tartassék.

Császári királyi kegyének fényes bizonyosságul kegyelmesen jóváhagyta Ő szent felsége, hogy Dalmát-, Horvát-, Szlavonországokban is a fő- és alispánoknak megyei bírások alá tartozó ugy cselekvő, mint szenvedő pöreikben, többé nem azon országok ítélőtáblája, hanem az 1729: 35. cikkely értelmében a megyék alispánjai, illetőleg szolgabírái járjanak el és bírjanak törvénykezési hatósággal.

37. CZIKKELY.

A katonai személyek alább írott visszajeléseinek korlátozásáról és arról, hogy azok, valamint az alább említett más tisztviselők mérszárszékét ne tarthassanak.

Ő szent felsége kegyelmesen elhatározni méltóztatott, hogy a gradiskai, bródi, dunai, és szávai végeken a katonatisztek által behozott, állatoktól és szekerektől szedetni szokott s a szegény adózó népet terhelő sarczások tárgyában a tényállásról értesítést nyervén, igazság és méltányosság szerint dönteni fog; valamint, hogy az eszéki hidon meg levén állapítva az illendő vám, a tulajdonba menő rovatokat (ha ilyenek történetek), a dolog teljes megvizsgálása után, megszüntetendi; továbbá hogy a földesurak sérelme a husmérés tekintetében, az 1729: 4. cikkelyhez képest megszüntetessék, előbb erről is tudósítást kapván, mind a katonai, kamarai és postatisztekhez, mind az eszéki

vár téglágetető-mesteréhez a maga útján küldendő komoly parancsokkal intézkedni fog. Amiért a nevezett országok karai és rendei alattvalói hódolattal legalázatosabb köszöneteket nyilvánítják.

38. CZIKKELY.

Az alább írott helységeknek adózási teher alá vetéséről, valamint Mala és Csernek birtokok adózási ügyének elintézéséről.

Ő szent felségének kegyes beleegyezésével és jóváhagyásával határozatott, hogy a nemegyesült görög szertartás szerinti monostoroknak azon néptelen helységei, ugyanint: Kraszedol, Remete, Görgeteg, Vernyák, Beszenano, Sziszatovác, Kövesd, Gybsa, Rátovác és Pribina Glava, melyek Szerém vármegyében fekszenek, ideiglenesen a házipénztárba szolgáltatandó adót fizessenek; valamint, hogy a Verőcze vármegyében fekvő s az eszéki katonai parancsnok birtokában levő Csepin falu is az arányos adózási terheket illetőleg a vármegyei hatóságnak rendeltessék alá. Hasonlóképen kegyelmesen elrendelte föntnevezett Ő szent felsége, hogy a Mala és Csernek falukra nézve az adózási tekintetében főnforgó vitás kérdés minél előbb elintéztessék.

39. CZIKKELY.

Zeng városról.

Zeng városnak alázatosan benyújtott külön kérvényére nézve, melyben a katonai rend elleni panaszait adja elő, föntnevezett Ő szent felsége kijelentette, hogy az ország törvényeivel és a méltányossággal megegyező orvoslásról kegyesen gondoskodni fog.⁽¹⁾

40. CZIKKELY.

Főméltóságú Odeschalchi Livius, római szent birodalmi herczeg és más alább nevezettek honfiusítottak.

Még most is hálás emlékezettel tisztelvén a karok és rendek a néhai szenteség atyának XI. Incze pápának, és az ő nagybátyja Odeschalchi Livius herczegnek, több más izben is ugyan, de főképen Bécsnek az 1683-ik esztendőben történt megszállása alkalmával, a keresztyénség ügyének oltalmára és védelmére és esküdt ellenségének nyakunkról való lerázására fordított s kiváló, előrelátó gondoskodással följánlott segítségét, és a háboru viselésére szolgáltatott eszközeit, s ebből folyólag magának és utódainak szerzett nem közönséges érdemeit; valamint a mostani főméltóságú másik Odeschalchi Livius

(1) V. ö. 1741: LVI. t. cz.

nem sumptis, tam eundem modo dictum principem, quam vero excellentissimum, ac illustrissimos dominos comites: Carolum Sigefridum Königszeg (tit.) Josephum Franciscum a Windischgratz; Franciscum, et Carolum filios comitis olim Francisci Josephi a Traun, ex consorte ejusdem, comitissa Catharina Erdödy susceptos; Emericum item, Henricum, Gerhardum, Gothardum, et Fridericum filios olim Gothardi Josephi de Dernath, ex consorte ejusdem comitissa Theresia Zicsy de Vásonkő procreatos, Antonium denique Josephum, et Franciscum filios comitis Antonii condam Berthold, ex conjugē sua Sophia ab Ejersperg, ex nobili familia Spaczaiana condescendente susceptos; ob singularia antenatorum eorundem, et respective etiam propria merita, certosque peculiare respectus, eosdem, et hæredes eorum masculini sexus universos in numerum verorum et indubitatorum regni Hungariæ, et partium eidem annexarum indigenarum, ea tamen cum conditione: ut tam quoad taxæ articulo 41. 1741. præscriptæ, juramenti que depositionem, quam et alias indigenatus conditiones regni legibus satisfaciant, recipiendos, et inarticulandos censuerunt; sperantes eosdem gratos, et utiles patriæ cives, fidelesque ejusdem defensores futuros.

ARTICULUS 41.

Illustrissimi domini liberi barones Ignatius de Koch, et Franciscus Josephus a Tausainct, in indigenas regni cooptantur.

Erga augustissimi Romanorum imperatoris, et corregentis regni eatenus clementissime factam suimet interpositionem, accedentibus etiam propriis peculiaribus eorundem meritis, illustrissimos dominos liberos barones: Ignatium de Koch, sacræ cæsareæ, regięque majestatis intimum secretarium, consiliarium aulicum et generalis commercii directorii, assessorem; ac Franciscum Josephum a Tausainct, atefati augustissimi imperatoris a secretis, ejusdemque intimum finantiarum consiliarium, et in bonis Hungaricis plenipotentiarium; eorundemque universos masculini sexus hæredes, status, et ordines regni in cætum, et numerum verorum, et indubitatorum regni hujus Hungariæ indigenarum, ita tamen: ut conformitate legum superinde sancitarum, tam consuetum indigenarum juramentum deponere, quam reliquis conditionibus juxta præscriptum earundem legum satisfacere teneantur, communi consensu, concordibusque votis, et suffragiis cooptarunt, articulatiterque receperunt, spe firma sibi pollicentes, eosdem utiles patriæ cives futuros, negotiaque regni, et regnicolarum, apud suas sacratissimas majestates, omnibus occasionibus efficaciter promoturos.

Conclusio.

Nos itaque demissa memoratorum fidelium nostrorum dominorum prælatorum, baronum, magnatum, et nobilium, cæterorumque prædicti regni nostri Hungariæ, et partium eidem adnexarum statuum et ordinum supplicatione benigne exaudita, clementer et admissa, universos præspecificatos articulos præmisso modo nobis præsentatos, hisce literis nostris de verbo ad verbum inseri, et inscribi fecimus, eosdemque, ac omnia, et singula in illis contenta ratos, gratos, et accepta habentes, eisdem regium consensum nostrum, benevolum pariter et assensum præstitimus, regięque auctoritate nostra approba-

herczegnek ⁽¹⁾ saját érdemeit is méltó megfontolás alá vevén: ugy a most nevezett herczeget, mint a nagyméltóságú és méltóságos grófokat, ugyanis: Königsberg Károly Szigfrid ⁽¹⁾; Windischgrätz József Ferencz ⁽¹⁾; néhai Traun Ferencz Józsefnek hitvestársával, gróf Erdődy Katalinnal nemzett fiait, Ferencz és Károly ⁽¹⁾; továbbá néhai Dernath Gotthard Józsefnek, hitvestársától vásonkői Zichy Terézia grófnőtől származott fiait, Imre, Henrik, Gerhard, Gotthárd és Frigyes; végül néhai gróf Berthold Antalnak, hitvesével, a Spaczai nemes családból származó Ejersberg Zsófiával nemzett fiait Antal József és Ferencz urakat, ⁽¹⁾ elődeiknek kiváló, illetőleg maguknak tulajdon érdemeikért s bizonyos külön figyelmet érdemlő körülményeknél fogva, őket és összes finembeli örökösöiket, Magyarország és a hozzá kapcsolt részek valóságos és kétségtelen honfiai sorába, azon föltétel mellett azonban, hogy mind az 1741: 41. cikkelyben előirt díjra és az eskü letételére, mind a honfiuság más föltételeire nézve is az ország törvényeinek eleget tegyenek, fölvtették és becikkelyezésüket elrendelték; remélvén, hogy ők a hazának hálás és hasznos polgárai s hűséges védelmezői leendenek.

41. CZIKKELY.

Méltóságos Koch Ignác és Tausainct Ferencz József báró urak, az ország honfiaiá fogadtatnak.

A felséges római császár és az ország társuralkodójának kegyelmesen tett közbenjárására, hozzájárulván saját személyes érdemeik is, a méltóságos báró urakat: Koch Ignácot, a császári és királyi szent felség udvari belső titkos tanácsosát, és a kereskedelmi főigazgatóság ülnökét; valamint Tausainct Ferencz Józsefet, a föntnevezett felséges császár titkárát, pénzügyi belső tanácsosát s magyarországi jószágaiban teljhatalmazzottját, és összes finembeli örökösöiket, az ország karai és rendei, Magyarország valóságos és kétségtelen honfiai sorába, ugy azonban, hogy az erre nézve szentesített törvényekkel egyezőleg, mind a honfiusítottak szokásos esküjét letenni, mind egyéb föltételeknek is ugyanazon törvények rendelkezése szerint, eleget tenni köteleztesenek, közös értelemmel és egyetértő akarattal és szavazattal befogadták és törvénycikkelyileg felvtették; erős reménnyel igérvén maguknak, hogy ők a hazának hasznos polgárai lesznek, s az ország és a honlakosok ügyeit ő szent felségüknél minden alkalommal előmozdítandják.

Befejezés.

Mi tehát említett hibeinknek, az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak, s érdeklött Magyarországunk s a hozzá kapcsolt részek többi karainak és rendeinek alázatos könyörgésöket kegyesen meghallgatván és kegyelmesen elfogadván, minden az előrebocsátott módon elénk terjesztett fent jelölt törvénycikkelyeket ezen levelünkbe szóról-szóról beiktatni és beírati rendeltük, s azokat és a bennök foglaltakat összesen és egyenkint helybenhagyottaknak, tetszőknek és elfogadottaknak vallván, azokhoz királyi megegyezésünket, ugyszintén jóakaró hozzájárulásunkat adtuk, s királyi

(1) E család örökös főrendiházi tagságáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. I., II. p.

vimus, acceptavimus, ratificavimus, et confirmavimus, securos reddentes praedictos fideles status, et ordines, quod omnia in praesertis articulis contenta, tam nos ipsae observabimus, quam per alios quoscunque fideles nostros observari faciemus. Quemadmodum acceptamus, approbamus, ratificamus, et confirmamus, harum nostrarum vigore, et testimonio literarum mediante. Datum per manus fidelis nostri, nobis sincere dilecti spectabilis, ac magnifici comitis Leopoldi Floriani de Nádasd, perpetui terrae Fogaras, comitatus Comaromiensis supremi, et perpetui comitis, agazonum nostrorum regalium per Hungariam magistri, consilarii nostri actualis intimi, et per antelatum regnum nostrorum Hungariae aulae nostrae cancellarii, in arce nostra regia Poseniensi, die vigesima septima mensis Augusti, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo primo; regnorum nostrorum: Hungariae, Bohemiae, et reliquorum anno undecimo. Reverendissimis, illustrissimo, reverendis item, ac venerabilibus in Christo patribus, dominis Nicolao e comitibus Csáky de Kereszt-szeg, perpetuo terrae Scepusiensis, sacri romani imperii principe, metropolitanae Strigoniensis; ac altero Francisco Xav. libero barone Klobussiczky de Zetény, Coloczensis, et Bacsiensis ecclesiarum canonicè unitarum archi-episcopis; comite Francisco Antonio Engl de Wagrein, Csanadiensis; Ladislao Szörényi, Syrmiensis; Michaele Carolo e comitibus ab Althann, Vacziensis; comite Emerico Eszterházy de Galantha, Nitriensis; comite Francisco Zichy de Váson-kő, Jaurinensis; comite Francisco Barkóczy de Szala, Agriensis; Martino Biró de Padány, Veszprimiensis; Georgio Wolfgango Chiolich de Lewensperg, Segniensis, et Modrussiensis, seu Corbaviensis; comite Paulo Forgács de Ghymes, Varadiensis; barone Sigismundo Sztoika, Transylvaniensis; Francisco Thauszy, Zagrabiensis; Georgio Klimo, Quinque-Ecclesiensis; Josepho Chiolnics, Bosnensis; Alexandro Mariássy Tininiensis; Georgio Foglár, electo Serbiensis, Paulo Bartakovics, electo Almisiensis; Jacobo Fabri, electo Dulcinensis; Stephano Keczer, electo Makariensis; Francisco Xaverio Lauchas, electo Sibenicensis; barone Antonio Josepho Gaun, electo Pharensis; Andrea Püspöky, electo Vovadrensis; Josepho Zbisko de Kis-Kolacs, electo Vegliensis; Paulo Orosz, electo Ansa-riensis; Samuele Engelmayr, electo Biduanensis; Joanne Sztehenics de Jerebicz, electo Temnensis; Alexandro Fonyó, electo Scutariensis; barone Adamo Patachich de Zajezda, electo Noviensis ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Nec non spectabilibus, ac magnificis: comite Ludovico de Batthyán perpetuo in Németh-Ujvár, aurei velleris equite, praelibati regni nostri Hungariae palatino, et locumtenente nostro regio; comite Georgio Erdödy de Monyorókerék, aurei velleris equite, iudice curiae nostrae regiae; comite Carolo de Batthyán, perpetuo in Németh-Ujvár, aurei velleris equite regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae bano; comite Francisco Eszterházy de Galantha, tavernicorum; comite Josepho Illésházy de eadem, perpetuo in Trentsin, dapiferorum; comite Nicolao Pálffy ab Erdőd, curiae; praedicto comite Leopoldo Floriano de Nádasd, perpetuo terrae Fogaras, agazonum; comite Carolo Pálffy a praerepetita Erdőd, janitorum; illustrissimo sacri romani imperii principe Paulo Antonio Eszterházy de Galantha, perpetuo in Frakno, aurei velleris equite, cubiculariorum (officio pincerarum vacante) nostrorum regalium per Hungariam magistris. Ac praelibato comite Carolo Pálffy, a praefata Erdőd, comite Poseniense, caeterisque quam plurimis saepefati regni nostri Hungariae comitatus tenentibus, et honores.

batalmunkkal azokat jóváhagytuk, elfogadtuk, helybenhagytuk és megerősítettük; bizonyosokká tevén az előbb mondott hű karokat és rendeket, hogy mindazokat, mik a beiktatott törvényczikkelyekben foglaltatnak, mind mi magunk megtartani, mind más bármely biveink által megtartatni fogjuk; valamint azokat ezen levelünk erejével és bizonyosságával elfogadjuk, jóvá- és helybenhagytuk s megerősítjük. Kelt őszintén kedvelt hivünk, tekintetes és nagyságos gróf Nádasdy Lipót Flórián, Fogarasföld örökös ura, Komárom vármegye örökös főispánja, magyar főlovászmesterünk, valóságos belső tanácsosunk, s fent nevezett Magyarországunkban udvari kancellárunk kezei által, Pozsony királyi városunkban, Kisasszony hava huszonhetedik napján, az Ur ezerhétszázötvenegyedik, Magyar-, Cseh- és többi országunkban való uralkodásunk tizenegyedik évében. Főtisztelendő, méltóságos. tisztelendő és a Krisztushban tisztelt atyák: keresztstzei gróf Csáky Miklós, Szepes örökös ura, római szent birodalmi herczeg, az esztergomi főszentegyház érseke; és zetényi báró Klobusiczky Ferencz Xav., kalocsai és bácsi egyházi törvény szerint egyesült szentegyházak érseke; wagreini gróf Engl Ferencz Antal, esanádi, Szörényi László, szerémi; gróf Althann Mihály Károly váczai; galanthai Eszterházy Imre, nyitrai; vásonkői gróf Zichy Ferencz, győri; szalai gróf Barkóczy Ferencz, egri; padányi Biró Márton, veszprémi; lewensbergi Chiolich György Farkas, zengi és modrusi vagy corbaviai; ghymesi gróf Forgách Pál, váradi; báró Sztolika Zsigmond, erdélyi; Thauszy Ferencz, zágrábi; Klimó György, pécsi; Chiolnich József, boszniai; Máriásy Sándor, tinnini; Foglár György, választott szerbiai; Bartakovics Pál, választott almisiai; Fábri Jakab, választott dulcinói; Keczer István, választott makáriai. Lauchas Ferencz Xav., választott sibeniczai, báró Gaun Antal József, választott phárei; Püspöky András, választott vododrai; kiskolacsi Zbiskó József, választott vegliai; Orosz Pál, választott ansarai; Engelmayer Sámuel, választott biduánai; jarebiczi Sztehenics János, választott temnai; Fonyó Sándor, választott skutarii; zajesz dai báró Patachich Ádám, választott novii püspök lévén s Isten egyházait szerencsésen kormányozván. Továbbá a tekintetes és nagyságos: gróf Batthyány Lajos, Német-Ujvár örökös ura, aranygyapjas vitéz, lönt említett Magyarországunk nádora és királyi helytartónk; monyorókeréki gróf Erdődy György, aranygyapjas vitéz, országbiránk; gróf Batthyány Károly, Német-Ujvár örökös ura; aranygyapjas vitéz, Dalmát-, Horvát-, Szlavonországunk bánja; galanthai gróf Eszterházy Ferencz, tárnokmester; illésházi gróf Illésházy József, Trencsén örökös ura, magyarországi főasztalnok; erdődi gróf Pálffy Miklós, főudvarmester; fentebb nevezett gróf Nádasdy Lipót Flórián, Fogarasföld örökös ura, főlovászmester; erdődi gróf Pálffy Károly, főajtónálló; méltóságos galanthai Eszterházy Pál Antal, római szent birodalmi herczeg, aranygyapjas vitéz, főkamrásunk (a főpohárnokmesteri hivatal üresedésben) lévén; és fent említett erdődi gróf Pálffy Károly, pozsonyi gróf, s több mások, gyakran említett Magyarországunk vármegyéit és hivatalait tartván.

III.

DECRETUM ANNI 1764—1765.⁽¹⁾

Nos Maria Theresia, divina favente clementia Romanorum imperatrix, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ, Ramæ, Serviæ, Gallitiæ, Lodomeriæ, Cumania, et Bulgariæ regina apostolica; archi-dux Austriæ; dux Burgundiæ, superioris, et inferioris Silesiæ, Brabantiæ, Mediolani, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Mantuæ, Parmæ, Placentiæ, Limburgiæ, Lucemburgiæ, Geldriæ, et Württembergæ; marchio sacri romani imperii, Moraviæ, Burgoviæ, superioris, et inferioris Lusatiae, princeps Sveviæ; comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, Goritiæ, Gradiscæ, et Arthesiæ; landgravia Alsatiae; comes Namurci; domina marchiae Sclavonicæ, portus Naonis, Salinarum, et Mechliniæ, dux Lotharingiæ, et Barri; magna-dux Heturriæ, etc. etc.

Memoriæ commendamus tenore præsentium significantes quibus expedit, universis: quod nos pro ea, qua in salutem, et tranquillam permansionem divinitus regimini nostro subjectorum hæreditariorum nostrorum regnorum, et ditionum indesinenter ferimur materna cura nostra, et sollicitudine, postquam atroce his recentioribus annis excitato, et cum immensis sumptibus, immanique sanguinis humani profusione, ultra sexennium protracto bello confecto, superum favore almæ pacis serenitas postliminio revectoria fuit; eo præprimis regium, quamquam ejusdem præteriti belli curis multum defatigatum animum nostrum converterimus, qua nempe ratione in hisce mutati rerum Europearum systematis conjuncturis, perchari nostri hæreditarii regni Hungariæ, partiumque eidem annexarum salus domi, forisque securitas, commodum, gloria, et incrementum omni meliori modo procurari, firmiterque stabiliri valeat, atque adeo, ut in hunc salutarem finem, cum fidelibus statibus, et ordinibus antelati regni nostri Hungariæ, et partium eidem annexarum deliberari, et salubriter prospici possit; generalem iisdem diætam pro Dominica ss. et individue trinitatis, in diem decimam septimam mensis Junii, anni novissime transacti, millesimi septingentesimi sexagesimi quarti incidente, in liberam, et regiam civitatem nostram Poseniensem clementer indixerimus, et promulgaverimus, sub cujus decursu, postquam præhabitis mutuis tractatibus ea, quæ ad prædeclaratum salutis publicæ, ulteriorisque securæ permansionis ejusdem hæreditarii regni nostri, partiumque eidem

---

(1) Ez a decretum a Corpus Juris korábbi kiadásaitan ily czim alatt szerepel: «Mariæ II. Hungariæ regis quadragésimi octavi decretum tertium anno Domini 1764—1765. Posenii editum».

III.

1764—1765. ÉVI TÖRVÉNY-CZIKKEK.⁽¹⁾

Mi Mária Terézia, Isten kedvező kegyelméből római császárné, Német-, Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Szlavonországok, Ráma, Szervia, Galiczia, Lodoméria, Kun- és Bolgárország apostoli királynője; Ausztria' főhercege; Burgundia, Felső- és Alsó-Szilézia, Brabantia, Majland, Styria, Karantán, Karniónia, Mantua, Parma, Piazencia, Limburg, Luxemburg, Geldern, és Würtemberg hercege; a római szent birodalom, Morva, Burgau, Felső- és Alsó-Luzicza örgrófja; Svécia fejedelme; Habsburg, Flandria, Tyrol, Ferrete, Kyburg, Görcz, Gradiska és Artois grófja; Elsass tartománygrófnője; Namur grófja, a vend örgrófság, Pordenone, Salinæ és Mecheln urnője; Lotharingia és Bar hercege; Etruria nagyhercege, stb. stb.

Ezennel adjuk tudtokra, jelentvén mindeneknek, kiket illet, hogy azon anyai gondunk és fáradozásunkhoz képest, melylyel a kormányunknak Isten akaratából alávetett örökös országaink és tartományaink jóléte s nyugalomban maradása iránt viseltetünk, miután a legközelebb mult években felidézett s roppant költséggel és szörnyü vérontással hat éven tul huzódott kegyetlen háboru bevégeztével, az égiek kedvezéséből, az éltető béke derült korszaka visszatért, az elmult háboru gondjaitól sokat zaklatott királyi figyelmünket elsöben is arra irányoztuk, hogy mi módon lehetne, az európai viszonyok megváltozott rendszerének körülményei között, kedvelt Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részeknek benső jólétét, külső biztonságát, javát, dicsőségét és gyarapodását minden jobb uton-módon gondozni és erős alapra állítani. Minélfogva, hogy ez üdvös cél megvalósítására nevezett Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részek karaival és rendeivel tanácskozásunk és hasznosan intézkedhessünk: a legközelebb mult ezerhétszázhatvanegyedik évi Szent-Iván hava tizenhetedik napjára eső Szent-Háromság vasárnapjára, Pozsony királyi városunkba nekik kegyelmesen országgyűlést rendeltünk és hirdettük; melynek lefolyása alatt, miután a kölcsönös tanácskozásokban azok, a mik a közjólétnek és mondott örökös országunk és a hozzá kapcsolt részek további biztos fenmaradásának előbb kijelentett céljára tartoznak, kellőleg megállapítva és elhatározva lettek, végre hiveink,

---

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásai ezeket a törvénycikkeket ily czimmel közlik: «II. Mária, Magyarország negyvennyolczadik királynának harmadik végzeménye, kiadatott Pozsonyban, az Úr 1764—65. esztendőjében».

annexarum scopum pertinent, salubriter constituta, et conclusa fuerunt: tandem fideles nostri domini praelati, barones, magnates, et nobiles, caeterique status, et ordines haereditarii hujus nostri Hungariae regni, partiumque eidem annexarum adhibuerunt, et praesentarunt majestati nostrae certos articulos, in eadem dieta communibus votis, et suffragiis, parique, et unanimi consensu, accedente benigna annuentia nostra conclusos: supplicantes majestati nostrae humillime, quatenus universos illos articulos, omniaque, et singula in eis contenta ratos, gratos, et accepta habentes, suprema autoritate nostra regia clementer acceptare, approbare et confirmare, atque tam nos ipsae observare, quam et per alios omnes, quorum interest, observari facere clementer dignemur; quorum quidem articulorum series talis est ⁽¹⁾:

Praefatio.

Singularem illam, qua majestas Sua sacratissima caesarea, et regio-apostolica in hoc suum haereditarium, et apostolicum Hungariae regnum, partesque ei annexas, et gentem Hungaram, ac omnem subditum populum benignissime ferri dignatur, pietatem et clementiam, curam item, ac sollicitudinem, vere regiam, maternamque amoris teneritudinem inde a primordio feliciter suscepti regiminis sui argumentis quamplurimis testatam, totique orbi palam manifestatam fideles status, et ordines dietaliter congregati ultro experiuntur, cumve devotissima sui subjectione agnoscunt, venerationemque; dum nempe sedato superum favore ultra sexennium protracto atrocissimi, ac sumptuosissimi belli furore, atque amoenae pacis tranquillitate postliminio reduce, in salutem subjectorum sibi populorum, regnorumque, et provinciarum suarum felicitatem pro regalis muneris sui ratione omni, quae humanitas impendi potest, industria vigilando, mox curas suas omnes, et sollicitudinem, eo etiam benignissime convertere dignata est, ut de hujus haereditarii, et apostolici sui Hungariae regni, partiumque eidem annexarum in pace stabili conservatione, ac penes avita jura, leges, consuetudines, libertatesque, et praerogativas secunda permansione, hincve promanante reipublicae bono, et incremento, ac non secus privatorum quoque commodo, ac felicitate, mediis denique eatenus necessariis in tempore, congrue, et qua fieri potest, meliori ratione provideatur, hincve in salutarem finem dietae praesentem pro Dominica sanctissimae et individuae Trinitatis in diem decimam septimam mensis Junii incidente, anni recenter evoluti millesimi septingentesimi sexagesimi quarti in liberam, et regiam civitatem Posoniensem mediantibus benignis regalibus literis indicere, et promulgare, eidemque in sacra, et summe veneranda sua persona praesse clementissime dignata est. Pro qua tam pia, et vere materna Suae majestatis sacratissimae providentia, simulque regia clementia dum fideles status, et ordines in profunda animorum submissione humillimas, et quas possunt, immortales referunt gratias. supplicant una demississime, ut infrascriptos articulos ex gravaminibus, et humillimis postu-

(1) A Corpus Juris eddigi kiadasaiban ezutan ez all: «Articuli dd. praelatorum, baronum, magnatum et nobilium, caeterorumque statuum et ordinum regni Hungariae, partiumque eidem annexarum, in generali eorundem conventu, pro Dominica sanctissimae et individuae Trinitatis in diem decimum septimum mensis Junii, anni millesimi septingentesimi sexagesimi quarti incidente, in liberam ac regiam civitatem Posoniensem indicto, ibidemque respective anno etiam millesimo septingentesimo sexagesimo quinto, continuative celebrato conclusi».

ezen örökös Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek egyházi főrendei, alszlós-urai, mágnásai, s nemesei, meg többi karai és rendei felségünk elé terjesztettek és bemutattak bizonyos törvényczikkelyeket, melyeket ugyanazon országgyűlésen közös akarattal és szavazatukkal, s egyenlő és egyhangu meg-egyezésekkel, hozzájárulván a mi kegyes jóváhagyásunk, határoztak: alázatosan esedezvén felségünknek, hogy azon összes czikkelyeket, s az azokban összesen és egyenkint foglaltakat, tetszőknek s elfogadottaknak vallván, királyi legfőbb hatalmunknál fogva kegyelmesen elfogadni, helybenhagyni s megerősíteni, és ugy mi magunk megtartani, mint minden mások által, kiket illet, megtartatni kegyelmesen méltóztatnánk: mely törvényczikkelyeknek ez a tartalma ⁽¹⁾:

Előbeszéd.

Azt a kiváló jóindulatot és kegyelmet, melylyel Ő császári és apostoli királyi szent felsége, ezen örökös s apostoli magyar királysága és az ahhoz kapcsolt részek, meg a magyar nemzet és minden alattvaló népe iránt jóságosan viseltetni méltóztatik, valamint királyi gondoskodását és aggodásait, szerencsésen viselt kormányzásának már kezdetétől fogva sok bizonyossággal tanusított és az egész világ előtt nyilván megmutatott szeretetének anyai gyöngédségét, önként tapasztalják s alázatos hódolattal ismerik el és tisztelik az országgyűlésileg összesereglett hűséges karok és rendek. Midőn ugyanis az égiek kedvezéséből a hat éven túl elnyult vérengző és sok költséggel járó háboru dühe lecsillapulván, és a kellemes béke nyugalma ismét helyre állván, az alája velet népek, országok és tartományok üdvére s boldogságára, királyi tisztéhez képest, minden emberileg lehető igyekezettel vigyázván, majdan arra is méltóztatott összes figyelmét és gondoskodását kegyesen fordítani, hogy ezen örökös és apostoli Magyarországának és az ehhez kapcsolt részeknek állandó békességben tartásáról, s ősi jogai, törvényei, szokásai, szabadságai és kiváltságai birtokában való biztos megmaradásáról, s a köztársaságnak ebből eredő javáról s gyarapodásáról, nem különben a magánosok hasznáról s boldogságáról, az ahhoz szükséges eszközökkel, idejében alkalmasan és a lehető legjobb uton-módon gondoskodva legyen; és ezen üdvös célra a jelen országgyűlést a legközelebb mult ezerhétszázhatvanegyedik évi Szent-Iván hava tizenhetedik napján eső Szent-Háromság vasárnapjára Pozsony szabad királyi városba kegyelmes királyi levelével kihirdetni és összehívni, és azon szent és mélyen tisztelt saját személyében jelen lenni legkegyelmesebben méltóztatott. A mely oly kegyes és igazán anyai gondoskodásáért Ő szent felségének, midőn a karok és rendek lelkük mély hódolatával legalázatosabb és, a mennyire lehet, örökké tartó hálájukat nyilvánítják, esedeznek egyszersmind alázatosan, hogy a sérelmeikből és alázatos kívánalmaikból Ő szent felségének kegyes el-

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásaiban ezután ez áll: «Az egyházi főrend, orszáگزászlós, inágnás és nemes uraknak, valamint Magyarország és a hozzá kapcsolt részek többi karainak és rendinek, az ezerhétszázhatvanegyedik évi Sz. Iván hava tizenhetedik napján eső Szent Háromság vasárnapjára, Pozsony szabad királyi városba hirdetett s ugyanott az ezerhétszázhatvanötödik esztendőben is folytatott országgyűlésen alkotott törvényczikkelyek».

latis eorum, penes benignam Suae majestatis sacratissimae resolutionem erutos, unanimique voto, et consensu, accedente benigna ejusdem annuentia conclusos, clementer acceptare, regiaque sua autoritate ratificare, et confirmare, ac tam ipsa benigne observare, quam per alios quoscumque observari facere dignetur.

ARTICULUS 1.

De personali regiae majestatis in regno hoc residentia.

Venerabundi agnoscunt status, et ordines regni singularem sacratissimae majestatis suae clementiam, maternumque affectum in eo, quod ad effectum articulorum 1. 1751. et 8. 1723. ardens, eorundem sacram majestatis suae personam frequentius in regno humillime venerandi desiderium, hac quoque vice demisse declaratum, benigne suscipiendo, in quantum aliarum haereditiarum ditionum suarum regiminis curae concesserint, in percharum hoc suum Hungariae regnum venire, augustaque sua praesentia eosdem fideles status, et ordines consolari clementer decreverit.

ARTICULUS 2.

De generalibus regni comitiis Budae celebrandis.

Ut comitia regni etiam in libera, regiaque civitate Budensi pro compendiandis regnicolorum sumptibus, quantum per temporum circumstantias licuerit, celebrentur, impertitam eatenus Suae majestatis sacratissimae resolutionem status, et ordines submissa devotione venerantur.

ARTICULUS 3.

De consilio locumtenentiali regio.

Consilio locumtenentiali regio in sua legali activitate permanente status, et ordines regni humillime confidunt, quod ubi circumstantiae admiserint, Sua majestas sacratissima effectum articuli 97. 1723. quoad dicti consilii ad medietulium regni translationem eosdem clementer consolari dignabitur.

ARTICULUS 4.

De conservatoribus sacrae regni coronae.

Utroque sacrae regni coronae conservatoris officio; altero quidem per excellentissimi ac illustrissimi domini comitis Antonii Grasalkovics in agazonum regalium magistrum promotionem; altero vero per mortem excellentissimi ac illustrissimi quondam domini comitis Nicolai Eszterházy recentius intercedentem va-

cante, erga benignam sacratissimae regiae majestatis candidationem excellentissimum, ac illustrissimum dominum comitem Leopoldum Pálffy ab Erdöd, insignis ordinis sancti Stephani regis apostolici magnae crucis equitem, comitatus Poseniensis perpetuum comitem, utriusque sacratissimae caesareae, et regio-apostolicae majestatis camerarium, et actualem intimum consiliarium, generalem campi mareschalum, unius legionis pedestris ordinis Hungaricae colonellum, et supremum caesareo-regiorum armorum per Hungariam praefectum, actu quoque officio isthoc ex provisione regia fungentem; excellentissimum item, ac illustrissimum dominum comitem Josephum Keglevics de Buzin, comitatus Tornensis supremum comitem, suae majestatis regio-apostolicae camerarium, actualemque intimum, et consilii locumtenentialis regii consiliarium; modo fato porro comite Josepho Keglevics, ante depositum juramentum demortuo, in locum ejusdem, stantibus his adhuc comitiis, erga praeviam alfatae suae majestatis sacratissimae candidationem, excellentissimum ac illustrissimum dominum comitem Joannem Csáky de Keresztszegh, perpetuum terrae Scepusiensis, ejusdemque nominis comitatus perpetuum, ac supremum comitem utriusque sacrae caesareae, et regio-apostolicae majestatis camerarium, actualemque intimum, et ad excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum consiliarium, et provincialis commissariatus directorem, velut ambos tam in se, quam antenatis suis de rege, et regno benemeritos, status et ordines regni, in conservatores sacrae coronae concordibus votis, et suffragiis elegerunt. Qui etiam juramentum superinde coram excellentissimo, ac illustrissimo domino comite Francisco Eszterházy de Ga-

határozása szerint származott, s egyező szavazattal és értelemmel, az ő kegyes jóváhagyásának hozzájárulásával hozott alábbi törvényczikkelyeket kegyesen elfogadni, s királyi hatalmával helybenhagyni és megerősíteni, és ugy maga kegyelmesen megtartani, mint minden mások által is megtartatni méltótlassék.

1. CZIKKELY.

A királyi felségnek az országban való személyes lakásáról.

Tiszteletteljesen elismerik az ország karai és rendei Ő szent felségének kiváló kegyelmét és anyai jóindulatát abban, hogy az 1751: 1. és 1723: 8. cikkelyek megvalósítására vonatkozó, ez alkalommal is hódolattal kifejezett abbeli óhajtásukat, mely szerint Ő felsége szerint Ő személyét gyakrabban aláztosan tisztelhessék az országban, kegyesen fogadván, kegyelmesen elhatározta, hogy a mennyiben más örökös birtokai kormányzásának gondjai engedendik, kedvelt Magyarországra fog jönni, s legmagasabb jelenlétével meg fogja örvendeztetni a hűséges karokat és rendeket.

2. CZIKKELY.

Az országgyűléseknek Budán való tartásáról.

Ő szent felségének az iránt megnyert határozatát, hogy az országgyűlések, a honlakosok költségeinek apasztása végett, a mennyire az idők körülményei engedik, Buda szabad királyi városban is tartassanak: a karok és rendek hódoló tisztelettel fogadják.⁽¹⁾

3. CZIKKELY.

A királyi helytartó-tanácsról.

A királyi helytartó tanács megmaradván a maga törvényes hatáskörében, alázatos bizodalommal remélik az ország karai és rendei, hogy Ő szent felsége, a nevezett tanácsnak, az 1723: 97. cikkely végrehajtásaképen, mihelyt a körülmények engedik, az ország központjára való áthelyezésével őket kegyelmesen megörvendeztetni méltóztatik.⁽²⁾

4. CZIKKELY.

Az ország szent koronája öreiről.

Az ország szent koronája mind a két örenek tiszte, az egyik ugyanis a nagyméltóságú és méltóságos gróf Grasalkovich Antal urnak főlovászmesterré lett előléptetése, a másik pedig nagyméltóságú és méltóságos néhai gróf Eszterházy Miklós urnak közelebb

történt elhalálózása következtében üresedésbe jutván: Ő királyi szent felségének kegyes kijelölése alapján az ország karai és rendei nagyméltóságú és méltóságos erdődi gróf Pálffy Lipót urat, a Szent István apostoli király jeles rendjének nagy kereszties vitézét, Pozsony vármegye örökös főispánját, mind a császári, mind az apostoli királyi szent felség kamarását és valóságos belső tanácsosát, tábornagyot, egy magyar gyalog ezred tulajdonosát és a császári királyi hadaknak Magyarországon főparancsnokát, a ki tényleg királyi megbizásból, e hivatalt eddig is viselte, továbbá nagyméltóságú és méltóságos buzini gróf Keglevich József urat, Torna vármegye főispánját, Ő királyi apostoli felségének kamarását, valóságos belső és a királyi helytartó-tanács tanácsosát; továbbá a most nevezett Keglevich József gróf az eskü letétele előtt elhalálózván, ennek helyébe, még ezen országgyűlés alatt fent nevezett Ő szent felségének előleges jelölése alapján, a nagyméltóságú és méltóságos keresztiszezghi gróf Csáky János urat, Szepes-föld örökös urát, s az ugyanazon nevű vármegye örökös főispánját, ugy a császári, mint az apostoli királyi szent felsége kamarását, valóságos belső és a méltóságos magyar királyi helytartó tanácsnál tanácsosát, valamint a tartományi biztonság igazgatóját, mindkettőjüket maguk és elődeik által a király és az ország iránt érdemeket szerzett férfiakat, a szent korona öreivé egyező akarattal és szavazatokkal megválasztották. A kik a felől nagyméltóságú és méltóságos galánthai gróf Eszterházy Fe-

(1) V. ö. 1458: XIII., 1471: I., 1498: XXV., 1498: L., 1635: LXXIX. t. cz.; az országgyűlésnek Pesten tartásáról v. ö. 1848: IV. t. cz. 1. §.

(2) A helytartótanács feloszlatásáról v. ö. 1848: III. t. cz. 6. §.

lantha, perpetuo in Frakno, comitatus Mosoni-
ensis supremo comite, utriusque sacrae caesareae
et regio-apostolicae majestatis camerario, actu-
alique intimo consiliario, per inclitum regnum
Hungariae aulae regiae, prout et insignis ordinis
sancti Stephani regis apostolici cancellario, et
magnaë crucis dicti ordinis equite, qua commis-
sario regio, ad hunc actum specialiter delegato,
praefatisque statibus, et ordinibus regni depo-
suerunt.

ARTICULUS 5.

De collatione officii personalis praesentiae regiae locumtenentis.

Juges inter gratias majestatis Suae sacratissi-
mae numerant status et ordines, quod humilli-
mum postulatum eorum quoad officium perso-
nalis praesentiae regiae in judiciis locumtenentis,
viris e statu equestri nobilium deligendis, con-
formitate articuli 6. anni 1751. vetustaque, et
approbatae consuetudinis regni porro quoque
conferendum, æquum esse benigne agnoscere
dignata sit.

ARTICULUS 6.

De honore baronatus regni, capitaneo turmae nobilium praetoriae addendo.

Annuit clementer Sua sacra caesarea, et regio-apostolica majestas, ut, donec
quis honore capitaneatus nobilis turmae praetoriae Hungaricae, ad custodiam
sacri corporis regii destinatae, per majestatem regiam ex nativis, ac praeci-
puiis familiis pro meritorum ratione denominandus fungetur, ipso facto regni
etiam baronatu, iisdemque, quibus reliqui regni barones fruuntur juribus,
praerogativis, et immunitatibus gaudeat, ordinemque praecedentiae juxta se-
nium collati officii, seu diplomatis. eatenus pari cum reliquis regni baronibus
modo, per cancellariam regiam hungarico-aulicam expediendi, inter reliquos
barones regni eundem ordinem observare solitos, habeat.

ARTICULUS 7.

De officio districtualis commissariatus Quinque-ecclesiarum restaurando.

Annuit clementer Sua majestas sacratissima, restauretur, et de ejus effectiva restauratione
ut officium districtualis commissariatus Quin-
que-ecclesiensis, pro sumptuum compendio, et
commoditate adjacentium comitatum denuo
illico post dietam, medio consilii locumtenen-
tialis regii tractetur.

ARTICULUS 8.

De jurisdictione militari in nobilium bona non exercenda.

Norma exercendae jurisdictionis militaris ad bona nobilitaria et civilia
decedentium officialium sensu articuli 38. anni 1741. neutiquam extensae,
conformitate legis ejusdem porro quoque observabitur.

rencz, Fraknó örökös ura, Moson vármegye főispánja, ugy a császári, mint az apostoli királyi szent felség kamarása és valóságos belső tanácsosa, a magyar királyi udvar, valamint a Szent István apostoli király jeles rendjének kancellárja és a mondott rend nagy keresztes vitéze, mint e cselekvényre külön kiküldött királyi biztos, meg az ország fent nevezett karai és rendei előtt, az esküt letették.⁽¹⁾

5. CZIKKELY.

A királyi személyes jelenlét helyettese tisztének adományozásáról.

Ő szent felsége iránti maradandó hálójokhoz csatolják a karok és rendek, hogy abbéli alkalmat kívánságuk jogosságát, mely szerint királyi személyes jelenléte törvénykezési helyettesének hivatalát⁽²⁾ az 1754: 6. cikkelylyel s az ország régi és jóváhagyott szokásával is megegyezőleg, a nemesek vitélő rendjéből származó férfiaknak adományozza, kegyesen elismerni méltóztatott.

6. CZIKKELY.

Az országzászlósi méltóság a nemes testőrség kapitányának megadatik.

Kegyelmesen jóváhagyta Ő császári és apostoli királyi felsége, hogy a mig valaki a király szent személye őrizetére rendelt magyar nemes testőrszű sereg kapitánysága tisztét, a királyi felség által a született magyar és előkelő családok közül érdemek alapján kinevezve viseli: azzal a zászlósuraságot is ugyanazon jogokkal, kiváltságokkal és szabadalmakkal együtt, melyekkel a többi országzászlósok élnek, birja és az ugyanazon egy rendbe soroztatni szokott többi zászlós urak között, az adományozott hivatal, vagyis a magyar királyi udvari kancelláriától a többi országzászlósokkal egyenlő módon kiálthatandó oklevél idősebbsege szerinti rangsort nyerje.⁽³⁾

7. CZIKKELY.

A pécsi kerületi biztossági hivatalnak visszaállításáról.

Ő szent felsége kegyelmesen beleegyezett, és hogy annak tényleges felállítására, hogy a kerületi biztossági hivatal Pécselt, a körültekintő vármegyék költségeinek apasztása, iránt az országgyűlés után a királyi helytartótanács a tárgyalást azonnal megindítsa.⁽⁴⁾

8. CZIKKELY.

Hogy katonai joghatóság a nemesek javai fölött ne gyakoroltassék.

Azon szabály, melynél fogva a katonai joghatóság gyakorlása, az 1741: 38. cikkely értelmében, az elhalt tisztnek nemesi és polgári javaira egyáltalában nem terjesztetett ki, ugyanazon törvénnyel megegyezőleg, továbbra is szem előtt tartandó lesz.

(1) V. ö. 1754: IV., 1790: VIII. t. cz.

(2) A királyi személynök hivatala.

(3) V. ö. 1885: VII. t. cz. 4. §. A) a) p.

(4) V. ö. 1807: XXVIII. t. cz.

www.libtool.com.cn ARTICULUS 9.

Nobiles a solutione nauti, etiam in trajectu Petrovaradiensi immunes sint.

Justum esse agnoscit sacra majestas regia, ut nobiles, et alii a telonio lege exempti, a solutione nauti etiam in trajectu Petro-Varadiensi immunes sint, modo eorum nobilitas, vel exemptio nota sit, aut fidedignis passualibus romonstretur: ut vero, quid solvi debeat, omnibus constare possit, pro transeuntium directione vectigal nauti, tam hic, quam in aliis teloniis juxta articulum 43. anni 1745. publice exponatur.

ARTICULUS 10.

De restauratione capituli Albensis.

Circa capituli Albensis post modernorum præpositi, et custodis decessum, vel mutationem, suscipiendam restaurationem, ad humillimas statuum et ordinum preces, resolvit clementer majestas Sua, quod pro suo tuendæ, ac propagandæ veræ religionis zelo, benigne provisura sit.

ARTICULUS 11.

De locis credibilibus, et eorum obligatione.

Justum, et conveniens esse agnoscit majestas sua sacratissima, ut loca credibilia, ad exactam literalium instrumentorum in archivo suo existentium registrationem adstringantur, necessariaque eatenus via consilii locumtenentialis regii disponantur; annuente porro benigne majestate sua decernitur, ut personæ capitulares, vel conventuales, ad exigentiam patriæ gnari sint, ergaque mandata requisitoria ad mentem articuli 43. anni 1723. isthic renovati literas sub poena toties quoties contraventum fuerit, quingentorum florenorum extradare teneantur, et id ipsum etiam ad comitatus (quorum archiva inspicere et visitare supremis eorum comitibus, et universitatibus ex officio incumbit) extendatur.

ARTICULUS 12.

De literis ex archivo camerali extradandis, et ex Polonia rehabendis.

Benigne consensit Sua majestas sacratissima, ut literæ suæ regnicolas concernentes, sive vero ad archivum regni, aut palatinalæ spectantes, in quantum ad manus camerales devenerunt, suo modo exquirantur, et quæ jura fisci regii non respiciunt, iis ad quos pertinent, et respective ad prædicta duo archiva extradentur. Ubi porro testimonium authenticum oppidi Podoliensis, de literarum ad manus suas receptione sonans, cujus status, et ordines in postulato suo meminerunt, submissum fuerit, de earum effectiva restitutione Sua majestas sacratissima in cohærentia articuli 45. 1723. necessaria dispositura est.

www.libtool.com.cn

9. CZIKKELY.

A nemesek a révvám fizetése alól a péterváradí révén is mentesek legyenek.

Igazságosnak ismeri el a királyi szent felsége, hogy a nemes és a vám alól törvényesen kivett más személyek, a révvám fizetése alól a péterváradí néven is mentesek legyenek, csak hogy nemességök vagy mentességök ismeretes legyen, vagy hitelt érdemlő utlevél-

lel bizonyíttassék. Hogy pedig mindenki tudhassa, mit kelljen fizetni: az átkelők tájékozása végett a vámdíj, ugy ítt, mint más vízi vámnoknál, az 1745. évi 45. cikkely szerint, nyilvánosan kitéttessék.

10. CZIKKELY.

A székesfehérvári káptalan átalakításáról.

A karok és rendek alázatos kérésére kegyelmesen határozta Ő felsége, hogy azon buzgóságához képest, mellyel az igaz vallás védelme és terjesztése iránt viseltetik, kegyesen gondoskodni fog a székesfehérvári káptalannak a mostani prépost és őr halála vagy változása után leendő átalakításáról.⁽¹⁾

11. CZIKKELY.

A hiteles helyekről s kötelezettségükről.

Igazságosnak és illendőnek ismeri Ő szent felsége, hogy a hiteles helyek a levéltárakban létező irományok pontos lajstromozására szorításának, s az a végett szükséges intézkedések a helytartó tanács utján tétlessenek meg. Ő felsége kegyes beleegyezésével határozatlik továbbá, hogy a káptalani vagy a conventi személyek az ország törvényei által megírvánt törvényes számmal, s a hazai tör-

vényekben és nyelvben jártasak legyenek, és az itt megírvított 1723. évi 43. cikkely értelmében, a leveleket kiadni köteleztessenek, még pedig annyiszor, a hányszor ellenkezőleg tesznek, ötven forint büntetés alatt; és ez terjesztessék ki a vármegyére is (melyeknek levéltárait felügyelet alatt tartani és megvizsgálni, főispánjaiknak és a közönségnek hivatalos köteletségükben áll).⁽²⁾

12. CZIKKELY.

A kamarai levéltárból kiadandó és a Lengyelországból visszazszerzendő oklevelekről.

Kegyelmesen beleegyezett Ő szent felsége, hogy a honlakosokat érdeklő levelei, vagy a melyek az országos vagy a nádori levéltárat illetik, a mennyiben kamarai kézre kerültek, annak módja szerint kerestessenek ki; és a melyek nem érintik a királyi ügyész jogait, adassanak ki azoknak, a kiket illetnek, s illetőleg az említett két levéltárnak. Midőn továbbá Podolin városnak a levelek kézhez vételéről szóló hiteles bizonyítványa, melyről a karok és rendek kiválmukban megemlékeztek, utólag beküldetük: Ő szent felsége azon levelek tényleges visszaadása iránt az 1723: 45. cikkelyből folyólag meg fogja tenni a szükséges intézkedéseket.

(1) V. ö. Hk. II. R. 21. cz.

(2) V. ö. 1734: XXV., 1807: XIV. t. cz.

www.libtool.com.cn ARTICULUS 13.

De foundationibus Szirmaiana, Hrabovszkiana, et Lövenburgiana.

Intuitu foundationum Szirmaianæ, et Hrabovszkianæ ad claritatem deducendarum, finita mox diæta oportuna semet sua via, ad exigentiam articuli 70. 1723. et 17. 1729. disposituram, in Lövenburgiana vero foundatione, in qua actu etiam aliqui patriæ hujus filii intertenuerunt, ut ex majori fundi incremento plures etiam similes successive alantur, et erudiantur, se juxta articulum 21. 1751. provisuram, Sua majestas sacratissima benigne resolvere dignata est.

ARTICULUS 14.

De decimis Scepusiensibus.

Controversia comitatus Scepusiensis ratione decimarum cum clero habita, ad forum productionis privilegiorum, sacra majestate Sua clementer annuente, remittitur.

ARTICULUS 15.

De redemptione castri Lublyó, et XIII. oppidorum Scepusiensium.

Articuli quoad redemptionem castri Lublyó, et 13. oppidorum Scepusiensium hactenus conditi, accedente benigno annutu regio confirmantur, et quemadmodum hactenus intuitu eorum, quantum fieri potuit, actum fuit, ita imposterum quoque actum iri Sua majestas sacratissima status, et ordines clementer affidat.

ARTICULUS 16.

De differentiis, quoad limites regni cum vicinis provinciis finaliter terminandis.

Circa differentias finitimas regni, cum vicinis provinciis, acta commissionum parte in ea, qua per commissarios finaliter relata essent, Sua majestas sacratissima sibi demisse referri faciet, benignamque suam desuper impertietur resolutionem, utque residuæ etiam ejusmodi controversiæ omni meliori modo in emolumentum, et tranquillitatem regni componantur, pro regio suo munere dispositura est; ac insuper id quoque benigne admittit, ut comitatus Maramarosiensis, in puncto differentiarum limitanearum, cum districtu Transylvanico Bisztricensi vigentium, reflexiones suas, quas contra literas adjudicatorias Rákóczianas, ac in iis fundatum commissionale judicium habet, coram commissione ad faciem loci exmissa, exponere possit, eademque pro elargienda eatenus resolutione regia per memoratam commissionem humillime referantur. Siquidem vero commissarii ad revidendas, et terminandas finitimas regni hujus cum vicinis provinciis controversias, in articulo 25. anno 1751. denominati, partim medio tempore emortui essent, partim vero alias ob causas, et rationes ab hoc munere obeundo impedirentur, proinde in locum demortuorum, et quocunque modo impeditorum, aliis constitutis, in præmissum metarum finitimarum rectificationis finem, Sua majestate sacratissima benigne annuente, sequentes, denuo per status, et ordines denominatur commissarii, et quidem versus Austriam: excellentissimus, ac illustrissimus dominus comes Paulus Balassa de Balassa-Gyarmath, comitatus Gömöriensis supremus comes, utriusque sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis camerarius, actualis intimus, et excelsi consilii regii locumtenentialis consiliarius, ac per regnum Hungariæ pincernarum regaliū magister; excellensissimus, ac illustrissimus dominus comes Joannes Nepomucenus Erdódy de Monyorókerék, Montis Claudii et comitatum Varasdinensis perpetuus, Zoliensis vero supremus comes, utriusque

www.libtool.com 13. CZIKKELY.

A Szirmay, Hrabovszky- és Löwenburg-féle alapítványokról.

Ő szent felsége elhatározni méltóztatott, hogy a Szirmay- és Hrabovszky-féle alapítványok tisztaba hozása iránt majd az országgyűlés végződésével, alkalmas uton az 1723 : 70. és 1729 : 17. czikkely értelmében, intézkedni fog; arról pedig, hogy a Löwenburg-féle alapítványnak, a melyen jelenleg is néhány magyar fiu tartatik, nagyobb gyarapodásából fokozatosan ugyanolyanok többen is nyerjenek táplálást és oktatást, az 1751 : 21. törvényczikk szerint kegyes gondoskodással lesz.

14. CZIKKELY.

A szepesi dézsmáról.

Szepes vármegyének a tized ügyében a kegyelmes beleegyezésével, a kiváltságfelpapsággal folyó vitája, Ő szent felségének mutató bíróságához tétetik át.

15. CZIKKELY.

Lubló vár és a 13 szepesi város visszaváltásáról.

Az eddigelé Lubló vára és a 13 szepesi város visszaváltására nézve alkotott törvényczikkek, a királyi kegyes jóváhagyás hozzájárulásával megerősítettek; s Ő szent felsége kegyelmesen biztosítja a karokat és rendeket, hogy a mint eddig azok tekintetében minden megtörtént, a mi lehetséges volt, úgy jövőben is meg fog történni.⁽¹⁾

16. CZIKKELY.

Az ország határai iránt a szomszéd tartományokkal főnforgó villongások végleges elintézéséről.

Az ország határai iránt a szomszéd tartományokkal fenforgó vitákra nézve, Ő szent felsége, a bizottságoknak munkálatait azon részükben, a melyről a biztosok végleges jelentést tettek, maga elé fogja terjesztetni, és felőlük kegyes határozatát közölni fogja; és hogy a még elintézetlen efféle villongások is jó szerrel, az ország hasznára és megnyugvására, kiegyenlítettessenek, királyi tisztjéhez képest intézkedni fog, s azt is kegyelmesen megengedi, hogy Máramaros vármegye a Besztercze erdélyi kerülettel fenforgó határvillongások tárgyában, a maga észrevételeit, megfontolva a Rákóczy-féle itélőlevél és az arra alapított bizottsági határozat ellen felhozni akar, a helyszínére kiküldött bizottság előtt kifejtthesse, és hogy azokról a királyi végzés kiyerése végett, a nevezett bizottság alázatos jelentést tegyen. Mivel pedig az ország határai iránt a szomszéd tartományokkal fenforgó viták megvizsgálására és befejezésére az 1751 : 25. czikkelyben kinevezett biztosok részint időközben elhaltak, részint pedig más okok és körülmények által e tisztök teljesítésében akadályozták: annál fogva az elhalálozottak és a bármiképen akadályozottak helyébe mások állittatván, Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával, az országhatárok megigazitásának említett céljából a karok és rendek által újból a következők neveztetnek biztosokul; még pedig Ausztria felé: nagyméltóságú és méltóságos balassagyarmathi gróf Balassa Pál ur, Gömör vármegye főispánja, ugy a császári, mint az apostoli királyi szent felség kamarása, valóságos belső és a méltóságos királyi helytartó tanács tanácsosa, és magyarországi főpohárnokmester, nagyméltóságú és méltóságos monyorókeréki gróf Erdődi Nep. János ur, Monoszló örökös ura, s Varasd örököse, Zólyom vármegye

(1) V. ö. 1751: XL t. cz. A visszacsatolás Lengyelországnak 1772-ben történt első fölöstásakor következett be.

sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis camerarius, actualis intimus, et excelsi consilii locumtenentialis regii, nec non excelsæ cameræ regni Hungarico-aulicæ consiliarius; dominus Ladislaus Kvássay de Eadem, vice-palatinus, et sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis consiliarius; dominus Antonius Vörös, officii personalis præsentiae regiae in judiciis locumtenentiae magister proto-notarius; dominus Andreas Nedeczky, de Eadem, tabulæ regni judicariæ assessor; dominus Joannes Jeszenák, sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis consiliarius, et Posoniensis, Soproniensis, ac Mossoniensis comitatum vice-comites. Versus Moraviam: illustrissimus dominus Joannes Balassa de Balassa-Gyarmath, sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis camerarius, ac ad excelsum consilium locumtenentiale regium consiliarius; illustrissimus, ac reverendissimus dominus Josephus Carolus Zbisko de Kis-Kolacsin, episcopus Tinniniensis, præpositus Scepusiensis, sacræ cæsareæ et regio-apostolicæ majestatis consiliarius, et excelsæ tabulæ septem-viralis assessor; ill. dominus comes Joannes Tolvay de Köpösd, eques auratus, et ejusdem excelsæ tabulæ septem-viralis assessor; dominus comes Josephus Nyáry de Bedeg; dominus Emericus Bossány de Nagy-Bossány, vice-judex curiæ regni; dominus Carolus Majthényi de Kesselökd, judicatus curiæ regni magister proto-notarius; dominus Paulus Batta de Váttha, tabulæ regni judicariæ assessor, et comitatum Nitriensis, ac Trenchiniensis vice-comites. Versus Silesiam: illustrissimus dominus comes Joannes Illésházy de Eadem comitatum Trenchiniensis, et Lyptoviensis supremus, et perpetuus comes, sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis camerarius, et ad excelsum consilium regium locumtenentiale consiliarius; ill. dominus Baro Laurentius de Réva, comitatus Thurocziensis perpetuus supremus comes; reverendissimus dominus Josephus Baizáth, abbas b. m. v. de Szászvár, ecclesiæ metropolitanae Strigoniensis canonicus, archi-diaconus Comaromiensis, et tabulæ regni judicariæ prælatus; dominus Ladislaus Kvássay de Eadem, vice-palatinus, et sacræ cæsareæ et regio-apostolicæ majestatis consiliarius; dominus Paulus Szlávy, officii personalis præsentiae regiae in judiciis locumtenentiae magister proto-notarius; dominus Emericus Ordódy de Eadem, et in Lieszko, tabulæ regni judicariæ assessor, cum comitatu Trenchiniensis vice-comite. Versus Styriam: excellentissimus, ac illustrissimus dominus comes Emericus de Bathyán, perpetuus in Nemet-Ujvár, utriusque sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis camerarius, actualis intimus consiliarius, excelsæ tabulæ septem-viralis assessor, et per regnum Hungariæ dapiferorum regalum magister; ill. dominus comes Eme-

ricus Eszterházy de Galantha, sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis camerarius, generalis campi vigiliarium præfectus, et unius legionis equestris ordinis Hungaricæ colonellus; ill. dominus comes Ludovicus Erdódy de Monyorókerék, Montis Claudii, et comitatus Varasdiensis perpetuus comes, sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis camerarius, et regiminis inferioris Austriæ consiliarius; dominus Paulus Kiss, cathedralis ecclesiæ Veszprimiensis præpositus major, et canonicus; dominus Paulus Nagy de Felső-Bük, magister proto-notarius palatinus, sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis consiliarius; dominus Ladislaus Pászthory, tabulæ regni judicariæ assessor, nec non comitatum Castriferrei, et Szaladiensis vice-comites. Versus Styriam et Carnioliam, ex parte Croatiae: excellentissimus, illustrissimus, ac reverendissimus dominus Franciscus Thauszi, episcopus Zagradiensis, abbas b. m. v. de Thopuszka, perpetuus comes de Berzenze, utriusque sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis actualis intimus consiliarius; illustrissimus, ac reverendissimus dominus Josephus Antonius Chiolnich de Chiolka episcopus Bosnensis, seu Diakovariensis, comitatus Posegiensis supremus comes, sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis consiliarius; excellentissimus, ac illustrissimus dominus comes junior Adamus de Bathyán, perpetuus in Nemet-Ujvár, comitatus Castriferrei perpetuus, ac supremus comes, sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis camerarius, consiliariusque actualis intimus, generalis campi mareschalli locumtenens, et unius legionis pedestris ordinis Hungaricæ colonellus; dominus Joannes Busán, sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis consiliarius, regnorumque Dalmatiæ, Croatiae, et Sclavoniæ vice-banus; dominus Nicolaus Skerlec de Lomnica, regnorum Dalmatiæ, Croatiae, et Sclavoniæ magister proto-notarius, sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis consiliarius, ac comitatum Varasdiensis, et Zagradiensis vice-comites. Versus Poloniam: excellentissimus, illustrissimus, ac reverendissimus comes Carolus Eszterházy de Galantha, perpetuus in Frakno, episcopus Agriensis, comitatum Heves, et exterioris Szolnok articulariter unitorum supremus, ac perpetuus comes, utriusque sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis actualis intimus consiliarius; excellentissimus, ac illustrissimus dominus comes Joannes Barkóczy de Szala, comitatus Szabolcensis supremus comes, sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis camerarius, et actualis intimus consiliarius; excellentissimus, ac illustrissimus dominus baro Franciscus Dóry de Jobaháza, eques auratus, comitatus Zempliniensis supremus comes, utriusque sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis camerarius, et actualis

főispánja, egy a császári, mint a királyi apostoli szent felség kamarása, valóságos belső és a méltóságos királyi helytartó tanács, nemkülönbén a méltóságos magyar királyi udvari kamara tanácsosa; kvassói Kvassay László ur, alnádor és a császári s apostoli királyi szent felség tanácsosa; Vörös Antal ur, királyi személynöki ítélőmester; nedeczey Nedeczky András ur, a királyi ítélő tábla ülnöke; Jeszenák János ur, a császári és apostoli királyi szent felség tanácsosa; meg Puszony, Sopron, Moson vármegyék alispánjai. Morvaország felé: méltóságos balassagyurmathi gróf Balassa János, a császári és apostoli királyi szent felség kamarása, és a méltóságos királyi helytartó tanács tanácsosa; méltóságos és főtisztelendő kis-kolacsini Zbiskó József Károly ur, tinnini püspök, szepesi prépost, a császári és apostoli királyi szent felség tanácsosa és a méltóságos hétszemélyes tábla ülnöke; méltóságos köpesdi gróf Tolnay János ur, aransarkantus vitéz és a méltóságos hétszemélyes tábla ülnöke; bedegi gróf Nyáry József ur; nagy-bossányi Bossányi Imre ur, alországbiró; kesselkői Majthényi Károly ur, országbirói ítélőmester; vatthai Batta Pál ur, a királyi ítélő tábla ülnöke; meg Nyitra s Trencsén vármegyék alispánjai. Sziléczia felé: méltóságos illesházi gróf Illesházy János ur, Trencsén és Liptó vármegyék örökös főispánja, a császári és apostoli királyi szent felség kamarása, és a méltóságos helytartó tanács tanácsos; mélt. báró Révay Lőrincz ur, Turóc vármegye örökös főispánja, főtisztelendő Bajzath József ur, a szászvári B. Sz. Sz. apátja, az esztergomi érseki egyház kanonokja, komáromi főesperes, és a királyi ítélő tábla főpapi ülnöke; kvassai Kvassay László ur, alnádor és a császári és apostoli királyi szent felség tanácsosa; Szláv Pál ur, királyi személynöki ítélőmester; ordodi és lieszkői Ordódy Imre ur, a királyi ítélő tábla ülnöke, Trencsén vármegye alispánjával együtt. Styria felé: nagyméltóságú és méltóságos gróf Batthyány Imre ur, Német-Ujvár örökös ura, a császári és apostoli királyi mindkét szent felség kamarása, valóságos belső tanácsos, a méltóságos hétszemélyes tábla ülnöke, és Magyarországon főasztalnokmester; mélt.

galánthai gróf Eszterházy Imre ur, a császári és apostoli királyi szent felség kamarása, vezérőrnagy és egy magyar lovas rendű ezred tulajdonosa; mélt. monyorókeréki gróf Erdődy Lajos ur, Monoszló és Varasd vármegye örökös főispánja, a császári és apostoli királyi szent felség kamarása és Alsó-Ausztria kormánytanácsosa; Kiss Pál ur, a veszprémi székesegyház nagy prépostja és kanonokja; felsőbükki Nagy Pál ur, nádori ítélőmester, a császári és apostoli királyi szent felség tanácsosa; Pászthory László ur, a királyi ítélő tábla ülnöke; valamint Vas és Zala vármegye alispánjai. Styria és Karniölia felé: Horvátország részéről: nagyméltóságú, méltóságos és főtisztelendő Tauszi Ferencz ur, zágrábi püspök, a topuszkai B. Sz. Sz. apát, Berzence örökös főispánja, a császári és apostoli királyi mindkét szent felség valóságos belső tanácsosa; méltóságos és főtisztelendő chiolkai Chiolnich József Antal boszniai vagy diakovári püspök, Pozsega vármegye főispánja, a császári és apostoli királyi szent felség tanácsosa; nagyméltóságú és méltóságos ifjabb gróf Batthyány Ádám, Német-Ujvár örökös ura, Vas vármegye örökös főispánja, a császári és apostoli királyi szent felség kamarása és valóságos belső tanácsosa, altábornagy és egy magyar nyalog rendű ezred tulajdonosa; Busán János ur, a császári és apostoli királyi szent felség tanácsosa, Dalmát-, Horvát-, Szlavonországon albánja; lomniczai Skerlecz Miklós ur, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországon ítélőmestere, a császári és apostoli királyi szent felség tanácsosa; meg Varasd s Zágráb vármegyék alispánjai. Lengyelország felé: nagyméltóságú, méltóságos és főtisztelendő galánthai gróf Eszterházy Károly Fraknó örökös ura, egri püspök, Heves és Külső-Szolnok törvényesen egyesült vármegyék örökös főispánja, a császár és apostoli királyi mindkét szent felség valóságos belső tanácsosa; nagyméltóságú és méltóságos Szalai gróf Barkóczy János ur, Szabolcs vármegye főispánja, a császári és apostoli királyi szent felség kamarása és valóságos belső tanácsosa; nagymélt. és méltóságos jobaházi báró Döry Ferencz, aransarkantus vitéz, Zemplén vármegye főispánja, a császári és apostoli királyi mindkét szent felség kamarása s valóságos

intimus consiliarius, et excelsa tabula septem-viralis assessor; dominus Carolus Majthényi de Kesselökö, iudicatus curiae regiae magister proto-notarius; dominus Carolus Dobay de eadem, tabulae regiae iudicariae assessor; dominus Paulus Tiszta, sacrae caesareae, et regio-apostolicae maiestatis consiliarius, comitatumque Trenchiniensis, Zempliniensis, Sárosiensis, Ungvariensis, Scepusiensis, Arvensis, Bereghiensis, et Maramarosiensis vice-comites. Versus Transylvaniam: illustrissimus dominus comes Antonius Károly de Nagy-Károly, ordinis militaris regio-Theresiani eques, comitatus Szathmáriensis supremus comes, utriusque sacrae caesarae, et regio-apostolicae maiestatis camerarius, generalis campi vigilarum praefectus, unius legionis pedestris ordinis Hungaricae colonellus, et excelsa tabula septem-viralis assessor; ill. dominus baro Carolus Barkóczy de Szala, sacrae caesarae, et regio-apostolicae maiestatis camerarius, et tabulae regiae iudicariae baro; dominus Paulus Szlavy, officii personalis praesentiae regiae in iudiciis locumtenentiae magister proto-notarius; dominus Joannes Biró, tabulae regiae iudicariae assessor; dominus Stephanus Andrásy de Sikló, tabulae districtualis Trans-Tybscanae assessor ac comitatum Szathmáriensis, Bihariensis, Maramarosiensis, Aradiensis, Zarandiensis, medioeris Szolnok, et Krasznensis vice-comites. Qui quidem serie praemissa denominati regni commissarii, praescriptum articulo 39. anni 1745. 17. 1723. et 26. 1754. exacte observaturi, normamque, et methodum eorum in procedendo, effectuandorumque effectuone secuturi, praetactas metales differentias, pro concilianda regnicolarum cum aecolis vicinarum provinciarum quiete, tranquillaque territoriorum ab utrinque possessione, optato tandem fine terminabunt, in casum mortis, vel legitimi nefors impedimenti aliquorum ex praerecessitis commissariis alios substituendi, autoritate penes comitem regni palatinum ultra permanente.

ARTICULUS 17.

De differentiis inter comitatum Bereghiensem, et dominia Munkács, ac Szent-Miklós terminandis.

Erga querimoniam comitatus Bereghiensis contra dominia Munkács, et Szent-Miklós sibi ingremiata positam, Sua maiestas sacratissima habita etiam reflexione articulo 63. 1723. et 24. 1637. conformiter ad articulum praesentis diatae 21. clementer resolvere dignata est, ut negotium hocce conclusa praesenti diata, via consilii locumtenentialis regii illico investigetur, et discutatur, ac demum pro justo et

aequo, benigna caesareo-regia accedente resolutione definiatur.

ARTICULUS 18.

De telonio Budensi.

Quoad telonium regium Budense, et respective etiam alia speciali constitutione articulo 13. et 15. anni 1723., 91. 1745., ac 28. 1744. renovata, de excessibus eatenus per status et ordines detectis, Sua maiestas sacratissima finita praesenti diata investigationem institui, et de eorum correctione sua via debite provideri curabit.

ARTICULUS 19.

De fluvio Grano navigabili reddendo.

Benigne annuit sua maiestas sacratissima, ut ad effectum articuli 15. anni 1723. fluvius etiam Granus navigabilis reddatur, et consilium locumtenentiale regium, finita mox diata negotium isthoc modalitate articuli 14. anni 1745. in effectum deduci faciat.

ARTICULUS 20.

De abusibus civium Quinque-ecclesiensium.

Ad tollendas in civitate episcopali Quinque-ecclesiensi, ac aliis etiam in locis introductas illegales a lignis, aliisque naturalibus, ac victualibus per locorum vicinorum incolas eo advehi solitis exactiones et abusos, sacratissima regia maiestate benigne annuente, articulus 63. anni 1745. alique in eo citati cum poena violentiae contra excedentes ibidem statuta, exacte observandi renovantur.

ARTICULUS 21.

De publicis comitatus oneribus, per loca comitatibus ingremiata aequaliter ferendis.

Quemadmodum omnium locorum comitatus ingremiatorum incolae, publicae contributioni subjectiva proportione facultatum suarum aequaliter ad ferenda publica onera, et per consequens ad domesticam comitatum casam concurrere debent, ita, ut districtus etiam Tybscanus, una cum oppido Szent-Maria, actu comitatus Baesiensi incorporatus, atque adeo ad mentem articulo 63. et 90. anni 1723. dispositioni ejusdem comitatus, signanter etiam quoad dislocationes, praestationes, vecturas, ac alia publica, servitium principis, et contributionalia aequae, ac ipsius comitatus

belső tanácsosa és a méltóságos hétszemélyes tábla ülnöke; Kesselői Majthényi Károly ur, országbírói ítélőmester; Dobói Dobay Károly ur, a királyi ítélő tábla ülnöke; Tiszta Pál ur, a császári és apostoli királyi szent felsége tanácsosa, meg Trencsén, Zemplén, Sáros, Ung, Szepes, Árva, Bereg és Máramaros vármegyék alispánjai. Erdély felé: méltóságos Nagykárolyi gróf Károlyi Antal ur, a királyi Terézia katonai rend vitéze, Szatmár vármegye főispánja, a császári és apostoli királyi mindkét szent felség kamarása, vezérőrnagy, egy magyar gyalog rendű ezred tulajdonosa, és a méltóságos hétszemélyes tábla ülnöke; mélt. Szalai báró Barkóczy Károly ur, a császári és apostoli királyi szent felség kamarása, és a királyi ítélő tábla zaslósa; Szilágy Pál ur, a királyi személynői hivatal ítélőmestere; Biró János ur, a királyi ítélő tábla ülnöke; Siklói Andrassy István ur, a tiszántuli kerületi tábla ülnöke; meg Szatmár, Bihar, Máramaros, Arad, Zaránd, Közép Szolnok és Kraszna vármegyék alispánjai. A mely az előre bocsátott rendben kinevezett biztosok az 1745. évi 37., 1723:17. és 1751:26. törvénycikkelyek rendelkezését szorosan szem előtt tartván, s azoknak szabályát és módját az eljárásban és a foganatosítandók foganatosításában követvén, és említett határvillongásokat, a honlakosok és a szomszéd tartományok lakói békeségének helyreállításával és területeiknek mindkét részről nyugodalmas birtoklásával, valahára kívánt befejezésre fogják juttatni; továbbra is fölmaradván a nádorispán urnak az a hatalma, hogy az elősorolt biztosok valamelyikének elhalozása vagy netaláni törvényes akadályoztatása esetére másokat helyettesithessen.

17. CZIKKELY.

A Bereg vármegye, meg a munkácsi és szent-miklósi uradalmak közt fősforgó viták elintézéséről.

Bereg vármegyének a kebelében fekvő munkácsi és szentmiklósi uradalmak ellen előterjesztett panaszára nézve Ő szent felsége, tekintettel az 1723:63. és 1687:24. cikkelyekre is, a mostani országgyűlés 21. cikkelyével meg egyezően, kegyelmesen határozni méltóztatott, hogy ez az ügy a jelen országgyűlés berekesztésével, a királyi helytartó-tanács útján azonnal megvizsgáltván és tisztába hozatván, végül a császári királyi kegyes jóváhagyás hozzájárulásával, az igazság és méltányosság szerint fejeztessék le.

18. CZIKKELY.

A budai vízi vámról.

A budai királyi vizivám s illetőleg az 1723. évi 13. és 15., 1715:91. és 1741:28. cikkelyek rendelkezése szerint megújított más vámok dolgában is, a karok és rendek által földerített kihágások felől, a mostani országgyűlés bevégeztével Ő szent felsége vizsgálatot rendelni, és a kihágások megszüntetéséről gondoskodni méltóztatik.

19. CZIKKELY.

A Garam folyó hajózhatóvá tételéről.

Ő szent felsége kegyesen beleegyezett, hogy az 1723. évi 15. cikkely foganatosítása végett a Garam folyó is hajózhatóvá létesse, és a királyi helytartó tanács az országgyűlés berekesztése után, ezt az ügyet az 1751. évi 14. cikkely utasítása szerint foganatba vétesse.

20. CZIKKELY.

A pécsi polgárok visszaéléseiről.

Pécs püspöki városban s más helyeken is, a szomszédos helységek lakosai által oda bevitetni szokott fára s egyéb természeti és élelmi czikkekre kivetett törvénytelen zsarolások és visszaélések megszüntetésére, Ő királyi szent felsége kegyes jóváhagyásával az 1715:63. és más abban idézett cikkelyek, az erőszaknak a kihágókra ugyanott megszabott büntetésével együtt, pontosan megtartandókul megerősítetnek.

21. CZIKKELY.

Hogy a vármegyék közterheit a vármegyékbe kebelezett helységek is egyenlően viseljék.

Mivelhogy a vármegyébe kebelezett minden helység lakosai, kik a közadózásnak alávetvők, vagyoni képességek arányában a közterhek viseléséhez s következőleg a vármegye házi pénztárához egyenlően tartoznak hozzájárulni: azért Ő szent felségének kegyes jóváhagyásával végeztetik, hogy a tényleg Bács vármegyébe kebelezett s az 1723. évi 63. és 90. cikkelyek értelmében azon vármegye rendelkezésének, jelesül a beszállásokra, szolgáltatásokra, fuvarozásokra, valamint egyéb köz- és adózási dolgokra, a fejedelem szol-

negotia concernentia subjectus, proportionate ad modo dicti comitatus cassam quoque domesticam contribuat, benigno suæ majestatis sacratissimæ accedente consensu statuitur.

ARTICULUS 22.

De expensis ad legationes Turcicas per nonnullos comitatus factis.

Intuitu refusionis sumptuum, in legationes turcicas expensorum, comitatus prætendentes ad eorundem sumptuum liquidationem, post diætam, via consilii locumtenentialis regii instituendam, Sua majestate sacratissima benigne admittente, inviatur.

ARTICULUS 23.

De prætensione comitatus Jaurinensis.

Comitatus Jaurinensis, ut intuitu prætensionis suæ juxta dispositionem articuli 15. anni 1745. cum probis sufficientibus ad majestatem regiam medio consilii locumtenentialis regii humillime recurrat, Sua majestate id ipsum benigne resolvente inviatur.

ARTICULUS 24.

De re vestiaria militiae Hungaricae.

Resolvit porro clementer summefata majestas regia, ut res vestiaria pro militia Hungarica, dummodo in eodem pretio, et qualitate, prout ex aliis provinciis haberi possit, in Hungaria quoque, et partibus eidem annexis per eos, quibus incumbit, perficiatur.

ARTICULUS 25.

De militia ad possessionem Verecske excubante.

Ne plebs contribuens comitatus Beregiensis, per militiæ ad possessionem Verecske in eodem comitatu existentem, sine impediendæ prævaricationis salis excubantis, conservationem, quoquo modo gravetur, sacra majestas sua onera conservationis illius in ærarium suum camerale clementer assumere dignata est.

ARTICULUS 26.

De pupillis.

Quoniam frequentius hactenus observatum est, salutarem articuli 68. 1715. provisionem circa pupillos factam, debito effectu plerumque ideo destitui, quod agnati, aut cognati, obitum parentum proles minores relinquentium, magistratui comitatensi ad exigentiam ejusdem articuli notificare intermittant, taliterque tam inventatio substantiæ, quam reliquæ consecutiæ necessariae dispositiones negligantur, aut in longius tempus cum dispendio pupillorum differantur.

Itaque Sua majestate sacratissima clementer annuente, eidem articulo addendum statuitur, ut in futurum non expectata agnatorum, aut cognatorum insinuatione, comitatus illico inventationem substantiæ pupillaris (iisdem nihilominus agnatis, aut cognatis, qui ad manum haberi possunt, adhibitis) ad mentem præcitatæ legis accurate peragi faciant, ac tutores, nisi eatenus pupillis alioquin provisum fuerit, ad officium gerendæ tutelæ habiles, et capaces constituant; in casu autem illo, si bona in pluribus comitatibus situarentur, conformitate tituli 145. p. I. constituat comitatus ille, in quo orphani residentiam suam possessionariam habent; nihilominus auctoritate regia, ac palatinali quoad dativas tutelæ, etiam in locum naturalium, in casu malæ administrationis judicialiter comperiendæ, substituendas, ad mentem quoque præcitati articuli 68. ulterius in salvo permanente.

Ne autem emendandis iis, quæ in administratione substantiæ pupillaris, et signanter capitalium, si quæ forent elocatione, tutores dispendiose agerent, remedia sero adhibeantur.

Tutores ad exigentiam articuli 32. 1659. et ibidem citati 24. 1655. rationibus obnoxii singulis annis coram comitatu illo, in quo bona pupillaria situantur, vel si bona pluribus comitatibus adiaceant, in comitatu illo, per quem tutores constituti sunt, rationes accurate reddere, magistratus vero pariter easdem singulis annis revidere teneantur, ac ne hujus salutaris dispositionis effectuatio, ob defectum mercedis laborum intermitteretur, tam revisoribus rationum tutorialium, quam etiam inventarii, et descriptionis confectoribus, moderata diurna ex proventu bonorum pupillarum, juxta consuetam limitationem dependantur.

Demum ut pupilli honestis liberalium artium studiis, statui suo convenientibus, a judicio magistratus comitatensis determinandis, operam impendant, idoneis moderatoribus domesticis utantur, ac in virtute, et moribus profectum faciant, tutores constituti, diligenter cu-

gizát és a vármegyét illető ügyekre nézve alávetett tiszai kerület is, Szent-Mária várossal együtt, a mondott vármegye házi pénztárába szállék. (1)

22. CZIKKELY.

Nemely vármegyéktől a török követésekre tett költségekről.

A török követésekre kiadott költségeik megtérítése tekintetéből, az ez iránt kérvényező vármegyék ez országgyűlés után, költségeiknek a királyi helytartó tanács útján kezdő felszámítására, Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával utasítottak.

23. CZIKKELY.

Győr vármegye követeléséről.

Győr vármegye, Ő felsége kegyes határozatával utasítottak, hogy az 1745: 15. cikkely rendelkezése szerinti követelése tárgyában, elegendő bizonyítékokkal felszerelve, a királyi helytartó tanács útján, Ő királyi felségéhez alázatosan folyamodjék.

24. CZIKKELY.

A magyar katonaság ruházati szükségletéről.

Kegyelmesen megengedte továbbá a fent nevezett királyi felség, hogy a magyar katonaság ruházata, hogy ha azt ugyanazon áron és minőségben, mint a más tartományokból beszerezni lehet, Magyarországon és a hozzá kapcsolott részekben is készíttessék azok által, a kikre e dolog tartozik.

25. CZIKKELY.

A Vereczke faluban tanyázó katonaságról.

Nehogy Bereg vármegye adózó népe az ugyanazon vármegyében fekvő Vereczke faluban a sócsempészet megakadályozása végett őrségül kirendelt katonaságnak tartása által bármiképpen terhelte: Ő szent felsége azon tartás terheit kamarai kincstárára vállalni kegyelmesen méltóztatott.

26. CZIKKELY.

A gyámoltakról.

Mint hogy eddigelé gyakrabban lehetett tapasztalni, hogy az 1745: 68. cikkelynek a

gyámoltak felől tett üdvös intézkedése kellőleg foganatosítva többnyire a miatt nem lett, mivel a fi- vagy nőgébeli rokonok a kiskorú gyermekeket hátrahagyó szülők elhalálózását a vármegyei hatósággal, azon cikkely kivánalma szerint, tudatni elmulasztják, s ilyképen ugy a vagyonállomány leltározása, mint egyéb következő szükséges intézkedések elmaradnak, vagy a gyámoltak károsodásával hosszabb időre halasztatnak:

Azért, Ő szent felsége kegyelmes jóváhagyásával, azon cikkelyhez adandónak határozatlik, hogy jövőendőben nem várva be az atyai vagy anyai rokonok értesítését, a vármegyék az árvák vagyonállományának leltározását (azonban azon atyai vagy anyai rokonok közreműködésével, a kik könnyen megtalálhatók) a fentebb idézett törvény értelmében azonnal pontosan hajtják végre; és, ha csak e részben a gyámoltakról máskülönbem nem történt gondoskodás, a gyámság vitelére alkalmas és képes gyámokat rendeljenek. Azon esetben pedig, midőn a javak több vármegyében fekszenek, az I. R. (2) 145. címéhez képest, rendeljen gyámot az a vármegye, melyben az árvák birtoki székhelye van; ugy azonban, hogy a királyi és nádori hatalomnak gyámrendelési joga, mely szerint a bíróilag megállapított rossz kezelés esetében a természetes gyám helyébe is másrt rendelhet, a fent idézett 68. cikkely értelmében, továbbra is épségben maradjon.

Nehogy pedig azok helyrehozására, a miket az árvavagyon kezelésében s jelesen a netaláni tőkék elhelyezésében a gyámok káros módon cselekedtek, későn alkalmaztassék orvoslás:

A számadásra kötelezett gyámok, az 1659: 32. és az ugyanott idézett 1655: 24. cikkely kivánalma szerint, minden évben azon vármegye előtt, melyben az árvavagyon fekszik, vagy ha a javak több vármegyében fekszenek, azon vármegyében, mely a gyámokat rendelte, pontosan számot adni, a hatóságok pedig azon számadásokat minden évben megvizsgálni tartozzanak. S nehogy ez üdvös intézkedés foganatosulása a munkabér hiánya miatt elmaradjon: ugy a gyámi számadások megvizsgálóinak, mint a leltár és összeírás készítőinek, a gyámolt vagyona jövedelméből a szokásos becslés szerint mérsekelt napidij fizetendő.

Végül, hogy a gyámoltak az állásuknak megfelelő s a vármegyei hatóság ítélete szerint megállapítandó tisztességes tudományok tanulására törekedjenek, alkalmas tanítóesetekkel birjanak s erényben és a jó erkölcsökben előre menjenek: arról a rendelt

(1) V. ö. 1886: XXI. és XXII. t. cz.

(2) T. i. a II. I. része.

rare, ac super his cum circumstantiali deductione comitatus, cui ad mentem articuli 108. 1723. eatenus prospicere incumbit, genuinas relationes singulo semestri facere, seu vice-comiti scripto exhibere, sint obstricti, quas comitatus de tempore in tempus consilio locumtenentiali regio, in regnis autem Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ, hanc submittent, inde auctoritate suæ majestati representandas.

In reliquo provisione legis adversus dilapidatores sancitæ, contra ipsos etiam tutores rationibus dandis non obnoxios extensa, eatenusque actione fisco magistratuali admissa, omnia conformitate sæpius repetiti articuli 68. 1745. etiam ad liberarum regiarum, montanasque civitates extenduntur.

ARTICULUS 27.

De asyli casuum elaboratione.

Negotium asyli, in quantum casus ejusdem elaborati nondum essent, ut pro effectu articuli 113. anni 1723. per consilium locumtenentiale regium post diætam præsentem pertractetur, inque primitus celebranda regni diæta referatur, ibidem revideatur, et inarticuletur, status et ordines regni, cum benigno suæ

majestatis sacratissimæ assensu, denuo concludunt.

ARTICULUS 28.

De plenipotentiarum, et procuratorum constitutione.

Sacra majestate cæsarea et regio-apostolica clementer annuente, statuitur: ut deinceps plenipotentiarum, et procuratorum constitutiones etiam coram solis vice-comitibus, legitime fieri, et ad solam eorum relationem, testimoniales eatenus per comitatus expediri valeant.

ARTICULUS 29.

De appellatis in sedibus dominalibus, et judiciis promontorialibus admittendis.

Sua majestate sacratissima benigne annuente, statuitur: ut beneficium appellatæ, ad sedriam comitatus, nobilibus, et quibusvis etiam ignobilibus, in causis coram sedibus dominalibus, et etiam promontorialibus, si-gnanter autem partium etiam superiorum submontanis sic dictis judiciis vertentibus, admittatur, ac contra quasvis decimatorum illegales taxas, et exactiones, mensurasque non uniformes, ad mentem articuli 14. anni 1729. per comitatus prospiciatur.

ARTICULUS 30.

De littoralis Austriaci recentius inducta compellatione.

Quod per littoralis Austriaci compellationem, ex ipsa tantum situs ratione desumptam, juribus regni haud quidquam derogandum, adeoque ipsius etiam sacræ coronæ jurisdictioni inde nullum præjudicium eventurum, Sua majestas sacratissima benigne declarare dignata sit, status et ordines demisse contentantur.

ARTICULUS 31.

De reserato per portum Buccari commercio.

Ad humillimas statuum et ordinum, de reserando ad effectum conditarum superinde complurium regni legum, per portum Buccari commercio, homagiali fiducia profusas preces, Sua majestas sacratissima clementer admittere dignatur, non modo ut libera imposterum sit per dictum portum præstandis boum pulsio, verum ut cæteroquin etiam terrestre, maritimumque commercium in eodem portu reseretur, necessariaque in eum finem suis in locis congrue mox disponantur.

gyámok szorgalmasan gondoskodni, s ezek feől a vármegyének, *ilmely* az 1723. n. 105. cikkely értelmében e tekintetben felügyelni tartozik, minden félévben körülményes előadásban igaz jelentéseket tenni, vagy írásban az alispánhoz benyújtani kötelesek, melyeket a vármegyék időnkint a királyi helytartó-tanácsához, Dalmát-, Horvát-, Szlavonországokban pedig a bánhoz, fönt nevezett Ó felsége elé leendő felterjesztés végett, küldjenek be.

Egyebekben a vagyoneharácsolók ellen hozott törvény intézkedése a számadással nem tartozó gyámokra is kiterjesztetvén, s e végett a tiszti ügyészek fölperesség engedtetvén: mindezek a gyakran idézett 1715. 68. cikkelyvel megegyezőleg a szabad királyi és bányavárosokra is kiterjesztetnek.⁽¹⁾

27. CZIKKELY.

A menedék eseteinek kidolgozásáról.

Az ország karai és rendei Ó szent felségének kegyes beleegyezésével újból határozzák, hogy a menedék ügye, a mennyiben ennek esetei még nincsenek kidolgozva, az 1723. 113. cikkely foganatosítása végett, a királyi helytartó-tanács által a mostani országgyűlés után tárgyalassék, s a legközelebb tartandó országgyűlésnek előterjesztetvén, ott vizsgálassék meg és foglaltassék törvénycikkelybe.⁽²⁾

28. CZIKKELY.

A teljhatalmazott és az ügyvéd rendeléséről.

A császári és apostoli királyi szent felség kegyelmes jóváhagyásával határozatlik, hogy ezentul a teljhatalmazottak és ügyvédek rendelése csupán az alispánok előtt is törvényesen történhessék, és az iránt a vármegyék egyedül az ő jelentések alapján is állíthassanak ki bizonyítványokat.⁽³⁾

29. CZIKKELY.

A főlebbezésnek az uri-székeken és a hegy-bíróságokon való megengedéséről.

Ó szent felségének kegyes jóváhagyásával határozatlik, hogy a vármegyei törvényszékre felebbezés kedvezménye a nemeseknek s bármely nem nemeseknek is, az uri székeken, valamint a hegyi, jelesül pedig a felső vidékek ugynevezett hegyaljai bíróságai előtt folyó pereikben megengedtessek, és hogy a dézsmálók mindenféle törvénytelen díjszedéseit, zsarolásait és egyenlőtlen mértékei ellen, az 1729. évi 14. cikkely értelmében a vármegyék intézkedjenek.

30. CZIKKELY.

Az újabban szokásba hozott «osztrák tenger mellék» elnevezéséről.

A karok és rendek alázatosan megnyugosznak azon kegyes kijelentésben, melyet Ó szent felsége tenni méltóztatott, hogy a csupán földrajzi helyzetből vett «osztrák tenger mellék» elnevezés az ország jogait semmiképen nem csorbitja, és belőle a szent korona joghatóságára semmiféle sérelem nem fog származni.

31. CZIKKELY.

A buccarii révnek a közlekedés számára leendő megnyitásáról.

A karoknak és rendeknek hódolatos bizodalommal előterjesztett azon kérésére, hogy eziránt alkotott több országos törvény végrehajtása tekintetéből a buccarii rév a közlekedésnek megnyitassék, Ó szent felsége kegyelmesen megengedni méltóztatik, miszerint jövődöben a mondott révén át ne csak szabad legyen a barmok hajtása, hanem a szárazföldi és tengeri közlekedés azon kikötöben egyébként is megnyitassék, és majdan az e végett szükséges intézkedések a magok helyén kellő módon megtétessenek.⁽⁴⁾

(1) V. ö. 1715: LXVIII. t. cz. jegyzeteivel.

(2) V. ö. Szt. István II. k. 51. fej.; Szt. László II. k. 1. és 2. fej., III. k. 17. fej., Kálmán I. k. 84. fej.

(3) V. ö. 1723: XXXV. és XLI., 1729: XXIII., XXIV. és XXV., 1792: XVI. t. cz.; III. II. R. 13. cz. jegyzeteikkel.

(4) V. ö. 1741. I.V., 1790: LXI., 1807: XXVII. t. cz.

www.libtool.com.cn ARTICULUS 32.

De telonio in ponte Carlostadiensis.

Ut in erigendo ad rationem camerae regiae Hungarico-aulicae in ponte Carlostadiensis telonio, omnes praerogativa nobilitari gaudentes, conformiter alioquin ad fundamentales patriae leges, uti et aliae privilegatae personae, vigore elargitorum iisdem privilegiorum, a qualibet exactione prorsus immunes in perpetuum habeantur, accedente benigno Suae majestatis sacratissimae assensu statuitur.

ARTICULUS 33.

De praesidiis confinii banalis reparandis.

Maternam Suae majestatis sacratissimae in conservationem perpetuo fidelium subditorum suorum semper intentam curam, et sollicitudinem, venerabundi in eo etiam agnoscunt status, et ordines, quod benignam reparandorum banalium etiam praesidiorum reflexionem, semel habituram clementer declarare dignata sit.

ARTICULUS 34.

De figenda in regno per banos solita residentia.

Cum ad altissimi servitii promotionem, bonique publici incrementum haud parum conferre videatur, ut bani fixa in regno solita residentia, negotia regnorum horum coram possint procurare, erga benignum suae majestatis sacratissimae annutum, articulus 47. 1741. quoad residentiam bani, futuris quoque temporibus semper observandus, confirmatur.

ARTICULUS 35.

De uno nationali consiliario ad cancellariam regiam Hungarico-aulicam applicando.

Quod Sua majestas sacratissima, circa applicandum ad cancellariam regiam Hungarico-aulicam unum nationalem ex parte regnorum horum consiliarium, pro idoneitatis ac meritum ratione, benignam nationis Croaticae se habituram considerationem, clementer resolvere dignata sit, homagiales in subditali devotione iidem status et ordines gratias reponunt.

ARTICULUS 36.

De abrogandis per statum militarem practicari solitis diversi generis exactionibus.

Cum nulli dominorum terrestrium, aut jure terrestri gaudentium liceat consumptibilia, ac cujuscumque generis merces, quae ad eorum territorium venales advehuntur, aut alio permeant, exactione quapiam gravare, quin speciale privilegium regium desuper fuerit impetratum, Sua majestas sacratissima eas se facturam ordinationes, clementer resolvere dignata est, ut omnes ejusmodi exactiones, quae ex parte status militaris sive in Varasdiensi generalatu: sive in Carlostadiensis, aut Eszekiensi confinio practicari remonstratae fuerint, prompte una, et efficaciter tollantur.

www.libtool.com.cn

32. CZIKKELY.

A károlyvárosi hidvámról.

Hogy a magyar királyi udvari kamara számadására felállítandó károlyvárosi hid vámjára minden nemesi kiváltsággal élők, különben is a haza alaptörvényeivel megegyezőleg, valamint más kiváltságolt személyek is a nekik adott kiváltságok erejénél fogva, mindenféle fizetéstől örökre teljesen mentesek legyenek: Ő szent felsége kegyes beleegyezése hozzájárulásával határozatik.

33. CZIKKELY.

A bánági örvidék visszaszerzéséről.

Ő szent felségének örökké hű alattvalói megtartására mindenkor irányuló anyai gondoskodását és szorgalmatosságát abban is tiszteltteljesen ismerik meg a karok és rendek, hogy a bánági örvidék visszaszerzésének kegyes megfontolás alá vételét kegyelmesen nyilvánítani méltóztatott.

34. CZIKKELY.

A bán rendes székhelye az országban tüzetik ki.

Mivel a legmagasabb szolgálat előmozdításának és a közjó gyarapításának nem kevésbé látszik hasznára lenni az, hogy a bánok az országban megjelölt rendes székhelyökről személyesen intézhessék ez országok ügyeit; azért az 1741: 47. cikkely a bán székhelyére nézve, mint a jövő időkre is mindenkor megtartandó, Ő szent felségének kegyes jóváhagyásával megerősítetik.⁽¹⁾

35. CZIKKELY.

A magyar királyi udvari kancelláriánál egy nemzetbeli tanácsosnak alkalmazásáról.

A karok és rendek alattvalói hűséggel hódoló köszönetüket fejezik ki azért, hogy Ő szent felsége a magyar királyi udvari kancelláriához ezen országok részéről egy nemzetbeli tanácsos alkalmazásánál a képesség és érdemekhez képest, a horvát nemzet jószágos tekintetbe vételét kegyelmesen elhatározni méltóztatott.⁽²⁾

36. CZIKKELY.

A katonai rend által gyakorolt különféle rovatok megszüntetéséről.

Mivelhogy egy földesurnak vagy földesuri joggal élőknek sem szabad az élelmi vagy más fajta árucikkeket, melyek területekre eladás végett vitetnek, vagy azon máshová átmennek, hármiféle illetékkal terhelni, ha csak az iránt külön kiváltságot nem nyertek: azért Ő szent felsége kegyelmesen elhatározni méltóztatott, hogy minden afféle rovatok, melyeknek a katonaság részéről akár a varasdi parancsnokságban, akár a károlyvárosi vagy eszéki végvidéken szokásos gyakorlása miatt panasz emeltetett, azonnal és hathatósan eltöröltessenek.

(1) V. ö. 1741: XLVII. t. cz. jegyzeteivel.

(2) E rendelkezés hasonlóságára intézkedik az 1868: XXX. t. cz. 46. §-a.

ARTICULUS 37.

www.libtool.com.cn

De abrogandis, quae status militaris in iurisdictione provinciali induxit, educillis, et macellis.

Sua majestas sacratissima clementer assentitur, ut usurpata per statum militarem educilla, et macella, tam Varasini, quam etiam alibi, ubi status militaris jure domini territorialis non gaudet, per elargiendos sua via ordines, sufferantur.

ARTICULUS 38.

De appellatis ex tabula banali causis.

Ut causae natura sua extra dominium appellabiles, in articulo 28. 1715. alioquin specificatae, non attenta summæ quantitate, adoque articuli 58. 1741. dispositione imposterum etiam ex tabula banali extra dominium transmittantur, communi suæ majestatis, statuunque, et ordinum regni assensu, statuitur.

ARTICULUS 39.

De immunitate civium civitatum Neoplanta, et Zombor, etiam in trajectibus Petrovaradiensis, Daliensis, et Eszekiensis observanda.

Erga humillimam liberarum, ac regiarum civitatum Neo-Planta, et Zombor, quoad excessus per inspectores nauli in trajectibus Petro-Varadiensis, Daliensis, et Eszekiensis, cum desumptione taxæ in civibus memoratarum civitatum contra privilegiam eorundem immunitatem practicas, per status et ordines demisse representatam supplicationem, æquum esse clementer agnoscit sacratissima Sua cæsarea, et regio-apostolica majestas, ut cives præfatarum civitatum, sufficientibus magistra-

tuum suorum passualibus provisi, in prædeklaratis quoque trajectibus ad nauli solutionem non adigantur.

ARTICULUS 40.

De remediendis infrascriptarum civitatum querimoniis.

Quoad damna, per elevatos molæ Gödingensis aggeres civitati Szakolczeni causari exposita, acta commissionis regiae, ad revisionem aggerum Gödingensium molarum exmissæ, finaliter submissa, in mutuo cancellariorum Hungarico-, et Bohemico-aulicarum, alterius vero commissionis regiae, quoad pervestigandam differentiam inter liberam regiam, ac montanam civitatem Nagy-Bánya ab una, parte vero ab altera judicium montanum, circa judicandi activitatem, et jurisdictionem civitatis hujus vigentem, ad effectum articuli 40. 1715. ordinatæ, in simultaneo cancellariæ regiae Hungarico-aulicæ, et cameræ aulicæ congressu assumi, et pro finali decisione sibi referri curabit, Sua majestas sacratissima.

ARTICULUS 41.

De depositoriis pro productis regni instituendis.

Pro facilitando commercii et manufacturarum incremento, sacratissima Sua cæsarea et regio-apostolica majestas, ad demissas liberarum, et regiarum civitatum preces, de constituendis pluribus in regno depositoriis, pro cupro, viridi vivo, et cinnabara nativo, productis videlicet regni hujus, in quantum altissimi servitii sui ratio admiserit, benigne providebit.

ARTICULUS 42.

Ordo minorum sancti patris Francisci Seraphici conventualium provinciae a S. Elisabeth, in regnum Hungariae, partesque eidem annexas postliminio receptus inarticulatur.

Ex quo religiosus ordo minorum sancti patris Francisci Seraphici conventualium, provinciae a sancta Elisabeth, statim sub initium institutionis suæ in apostolico hoc regno diu, multumque florens, longiori subinde tempore per diuturna bella, et varias vicissitudines eandem cum patria sortem subire debuit, victricibus vero gloriosissimorum regni hujus apostolici regum armis, depulso Christiani nominis hoste ab augustissimo Romanorum imperatore, et Hungariae rege Carolo VI. in specialem protectionem assumptus, et sub generali regni diæta anno 1715. celebrata, ad augendum, propagandumque cultum divinum, inter reliquas religiosas familias postliminio jam receptus

37. CZIKKELY.

Azon korcsmák és mézárszékek megmüntetéséről, melyeket a katonai rend a megyei hatóságban föllállított.

Ő szent felsége kegyelmesen hozzájárul, hogy a katonai rend által bitorolt korcsmák és mézárszékek úgy Varasdon, mint másutt, hol a katonai rend földesuri joggal nem bír, a maga útján kibocsátandó rendeletek által megszüntetessenek.

38. CZIKKELY.

A báni táblától föllebbezett perekről.

Hogy a természetök szerint birtokon kívül felebbezhető perek, melyek az 1715 : 28. cikkelyben különben is föl vannak sorolva, nem tekintve az összeg mennyiségét, az 1744 : 58. cikkely rendelkezése szerint, jövendőben is a báni tábláról birtokon kívül küldessenek föl: Ő felségének s a karoknak és rendeknek közös megegyezésével határozatlik.

39. CZIKKELY.

Ujvidék és Zombor városok polgárainak a péterváradai, dályjai és észéki réven is megtartandó mentességéről.

Azon kihágásokra nézve, melyeket a péterváradai, dályjai és észéki révfelügyelők Ujvidék és Zombor szabad királyi városok polgárai ellen, kiváltságos mentességök sérelmére gyakorlatba vett díjszedéssel elkövetnek, az említett városoknak a karok és rendek által bódolattal előterjesztett alázatos esedezésekhez képest, Ő császári és apostoli királyi szent felsége kegyelmesen igazságosnak is-

meri, hogy az előbb mondott városok polgárai, ha hatóságaiktól kiállított elégséges utlevéllel vannak ellátva, a fentebb említett réveken se köteleztessenek vámdíj fizetésére.

40. CZIKKELY.

Az alább írott városok panaszainak orvoslásáról.

Ő szent felsége gondoskodni fog, hogy azon károkra nézve, melyeket állítólag a gödingi malom fölemelt töltései okoztak Szokolcza városának, a gödingi malmok töltéseinek megszemlélésére kiküldött királyi bizottság véglegesen beterjesztett jelentései a magyar és cseh udvari kancelláriák kölcsönös ülésében; azon másik királyi bizottság jelentései pedig, mely a Nagy-Bánya szabad királyi bányaváros között egyik, a bányatörvényszék között pedig másik oldalról, ezen város bíraskodási működése és hatósága körül fenforgó vitás ügy megvizsgálására az 1751 : 40. cikkely foganatosításaképen rendeltetett, a magyar királyi udvari kancellária és az udvari kamara együttes ülésében vétessenek föl, s végleges döntés végett eléje terjesztessenek.

41. CZIKKELY.

Az ország terményei részére föllábitandó raktárakról.

A kereskedelem és kézműipar fejlődésének könnyítése czéljából, a szabad királyi városok alázatos kérésére, kegyelmesen gondoskodni fog a császári és apostoli királyi szent felség, a mennyiben legmagasabb szolgálatának körülményei engedik, hogy a réz, gálic és cinóber, mint ez ország terményei számára az országban több raktár állíttassék fel.

42. CZIKKELY.

Szeráfi Szent Ferencz atyának, Szent Erzsébetről elnevezett tartományi kisebb szerzetes-rendje Magyarországra és a hozzákapcsolt részekbe újlag befogadtatván, törvénybe iktattatik.

Mivelhogy a Szeráfi Szent Ferencz atya, Szent Erzsébet tartományabeli kisebb szerzetes-rendje mindjárt megalakulása után ez apostoli országban sokáig és szépen virágozván, később hosszú időn át a tartós háboruk és különféle viszontagságok miatt hazánkkal együtt ugyanazon sorsban kellett osztozkodnia, majd pedig ez apostoli ország dicsőséges királyainak diadalmos fegyverei elülvén a keresztyénség ellenségét, a felséges római császár és Magyarország királya VI. Károlytól különös pártfogásába vétetett, és az 1715. évben tartott országgyűlésen az istentisztelet gyarapítása és terjesztése végett a többi szerzetes-rendek családjába már újlag be is fogadtatott, becikkelye-

sit, articulatione ejusdem eorum intermissa, memoratum religiosum ordinem, status et ordines, absque tamen omni voto, et sessione instar aliorum inarticulorum ordinum mendicantium, praesenti articulo mediante pro recepto declarant, ea cum obligatione: ut idem ordo in testimonium gratitudinis suae, duodecim sacro-sancta missae sacrificia, singulis annis in perpetuum pro sacrae regiae, et apostolicae majestatis, successorumque Hungariae regum, et apostolici hujus regni incolumitate, prosperitate, et incremento celebrare teneatur.

ARTICULUS 43.

Congregatio monialium virginum Notre-Dame dictarum, ad regulam sancti Augustini instituta, articulariter recipitur.

Status et ordines, congregationem monialium virginum Notre-dame dictarum, ad regulam sancti Augustini ordinatam, regia munificentia et pia liberalitate Suae majestatis sacratissimae caesareae et regio-apostolicae, in liberam regiamque civitatem Poseniensem, pro educatione nobilium virginum, materna in gentem nationemque Hungaram clementia introductam, pro articulariter recepta. capacitate possidendorum bonorum sine omni declarant. Quae etiam in signum pietatis et gratitudinis singularis, duodecim sacro-sancta missae sacrificia singulis annis pro sua majestate sacratissima et successorum Hungariae regum, ipsiusque regni apostolici incremento et prosperitate celebrari curare tenebitur.

ARTICULUS 44.

Domini principis Josephi Khevenhüller-Metsch, indigenatus declaratur.

Consideratis celsissimi sacri romani imperii principis domini Josephi Khevenhüller-Metsch, aurei velleris equitis, sacratissimae caesareae, et regio-apostolicae majestatis actualis intimi consilarii, conferentiarum ministri, et supremi camerarii, peculiaribus meritis, quae diversis occasionibus, officiis, et legationibus, in regni quoque hujus apostolici commoda praecipua sollicitudine praestitit; qui etiam in regni hujus indigenatus usu ab antecessoribus suis juxta articulos 73. 1633. et 100. 1694. ob insignia vetustae familiae suae merita obtento, continua serie praefuerat, in quantum tamen memoriatus princeps gradualem deductionem ad praenotatos, indigenatu regni donatos antenatos suos, haud remonstrasset, status et ordines regni, concordibus suffragiis titulatam principem cum filiis suis Sigismundo Friderico, suae majestatis sacratissimae camerario, et consilii imperialis consiliario aulico, ac apud serenissimum Sardiniae regem legato; Joanne item Josepho, pariter suae majestatis sacratissimae camerario, insignis ordinis sancti Stephani regis apostolici minoris crucis equite, et legionis pedestris militiae Hungaricae Nicolao Eszterházyanæ colonello; Francisco praeterea Antonio, excelsae camerae aulicae consiliario; et Joanne Emanuele, eorundemque sexus masculini descendentibus universis, in forma confirmationis, pro recepto, et in numerum caeterorum indigenarum regni cooptato, relaxata consueta indigenatus taxa, declararunt; considerantes eundem, qui penes confirmatorium benignum diploma consuetum etiam indigenatus juramentum jam praestitit, successoresque ejusdem in futurum quoque erga nationem hanc tanto magis gratos, et utiles patriae cives, juriumque, et praerogativarum regni observatores et manutentores futuros.

zése azonban akkor elmaradt: azért a karok és rendek nevezett szerzetes-rendet, azonban más becikkelyezett kolduló rendek módjára minden szavazat és ülés nélkül, jelen cikkelyökkel bevettek nyilvánítják, azzal a kötelezettséggel, hogy a rend, hálája bizonyságául, a királyi és apostoli szent felségnek és utódainak, Magyarország királyainak, valamint ez apostoli királyságnak sértetlenségeért, boldogságáért és gyarapodásáért, évenként mindörökre tizenkét szentséges szent misét tartozzék szolgáltatni.

43. CZIKKELY.

A Notre-Dameról nevezett szerzetes-szüzek Szent Ágoston rendtartása szerint szervezett gyülekezete bevétetik.

A karok és rendek a Notre-Dame-ról nevezett szerzetes-szüzeknek Szent Ágoston rendszabálya szerint szervezett gyülekezetét, melyet Ő császári és apostoli királyi szent felsége, királyi nagylelkűsége és kegyes bőkezűsége folytán, a nemes hajadonok nevelése végett, a magyar nemzet iránt érzett anyai jóindulatából Pozsony szabad királyi városba behozott, törvényesen bevettek nyilvánítják, azonban minden birtokképeség nélkül; azzal a kötelezettséggel, hogy kegyelete és különös hálája jeléül Ő szent felségének s utódainak, Magyarország királyainak s apostoli királyságunk gyarapodásáért s boldogságáért évenként tizenkét szentséges miseáldozatot szolgáltatasson.

44. CZIKKELY.

Khevenhüller-Metsch József herczeg urnak honfiusága kijelentetik.⁽¹⁾

Megfontolván főméltósága Khevenhüller-Metsch, római szent birodalmi herczeg ur. aranygyapjas vitéz, Ő császári és apostoli királyi szent felségének valóságos belső tanácsosa, minisztere és főkamaraosa tulajdon érdemeit, melyeket különböző alkalmakkor, hivatalokban és követségekben, ez apostoli királyság javára is kiváló szorgalommal tanusított; mint a ki ez ország honfiuságának az 1633: 73. és 1694: 100. cikkelyei szerint, régi családjá jeles érdemeiért őseitől nyert élvezetében is szakadatlan sorozatban bent volt, de a honfiusággal megajándékozott említett elődeitől való fokozatos leszármazását nem bizonyította: az ország karai és rendei egyértelmű szavazatokkal a nevezett herczeget fiaival, Zsigmond Frigyessel, Ő szent felsége kamarásával és császári udvari tanácsossal s a fenséges szárd királynál levő követével; továbbá János Józseffel, hasonlóképen Ő szent felsége kamarásával, Szent István apostoli király jeles rendje kiskeresztes vitézével, és az Eszterházy Miklós-féle magyar gyalogezred ezredesével, tulajdonosával; azután Ferencz Antallal, a magas udvari kamara tanácsosával, és János Emánuellel s ugyancz ezeknek összes finembeli leszármazóikkal együtt, megerősítés alakjában, bevettnek és az ország többi honfianak sorába befogadottnak nyilvánítják, a szokásos honfiusítási díj elengedésével; remélvén, hogy ő, ki a megerősítő kegyelmes oklevél mellett a szokásos honfiusítási esküt is már letette, valamint utódai jövődében is e nemzet iránt annyival hálásabb és hasznosabb honpolgárok s az ország javainak s kiváltságainak föntartói és védelmezői leendenek.

(1) Az itt becikkelyezettnek egyenes grófi leszármazói a főrendiház örökös tagjai: 1886: VIII. t. cz. 1. §. II.

www.libtool.com ARTICULUS 45.

Excellentissimus, ac illustrissimus dominus comes Leopoldus a Daunn, pro directo descendente Wilhelmi Antonii a Daunn, anno adhuc 1687. in indigenam recepti, recognoscitur.

Quoniam excellentissimus, ac illustrissimus dominus comes Leopoldus a Daunn, princeps de Thiano, aurei velleris, et magnæ crucis ordinis militaris Mariæ Theresiæ eques, sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis actualis intimus status consiliarius, generalis campi mareschallus, ac consilii aulæ bellici præses, condescendentiam suam a comite quondam Wilhelmo a Daunn, per articulum 28. 1687. in indigenam regni cooptato comprobasset, solitumque indigenatus juramentum idem adhuc Wilhelmus Antonius comes a Daunn, in anno 1688. deposuisset, status proinde et ordines regni, ob singularia prætitulati domini comitis sago togaque comparata merita, quæ idem præcipue in bellicis, tam contra Christiani nominis, quam et alios augustæ domus Austriacæ hostes, expeditionibus, se, vitamque suam aperto discrimini exponendo, reportata de hostibus victoria, sacræ quoque regni hujus coronæ cum perenni nominis sui gloria, constanti zelo exhibuit, relaxata ex articulo 26. 1687. debita taxa, eundem cum universis descendentibus suis, pro veris, antiquis, indubitatis indigenis Hungaris declarant, et agnoscunt.

ARTICULUS 46.

Eminentissimus sanctæ romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis dominus Christophorus a Migázy; dominus sacri romani imperii princeps Rudolphus de Colloredo; excellentissimi item, ac illustrissimi domini comites Emanuel Dux de Silvia Toronka, Antonius a Salm, Joannes a Chotek, Marchio Antonius a clerici, et Caspar a Migázy, in regni indigenas recipiuntur.

Commodorum regni Hungariæ promovendorum studium, et erga gentem, nationemque Hungaram propensæ voluntatis specimina, diversis occasionibus experti status et ordines, tam eminentissimi sanctæ romanæ ecclesiæ presbyteri cardinalis, domini Christophori e comitibus Migazzy de Vall, et Sonnen-thurn, sacri rom. imperii principis, archi-episcopi Viennensis, episcopatus Vacziensis administratoris et utriusque sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis actualis intimi status consilarii; quam et celsissimi sacri romani imperii principis Rudolphi de Colloredo, comitis de Valdsee; marchionis sanctæ Sophiæ hæreditarii, in regno Bohemiæ dapiferi, aurei velleris equitis, sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis camerarii, actualis intimi status consilarii, conferentiarum ministri, ac sacri romani imperii vice-cancellarii; excellentissimorum item, ac illustrissimorum dominorum comitum Emanuelis ducis de Silvia Taronka, aurei velleris equitis, suæ majestatis sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ consilarii actualis intimi; Antonii comitis a Salm Reiferscheid Dück Alster, ac Hockembroich, archi-clavis Collensis hæreditarii mareschalli, sacratissimæ cæsareæ et regio-apostolicæ majestatis camerarii, consilarii actualis intimi, nec non sacræ Romanorum regiæ majestatis Josephi II. supremi aulæ præfecti, Joannis item comitis a Chotek a Chotkova, et Vagnin, insignis ordinis sancti Stephani regis apostolici magnæ crucis, et sancti Wenceslai equitis, domini in Vrudorf-Krzim, Bullo-Sekits, et Neuhoff, sacratissimæ cæsareæ, et regio-aposto-

www.libtool.com.cn

45. CZIKKELY.

Nagyméltóságu és méltóságos Daunm Lipót gróf ur az 1687. évben honfiuvá fogadott Daunm Vilmos Antal egyenes leszármazottjának elismertetik.⁽¹⁾

Mivel a nagyméltóságu és méltóságos Daunm Lipót gróf ur, Thiano hercege, az aranygyapjas és a Mária Terézia-rend nagy-keresztes vitéze, a császári és apostoli királyi szent felség valóságos belső titkos tanácsosa, tábornagy és az udvari haditanács elnöke, az 1687 : 28. cikkely által honfiusított néhai Daunm Antaltól való leszármazását bebizonyította, a honfiusítási szokásos esküt pedig még ugyanazon Daunm Vilmos Antal 1688. évben letette; annál fogva az ország karai és rendei a fent czimzett gróf urat, háboruban és békében szerzett kiváló érdemeiért, melyeket ő ugy a keresztyénség, mint a dicsőséges ausztriai ház ellenségei ellen viselt hadjáratokban, magát és életét nyílt veszedelemnek kitevén, az ellenségen aratott győzelemmel, ez ország szent koronája érdekében is, nevének örök dicsőségére állhatatos buzgósággal tanúsított, az 1687 : 26. cikkely szerint tartozó díj elengedése mellett összes leszármazóival együtt valóságos, régi, kétségtelen magyar honfiaknak nyilvánítják és megismerik.

46. CZIKKELY.

Migazzy Kristóf ur, a római szent egyház főmagasságu presbyter-bibornoka ; Colloredo Rudolf ur, római szent birodalmi herceg ; továbbá a nagyméltóságu és méltóságos gróf urak, Silvia Tarouka Emanuel herceg, Salm Antal, Chotek János, Clerici Antal őrgróf és Migazzy Gáspár az ország honfiai közé fölvétetik.

Tapasztalván a karok és rendek különböző alkalmakból azt a buzgóságot és a jóakarát nyilvánulásait, melyekkel ugy valli és sonnenturni gróf Migazzy Kristóf ur,⁽²⁾ a római szent egyház főmagasságu presbyter-bibornoka, római szent birodalmi herceg, bécsi érsek, a váci püspökség kormányzója s a császári és apostoli királyi mindkét szent felség valóságos belső titkos tanácsosa ; valamint Colloredo Rudolf, főméltóságu római szent birodalmi herceg, Valdeese grófja, Szent-Zsófia örökös őrgrófja, csehországi főasztalnokmester, aranygyapjas vitéz, a császári és apostoli királyi szent felség kamarása, valóságos belső titkos tanácsosa, udvari minisztere és a római szent birodalom alkanczellárja ; továbbá a nagyméltóságu és méltóságos gróf urak, Emanuel, Silvia Tarouka hercege, aranygyapjas vitéz, ő császári és apostoli királyi szent felségének valóságos belső tanácsosa ; Salm Reiferscheid Dück Alster és Hockembreich Antal gróf, collei főkinestárnok, örökös marsall, a császári és királyi apostoli szent felség kamarása, valóságos belső tanácsosa, valamint a római királyi szent felsége II. Józsefnek főudvarmestere ; továbbá chotkovai és vagnini gróf Chotek János,⁽²⁾ Szent István apostoli király jeles rendje nagykeresztese és Szent Venczel vitéze, Vrudorf-Krzim, Bullo-Sekits és Neuhoff ura, a császári és apostoli királyi szent felség kamarása és belső titkos taná-

(1) E család örökös főrendiházi tagságáról hercegi és grófi ágában v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §. I. és II. p.

(2) E család örökös főrendiházi tagságáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §. II.

licæ majestatis camerarii, et consilarii status intimi, generalis rei tormentariæ præfecti, et generalis belli commissarii, ita et marchionis Antonii a Clerici, aurei velleris equitis, alte memoratæ suæ majestatis sacratissimæ consilarii status intimi, et generalis peditatus, uniusque legionis pedestris colonelli, eosdem ob peculiaria tam sua, quam antenatorum suorum sago, togaque comparata merita; illustrissimum vero comitem Casparum a Migázy de Vall, sacræ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis camerarium, capitaneum civitatis Tridentinæ et Rovoretanæ, ac ejusdem altefatæ sacratissimæ majestatis ad confinia Italica regium commissarium, fratrem videlicet germanum prætitulati domini cardinalis, status et ordines, in condignum respectum sumentes, singularem in promovendum regni hujus emolumentum promptitudinem, et peculiarem in educationem nobilis juventutis Hungaræ propensionem, ejusdem eminentissimi cardinalis, communi consensu, concordibus votis et suffragiis, relaxata omnibus consueta taxa, in numerum aliorum regni indigenarum cooptarunt, prætitulosque celsissimum quidem principem a Colloredo cum filiis suis Gundacaro, ordinis equestris sancti Stephani Dunigianæ priore, sacratissimarum cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatum camerario et consilii imperialis aulici consilario, et celsissimo, et reverendissimo item domino Hieronymo comite a Colloredo, et Valdsee, sacri romani imperii principe episcopo Jurkensi, marchione sanctæ Sophiæ ecclesiarum metropolitanæ Salisburgensis, nec non cathedralium Passaviensis, et Olmucensis canonico capitulari; Josepho, insignis ordinis sancti Joannis Hierosolymitani equite, et altememoratarum sacratissimarum majestatum camerario, generali excubiarum præfecto, ac cæsareæ cohortis prætorianæ locumtenente primario; Wenceslao denique de eadem Colloredo et Valdsee, vice-comite in Melts, marchione sanctæ Sophiæ, insignis ordinis Teutonici equite, æque suæ majestatis sacratissimæ cæsareæ et regio-apostolicæ camerario, ac legionis pedestris Lascianæ tribuno; excellentissimos vero dominos comites Emanuelem ducem de Silvis Taronka, qui jam et solitum juramentum præstitit, benignumque diploma regium obtinuit, cum filio suo Francisco Stephano; Antonium porro a Salm, cum filiis suis Francisco Xaverio, suæ majestatis sacratissimæ camerario et altero Carolo a Salm; Joannem præterea comitem a Chotek, cum filio suo Joanne Nepomuceno sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis camerario, eorundemque, prout et comitis Casparis a Migázy descenditibus sexus masculini universis receperunt, ita tamen, ut qui ex iisdem super indigenatu privilegia non extraxissent, solitumque juramentum nondum deposuissent, iidem deponere, et privilegia cum formula juramenti superinde præstiti iisdem inserenda, extrahere teneantur; sperantes eosdem, quasi veros patriæ cives erga hoc regnum pro occasionum exigentia ultro quoque se gratos, et utiles exhibituros, ac pro juramentali eorundem obligamine universas, et singulas regni libertates, jura, et consuetudines observaturos, et defensuros.

csosa, tábornyszernagy és főhadbiztos; valamint Clerici Antal őrgróf, aranygyapjas vitéz, fönt említett Ő szent felségének belső titkos tanácsosa, gyalogsági tábornok és egy gyalogezred tulajdonosa, Magyarország érdekeinek előmozdítása s a magyar nép és nemzet iránt viseltetnek: őket úgy tulajdon, mint őseiknek háboruban szerzett érdemeikért; méltóságos valli gróf Migazzy Gáspár urat pedig, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását, Trident és Rovoredo város kapitányát, és a fönt nevezett szent felségének az olaszországi végeken királyi biztosát, az előbb említett bibornok ur édes testvérét, illendő tekintetbe vevén a főmagasságu bibornok urnak az ország java előmozdításában tanusított kiváló készségét és a magyar nemes ifjuság nevelésére irányuló különös hajlandóságát, a karok és rendek közös értelemmel s egyenlő akarattal és szavazatokkal, mindnyájoknak elengedvén a szokásos díjat, az ország többi honfiai sorába fölveték; még pedig a fent czimzett főméltóságú Colloredo herceget fiaival együtt, ugyanis: Gundakárral, a Szent István duniggiáni lovagrendje perjelével, a császári és apostoli királyi szent felségek kamarásával és császári udvari tanácsossal; továbbá főméltóságú és főtiszelendő gróf Colloredo és Valdsee Jerómos urral, római szent birodalmi herceggel, jurkei püspökkel, a salzburgi Szent Zsófia érseki egyház őrgrófjával, nemkülönben a passau és olmücsi székes-egyházak káptalani kanonokjával; Józseffel, a Szent János jeruzsálemi jeles rend vitézével s a fönt említett szent felségek kamarásával, vezérőrnagygyal és a császári testőrcsapat főhadnagyával; végül ugyancsak Colloredo és Valdsee Venczellel, meltsi algróffal, Szent Zsófia őrgrófjával, a német jeles rend vitézével, Ő császári és apostoli királyi szent felségének szintén kamarásával és a Lascy-féle gyalogezred tulajdonosával; továbbá a nagyméltóságú Emaniel gróft, Silvia Tarouka herceget, a ki már a szokásos esküt letette és a kegyelmes királyi oklevelet megkapta, fiával Ferencz Istvánnal, valamint Salm Antalt fiával Ferencz Xavérral, Ő szent felsége kamarásával és a másikkal, Salm Károlylyal; azután gróf Chotek Jánost fiával, Napomuk Jánossal, a császári és apostoli királyi szent felség kamarásával, s ugyanazoknak, valamint gróf Migazzy Gáspárnak összes leszármazóikkal együtt; úgy azonban, hogy a kik közülök a honfiusításról szóló kiváltságlevelet nem vették ki, és a szokásos esküt még nem tették le, ezt letenni, és a kiváltságlevelet, az abba beiktatandó letett esküformával együtt, kivenni köteleztessenek; remélvén, hogy ők, mint a haza valóságos polgárai, ez ország iránt magukat alkalomadtán hálásoknak s hasznosoknak bizonyítandják, s esküjök kötelékénél fogva az ország szabadságait, jogait és szokásait összesen és egyenkint megtartandják és védelmezendik.

Excellentissimi, ac illustrissimi domini comites Franciscus de Villana-Perlás, Cajetanus a Sauer, Anselmus Casimirus ab et in Eltz-Kempenich, Franciscus Antonius a Lambergh, Eudemius a Castiglion, Troylus a Sermage, Joannes Gobertus ab Aspermonth, dominus Cornelius a Nény; barones praeterea Georgius Ludovicus a Pechmann, Augustinus a Wöber, et Rochus de Lopreszty, pariter in indigenas recipiuntur.

Insuper ob praestita, et futuris etiam temporibus, atque omnibus occasionibus praestanda non minus, et exhibenda ipsorum in hoc regno merita, accedente quoque eo in passu apud status, et ordines humili instantia, et supplicatione excellentissimorum, ac illustrissimorum dominorum comitum Francisci de Villana-Perlás, marchionis de Rialp, domini in Ozail, Brod, arce Grobnik, supremi in ducatu Styriae thesaurarii, et supremi culinæ praefecti, comituum Goritiae, et Gradiscae, utriusque sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis camerarii, et actualis intimi consilarii; Francisci Antonii a Lambergh, suæ majestatis sacratissimæ cæsareæ et regio-apostolicæ camerarii, et cameræ imperialis; ac cæsareo regiæ aulicæ consilarii, Joannis item Goberti ab Aspermonth, et Recheim, sacratissimæ cæsareæ et regio-apostolicæ majestatis camerarii, jam in avo suo comite quondam Ferdinando ab Aspermonth, sub generali regni conventu anni 1687. in numerum indubitatorum regni hujus indigenarum recepti, ob ejusdem tamen usque successiva regni comitatus decessum, praematuramque etiam filii ejus mortem, et memorati comitis Joannis Goberti sub prioribus comitiis minorennem statum, articulis diætalibus nondum inserti; comitis Petri Troyli a Sermage, suæ majestatis sacratissimæ camerarii, et generalis campi vigiliarum praefecti; baronis praeterea Georgii Ludovici a Pechmann, erga nonnullorum etiam regnicolarum interpositionem, hos quidam erga dependendam per eosdem mille aureorum taxam, ex parte comitum Petri Troyli a Sermage, et Joannis Goberti ab Aspermonth, jam etiam effective depositam. Praeterea dominum Cornelium de Néni, status in Belgio, et sacratissimæ cæsareæ, regiæque, et apostolicæ majestatis actualem aulicum consiliarium, atque secretarium intimum, cum integrali consuetæ indigenatus taxæ relaxatione; excellentissimum vero dominum Anselmum Casimirum comitem ab et in Eltz-Kempenich, suæ majestatis sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ, status item electoralis Moguntini, ac etiam Trevirensis actualem intimum consiliarium; excellentissimum item dominum comitem Cajetanum a Sauer, majestatis sacratissimæ camerarium, et consiliarium intimum; marchionem Eudemium a Castiglion, suæ majestatis sacratissimæ camerarium, et generalem campi vigiliarum praefectum; illustrissimos demum dominos barones Augustinum Thomam a Wöber, sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis generalem campi mareschalli locumtenentem, consilii aulæ bellici consiliarium, ac in justitiariis praesidem; Rochum denique de Lopreszty, suæ majestatis sacratissimæ colonellum, erga dependendam bis mille aureorum taxam, in numerum aliorum regni hujus indigenarum, cum universis eorundem masculini sexus descendentibus, ea cum obligatione receperunt, ut qui ex iisdem super indigenatu, privilegia nondum extraxissent, solitumque juramentum et taxam adhuc non deposuissent, secundum formulam decretalem juramentum deponere, privilegiaque sua, una cum formula juramenti super-

www.libtool.com.cn

47. CZIKKELY.

A nagyméltóságú és méltóságos Villana-Perlas Ferencz, Sauer Kajetán, Eltz-Kempenich Anzelm Kázmér,⁽¹⁾ Lamberg Ferencz Antal,⁽¹⁾ Castiglion Eudém, Sermage Troylus,⁽¹⁾ Aspermonth János Gobert, Nény Kornél gróf urak; azonkívül Pachmann György Lajos, Wöber Ágost és Lopreszty Rochus bárók a honfiak közé fölvételnek.

Azonfelül az ország iránt teljesített és jövőendő időkben s minden alkalommal teljesítendő s tanusítandó érdemes tetteikért, hozzájárulván a karoknál és rendeknél ez irányban tett alázatos kérelmek és esedezések is: a nagyméltóságú és méltóságos grófokat, Villana-Perlas Ferencz urat, rialpi örgrófot, Ozail, Bród, Grobnik-vár urát, Styria hercezségben főkincstartót és főkonyhamestert, Görz és Gradiska grófságoknak s a császári és apostoli királyi mindkét szent felségnek kamarását és valóságos belső tanácsosát; Lamberg Ferencz Antalt, Ő császári és apostoli királyi szent felségének kamarását s a császári királyi udvari kamara tanácsosát; továbbá Aspermonthi és Recheini János Gobertust, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását, ki már nagyatyja, néhai gróf Aspermonth Ferdinánd személyében az 1687. évi országgyűlés alatt ez ország kétségtelen honfiai közé fölvételnek, de a következő országgyűlésig történt elhunyt s fiának is korai elhalálózása következtében és az említett Gobertus grófnak az előbbi országgyűlések alatt kiskoru volta miatt, törvényczikkelybe még beiktatva nem lett; gróf Sermage Péter Troylust, Ő szent felségének kamarását, és vezérőrnagyot; azonkívül báró Pechmann György Lajost, némely honlakosok közbenjárására is, még pedig őket ezer arany díj lefizetése mellett, mely díj Sermage Péter Troylus és Aspermonth János Gobert grófok részéről már valósággal le is tételtek; azonkívül Nény Kornél urat, a belgiumi állam s Ő császári és apostoli királyi szent felsége valóságos udvari belső titkos tanácsosát, a szokásos egész honfiusítási díj elengedésével; nagyméltóságú gróf Eltz-Kempenich Anzelm Kázmér urat pedig, Ő császári és apostoli királyi szent felsége, valamint a mainzi és trieri választó fejedelemség valóságos belső tanácsosát; ugyszintén nagyméltóságú gróf Sauer Kajetán urat, a szent felség kamarását és belső tanácsosát; Castiglion Eudém örgrófot, Ő szent felsége kamarását és vezérőrnagyot; végül a méltóságos bárókat, Wöber Ágost Tamás urat, a császári és apostoli királyi szent felség altábornagyát, az udvari haditanács tanácsosát és bírósági elnökét; végül Lopreszty Rochus urat, Ő szent felsége ezredesét, kétezer arany díj lefizetése mellett, az ország többi honfiai sorába minden finembeli leszármazóikkal együtt fölvették, azzal a kötelezettséggel, hogy a kik közülök a honfiusításról szóló kiváltságleveleket még föl nem vették, s a szokásos esküt és díjat még le nem tették, az esküt törvényes formájában letenni s kiváltság-

(1) E család örökös főrendiházi tagságáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §. II. p. A Lamberg családról v. ö. még 1790: LXXIII. t. cz.

inde praestiti iisdem inserenda extrahere, et cassæ etiam regni satisfacere teneantur.

Conclusio.

Nos itaque demissa praeliberatorum fidelium nostrorum dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium, caeterorumque praedicti regni nostri Hungariae et partium eidem annexarum statuum, et ordinum supplicatione benigne exaudita, et admissa, universos praeninsertos articulos, praemisso modo majestati nostrae praesentatos, hisce literis nostris de verbo ad verbum inseri, et inscribi fecimus, eosdemque, ac omnia et singula in eis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, eisdem regium consensum nostrum benevolum pariter, et assensum praebuimus, regiaque auctoritate nostra approbavimus, acceptavimus, ratificavimus, et confirmavimus, securos reddentes praedictos fideles status, et ordines, quod omnia in praeninsertis articulis contenta, tam nos ipsae observabimus, quam per alios quoscumque fideles nostros observari faciemus. Quemadmodum acceptamus, approbamus, ratificamus, et confirmamus, harum nostrarum literarum vigore, et testimonio mediante. Datum per manus fidelis nostri, nobis sincere dilecti, spectabilis, ac magnifici comitis Francisci Eszterházy de Galantha, perpetui in Frakno, camerarii, et actualis intimi consilarii nostri, comitatus Mossoniensis supremi comitis, insignis ordinis sancti Stephani regis apostolici magnae crucis equitis, et per antefatum nostrum Hungariae regnum aulae nostrae, prout et ejusdem ordinis sancti Stephani cancellarii, in archi-ducali civitate nostra Vienna Austriae, die decima nona mensis Martii, anno Domini millesimo septingentesimo sexagesimo quinto, regnorum nostrorum Hungariae, Bohemiae, et reliquorum, anno vigesimo quinto: reverendissimis, illustrissimis, reverendis item, ac venerabilibus in Christo patribus dominis: Francisco e comitibus Barkóczy de Szala, sacri romani imperii principe, metropolitanae Strigoniensis; Josepho e comitibus de Batthány, Coloczensis et Bacsiensis ecclesiarum canonice unitarum archi-episcopis; comite Francisco Antonio Engl de Wagrein, Csanadiensis; comite Francisco Zichy de Vásónkő, Jaurinensis; Francisco Thauszy, Zagrabiensis; Georgio Klimo, Quinque-Ecclesiensis; Joanne Antonio Chiolnich, Bosnensis; barone Adamo Patachich de Zajezda, Varadiensis; comite Carolo Eszterházy de Galantha, Agriensis; barone Antonio Bajtay, Transylvaniensis; Christophoro e comitibus Migázy de Vall, et Sonnenturn, sanctae romanae ecclesiae cardinale, principe sacri romani imperii, administratore Vacziensis; Ignatio Koller de Nagy-Mánya, Veszprimiensis; Joanne Baptista Paxi, Syrmienensis; Joanne Gusztinyi, Nitriensis; Pio Mánzador, Segniensis, et Modrussiensis, seu Corbaviensis; Stephano Pucz, Belgradiensis, seu Samandriensis; Josepho Carolo Zbisko de Kis-Kolacsin, Tininiensis; Francisco Xaverio Lauchas, electo Sibenicensis; Samuele Engelmayer, electo Biduanensis; Joanne Stehenics de Jerebicz, electo Temnensis; Alexandro Fonyó, electo Scutariensis; Josepho Szent-Ilonay, electo Arbensis; comite Antonio de Réva, electo Corczolensis; Joanne Galgóczy, electo Traguriensis; Matthia Huberth, electo Vegliensis; Stephano Nicolao Jaklin, electo Almisiensis; Gabriele Ordódy de eadem, electo Dulmensis; comite Sigismundo Keglevics de Buzin, electo Makariensis; comite Francisco Berchtoldt, electo Noviensis, et Joanne Terlanday, electo Roso-

leveleiket, a bele iktatandó letett esküformával együtt, kivenni és az ország pénztárának eleget tenni tartozzanak.

Befejezés.

Mi tehát említett hiveinknek, az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak s érdekelt Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek többi karainak s rendeinek alázatos könyörgésöket meghallgatván és elfogadván, minden az előrebocsátott módon élénk terjesztett fõnt jelölt törvényczikkelyeket ezen levelünkbe szóról-szóra beiktatni s beiratni rendeltük, s azokat és a bennök foglaltakat összesen és egyenkint helybenhagyottaknak, tetszõknek és elfogadottaknak vallván, azokhoz királyi megegyezésünket, ugyszintén jóakaratu hozzájárulásunkat adtuk, s királyi hatalmunkkal azokat jóváhagytuk, elfogadtuk, helybenhagytuk és megerõsítettük; bizonyosokká tevéen az elõbb mondott hû karokat és rendeket, hogy mindazokat, mik a beiktatott törvényczikkelyekben foglaltaknak, mind Mi magunk megtartani, mind más bármely hiveink által megtartatni fogjuk; valamint azokat ezen levelünk erejével és bizonyosságával elfogadjuk, jóvá- és helybenhagyjuk s megerõsítjük. Kelt õszintén kedvelt hivünk, tekintetes és nagyságos galanthai gróf Eszterházy Ferencz, Fraknó örökös ura, kamarásunk és valóságos belsõ tanácsosunknak, Mosony vármegye fõispánjának, Szent István apostoli király jeles rendje nagykeresztes vitézének s fõnt nevezett Magyarországunkra tartozó udvarunk és ugyancsak a Szent István rend kancellárjának kezei által, Bécs fõhercegi városunkban, Bõjtmás hava tizenkilencedik napján, az Urnak ezerhétszázhatvanöt, Magyar- és többi országainkban való uralkodásunknak huszonötödik esztendejében; midõn a fõtisztelendõ, méltóságos, tisztelendõ és Krisztusban tisztelt atyák: szalai gróf Barkóczy Ferencz, római szent birodalmi herceg, az esztergomi érseki; gróf Batthyány József, a kalocsai és bácsi kánonilag egyesült anyaszentegyházak érsekei; wagreini gróf Engl Ferencz Antal, csanádi; vásonkõi gróf Zichy Ferencz, gyõri; Thauszy Ferencz, zágrábi; Klimó György pécsi, Chiolnich János Antal boszniai; zajezdai báró Patachich Ádám, váradi; galanthai gróf Eszterházy Károly, egri; báró Bajtay Antal, erdélyi; valli és sonnenturni gróf Migazzy Kristóf, a római szentegyház bibornoka, római szent birodalmi herceg, váczai püspöki helytartó; nagymányai Koller Ignác, veszprémi; Paxi Ker. János, szerémi; Gusztinyi János, nyitrai; Mauzador Pius, zengi és modrusi vagy corbaviai; Pucz István, belgrádi vagy szendrõi; kiskolacsinyi Zbiskó József Károly, tinnini; Lauchas Ferencz Xavér, választott sibeniczai; Engelmajer Sámuel, választott biduánai; jerebiczi Stehenics János, választott temneni; Fonyó Sándor, választott skutarii; Szentllonay József, választott arbei; gróf Révay Antal, választott curczolai; Galgóczy János, választott traguri; Huberth Mátyás, választott vegliai; Jaklin István Miklós, választott almisiai; ordódi Ordódy Gábor, választott dulmeni; buzini gróf Keglevics Zsigmond, választott makáriai; gróf Berchtoldt Ferencz, választott novii, és Terlanday János, választott rosoni püspökök szerencsésen

niensis ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Nec non spectabilibus ac magnificis: comite Ludovico de Batthyán, perpetuo in Németh-Ujvár, aurei velleris, prout et insignis ordinis sancti Stephani regis apostolici magnæ crucis equite, prælibati regni nostri Hungariæ palatino, et locumtenente nostro regio; comite Josepho Illésházy de eadem, iudice curiæ nostræ regiæ; comite Francisco de Nádasd, perpetuo terræ Fogaras, regnorum nostrorum Dalmatiæ, Croatiae, et Slavoniæ bano; comite seniore Adamo de Batthány, tavernicorum; comite Nicola Pálffy ab Erdőd, aurei velleris equite, curiæ; comite Carolo Paulo Pálffy a præfata Erdőd, janitorum; comite Antonio Grassalkovich de Gyarak, agazonum; comite Paulo Balassa de Balassa-Gyarmat, pincernarum; comite Emerico de Batthyán, dapiferorum; illustrissimo sacri romani imperii principe Nicolao Eszterházy de Galantha, perpetuo in Frakno, cubiculariorum nostrorum regalium per Hungariam magistris, ac prælibato comite Carolo Paulo Pálffy a præfata Erdőd, comite Poseniensi, cæterisque quamplurimis sæpefati regni nostri Hungariæ comitatus tenentibus et honores.

---

kormányozzák Isten egyházait; nemkülönben a nagyságos és tekintetes urak : gróf Batthyány László, Német-Ujvár örökös ura, aranygyapjas, valamint Szent István apostoli király jeles rendjének nagykeresztes vitéze, főt említett Magyarországunk nádora és királyi helytartónk : illésházi gróf Illésházy József, országbiránk ; gróf Nádasdy Ferencz, Fogarasföld örökös ura, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok bánja ; idősb gróf Batthyány Ádám, tárnokmester : erdődi gróf Pálffy Miklós, aranygyapjas vitéz, főudvarmester ; erdődi gróf Pálffy Károly Pál, főajtónállómester ; gyaraki gróf Grassalkovich Antal, főlovászmester, balassa-gyarmathi gróf Balassa Pál, főpohárnok : gróf Batthyány Imre, főasztalnok ; méltóságos galanthai Eszterházy Miklós, római szent birodalmi herceg, magyarországi főkamarásmestereink s a főt említett erdődi gróf Pálffy Károly Pál, pozsonyi gróf és többen birván, gyakran említett Magyarországunk vármegyéit és méltóságait.

---

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

II. LIPÓT

(1790—1792).

I.

DECRETUM ANNI 1790.⁽¹⁾

Nos Leopoldus Secundus, divina favente clementia electus Romanorum imperator semper augustus; Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, Gallitiæ, Lodomeriæ, Ramæ, Serviæ, Cumanæ, et Bulgariæ rex apostolicus; archi-dux Austriæ; dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Styriæ, Carinthiæ, et Carniolæ; magnus dux Hetruriæ, magnus princeps Transylvaniæ, marchio Moraviæ, dux Brabantiæ, Limburgi, Lucemburgi, et Geldriæ, Württembergæ, superioris et inferioris Silesiæ, Mediolani, Mantuæ, Parmæ, Placentiæ, Guastallæ, Osveciniæ, et Zatoriæ, Calabriæ, Barri, Montis Ferrati, et Teschinæ; princeps Sveviæ, et Carolopolis; comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis, Hannoniæ, Kyburgi, Goritiæ, Gradiscæ; marchio sacri romani imperii, Burgoviæ, superioris et inferioris Lusatiae, Mussoponti, et Nomenei, comes Namurci, provinciæ Valdemontis, Albimontis, Zutphaniae, Sarverdæ, Salmæ, et Falkensteinii, dominus Marchiæ Sclavonicæ, et Mechliniæ etc.

Memoriæ commendamus tenore præsentium significantes, quibus expedit, universis: quod, posteaquam ex inscrutabili divini numinis iudicio sacram olim Romanorum imperatoriam, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ regiam majestatem dominum Josephum II. fratrem nostrum desideratissimum, mense Februario anni proxime præteriti, de hac mortali vita, temporaneoque regimine ad æternæ gloriæ coronam evocari, et transferri contigisset, ac nos ex eo, quod nullam superstitem masculam prolem post se reliquerit, tamquam eundem ætate immediate sequens germanus et uterinus frater, ac immediatus hæres, et consequenter in hoc quoque hæreditario regno Hungariæ, et partibus ei adnexis successor, dictamine articulorum primi et secundi generalis regni Hungariæ diætæ, in anno millesimo septingentesimo vigesimo tertio conclusæ, aliefato gloriosæ memoriæ fratri nostro, in isto Hungariæ regno, ac partibus eidem adnexis legitime successissemus, universisque dominis præfatis regni nostri Hungariæ, et partium eidem adnexarum, pro regia nostrum coronatione, juxta exigentiam publicarum dicti hæreditarii nostri Hungariæ regni constitutionum, solenni ritu Deo ter optimo maximo auxiliante peragenda, electione item palatini, ex post vero cæteris etiam, quæ ad provehendam communem regni nostri beatitatem, securamque ejusdem per-

---

(1) Ez a decretum a Corpus Juris korábbi kiadásaiiban ily czim alatt szerepel: «Leopoldi II. imp. et regis decretum primum, Posonii 1790—1791. editum».

I.

1790. ÉVI TÖRVÉNY-CZIKKEK.⁽¹⁾

Mi Második Lipót, Isten kedvező kegyelméből választott római felséges császár, Német-, Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Szlavonországok, Galiczia, Lodoméria, Ráma, Szerb-, Kun- és Bolgárország apostoli királya, Ausztria főhercege; Burgundia, Lotharingia, Styria, Karinthia és Karniolia hercege; Etruria nagyhercege; Erdély nagyfejedelme; Morvaország örgrófsja, Brahánt, Limburg, Luxemburg, és Geldern, Würtemberg, Felső- és Alsó-Szilézia, Majland, Mantua, Parma, Piazenca, Guastalla, Auschwitz és Zatoria, Calabria, Bar, Ferrete és Teschen hercege; Svévia és Charleville fejedelme; Habsburg, Flandria, Tyrol, Hannonia, Kyburg, Görcz, Gradiska, grófsja; a római szent birodalom, Burgau, Felső-és Alsó-Luzica, Pont-a-Mousson és Nomenum örgrófsja, Namur, Valdemons és Albimons tartomány, Zütphen, Sarverda, Salma és Falkenstein grófsja, a vend örgrófság és Mecheln ura. stb.

Ezennel adjuk tudokra, jelentvén mindeneknek, a kiket illet, hogy minek-utána Isten akaratának kifürkészhetlen végzéséből néhai II. József, római császár és Német-, Magyar-, Csehország királyi felsége, szeretett testvérünk, a legközelebb mult esztendő Bőjtelő-havában e halandó életből és mulandó országlásból az örökkévaló dicsőség koronájára elhivatott és elköltözött volna, és mivel tuléló férfiivadékokat nem hagyott maga után, azért Mi, mint korra nézve közvetlen utána következő, atyáról és anyáról való testvére s közvetlen örököse, következőképen ezen örökös magyar királyságban és a hozzá kapcsolt részekben is utóda, az ezerhétszázhuszonharmadik évben berekesztett magyar országgyűlés első és második czikkelyeinek rendelése szerint főnt nevezett dicső emlékezetű testvérünk trónjának a magyar királyságban és a hozzá kapcsolt részekben törvényesen örökösévé lettünk, s nevezett Magyarorszá- gunk és a hozzá kapcsolt részek összes urainak, egyházi főrendeknek, ország- zászlósainak, mágnásainak, nemeseinek s többi karainak és rendeinek, mondott örökös Magyarorszá- gunk köztörvényei szerint, ünnepélyes szertar- tással, a nagy Isten segítségével leendő királylyá koronáztatásunk végrehaj- tására, ugyszintén nádor választása s azután egyéb dolgokról való intézked- és tanácskozás végett is, melyek országunk közös boldogságának előmozdi- tására, bizton maradására s a magyar nemzetnek a szeretet és bizodalom

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásai ezeket a törvényczikkeket ily czímmel közlik: «II. Lipót császár és király első végzéménye, kiadatott Pozsonyban 1790—91-ben».

mansionem, uti et ipsam gentem Hungaram arctioribus amoris et fiducia vinculis nobis adstringendam, opportuna, ac necessaria fore videbuntur, curandis et tractandis, generalem conventum, seu diætam ad dominicam secundam post Pentecosten, in diem 6-tam mensis Junii anni præteriti 1790-mi, in liberam ac regiam civitatem nostram Budensem indixissemus et promulgassemus; quum nos interim, dum pertractatio objectorum diætaliū diutius perduraret, negotiis et coronatione imperiali avocaremur, fideles autem status et ordines nostram coronationem anhelarent, eundem generalem conventum in liberam regiamque civitatem nostram Poseniensem transtulissemus, ac eidem personaliter quoque præfuissemus, conclusis tandem et finitis diætaliū tractatibus, iidem domini prælati, barones, magnates, et nobiles, cæterique status et ordines præfati regni nostri Hungariæ, et partium eidem adnexarum exhibuerunt, et præsentarunt majestati nostræ sequentes articulos in eadem diætâ communibus ipsorum votis, et suffragiis, parique et unanimi consensu, accedente benigna annuentia nostra conclusos, supplicantes majestati nostræ humillime, quatenus universos eos articulos, omniaque et singula in eis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, nostrumque consensum regium iis præbentes, autoritate nostra regia clementer acceptare, approbare, et confirmare, atque tam nos ipsi observare, quam per alios omnes, quorum interest, observari facere dignaremur. Quorum quidem articulorum tenor talis est ⁽¹⁾:

Praefatio.

Quod Josephus II-dus Romanorum imperator, et hæreditarius Hungariæ, partiumque adnexarum rex, post fata augustissimæ quondam dominæ imperatricis et reginæ apostolicæ Mariæ Theresiæ, anno 1780. intervena, ex ordine stabilitæ articulo 1. et 2. 1723. successionis gubernacula regni Hungariæ partiumque adnexarum, facta in antecessum solenni de observandis legibus sponsione suscipiens, anno recens evoluto 1790. se expleturum promiserat, et a cujus procurando effectu, signanter legali sui inaugurationis susceptione, et coronationis diætæque celebratione eundem subsecuta anno 1790. die 20. Februarii mors, impederat, id statim cum aditu regiminis augustissimus dominus Leopoldus II-dus Romanorum imperator et rex Hungariæ, ad quem Josepho II-do sine mascula prole descendente, ex memoratis 1. et 2. articulis generalis regni diætæ anno 1723. celebratæ, hæreditas et successio in regno Hungariæ pertinebat, præstare cœpit.

Nam nulla interposita mora, generalem regni diætam pro Dominica secunda post Pentecosten, seu 6. Junii in liberam regiam, ac metropolitanam civitatem Budensem indixit, ac regimen suum (prout id in benignis suis propositionibus declarare dignatus est) a fideli legum de regia successione sonantium custodia auspicaturus, primum et ante omnia regiam sui inaugu-

---

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásaiban ezután ez áll: «Articuli dd. prælatorum, baronum, magnatum et nobilium, cæterorumque statuum et ordinum regni Hungariæ, partiumque eidem annexarum, in generali eorundem conventu, pro Dominica 2. post Pentecosten, seu die 6. mensis Junii anni 1790. in liberam regiamque et metropolitanam civitatem Budensem indicto et inchoato; demum vero in liberam regiamque civitatem Poseniensem translato, ibidemque respective anno etiam 1791. celebrato conclusi».

szorosabb kötelékeivel hozzánk való csatolására alkalmasaknak s szükségese-
 seknek fognak látszani, az elmúlt 1790. évi Szent Iván hava hatodik napjára,
 pünköst utáni második vasárnapra Buda szabad királyi városunkba általános
 összejövetelt, azaz országgyűlést rendeltünk és hirdettünk; midőn mi a köz-
 ben, míg az országgyűlési tárgyak feletti tanácskozás hosszabban tartott,
 ügyeink és császárrá koronáztatásunk végett onnan elhivatánk, a hü karok
 és rendek pedig hön kívánták megkoronáztatásunkat, Pozsony szabad királyi
 városunkba tettük át az országgyűlést, melyen személyesen is részt vettünk;
 berekesztetvén azután s bevégezödvén a tanácskozások, az egyházi főrend,
 országzászlós, mágnás és nemes urak, s fönt említett Magyarországunk és a
 hozzá kapcsolt részek egyéb karai és rendei, azon országgyűlésen közkíván-
 ságuk és szavazatukkal, valamint egyenlő és közmegegyezésökkel, kegyelmes
 jóváhagyásunk hozzájárulásával végzett következendő törvénycikkelyeket
 felségünk elé terjesztették s bemutatták, alázatosan esedezvéen felségünknek,
 hogy mindazon törvénycikkelyeket s az azokban összesen és egyenkint fog-
 laltakat helybenhagyottaknak, tetszőknek és elfogadottaknak vallván s királyi
 megegyezésünkkel azokhoz hozzájárulván, királyi hatalmunknál fogva kegyel-
 mesen elfogadni, helybenhagyni s megerősíteni, és mind mi magunk meg-
 tartani, mint minden mások által, a kiket illet, megtartatni méltóztatánk.
 Mely törvénycikkelyek tartalma a következő ⁽¹⁾:

Előbeszéd.

Azt, a mit II. József, római császár s Magyarországnak és a hozzákapcsolt
 részeknek örökös királya, a néhai felséges császárné és apostoli királynő,
 Mária Teréziának 1780. évben bekövetkezett halála után, az 1723. 1. és 2. tör-
 vénycikkely által megállapított trónöröklés rendje szerint Magyarország és a
 hozzákapcsolt részek kormányát, miután előbb a törvények megtartására
 ünnepélyes fogadalmat tett, kezébe vevén, a legközelebb lefolyt 1790. évben
 ígért teljesíteni, és a minek végrehajtására való törekvésében, abban ugyanis
 hogy törvényesen fölavattassék, megkoronáztassék s országgyűlést tartson, őt
 az 1790. évi Bőjtelő hava 20. napján bekövetkezett halála meggátolta: azt fel-
 séges II. Lipót ur, római császár és Magyarország királya, a kit II. Józsefnek
 fiivadék nélkül lett elhalálózása után az 1723. évben tartott országgyűlés
 említett 1. és 2. törvénycikkelye szerint a magyar királyságban való örökö-
 sődés és trónutódlás illetett, azonnal teljesíteni kezdette.

Mert minden késedelem közbejövetele nélkül a pünköst utáni második
 vasárnapra, azaz Szent Iván hava hatodik napjára, Buda szabad királyi és fő-
 városba összehívta az országgyűlést, és (a mint kegyelmes előterjesztéseiben
 kinyilatkoztatni méltóztatott) a királyi trónöröklésről szóló törvények hűséges
 megőrzésével akarván kezdeni uralkodását, először és mindenekelőtt a fönt

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásában ezután ez áll: «Az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak s Magyarország és a hozzá kapcsolt részek többi karainak és rendjeinek törvény-
 cikkelyei, melyek az 1790. évi Szent Iván hava 6. napjára, a pünköst utáni második vasárnapra,
 Buda szabad királyi és fővárosba összehívott és ott megkezdett, azután pedig Pozsony szabad királyi
 városba áthelyezett és ott folytatva az 1791. évben is tartott országgyűlésen végeztettek».

rationem, ad mentem positivarum prælibaldi regni Hungariæ constitutionum instaurandam, coronationem solenni ritu peragendam, diplomatisque elar-gitionem, et juramenti in ea, qua a majoribus suis dictum fuit, forma depo-sitionem, inter regii sui muneris partes numeravit, id quoque benigne polli-citus, quod, quia officium palatini in prælibato hoc regno Hungariæ vacaret, ac pro vacante dicto officio certos e medio fidelium suorum statuum et or-dinum candidatos, denominabit, electionique eorundem proponet, riteque ac legitime electum in consueta jurisdictione, et auctoritate secundum tenorem legum regni benignissime conservare dignabitur.

Cum autem pertractatio objectorum diætaliu diutius perduraret, negotiis et coronatione imperiali avocatus, ut desiderio statuum et ordinum regni Suæ majestatis coronationem summopere anhelantium satisfaceret, translatis, statibus etiam et ordinibus regni hanc regiam voluntatem prompte obsecun-dantibus, in liberam ac regiam civitatem Poseniensem comitiis, ipsa sua ma-jestas cæsareo-regia in persona comparuit, et diætæ præfuit, legibus de crea-tione palatini impletis, et diplomate subscripto, ac edito die 15. Novembris cum summa et incredibili omnium voluptate coronam regiam suscepit, et juramentum quoque in ea, qua per magnæ memoriæ genitricem suam, et reginam apostolicam Mariam Theresiam præstitum fuit, forma deposuit, atque ita solennem inaugurationem ritu patrio inter faustissimas acclamationes et comprecationes peregit.

Fiducia et devotio erga Suam majestatem cæsareo-regiam, data legibus ac juribus securitate, excitata, inde majus adhuc cepit incrementum, quod re-ipsa, et dictis, et factis benignitatis, et clementiæ plenissimis, id quod palam ad omnium consolationem dicere dignata est, confirmaverit, se in medium statuum et ordinum regni, non veluti regem ac dominum, sed veluti patrem in sinum familiæ venisse, quæ tanto principe, ac populi patre digna decla-ratio, nulla unquam posterorum oblivione oblitterabitur.

Qua benignitate status et ordines, ad fiduciam, venerationem, amo-rem provocati, Suæ majestatis commoda et dignitatem cum felicitate publica, suaque arcussimo vinculo nexam agnoscentes, pro tuenda regia, et augustæ domus, regni que dignitate, universas vires, et facultates impendere, atque ipsam vitam ad præscriptum legum consecrare, paratos declararunt, Deum immortalẽ comprecati, ut suam majestatem, augustamque sobolem, diutis-sime incolumem servare, et promptam voluntatem, viresque potenti auxilio suo adjuvare dignetur, ut splendor regni thronique sub gubernatione, quam diuturnam esse exoptant, suæ majestatis non tantum nullam diminutionem patiatur, sed et magis in dies increseat, in quo omnibus adnitentur viribus.

Solennibus coronationis peractis, cum diætales tractatus inter suam ma-jestatem cæsareo-regiam, fidelesque status et ordines ad finem perducti, atque ita articuli communi votu et consensu, accedente benigno majestatis annutu conclusi sint: hos, ut Sua majestas clementer acceptare, et autho-ritate sua regia ratificare, ac tam ipsa benigne observare, quam per alios quoscunque observari facere dignetur, supplicant.

említett Magyarország írott törvényei értelmének helyreállítása végett, királyi fölvatása és megkoronáztatása ünnepélyes szertartással való végrehajtását, a hitlevél kiadását, s az eskünek azon alakban, melyben ősei mondották, letételét sorozta királyi tisztének teendői közé, megigérvén azt is kegyesen, hogy mivel a főt említett Magyarország nádori méltósága üresedésben van, a mondott üresedésben levő méltóságra némely jelölteket karai és rendei sorából megnevezni, azokat választás alá bocsátani, s a kellő és törvényes módon megválasztottat szokásos joghatóságában és hatalmában az ország törvényei értelmében kegyelmesen megtartani méltóztatik.

Midőn pedig az országgyűlési tárgyak fölötti tanácskozás hosszabbra nyult volna el, ügyei és császári koronáztatása által onnan elhivatván, hogy az Ő felsége megkoronáztatását hön kívánó karok és rendek óhajtságának eleget tegyen, az ország karainak és rendeinek készséges helyeslése mellett, az országgyűlést Pozsony szabad királyi városba áttevén, ott Ő császári királyi felsége személyesen megjelent és az országgyűlésen részt vett; majd a nádor választásról szóló törvények betöltetvén, és a hitlevél aláíratván s kiadatván, Szent András hava 15. napján mindenek legfőbb és hihetetlen nagy örömeire fölvette a királyi koronát, és az esküt is ugyanazon alakban, melyben nagyemlékü anyja, Mária Terézia apostoli királynő, letette, és így ünnepélyes fölvatását, ősi szertartás szerint, szerencsekivánó fölkiáltások és könyörgések közt végrehajtotta.

Az Ő császári királyi felsége iránt a törvények és jogok biztonságának megadása által fölkellett bizodalom és hódolat még nagyobb gyarapodást kapott abból, hogy jósággal és kegyelemmel teljes szavaival és tett ivel valóban megerősítette azt, a mit nyiltan és mindenek vizasztalására mondani méltóztatott, hogy ő az ország karai és rendei közé nem úgy jött, mint király és ur, hanem mint az atya családjának keblébe, a mely a fejedelemhez és nép atyjához oly méltó kijelentést soha sem fogja a jövendő feledése elhomályosítani.

A mely jóság által a karok és rendek bizodalomra, tiszteletre, szeretetre serkentetvén s fölismervén, hogy Ő felségének érdekét és méltóságát a közbizodalommal a legszorosabb kötelek fűzi egybe: készeknek nyilatkoztak a király, a felséges ház és az ország méltóságának védelmére minden erejüket és tehetőségüket szentelni, s a törvények rendeletének teljesítésére még életüket is föláldozni, kérvén a halhatatlan Istent, hogy Ő felségét és felséges ivadékát nagyon sokáig egészségben megtartani s akaratkészségét és erőit hatalmas segélyével gyámolítani méltóztatnék; hogy az ország és trón fénye Ő felségének kormányzása alatt, melyet hosszantartónak óhajtanak, nemcsak semmi kisebbülést ne szenvedjen, hanem mindeneknek erői által támogattatva, napról-napra jobban növekedjék.

Megtörténvén a koronázás szertartásai, midőn az országgyűlési tárgyalások Ő császári királyi felsége s hű karai és rendei közt befejeztettek, és így a törvényczikkek közös akarattal és egyetértéssel, a felség kegyes jóváhagyásával meghozattak: kérik, hogy ezeket Ő felsége kegyelmesen elfogadni, királyi hatalmával megerősíteni, s mind maga kegyesen megtartani, mind minden mások által megtartatni méltóztatassék.

www.libtool.com.cn   ARTICULUS 1.

Serenissimus et potentissimus dominus, dominus Leopoldus Secundus Romanorum imperator, in regem Hungariæ, partiumque eidem annexarum inauguratur et coronatur.

Serenissimo quondam principe domino Josepho, hujus nominis secundo, electo Romanorum imperatore et hæreditario Hungariæ rege, de hac mortali vita et temporaneo regimine, ad sempiternam immortalitatem, ac æternæ gloriæ coronam evocato, ex eoque, quod nullam superstitem prolem masculam post se reliquerit, serenissimo ac potentissimo domino, domino Leopoldo secundo, Romanorum imperatore, qua eundem ætate immediate sequente, germano et uterino fratre, adeoque juxta successionis ordinem, libero principis et statuum regni arbitrio, in articulis 1. et 2. generalis Hungariæ diætæ, in anno millesimo septingentesimo vigesimo tertio concluso, stabilitum, eidem atefato fratri suo, in isto Hungariæ regno ac partibus eidem annexis succedente, fascesque et gubernacula regni legitime suscipiente: fideles status et ordines, prænotatorum articulorum contextus non immemores, pro exigentia homagialis suæ fidei et devotionis, eandem Suam majestatem sacratissimam, qua legitimum ac hæreditarium regem, et dominum ipsorum clementissimum, post extraditos benigno diplomati suos insertos articulos, depositumque secundum formulam subinsertam juramentum, invocato Dei ter optimi maximi auxilio, sacro apostolici Hungariæ regni diademate, unanimes inter applausus et faustissimas acclamationes ritu solenni coronarunt.

ARTICULUS 2.

Diploma regium, per sacram regiam majestatem ante felicem inaugurationem, coronationemque suam statibus et ordinibus regni datum, publicis constitutionibus regni inseritur.

Fideles status et ordines inclyti regni Hungariæ, et partium annexarum, ultro per Suam majestatem regiam pro fausta sui coronatione ad diætam convocati, peroptime recordantur, qualiter vigore articulorum 1., 2. et 3. 1723. jus hæreditariæ successionis in regno Hungariæ, partibusque, regnis et provinciis eidem annexis, in sexum fœmineum augustæ domus Austriacæ translatum fuerit, quodve erga semper occasione cujuslibet inaugurationis, ad præscriptum legum suscipiendæ, præmittendam diplomaticorum articulorum acceptationem, juramentique depositionem eum, quem juxta præstabilitum successionis ordinem, eadem successio respiciet, pro legitimo suo rege et domino habituros, et coronaturos se declaraverint.

Cum itaque sacra cæsarea-regia majestas, via legitimæ, et immediatæ successionis regimen regni hujus suscepisset, ejusmodique articulos acceptasset, et juramentum in ea, qua per augustam genitricem suam et reginam apostolicam Mariam Theresiam præstitum fuerat, forma deposuisset, ac diætaliter faustissime coronata fuisset, legesque regni, ac jura, libertates, et privilegia antiqua se observaturam clementer spondisset, visum est ss. et oo. articulos diplomaticos, seu ipsum sacrum diploma, juramentique formulam constitutionibus inseri, inscribique facere, cujus quidem tenor sequitur in hunc modum:

Nos Leopoldus Secundus divina favente clementia electus Romanorum im-

1. CZIKKELY.

A fenséges és leghatalmasabb ur, II. Lipót római császár ur, Magyarország és a hozzákapcsolt részek királyává fölavattatik és koronáztatik.

A néhai fenséges fejedelem úr, József, e néven második, választott római császár és Magyarország örökös királya, a halandó életből és mulandó országlásból elhivatván a halhatatlanság és örök dicsőség enyészhetetlen koronájára, és mivel maga után tulélő fimagzatot nem hagyott, azért a fenséges és leghatalmasabb második Lipót ur, római császár, mint utána korra nézve közvetlenül következő, atyáról és anyáról való testvére, s egyszersmind a fejedelem s az ország karainak szabad elhatározásából az ezerhétszázhuszonharmadik évben berekesztett magyar országgyűlésen hozott 1. és 2. törvény-cikkelyekben megállapított trónöröklési rend szerint, fönt nevezett testvére után e magyar királyságban és a hozzá kapcsolt részekben örökösödven, s a királyi és kormányhatalmat törvényesen kezeibe vevén: a hű karok és rendek, megemlékezve a fönt jelzett cikkelyek tartalmáról, jobbagyi hűségök és hódolatuk kívánalmához képest, Ő szent felségét, mint törvényes és örökös királyukat s legkegyelmesebb urukat, a kegyelmes hitlevelebe iktatott törvény-cikkelyek kiadása s az alább beiktatott forma szerinti eskünek letétele után, a mindenható Isten segítségül hívásával, egyhangu örömnnyilvánítások és áldáskívánó fölkiáltások között, ünnepies szertartással megkoronázták.

2. CZIKKELY.

A királyi hillevel, melyet Ő királyi szent felsége szerencsés fölavattatása és megkoronáztatása előtt az ország karainak és rendjeinek adott, az ország köz-törvényei közé iktattatik.⁽¹⁾

Nemes Magyarország s a hozzá kapcsolt részek hű karai és rendei Ő királyi felsége által szerencsés megkoronázása végett országgyűlésre összehivatván, igen jól emlékeznek, hogy az 1723: 1., 2. és 3. cikkelyek erejénél fogva a trónöröklés joga Magyarországon s a hozzá kapcsolt részekben, királyságokban és tartományokban, a felséges ausztriai ház nőágára szállott át; és hogy minden a törvények rendelkezéséhez képest végrehajtandó fölvatásnak alkalmazásával, mindenkor a hillevelői cikkelyek előrebocsátandó elfogadása és az eskü letétele mellett, azt, a kit a megállapított trónutódlási rend szerint az örökösödés illet, törvényes királyuk és uruk gyanánt tekinteni és megkoronázni készeknek nyilvánították magukat.

Midőn azért a császári királyi szent felség, a törvényes és közvetlen trónutódlás utján az ország kormányzását kezébe vette, és az esküt abban a formában, melyben felséges anyja, Mária Terézia apostoli királynő által letétetett, letette, és országgyűlésileg szerencsésen megkoronáztatott, s az ország törvényeit, jogait, szabadságait és régi kiváltságait tiszteletben tartani kegyelmesen megígérte volna: jónak látták a karok és rendek a hillevelői cikkelyeket, vagyis magát a szent hillevelet és az esküformát, a törvények közé iktatni és beírni, melynek tartalma ilyenképen következik:

Mi, Második Lipót, Isten kedvező kegyelméből választott örökké felséges

(1) V. ö. 1740: II., 1792: II. t. cz.

perator semper augustus; c Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatia, Scelavoniæ, Gallicia, Lodomeriæ, Ramæ, Serviæ, Cumania, et Bulgariæ, rex apostolicus, archi-dux Austriæ; dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolia, magnus dux Hetruriæ, magnus princeps Transylvaniæ, marchio Moraviæ, dux Brabantia, Limburgi, Lucemburgi et Geldriæ, Würtembergæ, superioris et inferioris Silesiæ, Mediolani, Mantuæ, Parmæ, Placentiæ, Guastallæ, Osveciniæ, et Zatoriæ, Calabria, Barri, Montis Ferrati et Teschiniæ, princeps Sueviæ, et Carolopolis; comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis, Hannoniæ, Kyburgi, Goritiæ et Gradiscæ; marchio sacri Romani imperii, Burgoviæ, superioris et inferioris Lusatiæ, Musoponti et Nomenei, comes Namurei, Provinciæ Valdemontis, Albimontis, Zutphania, Sarverdæ, Salmæ, et Falkensteinii, dominus Marchiæ Scelavonicæ et Mechliniæ etc. qua prælibati regni Hungariæ et aliorum regnorum, ac partium eidem adnexarum rex apostolicus, agnoscimus et memoriæ commendamus tenore præsentium significantes, quibus expedit universis: quod posteaquam ex inscrutabili divini numinis judicio, serenissimum et potentissimum olim principem dominum Josephum, hujus nominis secundum electum Romanorum imperatorem, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ etc. regem, archiducem Austriæ, dominum germanum fratrem nostrum felicitis recordationis desideratissimum, anno nunc labente, mense Februario de hac mortali vita, et temporaneo regimine, ad sempiternam immortalitatem ac æternæ gloriæ coronam evocari et transferri contigisset, ac ex eo, quod nullam superstitem masculam prolem post se reliquisset, nos, qua aliunde ex asse hæres, et immediatus successor in regno Hungariæ, et partibus eidem adnexis, vigore articuloꝝ 1-mi et 2-diætiæ anno millesimo septingentesimo vigesimo tertio conclusæ, legalem successionem nostram declarantium et stabilientium, legitime successissemus, ac ad mentem legum regni pro felici, eaque faustissimis votis Deo ter optimo maximo auxiliante instauranda inauguratione nostra, fidelibus nostris universis inclyti regni nostri Hungariæ et partium eidem adnexarum statibus et oo. conventum, seu diætam intra idem regnum Hungariæ, utpote in regiam liberamque civitatem nostram Budensem, pro Dominica secunda post Pentecosten, seu die sexta mensis Junii anni modo labentis infrascripti indixissemus et promulgassemus, ac deinde pro fausta nostri coronatione Ponium transtulissimus, ad eandemque nos etiam personaliter comparentes, eidem præfuissemus, fideles nostri universi domini prælati, barones, magnates et nobiles, cæterique status et ordines mentionati nostri inclyti regni Hungariæ, partiumque eidem adnexarum, ad præfatam diætam pleno et frequentissimo numero comparentes, præmentionatarumque diætaliū constitutionum haud immemores, pro exigentia earundem debitam et homagialeſ erga nos, qua legitimum et hæreditarium regem suum, ac dominum, devotionem et fidem testati, desiderioque auspiciandæ felicissimæ inaugurationis nostræ ducti, supplicaverunt majestati nostræ humillime et rogaverunt, ut inuentibus præcitatæ constitutionibus omnino ante adhuc faustissimam coronationem nostram, nos infrascriptos articulos, omniaque et singula in iisdem contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, nostrumque consensum illis præbentes, benigne acceptare, et autoritate nostra regia approbare, et confirmare, ac tam nos ipsi benigne observare, quam per alios, quorum interest, firmiter observari facere dignaremur; quorum quidem articuloꝝ tenor sequitur in hunc modum:

www.libtool.com.cn

római császár, Német-, Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Szlavonországok, Halics, Lodoméria, Róma, Szervia, Kun- és Bolgárország apostoli királya; Ausztria főhercege; Burgundia, Lotharingia, Styria, Karinthia, Karniolia hercege; Etruria nagyhercege, Erdély nagyfejedelem, Morvaország őrgrófia, Brabant, Limburg, Luxemburg és Geldern, Würtemberg, Alsó- és Felső-Szilézia, Mailand, Mantua, Parma, Piazencia, Guastala, Auschwitz és Zator, Calabria, Bar, Ferrete és Teschen hercege; Svevia és Charleville fejedelme, Habsburg, Flandria, Tyrol, Hannonia, Kyburg, Görcz és Gradiska grófia; a római szent birodalom, Burgau, Felső- és Alsó-Lausitz, Pont-á-Mousson és Nomenum őrgrófia; Namur, Valdémont és Albimont tartomány, Zütphen, Sarverda, Salm és Falkenstein; a Wend őrgrófság és Mecheln ura stb., mint fõnt nevezett Magyarország s a hozzá kapcsolt többi országok apostoli királya, elismerjük és emlékezetben hagyjuk, jelen levelünk által jelentvén mindeneknek, a kiket illet, hogy miután Isten akaratának kifürkészhetetlen végzésébõl a néhai felséges és hatalmas fejedelem ur, József, e néven második, választott római császár, s Német-, Magyar-, Csehország stb. királya, Ausztria főhercege, boldog emlékezetü szeretett édes testvérünk, a most folyó évben, Bõjteld-havában, e halandó életbõl és világi uralkodásbõl a mindentõr tartó halhatatlanságra és az örök dicsőség koronájára elhivatott és elköltözött, és azon okból, mivel maga után tulélõ fmagzatot nem hagyott, Mi, mint egyébként valóságos örököse és közvetlen utóda ezen Magyarországban és a hozzá kapcsolt részekben, az ezerhétszázhuszonharmadik évben berekesztett országgyûlésnek a mi törvényes trónutódlásunkat kinyilvánító 1-sõ és 2-ik cikkelyei erejénél fogva, utána törvényesen következünk; és az ország törvényének értelmében szerencsés s a mindenható Isten segítségével kedvezõ óhajítások közt megtartandó fölavattatásunk czéljából összes hiveinknek, nemes Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek karainak és rendeinek, Buda szabad királyi városunkba, pünkõst után való vasárnapra, vagyis az alább irott most folyó év Szent Iván-hava hatodik napjára, országgyûlést hívtunk össze és hirdettünk, melyet azután szerencsés megkoronázatásunk végett Pozsonyba tettünk át, és abban Mi is személyesen megjelenvén, részt vettünk: hiveink, az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes urak, s említett nemes Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek karai és rendei, az elõbb mondott országgyûlésre teljes és szapora számmal megjelenvén, és a fõntebb említett országgyûlési törvényekrõl meg nem feledkeztvén, azokhoz képest irántunk, mint törvényes és örökös királyuk és uruk iránt tartozó és köteles hódolatot és hûséget tanusítván, a szerencsés fölavattatásunk végrehajtásának vágyától vezetettvén, alázatosan esedeztek felségünknek és kérték, hogy a fõnt idézett törvények rendelkezéséhez képest, mindenesetre még szerencsés megkoronázatásunk elõtt, az alább irott cikkelyeket s mindazokat, egyenkint, a mik azokban foglalvák, helybenhagyottaknak, tetszõknek és elfogadottaknak vallván s királyi megegyezésünkkel hozzájuk járulván, kegyesen elfogadni, királyi hatalmunkkal helyeselni és megerõsíteni, s ugy Mi magunk kegyesen megtartani, mint mások által, a kiket illet, erõsen megtartatni méltóztatnánk. A mely cikkelyek tartalma ilyenképen következik:

Primo : Quod præter ab antiquo deductam hæreditariam regiam successionem, coronationemque, in reliquo universas, et singulas communes istius regni Hungariæ, partiumque eidem adnexarum libertates, immunitates, privilegia, statuta, communia jura, leges et consuetudines, a divis quondam Hungariæ regibus, et gloriosissimæ memoriæ prædecessoribus nostris, hætenus concessas, et confirmatas, in futurumque concedendas, et per nos confirmandas (ad quas et quæ, dicti status et ordines formulam quoque juramenti ad initium decretorum serenissimi olim principis domini Ferdinandi I-mi gloriosæ reminiscentiæ antecessoris nostri positam, extensam, et reductam habent) exclusa tamen et semota articuli decreti divini Andreæ II-di de anno 1222. clausula incipiente : Quod si vero nos, usque ad verba : in perpetuum facultatem, in omnibus suis punctis, articulis, et clausulis. prout super eorundem usu et intellectu (salva tamen semper quod ea, quæ per articulum 8-vum 1741 excepta sunt, ejusdem legis dispositione) regio et communi statuum consensu diætaliter conventum fuerit, firmiter et sancte observabimus, per aliosque omnes et singulos inviolabiliter observari faciemus.

Secundo : Sacram regni coronam juxta veterem consuetudinem ipsorum regnicolarum, legesque patrias, per certas de eorum medio unanimiter sine discrimine religionis ad hoc delectas et deputatas personas sæculares, in hoc regno conservabimus.

Tertio : Hactenus recuperata et ex post Deo adjuvante recuperanda quævis hujus regni, partiumque ei adnexarum tenuta, et partes ad mentem etiam juramentalis formulæ, prænotato regno et eidem adnexis partibus de toto reincorporabimus.

Quarto : Quod in casu, quem Deus procul avertere velit, defectus utriusque sexus archiducum Austriæ, præprimis quidem ab atefato avo nostro Carolo sexto, dein in hujus defectu a divo olim Josepho I-mo, his quoque deficientibus, ex lumbis divi olim Leopoldi I-mi imperatorum et regum Hungariæ descendantium, juxta etiam dictamen præcitorum primi et secundi articulorum præfatæ diætæ anni millesimi septingentesimi vigesimi tertii, prærogativa regiæ electionis, coronationisque antefatorum statuum et ordinum, in pristinum vigorem, statumque redibit, et penes hoc regnum Hungariæ, et prædictas partes, ejusdemque antiquam consuetudinem illibate remanebit.

Quinto : Ut præmissum est, toties, quoties ejusmodi inauguratio regia intra ambitum sæpefati regni Hungariæ, successivis temporibus diætaliter instauranda erit, toties hæredes et successores nostri futuri neo-coronandi hæreditarii reges, præmittendam habebunt præsentis diplomaticæ assecurationis acceptationem, deponendumque super inde juramentum. Nos itaque prædicta universorum statuum et ordinum regni Hungariæ, et partium eidem annexarum instantia benigne admissa, pro benigna animi nostri propensione, ipsisque benigne gratificandi voluntate, præinsertos universos articulos, ac omnia et singula in iisdem contenta, rata, grata, et accepta habentes, eisdem nostrum consensum benevolum pariter et assensum præbuimus, et illos, ac quævis in eis contenta clementer acceptavimus, approbavimus, ratificavimus, et confirmavimus ; promittentes et assecurantes ss. et oo. in verbo nostro regio, quod præmissa omnia tam nos ipsi observabimus, quam per alios fideles subditos nostros, cujuscunque status et conditionis existant, observari faciemus, uti vigore hujus diplomatis nostri acceptamus, approba-

Először: hogy a régóta behozott királyi trónöröklésen és koronázáson kívül, jövődöben ezen Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részeknek, Magyarország hajdani dicsőült királyaitól és dicsőséges emlékü elődeinktől eddig engedett és megerősített s ezután engedendő s általunk megerősítendő összes közös szabadságait, mentességeit, kiváltságait, helyhatósági szabályait, közönséges jogait, törvényeit és szokásait (a melyekre a mondott karok és rendek a néhai felséges fejedelem ur, I. Ferdinánd, dicső emlékezetü elődünk végzeményeinek elején levő esküformát is kiterjesztik és vonatkoztatják), kizárván és eltávolítván azonban dicsőült II. András király 1222. évi végzeménye cikkelyének azon záradékát, mely így kezdődik: Quodsi vero nos, azon szavakig: in perpetuum facultatem, minden pontjaikban, cikkelyeikben és záradékaikban, úgy a mint azok használata és értelme felől (mindenkor épségben maradván azonban azokra nézve, a mik az 1741: 8. cikkely által kivétettek, ugyanezen törvénynek rendelkezése) a király és a karok közös egyetértéssel országgyűlésileg megegyeztek, erősen és szentül meg fogjuk tartani, és minden mások és egyesek által sértetlenül megtartatni.

Másodsor: az ország szent koronáját a honlakosok régi szokása és a hazai törvények értelmében, a közülök egyértelműleg, valláskülönbőség nélkül, e célra megválasztott és megbízott bizonyos világi személyek által az országban fogjuk őriztetni.

Harmadsor: az országnak és a hozzá kapcsolt részeknek eddig visszaszerzett és ezentul Isten segítségével visszaszerzendő mindenféle tartományait és részeit, a koronázási eskü értelmében is, fönt nevezett országunkba és a hozzá kapcsolt részekbe bekebelezendjük.

Negyedszer: hogy azon esetben, melyet Isten távoztasson el, ha az elsőben is fönt nevezett nagyatyánk, hatodik Károly, azután ennek magvaszakadása után, néhai dicsőült I-ső József, ezeknek is magva szakadván, néhai dicsőült I-ső Lipót császárok és Magyarország királyai ágycábjól származó ausztriai főherczegek mindkét ága kihalna, az említett ezerhétszázhuszonharmadik évi országgyűlés főntebb idézett első és második cikkelyeinek rendelkezése szerint is: a nevezett karok és rendek királyválasztási s koronázási joga régi érvényébe és állapotába visszatérend, s ezen Magyarország és mondott részei hatalmában és régi szokásában megmaradand.

Ötödször: hogy, a mint előre bocsáttatott, valahányszor a gyakran nevezett Magyarország területén belül, a következő időkben ilyen királyi fölavatás országgyűlésileg végzendő léssen: örökösaink és utódaink, a jövődö ujonnan megkoronázandó örökös királyok tartoznak a jelen hitlevelet előlegesen elfogadni és azon felül az esküt letenni. Mi tehát Magyarország és a hozzá kapcsolt részek összes karainak s rendeinek említett kérelmét kegyesen teljesítvén, kedvező hajlandóságunk és kegyes jóakarattunkból folyólag, a főntebb beiktatott összes cikkelyeket s mindazt, a mi egyenkint azokban foglaltatik, jóváhagyottaknak, tetszőknek és elfogadottaknak vallván, azokhoz jóakaró beleegyezésünket s egyszersmind jóváhagyásunkat adtuk, s azokat és minden bennök foglaltakat elfogadtuk, jóváhagytuk s megerősítettük, igérvén és biztosítván a karokat és rendeket királyi szavunkkal, hogy mind az előrebocsáttottakat Mi magunk megtartani, mind más hű alattvalóink által, bármely állapotban és rendben legyenek, megtartatni fogjuk; a mint jelen hitlevelünk

mus, ratificamus, et confirmamus, atque promittimus; in cujus fidem et testimonium, *viteras has manu propria subscripsimus, et sigilli nostri regii appensione muniri fecimus.* Datum in arce nostra regia Posoniensi, die decima quarta mensis Novembris, anno Domini millesimo septingentesimo nonagesimo, regnorum nostrorum primo.

Juramenti autem regii contextus talis erat :

Nos Leopoldus Secundus, Dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ etc. rex apostolicus, archidux Austriæ etc. Qua prælibati regni Hungariæ, et aliorum regnorum, ac partium eidem adnexarum rex, juramus per Deum vivum, per ejus sanctissimam genitricem virginem Mariam, ac omnes sanctos, quod ecclesias Dei, dominos prælatos, barones, magnates, nobiles, civitates liberas, et omnes regnicolas in suis immunitatibus, et libertatibus, juribus, legibus, privilegiis, ac in antiquis bonis, et approbatis consuetudinibus conservabimus, omnibusque justitiam faciemus; serenissimi quondam Andreæ regis decreta (exclusa tamen et semota articuli 31. ejusdem decreti clausula incipiente: quod si vero nos etc. usque ad verba: in perpetuum facultatem) observabimus; fines regni nostri Hungariæ, et quæ ad illud quocunque jure aut titulo pertinent, non abalienabimus, nec minuemus, sed quoad poterimus, augebimus, et extendemus, omniaque illa faciemus, quæcunque pro bono publico, honore et incremento omnium statuum, ac totius regni nostri Hungariæ juste facere poterimus; sic nos Deus adjuvet, et omnes sancti.

ARTICULUS 3.

De inauguratione, et coronatione regia, cum singula regiminis mutatione, intra semestre peragenda.

Ad penitus e medio tollendum omne dubium, quod ex tenore quorundam verborum acceptati a sacratissima regia majestate, et extradati diplomatis inauguralis, de coronatione per hæreditarios Hungariæ reges suscipienda, contra fundamentales regni leges obmotum est, futurisve temporibus obmoveri posset, clementer annuit cæsareo-regia apostolica majestas, ut inauguratione coronatioque regia cum singula regiminis mutatione, intra sex menses a die obitus defuncti regis computandum spatium, ritu legali in omni suscipiatur, salvis tamen intermedio tempore omnibus juribus hæreditarii regis, quæ ad publicam, constitutionique conformem regni administrationem pertinent, salvis non minus eidem regi debitis homagialis fidei obligationibus; privilegiorum nihilominus collatione imposterum quoque penes solam legitime coronatam regiam majestatem permansura.

ARTICULUS 4.

Neo-coronatae regiae majestati honorarium offertur.

Fervorem zeli et devotionis, qua status et ordines regni in neo-coronatam sacratissimam majestatem intime, ac unanimiter feruntur, cupiverunt, quantum rerum circumstantiæ admittunt, externo etiam testimonio per demissam honorarii oblationem exemplo majorum suorum uberius etiam declarare:

erejénél fogva azokat elfogadjuk, helyeseljük, jóváhagyjuk, megerősítjük és megigérjük. Melynek hiteléül és bizonyosságául ezen levelünket saját kezünkkel aláírtuk és királyi pecsétünk ráfüggesztésével megerősítettük. Kelt pozsonyi királyi várunkban, Szent András-hava tizennegyedik napján, az urnak ezerhét-százkilenczvenedik, országulásunknak első esztendejében.

A királyi eskü szövege pedig ez vala :

Mi II-ik Lipót, Isten kegyelméből választott felséges római császár, Német-, Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Szlavonország stb. apostoli királya, Ausztria főhercege stb., mint a fentebb említett Magyarország és a hozzá kapcsolt többi országok és részek királya, esküszünk az élő Istenre, szent anyjára szűz Máriára, és minden szentekre, hogy Isten egyházait, a főpap, országzászlós, mágnás és nemes urakat, a szabad városokat és minden rendű lakosokat mentességeikben és szabadságaikban, jogaikban, törvényeikben, kiváltságaikban s régi jó és helybenhagyott szokásaikban megtartandjuk ; mindenkinek igazságot szolgáltatunk ; néhai felséges András király törvényeit (kivéve és kizárva mindazonáltal azon törvény 31. cikkelyének záradékát, mely így kezdődik : Quodsi vero nos etc., egészen azon szavakig : in perpetuum facultatem) megtartandjuk ; Magyarországunk határait, és a mi hozzá bármely joggon és czimen tartozik, el nem idegenítjük, se meg nem csonkitjuk ; sőt, a mennyire lehet, gyarapítjuk és kiterjesztjük, s megteendjük mindazt, a mit minden rendeknek és egész Magyarországunknak közjávára, dicsőségére és öregbítésére igazságosan megtehetünk. Isten Minket úgy segítjen s annak minden szentel.

3. CZIKKELY.

Hogy a király fölvatása és koronáztatása minden trónváltozáskor fél éven belül végrehajtassék.

Minden kétség elhárítása végett, a mely a királyi szent felség által elfogadott és kiadott fölvatató hitlevelnek Magyarország örökös királyai megkoronáztatásáról szóló némely szavainak tartalmából az ország alaptörvényei ellenére támadt, vagy jövendő időkben támadhatna : kegyelmesen beleegyezett Ő császári királyi apostoli felsége, hogy a királyi fölvatás és koronázás minden egyes trónváltozáskor az elhunyt király halálától számított hat hónap lefolyása alatt törvényes szertartás szerint mulhatatlanul végrehajtassék ; épségben maradván azonban a közbeneső idő alatt is a királynak minden örökös jogai, melyek az országnak közönséges és az alkotmányynyal megegyező kormányzására tartoznak ; épségben maradván nem kevésbé a király iránt tartozó alauvalói hűség kötelezettségei ; úgy azonban, hogy a kiváltságok osztogatása ezenal is csupán csak a törvényesen megkoronázott királyi felség részére maradand meg.

4. CZIKKELY.

Az ujonnan koronázott királyi felségnek tiszteletdíj ajánltatik.

Az ország karai és rendei ragaszkodásuk és hódolatuk hevét, melylyel az ujonnan koronázott szent felség iránt bensőleg és egyetértőleg viseltetnek, a mennyire a körülmények engedik, külső bizonyítékkal, tiszteletdíjnak följajánlásával is, őseik példájára hathatósabban tanusítani óhajtván : méltó-

dignetur sua majestas sacratissima oblatum hoc pro dignitate quidem sua, et ardore zeli, homagialisque obsequii statuum et ordinum exiguum, a sin- ceris nihilominus offerentium animis profectum, solita benignitate complecti, et in tesseram ingenui illius amoris, quo populus in principem, et patrem sibi amatam filiali candore ducitur, clementer suscipere.

ARTICULUS 5.

Serenissimus archi-dux Austriae Alexander Leopoldus, in regni palatinum eligitur.

Posteaquam sacra cæsarea regia, et apo- stolica majestas, regimen suum a fideli legum observamine auspicari volens, non tantum mediatis benignis literis regalibus, diætam hanc inauguralem etiam pro electione palatini specialiter indicare; sed ante auspiciatissimam adhuc sui coronationem, pro vacante hoc officio in sensu legum regni, certos e medio fide- lium suorum statuum et ordinum in litteris suis candidatoriis, medio celsissimi sacri roma- ni imperii principis Georgii a Stahrenberg, supremi aulæ cæsaro-regiæ præfecti, nec non excellentissimi, ac illustrissimi domini comitis Caroli Pálffy ab Erdöd, per inclytum regnum Hungariæ, et magnum principatum Transylva- niæ aulæ cancellarii, etc. qua specialiter dele- gatorum ad hunc actum commissariorum regio- rum, sub secreto sigillo regio clause trans- missis, taliterque per eundem principem a Stahrenberg, pro reseratione et publicatione manibus eminentissimi cardinalis, et principis regni Hungariæ primatis, domini Josephi e comitibus de Batthyán, etc. eonsignatis con- tentos candidatos liberæ eorundem statuum et ordinum electioni effective proponere, hac- que ratione votis eorundem et præscripto legum satisfacere dignata fuisset, revertentibus e consensu regni antelatis dominis comissariis regiis, prælibati ss. et oo. regni Hunga- riæ, partiumque eidem adnexarum, traditum domino præmati regni scriptum regium, nomina candidatorum continens, intacto sigillo regio inviolatum relinquentes, adeoque nec nomini- bus candidatorum pro more recepto publica- tis, tum ad mutuam inter principem et status fiduciam, quæ omnis futuræ perennis felicitatis basis esset, arctiori vinculo connectendam, quam et ad procurandam efficaciorum apud Suam majestatem sacratissimam, regem suum clementissimum in quibusvis occurrentibus casibus intermedationem, quarto genitum alte- fatæ cæsareo-regiæ majestatis filium, serenis- simum archiducem Austriae Alexandrum Le- opoldum, non modo propter excelsas, et regio principe dignas animi corporisque dotes, sed ob singularem etiam, quo in gentem Hunga- riam, ejusque gentilitia instituta fertur amo- rem, et pluribus jam argumentis testatam benignam propensionem, sponte liberisque suffragiis (salvis nihilominus in perpetuum et

in vigore suo permanentibus legibus de can- didatione, et electione, autoritate item et jurisdictione palatini conditis, et in futurum diætaliter condendis, citraque consequentiam eatenus in futuris casibus formandam) unani- miter, faustosque inter applausus in palatinum regni Hungariæ elegerunt, et ad supremum regni post regiam majestatem dignitatis hono- rem communi concordique consensu sublimarunt.

Cujusmodi electionem modo prævio, libe- risque ss. et oo. votis peractam, suoque modo insinuatam, altefata Sua majestas sacra- tissima benigne suscipiens, una fideles ss. et oo. regni securos clementer reddere digna- batur, absque ulla ad futuros casus conse- quentia, leges regni de quatuor idnearum personarum pro dignitate palatinali candida- tione, et ex his libera ss. et oo. regni elec- tione, quemadmodum et per electam modo suam celsitudinem regiam, absque omni ponendo qualicunque impedimento, exercenda quoad omnes sui partes legali palatini, adeo- que lege juncti locumtenentis officii functi- one, inviolabiliter, et in salvo permansuras.

Non secus ea etiam in parte votis et desi- deriis ss. et oo. altefata sua majestas clemen- ter deferre dignabatur, ut electa in palatinum sua celsitudo regia, in meditullio regni, ipsa nempe dicasteriorum sede, stabilem residen- tiam figat.

Quoniam denique generalis regni capitaneatus, vi articuli etiam 21. 1715. cum palati- nali dignitate conjunctus foret, in eo etiam Sua majestas sacratissima justis statuum desi- deriis clementer annuere dignata est, ut officio palatini, generalis regni capitaneatus officium, in conformitate legum dehinc etiam conjungatur, et in hac avita ac legali officii sui prærogativa, tam modernus dominus regni palatinus, quam et ejusdem in officio succes- sores conserventur.

Suam dein celsitudinem regiam neo-elec- tum palatinum, statibus et ordinibus regni pro deponendo juramento comitantibus, occasione ea, qua pro confirmatione regia Sua majes- tati sacratissimæ per eminentissimum cardina- lem et primatem regni præsentabatur, alte- fata sua majestas electionem hanc benigne susceptam, non solum more consueto con-

tassék Ő szent felsége ezen, saját méltóságához s a karok és rendek ragaszkodásának s köteles engedelmeségének nagyságához képest ugyan csekély, de az ajánlók őszinte érzelmeiből eredő ajándékot szokott jóságával kedvesen venni, és azon veleszületett szeretetnek, melylyel a nép fejedelme és szeretett atyjához fiui nyíltszívűséggel vonzódik, zálogául kegyelmesen elfogadni.⁽¹⁾

3. CZIKKELY.

Sándor Lipót, fenséges ausztriai főherceg, az ország nádorául választatik.⁽²⁾

Ő császári királyi és apostoli szent felsége a törvények hű megtartásával akarván kezdeni uralkodását, nem csak ezt a főlatató országgyűlést királyi kegyelmes levelével különösen nádor választására is egybehívni, hanem még szerencsés megkoronázatalása előtt ezen üresedésben levő hivatalra a törvények értelmében főméltóságú Stahrenberg György, római szent birodalmi herceg, császári királyi főudvarmester, valamint nagyméltóságú és méltóságos erdői gróf Pálffy Károly ur, nemes Magyarország és Erdély nagyfejedelemsége udvari kanczellárja stb. mint ezen cselekvényre külön kirendelt királyi biztosok által tilkos pecsétével lezárva átküldött kijelölő levelében, mely ilyenképen ugyancsak Stahrenberg herceg által fölbontás és kihirdetés végett gróf Batthyány József főmagasságú bicornok urnak, Magyarország hercegprimásának kezébe adatott. hű karai és rendei közül némelyeket jelöltekül valósággal a karok és rendek szabad választása alá terjeszteni s ily módon kivánságaiknak és a törvények rendelkezésének eleget tenni méltóztatott. Visszatérve pedig a főtnevezett királyi biztos urak az országos ülésből, Magyarország és a hozzá kapcsolt részek mondott karai és rendei az ország primásának átadott királyi iratot, mely a jelöltek neveit tartalmazta, a hirályi pecsét felbontása nélkül érintetlenül hagyván és még a jelöltek neveit sem hirdetvén ki bevett szóhasználat szerint: egyrésztől hogy a fejedelem és a rendek közötti bizodalom, minden jövedő boldogság örökkétartó alapja, szorosabb kötelességgel fűzessék össze, másrésztől hogy Ő szent felségénél legkegyelmesebb királyuknál, minden előforduló esetekben való hathatósabb közbenjárásról gondoskodjanak. fönt tisztelt Ő császár-királyi felségének negyedik-zülött fia, Sándor Lipót, ausztriai fenséges főherceg, nemcsak fenkölt s királyi hercegehez lelki és testi adományaiért, hanem azon kiváló szeretetéből is, melylyel a magyar nemzet és annak ősi intézményei iránt viseltetik és már több bizonyítékkal tanúsított kegyes hajlandóságáért, önként, szabad szava-

zataikkal (épségben és erőben maradván mindazonáltal örökre a nádor jelöléséről, választásáról, valamint tekintélyéről és joghatóságáról alkotott és a jövendőben országgyűlésileg alkotandó törvények s a nélkül, hogy jövedő esetekre ebből következtetést lehetne vonni) egyhangulag és szerencse-kívánó üdvkiáltások között Magyarország nádorává választották s a királyi felség után az ország legfőbb méltóságára közös és egyező értelemmel emelték.

A mely mondott módon, a KK. és RR. szabad szavaival végrehajtott és a maga útján között választást fönt nevezett Ő szent felsége kegyesen fogadván, egyszersmind az ország hű karait és rendeit biztosítani méltóztatott, hogy a nádori méltóságra négy alkalmas személynek jelöléséről és ezek közül az ország karainak és rendeinek szabad választásáról szóló országos törvények, a jövedő esetekre való minden következtetés nélkül serteetlenül és épségben fognak maradni; valamint hogy a nádori és az azzal törvény által összekapcsolt helytartói hivatal törvényes működésének gyakorlásában a most megválasztott királyi fenség semmiképen és semmi részben nem fog akadályoztatni.

Mínhogy végre az ország főkapitánysága, az 1715: 21. cikkely erejénél fogva is, a nádori méltósággal össze volna kötve: Ő szent felsége a rendek igazságos óhajlásainak abban is kegyelmesen engedni méltóztatott, hogy a nádori hivatallal, a törvényeknek megfelelőleg, az ország főkapitányának hivatala ezután is összekapcsolassék és ezen hivatal ősi s törvényes jogaiban ugy az ország mostani nádora, mint hivatalbeli utódai is megtartassanak.

Azután Ő királyi fenségét, az ujonnan választott nádort, az eskü letételére kísérvén az ország karai és rendei: azon alkalommal, midőn Ő szent felségének a főmagasságú bicornok és ország primása által megerősítés végett bemutatattának, előbb nevezett Ő felsége ezt a kegyesen fogadott választást nem csak szokott módon megerősítette, hanem Ő királyi

(1) V. ö. 1741: III., 1792: III. t. cz.

(2) V. ö. 1751: II., 1796: I. t. cz.

firmavit, verum etiam suam celsitudinem regiam **neo-electum regni palatinum**, filium suum charissimum, qua rex una ac pater exemplo St. Stephani proto-regis ad rite omni tempore explendum munus suum, paterne adhortari dignabatur, Quæ benigna suæ majestatis sacratissimæ paterna monita, ut ad augendam feliciter domus regnantis gloriam, perpetuamque posterorum memoriam, ita, prouti temporibus proto-regis St. Stephani, in legem publicam per præsentem articulum referantur, cum benigno suæ majestatis sacratissimæ annutu, diætaliter congregati status et ordines unanimiter decreverunt hoc tenore :

«Nos desideriiis fidelium statuum et ordinum, ut Dilectionem Vestram per illos liberis, ac communibus illorum suffragiis in palatinum regni electam autoritate nostra regia confirmaremus, deferimus, prout hanc ejusdem electionem ratam gratamque habemus.»

«Verum prout liberam hanc electionem in argumentum testatæ per gentem hanc nobis charam fiducia suscipimus, ita fiducia hæc arctiorque nexus, qui Dilectionem Vestram nobiscum conjungit, graviolem nobis imponit necessitatem ut eandem sui muneris, quod cum aditu dignitatis palatinalis Dilectionem Vestram manet, commonefaciamus.»

«Palatini activitatem non minus ac obligationes regni leges disertis verbis definiverunt, ut has Dilectio Vestra expleat ex asse, easque sacras sibi semper habeat, non modo ut pater suademus, sed ut rex volumus etiam, ea duntaxat ratione, et votis statuum, et datæ per nos regie confirmationi justitiam tributura, si Dilectio Vestra in explendis officii sui partibus nihil fuerit abs se desiderari

passura; nullo unquam tempore moretur Dilectionem Vestram nexus ille, qui filium cum patre conjungit, nos enim coram fidelibus statibus et ordinibus regni profiteamur, nos filialem ejus observantiam a strictissima palatinalis sui muneris adimplerione metituros.»

«Cum non dubitemus Dilectionem Vestram pro servandis regie dignitatis legalibus juri- bus, pro stricta muneris sui ratione vigila- turam, ita legalia fidelium statuum jura, uti et communes regni libertates pari penitus attentione servandas et manutenendas cupi- mus, volumusque, ac una Dilectionem Vestram de gratia cæsaro-regia, tenerrimo item pa- terno affectu hisce clementer securam red- dimus.»

Paternæ huic regie adhortationi, votisque statuum et ordinum regni omni tempore semet satisfacturam, et officium palatini cum plena legum observantia gesturam pollicita sua celsitudo regia, deposito quoque coram sua majestate sacratissima, statibusque et ordinibus regni juramento, fidem suam regi, et regno obstrinxit, status vero et ordines regni, scriptum regium candidatorum pro palatino nomina continens, ad testandam majorem adhuc fiduciam suam, ita prouti exhibitum erat, non reseratam, suæ majestati sacratissimæ demisse restituerunt.

De salario autem palatinali præter aureos 3000. a Jazygibus et Cumanis jam plene palatinali jurisdictioni subjectis, suæ celsitudini regie domino palatino regni, qua judici eorundem Jazygum et Cumanorum competentes, sua majestas sacratissima clementissime ad mentem legum providere dignabitur.

ARTICULUS 6.

De sacra regni corona Budæ asservanda.

Sacra regia majestate benigne annuente, ut peracta Posonii ritu legali faustissima sui coronatione, sacra regni corona cum clenodiis suis ad liberam, regiam, et metropolitanam civitatem Budensem transferatur, et abrogatis legibus pro ejusdem conservatione Posonium stautentibus, ibidem asservetur, status et ordines regni memoratam sacram coronam, cum clenodiis suis multis hucdum periculis agitatam, et nonnisi superum favore servatam, in meditullio regni Budæ asservendam, et sine consensu statuum et ordinum diætaliter congregatorum, nunquam aliorum transferendam, aut auferendam esse decreverunt; salva ad casum inopini et aperti periculi articuli 38. 1715. quoad interimalem, donec periculum duraverit, sacræ coronæ translationem dispositione.

lességét, az ország újonnan választott nádorát, kedves fiát, mint király (s) egyszersmind atya. sz. István első király példája szerint, tisztének minden időben kellőképen való betöltésére atyailag buzdítani méltóztatott. A mely kegyes atyai intelmei Ő szent felségének, hogy szerencsésen uralkodó Háza dicsőségének öregbítésére és az utódok örök emlékeztetére, úgy mint sz. István első királyunk idejében, a jelen czikkely által törvénybe iktattassanak: az országosan egybegyült karok és rendek Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával egyértelműleg elhatározták, ilyen tartalommal:

«Mi a hűséges karok és rendek azon óhajlásának, hogy az Ő közös szavazataikkal az ország nádorává megválasztott Kedvességedet királyi hatalmunkból folyólag megerősítsük, eleget teszünk; minélfogva megválasztatását jóváhagyottunk és tetszőnek valljuk.

«De valamint e szabad választást a nekünk kedves nemzet által irántunk tanusított bizodalom bizonyosságának tekintjük, úgy ez a bizodalom és az a szorosabb kapocs, mely Kedvességedet velük összeköti, azt a súlyos kötelességet rója reánk, hogy emlékeztetése hozzuk azon földadatot, mely a nádori méltóság elől alásával Kedvességedre vár.

«A nádor működési körét, nem különben kötelességeit ékes szavakkal meghatározták az ország törvényei. Hogy ezeket Kedvességed teljes mértékben betöltse s mindenkor szentül megtartsa: nemcsak mint atya tanácsoljuk, hanem mint király akarjuk is, mivel csupán azzal fog mind a rendek szavazatának, mind az általunk adott királyi megerősítésnek igazságot szolgáltatni, ha Kedvességed hivatala földad-

tainak betöltésében semmi kívánnivalót nem hagyván fenn, soha nem teszi Kedvességedet késlekedővé az a viszony, mely a fiut az atyához fűzi. Mert mi kijelentjük az ország hű karai és rendei előtt, hogy fiui tisztelétét a nádori tiszt legszorosabb betöltése szerint fogjuk mérlegelni.

«Midőn nem kételkedünk, hogy Kedvesség a királyi méltóság törvényes jogainak megtartására tisztének szoros kötelessége szerint vigyázni fog: úgy hasonló figyelemmel kívánjuk és akarjuk hű rendeink törvényes jogait, valamint az ország közszabadságait is váltig megtartatni és megvédelmeztetni; s egyszersmind Kedvességedet császári királyi kegyelmünkről s atyai gyöngéd vonzalmunkról ezennel kegyelmesen biztosítjuk.»

Ő királyi felsége megígérvén, hogy ezen atyai intelmek s az ország karai és rendei kívánságainak minden időben eleget teend, és a nádori tisztet a törvények teljes tiszteletben tartásával viselendi s Ő szent felsége és az ország karai és rendei előtt az esküt is letevéb: király és ország iránt elkötelezte hűségét. Az ország karai és rendei pedig a nádorságra jelöltek neveit tartalmazó királyi iratot, bizodalom nagyobb tanusítása okából, úgy a mint átnyújtatott, fölbontatlanul alázatosan visszaküldötték Ő szent felségének.

A nádori fizetésről pedig, azon három ezer aranyon kívül, mely Ő királyi felségének, az ország nádorának, mint a jászok és kunok birájának, a most már teljesen a nádor joghatósága alá vetett jászoktól és kunoktól jár, Ő szent felsége a törvények értelmében kegyelmesen gondoskodni fog.⁽¹⁾

6. CZIKKELY.

Hogy az ország szent koronája Budán őriztessék.

A királyi szent felség kegyesen beleegyezvén, hogy Pozsonyban ünnepélyes szertartással végbement szerencsés megkoronázása után az ország szent koronája a hozzá tartozó drágaságokkal együtt Buda szabad királyi fővárosba vitessék át, és azon törvények eltörlésével, melyek annak Pozsonyban való őrzését rendelik, ugyanott tartassék: az ország karai és rendei elhatározták, hogy az említett szent korona, mely eddig sok veszélyben forgott és csak az égnek kedvezéséből maradt meg, a hozzá tartozó drágaságokkal együtt, az ország szívében Budán őriztessék, és az országgyűlésileg egybegyült karok és rendek beleegyezése nélkül soha máshová ne vitessék vagy el ne vitessék; érintetlenül maradván az 1715: 38. cikkelynek váralan és nyílt veszély esetére, a veszély elmúltáig, a szent koronának ideiglenesen való átszállításáról tett rendelkezése.⁽²⁾

(1) V. ő. 1848: XXVIII. t. cz.

(2) V. ő. 1464: II., 1490. dipl. 4. §., 1492: III., 1606. bécsi béke 4. cz., k. e. 1608: IV., k. u. 1608: XVI. 1622: II. t. cz. 16. §. és IV. t. cz., 1638: I. t. cz. 11. §., 1741: II. t. cz. 4. §., 1731: II. t. cz. 6. §.

www.libtool.com. ARTICULUS 7.

De Tybiscano districtu in locum domini Munkáts pro coronali bono substituendo.

Erga benignam sacratissimæ Suæ majestatis propositionem, unanimi statuum et ordinum consensu statutum est: ut dominium Munkáts, quod antea d. comes Eugenius Ervinus a Schönborn, comitatus Bereghiensis supremus comes, ejusdemque suæ majestatis sacratissimæ camerarius, actualis intimi status consiliarius, et aurei velleris eques, usquedum illud ex titulo coronalitatis per fiscum regium inactionatum, et in via juris sibi ademptum fuisset, possederat, e serie reliquorum bonorum coronalium eximatur, habitaque clementissima peculiarium prorsus et summe momentosorum per antecessores ejusdem domini comitis augustæ domui, regnoque huic, et toti monarchiæ præstitorum servitorum, in quorum videlicet aliqualem duntaxat recompensam memoratum dominium per divum quondam imperatorem, et Hungariæ regem Carolum Sextum, familiæ huic clementer collatum fuit, reflexione, erga restitutionem summæ per fiscum regium occasione receptionis ejusdem domini memorato domino comiti a Schönborn depositæ, et expensarum fisci regii in litem, et executionem insumptarum, eidem domino comiti restitatur; in locum vero hujus sic dictus Cis-Tybiscanus districtus, ex sequentibus oppidis, et possessionibus utpote: Mártonyos, Vetus-Canisa, Szenta, Osztrova seu Ada. Mohol, Petrovosello, Vetus-Betse, Sz. Tamás, Turja, Földvár omnibus autem comitatu Bacsiensi ingremiatis constans, pro peculio sacræ regni coronæ absque omni exinde neclenda consequentia, salvoque jure alieno substituantur, suapte huc intellecto eo, quod ad casum, quo præmemoratum dominium Munkáts. sive in toto, sive in parte ad manus fisci regii rursus devolvi contingeret, amplius illud non ut coronale bonum consideretur, verum ad instar aliorum fiscalium bonorum liberæ regiæ collationi obnoxium sit.

ARTICULUS 8.

De sacræ regni coronæ conservatoribus.

E conservatoribus s. regni Hungariæ coronæ in articulo 4. 176^{1/2} denominatis, altero, utpote comite Leopoldo seniore Pálffy ab Erdőd etc. fati cedente; altero autem, comite quippe senior Joanne Csáky, de Keresztszegh etc. medio tempore ad alia officia promoti, erga præviam suæ majestatis sacratissimæ candidature, ante sui adhuc coronationem, ex individuis tam romano-catholicæ, quam et evangelicæ utriusque religionis benigne propositam, comitem Josephum Keglevich de Buzin, insignis ordinis St. Stephani regis apostolici commendatorem, sacratissimæ cæsaro regiæ, et apostolicæ majestatis camerarium, et comitatus Tornensis supremum comitem, et comitem Michælem de Nádas, perpetuum terræ Fogaras, comitatus Comariensis supremum, ac perpetuum comitem,

sacræ cæsareæ regiæ et apostolicæ majestatis camerarium, et actualem intimum status consiliarium, ambos ex benigna provisione regia officio conservatorum coronæ, in præsens usque functos, veluti personas in se, antenatisque suis de rege, et regno bene meritas, status etiam et ordines communibus votis elegerunt, et confirmarunt. Qui juramentum etiam decretale superinde coram atefata regia majestate, et statibus ac ord. nibus regni deposuerunt.

Hæredes proinde et successores fati funeti comitis senioris Leopoldi Pálffy ab Erdőd, prout et actu superstes comes senior Joannes Nep. Csáky de Keresztszegh, super resignatione clavium ad coronam eandem spectantium quieti et absoluti redduntur.

www.libtool.com.cn

7. CZIKKEIX.

A tissai kerületnek a munkácsi uradalom helyébe koronajószágul való helyettesítéséről.

Ő szent felségének kegyes javaslata szerint a karok és rendek egyértelmű megegyezésével határozatotott, hogy a munkácsi uradalom, a melyt ezelőtt Schönborn Jenő Ervin gróf ur, Bereg vármegye főispánja, Ő szent felségének kamarása, valóságos belső titkos tanácsos és aranygyapjas vitéz mindaddig birtokolt, míg a királyi ügyigazgatóság által azon uradalom a koronához tartozóság czimén megpöröltetvén, tőle törvényes uton elvétellett, a többi koronajószágok sorából vétessék ki, és kegyelmes tekintetbe vételével azon minden esetre kiváló és nagyon fontos szolgálatoknak, melyeket a nevezett gróf ur elődei a felséges uralkodóház, ez ország és az egész birodalom érdekében teljesítettek, melyeknek ugyanis csak némi jutalmául adta kegyelmesen a nevezett uradalmat dicsőült VI. Károly császár és Magyarország királya ezen családnak, a királyi ügyigazgató által az uradalom visszavétele alkalmával az említett Schönborn grófnak fizetett összeg, és a királyi ügyigazgatóságtól a perre és végrehajtásra fordított költségek visszatérítése mellett, ugyanazon gróf urnak visszaadassék; annak helyébe pedig az ugy nevezett tiszáninneri kerület, mely a következő, egészen Bács vármegyébe kebeleztet mezővárosokból és falukból áll, u. m. Mártonyos, Ó-Kanizsa, Zenta, Osztrova vagy Ada, Mohol, Petrovoszelló, Ó-Becse, Szent-Tamás, Turja, Földvár, — az ország szent koronájának tulajdonul adassék, minden ebből vonható következtetés és mások jogának sérelme nélkül, magától értetvén, hogy azon esetben, ha az említett munkácsi uradalom, akár egészben, akár részben, ismét a királyi ügyigazgatóság kezére találna visszakérülni, az többé nem mint koronajószág lesz tekintendő, hanem más fiscális jószágok módjára királyi adományozásnak legyen alávétve.⁽¹⁾

8. CZIKKELY.

Az ország szent koronájának őreiről.

Magyarország sz. koronájának az 1764/5. 4. cikkelyben kinevezett őrei közül az egyik, ugymint erdői idős gróf Pálffy Lipót, stb elhalván, a másik pedig, tudniillik kereszt-szeghi idős gróf Csáky János időközben más hivatalokra lépvén elő, Ő szent felségének még koronázatlása előtt tett s ugy a római katolikus, valamint a mindkét hitvallású evangélikus egyének közül kegyelmesen előterjesztett előzetes jelölése alapján, buzini gr. Keglevich Józsefet, sz. István apostoli királyi rendjének nagykeresztjét, a császári királyi és apostoli szent felség kamarását s Torna vármegye főispánját, és gróf Nádasdy Mihályt, Fogaras föld örökös urát, Komárom vármegye örökös főispánját, a császári és

apostoli királyi szent felség kamarását s valóságos belső titkos tanácsosát, kik mindketten kegyelmes királyi rendelet folytán mind mostanig a koronaóri tisztet teljesítették, mint a király és ország iránt maguk és elődeik által jól érdemesült személyeket, a karok és rendek is közös szavazataikkal megválasztották és megerősítették. A kik a felől a törvényes esküt is a főt tisztelt királyi felség s az ország karai és rendei előtt letették.

Az elhalt erdői idős gróf Pálffy örökösei és utódai tehát, valamint a ma is élő kereszt-szeghi idős gróf Csáky Nep. János a koronához tartozó kulcsok átadására nézve megnyugtának és föloldoztatnak.⁽²⁾

(1) V. ö. 1439: XVI., 1514: III., 1808: V., 1870: XXV. t. cz.

(2) V. ö. 1764: IV., 1802: V. t. cz.

ARTICULUS 9.

De personali regiae majestatis in regno residentia.

Erga demissum statuum et ordinum petium, ut quippe leges de personali Suæ regiae majestatis in regno residentia sancitæ renoventur, sacratissima sua regia majestas in uberiorem regiae suæ benignitatis, singularisque erga gentem Hungarum propensionis testimonium, clementer declaravit :

§. 1. Jam nuper, dum in medio statuum et ordinum tempore aliquo, esto longe, ac ipsa cupivisset, brevior moraretur, semet sensisse, quantopere reipublicæ intersit, ut et rex populum suum, et ille regem noscat penitius, atque ita vincula reciprocae fiduciæ arctius stringantur, ac ideo proprio etiam animi motu, in id prorsus inclinare, ut in gremium fidelis sui hujusce hæreditarii regni sæpius concedat, ibidemque quantum aliarum etiam ditionum suarum hæreditariarum regiminis curæ admiserint, diutius moretur.

§. 2. Quam benignam Suæ regiae majestatis declarationem, status et ordines gratissimo suscipiunt animo.

ARTICULUS 10.

De independentia regni Hungariae, partiumque eidem annexarum.

Erga demissam statuum et ordinum regni propositionem, Sua quoque majestas sacratissima benigne agnoscere dignata est, quod licet successio sexus fœminei augustæ domus Austriacæ per articulos 1. et 2. 1723. in regno Hungariæ, partibusque eidem adnexis stabilita, eundem, quem in reliquis regnis et ditionibus hæreditarii, in et extra Germaniam sitis, juxta stabilitum successionis ordinem inseparabiliter ac indivisibiliter possidendis, principem concernat, Hungaria nihilominus cum partibus adnexis, sit regnum liberum, et relate ad totam legalem regiminis formam (huc intellectis quibusvis districtioribus suis) independens, id est nulli alteri regno aut populo obnoxium, sed propria habens consistentiam, et constitutionem, proinde a legitime coronato hæreditario rege suo, adeoque etiam a sua majestate sacratissima, successoribusque ejus Hungariæ regibus, propriis legibus, et consuetudinibus, non vero ad normam aliarum provinciarum, dictantibus id articulis 3. 1715. item 8. et 11. 1741., regendum et gubernandum.

ARTICULUS 11.

De metis regni non abalienandis, et differentiis ratione earum exortis componendis, et avulsis restituendis.

Sacratissima Sua majestas erga propositionem ss. et oo. ad partes regii sui officii pertinere declaravit, ne metæ regni Hungariæ, partiumque annexarum abalienentur; differentiæ vero ratione metarum cum vicinis quibuslibet, seu nunc vigentes, seu via non lege præscripta terminatæ, seu exorturæ, per diætaliter ad id denominandos commissarios finitis comitiis, in concursu commissariorum pro parte concernentium provinciarum, per suam majestatem denominandorum, statim revideantur, partibusque debite auditis, omni studio componantur, et avulsa, in quantum ad alias Suæ majestatis ditiones

www.libtool.com.cn

9. CZIKKELY.

A királyi felségnek az országban való személyes lakásáról.

A karok és rendek alázatos kérelmére, hogy ugyanis a királyi felségnek az országban való személyes tartózkodásáról alkotott törvények megújításának, Ő szent felsége, királyi jószágának és a magyar nemzethez való különös vonzalmának bővebb bizonyságául kegyelmesen kijelentette:

1. §. Már a minap, midőn karai és rendei körében, habár sokkal rövidebb ideig, mint maga is óhajtotta volna, tartózkodott, érezte volt, mily nagy hasznára van a közügynek, hogy mind a király a maga népét, mind ez a maga királyát közelebbről ismerje, s így a költsönös bizodalom kötelékei szorosabbra fűződjenek; minélfogva saját szive ösztönzéséből is teljesen hajlandó ezen hű örökös országának kebelebe gyakrabban eljőnni, s itt, a mennyire más örökös birtokai kormányzásának gondjai engedik, hosszabban időzni.

2. §. A mely kegyes kijelentését Ő királyi felségének a karok és rendek hálás lélekkel fogadják.⁽¹⁾

10. CZIKKELY.

Magyarország és a hozzákapcsolt részek függetlenségéről.

Az ország karainak és rendeinek alázatos előterjesztésére, Ő szent felsége is kegyesen elismerni méltóztatott, hogy ámbár a felséges ausztriai ház nőágának az 1723: 1. és 2. cikkelyek által a magyar királyságban és a hozzá kapcsolt részekben megállapított örökösödése ugyanazt a fejedelmet illeti, a kit a megállapított trónöröklési rend szerint a Németországban és azon kívül fekvő, elválaszthatatlanul és fölsozthatatlanul birtoklandó többi ország és tartományokban illet: mindazonáltal Magyarország, a hozzá kapcsolt részekkel együtt, szabad és kormányzatának egész törvényes módját illetőleg (bele értve mindenféle kormányzásékeit) független, azaz semmi más országnak vagy résznek alá nem vetett, hanem saját állami léttel és alkotmánynyal bíró, s ennél fogva az 1715: 3., valamint az 1741: 8. és 11. cikkelyek rendelkezésének megfelelően, törvényesen megkoronázott örökös királyától, és így Ő szent felségétől s örökösöitől, Magyarország királyaitól, tulajdon törvényei és szokásai szerint, nem pedig más tartományok módjára igazgatandó és kormányozandó ország.

11. CZIKKELY.

Hogy az ország határai el ne idegeníttessenek, és hogy az azokra nézve támadt viták eldöntetvén, az elszakítottakat vissza kell állítani.

Ő szent felsége, a karok és rendek előterjesztésére, királyi tiszte földadataihoz tartozónak nyilváníttotta ügyelni arra, hogy az ország és a hozzá kapcsolt részek határai el ne idegeníttessenek; a bármely szomszédokkal a határok felől akár most folyó, akár nem a törvény által előírt uton befejezett, akár ezután keletkezendő viták pedig az országgyűlésileg erre kinevezendő biztosok által, az országgyűlés végével, az illető tartományok részéről Ő felsége által kinevezendő biztosokkal együttesen azonnal megvizsgáltassanak, s a felek kellő meghallgatása után eldöntessenek, és az elszakított területek,

(1) V. é. 1764: L., 1792: V. t. cz.

hæreditarias applicita forent, non obstante eo, quod ejusmodi tenuta provinciarum illarum contributionis catastrum ingressa essent, regia autoritate restituantur.

ARTICULUS 12.

De legislativæ et executivæ potestatis exercitio.

Leges ferendi, abrogandi, interpretandi potestatem in regno hoc Hungariæ, partibusque annexis, salva art. 8. 1741. dispositione, legitime coronato principi et statibus ac oo. regni, ad comitia legitime confluentibus, communem esse, nec extra illa exerceri posse: Sua majestas sacratissima ultro ac sponte agnoscit, ac se jus hoc statuum illibatum conservaturam, atque prout illud a divis suis majoribus acceperat, ita etiam ad augustos suos successores inviolatum transmissuram benigne declaravit, status et oo. regni securos reddens, nunquam per edicta, seu sic dictas patentales, quæ alioquin in nullis unquam regni judiciis acceptari possunt, regnum et partes adnexas gubernanda fore, expeditione patentium ad eum duntaxat casum reservata, ubi in rebus legi alioquin conformibus, publicatio debito cum effectu hac unica ratione obtineri valeret. Proinde

forma judiciorum lege stabilita aut stabilienda, autoritate regia non imutabitur, nec legitimarum sententiarum executiones, mandatis impediuntur, aut per alios impediri admittentur, nec sententiæ legitimæ, fororum judiciorum alterabuntur, immo nec in revisionem regiam, nec ullius dicasterii politici pertrahentur, sed secundum conditas hucusque, aut in futurum condendas leges, receptam regni consuetudinem, judicia per iudices, absque discrimine religionis deligendos, celebrabuntur, executiva autem potestas, nonnisi in sensu legum, per regiam majestatem exercebitur.

ARTICULUS 13.

De periodica diætarum celebratione.

Singulo triennio, aut publica regni utilitate et necessitate exigente etiam citius, ad exigentiam sancitarum superinde regni legum, signanter 1655. art. 49., 1715. art. 14. et 1723. art. 7. hic loci renovatorum, per majestatem regiam generalis regni diæta indicetur; ad quam status et ordines citra omne ponendum impedimentum comparituri, diætaliaque negotia legali cum libertate pertractaturi sunt. Ut autem pertractatis debite propositionibus regiis, cuncta justa gravamina universorum statuum et ordinum regni, in quolibet diæta effective, et in omnes tollantur, legesque in singula diæta condendæ exacte effectuentur, et effectuari procurentur, majestas regia futuris etiam quibusvis temporibus, vi muneris sui regii curatura est.

a mennyiben Ő felsége más örökös birtokaihoz csatoltattak volna, még akkor is, ha azon tartományok adóajstromába be vannak véve, királyi hatalommal visszakapcsoltassanak.

12. CZIKKELY.

A törvényhozó és végrehajtó hatalom gyakorlásáról.

Hogy a törvények alkotásának, eltörlésének s magyarázásának hatalma Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részekben, az 1741: 8. cikk rendelkezésének sérelme nélkül, a törvényesen megkoronázott fejedelmet és az országgyűlésre törvényesen egybegyűlt országos karokat és rendeket közösen illeti, s rajtok kívül nem gyakorolható: Ő szent felsége magától és önként elismeri, s kegyesen kijelentette, hogy Ő a rendek ezen jogát sértetlenül megtartandja, és a mint azt dicsőült elődeitől kapta, azonképen csorbitatlanul szállítandja át felséges utódaira, biztosítván az ország karait és rendeit, hogy soha sem fogja az országot és a kapcsolt részeket rendeletekkel vagy ugynevezett pátensekkel, melyek különben is az országnak soha egy törvényszékén sem fogadhatók el, kormányozni; pátensek kiadása csupán azon esetre tartatván fenn, midőn a törvénnyel egyébként megegyező dolgokban, a kellő eredménnyel való kihirdetés egyedül ez uton lenne eszközölhető. Továbbá:

Hogy a bíróságoknak törvénnyel megállapított vagy megállapítandó szervezete királyi hatalommal nem fog megváltoztatni; sem a törvényes ítéletek végrehajtása parancsokkal gátoltatni, sem hogy azt mások gátolják, megengedtetni nem fog; sem pedig a bíróságok törvényes ítéletei megmásítatni, vagy akár a királynak, avagy valamely politikai kormányzéknek felülvizsgálata alá vonatni nem fognak; hanem a valláskülönbség nélkül választandó bírák az országnak érvényben álló, vagy ezután hozandó törvényei és bevett szokása szerint tartanak törvényszékeket; a végrehajtó hatalmat pedig nem másként, mint a törvények értelmében gyakorlandja a királyi felség.

13. CZIKKELY.

Az országgyűlések időszakos tartásáról.

Ő királyi felsége három évenként, vagy az ország közhaszna és szüksége kívánván, hamarabb is, az e tárgyban alkotott országos törvények, jelesül az e helyen megújított 1655: 49. cikk, 1715: 14. cikk és 1723: 7. cikk rendelkezései szerint, országgyűlést fog egybehívni, melyen a karok és rendek minden akadály félretételével megjelennek, és az országgyűlési ügyeket törvényes szabadsággal tárgyalandják. Hogy pedig a királyi javaslatok kellő módon lett tárgyalása után az ország egyetemes karainak és rendeinek összes igazságos sérelmei minden országgyűlésen valósággal és multhatatlanul orvosoltassanak, és az egy-egy országgyűlésen alkotandó törvények pontosan végrehajltassanak és foganatba vétessenek: arról Ő királyi felsége jövődre is minden körülmények közt, királyi tisztéhez képest, gondoskodni fog.⁽¹⁾

(1) V. ö. 1848: IV. t. cz.

www.libtool.com ARTICULUS 14.

De consilio regio locumtenentiali Hungarico.

Ut in nexu fundamentalium regni legum Sua majestas sacratissima res, et negotia regni Hungariæ, partiumque eidem annexarum, juxta articulos 10. et 11. 1608. ante cor. et 61. 1741. per Hungaros tractare, ac eosdem suo modo consulere valeat, eadem atefata Sua majestate sacratissima benigne annuente statuitur, ut consilium regum locumtenentiale Hungaricum, ex instituto etiam suo omni sua legali, quæ ad effectum legum procurandum, antevertendamque illarum læsionem necessaria est, activitate gavisurum, velut supremum in politicis in regno Hungariæ dicasterium, quod alioquin vi præexistentium quoque legum, ab omnibus aliis dicasteriis independens regiæ majestati immediate subordinatum est, si quæpiam præter spem illegalia in regnum expedirentur mandata, relate ad ea Sux majestati sacratissimæ ex fide, qua eidem, regnoque obstrictum est, subversantes reflexiones repræsentare teneatur; Sua autem majestas pro regio suo munere, factaque solenni de legibus observandis sponsione, talium remonstrationum justam reflexionem habitura est; comitatum cunctarumque regni jurisdictionum legali consistentia et activitate alioquin salva permanente.

ARTICULUS 15.

De educatione juventutis.

Cum salus reipublicæ ab educatione juven- tatis plurimum dependeat, hinc annuente Sua majestate regia, status et ordines decreverunt, ut deputatio regnicolaris, systema generalium principiorum, nationalis educationis et liber- tatis preli elaboratura, ac tandem opus tale comititii regni, post revisionem et approbationem in leges regni referendum præsentatura, salvis juribus regiis denominetur.

ARTICULUS 16.

De lingua peregrina ad manipulationem negotiorum publicorum non inducenda, Hungarica vero conservanda.

Sua majestas sacratissima fideles Status et oo. de non introducenda pro negotiis quibuscunque lingua peregrina securos reddit; ut autem nativa lingua Hungarica magis propagetur et expoliatur, gymnasiis, academis et universitate Hungarica peculiaris professor linguæ et styli Hungarici constituetur, ut illi, qui eandem ignorant et condiscere volunt, vel vero ejusdem linguæ jam gnari, in hac sese perficere cupiunt, occasionem nanciscantur utrobique vota sua explendi; dicasterialia negotia autem idiomate latino nunc adhuc pertractanda venient.

ARTICULUS 17.

De effectuatione articuli 11. 1741.

Articulo 11. 1741. hic per extensum vigori suo restituto, Sua majestas sacratissima ultro clementer declarare dignata est, se effectum articuli hujus

www.libtool.com 14. CZIKKELY.

A magyar királyi helytartó-tanácsról.

Hogy az ország alaptörvényeiből folyólag Ő szent felsége Magyarország és a hozzá kapcsolt részek dolgait és ügyeit az 1608. kor. e. 10. és 11. s az 1741: 61. cikkelyek értelmében magyarok által intéztethesse és a maga módja szerint azok tanácsával élhessen: fönt nevezett Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával határoztatik, hogy a magyar királyi helytartó-tanács rendeltetésénél fogva is föl levén ruházva azzal a hatáskörrel, mely a törvények fogantatásáról való gondoskodás és azok megsértésének elhárítása végett szükséges, mint Magyarország legfőbb politikai kormánysszéke, a mely különben is a fennálló törvények erejénél fogva minden más kormánysszékektől függetlenül, közvetlen Ő felségének van alája rendelve, ha netalán törvénytelen parancsok küldetnének az országba, azokra vonatkozólag Ő szent felségének, azon hűségénél fogva, melyvel iránta és az ország iránt kötelezve van, a maga főnforgó észrevételeit előterjeszteni tartozzék; Ő felsége pedig királyi tisztéhez és a törvények megtartására tett ünnepélyes fogadalmához képest, az ily ellenvetéseket igazságos megfontolás alá veendi; egyébként a vármegyéknek és az ország összes törvényhatóságainak törvényes állapota és hatásköre érintetlenül maradván.⁽¹⁾

15. CZIKKELY.

Az ifjuság neveléséről.

Mivelhogy a köztársadalom jóléte főképen az ifjuság nevelésétől függ: azért Ő királyi felsége jóváhagyásával határozták a karok és rendek, hogy a nemzeti nevelés és a sajtószabadság általános elvei rendszerének kidolgozására, a királyi jogok sérelme nélkül, országos bizottság neveztessek ki, mely azután munkálatát átvizsgálás és helybenhagyás után az ország törvényel közé iktatása végett bemutatandja.

16. CZIKKELY.

Hogy a nyilvános ügyek intézésére idegen nyelv ne használtassék, a magyar nyelv pedig megtartassék.

Ő szent felsége biztosítja a karokat és rendeket, hogy bármiféle ügyekre nézve idegen nyelv nem fog használtatni; hogy pedig a magyar hazai nyelv jobban terjedjen és csinosodjék, a gymnásiumokon, akadémiákon és a magyar egyetemen a magyar nyelv- és írástan számára külön tanár fog állíttatni, hogy azok, a kik e nyelvet nem tudják s meg akarják tanulni, vagy a kik azt már tudják, magukat tökéletesíteni kívánják benne, alkalmat nyerjenek bármelyik irányban kívánságuk teljesedésére; a kormánysszéki ügyek pedig most még latin nyelven lesznek tárgyalandók.⁽²⁾

17. CZIKKELY.

Az 1741: 11. cikkely fogantatásáról.

Az 1741: 11. cikkely érvénye ezennel egész terjedelmében helyreállíttván, Ő szent felsége kegyelmesen méltóztatott önként kijelenteni, hogy ő

(1) A helytartó tanács felosztatásáról v. ö. 1848: III. t. cz. 6. §. A fönti t. cikk közjogi jelentősége a legfőbb magyar kormánysszékek függetlenségének hangsúlyozásában van. M.

(2) A magyar nyelvről v. ö. 1792: VII. t. cz.; 1836: III. t. cz. jegyzeteivel. M.

quoad omnes sui partes procuraturam, et ideo tam ad ipsum status ministerium, Hungaros adhibituram, quam etiam eos ordines daturam, ut siqui de gente Hungara necessariis cæteroquin dotibus et qualitatibus instructi, animum ad legationes obeundas adjicerent, iis in cancellaria status intima se se penitus formandi omnis requisita præbeatur occasio: justa denique statuum et ordinum desideria eatenus quoque, ut tam interna, quam externa negotia, illa quidem per Hungaros, hæc vero cum influxu etiam Hungarorum pertractentur, et sic immediate Suæ majestatis decisioni submittantur, expleturam; in reliquo autem altetam Suam majestatem curaturam, ut sancitæ quoque, quoad pacem cum Turcis ineundam, constitutiones regni effectum suum sortiantur.

ARTICULUS 18.

De juramento per individua dicasteriorum Hungaricorum qualiter præstando, iisdemque ad casum delationis non prius, quam auditi fuerint, ab officio amovendis.

Cum salus reipublicæ, civiumque fortuna a fideli legum observantia et quæ huic juncta est, recta et exacta publici administratione pendeat, ac proinde intersit, ut partes administrationis pro commodo regis, et regni expleantur, Sua regia majestas ordinabit:

§. 1. Ut in quantum apud dicasteria Hungarica formulæ juramenti obligatio observandarum regni legum inserta haud foret, eadem inseratur, ac deinceps eorundem commembra ad leges quoque observandas se se fidei juramento obstringant; via regnicolis, si quispiam contra juratam suam fidem ageret, in ipsis etiam regni comitiis, reliqua inter gravamina querimoniam contra talem ponendi in salvo relicta.

§. 2. In omni justitia et æquitate fundatum, imo e re proprii sui servitii regni esse agnoscit Sua sacra regia majestas, ne quispiam erga simplicem denunciationem officio suo privetur, sorsque hæc innocentes tangat, et ideo non prius quispiam de prægesto servitio dimittatur, quam puncta accusationum delato talismodi officiali, ratione per Suam majestatem pro circumstantiarum varietate determinanda, communicentur, atque illi, plena se se purgandi præbeatur occasio. Salva in reliquo positivarum legum quoad amotionem ab officiis latarum dispositione.

ARTICULUS 19.

De subsidiis et contributione.

Non absimiliter et de eo plene securos reddere dignata est Sua majestas sacratissima status et ordines regni, partiumque adnexarum, quod subsidia cujuscunque nominis sive in ære, sive in naturalibus, aut tyronibus, nec statibus et ordinibus, nec ignobilibus arbitrio regio imponentur, imo nec prætextu liberæ oblationis, aut alio quocunque titulo extra diætam, salva dispositione articuli 8. 1715. per articulum 22. 1741. uberius declarati, sol-

ezen czikkely fogantatását a maga részéről szíven viselendi, s azért mind az államministeriumhoz magyarokat alkalmazand, mind pedig rendeleteket ad, hogy ha a magyar nemzetből különben a szükséges tehetségekkel és minősültségekkel bíró egyének követségi állások betöltésére hajlandóságot mutatnak, olyanoknak a belső állami kancelláriában minden megkívántató alkalom nyujtassék a maguk beható kiképzésére; és hogy végre a karok és rendek azon kívánságait, mely szerint ugy a bel-, mint a külügyek, még pedig amazok magyarok által, emezek pedig magyaroknak is közrejárulásával vezetessenek és így közvetlenül Ő felsége határozata alá terjesztessenek, igazságosan teljesitendi; jövendőben pedig fönt nevezett Ő felsége gondoskodni fog, hogy az országnak a törökkel való békekötésre vonatkozó szentesített törvényei fogantatást nyerjenek.

18. CZIKKELY.

Hogy a magyar kormányzéseknel szolgáló egyének miképen tegyenek esküt, és hogy azok, följelentés esetében, meghallgattatásuk előtt hivatalukról ne mozdítassanak el.

Mivel a köztársadalom jóléte és a polgárok boldogsága a törvények tiszteletben tartásától és a mi ezzel kapcsolatban áll, a helyes és pontos közigazgatástól függ, s annál fogva fontos, hogy a közigazgatás földadatai a király és ország javára teljesitessenek, Ő királyi felsége elrendelendi:

1. §. Hogy, a mennyiben a magyar kormányzéseknel az ország törvényei megtartására tett esküvel való kötelezés nem volna behozva, az behozassék, és ezután azoknak tagjai a törvények megtartására is hitbéli esküvel kötelezzék magukat; épségben maradván a honlakosoknak joga az országgyűlésen és a többi sérelmek között panaszt emelniök az olyan ellen, a ki esküvel erősített hite ellenére cselekednék.

2. §. Ő királyi szent felsége az igazság- és méltányosságban gyökerezőnek, sőt saját királyi szolgálata természetével megegyezőnek ismeri el, hogy egyszerű földadásra senkit se lehessen hivatalától megfosztani, nehogy a véletlen ártatlanokat sújton; s azért senki viselt szolgálatából ne bocsáttassék el előbb, mint a vád pontjai az ilyen beárult tisztviselővel, a körülmények különfeleségéhez képest Ő felsége által meghatározandó módon közöltetnének, és neki a maga tisztítására teljes alkalom nyujtatnék. Épségben maradván egyebekben a fönnálló törvényeknek a hivataloktól való elmozdításra vonatkozó rendeletei.⁽¹⁾

19. CZIKKELY.

A segedelmekről és az adózásról.

Hasonlóképen arról is teljesen biztosítani méltóztatott Ő szent felsége az ország és a hozzá kapcsolt részek karait és rendeit, hogy bármely néven nevezendő, akár pénzben, akár terményekben vagy ujonczokban álló hadi segedelmek se a karokra és rendekre, se a nem-nemesekre, a király szabad tetszése szerint nem fognak kirovatni, sőt szabad ajánlat örve alatt, vagy bármely más czimen, országgyűlésen kívül nem fognak szorgalmaztatni, épségben maradván az 1715 : 8. czikkelynek az 1741 : 22. czikkelyben bőveb-

(1) V. ö. 1435 (II.): I., 1486: LX., 1504: II., 1613: XIV., 1692: XXIX. t. cz. 8. és 13. §§., 1647: XX. t. cz. 7. és 11. §§., 1848: XXIX. t. cz. M.

licitabuntur; quantitas vero contributionis pro intertentione stabilis militiae destinatae, semper in comitiis regni ab una diæta ad aliam determinabitur; reliquis etiam præcitati articuli 8. 1715. tenoribus in salvo relictis, ac ultro pro confirmatis hisce declaratis.

ARTICULUS 20.

De pretio salis.

Sua majestas sacratissima, ut gratiam et clementiam, qua gentem Hungarum complectitur, uberius testatam reddat, clementer annuere dignata est, citra tamen inferendum per id altissimo juri suo regali præjudicium, ut de elevatione pretii salis cum fidelibus statibus et oo. diætaliter congregandis tractetur, nec alias, nisi extreme urgentes circumstantiæ aliud exigent, pretium salis extra comitia regni augeatur.

ARTICULUS 21.

De fundo publico, et cassa regnicolari.

Ut articulus 99. 1723. de fundo publico et cassa regnicolari conditus, hac occasione renovatus in effectum deducatur, ad huic in publicam regni utilitatem tendenti desiderio satisfiat, Sua majestas benigne curatura, et ulteriolem hoc in merito regulationem, et dispositionem comitis regni liberam relictum est.

ARTICULUS 22.

De postis, et re montana qualiter in conformitate legum administrandis.

Sacratissima majestas status et oo. securos reddere dignata est, quo postas intra ambitum regni Hungariæ et partium adnexarum existentes, consilii Hungarici directione, proventus vero earundem a camera Hungarica abstrahi, nullo unquam tempore admissura sit; quin rem quoque montanæ mox post diætam cameræ Hungarico-aulicæ subordinatura, legum vero montanisticarum reformationem, nec non judiciorum montanisticorum constitutionem, et coordinationem, communibus cum dominis ss. et oo. consilii determinatura sit; æconomica rei montanæ regulatione, velut suo regali, per regiam Suam majestatem privato arbitrio reservata.

ARTICULUS 23.

De ecclesiis Dei et foundationibus.

Majestas sacratissima ut supremus ecclesiarum patronus, ecclesias Dei in suis juribus conservabit, et foundationes cujuscunque nominis, ad mentem fundatorum, administrari faciet.

ben magyarázott rendelkezése. Az állandó katonaság tartására szánt adó mennyisége pedig mindenkör egyik országgyűléstől a másikig folyó időre fog megállapítani; az idézett 1715 : 8. cikkely tartalmát egyebekben érintetlenül hagyván, sőt ezennel megerősítettnek jelentvén ki.⁽¹⁾

20. CZIKKELY.

A só áráról.

Ő szent felsége, a magyar nemzet iránt érzett szeretetét és kegyelmét határozottabban tanusítandó, kegyelmesen megengedni méltóztatott, azonban az Ő legfőbb királyi jogára ebből vonható sérelmes következtetés nélkül, hogy a só árának emeléséről az országgyűlésen összejövendő hűséges karokkal és rendekkel tanácskozások tartassanak, és, ha csak rendkívül sürgős körülmények mást nem kívánnának, a só ára országgyűlésen kívül föl ne emeltesék.⁽²⁾

21. CZIKKELY.

A közalapról és az országos pénztárról.

Ő felsége kegyesen gondoskodni fog, hogy a közalapról és az országos pénztárról alkotott 1723 : 99. cikkely ez alkalommal megmutatván, fogantossággá s az ország közhasznára célzó ezen óhajtás kielégíttessék, e tárgyban a tüzetesebb szabályozást és rendelkezést az országgyűlésnek szabadon hagyván.⁽³⁾

22. CZIKKELY.

A posta és a bányaugy miképen igazgatandó a törvényekkel megegyezően.

A szent felség biztosítani méltóztatott a karokat és rendeket, hogy a Magyarország és kapcsolt részei határain belül létező postákat a magyar helytartótanács igazgatása alól, jövedelmeiket pedig a magyar kamarától elvonatni sohasem engedi meg; sőt, hogy a bányaugyet mindjárt az országgyűlés után a magyar udvari kamarának rendelendi alá, a bányatörvények javítását pedig, valamint a bányabíróságok szervezését és rendezését a karok és rendek közös tanácsával állapítandja meg; a bányaugy gazdasági szabályozását Ő királyi felsége, mint királyi jogköréhez tartozót, saját elhatározásának tartván fön.⁽⁴⁾

23. CZIKKELY.

Isten egyházairól és az alapítványokról.

Ő szent felsége, mint az egyházak legfőbb kegyura, Isten egyházait jogaikban megtartandja, és mindenféle alapítványokat az alapítók szándéka szerint igazgattat.⁽⁵⁾

(1) V. ő. 1807: II., 1808: II. és XXVIII. t. cz.; 1723: LXIII., 1790: LVI. és LXVII. t. cz. M.

(2) V. ő. 1729: VI., 1741: XXXIV., 1802: III., 1808: XI. t. cz. M.

(3) V. ő. 1802: XXX., 1803: I., 1807: II., 1808: II. és VII. t. cz. M.

(4) V. ő. 1715: XXII., 1723: CXIV., 1892: XI. t. cz.; Id. törv. szab. VII. R. M.

(5) V. ő. 1537: XIX., 1548: XIII., 1559: XLI., 1604: XXII., LXX., LXXI. és CV., 1731: XXI., 1790: XXVI. (10., 12. §§.), XXVII., 1807: II. t. cz. M.

www.libtool.com. **ARTICULUS 24.**

De palatino, primate archi-episcopo, bano item, et tavernicorum regalium magistro.

Palatini, primatis item, archi-episcopi, nec non bani, et tavernicorum regalium magistri legalis autoritas, jura item et prærogativæ, Sua majestate sacratissima benigne annuente, hic denuo pro confirmatis declarantur.

ARTICULUS 25.

Liberae regiaeque et montanae civitates, districtus item Jazygum et Cumanorum, ac sex oppidorum Hajdonicalium in suis libertatibus conserventur.

Ut liberae regiaeque et montanae civitates, districtus item Jazygum et Cumanorum, ac sex oppidorum Hajdonicalium in suis legalibus juribus, et privilegiis, libertatibus, et immunitatibus a divis Hungariae regibus concessis et confirmatis, in perpetuum conserventur, Sua majestate sacratissima benigne annuente statutum est: quoad eadem nihilominus sex oppida Hajdonicalia, jus fisci regii juxta articulum 95. 1745. sua legali via determinandum, prout et quævis obligationes, iisdem legitime actu incumbentes, servata recta portione, in salvo maneant.

ARTICULUS 26.

De negotio religionis.

Cum status et oo. fine stabiliendæ inter se perpetuæ harmoniæ ac unionis, justum esse agnoverint, ut negotium religionis intra ambitum regni Hungariae solum ad statum legum annorum 1608. et 1647. reponatur, ac ut per consequens pro basi et fundamento in perpetuum restabiliti liberi religionis exercitii regnicolarum evangelicorum, tam Augustanae, quam Helveticae confessioni addictorum assumantur, et renoventur tenores pacificationis Viennensis articulo 1. ante coronationem anni 1608. citati, ac in legum tabulas relati, pacificationis item Lincensis articulo 5. 1647. inserto: hinc clementer annuente Sua majestate sacratissima (contradictionibus dominorum cleri, et alicujus partis secularium catholicorum non obstantibus, imo iisdem in perpetuum nullum vigorem habentibus) statuitur:

1. Ut non attentis posterioribus constitutionibus et articulis, uti et privilegiis, resolutionibus, et explanationibus a modo in posterum religionis exercitium cum libero templorum, turrium, campanarum, scholarum, cæmeteriorum et sepulturæ usu, tam baronibus, magnatibus, et nobiles, quam liberis etiam civitatibus, universisque statibus et oo. in suis et fisci bonis, oppidis item ac villis ubique liberum relinquatur, nec quisquam omnium cujuscunque status et conditionis existat, in libero ejusdem usu, ac exercitio quovis sub prætextu a Sua majestate, aut aliis quibusvis dominis terrestribus quovis modo turbetur, aut impediatur; rustici quoque sive sint oppidani, sive villani, in quorumcunque dominorum terrestrium, et fisci bonis, propter bonum pacis, et tranquillitatem regni, in libero religionis exercitio, usu, et

24. CZIKKELY.

www.libtool.com.cn

A nádorról, primás-érsekről, továbbá a bánról és a királyi tárnokmesterről.

A nádor, primás-érsek, valamint a bán és a királyi tárnokmester törvényes hatalma, jogaik és kiváltságaik, Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával, ezenel újból megerősítetteknek nyilvánítatnak.⁽¹⁾

25. CZIKKELY.

A szabad királyi és bányavárosok, valamint a jászok és kunok és a hat hajdu város kerülete szabadságaikban megtartandók.

Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával rendeltetett, hogy a szabad királyi és bánya városok, valamint a jászok és kunok és a hat hajdu város kerülete, Magyarország dicsőült királyaitól engedett és megerősített törvényes jogaikban, kiváltságaikban, szabadságaikban és mentességeikben örökre megtartassanak. A hat hajdu várost illetőleg azonban, a királyi ügyigazgatóságának az 1715: 95. cikkely értelmében a maga törvényes útján megállapítandó joga, ugyszintén minden tényleg azokat törvényesen terhelő kötelezettségek, a helyes arány megtartásával, épségben maradjanak.⁽²⁾

26. CZIKKELY.

A vallás ügyéről.⁽³⁾

Midőn a karok és rendek az örökké tartó egyetértésnek és egyesülésnek köztük való megállapítása végett igazságosnak ismerték el, hogy Magyarország határain belül a vallás ügye egyedül az 1608. és 1647. évi törvények alapjára helyeztessék vissza, és hogy következésképen ugy az ágostai, mint a helvét hitvallást követő evangélikus honlakosok örökre visszaállított szabad vallásgyakorlatának alapjául és szegletkövéül az idézett 1608. évi, koronázás előtti 1. cikkelybe foglalt és a törvénykönyvbe beiktatott bécsi békének, valamint az 1647: 5. cikkelybe iktatott linczi békének tartalma fogadtassék el és ujittassék meg; azért Ő szent felsége kegyelmes jóváhagyásával (a papságnak és katolikus világi urak valamely részének ellenmondása nem állván ellen, sőt örökre semmi erővel nem bírván) határoztatik:

1. Hogy a későbbi törvényeket és cikkelyeket, valamint a kiváltságokat, leiratokat és utasításokat figyelembe nem vévén. ezentul a vallás gyakorlata, a templomok, tornyok, harangok, iskolák, sirkertek és temetők szabad használatával, ugy az országzászlósoknak, mágnásoknak és nemeseknek, mint a szabad királyi városoknak, s az összes karoknak és rendeknek, saját jószágaikon és a királyi ügyészség birtokain, a mezővárosokban és falvakban mindenütt szabadon hagyassék, és senki közülök, bármily rendű és állapotu legyen, annak szabad használatában és gyakorlatában semmiféle szín alatt, Ő felsége vagy bármely más földesur által ne háborgattassék vagy akadályoztassék; a parasztok is, akár mezővárosiak, akár falusiak, bármely földesur és a királyi ügyészség jószágain, az ország közbékéje és nyugalma végett,

(1) V. ö. 1485. nádori czikkek; 1741: X., 1751: III., 1741: XLVII., 1741: XII. t. cz.

M.

(2) V. ö. 1715: XXXVI. t. cz.; Hk. III. R. 8., 20. cz.

M.

(3) V. ö. 1895: XLIII. t. cz. jegyzeteivel; l. még 1647: IX., X., XIII. és XV.; 1844: III.; 1848: XX.

M.

1. cikk.

modo simili, a Sua majestate sacratissima vel ejusdem ministris aut dominis suis terrestribus quovis modo, aut quovis sub prætextu non turbentur, aut impediuntur.

2. In uberiorem taliter declarati liberi religionis exercitii corroborationem, ultro declaratur, nullibi jam privatum, sed ubique publicum esse, et hinc distinctione inter privatum et publicum exercitium penitus cessante, liberum fore evangelicis modo infra notato in posterum ad illa etiam loca, quæ hactenus pro filialibus habita sunt, et cuncta illa, in quibus evangelici necessarium existimaverint, ministros introducere, templa cum vel sine turribus, parochiasque, et scholas prout indistinctum in illis etiam locis, ubi exercitium habent, sine ullo ulteriori recurso erigere, aut reparare, ea nihilominus sub cautela, ut cum conservatio contribuentis plebis præcipuam publicæ providentiæ partem constituat. in locis illis, ubi dehinc cum introductione liberi religionis exercitii novum quoddam templum vel oratorium exstruendum, aut minister illocandus veniret, prævie ope mixtæ deputationis per concernentem comitatum exmittendæ, absque tamen influxu hominis diæcesani, necessarii sumptus, et expensæ viresque contribuentis plebis, numerus item sive animarum, sive familiarum, ibidem sedem fixam habentium, intertenendo deinceps etiam publico religionis exercitio suppar. in concursu dominiæ terrestialis investigentur, cognoscantur, et comitatui referantur, ubi obtentis super eo testimonialibus, quod fundo sufficienti provisi sint, adsit item congruus intertenendo religionis exercitio numerus, dominus terrestris nonnisi convenientem fundum intravillanum, vel cespitem pro ecclesia, ministro et schola, adsignare tenebitur, communitates autem catholicæ ad erectionem vel dotationem similium ecclesiarum, vel scholarum, sumptibus seu operis currulibus, seu manualibus concurrere nulla ratione obligabuntur, quodipsum ex parte etiam dominorum terrestrium, ac communitatum evangelicarum, relate ad neoerigendas ecclesias, aut parochias romano-catholicas observabitur; jure nobilium aut dominorum terrestrium evangelicorum quoad introductionem liberi religionis exercitii, erectionem item aut restaurationem templorum et parochiarum semel pro semper pro irrestricto, et illimitato declarato.

3. In sequelam liberi religionis exercitii evangelicis competentis, seu sint hi opifices, aut alterius cujuscunque status et conditionis homines, non attentis etiam privilegiis cæhalibus, nec ad missæ sacrificium, nec ad processiones, neque ad alias ceremonias, et actus religioni suæ contrarios ullo titulo, ullisque muletis adigantur, aut datias cujuscunque nominis hoc titulo præstandas compellantur.

4. Evangelici utriusque confessionis in iis, quæ ad religionem pertinent, unice a religionis suæ superioribus debeant; ut autem hæc gradualis in re religionis superioritas suo certo ordine consistat, reservat sibi Sua majestas sacratissima tam relate ad coordinationem prædictæ superioritatis, quam et reliquas disciplinæ partes, intacta cæteroquin religionis libertate, eum stabilire ordinem, qui communi virorum ejusdem religionis, tam secularium, quam religionis ministrorum consensione, maxime congruus reputabitur.

Hinc Sua majestas cæsareo-regia pro suprema inspectionis sibi compe-

a vallás szabad használatában, gyakorlatában és módjában Ő szent felsége, vagy hivatalnokai, vagy földesurak által hasonlóképen semmi módon, avagy semmi szin alatt ne háborgattassanak és akadályoztassanak.

2. Az ekképen kijelentett szabad vallásgyakorlatnak bővebb megszilárdítása végett azonfelül nyilvánítatik, hogy az már sehol sem magánjellegű többé, hanem mindenütt nyilvános, s ennélfogva a magános és nyilvános jellegű gyakorlat közötti különbség teljesen megszűnván, szabadságukban álland az evangélikusoknak, az alább megirt módon jövendőben azon helyekre is, melyek eddigelé főkhelyeknek tekintettek, és mindazokra, melyekben az evangélikusok szükségesnek vélik, egyházi szolgákat beállítani, templomokat tornyokkal vagy azok nélkül, lelkészlakásokat és iskolákat, valamint különbség nélkül azon helyeken is, hol gyakorlatuk van, minden további folyamodás nélkül fölláítani vagy helyreállítani, azon biztosítás mellett azonban, hogy mivel az adózó nép föntartása a közigazgatásnak főföladatát teszi, azon helyeken, hol ezentul a szabad vallásgyakorlat behozatalával valamely új templomot, vagy imaházat építeni, vagy lelkészt beállítani kellene, előlegesen az illető vármegye által kiküldendő vegyes bizottság segítségével, azonban az egyházmegyei ember⁽¹⁾ befolyása nélkül, a szükséges költségek és kiadások, meg az adózó nép ereje, valamint az ott állandó lakással bíró lelkeknek vagy családoknak a nyilvános vallásgyakorlat azután való föntartására képes száma, a földesur közbejövetelevel megvizsgáltassanak, megismertessenek és a vármegyének bejelentessenek, a hol bizonyítvány adatván a felől, hogy elegendő alappal vannak ellátva, továbbá, hogy a vallásgyakorlat föntartására szükséges szám megvan: a földesur kötelezve leendő az egyház, lelkész és iskola számára alkalmas belső vagy gyöptelket adni; a katolikus községek pedig az ily egyházak vagy iskolák föllállításához vagy javadalmazásához költséggel, avagy igás vagy kézi munkával járulni semmi módon nem lesznek kötelezve, a mi az evangélikus földesurak és községek részéről is, az ujonnan fölláítandó római katolikus egyházakra és lelkészlakokra vonatkozólag, meg fog tartatni; az evangélikus nemesek vagy földesurak joga a szabad vallásgyakorlat behozatala, valamint a templomok és lelkészlakok fölláítása és javítása iránt, egyszer mindenkorra megszorítottannak és korlátlanak nyilvánítatván.

3. Az evangélikusokat illető szabad vallásgyakorlat következményeképen, legyenek azok akár iparos, akár más bármely sorsu és állapotú emberek, nem véve tekintetbe a czéhek kiváltságait, sem miseáldozatokra, sem körmenetekre, sem a saját vallásukkal ellenkező más szertartásokra és cselekvényekre semmiféle czímen és büntetéssel ne kényszeríttessenek, vagy e czímen teljesítendő bármily nevezetű adózásokra ne köteleztessenek.

4. Mind a két hitvallású evangélikusok azokban, melyek a vallásra tartoznak, egyedül vallásuk felsőségeitől függjenek; hogy pedig ez a fokozatos felsőség a vallás dolgában a maga bizonyos rendjében álljon fön: Ő szent felsége föntartja magának ugy a nevezett felsőség rendezésére, mint a többi fejedelmi részekre nézve is, egyébként a vallás szabadságának érintése nélkül, oly rendet állapítani meg, mely azon vallás ugy világi tagjainak, mint egyházi szolgálóinak közös helyeslésével legezelszerűbbnek fog tartatni.

Ennélfogva Ő császári királyi felsége, az őt megillető legfőbb felügyeleti

(1) A megyés püspök. (Ford.)

tentis potestate, evangelicos utriusque confessionis ulterius audiet, atque una curabit, ut hæc in re certus, in principiisque ipsorum religionis accomodatus ordo constabiliatur, interea vero statuitur, ut canones circa religionem per synodos suarum confessionum suo modo conditi, in quorum nempe actuali usu consistunt, et deinceps ratione per hanc legem definita condendi, neque per dicasterialia mandata, nec per regias resolutiones possint alterari: liberam proinde illis futuram non modo consisteriorum quorumvis celebrationem, sed et synodorum, prævie tamen tam quoad numerum personarum, ad illas concurrentium; quam etiam objecta ibidem pertractanda, per Suam majestatem regio-apostolicam de casu ad casum determinandam, ad locum, quem ipsi prævio altéfatae Suæ majestatis adsensu delegerint, convectionem, ita tamen, ut ad has superintendentiarum evangelicorum unius, aut alterius confessionis synodos, prævie, ut dictum, Suæ majestati insinuandas, si altéfatae suæ majestati ita visum fuerit, regium quoque hominem sine religionis discrimine, non quidem pro directione, aut præsidio, sed solum pro inspectione admittere teneantur, canonesque, et statuta taliter condita, non nisi postquam superinspectionem regiam transiverint, et approbationem obtinuerint, robur sortiantur firmitatis; salva alioquin in omnibus supremæ regiae inspectionis, via legalium regni dicasteriorum exercendæ, potestate; salvis item reliquis juribus regii altéfatae Suæ majestatis circa sacra evangelicæ ecclesiæ utriusque confessionis competentibus, quibus summefata Sua majestas præjudicium aliquod inferri nullo unquam tempore patietur.

5. Scholas quoque tam triviales, quam grammaticas, non solum quas habent, retinere, sed et novas, ubicunque iis necesse visum fuerit, prout et altiores, accedente tamen prævie quoad hasce assensu regio erigere, ibique ludimagistros, professores, rectores, subrectores vocare, et dimittere, numerum eorum augere, vel minuere, nec non directores, seu curatores scholarum quarumvis tam locales, quam superiores et supremos, e suæ confessionis hominibus eligere, rationem, normam, et ordinem docendi, atque discendi (salva altéfatae suæ majestatis quoad scholas etiam hasce regiae supremæ inspectionis, uti præmissum est, via legalium regni dicasteriorum exercendæ potestate) ordinare, futuris semper temporibus liceat evangelicis utriusque confessionis, coordinatione tamen literariæ institutionis, erga demissam statuum et oo. propositionem, per Suam majestatem determinanda, ad has perinde scholas, huc tamen haud intellectis religionis objectis, quæ cuivis religioni propria manere debent, extendenda. Studiosis præterea ipsorum, non modo benefactores eorum pro recipienda stipe, et adjuvando ministerio tuto accedere, sed etiam studiorum causa peregre ad academias exterorum sine ullo impedimento proficisci, eaque, quæ sibi constituta habent, stipendia percipere permittantur. Libros porro tam symbolicos, quam theologicos, et ad pietatis exercitium spectantes, sub inspectione peculiarium pro ipsos constituendorum, ac consilio regio nominatenus referendorum censorum suæ confessionis, libere typis excudi facere, ea tamen lege admittantur, ut nulla in religionem catholicam scommata, vel sarcasmi libris his inserantur, onere responsionis quoad eadem scommata, vel sarcasmos, imprimi ad-

batalomnál fogva, mind a két hitvallású evangélikusokat meg fogja ezután hallgatni, s egyuttal gondoskodni fog, hogy ezen dologban bizonyos és az ő vallásuk elveihez alkalmazott rend állapíttassék meg. Addig pedig rendelkezik, hogy a vallás ügyében saját hitvallásaik zsinatai által a maga módja szerint alkotott kánonok, a melyeknek ugyanis jelenleg használatában vannak, és az ezentúl e törvény által meghatározott módon alkotandók, sem kormányzéki parancsok, sem királyi határozatok által megváltoztathatók ne legyenek; szabadságukban állandó tehát nekik nemcsak mindenféle gyűléseket tartaniok, hanem zsinatokat is, előre meghatározatván azonban ő apostoli királyi felsége által esetről esetre mind az azokban részt vevő személyek száma, mind az ott tárgyalandó ügyek, arra a helyre, a melyet ők maguk fönt nevezett ő felségének előleges beleegyezésével választandanak, összehívniok, ugy azonban, hogy az egyik vagy másik hitvallású evangélikus egyházkerületek ezen, mint mondva volt, ő felségének előre bejelentendő zsinataikra, ha föntnevezett ő felségének ugy fog tetszeni, királyi embert is valláskülönbség nélkül, nem ugyan igazgatás vagy elnöklés, hanem csupán felügyelet végett, oda bocsátani tartozzanak, és az így alkotott kánonok és szabályok csak miután a királyi főfelügyeleten átmentek és helybenhagyást nyertek, birjanak érvényesség erejével, egyébiránt mindenkben érintetlenül hagyatván a király legfőbb felügyeletének az ország törvényes kormányzékei útján gyakorlandó hatalma, épségben maradván fönt nevezett ő felségének a mindkét hitvallású evangélikus egyház lelki ügyei körül megillető többi királyi jogai is, melyeknek csorbitását ő felsége sohasem engeddi meg.

5. Nemcsak azon mind alsó, mind grammatikai iskolákat, melyekkel birnak, megtartaniok, hanem ujakat és mindenütt, a hol szükségesnek látszik, valamint felsőbbeket is, ezeket azonban előleges királyi jóváhagyás hozzájárulásával, állítani s azokba mestereket, tanárokat, igazgatókat, aligazgatókat hívni és őket elbocsátani, számukat szaporítani vagy csökkenteni, valamint bármely iskoláik részére ugy helybeli, mint felsőbb és legfelsőbb tanfelügyelőket vagy gondnokokat hitvallásuk tagjai közül választani; a tanítás és tanulás módját, szabályát és rendjét (érintetlen maradván ez iskolákra nézve és fönt nevezett ő felsége legfőbb királyi felügyeletének, mint mondatott, az ország törvényes kormányzékei útján gyakorlandó joga) megállapítani a jövőendő időkben mindig szabad legyen a mindkét hitvallású evangélikusoknak; a közoktatási rendszer azonban, mely a karok és rendek alázatos előterjesztéséhez képest ő felsége által lesz meghatározandó, ezen iskolákra is egyaránt ki fog terjesztetni, de ide nem értvén a vallási tantárgyakat, melyek minden vallásnak saját rendelkezése alatt kell hogy maradjanak. Azonkívül tanulóknak adomány elfogadása és az egyházi szolgálat segítése végett a jóltevőkhez nemcsak biztosan járulniok, hanem tanulmány czéljából külföldi akadémiákra és minden akadály nélkül menniök, és a részökre alapított ösztöndíjakat elfogadniok szabad legyen. Továbbá megengedtetik ugy symbolikus, mint theologiai és az áhitatosság gyakorlására tartozó könyveiket, a maguk által rendelendő és a királyi helytartótanácsnak névszerint bejelentendő saját felekezeti külön könyvvizsgálók felügyelete alatt szabadon kinyomatniok; oly feltétel alatt azonban, hogy ezen könyvekben a katolikus vallás ellen semmi gúny vagy sértés ne foglaltassék, a felelősség terhe az ilyen gúny és sértésért a kinyomatást engedélyezőkre hárulván; azon királyi rendelet továbbá.

mittentes mansuro; ordinatione item regia, ut librorum novius excusorum tria semper exemplaria via regii locumtenentialis consilii Suae majestati submittantur, ad hos etiam libros extensa.

6. Solutio stolæ, aut lecticalis hactenus per evangelicos parochis catholicis, et ludimagistris, aut aliis ecclesiæ servitoribus, seu in ære parato, seu in naturalibus, seu in laboribus præstita, in posterum ex integro cesset, et a trimestri publicationis articulorum præsentis diætæ computando, nusquam amplius exigi valeat, nisi evangelici opera dictorum parochorum sponte usi fuerint, quo casu, pro illis actibus stolam cum catholicis æqualem deponere tenebuntur. Quonam autem modo catholicis parochis, pro amissis hisce redditibus resarcitio præstanda sit? desuper consilium locumtenentiale audietur, una vero illis significabitur: nunquam Suam majestatem ad id accessuram, ut hujus indemnisationis titulo, aut contribuenti populo, aut ærario regio camerali quidpiam oneris ad crescat. Occasione autem erectionis aut reparationis templorum, parochiarum, aut scholarum, nec catholica plebs evangelicis, nec evangelica plebs catholicæ, manuales aut currules operas dare obligetur, eatenusque initi contractus pro cassatis habeantur.

7. Ministri utriusque confessionis evangelici, ægrotos et captivos suæ confessionis, adhibitis solitis politiæ cautelis, libere semper et ubique visitare, ad mortem præparare, ac ad supplicium condemnatis, publice etiam in loco supplicii, quin tamen ad concionem dicant, assistere poterunt; sacerdotibus autem romano-catholicis, dum per ægrotos, captivos, et condemnatos advocati fuerint, accessus, adhibitis solitis politiæ cautelis, nulla ratione de negetur.

8. Quoad officia publica tam majora, quam minora statuitur, ut illa patriæ filii de republica Hungarica bene meritis, ac requisitas per legem qualitates habentibus, nullo interposito religionis discrimine conferantur.

9. Evangelici etiam a depositione juramenti decretalis, quoad clausulam (beatam virginem Mariam, sanctos, et electos Dei) immunes declarantur.

10. Foundationes evangelicorum pro ecclesiis, eorumque ministris, scholis item cujuscunque nominis, nosocomiis, orphanotrophiis, et quibuscunque pauperibus vel juventuti Augustanæ et Helveticæ confessionis constitutæ, aut in posterum constituendæ, prout etiam eleemosynæ ab iisdem nulla ratione adimantur. nec e manibus, et administratione eorum ullo sub prætextu examantur, directio præterea harum foundationum iis de ipsorum medio, quibus de recto ordine competit, salva et illibata relinquatur; illæ vero foundationes, quæ evangelicis utriusque confessionis sub ultimo regimine nefors ademptæ fuissent, iis illico restituantur, superinspectione regia, ut hæc foundationes ad mentem fundatorum administrentur, ac dispensentur, ad eandem quoque extensa.

11. Universæ causæ matrimoniales evangelicorum utriusque confessionis, propriis ipsorum consistoriis adjudicandæ relinquuntur, Sua tamen majestas sacratis: ima pro regio suo munere auditis ipsis evangelicis utriusque confessionis, congruam prævie initura est rationem, non modo ut ad omnigenam litigantium partium securitatem consistoria hæc debite organisentur, sed e

hogy az ujonnan **nyomatott könyvekből** három példány a királyi helytartótanács utján mindenkor Ő felségéhez beküldessék, ezen könyvekre is kiterjesztetik.

6. A papi bérnek vagy ágybérnek eddig az evangélikusok által a katolikus lelkészek és mesterek vagy más egyházi szolgák részére akár készpénzben, akár terményekben vagy munkában teljesített fizetése jövődre teljesen szűnjék meg, és ezen országgyűlés törvényczikkelyeinek kihirdetésétől számítandó egy negyedév mulva löbbé sehol ne szedethessék, ha csak az evangélikusok a nevezett lelkészek szolgálatával önként nem éltek volna, mely esetben azon cselekvényekért a katolikusokkal egyenlő papi bért tartoznak fizetni. Hogy pedig a katolikus lelkészeknek ez elvesztett jövedelmekért mi módon legyen kárpótlás nyújtandó? az iránt a helytartótanács meg fog hallgattatni. de egyszersmind az is kijelentetik, hogy Ő felsége sohasem járuland ahhoz. hogy ezen kártalanítás czimén akár az adózó népre, akár a királyi kamarai kincstárra valami újabb teher háruljon. Templomok, lelkészlakok vagy iskolák építése vagy javítása alkalmával pedig sem a katolikus nép az evangélikusnak, sem az evangélikus nép a katolikusnak kézi vagy szekeres munkát adni ne köteleztessék. s az cz iránt kötött szerződések semmisseknek tekintendők.

7. Mind a két hitvallású evangélikus lelkészek beteg és fogoly hitsorsosait, a szokott rendőri óvatosság alkalmazása mellett, mindenkor és mindenütt szabadon látogathatják, halálra előkészíthetik és a halálra ítétek mellett nyilvánosan is a kivégzés helyén, ugy azonban, hogy beszédet ne tartsanak, megjelenhetnek; a római katolikus papoknak pedig, midőn betegek, foglyok és halálra ítétek által hivatnak, a megjelenés, a szokott rendőri biztosítás alkalmazása mellett, semmiképen meg ne tagadhassék.

8. Ugy a nagyobb, mint a kisebb közhivatalokra nézve határozatlik, hogy azok a magyar állam iránt érdemesült és a törvény által megkivánt minősítéssel bíró honfiaknak valláskülönbségre való tekintet nélkül adományoztassanak.

9. Az evangélikusok a törvényben előirt eskü letételétől, a mi annak záradékát (a boldogságos szűz Máriát, Isten szentjeit és választottait) illeti, menteknek nyilváníttatnak.

10. Az evangélikusoknak egyházaik, lelkipásztoraik, mindenféle iskoláik, valamint kórházaik, árvaházaik, és az ágostai s helvét vallású bármely szegények avagy az ifjuság részére tett vagy jövőben teendő alapítványai, valamint a könyöradományok tőlük semmiképen el ne vétessenek, se kezeikből s igazgatásuk alól semmi szín alatt ki ne vétessenek; ez alapítványok igazgatása továbbá közülök azoknak kezében, kiket helyes renddel illet, épségben és érintetlenül meghagyassék; azok az alapítványok pedig, melyek mind a két hitvallású evangélikusoktól az utolsó kormányzat idejében netalán elvétettek, azonnal visszaadassanak, a király főfelügyelete, hogy ez alapítványok az alapítók szándéka szerint kezeltesse és fordíttassanak céljokra, ezekre is kiterjesztvén.

11. Mind a két hitvallású evangélikusok összes házassági ügyeiben a bíraskodás saját egyházi székeikre hagyassék; Ő szent felsége azonban, királyi tisztehez képest meghallgatván magukat a mindkét hitvallású evangélikusokat, előlegesen alkalmas módról fog gondoskodni nemcsak arra nézve, hogy az egyházi székek a porlekedő felek mindenoldalu biztossága érdekében

ipsa principia, juxta quæ consistoria hæc suo tempore causas matrimoniales dijudicandas habebunt, fine inspectionis et confirmationis sibi exhibeantur. Interea autem causæ hæc matrimoniales judicabuntur secundum principia posterioribus his annis vigentia, per fora sæcularia, quippe in comitatibus et districtibus foro proprio judiciario provisus, per sedes eorundem judiciarias, in liberis autem ac regiis et montanis civitatibus, coram eorundem magistratu, salva ad tabulam regiam, ac pro re nata etiam ad septemviralem appellata; eo tamen per expressum subnexo, quod divortii sententiæ nonnisi quoad effectus civiles ubique pro validis habeantur, episcopos autem ad agnoscendam talismodi vinculi nullitatem, illamque ad catholicos extendendam obligare nequeant. Quantum ad dispensationes in gradibus lege patria prohibitis, secundum principia vero evangelicorum permissis, eosdem evangelicos Sua majestas sacratissima necessitate hujusmodi dispensationum, quippe in tertio vel quarto gradu, quemadmodum jam antea per piæ memoriæ augustum imperatorem et regem Josephum II. fratrem suum desideratissimum constitutum erat, apud se quærendarum semel pro semper eximit.

12. Evangelicis utriusque confessionis penes conditæ hac ratione, ac perpetuo duraturæ legis provisionem, circa liberum religionis suæ exercitium, conservationem item templorum, scholarum, et parochiarum suarum. nec non foundationum omni ratione securis redditus, pro amplius confirmanda inter illos ac romano-catholicam religionem profitentes regnicolas pace et concordia, statuitur: ut quoad proprietatem dictorum templorum, scholarum, parochiarum, et foundationum: (salva tamen quoad foundationes Szirmaianam, et Hrabovszkyanam, uti et Apaffianam, in quantum illam probis fulcire possent, pro evangelicis prætensione) status possessionis actualis, utrinque pro cynosura ea ratione adsumatur, ut foundationes catholicorum pro catholicis, evangelicorum autem pro evangelicis deinceps convertantur, adeoque non modo ab ulteriori harum repetitione pro futuro ab utrinque præscindatur, verum etiam nullæ unquam deinceps quocunque sub prætextu admitti possint, templorum, scholarum, ac parochiarum occupationes; illos autem, qui talium violentarum occupationum se reos fecerint, pœna 600 florenorum ungaricalium articulo 14. 1647. sancita maneat.

13. Cum transitus a catholica religione ad alterutram ex evangelicis in sensu pacificationum receptis, catholicæ religionis principiis adversetur, ne is temere fiat, occurrentes ejusmodi casus ad sacratissimam Suam regiam majestatem referendi venient; injungatur præterea sub severa pœna, ne quisunque demum ullum catholicum ad amplectendam religionis evangelicæ professionem, quocunque præsumat allicere medio.

14. Jam superius declaratum est, jura hæc evangelicorum solum intra ambitum regni Hungariæ suum habere vigorem, regna proinde Dalmatiæ, Croatiae, et Slavoniæ, in ulteriori usu municipalium suarum legum relinquuntur, adeoque evangelici intra eorundem regnorum limites, nec bonorum, nec offi-

kellőképen szerveztessenek, hanem, hogy azok az elvek is, a melyek szerint az egyházi székek a maga idejében a házassági pereket elbírálandják, felügyelet és megerősítés céljából hozzá fölterjesztessenek. Addig is pedig ezen házassági ügyek az utóbbi években érvényes elvek szerint a világi bíróságok által, ugyanis a vármegyékben és saját birói hatósággal ellátott kerületekben azok törvényszékei által, a szabad királyi és a bányavárosokban pedig azoknak tanácsa előtt fognak itéltetni; érintetlenül hagyatván a királyi, és a dolog természetéhez képest a hétszemélyes táblához való fölbézés; annak határozott kifejezésével azonban, hogy az elválasztási ítéletek csupán csak polgári hatásukra nézve tekintessenek mindenütt érvényeseknek, a püspököket pedig a házassági kötelék ilyen semmisségének elismerésére és a katolikusokra való kiterjesztésére nem kötelezhetik. A mi a hazai törvénnyel tilalmazott, az evangélikusok elvei szerint pedig megengedett izekben való fölmentéseket illeti, az evangélikusokat Ő szent felsége egyszer mindenkorra kiveszi azon kötelezettség alól, hogy az ilyen fölmentéseket, tudniillik a harmadik és negyedik izben, tőle kérjék, úgy mint ezt már előbb is a kegyeletes emlékü felséges császár és király, II. József, az Ő szeretett testvére, elrendelte volt.⁽¹⁾

12. Mind a két hitvallású evangélikusok az ily módon alkotott és örök érvényű törvény rendelkezése által szabad vallásgyakorlatuk, valamint templomaik, iskolák és lelkészlakjaik, nemkülönbön alapítványaik megtartása iránt mindenképen biztosítván, a köztök és a római katolikus vallást követő houlakosok közötti béke és egyetértés további megszilárdítása végett határozatlik, hogy a mondott templomok, iskolák, lelkészlakások és alapítványok tekintetében (épségben maradván azonban a Szirmai- és Hrabovszky-, valamint az Apaffi-féle alapítványokra nézve az evangélikusok igényei, a mennyiben azt bizonyítékokkal tudják támogatni) mind a két részről a jelenlegi birtokállapotot vételessék zsinórmértékül, oly módon, hogy ezentul a katolikusok alapítványai a katolikusok, az evangélikusokéi pedig az evangélikusok javára fordítassanak, és így jövőre nemcsak hogy ezeknek további visszakövetelése mind a két részről megszüntetendő lesz, hanem templomok, iskolák és lelkészlakok elfoglalását soha ezentul bármely szín alatt megengedni nem lehet; azok pedig, a kik ily erőszakos foglалásokban magukat bünösökké teszik, az 1647: 14. cikkely szerint, 600 magyar forint büntetésben marasztaltassanak el.⁽²⁾

13. Mivel a katolikus vallásról való áttérés a békekötések értelmében bevett evangélikus vallások bármelyikére a katolikus vallás elveivel ellenkezik; nehogy ez vaktában történjék, az efféle előforduló esetek Ő király szent felségének tudomására hozandók lesznek; szigoru büntetés alatt hagyassék meg továbbá, hogy végül senki se merészeljen valamely katolikusok bármiféle módon az evangélikus vallás fölvetelére csábitgatni.⁽²⁾

14. Már föntebb ki lett jelentve, hogy az evangélikusok ezen jogai egyedül Magyarország határain belül birnak érvénnyel; minélfogva Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok helyhatósági törvényeik további használatában meghagyatnak, és így azon országok határain belül az evangélikusok sem jószágok

(1) V. ő. 1868: LIV. t. cz. 92., 136. §§., 1894: XXXI. t. cz. 136. §., a mely e házassági ügyekben a világi bíráskodást rendeli. A 11. pont tehát csakis egyházi szempontból bír hatállyal. M.

(2) V. ő. 1868: LIII., 1879: XI. t. cz. 53. §., 1894: XXXII., 1895: XLIII. t. cz. rendelkezéseit az áttérésről; l. még 1844: III., 1848: XX. t. cz. A 12. p. büntető sanctioja hatályát veszítette az 1878: V. t. cz. hatálybaléptével (l., 488.; 1880: XXXVIII. t. cz.). M.

ciorum sive publicorum, sive privatorum sint capaces; liberum tamen maneat evangelicis Augustanæ et Helveticæ confessionis avita sua jura possessionaria, in medio eorum etiam regnorum ordinaria juris via revindicare, in quæ si possessionem aliquam adepti fuerint, Sua majestas sibi reservat, de eorum indemnisatione providere; præterea illæ aliquot in inferiori Sclavonia possessiones, partim Augustanæ, partim Helveticæ confessioni addictæ, ultro etiam non modo nulla ratione molestantur, sed et in libero religionis exercitio, ea, qua nunc perfruuntur ratione, ultro relinquuntur: denique commercii aut fabricarum causa, liberum maneat evangelicis utriusque confessionis domicilium, jure locationis, adeoque absque ulla seu nobilitaris, seu civilis fundi proprietate ibidem sumere.

15. Proles e mixtis matrimoniis, quæ semper coram parochis catholicis ineunda erunt, quibus tamen impedimenta quæpiam quocunque sub prætextu in contrarium ponere cautum esto, susceptæ, et suscipiendæ, si pater catholicus fuerit, illius religionem sequantur, si vero mater fuerit catholica, tunc nonnisi proles masculæ patris religionem sequi possint.

16. Causa matrimoniorum tam eorum, quæ jam tempore, quo illa inita sunt, mixta erant, quam et eorum, quæ per transitum alterutrius partis a sacris evangelicis ad sacra catholica mixta effecta essent, cum utrobique de veri nominis sacramento agatur, sedibus catholicorum spiritualibus deferuntur.

17. Festivitates catholicorum nunc usitatas quoad forum externum, non tamen in privato, ubi præter strepitosos quivis alii labores peragi poterunt, ad evitandas publicas offensiones Augustanæ et Helveticæ confessioni addicti observandas habebunt, eo addito, ut dominis terrestribus, cunctisque patribus familias, sub actione fiscali interdictum sit, subditos ac servitores suos, seu catholicos, seu evangelicos, ab observatione festorum, sui que ritus ac devotionis impedire.

ARTICULUS 27.

De græci ritus non unitis.

Sua regia apostolica majestas sacratissima clementer annuere dignatur, ut græci ritus non uniti regni incolæ in regno hoc jure civitatis donati, sublatis in contrarium sancitis legibus, in quantum hæc ad græci ritus non unitos se referunt, ad instar aliorum regnicolarum acquirendorum, et possidendorum honorum, ac gerendorum omnium officiorum, capaces in regno Hungariæ partibusque adnexis sint.

Juribus cæteroquin regię majestatis circa negotia cleri, ecclesiæ, religionis, cujus exercitium plene ipsis liberum erit, fundationum, studiorum, ac juventutis educationis, non minus privilegiorum ipsorum, quæ fundamentali regni constitutioni non adversantur, prout majestas sacratissima a gloriosæ memoriæ majoribus suis accepit, ita eidem altefatæ regię majestati porro quoque in salvo relictis.

birására, sem akár nyilvános, akár magánhivatalok viselésére nem képesek; szabadságukban maradjon azonban az ágostai és helvét hitvallású evangélikusoknak azon országokban is a törvény rendes útján visszakövetelniök ősi ingatlan jószágait, melyekre ha valamely birtokjogot nyernek. Ő felsége föntartja magának kártalanításukról gondoskodni; azonkívül azon Alsó-Szlavoniában fekvő, részint ágostai, részint helvét hitvallást követő néhány falu ezentul is nemcsak hogy semmiképen ne háborgattassék, hanem szabad vallásgyakorlatukban oly módon, a mint jelenleg élnek, továbbra is meghagyassanak; végül kereskedés vagy gyáripar végett szabad legyen mind a két hitvallású evangélikusoknak bérleti jogon, de minden akár nemesi, akár polgári telek tulajdona nélkül, ugyanott lakniok.⁽¹⁾

15. A vegyes házasságokból, melyek mindenkor a katolikus lelkészek előtt lesznek kötendők, a melyek ellen azonban bármely akadályt akármilyen szín alatt emelni tilos legyen, származott és származandó gyermekek, ha az atya katolikus, az ő vallását kövessék; ha pedig az anya katolikus, akkor csak a fiugyermekek követhessék atyjok vallását.⁽²⁾

16. Valamint azon házasságokból, melyek már megkötésök idején vegyesek valának, ugy az olyanokból eredő perek is, melyek az egyik félnek az evangélikus vallásra való áttérése következtében váltak vegyesekké, mivel mind a két esetben valóságos szentségről van szó, a katolikusok szentszékei elé tartoznak.⁽²⁾

17. Az ágostai és helvét hitvallású evangélikusok a katolikusoknak most szokásban levő ünnepeit a nyilvánosság előtt, de nem magánkörben, a hol zajos munkákon kívül minden egyebet lehet végezni, tartoznak a közbotránkozás elkerülése végett megtartani, azzal a hozzáadással, hogy a földesuraknak és minden családfőnek tiltva legyen, akár katolikus, akár evangélikus jobbágyaikat és cselédjeiket ünnepeik, szertartásuk és ábitatosságuk megtartásában akadályozni.⁽³⁾

27. CZIKKELY.

A görög nem-egyesült vallásuakról.

Ő királyi apostoli szent felsége kegyelmesen beleegyezni méltóztatik, hogy az ország görög nem-egyesült lakosai, kik az országban polgárjoggal bírnak, megszüntetésével az ellenkező törvényeknek, a mennyiben azok a görög nem-egyesültekre vonatkoznak, más honlakosok módjára, Magyarországon és a kapcsolt részekben jószágok szerzésére s birtoklására és minden hivatal viselésére képesek legyenek.

Egyebekben a királyi felségnek a papság, egyház, vallás körül, a melynek gyakorlása nekik teljesen szabad lesz, továbbá az alapítványok, a tanulmányi rendszer, az ifjuság nevelése, valamint az ország alaptörvényeivel nem ellenkező kiváltságaik irányában megillető jogai, a mint azokat a szent felség dicső emlékezetű őseitől vette, ugy föntebb említett Ő felsége részére továbbra is épségben maradván.⁽⁴⁾

(1) Horvát-Szlavonországokban az 1849 márcz. 4. ny. p. 1849. R. G. Bl. pótk. 151.), továbbá az 1851 decz. 31. ny. p. (1852. R. G. Bl. 3.) szüntette meg a 14. p. korlátozó rendelkezéseit. M.

(2) V. ö. 1844: III., 1868: XLVIII., 1894: XXXI. t. cz. 136. §., 1894: XXXII. t. cz., melyek e pontot hatályon kívül helyezik. M.

(3) V. ö. 1868: LIII. t. cz. 19. §.

(4) V. ö. 1868: IX. és 1898: XLIII. t. cz. jegyzeteikkel.

www.libtool.com.cn ARTICULUS 28.

Comitatibus Temes, Torontál, Krassó sessio et votum restituitur.

Comitatibus districtus Temesiensis, Temes, Torontál, Krassó, velut in sequelam articuli 18. 1741. regno effective reincorporatis. sessio et votum inter status et oo. regni, sacratissima cæsareo-regiaque majestate clementem præbente assensum. restituitur.

ARTICULUS 29.

De sessione Juzygyibus et Cumanis, Hajdonibusque per ablegatos ad diætam danda.

Multiplicibus, belli præsertim necessitate per districtus Jazygum et Cumanorum ac sex oppidorum Hajdonicalium privilegiis alioquin vetustis donatorum, cum omni alacritate præstitis in conservationem regni servitiis, in meritam considerationem sumptis, benigne consentiente Sua majestate, ss. et oo. decreverunt: districtibus Jazygum et Cumanorum, ac sex oppidorum Hajdonicalium concedendum, ut binos ad diætam nuncios districtus Jazygum. et Cumanorum, binos oppida Hajdonicalia ablegare possint, sessionem votumque habituros.

ARTICULUS 30.

De articulari receptione civitatum: Temesvár, Mariae-Theresiopolis, Posega item et Carolostadii.

Civitates Temesvár, Maria-Theresiopolis, Posega item, et Carolostadium. quemadmodum Sua majestas sacratissima earundem meritis palam agnitis. et publica utilitate clementer permota, numero reliquarum liberarum regionumque civitatum adnumerandas, benigne agnovisset, ita ss. quoque et oo. regni, easdem in numerum aliarum liberarum ac regiarum civitatum cum competente sessione et voto diætali recipiunt, una vero, ut eædem legibus regni quoad omnia subjacere et sese accommodare debeant, statuuntur.

ARTICULUS 31.

Lusus, in quibus totum sorti committitur, prohibentur.

Lusu ollæ fortunæ, annuente Sua majestate, sedria, civibus coram magistratu civico, de intra ambitum regni Hungariæ, partiumque illis, qui ad separatas portas spectant, coram eidem adnexarum prohibito, ad antevertentium suo foro actore fisco magistratuali toties edas damnosas, quæ e lusibus in privatos, et sumendorum, et in parte una fundo jurisdictionis, coram qua lis decisa est, in altera lusus vulgo hazard dicti, pharao et aleæ, vero fundo publico, in tertia denique denunciati applicandorum, relate ad eos autem omnesque, in quibus totum sorti committitur, qui solvere non possunt, sub pœna arresti sub pœna 100 aureorem tam a ludente, aut pro ratione personarum, corporali interdum hospite, singillatim coram competente iudice, dicuntur. de nobilibus quidem, et ignobilibus coram

28. CZIKKELY.

www.libtool.com.cn

Temes, Torontál, Krassó vármegyék ülési és szavazati joga visszaadatik.

A temesi kerület vármegyéinek, Temesnek, Torontálnak és Krassónak, melyek az 1741 : 18. cikkely következtében az országba tényleg visszakebelezettek, ülés- és szavazati joguk az ország karai és rendei között, Ő császári és királyi szent felsége kegyelmes beleegyezésével adván, visszaállítatik.⁽¹⁾

29. CZIKKELY.

A jászok és kunoknak, meg a hajduknak az országgyűlésen követeik után ülés adatik.

A jászok és kunok, meg a különben is régi kiváltságokkal bíró hat hajdu városok kerületei által, főleg a háboru viszontagságai közt, az ország megtartására teljes buzgósággal teljesített sokféle szolgálatokat érdemlett megtartolás alá vevén, Ő felsége kegyes beleegyezésével megengedőnek határozták a karok és rendek, a jászok s kunok és a hat hajdu városok kerületeinek, hogy a jászok és kunok kerülete két, s a hat hajdu város két, üléssel és szavazattal bíró követet küldhessen az országgyűlésre.⁽²⁾

30. CZIKKELY.

Temesvár, Szabadka, valamint Pozsega és Károlyváros városok törvényczikelybe iktatásáról.

Valamint Ő szent felsége Temesvár, Szabadka, meg Pozsega és Károlyváros városok érdemeit nyíltan elismervén és a közérdek által kegyelmesen indítván, őket a többi szabad királyi városok közé sorozni kegyesen jónak látta: úgy az ország karai és rendei is ugyanazokat a többi szabad királyi város sorába, a megillető országgyűlési ülés- és szavazati joggal, fölveszik s egyszersmind határozzák, hogy azok az ország törvényeinek magukat mindenben alávetni és ezekhez alkalmazkodni tartozzanak.⁽³⁾

31. CZIKKELY.

Az olyan játékok, melyekben minden a véletlenre van bízva, eltiltatnak.

A szerencsejáték Ő felsége jóváhagyásával Magyarország és a hozzá kapcsolt részek határain belül eltiltatván, azon kinos következmények elhárítása végett, melyek a játékokból egyes emberekre, sőt gyakran a közre is erednek, a közönségesen hazárdnak nevezett saraó és koczka és mindenféle játékok, melyben minden a véletlentől függ, száz arany büntetés alatt tilalmaztatnak, melyet úgy a játszón, mint azon háznak, melyben játszottak, heavatott gazdáján, egyenkint illetékes bírájok előtt, tehát a nemeseken és nem nemeseken a megyei törvényszék, a polgárokon a városi tanács előtt, azokon pedig, a kik külön kapukhoz tartoznak, a maguk bírósága előtt, a tisztí ügyész fölperessége mellett, mindannyiszor meg kell venni és egy részben azon törvényhatóság alapjának, mely előtt a pör eldöntetett, másik részben pedig a közalpnak, végre egy harmad részben a följelentőnek kell adni, azokra pedig, a kik fizetni nem tudnak, hőtön, vagy a személy állásához képest testi büntetés lesz alkalmazandó.⁽⁴⁾

(2) V. ő. 1848: V. t. cz. 5. §. 86—88. p. jegyzetivel.

(2) V. ő. 1848: V. t. cz. 5. §. 102., 103., p. jegyzetivel.

(3) Temesvár és Szabadka városokról, mint törvényhatóságokról v. ő. 1886: XXI. t. cz. 1. §. II. p. jegyzetivel, mint választóterületekről v. ő. 1848: V. t. cz. 5. §. 17. és 20. p.; Pozsegáról és Károlyvárosról v. ő. 1848: V. t. cz. 5. §. 75. p., továbbá 1868: XXX. t. cz. 60. §., valamint 1751: XXIII. t. czikk.

(4) V. ő. 1870: XL. t. cz. 87—91. §§.

M.

M.

M.

M.

www.libtool.com.cn ARTICULUS 32.

De privilegiis Josephi II. Romanorum imperatoris, et regis Hungariæ hæreditarii.

Augustissimo quondam imperatore et rege Hungariæ hæreditario Josepho II. quominus solemnem suam de peragenda ritu legali sui coronatione promissionem explere potuerit, morte prævento, privilegia ejusdem, in quantum hæc ceteroquin ad præscriptum legis elargitus fuisset, non nisi tunc suum legalem obtinebunt vigorem, quando per Suam majestatem nunc feliciter regnantem legitime coronatum Hungariæ regem fuerint confirmata.

ARTICULUS 33.

De animarum conscriptione politico-militari.

Conscriptione politico-militari jam sublata, ideam, deputatio ordinanda elaborabit, et suscipiendæ dehinc animarum conscriptionis proxime celebrandæ diatæ referet.

ARTICULUS 34.

De actis dimensionalibus.

Acta omnia dimensionis terrarum, et quomvis tenentorum sub ultimo regimine peractæ, in omni judicio et negotio pro invigoris declarantur, sumptuum porro et fatigorum in eandem dimensionem factorum, per quemcumque formanda præensione amnisti-

ata, contractibus tamen inter privatos bona fide initis, movendisque vigore eorumdem in ordinaria juris via præensionibus, in salvo relictis, nullæ in futurum hujusmodi dimensiones admittantur.

ARTICULUS 35.

De nexu dominorum terrestrium cum subditis, de administranda eis prompte justitia, ac de libera colonorum migratione.

Ut ea, quæ nexum dominorum terrestrium cum subditis concernunt, eorumdemque conservationem respiciunt, diataliter semper tractentur, et deliniantur, ac proinde urbarium quoque diataliter elaboretur et determinetur, eosque autem, donec in rem hanc diataliter aliud constitutum fuerit, huedum præexistens, sub regimine augustæ memoriæ imperatricis, et reginæ apostolicæ Mariæ Theresiæ, introducta urbarialis regulatio, in qualitate interimalis provisionis, tam quoad ipsas præstationes urbariales, quam et concomitantem urbarialiter definitam rusticorum a dominis suis terrestribus dependentiam, horumque vicissim in rusticos jurisdictionem et activitatem, usque futura comitia anno 1792. celebranda, absque ulla exinde contra leges regni fundamentales formanda consequentia, retinenda accurate, ubivis, et per omnes observetur.

Porro legali sedium dominalium activitate restabilita, ut serio, et efficaciter provideant universi regni comitatus, ut sedes dominales, in discutiendis et definiendis rusticorum que-

relis et causis consensuræ, cum cautelis lege præscriptis, in omni necessitatis casu inomisse celebrentur, et per dominos terrestres, aut eorum officiales, colonis querulantibus prompta semper satisfactio præstetur: recurrentibus contribuentibus penes providendam specialem assistentiam, semperque observandam eorumdem præferentiam, eosque etiam, donec ulterior eatenus legalis provisio diataliter facta fuerit, in omnibus eorumdem querelis, citra quaspiam ambages, et protelationes, cum plena legali eorumdem satisfactione, justitia prompte administretur. Denique ut nullæ arbitrariæ poenæ colonis a dominis dictari possint, sed quævis poena vel in judicio sedis dominalis tantum, vel excessu urbariali interveniente, ex præscripto urbarii audito prius colonis, locum habere possit, status et OO. annuente sua majestate sacratissima decreverunt.

Cum autem non modo juribus humanitatis, sed et bono publico conveniens esse agnoverint status et oo. regni, ut perpetua colonorum servitus (örökös jobbágság) quæ jam antiquis etiam temporibus, utpote sub Sigis-

www.libtool.com.cif 32. CZIKKELY.

II. József, római császár és örökös magyar király kiváltságairól.

Mivelhogy néhai II. József, felséges császár és örökös magyar király, törvényes szertartással végbeviendő megkoronázatása felől tett ígérését előbb bekövetkezett halála miatt nem teljesíthette: azért kiváltságai, a mennyiben azokat különben a törvény szabályai szerint adományozta, csak akkor nyerendek törvényes erőt, ha most szerencsésen uralkodó Ő felsége, Magyarország törvényesen megkoronázott királya által meg fognak erősítettvi.

33. CZIKKELY.

A népességnek közigazgatási és katonai célból való összeírásáról.

A közigazgatási és katonai összeírás már eltörülttven, az ezentul foganatosítandó népszámlálás tervét egy kiküldendő bizottság fogja kidolgozni és azt a legközelebb tartandó országgyűlés elé terjeszteni.⁽¹⁾

34. CZIKKELY.

A fölmérési munkálatokról.

Az utolsó kormány alatt végrehajtott bármely föld- és birtokfölmérési munkálatok minden törvényszéken és minden ügyben érvényteleneknek nyilvánítottak; továbbá az azon fölmérésre fordított költség és fáradság iránt bárkitől támasztandó követelés megsemmisítettven, azonban a magánosok közt jó hiszemben kötött szerződések és az ezek erejénél fogva a törvény rendes útján indítandó keresetek épségben hagyatván: jövődöre semmiféle ilyen fölméréseket nem szabad megengedni.

35. CZIKKELY.

A földesuraknak alattvalóikhoz való viszonyáról; hogy pontosan kell részökre igazságot szolgáltatni; és a jobbágyok szabad költözéséről.⁽²⁾

Hogy azok az ügyek, melyek a földesuraknak alattvalóikhoz való viszonyát illetik és ennek föntartására vonatkoznak, mindenkor országgyűlésileg legyenek tárgyalva és meghatározva, és hogy ennél fogva az urbér is országgyűlésen dolgoztassék ki s állapíttassék meg: addig is pedig, míg ezen dologban országgyűlésileg más határozat hozatik, a

dieső emlékü Mária Terézia császárné és apostoli királynő uralkodása alatt ideiglenes intézkedés minőségében behozott és még most is fönálló urbéri szabályzat úgy az urbéri teljesítményeket, mint a parasztnak földesuraiktól urbérelig meghatározott amazokkal kapcsolatos függését s viszont a földesuraknak jobbágyaik fölött való joghatóságát és esefekvőségét illetőleg, a következő 1792. évben tartandó országgyűlésig, minden az ország alaptörvényei ellen abból vonható következtetés nélkül, gondosan megtartatván, mindenütt és mindenkitől tiszteletben tartassék.

Továbbá, végezték a karok és rendek, Ő szent felségének jóváhagyásával, hogy az uriszékek törvényes hatásköre helyreállítatván, az ország összes megyéi komolyan és hathatósan gondoskodjanak a parasztnak panaszai és pörrei tárgyalására összeülő uriszékeknek a törvény által előirt biztosítékok mellett, minden szükségese esetben multhatatlan megtartásáról: és hogy a földesurak vagy tisztjeik által a panaszkodó jobbágyoknak mindenkor gyors elégtétel adassék: valamint hogy a hozzájuk folyamodó adózóknak, különleges segítségről való gondoskodás és azok elsőségének mindenkor való megtartása mellett, addig is, a míg erre nézve további törvényes intézkedés országgyűlésileg fog tétetni, minden panaszaikban, fortélyoskodás és huzavona nélkül, teljes törvényes elégtétellel gyorsan igazság szolgáltatassék: végezetre, hogy az urak ne szabhassanak jobbágyaikra önkényes büntetéseket, hanem bármely büntetés vagy csupán az uriszék ítéletéből, vagy urbéri kihágás forogván fönn, az urbér rendelése szerint, a jobbágyoknak is előleges meghallgatása után, legyen végrehajtható.

Midőn pedig nem csak az emberiség jogai-
val, hanem a közérdekkel is megégyezőnek ismerték el az ország karai és rendei, hogy az örökös jobbágyok, mely már régi időkben is, ugymint Zsigmond alatt az 1405. é.

(1) V. ö. 1715: LVII., 1723: LXVII., 1802: II. t. cz.: 1837. márcz. 23. es. rend. (1837. RGBl. 67.): 1860: III. t. cz.

(2) V. ö. az ezen cikkelyben idézett t. cikkeket, továbbá 1836: IV—XII., 1848: IX—XIII. t. cz. jegyzeteikkel.

mundo, articulis 6. et 14. 1405., sub gubernatore Michaele Szilágyi, articulo 13. 1438., sub Ferdinando I. articulis 26. et 27. 1547. 34. 1550., Maximiliano, articulo 27. 1566. aliisque compluribus regni legibus abrogata, vicissitudine temporum, non quidem universaliter per totum regnum, sed in multis ejus partibus et locis, ab immemoriali tempore rursus introducta fuit. more majorum, nunc terum libera quoque statuum et OO. regni voluntate, per legem publicam tollatur.

Ideo omnibus colonis aut subditis libera migratio ea ratione denuo restituitur, ut depositis tam publicis quibusvis, quam dominialibus obventionibus, meliorationes, et superaedificata (non computato tamen fundorum, velut ad dominum terrestrem pertinentium, et materialium per eundem dominum suppeditarum pretio) per judicem nobilium cum interventu domini terrestralis conscientiose aestimanda vendere, venditione non succedente (alioquin quibusvis terrae infixis in conformitate articuli 22. Vladislai decreti 2. dominio terrestrali cedentibus) et cum rebus suis, erga excipiendas nihilominus testimoniales vice-comitis concernentis comitatus, et domini terrestralis (quas dominium terrestre datis jam per vice-comitem testimonialibus, sua ex parte nullo sub praetextu negare possit) praeviamque circa festum s. Michaelis archangei insinuationem, in certo termino, festo quippe Gregorii papae, adeoque non quovis anni tempore, libere quo voluerint, se transferre permittantur, quo nihilominus omnis dolus et fraus, per clandestinam

attendendas colonorum migrationes et receptiones praecaveantur, domini terrestres migrantes hujusmodi colonos, sine testimonialibus praedeclearatis recipere non possint, secus autem facientes, poenae contra detentores fugitivorum colonorum statuta, et refusioni quorumvis debitorum, sive publicorum, sive privatorum per ejusmodi colonos contractorum, expensarumque in litem erogandarum subjeiciantur. Ne tamen partes aliquae regni populo nudentur, et cum detrimento status publici periculo desolationis exponantur: invigilabunt comitatus, ne numerosae, et cum notabili fundi publici detrimento, aut integritatem locorum desolatione conjunctae, e sui gremio emigrationes eveniant.

His proinde circa restabiliendam universaliter liberam colonorum migrationem penes praesinuatas cautelas, in generalitate defixis, reliqua objecti hujus consecutaria, tam jura reciproca dominorum terrestrium, quoad amovendos sibi publicoque graves, et inutiles colonos: ita et providendas in locum transmigrantium substitutiones, quam vero ipsum specificum, et individuale transmigrations colonorum systema, in nexu etiam, et respectu publici intimius tangentia, qua alioquin cum ipso etiam colonorum urbariali tractamento connexa, ad deputatorem regnicolarem in puncto elaborandi urbarii articulo 65. hujus diatae ordinatae, pro efformando eatenus etiam conservationi contribuentium, et jurium terrestrialium indemnitati opportuniori systemate, relegantur.

ARTICULUS 36.

De donationibus Josephi II. imperatoris et regis, bonisque camerarum in minora corpora subdividendis.

Siquidem posterioribus annis in comitatibus Temes, Torontál et Krassó, ac aliis ad vicinantis Bács, Arad et Csanád, bona et jura possessionaria, talibus etiam, qui ad obtinendas donationes regias requisitis qualitatibus destituebantur, legi haud conformi licitationis via, vendita ac respective collata fuerint, sua majestas caesareo-regia habita mediationis serenissimi domini regni Hungariae palatini benigna reflexione, erga demissam statuum et OO. supplicationem clementer annuere dignata est:

§. 1. Ut interea, dum ordinanda eatenus regnicolaris deputatio id, qualiter civibus patriae nobilitati prerogativa non gaudentibus, accessus ad munia publica admitti, quibus-

nam item modis extranei jus civitatis obtinere valeant, discusserit, ac certa eatenus principia deligendo, cum opinione affuturis comitiis, suam hoc in merito relationem fecerit, ac proinde emptores et impetratores illi, qui caeteroquin possidendorum bonorum capaces haud fuissent, semet legali modalitate possidendorum bonorum capaces effecerint, confirmatio donationum pro iis elargitarum, in suspenso maneat, interea vero iidem in pacifico possessorio nequaquam turbentur.

§. 2. Praeterea ut in comitatibus Temes, Krassó, Torontál, ac his ad vicinantis comitatibus Bács, Arad et Csanád, publica administratio adjuvetur, huncque in finem nobili-

és 14., Szilágyi Mihály kormányzó alatt az 1458: 15., I. Ferdinánd (latol) az 1547: 126. és 27., 1550: 33., Miksa alatt az 1566: 27. cikkelyek és az országnak több más törvénye által eltöröltetett, de az idők viszontagságai miatt, nem ugyan az egész országban általánosan, hanem annak sok részében és helyein emlékezetet haladó idő óta újra behozatott, őseink szokása szerint most ismét az országos karok és rendek szabad akaratából köztörvénynyel szüntetéssé me.

Azért a szabad költözködés joga minden jobbágy és alattvaló részére utolag visszaállítottuk, oly módon, hogy leróván mindenféle egy a köz, mint az uri tartozásokat, szabad legyen nekik a szolgabíró által, a földesur közébjöttével, lekiismeretesen megbecsülendő javításokat és fölépítményeket (nem számítván azonban be a telkeknek, mint a földesurat illetőknek és az ugyancsak az urtól szolgáltatott anyagszereknek értékét) eladni, ha pedig az eladás nem sikerül, minden javaikkal (ugy egyébiránt, hogy Ulászló 2. végzeménye 22. cikkelyéhez képest minden a talajjal szilárdan összefüggő dolog a földesurnak jut), azonban az illető vármegye alispánjától és a földesuraságtól kérendő bizonyítvány (melyet a földesuraság, ha már az alispán megadta a bizonyítványt, a maga részéről semmi szín alatt meg ne tagadhasson), és sz. Mihály arkangyal ünnepe körül megegyező előleges bejelentés mellett, bizonyos határnapon Gergely pápa ünnepnapján, tehát nem az esztendő akármely szakában, a hová akarnak, elköltözniök. Hogy azonban a jobbágyok alattomos költözésének megkísérlése és befogadásuk által minden csalásnak

és hamisságnak eleje vételessék: a földesurak az ilyen költöző jobbágyokat a főt említett bizonyítvány nélkül ne fogadhassák föl s a másként cselekvők a szökevény jobbágyok rejtegetői ellen megállapított büntetésnek s ugyancsak az afféle jobbágyok által elváltat mindenféle akár nyilvános, akár magán tartozások és a beperesített költségek megtérítésének terhe alá essenek. Nehogy azonban az ország némely részei a népességtől megfosztassanak és az állandalom kárára elpusztulás veszélyének tétessenek ki: vigyázni fognak a vármegyék, hogy kebelükből nagyobb számú s a közalap nevezetes károsodásával és egész helyeségek elpusztulásával járó kiköltözések ne történjenek.

Minélfogva ezek, a jobbágyok egyetemes szabad költözési jogának visszaállítására nézve a fentebb jelzett óvintézkedések mellett, általánosságban megállapítatván: e tárgyban többi mellékkérdései, egyrésztől ugyanis a földesuraknak azon viszontas joga, hogy a maguk és a köz érdeke szempontjából türehtelen és használhatatlan jobbágyaikat eltávolíthassák, másrésztől az elköltözők helyébe való telepítésekről való intézkedés, valamint magának a jobbágyok költözködésének tulajdon és különleges rendszere, vonatkozással és tekintettel a közjót közelebből érintő kérdésekre is, mint egyébiránt magával a jobbágyok urbéri szabályozásával kapcsolatban állók, ez országgyűlés 63. cikkelyében az urbér kidolgozására kiküldött országos bizottsághoz utasítatnak, hogy ez irányban ugy az adózók föntartására, mint a földesuri jogok hántatlanul maradására alkalmas tervetel készítsen.

36. CZIKKEIX.

II. József császár és király adományairól, és arról, hogy a kamarai jószágok kisebb birtoktestekre osztassanak fel.

Mivelhogy az utóbbi évek alatt Temes, Torontál és Krassó s a többi szomszédos Bács, Arad és Csanád vármegyékben, javak és jószágok olyanoknak is, a kik a királyi adomány szerzésére megkivántató kellekekkel nem voltak fölrüházva, a törvénynyel meg nem egyező árverés útján eladtak s illetőleg adományoztatnak: azért Ő esászári királyi felsége jószágos figyelmébe vévén Magyarország fenséges nádor urának közbenjárását, a karok és rendek alázatos könyörgésére kegyelmesen jóváhagyni méltóztatott:

1. §. Hogy addig is, míg az e végből kiküldendő országos bizottság azt, hogy a hazai nemesi kiváltsággal nem bíró polgárainak a közhivatalokra való boesátása miképen volna megengedhető, továbbá, hogy a külföldiek

mely módon nyerhetnék meg a honpolgársági jogot, megvitálná és erre nézve bizonyos elveket megállapítván, véleményével együtt e tárgyban jelenését a jövő országgyűlés elé terjesztené, s azután azok a vevők és szerzők, a kik jószágok birtoklására különben nem voltak képesek, magukat törvényes módon jószágok birtoklására képesekké tennék: a részökre engedélyezett adományok megerősítése függőben maradjon, azalatt pedig ők békés birtoklásukban semmiképen ne háborgattassanak.

2. §. Továbbá, hogy Temes, Krassó, Torontál és az ezekkel szomszédos Bács, Arad és Csongrád vármegyékben a polgári közigazgatás előmozdításáért; s ezen czélból ott a nemesség száma szaporítandó, egyuttal pe-

tas frequentior reddi, una vero non tantum populus excolli sed et industria augeri valeat.

§. 3. Illi etiam statuum et OO. propositioni assentiri dignata est atefata sua regia majestas, ut in præfatis comitatibus Temes,

Krassó, Torontál, Báts, Arad et Csanád, bona per suam majestatem conferenda, in proportionata minora corpora subdividantur, atque sic iis, qui in spes patriæ exrescere possint, gratiamque et clementiam regiam promereri valeant, conferantur.

ARTICULUS 37.

Pretium administratarum sub moderno bello turcico frugum, sua majestas regnicolis offert.

Erga demissam SS. et OO. propositionem, dignabatur sua sacra cæsarea regia apostolica majestas elementer annuere:

§. 1. Quod contribuentibus non tantum frumenti, hordei, avenæ et feni, sub præsentibus bello turcico ad rationem exercitus cæsareo regii administrati pretium illud, quod defixum fuit (imputato eo, quod jam persolutum est) ad mentem etiam jam prævie elargitæ hoc in passu benignæ resolutionis suæ, in sortem quanti contributionalis acceptandum ordinatur.

§. 2. Sed et deinceps quoque contribuentis plebis, per belli hujus vicissitudines admodum gravata, benignam, quantum circumstantiæ admiserint, habitura reflexionem; una vero et id pro paterna sui animi benignitate curatura

sit, ut eidem contribuenti plebi oppurtunis, quæ temporum ratio suggesserit, mediis consulatur; quo se illa a calamitatibus, quæ bellum comitari solent, sublevare valeat.

§. 3. Quod vero frugum in nobilitate ac liberis ac regiis civitatibus, in obversum legum limitatarum et desumptarum pretium atinet; quo successiva ac per partes instituenda solutio, cum minori ærarii regii incommodo fieri possit, illam SS. et OO. declarationem, ut quippe quoad illas obligatorias quoque, in quibus interusurium obligatum non fuit, nonnisi post conclusam cum porta ottomanica pacem competens interesse, usque effectivam capitalis persolutionem præstetur, benigne acceptavit atefata sua regia majestas, ac in sequelam illius, suo tempore necessariam dispositura est.

ARTICULUS 38.

De Judæis.

Ut Judæorum conditioni interea etiam prospiciatur, donec negotium ipsorum et privilegia nonnullarum liberarum regiarumque civitatum eosdem tangentia, per deputationem regnicolarem proximis comitiis relationem facturam, in deliberationem assumantur, et de Judæorum conditione unanimi suæ majestatis sacratissimæ et SS. ac OO. voluntate constituatur: SS. et OO. annuente sua majestate

sacratissima decreverunt, ut Judæi intra ambitum regni Hungariæ, partiumque adnexarum degentes, in cunctis liberis ac regiis civitatibus, et aliis locis (non intellectis huc regiis montantis civitatibus) in statu illo, in quo ad primam Januarii anni 1790. præfuerant, conserventur, et si nefors exturbati fuissent, ad eundem reponantur.

dig nemcsak a nép művelendő, hanem az ipar is gyarapítandó lesz.

3. §. Főnt nevezett Ő királyi felsége a karok és rendek azon javaslatához is méltóztatott hozzájárulni, hogy az említett Temes, Krassó, Torontál, Bács, Arad és Csanád vár-

megyékben az Ő felsége által adományozandó javak arányos kisebb birtoktestekre osztassanak, és ugy azoknak adományoztassanak, a kik a haza reményeivé nőhetnek s a királyi hálát és kegyet meg tudják érdemelni.

37. CZIKKEIX.

A mostani török háboruban szolgáltatott termények árát Ő felsége a honlakosoknak följajánlja.

A karok és rendek alázatos előterjesztésére Ő esászári királyi apostoli szent felsége kegyelmesen igérni méltóztatott:

1. §. Annak elrendelését, hogy azon adózóktól, kik a jelenlegi török háboruban a császári királyi hadsereg számára gabonát, árpat, zabot, szénát szolgáltattak, annak megállapított ára (betudván azt, a mi már kifizetett), az e tárgyban előlegesen kibocsátott kegyelmes határozat értelmében is, adójok törlesztésébe nem csak elfogadtassék,

2. §. Hanem ezenül is, a mennyire a körülmények engedik, jóságos tekintettel leend az ezen háboru viszontagságaitól fölötte sújtott adózó népre; egyszersmind pedig atyai szívének kegyessége szerint arról is gondoskodni fog, hogy az adózó népnek oly alkalmas eszközökkel, a milyeneket a viszonyok

tanácsolnak, segítség nyujtassék kihevernie azon esapásokot, melyek a háborut kisérni szokták.

3. §. A mi pedig a törvényekkel ellentétben a nemességre és a szabad királyi városokra kivetett és azoktól bevett termények árát illeti, hogy annak fokozatos és részletekben teljesítendő fizetése a királyi kincstárnak kisebb megterhelhetésével történhessék, főntnevezett Ő királyi felsége a karok és rendek azon nyilatkozatát, hogy azon kötelező levelek után is, melyekben kamat nem volt kikötve, csak a fényes portával megkötött béke után adassék megfelelő kamat a tőke valóságos felzetéséig; kegyesen elfogadta és annak következtében a szükségeseket a maga idejében elrendelendi.

38. CZIKKELY.

A zsidókról.

Hogy a zsidók állapotáról addig is gondoskodva legyen, míg ügyök s némely szabad királyi városoknak őket érintő kiváltságai a legközelebbi országgyűlésen jelentést teendő országos bizottság által tanácskozás alá vétetnének és a zsidók állapotáról Ő szent felségének s a karok és rendeknek egyetértő akaratával intézkedés tétetnék: a karok és rendek Ő szent felségének jóváhagyásával

határozták, hogy a Magyarország és kapcsolt részei határain belül élő zsidók az összes szabad királyi városokban és más helységeken (ide nem értvén a királyi bányavárosokat) azon állapotban, melyben az 1790. évi január elsőjén voltak, megtartassanak és ha abból netalán kizavartattak volna, visszahelyeztessenek.⁽¹⁾

(1) V. ö. 1840: XXIX., 1867: XVII. és 1895: XLII. t. cz. jegyzeteikkel.

www.libtool.com.cn ARTICULUS 39.

De Curiae regiae Pestinum translatione, consilio item regio et camera Hungarica.

Cum tam juris et justitiæ facilior ac celerior administratio, quam ratio trium districtuum cis Danubium sitorum, tum denique situs loci, et major causantium commoditas, majusque sumptuum compendium exigit, ut Curia regia Pestinum, velut et prius stabilem mansionis suæ locum reducatur:

§. 1. Ideo ad demissam ss. et oo. propositionem, sua sacra regia majestas eandem Curiam regiam, mox post dissoluta generalia regni comitia, ad memoratam liberam ac regiam civitatem Pestiensem transferendam, ibidemque stabiliendam procurabit

§. 2. Quoad reliqua vero dicasteria, in sensu legum in meditullio regni nunc quoque stabiliter defixa, Buda, Pestinum pari ratione transferri desiderata.

§. 3. Sua majestas tam relate ad sumptus, quibuscum eorundem Pestinum suscipienda translatio conjuncta est, quam et opportuna media, quibus ad hunc casum urbi Budensi subveniendum foret, ulteriorem sibi propositionem fieri ordinatura, atque ita benignam suam editura est resolutionem.

ARTICULUS 40.

De sanctione criminali, et novo ordine judiciario.

Quamvis ipse adhuc defunctus augustissimus imperator et rex hereditarius, publicam rei justitiaræ administrationem, ad eum, qui anno 1780. præfuerat, legalem statum reponi jussit, hocque facto non tantum judicum regni ordinariorum prisca legalis activitas restabilita, legalia autem fora judiciaria, quæ cum nova judiciorum regulatione cessarunt, revocata ac pristinae suæ legali formæ restituta fuerint, sed et universalis sanctionis criminalis, ac novi ordinis judiciarii vigor penitus cessaverit, cum attamen per hoc nec delinquentibus illis, qui juxta novam sanctionem criminalem judicati sunt, prospectum, neque vero quæstionibus et ambiguitatibus illis, quæ circa promotas ad præscriptum novi ordinis judiciarii causas, partim jam decisas, partim autem indecise habentes, occurrere possunt, obviatum fuerit:

Ideiro ut eunctis illis, qui seu per sanctionem criminalem semet gravatos, sive per formam novi ordinis judiciarii, quam inviti etiam sequi debebant, læsos aut injuriatos esse sentiunt, consulatur, una vero erroribus, in quantum fieri potest, aut emendatis, aut ad viam legalem derivatis, perturbationes, ac confusiones, quæ sequi possent, præcaveantur:

Benigne annuente Sua sacratissima regia majestate, ss. et oo. tam in ordine ad criminales, quam vero civiles causas, institue-
damque in his ulteriorem justitiæ prosecutionem, normam ac methodum in sequentibus nro. 15. articulis contentam, etiam ad fora partium annexarum extensam, modo duntaxat provisorio stabiliendam esse decreverunt.

ARTICULUS 41.

De causis criminalibus finaliter jam decisis, et revisionem quoque concernentium fororum superrevisoriorum transeuntibus, qualiter reassumendis, aut continuandis.

Sanctione criminali cæteroqui jam abrogata, omnibus illis, qui per hanc aggravati, et ad plures annos condemnati sunt, et de presenti etiam in carceribus aut arresto deti-

www.libtool.com 39. CZIKKELY.

A királyi curiának Pestre való áttételéről, továbbá a királyi helytartó-tanács-ról és a magyar kamaráról.

Mivelhogy mind a jog és igazság könnyebb és gyorsabb kiszolgáltatása, mind a Dunán innen fekvő három kerület érdeke, mind végül a hely fekvése és a pörösködők nagyobb kényelme s a költségek megtakarítása követeli, hogy a királyi Curia Pestre, mint előbb is annak állandó tartózkodáshelyére, visszavitessék :

1. §. Azért a karok és rendek alázatos előterjesztésére, Ő királyi szent felsége gondoskodni fog, hogy mindjárt az országgyűlés szétoszlása után, a királyi Curia az említett szabad királyi Pest városába áthelyeztessék és ott állandóan maradjon.

2. §. A többi kormányzéseket illetőleg pedig, melyek a törvények értelmében most is állandóan az ország középpontjában vannak elhelyezve s melyeknek hasonló okból Budáról Pestre való áttétele kívánatos :

3. §. Ő felsége elrendelendi, hogy ugy a költségekre nézve, melyekkel azoknak Pestre való áthelyezése jár, valamint azon alkalmas eszközökre nézve is, melyekkel ez esetben Buda városán segíteni kellend, hozzá további előterjesztés tétessék és ahhoz képest hozandja meg kegyelmes határozatát.⁽¹⁾

40. CZIKKELY.

A büntető törvényről és az új törvénykezesi rendtartásról.

Ámbar még maga az elhunyt felséges császár és örökös király a törvénykezési ügyközigazgatását, arra a törvényes állapotra, melyen az 1780. évben volt, rendelte visszahelyeztetni és ezen ténye által nem csak az ország rendes bírának régi törvényes hatásköre állítatott vissza, a törvényes bírói hatóságok pedig, melyek a bíróságok új szabályozása következtében megszűntek volt, visszaállítatának és régi törvényes alakjukba visszahelyeztetének, hanem az általános büntető törvény és az új törvénykezési rendtartás ereje is teljesen megszűnt; midőn azonban ez által sem azon bűntevőkről, a kik az új büntető törvény szerint ítéltek el, nem történt gondoskodás, sem azon kérdéseknek és kétségeknek, melyek az új törvénykezési rendtartás szabálya szerint indított s részint már eldöntött, részint eldöntetlenül függő pörök körül fölmerülhetnek, eleje nem vételet;

Azért, hogy mindazokon, a kik akár a büntető törvény által terhelve, akár az új törvénykezési rendtartás formája által, melyet

akarataik ellenére is követni tartoztak, sértve vagy jogaikban károsítva érzik magukat, segítve legyen; egyszeremind pedig hogy a mennyire lehet, a hibáknak vagy megigazításával, vagy törvényes utra terelésével a következő háborúkatások és zavarok elkerültesse:

Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával a karok és rendek, ugy a bűnvádi, mint a polgári peres ügyekben való rendtartásra és további törvénykezési eljárásra nézve a következő 15 cikkelyben foglalt szabálynak és módnak, a kapcsolt részek bíróságaira is kiterjedőleg, de csak ideiglenes módon való megállapítását elhatározták.⁽²⁾

41. CZIKKELY.

Hogy a már véglegesen eldöntött és az illetékes felülvizsgáló bíróságok vizsgálatalán is keresztül ment büntető pörök miképen legyenek újra fölvehetők és folytathatók.

A büntető törvény már különben is el-törülttven, mindazoknak, a kik általa sujtattak és több évre elítéltek s most is börtönben vagy fogságban tartatnak, akár nemesek, akár nem nemesek, szabad lesz meg-

(1) V. ö. 1715: XXIV., 1723: XXIV., XXVI., CVI., 1741: XXIV., 1792: XV., 1805: IV., 1868: LIV. t. cz. 3. §., 1881: LIX. t. cz. 4. §.

(2) V. ö. 1840: V., 1868: LIV., 1878: V., 1896: XXXIII. t. cz., Id. törv. szab. jegyzeteikkel. L. az 1715. és 1723. évi törvényeket a bíróságok hatásköréről és eljárásáról, melyek II. József által eltörölték és a következő 41—53. cikkelyben visszaállítatnak.

mentur, seu nobiles, sive ignobiles sint, liberum erit medio mandatarii sui, aut fiscalis magistratualis, qui ex incumbente sibi obligatione delinquentibus istiusmodi assistet: aut in via instantiæ ad gratiam Suae regiae majestatis recurrere, ut pro ratione circumstantiarum noviolem causæ suæ reassumptionem ac discussionem petere, occasione qua, admissa iisdem, si eandem adhibere velint ulteriori defensione, in sensu legum, ac prævigentis in criminalibus praxis, novum fereret iudicium, eo hic circa nobiles observato, ut illi, qui in loco delicti comprehensi non sunt, ac circa quos nullus fundatus profugii metus subversabitur (id quod concernentibus jurisdictionibus ex circumstantiis tam personæ, quam et gravitatis delicti, pœnaque illud de lege et praxi criminali manere debentis, sub legali secus ipsas jurisdictiones in casum secuturi profugii ob incautam dimissionem mansuro responsionis onere, rite expendere, et dijudicare incumbet) in sensu legem, semet in statu libertatis defendere possint.

§. 4. In ferendis prævia ratione sententiis,

privationem quoque nobilitaris prærogativæ quæ in sensu sanctionis criminalis pronuntiabatur, invalidam et invigorosam; adeoque omni ex parte et in quocunque casu, pro non lata ac pronuntiata considerendam esse, per expressum declarabitur.

§. 2. Ut illis quoque nobilibus, qui dictatam sibi temporalem pœnam jam subiverunt, et effective expleverunt, in ordine ad labem ac notam inustam, opportune succurri possit, sententiæ etiam contra tales latæ, pro nullis et invigorosis declarantur.

§. 3. Illæ quoque nobilium criminales causæ, quæ aut in primæ instantiæ foris jam decisæ hærent, aut in via gradualis appellatæ ad tabulam regiam pro maturiori revisione deductæ sunt, nisi sententiæ reorum absolutoriæ latæ essent, si condemnati noviolem earundem reassumptionem et discussionem petierint, penes instituendam citationem, denuo in discussionem et revisionem sumuntur, ac in sensu legum et prævigentis in criminalibus praxis definientur, ulteriori defensione delinquentibus et hic in salvo relictæ.

ARTICULUS 42.

De tortura.

Torturalia examina ex eo, quod idoneum et congruum eruendæ veritatis medium haud constituent, quin pœnam potius sapiant: adusque etiam, donec circa praxim criminalem regnicolariter aliud quin statutum fuerit, simpliciter interdicta erunt.

ARTICULUS 43.

De admittenda civibus et ignobilibus appellata.

In omni æquitate et justitia fundatum esse agnoscitur, ut favores illi, qui in causis criminalibus ex prosecutione appellatæ nobilibus competunt, civibus quoque nobilitari prærogativa haud gaudentibus, aliisque quibusvis plebejæ conditionis hominibus, communes efficiantur.

Ideo

§. 1. Præmissis eo, quod in causis illorum, qui juxta sanctionem criminalem jam iudicati sunt, et dictatam sibi pœnam necdum expleverunt, adeoque de præsentis etiam in carceribus detinentur, dum erga petitum eorundem novius reassumentur et discutientur, pœnas juxta memoratam sanctionem dictatas augere, tanto minus autem pœnæ temporaneæ pœnam mortis substituere admissum sit, sed, si motiva mitigandæ pœnæ non adfuerint, adminus ultra confirmationem latæ antea sententiæ procedere haud liceat.

§. 2. Si quempiam in sententiæ capitali æquipollente trium annorum vel 100. baculorum aut scutiarum ad semel infligendarum pœna (quam tamen habita educationis, conditionis, corporis constitutionis et ætatis delinquentium justa reflexione, iudex attemperare obstrictus erit) convinci contigerit, tali tam a sedriis comitatuum, quam a liberis et regiis civitatibus, cunctisque dominalibus aut aliis jurisdictionibus jure gladii pollentibus, appellata directe ad tabulam regiam judicariam admittetur, abinde tamen ad tabulam septemviralem non competet.

§. 3. Quod ipsum de causis quoque juxta

hatalmazottjok, avagy a tisztí ügyész által, ki az efféle büntetőknek hivatalos kötelessége szerint segítségért áll, avagy kérvény útján a királyi felsége kegyelméhez folyamodniok és a körülményekhez képest ügyöknek újabb fölvételét és tárgyalását kérníök, a mely alkalommal további védelem engedtetvén nekik, ha azt érvényesíteni akarják, a törvények és az érvényben levő bünvádi eljárás értelmében új ítélet hozatik, megtartván itt a nemesekre nézve, hogy azok, kik nem a tett színhelyén fogattak el és a kikre nézve a szökésnek semmi alapos félelme nem forog fön (a mit az illetékes joghatóságok úgy a személy, mint a büntett és az azt törvény és fenyítő eljárás szerint kísérő büntetés súlyos voltánák körülményeihez képest, lesznek kötelesek helyesen megfontolni és megítélni, különben a bekövetkező szökés esetére a felelet terhe a vigyázatlan elbocsátás miatt magukra a joghatóságokra nehezdedvén), szabadlábban védelmezhezzék magukat.

1. §. Az előbbi módon meghozandó ítéletekben a nemesi kiváltságtól való megfosztást is, mely a büntető törvény értelmében

ben mondatott ki, határozottan érvénytelennek és erőllennek s minden tekintetben és bármely esetben úgy tekintendők kell nyilvánítani, mintha meg sem hozott és ki sem mondatott volna.

2. §. Hogy azon nemeseken is, a kik a rájok kiszabott fogságbüntetést már kiállották és valósággal kitöltötték, a rájok süttött szennyfolt és megbélyegzés dolgában alkalmasan segíteni lehessen: az ilyenek ellen hozott ítéletek is semmieseknek s érvényteleneknek nyilvánítandók.

3. §. A nemeseknek azon bünyenítő póreik is, a melyek vagy az első folyamodású bíróságoknál már eldöntve fekiúsznek, vagy a fokozatos fölebbezés útján érettebb vizsgálat végett a királyi táblára vitettek, hacsak a vádlottakat fölmentő ítélet nem hozott volna, a mennyiben az elítéltek azoknak újból való fölvételét és tárgyalását kérendik, idézés előrebocsátása mellett, ujonnan tárgyalás és vizsgálat alá fognak vétetni s a törvények és az előbb érvényben volt büntető eljárás értelmében befejeztetni, a büntetteseknek itt is érintetlen maradván a további védelem joga.

42. CZIKKELY.

A kivallatásról.

A kinzó vallatások annál fogva, mivel az igazság kikutatására alkalmas és megfelelő eszközt nem nyújtanak, hanem inkább büntetés számba mennek, addig, míg a büntető eljárásra nézve országgyűlésileg más intézkedés nem tétetik, egyszerűen tiltva lesznek.⁽¹⁾

43. CZIKKELY.

Hogy a polgároknak s nem-nemeseknek a fölebbezés megengedtessek.⁽²⁾

A teljes méltányosságban és igazságban gyökerezőnek ismertetik, hogy azon kedvezmények, melyek bünvádi pörökben a fölebbezés használatából a nemeseket megilletik, a nemesi kiváltsággal nem bíró polgárokkal és más, bármely közrendű emberekkel is közöseké tétessenek.

Azért

1. §. Előrebocsátván azt, hogy midőn azok pórei, a kik a büntető törvény szerint már elítéltek, de a rájok szabott büntetést még nem állották ki, sőt még most is börtönben fogva vannak, kérelmökköz képest ujlag fölvételnek és tárgyalatnak: az említett büntető törvény szerint kiszabott büntetéseket emelni, annál kevésbé pedig szabadságvesztés helyett halálbüntetést kiszabni nem lehet: hanem ha enyhítő okok nem forognak fön, legalább is az előbb hozott ítélet megerősítésén túl ne legyen szabad menni.

2. §. Hogyha valaki három évi börtön, vagy egyszerre kiadandó száz bot- vagy korbácsütés büntetésével (melyet azonban a bíró a vétkesek nevelésére, társadalmi és testi állapotára, korára való tekintettel enyhíteni köteles leend) fölerő löbenjáró ítéletben marasztaltatnék el: annak úgy a vármegyei törvényszékekről, mint a szabad királyi városokról és a pallosjoggal bíró uri székekről és más bíróságokról a fölebbezés egyenesen a királyi ítélőtáblára megengedtetik, innen azonban a hétszemélyes táblára nem.

3. §. Ugyanez áll nem a büntető törvény

(1) V. ö. Praxis Crim. I. R. 18., 24., 33., 38., 39.; II. R. 63. cz.; Id. törv. szab. II. R. 8. §.; 1871: LII. t. cz., 1878: V. t. cz. 477. §.

(2) V. ö. Id. törv. szab. II. R.; 1836: XIII. t. cz. A nem-nemeseknek engedendő perlekedési tetségről.

sanctionem criminalem non iudicatis, sed in futurum suscitandis, et secundum leges regni observatamque antea in criminalibus praxim iudicandis, ea ratione intelligendum veniet, ut in his, etiam condemnato, si eundem in sententia capitali, aut huic æquivalente trium annorum vel 100. baculorum aut scuticarum ad semel infligendarum pœna, cum præmissa præcautione dictanda et attemperanda, convinci contigerit, appellata ad memoratam tabulam regiam iudiciariam admittatur, abinde vero ad tabulam septem-viralem, nonnisi in casu ferendæ in eadem tabula regia mortis sententiæ competat.

ARTICULUS 44.

Causae novi ordinis iudiciarii in foris primæ instantiæ, nec per ipsas partes adhuc conclusæ, neque per sententiam iudicis definitæ cassantur.

Benigne annuente Sua majestate sacratissima, ss. et oo. decreverunt:

§. 1. Ut salvis compromissionalibus processibus, omnes ejusmodi causæ, quæ in foris primæ instantiæ, nec per ipsas partes adhuc conclusæ, neque per sententiam iudicis definitæ sunt, seu in exceptivis, seu in merito, aut alio quocunque gradu processus constituantur, de pleno et simpliciter cassentur, et amnistientur, scripturæ autem cum probis et documentis, pro faciendæ in via legali congruo usu, concernentibus partibus restituantur.

ARTICULUS 45.

De causis in foro primæ instantiæ in merito terminatis.

Non secus cassantur et causæ illæ, quæ in foris primæ instantiæ decisæ, ac cum absolutione, vel convictione incatti terminatæ sunt, ac solum ab interponenda appellata pendent (nisi partes ipsæ unanimi consensu appellatam interponere, et in gradualem ejusdem prosecutionem consentire velint, quod iisdem facere integrum erit).

§. 1. E contra, ad accelerandam justitiæ administrationem, præcavendasque majores, et ampliores sumptuum, et expensarum processualium (quibus secundum novum ordinem iudiciarium litigantes alioquin multum prægravati erant) profusiones, causæ, quæ lata in merito sententia, appellataque interposita, solummodo a prosecutione ejusdem appellatæ pendent, et signanter illæ, quæ a sedibus

dominalibus, liberarum item regiarumque civitatum magistratibus, prout et iudiciis oppidanis, qua primæ instantiæ foris, priusquam ad curiam regiam pertingant, fori illius, ad quod secundum regni constitutiones appellata gradualiter fieri consuevit, revisionem subire deberent, finem in hunc, ad competens gradualis appellationis forum, aliæ vero, quæ coram iudiciis subalternis, aut tabulis districtualibus decurrerunt, in origine ad tabulam regiam iudiciariam transmittentur, ibidemque per partem appellentem, penes instituendam et præmittendam termini insinuationem, veteri formæ levabuntur.

ARTICULUS 46.

Circa causas a revisione tabulæ regię pendentes.

Præmisso eo, quod omnes processus scripti, seu sic dicti rotuli, qui non in ipso merito, verum ex incidentalibus quæstionibus, seu in exceptivis ad tabulam regiam deducti sunt, jam simpliciter cassati, et quo scripturæ partibus restitui valeant, concernentibus primæ instantiæ foris remissi habeantur.

§. 1. Tabula regia cunctos illos processus, qui coram iudiciis subalternis, velut sedriæ comitatensi substitutis, aut tabulis districtualibus, in prima instantia in merito illic decisi, et ita ad appellatorium transmissi sunt (si cæteroquin ita comparati fuerint, ut partibus sufficienter auditis, sententia in merito tute ferri possit, nec subversetur casus ille, quo nefors primæ instantiæ iudex causam in exceptivis defensam et promotam, ex merito decidisset, hacque ratione præcipitasset) revedebit, ac juxta leges patrias habita etiam ad allegatam nefors calumniæ, aut præscriptionis quæstionem, ne videlicet ideo, quod hanc ex ordine iudiciario cum ipso merito conjungere integrum fuerit, partibus quodpiam præjudicium inferatur, reflexione; pro justo et æquo decidet, ac pro casu interponendæ appellatæ, hanc ad tabulam septemviralem admittet.

§. 2. Ut autem ante suscipiendam istiusmodi causarum revisionem, causantibus, qui sublata priori juris forma, viam per introductum novum ordinem iudiciarium præscriptam, inviti etiam sequi debebant, ac signanter incattis, quorum conditio per memoratum novum ordinem iudiciarium, deterior effecta fuit, opportunis quibusvis viis ac modis succurri possit, statuitur.

§. 3. Ut (exceptis duntaxat causis acquisitionem liquidi debiti pro objecto habentibus, quæ ex eo, quod appellata et in his intra dominium competierit, aliam considerationem

szerint eldöntött, hanem jövőben indítandó s az ország törvényei s az azelőtti gyakorlatban volt büntető eljárás szerint megítélendő pörökre nézve is, oly módon, hogy az elítéltek, ha fejesztésben, vagy ezzel egyenértékű három évi börtön, vagy egyszerre elszendvedendő száz bot- vagy korbácsütés büntetésében, mely a főntebb mondott óvatossággal szabandó ki és enyhítendő, marasztaltatnék el, az említett királyi ítélőtáblára a főbbezés ezekben is engedessék meg, de onnan a hétszemélyes táblára csak azon esetben legyen szabad, ha a királyi táblán halálos ítélet hozott volna.

44. CZIKKELY.

Az új törvénykezési rendtartás szerint az első folyamodású bíróságokon még sem a felek által be nem fejezett, sem bírói ítélet által el nem döntött perek megszüntetendők.

Ő szent felsége kegyelmes jóváhagyásával határozták a karok és rendek:

1. §. Hogy a pöregyezségek érintetlen hagyásával, minden afféle ügyek, melyeket az elsőfolyamodású törvényszékeken még sem maguk a felek be nem fejeztek, sem bírói ítélet el nem döntött, akár kifogásokban, akár érdemben, vagy bármely más állapotban legyenek a perek, teljesen és egyszerűen szűnjenek meg és törültsenek; az iratok pedig együtt a bizonyítékokkal és okmányokkal, a törvényes uton való megfelelő használat végett, az illető feleknek visszaadassanak.

45. CZIKKELY.

Az első folyamodású bíróságnál érdemben befejezett perekről.

Nemkülönbön megszüntetettek azok a perek is, melyek az elsőfolyamodású bíróságokon eldöntettek, és a vádlott fölmentésével vagy elmarasztalásával bevégződtek s csupán a benyújtandó főbbezéstől vannak függőben (kivéve, ha a felek a főbbezést megtenni és a pert fokozatosan folytatni egyértelműleg akarnák, a mit tenniök szabadságukban álland).

1. §. Ellenben, az igazságszolgáltatás gyorsítása s nagyobb és terhebb kiadások és perköltségek elkerülése végett (melyekkel az új törvénykezési rendtartás szerint a pörlekedők különben is nagyon tul vannak halmozva), azok a perek, melyek az érdemben meghozott ítélet és a főbbezés benyújtása után, csak a főbbevitel szakában függenek, s jelsül azok, melyek az uri székekről, valamint a szabad királyi városok hatóságaitól, ugyintén a mezővárosi bíróságokról, mint

első folyamodású székekről, mielőtt a királyi Curiára jutnak, azon bíróság felülvizsgálata alá tartoznának menni, melyre az ország törvényei szerint a főbbezés fokozatosan történni szokott, e czélből az illetékes fokozatos főbbeviteli bírósághoz, mások pedig, melyek az alantos bíróságok előtt, vagy a kerületi táblákon folytak le, közvetlenül a királyi ítélőtáblára küldendők át, és ott a főbbező által, a határnapról való értesítés teljesítése és előrebocsátása mellett, a régi eljárás szerint lesznek fölveendő.

46. CZIKKELY.

A királyi tábla felülvizsgálata alatt levő perekről.

Annak előrebocsátása után, hogy minden írott vagy ugynevezett csomóperek, melyek nem érdemökben, hanem mellékes kérdésben, vagy kifogásban vitettek a királyi táblára, most már semmieseknek és az illető elsőfolyamodású bírósághoz a végett, hogy az iratokat a feleknek vissza lehessen adni, visszaküldötteknek tekintendők:

1. §. A királyi tábla mindazon pereket, melyek a vármegyei törvényszékek helyébe állított alsóbb bíróságok, vagy a kerületi táblák előtt elsőfolyamodásulag érdemben eldöntettek, s azután főbbezés útjára bocsátattak (ha különben úgy vannak előkészítve, hogy a felek kellőképen meghallgatván, biztos lehet bennök érdemleges ítéletet hozni, és nem forog fönny oly eset, hogy az elsőfolyamodású bíró a kifogásokban védett és folytatott pert netalán érdemben eldöntötte s ily módon elhamarkodta volna), megvizsgálandja és a hazai törvények szerint, figyelembe vévén a patvarkodás vagy elévülés netalán fölhozott kérdését is, nehogy tudniillik a miatt, mert ezt a törvénykezési rendtartás értelmében magával az érdemmel egybekapcsolni meg volt engedve, a felekre valamely jogsérelem háruljon, az igazság és méltányossághoz képest eldönteni, és főbbezés hejletése esetén, ezt a hétszemélyes táblára felküldi.

2. §. Hogy pedig az efféle ügyek felülvizgálatának eszközzése előtt a pörlekedőkön, a kik az előbbi törvényes forma eltörlése után az új törvénykezési rendtartás által előírt utat akaradjok ellen is követni tartoztak, jelsül pedig az alpereseken, kiknek helyzete az említett új törvénykezési rend következtében rosszabbá vált, valamely alkalmas uton-módon segíteni lehessen. határoztatik:

3. §. Hogy (kivéve csupán azon pereket, melyeknek tárgyát világos adósság megszerzése képezi, melyek a miatt, mivel a főbbezés bennök is birtokon belül engedtetik

subeunt, ac proinde dum et quando in revisionem sumendæ erunt) in cunctis alterius speciei processibus, succumbentibus (si voluerint) statim post generalia regni comitia intra medium annum a primo cursus judiciorum die computandum, a prosecutione appellatæ recedere, et intra eundem terminum viam novi simplicis intra dominium arripere, et prosequi integrum sit.

§. 4. Cujusmodi beneficium novi simplicis, et post subsecutam in tabula regia revisionem, locum obtinebit, ea tamen cum conditione: ut appellans appellatæ cessiore, eodem ipso, quo sententia lata est, si vero causa ultimis termini diebus in revisionem sumpta fuisset, sequenti judiciorum termino insinuare teneatur.

§. 5. Cæterum suscitandi istiusmodi novi iudicii processus, juxta veterem procedendi modum, et præscriptum legum pertractabuntur, appellataque succumbenti novisanti juxta leges pro natura et indole causæ, intra vel extra dominium admittetur.

ARTICULUS 47.

De causis in tabula regia revisis, et ab executione pendentibus.

Causæ, quæ revisionem tabulæ regię transiverunt, et pro executione ad concernentia fora inviata, sed in executionem deductæ adhuc non sunt, si partes appellatam, quæ in casu uniformitatis sententiarum haud admittebatur, prosequi voluerint: ad tabulam regiam finem in eum transmittentur, ut pro maturiori revisione ad tabulam septemviralem transponi valeant, salva et in his, si partes appellatæ cederent, via novi simplicis juxta præscriptum legum, coram competente iudice, intra dominium prosequenda; salva item appellata succumbenti novisanti, pro natura et indole causæ intra vel extra dominium admittenda, exceptis et hic causis liquidorum debitorum, in quibus, uti præmissum est, via novi simplicis intra dominium nullatenus competet, sed, in quantum ab executione penderent, solum revisionis beneficium in tabula septemvirali admittetur.

ARTICULUS 48.

De causis a revisione tabulæ septemviralis pendentibus.

Causæ, quæ a revisione tabulæ septemviralis pendent, si in exceptivis versantur,

æque pro cassatis declarantur, huncque in finem ad concernentia sua fora remittentur. Illæ vero, quæ in stricto merito decisæ sunt, in superrevisionem sumentur; norma ac forma illa sententias ferendi, quæ ex manipulatione novi ordinis judiciarii obtinuit, abrogata, inque hujus locum veteri legali modo ac consuetudine, una cum prævigente sententialium usu, revector.

ARTICULUS 49.

De causis in tabula septem-virali revisis.

Causæ per tabulam septem-viralem in revisionem sumptæ, pro executione ad concernentia fora inviabantur, quæ si peragetur, integrum erit succumbentibus viam novi simplicis extra dominium ingredi, eo hic circa oppositiones nefors intentandas observato, ut opponentibus rationes oppositionis suæ, nec ex incompetencia iudicatus, neque citationis illegalitate (dummodo eandem realiter, et effective factam fuisse constet) desumere integrum sit, quod ipsum de casibus quoque reoccupationis intelligendum, immo et ad causas antiqua forma inchoatas, et a legalibus suis foris ad iudicia subalterna, aut tabulas districtuales transderivatas, extendendum veniet.

ARTICULUS 50.

De causis in executionem deductis.

Quoad causas in executionem deductas, aut cum absolute incatit terminatas, hæ in statu quo, ac suo esse conservabuntur, ac proinde sententiæ quoque in iisdem latæ, ac in executionem deductæ, intacta relinquuntur, integrum attamen erit partibus gravatis, et in his viam novi simplicis, coram competente iudice, secundum leges regni, et usu receptam consuetudinem prosequendam ingredi, in qua, si sententia fundamentalis causæ ex novis fundamentis alterata fuerit, appellata ad gradualia appellationis fora, nonnisi in sensu legum, seu pro natura et indole causæ admittenda veniet.

ARTICULUS 51.

De sedibus dominalium activitate.

Sedibus dominalibus, etiam per revocationem defuncti imperatoris et regis, ad statum anni 1780. repositis, hæ forma illa, quæ per leges præscripta est, et quæ ante novam iudiciorum regulationem observabatur, imposterum celebra.

meg, más tekintet alá esnek, s annál fogva minél előbb felülvizsgálat alá veendő) mindjárt az országgyűlés után a törvénykezési szak első napjától számított félévben belül a főlebbezés folytatásától elállaniok, s ugyanazon határidő alatt egyszerű perujítást birtokon belül nyerniök és ez uton a pert folytatniok szabad legyen.

4. §. A mely egyszerű perujítás kedvezményének a királyi táblán bekövetkezett felülvizsgálat után is helye lesz, azon föltétel mellett azonban, hogy a főlebbező a főlebbezéstől való elállását ugyanazon törvényszak alatt, melyben az ítélet meghozatott, ha pedig a pör a törvényszak utolsó napjaiban vétetett felülvizsgálat alá, a bíróságok következő törvénykezési szakában bejelenteni tartozzék.

5. §. Egyébiránt az efféle újítással indított perek az eljárás régi módja és a törvények szabálya szerint lesznek tárgyalandók, és a vesztes pörújítónak a főlebbezés a törvények értelmében az ügy természeté és minőségéhez képest birtokon belül vagy kívül lesz megengedve.

47. CZIKKELY.

A királyi táblán felülvizsgált és végrehajtás alatt álló perekről.

Azok a perek, melyek a királyi tábla felülvizsgálatán átmentek és végrehajtás végett az illetékes bíróságokhoz utaltattak, de végrehajtásba még nem vétettek, ha a felek a főlebbezés útját, mely az ítéletek egyenlősége esetén nem engedtetett meg, követni akarnák, a királyi táblára küldendők föl azon czélből, hogy érettebb vizsgálat végett a hétszemélyes táblához lehessen őket fölterjeszteni; érintetlenül maradván ezekben is, ha a felek a főlebbezéstől elállanak, a törvények rendelete szerinti egyszerű pörújítás útja, mely az illetékes bíró előtt birtokon belül lesz folytatandó; érintetlenül hagyatván továbbá a vesztes pörújítóra nézve, a pör természetéhez és minőségéhez képest birtokon belül vagy kívül megengedendő főlebbezés. Kivétetnek itt is a világos arlósságok iránti perek, a melyekben, mint mondatott, az egyszerű pörújítás útja birtokon belül egyáltalában nem adható meg, hanem, a mennyiben végrehajtás alatt állanak, csupán a felülvizsgálat kedvezménye engedtetik a hétszemélyes táblán.

48. CZIKKELY.

A hétszemélyes tábla felülvizsgálata alatt álló perekről.

Azok a perek, melyek a hétszemélyes tábla felülvizsgálata alatt állanak, ha kifogások kö-

rül forog a kérdés, hasonlóképen eltörülteknek nyilvánítandók, és e végett illetékes bíróságokhoz visszaküldendők. Azok ellenben, melyek szoros érdemben döntettek el, felülvizsgálat alá fognak vétetni; eltörültetvén az ítélethozásnak az a formája, mely az új törvénykezési rend kezeléséből eredt, s helyébe a régi törvényes mód és szokás, az ítélelvelek előbb érvényben volt használatával együtt, visszaállítatván.

49. CZIKKELY.

A hétszemélyes táblán átvizsgált perekről.

A hétszemélyes táblán vizsgálat alá vont perek, végrehajtásra az illetékes bíróságokhoz fognak utasíttatni; a mely ha keresztül vitetett, szabad lesz a veszteseknek egyszerű pörújítás útjára birtokon kívül lépniök, megtartván a netalán megkísérleendő ellenállás tekintetében azt a szabályt, hogy az ellenállónak ellenállásuk okait sem a bírói illetéklenségből, sem az idézés törvényszerűtlenségéből (ha csak annak valósága és bizonyossága kétség fölött nem áll) venniök ne legyen szabad; a mi a visszafoglalás eseteiről is értendő, sőt a régi forma szerint megkezdett és törvényes bíróságaiktól az alantas törvényszékekhez vagy a kerületi táblákhoz áttett perekre is kiterjesztendő lesz.

50. CZIKKELY.

A végrehajtás alá vont perekről.

A végrehajtás alá vont, vagy az alperes fölmentésével végződött pereket illetőleg: ezek abban az állapotban, melyben vannak, fognak megtartatni, s annál fogva a bennök hozott és végrehajtásba vett ítéletek is érintetlenül hagyatnak; szabadságukban állandó azonban a terhelt feleknek ezekben is az illetékes bíró előtt, az ország törvényei és a gyakorlatilag megállapított szokás szerint, az egyszerű pörújítás útjára lépniök, a melyben, ha az alperer ítélete új alapokon megváltoztatott, a főlebbezés a fokozatos főlebbviteli bíróságokhoz csupán a törvények értelmében, vagyis az ügy természetéhez és minőségéhez képest lesz megengedendő.

51. CZIKKELY.

Az uri székek hatásköréről.

Az uri székek az elhalt császár és király visszahuzása következtében is az 1780. évi állapotra visszahelyeztetvén, továbbra is azon alakban, melyet a törvények előírnak és a mely a törvényszékek új szabályozása előtt

buntur, et in his iustitia secundum leges patrias, vigentemque in harum conformitate antiquam praxim judicariam, servatis de jure servandis, administrabitur.

ARTICULUS 52.

De causis octavalibus, et tabularibus continuandis.

Cum octavales, et aliæ tabulares illæ causæ, quæ cum præsuscepta judiciorum immutatione, secundum altissimam ordinationem propterea, quod in his seu quæstio actoratus per sententiam superata non sit, seu in ipso merito nondum latum iudicium, coram tabula regia judicaria in prima instantia continuari non potuerunt, actoresque eatenus ad concernentes tabulas districtuales relegari debuerunt, in origine ad archivum curiale repositæ, nunc quoque in eodem curiali archivo prostent, hujusmodi causæ, in quantum coram alio foro, ad quod inviatæ fuerunt, juxta novum ordinem judicarium noviter suscitatae, et definitæ non fuissent, concernentibus partibus, easdem coram tabula regia ultro promovere volentibus, erga faciendam insinuationem extradabuntur.

ARTICULUS 53.

De causis appellatis, veteri forma pertractatis, et necdum levatis.

Processus veteri forma coram diversis primæ instantiæ foris promotos, et ad curiam regiam via appellate transmissos, qui coram tabula regia, pro olim observato usu, levati non sunt, partes appellantes sub futuris primis duobus generalium regni judiciorum terminis, si beneficium intra dominium revisionis amittere nolunt, coram tabula regia judicaria suo modo levare debebunt.

ARTICULUS 54.

Sententiæ in causis appellatis et octavalibus, stante novo ordine judicario latae, prout et intabulationes, protestationes, transactiones, et perennales fassiones sua forma initæ, pro validis declarantur.

Ad evitandas quasvis quæstiones, quæ circa sententias tam in causis appellatis, quam octavalibus, aliisque tabularibus veteri legali forma pertractatis latas, occurrere possent :

§. 1. Cunctæ sententiæ, in hujusmodi cau-

sis ab introductione novi ordinis judicarii, novaque judiciorum coordinatione latae, confirmantur.

§. 2. Non secus intabulationes, protestationes, transactiones, et perennales fassiones, ab anno 1785, usque ultimam aprilis 1790. modalitate atunc usitata, et vigente initæ et factæ, quoad extrinsecam formam pro validis et probantibus, ac in omni iudicio, et in quocunque negotio valituris declarantur.

§. 3. Præterea juratæ testium fassiones, tam collaterales, quam authenticatæ, eundem sortientur vigorem, quem ante introductum novum ordinem judicarium habituræ fuissent.

§. 4. In cujus nexu, ipsa etiam litis juxta novum ordinem judicarium suscitatae motio, terminum præscriptionis sistet.

ARTICULUS 55.

De matrimonialibus, et divortialibus causis.

Matrimonialibus causis et objectis, per patentes denati augustissimi imperatoris et regis, ad fora secularia derivatis, ut his etiam causis, in quantum secundum patentes promotæ, terminatæ, et in executionem deductæ sunt, prospiciatur, ac signanter prohibus ex matrimonio post divortium auctore iudice pronunciatum, inito susceptis, opportunis viis ac modis consulatur, et cunctæ evenire queunt quæstiones, ac confusiones præcaveantur, statuitur :

§. 1. Ut quævis sententiæ, sub præterito regimine per fora secularia latae, quantum ad effectus civiles, suum quibusvis temporibus retineant vigorem, ac robur sortiantur firmitatis.

§. 2. Ac proinde proles quoque tam ante divortium, quam ex matrimonio post divortium auctore iudice pronunciatum inito progenitæ, ad mentem etiam tituli 106. part. I. successione tam paternæ quam maternæ capaces declarantur.

ARTICULUS 56.

De crimine perduellionis et nota infidelitatis.

Ad demissam statuum et ordinum supplicationem Sua majestas ultro benigne annuit,

főnnállott, tartani fognak, s a hazai törvények s ezekkel összhangzásban a régi érvényes bírói gyakorlat szerint, megtartván a jog szerint megtartandókat, fognak igazságot szolgáltatni.⁽¹⁾

52. CZIKKELY.

A nyolczados és táblai perek folytatásáról.

Mivelhogy a nyolczados és más olyan táblai perek, melyek a törvényszékek előbb végrehajtott átalakításával, a legmagasabb rendelet szerint a miatt, hogy bennök vagy a fölperesség kérdése ítéletileg el nem döntetett, vagy érdemben még ítélet nem hozatott, a királyi ítélő-tábla előtt első folyamodásban nem voltak folytathatók, és a fölpereseket a végett az illetékes kerületi táblákra kellett utasítani, eredetiben a curia levéltárába helyeztetek el és most is ugyanazon curiai levéltárban vannak, az efféle perek, a mennyiben más bíróság előtt, melyhez utalva lettek, az új törvénykezési rendtartás szerint ujonnan nem kezdődtek és nem fejeztettek be, az illető feleknek, kik azokat a királyi tábla előtt ismét meg akarják indítani, jelentéstétel mellett ki fognak adatni.

53. CZIKKELY.

A főbbezett, régi forma szerint végig tárgyalt, de még föl nem vett perekről.

A régi formában különféle elsőfolyamodású bíróságok előtt indított és a királyi curiához főbbezés útján átküldött pereket, melyek a királyi tábla előtt a hajdan szokásos gyakorlat szerint nem vétettek föl, a főbbező felek az országos főtörvényszékek jövőendő két első törvénykezési szaka alatt, ha a birtokon belüli megvizsgálás kedvezményét elveszíteni nem akarják, a királyi ítélő-tábla előtt a szokott módon fölvenni tartoznak.

54. CZIKKELY.

A főbbezett és nyolczados perekben az új törvénykezési rendtartás főnnállás alatt hozott ítéletek, valamint a betáblázások, óvások, egyezségek és a rendes formában kötött örök bevallások érvényeseknek nyilváníttatnak.

Bármely kétségek kikerülése végett, melyek egy a főbbezett, mint a nyolczados és más

a régi törvényes formában tárgyalt táblai perekben hozott ítéletekre nézve előfordulhatnak:

1. §. Az összes ítéletek, melyek az efféle perekben az új törvénykezési rend behozatala és az új törvényszékek szervezése óta hoztak, megerősítetnek.

2. §. Nemkülönb, az 1785. évtől 1790. április utolsó napjáig az akkor gyakorlatban volt és érvényes módzatok szerint keletkezett és tett betáblázások, óvások, egyezségek és örök bevallások, a külső alakíságot illetőleg jogerősnek és bizonyítóknak, s minden törvényszéken és bármely ügyben érvényeseknek nyilváníttatnak.

3. §. Továbbá a tanuknak esküvel erősített vallomásai, úgy a bíróságon kívüliek, mint a hitelesítettek, ugyanolyan erőt nyernek, a milyennel a behozott új törvénykezési rendtartás előtt birtak volna.

4. §. A miből következőleg, az új törvénykezési rendtartás szerint kezdett pör megindítása is megakasztja az elévülés határidejét.

55. CZIKKELY.

A házassági és váló-perekről.

A házassági perek és ügyek az elhunyt felséges császár és király nyílt-parancsai által a világi bíróságokhoz utasítatván, hogy ezen perekről is, a mennyiben a nyílt-parancsok szerint indítottak, befejeztettek és végrehajtásba vétettek, intézkedés tétessék, s jelesül azon gyermekekről, a kik a bírói ítélettel kimondott elválás után kötött házasságból születtek, alkalmas uton és módon gondoskodva legyen, s minden előállható kétségnek és zavarnak eleje vételessék, határozatlik:

1. §. Hogy mindazon ítéletek, melyek az elmúlt kormányzat alatt a világi bíróságok által hozattak, polgári hatályukra nézve minden időben megtartsák érvényüket és szilárd erőt nyerjenek.

2. §. Annál fogva úgy az elválás előtt született, mint azon gyermekek, melyek a bírói ítélettel kimondott elválás után kötött házasságból származtak, az I. R. 406. cz.⁽²⁾ értelmében is mind az atyai, mind az anyai öröklésre képeseknek nyilváníttatnak.

56. CZIKKELY.

A pártütés és a hűtlenség bünéről.

A karok és rendek alázatos esdeklésére kegyelmesen beleegyezett Ő felsége, hogy jö-

(1) V. ö. Hk. III. R. 25. és 26. cz.; 1729: XXVIII. (5. §.). 1792: XII., 1796: III., 1802: VI., 1808: IX., 1812: III., 1836: X. t. cz. jegyzeteikkel.

(2) T. i. a Hármakönyv I. R. 406. cz.

ut imposterum, adeoque huc neququam intel- | majestatis crimine, amissio bonorum tantum
lectis casibus, qui ante conditam hanc legem | ad portionem delinquentis restringatur, salva
emerserunt, crimen læsæ majestatis et notæ | ultro quoque Suæ majestatis gratiam elargiendi
infidelitatis, ab ordinariis regni judiciis non | potestate, et in reliquo dispositione articuli
avocetur, sed per tabulam regiam salva legali | 7-mi 1715. permanente.
appellata judicetur, ac in ipso etiam læsæ |

ARTICULUS 57.

De sylvarum devastatione præcavenda.

Ad sylvarum devastationem publico dam- | possessorium regulatum non sit, per quem-
nosam præcavendam, interea quoque, donec | cunque sylvarum devastatio fiat, comitatus re
in hanc rem specificis legibus, condendisque | cognita legaliter et efficaciter devastationem
providebitur, status et ordines, accedente Suæ | sub onere actionis fiscalis devastantem man-
majestatis sacratissimæ annutu, decreverunt, | suro, imposito etiam pro re nata sequestro,
ut sive ex causa dilapidationis, sive quod | impediunt, salvo permanente moderato usu
possessorium ambiguae liti aut metalli contro- | per comitatum determinando, et juris via.
versiae subiectum sit, sive denique quod com-

ARTICULUS 58.

De activitate regii locumtenentialis consilii Hungarici, ad regna Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae extendenda.

Consilio regio in regnis Dalmatiæ, Croatiae et Sclavoniæ, per serenissimam piæ memoriæ reginam apostolicam dominam, dominam Mariam Theresiam erecto, jam alioquin sublato, quemadmodum comitatus eorundem regnorum, omnes politicas inviationes a consilio regio locumtenentiali Hungarico interea acceperunt, ita Sua majestate sacratissima benigne annuente statuitur, ut has a prælibato consilio regio locumtenentiali Hungarico, prælatorum regnorum comitatus porro quoque accipiant, ut item tam in gremio ejusdem consilii, quam in statu subalterno, ex iisdem regnis individua in justa proportione applicentur. Domino præterea eorundem regnorum bano, dum ad illud comparere poterit, competens dignitati ejus sessio et votum assignetur, municipalibus eadem regna in concreto respicientibus negotiis, porro quoque in generalibus eorundem regnorum congregationibus, quæ cum prævio annutu regio celebrandæ venient, pertractandis.

ARTICULUS 59.

De contributione regni Croatiae et trium superioris Sclavoniae comitatum, in diæta regni Hungariæ pertractanda.

Accedente quoque benigno Suæ majestatis sacratissimæ assensu conclusum est, ut deinceps contributio regni Croatiae, et trium superioris Sclavoniæ comitatum, Zagrabiensis utpote, Crisiensis, et Varasdinensis, semper in diæta regni Hungariæ, separatim tamen a contributione regni Hungariæ, pertractetur, neque imposterum extra diætam regni Hungariæ augeri possit.

vendőben, de egyáltalán nem értve ide azon eseteket, melyek ezen törvény megalkotása előtti merültek föl, a felségsértés és a hűtlenség bűne az ország rendes bíróságaitól ne vonassék el, hanem a királyi tábla által, a törvényes főlebbeszés érintetlen hagyásával, itél-

tessék, s magában a felségsértésben is a jószágok elvesztése csak a hűnös osztályrészére szoríttassék, épségben maradván továbbra is Ő felségének kegyelemosztogató hatalma, és egyebekben az 1715: 7-ik cikkely rendelkezése megmaradván.⁽¹⁾

57. CZIKKELY.

Az erdők pusztításának megakadályozásáról.

A közállományra káros erdőpusztítások megakadályozása végett, addig is, míg ezen dologról külön törvények alkotásával gondoskodva lesz, a karok és rendek Ő szent felsége jóváhagyásának hozzájárulásával határozták, hogy akár pazarlás okából, akár mivel a birtokjog kétes per vagy határjárási vita alatt áll, akár végül azért, mivel a közbirtoklás

nincs szabályozva, bárkitől eredjen az erdők pusztítása: a vármegyék, a dolog törvényszerű és hathatós megvizsgálása után, a pusztító ellen indított ügyészi kereset terhe alatt, a szükséghez képest zárlatot is alkalmazván, akadályozzák meg a pusztítást; épségben maradván a vármegye által meghatározandó mérsékelt használat és a törvény utja.⁽²⁾

58. CZIKKELY.

A magyar királyi helytartó-tanács hatáskörének Dalmát-, Horvát és Szlavonországokra kiterjesztéséről.

A Mária Terézia jámbor emlékezetű felséges apostoli királyasszony által Dalmát-, Horvát- és Szlavonországokban felállított királyi tanács már különben is eltöröltetvén s mivel azonközben ez országok vármegyéi minden politikai utasítást a magyar királyi helytartótanácsból kaptak: azért Ő szent felsége kegyelmes jóváhagyásával határoztatik, hogy ezeket az előbb említett királyságok vármegyéi továbbra is az imént nevezett magyar királyi helytartótanácsból kapják, valamint hogy ugyanezen tanács kebelében s alantias hivatalnoki állományában azon országokból való egyének igazságos arányban alkalmaztassanak. Továbbá azon országok bánjának, midőn ott megjelenhet, méltóságát megillető ülési és szavazati jog adassék; azon országokat különlegesen illető tartományi ügyeik ezentul is az előleges királyi jóváhagyással tartandó általános gyűléseiken tárgyalatván.⁽³⁾

59. CZIKKELY.

Horvátországnak és a felső szlavonországi három vármegyének adóügyét a magyar országgyűlésen kell tárgyalni.

Ő szent felsége kegyes jóváhagyásának hozzájárulásával az is végeztetett, hogy ezentul Horvátország és a felső-szlavonországi három vármegyének, ugymint Zágráb, Kőrös és Varasd vármegyéknek adója mindenkor a magyar országgyűlésen, de Magyarország adójától elkülönítve tárgyalassék, és ezentul a magyar országgyűlésen kívül ne lehessen azt szaporítani.⁽⁴⁾

(1) V. ö. 1715: VII. és IX. t. cz., IIk. I. R. 14. cz. jegyzeteikkel.

(2) V. ö. 1807: XXI., 1879: XXXI. t. cz.

(3) E t. cz. elvi jelentősége abban áll, hogy egyik bizonyítéka annak, miszerint Horvát-Szlavonországok legfőbb igazgatása mindenkor a magyar legfőbb hatóság hatáskörébe tartozott; v. ö. 1808: XXX. t. cikkely jegyzeteivel.

M.

M.

M.

www.libtool.com.ca **ARTICULUS 60.**

De libera regiaque civitate Segniensi, a jurisdictione militari eximenda, complandisque ejus querelis.

Ad effectum articuli 56. 1744. Sua majestas dictæ civitatis in ulteriorem pertractationem sacratissima, intuitu liberæ regiæque civitatis in proxima regni diæta assumpturam: interea Segniensis, benigne addicit, se mixtam e statu vero, apud militarem jurisdictionem confinii militari et politico commissionem, coram qua Carolostadiensis efficaciter disposituram, ne civitas occupata per statum militarem seu præfata civitatis incolæ, propter sumptum ad tenuta, sua beneficia edocere possit, mox diætam recursum, ulla molestia afficiantur. finita hac diæta ordinaturam, negotiumque

ARTICULUS 61.

De reincorporatis partibus maritimis.

Cum gloriosæ memoriæ imperatrix et regina apostolica, ad effectum numerosarum eatenus sancitarum regni legum, partes maritimas regno Croatiae, ad quod ab olim spectabant, ac per eam sacræ regni Hungariæ coronæ postliminio reincorporaverit, ut itaque hujus memoria ad seros posteros transmittatur, urbs vero Buccari cum Portu Regio et Buccariensi, tamquam urbs commercialis, et portus liber, in statu suo privilegiali conservetur, cum benigno Suae majestatis annutu statuitur.

ARTICULUS 62.

De petita plagæ inter viam Carolinam et Josephinam, jurisdictioni politice resignatione.

Erga demissam propositionem statuum et ordinum clementer annuit Sua majestas sacratissima, quod, quoad petitam viæ commercialis Josephinæ cum tota, hanc inter et viam Carolinam interjacente plaga, politice jurisdictioni resignationem, commissionem e statu militari et politico mixtam, mox terminata hac diæta ordinare, objectumque isthoc in ulteriorem pertractationem, in proximis generalibus regni comitiis, assumere velit.

ARTICULUS 63.

De generalatu Varasdinensi, terreno item Répás, et diverticulo Ketel.

Ad demissum statuum et ordinum postulatam, ut articulorum 113. 1745. nec non 13. 1751. quoad terrenum Répás (huc intellecta etiam controversia quoad diverticulum Ketel), et aliorum effectus procurari possit: Sua majestas sacratissima benigne declaravit, quod commissionem mixtam suo tempore ordinaturam, atque per eandem super omnibus

ad rite pertractandum ac decidendum hocce objectum circumstantiis, demissam relationem sibi exhiberi jussura sit.

ARTICULUS 64.

De nobilibus, liberarum item et regiarum civitatum civibus, a solutione nauli et telonii, in confinibus militaribus imunitandis.

Erga positam in eo querimoniam, quod in generalatu Varasdinensi, confinibus item banali et Carolostadiensis, aliisque in obversum articuli 59. 1648. aliarumque regni legum, a nobilibus, liberarum item, et regiarum civitatum civibus, nauli et telonii solutio exigatur, Sua majestas sacratissima, status et ordines regni securos reddere dignata est, semet acceptis requisitis a statu militari informationibus, eatenus id, quod legis est, disposituram.

ARTICULUS 65.

De oblatione per regnum facta.

Postquam Sua majestas sacratissima demissam statuum, et oo. petitionem in legibus

www.libtool.com.60. CZIKKELY.

Hogy Zeng szabad királyi város a katonai hatóság alól vétessék ki, és panaszai orvosoltassanak.

Az 1741: 56. cikkely fogantatása végett Ő szent felsége, Zeng szabad királyi városra nézve kegyelmesen igéri, hogy mindjárt ez országgyűlés végződése után a katonai és polgári rendből vegyes bizottságot fog ki-rendelni, mely előtt a város a katonai rend által elfoglalt földjeit és javadalmaikat kimutat-hassa; és hogy a mondott város ügyét a legközelebbi országgyűlésen további tárgyalás alá veendi; azonközben pedig a károlyvárosi végvidéki katonai hatóságnál hathalós intézkedést teend, hogy a nevezett város lakosai az országgyűléshez beadott folyamodásukért semmiféle bántalommal ne illetessenek.⁽¹⁾

61. CZIKKELY.

A tenger melléki részek bekebelezéséről.

Mivel a dicsőséges emlékezetű császárné és apostoli királynő, az e czélből szentesített számos országos törvény végrehajtásaképen, a tenger melléki részeket Horvátországhoz, melyet hajdan illettek, és általa Magyarország szent koronájához ujonnan visszacsatolta: azért Ő felsége kegyes jóváhagyásával határoztatik, hogy ennek emlékezete a késő utódokra átszállíttassék, Buccari város pedig Porto Re-val és a buccarii kikötővel együtt, mint kereskedelmi város és szabad kikötő, kiváltságos állásában megtartassék.⁽²⁾

62. CZIKKELY.

A Károly- és József-ut közötti vidéknek a polgári hatóság alá kérelmezett visszabocsátásáról.

A karok és rendek alázatos előterjesztéséhez képest Ő szent felsége kegyelmesen jóváhagyta, hogy a József kereskedelmi utnak, ezen ut és a Károly-ut között fekvő egész vidékkel együtt, a polgári hatóság alá kérelmezett visszabocsátására nézve, mindjárt az országgyűlés végződésével egy a katonai és polgári rendből kinevezett vegyes bizottság rendeltesék ki és e tárgyat a legközelebbi országgyűlésen további tanácskozás alá veendi.⁽³⁾

63. CZIKKELY.

A varasdi hadparancsnokságról, valamint Répás földéről és Ketel düllőről.

Hogy az 1745: 113., nemkülönbén az 1751: 13. és más cikkelyek fogantatásáról Répás földét illetőleg (ide értve a Ketel düllő iránt főnforgó vitát is) gondoskodva legyen: a karok és rendek alázatos kívánatára kegyesen kijelentette Ő szent felsége, miszerint a maga idejében vegyes bizottságot rendelend ki, és

annak útján ezen tárgy kellő megvitatása és eldöntése végett szükséges minden körülményről magának alázatos jelentést fog tétetni.⁽⁴⁾

64. CZIKKELY.

A nemeseknek, valamint a szabad királyi városok polgárainak a katonai végvidékeken a rév- és hidvám fizetése alól való mentesítéséről.

Azon előterjesztett panaszra nézve, mely szerint a varasdi hadparancsnokságban, továbbá a báni és károlyvárosi és más végvidékeken, az 1648: 59. cikkely s más országos törvények ellenére, a nemesektől, valamint a szabad királyi városok polgáraitól a rév- és hidvám fizetése követeltek: Ő szent felsége biztosítani méltóztatott az ország kairait és rendeit, hogy a katonai rendtől megkapván a szükséges fölvilágosításokat, a törvénynek megfelelő intézkedést teend.

65. CZIKKELY.

Az országosan tett ajánlatról.

Miután Ő szent felsége a karok és rendek alázatos kérelmét a törvényekben gyökerezett-

(1) V. ő. 1765: XXXI., 1802: XI., 1807: XXVII., 1836: XIX., 1848: XXVII. t. cz.

(2) V. ő. 1807: XXVII., 1868: XXX. t. cz. 66. §. 1. p.

(3) V. ő. 1792: XVIII. t. cz.

(4) V. ő. 1802: XXVII. t. cz.

fundatam agnoseens, comitem Franciscum Eszterházy de Galantha, l. sum. ennatione Hungara legatum, pari cum altero cesareo Suae majestatis legato autoritate et potestate pro pacis tractatu ad Szisztov misisset, status et oo. sui esse muneris senserunt, curam et sollicitudinem Suae majestatis sacratissimae non tantum ad pacem dignitati et gloriae regis, regni Hungariae convenientem procurandam, sed ad tuendam etiam efficaciter securitatem publicam adjuvare, et in partem curarum belli venire. Ideo nonnullis pro instructione legati punctis propositis, et oblatione vite, fortunarumque pro tuenda augustae domus, Suaeque majestatis, et regni dignitate jam antea facta, sed Sua majestate tunc id benigne declarante, nunc usum haberi non posse: non tantum eandem oblationem ad obtinendum memoratum scopum, sub conditionibus et cautelis, art. 63. 1741. renovant, sed in casum illum, si eatenus adhuc ultro obices per quemcumque ponerentur, annuente sua majestate sacratissima decreverunt, ut sequentibus e gremio suo pro hoc duntaxat casu usque ad futuram diætam delectis, videlicet: (praeter suam celsitudinem regiam dominum regni palatinum, primatem regni, et banum regnorum Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae ex sensu legum alioquin semper adhibendos) comite Carolo Zichy, iudice curiae regiae, Josepho Ürményi personalis praesentiae regiae in judiciis locumtenente, Petro Balogh, Sigismundo Horváth. Ignatio Almásy, Stephano Vay, si Sua majestas sacratissima his rerum adjuncta, et necessitatem, quae coram comitiis regni pandere non expediret, aperuerit: se intellecta necessitate, indicto per Suam majestatem generali regni conventu nulla interposita mora, unitis cum Sua majestate consiliis, de maxime efficacibus tuendae communis felicitatis, regni dignitatis et honoris gentis mediis, omni illa, quam rei momentum exigit, promptitudine, praeferebant deliberaturos, immo si diætæ hæc extra tempus periodicorum regni comitiorum celebraretur, praeter curam tuendae securitatis, nulla alia, quam urgentissima, et moram pati nequeuntia regni negotia assumpturos.

ARTICULUS 66.

De tironibus militaribus.

Legionibus Hungaricis bello hoc magnopere attritis et diminutis, earum vero integritate, quam securitas externa deposcit, per solitas

conductiones celeriter procurari nequeunte, erga benignam Suae majestatis propositionem status et ordines instar subsidii, bello alioquin nondum plene terminato, 6000. tirones, sub conditionibus et cautelis, art. 63. 1741. declaratis, statuendos offerunt. Porro autem multis incommodis in ordinaria militari conductione observatis, erga benignam Suae majestatis sacratissimae propositionem, de conservandis in actuali statu completo legionibus Hungaricis factam, status et oo. decreverunt; ut deputatio in commissariaticis laboratura, talem modum, qui salvis legibus contribuenti quam minime gravis sit, et indoli plebis conveniat, proponere studeat, futuris comitiis in deliberationem sumendum, et prout conventum fuerit, in legem referendum.

ARTICULUS 67.

Pro elaboratione systematis publico-politicorum, et judicialium negotiorum, aliorumque objectorum, quae hac diætæ terminari non poterant, deputationes ordinantur, et deputati demoninantur.

Cum tam benignae propositiones regiae, quam et complures ex instructionibus comitatum, liberarumque ac regiarum, et respective montanarum civitatum deprompta postulata, et respective gravamina regni, majori in parte talia deliberationis objecta contineant, quae systematicam, et nonnisi longiori tempore perficiendam elaborationem requirunt; ideo ne praesentia comitia regni, cum magno tam privatorum, quam et contribuentis populi aggravio in longius tempus protrahi oporteat; erga demissam statuum et oo. regni propositionem, Sua majestas sacratissima clementer assentiri dignata est, ut cuncta ea, seu benignarum propositionum regiarum, seu vero postulatarum, et gravaminum regni objecta, quae hisce comitiis penitus determinari nequiverunt, in peculiaribus ea, quae per ss. et oo. propositæ sunt, forma, per Suam quoque majestatem sacratissimam stabilitis, articulatim ordinandis deputationibus, mox post diætam in deliberationem assumantur, atque ita elaborentur, ut in futuris generalibus regni comitiis, anno proximo 1792. in libera regiaeque civitate Budensi certo indicendis ac publicandis, referri, atque in leges publicas, ea, qua diætaliter conventum fuerit ratione, transscribi valeant.

In consequentiam itaque praemissorum, se-

nek elismervén, a szisztovi békekötés tárgyalásaira a magyar nemzetből galánthal gróf Eszterházy Ferencz, Ő felsége másik császári követével egyenlő tekintélyű és hatalmu követéül küldötte: a karok és rendek kötelességükben állónak vélték, hogy Ő szent felségének nemcsak a király és Magyarország méltóságához és dicsőségéhez illő béke létrehozására, hanem a közbiztonság hathatós védelmére is irányzott gondolkodását és fáradozását előmozdítsák, és a háboru költségeinek egy részét magukra vállalják. Azért a követ utasítása végett némely pontozatokat terjesztvén elő, Ő felsége dicső házának és az ország méltóságának védelmére életüket és vagyonukat már előbb följajnlván, de Ő felsége akkor kegyesen úgy nyilatkozván, hogy most az ajánlatot nem használhatja: azon ajánlatukat az említett cél elérésére, az 1744: 65. cz. föltételei és biztosítékai alatt, nemcsak megújították, hanem azon esetre, ha tekintelben még bárkinek részéről valamely további akadály merülne föl, Ő szent felsége jóváhagyásával határozották, hogy kebelökből csupán ez esetre a jövő országgyűlésig a következőket megválasztván, tudniillik: (Ő királyi felségén az ország nádorán, az ország primásán s Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok bánján kívül, mint a kik a törvények értelmében különben is mindenkor meghívandók) gróf Zichy Károly országbíró, Ürményi József, királyi személynököt, Balogh Pétert, Horváth Zsigmondot, Almássy Ignácot, Vay Istvánt. — ha Ő szent felsége ezeknek a helyzet körülményeit és szükségét, melyeket az országgyűlés előtt nyilvánossá tenni nem volna célszerű, föltárandja, akkor ők megértvén a dolog sürgős voltát, s Ő felsége által minden késedelem nélkül kihirdetettvén az országgyűlés, a közboldogság, az ország méltósága és a nemzet becsülete megóvásának leghatásosabb eszközeiről Ő felségével való együttes tanácskozásban s mind azzal a készséggel, melyet a dolog érdeke követel, első sorban fognak határozni: sőt ha ez az országgyűlés a rendes országgyűlési időszakon kívül tartatnék, a közbiztonság védelméről való gondoskodáson kívül semmi mást nem veendének tárgyalás alá, hanem csakis a leg-sürgősebb és késedelemet nem tűrhető országos ügyeket.(1)

66. CZIKKELY.

A katonai ujonczokról.

Mivel a magyar ezredek ezen háboruban nagyon megfogytak és megesőkentek,

kiegészítésükről pedig, melyet a külső biztonság követel, a szokásos katonafogadás útján gyorsan gondoskodni nem lehet: Ő felsége kegyelmes javaslatára a karok és rendek, a háboru különben sem lévén még teljesen befejezve, 6000 ujoncz állítását, az 1741: 63. cz.-ben kifejezett föltételek és biztosítékok alatt följajnlják. Továbbá pedig, a rendes katonafogadás körül sokféle kellemetlenség tapasztaltatván, Ő szent felségének a magyar ezredek tényleges teljes állományban tartására vonatkozó javaslatához képest határozották a karok és rendek, hogy a biztossági ügyekkel foglalkozandó biztosság igyekezék olyan tervet előterjeszteni, mely a törvények épségben tartása mellett az adózókra minél kevésbbé terhes legyen s a nép hajlalmával megegyezék, mely tervet a következő országgyűlésen tanácskozás alá veendő s a megegyezéshez képest törvénybe iktatandó lesz.(2)

67. CZIKKELY.

A közpolitikai és bírósági ügyeknek s más tárgyaknak, melyek az országgyűlésen nem voltak bevégezhetők, rendszeres kidolgozására bizottságok rendeltetnek és megbízottak nevezetnek ki.(2)

Midőn ugy e kegyelmes királyi javaslatok, valamint a vármegyék, szabad királyi s illetőleg bányavárosok utasításaiból vett több kívánalmak s illetőleg országos sérelmek nagyobb részben oly tanácskozási tárgyakat tartalmaznak, melyek rendszeres és csak hosszabb idő alatt elvégezhető kidolgozást igényelnek: azért nehogy a jelenlegi országgyűlést ugy a magánosok, mint az adózó nép nagy megtérhelésével hosszabb időre kelljen elhuzni, az ország karai és rendei alázatos előterjesztéséhez képest Ő szent felsége kegyelmesen beleegyezni méltóztatott, hogy azon összes, akár kegyelmes királyi javaslatok, akár pedig országos kívánalmak és sérelmek tárgyai, melyek ez országgyűlésen teljesen nem voltak elvégezhetők, mindjárt az országgyűlés után külön, abban az alakban, melyben a karok és rendek javasolták, Ő felsége által is megállapított s országgyűlésileg ki-rendelendő bizottságokban tanácskozás alá vé-tessenek és ugy dolgoztassanak ki, hogy a legközelebbi 1792. évben Buda szabad királyi városban bizonyosan meghirdetendő és összehívandó jövő országgyűlésen előadhatók és köztörvényekké, oly módon, mint az országgyűlés elfogadandja, alakíthatók legyenek.

Az előreboesátottak következményéül tehát,

(1) V. ö. 1741: LXIII., 1792: VI., 1796: II., 1802: I., 1807: I., 1808: VI. t. cz. M.

(2) V. ö. 1715: XXIV. és LIX., 1790: XV. t. cz.; 1827: VIII. t. cz.; a fent kiküldött biztosság hatáskörébe utalt ügyekre vonatkozó törvények megalkotásáról az 1807., 1808., 1827., 1836., 1840., 1844., 1848. évi t. czikkeket. M.

quentes cum designatione objectorum pertractandorum ordinatæ sunt regnicolares deputaciones :

1. In deputatione publico-politica pertractanda sunt :

Coordinatio diætarum,

Consilii regii locumtenentialis Hungarici, Comitatum, ubi quæstio de hæreditariis, et perpetuis comitibus suscipietur, Civitatum, tum

Jurisdictionum separatas portas habentium ; salva tamen semper constitutionali activitate, seu diætarum, seu vero ipsorum comitatum, aliarumque regni jurisdictionum ; verum relate unice ad meliorem, et magis ordinatam negotiorum seu diætaliū, seu aliorum publicorum manipulationem, et legum spiritui conformem pertractationem.

Negotium sanitatis.

Censura librorum cointelligenter tamen cum deputatione litteraria.

Objecta illa particularia, quæ ex corpore postulatorum et gravaminum ad deputationem publico-politicam relegata sunt, et reapse eo spectant. Porro

2. In deputatione contributionali, et commissariatica :

Rectificatio portarum.

Norma dicationis et repartitionis contributionis.

Methodus facilior ejusdem incassationis, et securioris cassarum publicarum manipulationis.

Coordinatio cassæ domesticæ, et ad eandem spectantium onerum publicorum :

Regulamentum militare, ac facilior modus providendæ seu stativantis, seu transeuntis militiæ.

Planum dislocationis.

3. In urbariali deputatione :

Urbarialis regulatio.

Systema migrationis colonorum per articulum 35. præsentis diætæ in generalitate defixæ, cum consecrariis tam jura reciproca dominorum terrestrium, quam et ipsum publicum tangentibus specificè, ac individualiter elaborandum.

4. In deputatione commerciali tricesimali et objectis publicæ œconomix :

Regulatio principiorum vectigalis tricesimalis.

Projectum provehendi commercii publici, et removendorum multifariorum impedimentorum, quo viâ ac canales, fluviorumque regulatio spectat.

Item inducendarum variarum fabricarum, et artefactorum, augendumque artificum, et opificum numerum.

Circa publica œconomix objecta, ut est cultura serici, propagatio majoris structuræ equorum, et id genus alia.

Quia vero cuncta hæc absque fundo publico pro incremento regni ægre perfici poterunt : ideo ad mentem articuli 21. præsentis diætæ, de hujus quoque erectione et dotatione, in consequentiam item articuli 99. a. 1723. media proponenda forent.

Fundationes speciem fundi publici habentes.

5. In deputatione montana, et monetaria : publica coordinatio rerum montanisticarum, porro judicialium objectorum.

Ac demum projectum removendorum impedimentorum, quæ majori fodinarum culturæ ponuntur, relevatioque gravaminum, eatenus per montanas civitates et urburarios propositorum.

6. In deputatione juridica :

Coordinatio juridicorum dicasteriorum regni, partiumque eidem annexarum, et cunctorum fororum judicialium.

Emendatio processualis ordinis, in quantum illam seu major celeritas processuum, juncta tamen sufficienti securitati colligantium, seu vero majus sumptuum compendium postulare.

Projectum nonnullarum utilium legum civilium, quæ forte ad pleniorem possessorum securitatem procurandam, aut obturandos fontes ex quibus inanes lites oriuntur, aut denique conciliandam præexistentibus legibus majorem perspicuitatem, pertinebunt : quo proinde spectat etiam ita dictarum decisionum curialium discussio.

Elaboratio codicis criminalis.

Orphanalium rerum manipulatio, habita eatenus, in quantum cum publico nexum habeat, cum commissione politica cointelligentia.

Leges item in negotio cambiali, et navigationis.

7. In deputatione litteraria :

Ratio educationis, et rei litterariæ in disquisitionem assumatur, et quid seu addendum, seu demendum, seu vero immutandum videbitur, proponatur.

Projectum qualiter restabiliendarum publicarum academiarum, et convicuum, nec non quarumvis foundationum, et stipendiorum pro educatione juventutis patriæ factorum.

Projectum erigendæ academiæ militaris, pro formando seminario militarium officialium adhibitis illis etiam in consilium, qui instituti hujus pleniorem notitiam habent.

Projectum erigendæ successive academiæ scientiarum.

Excolendæ tum linguæ patriæ, ac ita aliarum etiam pro cultura nationis necessariorum : tum dein

academiæ artium liberalium, uti artis sculptoriæ, pictoriæ, et id genus aliarum. Denique.

erigendi cujuscumque instituti educandarum puellarum.

a tanácskozás alá veendő tárgyak megjelölésével, a következő országos bizottságok rendelkeztek ki: www.libtool.com.cn

1. A közpolitikai bizottságban tárgyalandók:

Az országgyűlések rendezése.

A magyar királyi helytartótanács és

A vármegyék rendezése, a hol fölveendő lesz az örökös főispánok kérdése.

A városoknak, azután

A külön portákkal bíró törvényhatóságoknak rendezése: érintetlenül maradván azonban mindenkor ugy az országgyűléseknek, mint pedig a vármegyéknek és az ország más törvényhatóságainak alkotmányos jogkörük; tehát csupán csak az országgyűlési és más közügyek rendezetebb kezelésére és a törvények szellemével összhangzó tárgyalására kell a munkálatnak irányulnia.

A közegészségügy.

A könyvvizsgálat, egyetértőleg azonban a tudományos bizottsággal.

Azok a részszéri tárgyak, melyek a kívánalmak és sérelmek tömegéből a közpolitikai bizottság elő lettek utasítva s vlóban oda is tartoznak. Továbbá:

2. Az adó és bizottsági bizottmányban:

A porták helyesbitése.

A rovatl és az adó fölosztásának szabályozása.

Az adóbehajtásnak és a közpénztárak biztosabb kezelésének könnyebb módszere.

A házi pénztár és az azt illető közterhek rendezése.

Katonai szabályzat, és az állandóan beszállított vagy átvonuló katonaság ellátásának könnyebb módja.

Az elszállásolás terve.

3. Az urbéri bizottságban:

Urbéri szabályzat.

A jobbágyoknak e jelen országgyűlés 35. cikkelye által megállapított költözködésének, ugy a földesurak kölcsönös jogait, mint magát a közállományt is érintő következményekkel együtt különlegesen és egyénileg kidolgozandó rendszere.

4. A kereskedelmi, harminczadi és közgazdasági bizottságban:

A harminczados vám elveinek szabályozása.

A közkereskedelem előmozdításának és sokféle akadályai elhárításának terve, hová az utak s csatornák és a folyók szabályozása tartoznak.

Továbbá, különféle gyárak létesítése s gyártmányok behozatala, művészek és mesterek számanak szaporítása.

A közgazdasági tárgyak tekintetében, a milyen a selyemtenyésztés, nagyobb testalkatú lovak tenyésztése s egyéb efféle.

Mindezek az ország gyarapítására közalap nélkül nehezen volnának létesíthe-

tők, azért a jelen országgyűlés 21. cikkelyének megfelelőleg, ennek fölállítására és javadalmazására nézve is, az 1723. 99. cikkely következményeül, eszközök lennének javaslatba hozandók.

Közalap jellegével bíró alapítványok.

5. A bányászati és pénzverési bizottságban: a bányauygek, továbbá a biráskodási tárgyak nyilvános rendezése.

Es végül azon akadályok eltávolításának terve, melyek a bányák nagyobb mérvű művelését gátolják: a bányavárosoktól s a bányamivesektől előterjesztett panaszok könnyítése.

6. A jogügyi bizottságban:

Az ország és a hozzákapcsolt részek jogszolgáltató székeinek és az összes törvénykezési hatóságoknak rendezése.

A perrendtartás javítása, a mennyiben azt akár a perek gyorsabbitása, azonban a perlekedők elegendő biztonságával kapcsolatban, akár pedig a nagyobb költségkímélés követeli.

Néhány hasznos polgári törvény tervezete, a melyek talán a birtokosok teljesebb biztonságáról való gondoskodásra vagy azon források betömésére, melyekből az alaptalan perek keletkeznek, vagy végül a létező törvények nagyobb áttekinthetőségének eszközésére szolgálnak, a hová tehát az ugynevezett curiai döntvények meghíralása is tartozik.

Büntető törvénykönyv készítése.

Az árvaügyek kezelése, mely a mennyiben a közjoggal kapcsolatban áll, a politikai bizottsággal egyetértésben dolgozandó ki.

Továbbá törvények a váltó és a hajózás ügyében.

7. A tudományi bizottságban:

A nevelés- és tanulmányi rendtartás vizsgálat alá lesz veendő és javaslat teendő arra nézve, a mit akár hozzáadni, akár belőle elvenni, akár benne megváltoztatni kellene.

Tervezet arra nézve, hogy a nyilvános akadémiák s bentlakások, valamint a hazai ifjuság nevelésére tett mindenféle alapítványok és ösztöndíjak miként állitassanak helyre.

Egy katonai akadémia fölállításának tervezete, katonatiszti nevelő-intézet alakítása végett: olyanokat is híván meg a tanácskozásra, kik az ilyen intézetről tüzetesebb ismerettel bírnak.

Egy fokozatosan fölállítandó tudományos akadémia tervezete.

A hazai nyelv kiművelésének, valamint a nemzeti művelődés egyéb szükséges eszközeinek, továbbá:

Szépnművészeti, ugmint szobrászati, festészeti akadémiának s egyéb efféle: végül Valamely leánynevelő-intézet fölállításának tervezete.

8. In deputatione ecclesiastica.

Circa petitam religiosorum ordinum restitutionem.

Ita etiam aliarum piarum foundationum: item.

circa præferentem regulationem, et dotationem parochiarum utriusque ritus catholici, citra novum aggravium ararii, dominis terrestribus, et contribuentibus invitis impo-
nendum.

9. In deputatione elaborandorum postularum, et gravaminum regni:

Cuncta postulata, et gravamina, quæ quocunque modo cum objectis prærecensitarum deputationum nexum habuerint, illuc releganda erunt: adeoque ad agenda hujus deputationis unice pertinebunt illa postulata et gravamina, quæ particularia sunt, et seu publicas jurisdictiones, aut alios privatos particulariter concernunt, aut secus ad aliquam speciem præeductarum deputationum referri nequeunt, atque ad objectum tractatum diætaliū pertinent.

Porro illa, quæ etsi cum materia hac, vel illa deputationaliū objectorum connexa sunt, non tamen ad systematicam eorundem objectorum coordinationem pertinent, verum specificas injurias, aut petita, in præexistentibus jam legibus fundata, in se continent: aq̄ue ad hujus deputationis objecta relegabuntur. In reliquo, siquidem Sua majestas sacratissima ger specialia etiam decreta sua, materias nonnullas ad respectivas deputationes regnicolares, sine elaborationis, et depromendæ opinionis, ac eatenus quoque diætaliter suscipiendæ deliberationes relegasset, idcirco hæ quoque modalitate prævia per concernentes deputationes pertractabuntur, et elaborabuntur, salvis porro quoque privativis juribus regiis.

Deputationes hæ: montana quidem Schemniczii, terminato ibidem labore suo actu tum ad civitatem Budensem transitura; reliquæ autem Budæ ac Pestini considebunt; Suaeque majestas sacratissima benignos ordines datura est, ut acta, quæ directe ad scopum concreditorum laborum pertinent, erga insinuationem Suae regis celsitudini domino regni palatino faciendam, ex archivis dicasteriorum extradentur.

Cunctæ hæ deputationes, sub directione Suae regis celsitudinis domini regni palatini futurae sunt, suaque majestas sacratissima eos etiam elargitura est ordines, ut comitatus ac reliquæ regni jurisdictiones, vel etiam privati, qui super materiis ad hasce regnicolares deputationes relegatis, sensa sua exprimere voluerint, ii projecta sua celsitudini Suae regis domino regni palatino submittant, qui dein illa ad eas, quas objectum illud concernet deputationes, inviaturus est;

et vicissim, si deputationes sive politicæ, sive ecclesiasticæ, pro ratione objecti a diocesanis, comitatibus, aut civitatibus informationem petierint, memoratæ jurisdictiones eam præstare teneantur.

Cum denique nonnulla objecta ejus etiam indolis sint, ut ad duarum etiam, aut trium deputationum agenda referri valeant, idcirco in hujusmodi casibus mixtæ deputationes, præhabita inter respectivos præsides cointelligentia, celebrari poterunt.

Ad deputationes autem prædeclaratæ, juxta præeductam seriem, sequentia, accedente benigno Suae majestatis sacratissimæ annuto, e dominis regnicolis nominantur et ordinantur individua: et quidem.

In publico-politicis.

Sub præsidio Suae celsitudinis regis domini palatini:

Eminentissimus s. r. e. presbyter cardinalis s. r. i. princeps Josephus e comitibus de Batthyán, perpetuus in Németh-Ujvár, ecclesiæ metropolitanae Strigoniensis archiepiscopus, sacrae sedis apostolicæ legatus natus, inclyti regni Hungariæ primas, summus, et secretarius cancellarius; insignis ordinis S. Stephani regis apostolici magnæ crucis eques, incl. comitatum Castriferrei quidem perpetuus comes, sacratissimæ cæsareæ regio apostolicæ majestatis actualis intimus status consiliarius et tabulæ septem-viralis cojudex.

Carolus e comitibus Zychy de Vásonkó, judex curiæ, s. c. et r. apost. majest. camerarius, actualis intimus status, prout et ad consilium regium locumtenentiale Hungaricum consiliarius, comitatus Jaurinensis supremus comes, tabulæ septem-viralis cojudex, et per regnum Hungariæ rei litterariæ protector.

Nicolaus e comitibus Forgách de Ghymes, s. c. et r. ap. majestatis camerarius, et actualis intimus status consiliarius, comitatus Nitriensis supremus comes.

Josephus de Űrmény, ordinis sancti Stephani regis apostoli eques, s. c. et r. a. majestatis consiliarius actualis intimus, comitatus Baesiensis supremus comes, et personalis præsentis regis in judiciis locumtenens.

B. Ladislaus Prónay de Tóth-Próna, s. c. r. a. majestatis actualis intimus status consiliarius, et comitatus Csanadiensis supremus comes.

C. Josephus Haller de Hallerkő, s. c. r. ap. majest. camerarius, actualis intimus status consiliarius, et comitatus Maramarossiensis supremus comes.

Josephus Zabráczky; episcopus Vegliensis, pæpositus S. Petri de castro Agriensi, custos et canonicus Agriensis, nec non s. c. r. a. majestatis consiliarius.

8. Az egyházi bizottságban:

A szerzes rendek kérelmezett visszafizetésének;

Valamint más kegyes alapítványoknak ügye; továbbá

A mindkét szertartású katolikus egyházak sürgős szabályozásának és javadalmazásának kérdése, a nélkül, hogy ebből a kincstárra s a földesurakra és az adózókra akaratum ellen újabb teher hárulna.

9. Az országos kiválmak és sérelmek kidolgozására alakult bizottságban:

Mindazon kiválmak és sérelmek, melyek az előbb felsorolt bizottságok tárgyaival kapcsolatban vannak, azokhoz utasítandók: minélfogva ezen bizottság teendőihez egyedül azon kiválmak és sérelmek fognak tartozni, melyek különleges természetűek és akár köztörvényhatóságokat, akár más magánosokat különlegesen illetnek, vagy egyébként a főt említett valamelyik fajta bizottságra vissza nem vihetők és országgyűlési tanácskozások tárgyát képezik.

Továbbá azok, melyek ámbár a bizottsági tárgyak ezen vagy azon anyagával kapcsolatban állanak, de azon tárgyaknak rendszeres szabályozása alá nem vonhatók, hanem sajátlagos sérelmeket, vagy a már előbb létezett törvényeken alapító kérelmeket foglalnak magukban: szintén e bizottság tárgyai közé lesznek sorozandók. Egyébiránt pedig, ha Ő szent Felsége külön rendeletei által valamely tárgyakat kidolgozás, véleményadás s az országgyűlésen hozandó határozat czéljából az illető országos bizottságokhoz utasítandó, az illető bizottságok ezeket is az előbbi módon tárgyalás alá veendő s kidolgozzák: érintetlenül maradván továbbra is a különleges királyi jogok.

E bizottságok közül a bányászati ugyan Selmeczen ül össze, de ott bevégezvén munkáját, azonnal Buda városába lesz átjövendő; a többiek pedig Budán és Pesten fognak ülésezni: és Ő szent Felsége kegyelmes rendeleteket bocsátand ki, hogy azon okiratok, melyek egyenesen a rájuk bízott munkák czéljára tartoznak, Ő királyi fenségének, az ország nádorának megkeresése ellenében a kormánysszékek levéltáraiból kiadassanak.

Az összes bizottságok Ő királyi fenségének, az ország nádorának vezetése alatt állanak és Ő szent Felsége az iránt is rendeleteket fog kibocsátani, hogy a vármegyék és az ország többi törvényhatóságai vagy magán-személyek is, melyek az ezen országos bizottságok elé utalt tárgyak felől véleményöket kifejezni akarnák, javaslatokat Ő királyi fensége, az ország nádora elé terjeszthessék, ki azután azokat azon bizottságokhoz utasítja, melyekre az a tárgy tartozik; és viszont, ha

akár a politikai, akár az egyházi bizottságok a tárgy természetéhez képest a püspöki megyék előjárótól, a vármegyétől vagy a városoktól fölvilágosításokat kérnek, hogy a nevezett hatóságok azokat megadni tartozzanak.

Mint hogy pedig némely tárgyak oly természetűek, hogy két vagy három bizottság teendőinek körébe is vághatnak, azért ily esetekben, az illető elnökök előleges megállapodása alapján, vegyes bizottságok lesznek tarthatók.

Az imént felsorolt bizottságokhoz pedig, Ő szent Felsége kegyes jóváhagyásának hozzájárulásával, a főt jelzett sorrend szerint a hontiak közül a következő egyének nevezetnek ki és rendeltetnek, ugyanis:

A közpolitikai ügyekben.

Ő királyi fenségének, a nádor urnak elnöklése alatt:

Főmagasságu gróf Batthyány József, a sz. r. e. presbyter bibornoka, a r. sz. b. hercege, Németh-Ujvár örökös ura, az esztergomi főszékesegyház érseke, az apostoli szent szék születeti követe, nemes Magyarország primása, titkos főkanzellár, Sz. István apostoli király jeles rendjének nagykeresztes vitéze, nemes Vas vármegyének örökös, Esztergom vármegyének pedig főispánja s ugyanannak örökös ispánja, a császári apostoli királyi szent felség valóságos belső titkos tanácsosa és a hétszemélyes tábla társbirája.

Vásonkői gróf Zichy Károly, országbíró, Ő cs. és kir. apost. felség kamarása, valóságos belső titkos, valamint a magyar kir. helytartótanácsnak is tanácsosa, Győr vármegye főispánja, a hétszemélyes tábla társbirája és tanügyi védnök Magyarországon.

Ghymesí gróf Forgách Miklós, Ő cs. és kir. apost. felségének kamarása és valóságos belső titkos tanácsosa, Nyitra vármegye főispánja.

Ürményi József, a Sz. István apost. királyi rendjének vitéze, Ő cs. és kir. ap. felségének valóságos belső tanácsosa, Bács vármegye főispánja és királyi személynök.

Tóth-prónai br. Prónay László, Ő cs. kir. ap. felségének valóságos belső titkos tanácsosa, és Csanád vármegye főispánja.

Hallerkői gróf Haller József, Ő cs. kir. ap. felségének kamarása, valóságos belső titkos tanácsosa, Máramaros vármegye főispánja.

Zabráczky József, vegliai püspök, az egervári Sz. Péter egyház prépostja, egri órkanonok, nemkülönbén Ő cs. kir. ap. felségének tanácsosa.

Petrus Balogh de Ócsa, tabulæ septem-viralis assessor, consiliarius aulicus, et comitatus Neogradiensis ablegatus.

Ignatius Almásy de Zsadány et Török-Szent-Miklós, tabulæ septem-viralis assessor, consiliarius aulicus, comitatum Heves et exterioris Szólnok articulariter unitorum ablegatus.

Franciscus Bedekovits de Kumur, ad consilium regium locumtenentiale Hungaricum consiliarius, et regnorum Dalmatiæ, Croatiae et Slavoniæ ablegatus.

Magister Stephanus Aczél, personalis præsentia regie in judiciis locumtenentis protonotarius et s. c. r. a. majest. consiliarius.

Josephus Majtáth de Székely, ad consilium regium locumtenentiale Hungaricum consiliarius.

Ludovicus Pogány de Cséb, comitatus Bereghiensis officii supremi comitis administrator, s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Carolus Prileszky de eadem, comitatus Trenchéniensis substitutus vice-comes, et ablegatus.

Joannes Margalits, Budensis } civitatum
Michael Stettner Posoniensis } ablegati.

In contributorialibus, et commissariaticis.

Sub præsidio itidem

Suae celsitudinis regie domini palatini :

Comes judex curiæ, idem, qui in publico-politiciis.

Paulus Almásy de Zsadány et Török-Szent-Miklós, s. c. r. a. majestatis actualis intimus status consiliarius, tabulæ regie judicariæ baro, et comitatus Aradiensis supremus comes.

C. Josephus Csáky de Keresztszegh, perpetuus terræ Scepusiensis, comitatus nominis ejusdem perpetuus comes, Strigoniensis vero officii supremi comitis administrator, s. c. r. a. majestatis intimus status, prout et ad consilium regium locumtenentiale Hungaricum consiliarius, provincialis commissariatus per regnum Hungariæ director.

C. Franciscus Eszterházy de Galantha, perpetuus comes in Frakno, s. c. r. apost. majestatis camerarius, et comitatus Mosoniensis supremus comes.

David Zsólnay, abbas b. M. v. de valle Veszprémiensi, lector et canonicus Veszprémiensis, protonotarius apostolicus, in spiritualibus vicarius, et causarum auditor generalis.

Stephanus Végh, eques auratus, et ad consilium locumtenentiale Hungaricum consiliarius.

Magister Josephus Kornis de Tóth Váradgya, eques auratus, judicatus curiæ regie of-

ficii protonotarius, et s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Josephus Vay de Vaja, ad consilium regium locumtenentiale Hung. consiliarius.

Antonius Muslay de Boros-Jenő, aulæ familiaris, S. C. R. A. majest. consiliarius, comitatus Neogradiensis vice-comes et ablegatus.

Michael Szalka, comitatus Mosoniensis vice-comes et ablegatus.

Paulus Horváth de Palótz, comitatus Ungvariensis vice-comes et ablegatus.

Alexius Rakovszky de eadem, tabulæ districtualis Cis-Danubianæ assessor et comitatus Thuroczienensis ablegatus.

Georgius Jankovits, s. c. r. a. majestatis consiliarius, et comitatus Verőczensis vice-comes et ablegatus.

Adamus Skerlecz de Lomnitza, comitatus Zagrabiensis vice-comes, et regnorum Dalmatiæ, Croatiae et Slavoniæ ablegatus.

Ignatius Vörös, Temesiensis comitatus ordinarius judium, et ablegatus.

Joannes Boráros, Pestiensis } civitatum
Josephus Smicsék, Eperjesiensis } ablegati.

In urbarialibus.

Præses C. Franciscus Zichy de Vásónkő, s. c. r. a. majestatis camerarius, actualis intimus status consiliarius, comitatus Zempléniensis supremus comes, et per regnum Hungariæ pincernarum regalium magister.

Antonius Mandics, episcopus Pristinensis abbas b. M. v. de monte Petri Varadini canonicus Zagrab., archidiaconus Slavonicus, protonotarius apostolicus, ss. theologiae doctor.

Alexander Szécsén, s. c. r. apost. majest. actualis intimus status consiliarius, comitatus Crisiensis supremus comes, et thesaurarius regius.

C. Franciscus Szécsényi de Sárvári Felső-Vidék, s. c. r. a. majestatis intimus status consiliarius.

B. Josephus Orczy de eadem, s. c. r. a. majestatis camerarius, et comitatus Békiesiensis officii supremi comitis administrator.

C. Antonius Apponyi de eadem, comitatus Tolnensis supremus comes et s. c. r. a. majestatis camerarius.

Martinus Görgei de eadem, hæreditarius int. Toporez, præpositus S. Ladislai in comitatu Sümeghensi, archidiaconus Barsiensis, canonicus Strigoniensis, et tabulæ regie judicariæ prælatas.

Ladisláus Mikos, tabulæ regie judicariæ assessor, et s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Joannes Sz. Iványi de eadem, comitatus Barsiensis vice-comes et ablegatus, s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Ócsai Balogh Péter, írástudó, hétszemélyes tábla ülnöke, udvari tanácsos és Nógrád megye követe.

Zsadányi és török-szent-miklósi Almásy Ignác, a hétszemélyes tábla ülnöke, udvari tanácsos, Heves és Külső-Szolnok törvényesen egyesült vármegyék követe.

Kumuri Bedekovits Ferencz, a magyar kir. helytartótanácsnál tanácsos s Dalmát-, Horvát- és Szlavonországek követe.

Aczél István, a királyi személynök ítélőmestere, s Ő cs. kir. ap. felségének tanácsosa.

Székelyi Majláth József, a magyar királyi helytartótanács tanácsosa.

Csebi Pogány Lajos, Bereg vármegye főispáni helytartója, Ő cs. kir. ap. felségének tanácsosa.

Priesszky Károly de eadem, Trencsén vármegye helyettes alispánja és követe.

Margalits János, Buda város követe.

Stettner Mihály, Pozsony város követe.

Az adó és bizottsági ügyekben.

Ugyancsak Ő királyi fensége, a nádor ur elnöklete alatt:

Az országbiró, ugyanaz, ki a közpolitikaiakban.

Zsadányi és török-szent-miklósi Almásy Pál, Ő cs. kir. ap. felségének valóságos belső titkos tanácsosa, a királyi ítélőtábla bárója és Arad vármegye követe.

Keresztsegghi gróf Csáky József, Szepesföld örökös ura, ugyanazon nevű vármegye örökös főispánja, Esztergom vármegyének pedig főispáni helytartója, Ő cs. kir. ap. felségének belső titkos tanácsosa, valamint a magyar kir. helytartótanács tanácsosa, a tartományi biztosságnak Magyarországon igazgatója.

Galánthai gróf Eszterházy Ferencz, Frakno örökös ura, Ő cs. kir. ap. felségének kamarása és Moson vármegye főispánja.

Zsolnay Dávid, a veszprémvölgyi B. Sz. M. apátja, veszprémi olvasó-kanonok, apostoli főjegyző, püspöki helynök a lelkiekben és főügyész.

Végh István, aransarkantus vitéz, és a magyar kir. helytartótanácsnál tanácsos.

Tóth-váradgyai Kornis József, aransarkan-

tyus vitéz, országbirói ítélőmester és Ő cs. kir. ap. felségének tanácsosa.

Vajai Vay József, a magyar királyi helytartótanácsnál tanácsos.

Boros-jenői Muslay Antal, Ő cs. kir. ap. felségének udvari tanácsosa, Nógrád vármegye alispánja és követe.

Szalkai Mihály, Moson vármegye alispánja és követe.

Palóczy Horváth Pál, Ung vármegye alispánja és követe.

Rakovszky Elek, de eadem, a dunáninneni kerületi tábla ülnöke és Turóc vármegye követe.

Jankovits György, Ő cs. kir. ap. felségének tanácsosa s Verőcze vármegye alispánja és követe.

Lomniczai Skerlecz Ádám, Zágráb vármegye alispánja s Dalmát-, Horvát- és Szlavonországek követe.

Vörös Ignác, Temes vármegye rendes főszolgabirája és követe.

Boráros János, Pest város követe.

Smicssek József, Eperjes város követe.

Az urbéri ügyekben.

Elnök: Vásonkői gróf Zichy Ferencz, Ő cs. kir. ap. felségének kamarása, valóságos belső titkos tanácsosa, Zemplén vármegye főispánja és magyar királyi főpohárnokmester.

Mandics Antal, prisztinai püspök, a péterváradai hegyről nev. B. Sz. M. apátja, zágrábi kanonok, szlavoniai főesperes, apostoli főjegyző, a theologiai tudományok doctora.

Szécsén Sándor, Ő cs. kir. ap. felségének valóságos belső titkos tanácsosa, Körös vármegye főispánja s királyi kincstárnok.

Sárvári felső-vidéki gróf Szécsényi Ferencz, Ő cs. kir. ap. felségének belső titkos tanácsosa.

Báró Orczy József, Ő cs. kir. ap. felségének kamarása és Békés vármegye főispáni helytartója.

Apponyi gróf Apponyi Antal, Tolna vármegye főispánja és Ő cs. kir. ap. felségének kamarása.

Görgői Görgey Márton, Toporez örököse, somogy megyei sz. László prépostja, borsi főesperes, esztergomi kanonok és a királyi ítélőtábla főpapja.

Mikos László, a királyi ítélőtábla ülnöke és Ő cs. kir. ap. felségének tanácsosa.

Szentiványi Sz. Iványi János, Bars vármegye alispánja és követe, Ő cs. kir. ap. felségének tanácsosa.

Josephus Szily de Nagy-Szigeth, comitatus Pestiensis vice-comes et ablegatus, s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Josephus Ragály de Kis-Csötló, comitatus Borsodiensis vice-comes, et s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Thomas Marich, eques auratus, comitatus Albensis vice-comes, et ablegatus, s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Philippus Strisics, comitatus Posegani vice-comes.

Josephus Hertelendi de eadem, comitatus Torontaliensis vice-comes, et ablegatus, s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Franciscus Kászonyi, comitatus Baesiensis ablegatus.

Nicolaus Dvornikovics de Liptó-Tepla.

In commerciali.

Præses: comes Nicolaus Forgács, idem qui in publico-politico.

Nicolaus Skerlecz de Lomniza, ord. S. Stephani r. apostolici eques, comitatus Zagrabienensis supremus comes, s. c. r. a. majestatis actualis intimus status consiliarius.

Paulus Almásy, idem qui in deputatione contributionali.

Comes Joannes Szapáry de eadem, perpetuus in Mura-Szombath, et Szécsi Szigeth, s. c. r. a. majestatis camerarius et consiliarius, liberi portus Fluminensis, totiusque littoralis Hungarici gubernator, nec non comitatus Syrmienensis supremus comes.

B. Josephus Podmaniczky, ad consilium reg. locumtenentiale Hungaricum consiliarius, comitatum Heves et exterioris Szolnok articulatim unitorum ablegatus.

Josephus Reviczky de eadem, vice-comes, et ablegatus comitatus Arvensis, s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Lazarus Somsics de Sárd, aulæ familiaris, comitatus Szaladiensis ablegatus, s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Laurentius Domokos, comitatus Békésiensis ablegatus.

Antonius Mokossinyi, Bartphensis } civitatum
Mathias Demény, Segniensis } ablegati.

In montanisticis.

C. Petrus Révay, perpetuus in Szklabina et Blatnica, comitatus Thuróczyensis perpetuus comes, s. c. r. a. majestatis camerarius, nec non ad gubernium Transylvanicum consiliarius.

Baro Carolus Mitrovsky, supremus camerarius.

Baro Philippus Seeberg, ad consilium regium locumtenentiale Hung. secretarius.

Baro Georgius Hellenbach.

Baro Franciscus de Paula Gerliczy, s. c. r. a. majestatis actualis in re montana consiliarius.

Andreas Berzeviczy de eadem, eques auratus et vice-palatinus.

Joannes Radvánszky de eadem, eques auratus, s. c. r. a. majestatis consiliarius, comitatus Zoliensis vice-comes et ablegatus.

Theophilus Geramb } consiliarii

Antonius Ruprecht } montani.

Franciscus Drevenyák, referens assessor in montanis.

Mathias Ozmicz, fiscalis montanus.

Emeric. Vadász, Schemnicziensis montanarum.

Antonius Haraszlen, Kremnicziensis } civitatum

Joan. Baumeister, N.-Bányensis } ablegati.

In juridicis.

Comes judex curiæ regiæ, idem qui in deputatione publico-politica.

Petrus Véggh, ord. S. Stephani regis apostolici eques, s. c. r. a. majestatis actualis intimus status consiliarius, comitatus Baranyensis supremus comes, per regnum Hungariæ tavernicorum regalium magister, et tabulæ septemviralis co-judex.

Nicolaus Kondé de Póka-Telek, episc. Cathariensis, abbas b. M. v. de Candelis, alias Schavnik, canonicus Strigoniensis, et tabulæ septemviralis prælatus.

Comes Joannes Illésházy de eadem, hæreditarius in Trenchén, comitatum Trenchéniensis, et Liptoviensis supremus ac perpetuus comes, s. c. r. a. majestatis camerarius, actualis intimus status consiliarius.

Josephus de Űrmény, personalis præsentia regiæ in jud. locumtenens, idem qui in deputatione publico-politica.

Comes Josephus Brunszyik de Korompa s. c. r. a. majestatis actualis intimus status consiliarius.

Franciscus Szent-Iványi de eadem, comitatus Saarosiensis supr. comes, s. c. r. a. majestatis actualis intimus status consiliarius.

Baro Paulus Révay, perpetuus in Szklabina et Blatnica, comitatus Thuróczyensis perpetuus comes, s. c. r. a. majestatis consiliarius aulicus, ac tabulæ regiæ judicariæ baro.

Paulus Rozsos de Szent-Király-Szabadgya, præpositus S. Michaelis archangeli de Hanta, canonicus Veszprimiensis, et tabulæ regiæ judicariæ prælatus.

Emericus Beöthy de Besenyő, s. c. r. a. majestatis consiliarius aulicus, tabulæ septemviralis assessor, et comitatus Bihariensis ablegatus.

Bernardus de Űrmény, tabulæ septemvira-

Nagyszigethi Szily József, Pest vármegye alispánja és követe, Ő cs. kir. ap. felségének tanácsosa.

Kiscsoltói Ragályi József, Borsod vármegye alispánja és Ő cs. kir. ap. felségének tanácsosa.

Marich Tamás, aransarkantus vitéz, Fejér vármegye alispánja és követe, Ő cs. kir. ap. felségének tanácsnoka.

Strisics Fülöp, Pozsega vármegye alispánja. Hertelendi Hertelendy József, Torontál vármegye alispánja és követe, Ő cs. kir. ap. felségének tanácsosa.

Kászonyi Ferencz, Bács vármegye követe.

Liptó-teplai Dvornikovits Miklós.

A kereskedelmi bizottságban.

Elnök: gróf Forgács Miklós, ugyanaz, a ki közpolitikaiban.

Lomniczai Skerlecz Miklós, sz. István apostoli kir. rendjének lovagja, Zágráb vármegye főispánja, Ő cs. kir. ap. felségének valóságos belső titkos tanácsosa.

Almásy Pál, ugyanaz, a ki az adóügyi bizottságban.

Gróf Szapáry János, de eadem, Mura-Szombat és Szécsi-Sziget örökös ura, Ő cs. kir. ap. felségének kamarása és tanácsosa, a flumei szabad kikötő és az egész magyar tenger mellék kormányzója, valamint Szerém vármegye főispánja.

Báró Podmaniczky József, a magyar kir. helytartótanácsnál tanácsos, Heves és Külső Szolnok törvényesen egyesült vármegyék követe.

Réviczky József, de eadem, Árva vármegye alispánja és követe, Ő cs. kir. ap. felségének tanácsosa.

Sárdi Somsics Lázár, Zala vármegye követe, Ő cs. kir. apostoli felségének udvari tanácsosa.

Domokos Lőrincz, Békés vármegye követe.

Mokossinyi Antal, Bártfa város követe.

Demény Mátyás, Zeng város követe.

A bányászati ügyekben.

Elnök: Gróf Révay Péter, Szklabina és Blaticza örökös ura, Turóc vármegye örökös főispánja, Ő cs. kir. ap. felségének kamarása, nemkülönb en Erdélyi kormányzék tanácsos.

Báró Mitrovcsky Károly, főkamarrágóf.

Báró Seeburg Fülöp, titkár a magyar kir. helytartótanácsnál.

Báró Hellenbach György.

Báró Paulai Gerliczy Ferencz, Ő cs. kir. ap. felségének valóságos bányatanácsosa.

Berzeviczey Berzeviczy András, aransarkantus vitéz és alnádor.

Radvánszky János, de eadem, aransarkantus vitéz, Ő cs. kir. ap. felségének valóságos belső titkos tanácsosa, Zólyom vármegye alispánja és követe.

Geramb Theofil, bányatanácsos.

Ruprecht Antal, bányatanácsos.

Drevenyák Ferencz, bányaügyi előadó ülnök.

Ozmicz Mátyás, bányaügyész.

Vadász Imre, Selmecz bányaváros követe.

Haraszlen Antal, Körmöcz bányaváros követe.

Baumeiszter János, N.-Bánya bányaváros követe.

A jogügyi bizottságban.

Elnök: Az országbiró, ugyanaz, a ki a közpolitikai bizottságban.

Végh Péter, Szt. István apostoli király rendjének vilége, Ő cs. kir. ap. Felségének valóságos belső titkos tanácsosa, Baranya vármegye főispánja, magyar királyi tárnokmester és a hétszemélyes tábla társbirója.

Póka-teleki Kondé Miklós, cathariai püsp., schavniki B. Sz. M. apátja, esztergomi kanonok és a hétszemélyes tábla főpapa.

Illésházi gróf Illésházy János, Trenés örökös ura, Trenés és Liptó vármegyék örökös főispánja, Ő cs. kir. ap. Felségének kamarása és valóságos belső titkos tanácsosa.

Ürményi József, királyi személynök, ugyanaz, a ki a közpolitikai bizottságban.

Korompai gróf Brunsvik József, Ő cs. kir. ap. Felségének valóságos belső titkos tanácsosa.

Szentiványi Szent-Iványi Ferencz, Sáros vármegye főispánja, Ő cs. kir. ap. Felségének valóságos belső titkos tanácsosa.

Báró Révay Pál, Szklabina és Blaticza örökös ura, Turóc vármegye örökös főispánja, Ő cs. kir. ap. Felségének udvari tanácsosa és a kir. ítélőtábla bárója.

Szentkirály-szabadgyai Rozsos Pál, a hantai sz. Mihály arkangyal prépostja, veszprémi kanonok és a kir. ítélőtábla főpapa.

Besenyői Beöthy Imre, Ő cs. kir. ap. felségének udvari tanácsosa, a hétszemélyes tábla ülnöke és Bihar vármegye követe.

Ürményi Bernát, a hétszemélyes tábla ülnök.

lis assessor, et s. c. r. a. majestatis consiliarius aulicus. www.libtool.com.cn

Antonius Szirmai de Zirna, s. c. r. a. majestatis consiliarius aulicus, et tabulæ districtualis Cis-Tybiscaenæ præses, comitatus Zempléniensis ablegatus.

Thomas Tihanyi, v. judex curiæ regiæ, et s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Magister Joannes Németh, personalis præsentia regiæ in judiciis locumtenentis protonotarius, et s. c. r. a. M. consiliarius.

Josephus Bernáth de Bernáth-Falva, s. c. r. a. M. consiliarius, et tabulæ regiæ assessor.

Josephus Millos, S. C. R. A. M. consiliarius, et tabulæ r. assessor.

Carolus Jezerniczky de eadem et Báhony, s. c. r. a. M. consiliarius, comitatus Nitriensis ablegatus.

Josephus Reviczky de Revisnye, tabulæ districtualis Trans-Tybiscaenæ assessor.

Daniel Pásztor, ord. judium comitatus Soproniensis.

Bartholom. Márton, Soproniensis } civitatum
Paulus Bosnyák, Leutsoviensis } ablegati.

In litterariis.

Josephus de Ürmény, personalis præsentia in judiciis locumt. idem qui in deputatione publico-politica.

Antonius Mandich, episcopus Pristinensis, idem qui in deputatione urbariali.

Andreas Szabó, episcopus Noviensis, abbas s. Jacobi de Silisio, præpositus S. Joannis baptistæ de Buda, et canonicus Strigoniensis.

C. Antonius Brunsvik de Korompa, s. c. r. a. majestatis actualis intimus status, et ad consilium r. locumt. Hung. consiliarius, comitatus Barsiensis supr. comes.

Baro Gabriel Prónay de Tóth-Próna, comitatus Gömöriensis supremus comes.

Comes Ludovicus Török de Szendrő, studiorum et scholarum per districtum Cassoviensem director.

Baro Josephus Podmaniczky, ad consilium regium locumtenentiale consiliarius, idem qui in deputatione commerciali.

Chrysostomus Novák, ord. s. benedicti abbas s. Mauritiæ de Bakony-Bél.

Magister Joannes Somogyi de Aranyos-Medgyes, eques auratus, protonotarius palatinalis, et s. c. r. a. M. consiliarius.

Carolus Luby de Benedekfalva, comitatus Szathmáriensis vice-comes et ablegatus, s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Stephanus Vay de Vaja, comitatus Szabolcensis ablegatus.

Ladislaus Melezer de Kelemes, eques aura-

tus, comitatus Borsodiensis substitutus vice-comes et ablegatus.

Michael Péchy de eadem. Cibiniensis civitatis ablegatus.

Huc accedit commissio studiorum, penes consilium regium locumtenentiale ordinata.

In ecclesiasticis et fundationibus.

Sua eminentia cardinalis primas, idem qui in deputatione publico-politica.

Comes Ladislaus Kolonics de Kollegrad, perpetuus in Zay-Ugrócz metropolitanae Colocensis et Baeciensis ecclesiarum canonicus unitarum archi-episcopus, s. c. r. a. majestatis actualis intimus status consiliarius.

Maximilianus Verhovacz, episcopus Zagrabiensis, abbas B. M. V. de Thopuzska.

Daniel Mitterbacher, episcopus Scutariensis, abbas b. M. v. de Tzikador, cathedralis ecclesiæ Quinque-ecclesiensis canonicus et ad consilium locumten. reg. consiliarius.

Comes Antonius Brunsvik de Korompa, comitatus Barsiensis supremus comes, idem qui in deputatione litteraria.

Comes Josephus Erdődy de Monyoró-Kerek, liberae et regiæ civitatis, prout et arcis Varasdinensis hæreditarius capitaneus, Montis Claudii et comitatus Varasdiensis perpetuus: Posegani vero supremus comes, sacra c. r. a. majestatis camerarius.

Michael Dongó, abbas ss. Petri et Pauli apostolorum de Tata, et canon. Jaurinensis.

Joannes Pastelli, cathed. ecclesiæ græcæ ritus cat. Munkacsensis primicerius seu cantor et canonicus.

Josephus Klobusiczky, ad cons. reg. locumt. consiliarius.

Ladislaus Pletrich de Sz.-Király, s. c. r. a. M. consiliarius, comitatus Gömöriensis ablegatus.

Stephanus Ebergényi de eadem, S. C. R. A. M. consiliarius, et comitatus Castriferrei ablegatus.

Michael Bányai, Cassoviensis civitatis ablegatus.

In gravaminibus.

Petrus Végh, tavernicorum regalium magister; idem qui in deputatione juridica.

Gabriel Zerdahelyi de Nitra-Zerdahely, consecratus episcopus Titopolitanus, electus Corezolenis, abbas b. M. v. de Poroszló, cath. eccl. Vacziensis præpositus major et canonicus.

Josephus sac. r. imp. comes Teleky de Szék, S. C. R. A. majestatis camerarius, et comitatus Ugoiensis supr. comes.

Baro Ladislaus Orczy de eadem S. C. R. A. majestatis camerarius, actualis intimus

nőke és ő cs. kir. ap. felségének udvari tanácsosa.

Zirmai Zirmay Antal, ő cs. kir. ap. felségének udvari tanácsosa és a tiszániuneni kerületi tábla elnöke, Zemplén vármegye követe.

Tihanyi Tamás, alországbiró és ő cs. kir. ap. felségének tanácsosa.

Németh János, királyi személynöki ítélőmester és ő cs. kir. ap. felségének tanácsosa.

Bernátfalvi Bernáth József, ő cs. kir. ap. felségének tanácsosa és a királyi tábla ülnöke.

Millos József, cs. kir. ap. felségének tanácsosa, és a királyi tábla ülnöke.

Jeremiczky Károly, de eadem et Báhony, ő cs. kir. ap. felségének tanácsosa, Nyitra vármegye követe.

Revisnyeai Reviczky József, a tiszántuli kerületi tábla ülnöke.

Páztory Dániel, Sopron vármegye rendes szolgabírája.

Márton Bertalan, Sopron város követe.

Bosnyák Pál, Lőcse város követe.

A tanulmányi bizottságban.

Elnök: Ürményi József, királyi személynök, ugyanaz, a ki a közpolitikai bizottságban.

Mandich Antal, pristinai püspök, ugyanaz, a ki az urbéri bizottságban.

Szabó András, novii püspök, silisiumi sz. Jakab apátja, budai Ker. Sz. János prépostja és esztergomi kanonok.

Korompai gróf Brunsvik Antal, ő cs. kir. ap. felségének valóságos belső titkos tanácsosa és a m. kir. helytartótanács tanácsosa, Bars vármegye főispánja.

Tóthprónai báró Prónay Gábor, Gömör vármegye főispánja.

Szendrói gróf Török Lajos, a tanügy és iskolák igazgatója a kassai kerületben.

Báró Podmaniczky József, tanácsos a királyi helytartótanácsnál, ugyanaz, a ki a kereskedelmi bizottságban.

Novák Chrysostom, bakonybéli sz. Mórictól nevezett Sz. Benedek-rend apátja.

Aranyos-medgyesi Somogyi János, nádori ítélőmester és a cs. kir. ap. felségének tanácsosa.

Benedekfalvai Luby Károly, Szatmár vármegye alispánja és követe, a cs. kir. ap. felség tanácsosa.

Vajai Vay István, Szaboles vármegye követe.

Kélemesi Melczér László, arany sarkantus vívő, Borsod vármegye helyettes alispánja és követe.

Péchy Mihály, de eadem, Kis-Szeben város követe.

Ezekhez járul a királyi helytartótanács mellett főnálló tanulmányi bizottság.

Az egyházi és alapítványi bizottságban.

Elnök: ő főmagassága, a bibornok primás, ugyanaz, a ki a közpolitikai bizottságban.

Kollegradi gróf Kolonics László, Zay-Ugrócz örökös ura, a kalocsai és bácsi (kanonilag egyesült fő székesegyházak érseke, ő cs. kir. apostoli felségének valóságos belső titkos tanácsosa.

Verhovác Miksa, zágrábi püspök, B. Sz. M. topuszkai apátja.

Mitterbacher Dániel, skutarii püspök, a B. Sz. M. czikadori apátja, a pécsi székesegyház kanonokja és a kir. helytartó-tanács tanácsosa.

Korompai gróf Brunsvik Antal, Bars vármegye főispánja, ugyanaz, a ki a tanulmányügyi bizottságban.

Monyorókeréki gróf Erdődy József, Varasd szabad királyi város és vár örökös kapitánya, Monoszló és Varasd vármegye örökös, Pozsega vármegyének pedig főispánja, a cs. kir. ap. sz. felség kamarása.

Dongó Mihály, Sz. Péter és Pál apostoloktól czimzett tatai apát és győri kanonok.

Pastelli János, a görög szertartású munkácsi kath. székesegyház primiceriusa, vagyis énekes kanonokja.

Klobusiczky József, a kir. helyt.-tanács tanácsosa.

Sz. Királyi Pletrich László, a cs. kir. ap. sz. felségének tanácsosa, Gömör vármegye követe.

Ebergényi Ebergényi István, a cs. kir. ap. sz. felségének tanácsosa és Vas vármegye követe.

Bányai Mihály, Kassa város követe.

A sérelmi bizottságban.

Elnök: Végh Péter, kir. tárnokmester, ugyanaz, ki a jogügyi bizottságban.

Nyitra-zerdahelyi Zerdahelyi Gábor, titolopoli fölszentelt, corsolai választott püspök, B. Sz. M.-ról czimzett poroszlói apát, a váci székesegyház nagyprépostja és kanonokja.

R. sz. bir. gróf Széki Teleki József, a cs. kir. ap. sz. felség kamarása, valóságos belső titkos és a kir. helytartótanács tanácsosa, Ugocea vármegye főispánja.

Báró Oreczy László, de Eadem, a cs. kir. ap. sz. felség kamarása, valóságos belső tit-

status, et consil. locum. reg. consiliarius, comitatus Abaujvariensis ^{supremus} comes.

Comes Franciscus de Nádasd, perpetuus terræ Fogaras, s. c. r. majestatis camerarius, comitatum Comaromiensis perpetuus, Albensis vero supremus comes.

Comes Paulus Szapáry de eadem, perpetuus in Mura-Szombath et Szécsi-Szigeth, comitatus Hontensis officii supremi comitis administrator.

Sigismundus Grubanovics, abbas b. M. v. de Saar, alias Monosra, cath. eccl. Alba-Regalensis præpositus, et canonicus, protonotarius apostolicus.

Georgius Majláth de Szék-Hely, tabulæ regiæ assessor, et s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Josephus Kapy de Kápi-Vára, comitatus Sárosiensis ablegatus.

Ladislaus Majthényi de Keselő-kő, comitatus Hontensis v. comes et ablegatus, s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Joannes Spisich de Japra, comitatus Szaladiensis v. comes et ablegatus.

Melchior Lónyay de Nagy Lónya, comitatus Ugotsiensis ablegatus.

Georgius Pogledich de Kurillovecz, nobilium campi Turopolya comes, et s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Stephanus Szombathy, Debreczin. } civitatum
Jacobus Dorfner, Jaurinensis } ablegati.

Facultate in locum decedentium vel legitime absentium alios ad suæ majestatis ratificationem proponendi, penes serenissimum dominum regni palatinum permanente.

ARTICULUS 68.

Pro differentiis quoad limites regni cum vicinis provinciis finaliter terminandis, et metis rectificandis, commissarii denominantur.

Sua majestate sacratissima in consequentiam articuli 11. hujus diætæ ultro benigne resolvente: ut, si quæ commissiones limitaneæ per articulares commissarios decisæ, sed nondum relatæ essent, quantocius referantur; a benigna porro ejusdem adprobatione pendentes, prævia ratificatione immediate executioni mancipentur; hætenus autem indecisæ, continuentur; ac in quantum controversiæ ejusmodi limitaneæ, seu per privatas dominorum terrestrium conventiones, seu in medio commissariorum non articularium intermaliter consopitæ vel etiam decisæ fuissent, per commissarios articulariter denominandos, penes respectivorum actorum limitaneorum extraditionem reassumantur, et quantocius pro justo et æquo finaliter determinandæ, in quantum circumstantiæ admiserint, usque fu-

tura anno 1792. celebranda regni comitia generalia, prævia Suæ majestatis sacratissimæ benigna ratificatione complanentur; commissarii vero articulares, de progressu et effectu operationum suarum eidem diætæ fidelem et adæquatam relationem præstare teneantur, ss. quoque et oo. sine accelerandæ, per suam majestatem sacratissimam clementer oblata, complanandorum finalis complanationis effectum præmissorum, per eos, quibus incumbet, procurandum decreverunt. Siquidem autem commissarii ad revidendas et terminandas finitimas regni hujus cum vicinis provinciis controversias, in artic. 16. 1768. denominati, partim medio tempore emortui essent, partim vero alias ob causas et rationes ab hoc munere obeundo impediuntur, idcirco renovatis hic loci quoque articulis 39. 1715., 17. 1723. ac in iisdem citatis, eadem atefata Sua majestate sacratissima benigne annuente, per status et ordines regni sequentes denominantur commissarii, et quidem:

Versus Austriam.

Franciscus Xaverius Fuchs, episcopus Nitriensis.

Comes Josephus Szapáry de eadem, perpetuus in Mura-Szombath et Széchi-Szigeth.

Comes Emericus Festetics de Tolna.
Sigismundus Horváth de Szent-György, consiliarius aulicus, et comitatus Soproniensis ablegatus.

Michael Scultethy, tabulæ regiæ judicariæ assessor, s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Item Poseniensis, Soproniensis et Mosoniensis comitatus vice-comites.

Versus Moraviam.

Comes Joannes de Batthyán, perpetuus in Németh-Ujvár, s. c. r. a. majestatis camerarius, et comitatus Torontaliensis supr. comes.

Comes Carolus Eszterházy de Galantha, s. c. et r. a. majestatis camerarius.

Comes Sigismundus Berényi de Karancs-Berény.

Comes Franciscus Amade de Várkony, s. c. et r. a. majestatis camerarius.

Adalbertus Prileszky de eadem, abbas spiritus de Báth-Monostra, cath. eccl. Nitriensis canonicus.

Stephanus Mihálffy, tabulæ regiæ judicariæ assessor et s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Stephanus Marcziban de Puchó, eques auratus, et s. c. r. ap. majestatis consiliarius.

Item Nitriensis et Trencséniensis comitatum vice-comes.

kos és a kir. helyt.-tanács tanácsosa, Abauj vármegye főispánja.

Gróf Nádasdy Ferencz, Fogaras-föld örökös ura, a cs. kir. ap. sz. felség kamarása, komárom vármegye örökös, Fejérnek pedig főispánja.

Gróf Szapáry Pál, de eadem, Mura-Szombat és Szécsi-Sziget örökös ura, Hont vármegye főispáni helytartója.

Grubanovics Zsigmond, B. Sz. M. czimz. saári, másképen monostrai apát, a székesfejérvári székesegyház prépostja és kanonokja, apostoli főjegyző.

Székhelyi Majláth György, a királyi tábla ülnöke és a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa.

Kapivári Kápy József, Sáros vármegye követe.

Keselkői Majtényi László, Hont vármegye alispánja és követe, a cs. kir. ap. sz. Felség tanácsosa.

Japrai Spisich János, Zala vármegye alispánja és követe.

Nagy-lónyai Lónyai Menyhért, Ugocsa vármegye követe.

Kurilloveczi Pogledich György, a turmezei nemesek grófja és a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa.

Szombathy István, Debreczen város követe.

Dorfner Jakab, Győr város követe.

Ő fenségének, az ország nádorának fön-tartatván az a jog, hogy az elhunytak, vagy törvényes okból távollevők helyébe Ő felsége jóváhagyása alá másokat terjeszthessen.

68. CZIKKELY.

Az ország határaitra nézve a szomszéd tartományokkal fönforgó viták végleges elintézésére és a határigazításokra biztosok neveztetnek ki. (1)

Ő szent felsége ez országgyűlés 14. cikkelye alapján kegyesen elrendelvén, hogy a mely határügyi megbízások a törvényben kinevezett biztosok által már el vannak döntve, de még nincsenek előterjesztve, azokról minél előbb jelentés tétessék; továbbá, hogy az ő kegyes jóváhagyásától függők, előzetes helybenhagyás után azonnal végrehajtásba vétessenek; az eddig el nem döntötteket pedig folytatni kell és a mennyiben az efféle határviták akár a földesurak magánegyezése útján, akár nem törvényben kinevezett biztosok által időközben lecsillapítva vagy eldöntve is lettek, a törvényczikkben kinevezendő biztosok által, a határookra vonatkozó okiratok kiadása mellett, ujra vétessenek föl és minél

előbb igazság és méltányosság szerint végleg befejeztetvén, a mennyiben a körülmények engedik, az 1792. évben tartandó jövő országgyűlésig Ő szent felsége kegyes helybenhagyásával egyenlítettessenek ki; a törvényben megnevezett biztosok pedig munkálataik előhaladásáról és bevégzéséről ugyanazon országgyűlés elé hű és megfelelő jelentést tenni kötelesek legyenek; a KK. és RR. is elhatározták, hogy az Ő szent felsége által kegyelmesen följánlott végleges kiegyenlítés végett gondoskodni fognak az előrebocsátottnak azok által leendő végrehajtásáról, a kikre e föladat tartozik. Mivel pedig az ország határvillongásainak a szomszéd tartományokkal való megvizsgálása és befejezése végett az 1763: 16. cikkelyben kinevezett biztosok részint időközben elhaltak, részint pedig más okok és körülmények által e tiszti teljesítésében akadályozva vannak, azért megújítván e helyen is az 1715: 39., 1723: 17. és az ezekben idézett cikkelyeket, ugyancsak fön- tebb emlitett Ő szent felsége kegyelmes beleegyezésével, az ország karai és rendei által a következők neveztetnek ki biztosokul, ugyanis:

Ausztria felé.

Fuchs Xav. Ferencz, nyitrai püspök.

Gróf Szapáry József, de eadem, Mura-Szombat és Szécsi-Sziget örökös ura.

Szentgyörgyi Horváth Zsigmond, udvari tanácsos és Sopron vármegye követe.

Scultéthy Mihály, a királyi ítélőtábla ülnöke, a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa.

Továbbá Pozsony, Sopron és Moson vármegyék alispánjai.

Morva felé.

Gróf Batthyány János, Német-Ujvár örökös ura, a cs. kir. ap. sz. felség kamarása és Torontál vármegye főispánja.

Galánthai gróf Eszterházy Károly, a cs. és ap. kir. sz. felség kamarása.

Karancs-berényi gróf Berényi Zsigmond.

Várkonyi gróf Amade Ferencz, a cs. és ap. kir. sz. felség kamarása.

Prileszky Albert, de Eadem, báth-monostori Sz. Lélekről cz. apát, a nyitrai sz.-egyház kanonokja.

Mihálffy István, a kir. ítélőtábla ülnöke a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa.

Puchói Marcziban István, aranysarkantus vitéz és a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa.

Továbbá Nyitra és Trenesén vármegyék alispánjai.

(1) V. ö. az ezen cikkelyben idézett t. cikkeket jegyzeteikkel; 1792: XIX., 1802: XXVI. t. cz. M.

Versus Silesiam.

www.libtool.com.cn

Baro Simon Révay, perpetuus in Szklabina et Blatnicza, et comitatus Thurócziensis perpetuus supremus comes, s. c. et r. ap. majestatis actualis intimus status consiliarius.

Episcopus Daniel Hershing.

Comes Ladislaus Forgách de Ghymes, s. c. et r. a. majestatis camerarius.

Joannes de Ūrmény, tabulæ regie judiciarie assessor, et s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Stephanus Rakovszky de eadem, comitatus Liptoviensis vice-comes et ablegatus.

Item Trenchéniensis et Arvensis comitatum vice-comites.

Versus Styriam.

Joannes Szyli de Felső-Szopor, episcopus Sabariensis.

Comes Stephanus Illésházy de eadem, hæreditarius in Trenchén, comitatum Trenchéniensis et Liptoviensis perpetuus comes, et comitatus Trenchéniensis ablegatus.

Joannes Gányi, tabulæ regie judiciarie assessor, et s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Antonius Sibrik de Szarvas-Kend, comitatus Jaurinensis vice-comes.

Josephus Boronkay de eadem, comitatus Simegiensis ablegatus.

Item Castriferrei et Szaladiensis comitatum vice-comites.

Versus Styriam, et Carnioliam.

Ex parte regnorum Croatiae, Selavoniae, etc. cointelligenter cum commissione versus Styriam ex respectu differentiarum comitatus Szaladiensis.

Joannes Jesich, episcopus Segniensis.

Comes Adamus Orsich.

Magister Donatus Lukavszky, regnorum Dalmatiae, Croatiae et Selavoniae protonotarius.

Zagrabiensis et Varasdinensis comitatum vice-comites.

Versus Galliciam.

Comes Joannes Révay, perpetuus in Szklabina et Blatnicza, episcopus Scepusiensis, comitatus Thurócziensis perpetuus comes.

Joannes Philippus e comitibus Sztáray de Nagy Mihály, s. c. et r. a. majestatis camerarius et comitatus Ungvariensis supremus comes.

Barnabus Fáy de eadem, assessor tabulæ regie judiciarie, et s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Michael Töke de Csépanfalva, s. c. et r. a. majestatis consiliarius, et comitatus Scepusiensis ablegatus.

Paulus Fáy de eadem, comitatus Tornensis vice-comes.

Item Scepusiensis, Sárosiensis, Unghvariensis, Bereghiensis, et Zempliniensis comitatum vice-comites.

Versus Transylvaniam.

Franciscus Miklósy, episcopus Biduanensis, cat. ecclesiae Agriensis præpositus major et canonicus.

Baro Daniel Vay de Vaja.

Franciscus Bay de Ludány, tabulæ regie judiciarie assessor, s. c. r. a. n. consiliarius.

Franciscus Rédey de Kis-Réde, eques aulæ regie familiaris, s. c. r. a. majestatis consiliarius.

Stephanus Kárász, comitatus Csongradiensis vice-comes.

Item Bibariensis, Szathmáriensis, et Maramosiensis comitatum vice-comites.

Qui quidem serie præmissa denominati regni commissarii, præscriptum legum jam citatarum, aliarumque superinde sancitarum accurate observaturi, quamprimum a Sua celsitudine regia domino regni palatino intimationem acceperint, ad controversos quique provinciae suae limites, pro præfigendo termino exhibunt, et cum commissariis, per suam majestatem sacratissimam ex parte vicinorum regnorum ac provinciarum denominandis, locoque, et tempore præstituendo inomisse comparituris, auditis etiam deputatis comitatum et concernentium locorum dominis terrestribus, mutuo tractatu differentias cognoscent, pro justo et æquo determinabunt, ac eadem occasione respectu controversiarum cum Transylvania intercedentium reflexionibus, et argumentis dicti comitatus Maramrossiensis etiam contra adjudicatorias Rákóczianas adducendis, in discussionem et deliberationem assumptis, jus et justitiam partibus administrabunt, et Suae majestati sacratissimæ pro benigna ratificatione, cum plena rei actæ serie medio ejusdem suae celsitudinis regie, domini regni palatini, submittent, obtentaque desuper Suae majestatis sacratissimæ resolutione, tam per se se definiendas, quam et perhibente articulo 25. 1681. ac aliis etiam peracta reambulatione jam decisas, et a sola executione pendentes metas differentias, effectui mancipabunt; in casum porro mortis, vel legitimi impedimenti aliquorum ex denominatis commissariis, prælibata sua celsitudo regla dominus regni palatinus, alios substituet et denominabit.

Szilézia felé.

Báró Révay Simón, Szklabina és Blatnicza örökös ura, és Turócz vármegye örökös főispánja, a cs. és ap. kir. sz. felség valóságos belső államtanácsosa.

Hersching Dániel, püspök.

Ghymes gróf Forgách László, a cs. és ap. kir. sz. felség kamarása.

Ürményi János, a királyi ítélőtábla ülnöke, és a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa.

Rakovszky István, de eadem, Liptó vármegye alispánja és követe.

Továbbá Trencsén és Liptó vármegyék alispánjai.

Styria felé.

Felső-Szopori Szyli János, szombathelyi püspök.

Illésházi gróf Illésházy István, Trencsén örökös ura, Trencsén és Liptó vármegyék örökös főispánja és Trencsén vármegye követe.

Gányi János, a királyi ítélőtábla ülnöke és a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa.

Szarvas-kendi Sibrik Antal, Győr vármegye alispánja.

Boronkai Boronkay József, Somogy vármegye követe.

Továbbá Vas és Zala vármegyék alispánjai.

Styria és Karniolia felé.

Horvát-Szlavonországok stb. részéről, egyet-
értőleg a Styria felé Zala vármegyét érdeklő
víták ügyében kiküldött bizottsággal:

Jesich János, zengi püspök.

Gróf Orsich Ádám.

Lukavszky Donát, Dalmát-, Horvát- és Szla-
vonországok ítélőmestere.

Zágráb és Varasd vármegyék alispánjai.

Galiczia felé.

Gróf Révay János, Szklabina és Blatnicza
örökös ura, szepesi püspök, Turócz vármegye
örökös főispánja.

Nagyimihályi gróf Sztáray János Fülöp, a
cs. és ap. kir. sz. felség kamarása és Ung
vármegye főispánja.

Fái Fáy Barna, a kir. ítélőtábla ülnöke és
a cs. kir. ap. sz. felségének tanácsosa.

Csepánfalvai Tőke Mihály, a cs. és ap. kir.
sz. felség tanácsosa és Szepes vármegye kö-
vete.

Fái Fáy Pál, Torna vármegye alispánja.

Továbbá Szepes, Sáros, Ung, Bereg és
Zemplén vármegyék alispánjai

Erdély felé.

Miklós Ferencz, biduani püspök, az egri
székesegyház nagyprépostja és kanonokja.
Vajai báró Vay Dániel.

Ludányi Bay Ferencz, a királyi ítélőtábla
ülnöke, a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa.

Kisrèdei Rédey Ferencz, aransarkantyús
vitéz, királyi udvarnok és a cs. kir. ap. sz.
felség tanácsosa.

Kárász István, Csongrád vármegye alispánja.

Továbbá Bihar, Szatmár és Máramaros vár-
megyék alispánjai.

A mely fentebbi sorozatban megnevezett
országos biztosok, a már idézett és más e
tárgyban hozott törvények rendelkezéseit tartván
szem előtt, mihelyt Ő királyi felségétől, az
ország nádorától értesítést nyerendettek, kiki
a maga tartományának vitás határaitra kiszál-
lanak és az Ő szent felsége által a szomszéd
országok és tartományok részéről kinevezendő
biztosokkal együtt az előre kitűzött helyen és
időben haladéék nélkül megjelenvén, a vár-
megyék küldötteinek és az illető helyek földes-
urainak is meghallgatása után, kölcsönös ta-
nácskozással a vitás kérdéseket megállapítják
s az igazsághoz és méltányossághoz képest
el döntik: s ugyanez alkalommal az Erdélylyel
főnforgó vitás kérdések tekintetében, a mon-
dott Máramaros vármegyének a Rákóczy-féle
ítélő-levél ellenében tett észrevételeit és bizo-
nyítékait is elővevén s megvitatás és tárgya-
lás alá vonván, törvényt és igazságot szolgál-
tatnak a feleknek s Ő szent felségének, a
tárgyalások összes irataival együtt, Ő királyi
felsége, az ország nádora útján, kegyes jóvá-
hagyása alá terjesztendik: s megnyervén ez
iránt Ő szent felségének határozatát, úgy az
általuk eldöntendő, mint az 1681: 25. és
más czikkelyek rendelkezése szerint a megtör-
tént határjárással már befejezett s csupán
csak a végrehajtásban megakadt határvitákat,
végrehajtás alá veendik: a megnevezett biz-
tosok valamelyikének halála vagy törvényes
akadályoztatása esetében pedig, főt nevezett
Ő királyi felsége, az ország nádora, másokat
helyettesít és nevez ki.

www.libtool.com ARTICULUS 69.

De indigenis.

Cum in articulo 23. 1745. dispositum sit, ne indigenæ, nisi deposita regnicolari taxa, et facta sui inarticulatione, seu prærogativis indigenatus gaudeant, sive possessionis bonorum capaces sint, constitutum est, ut, qui inarticulati non sunt, aut si etiam inarticulati sunt, taxam tamen aut juramentum non deposuerunt, usque futuram diætam juramentum ad præscriptum legum, et taxam deponere, sui que inarticulationem dein procurare teneantur; secus ex catalogo indigenarum exmittendi.

ARTICULUS 70.

De extraneis beneficia ecclesiastica actu in regno tenentibus.

Annuae Sua regia majestate statuitur: natus juramentum, ad mentem legum coram §. 1. Ut a paritate artic. 47. 1741. ecclesiasticis extranei, beneficia majora in regno adhuc tenentes, uti sunt episcopi, præpositi, abbates, 1000. aureorum taxam ex integro, semetque super rite expleta utriusque ordinis obligatione, usque celebranda affutura generalia regni comitia, suo modo legitimare teneantur.

§. 2. Illi vero, qui præposituras, abbatias minorum reddituum, vel canonicatus tenerent, 200. aureos ad cassam regni numerare,

§. 3. Ac præterea solitum quoque indige-

ARTICULUS 71.

Dominus princeps Josias, dux Saxo-Coburgi, in Hungarum cooptatur.

Grata memoria recolunt status et ordines diætaliter congregati, curas, fatigia, et pericula, compluriumque heroicorum actuum merita, et proficua servitia domini principis Josiæ, ducis a Saxo-Coburg, Juliæ, Cliviæ et Bergæ, landgrafii Thuringiæ, et marchionis Misniæ, militaris Regio-Theresiani ordinis magnæ crucis equitis, generalis campi mareschalli, unius equestris velitum legionis colonelli proprietarii, et supremi per regnum Hungariæ armorum præfecti, qui variis in occasionibus et expeditionibus, ac signanter anno 1789. inito cum ipso etiam Turcarum vezirio conflictu, validissimum ejusdem exercitum longe imparibus viribus, ac copiis profligavit, castra diripuit, relatisque ex jurato christiani nominis hoste pluribus victoriis, non tantum regnum Hungariæ strenue defendit, sed et provincias ad sacram coronam pertinentes, utpote Valachiam et Moldaviam vindicavit, atque sic in cordibus Hungarorum quidem, quorum opera etiam utebatur, perennem suam gratitudinem comparavit, coram tota Europa vero immortalē nominis suam gloriam illustravit.

Unde in contestationem gratitudinis status et eo. diætaliter congregati, eundem dominum principem, eiusdemque hæredes et successores omnium, quæ Hungari habent, jurium, et beneficiorum participes reddere cupiunt, ac præmissa erga eum spontanea indigenatus oblatione, absque solutione taxæ 2000. aureorum, erga depositionem consueti juramenti in numerum aliorum verorum, et indubitatorum regni Hungariæ commembrorum concordibus suffragiis cooptarunt; accedente consensu benignaque approbatione Suae regni majestatis.

Nulli dubitantes, eundem dominum principem ad mentem depositi coram

www.libtool.com.c69. CZIKKELY.

A honfusítottokról.

Mivelhogy az 1715: 23. cikkely úgy intézkedik, hogy a honfusítottak csakis a honfusítási díj letétele és becikkelyeztetésük után élvezhetik a honfuság kiváltságait és jószágok birtoklására csak akkor lesznek képesek: azért határozatott, hogy a kik becikkelyezve ninesenek, vagy ha be is vannak cikkelyezve, de a díjat vagy az esküt még le nem tették, a következő országgyűlésig a törvények rendelete szerint köteleztesenek mind a díjat letenni, mind azután becikkelyeztetésökről gondoskodni, különben a honfiak névsorából kihagyatván.⁽¹⁾

70. CZIKKELY.

Azon külföldiekről, kik az országban egyházi javadalmakat tényleg birnak.

Ő királyi felsége jóváhagyásával határozatuk: kat birnak, 200 aranyat tartozzanak az ország pénztárába fizetni;

1. §. Hogy az 1744: 17. cikkelynek megfelelően azon idegen egyházi személyek, kik még az országban nagyobb javadalmakat birnak, mint püspökök, prépostok, apátok, 1000 arany díjat egészben,

2. §. Azok pedig, a kik kisebb jövedelmű prépostságokat, apátságokat és kanonokságo-

kat birnak, a szokásos honfiu esküt is a törvények értelmében az országgyűlésen összegyűlt karok és rendek, vagy a királyi felség, vagy az ő magyar udvari kancelláriája előtt letenni s ezen mindkét rendbeli kötelezettség teljesítését a jövő országgyűlésig a maga módja szerint igazolni tartozzanak.

71. CZIKKELY.

Józsiás fejedelem ur, Szász-Coburg herczeg, magyar honfiuvá fogadtatik.⁽²⁾

Hálás emlékezettel tisztelik az országosan egybegyűlt karok és rendek Józsiás fejedelem ur, Szász-Coburg, Jülich, Cleve és Berg herczege, Thüringeni tartománygróf és Meisen örgrófja, a Terézia királyi katonai rend nagykeresztes vitéze, tábornagy, egy könnyű lovasezred ezredes-tulajdonosa, és magyarországi főhadparancsnok gondjait, fáradaimait és veszedelmeit, valamint számos hőstetteivel szerzett érdemeit és hasznos szolgálatait, mint a ki különböző alkalommal és hadjáratokban, s jelesül az 1789. évben magával a török nagyvezérrel vivott ütközetben annak erős hadseregét sokkal kisebb haderővel és csapatokkal megverte, táborát kifosztotta és a kereszténység esküdt ellenségén több diadalt aratván, nemcsak Magyarországot vitézül védelmezte, hanem az ország szent koronáját illető tartományokat is, egymint Oláhországot és Moldvát visszaszerezte, és így a magyarok szivében, a kiknek segítségével is működött vala, örök kedvességet szerzett magának, egész Európa előtt pedig nevét halhatatlan dicsőség fényével tette híressé.

Minélfogva az országosan egybegyűlt karok és rendek hálájok bizonyosságul a nevezett fejedelem urat s örökösait és utódait mindazon jogoknak és javadalmaknak, melyekkel a magyarok birnak, részeseivé kívánják tenni, és önként ajánlván föl neki a honfuságot, a 2000 arany díj fizetése nélkül, a szokásos eskü letétele mellett, Magyarország többi valóságos és kétségtelen tagjai közé egyetértő szavazattal fölfogadták, hozzájárulván Ő királyi felségének beleegyezése és kegyes jóváhagyása.

Semmit sem kételkedvén, hogy a nevezett herczeg ur a magyar királyi

(1) V. ö. 1715: XXIII., 1744: XLI., 1827: XXXVII., 1830: XVIII. t. cz.

(2) V. ö. 1827: XLI. t. cz.; 1886: VIII. t. cz. 1. §. I.

cancellaria regia Hungarico-aulica juramenti, utilem in omne tempus patriæ civem, commodorumque, jurium, ac legum ejusdem studiosum promotorem, atque defensorem futurum.

ARTICULUS 72.

Dominus princeps Christianus a Valdeck, et Sigismundus baro a Gemingen, comes Carolus Clerfait, comes Joannes Soro, L. baro Antonius Spielmann, Ignatius de Boro, et l. baro Carolus a Mitrovszky, pro indigenis declarantur.

Status et ordines non tantum præclara de regno hocce domini Christiani principis a Valdeck, generalis campi mareschalli locumtenentis, et unius equestris legionis militaris colonelli merita, quæ idem cumprimis sub postrema adversum portam Ottomanicam expeditione, pro defensione regni istius exhibuit et impendit, considerantes, sed etiam peculiarem erga nationem Hungaricam affectum, et sincerum commoda et emolumenta ejusdem promovendi studium, grato animo suscipientes, et recognoscentes, tam eundem dominum principem, status quoque et ordines regni eatenus requirentem, quam vero

L. b. Sigismundum a Gemingen, generalem rei tormentariæ præfectum, velut utilia æque servitia pro regno impendentem, accedente etiam Suae celsitudinis regis, archi-ducis et palatini interpositione, prout et

Comitem Carolum a Clerfait, generalem rei tormentariæ præfectum, non assimiliter

Comitem Joannem Soro, generalem campi mareschalli locumtenentem, et præsidii Temesvariensis commendantem;

Liberum b. Antonium Spielmann, intimum status referendarium, propter insignia ejusdem erga augustam domum, cujus commoda cum commodis regni conjuncta sunt, merita, propter item egregium erga regnum hocce testatum studium;

Ignatium de Born, consiliarium cæsareo-regium aulicum, ex eo, quod non tantum incognitum perprius amalgamationis systema, cum ingenti regni commodo, opera et studio suo, in felicissimum cursum deduxerit, sed et alia in linea metallurgica detexerit, ex quibus utilissima in publicum commoda et emolumenta dimanare possunt; non secus

L. b. Carolum a Mitrovszky, actualem supremum cammergrafium, cum relaxatione taxæ in cætum et consortium reliquorum Hungariæ civium, accedente consensu, benignaque approbatione sacræ regis majestatis receperunt, et cooptarunt, ea tamen conditione, ut quoad alias indigenatus conditiones legibus regni satisfaciant, sperantes eosdem gratos, et utiles patriæ cives, fidelesque ejusdem defensores futuros.

ARTICULUS 73.

Comes Wilhelmus a Vartensleben, comites item Philippus, et Josephus Lamberg, et alii infra nominati in indigenas recipiuntur

Ob præstita, et futuris etiam temporibus, atque omnibus occasionibus præstanda non minus, et exhibenda in hoc regno Hungariæ merita, erga item factam eo in passu apud status et oo. humilem instantiam et supplicationem comitis Wilhelmi a Vartensleben, generalis campi mareschalli locumtenentis, præstita coram cancellaria regia Hungarico-Aulica juramento, cum depositione 1000. aureorum cassæ regni satisfacientis.

udvari kancellária előtt letett esküje értelmében minden időben a hazának hasznos polgára, érdekeinek, jogainak és törvényeinek buzgó előmozdítója és védelmezője leend.

72. CZIKKELY.

Waldeck Keresztély herczeg ur, és báró Gemingen Zsigmond, gróf Clerfai Károly, gróf Soro János, báró Spielmann Antal, Born Ignác, és báró Mitrovszky Károly honfiakká nyilvánítatnak.

A karok és rendek fontolóra vevén Waldeck Keresztély herczeg urnak, altábornagynak és egy lovas katonaezred tulajdonosának nemcsak ez ország iránti jeles érdemeit, melyeket ő főképen az ottomán porta ellen viselt utolsó hadjáratban az ország védelmében tanusított és kifejtett, hanem a magyar nemzet iránti különös vonalmát s annak érdeke és gyarapodása előmozdítására fordított őszinte igyekezetét is hálás lélekkel fogadván, és megismervén: mind a nevezett herczeg urat, ki ez iránt az ország karait és rendeit megkereste, mind pedig:

Báró Gemingen Zsignond táborszernagyot, mint a ki szintén hasznos szolgálatoakat tett az országnak, ő királyi fenségének, a főherczeg nádornak közbenjárására is; valamint

gróf Clerfai Károlyt, táborszernagyot; nem különben

gróf Soro János altábornagyot és Temesvár parancsnokát;

báró Spielman Antal állami belső referendáriust, a felséges uralkodóház iránt, melynek érdekei az ország érdekeivel kapcsolatosak, szerzett jeles érdemeiért, valamint ez ország iránt tanusított, kiváló buzgóságáért is;

Born Ignác császári királyi udvari tanácsost, azért is, mivel nemcsak a foncsorozás eddigelé ismeretlen módszerét az ország roppant hasznára, fáradozásával és igyekezetével, szerencsés fejlődésre vezette, hanem az érzékbányászat terén egyéb fölfedezéseket is tett, melyekből a közönségre a leghasznosabb javak és előnyök származhatnak; nem különben

báró Mitrovszky Károly valóságos főkamagrófot,⁽¹⁾ a díj elengedésével, Magyarország többi polgárainak gyülekezetébe és társaságába, a szent királyi felség megegyezése és kegyes jóváhagyása is hozzájárulván, fölvették és befogadták, azon föltétellel azonban, hogy az ország törvényeinek a honfiuság egyéb föltételeit illetőleg eleget tegyenek; remélvén, hogy ők a hazának hálás és hasznos polgárai s hű védelmezői leendenek.

73. CZIKKELY.

Gróf Wartensleben Vilmos, továbbá Lamberg Fülöp és József grófok és más alább megnevezettek honfiusítottak.

Magyarország iránt tanusított s jövőendő időkben is s minden alkalommal tanusítandó és szerzendő érdemeikért, gróf Wartensleben Vilmos altábornagyot,⁽¹⁾ az e tárgyban a karok és rendeknél tett alázatos kérelme és könyörgéséhez képest is, mint a ki a magyar királyi udvari kancellária előtt az esküt letette és az ország pénztárának is 1000 arany lefizetésével eleget tett;

(1) E család örökös főrendiházi tagsági jogáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §.

§. 1. Philippi, Suae majestatis sacratissimae camerarii, et Josephi, legionis equestris cataphractorum archi-ducis Francisci Mediolanensis equitum magistri, amborum autem comitum a Lamberg, quorum prior, Philippus videlicet, obtento jam prius diplomate, juramentum coram cancellaria regia Hungarico-Aulica, posterior vero sub praesenti diæta coram ss. ett oo. regni praestiterunt, et cum depositione 1000. aureorum cassae regni quoque satisfecerunt.

§. 2. Baronis Caroli Durville.

Baronis Josephi Mesznill,

Joannis Tessenberg, consilarii Suae majestatis, accedente serenissimae archi-ducissae Christinae recommendatione, qui pariter tam juramentum coram cancellaria regia Hungarico-aulica praestiterunt, quam vero mille aureorum taxam singillative deposuerunt.

§. 3. Comitis Antonii de la Motte, s. c. r. ap. m. colonelli,

Comitum Joannis Antonii, et Aloysii a Chamare,

Comitis Adelmi Petazzy,

Joannis Nepomuceni Bonazza,

B. Joannis Kulmer, mille aureorum taxam deponentis.

Hos quidem erga dependendam per eosdem mille aureorum taxam, altera medietate iisdem relaxata. Præterea

§. 4. BB. Josephum generalem campi mareschalli locumtenentem et Franciscum generalem vigiliarum praefectum, ambos Venkheim; comitem Josephum Kotulinszky, juramentum quoque solitum jam effective deponentem;

B. Josephum Brudern, generalem vigiliarum praefectum, et denique

Comitem Josephum Stockhomer, erga peponendam integram taxam ea tamen ratione, ut duo barones a Venkheim, per mille solum aureos deponere obligentur, quos praestito coram cancellaria regio Hungarico-aulica juramento, effective etiam ad cassam regni numerarunt, in numerum aliorum aliorum regni hujus indigenarum, cum universis eorundem hæredibus et descendentibus, accedente consensu, benignaque approbatione sacrae regiae majestatis, receperunt, ita tamen, ut qui ex iisdem privilegia super indigenatu nondum extraxissent, solitumque juramentum adhuc non deposuissent, juramentum deponere, privilegiaque sua, cum forma juramenti superinde praestiti iisdem inserenda, extrahere, et cassae etiam regni satisfacere teneantur.

ARTICULUS 74.

Fridericus marchio a Manfredini in Hungarum cooptatur.

Status et oo. amoris et devotionis illius, singularisque complacendi studii, quo erga suam celsitudinem regiam Leopoldum, dominum regni palatinum, in dies magis et magis feruntur, novum momentum constituere volentes. Fridericum marchionem a Manfredini, s. c. et r. a. majestatis camerarium, actuale intimum status consiliarium, et generalem vigiliarum praefectum, a consiliis Suae regiae celsitudinis existentem, qui utpote comparatis sibi in servitio militari distinctis meritis, ob praecclaras virtutes, animique sui dotes, ad intimam sacratissimae Suae majestatis caesareo-regiae aulam admotus, non tantum fidelem et strenuam in omnibus rebus dextre gerendis operam suam palam fecit, sed et providam, vigilantem, et sedulam curam, ac sollicitudinem in educatione, et manuactione Suae regiae celsitudinis, domini regni palatini,

1. §. Gróf Lamberg Fülöpöt, Ő szent felsége kamarását, és Józsefet, a Ferencz főherczeg milánói vértés lovasezred őrnagyát, kik közül az előbbi, tudniillik Fülöp, már előbb megnyerte az oklevelet, az esküt pedig a magyar királyi udvari kancellária előtt, az utóbbi pedig a jelen országgyűlésen az ország karai és rendei előtt letette, és 1000 arany fizetésével az ország pénztárának is eleget tettek ;⁽¹⁾

2. §. báró Durville Károlyt,
báró Mesznil Józsefet,⁽¹⁾

Tessenberg Jánost, Ő felsége tanácsosát, hozzájárulván a fenséges Krisztina főherczegnő ajánlása, mint a kik mind az esküt a magyar királyi udvari kancellária előtt teljesítették, mind pedig az 1000 arany díjat egyenkint lefizették ;

3. §. gróf de la Motte Antalt, a cs. kir. ap. sz. f. ezredesét,⁽¹⁾

gróf Chamare János Antalt és Alajost,⁽¹⁾

gróf Petazzi Adelmust,

Bonazza Nep. Jánost,

báró Kulmer Jánost,⁽¹⁾ a ki az ezer arany díjat lefizette ; amazokat pedig az ezer arany díj letétele mellett, a díj másik fele elengedtetvén nekik. Azután :

4. §. báró Wenkheim József altábornagyot, és Ferencz vezérőrnagyot ;⁽¹⁾
gróf Kotulinszky Józsefet,⁽¹⁾ ki a szokásos esküt is már valósággal letette ;

báró Brudern József, vezérőrnagyot, és végül

gróf Stockhomer Józsefet, az egész díj letétele mellett, úgy azonban, hogy a két Wenkheim báró csak egy-egy ezer arany lefizetésére köteleztessenek. a mit, a magyar kir. udvari kancellária előtt az esküt letévén, már valósággal le is fizettek az ország pénztárába, az ország többi honfiainak sorába minden örökösökkel és leszármazóikkal együtt, a királyi szent felség beleegyezése s kegyes jóváhagyása is hozzájárulván, fölvevették, úgy azonban, hogy a kik közülök a honfiusító kiváltságlevelet még nem vették ki és a szokott esküt még nem tették le, az esküt letenni, kiváltságleveleiket a letett és azokba iktatandó esküformával együtt kivenni, és az ország pénztárának eleget tenni tartozzanak.

74. CZIKKELY.

Manfredini Frigyes örgróf magyarrá vétetik fel.

A karok és rendek uj bizonyítékát akarván állítani szeretetöknek s hódolatuknak és kiváló kedveskedésöknek, melylyel Lipót Ő királyi felsége, az ország nádora iránt napról-napra mind jobban viseltetnek, Manfredini Frigyes örgrófot, Ő cs. és ap. kir. sz. felségének kamarását, valóságos belső titkos tanácsost és vezérőrnagyot, Ő királyi felségének tanácsosát, a ki ugyanis a katonai szolgálatban magának kiváló érdemeket szerezvén, jeles erényei és lelki tulajdonságaiért Ő császári királyi szent felségének belső udvarába hivatván, minden dolgok helyesen való végzésében nemcsak hű és serény igyekezetet tanusított, hanem Ő királyi felségének, az ország nádorának és a többi fenséges főherczegeknek nevelése és vezetése által is előrelátó, vigyázó és szorgalmas gondoskodását s fáradozását a jövődökre való legszebb s leg-

(1) E család örökös főrendiházi tagsági jogáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §.

cæterorumque serenissimorum archi-ducum cum optima certissimaque futurorum spe testatam reddidit, sed et præterea sincerum suum, peculiaremque in nationem Hungarum affectum constanter exhibuit, iidem ss. et oo. plane eotum, dum receptione aliorum de rege, et regno optime meritorum exterorum virorum occuparentur, benevole ac ex solo proprioque gratificandi studio, absque ulla taxæ solutione, in numerum ac cœtum verorum, ac indubitatorum regni indigenarum proclamarunt, et cooptarunt, accedente consensu, benignaque approbatione sacræ regię majestatis; sperantes, immo plene confidentes, eundem ad exigentiam præstiti coram cancellaria regia Hungarico-aulica juramenti, utilem patrię civem, commodorumque ipsius studiosum promotorem, et defensorem futurum.

Conclusio.

Nos itaque demissa memoratorum fidelium nostrorum dominorum prælatorum, baronum, magnatum, et nobilium, cæterorumque præattacti regni nostri Hungarię, et partium eidem annexarum statuum et oo. supplicatione et instantia, benigne exaudita, clementer et admissa: universos præspecificatos articulos, prævio modo nobis præsentatos, hisce literis nostris de verbo ad verbum inseri, et inscribi fecimus, eosdemque ac omnia, et singula in illis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, eisdem regium nostrum consensum benevolum pariter, et assensum præbuimus, regiaque pariter autoritate nostra approbavimus, acceptavimus, ratificavimus, et confirmavimus; securos reddentes prædictos fideles status et oo. quod omnia in præinsertis articulis contenta, tam nos ipsi observabimus, quam per alios quoscunque fideles nostros observari faciemus; quemadmodum acceptamus, approbamus, ratificamus, et confirmamus, harum nostrarum vigore, et testimonio literarum mediante. Datum per manus fidelis nostri nobis sincere dilecti spectabilis, ac magnifici comitis Caroli Pálffy ab Erdöd, perpetui in Vöröskéö, aurei velleris, et una insignis ordinis sancti Stephani regis apostolici magnę crucis equitis, comitatus Poseniensis perpetui supremi comitis, arcisque nostrę regię nominis ejusdem hæreditarii æque, ac supremi capitanei, camerarii, consiliarii que nostri actualis intimi, curię nostrę regię per Hungariam magistri, nec non per idem regnum nostrum Hungarię aulę nostrę, prout et dicti ordinis sancti Stephani cancellarii, in archiducali civitate nostra Vienna Austrię, die duodecima mensis Martii, anno Domini millesimo septingentesimo nonagesimo primo, regnorum nostrorum romani imperii, Hungarię item, Bohemię, et reliquorum anno primo. Reverendissimis, illustrissimo, reverendis item, ac venerabilibus in Christo patribus, dominis: Josepho e comitibus de Batthyán, perpetuo in Németh-Ujvár, sacrę romanę ecclesię cardinali, ac sacri romani imperii principe, Strigoniensis; et altero comite Ladislao Kollonich de Kollegrád, Coloczensis, et Bacsensis canonice unitarum metropolitanarum ecclesiarum archi-episcopis; comite Carolo Eszterházy de Galantha, Agriensis; Andrea Bacsinszky, græci-ritus catholicorum Munkácsiensis; Matthæo Francisco Kerticza, Bosnensis, seu Diakováriensis et Syrmienensis; comite Francisco Berchtold, Neosoliensis; Josepho Bajzát-Veszprimienensis; Joanne Sily, Sabariensis; Emerico Kristovics, Csanadiensis; Antonio I. b. Andrásy de Szent Király et Krasznahorka, Rosnaviensis; co-

bizonyosabb remény nyújtásával bizonyította be, s azonkívül a magyar nemzet iránt is őszinte és különös vonalmát állandóan tanusította: a karok és rendek akkor, midőn a király és az ország iránt magukat jól érdemesített más külföldi férfiakkal befogadásával foglalkoznak, jóakaratukból s csupán saját haláljuk nyilvánítása szándékából, őt minden díj fizetése nélkül az ország valóságos és kétségtelen honfainak sorába és gyülekezetébe egyhangu fölkiáltással, a királyi szent felség beleegyezésének és kegyes jóváhagyásának hozzájárulásával, fölvettek; remélvén, sőt teljes bizodalommal várván, hogy ő a magyar kir. udvari kancellária előtt letett esküjéhez hiven, a hazának hasznos polgára és érdekeinek buzgó előmozdítója és védelmezője leend.

Befejezés.

Mi tehát említett hiveinknek, az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak és főntnevezett Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részek többi karainak és rendeinek esedezését és kérelmét jószágosan meghallgatván és kegyelmesen fogadván: a főtebb elősorolt összes törvénycikkelyeket, melyeket nekünk előlegesen bemutatattak, ezen levelünkbe szóról-szóra beiktattuk és beirattuk, s azokat és egyenkint minden azokban foglaltakat helybenhagyottaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, azokhoz kegyes királyi beleegyezésünket s jóváhagyásunkat adtuk, valamint királyi hatalmunkkal helybenhagytuk, elfogadtuk és megerősítettük, biztosítván az előbb mondott hűséges karokat és rendeket, hogy a főtebb beiktatott cikkelyekben foglaltakat mind úgy mi magunk megtartandjuk, mint más bármely hiveink által is megtartatjuk; valamint hogy azokat jelen levelünk erejével és bizonyosságával elfogadjuk, helyeseljük, jóváhagyjuk és megerősítjük. Kelt őszintén szeretett hívünk, tekintetes és nagyságos erdődi gróf Pálffy Károly, Vöröskő örökös ura, arany gypjas s egyben szent István apostoli király jeles rendjének nagykeresztes vitéze, Pozsony vármegye örökös főispánja, ugyanazon nevű királyi várunknak hasonlóképen örökös főkapitánya, kamarásunk és valóságos belső tanácsosunk, magyar főudvarmesterrünk, valamint magyarországi udvari kancellárunk és a nevezett szent István rendnek kancellárja kezei által, Bécs főhercegi városunkban, Ausztriában, Bőjtmás-hava tizenkettedik napján, az Ur ezerhét százkilencvenegyedik, római császári, valamint Magyar-, Cseh- és többi országunkban való uralkodásunk első esztendejében. Főtisztelendő, méltóságos, valamint tisztelendő és a Krisztusban tisztelt atyák, egymint: gróf Batthyány József, Német-Ujvár örökös ura, a római szent egyház bibornoka és római szent birodalmi herceg, esztergomi; kollegrádi gróf Kollonich László, a kalocsai és báciai kánontörvény szerint egyesült főegyházak érsekei; galánthai gróf Eszterházy Károly, egri; Baecinszky András, a görög szertartású katolikusok munkácsi, Kerticza Máté Ferencz boszniai vagy diakovári és szerémi; gróf Berchtold Ferencz, besztercebányai; Bajzáth József, veszprémi; Szily János, szombathelyi; Kristovics Imre, csanádi; szentkirályi és krasznahorkai báró Andrássy Antal, rozsnyói; gróf Batthyány Ignác, Német-Ujvár örökös ura,

mite Ignatio de Batthyán, perpetuo in Németh-Ujvár, Transylvaniensis; comite Paulo Eszterházy de Galántha, Quinque-Ecclesiensis; Francisco libero b. Splényi de Miháldi, Vacziensis; Maximiliano Verhovacz, Zagrabiensis; Josepho Fengler, Jaurinensis; Francisco Xaverio Fuchs, Nittriensis; Francisco Xaverio Kalathay, Magno-Varadiensis; Joanne e comitibus de Réva, Scepusiensis; Ignatio Darabant, græci-ritus catholicorum Magno-Varadiensis; Josephat Bastatic, ibidem græti-ritus catholicorum Crisiensis; Joanne Jessich, Segniensis et Modrusiensis, seu Corbaviensis; Nicolao Millassin, Albaregalensis; Josepho Pierer de Hodos, consecrato Tinniniensis; comite Sigismundo Keglevich de Buzin, electo Makariensis; Gabriele Zerdahelyi de Nittra-Szerdahely, electo Corczolensis; Emerico Okolicsányi de eadem, electo Ansariensis; Josepho Pető, electo Drivestensis; Emerico I. b. Prényi, electo Bacensis; Francisco Miklósy, electo Biduanensis, Josepho Zabráczy, electo Vegliensis; Antonio Mandics, electo Pristinensis; Andrea Szabó, electo Noviensis; Cajetano comite a Sauer, electo Arbensis; Emerico Vajkovits, electo Almisiensis; Daniele Hersching, electo Sardicensis ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus.

Nec non serenissimo archiduce Austriae, domino Alexandro Leopoldo, regni nostri Hungariae palatino, et locumtenente nostro regio: spectabilibus item, ac magnificis, comite Carolo Zichy de Vásonkeő, iudice curiae nostrae regiae: comite Joanne Erdődy de Monyorókerék, regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae bano; Petro Végh, tavernicorum; comite Antonio Károlyi de Nagy-Károly, nobilis turmae nostrae praetoriae Hungaricae capitaneo, comite Leopoldo Pálffy ab Erdőd, janitorum; antelato comite Carolo Pálffy ab Erdőd, curiae; illustrissimo sacri r. i. principe Antonio Grassalkovich de Gyarak, agazonum; comite Josepho Georgio de Batthyán, perpetuo in Németh-Ujvár, dapiferorum; comite Francisco Zichy de Vásonkeő, pincernarum; comite Josepho Majláth de Székhely, cubiculariorum nostrorum regalium per Hungariam magistris; ac praedicto comite Carolo Pálffy ab Erdőd, comite Posomiensi, caeterisque quam plurimis saepefati regni nostri Hungariae comitatus tenentibus et honores.

Leopoldus m. p.

(L. S.) *Comes Carolus Pálffy m. p.*
Alexander Pászthory m. p.

erdélyi; galánthai gróf Eszterházy Pál, pécsi; miháldii báró Splényi Ferencz, váci; Verhovác Miksa, zágrábi; Fengler József, györi; Fuchs Xav. Ferencz, nyitrai; Kalathay Xav. Ferencz, nagyváradi; gróf Révay János, szepesi; Darabant Ignác, görög szert. kath. nagyváradi; Bastatic Jozefát, ugyancsak görög szert. kath. körösi; Jessich János, zengi és modrusi vagy corbáviai; Milassin Miklós, székesfehérvári; hodosi Pierer József, fölszentelt tinnini; buzini gróf Keglevich Zsigmond, választott makáriai; nyitra-szerdahelyi Zerdahelyi Gábor, választott curcolei; Okolicsányi Imre, de eadem, választott ansariai; Pethő József, választott drivestenai; báró Prényi Imre, választott baceni; Miklósy Ferencz, vál. biduánai; Zabraczký József, vál. vegliai; Mandics Antal, vál. pristinai; Szabó András, vál. novii; gróf Sauer Kajetán, választott arbei; Vajkovics Imre, vál. almisiai; Hersching Dániel választott sardicai püspökök kormányozván szerencsésen Isten egyházait.

Nemkülönb, fenséges Sándor Lipót ur, ausztriai főherczeg, Magyarországunk nádora és királyi helytartónk; továbbá tekintetes és nagyságos vásonekeői gróf Zichy Károly, királyi országbiró; monyorókeréki gróf Erdődy János, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországunk bánja; Végh Péter, tárnokmester; nagykárolyi gróf Károlyi Antal, a magyar nemes testőrsereg kapitánya; erdődi gróf Pálffy Lipót, főajtónálló; említett erdődi gróf Pálffy Károly, főudvarmester; méltóságos gyaraki Grassalkovich Antal, rom. sz. bir. herczeg, főlovászmester; gróf Batthyány József György, Német-Ujvár örökös ura, főasztalnok; vásonekeői gróf Zichy Ferencz, főpohárnok; székhelyi gróf Majláth József, főkamrás mestereink Magyarországon, és a főntnevezett erdődi gróf Pálffy Károly, pozsonyi gróf. s sok más birván a gyakran említett Magyarországunk vármegyéit és hivatalait.

Lipót, s. k.

(P. H.) Gróf Pálffy Károly, s. k.
Püszthory Sándor, s. k.

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

FERENCZ

(1792—1835).

I.

DECRETUM ANNI 1792.⁽¹⁾

Nos Franciscus divina favente clementia Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ, Galliciæ, Lodomeriæ, Ramæ, Serviæ, Cumanie, et Bulgariæ rex apostolicus, archi-dux Austriæ; dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Styriæ, Carinthiæ, et Carniolæ, magnus dux Hetruriæ, magnus princeps Transylvaniæ, marchio Moraviæ, dux Brabantiæ, Limburgi, Lucemburgi, et Geldriæ, Württembergæ, superioris et inferioris Silesiæ, Mediolani, Mantuæ, Parmæ, Placentiæ, Guastallæ, Osveciniæ, et Zatoriæ, Calabriæ, Barri, Montis Ferrati, et Teschinæ; princeps Sveviæ, et Carolopolis; comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis, Hannoniæ, Kyburgi, Goritiæ, et Gradiscæ; marchio sacri Romani imperii, Burgoviæ, superioris et inferioris Lusatæ, Mussoponti, et Nomenei, comes Namurci, provinciæ Valdemontis, Albimontis, Zutphaniæ, Sarverdæ, Salmæ et Falkensteinii, dominus Marchiæ Sclavoniæ et Mechliniæ etc.

Memoriæ commendamus tenore præsentium quibus expedit universis: quod posteaquam ex inscrutabili divini nominis iudicio, sacram olim Romanorum imperatoriam, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ regiam majestatem, dominum Leopoldum II. genitorem nostrum desideratissimum, mense Martio anni currentis de hac mortali vita, temporaneoque regimine ad æternæ gloriæ coronam evocari, et transferri contigisset, ac nos qua ejusdem immediatus hæres, et consequenter in hoc quoque hæreditario regno Hungariæ, ac partibus ei annexis successor, dictamine articulorum primi et secundi generalis regni Hungariæ diætæ, in anno millesimo septingentesimo vigesimo tertio conclusæ, altesato gloriosæ memoriæ genitori nostro in isto Hungariæ regno, ac partibus eidem annexis legitime successissemus, universisque dominis prælatis, baronibus, magnatibus, nobiles; cæterisque statibus, et ordinibus præfati regni nostri Hungariæ, et partium eidem annexarum, pro regia coronatione nostra, juxta exigentiam publicarum dicti hæreditarii nostri Hungariæ regni constitutionum, solenni ritu Deo ter optimo maximo auxiliante peragenda, ac cæteris etiam, quæ ad provehendam communem regni nostri beatitudinem, securamque ejusdem permansionem, uti et ipsam gentem Hungarum arctioribus amoris et fiducia vinculis nobis adstringendam opportuna, ac necessaria fore videbuntur, curandis ac tractandis, generalem conventum,

---

(1) Ezt a decretumot a Corpus Juris korábbi kiadásai ily ezim alatt közlik: «Francisci I. regis decretum primum, Budæ 1792. editum».

www.libtool.com.cn

FERENCZ

(1792—1835).

I.

DECRETUM ANNI 1792.⁽¹⁾

Nos Franciscus divina favente clementia Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiaë, Sclavoniæ, Gallicię, Lodomeriæ, Ramæ, Serviæ, Cumanie, et Bulgariæ rex apostolicus, archi-dux Austriæ; dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Styriæ, Carinthiæ, et Carnioliæ, magnus dux Hetruriæ, magnus princeps Transylvaniæ, marchio Moraviæ, dux Brabantię, Limburgi, Lucemburgi, et Geldriæ, Württembergæ, superioris et inferioris Silesiæ, Mediolani, Mantuæ, Parmæ, Placentiæ, Guastallæ, Osveciniæ, et Zatoriæ, Calabriæ, Barri, Montis Ferrati, et Teschinæ; princeps Sveviæ, et Carolopolis; comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis, Hannoniæ, Kyburgi, Goritiæ, et Gradiscæ; marchio sacri Romani imperii, Burgoviæ, superioris et inferioris Lusatiæ, Mussoponti, et Nomeni, comes Namurci, provinciæ Valdemontis, Albimontis, Zutphaniæ, Sarverdæ, Salmæ et Falkensteinii, dominus Marchiæ Sclavoniæ et Mechliniæ etc.

Memoriæ commendamus tenore præsentium quibus expedit universis: quod posteaquam ex inscrutabili divini nominis iudicio, sacram olim Romanorum imperatoriam, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ regiam majestatem, dominum Leopoldum II. genitorem nostrum desideratissimum, mense Martio anni currentis de hac mortali vita, temporaneoque regimine ad æternæ gloriæ coronam evocari, et transferri contigisset, ac nos qua ejusdem immediatus hæres, et consequenter in hoc quoque hæreditario regno Hungariæ, ac partibus ei annexis successor, dictamine articulorum primi et secundi generalis regni Hungariæ diætæ, in anno millesimo septingentesimo vigesimo tertio conclusæ, aliefato gloriosæ memoriæ genitori nostro in isto Hungariæ regno, ac partibus eidem annexis legitime successissemus, universisque dominis prælatis, baronibus, magnatibus, nobilibus; cæterisque statibus, et ordinibus præfati regni nostri Hungariæ, et partium eidem annexarum, pro regia coronatione nostra, juxta exigentiam publicarum dicti hæreditarii nostri Hungariæ regni constitutionum, solenni ritu Deo ter optimo maximo auxiliante peragenda, ac cæteris etiam, quæ ad provehendam communem regni nostri beatitatem, securamque ejusdem permansionem, uti et ipsam gentem Hungaram arctioribus amoris et fiduciæ vinculis nobis adstringendam opportuna, ac necessaria fore videbuntur, curandis ac tractandis, generalem conventum,

---

(1) Ezt a decretumot a Corpus Juris korábbi kiadásai ily czim alatt közlik: «Francisci I. regis decretum primum, Budæ 1792. editum».

1792. ÉVI TÖRVÉNY-CZIKKEK. ⁽¹⁾

Mi Ferencz, Isten kedvező kegyelméből Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Szlavonország, Galiczia, Lodoméria, Ráma, Szerbia, Kun- és Bolgárország apostoli királya, Ausztria főhercege, Burgondia, Lotharingia, Styria, Karinthia és Karniólia hercege, Etruria nagyhercege, Erdély nagyfejedeleme, Morvaország őrgrófja, Brabant, Limburg, Luxemburg és Geldern, Würtemberg, Felső- és Alsó-Szilézia, Majland, Mantua, Parma, Piacenza, Guastalla, Auschwitz és Zatória, Calabria, Bar, Friaul és Teschen hercege, Svévia és Charleville fejedelme; Habsburg, Flandria, Tyrol, Hannonia, Kyburg, Görcz és Gradiska grófja; a római szent birodalom, Burgau, Felső- és Alsó-Lausitz, Pont à Mousson és Nomenum őrgrófja, Namur, Valdemons tartomány, Albimons, Zütphen, Sarverda, Salm és Falkenstein őrgrófja, a wend őrgrófság és Mecheln ura, stb.

Adjuk tudtokra ezennel, jelentvén mindeneknek, kiket illet, hogy miután Isten kifürkészhetlen végzéséből, II. Lipót ur Ő felsége, néhai római császár és Német-, Magyar-, Csehországok királya, felejthetetlen atyánk, a folyó év Bőjtmás-havában e halandó életből és mulandó országlásból az örök dicsőség koronájára elhivatott és elköltözött volna, és mi, mint az ő közvetlen örökös s következőképen ezen örökös Magyarországon és a hozzá kapcsolt részekben is utóda, az ezerhét százhuszonharmadik esztendőben berekesztett országgyűlés első és második czikkelyének határozatához képest, föntnevezett dicső emlékü atyánk után a magyar királyságban és a hozzá kapcsolt részekben törvényesen trónra léptünk, és az összes egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes urakat s említett Magyarországonk és a hozzá kapcsolt részek többi karait és rendeit királylyá koronáztatásunknak mondott örökös Magyarországonk közönséges törvényei kivánalma szerint, ünnepélyes szertartással, a nagy Isten segítségével való végrehajtása céljából, s egyebekről való gondoskodás és tanácskozás végett is, a mik országunk közboldogságának előmozdítására, biztonságban maradására, valamint a magyar nemzetnek hozzánk a szeretet és bizalom szorosabb kötelekeivel való csatolására alkalmasoknak és szükségeseknek látszandának, Exaudi vasárnapon, a folyó ezerhét százkilencvenkettedik esztendő Pünkösthava huszadik napjára,

---

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásai ezeket a törvényezikket ily czím alatt közlik: «I. Ferenc király első végzeménye. Kiadatott Budán, 1792.».

seu diætam ad Dominicam Exaudi, in diem vigesimam mensis Maii anni currentis millesimi septingentesimi nonagesimi secundi, in liberam, regiam, ac metropolitanam civitatem nostram Budensem indixissemus, et promulgassemus, ac eidem personaliter quoque præfuissemus, conclusis tandem, et finitis diætalibus tractatibus, iidem domini prælati, barones, magnates, et nobiles, cæterique status et ordines præfati regni nostri Hungariæ. et partium eidem annexarum exhibuerunt, et præsentarunt majestati nostræ sequentes articulos, in eadem diæta communibus ipsorum votis et suffragiis, parique, et unanimi consensu, accedente benigna annuentia nostra conclusos, supplicantes majestati nostræ humillime, quatenus universos eos articulos, omniaque et singula in eis contenta, ratos, gratos et accepta habentes, nostrumque regium consensum iis præbentes, autoritate nostra regia clementer acceptare, approbare, et confirmare, atque tam nos ipsi observare, quam per alios omnes, quorum interest, observari facere dignaremur. Quorum quidem articulorum tenor talis est :

Praefatio.

Quod ad lenimen justî doloris, quem insperata, gentique præsertim Hungaræ nimium acerba, divi Leopoldi II. gloriosissimæ reminiscentiæ imperatoris Romanorum, et Hungariæ, partiumque adnexarum regis apostolici, mors peperit, multis, ardentibusque votis expetendum fuisset : id a summa divinæ providentiæ bonitate ultro semet consecutos fuisse status, et ordines venerabundi agnoscunt. Nam in serenissimo, ac potentissimo domino, domino Francisco, prælibatæ cæsareo-regiæ majestatis primogenito filio, eum nacti sunt hæreditarium regem, ac dominum, in quo paternas virtutes, invictam fortitudinem, candorem animi, ac peculiarem erga gentem Hungaram, regiæ benignitatis propensionem, non sine intimo gaudii, et admirationis sensu intuentur. Uberiora regiæ hujus propensionis, et paterni affectus testimonia jam ante capessitum adhuc regimen, dum sæpius inter patrem, regni que status ac ordines benigne ageret mediatorem, ediderat, quibus omnium corda sibi devinxit, et plenam totius populi comparavit fiduciam.

Quemadmodum autem certissima sunt hæc secururæ publicæ felicitatis omnia, ita prima inter solatia numerant status et ordines, quod Sua majestas regia generalem regni conventum, seu diætam, mediantibus benignis litteris regalibus, ad exigentiam etiam articuli 3-tii 1791. pro faustissima inauguratione, coronationeque sua, aliorumque negotiorum, quæ videlicet ad promovendum publicum regni bonum, et emolumentum, prouti et stabilem ejusdem conservationem necessaria, atque proficua fore videbuntur, pertractatione, pro Dominica Exaudi, seu die vigesima mensis Maji, millesimi septingentesimi nonagesimi secundi, in regiam hanc, liberamque civitatem Budensem clementer indicere, ac augusta sua præsentia mæstos fidelium statuum, et ordinum animos recreare, et consolari dignata fuerit.

Et quamvis per præmittendam diplomaticæ assecurationis a magnæ memoriæ augusto patre suo editæ acceptationem, deponendumque superinde juramentum, votis statuum et ordinum, Sua majestas sacratissima satisfactura fuisset, quo tamen vel ipsis statibus et ordinibus tacentibus, ambiguitates illas, quæ puncto ejusdem diplomatis primo, et respective etiam quinto inesse jam antea existimabantur, penitus de medio tolleret, neve ullum secururis

Buda szabad királyi és fővárosunkba országgyűlést hirdettünk és hivatunk egybe és azon személyesen is megjelentünk volna : berekesztetvén és befejeztetvén végre az országgyűlési tárgyalások, ugyanazon egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes urak s főntnevezett Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részek többi karai és rendei felségünknek benyujtották és előterjesztették a következő törvényczikkelyeket, melyeket ugyanazon országgyűlésen közös akarrattal és szavazattal s egyetértő és egyhangu megegyezéssel, kegyes jóváhagyásunknak is hozzájárulásával hoztak, alázatosan könyörögvén felségünknek, miszerint azon összes czikkelyeket s mindazt, a mi bennök foglaltatik, helybenhagyottaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, s királyi jóváhagyásunkkal azokhoz járulván, királyi hatalmunknál fogva kegyelmesen elfogadni, helyeselni és megerősíteni s úgy mi magunk megtartani, mint minden mások által, kiket illetnek, megtartatni méltóztatánk. Mely törvényczikkelyeknek ez a tartalma :

Előbeszéd.

Tiszteletteljesen ismerik el a karok és rendek, hogy azt, a mi méltó fájdalomknak, melyet a dicső emlékü boldogult II. Lipót római császár s Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részek apostoli királyának váratlan és kiváltképen a magyar nemzetre nézve keserű halála szült, enyhítésére sok és buzgó fohászszal vala kérendő, a magas isteni gondviselés jóságából önként nyerték meg. Mert fenséges és leghatalmasabb urokban, Ferencz urban, a főntebb említett császári királyi felség elsőszülött fiában, olyan örökös királyt és urat nyertek, kiben az atyai erényeket, a győzhetetlen bátorságot, a lelki nemesiséget és a magyar nemzet iránti királyi jóságának különös vonalmát az öröm és csudálat benső érzelmével szemlélik. Ezen királyi hajlandóságának s atyai szeretetének bőszeges bizonyítékait már kormányra lépte előtt tanusítá, midőn atya s az ország karai és rendei között közbenjáró gyanánt gyakran működött, a mivel mindeneknek szívét lekötelezte maga iránt, s az egész nép teljes bizodalját megszerezte.

Valamint pedig a jövendő közboldogság ezen előjelei bizonyosak, ugy legnagyobb vigaszuk közé számítják a karok és rendek, hogy Ő királyi felsége az országgyűlést kegyelmes királyi meghívólevelével, az 1791 : 3. czikkely rendelése szerint is, szerencsés fölavatása s megkoronáztatása s egyéb ügyek felől való tanácskozás végett, melyek ugyanis az ország közjavanak és gyarapodásának előmozdítására valamint annak állandó megtartására szükségeseknek és hasznosoknak fognak látszani, Exaudi vasárnapra, vagyis az ezerhétszázkilenczvenkettedik év Pünkösd-hava huszadik napjára ezen szabad királyi Buda városába kegyelmesen egybehívni és magas jelenlétével a hű karok és rendek szomorú szíveit föléleszteni és megvigasztalni méltóztatott.

És ámbátor a nagyemlékü felséges atyjától kiadott hitlevéli biztosíték előrebocsátott elfogadása és az arról letett eskü által Ő szent felsége a karok és rendek kívánságának eleget teendett volna, hogy azonban, még a karok és rendek hallgatása mellett is, azon kétségeket, melyek ama hitlevél első s illetve ötödik pontjában is, mint már előbb vélték némelyek, bent lappanganak, teljesen megszüntesse, s nehogy jövendő időkben is a fölavatásnak

etiam temporibus, de necessitate suscipiendæ, intra certum tempus cum quavis regiminis mutatione, inaugurationis dubium supersit, adeoque punctum diplomatis primum, et respective quintum, nulli deinceps a genuino illius sensu alioquin alienæ interpretationi expositum maneat, conditum hanc in rem sub ultimis comitiis articulum tertium, proprio animi motu in extradato suo diplomate clementer provocatum habere voluit.

Qua benignitate status et ordines, ad majorem adhuc amorem, et fiduciam excitati, pro tuenda regis, et augustæ domus, regniq[ue] dignitate, universas suas vires, et facultates, ipsamque vitam ad præscriptum legum consecrare se paratos declararunt.

Solennibus coronationis peractis, cum reliqui etiam diætales tractatus communi voto, et consensu, accedente etiam benigna Suæ regis majestatis annuentia ad finem perducti essent. supplicanti eisdem status, et ordines, quatenus atefata Sua majestas infrascriptos articulos clementer acceptare, regiaque sua autoritate ratificare, ac tam ipsa benigne observare, quam per alios quoscunque observari facere dignetur.

ARTICULUS 1.

Serenissimus, et potentissimus dominus, dominus Franciscus in regem Hungariæ, partiumque eidem adnexarum inauguratur et coronatur.

Serenissimo quondam principe domino Leopoldo hujus nominis secundo, electo Romanorum imperatore, et hæreditario Hungariæ rege, de hac mortali vita, et temporaneo regimine, ad immortalis gloriæ coronam evocato, et serenissimo, ac potentissimo domino, domino Francisco, tamquam primogenito ejusdem filio, et immediato ex asse hærede, ac in hoc quoque regno Hungariæ, et partibus eidem adnexis virtute articuli primi, secundi et tertii, millesimi septingentesimi vigesimi tertii diætæ Poseniensis successore, gubernacula regni legitime suscipiente, fideles status et ordines, prænotatorum articulorum contextus, non immemores, pro homagialis fidei suæ debito, prænominatum dominum eorum clementissimum, post extraditis benigno diplomati suo insertos articulos, depositumque secundum subinsertam formulam juramentum, invocato Dei ter optimi maximi auxilio, sacro apostolici Hungariæ regni diademate, unanimes inter applausus, et faustissimas acclamationes ritu solenni coronarunt.

ARTICULUS 2.

Diploma regium per sacram regiam majestatem ante felicem inaugurationem, coronationemque suam statibus et ordinibus regni datum, publicis constitutionibus regni inseritur.

Postquam Sua regia majestas, via legitimæ et immediatæ successionis, in articulis primo et secundo, anni millesimi septingentesimi vigesimi tertii, declarata, regimen regni Hungariæ, et annexarum eidem partium suscipiens, diplomaticos articulos, ac juramentum in ea, quæ subnectitur forma, extradidisset, et præstitisset, diætaliterque felicissime coronata esset, censuerunt status et ordines, attacktos diplomaticos articulos, seu ipsum sacrum diploma, uti et præstiti juramenti contextum, generalibus constitutionibus inserenda esse; cujus quidem diplomatis tenor sequitur in hunc modum:

bármely trónváltáskor, bizonyos idő alatt szükségképen való végrehajtása felül kétség támadjon, s hogy annál fogva a hitlevél első és illetve ötödik pontja ezentul eredeti értelmétől eltérő semmiféle magyaráztatnak kitéve nem maradjon: az utóbbi országgyűlésen e tárgyban alkotott harmadik czikkelyt saját kiadott hilevelében önszántából fölemlíttetni akarta.

A mely jósága által még nagyobb szeretetre s bizodalomra indittván a karok és rendek, a király és felséges háza és az ország méltóságáért készeknek nyilatkoztak minden erejüket és tehetségöket s életöket is a törvények értelmében áldozatul hozni.

Az ünnepies koronázás végrehajtatván, midőn a többi országgyűlési tárgyalások is közös szavazattal s egyetértéssel, ugyszintén Ő királyi felsége kegyes hozzájárulásával befejeztettek: esedeznek ugyanazon karok és rendek, hogy föntebb említett Ő felsége az alább írott törvénycikkelyeket kegyelmesen elfogadni, királyi hatalmánál fogva megerősíteni, s úgy ő maga megtartani, mint minden mások által is kegyesen megtartatni méltóztassék.

1. CZIKKELY.

Fenséges és leghatalmasabb Ferencz ur, Magyarország és a hozzákapcsolt részek királyává avattatik és koronáztatik.

Néhai Lipót fenséges fejedelem ur, e néven második, választott római császár és Magyarország örökös királya, e halandó életből és mulandó ország-lásból a halhatatlan dicsőség koronájára elhivatván, s a fenséges és hatalmas Ferencz ur, mint az ő elsőszülött fia és közvetlen valóságos örököse, s ezen Magyarországbán és a hozzá kapcsolt részekben is a pozsonyi ezerhét-százhuszonharmadiki országgyűlés első, második és harmadik czikkelye értelmében utóda, törvényesen kezébe vevén az ország kormányát: a hű karok és rendek eszközbe vevén az említett czikkelyek tartalmát, jobbagyi hűségökből folyólag előbb nevezett legkegyelmesebb urokat, a kegyelmes hitlevélbe beiktatott czikkelyek kiadása és az alább beiktatott forma szerinti eskü letétele után, a nagy Isten segítségül hívása mellett, az apostoli Magyarország szent koronájával, egyetértő örömmujongások és szerencsekívánó fölkiáltások közt, ünnepies szertartással megkoronázták.

2. CZIKKELY.

A királyi hitlevél, melyet Ő királyi szent felsége szerencsés fölavatása s megkoronáztatása előtt az ország karainak és rendjeinek adott, az ország köztörvényei közé iktattatik.⁽¹⁾

Miután Ő királyi felsége az ezerhét-százhuszonharmadik évi első és második törvénycikkelyekben kifejezett törvényes és közvetlen öröklése jogán, Magyarország és a hozzá kapcsolt részek kormányát kezébe vevén, a hitlevéli czikkelyeket és az esküt azon alakban, a melyben alább beiktatva van, kiadta és letette s országgyűlésileg szerencsésen megkoronáztatott volna: elhatározták a karok és rendek, az érintett hitlevéli czikkelyeknek vagyis magának a szent hitlevélnek, valamint a letett eskü szövegének, a köztörvények közé leendő beiktatását; a mely hitlevél tartalma ilyenképen következik:

(1) V. ö. 1790: II., 1836: I. t. cz.

Nos Franciscus divina favente clementia Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ, Galliciae, Lodomeriæ, Ramæ, Serviæ, Cumaniae, et Bulgariæ rex apostolicus, archi-dux Austriæ, dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, magnus dux Hetruriæ, magnus princeps Transylvaniæ, marchio Moraviæ, dux Brabantiae, Limburgi, Luxemburgi et Geldriæ, Würtenbergæ, superioris et inferioris Silesiæ, Mediolani, Mantuæ, Parmæ, Placentiæ, Guastallæ, Osveciniæ, et Zatoriæ, Calabriæ, Barri, Montis Ferrati et Teschinæ, princeps Sueviæ, et Carolopolis; comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis, Hannoniæ, Kyburgi, Goritiæ et Gradiscæ; marchio sacri Romani imperii, Burgoviæ, superioris et inferioris Lusatiae, Musoponti et Nomenei, comes Namurci, Provinciæ Valdemontis, Albimontis, Zutphaniæ, Sarverdæ, Salmæ, et Falkensteinii, dominus Marchiæ Sclavonicæ et Mechliniæ, etc. qua prælibati regni Hungariæ, et aliorum regnorum ac partium eidem adnexarum rex apostolicus, agnoscimus et memoriæ commendamus tenore præsentium significantes, quibus expedit universis: quod posteaquam ex inscrutabili divini numinis judicio serenissimum et potentissimum olim principem dominum Leopoldum, hujus nominis Secundum, electum Romanorum imperatorem, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, etc. regem, archiducem Austriæ, dominum genitorem nostri felicitatis recordationis desideratissimum, anno nunc labente, mense Martio de hac mortali vita, et temporaneo regimine, ad sempiternam immortalitatem, ac æternæ gloriæ coronam evocari, et transferri contigisset, ac nos, qua aliunde ex ass: hæres, et immediatus successor in regno Hungariæ, et in partibus eidem adnexis, vigore articulorum 1-mi et 2-di diætæ anno millesimo septingentesimo vigesimo tertio conclusæ, legalem successionem nostram declarantium et stabilientium, legitime successissemus, ac ad mentem legum regni pro felici, eaque faustissimis votis Deo ter optimo maximo auxiliante instauranda inauguratione nostra, fidelibus nostris universis inclyti regni nostri Hungariæ et partium eidem adnexarum statibus et oo. conventum, seu diætam intra idem regnum Hungariæ, utpote in regiam liberamque civitatem nostram Budensem, pro Dominica Exaudi, seu die vigesima mensis Maii, anni modo labentis infrascripti indixissemus, et promulgassemus, ad eandemque nos etiam personaliter comparentes, eidem præfuissemus, fideles nostri universi domini domini prælati, barones, magnates, et nobiles, cæterique status et ordines, mentionati nostri inclyti regni Hungariæ, partiumque eidem adnexarum, ad præfatam diætam pleno et frequentissimo numero comparentes, præmentionatarumque diætaliū constitutionum haud immemores, pro exigentia earundem debitam et homagialem erga nos, qua legitimum et hæreditarium regem suum, ac dominum, devotionem et fidem testati, desiderioque auspiciandæ felicissimæ inaugurationis nostræ ducti, supplicaverunt majestati nostræ humillime et rogaverunt, ut inuentibus præcitatæ constitutionibus, omnino ante adhuc faustissimam coronationem nostram, nos infrascriptos articulos, omniaque et singula in iisdem contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, nostrumque consensum illis præbentes, benigne acceptare, et autoritate nostra regia approbare et confirmare, ac tam nos ipsi benigne observare, quam per alios, quorum interest, firmiter observari, facere dignemur; quorum quidem articulorum tenor sequitur in hunc modum:

Primo: Quod præter ab antiquo deductam hæreditariam regiam successionem, tam coronationem ad mentem articuli tertii, diætæ anni millesimi se-

Mi Ferencz, Isten kedvező kegyelméből Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-Szlavonországok, Galiczia, Lodomeria, Ráma, Szerbia, Kun- és Bolgárországok apostoli királya, Ausztria főhercege, Burgundia, Lotharingia, Styria, Karinthia, Karniónia hercege, Etruria nagyhercege, Erdély nagyfejedelme, Morvaország örgrófia, Brabantia, Limburg, Luxemburg és Geldern, Würtemberg, Felső- és Alsó-Szilézia, Majland, Mantua, Parma, Piacenza, Guastalla, Auschwitz és Zator, Calabria, Bar, Ferette és Teschen hercege, Suevia és Charleville fejedelme, Habsburg, Flandria, Tyrol, Hannonia, Kyburg, Görcz és Gradiska grófia, a római szent birodalom, Burgau, Felső- és Alsó-Luzácia, Pont-à-Mousson és Nomeneum örgrófia, Namur, Valdemont és Albimont tartomány, Zütphen, Sarverda, Salmi és Falkenstein grófia; a wend örgrófság és Mecheln ura stb., mint az előbb nevezett Magyar- s más országoknak és a kapcsolt részeknek apostoli királya, ezennel megismerjük s emlékezetben hagyjuk, jelentvén mindeneknek, a kiket illet, hogy miután a fenséges és leghatalmasabb néhai fejedelem ur Lipót, e néven második, választott római császár s Német-, Magyar-, Csehországok stb. királya, ausztriai főherceg, boldog emlékezetű, felejthetetlen atyánk urunk, s most folyó év Bőjtmás-havában, Isten kifürkészhetetlen végzése folytán e halandó életből és mulandó országlásból a mindig tartó halhatatlanságra és az örökkévaló dicsőség koronájára elhivatott és elköltözött, és mi, mint különben is valóságos örökös és közvetlen utóda a magyar királyságban és a kapcsolt részekben, az ezerhét százhuszonharmadik évben berekesztett országgyűlés 1-ső és 2-ik, törvényes öröklésünket kinyilvánító és megállapító czikkelyeinek erejénél fogva utána törvényesen trónra léptünk, és az ország törvényei értelmében, a boldogságot kívánó imáktól kísérve a nagy Isten segítségével végzendő szerencsés fölavatásunk céljából nemes Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek összes hű karainak és rendjeinek Buda szabad királyi városunkba Exaudi vasárnapra, vagyis az alább írott most folyó év Pünkösthava huszadik napjára országgyűlést hirdettünk és hivatunk egybe, és abban mi is személyesen megjelenvén, résztvettünk: összes hűveink, az egyházi főrend, országzászlós, mágmás és nemes urak, valamint említett nemes Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek többi karai és rendei az előbb mondott országgyűlésre teljes és igen nagy számmal megjelenvén, és az imént említett országgyűlési törvényekről meg nem feledkezvén, ezek kívánalmához képest irántunk, mint törvényes és örökség szerint való királyuk és urok iránt a tartozó alattvalói hódolatot és hűséget tanusítván, s szerencsés fölavatásunk végrehajtásának vágyától vezetettvén, alázatosan esedeztek felségünknek és kérték, hogy a főntebb idézett törvények rendelése szerint, mindenestre még szerencsés megkoronáztatásunk előtt, az alább írott czikkelyeket és mindazt egyenkint, a mi bennök foglaltatik, helybenhagyottaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, s jóváhagyásunkkal hozzájuk járulván, kegyesen elfogadni s királyi hatalmunkkal helyeselni és megerősíteni, és úgy mi magunk kegyesen megtartani, mint mások által, a kiket illet, erősen megtartatni méltóztatnánk; a mely czikkelyeknek pedig tartalma ilyenképen következik:

Először: Hogy a régi időből származó királyi trónöröklési törvényen kívül, úgy a koronázást az ezerhét százkilenczvenegyedik évi országgyűlés harma-

ptingentesimi nonagesimi primi, quam reliquas universas, et singulas communes istius regni Hungariæ, partiumque eidem adnexarum libertates, immunitates, privilegia, statuta, communia jura, leges, et consuetudines, a divis quondam Hungariæ regibus, et gloriosissimæ memoriæ prædecessoribus nostris hactenus concessas, et confirmatas, in futurumque concedendas, et per nos confirmandas (ad quas, et quæ dicti status, et ordines formulam quoque juramenti ad initium decretorum serenissimi olim principis domini Ferdinandi I-mi, gloriosæ reminiscentiæ antecessoris nostri positam, extensam, et reductam habent) exclusam tamen, et semota articuli decreti divi Andree regis II-di de anno 1222. clausula incipiente: Quod si vero nos, usque ad verba: in perpetuum facultatem, in omnibus suis punctis, articulis, et clausulis, prout super eorundem usu et intellectu (salva tamen semper quoad ea, quæ per articulum 8-vum 1741. excepta sunt, ejusdem legis dispositione) regis et communi statuum consensu diætaliter conventum fuerit, firmiter et sancte observabimus, per aliosque omnes et singulos inviolabiliter observari faciemus.

Secundo: Sacram regni coronam juxta veterem consuetudinem ipsorum regnicolarum, legesque patrias, per certas de eorum medio unanimiter sine discrimine religionis ad hoc delectas, et deputatas personas seculares, in hoc regno conservabimus.

Tertio: Hactenus recuperata et exposit Deo adjuvante recuperanda quævis hujus regni, partiumque ei adnexarum tenuta, et partes ad mentem etiam juramentalis formulæ, prænotato regno et eidem adnexis partibus, de toto reincorporabimus.

Quarto: Quod in casu, quem Deus procul avertere velit, defectus utriusque sexus archiducum Austriæ, præprimis quidem a gloriosæ reminiscentiæ proavo nostro Carolo sexto, dein in hujus defectu a divo olim Josepho primo, his quoque deficientibus, ex lumbis divi olim Leopoldi primi imperatorum, et regum Hungariæ descendentium, juxta etiam dictamen præcimatorum primi et secundi articularum præfatæ diætæ, anni millesimi septingentesimi vigesimi tertii, prærogativa regæ electionis, coronationisque antefatorum statuum et ordinum, in pristinum vigorem, statumque redibit, et penes hoc regnum Hungariæ, et prædictas partes, ejusdemque antiquam consuetudinem illibate remanebit.

Quinto: Ut supra puncto primo præmissum est, toties, quoties ejusmodi inauguratio regia intra ambitum sæpéfati regni Hungariæ, successivis temporibus diætaliter instauranda erit, toties hæredes et successores nostri futuri neo-coronandi hæreditarii reges, præmittendam habebunt præsentis diplomaticæ assecurationis acceptationem, deponendumque superinde juramentum. Nos itaque prædicta universorum statuum et ordinum regni Hungariæ, et partium eidem annexarum instantia benigne admissa, pro benigna animi nostri propensione, ipsisque benigne gratificandi voluntate, præinsertos universos articulos, ac omnia et singula in iisdem contenta, rata, grata, et accepta habentes, eisdem nostrum consensum benevolum pariter et assensum præbuimus, et illos, ac quævis in eis contenta clementer acceptavimus, approbavimus, ratificavimus, et confirmavimus; promittentes et assecurantes ss. et oo. in verbo nostro regio, quod præmissa omnia tam nos ipsi observa-

dik czikkelye értelmében, valamint Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részeknek többi és egyenként való közös szabadságait, mentességeit, kiváltságait, szabályrendeleteit, közönséges jogait, törvényeit és szokásait, melyeket a dicsőült hajdani magyar királyok, boldog emlékezetü elődeink eddig kiadtak s megerősítettek s jövendőben kiadandunk és megerősítendünk, (a melyekhez a nevezett karok és rendek a néhai fenséges fejedelem ur. I. Ferdinánd, dicső emlékezetü elődünk végzeményeinek elejére tett esküformát is számítják és visszavezetik), azonban dicsőült II. András király 1222. évi végzeménye záradékának, mely így kezdődik: Quodsi vero nos, azon szavakig: in perpetuum facultatem, kizárásával, — minden pontjaikban, czikkelyeikben és záradékaikban, a mint azok használata és értelme iránt (érintetlen maradván azonban mindenkor, azokra nézve, a mik az 1741: 8. czikkely által kivételtek, ezen törvénynek rendelkezése) a király és a rendek közös egyetértéssel országgyűlésileg megegyeztek, szilárdan és szentül megtartandjuk s minden mások és egyesek által is sértetlenül meg fogjuk tartatni.

Másodsor: Az ország szent koronáját a honlakosok régi szokása s a hazai törvények szerint, a közülök egyértelemmel valláskülönbég nélkül erre kiválasztandó és megbizandó bizonyos világi személyek által az országban őriztetjük.

Harmadsor: Az országnak és a hozzá kapcsolt részeknek eddig visszaszerzett és ezután Isten segítségével visszaszerzendő bármely birtokait és részeit, eskünknek is megfelelőleg, főntebb nevezett országunkba és kapcsolt részeibe teljességökben visszakebelezendjük.

Negyedsor: Hogy, a mit Isten messze távoztasson, a mindkét ágbeli, első sorban ugyanis a dicsőséges emlékezetü ősatyánk hatodik Károly, azután ennek magvaszakadásával a néhai dicsőült első József, ezeknek is magvaszakadtával néhai dicsőült I. Lipót, császárok és Magyarország királyai ágyékából származott ausztriai főhercegeknek kihalása esetén, a mondott ezerhétszázhuszonharmadik évi országgyűlés főntebb említett első és második czikkelyének rendelkezése szerint is, a nevezett karok és rendek királyválasztó és koronázó joga hajdani érvényébe és állapotába visszatérend, s ezen Magyarország és kapcsolt részek hatalmában, az ősi szokáshoz képest, érintetlenül maradand.

Ötödsor: A mint az első pont felől előre említettett: ⁽¹⁾ a hányszor csak főntnevezett Magyarországnak határain belül a következő időkbén efféle királyi fölavatás országgyűlésileg végzendő lesz: örökösaink és utódaink, a jövendő, ujonnan koronázandó királyok mindannyiszor a jelen hitlevelet előre elfogadni és arra az esküt letenni tartoznak. Mi tehát Magyarország és a hozzá kapcsolt részek összes karainak és rendeinek főntebb említett kérelmét kegyesen fogadván, lelkünk kegyes hajlandóságából és irántok való kedvező jóakaratunkból, a főntebb beiktatott összes czikkelyeket, s mindent egyenkint, a mi azokban foglaltatik, helybenhagyottaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, azokhoz jóakaró beleegyezésünket és helyeslésünket adjuk, és azokat s minden azokban foglaltakat kegyelmesen elfogadtuk, helyeseltük, jóváhagytuk és megerősítettük; királyi szavunkkal igérvén s a karokat és rendeket biztosítván, hogy mind az előrebocsátottakat úgy mi magunk megtartandjuk,

(1) Az Előbeszéd harmadik bekezdésében.

bimus, quam per alios fideles subditos nostros, cujuscunque status et conditionis existant, observari faciemus, uti vigore hujus diplomatis nostri acceptamus, approbamus, ratificamus, et confirmamus, atque promittimus; in cujus fidem et testimonium, litteras has manu propria subscripsimus, et sigilli nostri regii appensione muniri fecimus. Datum in arce nostra regia Budensi, die quinta mensis Junii, anno Domini millesimo septingentesimo nonagesimo secundo, regnorum nostrorum primo.

Juramenti autem regii contextus est sequens :

Nos Franciscus Dei gratia Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ, etc. rex apostolicus, archi-dux Austriæ etc. Qua prælibati regni Hungariæ, et aliorum regnorum, ac partium eidem adnexarum rex, juramus per Deum vivum, per ejus sanctissimam genitricem virginem Mariam, ac omnes sanctos, quod ecclesias Dei, dominos prælatos, barones, magnates, nobiles, civitates liberas, et omnes regnicolas in suis immunitatibus, et libertatibus, juribus, legibus, privilegiis, ac in antiquis bonis, et approbatis consuetudinibus conservabimus, omnibusque justitiam faciemus; serenissimi quondam Andreæ regis decreta (exclusa tamen et semota articuli 31. ejusdem decreti clausula incipiente: Quod si vero nos etc. usque ad verba: In perpetuum facultatem) observabimus; fines regni nostri Hungariæ, et quæ ad illud quocunque jure, aut titulo pertinent, non abalienabimus, nec minuemus, sed quoad poterimus, augebimus, et extendemus, omniaque illa faciemus, quæcunque pro bono publico, honore et incremento omnium statuum, ac totius regni nostri Hungariæ juste facere poterimus; sic nos Deus adjuvet, et omnes sancti.

ARTICULUS 3.

Neo-coronatae regiae majestati honorarium offertur.

Non tantum veteri consuetudine, sed sincera devotione erga majestatem Suam sacratissimam, auspiciatissime coronatum regem, permoti status et ordines, non quidem animo suo correspondens, sed tamen aliqua ratione gaudium, et venerationem demonstrans honorarium demisse offerunt, et confidunt Suam majestatem cum propria sibi benignitate accepturam.

ARTICULUS 4.

Neo-coronatae Suae majestati reginae apostolicae honorarium offertur.

Felicis coronationis Suae majestatis reginae, suæque profundissimæ observantiæ momentum aliquod edere volentes status et ordines, honorarium Suae majestati reginae apostolicæ demisse offerunt, et supplicant, ut Sua majestas pro benignissimo erga gentem Hungaram animo, commoda regni, intercessione sua promovere dignetur.

mint más hűséges alattvalóink által, bármily állapotban és sorsban legyenek, meg fogjuk tartatni, a mint jelen oklevelünk erejénél fogva azokat elfogadjuk, helyeseljük, jóváhagyjuk és megerősítjük, és megígérjük. A minek hitelül és bizonyoságul ezen levelünket saját kezünkkel aláírtuk, és királyi pecsétünk ráfüggesztésével megerősítettük. Kelt Buda királyi várunkban, szent Iván hava ötödik napján, az ezerhétszázkilenczvenkettedik, országglásunk első esztendejében.

A királyi eskü szövege pedig a következő:

Mi Ferencz, Isten kegyelméből Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Szlavonstb. országok apostoli királya, ausztriai főherczeg stb., mint előbb nevezett Magyarországunk s a hozzá kapcsolt más országok és részek királya, esküszünk az élő Istenre, az ő legszentebb anyjára, szűz Máriára és minden szentekre, hogy Isten egyházait, az egyházi főrendü, országzászlós, mágnás és nemes urakat, a szabad városokat és az összes honlakosokat mentességeikben és szabadságaikban, jogaikban, törvényeikben, kiváltságaikban s régi jó és helyben hagyott szokásaikban megtartandjuk, mindenben igazságot teendünk; néhai András király törvényeit (azonban ugyanazon törvény 31. cikkelye záradékának, mely így kezdődik: Quodsi vero nos etc. azon szavakig: in perpetuum facultatem kizárásával s mellőzésével) megtartandjuk; Magyarországunk határait, és a mik azt bármely jogon vagy czimen illetik, el nem idegenítjük, se meg nem kisebbítendjük; hanem a mennyiben lehet, növeljük és kiterjesztendjük, és mindazt megeselekeszszük, a mit a közjó s minden rendek és az egész Magyarország becsülete s gyarapodása érdekében megtenni hatalmunkban álland. Ugy segítsen minket Isten és minden szentjei.

3. CZIKKELY.

Az ujonnan koronázott királyi felségnek tiszteletdíj ajánlatik föl.

Nemcsak régi szokásnál fogva, hanem Ő szent felsége, a szerencsésen megkoronázott király iránti őszinte hódolattól indittatván a karok és rendek: óhajtásuknak ugyan meg nem felelő, de mégis örömuiket és tiszteletöket valamiképen bizonyító tiszteletdíjat ajánlanak alázatosan föl, s hiszik, hogy azt Ő felsége, vele született jóságával elfogadandja.⁽¹⁾

4. CZIKKELY.

Az ujonnan koronázott felséges apostoli királynénak tiszteletdíj ajánlatik fel.

Ő felsége a királyné szerencsés megkoronáztatásának és a maguk legmélyebb hódolatának valamelyes tanuságát óhajtván adni a karok és rendek, Ő felségének, apostoli királynéjuknak alázattal tiszteletdíjat ajánlanak föl, és esedeznek, hogy Ő felsége, a magyar nemzet iránti kegyes hajlamánál fogva, az ország érdekeit közbenjárásával előmozditani méltóztassék.⁽²⁾

(1) V. ö. 1790: IV., 1867: IV. t. cz.

(2) V. ö. 1713: VI., 1808: I. t. cz.

www.libtool.com. ARTICULUS 5.

De personali regiae majestatis in regno residentia.

Benigna illa Suae majestatis declaratione, quod in medio fidelium statuum et ordinum, durantibus his comitiis morari perquam volupe atefatae majestati Suae fuerit, ac ad firmandam arctiori adhuc vinculo mutuam fiduciam, et amorem, eadem Sua majestas pro sua erga gentem hanc sibi percharam singulari propensione, eo connisura sit, ut in gremium haereditarii hujusce regni sui, in quantum aliarum quoque provinciarum curae admiserint, saepius venire, et diutius in eo commorando ampliora quoque regiae benignitatis suae testimonia edere valeat, idque eo factura sit libentius, quod ipsa etiam Sua majestas regina, acceptis tot in eandem amoris, ac devotionis statuum, et ordinum regni testificationibus, volupe sibi ducat in medio gentis Hungaræ commorari, status et ordines ardentia vota sua, quibus regem suum clementissimum, prout et Suam majestatem reginam, sicuti in cordibus suis, ita etiam in sinu regni hujus constanter praesentem venerari cuperent, cumulata esse cum intimo gaudii sensu agnoscentes, eandem atefatae Suae majestatis declarationem gratissimo, et venerabundo suscipiunt animo.

ARTICULUS 6.

De libera oblatione per regnum facta.

Multiplicibus amoris, et benignitatis testimoniis per Suam majestatem sacratissimam, antequam adhuc haereditarium regni hujus Hungariae thronum conscendisset, editis; faustissimoque regimine non tantum cum fideli legum observatione, sed cum desideriorum quoque praerogatione inchoato, status, et ordines zelo, alacritate, et amore erga Suam majestatem accensi, majorum suorum, qui semper pro regibus jura, libertatesque nationis observantibus, sua, seque libenter consecrarunt, vestigia prementes, pro Suae majestatis securitate ac dignitate tuenda, unanimes voce, et pari fervore facultates suas, imo vitam ipsam obtulerunt. Qua oblatione cum vero, ac generoso animi sensu facta, cum Sua majestas non tantum in amorem, sed in eam quoque fiduciam excitata fuisset, ut praesentes status necessitates in sinum fidelis Hungaræ gentis effunderet, et de bello per Gallicam gentem indicto, atque irruptione hostili in Belgium, haereditariam Suae majestatis provinciam, jam etiam inchoato, status et ordines medio nonnullorum ab ipsis delectorum edoceri fecisset, novo ardore excitati ad auxilia prompte, et efficaciter praestanda, ut provincias alias, plebemque regni, oneribus belli Tarceici attenuatam sublevent, sed imprimis ex amore, et fiducia erga Suam majestatem, sub cautelis legum, et signanter articuli 63. 1741. quinque mille tyrones, modo in postrema statutione usitato statuendos, mille equos, quatuor miliones florenorum obtulerunt, qua oblatione in milite, equis, ac aere parato, aut ejus aequivalente, juxta methodum per status et ordines propositam, a Sua majestate benignissime acceptata, iidem status et ordines decreverunt, ut mille equorum, et quatuor millionum florenorum, a statibus et ordinibus praestandorum, repartitione per deputationem ex comitiis delectam, juramento obstrictam, sub praesidio Suae celsitudinis regiae domini regni palatii consistentem, in comitatus, civitates, et jurisdictiones, conscientiose facta, singulae jurisdictiones quantum ex his auxiliis eidem obvieniens, pariter per deputationem ex gremio suo eligendam, et juramento obstringendam, in eas hominum classes, quae per memoratam regnicolarem deputationem in sensu legum, occasione resolutorum auxiliorum edictarum, designatae sunt, quantocumque subdividant, et omni sollicitudine, atque autoritate jurisdictionibus competente elaborent, ut intra praefixum terminum inominis administraretur. Confidunt status et ordines neminem futurum, qui degenere animo segnissimum in praestando auxilio esset; si tamen contingeret aliquem reperiri, ut a tali per vice-comitem, aut in civitatibus, et districtibus separatas portas habentibus, per concernentem magistratum actore fisco magistratuali citando, omni forma-

www.libtool.com.cn 5. CZIKKELY.

Ő felségének az országban való személyes lakásáról.

Ő felségének azon kegyes nyilatkozata folytán, hogy az országgyűlés tartama alatt hű karai és rendei között való időzése Ő felségére nézve nagyon kellemes volt, és hogy a kölcsönös bizodalomnak és szeretetnek még szorosabb kötelékkel leendő megszilárdítása végett Ő felsége ezen neki igen kedves nemzet iránt érzett kiváló vonzalmánál fogva oda fog törekedni, hogy ez örökös országa kebelébe, a mennyire többi tartományainak gondjai engedik, gyakrabban jöhessen és itt hosszasabban is időzván, királyi kegyének bővebb bizonyítékait is adhassa; és hogy ezt annál örömebb teendi, mivel maga a királyné Ő felsége is, az ország karai és rendei iránta való oly nagy szeretetének s hódolatának tanubizonyosságait szemlélvén, kellemesen érezte magát a magyar nemzet körében: a karok és rendek benső örömmézzel ismervén el lángoló jókívánataik teljesülését, melyekkel legkegyelmesebb királyukat, valamint a felséges királynét sziveikben s egyszersmind országuk kehelében állandóan közöttük látni és tisztelni óhajják, föntnevezett Ő felségének nyilatkozatát hálás és tiszteletteljes lélekkel fogadják.⁽¹⁾

6. CZIKKELY.

Az országosan tett szabad ajánlatról.

A szeretetnek és jóságnak azon sokféle bizonyosságai által, melyeket Ő szent felsége még Magyarország öröklött trónjára lépése előtt tanusított, midőn szerencsés uralkodását nemcsak a törvények hű tiszteletben tartásával, hanem még óhajásaiknak is megelőzésével kezdte meg, Ő felsége iránti buzgóságra, készségre és szeretetre gyuladván a karok és rendek: őseik nyomdokait követve, a kik a nemzet jogait és szabadságait tiszteletben tartó királyokért javaikat és magukat örömezt áldozták föl, Ő felsége bizottsága és védelmére egyetértő szóval és egyenlő lelkesedéssel minden tehetségeket, sőt életüket is följánlították. A mely igaz és nemes lelki érzelemből eredő ajánlat folytán, midőn Ő felsége nemcsak szeretetre, hanem azon bizodalomra is buzdították, hogy az álladalom jelen szorult helyzetét hű magyar nemzete előtt föltárta és a francia nemzet által megizent háboru s a Belgiumba, Ő felsége öröklött tartományába már meg is kezdett ellenséges betörés felől a karokat és rendeket némely közülök kiválasztottak után értesítette: gyors és hathatós segítség nyujtása végett új hévre buzdulván, hogy a többi tartományokon és az országnak a török háboru terhei miatt elgyengült népén segítsenek, de főképen Ő felsége iránti szeretetökből és bizodalomökből, a törvények s jelesül az 1741: 33. cikkely biztosítékai alatt, az utolsó állaskor gyakorolt módon kiállítandó ötezer

ujonezot, ezer lovat, négy millió forintot ajánlottak föl; a mely katonaságban, lóban és készpénzben vagy ennek a karok és rendek által javasolt mód szerinti egyenértékében tett ajánlatot Ő felsége kegyelmesen elfogadván: ugyancsak a karok és rendek elhatározták, hogy a karok és rendek által szolgáltatandó ezer lovat és négy millió forintot egy, a vármegyékből választott s esküvel kötelezett és Ő királyi fenségének, az ország nádorának elnöksége alatt ülésező bizottság a vármegyékre, városokra és törvényhatóságokra lelkiismeretesen elosztván, az egyes törvényhatóságok pedig az ezen segedelemből rájuk eső mennyiséget hasonlóképen a saját kebelökből választandó és esküvel kötelezendő bizottság útján az emberek azon osztályaira, a melyek az említett országos bizottság által az elhatározott segítség alkalmából kiadott törvények értelmében megjelöltek, minél előbb oszszák szét és minden gondnal s a törvényhatóságokat megillető hatalommal igyekezzenek, hogy a kitűzött határidő alatt haladéktalanul végrehajtsák. Remélik a karok és rendek, hogy senki sem lesz, a ki elfajult lélekkel hanyagnak mutatná magát a segedelem szolgáltatásában. Ha mégis találkoznék valaki olyan: rendelik, hogy rajta az alispán, vagy városokban és elkülönzött portákkal bíró kerületekben az illető tisztviselő, a tisztí ügyész mint felperes idézése mellett, minden formaságnak

(1) V. é. 1790: IX. t. cz.

litate, et quibusvis remediis juridicis, signanter etiam appellata, juristiorumque temporibus præscissis, efficaciter executione etiam mediante, una cum expensis desumatur, decernunt, spe alioquin certissima ducti, et plene persuasi de eo, quod Sua majestas benigne declarare dignata est, Suam majestatem summo opere cupere, ut confecta quanto cyus pace, illud etiam tempus, quod nunc belli curia impendere debet, felicitati populorum, et signanter regni hujus commodis promovendis tribuere possit.

ARTICULUS 7.

De studio et usu linguæ Hungaricæ.

Ad propius assequendum articuli 16. 1791. scopum, annuente Sua majestate regia decernunt status et ordines, ut studium linguæ Hungaricæ intra fines regni eiusdem deinceps sit studium ordinarium, ut hac ratione intra certam temporis periodum pedetentim publica munia intra regni limites non nisi tales obtineant, qui penes reliqua rite absoluta studia cognitionem etiam linguæ patriæ professorum testimoniis edocuerint; in partibus autem adnexis maneat studium extraordinarium, exterigenæ tamen, qui condiscendarum bonarum artium causa, ad Hungaricam universitatem, aut academias accedunt, neque in regno hoc sui accomodationem unquam querere intendunt, a necessitate condiscendæ linguæ Hungaricæ dispensentur.

Ad petitum autem illud, ut regium locumtenentiale consilium comitatibus illis, qui Hungarico idiomate suas posituri sunt repræsentationes, in iisdem negotiis hungarice respondeat. Sua majestas sacratissima clementer ordinatura est, ut deputatio in coordinatione consilii locumtenentialis elaboratura deliberet, atque proximis comitiis opinionem Suam referat, qua ratione attactum consilium jurisdictionibus regni Hungariæ ad idem Hungarico idiomate scribentibus, quoad domesticæ intra fines regni determinandæ administrationis partes, juxta principia per altefatam Suam majestatem sacratissimam, medio benignæ resolutionis de 22. Junii ad status et ordines emanatæ expresse defixa, Hungarico idiomate respondere valeat.

ARTICULUS 8.

De effectu articuli 17. et 22. anni 1791. procurando, conferendis item Hungaris commissariatus belli officis.

Demissæ statuum et ordinum propositioni, Sua regia majestas benigne annuendo, declarare dignata est:

§. 1. Altefatam Suam majestatem sacratissimam effectui articuli 17. 1791. quoad Hungaros etiam ad status ministerium applicandos intentam futuram, jamque cancellariam status intimam eam a Sua majestate accepisse inviatio-nem, ut nativis Hungaris semet et altiora servitia, ac negotia cum exteris gerenda, penes eandem formandi occasio præbeatur. adeoque eos, qui necessariis qualitatibus instructi sunt, semet eidem cancellariæ status intimæ sistere debere.

§. 2. Non secus eandem regiam majestatem effectum etiam articuli 22. proximæ diætæ, quo res montanistica cameræ Hungarico-aulicæ ocyus subji-

és bármely törvénykezési orvoslatoknak, jelesül törvényszünet idejében a felebbezésnek is kizárásával, hathatósan végrehajtás utján is a költségekkel együtt megvegye; egyébiránt azonban biztos reménytől vezetettvén és teljesen meggyőződve lévén a felől, a mit Ő felsége is kegyesen kijelenteni méltóztatott, hogy Ő felsége legfőbb vágya a békének minél előbb való helyreálltával azt az időt is, melyet most a háboru gondjaira kell fordítania, népeinek s jelesül az ország jólétének előmozdítására szentelni.⁽¹⁾

7. CZIKKELY.

A magyar nyelv tanításáról és használatáról.

Az 1791: 16. törvényczikkely czéljának gyorsabb elérése végett, Ő királyi felsége helyeslésével határozzák a karok és rendek, hogy a magyar nyelv tanítása ez ország határai között ezentul rendes tantárgy legyen, hogy ily módon bizonyos idő lefolyása alatt lassankint közhivatalt az ország határain belül csak olyanok nyerjenek, a kik egyéb, rendesen elvégzett tanulmányaik mellett a hazai nyelv ismeretét is a tanárok bizonyítványával igazolni tudják. A kapcsolt részekben pedig maradjon rendkívüli tantárgynak. Azok a külföldiek azonban, a kik a közműveltségi tudományok tanulása végett látogatják a magyar egyetemet, vagy az akadémiaikat, és nem szándékoznak valaha ez országban alkalmaztatást nyerni: a magyar nyelv tanulásának kötelezettsége alól mentessenek föl.

Arra a kérelemre nézve pedig, mely szerint a királyi helytartó-tanács azon vármegyéknek, melyek magyar nyelven teendik fölterjesztéseiket, ugyanazon ügyekben magyarul válaszoljon: Ő szent felsége kegyelmesen el fogja rendelni, hogy a helytartó-tanács szervezése dolgában munkálkodó bizottság fontolja meg, és a legközelebbi országgyűlés elé terjeszzen véleményes jelentést az iránt, hogy a helytartó-tanács a hozzá magyarul író magyar törvényhatóságoknak, az ország határain belül folyó helvi közigazgatás teendőit illetőleg, az Ő szent felsége által junius 22-ikéről a karokhoz és rendekhez intézett kegyelmes rendeletében világosan kifejezett elvekhez képest, miképen válaszolhasson magyar nyelven.⁽²⁾

8. CZIKKELY.

Az 1791. évi 17. és 22. cikkely fogamatossítása iránti intézkedésről, valamint arról, hogy a hadbiztossági tisztségek magyarokra ruháztassanak.

Ő királyi felsége kegyesen helyeslven a karok és rendek előterjesztését, kijelenteni méltóztatott:

1. §. Hogy fõnt nevezett Ő szent felsége az 1791: 17. cikkelynek, az államminisztériumba magyarok alkalmazását illetõ rendelkezése fogamatossítására törekedni fog; és hogy már a belsõ államkancellária utasítást is kapott Ő felségétõl, miszerint született magyaroknak nyujtson alkalmat arra, hogy magukat mellette a magasabb szolgálatokra és a külügyek vitelére ki képezzék; minélfogva azok, a kik a szükséges minõsítéssel el vannak látva, jelentkezzenek a belsõ államkancelláriánál!

2. §. Nemkülõnben a közelebbi mult országgyűlés 22. cikkelyének fogamatossításáról is, hogy a bányászati ügyet minél előbb a magyar udvari kama-

(1) V. ö. 1715: VIII., 1790: XIX. és LXV., 1796: II., 1812: I. t. cz.

(2) V. ö. 1790: XVI., 1805: IV., 1807: I., 1836: III. t. cz.

valeat, prævia eorum, quæ ad dictæ legis implementum requiruntur, per concernentia dicasteria repræsentatione procuraturam.

§. 3. Ordinaturam præterea Suam majestatem, ut stipendia montanistica hungarica solis Hungaris imposterum conferantur; ad officia montanistica Hungari cæteris paribus præferentur applicentur, ii porro Hungari, qui per accomodationem extraneorum injuria præteriti essent, re prævie cognita, extraneisque hujusmodi pro ratione emergentium occasionum aliorum transpositis, sui accomodationem pariter consequantur.

§. 4. Ut demum accomodationis etiam Hungarorum ad commissariatus bellicos, cancellariam item bellicam, armorum præfecturam, et minora etiam ab armorum præfectura hungarica dependentia officia, congrua cæteris paribus habeatur ratio, Suam regiam majestatem benigne disposituram esse.

ARTICULUS 9.

De nativis Hungaris ad legiones Hungaricas et confiniarias pro superioribus, ac stabalibus etiam officialibus deligendis, constituendisque legionum proprietariis, ac juventutis militaris in academiis militaribus institutione.

Erga demissam statuum et ordinum propositionem super eo factam, ut in deligendis ad legiones Hungaricas et confiniarias superioribus, ac stabalibus etiam officialibus, constituendisque legionum proprietariis, nativorum Hungarorum præferens ratio habeatur, ac juventus etiam Hungara in academiis militaribus ad servitium militare paretur: Sua majestas sacratissima hæc statuum et ordinum desideria justa esse agnoscendo, una clementer resolvere dignata est, quod licet in Germanicis vice versa legionibus, Hungari in qualitate superiorum ac etiam stabalium officialium actu constituentur, Sua nihilominus majestas de actuali officialium Hungarorum in legionibus tam Hungaricis, quam Germanicis existentium numero requisitam informationem captura, ac dein eam initura sit rationem, ut servata æqua proportione ulterior querulandi ansa tollatur, adeoque nativi Hungari spe ea certa, quod pro meritis suis ad altiores gradus eluctaturi sint, allecti, militiam sequantur, sed et de eo benigne provisura sit, ut Hungarorum etiam militarium officialium filiis, in academiis militaribus se ad militaria servitia formandi occasio, in quantum fieri potuerit, præbeatur.

ARTICULUS 10.

De sublatione cancellariæ Illyricæ, voto item et sessione non-unitorum graeci-ritus episcoporum.

Ad demissum statuum et ordinum postulatum, Sua regia majestas clementer declarare dignata est, se adductum per dominos status et ordines, augustæ condam imperatricis et reginæ apostolicæ Mariæ Theresiæ, aviæ suæ desideratissimæ exemplum, eo in pretio habere, ut hoc absque ea etiam reflexione, quod non-uniti ritus regni accolæ, medio tempore, postquam nempe

rának lehessen alárendelni, gondoskodni fog Ő királyi felsége, megvizsgálván előlegesen az illetékes kormányzások előterjesztését azokra nézve, a mik a mondott törvény végrehajtása tekintetéből szük égesek.

3. §. Elrendelendi továbbá Ő felsége, hogy a magyar bányászati ösztöndíjak ezentul csak magyaroknak adományoztassanak; a bányászati hivatalokra egyenlő minősültségük között első sorban magyarok alkalmaztassanak; továbbá, hogy azon magyarok, a kik idegenek alkalmazása következtében sérelmesen lettek mellőzve, az ügy megvizsgálása után, és ha az ilyen idegenek adandó alkalommal máshová lesznek áthelyezhetők, hasonlóképen alkalmazást nyerjenek.⁽¹⁾

4. §. Az iránt végül, hogy a hadbiztosságokhoz, valamint a hadi kancelláriához, a hadi főkormányzásokhoz és a magyar hadi főkormányzástól függő kisebb hivatalokra is magyarok alkalmazására hasonló képesség mellett megfelelő módon tekintettel legyenek: Ő királyi felsége intézkedni fog.

9. CZIKKEIX.

Hogy a magyar és határörvidéki ezredekhez fő- és törzstisztekül született magyarok választassanak s ezredtulajdonosokul kineveztessenek, valamint a katonai fiatalságnak a katonai akadémiákban való neveléséről.

A karok és rendek az iránt tett alázatos előterjesztésére, mely szerint a magyar és határörvidéki ezredekhez fő- és törzstisztek választásánál, és az ezredtulajdonosok kinevezésénél a született magyarok első sorban vétessenek tekintetbe, és hogy a katonai akadémiákban a magyar ifjuság is képeztesse a hadi szolgálatra: Ő szent felsége a karok és rendek kívánságát jogosnak ismervén el, egyszersmind kegyelmesen elhatározni méltóztatott, hogy ámbár viszont a német ezredekben fő- és törzstiszti minőségben magyarok tényleg alkalmazva vannak, mindazonáltal Ő felsége ugy a magyar, mint a német ezredekben létező katonatisztek tényleges számáról magának a szükséges értesítést bekívánandja, s azután ugy fog intézkedni, hogy a helyes arány főtartásával a panasz további oka megszüntetessék, s annál fogva a született magyarok azon biztos reménytől vonzatva lépjenek a katonai pályára, hogy érdemeikhez képest magasabb fokozatokra fognak eljutni; de arról is kegyesen intézkedni fog, hogy a magyar katonatisztek fainak, a mennyire lehetséges, alkalom nyujtassék magukat a katonai akadémiákban hadi szolgálatra kiképezniök.⁽¹⁾

10. CZIKKELY.

Az illyr kancellária eltörléséről, továbbá a nem-egyesült görög szertartásu püspökök szavazat- és ülésjogáról.

A karok és rendek alázatos kívánatára Ő királyi felsége kegyelmesen kijelenteni méltóztatott, hogy néhai felséges Mária Terézia császárné és apostoli királynőnek, feledhetetlen nagyanyjának, a karok és rendek által fölhozott példáját oly becsben tartja, melynél fogva, nem is tekintve arra, hogy az országnak görög nem-egyesült szertartásu lakosai azon időközben,

(1) E t. czikk elvi jelentősége annak az alkotmányos alapelvnek újabb kijelentésében van, hogy Magyarországon közhivatalt csak magyar honos viselhet. V. ö. 1471: XI., 1439: V., 1790: XVII. és XXII., 1883: I. t. cz. 1. §. jegyzeteikkel. M.

cancellariæ Illyricæ erectio jam decreta erat, jure civitatis lege publica donati fuerint, permota, desiderata a dominis statibus et ordinibus cancellariæ Illyricæ sublationem jam re ipsa decreverit, neque aliud amplius fore reliquum, quam ut mox, ac Sua majestas e diversis quæ suscipienda habet itineribus, feliciter redux, exauditaque propositione, qualiter suppressio hæc absque negotiorum convulsione suscipi valeat, realem ejusdem sublationem ordinare queat.

Ut autem ritus hujus regni accolis, jam alioquin sub præsidio legum constitutis, omni ratione consulatur, atque ii ipsum etiam conditæ de iisdem legis effectum sentiant, justam agnoscere Suam majestatem eam dominorum statuum et ordinum propositionem, ut ex individuis ejusdem ritus nonnulla requisitis qualitatibus instructa, ad cancellariam regiam Hungarico-aulicam, prout et ad consilium regium locumtenentiale applicentur individua, quæ Sua majestas mox subsecuta dictæ cancellariæ sublatione, hunc in finem etiam nominatura est.

Quam clementissimam Suæ majestatis sacratissimæ affiditoriam declarationem, status et ordines cum vero homagialis devotionis, et gratitudinis sensu suscipientes, ne parte etiam ex sua quidpiam desiderari sinerent, in conformitate factæ humillimæ representationis suæ, dicti ritus metropolitæ, et episcopis votum in comitiis jam ex nunc competere declarant, ac una cum benigno Suæ majestatis consensu decernunt, ut de ipsa qualitate voti et sessionis, per deputationem regnicolarem in coordinatione comitorum operaturam, præstetur opinio, in affuturis regni comitiis præscripto modo referenda, et terminanda.

ARTICULUS 11.

De Transylvania, reapplicatione item et reincorporatione comitatum et districtuum ad regnum Hungariæ spectantium.

Siquidem Transylvaniam, veluti ad regni Hungariæ sacram coronam pertinentem, per Suam majestatem qua regem Hungariæ possideri, articulo etiam 18. 1741. disertis verbis recognitum sit, Sua majestas sacratissima factæ eatenus per status et ordines propositioni benigne annuente statuitur, ut meritum arctioris regni hujus cum Transylvania unionis, in regnicolari publico-politica deputatione pertractetur, et affuturis regni comitiis referatur.

Quoad vero desideratam ad effectum præcitati articuli comitatum Kraszna, mediocris Zolnok et Zaránd, item districtus Kővár reincorporationem, atefata Sua majestas dominos Transylvanos in primis, quæ celebrabuntur comitiis, semet auditorum, acceptaque illorum declaratione, benignam suam mentem statibus et ordinibus regni hujus manifestaturam declarare dignata est.

ARTICULUS 12.

De provisione articuli 35. 1791. usque proxime futura regni comitia extendenda.

Erga benignam Suæ majestatis regni provisionem articuli 35. postremæ diætæ, sub positionem decreverunt status et ordines, ut provocatis ibidem cautelis et conditionibus,

miután az illyr kancellária föllállítása elrendeltetett, már a honpolgári joggal köztörvénynél fogva megajándékoztattak, az illyr kancelláriának a karok és rendektől óhajtott eltörlését már tényleg elhatározta volt, és nincs is egyéb hátra, mint hogy Ő felsége, majdan szerencsésen visszatérvén különféle utazásaiból, melyeket tennie kell, s meghallgatván a javaslatot, hogy ez az eltörlés miképen legyen az ügyek összebonyolítása nélkül eszközölhető, tényleges megszüntetését elrendelhesse.

Hogy pedig az ország ezen vallásu, már különben is a törvények óltalma alá helyezett lakosairól minden módon gondoskodva legyen, és hogy ők maguk a róluk alkotott törvény fogamatát érezzék: igazságosnak ismerte el Ő felsége a karok és rendek azon javaslatát, hogy az azon valláshoz tartozó egyének közül valahányan, kik a szükséges minősítéssel bírnak, a magyar királyi udvari kancelláriához, valamint a királyi helytartó-tanácsához is alkalmaztassanak, a kiket Ő felsége mindjárt a nevezett kancelláriának bekövetkezett eltörlése után e végből meg fog nevezni.

Ő szent felségének e fölötte kegyes és biztató nyilatkozatát a karok és rendek az alattvalói hódolat és hála igaz érzésével fogadván, hogy a maguk részéről se hagyjanak fönn semmi kívánni valót, megtett alázatos előterjesztésekkel összhangzásban kijelentik, hogy a nevezett felekezet metropolitáját és püspökeit már mostantól fogva az országgyűlésen szavazat illeti, és Ő felségének kegyes beleegyezésével nyilvánítják, hogy e szavazat- és ülésjog minőségéről az országgyűlés rendezése ügyében kiküldött bizottság adjon véleményt, mely a jövő országgyűlésen megszabott módon előterjesztetvén, tárgyalandó lesz.

11. CZIKKELY.

Erdélyről, valamint a Magyarországot illető vármegyék és kerületek visszacsatolásáról és bekebelezéséről.

Habár az 1741: 18. cikkelyben⁽¹⁾ is határozott szavakkal el van ismerve, hogy Erdélyt Ő felsége, mint a magyar szent koronához tartozó országot, magyar királyi minőségében bírja: mégis a karok és rendek ez iránt tett előterjesztéséhez Ő szent felsége kegyesen hozzájárulván, határoztaik, hogy az országnak Erdélylyel való szorosabb egyesülése érdemét a közpolitikai országos bizottság tárgyalás alá vegye, s arról a jövő országgyűlésen jelentést tegyen.

A mi pedig az imént idézett cikkely foganatosítása végett Kraszna, Közép-Szolnok és Zaránd vármegyék, valamint Kővár vidéke óhajtott visszacsatolását illeti: föntebb nevezett Ő felsége nyilvánítani méltóztatott, hogy az erdélyi urakat a legközelebb tartandó országgyűlésen meghallgatandja és azok nyilatkozatát megkapván, saját kegyelmes határozatát tudatni fogja az ország karaival és rendeivel.

12. CZIKKELY.

Az 1791: 35. cikkelyben tett intézkedésnek kiterjesztéséről a legközelebbi országgyűlésig.

Ő királyi felsége kegyes javaslatához képest, utolsó országgyűlés 35. cikkelyének⁽¹⁾ intézhatózták a karok és rendek, hogy a legközelebb, az ugyanott fölhozott biztosítékok és

(1) L. e. t. cikket jegyzeteivel. Az 1790. évi t. cikkekét majd mint 1790. éveket, majd mint 1791. éveket idézik.

usque proxime celebranda regni comitia extendatur, ac præterea in locum annuarum urbarialium visitationum, pro celeriori et adæquata querelarum urbarialium complanatione, accedente etiam Suæ majestatis consensu, modo provisorio sequentia observentur:

1. Subditus dum et quando querelam quampiam urbarialem habet, in prima instantia, apud dominum nempe suum semet insinuet, et si ibi medalem non obtinet, querelam supremo, vel vice-comiti, aut processuali judici nobilium proponat. Qui

2. Non expectata congregatione, vel sui emissione, meritum querelæ ex incumbente officio parte ab utrinque audita investigare, et si supremo, vel vice-comiti querimonia urbarialis proponitur, hi investigationem talem ordinare teneantur.

3. Investigans magistratualis persona, occasione ipsius investigationis meritum querelæ pro justo et æquo statim amice sopire, et componere satagat; quodsi vero

4. Accommodatio succedere non posset, extunc investigans magistratualis dominum terrestrem ad celebrandam sedem dominalem illicio admoveat, et una

5. Sub proxima congregatione seriem prætractæ investigationis referat, sine eo, ut circa celebrandam sedem dominalem, ipsumque si opus esset, præfigendum terminum, aut si sedis dominalis celebratio intermitteretur, revidendam in sede urbariali causam, et ad utrumque casum ordinandam subditis assistentiam fiscalem, comitatus ulteriora disponere valeat, imo debeat; ac denique

6. Cujusmodi comitatu referendæ investigationes, ipsæque decisiones protocollo pro reliquorum negotiorum improtecollatione deservienti rite inserantur, salvo parti non contentæ intra dominium ad altiora loca modo vigente recurso.

ARTICULUS 13.

De effectu articuli 36. 1791. procurando.

Statibus et ordinibus effectum articuli 36. 1791. demisse sollicitantibus, Sua majestas regia benigne declaravit, nihil magis sibi cordi esse, quam ut iis, qui de rege, et regno benemeriti sunt, condigna tribuantur præmia; eapropter eandem Suam majestatem specialiter ad id reflexuram, ut bona, quæ

in enumeratis per articulum 36. 1791. comitatibus conferentur, ad effectum præcitatæ legis, in proportionatis minoribus corporibus ad excolendum etiam populum, et excitandam industriam benemeritis obveniant; quam Suæ majestatis benignam declarationem, status et ordines grato animo suscipiunt.

ARTICULUS 14.

De aucto in 11. xr. salis pretio in præstitutos fines publicos convertendo.

Ad demissam statuum et ordinum propositionem, Sua regia majestas clementer annuit, ut in quolibet centenario 11. xr. pretii salis augmentum inde a die feliciter aditi per Suam majestatem regiminis, quamdiu persisterit, in hos præcise, pro quibus auctio salis pretii facta est, convertatur fines; adeoque cameræ suæ Hungaricæ aulicæ in mandatis datura est Sua majestas sacratissima, ut conflandam exinde summam, cum fine singuli anni consilio regio locumententiale remonstret, quod dein locumententiale regium consilium suas altifatæ Suæ regie majestati facturum est remonstraciones, quibus acceptis, eadem Sua majestas de fundo hoc, qualiter in præindicatum scopum convertendo, suam editura est resolutionem.

ARTICULUS 15.

De effectu articuli 39. 1791. procurando.

Curia regia Pestinum effective jam translata, circa reliquorum etiam dicasteriorum eorum transpositionem per status et ordines, ad effectum articuli 39. 1791. expetitam, Sua majestas sacratissima declarare dignata est, altifatam Suam majestatem, ut primum id, spectatis omnibus adjunctis, e re esse viderit, ad mentem ejusdem articuli, tam circa sumptus ad id necessarios, quam et media civitati Budensi, in casum translocationis dicasteriorum subveniendi, facta sibi demissa propositione, benigne suam resolutionem edituram esse.

ARTICULUS 16.

De celeriori justitiæ administratione.

Ut interea etiam, donec juxta articulum 67. 1791. systematica regnicolaris deputatio, de judiciis, et justitiæ administratione opus suum proposuerit, et desuper communi Suæ maje-

öltételek alatt, a legközelebb tartandó országgyűlésig hosszabbították meg és azonkívül az évenkénti urbéri vizsgálatok helyett, az urbéri panaszok gyorsabb és megfelelő kiegyenlítése végett, Ő felsége jóváhagyásával is, ideiglenesen a következők tartassanak szem előtt:

1. A jobbágy, ha és mikor valamely urbéri panasza van, első folyamodásban földesuránál jelentkezék s ha ott orvoslást nem nyer, panaszát a fő- vagy alispán, vagy a törvénykező szolgabíró elé terjeszse;

2. A ki, nem várván be a közgyűlést, még a helyszínrre való kiszállás utján is mind a két felet meghallgatván, hivatalos kötelességéből folyólag tartozik a panasz érdemét megvizsgálni; ha pedig a fő- vagy alispánnál adatik be az urbéri panasz, ezek tartoznak ilyen vizsgálatot elrendelni.

3. A nyomozó hatósági személy igyekezzék a panasz érdemét mindjárt a vizsgálat alkalmával igazság és méltányosság szerint barátságosan kiegyenlíteni és elintézni.

4. Hogy ha pedig a kibékítés nem sikerülhetne, akkor a vizsgáló tisztviselő azonnal intse a földesurat uri-szék tartására s egyzersmind

5. A legközelebbi közgyűlésen a teljesített vizsgálat sorát terjeszse elő azon czélból, hogy a vármegye az uri-szék megtartására s ha szükséges magának a határidőnek kitűzésére nézve, vagy ha az uri-szék tartása elmulasztatnék, az ügynek az urbéri széken leendő megvizsgálása s mind a két esetben a jobbágyok mellé ügyészi segítség kirendelése végett a továbbiakat elrendelhesse, sőt elrendelni tartozzék is.

6. A vármegyének bejelentendő mindenféle vizsgálatok és maguk a határozatok is, a többi ügyek bevezetésére szolgáló jegyzőkönyvbe a maga módja szerint beiktattassanak, érintetlen maradván a meg nem elégedő felek birtokon belül a szokott módon a felsőbb helyekre való folyamodás joga.

13. CZIKKELY.

Az 1791: 36. cikkely fogatosításának szorgalmazásáról.

Ő királyi felsége kegyelmesen kijelentette az 1791: 36. cikkely⁽¹⁾ fogatosítását szorgalmazó karoknak és rendeknek, hogy neki mi sem fekszik inkább szívéen, mint hogy azoknak, a kik a király és ország iránt érdemesítették magukat, illendő jutalom adassék; minélfogva Ő felsége különösen ügyelni fog arra, hogy az 1791: 36. cikkelyben fölsorolt vármegyékben adományozandó jószágok, az idézett tör-

vény végrehajtásaképen, arányos kisebb tesztekre osztva, a népműveltség emelése és az ipar előmozdítása végett is, jól érdemesült egyéneknek jussanak; a mely kegyes nyilatkozatát Ő felségének hálás szívvel fogadják a karok és rendek.

14. CZIKKELY.

Hogy a sónak 11 krajczárral emelt ára a meghatározott közszélokra fordíttassék.

A karok és rendek alázatos előterjesztésére kegyelmesen beleegyezik Ő királyi felsége, hogy a só mázsánként 11 krajczárral emelt árának többlete, Ő felsége szerencsés trónralépése napjától kezdve mindaddig, a míg érvényben álland, határozottan azon czélokra fordíttassék, melyekért a só árának emelése történt; minélfogva magyar udvari kamarájának rendeletbe adandja Ő szent felsége, hogy az ebből összegyűlendő összeget minden év végével mutassa be a királyi helytartó tanácsnál, s a királyi helytartó-tanács majdan Ő felségének megegyezni a maga jelentését, melynek vétele után Ő felsége határozatot hozand ezen alapról, hogy a kijelölt czéla miképen fordíttassék.⁽²⁾

15. CZIKKELY.

Az 1791: 39. cikkely fogatosításának szorgalmazásáról.

A királyi Curia már tényleg át lévén helyezve Pestre, a többi kormányzéseknek is az 1791: 39. cikkely⁽¹⁾ végrehajtásaképen a karok és rendek által kérelmezett ugyanoda áthelyezését illetőleg Ő szent felsége nyilvánítani méltóztatott, hogy mihelyt nevezett Ő felsége minden körülmény megfontolásával helyesnek látandja, az eléje terjesztendő alázatos javaslat alapján s azon törvénycikkely értelmében, úgy a szükséges költségekre, mint a kormányzések áthelyezésének esetében a Buda városnak nyujtandó sedelelem eszközeire nézve is, határozatát kegyelmesen meg fogja hozni.

16. CZIKKELY.

Az igazságszolgáltatás gyorsításáról.

Hogy azonközben is, mig az 1791: 67. cikkely szerint a rendszeres országos bizottság a bíróságokról és a jogszolgáltatásról munkálatát előterjesztendi és a felől Ő szent

(1) L. e. t. cikket jegyzeteivel.

(2) V. ö. 1741: XXXIV., 1790: XX., 1802: III. t. cz.

statis sacratissima, et statuum ac ordinum consensu fuerit constitutum, celerior justitiæ administratio adjuvetur, annuente Sua majestate sacratissima, status et ordines decreverunt.

1. Tabula septemviralis in iisdem terminis, uti tabula regia, excepto post-paschali, ad causas judicandas considerat.

2. Sub comitiis causæ liquidi debiti, violentiales, repositoriæ, fisci magistratualis, velut celeriozem medelam postulantes, in partibus coram iudicibus legalibus, aut si eos ablegari contingat, coram surrogandis, sub diæta in consuetis iudiciorum terminis inchoari, et citra reflexoriam citationem continuari, ac pro re nata decidi possint. In civitatibus autem sub diæta in terminis legalibus indiscriminata iustitia administratur.

3. Ultra quatuor protonotarios Sua majestas sacratissima denominare dignabitur quatuor referentes assessores, e modernis ad tabulam regiam iudicariam constitutis assessoribus, parum cum protonotariis personalis præsentia regis locumtenentis activitatem habituros.

4. Articuli 38. 1723. et 1729. nec non 43. 1729. dispositio exacte tam per iudices, quam per advocatos observetur, et ideo nec ultra tres exceptiones facere, nec eas repetere liceat, in exceptionibus ultra triplicem, in merito ultra quadruplicem inducere non admittatur et generatim advocati a prolixis, verbosis, inanibus allegationibus absterneant, ac per iudices cohibeantur, non nisi binæ prohibita pro toto causæ de cursu, huc intellecta collective repulsione, oppositione, novo tam actori, quam in causam attracto permittantur.

5. Mutatione in officio causarum regalium directoris eveniente, successoris evocatio necessaria non sit.

6. Ad tollendum oppositionum abusum, qui in merito, et danda oppositionis ratione defecerit, præter pœnam legalem, et expensas, in fructibus a tempore interpositæ oppositionis computandis convineatur, in quo ut vicissim injuria succumbentis præcaveatur, si in foris altioribus sententiam reformari contingat, reexecutio pariter cum fructibus, et expensis decernatur.

7. Executiones sententiarum etiam in iurisdictione fieri possint.

8. Procuratores et plenipotentiarios, etiam coram iudice nobilium cum iuratore, erga

relationem comitatus præstandam, constituere liceat.

ARTICULUS 17.

De qualiter effectuantis sententiis campessoralium iudiciorum, et fororum hæreditariarum provincialium, quibus se quis sponte subiecit.

Iustitia, et mutuo inter nationes, ac provincias commercio, quod sine securitate crediti subsistere nequit, exigente, ut sua contractibus legitime initis fides constet, et eorundem executio auctoritate iudiciaria procuretur: interea etiam, donec uberior per leges fiat provisio, status et ordines, erga benignam Suæ majestatis sacratissimæ propositionem decreverunt, ut tam illi, qui in commercio, et quæstus gratia cambiales literas edunt, et contractus ineunt, se directe iudiciis cambialibus hæreditariarum provincialium subiectes, aut solutionem in certo quopiam loco hæreditariarum provincialium præstandam præcise obligaverint, vel societatem quæstus cum mercatoribus hæreditariarum provincialium ad iudicium cambiale pertinentibus fecerint, quam et illi, qui etiam simplex tantum mutuum cum renunciatione fori proprii, et alieni recognitione contrahunt, iudicio fori illius, quod sibi in obligatione expresse delegerunt, stare, et iudicia regni hujus Hungariæ, partiumque adnexarum sententias, contra ita semet obligantes latis, erga compassuales literas medio cancellariæ regis Hungarico-aulicæ expediendas exequi teneantur.

Ut tamen sicut una ex parte securitati creditorum prospicitur, ita alia ex parte fraudes præcaveantur, et iuri tertii consulatur, constituere visum est:

§. 1. Ut id obtineat tantum in obligationibus, quæ legitime, et per tales, qui activitate semet obligandi polleant, extradatæ sunt; proinde pupillorum, minorennium, sub patria potestate positorum, qui nihil adhuc proprietatis habent, obligationes vim hanc nullo unquam tempore habebunt.

2. Jus tertii in sensu legum patriarum saluum sit, et si occasione executionis jus tale cum fundamento insinuat, aut illegitimitas obligatorum prætensa fuerit, triumphans, et executionem peragi curans extraneus coram exequente iudice peracta prævie executione, cautionem fundi præstare et obligationem assumere teneatur, quod in casum coram iudicio procedente edocendæ nullitatis obligationis, aut comprobandi coram legalibus regni iudiciis juris alieni, vel prioritatis, seu ex ætate obligatorum, sive ex intabula-

felségének és a karoknak s rendeknek közös egyetértésével megállapodás létesülend, az igazságszolgáltatás gyorsítása elősegíttessék, Ő felsége jóváhagyásával határozták a karok és rendek:

1. Hogy a hétszemélyes tábla ugyanazon törvénykezési szakokban üljön össze a perekben való bíraskodás végett, mint a királyi tábla; kivéve a husvétutáni törvényszakot.

2. Hogy a világos adóssági, az erőszakoskodási, visszahelyezési és a tisztí-ügyészi pereket, mint a melyek gyorsabb orvoslást kívánnak, a törvényes bírák előtt, vagy ha azok követségben volnának, a helyökbe rendelték előtt, országgyűlés alatt is a szokott törvénykezési szakokban, megkezdeni, emlékeztető idézés nélkül folytatni és a körülményekhez képest eldönteni lehessen. Városokban pedig országgyűlés alatt a törvényes bíraskodási időszakokban különbség nélkül szolgáltatassék igazság.

3. A négy ítélő-mesteren kívül Ő szent felsége négy előadó ülnököt méltóztatik kinevezni a királyi ítélőtáblánál alkalmazott mostani ülnökök közül, a kik a királyi személynői ítélő-mesterrel egyenlő hatáskört nyrendenek.

4. Az 1723. és 1729: 38., nemkülönbén az 1729: 43. cikkelynek rendelkezése ugy a bírák, mint az ügyvédek által pontosan megtartassék s ennélfogva három kifogásnál többet tenni vagy azokat ismételni ne legyen szabad; kifogásokban a harmadik érdemben pedig a negyedik szóváltáson túl menni ne engedessék meg s általában tartózkodjanak az ügyvédek s tiltassanak el a bírák által a hosszadalmas, bőbeszédű, üres feleslegtelésektől s az egész pör lefolyása alatt, együtt ide értve a visszauzást, ellenállást, újítást, sem a föl-, sem az alperesnek ne engedessék több két-két pertilalomnál.

5. Változás állván be a királyi ügyek igazgatójának hivatalában, utódának törvénybe hívása ne legyen szükséges.

6. Az ellenállásokkal való visszaelés megszüntetése végett, a ki érdemben vagy ellenállása okának megadásában vesztesék lesz: a törvényes büntetésen és a költségek megtérítésén kívül a közbevetett ellenállás idejétől számítható hasznokban marasztaltassék el; de hogy viszont a pörvesztésen eshető méltatlanságnak eleje véttessék, ha a felsőbb bíróságok előtt az ítéletet megigazítani sikerülend: akkor a visszvégrehajtás szintén a hasznokkal és költségekkel együtt ítéltessek meg.

7. Az ítéleteket törvényszünetek alatt is lehessen végrehajtani.

8. Ügyvédet és meghatalmazottat vallani a szolgabíró és esküdt előtt is, a vármegyére teendő jelentés mellett, szabad legyen.

17. CZIKKELY.

Hogyan lehessen az örökös tartományok váltó-törvényszékeinek s bíróságainak ítéleteit, melyeknek valaki magát önként alá vetette, végrehajtani?

Az igazság és a nemzetek s országok közti kereskedés, mely a hitel biztonsága nélkül nem állhat fön, kívánván, hogy a törvényesen megkötött szerződések teljesíttessenek és azoknak bírói hatalommal való végrehajtásáról gondoskodva legyen: addig is, míg törvények által hathatósabb intézkedés léteznék, Ő szent felsége kegyes előterjesztéséhez képest elhatározta a karok és rendek, hogy valamint azok, a kik kereskedésben és nyereszkesedés okából váltólevelet adnak ki és szerződést kötnek, magukat egyenesen az örökös tartományok váltó-bíróságainak vetvén alá, vagy pénzfizetés teljesítésére az örökös tartományok valamely helyén határozottan kötelezték magukat, vagy az örökös tartományoknak a váltó-bíróság alá tartozó kereskedőivel nyereszkesedő társaságot kötöttek, ugy azok is, a kik saját bírói illetőségökről való lemondás és az idegennek elismerése mellett csak egyszerű kölcsönt kötnek, azon bíróság ítéletét, melyet maguknak a kötelezvényben kifejezetten választottak, elfogadni; Magyarország és a hozzá kapcsolt részek törvényszékei pedig a magukat ilyenképen kötelezők ellen hozott és átküldő-level mellett a magyar királyi udvari kancellária útján kiadandó ítéleteket végrehajtani tartozzanak.

De hogy valamint egyrészt a hitelezők biztonságáról intézkedés létezik, ugy másrészt a csalásoknak eleje véttessék és harmadik személyek joga is meg legyen óva, jönnek látszott elrendelni:

1. Hogy csak azon szerződések tekintendők jogerősöknek, melyek törvényesen és olyanok által kötettek, a kik cselekvő képességgel bírnak magukat elkötelezni; minélfogva a gyámoltak, kiskorúak, atyai hatalom alatt állók kötelezvényei, a kiknek még semmi tulajdonuk nincs, ezen jogerővel soha nem lesznek fölrüházva.

2. Harmadik személyek joga a hazai törvények értelmében érintetlen legyen; és ha ilyen jog a végrehajtás alkalmával alaposan jelentetett be, vagy a kötelező-level törvénytelensége állítatott, akkor a győztes és a végrehajtást sürgető külföldi a végrehajtó bíró előtt előlegesen biztosítékot adni és kötelezettséget vállalni tartozzék arra nézve, hogy a kötelezvénynek az eljáró bíróság előtt kimutandó semmissége esetében, vagy ha az ország törvényes bíróságai előtt harmadik személy joga vagy elsősége akár a kötelező-level kelteknél idejéből, akár a betáblázásból, akár a

tione, seu ex ipsa rei natura promanantis satisfactorius sit www.libtool.com.cn

3. Executio in bonis immobilibus peragenda pignus tantum judicium sapiat, ita ut bona nobilitaria quandocumque, fundi vero civiles intra annum et diem relui possint.

4. Oppositio quoque locum habeat, si opponens coram exequente iudice errorem vel in re vel in persona edocere possit.

5. Ut de movenda lite constare valeat, et ne quis forte penes fictas obligationes coram foro externo impelitus periculum substantiæ suæ subeat, evocatio ad fora concernentia hæreditariarum provinciarum facienda, cum præfixione competentis termini, per decretum

cancellariæ regiæ Hungarico-aulicæ ad comitatum, in quo debitor residet, directum notificetur, eidem non expectata generali congregatione exhibendum. Vicissim Sua majestas sacratissima benigne dispositura est, ut interea etiam, donec iudicium cambiale et hic erectum fuerit, dum aliarum hæreditariarum ditionum accolæ quidpiam in Hungaria emunt, et solutionem pariter in Hungaria pollicentur, aut alia ratione directe foro alicui Hungarico nunc existenti vel dehinc erigendo se subji-cient, parata et prompta sententiarum per iudicium Hungaricum ferendarum executio a iudiciis aliarum hæreditariarum provinciarum procuratur.

ARTICULUS 18.

De effectu infrascriptorum articulorum, relate ad regna Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae in diæta anni 1791. conditorum procurando.

Erga demissam statuum et ordinum propositionem, Sua majestas sacratissima benigne declarare dignata est, individuis præfatorum regnorum jam hæctenus quoque ad dicasteria applicitis, semet ad effectum articuli 58. 1791. benigne curaturam, ut emergentibus vacantiis individua eorundem regnorum signanter ad officia etiam subalterna applicentur.

Modernis autem bellicis circumstantiis ne-tiquam admittentibus, ut commissio relate ad petitam plagæ inter viam Carolinam et Josephinam sita, incorporationem nunc statim exmittatur, mutatis subinde rerum adjunctis circa procurandam articuli 62. 1791. effectuationem, necessarias dispositiones se illico facturam.

Non secus commissionem pro incorporatione generalatus Varasdinensis et oppidi Czirkveno,

ad statum privilegiale repositione ad effectum articuli 63. 1791. suo tempore exmittendam, ubi subversantes pares circumstantiæ admiserint, sibi curæ futuram.

Circa desumptam demum huedum in ob-versum articuli 64. 1791. in confiniis militari-bus a nobilibus et civibus taxam, semet capta prævie adæquata informatione, effectum ejusdem 64. articuli quo ocyus benigne pro-curaturam.

ARTICULUS 19.

De metarum regni rectificatione.

Ad procurandum articuli 68. novissimæ diætae celeriore effectum, annuente etiam Sua regia majestate statutum est, ut commissarii pro rectificandis limitibus regni in postrema diæta denominati, finitis his comitiis ad inchoandum et terminandum commissum

sibi negotium illico semet accingere teneantur, et ut ex parte etiam vicinarum hæreditariarum provinciarum et status militaris idem fiat, Sua majestas sacratissima quo ocyus clementer dispositura est.

ARTICULUS 20.

Comes Franciscus et Josephus a Colloredo in Hungarum cooptatur.

Status et ordines diætaliter congregati, non modo conspicuis virtutibus, singularibusque animi dotibus, quæ in comite Francisco a Colloredo aurei

dolog természetéből bebizonyíthatólag kitűnik, elégtételt fog szolgáltatni.

3. Az ingatlan jóságokban foganatosítandó végrehajtás csak zálog erejével birjon, úgy hogy a nemesi javakat bármikor, a polgári telkeket pedig egy év és egy nap alatt vissza lehessen váltani.

4. Ellenállásnak is legyen helye, ha az ellenálló akár a dologban, akár a személyben való tévedést be tudja bizonyítani.

5. Hogy a per indítását meg lehessen tudni s nehogy valaki talán költött kötelezettség alapján külföldi bíróság előtt megtámadtatván vagyoni értéke veszedelemben forogjon: az örökös tartományok illető bíróságai elő teendő idézés, megfelelő határidő kitűzése mellett, a

magyar királyi udvari kancelláriának azon megyéhez, hol az adós lakik, intézett rendeletével adassék tudtára, mely neki a közgyűlés bevétele nélkül lesz kézbesítendő. Viszont Ő szent felsége kegyelmesen intézkedni fog, hogy addig is, míg váltótörvényszék itt is állíthatni fog, midőn többi örökös országainak lakosai valamit Magyarországon vásárolnak és a fizetést szintén Magyarországon ígérik, vagy egyébként magukat valamely most létező vagy ezután fölláthatandó magyar bíróságnak egyenesen alávetik, a magyar bíróság által hozandó ítéleteknek készséges és pontos végrehajtásáról a többi örökös tartományok törvényszékei gondoskodjanak.⁽¹⁾

18. CZIKKELY.

Az 1791. évi országgyűlésen Dalmát-, Horvát-, Szlavonországokra vonatkozólag alkotott, alább említett törvényczikkelyek végrehajtásának szorgalmazásáról.

A karok és rendek alázatos előterjesztésére Ő szent felsége kegyelmesen kijelenteni méltóztatott, miszerint a nevezett országok fiai már eddig is alkalmaztatván a kormányzéseknek, az 1791: 58. cikkely foganatosításaképen kegyesen gondoskodni fog, hogy üresedések adván elő magukat, azon országokbeli egyének, jelesül az alantas hivatali állásokon is, alkalmaztassanak.⁽²⁾

A mostani háborús viszonyok pedig egyáltalán nem engedvén, hogy a Károly- és József-út közötti területnek kért bekebelezése ügyében eljáró bizottság most mindjárt ki- küldessék: ha majd a körülmények változnak, az 1791: 62. cikkely foganatosítására is azonnal megteendi a szükséges intézkedéseket.

Nemkülönbön gondja leendő arra is, mihelyt a fönforgó hasonló körülmények megengedik, hogy a varasdi hadparancsnokság bekebelezése

és Czirkveno városnak kiváltságos állásába való visszahelyezése tárgyában, az 1791: 63. cikkely szerint, a maga idejében bizottság küldessék ki.

Végül a katonai határőrvidéken a nemesektől és a polgároktól az 1791: 64. cikkely ellenére mindeddig szedetni szokott díjakra nézve, előlegetesen megkapván a kellő értesítést, a mondott 64. cikkely végrehajtásáról minél előbb kegyesen gondoskodni fog.

19. CZIKKELY.

Az ország határainak megigazításáról.

Az utolsó országgyűlés 68. cikkelye gyorsabb foganatosítása tekintetéből, Ő kir. felsége jóváhagyásával is, határozatott, hogy az ország határainak megigazítására az utóbbi országgyűlésen kinevezett biztosok, ezen országgyűlés végével a rájuk bízott ügynek

azonnal való megkezdéséhez és befejezéséhez lássanak hozzá, és hogy a szomszéd örökös tartományok és a katonai rend részéről is ugyanaz történjék: Ő szent felsége minél hamarabb kegyelmesen intézkedni fog.

20. CZIKKELY.

Gróf Colloredo Ferencz és József magyar honfiúvá fogadtatik.

Az országgyűlésileg összegyűlt karok és rendek nemcsak azon kitünő erényektől és kiváló lelki tulajdonoktól indítva, melyekkel Colloredo

⁽¹⁾ V. ö. 1840: XV. t. cz. II. R. 192., 193. §§.

⁽²⁾ V. ö. 1868: XXX. t. cz. 46. §.

velleris equite, sacræ regię apostolicæ majestatis actuali intimo status consiliario, et cabineti regii, ac conferentiarum ministro, ultra vetustissimi generis sui claritatem elucet, excitati, sed insuper animo revolventes, quod his ipsis virtutibus eam augustæ aulæ fiduciam emeruerit, ut in partem curarum educationis Suæ majestatis regio-apostolicæ modo feliciter regnantis vocaretur, quo iidem status et ordines novo iterum isthoc documento, suæ in dominum ac regem suum clementissimum devotionis, et nunquam intermorituræ gratitudinis sensa palam faciant : supra memoratum comitem Franciscum a Colloredo, ejusdemque hæredes, ac successores benevole, ac solo gratificandi studio absque ulla taxæ solutione, erga deponendum norma legibus præscripta juramentum, inter indigenas regni hujus, accedente consensu benignaque approbatione sacræ regię majestatis cooptarunt ; certissima spe freti, eundem comitem Franciscum a Colloredo pro suo in gentem Hungarum testato studio non utilem modo patriæ civem, verum etiam indefessum ac efficacem ejusdem commodorum promotorem futurum ; ut porro isthæc statuum et ordinum benevolentię significatio latius pertineat, comitem quoque Josephum a Colloredo sacræ regię apostolicæ majestatis camerarium et actualem intimum status consiliarium, præfati comitis Francisci a Colloredo fratrem, statibusque et ordinibus supplicentem, habita meritorum etiam comitis Francisci a Colloredo ratione, pariter inter indigenas regni hujus, relaxata legali taxa, cumque obligatione præstandi juramenti receperunt.

ARTICULUS 21.

Comes Carolus a Pellegrini, Ernestus l. b. a Blankenstein, Christophorus l. b. a Vallisch, Christophorus a Blainville, Petrus l. b. a Boltza, inter indigenas recipiuntur.

Fortitudinis bellicæ sua semper apud gentem Hungarum constare præmia status et ordines regni hac etiam occasione testaturi, erga factam eatenus apud status et ordines supplicationem comitem Carolum a Pellegrini, sacræ regię apostolicæ majestatis camerarium et actualem intimum status consiliarium, insignis ordinis militaris regio Theresiani magnæ crucis equitem, generalem campi mareschallum, unius legionis pedestris ordinis colonellum, et rei militaris architectonicæ generalem directorem, qui præter alia virtutis militaris longa annorum serie edita specimina, in celeberrima præsidii Belgradensis anno 1789. suscepta et gloriosissime confecta expugnatione, insigni ad rem feliciter gerendam adjumento erat ; ac per eum comitem quoque Josephum a Pellegrini, præattacti campi mareschalli ex fratre nepotem, citra ullam taxæ depensionem ; Ernestum item l. b. a Blankenstein, sacræ regię apostolicæ majestatis camerarium, generalis campi mareschalli locumtenentem, et unius legionis equestris ordinis Hungarici proprietarium colonellum, tam septennali Borussico, quam proximo adversus portam Ottomanicam suscepto bello, pluriumque fortalitorum expugnatione strenuam operam navantem, et equestri Hungaricæ legioni præfectum, in defectu autem legitimorum ipsius hæredum, ejusdem quoque ex fratre Joanne Georgio progenitos nepotes, Henricum et Ernestum l. b. a Blankenstein, non secus Christophorum l. b. a Vallisch, insignis ordinis militaris regio Theresiani equitem et generalis campi mareschalli locumtenentem, cum in prioribus bellis insignibus dexteritatis militaris exemplis conspicuum, tum in postremo Turcico

Ferencz gróf, aranygyapjas vitéz, az apostoli királyi szent felség valóságos belső titkos tanácsosa, a királyi kabinet és tanács minisztere, ősrégi nemzetiségének hírére felül tündöklő, hanem ezenkívül megfontolván azt is, hogy ezen erényei által a magas udvar bizodalmit annyira kiérdemelte, hogy a most szerencsésen uralkodó apostoli király Ő felségének nevelésére hivatott meg: azért a karok és rendek ez által is legkegyelmesebb királyuk és uruk iránti hódolatuk és soha el nem muló hálájuk érzelmeinek ismét újabb bizonyosságát óhajtván adni, a főt említett Colloredo Ferencz grótot s örökösait és utódait jóakarattukból s csupán csak kedveskedési szándékból, minden díj fizetése nélkül, a törvényeknek megfelelő alakban leteendő eskü mellett, az ország hazafiai közé, Ő királyi szent felsége beleegyezésének s kegyes jóváhagyásának hozzájárulásával, fölvtették; biztosan remélvén, hogy a nevezett Colloredo Ferencz gróf a magyar nemzet iránt tanusított vonzalmához képest, a hazának nemcsak hasznos polgára, hanem érdekeinek fárdatatlan és hathatós előmozdítója is leend. Hogy továbbá a karok és rendek ezen jóakarátának jelentősége szélesebbre is kiterjedjen: Colloredo József grótot is, az apostoli királyi szent felség kamarását és valóságos belső titkos tanácsosát, az előbb említett gróf Colloredo Ferencz testvérét, ki ezért a karokhoz és rendekhez folyamodott, Colloredo Ferencz gróf érdemeire való tekintettel is, az ország honfiai közé, a törvényes díj elengedése és az eskütétel kötelezettsége mellett, hasonlóképen fölvtették.

21. CZIKKEL

Gróf Pellegrini Károly, báró Blankenstein Ernő, báró Wallisch Kristóf, Blainville Kristóf, báró Bolza Péter a honfiak közé fölvetetnek.

Az ország karai és rendei ezuttal is tanusítandók, hogy a hadi vitézség mindenkor megtalálja jutalmát a magyar nemzetnél, a karok és rendek előtt ez iránt tett kérelmekhöz képest gróf Pellegrini Károlyt,⁽¹⁾ az apostoli királyi szent felség kamarását és valóságos belső titkos tanácsosát, a Terézia királyi jeles katonai rend nagykeresztes vitézét, tábornagyot, egy gyalog katonai ezred tulajdonosát és a katonai építési ügy főgazgatóját, a ki katonai vitézségének évek hosszú során át tanusított egyéb érdemein kívül a belgrádi várnak 1789. évben megkezdett és dicsőségesen végrehajtott híres ostrománál jeles segítséggel járult a hadjárat szerencsés sikeréhez, valamint általa Pellegrini József grótot is, a főtnebb nevezett tábornagy unokaöcsesét, minden díj letétele nélkül; továbbá báró Blankenstein Ernőt,⁽¹⁾ az apostoli királyi szent felség kamarását, altábornagyot, egy magyar lovas-ezred tulajdonosát, a ki ugy a hét éves porosz, mint a legközelebb az ottomán porta ellen viselt háboruban, több erősség megvívásánál derekasan viselte magát, és egy magyar lovas-ezred parancsnoka volt, törvényes örökösei pedig nem lévén, testvérétől: János Györgytől származott unokaöcsesét is, báró Blankenstein Henriket és Ernőt; nemkülönbén báró Wallisch Kristófot, a Terézia királyi jeles katonai rend vitézét és altábornagyot, a ki ugy az előbbi háborukban

(1) E család örökös főrendiházi tagsági jogáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §. II. p.

M.

Croatiae regnum adversus iteratos hostiles insultus validamque bassæ Scutariensis manum tutantem; Christophorum dein a Blainville, generalem campi vigiliarum præfectum, veteranum æque militem, et per conjugium quoque cum Hungara inritum arctiore jam vinculo nationi illigatum, erga soliti juramenti depositionem; Petrum vero l. b. de Boltza, incl. militaris regio Theresiani ordinis equitem, ac legionis velitum altissimum Suæ majestatis nomen gerentis colonelli locumtenentem, strenue in bello Turcico depugnantem, juramento coram cancellaria regia Hungarica aulica per eum effective jam præstito, omnes erga dimidiæ taxæ persolutionem in cætum et consortium reliquorum Hungariæ civium accedente consensu benignaque approbatione Suæ regni majestatis receperunt.

ARTICULUS 22.

Vilhelmus sacri Romani imperii comes de Sickingen, comes Camillus a Lamberti, Albertus et Adolphus Mayer, Joannes Baptista de Schloisnigg, Josephus liber baro Püchler; liberi item barones Sigismundas, Antonius, Franciscus, Ludovicus omnes Gabelkhoven, pro indigenis declarantur, ac libero baroni Josepho Brudern, generali campi vigiliarum præfecto, dimidia indigenatus taxa relaxatur.

Joanne Ferdinando, libero barone olim de Sickingen, Wilhelmi sacri Romani imperii comitis de Sickingen, ordinis Melitensis equitis, S. regni apostolicæ majestatis actualis intimi status consilarii avo, diplomati, quod frater ejusdem Damianus Joannes Philippus baro de Sickingen pro se fratribusque suis anno adhuc 1711. die 10. Martii impetraverat, inserto, status quoque et ordines diætaliter congregati, erga supplicationem ea propter sibi factam. antememoratum Vilhelmum sacri Romani imperii comitem de Sickingen, præscripti Joannis Ferdinandi l. b. olim de Sickingen nepotem, ea tamen lege ut tam defixam indigenatus taxam, quam juramentum, quod supradictus ejusdem olim avus ipse in persona haud nuncupavit, præscripta legali formâ deponere teneatur, inarticulandum decreverunt; comitis porro Camilli a Lamberti S. regni apostolicæ majestatis camerarii et generalis campi vigiliarum præfecti, qui ob conspicuas dotes suas lateri Suæ majestatis sacratissimæ pluribus annis adesse meruit: Alberti item et Adolphi amborum sacri Romani imperii equitum de Mayer fratrum, prioris consilarii aulici et regii arcani solutorii officii magistri, alterius autem æque consilarii aulici et dapiferi regii: non secus Joannis Baptistæ de Schloisnigg, S. regni apostolicæ majestatis consilarii aulici et cabineti regii secretarii intimi, peculiari de gente Hungara bene merendi studio, insignibusque meritis in considerationem sumptis, accedente cumprimis benigna Suæ celsitudinis regni domini regni palatini pro iisdem commendatione, citra depensionem ullius taxæ, erga nihilominus juramenti depositionem, in numerum indigenarum cooptarunt; attentis dein meritis baronis olim Caroli Josephi Püchler, consilarii aulici et regii cabineti secretarii intimi, ac peculiari quo nationem Hungaram colebat affectu, diploma indigenatus eidem baroni Carolo Josepho Püchler, ab augustissima olim imperatrice et regina Maria Theresia anno 1775. pro utriusque sexus descendentibus concessum, in cujus conformitate, solitum quoque juramentum præstitit, ad instantiam filii ejusdem liberi baronis Josephi Püchler, ad consilium regium locumtenentiale Hungaricum consilarii, relaxata suppli-

katonai ügyességének jeles példáival tünt ki, valamint az utolsó török háboruban Horvátországot a skutarii basa ismételt ellenséges betörései és hatalmas serege ellen védelmezte; továbbá Blainville Kristóf vezérőrnagyot, régi katonát, ki magyar nővel kötött házassága révén már szorosabb kötélekkel van a nemzethez kapcsolva, a szokásos eskü letétele mellett; báró Bolza Pétert⁽¹⁾ pedig, a Terézia királyi jeles hadi rend vitézét, és az Ő felsége nevét viselő könnyű lovas-ezred alezredesét, ki a török háboruban serényül vitézkedett, már valósággal letévén az esküt a magyar királyi udvari kancellária előtt, mindnyájokat a féldíj lefizetése mellett, a többi magyar honpolgárok gyülekezetébe és társaságába, Ő királyi felsége beleegyezése és kegyes jóváhagyása hozzájárulásával, fölvették.

22. CZIKKELY.

Sickingen Vilmos, római szent birodalmi gróf, Lamberti Kamill gróf, Mayer Albert és Adolf, Schloisnigg Ker. János, báró Püchler József, továbbá Gabelkhoven Zsigmond, Antal, Ferencz, Lajos bárók, honfiakká nyilváníttatnak, és báró Brudern József vezérőrnagynak a honfiusítási díj fele elengedtetik.

Sickingen Vilmos római szent birodalmi grófnak, a máltai rend vitézének. Ő királyi apostoli felsége valóságos belső titkos tanácsosának nagyatyja, néhai Sickingen János Ferdinánd báró, be levén iktatva azon kiváltságlevélbe, melyet ennek testvére, Sickingen Demjén János Fülöp báró magának és testvéreinek még 1711. márczius 10. napján kapott volt: az országgyűlésileg egybegyült karok és rendek is a hozzájuk e végett intézett kérelemhez képest az előbb említett Sickingen Vilmos római szent birodalmi gróft, az imént nevezett néhai báró Sickingen János Ferdinánd unokáját becikkelyeztetni rendelték, azon kikötéssel azonban, hogy mind a meghatározott honfiusítási díjat, mind az esküt, melyet az ő föntebb mondott nagyatyja személyesen nem tett le, az előirt törvényes formában letenni tartozzék. Továbbá gróf Lamberti Kamillónak, Ő kir. apostoli felsége kamarásának, vezérőrnagynak, a ki jeles tulajdonságai miatt több évig Ő szent felségének oldalán állani érdemesítette magát; valamint római szent birodalmi lovag Mayer Albert és Adolf testvéreknek, kik közül az első udvari tanácsos és a titkos fizető-hivatal mestere, a másik pedig szintén udvari tanácsos és királyi asztalnok; nemkülönben Schloisnigg Ker. János,⁽¹⁾ az apostoli királyi felség udvari tanácsosának és a belső királyi kabinet titkárának, a magyar nemzet iránt való szolgálatkészségüket és jeles érdemeiket tekintetbe vévén, főképen Ő királyi felségének, az ország nádorának érdekekben tett ajánlata is hozzájárulván, minden díj fizetése nélkül, azonban az eskü letétele mellett, a honfiak sorába fölvették. Fontolóra vevén továbbá néhai Püchler Károly József báró udvari tanácsos és a belső királyi kabinet titkárának érdemeit és a magyar nemzet iránt tanúsított kiváló hajlandóságát, a néhai felséges császárné és királynőtől, Mária Teréziától 1775. évben az említett báró Püchler Károly Józsefnek mind a két nembeli leszármazóira engedélyezett honfiui oklevelét,⁽²⁾ a melynek

(1) E család örökös főrendiházi tagsági jogáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §. III. p.

(2) Értsd: megerősítették, vagy érvényesnek ismerték el. A kiegészítő ige hiányzik az eredeti szövegből.

canti legali taxa; insuper liberos barones Sigismundum ad consilium regium locumtenentiale Hungaricum secretarium, Antonium præpositum curatum Vágh-Ujheliensem, Franciscum in legione equestri Sabaudia quondam principis Eugenii capitaneum, Ludovicum in legione pedestri Hungarica serenissimi archiducis Ferdinandi primarium locumtenentem, omnes Gabelkhoven, præclara de se specimina edentes, et matre Hungara natos, erga dimidia taxæ per omnes in complexu numerandæ obligationem, juramento per eosdem jam effective deposito, inarticulandos concluderunt; baroni demum Josepho a Brudern, generali campi vigiliarum præfecto, habita magnorum baronis olim Samuelis Haller de Hallerkeõ, generalis rei tormentariae præfecti supplicantis soceri, meritorum reflexione, dimidiam taxæ indigenatus articulo 73. diætæ 1791. impositæ, partem relaxarunt.

Conclusio.

Nos itaque demissa memoratorum fidelium nostrorum dominorum prælatorum, baronum, magnatum et nobilium, cæterorumque præattacti regni nostri Hungariae et partium eidem adnexarum statu ac ordinum supplicatione, et instantia benigne exaudita, clementer et admissa; universos præspecificatos articulos prævio modo nobis præsentatos, hisce literis nostris de verbo ad verbum inseri et inscribi fecimus, eosdemque ac omnia et singula in illis contenta ratos, gratos et accepta habentes, eisdem regium nostrum consensum benevolum pariter et assensum præbuimus, regiaque pariter autoritate nostra approbavimus, acceptavimus, ratificavimus et confirmavimus; securos reddentes prædictos fideles status et ordines, quod omnia in præinsertis articulis contenta tam nos ipsi observabimus, quam per alios quoscunque fideles nostros observari faciemus, quemadmodum acceptamus, approbamus, ratificamus et confirmamus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum per manus fidelis nostri nobis sincere dilecti spectabilis ac magnifici comitis Caroli Pálffy ab Erdõd, perpetui in Vöröskeõ, aurei velleris, et una insignis ordinis sancti Stephani regis apostolici magnæ crucis equitis, comitatus Poseniensis perpetui supremi comitis, arcisque nostræ regiae nominis ejusdem hæreditarii æque ac supremi capitanei, camerarii, consiliarii que nostri actualis intimi, curiæ nostræ regiae per Hungariam magistri, nec non per idem regnum nostrum Hungariae aulae nostræ, prout et dicti ordinis sancti Stephani cancellarii, in arce nostra regia Budæ die vigesima sexta mensis Junii, anno Domini millesimo septingentesimo nonagesimo secundo, regnorum nostrorum Hungariae, Bohemiae et reliquorum anno primo. Reverendissimis, illustrissimo, reverendis item ac venerabilibus in Christo patribus, domino Josepho e comitibus de Batthyán, perpetuo in Németh-Ujvár, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinale, ac sacri Romani imperii principe Strigoniensis, et altero comite Ladislao Kollonich de Kollegrád Colocensis et Bacsensis canonice unitarum metropolitanarum ecclesiarum archiepiscopis; comite Carolo Eszterházy de Galantha, Agriensis; Andrea Bacsinszky, græci-ritus catholicorum Munkácsiensis; Mathæo Francisco Kerticza, Bosnensis seu Diakovariensis, et Syrmienensis; comite Francisco Berchtold, Neosoliensis; Josepho Bajzáth, Veszprimiensis; Joanne Szily, Sabariensis; Emerico Kristovics, Csanadiensis; Antonio libero barone

értelmében a szokott esküt is letette volt, fiát, báró Püchler Józsefet, magyar királyi helytartósági tanácsosát, elengedvén a kérelmezőnek a törvényes díjat; azonkívül báró Gabelkhoven Zsigmond, magyar királyi helytartó-tanácsi titkárt; Antalt, vágújhelyi prépostot; Ferenczet, néhai savoyai Jenő herceg lovas-ezredének kapitányát; Lajost, a fenséges Ferdinánd főherceg gyalog magyar ezredének főhadnagyát, kiváló érdemeikért és mint magyar anyának fiait, azon kötelezettség mellett, hogy mindnyájan együtt fizessenek meg a díj felét, miután az esküt már valósággal letették, becikkelyeztetni rendelik. Végül báró Brudern József vezérőrnagynak, tekintettel néhai hallerkeői báró Haller Sámuel tábornagynak, az ő ipának nagy érdemeire, a ki érdekében kérelmezett, az 1791. országgyűlés 73. cikkelyében adott honfiusítás díjának felrészét elengedték.

Befejezés.

Mi tehát említett hiveinknek, az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak, s főnt nevezett Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részek többi karainak és rendeinek alázatos esedezését s kérelmét jóságosan meghallgatván és kegyelmesen fogadván: a főntebb felsorolt összes törvény-cikkelyeket, melyeket nekünk előlegesen bemutattak, ezen levelünkbe szóról szóra beiktattattuk s beirattuk, és azokat s egyenkint minden bennök foglaltakat, helybenhagyottaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, azokhoz kegyes királyi beleegyezésünket s jóváhagyásunkat adtuk, valamint királyi hatalmunkkal helybenhagytuk, elfogadtuk, helyeseltük és megerősítettük; biztosítván az előbb említett hűséges karokat és rendeket, hogy minden, a főntebb beiktatott törvénycikkelyekben foglaltakat, úgy Mi magunk megtartandjuk, mint más bármely hiveink által is megtartatjuk; valamint hogy azokat jelen levelünk erejével s bizonyosságával elfogadjuk, helyeseljük, jóváhagyjuk és megerősítjük. Kelt őszintén szeretett hívünk, tekintetes és nagyságos erdödi gróf Pálffy Károly, Vöröskeő örökös ura, aranygyapjas s egyben Szent István apostoli király jeles rendjének nagykeresztes vitéze, Pozsony vármegye örökös főispánja, ugyanazon nevű királyi várunknak szintén örökös főkapitánya, kamarásunk s valóságos belső tanácsosunk, magyar főudvarmesterünk, valamint magyarországi udvari kancelláriánk és a nevezett Szent István-rend kancellárjának kezei által, Buda királyi várunkban, Szent István-hava huszonhatodik napján, az Urnak ezerhétszázkilenczvenkettedik, Magyar-, Cseh- és többi országainkban való uralkodásunk első esztendejében. A főntisztelendő, méltóságos, valamint tisztelendő és Krisztusban tisztelt atyák, egymint: gróf Batthyány József, Német-Ujvár örökös ura, a római szentegyház bibornoka és római szent birodalmi herceg, az esztergomi, kollegrádi gróf Kollonich László, a kalocsai és bácsi kánontörvény szerint egyesült főegyházak érsekei; galánthai gróf Eszterházy Károly, egri: Bacsinzky András, a görög szertartású katolikusok munkácsi, Kerticza Máté Ferencz, boszniai vagy diakovári és szerémi: gróf Berchthold Ferencz, besztercebányai; Bajzáth József, veszprémi; Szily János, szombathelyi; Kristovics Imre, csanádi; szentkirályi és krasznahorkai báró Andrássy Antal, rozsnyói; gróf Batthyány Ignác,

Andrássy de Szent-Király et Krasznahorka, Rosnaviensis ; comite Ignatio de Batthyán, perpetuo in Németh-Ujvár Transylvaniensis ; comite Paulo Eszterházy de Galantha, Quinque-Ecclesiensis ; Francisco libero barone Splényi de Miháldi, Vacziensis ; Maximiliano Verhovacz, Zagrabiensis ; Josepho Fengler, Jaurinensis ; Francisco Xaverio Fuchs, Nitriensis ; Francisco Xaverio Kalathay, Magno-Varadiensis ; Joanne e comitibus de Réva, Scepusiensis ; Ignatio Darabanth, græci-ritus catholicorum Magno-Varadiensis ; Josaphat Bastasich, itidem græci-ritus catholicorum Crisiensis ; Joanne Jesich, Segniensis et Modrusiensis seu Corbaviensis ; Nicolao Milassin, Albaregalensis ; Josepho Pierer de Hodos, consecrato Tinniniensis ; Nicolao Kondé de Póka-Telek, electo Belgradiensis et Samandriensis ; comite Sigismundo Keglevich de Buzin, electo Makariensis ; Gabriele Szerdahelyi de Nittra-Szerdahely, electo Corczolensis ; Emerico Okolicsányi de eadem electo Ansariensis ; Josepho Petheő, electo Drivestensis ; Emerico libero barone Perényi, electo Bacensis ; Francisco Miklóssy, electo Biduanensis ; Josepho Zabraczky, electo Vegliensis ; Antonio Mandics, electo Pristinensis ; Andrea Szabó, electo Noviensis ; Cajetano comite a Sauer, electo Arbensis ; Daniele Mitterpacher, electo Scutariensis ; Emerico Vajkovics, electo Almisiensis ; Daniele Hersching, electo Sardicensis ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Nec non serenissimo archiduce Austriæ domino Alexandro Leopoldo regni nostri Hungariæ palatino, et locumtenente nostro regio, spectabilibus item, ac magnificis comite Carolo Zichy de Vásonkeő, iudice curiæ nostræ regiæ ; comite Joanne Erdődy de Monyorókerék, regnorum nostrorum Dalmatiæ, Croatiæ et Sclavoniæ bano ; Petro Végh, tavernicorum ; comite Leopoldo Pálffy ab Erdőd, janitorum ; comite Carolo Pálffy ab Erdőd, curiæ ; illustrissimo sacri Romani imperii principe Antonio Grassalkovich de Gyarak, agazonum ; comite Francisco Zichy de Vásonkeő, pincernarum ; comite Josepho Georgio de Batthyán perpetuo in Németh-Ujvár, dapiferorum ; comite Josepho Majláth de Székely, cubiculariorum nostrorum regalium per Hungariam magistris ; illustrissimo sacri Romani imperii principe Antonio Eszterházy de Galantha, nobilis turmæ nostræ prætores Hungariæ capitaneo, ac repetito comite Carolo Pálffy ab Erdőd, comite Posoniensi, cæterisque quam plurimis sæpefati regni nostri Hungariæ comitatus tenentibus et honores.

Franciscus m. p.

(L. S.) *Comes Carolus Pálffy m. p.*
Josephus Nagy m. p.

Német-Ujvár örökös ura, erdélyi; galánthai gróf Eszterházy Pál, pécsi; miháldii báró Splényi Ferencz, váczai; Verhovác Miksa, zágrábi; Fengler József, győri; Fuchs Xav. Ferencz, nyitrai; Kalathay Xav. Ferencz, nagyváradi; gróf Révay János, szepesi; Darabant Ignác, a görög szertartásu katolikusok nagyváradi; Bastatic Jozefát, ugyancsak görög szert. kath. körösi; Jassich János, zengi és modrusi vagy corbaviai; Milassin Miklós, székesfejérvári; hodosi Pierer József, főlshentelt tinnini; pókateleki Kondé Miklós, választott belgrádi és szendrői; buzini gróf Keglevich Zsigmond, vál. makáriai; nyitraszerdahelyi Zerdahelyi Gábor, vál. curcolai; Okolicsányi Imre de eadem, vál. ansariai; Pethő József, vál. drivesténai; báró Perényi Imre, választott baceni; Miklósy Ferencz, vál. biduánai; Zábráczky József, vál. vegliai; Mandics Antal, vál. pristina; Szabó András, vál. novii; gróf Sauer Kajetán, vál. arbei; Mitterpacher Dániel, választott skutarii; Vajkovits Imre, vál. almisiai; Hersching Dániel, választott sardicai püspökök kormányozván szerencsésen Isten egyházait. Nemkülönbén fenséges Sándor Lipót, ausztriai főherczeg ur, Magyarországunk nádora és királyi helytartónk; továbbá tekintetes és nagyságos vásonkeői gróf Zichy Károly, országbiró; monyorókeréki gróf Erdődy János, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok bánja; Végh Péter tárnokmester; erdődi gróf Pálffy Lipót, főajtónálló; erdődi gróf Pálffy Károly, főudvarmester; méltóságos gyaraki gróf Grassalkovich Antal, római szent birodalmi herczeg, főlovázmester; vásonkeői gróf Zichy Ferencz, főpohárnok; gróf Batthyány József György, Német-Ujvár örökös ura, főasztalnok; székhelyi gróf Majláth József, főkamარás-mestereink Magyarországon; méltóságos galánthai Eszterházy Antal, római szent birodalmi herczeg, magyar nemes testőrseregünk kapitánya, és ismételve említett erdődi gróf Pálffy Károly, pozsonyi gróf, s sokan mások birván gyakran nevezett Magyarországunk vármegyéit és hivatalait.

Ferencz, s. k.

(P. H.) *Gróf Pálffy Károly*, s. k.
Nagy József, s. k.

II.

DECRETUM ANNI 1796.⁽¹⁾

Nos Franciscus Secundus, divina favente clementia electus Romanorum imperator semper augustus, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ, Galliciae, Lodomeriæ, Ramæ, Serviæ, Cumaniae, et Bulgariæ rex apostolicus, archi-dux Austriæ; dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Styriæ, Carinthiæ; et Carnioliae, magnus dux Hetruriæ, magnus princeps Transylvaniæ, marchio Moraviæ, dux Brabantiae, Limburgi, Lucemburgi, et Geldriæ, Würtembergæ, superioris et inferioris Silesiæ, Mediolani, Mantuæ, Parmæ, Placentiæ, Guastallæ, Osveciniæ, et Zatoriæ, Calabriae, Barri, Montis Ferrati, et Teschিনিæ; princeps Sveviæ, et Carolopolis; comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis, Hannoniæ, Kyburgi, Goritiæ et Gradiscæ; marchio sacri Romani imperii, Burgoviæ, superioris et inferioris Lusatiae, Mussoponti, et Nomenei, comes Namurci, provinciæ Valdemontis, Albimontis, Zutphaniae, Sarverdæ, Salmæ et Falkensteinii, dominus marchiae Sclavonicæ et Mechliniæ etc.

Memoriæ commendamus tenore præsentium significantes, quibus expedit universis: quod nos pro ea, qua in salutem, et tranquillam permansionem divinitus regimini nostro subjectorum hæreditariorum nostrorum regnorum, et ditionum indesinenter ferimur, paterna cura, et sollicitudine, ab universis hæreditariis ditionibus nostris, adeoque percharo etiam regno nostro Hungariæ, et partibus eidem adnexis omne discrimen avertere cupientes, pertinaci, quod natio Gallica ante quadriennium sine justa causa nobis indixit, bello, finem tandem imponere, et hostem ad eum, quæ dignitati tum augustæ domus nostræ, tum coronarum, quas hæreditate acceptas gerimus, convenit, pacem cogere decreverimus: quove salutarem hunc scopum eo facilius, et celerius consequamur, fidelibus statibus, et ordinibus antelati regni nostri Hungariæ et partium adnexarum generalem diætam pro Dominica vigesima quinta post Pentecosten, id est: diem sextam Novembris anni currentis millesimi septingentesimi nonagesimi sexti in liberam, et regiam civitatem nostram Poseniensem eum in finem clementer indixerimus, et promulgaverimus; ut omissis omnibus aliis negotiis, hac vice de iis solum cum regni statibus, et ordinibus deliberaremus, quæ pro firmandi regali solio nostro, pro defendenda avita regni constitutione, tuendisque juribus, et prærogativis nobilitaribus, et conservanda denique religione in his ad convulsionem omnis

(1) Ezt a decretumot a Corpus Juris korábbi kiadásai ily ezim alatt közzlik: «Francisci II. imperatoris et regis I. decretum secundum, Posonii anno 1796. editum».

II.

1796. ÉVI TÖRVÉNY-CZIKKEK.⁽¹⁾

Mi Második Ferencz, Isten kedvező kegyelméből választott felséges római császár, Német-, Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Szlavonországok, Galiczia, Lodoméria, Rama, Szerb-, Kun- és Bolgárországok apostoli királya; ausztriai főherceg; Burgundia, Lotharingia, Styria, Karinthia és Karniolia hercege; Etruria nagyhercege; Erdély nagyfejedelem; Morvaország őrgrófja: Brabantia, Limburg, Luxemburg és Geldern, Würtemberg, Felső- és Alsó-Szilézia, Majland, Mentua, Parma, Piacenza, Guastalla, Auschwitz és Zátor, Calabria, Bar, Ferrete és Teschen hercege; Svévia és Charleville fejedelme; Habsburg, Flandria, Tyrol, Hannoveria, Kyburg, Görcz és Gradiska grófja; a római szent birodalom, Burgau, Felső- és Alsó-Luzicza, Pont-à-Mousson, Nomenum őrgrófja; Namur, Valdemont tartomány és Albimont, Zütphen, Serverda, Salm és Falkenstein grófja; a vend őrgrófság és Mecheln ura. stb.

Adjuk tudtokra ezennel, jelentvén mindeneknek, kiket illet, hogy Mi azon atyai gondoskodásunk- s fáradozásunkhoz képest, mellyel Isten akaratából kormányunknak alávetett örökös országaink és birtokaink jóléte és békességben való maradása iránt szüntelenül visellettünk, összes örökös birtokainkról, ennél fogva tehát nagyon kedvelt Magyarországról s a hozzá kapcsolt részekről is minden válságot elfordítani kívánván, elhatároztuk, hogy azon makacs háborúnak, melyet a francia nemzet négy évvel ezelőtt igaz ok nélkül indított ellenünk, valahára véget vetünk és az ellenséget olyan békére kényszerítendjük, mely úgy felséges házunk, mint az általunk viselt koronák méltóságával megegyezik; hogy azért ezt az üdvös czélt annál könnyebben és hamarább elérjük, nevezett Magyarország és a hozzá kapcsolt részek hűséges karainak és rendeinek Pünköst utáni huszadik vasárnapon, azaz a folyó ezerhétszáz kilenczvenhatodik esztendő Sz. András-hava hatodik napjára Pozsony szabad királyi városunkba a végből hirdettünk és hivatunk össze országgyűlést, hogy minden más ügyek félretételével ez alkalommal csak azokról határozzunk az ország karaival és rendeivel együtt, a mik királyi székünk megszilárdítása, az ország ősi alkotmányának védelme, a nemesi jogok és kiváltságok oltalma, s végül a vallás megőrzése végett a körülmények-

---

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásai ezeket a törvényczikkeket ily czím alatt közlik: «II. Ferencz Császár, mint király I. Ferencz, második végzeménye. Kiadatotú Pozsonyban, 1796. esztendőben».

legalis constitutionis, et Christianæ religionis eversionem tendentibus hostilibus moliminibus, e re necessaria fore videbuntur; et postquam præhabitis mutuis tractatibus ea, quæ ad prædeclaratum salutis publicæ, ulteriorisque securæ permansionis ejusdem hæreditarii regni nostri, partiumque adnexarum scopum pertinent, salubriter constituta, et conclusa fuerunt: tandem fideles nostri domini prælati, barones, magnates et nobiles cæterique status et ordines hæreditarii hujus regni nostri Hungariæ, et partium adnexarum exhibuerunt, et præsentarunt majestati nostræ certos articulos in eadem diætâ communibus votis, et suffragiis, parique, et unanimi consensu, accedente benigna annuentia nostra conclusos, supplicantes majestati nostræ humillime, quatenus universos illos articulos, omniaque et singula in eis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, suprema autoritate nostra regia clementer acceptare, approbare, et confirmare, atque tam Nos ipsi observare, quam et per alios omnes, quorum interest, observari facere clementer dignemur; quorum quidem articulorum series talis est:

Praefatio.

Quantopere augustissimo Romanorum imperatori et Hungariæ partiumque adnexarum regi apostolico Francisco II. cordi sit, ut regna et provincias hæreditarias fide, et lege, sicut in ipso gloriosi regiminis aditu spondit, nullo non tempore gubernet; quam item fiduciam in fide, consiliis, et virtute fidelis suæ nationis Hungaræ collocet, generali universis regni hujus Hungariæ, partiumque adnexarum statibus, et ordinibus Dominicam vigesimam quintam post Pentecosten, seu diem sextam Novembris anni millesimi septingentesimi nonagesimi sexti in liberam, regiamque civitatem Posoniensem indicto conventu palam facere, et multiplici paternæ benignitatis testimonio confirmare dignatus est.

Dum enim gravissimo, et injuste per gentem Gallicam extorto bello lacesitus, ærumnas, et calamitates, quæ bella comitari solent, avertere, cum primis autem discrimen omne, quod juribus tam publicis, quam privatis, cunctis religionibus, regulatis item imperii formis, adeoque salutis publicæ imminet, pro paternâ cura, et sollicitudine, ab hæreditariis provinciis propulsare contendit, et funesto huic bello finem imponere, aut effrænem hostem ad talem, quæ augustæ domus suæ, et coronarum hæreditate acceptarum dignitati conveniat, pacem cogere firmiter decrevit, recenti tenens memoria, monarchiam sub augusta avia sua Hungarorum virtute fuisse servatam, avitam eorum fidelitatem, et fortitudinem provocavit.

Cum vero indicto finem in præmissum conventui, seu diætæ sacra sua in persona præesse statuisset, remoto quolibet solennioris ingressus, regique splendoris apparatu, comitatuque, patris instar in medium fidelium suorum statuum et ordinum advenit, quin etiam intellecto eo, quod post inexpectatum, universisque regni Hungariæ statibus, et ordinibus perquam acerbum serenissimi quondam archi-ducis regii hæreditarii principis, et immortalis memoriæ palatini, domini domini Alexandri Leopoldi obitum, status et ordines diætaliter congregati, ad electionem palatini procedere desiderent, ne ardentia

hez képest szükségeseknek fognak látszani, szemben azon ellenséges törekvésekkel, melyek minden törvényes alkotmány fölforgatására és a keresztyén vallás lerombolására czéloznak. Miután pedig a megelőző kölcsönös tanácskozásokban azok, a mik említett örökös országunk és a hozzá kapcsolt részek közjóléte és további biztonságban maradása említett czéljára tartoznak, helyesen megállapítva és elhatározva lettek: végül a hűséges egyházi főrendek, országzászlós, mágnás és nemes urak, s örökös Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek többi karai és rendei királyi Felségünk elé terjesztettek és bemutattak bizonyos törvényczikkelyeket, melyek ezen országgyűlésen egyetértő akarattal és szavazattal, s egyező és egyhangu véleménynyel, kegyes jóváhagyásunk hozzájárulásával határozottak, alázatosan könyörögvén Felségünknek, miszerint azon összes czikkelyeket s mindazt egyenként, a mi bennök foglaltatik, helybenhagyottaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, legfelsőbb királyi hatalmunknál fogva kegyelmesen elfogadni, helyeselni s megerősíteni, és úgy Mi magunk megtartani, mint minden mások által, a kiket illet, megtartatni kegyelmesen méltóztatnánk. A mely törvényczikkelyek sora ilyenképen van:

Előbeszéd.

Mennyire szíven fekszik II. Ferencz felséges római császárnak s Magyarország és a hozzá kapcsolt részek apostoli királyának, hogy örökös országait és tartományait, mint dicsőséges uralkodása kezdetén fogadta volt, minden időben hűséggel és törvénynyel kormányozza; s hogy továbbá mily nagy bizodalmat helyez hív magyar nemzetének hűségébe, tanácsába és erényébe: nyilvánvalóvá tenni és atyai jószágának sokszoros biztonságával megerősíteni méltóztatott ezen országgyűlésen, melyre Magyarország és kapcsolt részei összes karait s rendeit a pünköst utáni huszadik vasárnapra, vagyis az ezerhétszáz kilenczvenhatodik esztendő Sz. András hava hatodik napjára, szabad királyi Pozsony városába összehívta volt.

Mert midőn egy súlyos és a francia nemzet által igazságtalanul kieroszakolt háborútól zaklattatva, a bút-bánatot és a csapásokat, melyek a háborut kísérni szokták, elfordítani, főképen pedig minden veszedelmet, mely ugy a köz-, mint a magánjogokat, az összes vallásokat, valamint az uralkodás szabályszerű formáit, sőt a közjólétet fenyegeti, atyai gondoskodásával s fáradozásával örökös tartományairól elhárítani törekszik, és ezen gyászos háborúnak véget vetni, vagy a féktelen ellenséget olyan békére kényszeríteni, mely ugy felséges házának, mint örökség utján kapott koronáinak méltóságával megegyezik, szilárdan elhatározta: friss emlékezetében tartván, hogy dicső nagyanyja alatt a magyarok vitézsége mentette meg a birodalmat, ősi hűséghez és bátorságukhoz folyamodott.

Midőn pedig az előbb mondott czélből hirdetett országgyűlésen személyesen résztvenni jónak látta, az ünnepies bevonulásnak és királyi fénynek minden pompáját s kíséretét mellőzvé, atya gyanánt jött hű karai és rendei közé; sőt értesülvén arról, hogy néhai Sándor Lipót, felséges főherczeg és örökös királyi herczeg urnak, a halhatatlan emlékezetü nádornak váratlan s Magyarország összes karai és rendeire nézve szerföltt keserű kimulása után az országgyűlésileg összegyűlt karok és rendek a nádor megválasztásá-

eorum vota diutius moraretur, utque novum per hoc etiam paterni affectus sui ederet testimonium, communi percharæ gentis suæ desiderio hac quoque in parte ad effectum constitutionum regni deferre constituit, et consuetum modum ac ordinem, in electione palatini ante adhuc benignum adventum suum transmisit.

Quibus clementiæ et benignitatis, legum item, et consuetudinum regni observantiæ argumentis, ad filialem amorem et fiduciam, tanto magis excitati status et ordines, pro tuenda regis sui, et augustæ domus, regni item dignitate, et avita ejusdem constitutione, vitam et sanguinem, viresque, et facultates universas obtulerunt.

Conclusis demum, communique voto et consensu, accedente item benigna Suæ majestatis annuentia, ad finem perductis diætalibus tractatibus, supplicant iidem status et ordines, ut altefata Sua majestas infrascriptos articulos clementer acceptare, regiaque sua autoritate ratificare, ac tam ipsa benigne observare, quam per alios observari facere dignetur.

ARTICULUS I.

Serenissimus archi-dux Austriae Josephus locumtenens regius, in palatinum eligitur.

Quamvis sacra cæsarea, regia, et apostolica majestas, post inexpectatum serenissimi quondam archi-ducis Austriae, regii hæreditarii principis, domini Alexandri Leopoldi ex hac vita decessum, pro vacante palatini officio, non modo in sensu legum certos e medio fidelium suorum statuam, et ordinum candidare, electionemque palatini juxta vetustam regni consuetudinem peragi voluerit, verum etiam pro ejusmodi electione in benigno rescripto suo consuetum modum, ac ordinem in electione palatini transmisit, status interim, et ordines prælibati regni Hungariæ, partiumque adnexarum, ut filialem suam erga regnantem hæreditariam domum devotionem, et fidelitatem uberius contestentur, et mutuam illam fiduciam, quæ Suam majestatem inter, statusque et ordines regni, sub serenissimo archiduce, æternaque memoria digno regni palatino, domino Alexandro Leopoldo vixit, quamve serenissimus archi-dux, et regius hæreditarius princeps Josephus, dilectissimus Suæ majestatis sacratissima frater, et locumtenens regius firmavit, quæve perennis regni felicitatis præcipuum fundamentum, et basis est, ætiore adhuc, firmioreve vinculo connectere possint, paternum Suæ majestatis sacratissimæ thronum in corpore adeuntes, altèmemoratum serenissimum archi-ducem Austriae, et regium hæreditarium principem Josephum, in quo non solum raras, et eximias dotes, dignasque regio principe virtutes suspiciunt, verum etiam peculiarem in gentem Hungaram propensionem, juriumque, libertatum, et præro-

gatarum ejusdem manutionem jam experti sunt, ac proinde tanto efficaciorum inter regem, et regnum mediatorem fore confidunt (salvo vigore legum de candidatura, electione, dignitate, autoritate et jurisdictione palatini sonantium, citraque consequentiam in futuris casibus formandam) pro palatino postularunt, faustosque inter applausus, et acclamationes elegerunt, et ad supremum regni, post regiam majestatem dignitatem honorem communi, concordique consensu sublimarunt.

Postquam electioni huic, liberis et communibus statuam et ordinum votis factæ, precibusque et desideriis eorumdem, Sua majestas sacratissima se clementer deferre, salvis cæteroquin legibus de candidatura, electione, et confirmatione palatini sonantibus, innuisset, idem serenissimus archi-dux neo-electus palatinus, statibus, et ordinibus regni presentibus, per eminentissimum cardinalem, et primatem regni, Suæ majestati sacratissimæ præsentatus est; summefata vero Sua majestas electionem hanc ultro quoque confirmavit, et Suam celsitudinem regiam neo-electum palatinum, ad explendum rite, omnique tempore munus suum, benigne adhortari, et admonere dignata est.

Benignæ huic adhortationi, votisque statuam et ordinum regni, constanter pro stricta muneri sui ratione satisfactorum, et officium palatini cum exacta legum cura, et observantia gesturum, pollicita Sua celsitudo regia, consveto juramento fidem regi, et regno obstrinxit.

hoz óhajtanak látni: nehogy lángoló kívánságuk hosszabb késedelmet szenvedjen, atyai szeretetének ezzel is új bizonyítékát adandó, elhatározta, hogy kedvelt nemzete közös óhajának e részben is az ország törvényeit követve, eleget teend és a nádorválasztásnál szokásos eljárási rendet még kegyes megérkezése előtt átküldötte.

A mely kegyelmének és jóságának, valamint az ország törvényei és szokásai tiszteletben tartásának bizonyítékai által a fiui szeretetre s bizodalomra annyival jobban fölgerjedt karok és rendek, királyuk és felséges családja, ugyszintén az ország méltóságának s ősi alkotmányuknak védelmére életököt és vérököt, erőiket és minden tehetségöket fölajánlották.

Berekesztvén végül, s közös akarattal és egyetértéssel, valamint Ő felsége kegyes jóváhagyásának is hozzájárulásával bevégezvén az országgyűlési tárgyalásokat: könyörögnek a karok és rendek, hogy nevezett Ő felsége az alább megírt törvényczikkelyeket kegyelmesen elfogadni, királyi hatalmával helybenhagyni, s úgy ő maga kegyesen megtartani, mint mások által is megtartatni méltóztassék.

1. CZIKKELY.

József, fenséges ausztriai főherczeg, királyi helytartó, nádorrá választatik.

Ambár a császári, királyi és apostoli szent felség, a néhai fenséges ausztriai főherczeg, örökös királyi herczeg urnak, Sándor Lipót-nak az életből való váratlan elköltözése után a megürült nádori hivatalra a törvények értelmében, hű karai és rendei közül nemcsak némelyeket kijelölni és a nádorválasztást az ország régi szokásához képest végrehajtani akarta, hanem e választás céljából kegyelmes leiratában a választásnál szokásos eljárás rendjét is átküldötte: mégis főntebb említett Magyarország és a hozzá kapcsolt részek karai és rendei, hogy most országgló örökös őrök iránti fiui hódolatukat és hűségöket bővebben tanusítsák, és azt a kölesönös bizodalmat, mely Ő felsége s az ország karai és rendei között a fenséges főherczeg és örök emlékezetre méltó nádor, Sándor Lipót ur alatt főnállott, s melyet József fenséges főherczeg és királyi örökös herczeg, Ő szent felségének szeretett testvére s királyi helytartó megerősített, s mely az ország tartós boldogságának szegletköve és alapja, még szorosabb és szilárdabb kötelékkel fűzhessék egybe, Ő szent felségének atyai trónja előtt testületileg megjelenvén, főntebb említett József ausztriai főherczegét és királyi örökös herczegét, kiben nemesak ritka és kitünő lelki tulajdonokat, és királyi herczeghez méltó éretnyeket látnak, hanem már a magyar nemzet iránti kiváló vonzalmát, törvényeinek, szabadságainak és kiváltságainak erős főntartóját megismerték, s annál fogva hiszik, hogy a

király és az ország között hathatós közbenjáró leend (épségben hagyván a nádor jelöléséről, választásáról, méltóságáról, hatalmáról, jogköréről szóló törvények érvényét, és jövőendő esetekre vonható minden következtetés nélkül) nádorul kívánták s szerencsekivánó helyeslések s fölkiáltások közt megválasztották, és az országnak a királyi felség után legfőbb méltóságának tisztére közös és egyértelmű megerőzéssel emelték.

Miután Ő szent felsége a karok és rendek szabad és közös szavazatával történt ezen választásnak s könyörgéseiknek s óhajásaiknak, egyébként a nádor jelöléséről, választásáról és megerősítéséről szóló törvények épentartása mellett, kegyelmesen engedni elhatározta: a nevezett fenséges főherczegét, mint ujonnan választott nádort, az ország karai és rendei jelenlétében a főmagasságu bibornok és ország primása bemutatva Ő szent felségének. Ő szent felsége pedig e választást azonfelül is megerősítette, és Ő királyi fenségét, az ujon választott nádort tisztének kellően és minden időben való betöltésére kegyesen buzdítani és inteni méltóztatott.

Ő királyi fensége, igérvén, hogy ezen intelemnek s az ország karai és rendei kívánságainak szigorú kötellességérzettel eleget teend, és a nádori hivatalt a törvények pontos gondozásával és megtartásával viselendő, a szokott esküvel a király és ország iránt hűségre kötelezte magát.⁽¹⁾

(1) V. ö. 1790: V. t. cz.; József nádor emlékének törvénybe iktatásáról v. ö. 1848: I. t. cz.; István főherczeg nádorrá választásáról v. ö. 1848: II. t. cz.

www.libtool.com. ARTICULUS 2.

De libera oblatione per regnum facta.

Sua majestate sacratissima periculi magnitudinem, quod ex illato per gentem Gallicam hæreditariis provinciis bello, in regnum etiam Hungariæ dimanare posset, tenore benignarum propositionum regiarum uberius proponente, ac statuam, et ordinum diætali-ter congregatorum avitam fidelitatem, et fortitudinem paterna prorsus fiducia provocante, iidem status, et ordines tam illimitata in Suam majestatem fidelitate, ac devotione sua, quam etiam tuendæ salutis publicæ studio animati, et eximia majorum suorum vestigia prementes, posteaquam pro Suæ majestatis sacratissimæ, domini et regis sui clementissimi salute, avitæ constitutione sua, vitam et sanguinem, viresque ac facultates universas, semet consecrare paratos esse declarassent, in flagrantis belli Gallici subsidia quinquaginta millia tyronum militarium, pro intertentione tercentorum quadraginta millium exercitus cæsareo-regii, duos miliones quadringenta millia metretarum siliginis: titulo provisionis octuaginta millium eorum, tres miliones septingenta sexaginta millia metretarum avenæ; viginti millia boum, et decem millia eorum, homagiali cum devotione, cumque cautelis articuli 63. 1744. sponte, et benevole, atque ea ratione obtulerunt: ut e siliginæ quidem unus millio quingenta millia, ex avena autem duo miliones metretarum in natura; reliqua autem oblatarum frugum pars, uti et boves, et equi seu in natura, seu in æquivalenti, defixoque pretio erga optionem offerentium administretur. Qua oblatione juxta modum a statibus, et ordinibus Suæ majestati sacratissimæ propositum, per altefatam Suam majestatem sacratissimam benignissime acceptata: iidem status, et ordines decreverunt; ut præattacti subsidii secundum singulas species repartitione, per deputationem ex comitiis delectam, juramento obstrictam, sub præsidio Suæ celsitudinis regię domini regni palatini consistentem, in comitatus, civitates,

et jurisdictiones separatas portas habentes, conscientiose facta, singulæ jurisdictiones pro legali sua activitate, secundum principia sub præsentibus comitiis defixa, quantum ex his auxiliis obveniens, pariter per deputationem ex gremio suo eligendam, in eas hominum classes, quæ per memoratam regnicolarem deputationem in sensu legum designata sunt, quantocius subdividant, et omni sollicitudine, atque autoritate jurisdictionibus competente, elaborent, ut intra præfixum tempus, terminosque constitutos inomisse administrent. Non dubitant status et ordines, quemlibet regnicolarum pro fide in principem, et amore in patriam, ratam sibi emetiendam rite præstiturum; quod si nihilominus quempiam partes suas haud explere contingeret, ut a tali per vice-comitem, aut in civitatibus, et districtibus separatas portas habentibus, per concernentem magistratum, actore fisco magistratuali citando, omni formalitate et quibusvis remediis juridicis, signanter etiam appellata, juristitorumque temporibus præscisis, efficaciter executione etiam mediante una cum expensis desumatur, constituerunt.

Cum autem status et ordines, illibatam erga Suam majestatem fidem, ac fidelitatem suam, tuendæque patriæ, et avitæ regni constitutionis studium, his limitibus circumscriptum, non esse palam testari voluerint, quin potius pro omni insperato, quem DEUS optimus maximus clementer avertere velit, belli eventu, in antecessum prospiciendum esse duxerint, generalem etiam regni istius Hungariæ, partiumque adnexarum insurrectionem pro casu legis, inque sensu legum indicendam, jam nunc pro tunc Suæ majestati sacratissimæ obtulerunt. Sua vero sacratissima cæsareo-regia majestas benigne declarare dignata est, quod ubi necessum fore judicaverit, pro competente sibi jure regio, generalem insurrectionem in conformitate sancitarum superinde legum desideratura, et exactura sit.

ARTICULUS 3.

De provisione articuli 12. 1792. usque proxima comitia extendenda.

Annunte Sua majestate sacratissima, status et ordines regni, provisionem articuli 12. 1792. et in eodem provocati articuli 35.

1794. sub deductis in hoo postremo cautelis, et conditionibus, usque proxime celebranda regni comitia extendendam decreverunt.

www.libtool.com.2. CZIKKELY.

Az ország által tett szabad ajánlatról.

Ő szent Felsege a veszedelem nagyságát, mely a francia nemzet által örökös tartományai ellen indított háboruból Magyarországra is származhatik, kegyelmes királyi előterjesztéseinek rendjén bővebben kifejtvén, s az országosan egybegyűlt karok és rendek ősi hűségére és vitézségére teljes atyai bizodalommal hivatkozván: ugyanazon karok és rendek ugy Ő felsége iránti határtalan hűségöktől és hódolatuktól, mint a közjólét védelmezésének vágyától is lelkesülve, és őseik jeles nyomdokait követve, miután kijelentették, hogy Ő szent felsége, uruk s legkegyelmesebb királyuk üdvéért s ősi alkotmányukért életökét és véröket, összes erejökét s tehetségeiket készek föláldozni: a nagy tüzzel folyó francia háborura való segedelem gyanánt, a háromszáznegyvenezer főnyi császár-királyi hadsereg föltartására ötvenezer katonaujenczot, kétfmillió negyvenezer mérő rozst, nyolczvanezer ló eltartása czimén hárommillió hetvenhatezer mérő zabot; huszezer ökröt és tizezer lovat, jobbágyi hódolattal és az 1741 : 63. cikkelybeli biztosítók mellett, önként s jóakarattalag és oly módon ajánlottak meg, hogy a roszból egy-millióötvenezer, a zabból pedig kétfmillió mérő természetben, a megajánlott termények többi része pedig, valamint az ökrök és lovak is, akár természetben, akár egyenértékben meghatározott áron, az ajánlók választásához képest, szolgáltatassék. Mely ilyen módon Ő felsége eléterjesztett ajánlata a karoknak és rendeknek Ő szent felségétől kegyelmesen elfogadtván: elhatározták a karok és rendek, hogy az említett segedelem, egyes fajai szerint, az országgyűlésből választott, esküvel kötelezett bizottság által, mely Ő királyi fenségének, az ország nádorának elnöklete alatt ül össze, lelkiismeretesen fölosztatván a vármegyék, városok és a külön portákkal bíró törvényhatóságok között, viszont az egyes törvényhatóságok törvényes hatáskörükben a

jelen országgyűlésen meghatározott elvek szerint, a segedelmekből rájuk eső mennyiséget hasonlóképen saját kebelökből választandó bizottság által a lakosság azon osztályaira, melyek az említett országos bizottság által a törvények értelmében megjelöltek, minél előbb osszák föl, s minden gondossággal és a törvényhatóságokat megillető hatalommal igyekezzenek, hogy az előre kitűzött időn és határnapon belül hajtassék be. Nem kételkednek a karok és rendek, hogy minden honlakos a fejedelem iránti hűségből s hazája szeretetéből kifolyólag, a reá kiszabott részt kellőképen fogja beszoigáltatni. Ha mindazonáltal valaki a maga jutalékát teljesíteni nem akarná, rendelték, hogy az olyanon az alispán, vagy a városokban és az elkülönített portákkal bíró kerületekben az illetékes hatóság, az idézést mint fölperes a tisztí ügyész tevéen meg, minden formaság és bármely törvénykezési orvoslatok, jelesül fölbezés és törvénytisztelet mellőzésével, végrehajtás utján is, a perköltségekkel együtt hathatósan megvegyék.

Mivel pedig a karok és rendek világosan tanusítani akarják, hogy Ő felsége iránti szöplötelen hűségöket és bizodalomukat, s a haza és az ország ősi alkotmánya védelmére való buzgalmukat nem szorítják ezen határok közé: sőt inkább a háborunak minden váratlan fordulatához képest, melyet a jóságos és nagy Isten kegyelmesen távoztasson el, előre gondoskodni szükségesnek tartják: már most följajánlották Ő szent felségének, hogy a törvény által előírt esetben és a törvények értelmében, Magyarországon és kapcsolt részeiben a nemesi általános fölkelés, akkor a mikor, elrendelendő lesz. Ő császári-királyi szent felsége pedig kegyelmesen kijelenteni méltóztatott, hogy a mint szükségesnek itélendi, az őt megillető királyi jognál fogva, az általános fölkelést, az ez iránt szentesített törvényekhez képest kérni és végrehajtani fogja.⁽¹⁾

3. CZIKKELY.

Az 1792 : 12. cikkely rendelkezésének a legközelebbi országgyűlésig való kiterjesztéséről.

Ő felsége beleegyezésével az ország karai és rendei elhatározták, hogy az 1792 : 12. s az abban hivatkozott 1791 : 33. cikkely

rendelkezése, az ezen utóbbiban fölsorolt biztosítékok és föltételek alatt, a legközelebb tartandó országgyűlésig terjesztessék ki.

(1) V. ö. 1790: LXV., 1792: VI. t. cz.

www.libtool.com.cn *Conclusio.*

Nos itaque demissa memoratorum fidelium nostrorum dominorum prælatorum, baronum, magnatum, et nobilium, cæterorumque præattacti regni nostri Hungariæ, et partium eidem annexarum statuum et ordinum supplicatione et instantia, benigne exaudita, clementer et admissa: universos præspecificatos articulos, prævio modo nobis præsentatos, hisce literis nostris de verbo ad verbum inseri, et inscribi fecimus, eosdemque ac omnia, et singula in illis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, eisdem regium nostrum consensum benevolum pariter, et assensum præbuimus, regiaque pariter autoritate nostra approbavimus, acceptavimus, ratificavimus, et confirmavimus; securos reddentes prædictos fideles status et ordines, quod omnia in præinsertis articulis contenta, tam nos ipsi observabimus, quam per alios quoscunque fideles nostros observari faciemus; quemadmodum acceptamus, approbamus, ratificamus, et confirmamus, harum nostrarum vigore, es testimonio literarum mediante. Datum per manus fidelis nostri nobis sincere dilecti spectabilis, ac magnifici comitis Caroli Pálffy ab Erdöd, perpetui in Vöröskö, aurei velleris, et una insignis ordinis sancti Stephani regis apostolici magnæ crucis equitis, comitis Posoniensis, et comitatus nomini ejusdem perpetui, ac supremi comitis, arcisque nostræ regię Posoniensis hæreditarii æque, ac supremi capitanei, camerarii, consiliarii que nostri actualis status intimi, curiæ nostræ regię per Hungariam magistri, nec non per idem regnum nostrum Hungariæ aulæ nostræ, prout et dicti ordinis sancti Stephani cancellarii, in regia civitate nostra Posonii, die decima mensis Decembris, anno Domini millesimo septingentesimo nonagesimo sexto, regnorum nostrorum Romani, Hungariæ item, Bohæmiæ et reliquorum anno quinto. Reverendissimis, illustrissimo, reverendis item, ac venerabilibus in Christo patribus, domino Josepho e comitibus de Batthyán, perpetuo in Németh-Ujvár, sacre Romanæ ecclesiæ cardinale, ac sacri Romani imperii principe, Strigoniensis; et altero comite Ladislao Kollonich de Kollegrád, Coloczensis, et Bacsensis canonice unitarum metropolitanarum ecclesiarum archi-episcopis; comite Carolo Eszterházy de Galantha, Agriensis; Andrea Bacsinszky, græci-ritus catholicorum Munkácsiensis; Mattheo Francisco Kerticza, Bosnensis, seu Diakovariensis et Syrmienensis; Josepho Bajzát, Veszprimiensis; Joanne Sily, Sabariensis; Emerico Kristovics, Csanadiensis; Antonio I. b. Andrásy de Szent-Király et Krasznahorka, Rosnaviensis; comite Ignatio de Batthyán, perpetuo in Németh-Ujvár, Transylvaniensis; comite Paulo Eszterházy de Galantha, Quinque-Ecclesiensis; Maximiliano Verhovacz, Zagrabiensis; Josepho Fengler, Jaurinensis; Francisco Xaverio Fuchs, Nitriensis; Joanne a comitibus de Réva, Scepusiensis; Ignatio Darabant, græci-ritus catholicorum Magno-Varadiensis; Joanne Jessich, Segniensis et Modrussiensis, seu Corbaviensis; Nicolao Milassin, Alba-Regalensis; Sylvestro Bubanovich, græci-ritus catholicorum Crisiensis; sedibus Neosoliensi, Magno-Varadiensi, et Vacziensi vacantibus; Josepho Pierer de Hodos, consecrato Tinniniensis; Nicolao Kondé de Póka-Telek consecrato Belgradiensis, et Samandriensis; comite Sigismundo Keglevics de Buzin, electo Makariensis; Gabriele Szerdahelyi de Nitra-Szerdahely, electo Corezolensis; Josepho Pethö, electo Drivestensis; Emerico I. b. Prényi, electo Bacensis; Francisco Miklósy, electo Biduanensis; Josepho

www.libtool.com.cn

Befejezés.

Mi tehát említett hiveinknek, az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak, s főnt nevezett Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részek többi karainak s rendeinek alázatos esedezését s kérelmét jóságosan meghallgatván s kegyelmesen fogadván: a főntebb fölsorolt összes törvényczikkelyeket, melyeket nekünk előlegesen bemutattak, ezen levelünkbe szóról-szóra beiktattattuk s beirattuk, és azokat s egyenkint minden bennök foglaltakat, helybenhagyottaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, azokhoz kegyes királyi beleegyezésünket és jóváhagyásunkat adtuk, valamint királyi hatalmunknál fogva helybenhagytuk, elfogadtuk, helyeseltük s megerősítettük; biztosítván az előbb említett hűséges karokat és rendeket, hogy mind a főntebb beiktatott törvényczikkelyekben foglaltakat úgy mi magunk megtartandjuk, mint más bármely hiveink által is megtartatjuk; valamint hogy azokat jelen levelünk erejével és bizonyosságával elfogadjuk, helyeseljük, jóváhagyjuk és megerősítjük. Kelt őszintén szeretett hívünk, tekintetes és nagyságos erdődi gróf Pálffy Károly, Vöröskeő örökös ura, aranygyapjas és a Szent István apostoli király jeles rendjének nagykeresztes vitéze, pozsonyi gróf s az ugyanazon nevű vármegye örökös főispánja, ugyszintén pozsonyi királyi várunk örökös főkapitánya, kamarásunk és valóságos belső titkos tanácsosunk, magyar királyi főudvarmesterünk, valamint magyar udvari kancelláriánk, nemkülönb en említett Szent István-rendünk kancellárja kezei által, Pozsony királyi városunkban Karácsony-hava tizedik napján, az urnak ezerhétszáz kilenczvenhatodik, római császárságunk, Magyar-, Cseh- és többi országainkban való uralkodásunk ötödik esztendejében. A főtisztelendő, méltóságos, valamint tisztelendő s Krisztusban tisztelt atyák, ugymint: gróf Batthyány József, Német-Ujvár örökös ura, a római szent-egyház bibornoka és római szent birodalmi herczeg, az esztergomi; kollegrádi gróf Kollonich László, a kalocsai és bácsi kánontörvény szerint egyesült főegyházak érsekei; galánthai gróf Eszterházy Károly, egri; Bacsinszky András, a görög szertartású katolikusok munkácsi; Kerticza Máté Ferencz, boszniai vagy diakovári és szerémi; Bajzáth József, veszprémi; Szily János, szombathelyi; Kristovics Imre, esanádi; szentkirályi és krasznahorkai báró Andrássy Antal, rozsnyói; gróf Batthyány Ignác, Német-Ujvár örökös ura, erdélyi; galánthai gróf Eszterházy Pál, pécsi; Verhovác Miksa, zágrábi; Fengler József, győri; Fuchs Xev. Ferencz, nyitrai; gróf Révay János, szepesi; Darabant Ignác, a görög szertartású katolikusok nagyváradi; Jessich János zengi és modrusi vagy corbaviai; Milassin Miklós, székesfejérvári; Bubanovich Sylveszter, a görög szertartású katolikusok körösi; a besztercebányai, nagyváradi és váci székek üresedésben levén; hodosi Pierer József, főlzentelt tinnini; pókateleki Kondé Miklós, főlzentelt belgrádi és szendrői; buzini gróf Keglevich Zsigmond, választott makáriai; nyitraszerdahelyi Szerdahelyi Gábor, vál. cursolai; Pethő József, vál. drivesténai; báró Prényi Imre, vál. baceni; Miklósy Ferencz, vál. biduánai; Zábráczy József, vál. vegliai; Mán-

Zabráczky, electo Vegliensis; Antonio Mandics, electo Pristinensis; Andrea Szabó, electo Noviensis; Cajetano comite a Sauer, electo Arbensis; Daniele Mitterpacher, electo Scutariensis; Emerico Vajkovits, electo Almisiensis; Daniele Hersching, electo Sardicensis; Joanne Ludovico I. b. Schwartz, electo Bosonensis; Josepho Mártonffy, electo Serbiensis; Paulo Rosos de Szent-Király-Szabadgya, electo Ansariensis; Francisco Szánvi, electo Dulcinensis. ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Serenissimo item archiduce Austriae, domino Josepho, regni nostri Hungariae palatino et locumtenente nostro regio; nec non spectabilibus ac magnificis Petro Végh, iudice curiae nostrae regiae; comite Joanne Erdődy de Monyorókerék, regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae bano; comite Josepho Majláth de Székhely, tavernicorum; comite Leopoldo Pálffy ab Erdőd, janitorum; antelato comite Carolo Pálffy ab Erdőd, curiae; comite Francisco Zichy de Vásonkeő, pincernarum; comite Josepho Georgio de Batthyán, perpetuo in Németh-Ujvár, dapiferorum; comite Josepho Keglevich de Buzin, agazonum; comite Josepho Csáky de Keresztszeg, cubiculariorum nostrorum regalium per Hungariam magistris; capitaneatu nobilis turmae nostrae praetoriae Hungariae vacante, ac praelibato comite Carolo Pálffy ab Erdőd, comite Posoniensi, caeterisque quam plurimis saepefati regni nostri Hungariae comitatus tenentibus, et honores.

Franciscus n. p.

(L. S.) *Comes Carolus Pálffy* n. p.
Joannes Somogyi n. p.

dics Antal, vál. pristinai; Szabó András, vál. novii; gróf Sauer Kajetán, vál. arbei; Mitterpacher Dániel, választott skutarii; Vajkovits Imre, vál. almisiai; Hersching Dániel, vál. sardicai; báró Schwarzer János Lajos, vál. bosonai; Mártonffy József, vál. szerbiai; szentkirály-szabadgyai Rosos Pál, vál. ansariai; Szányi Ferencz, vál. dulcinói egyházak püspökei kormányozván szerencsésen Isten egyházait. Továbbá a fenséges ausztriai főherczeg József úr, Magyarországunk nádora és királyi helytartónk; nemkülönben tekintetes és nagyságos Végh Péter, országbiránk; monyorókeréki gróf Erdődy János, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok bánja; székhelyi gróf Majláth József, tárnokmester; erdődi gróf Pálffy Lipót, főajtónálló; előbb nevezett erdődi gróf Pálffy Károly, főudvarmester; vásonkeői gróf Zichy Ferencz, főpohárnok; gróf Batthyány József György, Német-Ujvár örökös ura, főasztalnok; buzini gróf Keglevich József, főlovászmester; keresztszegi gróf Csáky József, főkamaramesterünk Magyarországon; a magyar nemes testőrsereg főkapitánysága üresedésben levén; és főt említett erdődi gróf Pálffy Károly, pozsonyi gróf s sokan mások tartván gyakran említett Magyarországunk vármegyéit és hivatalait.

Ferencz, s. k.

(P. H.) Gróf Pálffy Károly, s. k.
Somogyi János, s. k.

III.

DECRETUM ANNI 1802.⁽¹⁾

Nos Franciscus Secundus divina favente clementia electus Romanorum imperator, semper augustus, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, Galliciæ, Lodomeriæ, Ramæ, Serviæ, Cumania, et Bulgariæ rex apostolicus, archi-dux Austriæ: dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Styriæ, Carinthiæ, et Carnioliæ, magnus dux Hetruriæ, magnus princeps Transylvaniæ, marchio Moraviæ, dux Brabantiæ, Limburgi, Lucemburgi, et Geldriæ, Würtembergæ, superioris et inferioris Silesiæ, Mediolani, Mantuæ, Parmæ, Placentiæ, Guastallæ, Osveciniæ, et Zatoriæ, Calabriæ, Barri, Montis Ferrati, et Teschinæ; princeps Sveciæ, et Carolopolis: comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis, Hannoniæ, Kyburgi, Goritiæ et Gradiscæ; marchio sacri Romani imperii, Burgoviæ, superioris et inferioris Lusatia, Mussoponti, et Nomenei, comes Namurci, provinciæ Valdemontis, Albimontis, Zutphanæ, Sarverdæ, Salmæ, et Falkensteinii, dominus marchiæ Sclavonicæ, et Mechliniæ etc.

Memoriæ commendamus: Quod Nos continua sollicitudine ducti, nihil antiquius cordi nostro paterno insitum habuerimus, quam populorum divinitus nobis subjectorum, adeoque perhari regni etiam nostri Hungariæ securam permansionem, emolumentum, incrementum item, ac splendorem procurare, augere, firmanque, ac perennem reddere. Postquam tamen ab initiis adepti hæreditarii nostri regiminis, gravissimum bellum Gallicum in Nos, nostrosque sæviens, adeo in avertendis proximis periculis Nos occupavit, ut nobis non nisi intima cordis desideria in hac parte relicta fuerint. Nunc ubi illud tandem Deo optimo propitio sopitum est, indesinentibus, gravibusque his curis liberati, ut a longo tempore, afflictus paternus noster animus optatissimo solatio quo ocyus frui valeat, tacito illi paterno nostro affectui statim non indulgere non potuimus, nec morabamur initium ibi sumere, ubi priscae fidelitatis, et ad universorum felicitatem procurandam, hæreditate quasi derivati promptissimi communis in publicam rem spiritus apertissima ac olim aderant argumenta; et ideo ad convocandos status et ordines perhari regni nostri Hungariæ, dignam antenatorum suorum progeniem, præ cæteris animum convertimus, luculentissime persuasi, fide, et lege gubernantem coronatum regem, per suos Hungaros non tantum amari, sed et semper in scopo suo præsuscepto fœcundari. Generalem itaque regni conventum statibus et

---

(1) Ezt a decretumot a Corpus Juris korábbi kiadásai ily czim alatt közlik: «Francisci II. imperatoris et regis I. decretum tertium, Posonii anno 1802. editum».

III.

1802. ÉVI TÖRVÉNY-CZIKKEK. ⁽¹⁾

Mi II. Ferencz, Isten kedvező kegyelméből választott római, mindenkor felséges császár, Német-, Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Szlavonországok, Galiczia, Lodoméria, Ráma. Szerbia-, Kun és Bolgárország apostoli királya ; Ausztria főhercege ; Burgundia, Lotharingia, Styria, Karinthia és Kárnolia hercege ; Etruria nagyhercege ; Erdély nagyfejedeleme ; Morvaország őrgrófja ; Brabantia, Limburg, Luxemburg és Geldern, Würtemberg, Felső- és Alsó-Szilézia. Majland, Mantua, Parma, Piacenza, Guastalla, Auschwitz és Zátor, Calabria, Bar, Ferrete és Teschen hercege ; Svevia és Charleville fejedelme ; Habsburg, Flandria, Tyrol, Hannonia, Kyburg, Görzc és Gradiska grófja : a római szent birodalom, Burgau, Felső- és Alsó-Lausicz ; Pont-à-Mousson és Nomenum őrgrófja ; Valdemont tartomány, Albimont, Zütphen, Sarverda, Salm és Falkenstein grófja ; a vend őrgrofság és Mecheln ura, stb.

Tudtul adjuk, hogy Mi folytonos szorgoskodástól vezetettve, semmit sem viselünk régibb idő óta atyai szívünkön. mint, hogy az Istentől nekünk alávettett népek s különösen kedvelt Magyarországnak biztosságban maradását, hasznát, gyarapodását s fényét előmozditsuk, növeljük, erőssé és tartóssá tegyük. Miután azonban örökölt trónunkra lépésünk kezdetétől fogva az ellenünk és mieink ellen dühöngő sulyos francia háboru a legközelebbi veszedelmek elhárításával annyira elfoglalt bennünket, hogy e részben csak szívünk belső óhajításaira voltunk korlátozva : most, midőn végre a jóságos Isten kegyelméből a háboru megszűnt, ezen szakadatlan és sulyos gondoktól szabadulva, hogy lesujtott atyai szívünk minél előbb örvendhessen az óhajtott vigasznak, hallgatag atyai érzelműnknek azonnal szót kellett engednünk, és nem késedelmeztünk ott kezdeni meg a dolgot, a hol a régi hűségnek és az összeség boldogságát gondozó s az állam érdeke iránt mintegy örökségképen leszármazott áldozatkész közszellemnek legvilágosabb bizonyítékai már hajdan is láthatók valának ; miért is kedvelt Magyarországnak karainak s rendjeinek, őseik méltó ivadékának egybehívására fordítottuk mindenek előtt figyelmünket, bőségesen meg lévén győződve, hogy a hűséggel és törvénnyel kormányzó koronás királyt az ő magyarjai nemcsak szeretik, hanem kitűzött érzeljének elérésében mindenkor támogatják is. Annálfogva Magyarország

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásai ezeket a törvényczikkeket ily czim alatt közlik: «II. Ferencz császár, mint király I. Ferencz, harmadik végzeménye. Kiadatott Pozsonyban, 1802. esztendőben».

ordinibus regni Hungariæ, in Dominicam secundam post Pascha in diem secundam mensis Maji, anni modo volventis incidentem, in civitatem nostram liberam, regiamque Poseniensem indiximus, cui pro proposito nostro, magno tempore sacra etiam nostra regia in persona adfuimus, super oportunitissimis mediis ad scopum prædictum ducentibus deliberaturi. Cum vero diuturnum bellum status publici necessitates auxisset, et una de securitate externa amplius prosciendum fuisset, hæc pro principali scopo deliberationis fidelibus nostris statibus, et ordinibus proposuimus, quatenus penu publica prævie ex deliberatione comitiali aucta, sicque necessitatibus status publici tertis; securitate item magis confirmata, de iis, quæ internam felicitatem perchari regni Hungariæ propius tangunt, efficacius in medium consuli possit: super quibus postquam domini status et ordines, una nobiscum in præmissum finem diu, multumque deliberassent; tandem fideles nostri domini prælati, barones, magnates et nobiles, cæterique status et ordines hæreditarii hujus regni nostri Hungariæ, et partium adnexarum exhibuerunt, et præsentarunt majestati nostræ certos articulos, in eadem diæta communibus votis, et suffragiis, parique, et unanimi consensu, accedente benigna annuentia nostra conclusos, supplicantes majestati nostræ humillime, quatenus universos illos articulos, omniaque et singula in eis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, suprema autoritate nostra regia clementer acceptare, approbare, et confirmare, atque tam nos ipsi observare, quam et per alios omnes, quorum interest, observari facere clementer dignaremur: quorum quidem articulorum series talis est:

Praefatio.

Desiderium illud, paternamque sollicitudinem, quam augustissimus imperator, et rex apostolicus Franciscus II. in primis auspiciatissimi regiminis anno 1792. aditi initiis, ad salutem, felicitatemque hæreditariorum regnorum, et provincialium, adeoque hæreditarii quoque sui Hungariæ regni firmandam, et augendam intendere volebat, sed gravissimi belli curæ aliquantum morata sunt, et alio converterant, vix resecta pace resumit, et generalem regni conventum seu diætam, mediantibus benignis regalibus litteris, pro Dominica secunda post Pascha in diem 2-dam Maji a. c. 1802. incidente clementer indicare, et augusta Sua præsentia consolari dignatus est, ad eam potissimum curam fideles suos status, et ordines provocans; ut de promptissimis, et efficacissimis securitatis externæ, quæ ad felicitatem regni maxime necessaria est, tuendæ mediis consultant: objecto hoc pertractato, cum reliqui etiam diætales tractatus communi voto, et consensu, accedente etiam Suæ majestatis annuentia, ad finem perducti essent, supplicant status et ordines, quatenus altæfata Sua majestas infrascriptos articulos clementer acceptare, regiaque sua autoritate ratificare, ac tam ipsa benigne observare, quam per alios quoscunque observari facere dignetur.

karainak s rendeinek husvét utáni második vasárnapra, mely a most folyó esztendő Pünköszt-hava második napjára esik, Pozsony szabad királyi városunkba országgyűlést hirdettünk, melyen sok ideig királyi személyünkben is jelen voltunk, a főt említett célra vezető legalkalmasabb eszközökről tanácskozával. Mivel pedig a hosszan tartó háboru a közálladalom szükségleteit szaporította s egyszersmind a külső biztonságra nézve is további intézkedéseket kellett tenni: hű karaink és rendeink elé a tanácskozás legfőbb tárgyaképen azt terjesztettük, hogy a közvagyon elsöben is országgyűlési határozattal szaporittatván, és így az állam szükségletei födöztetvén, valamint a közbátorság is jobban megszilárdittatván, azokról, a mik kedvelt Magyarországnk belső boldogságát közelebb érintik, hathatósabban lehessen gondoskodni. Mikről, midön a karok és rendek, velünk együtt, az említett célból hosszasan és sokat tanácskoztak volna: végre hiveink, az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes urak, s örökölt Magyarországnk és a hozzá kapcsolt részek többi karai és rendei, Felségünk elé terjesztettek és bemutattak bizonyos törvénycikkelyeket, melyeket ugyanazon országgyűlésen közös értelemmel és szavazattal, s egyenlő és egyetértő akarattal, kegyelmes jóváhagyásunk hozzájárulásával végeztek, alázatosan kérvén Felségünket, hogy azon összes törvénycikkelyeket, s mindazt egyenkint, a mi bennök foglaltatik, helybenhagyottaknak, kedveseknek s elfogadottaknak vallván, legfölsöb királyi hatalmunknál fogva elfogadni, helyeselni és megerősíteni, s úgy mi magunk megtartani, mint minden mások által is, a kiket illet, megtartatni kegyelmesen méltóztatnánk. Mely törvénycikkelyek sora ilyenképen van:

Előbeszéd.

Azt az óhajtást és atyai szorgalmatoskodást, melyet II. Ferencz felséges császár és apostoli király, az 1792. évben szerencsésen megkezdett uralkodásának legkezdetén az ő örökölt országai s tartományainak, így tehát örökölt Magyarországnak is jóléte és boldogsága megszilárdítására s öregbitésére kívánt irányozni, de a melyet a súlyos háboru gondjai valamennyire késleltetének s másfelé fordítának, mindjárt a béke visszaállítása után azonnal fölvette, és kegyelmes királyi levelével az 1802. év Pünköszt-hava 2-ik napján eső husvét utáni vasárnapra az országgyűlést kegyelmesen egybehívni, és saját jelenlétével is megvizasztalni méltóztatott, arra híván föl kiváltképen hűségese karai és rendei gondoskodását, hogy az ország boldogulására leginkább szükséges külső biztonság föntartásának leggyorsabb s leghathatósabb eszközei felöl tanácskozzanak. Ez ügy letárgyalása után, midön a többi országgyűlési tanácskozások is közös szavazattal s egyetértéssel, Ó felsége jóváhagyásának is hozzájárulásával, befejeztettek: esedeznek a karok és rendek, hogy föntebb nevezett Ó felsége az alább megirt törvénycikkelyeket kegyelmesen elfogadni, királyi hatalmánál fogva megerősíteni s úgy Ó maga kegyesen megtartani, mint minden mások által is megtartatni méltóztassék.

ARTICULUS 1.

www.libtool.com.cn
De suppletione legionum Hungaricarum ad triennium oblata.

Erga benignam Suae majestatis sacratissimae cum provocatione articuli 66. 1791. propositionem, status et ordines, Suae majestati sacratissimae pro modernis rerum circumstantiis offerunt:

§. 1. Duodecim legionum pedestrium, decem equestrium, in summa sexaginta quatuor millium exercitus Hungarici, huc non intellectis confinariis, numerum in praesens defixum juxta ideam diataliter elaboratam, et benigne acceptatam, non tamen ultra proximum triennium ex parte regni in statu completo conservandum. Caeterum objecto militiae Hungariae (dum completio ex parte regni intercedit) tam quoad numerum, quam quoad modum suppletionis semper ad pertractationem diatalem pertinente, pro sua erga augustam domum, et patriam teneritudine, nequid securitati externae desit, de mediis conservationis ejusdem regulatae militiae adjunctis temporum convenientibus, et viribus populationis commensuratis, ac systemati legum, indolique plebis conformibus, in comitiis intra triennium celebrandis, prout conventum fuerit, in effectum deducendis, salva articuli 63. 1741. §. 2. dispositione, et salvo ad praevigentes per collectacula militaria conductionis regressu, consulti sunt.

§. 2. Ut exercitus iste sexaginta quatuor millium integer hosti, re ita ferente, opponi possit, ad casum imminentis intra triennium periculi, necessitate, soli Suae celsitudini regiae domino regni palatino insinuata, duodecim mille tyrones, absque suppletandi obligatione titulo anticipatae completionis statuendos esse, conductione tormentariorum, elitellariorum, et vectuariorum instar spontaneorum servitorum, post duodecim millia tyronum statuta, absque ulla in jurisdictiones repartitione, et salvo articulo 19. 1791. Suae majestati sacratissimae integra permanente.

§. 3. Si vero bello erumpente, ultra praevium duodecim mille tyronum numerum, Sua majestas sacratissima militem desideraret, juxta leges regni diatam indicere, et ibi cum statibus, et ordinibus eatenus deliberare dignetur. Quod si tamen comitiorum convocationem adjuncta quaequam morarentur, Sua majestas sacratissima interea quoque jure suo militem per collectacula militaria more antea usitato, salvo articulo 19. 1791. legere, et a Jazygibus, Cumanis, ac Hajdonibus nonnisi in sensu privilegialis obligationis desiderare dignetur.

Quam praevio modo factam statuum et ordinum humillimam oblationem regia majestas clementer acceptare dignabatur, nihil prorsus addubitans fore, ut in comitiis intra triennium indicendis, talia conservandarum Hungaricarum legionum per status, et ordines proponenda sicut media, quae securitati plene conveniant, neve per hanc benignam acceptationem, in sensu et intellectu modernorum diatalium tractatum factam, constitutioni, et fundamentalibus regi legibus, praehabitisque regiiis in ratione defensionis juribus, quidpiam derogetur.

ARTICULUS 2.

De populari ignobilium conscriptione.

Popularem ignobilium conscriptionem, juxta formulam diataliter stabilitam, status et ordines, Sua majestate sacratissima annuente, peragendam decernunt.

ARTICULUS 3.

De pretio salis.

Erga benignam Suae majestatis sacratissimae propositionem, ad mentem articuli 20. 1791. status et ordines ultro accesserunt: ut ad tegendas praesentes status necessitates, pretium salis, salvo altissimo jure regali, post singulum centenarium in 1 fl. et 6 xr. augeatur.

ARTICULUS 4.

De academia, studiisque militaribus et fundatione ad hunc scopum per comitem Georginum Festetics, Ludovicum Réley et Michaellem Párnitzky facta.

Status et ordines, demissas Suae majestati sacratissimae gratias referunt, quod probato eorum de introducenda in universitate Pestiensi interea etiam,

4. CZIKKELY.
www.libtool.com.cn

A magyar ezredeknek három évre megajánlott kiegészítéséről.

Ő szent felségének az 1791:66. cikkelyre való hivatkozással tett előterjesztéséhez képest, tekintettel a helyzet mostani körülményeire, megajánlják a karok és rendek Ő szent felségének:

1. §. Hogy a magyar hadsereg tizenkét gyalog, tíz lovas ezrednek, összesen jelenleg hatvannégyezer főben megállapított létszámát, nem értve ide a határezredeteket, az országgyűlésileg kidolgozott és kegyesen elfogadott terv szerint, de nem a legközelebbi három éven túl, az ország részéről teljes állományban föltartandják. Egyébiránt a magyar katonaság ügye (midőn az ország részéről való kiegészítése van szóban), ugy a számot, mint a kiegészítés módját illetőleg mindenkor országgyűlési tanácskozásonak képezvén tárgyát: a felséges uralkodóház és hazájok iránt táplált gyöngéd szeretetökhöz képest, hogy a külső biztonság esorbát ne szenvedjen, megfontolás alá veendik, miszerint a rendes katonaság föltartásának az időviszonyokkal meg egyező, a népesség erjéhez mért s a törvények szellemével és a nép hajlamaival összhangzó módozata a három éven belül tartandó országgyűlésen, a mint ez iránt majd megállapodás jön létre, megvalósíttassék: épségben maradván az 1741:63. cz. 2. §-ának rendelkezése és a toborzás útján történő katonafogadás előbbi szokására való visszaterhetés.

2. §. Hogy ez a hatvannégyezer emberből álló hadsereg, ha a szükség ugy hozza magával, teljes létszámban szállhasson az ellenséggel szembe: a három év alatt fenyegető veszedelem esetén, egyedül Ő királyi Fenségének, az ország nádorának fölhívására, tizenkétezer ujonczot fognak előleges kiegészítés czimén, utánpótlás kötelezettsége nélkül, kiállítani: míg a pattantyusok, podgyász- és szekerészkatonaik, mint önkéntesen szolgálók fölfogadása, a tizenkétezer ujoncz kiállítását követően, a törvényhatóságok között való fölosztás nélkül, és az 1791:49. cikkely épségben

tartásával, teljesen Ő szent felségének marad föltartva.

3. §. Ha pedig háboru kitörése esetén az előbbi tizenkétezer ujoncz száman felül kívánna katonaságot Ő szent felsége: méltóztassék az országos törvényekhez képest országgyűlést hívni egybe, és ott a karokkal s rendekkel a felől tanácskozni. Ha azonban az országgyűlés összehívását valamely körülmények késleltetnék: méltóztassék Ő szent felsége a közben is jogánál fogva katonaságot az előbb szokásos módon, toborzás útján, az 1791:49. cikkely sérelme nélkül, gyűjteni, s a jászoktól, kunok- és hajduktól kiváltsági kötelezettségek értelmében kívánni.

Mely előbbi módon tett alázatos ajánlatát a karoknak és rendeknek Ő királyi Felsége kegyelmesen elfogadni méltóztatott, semmit sem kételkedvén továbbra, hogy a karok és rendek a három éven belül hirdetendő országgyűlésen a magyar ezredek föltartására nézve oly eszközökkel fognak javaslatba hozni, melyek a közbiztonságot teljesen kielégítendik, és hogy ezen kegyelmes elfogadás által, mely a mostani országgyűlési tárgyalások értelmében s szellemében történt, az ország alkotmányára s sarkalatos törvényei, valamint a védelem tekintetében előbb főnállott királyi jogok semmi sérelmet nem fognak szenvedni.

2. CZIKKELY.

A nem nemes népesség összeírásáról.

Ő szent felsége jóváhagyásával határozzák a karok és rendek, hogy a nem nemes nép megszámlálása az országgyűlésileg megállapított módon hajtassék végre.⁽¹⁾

3. CZIKKELY.

A só áráról.

Ő szent felsége kegyelmes javaslatához képest, az 1791:20. cikkely értelmében, önként hozzájárultak a karok és rendek, hogy az állam jelen szükségleteinek fedezése végett a só ára, a legmagasabb királyi jog sérelme nélkül, mázsánként 1 frt és 6 kr-ra emeltessék.⁽²⁾

4. CZIKKELY.

A katonai akadémiáról s tanulmányokról, és az ezen czélra gróf Festetics György, Rhédey Lajos és Párnitzky Mihály által tett alapítványról.

A karok és rendek alázatos köszönetüket nyilvánítják Ő szent felségének, a miért helyeselvén abbeli szándékukat, hogy addig is, míg az országban a

(1) V. ö. 1790: XXXIII. t. cz.

(2) V. ö. 1792: XIV. t. cz.

M.

donec militaris in regno academia, in qua nobiles necessariis ad militiam scientiis excolantur, erecta fuerit, militarium scientiarum cathedra, consilio benigne concedere: ut juvenes his studiis vacaturi, stipendia retineant; et nova etiam obtineant. Generosum autem comitis Georgii Festetics de Tolna, Ludovici Rhédey de Kis-Rhéde, et Michaelis Párniczky, qui fideli erga Suam majestatem sacratissimam devotione, ac zelo, et pulchra erga populares, patriamque amore excitati, primus quidem 40., alter 10., tertius unum mille florenorum obtulerunt, ut in sensu litterarum fassionalium fundationalium, in academia militari Viennensi aliquot juvenes, donec in regno similis instituta fuerit, scientiis militaribus imbuantur, oblatum non tantum benigne acceptare, sed et medio consilii aulae bellici disposituram se polliceri dignata sit, ut neo-fundati hi alumni, ad Viennensem militarem academiam recipiantur.

ARTICULUS 5.

De sacrae regni coronae conservatoribus.

De conservatoribus sacrae regni Hungariae coronae in articulo 8. 1799. denominatis, altero utpote comite Josepho Keglevich de Buzin fati cedente, comite vero Michaele de Nádasd perpetuo terrae Fogaras, comitatus Comaromiensis supremo ac perpetuo comite, ad aliam dignitatem promoti, in horum vero locum per Suam majestatem sacratissimam successit, comite Josepho Teleky de Szék, et comite Gedeone Ráday de Eadem vita functis, erga praeviam Suae majestatis sacratissimae candidaturem, ex individuis tam romano-catholicis, quam et evangelicis utriusque confessionis benigne propositam, baronem Josephum Splényi de Mihálydi s. c. r. a. m. camerarium, et actualem intimum status consiliarium, et Paulum juniorem Almássy de Zsadány, et Török-Szent-Miklós, comitatus Aradiensis supremum comitem, s. c. r. a. m. actualem intimum status consiliarium, et provincialis commissarius per Hungariam directorem, ambos ex benigna provisione regia, officio conservatorum coronae in praesens usque functos, veluti in se. antenatisque suis de rege, et regno bene meritos, status et ordines communibus votis elegerunt et confirmarunt, qui post confirmationem regiam, juramentum etiam decretale superinde coram allefata regia majestate, et statibus ac ordinibus regni, deposuerunt.

Haeredes proinde et successores fati functorum, comitum Josephi Keglevich de Buzin, Josephi Teleky de Szék, Gedeonis Ráday de eadem; prout et actu superstes comes Michael de Nádasd, perpetuus terrae Fogaras, super resignatione clavium ad coronam can-

dem spectantium, quieti, et absoluti redduntur.

ARTICULUS 6.

De provisione articuli 12. 1792 usque proxima comitia extendenda.

Annuente Sua majestate sacratissima, status et ordines regni, provisionem articuli 12. 1792, et in eodem provocati articuli 35. 1791, sub deductis in hoc postremo cautelis et conditionibus, usque proxime celebranda regni comitia, hac quoque vice extendendam decreverunt.

ARTICULUS 7.

De nonae aut alterius terragii, juris item montani, ac decimae in natura desumptione.

Ne per tardio rem nonae, aut alterius terragii, juris item montani, ac decimae in natura desumptionem, damna agricolis fundos erga has praestationes excolentibus inferantur, annuente Sua majestate sacratissima, status et ordines decreverunt:

§. 1. Ut quamprimum messis, aut falcatio frugum autumnalium omnis speciei per agricolas in eodem terreno, aut in compossessoratu ejusdem domini terrestris, quosvis titulo nonae, aut cujusvis terragii, aut decimae in natura obvenientis, fundos tenentes, plene terminatur, illico per eosdem agricolas domino concernenti, aut ejus representanti insinuatio eatenus fiat, et id ipsum post terminatam etiam messem, aut falcationem vernalis procreationis, observetur; ac si vel priori vel posteriori, aut utraque occasione

nemeseknek a hadi pályára szükséges tudományokban való kiképzése végett katonai akadémia állíttatnék föl, a pesti egyetemen egy tanszék szerveztessék a katonai tudományok előadására, kegyelmesen megengedni méltóztatott, hogy az ezen tanulmányokkal foglalkozó ifjak ösztöndijaikat megtarthassák és ujakat is kaphassanak. Tolnai gróf Festetics Györgynek, kisérei Rhédey Lajosnak és Párniczky Mihálynak pedig nemes lelkü ajánlatát, a kik Ő szent felsége iránt érzett hűséges hódulatuktól és lelkesedésöktől s honfiaiak és hazájok szép szeretetétől ösztönözötte, az első 40, a második 10, a harmadik egy ezer forintot ajándékoztak, hogy alapítóleveleik értelmében néhány ifju, míg az országban hasonló intézet nem állíttatik, a bécsi katonai akadémián képeztessek a hadi tudományokban, nemcsak kegyesen elfogadni, hanem megigérni is méltóztatott, hogy az udvari haditanács utján intézkedni fog az uj alapítványi növendékeknek a bécsi katonai akadémiába való fölvétele iránt.⁽¹⁾

5. CZIKKEIX.

Az ország szent koronája öreiről.

Magyarország szent koronájának az 1790. I. 8. cikkelyben kinevezett örei közül az egyik, tudniillik buzini gróf Keglevich József elhunytán, gróf Nádasdy Mihály, Fogarasföld örök ura, Komárom vármegye örökös főispánja pedig más méltóságra lépven elő, az ezek helyébe pedig Ő szent felsége által kinevezett széki gróf Teleki József és rádai gróf Ráday Gedeon elhalálozván: Ő szent felségének egy a római katolikus, mint a mindkét hitvallásu evangélikus egyének közül előlegesen tett kegyelmes jelöléséhez képest, mihálydii báró Splényi Józsefet, a cs. kir. sz. f. kamarását s valóságos belső titkos tanácsosát, és zsadányi s törökszentmiklósi ifj. Almássy Pált, Arad vármegye főispánját, a cs. kir. sz. f. valóságos belső titkos tanácsosát s magyarországi tartománybiztossági igazgatót, kik mind a ketten kegyelmes királyi intézkedés folytán a koronaári tisztet eddig is viselték s maguk s elődeik által a király és az ország iránt érdemeket szereztek s károk és rendek közös szavazattal megválasztották s megerősítették; a kik királyi megerősítés után az erre nézve törvényben előírt esküt is a fönt nevezett királyi felség s az ország karai és rendei előtt letették.

Mintélfogva az elhalálozott buzini Keglevich József, széki Teleki József, rádai Ráday Gedeon grófok örökösei s utódai, valamint a ma is élő gróf Nádasdy Mihály, Fogarasföld örökös ura, a koronához tartozó kulesoknak átadására nézve megnyugtattatnak és föloldoztatnak.⁽²⁾

6. CZIKKEIX.

Az 1792. 12. cikkely rendelkezésének a legközelebbi országgyűlésig leendő meghosszabbításáról.

Ő szent felsége jóváhagyásával az ország karai és rendei elhatározták, hogy az 1792. 12. s az abban idézett 1791. 35. cikkkek rendelkezése, az utóbbiban kitétt biztosítékok s föltételek alatt, a legközelebb tartandó országgyűlésig ezuttal is meghosszabbíttassék.

7. CZIKKEIX.

A kilenczednek, vagy más földbernek, valamint a hegyvámoknak és tizednek természetben való megvételéről.

Nehogy a tizednek, vagy más földbernek, valamint a hegyvámoknak és tizednek természetben való késedelmes megvétele által a földeket ezen szolgáltatások ellenében munkáló földműveseknek kár okoztassék: Ő szent felsége jóváhagyásával határozták a karok és rendek:

1. §. Hogy mihelyest a bármilyen fajta őszi termények aratását vagy kaszálását ugyanazon határban vagy ugyanazon földesur birtokán egészen bevégezték a földművesek, a kik valamely telkeket természetben járó kilenczed vagy bármely földber vagy tized ezimén bírnak: ugyanazon földművesek tegyenek arról azonnal jelentést az illető urnak vagy képviselőjének; s ugyanezt a tavaszi termés aratása vagy kaszálása után is meg kell tartani. És ha akár az előbbi, akár az utóbbi,

1) V. ö. 1808: VII. t. cz.

2) V. ö. 1790: VIII., 1827: II., 1836: II. t. cz.

idem dominus, aut ejusdem representans a die factæ sibi insinuationis intra 8. dies numerandos nonam, aut quaecunque competens in natura terragium, aut decimam desumere negligeret, agricolis talibus, qui per dilationes similes damnificarentur, integrum erit, evolutu octiduo, concernentis domini quota obveniente, in agris juxta sensum articuli 30. 1569. relicta, residuam procreationem convehere.

§. 2. Pari ratione ad evitandas in procreatione vini quoque illorum, qui vineas nonæ, aut quaecunque jure montano, vel decimæ in natura desumi consvetis, obnoxias cultivant, damnificationes, constitutum est:

Ut concernens dominus, aut ejusdem re-

presentans, nonam, aut quaecunque competens in natura jus montanum, aut decimam, intra tempus per jurisdictiones comitatuum pro ratione localium circumstantiarum, auditis etiam dominis terrestribus, defigendum, in omnis sub pœna in articulo 95. 1647. expressa, sub vindemiis, juxta modum, æque per jurisdictiones determinandum, in musto, vel racemis exigant. Salvis contractibus, vel conventionibus privatis, respectu nonæ, aut cujuscunque terragii, aut juris montani, vel decimarum initis, aut ineundis, salvo item partium illarum usu, in quibus hactenus sub ipsis vindemiis nonæ, aut cujusvis montani juris, vel decimæ desumptio singillatim quoque in usu fuit.

ARTICULUS 8.

De comitatu Bodroghiensi cum comitatu Bacsieni unione.

Bodroghiensi comitatu cum Bacsieni a longiore tempore conjunctim administrato : comitatus ejusdem Bodroghiensis cum Bacsieni unio articulariter declaratur.

ARTICULUS 9.

Districtus Kis-Honth, a comitatu Nagy-Honthensi separatur et comitatu Gömöriensi articulariter unitur.

Sua majestate sacratissima benigne resolvente, status et ordines decreverunt : ut districtus Kis-Honthensis a comitatu Nagy-Honthensi separetur, considerata vero naturalis districtus ejusdem comitatu Gömöriensi immediate vicini situatione, et habita facilitandæ publicæ administrationis reflexione, comitatu Gömöriensi articulariter uniat.

ARTICULUS 10.

De sede superiori nobilium decem lanceatorum cum comitatu Scepusiensi unienda.

Erga demissum sedis superioris nobilium decem lanceatorum petitum, benigne annuente Sua majestate sacratissima, statutum est : ut eadem superior nobilium decem lanceatorum sedes, quæ hactenus distinctam constituerebat jurisdictionem, et minor comitatus audiebat, spectato expensarum, rectæque publicæ administrationis compendio ; salvis eorundem nobilium decem lanceatorum juribus, et privilegiis, cum comitatu Scepusiensi uniat.

vagy mind a két alkalommal az ur vagy képviselője a telt jelentéstől számitandó nyolcz nap alatt a kilenczedet, vagy bármely természetben járó földbért, vagy tizedet beszédni elmulasztaná: a földműveseknek, kik az ilyen halogatás miatt károsulnának, szabadságukban álland a nyolczadik nap elmúltával az illető urnak járó hányadot az 1569: 30. cikkely értelmében, a földeken ott hagyni, és a többi termést elszállítani.

2. §. Hogy azoknak, a kik természetben beszédni szokott kilenczednek, vagy bármiféle hegyvámra, vagy tizednek alávetett szőlőket művelnek, a bortermelésben való károsodásuk hasonlóképen elkerültessek, rendeltetett:

Hogy az illető ur vagy képviselője a

kilenczedet, vagy bármely természetben járó hegyvámot vagy tizedet a vármegye' törvényhatóság által a helyi viszonyokhoz képest, a földesuraknak is meghallgatásával, kitűzendő határidőn belül, az 1647: 95. cikkelyben kifejezett büntetés alatt, szintén a törvényhatóság által elhatározandó mód szerint mustban vagy gerezdekben a szüret alatt szedje be; érintetlen maradván a kilenczedre, vagy bármely földbérre, hegyvámra vagy tizedre nézve kötött vagy kötendő szerződések és egyezségek, valamint épségben hagyatván azon vidékek gyakorlata is, a melyekben eddig a szüret alatt a kilenczed, vagy bármely hegyvám vagy tized szedése egyenkiut is szokásban volt.⁽¹⁾

8. CZIKKELY.

Bodrogh vármegyének Bács vármegyével való egyesítéséről.

Bodrogh vármegye Báccsal hosszú idő óta együttes igazgatás alatt állván: ugyanazon Bodrogh vármegyének Báccsal való egyesítése törvényezikkelyben kimondatik.⁽²⁾

9. CZIKKELY.

A kis-honti kerület Nagy-Hont vármegyétől elválasztatván, törvényesen egyesítetik Gömör vármegyével.

Ő szent felsége kegyelmes jóváhagyásával határozta a karok és rendek, hogy Kis-Hont kerület Nagy-Hont vármegyétől szakittassék el; fontolóra vevén pedig azon kerületnek Gömör vármegyével közvetlen szomszédos fekvését, és a közigazgatás könnyebbítésére való tekintetből, Gömör vármegyével törvényesen egyesítessek.⁽³⁾

10. CZIKKELY.

A tiz nemes lándzsások felső székének Szepes vármegyével való egyesítéséről.

A tiz nemes lándzsások felső székének alázatos kérelméhez képest, Ő szent felsége kegyelmes jóváhagyásával, határozatott: hogy a tiz nemes lándzsások felső széke, mely eddig külön törvényhatóságot képezett és kisebb vármegyének nevezetik, a költségek kimelésére s a helyes közigazgatásra való tekintetből Szepes vármegyével egyesítessek, épségben maradván a tiz nemes lándzsások jogai és kiváltságai.⁽⁴⁾

(1) V. ö. 1351: VI., 1492: XLVIII., 1547: XXIX., 1563: LXIX., 1569: XXX., 1604: XIV., k. u. 1608: IX., 1613: XXXIX., 1622: II., 1647: XCV., 1807: III. t. cz.

(2) V. ö. 1723: LXXXIII., 1886: XXI. t. cz. I. §. I. 5. p. jegyzeteivel.

(3) Kis-Hont régebben a vele földrajzilag össze nem függő Nagy-Hont vármegyének képezte egyik járását. Később bizonyos önállóságra vergődvén, kerületnek nevezte magát. E törvényezikkely által végképen elszakított az anyavármegyétől és Gömörhöz esatolatott. Ford. - V. ö. 1687: XXV., 1729: XXIII., 1886: XXI. t. cz. I. §. 20. p. jegyzeteivel.

(4) A Szepességben eredetileg négy törvényhatóság volt, u. m.: a) maga a vármegye, b) a szepesi 24 város, melyből 1412-ben 13 város Lengyelországnak elzálogosztatott; majd 1772-ben visszakapcsolatván s Lubló, Gnezdá és Podolin városokkal kikerekítetvén, képezte a XVI szepesi város kerületét, mely az 1876: XXXIII. t. cz. által kebelezetett Szepes vármegyébe; c) az elzálogosítás után visszamaradt 11 város is külön jurisdíctiót alkotott külön gróf alatt 1636-ig, midőn a gróf Csáky család birtokába kerültek s egymás után faluhelyekké süllyedtek alá; d) a lándzsások IV. Béla óta a

www.libtool.com. ARTICULUS 11.

De effectu articulorum 56. 1741. et 60. 1790. quoad liberam, regiamque civitatem Segniensem conditorum. procurando.

Gratissimo animo exceperunt status et ordines, benignam Suae majestatis sacratissimam erga demissum eorundem quoad liberam et regiam civitatem Segniensem interpositum 1741. et 60. 1790. clementer procuratura sit.

ARTICULUS 12.

Cambium inter comitatum Honthensem et Zoliensem, respectu possessionum Domanyik, Rákócz et Bozok-Lehotka initum, inarticulatur.

Siquidem securitas possessoriorum in futura tempora id exigeret, ut ea, quae inter publicas regni jurisdictiones interveniunt cambia, inarticulenter: hinc erga humillimum comitatus Honthensis postulatum, benigne annuente Suae majestate sacratissima, cambium inter praefatum Honthensem, et Zoliensem comitatum initum, virtute cujus pro comitatu Honthensi possessiones Dományik, et Rákócz, pro Zoliensi vero locus Bozok-Lehotka cessit, status et ordines confirmandum, praesentibusque inarticulandum decreverunt.

ARTICULUS 13.

De possessione Ilmicz, comitatui Mosoniensi incorporanda.

Ut possessionis Ilmicz nuncupatae pars illa, quae hactenus ad comitatum Soproniensem pertinebat, ex ratione facilitandae publicae administrationis, Mosoniensi comitatui ambabus etiam jurisdictionibus ita volentibus, una cum inherentes oneribus incorporaretur, status et ordines, Suae majestate sacratissima benigne annuente, decreverunt.

ARTICULUS 14.

Oppidum Polgári, relate etiam ad portas, comitatui de Zabolcs incorporatur.

Oppidum Polgári, jurisdictioni comitatus Zabolcsensis subjectum, pro facilitanda manipulatione contributionis, relate etiam ad portas, eidem comitatui incorporandum status et ordines, benigne annuente Suae majestate sacratissima, decreverunt.

ARTICULUS 15.

Capitulum Neosoliense in vicem conventus Beatæ Virginis Mariæ de Thurócz, in locum credibilem evehitur.

Ad majorem regnicolarum commoditatem procurandam, benigne annuente sua majestate sacratissima, status et ordines decreverunt:

§. 1. Ut conventus Beatæ Virginis Mariæ de Thurócz, archivo adhuc anno 1780. ad capitulum Neosoliense translato, idem capitulum deinceps expedi-

www.libtool.com.cn

11. CZIKKELY.

A Zeng szabad királyi városról alkotott 1741:56. és 1790:60. cikkelyek fogantatása iránti intézkedésről.

Hálatelt szívvel fogadták a karok és rendek legi országgyűlés berekesztése után az 1741:56. és 1790:60. cikkely végrehajtásáról egy Ő szent felségének Zeng szabad királyi város 56. és 1790:60. cikkely végrehajtásáról egy érdekeiben tett alázatos kívánalmukra adott azonnal kiküldendő bizottság útján kegyelme-kegyelmes biztosítását, mely szerint a jelen-son gondoskodni fog.⁽¹⁾

12. CZIKKELY.

A Hont és Zólyom vármegyék között Dományik, Rákócz és Bozok-Lehotka falukra nézve kötött csere becikkelyeztetik.

Mivelhogy a birtokállományok biztonsága jövődöben azt követeli, hogy azon cserék, melyek az ország köztörvényhatóságai között létesülnek, be legyenek cikkelyezve: azért Hont vármegye alázatos kérelméhez képest, Ő szent felségének kegyes jóváhagyásával, a nevezett Hont és Zólyom vármegyék között kötött cserét, melynek erejénél fogva Hont vármegye Dományik és Rákócz faluk, Zólyomnak pedig Bozok-Lehotka helység jutnak, a karok és rendek megerősíteni és ezennel becikkelyeztetni határozták.

13. CZIKKELY.

Ilmicz falunak Moson vármegyébe való bekebelezéséről.

Hogy Ilmicz nevű falunak az a része, mely eddig Sopron vármegyéhez tartozott, a közigazgatás könnyebbitése tekintetéből Moson vármegyébe, mind a két törvényhatóság úgy akarván, a rajta fekvő terhekkal együtt bekebeleztesék: Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával elhatározták a karok és rendek.

14. CZIKKELY.

Polgári mezőváros, portái tekintetében is bekebeleztetik Szabolcs vármegyébe.

A Szabolcs vármegye törvényhatósága alá vetett Polgári mezővárosának az adókezelés könnyebbitése végett, portái tekintetében és ugyanazon vármegyébe való bekebelezését a karok és rendek, Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával, elhatározták.

15. CZIKKELY.

A besztercebányai káptalan a Boldog Szűz Máriától czimzett turóczi convent helyébe hitcles helyé emeltetik.

A honlakosok nagyobb kényelmének eszközése végett, Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával, határozták a karok és rendek:

1. §. Hogy a Boldog Szűz Máriáról czimzett turóczi convent levéltára még az 1780. esztendőben a besztercebányai káptalanba átviteltén, azon kápta-

királyi testőrséghez tartoztak, nemesi jogokkal voltak felruházva s tizennégy faluhelylyel bintak a Hernád felső völgyében s törvényhatóságuk *sedes superiori*nak, *minor comitatus*nak nevezetett, ellenében magával a — nagy — vármegyével. *Ford.* — V. ö. 1876: XXXIII. t. cz. 2. §. 22. p. jegyzetivel; 1886: XXI. t. cz. 1. §. I. 47. p.

(1) V. ö. a cikkelyben idézett t. cikkeket, továbbá 1844: VI. t. cz. 9. §.

tionem nomine proprio faciat et functiones quasvis locis credibilibus competentes peragat, ac sigillo, per Suam majestatem sacratissimam eidem benigne concessio, utatur.

§. 2. Functiones vero et expeditiones, quas a tempore translationis memorati archivi, capitulum idem, nomine et sub sigillo illius conventus peragebat, pro vigorosis habeantur.

ARTICULUS 16.

Conventibus Sacri Montis Pannoniae, Jászoviensi item, Lelesziensi et Csornensi, jure postliminio, pristina credibilitas restituitur.

Pro augenda regnicolarum commoditate, status et ordines, benigne anuente Sua majestate sacratissima, statuerunt :

§. 1. Ut archiva, quæ occasione abolitionis conventuum, sacri quidem Montis Pannoniæ, et Csornensis, ad capitulum Jaurinense, Jászoviensis vero, et Lelesziensis, ad capitulum Agriense translata erant, clementer jam restabilitis conventibus prærecensitis, cum legali credibilitatis activitate iisdem restituantur.

§. 2. Cum autem documenta præcedenter ad conventum Lelesziensem pertinentia, ætate, injuriaque temporum nimio opere attrita essent, eorum indilata transumptio in protocolla authentica fiat.

Si vero conventus Lelesziensis hanc obligationem explere non posset, acta hæc erga præstandum idem onus, penes capitulum Agriense ultro permaneant, et nomine, subque sigillo ejusdem capituli imposterum etiam expeditiones fiant. Cujus provisionis effectum mox finitis regni comitiis, Sua majestas sacratissima medio consilii regii locumtenentialis Hungarici procurare dignabitur.

Expeditionibus illis, quas sive capitulum Jaurinense ex instrumentis literalibus ad conventus Sacri Montis Pannoniæ, et Csornensem pertinentibus, sive capitulum Agriense ex instrumentis literalibus ad conventus Lelesziensem, et Jászoviensem spectantibus, medio tempore fecerunt, suapte vigorem habentibus.

ARTICULUS 17.

De capituli metropolitanae Strigoniensis ecclesiae, ad foundationis suae locum Strigonium repositione.

Ad demissum statuum et ordinum postulatum, ut metropolitanum Strigoniense capitulum, in consequentiam articulorum 36. 1638. et 55. 1723. Strigonium reponatur: Sua majestas benigne resolvere dignata est.

Quod videlicet redditum capituli metropolitanae Strigoniensis ecclesiae, ad foundationis suae locum Strigonium quippe, juxta præcitarum legum dispositiones, per neodenominandum archi-episcopum, et primatem procurabit, obligationemque hanc collationalibus etiam ejusdem inserendam disponet.

lan ezentúl a kiadmányozásokat saját nevében tegye s a hiteles helyet megillető mindenféle teendőket végezzon és az Ő szent felségétől neki kegyelmesen engedett pecsétet használja.

2. §. Azon műveletek s kiadmányok pedig, melyeket az említett levéltár átvitelének ideje óta a káptalan azon convent nevében és pecsété alatt teljesített volt, érvényeseknek tekintessenek.⁽¹⁾

16. CZIKKELY.

Szent-Pannonhegy, Jászó, Lelesz és Csorna conventeknek régi hitelességök megújított joggal visszaállítatik.

A honlakosok kényelmének szaporítása tekintetéből, Ő szent felségének kegyes jóváhagyásával határozták a karok és rendek :

1. §. Hogy a levéltárak, melyek a szentpannonhegyi és a csornai conventnek eltöröltetése alkalmával a győri káptalanhoz, a jászói és leleszi conventeké pedig az egri káptalanhoz vitettek, most már az említett conventeknek a hitelesség törvényes hatáskörével történt visszaállításuk után visszaadassanak.

2. §. Mivel pedig az előbb a leleszi conventhez tartozó okiratok a kor és az idők viszontagságai következtében nagyon elrongyollottak, azokról haladéktalanul hiteles másolat vétessék a jegyzőkönyvekbe.

Ha pedig a leleszi convent ezt a kötelezettséget nem teljesíthetné, azon okiratok ugyanazon kötelezettség terhe alatt továbbra is maradjanak az egri káptalannál s ugyanazon káptalan nevében és pecsété alatt történjenek ezentúl is a kiadmányozások. A mely intézkedés fogantatásáról mindjárt az országgyűlés bevégeztével Ő szent felsége a magyar királyi helytartótanács útján gondoskodni méltóztatik.

Azok a kiadmányozások, melyeket akár a győri káptalan a szentpannonhegyi és csornai conventeket illető okiratokból, akár az egri káptalan a leleszi és jászói conventek írott okmányaiból időközben tettek, magától értetődőleg megtartják érvényüket.⁽²⁾

17. CZIKKELY.

Az esztergomi főszékesegyházi káptalannak alapítási helyére, Esztergomba leendő visszaviteléről.

A karok és rendek alázatos kívánságára, hogy az esztergomi főkáptalan az 1638 : 36. és 1723 : 55. cikkelyek értelmében Esztergomba visszahelyeztessék : Ő felsége kegyelmesen kijelenteni méltóztatott :

Hogy az esztergomi főszékesegyházi káptalannak alapítatása helyére, ugyanis Esztergomba, a fentebb idézett törvények rendelkezéseire képest, visszatéréséről az ujonnan kinevezendő érsek és primás útján gondoskodni és intézkedni fog, és hogy ez a kötelezettség annak adománylevelébe is beiktattassék.⁽³⁾

(1) V. ö. 1569: XLVIII., 1578: XXI., 1588: XLIV., 1591: XL., 1599: XXXV., 1609: L., 1613: XXXII., 1618: LXXVI. t. cz. V. ö. még 1868: LIV. t. cz. 537., 538. §§.; 1874: XXXV. t. cz. 214. §. M.

(2) V. ö. Szent László II. k. 1. fej.; 1498: LXIV., 1500: XXXVII., 1622: LIV., 1723: XLIV., XLV., 1729: XLV. t. cz.; 1574: XXXII., 1597: XXIX., 1613: XXXII., 1622: LIV., 1647: CXXI., 1655: XXXIX. t. cz., 1557: XXI., 1559: XLIX., 1567: XXXI. és XXXIV., 1572 (II.) IV., 1600: XXVI., k. e. 1608: XII., 1609: XLIX., 1622: XLIII., 1655: CIII. t. cz. V. ö. még 1838: LIV. t. cz. 537., 538. §§.; 1874: XXXV. t. cz. 214. §. M.

(3) V. ö. 1525: XXVI., 1556: XXXIX., 1578: XXI., 1638: XXXVIII., 1655: XLIII., 1723: XL., 1751: III., 1827: XXI. t. cz. V. ö. még 1868: LIV. t. cz. 537., 538. §§.; 1874: XXXV. t. cz. 214. §. M.

www.libtool.com. ARTICULUS 18.

Quond abbatiam Szulaváriensem, a dependentia Gottvicensis praelaturae excimendum.

Erga demissum statuum et ordinum, in eo factum postulatum, ut abbatia Szalváriensis a praelatura Gottvicensi independens reddatur, Sua majestas sacratissima benigne resolvere dignabatur, quod Gottvicensem praelatum prævie auditura, factaque sibi relatione, rem pro justo et æquo decisura sit.

ARTICULUS 19.

De reflexoriis, et continuatoriis actionibus, et citationibus.

Ad celeriolem justitiæ administrationem, et compendiandos litigantium sumptus, annuente Sua majestate sacratissima, status et ordines decreverunt: ne reflexoriæ, aut continuatoriæ actiones, et citationes, seu post juristitia diætalia, aut insurrectionalia, sive mutato per mortem actore, sive denique in partibus in termino etiam fixo, dum per sententiam extensio non sit, usitata, nisi forte successores partis in causam attractæ, aut tales, qui in lite non starent, stare autem deberent, evocandi essent, deinceps adhiberi debeant. Sed actoribus sufficiat in fixis, aut per publicationem defigendis terminis causam reassumere, partes autem in causam attractæ, comparere teneantur.

ARTICULUS 20.

De ignobilium litigandi activitate.

Ut illorum, quibus hucusque personalis actoratus non competeat, sed pro illis vel magistratus civici, vel terrestris domini actoratu procedebatur, negotia litigiosa facilius promoveantur, status et ordines, cum annutu Suæ majestatis sacratissimæ statuunt: ut civibus, et libera conditionis nulli jurisdictioni dominali subjectis, in contractualibus, et simplicis successionis casibus, proprio nomine contra nobiles litigandi activitas concedatur, in potentariis autem, et personalibus, actoratus fisco magistratuali ex publico ordinando, ea ratione competat, ut adjudicandum homagium, et refusio damni læsis ignobilibus, expensæ autem litis per illum, qui causa ceciderit, compensandæ, fisco magistratuali cedant. Illos vero, qui jurisdictioni dominali subjecti sunt, quia vix, aut nonnisi cum dispendio procedere possent, ultra etiam domini terrestris in negotiis, quæ hucusque eorum actoratu promovebantur, tueantur; si vero intermitterent, aut propter defectum facultatum non possent, fisco magistratuali ex publico assignandus eorum causas coram jure promoveat, et fisco assistenti expensæ perinde adjudicentur per eum, qui causa ceciderit, complanandæ. Eo præterea suapte intellecto, quod his quoque, qui jurisdictioni dominali subjecti sunt, in contractualibus proprio actoratu procedere liceat.

www.libtool.com.cn 18. CZIKKELY.

Hogy a szalavári apátság a gottvitzi praelatus főnhatósága alól vétessék ki.

A karok és rendek az iránt elöterjesztett alázatos kívánságához képest, hogy a szalavári apátság a gottviczi praelaturától függetlenítették: Ő szent felsége kegyelmesen kijelenteni méltóztatott, miszerint meghallgatván előbb a gottviczi praelatust és magának jelentést tétetvén, igazság és méltányosság szerint fogja eldönteni a dolgot.⁽¹⁾

19. CZIKKELY.

Az emlékeztető és folytatólagos keresetek s idézésekről.

A gyorsabb igazságszolgáltatás és a pörle- kitűzött határidőben is, midőn az ítélet által kedők költségeinek apasztása tekintetéből, Ő kiterjesztés nem létesül, ezentul ne lehessen szent felsége jóváhagyásával határozták a alkalmazni, kivéve, ha az alperes fél utódai, karok és rendek, hogy az emlékeztető vagy vagy a kik pörben nem állottak, állaniok pedig folytatólagos kereseteket és idézéseket, melyek kellenc, lennének megidézendők. Hanem ele- vagy az országgyűlési és fölkelési törvény- gendő legyen a fölpereseknek a kitűzött vagy szünetek után voltak szokásosak, vagy mikor a hirdetés utján kitűzendő határidőkben a halál következtében a fölperes személye vál- pert újra fölvenniök, az alperes felek pedig tozott, vagy végül a kapcsolt részekben a tartozzanak megjelenni.⁽²⁾

20. CZIKKELY.

A nem-nemesek pörlekedési képességéről.

Hogy azoknak, a kiket eddig személyes fölperesség nem illetett, hanem helyettök vagy a polgári hatóság, vagy a földesur járt el fölperesképen, peres ügyeik könnyebben mozdítassanak elő: a karok és rendek, Ő szent felsége jóváhagyásával, rendelik, hogy a polgároknak s a semmi uri hatalomnak alá nem vetett szabad állapotú embereknek a szerződési és egyszerű örökösödési esetekben saját nevökben a nemesek ellen pörlekedési képesség enged- tessék; a hatalmaskodási és személyi ügyekben pedig a fölperesség a hivatalból kirendelendő tisztü ügyész illesse oly módon, hogy a megítelt díj és a kártérítés a megsértett nem-nemeseknek, a perköltségek pedig, melyeket a pörvesztes fizet, a tisztü ügyésznek jussanak. Azokat pedig, a kik uri hatóság- nak vannak alávetve, mivel alig vagy csak kárvallással pörösködhethének, ezután is a földesurak védelmezzék azon ügyekben, melyek eddigelé az ő fölperességük alatt indítottak; ha pedig elmulasztanak, vagy anyagi tehetség hiánya miatt nem tehetnék: a hivatalból kijelölendő tisztü ügyész indítsa meg pereiket a törvény előtt; minélfogva a pörvesztes által fedezendő költ- ségek is az eljáró ügyésznek ítéltesse meg. Magától értetődővén azonkívül, hogy azoknak is, a kik uri hatalomnak vetvék alá, a szerződési perekben szabad saját fölperességök alatt eljárniok.⁽³⁾

(1) V. ő. 1557: XXII., 1563: LIII., 1575: XVII., 1588: XLVI., 1598: XXXVIII., 1609: LII., 1751: VIII. t. cz. M.

(2) V. ő. Plan. Tab. I. R. VII. 14. M.

(3) V. ő. 1790: XLIII., 1836: XIII. t. cz. M.

www.libtool.com.cn ARTICULUS 21.

De usuraria pravitate coercenda.

Cum quotidiana testatum reddat experientia, quod pravitas usuraria, non obstante articuloꝝ 51. 1715. et 120. 1723. providentia, in dies magis invalescat, ad avertendam quorumvis damnificationem, status et ordines, benigne annuente Sua majestate sacratissima, decreverunt:

§. 1. Ut præcitatae leges non solum in suo vigore porro quoque conserventur, sed ad eos etiam, qui pro minoribus majores summas sibi obligari faciunt, ea ratione extendantur: ut illa summa, quæ a creditore realiter per debitorem levata est, non amplius creditori, sed fisco regio una cum interusurio (salva denunciante competente rata) cedat, ac, quo nefors medio tempore ultra legale interesse per debitorem fuisset solutum, per levantem creditorem debitori repersolvatur, neque ad desumptionem hujus, quod excessive obligatum est, ulli unquam contra obligantem detur actio: contractus vero relate ad excessive obligatam summam, ipso facto invigorosus sit, insuper autem excessivam summam sibi obligari faciens penes eandem actionem fisci, pena prudenti-judicis arbitrio determinanda, seu pecuniaria, seu arresti accessorie puniatur.

§. 2. Pari ratione contractus etiam obligatoriales cum filiis, et filiabus familias nullo proprio peculio provisus, et infra perfectam aetatem constitutis, citra parentum, aut tutorum, vel curatorum consensum, tam in obversum articuli 17. 1792. initi, quam deinceps contra tenores præsentis articuli ubicunque ineundi, pro invigoris, et nullis declarantur.

§. 3. In quantum demum præter præspecificatas usurariae pravitatis species, in contribuentibus sub speciosis interusuriorum titulis exercerentur, seu per operarum, seu per naturalium desumptionem exactiones, quin imo fructus etiam annui a fundis provenientes ita stipularentur, ut per desumptionem unius anni fructus capitale suum una cum interusurio creditor ex integro recipiat: atefata Sua majestate sacratissima benigne annuente, ex ratione etiam conservandæ plebis contribuentis constituitur: ut pro casibus interponendarum per debitorem querelarum, simile-usurarii casus, via politica cum influxu dominiæ terrestralis pertractentur, et ad mensuram legis, reflexe ad locales circumstantias reducantur: majoris indaginis casibus, ad sedem dominalem relegatis, salva abinde consveta appellata.

ARTICULUS 22.

De repositione violententer ejectorum.

Ad præcavendas violentas bonorum, ac jurium quorumcunque possessionariorum, aut etiam mobilium occupationes, benigne annuente Sua majestate sacratissima, status et ordines, penes renovationem articuli 5 Ferdinandi I-mi decreti 6-ti decreverunt:

§. 1. Ut in casu violentæ occupationis bonorum, et quorumcunque jurium possessionariorum, aut mobilium, in quorum pacifico usu possessor consti-tuebatur, erga simplicem recursum partis læsæ, vice-comes cum adjungendis juddium et jurassore, investigationem in facie loci auditis partibus peragat, compertaque occupationis realitate, ac cognita facti illegalitate, occupatores ipsos de dominio talium bonorum noviter, seu necdum evoluto anno occupatorum ejiciat, et spoliatos citra ullam moram, impedimento vero quopiam intercedente, ad summum intra unum annum, a die recursus ad vice-comitem facti, intellectum, sub pena præcitati articuli in præhabitu usum, et possessorium restituat.

§. 2. Si vero ob partis violentæ resistantiam, repositionem læsi procurari non posset, adminiculo quoque brachii, semper tamen per comitatum ordi-

www.libtool.com.cs 21. CZIKKELX.

Az uszoráskodás korlátozásáról.

Mivel a tapasztalat naponkint bizonyítja, hogy az uszoráskodás, az 1715: 31. és 1723: 120. czikkelyek intézkedésének ellenére mindinkább elharapózik: némelyek károsodásának elhárítására. Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával határozta a karok és rendek:

1. §. Hogy az imént idézett törvények érvényökben nemcsak továbbra is fontartásának, hanem azokra is terjesztessenek ki, a kik kisebb összeg fejében nagyobb összeget kötnék ki maguknak oly módon, hogy az az összeg, melyet az adós a hitelezőtől valóság-gal fölvev, kamatjával együtt, többé ne a hitelezőnek, hanem a királyi ügyésznek jusson (érintetlenül maradván a följelentőt illető rész); és hogy, ha netalán időközben az adós a törvényes kamaton felül fizetett volna, azt a fölvevő hitelező az adósnak tizesse vissza s annak megvételére, a mi mértéken túl köteleztetett, soha senkinek a kötelező ellen kereset ne adassék: a mértéken túl kötelezett összegre vonatkozó szerződés pedig magában véve érvénytelen legyen: sőt azonfelül az, a ki magának mértéken túli összeget köt ki, ugyanazon ügyészi kereset mellett járulékosan még a bíró böles belátása szerint meghatározandó vagy pénz- vagy fogságbüntetéssel fenyítettessék.

2. §. Hasonlóképen a családhoz tartozó, tulajdon vagyonnal nem bíró s még teljeskorúságot el nem ért fiukkal és leányokkal, szülők, gyámjuk, gondnokuk belegegyezése nélkül, akár az 1792: 17. czikkely ellenére kötött, akár azontul a jelen czikkely tartalma ellenére bárhol kötendő kötelező szerződések érvénytelenek és semmiseknek nyilvánítatnak.

3. §. A mennyiben végül az uszoráskodás főntebb jelzett fajtáin kívül az adózó nép ellen, különleges kamatozási czimeken, akár munkaszolgáltatás, akár termények megvételevel más zsarolások volnának gyakorlatban: sőt még ha a földről várható évi gyümölcsök úgy ígértetnének is el, hogy a hitelező egy évi termés beszédésével tőkáját a kamattal együtt teljesen megkapja: Ő szent felségének kegyelmes jóváhagyásával, az adózó nép védelmének okából is határozatlik, hogy az adósok által beterjesztendő panaszokhoz képest a hasonló uszoráskodási esetek közigazgatási uton a földesur befolyásával tárgyalassanak s a törvény mértéke alá a helyi viszonyokra való tekintettel vonassanak; a nagyobb jelentőségű esetek uri-székre utaltatván, onnan a szokásos fölebbezésnek megengedésével.(1)

22. CZIKKELX.

Az erőszakkal kivetettek visszahelyezéséről.

A jószágok s bármiféle ingatlanok, sőt az ingók erőszakos elfoglalásának is megakadályozása végett, Ő szent felsége kegyelmes jóváhagyásával, I. Ferdinánd 6-ik végzeménye 5-ik czikkelyének (2) megújítása mellett, határozta a karok és rendek:

1. §. Hogy azon jószágok s bármely ingatlanok, vagy akár ingók elfoglalásának esetén, melyeknek a birtokos békességes használatában volt, a sértett fél egyszerű panaszára az alispán, a szolgabíró és esküdt kíséretében, a hely színén a felek meghallgatásával, vizsgálatot tartson, és meggyőződván a foglalás valóságáról s megismervén a tett törvénytelenségét: a foglalókat az ilyen ujonnan, vagyis még nem egy év leforgása óta elfoglalt javak uralmából vesse ki, és a megfosztottakat minden késedelem nélkül, ha pedig valamely akadály jönne közbe, az alispánhoz tett panasz napjától értendő legfőlebb egy éven belül, a főntebb idézett czikkely büntetése alatt, az előbb birt használatba és birtokba helyezze vissza.

2. §. Ha pedig az erőszakoskodó fél ellenállása miatt a sértett visszahelyezését eszközölni nem lehetne: karhatalom segítségével is, de a melyet

(1) V. ö. Hk. I. R. 71. cz.; 1715: LI., 1723: CXX., 1840: XVI. t. cz. 55. §. és XVIII. t. cz. 28. §.; 1868: XXXI., 1877: VIII., 1883: XXV. t. cz.

(2) Azaz (besztercebányai) 1542: V. t. cz.

nandi, effectum procuret, ac super qualiter terminata repositione, universitati comitatus relationem præstet.

§. 3. Præterea violenti occupatores bonorum juxta articulum 3. 1543. post restituta etiam bona, pro violentiis, et damnis illatis jure requiri possint. Tandem

§. 4. Cum sæpe respectu quoque bonorum, in arendam locatorum, occupationes evenire soleant, contractus autem tales arendatitii strictæ observationis essent :

Si arendator conditiones rite observans, possessorio privatus fuerit, superior deducta ratione reponendus erit; verum tunc, dum propter non adimpletas conditiones arendator e bonis turbaretur, provisionem hanc legis sibi applicare non possit. Casu porro in eo, quo violenta occupatio ratione bonorum pluribus comitatibus adjacentium, et uni, eidemque contractui insertorum accideret, a paritate processuum repositoriorum in singulo comitatu distinctus ad concernentem vice-comitem recursus formandus est.

§. 5. In reliquo vice-comes cum sibi adjungendis mutuas partium dissidentium accessorias prætensiones, ex arenda profluentes, in nexu operationis cognoscat, et in continenti, quantum fieri potest, complanet; in omni tamen casu, prætendentibus via juris, vel recursus in salvo relicta.

ARTICULUS 23.

De controversiis metalibus accomodandis.

Ad antevertenda illa mala, quæ ex incertitudine metarum promanare possent, annuente Sua majestate sacratissima, status et ordines, renovata salutari dispositione art. 20. 1635. in nexu illius ultro sequentia decreverunt :

§. 1. Ut vice-comes cum adjunctis ad instantiam, seu partis alterutrius, seu erga insinuationem fisci etiam magistratualis, partibus summarie in forma interimalis judicii auditis, reales controversias metales, extra juris viam ordinariam, ad mentem præcitati articuli, non obstantibus etiam processibus motis, interimaliter dirimere, et possessorio partium per effectivam etiam novarum, sine præjudicio tamen præexistentium antiquarum metarum erectionem, limites ponere teneatur. Partibus non contentis, ordinaria juris via, seu ex usu, seu ex privilegio procedendi facultate ea ratione salva permanente, ut interimalis per vice-comitem facta determinatio, nullam prorsus considerationem in via juris subire possit.

§. 2. Si vero ad metarum renovationem, vicini erga amicam requisitionem exire detrectarent, parti renovationem cupienti, magistratuales personas adhibere, et præmissa per eandem insinuatione in præfigendo termino, non obstante alterius partis contradictione, renovationem metarum peragi curare integrum sit.

Vice-comes autem cum sibi adjunctis, seriem operationis suæ tam in primo, quam et in secundo §pho tactis in casibus fine conservationis ad archivum reponendam, proximæ generali congregationi referre teneatur.

mindenkor a vármegye rendel ki gondoskodjék a végrehajtásról, és a bárhogyan végzett visszahelyezésről a vármegye közönsége elé jelentést tegyen.

3. §. Azonkívül a javak erőszakos foglalói az 1543 : 3. cikkely értelmében, a javak visszaadása után is, az erőszak és az okozott károk miatt törvényesen keresetbe foghatók. Végül

4. §. Mivel gyakran a bérbe adott jószágokra nézve is szoktak foglalások előfordulni, az ilyen bérleti szerződések pedig szorosan megtartandók, azért :

Ha a föltételeket szabályszerűen megtartó haszonbérelő fosztatnék meg birtokától, a föntebb előadott módon lesz visszahelyezendő ; de ha a haszonbérelő a föltételek nem teljesítése miatt zavartatnék ki a jószágból : a törvény ez intézkedését magára nem alkalmazhatja. Azon esetben továbbá, midőn az erőszakos foglalás több vármegyében fekvő s egy ugyanazon szerződésbe iktatott jószágokon történik : a visszahelyezési perek egyenlőségénél fogva mind egyik vármegyében külön panaszt kell benyújtani az illető alispánhoz.

5. §. Egyébiránt az alispán segédeivel együtt a vizálgató felek kölcsönös járulékos követeléseit, melyek a haszonbérletből folynak, működésével kapcsolatosan vizsgálja meg, és lehetőség szerint összefüggőleg egyenlítse ki ; minden esetben azonban érintetlen maradván a törvény vagy folyamodás utja azok előtt, a kik használni akarják.⁽¹⁾

23. CZIKKELY.

A határviillongások kiegyenlítéséről.

Azon bajok megelőzése végett, melyek a határok bizonytalanságából származhatnak, Ő szent felsége jóváhagyásával, megújítván az 1635 : 20. cz. üdvös rendelkezését, ezzel kapcsolatban, az alább következőket határozták a karok és rendek :

1. §. Hogy az alispán segédeivel⁽²⁾ együtt, akár valamelyik fél kérelmére, akár a tiszti ügyész értesítésére, ideiglenes bíróságképen rövidesen kihallgatván a feleket, a tényleges határviillongásokat rendes peruton kívül az idézett cikkely értelmében, a megindított perekre való tekintet nélkül ideiglenesen szüntesse meg, és a felek birtokállását új határjelek valóságos föllállításával is, azonban az előbb létezett régi határjelek érvényének sérelme nélkül, tűzze ki. A meg nem elégedő feleknek azonban szabadságukban marad akár a használat, akár a kiváltság czimén a rendes perutra térniök oly módon, hogy az alispán által tett ideiglenes határolás a per után semmi további megfontolás alá nem eshetik.

2. §. Ha pedig a szomszédok a határok megújítására barátságos megkérés ellenében kimenni vonakodnának : a megújítást kívánó félnek szabad legyen hatósági személyeket alkalmazni, és az azoktól kiadott idézéssel kitűzött határidőben, a másik fél ellenmondására való tekintet nélkül, a határok megújítását végrehajtatni.

Az alispán pedig segédeivel együtt tartozik eljárásáról ugy az első, mint második §-ban érintett esetekben, a legközelebbi közgyűlésnek jelentést nyújtani be, és megőrzés végett a levéltárba helyezni.

(1) V. ö. 1588: XXII., 1807: XIII., 1877: XXII., t. cz. 11. §. 9. p., 1893: XVIII. t. cz. 1. §. 5. m) p., 182. §. Az 1802: XXII. t. cz. lényegében ma is érvényes alapját képezi a sommás visszahelyezési keresetek elintézése módjának és csak a hatósági körök változtak a bírói szervezet átalakulásával annyiban, hogy e keresetek a kir. bíróságok és nem a közigazgatási hatóságok elé tartoznak. M.

(2) T. i. szolgabíró és esküdt. Ford.

§. 3. Si vice-comitem in functione prævio in merito suscipienda procedentem partes aliquæ turbarent, aut per metarum taliter erectarum, vel renovatarum disjectionem, aut quaquaratione impedirent, relatione per exmissum vice-comitem, ac adjunctos ejus facta, adminiculo etiam brachii pro re nata per comitatum ad expensas renitentium ordinandi, metarum erectio, aut renovatio effectuetur, renitentes præterea fiscali actione conveniantur: parti vero in metis prædeklarata via erectis, vel renovatis turbata, etiam actio ad desumendas penas violentiæ salva sit.

4. §. Provisione hac ad controversias etiam in limitibus duarum jurisdictionum vigentes ita extensa, ut per exmittendos palatinalem, et respective banalem deputatos ratione superius deducta controversia interimaliter accommodetur.

§. 5. Ne propter vertentem inter dominos terrestres controversiam, per abactiones, et impulsiones, jurisdictionati sæpe ad sustentanda domini jura commissionati, in pecoribus, vel rebus suis damnificentur, in tali casu damnificato per committentem refugio damni præstetur.

ARTICULUS 24.

De venatione, et aucupio.

Ad tollendos, qui in venationem, et aucupium irrepererunt, abusus, benigne annuente Sua majestate sacratissima, status et ordines decreverunt: ut

§. 1. Tam rusticis, quam et omnibus, quibus venatio per articulum 22. 1729. interdicta fuit, canes, ut sunt: vertagi et sagaces, intertenere, venari, vel aucupium specierum in citato articulo recensitarum, et urogallorum quacunquæ arte exercere porro quoque vetitum sit.

§. 2. Dominis terrestribus totius territorii sui, aut plagæ in corpore excisæ, ratam medietatem, in dominiis autem (donec in corpore possidebuntur) seu singillatim cujusvis terreni, seu totius corporis dimidium in quolibet comitatu (præmissa tamen erga comitatum insinuatione, et cum concursu exmittendorum per universitatem individuorum) designare, ac post factam super eo etiam, num velanda plaga medietatem possessorii non excedat? relationem, secundum determinationem publicam per expositionem tabularum prohibere liceat. Ubi vero plures compossessores sunt, si in singillativis ratis venatio exerceri potest, medietate exmissa, alia medietas distinctim etiam prohiberi poterit: si autem singillativa rata minores essent, ac ideo venatio in iisdem distinctim exerceri non posset, prævia compossessorum coalitione,

citra privati possessorii reflexionem, totius terreni partem dimidiam pro compossessoratu vetare liberum sit.

§. 3. In parte terreni prohibita, soli proprietario dum et quando venari licet, in plaga autem prohibitionis non affecta reliquis etiam nobilibus, et nobilitari prærogativa gaudentibus, extra tempus fertificationis ea tamen conditione: ut in alieno terreno non cum caterva hominum, pulsoribus, aut plane pro quaestu, sed ad privatam tantum necessitatem, sive cum uno alterove de famulis, sive per unum alterumve e conventionatis exercatur, sub cautelis ab infra recensendis, venandi, et aucupandi libertas in salvo maneat.

§. 4. Ut tempora, quibus ex ratione præinsinuatæ fertificationis, a venatione abstinendum est, constare possint, eadem sequenti ratione specificantur: respectu cervorum masculorum a die 15. Septembris, usque primam Junii: quoad femellas a 1. Januarii, usque 1-am Septembris, intuitu damarum femellarum a 1. Martii, usque medium Mai, leporum denique a 1. Februarii, usque finem mensis Martii. Sed fertificatio unius speciei, venationem speciei alterius non impediatur.

§. 5. In satis usque finem messis, in pratis a 24. Aprilis, usque dum fennum, et ubi creseit, etiam cordum collectum fuerit, in

3. §. Ha a mondott érdemben eljáró alispánt működésében a felek valamelyike háborgatná, vagy az ilyenképen állított vagy megújított határdombok széthánvásával, vagy bármely módon akadályozná: jelentést tevén az alispán és segédei, a körülményekhez képest még a vármegyétől az ellenszegülők költéségre kirendelendő karhatalom segítségével is foganatosítani kell a határjelek fölállítását vagy megújítását; azonkívül az ellenszegülőket ügyészi keresettel kell megtámadni; azon félnek pedig, a ki az említett uton fölállított vagy megújított határjeleiben háborgattatik, szabad legyen az erőszak büntetésének kiszabására is irányoznia keresetét.

4. §. Ez intézkedés a két törvényhatóság határaitra nézve főnforgó villongásokra is kiterjesztetik, úgy, hogy a főntebb előadott módon a kiküldendő nádori, illetőleg báni biztosok egyenlitsék ki ideiglenesen a vitát.

5. §. Hogy a földesurak közt főnforgó határvillongás miatt történő marhahajítás és behajtás következtében az uradalom jogainak védelmével megbízott jobbágyok marháikban vagy egyéb vagyonukban ne károsuljanak: ilyen esetben a károsultnak kárát a megbízó tartozik pótolni.⁽¹⁾

24. CZIKKEIX.

A vadászatról és madarászatról.⁽²⁾

A vadászatra és madarászatra becsusztott visszaélések megszüntetése végett, Ő szent felségének kegyes jóváhagyásával határozták a karok és rendek, hogy:

1. §. Valamint a parasztoznak, úgy mindazoknak is, a kiknek az 1729: 22. cikkely a vadászatot mektiltotta, kutyákat, nevezetesen agarat, vizslát tartaniok, vadászniok, vagy az idézett cikkelyben felsorolt madárfajokat vagy fajdkakasokat fogniok továbbra is tilos legyen.

2. §. A földesurak egész birtokuknak vagy egy tagban kihasított területeknek meghatározott felét, uradalmakban pedig (míg egy birtokos kezében vannak) akár egyenkint minden tagnak, akár az egész birtoktestnek felét, bármely vármegyében (csak hogy a vármegyének előleges értesítése mellett s a közönségtől kiküldendő egyének közbejöttével) kijelölhetik; és miután jelentés tétetett a felől is, hogy vajjon a tilalmazandó terület a birtok felét nem haladja-e meg, a hivatalos határozat szerint táblák kitételével tilalmazhatják. A hol pedig közbirtokosság van, ha az egyes birtokosok részeiben gyakorolható a vadászat, akkor a birtok egyik felét kihagyván, a másik felét külön lehet tilalmassá tenni. De ha az egyes birtokosok részei kisebbek volnának s e miatt rajtok a vadászatot gyakorolni nem lehetne, akkor a közbirtokosok előlegesen

szövetkezvén, a magánbirtokot figyelmen kívül hagyva, szabad lesz az egész határ felerészét a közbirtokosság részére tilalmazniok.

3. §. A tilalmas területen egyedül a tulajdonos vadászhat tetszése szerint, akkor a mikor: ellenben a nem tilalmazott határon a a többi nemeseknek és nemesi kiváltsággal élőknek is szabadságukban maradjon vadászniok és unadarászniok, a párzás idején kívül, azon föltétel alatt azonban, hogy idegen területen nem embercsapattal, hajtókkal, vagy épen nyereszkedő czélből gyakoroltassék a vadászat, hanem csak saját szükségére, akár egyik vagy másik cselédjével, akár valamelyik szegődött szolgálja által.

4. §. Hogy azon időszakok, melyekben az említett párzás és tenyészet okából a vadászattól tartózkodni kell, tudva legyenek, azok következőképen sorolhatnák föl: a himszarvasokra nézve szeptember 15. napjától junius elsejéig, a nöstényekre január 1-től szeptember 1-ig; a nöstény dämvadakra nézve március 1-től május közepéig; végül a nyulakra február 1-től március végéig. De egy fajnak tenyészideje a másik faj vadászását nem akadályozhatja.

5. §. Vetésekben az aratás végeig, réteken ápril 24-ig, míg a széna s a hol terem, a sarju is, be nem takarított, szőlős kertek-

(1) Az 1802: XXIII. t. cz. a határjárási és megyeigazgatási ügyekben jelenleg is alaptörvény jellegével bír, a bírásokodás azonban a kir. bíróságok hatáskörébe tartozik. V. ó. 1635: XX., 1877: XXII. t. cz. 11. §. 9. p., 1893: XVIII. t. cz. 1. §. 5. m) p., 182., 233. §§.; 1891: XII. t. cz., 1894: XII. t. cz. 34. §.

(2) A vadászatról jelenleg az 1883: XX. t. cz. rendelkezik, ezt megelőzően az 1872: VI. t. cz. szabályozta és az helyezte hatályon kívül az 1802: XXIV. t. czikket. V. ó. 1504: XVIII., 1729: XXII., 1836: VI. és VII. t. cz. (6. §.), 1840: IX. t. cz. 15. §.

vineis vero, a tempore cepta leporum fortificationis, usque ad finem vindemiae, venatio nec peditibus, eo minus equitibus admittatur.

§. 6. Quod si canes ad praednotata sata, fenilia, vel prohibitas plagas in persecutione ferae intrare contingeret, hos quidem (praeterquam in vineis) trajicere, aut pro se retinere non licebit, sed si caperentur, proprietario restitui oportebit; feram tamen in licita venatione vulneratam, ad vicinum quoque alienum terrenum prohibitivum insequi, ac ibi tollere, prout et canes feram persequentes revorandi causa illud ingredi, non tamen venationem ibi continuare integrum sit.

§. 7. Si quis nobilium in itinere constitutus feras non reclusas (phasianis alioquin, et perdiceibus in illo, quo aluntur terreno per expressum, exceptis) penes viam publicam trajecerit, prout et is, seu nobilis, seu rusticus, qui feram in fundis per se cultis damna inferentem interceperit, aut interemerit, et quidem nobilis, nisi etiam in alieno vetito venari praesumat, poenae contra illegitime venantes lata reus non sit, interemptam tamen feram rusticus in usus suos convertere non sit integrum, sed talis interemptor ferae domino concernenti illius insinuare tenebitur, se feram interemisse, dominus vero ferae, refusionem damni per feram illati, juxta punctum 10. praestare obligabitur.

§. 8. Qui legis hujus dispositioni contravenire praesumpserit, aut plane feram in vivario praclusam trajecerit, vel ibi venari attentaverit, nobilis quidem toties quoties in poena violentiae, bonificatione item ferae trajectae, et refusione expensarum in litem erogandarum, processu coram vice-comite eatenus instituendo, et intra duos ad summum juris cursus inomisse definiendo convineatur. Sed vicissim ille etiam, qui in plaga licita venationem impedit, pro violento habeatur, ignobilis autem legem praevicantis, pro ratione delicti arbitraria poena puniatur.

§. 9. Ne vero occasione venationis jurgia, et contentiones eveniant, ac per effervescentes moderamen etiam inculpatae tutelae transcendatur (via juris ad vindicandum alioquin salva) selopum venanti nobili adimere, aut in hominem dirigere, vel plane explodere cautum sit, et contravenientes, etiam si studiosa explosio absque fatali effectu acciderit, per respectivas jurisdictiones, actione ad assumptionem poenae, delicto commensuranda, erigenda, conveniantur.

§. 10. De damnis per feras illatis, dominus feras curans, penes aestimationem eatenus

indilate peragendam, plene satisfacere teneatur; quodsi detrectaret, per damnificatum, relate vero ad colonos, actore fisco magistratuali, sub poena violentiae processu puncto 8. specificato adstringatur. Venator item absque speciali domini sui commissione damnum inferens ultra compensationem, arbitraria etiam poena per dominum delinquentis, aut illo satisfactionem praestare negligente, concernentem magistratum plectatur. Ac insuper comitatibus multiplicatarum ferarum diminutionem, vel reclusionem, dominis earum imponendi facultas in salvo maneat.

§. 11. Rapaces feras, ac noxias segetibus et vineis aves, respectivis jurisdictionibus prout ratione localium circumstantiarum existipare incumbet; imo si necessarium videbitur, magistratualis officialis facta praevidendo terrestri insinuatione, secundum consuetum antehac morem, venationem etiam, sed pure contra rapaces feras, et aves, instituere possit.

§. 12. Sua majestas sacratissima ad demissam statuum et ordinum supplicationem, militares quoque officiales, et militari jurisdictioni subjectas personas, in conformitate etiam articuli 21. 1729. ad praevigentes altissimas dispositiones regias, eatenus emanatas, exacte observandas, adstringi facere benigne dignabitur.

ARTICULUS 25.

Ne jurisdictiones publicae expensis in promotionem et provisionem legati Turcici deinceps graventur.

Erga demissam nonnullorum regni comitatum in eo positam querimoniam, quod in obversum legum, expensis in promotionem, et provisionem Turcici legati gravati fuerint, Sua majestas sacratissima status et ordines, de eo benigne securos reddit, quod jurisdictiones publicae deinceps similibus expensis, in sensu praevigentium eatenus legum, gravandae haud sint.

ARTICULUS 26.

Pro differentiis quoad limites regni cum vicinis provinciis finaliter terminandis, et metis rectificandis, commissarii denominantur.

In consequentiam articulorum 11. et 68. 1797. Sua majestate sacratissima benigne resolvente, ut quae commissiones limitanae per articulares regni commissarios decisa, et relate jam sunt, signanter versus Austriam, item Silesiam, et in parte versus Moraviam,

ben pedig a nyulpárosodás kezdetétől a szüret végeig a vadászat sem gyalog embereknek, sem annál inkább lovasoknak meg nem engedtetik.

6. §. Hogyha a mondott vetésekre, rétekre vagy tilalmas területekre vad üldözése közben a kutyák bemennének, ezeket (kivéve szőlőskertekben) lelőni vagy magának megtartani nem szabad; hanem ha elfognák, visszaadandók a tulajdonosnak; de a nem tilalmas vadászaton megsebzett vadat szabad a szomszédos idegen területre is követni s onnan elhozni, valamint a vadat üldöző kutyák visszahívása végett is oda belépni, nem azonban ott a vadászatot folytatni.

7. §. Ha valamely nemes, utazás közben, el nem zárt vadakat (azonban a fázának és foglyok határozott kivételével azon területen, a hol tenyésztek) a közut mentén lelőne; valamint az a nemes vagy paraszt, ki az általa művelt telken kárt okozó vadat megfogná vagy elejtené: a nemes ugyan, ha csak idegen tilalomban való vadászatot is nem követ el, a törvénytelenül vadászók ellen hozott büntetésben nem marasztalható el, de a parasztnak az elejtett vadat nem szabad a maga hasznára fordítani, hanem azonnal értesítenie kell a vad illetékes urát arról, hogy ő a vadat elejtette, a vad ura pedig a vad által okozott kárt a 10. pont szerint köteles megtéríteni.

8. §. A ki a törvény ezen rendelkezése ellen merészelné cselekedni, vagy éppen vadaskertbe zárt vadat ejtne el, vagy ott vadásznék: a nemes ugyan annyiszor, a mennyiszor, erőszakoskodás büntetésében, valamint az elejtett vad árának és a perben követelt költségek megtérítésében, az alispán előtt indítandó és legfőlebb két törvénykezési szak alatt multhatatlanul befejezendő perrel marasztaltassék el; de viszont az is, ki a nem tilalmas területen a vadászatot akadályozná, erőszakoskodónak tekintessék: a törvény ellen kihágást elkövető paraszt pedig, vétke minőségéhez képest kiszabandó büntetéssel lesz fenytendő.

9. §. Nehogy pedig vadászat alkalmával czivódások és veszekedések támadjanak és a fölhevült ember a vértlen önvédelem határát is tullepje (a törvény utja az elégtételre különben is nyitva levén) a vadászó nembestől a puskát elvenni, azt emberre irányozni vagy éppen elsütöni, tilos; s az ez ellen cselekvőket az illető törvényhatóságok, még ha a szándékos lövésnek nem lett is végzetes hatása, a vétséghez képest kiszabandó büntetés megvetele végett keresetbe tartoznak fogni.

10. §. A vadak által okozott károkért a vadtenyésztő ur a haladéktalanul végrehajtandó

becsü szerint teljes elégtételt tartozik szolgáltatni: a mitől ha vonakodnék, a károsult által, a jobbágyok részéről pedig a tiszt ügyész fölperessége mellett, a 8. pontban jelzett eljárással lesz arra erőszak büntetése alatt szorítandó. Azt, a ki urának külön megbízása nélkül vadászván, kárt okoz, ennek megtérítésén felül ura, vagy ha az az elégtételt elmulasztaná, az illetékes hatóság sújtsa megfelelő büntetéssel. Azonkívül pedig a vármegyéknek szabadon maradjon azon joguk, hogy az urakat kötelezhessék megszorított vadállományuk csökkentésére vagy elrekesztésére.

11. §. A ragadozó vadakat s a vetésekre, és szőlőkre kártékony madarakat jogukban áll az illető törvényhatóságoknak a helyi körülményekhez képest kiirtani, sőt ha szükségesnek látszanék, a hatósági tisztviselő, a földesur előleges értesítése mellett, az eddig szokásos módon, de csupán a ragadozó vadakra és a madarakra, vadászatot is rendezhet.

12. §. Ó szent felsége a karok és rendek alázatos kérelmére kegyelmesen méltóztatik a katonatiszteket és a katonai hatóság alá tartozó személyeket is, az 1729:24. czikkelyvel összhangzásban, az erre vonatkozólag kiadott s érvényben álló legfelsőbb királyi rendeleteknek pontos megtartására kötelezni.

25. CZIKKELY.

Hogy a köztörvényhatóságok ezentúl a török követ szállításának és ellátásának költségeivel ne terhelhessenek.

Az ország némely vármegyéinek az iránt tett alázatos panaszát illetőleg, hogy a törvények ellenére a török követ szállításának s ellátásának költségeivel terhelhetnek: Ó szent felsége biztosítja a karokat és rendeket, hogy a köztörvényhatóságok ezentúl hasonló költségekkel, az erre nézve fönnálló törvények értelmében, ne legyenek megterhelve.⁽¹⁾

26. CZIKKELY.

Az ország határaitra nézve a szomszéd tartományokkal fönforgó vitás ügyek végleges eldöntése és a határok megigazítása végett, biztosok neveztetnek ki.⁽²⁾

Az 1790/1: 11. és 68. czikkelyeiből folyóan, Ó szent felsége kegyelmesen elrendelvén, hogy a mely tájárjási munkálatok az országosan kiküldött biztosok által már befejezve és jelentve vannak, jelesen Ausztria, ugyszintén Szilázia s részben Morvaország felé, az

(1) V. ö. 1650: XXIV., 1715: LXXXI. t. cz.

(2) V. ö. az ezen czikkelyben idézett t. czikkely jegyzetével.

prævia ejusdem benigna ratificatione, executioni mancipentur, hætenus autem indecisæ, continentur: ac in quantum controversiæ ejusmodi limitantæ, seu per privatas dominorum terrestrium conventiones, seu medio commissariorum non articularium intermaliter consopita fuissent, per commissarios articulariter denominandos, penes respectivorum actorum extraditionem reassumantur, et quanto ocyus pro justo, et æquo determinandæ, usque futura, in quantum circumstantiæ admiserint generalia regni comitia, prævia Suae majestatis sacratissima ratificatione complentur: commissarii vero articulares, de progressu et effectu operationum suarum, eidem diatræ fidelem, et adequatam relationem præstare teneantur, status quoque et ordines, finalis præmissorum complanationis effectum, per eos, quibus incumbet, procurandum decreverunt. Siquidem autem commissarii ad revidendas, et terminandas finitimas regni hujus cum vicinis provinciis controversias, in articulo 68, 17mo denominati, qui videlicet commissiones suas nondum terminassent, partim nudo tempore emortui essent, partim vero ob alias causas et rationes, ab obeundo hoc munere impedirentur, ideo renovatis hic loci quoque articulis 39, 1713, et 17, 1723, ac in iisdem citatis, eadem altelata Suae majestatis sacratissima benigne annuente, per status et ordines regni, sequentes denominantur commissarii, et quidem:

Versus Moraviam.

Comes Josephus Szapary de eadem, perpetuus in Muraj-Szombath, s. e. r. a. m. camerarius, comitatus Syrmienensis supremus comes, et per districtum literarium Posoniensem regius superior studiorum director.

Comes Aloysius Batthány, s. e. r. a. m. camerarius.

Comes Franciscus Amade de Varkony, s. e. r. a. m. camerarius.

Adalbertus Prileczky de eadem, abbas s. spiritus de Bath-Monostra, cathedralis ecclesiæ Nitriensis canonicus.

Alexius Rakovszky de eadem, tabulæ districtualis Cis-Danubianæ assessor.

Georgius Zerdahelyi de Nyitra-Zerdahely, comitatus Nitriensis ablegatus.

Item Nitriensis, et Trenchiniensis comitatum vice-comites.

Versus Styriam.

Franciscus s. r. e. presbyter cardinalis e comitibus Hrzán de Harras, episcopus Sabariensis, s. e. r. a. m. actualis intimus status consiliarius.

Comes Emericus Festetich de Tolna, s. e. r. a. m. camerarius.

Stephanus Ebergényi, s. e. r. a. majestatis consiliarius.

Michael Zarka, tabulæ districtualis Trans-Danubianæ assessor.

Josephus Boronkay de eadem.

Item Castriferrei et Szaladiensis comitatum vice-comites.

Versus Styriam et Carnioliam.

Ex parte regnorum Croatiae, Slavoniae etc. contelligenter cum commissione versus Styriam, ex respectu differentiarum comitatus Szaladiensis.

Maximilianus Verhovác, episcopus Zagrabienensis, s. e. r. a. majestatis actualis intimus status consiliarius.

Comes Adamus Orsieb, s. e. r. a. majestatis camerarius.

Franciscus Ponekovics, tabulæ banalis assessor.

Item Zagrabienensis, et Varasdinensis comitatum vice-comites.

Versus Gallitiam.

Comes Joannes Philippus e comitibus Sztáray de Nagy-Mihály, s. e. r. a. m. camerarius et comitatus Ungvariensis supremus comes.

comes Emanuel Csáky de Keresztszeg, s. e. r. a. majestatis camerarius.

Barnabas Fay de eadem, tabulæ regiae judicariae assessor, s. e. r. a. majestatis consiliarius.

Michael Töke de Csepányfalva, s. e. r. a. majestatis consiliarius.

Paulus Fay de Eadem, s. e. r. e. m. consiliarius, comitatus Tornensis vice-comes.

Item Scopusiensis, Sárosiensis, Ungvariensis, Bereghiensis, et Zempliniensis comitatum vice-comites.

Versus Transylvaniam.

Franciscus Miklossy, consecratus episcopus Titopolitanus et electus Biduanensis, cathedralis ecclesiæ Agriensis praepositus major, et canonicus.

Comes Joannes Barkóczy de Szala, s. e. r. a. majestatis camerarius.

Franciscus Bay de Ludány, tabulæ regiae judicariae assessor, s. e. r. a. majestatis consiliarius.

Paulus Berzevicy de eadem, tabulæ districtualis Trans-Tybscanæ assessor.

Vollgangus Ibrányi de Vaja, comitatus Szabolcsensis ablegatus.

Item Bihariensis, Szathariensis, et Marosossiensis comitatum vice-comites.

Ő előzetes helybenhagyása után hajtassanak végre: az eddig be nem fejezetteket pedig folytassák és a mennyiben az efféle határviták akár a földesurak magánegyezségei után, akár nem országgyűlési biztosok által időközben elintéztettek volna, az országgyűlésileg kinevezendő biztosok, az illető ügyiratok kiadása mellett, vegyék azokat újra tárgyalás alá s igazság és méltányosság szerint mielőbb befejezven, a mennyiben a körülmények engedik, a következő országgyűlésig Ő szent felsége előleges helybenhagyásával, végezzék el: az országgyűlési biztosok pedig munkálatuk előbaladásáról s bevezetéséről ugyanazon országgyűlésnek hű és megfelelő jelentést tartozzannak benyújtani: a karok és rendek is elhatározták, hogy az előreboesátottak végleges elintézésének azok által való foganatosításáról, kiknek tisztokban áll, gondoskodni fognak. Mivel pedig az országnak a szomszéd tartományokkal való határvitái megvizsgálására és befejezésére az 1790/1: 68. cikkelyben kinevezett biztosok, a kik ugyanis megbízatásukat még nem végezték el, időközben részint elhaltak, részint más okok és körülmények miatt ezen föladat teljesítésében akadályozva vannak, azért megújítván e helyen is az 1745: 39. és 1723: 17. és az ezekben idézett cikkelyeket, főt nevezett Ő szent felsége kegyelmes jóváhagyásával az ország karai és rendei által a következők nevezetnek ki biztosokul, ugymint:

Morvaország felé.

Gróf Szapáry József, Mura-Szombat örökös ura, a cs. kir. ap. sz. felség kamarása, Szerém vármegye főispánja és a pozsonyi tanterület királyi tanulmányi főigazgatója.

Gróf Batthyány Alajos, a cs. kir. ap. sz. első kamarása.

Várkonyi gróf Amade Ferencz, a cs. kir. ap. sz. felség kamarása.

Prileczky Albert, de eadem, sz. Lélekről czimzett báth-monostori apát, a nyitrai székesegyház kanonokja.

Rakovszky Elek, de eadem, a dunáninneni kerületi tábla ülnöke.

Nyitraszerdahelyi Zerdahelyi György, Nyitra vármegye követe.

Továbbá Nyitra és Trencsén vármegyék alispánjai.

Styria felé.

Gróf Hrzán de Harras Ferencz, a r. sz. e. presbyter-bíhornoka, szombathelyi püspök, a cs. kir. ap. sz. felség valóságos belső titkos tanácsosa.

Tolnai gróf Festetics Imre, a cs. kir. ap. sz. felség kamarása.

Ebergényi István, a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa.

Zarka Mihály, a dunántúli kerületi tábla ülnöke.

Boronkay József, de eadem.

Továbbá Vas és Zala vármegyék alispánjai.

Styria és Karniolia felé.

Horvát-, Szlavonországok stb. részéről, a Zala vármegyét érdeklő vitás kérdésekre nézve, egyetértésben a Styria felé kiküldött bizottsággal:

Verhovác Miksa, zágrábi püspök, a cs. kir. ap. sz. felség valóságos belső államtanácsosa.

Gróf Orsich Ádám, a cs. kir. sz. felség kamarása.

Bonekovics Ferencz, a báni tábla ülnöke.

Továbbá Zágráb és Varasd vármegyék alispánjai.

Galiczia felé.

Nagyimihályi gróf Sztáray János Fülöp, a cs. kir. ap. sz. felség kamarása és Ung vármegye főispánja.

Keresztszegi gróf Csáky Emánuel, a cs. kir. ap. sz. felség kamarása.

Fái Fáy Barnabás, a kir. ítélőtábla ülnöke, a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa.

Csepányfalvi Töke Mihály, a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa.

Fái Fáy Pál, a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa, Torna vármegye alispánja.

Továbbá Szepes, Sáros, Ung, Bereg. és Zemplén vármegyék alispánjai.

Erdély felé.

Miklóssy Ferencz, titopolisi fölszentelt és biduáni választott püspök, az egri székesegyház nagyprépostja és kanonokja.

Szalai gróf Barkóczy János, a cs. kir. ap. sz. felség kamarása.

Ludányi Bay Ferencz, a kir. ítélőtábla ülnöke, a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa.

Berzeviczi Berzeviczy Pál, a tiszántúli kerületi tábla ülnöke.

Vajai Ibrányi Farkas, Szabolcs vármegye követe.

Továbbá Bihar, Szatmár és Máramaros vármegyék alispánjai.

Qui quidem serie præmissa denominati regni commissarii, præscriptum legum jam citatarum, aliarumque superinde sancitarum accurate observaturi, quamprimum a Sua celsitudine regia domino regni palatino intimationem acceperint, ad controversos quique provinciarum suarum limites, pro præfigendo termino exhibunt, et cum commissariis per Suam majestatem sacratissimam ex parte vicinorum regnorum, ac provinciarum denominandis, locoque, et termino præstituendo in omnes comparituris, auditis etiam deputatis comitatuum, et concernentium locorum dominis terrestribus, mutuo tractatu differentias cognoscent, pro justo, et

æquo determinabunt, et Suarum majestati sacratissimæ pro benigna ratificatione cum plena rei actæ serie, medio ejusdem Suarum celsitudinis regie domini regni palatini submittent, obtentaque desuper Suarum majestatis sacratissimæ resolutione, tam per se se definiendas, quam et perhibente articulo 25. 1684. ac alias etiam peracta reambulatione jam decisas, et a sola executione pendentes metas differentias, effectui mancipabunt: in casum porro mortis, vel legitimi impedimenti aliorum ex denominatis commissariis, prælibata Sua celsitudo regia dominus regni palatinus alios substituet, et denominabit.

ARTICULUS 27.

De terreno Répás et diverticulo Kéthely, per confinium Varasdinense occupatis, comitatui Simeghiensi restituendis.

Statibus et ordinibus, reflexe ad articulos 13. 1751. et 63. 1790/1. postulatum quoad terrenum Répás, et diverticulum Kéthely, per confinium Varasdinense occupata reiterantibus: Sua majestas sacratissima benigne resolvere dignata est: quod politico-militarem mixtam commissionem, coram qua partes prætendentes expositionem, et prætensionem suam legitimare possint, mox benigne denominatura sit.

ARTICULUS 28.

De effectuatione articuli 64. 1791.

Sua majestas sacratissima quoad nobilium et civium, in militaribus confiniis per desumptionem telonii et nauli, læsam immunitatem, benigne resolvere dignata est: consilio aulæ bellicæ prævie audito, ad effectum articuli 64. 1791. legale se posituram esse remedium.

ARTICULUS 29.

Epocillatio liquorum in promptuariis, et magazinis regis, in sensu præexistentium legum, statui militari prohibetur.

Erga querelam per status, et ordines in eo propositam, quod in obversum articulo 21. 1723. 4. 1729. et 37. 1765. in Bajensi et Futakiensi magazino, per militares homines epocillatio liquorum exerceatur.

§. 1. Sua majestas sacratissima apud respectiva dicasteria benigne dispositura est: ut intuitu excessus hujus, mixta fiat investigatio, præstita vero subinde relatione, in sensu legum medelam benigne procuratura.

§. 2. In reliquo eadem altedata Sua majestate sacratissima benigne annuente, similes

epocillationes, legum spiritui adversantes, in sensu præcitarum legum ultro pro vitis declarantur.

ARTICULUS 30.

De fundo publico.

Annuente Sua majestate sacratissima, in sequelam articulo 99. 1723. et 12. 1790/1. pro elaboranda idea, unde fundus publicus, constitutione regni, et juribus cujusvis status intacte relictis, et absque ullo novo in contribuentem plebem redundaturo onere conflandus, ad quos fines destinandus, et quomodo administrandus sit? deputantur:

Comes Josephus Brunszvik de Koromp s. c. r. a. majestatis actualis intimus stat consiliarius, comitatus Csongradiensis supremus comes, per Hungariæ regnum taverorum regalium magister, et tabulæ septemviralis co-judex.

Andreas Semsey de eadem, insignis ordinis S. Stephani regis apostolici eques, s. r. a. m. consiliarius aulicus, personalis præsentie regie in judiculis locumtenens, et comitatus Ugoesensis supremus comes.

L. b. Josephus Podmaniczky de Aszó s. c. r. a. majestatis ad consilium regio locumtenentiale consiliarius, comitatus Bcsiensis supremus comes.

A mely főntebbi sorban kinevezett országos biztosok, a márvidezett és más eziránt hozott törvények rendeletét gondosan szem előtt tartván, mihelyt Ő királyi fenségétől, az ország nádorától, értesítést kapnak, kiki a saját tartományának vitás határaitra a kitűzendő határonapon menjenek ki és az Ő szent felsége által a szomszéd országok és tartományok részéről kinevezendő, s a kitűzött helyen és időben multhatatlanul megjelenendő biztosokkal, meghallgatván a vármegyék küldötteit és az illető helységek földesurait is, kölesönös tanácskozásban a vitás kérdéseket megvizsgálják, jog és igazság szerint eldöntik és Ő királyi fen-

sége, az ország nádora utján kegyes jóváhagyás végett a tárgyalások teljes leírásával együtt Ő szent felsége elé terjesztik, s megnyervén az iránt Ő szent felségének határozatát: ugy az általuk eldöntendő, mint az 1684 : 25. cikkely rendelése szerint s a határjárás végrehajtására váró határvitákat foganatosítandják. A kinevezett biztosok közül valamelyiknek halála vagy törvényes akadályoztatása esetén továbbá, fönt említett Ő királyi fensége, az ország nádora, másokat helyettesít és nevez ki.⁽¹⁾

27. CZIKKELY.

A varasdi végvidék által elfoglalt Répás területnek s Kéthely düllőnek Somogy vármegye részére leendő visszaadásáról.

A karok és rendek, megújítván az 1751 : 13. és 1790/1 : 63. cikkelyekhez képest a varasdi őrvidek által elfoglalt Répás terület és Kéthely düllő iránti kívánságukat: Ő szent felsége kegyelmesen kijelenteni méltóztatott, hogy nemsokára egy vegyes politikai és polgári bizottságot nevezend ki, mely előtt az igénylő felek kérelmeket és követeléseket igazolhatják.

28. CZIKKELY.

Az 1791 : 64. törvényczikkely foganatosításáról.

Ő szent felsége a nemeseknek és polgároknak a katonai határőrvidéken hid- és révvámok vétele által megsértett kiváltságukra nézve kegyesen válaszolni méltóztatott, hogy előlegezen meghallgatván az udvari hadi tanácsot, az 1791 : 64. cikkely foganatosítása végett törvényes orvoslatot fog alkalmazni.

29. CZIKKELY.

Italok kimérése a királyi élésházakban és raktárakban, a főnálló törvények értelmében, a katonaságnak tiltatik.

A karok és rendek azon tárgyban előterjesztett panaszára, hogy az 1723 : 21., 1729 : 4. és 1765. 37. cikkelyek ellenére, a bajai és futaki raktárban katonai személyek ital-mérést gyakorolnak :

1. §. Ő szent felsége az illetékes kormány-székelnél kegyesen intézkedni fog, hogy ezen kihágás dolgában vegyes vizsgálat tartassék, a miről azután jelentés tétetvén, a törvények értelmében orvoslattól kegyesen gondoskodni méltóztatik.

2. §. Különbben pedig, ugyancsak Ő szent felségének kegyes jóváhagyásával, a törvény szellemével ellenkező hasonló kimérések a főntebbi idézett törvények értelmében ezental is tiltottaknak nyilváníthatnak.

30. CZIKKELY.

A közalapról.

Ő szent felségének jóváhagyásával, az 1723 : 99. és 1799/1 : 12. cikkelyek alapján, azon terv kidolgozására, hogy egy közalap, az ország alkotmányának s bármely rend jogainak érintetlen hagyásával és az adózó népre hárulandó minden újabb teher nélkül, honnan lenne összegyűjthető, mely czélokra fordítandó és mi módon kezelendő? biztosokul küldetnek ki :

Korompai gróf Brunsvik József, a cs. kir. ap. sz. felség valóságos belső titkos tanácsosa, Csongrád vármegye főispánja, magyar tanokmester és a hétszemélyes tábla társbírája.

Semsei Semsey András, Sz. István apostoli király jeles rendjének vitéze, a cs. kir. ap. sz. felség udvari tanácsosa, kir. személynök és Ugocea vármegye főispánja.

Aszódi báró Podmaniczky József, a cs. kir. ap. sz. felség s a helytartó-tanács tanácsosa. Bács vármegye főispánja.

(1) V. ö. 1526: XXVIII., 1609: XL., 1635: XXX., 1741: LIII., 1792: XIX., 1830: XI., 1836: XXXII. 1897: XIV. t. cz. M.

Josephus e comitibus Eszterházy de Galantha, s. c. r. a. majestatis camerarius, ad consilium regium locumtenentiale consiliarius, et comitatus Zempliniensis supremus comes.

Comes Antonus Amade de Várkony, s. c. r. a. majestatis camerarius, tabulae regiae judicariae baro, et officii supremi comitis comitatus Varasdinensis administrator.

Thomas Tihanyi de Ebeczk, s. c. r. a. majestatis consiliarius; et vice-judex curiae regiae.

Magister Stephanus Aczél, s. c. r. a. majestatis consiliarius, et palatinalis proto-notarius.

Ladislaus Majthényi de Kesselókö, s. c. r. a.

majestatis consiliarius, comitatus Honthensis ablegatus.

Josephus Géczy de eadem, Assa, et Ablancz-Kürth, s. c. r. a. majestatis consiliarius, comitatus Comaromiensis ordinarius vice-comes, et ablegatus.

Emericus Péchy de Péchúfalu, comitatus Bihariensis ordinarius vice-comes, et ablegatus.

Ladislaus Puky de Bizák, comitatus Abaujvariensis ordinarius vice-comes, et ablegatus.

Joannes Boráros, liberae, et regiae civitatis Pestensis judex, et ablegatus.

ARTICULUS 31.

Leopoldus Krakowszky, s. R. i. comes Kollowráth, in Hungarum cooptatur.

Leopoldum Krakowszky, s. R. i. comitem a Kollowráth, s. c. r. a. m. camerarium, et actualem status intimum consiliarium, aurei velleris, et i. ordinis s. Stephani regis apostolici magnae crucis equitem, status, et conferentiarum ministrum, et praesidem supremum negotiorum status internorum, qui in diversis conspicuis dignitatibus, vice-cancellarii, ab subinde cancellarii Bohemiae, et Austriae, ac camerae imperialis, caesareoque regiae, prout et bancalis deputationis praesidis, ac supremi cancellarii Bohemiae et Austriae, spatio quinquaginta annorum in augustae regnantis aulae, adeoque regni etiam Hungariae emolumentum, praecleara servitia praestitit, in gentem vero Hungaram, cui per nexum illustrium Hungariae familiarum, et propriae etiam familiae unius lineae jam praecedentem inarticulationem caeteroquin junctus est, singulari semper affectu ferebatur, status et ordines, proprio motu, citraque depensionem taxae, in numerum indigenarum, accedente consensu, benignaque approbatione s. r. majestatis, una cum descendantibus suis successoribus cooptarunt, plene confidentes, eundem comitem ad exigentiam juramenti, coram cancellaria regia Hungarico-Aulica praestandi, et ejus descendantes, utiles patriae cives futuros.

ARTICULUS 32.

Joannes Antonius comes a Pergen, Franciscus l. b. de Thugut, comes Franciscus Saurau, comes Josephus Joannes Ferraris, in Hungaros recipiuntur.

Inde a tenera juventute pro commodis augustae regnantis aulae haereditariarumque provinciarum, ac ipsius etiam regni Hungariae emolumentis, dignitatibus conspicuis utilia servitia locantem, Joannem Antonium comitem a Pergen, insignis ordinis S. Stephani regis apostolici magnae crucis equitem, s. c. r. a. m. camerarium, et actualem intimum status consiliarium, statusque et conferentiarum ministrum, cum relaxatione taxae, non secus

L. b. Franciscum de Thugut, insignis ordinis S. Stephani regis apostolici magnae crucis equitem, s. c. r. a. m. actualem intimum status consiliarium, et conferentiarum ministrum, in diversis ultra 40. annos praegestis munusculis apud augustam domum caesareo-regiam insignia merita ponentem, penoblatam motu proprio 2000. aureorum taxam; prout

Galánthai gróf Eszterházy József, a cs. kir. ap. sz. felség kamarása, helytartósági tanácsos és Zemplén vármegye főispánja.	Gézi, assa- és ablanczkürthi Ghyczy József, a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa, Komárom vármegye első alispánja és követe.
Várkonyi gróf Amade Antal, a cs. kir. ap. sz. felség kamarása, a kir. ítélőtábla bírása és Varasd vármegye főispáni helytartója.	Pécsujfalusi Péchy Imre, Bihar vármegye első alispánja és követe.
Ebeczki Tihanyi Tamás, a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa és alországbiró.	Bizáki Puky László, Abauj vármegye első alispánja és követe.
Aczél István, a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa és nádori ítélőmester.	
Kesselkeői Majthényi László, a cs. kir. ap. sz. felség tanácsosa, Hont vármegye követe.	Boráros János, Pest szabad királyi város bírása és követe.(4)

31. CZIKKELY.

Krakowszki Kollowrath Lipót római szent birodalmi gróf, magyar honfiúvá fogadtatik.

Krakowszky Kollowráth Lipót, r. sz. kir. grófot, a cs. kir. ap. sz. f. kamarását s valóságos belső titkos tanácsosát, az arany gyapjas rend és a Szt. István apostoli király jeles rendje nagykeresztes vitézét, államministert és a belső államügyek főelnökét, a ki különféle méltóságokban jeleskedvén, mint Csehország és Ausztria alkanczellárja, majd kanczellárja, a császári és királyi kamara, valamint a bank-bizottság elnöke, Csehország és Ausztria főkanczellárja, ötven éven át az uralkodó felséges udvarnak s annál fogva Magyarországnak is hasznára kitünő szolgálatokat teljesített, a magyar nemzet iránt pedig, melylyel Magyarország jeles családaival való rokonságánál és saját családja egyik ágának már megelőzőleg történt beczikkelyezésénél fogva, különben is összekötetésben áll, mindenkor kiváló jóindulattal viseltetik: a karok és rendek maguk elhatározásából, Ő királyi felségének is kegyes jóváhagyásával, a honfiak sorába leszármazó utódaival együtt díjfizetés nélkül föl-vették, teljes bizodalommal levén, hogy nevezett gróf a magyar királyi udvari kanczellária előtt leteendő esküjéhez képest, valamint utódai is, a haza hasznos polgárai leendenek.

32. CZIKKELY.

Gróf Pergen János Antal, báró Thugut Ferencz, gróf Saurau Ferencz, gróf Ferraris József János, magyarokul fogadtatnak.

Pergen János Antal grófot, (2) a Szt. István apostoli király jeles rendje nagykeresztes vitézét, a cs. kir. ap. sz. f. kamarását és valóságos belső titkos tanácsosát, állami és tanácsbeli ministert, mint a ki zsenge ifju korától kezdve a felséges uralkodó háznak, az örökös tartományoknak s magának Magyarországnak is kiváló méltóságokban hasznos szolgálatokat teljesített, a díj elengedése mellett; nem különben

báró Thugut Ferenczet, Szt. István apostoli király jeles rendje nagykeresztes vitézét, a cs. kir. ap. sz. f. valóságos belső titkos tanácsosát és tanácsbeli ministerét, mint a ki 40 éven felül viselt különféle hivatalaiban a császári királyi felséges család iránt kiváló érdemeket szerzett, az önként felajánlott 2000 arany díj mellett; valamint

(1) V. ő. 1723: XCIX., 1764: VIII., 1790: XXI. és XXXV., 1792: XII., és XVII., 1802: VI., 1805: III., 1807: III. t. cz. M.

(2) E család örökös főrendiházi tagsági jogáról v. ő. 1886: VIII. t. cz. 1. §. II. p. M.

Comitem Franciscum a Saurau, insignis ordinis S. Stephani regis apostolici magnæ crucis equitem, s. c. r. a. m. camerarium, et actualem intimum status consiliarium, ac ad augustam aulam imperatoriam russicam ministrum plenipotentiatum primi ordinis, qui augustæ regnanti aulæ, ejusdemque hæreditariis provinciis, ac ipsi etiam regno Hungariæ, a compluribus annis in eminentioribus dignitatibus fidelia, utiliaque servitia præstitit, cum relaxatione taxæ; non absimiliter

Comitem Josephum Joannem Ferraris, generalis rei tormentariæ præfectum, i. militaris ordinis Theresiani magnæ crucis equitem, s. c. r. a. m. camerarium, et actualem intimum status consiliarium, qui præcipue in statu militari per decursum 61. annorum, diversis temporibus et occasionibus heroica virtute augustæ regnanti domui per defensionem provinciarum hæreditario ejusdem sceptro subjectarum, ac ipsius quoque regni Hungariæ, utiliter præstitit, cum relaxatione taxæ.

Hos proinde, eorumque descendentes successores, accedente consensu, benignaque approbatione s. r. majestatis jam in antecessum elargitis, pro omnibus indigenatus privilegiis, testata in veros regni Hungariæ indigenas, status et ordines receperunt, sperantes eosdem et descendentes, commodi et emolumenti patriæ, juxta juramentum in sensu legis depositum, studiosos cives futuros.

ARTICULUS 33.

S. r. i. comes Josephus Bekers a Westerstetten, in Hungarum recipitur.

Illimitati amoris, ac sinceræ devotionis, peculiarisque complacendi studii, quibus status et ordines, erga Suam celsitudinem regiam Josephum archiducem, dominum regni palatinum, ob peculiarum in gentem Hungaram propensionem, quam per efficacem patriæ commodorum promotionem, abunde testari dignabatur, in dies majori ardore feruntur, documentum exhibitori, s. r. i. comitem Josephum Bekers a Westerstetten, supremum vigiliarum præfectum, quem Sua celsitudo regia, propter præclaras animi dotes, ad laus suum delegit, accedentibus etiam ejusdem propriis meritis, quæ in statu militari diversis occasionibus posuit, in numerum verorum regni Hungariæ indigenarum, citra depensionem taxæ, erga præstandum consvetum juramentum, accedente consensu, benignaque approbatione sacræ regiae majestatis, proprio motu cooptarunt, sperantes eundem patriæ commodorum studiosum civem futurum.

ARTICULUS 34.

Franciscus sacri Romani imperii comes Lodron, liber baro Fridericus Eger, Aloysius marchio Manfredini, comes Cajetanus ab Auersberg, baro Joannes ab Hiller, liberi barones Bernardus et Josephus a Degelmann, liber baro Mauritius Schlaun, liber baro Antonius a Myllius, Franciscus et Antonius de Zasse, liber baro a Schröffel et alii in Hungaros recipiuntur.

Status et ordines, Franciscum sacri Romani imperii comitem Lodron, ac castrum Romani lateranum, s. c. r. a. majestatis camerarium, et actualem intimum status consiliarium, nec non legatum extraordinarium apud aulam regio-Sveicam, ob præclara augustæ regnanti aulæ, hæreditariisque provinciis, ac ipsi etiam regno Hungariæ præstita, ac in futurum præstanda servitia, erga persolutionem mediæ taxæ; ita

gróf Saurau Ferenczet, Szt. István apostoli király jeles rendjének nagykeresztes vitézét, a cs. kir. ap. sz. f. kamarását s valóságos belső titkos tanácsosát és az orosz felséges császári udvarnál első rendű teljhatalmu miniszterét, mint a ki a felséges uralkodóháznak s az örökös tartományoknak és magának Magyarországnak is számos év óta kitünőbb méltóságokban hűséges és hasznos szolgálatokat teljesített, a díj elengedésével ; hasonlóan

gróf Ferraris József János tábornaszernagyot, a Terézia jeles katonai rend nagykeresztes vitézét, a cs. kir. ap. sz. f. kamarását s valóságos belső titkos tanácsosát, ki főképen a katonai pályán 61 év óta különböző időben és alkalmakkor hősi vitézséggel, a felséges uralkodó-család örökös kormánypálcájára alá vetett tartományoknak védelmezésével, s magának Magyarországnak is hasznos szolgálatokat tett, a díj elengedése mellett ;

őket tehát s a tőlük leszármazó utódokat, Ő kir. felsége beleegyezését és kegyes jóváhagyását már előlegesen megadván, a karok és rendek a honfűség minden kiváltságaira nézve valóságos magyar honfiakká fogadták, remélvén, hogy maguk és utódaik, a törvény értelmében letett esküjükhöz képest a haza javát és hasznát szívükön hordozó polgárok leendenek.

33. CZIKKELY.

Westerstetteni Bekers József, római szent birodalmi gróf, magyar honfiává vétetik föl.

Bizonyosságát kívánván szolgáltatni azon határtalan szeretetnek, őszinte hódolatnak és különös kedveskedési vágyuknak, melylyel a karok és rendek ő királyi fensége, József főherczeg ur, az ország nádora iránt a magyar nemzethez való kiváló jóindulatáért, melyet a haza érdekeinek hathatós előmozdítása által bőven méltóztatott tanusítani, napról-napra nagyobb hévvel viseltetnek : westerstetteni Bekers József,⁽¹⁾ r. sz. b. gróf, vezérőrnagyot, kit ő királyi fensége jeles lelki tulajdonaiért oldala mellé választott, hozzájárulván saját érdemei is, melyeket a katonai rendben különféle alkalmakkor szerzett, a valóságos magyar honfiak sorába, díj fizetése nélkül, a szokott eskü letétele mellett, Ő királyi szent felség beleegyezésének s kegyes jóváhagyásának is hozzájárulásával, tulajdon elhatározásukból fölveték, remélve, hogy ő a haza érdekeiért buzgó polgár leend.

34. CZIKKELY.

Lodron Ferencz, római szent birodalmi gróf, báró Eger Frigyes, örgróf Manfredini Alajos, gróf Auerberg Kajetán, báró Hiller János, báró Degelmann Bernát és József, báró Schlaun Móricz, báró Myllius Antal, de Zasse Ferencz és Antal, báró Schröffel és mások, magyar honfiakká fogadtatnak.

A karok és rendek Lodron Ferencz, római szent birodalmi grófot, és római várgrófot, a cs. kir. ap. sz. felség kamarását s valóságos belső titkos tanácsosát, rendkívüli követet a svéd királyi udvarnál, a felséges uralkodóház, az örökös tartományok s Magyarország iránt is teljesített s jövődöben teljesítendő jeles szolgálataiért, a fél díj lefizetése mellett ; ugyszintén

(1) E család örökös főrendiházi tagsági jogáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §. II. p.

Liberum baronem Fridericum Eger, s. c. r. a. majestatis actualem intimum status consiliarium, emeritum cancellarium aulicum Austriacum, qui per decursum 40. et ultra annorum regi, et statui publico cum emolumento etiam regni Hungariæ fidelia servitia præstitit, erga persolutionem mediæ taxæ; non absimiliter

Marchionem Aloysium Manfredini, propter insignia fratris sui marchionis Friderici Manfredini, anno 1790. in Hungarum recepti merita, erga mediæ taxæ depositionem; tandem

Comites Cajetanum, Nicolaum, et Jodocum omnes ab Auersberg, erga persolutionem integræ, verum collective intellectæ summæ; prout

Liberum baronem Joannem ab Hiller, generalem campi mareschalli locumtenentem, et i. ordinis militaris Theresiani equitem, ob fidelia etiam sub turcico bello præstita servitia, cum persolutione taxæ mediæ; ac

Liberos barones Bernardum generalem campi vigiliarum præfectum, et Josephum regiminis equestris Würtembergici supremum vigiliarum præfectum, ambos a Degelmann, cæteroquin cum nobiles familiis Hungaris nexos, tum ob propria in statu militari præstita servitia, tum vero patris quoque et congenerationalium merita, cum relaxatione taxæ; non secus

Mauritium liberum baronem Schlaun, i. ordinis militaris Theresiani equitem, campi mareschalli locumtenentem, pluribus servitiis militaribus meritum, erga mediæ taxæ depensionem, pariter

Liberum baronum Antonium Myllius, i. ordinis militaris Theresiani equitem, generalem campi mareschalli locumtenentem, spectatis spatio 43. annorum utiliter locatis militaribus servitiis, cum depositione integræ taxæ; porro

Franciscum, et Antonium Dezasse, filios Francisci supremi vigiliarum præfecti, inde a prima sua juventute usque obitum suum pro defensione augustæ domus Austriacæ, ac etiam patriæ hujus bellica virtute militantis, obque fatigia servitii e vivis excedentis, propter avi quoque materni comitis quondam Antonii Brunszvik de Korompa, de throno regio, et regno Hungariæ optimi meriti viri fidelia, utiliaque servitia, cum relaxatione totius taxæ; ultro

Liberum baronem Ignatium de Schröfl, et Mannsberg, ob antenatorum et propria merita, cum solutione integræ taxæ; et

Liberum baronem Carolum a Toussaint, regiminis cæsarei velitum capitaneum, propter antenatorum, ac propria etiam publico præstita servitia, erga integræ taxæ depositionem.

Franciscum item de Kranzberg, ad dicasterium finanziaie aulicum consiliarium, et referendarium, motivo pluribus annis regi, et regno, signanter occasione reincorporationis Banatus exantelatorum fidelium servitiorum, citra taxæ solutionem.

Liberum baronem Georgium Wilhelmum a Walterskirchen, fundamento per antenatos, ac ipsum etiam diversis vicibus in statu militari et civili, regi et regno locatorum utilium servitiorum, arctioris item cum conspicuis Hungaris familiis initi nexus, cum persolutione mediæ taxæ.

Liberum baronem Carolum a Vorberg, ob merita tam in statu militari præcedenter, quam et civili intra annos 24. quibus in regno Hungariæ residet, posita, sine depensione taxæ.

Comitem Aloysium Mocsenigo, spectata ejusdem illustri, veterique stirpe,

báró Eger Frigyes, a cs. kir. ap. sz. felség valóságos belső titkos tanácsosát, érdemesült austriai udvari kancellárt, ki több mint 40 éven keresztül tett a királynak és a közálladalomnak Magyarország hasznára is hű szolgálatoakat, a díj felének fizetése mellett; nem különben

örgróf Manfredini Alajost, testvérének, az 1790. évben magyarrá fölveti Manfredini Frigyes örgrófnak érdemeiért, a fél díj letétele ellenében; továbbá

Auersberg Kajetán, Miklós és Jodok grófokat, az egész, de együttesen érteendő összeg lefizetése mellett;⁽¹⁾ ugyszintén

báró Hiller János altábornagyot és a Terézia jeles katonai rend vitézét, a török háboru alatt is teljesített hű szolgálataiért, a fél díj lefizetésével; és

báró Degelmann Bernát vezérőrnagyot, s Józsefet, a Württemberg lovas-ezred őrnagyát, a kik különben is nemes magyar családokkal rokoni összeköttetésben állanak, ugy a katonai pályán teljesített szolgálataikért, mint atyjuk és rokonaik érdemeiért is, a díj elengedése mellett; hasonlóképen

báró Schlaun Móriczot, a Terézia jeles katonai rend vitézét, altábornagyot, ki többféle katonai szolgálattal szerzett érdemeket, a fél díj letétele ellenében: valamint

báró Myllius Antalt, a Terézia jeles katonai rend vitézét, altábornagyot, tekintettel 43 éven át hasznosan teljesített katonai szolgálataira, az egész díj letétele mellett; továbbá

Dezasse Ferenczet és Antalt,⁽¹⁾ Ferencz őrnagynak fiait, a ki első ifjuságától kezdve haláláig a felséges austriai ház és hazánk védelmében hadi vitézséggel katonáskodott s a szolgálat fáradalmai következtében mult ki. anyai nagyatyjoknak, néhai korompai gróf Brunszvik Antalnak, a királyi trón és Magyarország körül jeles érdemeket szerzett férfinak hűséges és hasznos szolgálataiért is, az egész díj elengedésével; meg

báró Schröfl és Mannsberg Ignácot, elődei és saját érdemei alapján, a teljes díj lefizetése mellett; és

báró Toussaint Károlyt, egy császári könnyü lovas ezred kapitányát, elődeinek s önmagának is közszolgálataiért, a teljes díj tétéle ellenében;

Kranzberg Ferenczet, az udvari pénzügyi kormányzék tanácsosát s előadóját, sok éven át a király és az ország iránt, jelesül a Bánság visszacsatolása alkalmával teljesített hű szolgálataiért, díj fizetése nélkül;

báró Walterskirchen György Vilmost, elődei s ő maga által különféle alkalmalokkal a katonai és polgári pályán a király és ország iránt teljesített hasznos szolgálatai alapján, valamint előkelő magyar családokkal való összeköttetésénél fogva is, a fél díj fizetése mellett⁽²⁾;

báró Vorberg Károlyt, ugy megelőzőleg a katonai pályán, mint a polgári életben 24 éven át. mióta Magyarországon lakik, szerzett érdemeiért, díj fizetése nélkül;

gróf Mocsenigo Alajost, tekintettel hirneves és régi nemzetségére, kinek

(1) E család örökös főrendiházi tagsági jogáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §. II. p. V. ö. még 1649: XI. t. cz. M.

(2) E család örökös főrendiházi tagsági jogáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §. III. p. M.

cujus antenati heroicam virtutem contra invasiones quoque Turcarum testati sunt, sub spe etiam industriæ et commercii in regno Hungariæ amplius per eundem promovendi, non obstante hac vice articuli 32. Matthiæ decreti 6. dispositione, erga depositionem integræ taxæ.

Comitem denique Nicolaum Markovics, cui Sua majestas sacratissima cæteroquin prævie jam ob fidelia servitia circa defensionem patriæ, et propagationem nationalis industriæ præstita, benignum diploma elargita est, citra solutionem taxæ.

Prærecensitos proinde omnes, eorundemque hæredes descendentes, accedente consensu, benignaque approbatione sacratissimæ regiæ majestatis, in numerum aliorum regni hujus indigenarum receperunt; ita tamen, ut qui ex iisdem privilegia super indigenatu necdum obtinuissent, solitumque juramentum adhuc non deposuissent, juramentum præstare, privilegiaque sua cum forma juramenti præstiti inserenda, extrahere, et respective cassæ etiam regni in sensu articuli 69. 1791. satisfacere teneantur.

Conclusio.

Nos itaque demissa memoratorum fidelium nostrorum dominorum prælatorum, baronum magnatum, et nobilium, cæterorumque præattacti regni nostri Hungariæ, et partium eidem adnexarum statuum ac ordinum supplicatione et instantia, benigne exaudita, clementer et admissa; universos præspecificatos articulos, prævio modo nobis præsentatos, hisce literis nostris de verbo ad verbum inseri, et inscribi fecimus, eosdemque, ac omnia, et singula in illis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, eisdem regium nostrum consensum benevolum pariter, et assensum præbuimus, regiaque pariter autoritate nostra approbavimus, acceptavimus, ratificavimus, et confirmavimus: securos reddentes prædictos fideles status et ordines, quod omnia in præinsertis articulis contenta, tam nos ipsi observabimus, quam per alios quoscumque fideles nostros observari faciemus. Quemadmodum acceptamus, approbamus, ratificamus, et confirmamus, harum nostrarum vigore, et testimonio literarum mediante. Datum per manus fidelis nobis sincere dilecti spectabilis ac magnifici comitis Caroli Pálffy ab Erdöd, perpetui in Vöröskeö, aurei velleris, et una insignis ordinis sancti Stephani regis apostolici magnæ crucis equitis, comitis Poseniensis, et comitatus nominis ejusdem perpetui, ac supremi comitis, arcisque nostræ regiæ Poseniensis hæreditarii æque, ac supremi capitanei, camerarii, consiliarii que nostri actualis status intimi, curiæ nostræ regiæ per Hungariam magistri, nec non per idem regnum nostrum Hungariæ aulæ nostræ, prout et dicti ordinis sancti Stephani cancellarii, in libera, regiaque civitate nostra Posenii, die trigesima prima mensis Octobris, anno Domini millesimo octingentesimo secundo, regnorum nostrorum Romani, Hungariæ item, Bohemiæ et reliquorum anno undecimo. Reverendissimis, reverendis item, ac venerabilibus in Christo patribus, (archiepiscopatu Strigoniensi vacante) comite Ladislao Kollonich de Kollegrad. Colocensis, et Baesiensis canonice unitarum metropolitanarum ecclesiarum archiepiscopis; Andrea Baesinszky, græci ritus catholicorum Munkácsiensis; Mattheo Francisco Kerticza, Bosnensis, seu Diakováriensis, et Syrmienensis; Maximiliano Verhovác, Zagrabiensis; Francisco Xaverio Fuchs, Nitriensis;

ősei a török becsapások ellen is hősiességét tanusítottak, azon reményben is, hogy Magyarországnak az ipart és kereskedést ezután is előmozdítandja, nem állván ellen ezuttal Mátyás 6. végzeménye 32. cikkelyének rendelkezése, a teljes díj letétele mellett ;

végül gróf Markovics Miklóst, kinek Ő szent felsége különben is a haza védelme és a nemzeti ipar ápolása körül teljesített hű szolgálataiért már előzőleg kegyelmes oklevelet adományozott, díj fizetése nélkül.

Minélfogva mindezt a főt elősoroltakat s leszármazó örökösöiket, Ő királyi szent felsége beleegyezésének s kegyes jóváhagyásának hozzájárulásával, az ország többi honfiainak sorába fölveték, ugy azonban, hogy a kik közülök a honfiuság felől kiváltságlevelet még nem kaptak, s a szokásos esküt még le nem tették : az esküt letenni s a letett esküt magában foglaló kiváltságlevelet kivenni, illetőleg az 1791 : 69. cikkely értelmében az ország pénztárának is eleget tenni tartozzanak.

Befejezés.

Mi tehát említett hiveinknek, az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak, s főntnevezett Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részek többi karai és rendjeinek alázatos esedezését s kérelmét jóságosan meghallgatván és kegyelmesen fogadván : a főntebb elősorolt összes törvényczikelyeket, melyeket nekünk előlegesen bemutattak, ezen levelünkbe szóról-szóra beiktattattuk s beirattuk, és azokat s egyenkint minden bennök foglaltakat, helybenhagyottaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, azokhoz kegyes királyi beleegyezésünket s jóváhagyásunkat adtuk, valamint királyi hatalmunknál fogva helybenhagytuk, elfogadtuk, helyeseltük és megerősítettük ; biztosítván az imént említett hűséges karokat és rendeket, hogy a főntebb beiktatott törvényczikelyekben foglaltakat mindet, ugy mi magunk megtartandjuk, mint más bármely hiveink által is megtartatjuk ; valamint hogy azokat a jelen levelünk erejével és bizonyosságával elfogadjuk, helyeseljük, jóváhagyjuk és megerősítjük. Kelt őszintén szeretett hívünk, tekintetes és nagyságos erdődi gróf Pálffy Károly, Vöröskeő örökös ura, aranygyapjas s egyben Szent István apostoli király jeles rendjének nagykeresztes vitéze, pozsonyi gróf s az ugyanazon nevű vármegye örökös főispánja, ugyszintén pozsonyi királyi várunknak örökös főkapitánya, kamarásunk s valószínű belső államtanácsosunk, magyar főudvarmesterünk, valamint magyarországi udvari kancelláriánk és a nevezett Szent István-rend kancellárjának kezei által, Pozsony szabad királyi városunkban Mindszenthava harmincegyedik napján, az Urnak ezernyolczszázkettedik, római császárságunk, valamint Magyar-, Cseh- és többi országainkban való uralkodásunk tizenegyedik esztendejében. A főlisztelendő, tisztelendő Krisztusban tisztelt atyák, ugmint (az esztergomi érseki szék üresedésben lévén) : kollegrádi gróf Kollonich László, a kalocsai és bácsi kánonilag egyesített főegyházak érseke ; Bacsinzky András, görög szertartásu katolikus munkácsi ; Kerticza Máté Ferencz, boszniai vagy diakovári és szerémi ; Verhovác Miksa, zágrábi ; Fuchs Xav. Ferencz, nyitrai ; gróf Révay János, szepesi ; Darabant Ignác, görög szert.

Joanne e comitibus de Réva, Scepusiensis; Ignatio Darabant, græci ritus catholicorum Magno-Varadiensis; Joanne Jessich, Segniensis et Modrusiensis, seu Corbaviensis; Nicolao Milassin, Albaregalensis; Sylvestro Bubnovich, græci-ritus catholicorum Crisiensis; Josepho Mártonffy de Csik-Mindszent, Transylvaniensis; sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinale, et sacri Romani imperii comite Francisco Hrzan de Harras, Sabariensis; Gabriele Szerdahelyi de Nyitra-Szerdahely, Neosoliensis; Nicolao Kondé de Póka-Telek, Magno-Varadiensis; Ladislao Keőszeghy, Csanadiensis; Francisco Szányi, Rosnaviensis; sedibus Vacziensi, Agriensi, Quinque-Ecclesiensi, Jaurinensi, et Weszprimiensi vacantibus; Josepho Pierer de Hodos, consecrato Tinniniensis; Josepho Wilt, consecrato Belgradiensis, et Samandriensis; comite Sigismundo Keglevich de Buzin, electo Makariensis; Josepho Petheö, electo Drivestensis; Emerico libero barone Perényi, electo Bacensis; Francisco Miklóssy, electo Biduanensis; Josepho Zabráczky, electo Vegliensis; Antonio Mandich, electo Pristinensis; Andrea Szabó, electo Noviensis; Cajetano comite a Sauer, electo Arbensis; Daniele Mitterpacher, electo Scutariensis; Daniele Hersching, electo Sardicensis; Paulo Rosos de Szent-Király-Szabadgya, electo Ansariensis; Stephano libero barone Fischer de Nagy-Zalatnya, perpetuo in Bátskó, electo Duleiensis; Alexandro Bodonyi de eadem, electo Scopiensis; Davide Zsolnay, electo Dulmensis ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Serenissimo item archiduce Austriæ domino Josepho regni nostri Hungariæ palatino, et locumtenente nostro regio; nec non spectabilibus, ac magnificis Francisco Szent-Iványi de eadem, judicæ curiæ nostræ regiæ; comite Joanne Erdődy de Monyorókerék, regnorum nostrorum Dalmatiæ, Croatiae, et Scelavoniæ bano; comite Josepho Brunszvik de Korompa, tavernicorum, antelato comite Carolo Pálffy ab Erdőd, curiæ; comite Francisco Zichy de Vásonkő, pincernarum; comite Josepho Georgio de Batthyány, perpetuo in Németh-Ujvár, dapiferorum; comite Michaele de Nádasd, perpetuo terræ Fogaras, agazonum; comite Francisco Szécsényi de Sárvári Felső-Vidék, cubiculariorum; comite Josepho Erdődy de Monyorókerék, janitorum nostrorum regalium per Hungariam magistris; capitaneatu nobilis turmæ nostræ prætoræ Hungariæ vacante, ac prælibato comite Carolo Pálffy ab Erdőd, comite Posoniensi, cæterisque quam plurimis sæpefati regni nostri Hungariæ comitatus tenentibus, et honores.

Franciscus m. p.

(L. S.) *Comes Carolus Pálffy m. p.*
Ignatius Almásy m. p.

katholikus nagyváradi; Jessik János, zengi és modrusi vagy corbáviai; Milassin Miklós, székesfehérvári; Bubanovich Sylvester, görög szert. kath. körösi; csikmindszenti Mártonffy József, erdélyi; a római szent egyház bibornoka és római szent birodalmi gróf Harrasi Hrzan Ferencz, szombathelyi; nyitrazerdahelyi Szerdahelyi Gábor, beszterczebányai; pókateleki Kondé Miklós, nagyváradi; Keőszeghy László, csanádi; Szányi Ferencz, rozsnyói; a váci, egri, pécsi, győri és veszprémi székek üresedésben levén; Hodosi Pierer József, főllesztelt tinnini; Wilt József, főllesztelt belgrádi és szendrői; buzini gróf Keglevich Zsigmond, választott makariai; Pethő József, választott drivesztinai; báró Perényi Imre, választott baceni; Miklósy Ferencz, választott biduáni; Zábrázky József, választott vegliai; Mandich Antal, választott pristinai; Szabó András, választott novii; gróf Sauer Kajetán, választott arbei; Mitterbacher Dániel, választott skutarii; Hersching Dániel, választott sardicai, szentkirály-szabadgyai Rosos Pál, választott ansariai; nagyzaltnyai báró Fischer István, Bátskó örökös ura, választott dulcinói; bodonyi Bodonyi Sándor, választott scopiai; Zsolnay Dávid, választott dulmeni püspökök kormányozván szerencsésen Isten egyházait. Továbbá József, fenséges ausztriai főherherczeg ur, Magyarországunk nádora és királyi helytartónk; valamint a tekintes és nagyságos urak: szentiványi Szentiványi Ferencz országbiránk; monyorókereki gróf Erdődy János, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországunk bánja; korompai gróf Brunszvik József, tárnokmester; fõnt említett erdõdi gróf Pálffy Károly, fõudvarmester; vásonkeõi gróf Zichy Ferencz, pohárnok; gróf Batthyány József György, Német-Ujvár örökös ura, fõasztalnok; gróf Nádasdy Mihály, Fogaras örökös ura, fõlovázmester; sárvári és felsõvidéki gróf Széchényi Ferencz, fõkamarás; monyorókeréki gróf Erdődy József, fõajtónálló mestereink Magyarországbán; magyar nemes testõrségünk kapitányasága üresedésben levén; és fõntemlitett erdõdi gróf Pálffy Károly, pozsonyi gróf s többben tartván gyakran nevezett Magyarországbán vármegyeyeit és hivatalait.

Ferencz, s. k.

(P. H.) *Gróf Pálffy Károly*, s. k.
Almásy Ignác, s. k.

IV.

DECRETUM ANNI 1805.⁽¹⁾

Nos Franciscus Secundus divina favente clementia electus romanorum imperator, semper augustus, hæreditarius Austriæ imperator, Germaniæ, Hierosolimæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ, Galliciæ, Lodomeriæ, Ramæ, Serviæ, Cumania, et Bulgariæ rex apostolicus, archi-dux Austriæ, dux Lotharingiæ, Venetiarum, Salisburgi, Styriæ, Carinthiæ, et Carniolæ, magnus princeps Transylvaniæ, marchio Moraviæ, dux Württembergæ, superioris et inferioris Silesiæ, Parmæ, Placentiæ, Guastallæ, Osveciniæ, et Zatoriæ, Teschinæ, Foro-Julii, et Jaderæ; princeps Sæviæ, Quercopolis, Passaviæ, Tridenti, et Brixinæ, Berchtoldgadenæ, et Lindaugiæ, comes Habsburgi, Tyrolis, Kyburgi, Goritiæ, et Gradiscæ; Burgoviæ, superioris et inferioris Lusatiæ, landgrafius Brisgoviæ, Ortenaviæ et Nellenburgi, comes a Monteforti, et Alta Amisia, superioris et inferioris Hohenbergæ, Brigantii, Sonnenbergæ, Rothenfelssi, Blumenekii, et Hovenæ, dominus marchiæ Slavoniæ, Patavii, Veronæ, Vincentiæ etc. etc. etc.

Memoriæ commendamus tenore præsentium significantes, quibus expedit universis: quod postquam pro desiderio illo, quo in universorum populorum, regnorum et provinciarum divinitus nobis subjectarum felicitatem procurandam ferimur, ut in novissimis inexpectatis totius imperii nostri hæreditariæ externæ securitatis circumstantiis, impendens periculum in tempore antevertere possimus, universis regni nostri Hungariæ et partium eidem adnexarum ss. et oo. conventum, seu diætam ad Dominicam decimam nonam post Pentecosten, in diem 13. Octobris anni præsentis 1805. incidentem, in liberam regiamque civitatem nostram Posoniensem indixissemus, ac promulgassemus, ut in isthoc de mediis qualiter inceptæ, scopo procurandæ externæ pacis durabiliori basi innixuræ consolidationis, negotiationes efficacius sustineri, hisque favente Deo feliciter terminatis, percharum regnum nostrum Hungariæ, ejusque legalis constitutio, cum universa monarchia nostra ad plenum securitatis statum poni, in eoque conservari possit, ac in his, ubi ad mentem benignarum nostrarum propositionum regiarum, ss. et oo. diætaliter congregati, ea, qua oportuit alacritate deliberassent; bello per Galliam octepto, inexpectatis fatibus bellicis in tantum periculi magnitudo crevit; ut ad hoc prævertendum, nunc non jam de subsidiis, sed de reali instantaneorum vi-

(1) Ezt a decretumot a Corpus Juris korábbi kiadásai ily czím alatt közlik: «Francisci II. imperatoris et regis I. decretum quartum, Posonii anno 1805. editum».

IV.

1805. ÉVI TÖRVÉNY-CZIKKEK. ⁽¹⁾

Mi Második Ferencz, Isten kedvező kegyelméből választott, mindenkor fel-séges római császár, Ausztria örökös császára, Németország, Jeruzsálem, Ma-gyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Szlavonországok, Galiczia, Lodóméria, Ráma, Szerbia, Kun- és Bolgárország apostoli királya; Ausztria főhercege; Lotha- ringia, Velence. Salzburg, Styria, Karinthia és Karniolia hercege; Erdély nagyfejedelme; Morvaország örgrófja; Würtemberg, Felső-és Alsó-Szilézia, Parma, Piacenza, Guastalla, Auschwitz és Zátor, Teschen, Friaul és Zára hercege; Svevia, Quercopolis, Passau, Trident és Brixen, Berchtoldsgaden és Lindau fejedelme; Habsburg, Tyrol, Kyburg, Görz és Gradiska, Burgau, Felső- és Alsó-Lausicz grófja; Breisgau, Ortenau és Nellenburg tartomány- grófja; Montfort és Hohenembs, Felső- és Alsó-Hohenberg, Bregenz, Son- nenberg, Rothenfels, Blumeneck és Hovena grófja; a vend örgrófság, Padua, Vicenza ura stb. stb.

Ezennel tudtukra adjuk, jelentvén mindeneknek, kiket illet, hogy miután azon vágyunkhoz képest, melylyel az Isten akaratából alánk rendelt összes népek, országok és tartományok boldogságának gondozása iránt viseltetünk, egész örökölt birodalmunk külső biztonságának legujabb váratlan körülményei közt a fenyegető veszedelmet idején el akarván háritani, Magyarország és a hozzá kapcsolt részek összes karai és rendeinek pünkösd után való tizen- kilencedik vasárnapra, mely a mostani 1805. esztendőnek Mindszenthava 13. napjára esik, Pozsony szabad királyi városunkba országgyűlést hirde: tünk és hivtunk egybe, hogy abban azon eszközökről tanácskozzanak, melyekkel a tartósabb alapra támaszkodó külső béke megszilárdításának céljából kezdett tárgyalásokat hathatósabban folytatni, s azok Isten kedvezéséből szerencsésen befejeztetvén, kedvelt Magyarországunkat s törvényes alkot- mányát összes birodalmunkkal együtt a teljes biztonság állapotába helyezni s abban megtartani lehessen; és a mint ezekről királyi kegyelmes javasla- taink értelmében az országosan összegyűlt karok és rendek azon buzgósággal, mely szükséges vala, tanácskoznának, a Franciaország által megkezdett háboruban váratlan hadi csapások következtében a veszedelem oly nagyra nőtt, hogy annak elhárítása végett már nem segedelemről, hanem a rendel- kezésre levő erők rögtöni szembeállításáról kellett gondolkozni: azért a

(1) A Corpus Juris eddigi kiadása: ezeket a törvényczikkeket ily czím alatt közlik: «II. Ferencz császár, mint király I. Ferencz, negyedik végzeménye. Kiadatott Pozsonyban, az 1805. esztendőben»

rium oppositione cogitari debuerit. ideoque dd. ss. et oo. sponte sua pro intemerata sua in regem. patriamque fide. vestigiis magnorum suorum antecessorum insistentes, generalem regni insurrectionem obtulerunt. quæ et a numero et modo. intimam regiam nostram satisfactionem promeruit. circa quam. ac alia ubi mature invicem deliberatum fuisset. tandem fideles nostri domini prælati. barones. magnates. et nobiles. cæterique status et ordines hæreditarii hujus regni nostri Hungariæ. et partium adnexarum exhibuerunt. et præsentarunt majestati nostræ certos articulos. in eadem diæta communibus votis. et suffragiis. parique. et unanimi consensu. accedente benigna annuentia nostra conclusos. supplicantes majestati nostræ humillime. quatenus universos illos articulos. omniaque et singula in eis contenta. ratos. gratos. et accepta habentes. suprema autoritate nostra regia clementer acceptare. approbare. et confirmare. atque tam nos ipsi observare. quam et per alios omnes. quorum interest. observari facere clementer dignemur: quorum quidem articulorum series talis est:

Praefatio.

Sicut in postremis anni 1802. comitiis. Sua majestas sacratissima benigne promittere dignata est. quod ante adhuc triennium evolutum diætam indicere dignabitur. ut ea. quibus status et ordines. medelam jam antea oraverunt. et quæ pro interna felicitate constituenda essent. pertractari. et deliberari possint: ita etiam in mensem Novembrem indicere clementer constituit. Quia tamen externæ securitati totius monarchiæ. et perchari Hungariæ regni hostilia consilia jam propius minari videbantur. hæc Suam majestatem sacratissimam eo perduxerunt. ut universos regni Hungariæ. et partium eidem adnexarum status et ordines. quo ocius ad generalem conventum vocaret. ut cum illis de convenientibus præsentis necessitati auxiliis deliberaret. Eapropter generalem conventum seu diætam ad Dominicam decimam nonam post Pentecosten. in diem decimam tertiam Octobris anni præsentis incidentem. in liberam regiamque civitatem Posoniensem indixit. et in persona sua præesse statuit: quia vero interea bellum erupit. seposito solenni. ac regio apparatu. Sua majestas sacratissima ab exercitu ad fideles suos status et ordines convolvavit. eisque et bellum erupisse. et periculi magnitudinem cum peculiari fiduciæ suæ regiæ contestatione aperuit: dum status et ordines. pro sua a majoribus suis accepta. et per se quoque jam ubertim testata fide. de auxiliis deliberant. a Sua serenitate regia domino regni palatino intelligentes. adversis incipientis belli casibus. regio suo. et sacræ regni coronæ. constitutionique avitæ magnum imminere periculum. prompte alacriter. benevole. generalem regni insurrectionem obtulerunt. de hujus modo deliberarunt. et licet ea. quæ ad internam regni felicitatem pertinent. postulata. propter præsentem necessitatem ad comitia etiam ante legale tempus. si per adjuncta licuerit. celebranda distulerint. pauca tamen quæpiam deliberanda censuerunt: quibus pertractatis supplicant status et ordines. quatenus Sua majestas sacratissima infrascriptos articulos clementer acceptare. regiaque sua autoritate ratificare. ac tam ipsa benigne observare. quam per alios observari facere dignetur.

karok és rendek király és haza iránti feddhetetlen hűségükhöz képest. nagy őseik nyomdokait követvén, önként fölajánlották az általános országos fölkelést, mely mind számánál, mind módjánál fogva királyi benső megelegedésünket érdemelte ki. A melyre és egyéb tárgyakra nézve, midőn a kölcsönös tanácskozás gyorsan bevégeződött: végre hiveink, az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes urak, s örökölt Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek többi karai és rendei felségünk elé terjesztettek és bemutattak bizonyos törvénycikkelyeket, melyek ugyanazon országgyűlésen közös akaratall és szavazatokkal s egyenlő s egyértelmű megegyezéssel, kegyelmes jóváhagyásunkkal határozottak, alázatosan esedezván felségünknek, hogy azon összes törvénycikkelyeket, s egyenkint mind a bennök foglaltakat, helybenhagytaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, királyi legfőbb hatalmunkkal kegyelmesen elfogadni, helyeselni és megerősíteni, úgy mi magunk megtartani, mint minden mások által is, a kiket illet, megtartatni kegyelmesen méltóztatnánk. A mely törvénycikkelyek sora ilyenképen van:

Előbeszél.

Miként az 1802. évben tartott utolsó országgyűlésen Ő szent felsége kegyesen megigérni méltóztatott, miszerint még három év leforgása előtt országgyűlést méltóztatik hirdetni, hogy azokról, a miknek orvoslását a karok és rendek már ezelőtt kérték, s mik a belső jólét érdekében létesítendők valának, tanácskozhassanak s határozhassanak: Szent András havára kegyesen el is rendelte annak összehívását. Mivel azonban az egész birodalom és kedvelt Magyarországának külső biztonságát az ellenséges fondorlatok már közelebbről látszának fenyegetni: e körülmény arra indította Ő szent felségét, hogy Magyarország és a hozzá kapcsolt részek összes karait és rendeit minél előbb országgyűlésre hívja, és velük a jelen szükségnek megfelelő segedelemről tanácskozzék. Annálfogva a pünköst után tizenkilencedik vasárnapra, mely a jelen esztendő Mindszenthava tizenharmadik napjára esik, Pozsony szabad királyi városba országgyűlést hívott össze, és hogy azon saját személyében megjelenik, elhatározta. De mivel azonközben a háboru kitört, mellőzvéen Ő szent felsége az ünnepies királyi fényt, a hadseregtől hű karaihoz és rendeihez sietett, s előttük úgy a háboru kitörését, mint a veszedelem nagyságát királyi bizodalmanak különös tanuságtételével föltárta. Mig a karok és rendek őseiktől örökölt s általuk is már hőven tanusított hűségükhöz képest a segedelemről tanácskoztak: Ő királyi fenségétől, az ország nádorától megértvén, hogy a kezdődő háboru mostoha esetei miatt, királyukat, az ország szent koronáját s ősi alkotmányát nagy veszély fenyegeti, készséggel, lelkesen és jóakarattal fölajánlván az országos általános fölkelést, ennek módjáról tanácskoztak; és ámbár azon kívánalmaikat, melyek az ország belső boldogságára tartoznak, a jelen szükség miatt a jövőndöbeli, ha a viszonyok engedik, még a törvényes idő előtt is megtartandó országgyűlésre halasztották: mindazonáltal jónak látták, nehány kevés számu dologról is tanácskozni; melyeknek letárgyalása után esedeznek a karok és rendek, hogy Ő szent felsége az alább írott törvénycikkelyeket kegyelmesen elfogadni, királyi hatalmával helybenhagyni, s azokat úgy Ő maga kegyesen megtartani, mint mások által is megtartatni méltóztatssék.

ARTICULUS I.
www.nbtool.com.cn

*De generali insurrectione modo infra-
scripto declaranda.*

Dum status et ordines regni Hungariæ, partiumque adnexarum per benignas regales finem in eum convocati, ut de mediis qualiter negotiationes, scopo procurandæ consolidationis externæ durabiliori basi innixuræ pacis, inceptæ efficacius sustineri valeant, ex regio Suar majestatis sacratissima ad eosdem habito sermone, non minus clementissimum erga gentem Hungaricam animum, quam plenam in fide, et constantia nationis fiduciam contestante, denique ex benignis propositionibus regiis intelligentes, Suam majestatem sacratissimam, et regnum Hungariæ, ejusque constitutionem per Gallorum imperatorem gravi bello, jam etiam in apertam vim erumpente, involutam esse: de necessariis auxiliis pro sua exemplo majorum testata fide, et zelo consultassent; ubi medio serenissimi archiducis et palatini, de mutatis medio tempore in gravius belli circumstantiis edocti, periculum auctum, hostemque provinciis Suar majestatis sacratissimæ hæreditariis imminere, ipsique regno Hungariæ, et patriæ constitutioni gravissimum appropinquare discrimen cognoverunt: sicut perviderunt vires pro magnitudine periculi intendendas esse, periculum vero non minus, quam anno 1741. fuerit, regno et constitutioni imminere, ita exemplo majorum pro hac duntaxat vice, sub universis conditionibus et cautelis, articuli 63. 1741. cumprimis autem, ne per id fundamentalibus regni legibus, avitisque nobilium prærogativis, juribus, et libertatibus (de quibus conservandis ætæfata regia majestas status et ordines regni, hac etiam occasione clementissime securos reddidit) quocunque modo præjudicatum sit, et ne exhinc futuris quibusvis temporibus consequentia formari possit, avito excitati ardore, memores etiam tenerrimi sermonis Suar serenitatis regię domini regni palatini, ad status et ordines regni cum exordio diætæ habiti, unanimi sensu generalem regni insurrectionem decreverunt.

Cujusmodi generalis insurrectionis titulo :

1. Insurgent in conformitate articuli 8. 1741. et 63. 1741. universi nobiles, et omnes illi, quos sub nomenclatione hac lex complectitur, cuiuscunque dignitatis, honoris, et status personæ sint, vel per se, vel per statuendos idoneos equites arma capient.

2. Atque insuper sub cautelis articulo 63. 1741. expressis, et absque ulla a modo in posterum consequentia, pro defendenda in

præsenti rerum discrimine sacræ regię majestatis persona, tutandoque contra præreceptos hostiles insultus regno, et sacræ ejusdem coronæ, ultra præmissam personalem insurrectionem, ex præscripto præcitati articuli 8. 1741. debitam, perinde ejusdem generalis insurrectionis titulo a singula porta palatinali, hac præcise vice propter ingruens, et moram sine quærendæ alterius proportionis non admittens periculum, pro clavi repartitionis considerata, duos equites armis, et requisitis necessariis instructos, et sex pedites prompte, et alacriter, ac benevole obtulerunt, quo citius fieri potest, statuendos: et usque effluxum imminenti anni 1806. in casu perdurantis necessitatis, modalitate ab infra declaranda intertenendos.

Ut vero tam circa istiusmodi personalis insurrectionis, quam etiam statuendorum a portis equitum, normam et methodum, in comitatibus, civitatibus, locis, et districtibus separatas portas habentibus quævis suboriri queunt difficultates antevertantur, benignissime annuente Suar majestate sacratissima, sequentia eatenus observanda fore conclusum est :

3. Qui legitime per ætatem, inhabilitatem, aut servitium, vel alias causas in persona insurgere non possunt, ab annuis bis mille florenorum cujuscunque generis proventibus, equitem statuere, et intertenere obligantur, quam obligationem quilibet in eo comitato, in quo residet, vel, si in pluribus comitatibus bona possideret, ubi prælegerit, explere, quodve in altertro personalis insurrectionis obligationem expleverit, legitimare tenetur. Juxta hanc proportionem quatuor nobilis, quorum singillatim qualescunque proventus ad quingentos florenos exsurgerent, pariter equitem unum statuent.

4. Reliqui nobiles tenuiorum facultatum, qui per ætatem, ac vires habiles sunt, ab explenda personalis insurrectionis obligatione non relevantur, sed eam in militia partim pedestri superius §. 2. determinata, sub pœna articuli 46. 1681. explere tenentur: si vero nobiles ad tractanda arma in persona habiles plures essent, quam juxta attacktum §. 2. requiruntur, hi pro illis, qui in persona militare nequeunt sumtu horum insurgere obligantur, et tunc hi ab omni ad insurrectionem concursu immunes erunt; alii, qui id præstare non possunt, per magistratus comitatenses juxta prudens judicium, ad equitatum et peditatum taxabuntur.

5. Oppida hajdonicalia singula ad mentem articuli 63. 1741. unum equitem statuent.

I. CZIKKELY.
www.libtool.com.cn

Az általános fölkelés kijelentéséről az alábbi irott módozat szerint.⁽¹⁾

Midőn Magyarországnak és a hozzá kapcsoló részeknek kegyelmes királyi levéllel a végett összehívott karai és rendei, hogy azon eszközökről, melyekkel a tartósabb alapra fektetendő külső béke megszilárdításának céljából kezdett alkudozások sikeresebben volnának folytathatók, gondoskodjanak, Ő szent felségének hozzájárók intézett, s a magyar nemzet iránti legkegyelmesebb hajlandóságát nem kevésbé, mint a nemzet kitartásába vetett bizodalmit tanusító királyi beszédéből, azután pedig a kegyelmes királyi előterjesztésekből is megértvén, hogy Ő szent felségét s Magyarországot és alkotmányát a francia császár most már nyílt erőszakban kitört súlyos háborúval támadta meg, őseik példáján induló hűséggel és buzgósággal tanácskoztak a szükséges segédelmekről: majd a fenséges főherczeg nádor utján az időközben súlyosabbra fordult háboru körülményeiről értesülvén, megtudták, hogy a veszély növekvőben van, és az ellenség már Ő szent felségének örökös tartományaihoz közeledik, sőt Magyarországot és a haza alkotmányát is a legsúlyosabb válság fenyegeti: belátták, hogy a veszély nagyságához képest erejüket meg kell feszíteniök, s mivel nem kisebb veszedelem fenyegeti az országot és alkotmányt, mint az 1741. évben, azért őseik példája szerint csupán ez alkalomra, az 1741: 63. cikkelyben foglalt összes föltételek és biztosítékok alatt, főleg pedig, hogy ebből az ország sarkalatos törvényei, a nemességnek ősi kiváltságai, jogai és szabadságai ellen (a melyeknek megtartásáról fönt vezetett Ő királyi felsége az ország karait és rendeit ez alkalommal is kegyelmesen biztosította) semmi módon sérelem ne származzék, s belőle jövődő időben semmiféle következtetés ne legyen vonható, ősi lelkesedéstől lángolva s Ő királyi felségének, az ország nádorának az országgyűlés kezdetén a karok és rendekhez intézett szeretettel teljes beszédéről is megemlékezvén, egy szívvel-lélekkel elhatározták az ország általános fölkelését.

A mely általános fölkelés czimén:

1. Fölkelnek az 1715: 8. és 1741: 63. cz. értelmében az összes nemesek s mindazok, kiket a törvény ez elnevezés alá foglal, bármely méltóságban, hivatalban és állásban levő személyek legyenek, vagy maguk vagy maguk helyett állítandó alkalmas lovasok által fegyvert fognak.

2. Azonfelül az 1741: 63. cikkelyben ki-

fejezett biztosítékok alatt s minden jövődőre való következtetés nélkül, Ő királyi felsége személyének a jelen válságos helyzetben való védelmére, s az ország és szent koronájának az említett ellenséges támadások elleni megtámasztására készséggel, lelkesen és jó szándékból följajlották, hogy az említett s az idézett 1715: 8. cikkely rendeletéből kötelezett személyes fölkelésen kívül, ugyanazon általános fölkelés czimén, minden egyes, ezáltal a sürgős s más arány keresésének késedelmét nem tűrő veszedeleme miatt fölosztási kulesul tekintendő nádori porta után fegyverrel és a szükséges készletekkel fölszerelt két lovast és hat gyalogost minél hamarabb kiállítani s tartós szükség esetére a következő 1806. év végéig az alantabb kifejtendő módon elartani fognak.

Hogy pedig ugy a személyes fölkelésnek, mint a porták után való lovasok állításának szabálya és módja körül a vármegyékben, városokban és a külön portákkal bíró helyek- és kerületekben támadható hármiféle nehézségeknek eleje vétessék, Ő szent felségének kegyes jóváhagyásával a következő irányelvek szem előtt tartását határoztak el:

3. A kik kor, testi alkalmatlanság, szolgálat vagy más ok miatt személyesen nem kelhetnek föl, kétezer forintnyi évi bármilyen természetű jövedelmök után egy lovast állítani és tartani kötelesek, a mely köteleztséget mindenki azon vármegyében tartozik teljesíteni, a hol lakik, vagy ha több vármegyében bir jószágokat, abban, melyet maga választ, s igazolni tartozik, hogy a személyes fölkelés kötelezettségét valamelyikben teljesítette. Ezen arányhoz képest négy olyan nemes, a kiknek egyenkint bármily természetű jövedelmök ötszáz forintra emelkedik, hasonlóképen egy lovast állítanak.

4. A többi csekélyebb vagyoni nemesek, a kik koruknál és erejöknel fogva alkalmasak, a személyes fölkelés kötelezettségének teljesítése alól nem mentetnek föl, hanem tartoznak azt a föntebb a 2. §-ban meghatározott gyalog katonaságban, az 1681: 46. cikkely büntetése alatt teljesíteni. Ha pedig a fegyverhordozásra személyesen alkalmas nemesek többen volnának, mint a hányra a hivatkozott 2. §. szerint szükség van, ezek azok költségen kötelesek fölkelni, a kik személyesen nem katonáskodhatnak és akkor ők a fölkeléshez való minden vagyoni hozzájárulástól mentesek lesznek: a többieket, kik ezt nem tehetik, a vármegyei úsztvise-ők böles belátásuk szerint osztszák be a lovassághoz és gyalogsághoz.

5. A hajdu-városok az 1741: 63. cikkely értelmében egyenkint egy-egy lovast állítanak.

(1) V. ö. az ezen cikkelyben idézett t. cikkeket jegyzetekkel; továbbá 1553: III., 1566: XV^{III} 1574: XI., 1575: XI., 1578: X., 1593: II., 1596: VII., 1741: LXIII., 1791: LXV., 1808: II. t. cz.

6. Episcopi titulares, abbates, et præpositi bona tenentes, capitulis non incorporata, archidiaconi beneficiati, monasteria, collegia, residentia, et conventus possessionati, in conformitate articuli 63. 1741. juxta superius posita pro nobilitate principia, equitem statuent: eo hic declarato, ut cum aliqui abbates et præpositi, plures, abbatias, aut præposituras, antea separatas, nunc conjunctim possideant, camera quoque regia, et fundi publici religionis et studiorum, episcopatum, præpositurarum, abbatiarum, monasteriorum, et collegiorum vacantium, aut reductorum bona possideant, ab his, prout antea singillativa erant, singulos equites statuent.

7. Non tantum capitulum singulum, nomine colectivo sumtum, singulum equitem dabit, sed singulus canonicus, cujus reditus ad bis mille florenos exurgit, seu actualiter stallum ejus teneatur, seu vacet, singulum equitem statuet: illi vero, qui annuis bis mille florenis dotati non sunt, proportionem paragrapho tertio indicata, duo, vel tres, aut quatuor ad unum equitem statuendum concurrent.

8. Plebani possessionati uti alii regni nobiles tractentur: alii vero non possessionati, exceptis pauperioribus, juxta prudens comitatum iudicium, cum concursu diocesanorum a proportionem proventuum suorum pro hac necessitate concurrent.

9. Ne autem, circa solutionem loco personarum statuendorum stipendiariorum quaestiones orientur, utve omnis querulandi ansa prævertatur, omnesque superflui sumtus diligenter vitentur, stipendium menstruum unius equitis, spectata moderna rerum omnium caristia, in quinque florenis defigitur.

10. Omnes illi, qui in articulo 63. 1741. §. 17. et provocatis in eodem articulis memorantur, juxta legis hujus dispositionem ad concursum pro insurrectione hac per comitatus magistratuales, et respective civitates, justa tamen proportionem, et moderate taxentur.

11. Liberae regiae, et montanae civitates, quaelibet earum collective sumptæ, nobilem representantes, singulae, in sensu legum unum equitem in gremio comitatus, in quo situantur, statuent et intertenebunt: a qualibet autem porta pedites perinde numero sex statuent: a statutione nihilominus equitum, ita solutione centum florenorum, ab iisdem alias ex dispositione articuli 63. 1741. a singula porta desiderari queuntium, ea sub conditione relevantur, ut in vicem horum domi etiam cohortes, ad omnem periculi casum protutanda interna, securitate, debite instructas, et armis provisatas teneant: quæ vero ex civitatibus extra ambitum suum nobilitate possessorium tenent, respectu hujus possessorii adinstar aliorum regni nobilium tractabuntur.

12. Cum oppida hajdonicalia in equestri militia, ad, quam incolæ eorum propendent, utiliora serviitia videantur præstitura, Sae serenitatis regiae domini regni palatini, velut supremi capitanei, dispositioni relinquuntur: an obvencuros eisdem a proportionem portarum pedites, in proportionatum equitum numerum commutare velit.

13. Id ipsum de Jazygibus quoque, et Cumanis d.sponitur, spectato tamen majori, quod in eos dimanaret per equitatum onere, Sae majestate sacratissima clementer annuente, statuitur: ut ab ulteriori equitum statutione, in sensu privilegii per eosdem præstanda, durante hoc bello benigne releventur.

14. Equitatus præmissa modalitate conflatus, ad terminum et locum, per districtuales generales tempestive intimandum sub pena in articulo 46. 1681. denotata, et præscripta ibidem modalitate, in contravenientes desumenda, aut alia arbitrativa judicio comitatum dictanda, comparere, semetque pro lustris sistere tenebitur.

15. Ad conflandam sufficientem penes exercituantem insurgentem militiam communium expensarum cassam, comitatus titulo harum erogationum moderatam quampiam et necessitatem, ac justam in eadem uniformi clavi fundatam proportionem non excedentem summam, in gremiale nobilitatem, et alios secundum prædeducta taxandos repartientur: eo suapte intellecto, ut eorum, qui suis sumptibus insurgunt, aut insurgentem statuunt, peculiaris habeatur in repartitione hujus oneris reflexio, qui vero nobiles pauperiores pro aliis insurgent, penitus eximantur.

16. Peditatus ad insurrectionalem exercitum juxta clavim §. 2. positam legendus, necessario amictu vel per jurisdictiones procurando, vel ex militaribus commissionibus triginta octo florenis comparando, cæterisque requisitis instructus, ad præfixum per districtuales generales locum et terminum comparebit, arma vero necessaria, et alia requisita castrensia eidem per Suam majestatem sacratissimam gratis subministrabuntur.

17. Ad peditatum hunc insurgent nobiles illi, qui nec in persona insurgere, nec ad alium statuendum concurrere possunt, in quantum ad equitatum per comitatus taxati, vel aliorum nobilium loco educti non fuerint, hi enim suapte in concursu ad peditatum eximuntur. Ut autem armalistæ tanto promptiores sint in explenda sive in equitatu, sive in peditatu insurrectionali omnium nobilium obligatione, annuente Sua majestate sacratissima, a taxatione in articulo 6. 1723. præscripta, in perpetuum immunes redduntur, salva in reliquo articuli ejusdem dispositione.

6. A káptalanba be nem kebelezett jószággal bíró czimzetes püspökök, apátok és prépostok, a javadalmas főesperesek, a birtokos monostorok, társházak, székhelyek és conventek, az 1744 : 63. cikkelylyel megegyezőleg, a nemességről föntebb mondott elv szerint egy lovast állítanak; kijelentvén itt, hogy midőn valamely apát és prépost azelőtt elkülönített több apátságot vagy prépostságot most együtt bír és a királyi kamara is, meg a vallás- és tanulmányi közalapok, a mennyiben üresedésben levő vagy megszüntetett püspökségek, prépostságok, apátságok, monostorok és társházak jószágait bírják, ezek után, ugy mint azelőtt egyenkint voltak, egy-egy lovast állítanak ki.

7. Nemcsak mindegyik káptalan, gyűjtő néven érve, ad egy-egy lovast, hanem mindenik kanonok, kinek jövedelme kétezer forintra rug, akár tényleg be van töltve, akár üres a stallum, egy-egy lovast állít. Azok pedig, kiknek évi javadalma nem megy kétezer forintra, a 3. §-ban jelzett arány szerint ketten vagy hárman, vagy négyen együtt állítanak ki egy lovast.

8. A birtokos plébánosok ugy tekintendők, mint az ország más nemesei; a többi birtokosok pedig, kivéve a szegényebbeket, a vármegyék bölcs belátása szerint, egyházmegyei társaikkal együtt, jövedelmek arányában, járulnak ezen szükséglet fődözéséhez.

9. Hogy pedig a személyek helyett állítandó zsoldosok fizetésére nézve kérdés ne támadjon és hogy minden panasznak eleje vétessék, s minden fölös költsékezés szorgosan kerülve legyen: egy lovas havi díja, a mostani drágságra való tekintettel, öt forintban szabatik meg.

10. Mindazoknak a fölkeléshez való hozzájárulását, a kikről az 1744 : 63. cz. 17. §. és az abban hivatolt cikkelyek emlékeznek, ezen törvény rendelkezése szerint, de igazságos arányban és mérsékeltten szabják meg a vármegyei tisztek, illetőleg a városok.

11. A szabad királyi és bányavárosok, melyek mindegyike gyűjtő név alatt érve egy nemes személyt képvisel, a törvények értelmében egyenkint egy lovast állítanak és tartanak el azon vármegye kebelében, a hol fekszenek; minden portájok után pedig hat gyalogost állítanak; a lovasok állítása alól azonban, valamint azon száz forint fizetése alól, melyet különben az 1744 : 63. cikkely rendelkezéséhez képest minden egyes porta után lehetne fölük követelni, fölmentetnek azon föltétel alatt, hogy azok helyett otthon kellőleg fölszerelt s fegyverekkel ellátott polgárőrséget tartsanak, a belső biztonságunk minden veszély esetében való megvédésére. A mely városok pedig saját határukon kívül nemesi jószágot bírnak, ezen birtokra nézve az ország többi nemesseivel egyenlő tekintet alá esnek.

12. Mivel a hajdú városok a lovas katonaságban, melyhez lakosaik inkább huzódnak, hasznosabb szolgálatot teljesíthetnek: Ő királyi felségének, az ország nádorának, mint főkapitánynak rendelkezésére bizatik, hogy a porták aránya szerint rájuk eső gyalogokat aránylagos számu lovasra változtathassa át.

13. Midőn ez a jászokra és kunokra nézve is rendeltetik, tekintve mégis azt a nagyobb terhet, mely a lovasságból háramlanék rajjuk: Ő szent felségének kegyelmes jóváhagyásával határozatba megy, hogy a kiváltságuk értelmében általuk adandó lovasságnál többnek kiállításától ezen háboru folyama alatt kegyelmesen mentessenek föl.

14. A föntebb irt módon összegyűjtött lovasság a kerületi parancsnokok által idejekorán közlendő határidőben és helyre, az 1681 : 46. cikkelyben jelzett büntetés alatt és az ellenkezőkön ugyanott előirt módon megveendő, vagy a vármegyei bíróság által tetszés szerint kiszabandó büntetés alatt megjelenni és hadi szemle alá állani köteleztetik.

15. A táborozó fölkel katonaság közös költségeinek fedezésére elegendő penzalap gyűjtése végett a vármegyék ezen kiadások czimén bizonyos mérsékelt s a szükséglet és ugyanazon egységes kulcsra alapított igazságos arányt túl nem haladó összeget osztanak föl a kebelbeli nemességre s másokra, a kik ugyanazon számba mennek; magától értetvén, hogy azokra, kik saját költségükön kelnek föl, vagy fölkelőt állítanak, a teher fölosztásánál különös tekintettel kell lenni; a mely szegényebb nemesek pedig mások helyett kelnek föl, azokat teljesen mentesíteni kell.

16. A fölkelő sereghez a 2. §. szerint állítandó gyalogság akár a törvényhatóságok által készítendő, akár a katonai bizottmányoktól harmincznyolcz forintért beszerzedő ruházattal s egyéb készlettel ellátva, a kerületi parancsnokoktól előre kitűzött helyen és határnapon megjelenik; a szükséges fegyvereket pedig és más tábori szerelvényeket Ő szent felsége ingyen fogja neki szolgáltatni.

17. Ezen gyalogsághoz kelnek föl azok a nemesek, a kik sem személyesen nem kelhetnek föl, sem másnak kiállításához nem járulhatnak, a mennyiben a vármegyétől a lovassághoz nem osztattak be, vagy más nemesek helyett nem állítottak ki; mert ezek, magától értendőleg, a gyalogsághoz való menetel alól kivételnek. Hogy pedig a czimerleveles nemesek annyival későbbek legyenek a minden nemes által vagy a lovasságnál, vagy a gyalogságnál való fölkelő kötelezettség teljesítésére: Ő szent felsége jóváhagyásával az 1723 : 6. cikkelyben előirt taksa alól örökre mentesítetnek, épségben maradván egyebekben azon törvénycikkely rendelkezése.

18. Ereptione, et intertentione insurgentis militiae magnos sumptus exigente, ne regni vires nimium atterantur. Sua majestas sacratissima de intertentione pedestris militiae providere dignabitur, ideo ad antevetendam in ratione confusioem, et uniformitatem inducendam, id generatim statuitur: ut pedestris militia, occasione erectionis per concernentem jurisdictionem unius mensis stipendio provideatur, ulteriori ejusdem provisione ad aerarium regium recedente.

19. Ad servandum bonum ordinem, et vitandas confusiones, introducendamque necessariam disciplinam, tam equestris, quam pedestris insurrectionalis militiae, sub signis et vexillis comitatuum in sensu legum in campum proditura, per comitatus juxta accipiendam a regni palatino, qua supremo regni capitaneo, in conformitate diaetalis conclusi instructionem, in cohortes, centuriasque redigetur, qua dein juxta eandem instructionem, habita ad vicinitatem jurisdictionum, morumque, ac linguarum similitudinem reflexione, in equestria regimina, et pedestres phalanges redigentur.

20. Denominatio officialium, penes equitatum insurrectionalem constituendorum, qui omnes, prout et penes pedestrem militiam constituendi, aequali cum regulata militiae officialibus caractere gaudebunt, stabalibus etiam, imo et pertinentibus ad stabum individuis non exceptis, comitatus activitati a proportione concursus eorumdem ad erectionem equitatus ex lege, et veteri observato usu relinquatur.

21. Officiales, aliaque individua, penes pedestrem insurrectionalem militiam juxta statum personalem, per dominum, regni palatinum, omnibus jurisdictionibus pro directione communicandum, constituenda, usque ad capitanei gradum inclusive regni jurisdictiones, a proportione numeri peditum, qui per eosdem statuuntur, denominabunt: sed quia id scopum defensionis plurimum confert, si officiales usu etiam rei militares instructi, militibus praeficiantur, id jurisdictiones curabunt, ut tales, qui vel in militia, vel in praeteritis insurrectionibus officia gesserunt, praefereenter deligant.

Stabalium autem officialium, pro phalangum peditatus manuuctione requisitorum, e nativis Hungaris denominatio, activitati domini regni palatini, erga tamen concernentium comitatum, ad unius phalangis erectionem concurrentium, propositionem, relinquatur.

22. Dum militia haec tam pedestris, quam equestris praectis lustris e gremio concernentium jurisdictionum ad limites regni dislocata, vel ad castra deducta fuerit, ne officia cum detrimento servitii diutius vacent, dominus regni palatinus, habita individuorum

per comitatus commendatorum reflexione, ea denominatione sua supplebit.

23. Quia vero certam etiam legibus regni conformem normam exercituandi insurrectionalis haec militia habere deberet, Sua majestas sacratissima districtuales generales resolvere dignata est, et quidem pro Cis-Danubiano districtu, comitem Antonium Sztáray, generalem rei tormentariae praefectum I. militaris ordinis Theresiani commendatorem, nec non unius pedestris legionis Hungaricae proprietarium, et supremum in Austria interiori armorum praefectum: pro districtu Trans-Danubiano, Carolum Ott de Báthorkéz, generalem campi mareschalli locumtenentem, i. militaris ordinis Theresiani commendatorem, nec non unius Hungaricae equestris legionis proprietarium: pro Cis-Tybisano, Sigismundum Sz Kereszty, generalem campi mareschalli locumtenentem, et divisionis commendantem: pro Trans-Tibiscano, Petrum Duca, generalem campi mareschalli locumtenentem, i. ordinis Theresiani equitem, unius pedestris legionis Hungaricae proprietarium, et supremum in Banatu armorum praefectum.

24. Horum generalium muneris et activitatis erit, in singulo sibi concedito districtu cum comitatibus correspondere, necessarias idecirco dispositiones facere, lustra suscipere, ac insurgentem militiam in processu, in exercitu, et reditu dirigere.

25. Ad bellicas dispositiones faciendas, perferendos et dimittendos ordines, tam generalis capitanei, quam et districtualium generalium necessarium stabum ac personale, penes generalem hanc regni insurrectionem Sua majestas sacratissima benigne constituet, et intertenebit, ac rem tormentariam et vecturariam, pro ratione necessitates huius insurrectionali militiae adjungere, ac de ejus intertentione providere clementer dignabitur.

26. Cum universi equitatus insurrectionalis intertentionem, hac vice status et ordines assumpserint, is tamen necessariam alimationem secum ducere nequeat, in progressu, et reditu ab illis jurisdictionibus, per quarum gremium transire debet, necessariam panis, avenae, et feni provisionem, pretio regulamentali, parato tamen aere exolvendam, accipiet, peditatus autem, juxta normam pro regulari militia detexam providebitur.

27. Pro faciliiori equitatus insurrectionalis provisione, Sua majestas sacratissima de equestris etiam militiae in pane et avena provisione, ex magazinis suis praestanda, benigne disponere dignabitur. Ne autem id Suae majestati sacratissima magno sit oneri, status et ordines anticipato semper pro trimestri, pro intertentione equitatus requisitam frugum pro pane, et avena, aut hordei pro equis quantitatem, per jurisdictiones ad

18. A fölkelő katonaság kiállítása és tartása nagy költségeket igényelvén, nehogy az ország erői tulságosan kimerüljenek: Ő szent felsége a gyalog katonaság ellátásáról gondoskodni méltóztatik; minélfogva az elszámolásban való zavarok elkerülése és egyformaság létesítése végett általánosan megállapítatik, hogy a gyalog katonaságot lábra állításakor egy hónapi zsolddal az illető törvényhatóság lássa el, további ellátása a királyi kincstárra tartozván.

19. A jó rend föntartása, zavarok elkerülése s a szükséges feyelem létesítése végett ugy a lovas, mint a gyalog fölkelő katonaság a törvények értelmében vármegyék jelvényei és zászlói alatt szállván táborba, a vármegyék által az ország nádorától, mint az ország főkapitányától veendő és országgyűlési határozattal megegyező utasításhoz képest szakaszokba és századokba osztatnak be, melyek azután ugyanazon utasításhoz képest a szokásokra és nyelvekre való tekintettel lovas ezredeké és gyalog zászlóaljakká alakíttatnak.

20. A fölkelő lovassághoz alkalmazandó tisztek kinevezése, a kik, valamint a gyalog katonasági tisztek is mindnyájan, a rendes katonaság tisztjeivel, a törzstiszteket, sőt a vezérkarhoz tartozó egyéneket sem véve ki, egyenlő jelleggel bírnak, törvény és rég fönálló szokás alapján a vármegyék intézkedési jogának marad föntartva, azon arányban, a mint a lovasság fölállításához járultak.

21. A gyalog fölkelő katonaság mellé állítandó tiszteket és más egyéneket, az ország nádorától irányadásul minden törvényhatósággal közlendő személyi állományhoz képest, bezárólag a századosi rangig, az ország törvényhatóságai nevezik ki, az általuk kiállított gyalogság számának arányában. De mivel a védelem ezéjárt legjobban előmozdítja, ha a katonai dolgokban jártas tisztek állíttatnak a katonaság élére: azért ügyeljenek a törvényhatóságok, hogy első sorban olyanokat válaszszanak, a kik akár a katonaságnál, akár az előbbi fölkelésekben tisztséget viseltek.

A gyalogsági zászlóaljak vezetésére szükséges törzstisztekek született magyarokból való kinevezése az ország nádorának hatáskörében hagyatik, azonban az egy zászlóalj kiállításához járuló vármegyék javaslata alapján.

22. Mivel ugy a gyalog, mint a lovas katonaság a szemle végeztével az illető vármegyék kebeléből az ország határaitra fog széthelyeztetni, vagy a táborokba vezetetni: nehogy a tisztú állások a szolgálát kárára hosszabban legyenek betöltetlenül, az ország nádora, a

vármegyéktől ajánlottakra való tekintettel, saját kinevezésével fogja azokat betölteni.

23. Mivel pedig ezen fölkelő katonaságnak is kell az ország törvényeivel összhangzó bizonyos hadi renddel bírnia: azért Ő szent felsége kerületi parancsnokokká kinevezni méltóztatott: a dunáninni kerületbe gróf Sztáray Antal táborszernagyot, a Mária Terézia jeles rend középkeresztes vitézét, valamint egy magyar gyalogezred tulajdonosát és alsó-ausztriai hadi főkormányzót: a dunántuli kerületbe: Bátorkeszi Ott Károly altábornagyot, a Terézia jeles katonai rend középkeresztesét, valamint egy magyar lovasezred tulajdonosát; a tiszáninnenibe: Szentkereszty Zsigmond altábornagyot s hadosztályparancsnokot: a tiszántuliba Duca Péter altábornagyot, a Terézia jeles rend vitézét, egy magyar gyalogezred tulajdonosát és hánsági hadi főkormányzót.

24. Ezen parancsnokok tiszte és földadata lesz a rájuk bizott egy-egy kerületben a vármegyékkel levelezni, a szükséges intézkedéseket megtenni, hadi szemlést tartani, s a fölkelő katonaságot a fölvonulás alatt, a táborban és visszatéréskor igazgatni.

25. A hadi intézkedések megtételére, rendeletek keresztülvitelére és szétküldésére szükséges vezérkart és személyzetet, az ország ez általános fölkelése számára ugy a főparancsnok, mint a kerületi parancsnokok mellé Ő szent felsége fogja kegyelmesen kirendelni és tartani: valamint méltóztatik a szükséghez képest a fölkelő katonasághoz tüzeréséget és szekerészetet is csatolni s annak ellátásáról gondoskodni.

26. Mivel az egész fölkelő lovasság tartását ezuttal a karok és rendek vállalták el, ez azonban a szükséges eleséget magával nem viheti: azért előhaladása és visszatérése alkalmával azon törvényhatóságoktól, melyeknek területén át kell mennie, kapja, esakhogy kész pénzlítés ellenében a kenyérben, zabban és szénában való szükséges ellátást; a gyalogság pedig a rendes katonaság számára meghatározott módon látatik el.

27. A fölkelő lovasság ellátásának könnyítése végett a lovasságnak kenyérrel és zabbal saját raktáraiból leendő ellátása iránt is kegyelmesen gondoskodni méltóztatik. Nehogy azonban ez Ő szent felségére nagy terhet hártson: a karok és rendek a lovasság föntartására szükséges kenyérnek való gabonát s a lovak számára a zabot vagy árpat a törvényhatóságok a saját kebelükből való fölkelő lovasság arányához mért mennyiségben, min-

magazina regia per easdem deligenda, a proportione insurgentis ex gremio suo prodituri equitatus subministrabunt.

De fœno autem supremis campestris commissarius providebit, pro cuius manipulatione facilitanda, comitatus pro ratione numeri gremialium equitum insurrectionalium, obvenientem regulamentalis pretii summam, pro trimestri, anticipabunt: deperditas autem, ex aucto forte pretio emersuras, quamprimum edocti fuerint, compensabunt.

28. Insurrectionalis tam equitatus, quam peditatus, necessitate ferente extra regnum ad defensionem Suae majestatis sacratissimæ, et sacræ coronæ hac vice, et absque consequentia prodire obligatus erit, in casum tamen hunc juxta sancitas eatenus leges, Sua majestatas sacratissima de præstanda etiam equitatu gratuita provisione et stipendiis benigne disponet.

29. Pro adjuvanda victualium penes insurgentem exercitum necessariorum facilitate, jurisdictiones quibusvis mediis in id intendunt, ut abundanter ad castra administrantur: pro iis vero, qui se legitimabunt victualia ad exercitum promovere, et exstimulandis, et sublevandis, disponitur, ut tales ab omnibus teloniis, tricesimis, et quibusvis vectigalibus immunes sint.

30. Ut omnes quoad insurrectionalis militiæ provisionem factæ dispositiones, debite ad effectum deduci, nullusque in ea defectus oriri queat, Sua majestas sacratissima, prout in ultimis duabus insurrectionalibus usuvenit, ex parte regni Stephanum Vêgh, consilii I. r. consiliarium, et provincialis commissarius vice-directorem, in supremum, campestem commissarium, cum necessario eidem adjungendo personali, benigne constituere dignabitur, qui totam provisionis intraregnanæ manipulationem diriget, et manuducet.

31. Cum æqualis exercituandi, armaque tractandi norma, ad id, ut regni insurrectio, quam maxime scopo suo, defensionis nempe regni correspondeat, plurimum contribuat, conveniens et necessarium nativa lingua concinnandum regulamentum, per dominum regni palatinum, qua supremum regni capitaneum, jurisdictionibus mittetur.

32. Ut excessus insurrectionalis militiæ, quantum fieri potest præcaveantur, et forte commissi corrigantur, in sensu §. 31. articuli 63. 1744. constituendi per comitatus officiales, contra delinquentes summarie procedant, et animadvertant, in quo, ut æqualis ubique norma observetur, Sua serenitas regia dominus regni palatinus, articulos militares legibus regni accomodos, et cum comitatibus communicandos, pro insurrectionali militia elaborari curabit, per districtuales generales eidem publicandos.

In reliquo articulos 63. 1744. in suis punctis quæ præsentī lege non modificantur, hac etiam vice observandus est.

ARTICULUS 2.

Quoad modum insurrectionis in regnis Dalmatiæ, Croatiae, et Sclavoniæ renovatur articulus 59. 1744.

Sua majestas sacratissima, erga humillimas ex parte regnorum Dalmatiæ, Croatiae, et Sclavoniæ propositas preces, clementer annuit, ut provisio articulos 59. 1744. relate ad insurrectionem eorundem regnorum in suo vigore permaneat, et insurrectio taliter coordinata, a supremis Suae serenitatis regia domini regni palatini ordinibus, in modernis extraordinariis rerum adjunctis dependeat.

§. 1. Præter peditatum, banderali etiam eorundem equitatu, hac etiam vice peracta lustratione, ab altissimo ærario provideatur.

ARTICULUS 3.

De provisione articuli 12. 1792. usque proxima comitia extendenda.

Annunte Sua majestate sacratissima, status et ordines regni provisionem articulo 6. 1802. 12. 1792. et in hoc provocati 35. 1790/4 sub deductis in hoc postremo cautelis et conditionibus, usque proxime celebranda comitia, hac quoque vice absque ullis innovationibus extendendam decreverunt.

ARTICULUS 4.

De usu linguae Hungaricæ.

Ad promovendam amplius linguae patriæ culturam, per articulum etiam 7. anni 1792. decretam, annunte Sua majestate regia, status et ordines decreverunt:

§. 1. Ut his jam comitiis repræsentationes, Suae majestati sacratissimæ submittendæ, ad antevertendos etiam dubios verborum nefors occurrentes sensus, columnaliter latino, et patrio sermone concinnentur.

denkor egy negyedével előre be fogják szolgáltatni az általok választandó királyi raktárakba.

A szénáról pedig a tábori főbiztos fog gondoskodni, a kinek kezelése megkönnyítése végett a vármegyék a kebelbeli fölkelő lovasok számához képest rájuk eső szabályszerinti árak összegét három hónapra előlegezik; az árak netaláni emelkedéséből eredő veszteséget pedig, mihelyt arról értesítést kaptak, pótolják.

28. Mind a lovas, mind a gyalog fölkelő sereg, a szükség úgy hívván magával, ezuttal és minden következtetés nélkül, Ő szent felsége és a szent korona védelmére az ország határan túl is kötelezve lesz előre menni; ez esetben azonban, a szentesített törvények értelmében, Ő szent felsége a lovasságnak is ingyenes ellátása és díjazása iránt kegyelmesen intézkedni fog.

29. Hogy a fölkelő sereg a szükséges élelmiszerekkel könnyebben ellátható legyen, a törvényhatóságok minden eszközzel arra törekedjenek, hogy azokat bőven szolgáltatassák a táborokba; olyanok ösztönzése és megkönnyítése végett pedig, a kik igazolják, hogy élelmiszereket szállítanak a hadsereghez, rendeltetik, hogy minden várom, harminczadok és bármely díjak fizetése alól mentesek legyenek.

30. Hogy a fölkelő katonaság ellátására tett minden intézkedés kellőképen foganatosulhasson és abban semmi fogyatkozás ne támadhasson: Ő szent felsége úgy, mint az utolsó két fölkeléskor szokásba jött, az ország részéről Végh István helytartó-tanácsost és a tartományi biztosság aligazgatóját főtábori biztossá, a mellé adandó szükséges személyzettel együtt kegyelmesen kinevezni méltóztatik, a ki a határon belül az élelmezés egész kezelését igazgatni és vezetni fogja.

31. Mivel a hadakozás és a fegyverrel való bánás egyenlő módja legtöbbször tesz arra nézve, hogy az országos fölkelés a maga céljának, tudniillik az ország védelmének minél jobban megfeleljen: azért az ország nádora, mint országos főkapitány, küldjön a törvényhatóságokhoz helyes és szükséges hazai nyelven fogalmazott szabályzatot.

32. Hogy a fölkelő katonaság kihágásai, a

mennyire lehet, megelőztessenek és a netalán elkövetettek helyrehozassanak: az 1741: 63. cikkely 31. §. értelmében a vármegyéktől kirendelendő tisztek a vétkesek ellen sommásan járjanak el és büntessék őket; a miben, hogy mindenütt egyenlő szabály tartassék szem előtt, Ő királyi felsége, az ország nádora, az ország törvényeihez alkalmazott s a vármegyékkel közlendő katonai törvényczikket fog a fölkelő katonaság részére kidolgoztatni, melyeket a kerületi parancsnokok előtte kihirdetni tartoznak.

Egyébként az 1741: 63. cikkely azon pontjában, melyeket a jelen törvény nem módosít, ez alkalommal is megtartandó.

2. CZIKKELY.

A Dalmát-, Horvát- és Szlavonországokban való fölkelésre nézve az 1741: 59. cikkely megújztatik.

Ő szent felsége a Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok részéről hozzá intézett alázatos kérésekre kegyelmesen beleegyezett, hogy az 1741: 59. cikkely rendelkezése ugyanazon országok fölkelésére vonatkozólag a maga érvényében megmaradjon és az így szervezett fölkelés a mostani rendkívüli körülmények között Ő királyi felségének, az ország nádorának rendeleteitől függjön.

1. §. Gyalogságukon kívül banderialis lovaságuk is, ezuttal is hadi szemle alá vétetvén, a magas kincstártól élelmeztessek.

3. CZIKKELY.

Az 1792: 12. cikkely rendelkezésének a legközelebbi országgyűlésig való meghosszabbításáról.

Ő szent felsége jóváhagyásával, az ország karai és rendei az 1802: 6., 1792: 12. és az ebben idézett 1790—91: 35. cikkelyek rendelkezését, az utóbbiban foglalt biztosítékok és föltételek alatt, a legközelebb tartandó országgyűlésig ezuttal is minden változtatás nélkül meghosszabbítandónak határozták.

4. CZIKKELY.

A magyar nyelv használatáról.

A hazai nyelv teljesebb kiművelésének előmozdítására, mely az 1792. évi 7. cikkely által is elrendeltetett, Ő királyi felsége jóváhagyásával határozták a **karok és rendek**:

1. §. Hogy már ezen országgyűlésen az Ő szent felsége elé küldendő **felterjesztések**, a szavak netalán előforduló kétértelműségének kiküerülése végett **is**, hasábosan latin és magyar nyelven szerkesztessenek.

§. 2. Porro, jurisdictionibus regni integrum sit, suas æque repræsentationes, ad cancellariam regio-hungarico-aulicam dimittendas, pari ratione latina et patria insimul lingua adornare.

§. 3. Liberum præterea maneat jurisdictionibus, quæ id facere cupiverint, suas cum consilio regio locumtenentiale Hungarico correspondentias, nativa Hungarica ducere lingua, ac in judiciis etiam, processibusque usum idiomatis Hungarici adhibere.

§. 4. Cujusmodi proin jurisdictionibus, lingua patria utentibus, consilium quidem regium locumtenentiale Hungaricum, eadem lingua respondeat, curia tamen regia in processibus Hungarico idiomate terminatis, ac ad eandem appellatis, nunc adhuc eadem lingua deliberare non obligetur.

§. 5. Quia vero studium linguæ Hungaricæ, jam articulo 7. 1792. intra fines regni Hungariæ, inter studia ordinaria relatum esset, Sua majestas sacratissima effectum hujus articuli procurare dignabitur.

ARTICULUS 5.

De præcavendis sinistris delationibus.

Ad præcavendas quorundam contra innocentes sinistras delationes, Sua majestate sacratissima benigne annuente, statuitur:

§. 1. Ut delatores nomina sua edant, in casu falsarum delationum commensurate pœnæ subjiciendi, adeoque,

§. 2. Ne ullus anonymarum delationum usus fiat,

§. 3. Ne comitatus, quod relate ad regnicolas articulo 42. 1649. ad civitates liberas regiasque articulo 36. 1715. cautum est, commissionibus regis graventur, verum defectus si qui emergerint, ordinaria potius supremorum comitum autoritate corrigi procurentur. Quodsi vere in quibusdam extraordinariis casibus Sua majestas sacratissima commissariorum exmissionem inevitabilem existimaret:

§. 4. Commissarii, quos Sua majestas, id exigente dignitatis officiorum respectu, cum quo legitimæ subordinationis manutentio nexa

est, e viris non minore caractere conspicuis, quam ipsi delati essent, nominare dignabitur: uon minorem pro parte delatorum, ac contra illos, investigandi curam habeant, adeoque

§. 5. Cum delatis non truncata acta, sed integra, una cum fassionibus, et nominibus testium communicent, exceptiones contra qualitates testium acceptent, quo sic honor et fortunæ regnicolarum a malevolorum subreptionibus præserventur.

§. 6. Ut super excessibus pœnam poscentibus incusati, ad recipiendas pœnas (quas inter inhabilitas ad officia refertur) actore fisco magistratuali lite conveniantur, judiciumque in ordinaria juris via recipiant, salvo jure regio circa perduellionis notæ incusatorum interreptionem, prius etiam, ac lite convenirentur, ea, quæ securitas status publici et legum dispositio exigent, disponendi.

ARTICULUS 6.

Princeps Adamus Csartorinszky in Hungarum cooptatur.

Adamus Csartorinszky s. R. i. principem, generalem campi mareschallum, et unius legionis pedestris ordinis proprietarium, ob raras ejusdem animi dotes, et conspicua illius in servitiis Suae majestatis sacratissimæ penes cæsareo-regium exercitum comparata merita, una etiam ob constantem, qua in nationem Hungaram fertur, animi teneritudinem, non obstante hac vice articulo 32. Mathiæ d. 6. dispositione, status et ordines, accedente Suae majestatis sacratissimæ consensu, et benigna approbatione, in numerum indigenarum motu proprio citra depensionem taxæ erga præstandum consue-

2. §. Továbbá az ország törvényhatóságainak szabad legyen szintén a magyar királyi udvari kanczelláriához küldendő fölterjesztéseket hasonlóképen latin s egyszersmind hazai nyelven kiállítaniok.

3. §. Szabadságukban maradjon azonkívül azon törvényhatóságoknak, melyek azt tenni kívánják, a magyar királyi helytartó-tanáccsal való levelezéseiket hazai magyar nyelven írni, s a törvényszékeken s perekben is a magyar nyelvet használniok.

4. §. A hazai nyelvet használó ezen törvényhatóságoknak azután a magyar királyi helytartó-tanács ugyanazon nyelven válaszoljon; de a királyi Curia a magyar nyelven befejezett s hozzá fölebbezett perekben most még ne legyen köteles ugyanazon nyelven határozni.

5. §. Mivel pedig a magyar nyelv tanítása Magyarország határai között már az 1792: 7. cikkely által a rendes tantárgyak közé soroztatott: Ő szent felsége ezen törvénycikkely fogantatásáról gondoskodni méltóztatik.⁽¹⁾

5. CZIKKELY.

A rosszelkü árulkodások megakadályozásáról.

Hogy némelyeknek ártatlanok ellen tett rosszelkü vádaskodásnik megakadályoztassanak: Ő szent felségének kegyes jóváhagyásával rendeltetik:

1. §. Az árulkodók jelentsék be saját nevüket, hogy hamis vádaskodás esetére megfelelő büntetésben részesüljenek.

2. §. Névtelen följelentésre semmit sem kell adni.

3. §. Hogy a vármegyék királyi biztosságokkal ne legyenek terhelve, amitől az ország-lakókat az 1649: 42., a szabad királyi városokat pedig az 1713: 56. cikkely óvja: hanem, hogy ha valami baj adja elő magát, azt inkább a főispánok igazítsák el a maguk hatáskörében. Ha azonban bizonyos rendkívüli esetekben Ő szent felsége biztosok kiküldését elkerülhellenek vélné:

4. §. A biztosok, kiket, úgy kívánván a tisztök méltóságára való tekintet, melylyel a törvényes alárendeltség főtartása van összekapcsolva, nem kisebb tekintélyű férfiak közül

méltóztatik Ő felsége kinevezni, mint milyenek maguk a beárultak, épen annyi gonddal vezessék a nyomozást a beárultak javára, mint ellenökben: minélfogva

5. §. a beárultakkal az ügyiratokat ne hézagosan, hanem egész teljességökben, a tanuk vallomásaival és neveivel együtt közöljék; a tanuk képessége elleni kifogásokat fogadják el, hogy így az országlakosok becsülete és vagyona a rosszakarók kajánságától megóvassék.

6. §. Hogy azokat, a kik büntetést mag után vonó vétség miatt vannak vádolva, büntetésök elnyerése végett (hová a hivatalra való alkalmatlanság is számittatik) a tisztü ügyész, mint fölperes fogja pörbe, és ítéletet a törvény rendes útján kapjanak: épségben maradván a király azon joga, hogy a pártütés bűnével vádoltak letartóztatásait illetőleg előbb is, mint a pörbefogás megtörtént volna, elrendelhesse mindazt, a mit a közálladalom biztonsága és a törvények kívánnak.⁽²⁾

6. CZIKKELY.

Herczeg Csartorinszky Ádám magyar honfiuává fogadtatik.

Csartorinszky Ádám, r. sz. b. herczeg tábornokot, és egy gyalogezred tulajdonosát, ritka szellemi tulajdonaiért és Ő szent felsége szolgálatában a császári királyi hadsereg körül szerzett jeles érdemeiért, egyszersmind azon állandó lelki jóindulatáért is, melylyel a magyar nemzet iránt viseltetik, nem állván ellen ezuttal Mátyás 6. v. 32. cikkelyének⁽³⁾ rendelkezése, a karok és rendek, Ő szent felségének beleegyezésével s kegyes jóváhagyásának hozzá-

(1) V. ö. 1790: XVI., 1792: VII., 1808: IV. és VIII., 1830: VIII., 1836: III., 1840: VI. t. cz., 1868. XLIV. t. cz. jegyzeteikkel. M.

(2) V. ö. 1567: IX., 1604: XVIII., 1729 V., 1790: XXXI. t. cz.; Praxis Crim. I. R. 21. cz., II. R. 33. cz. 6. §. A hamis vádról mai jogunkban v. ö. 1878: V. t. cz. 227—231. §§. M.

(3) Vagyis 1486: XXXII. t. cz.

tum juramentum una cum descendentibus suis cooptarunt, firmiter persvasi. eundem in regis. et regni emolumentum omni fidelitatis zelo cooperaturum.

ARTICULUS 7.

Comes Franciscus Desfours, l. baro Josephus Lilien, comes Martinus Osorio Bukovszky, Gerhardus Vehring, in Hungaros recipiuntur.

Comitem Franciscum Desfours. sacræ cæsareo-regia et apostolicæ majestatis camerarium, et generalem vigiliarum prefectum, non secus

Liberum baronem Josephum Lilien, ita etiam

Comitem Martinum Osorio Bukovszky, denique

Gerhardum Vehring, ob eximia eorundem in regis, et regni emolumentum præstita servitia, et ob singularem, qua erga status et ordines hujus regni ferebantur, devotionem et fiduciam, accedentibus aliis etiam peculiaribus reflexionibus, Sua majestate sacratissima benigne annuente, status et ordines in numerum verorum regni Hungariæ indigenarum, non obstante hac vice quoad comitem Bukovszky articuli 32. Mathiæ d. 6. dispositione, citra depensionem taxæ erga præstandum consuetum juramentum una cum descendentibus eorundem receperunt, sperantes eosdem, eorundemque descendentes utiles patriæ cives futuros.

ARTICULUS 8.

Deputationalium operum, et postulatorum, gravaminumque regni pertractatio ad futuram diaetam prorogatur.

Cum moderna gravissimi belli adjuncta non admittant, ut seu deputationalia opera anno 1791. demandata, seu postulata, et gravamina, quæ ab una diaeta ad aliam referantur, assumi et pertractari possint, seu ad comitia ante legale etiam tempus, si per adjuncta fieri potuerit, celebranda prorogari debuerint, Suae serenitati autem regie domino

regni palatino præcipua nationis desideria jam cognita sint: Sua serenitas regia dominus regni palatinus interea etiam intermediationem Suam apud sacratissimam cæsareo-regiam majestatem, eadem vero allefata Sua majestas benignitatem suam regiam, et consolationem statibus et ordinibus regni polliceri dignata est.

Conclusio.

Nos itaque demissa memoratorum fidelium nostrorum dominorum prælatorum, baronum, magnatum, et nobilium, cæterorumque præattacti regni nostri Hungariæ, et partium eidem annexarum statuum et ordinum supplicatione et instantia, benigna exaudita, clementer et admissa; universos præspecificatos articulos, prævio modo nobis præsentatos, hisce literis nostris de verbo ad verbum inseri, et inscribi fecimus, eosdemque ac omnia, et singula in illis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, eisdem regium nostrum consensum benevolum pariter et assensum præbuimus. regiaque pariter autoritate nostra approbavimus, acceptavimus, ratificavimus, et confirmavimus: securos reddentes prædictos fideles status et ordines, quod omnia in præinsertis articulis contenta, tam nos ipsi observabimus, quam per alios quoscunque fideles nostros observari faciemus; quemadmodum acceptamus, approbamus, ratificamus, et confirmamus, harum nostrarum vigore, et testimonio literarum mediante. Datum per manus fidelis nostri nobis sincere dilecti spectabilis, ac magnifici comitis Josephi Erdödy de Monyorókerék, Montis Claudii et comitatus Varasdiensis perpetui comitis, prout et arcis, civitatisque ejusdem nominis hæreditarii capitanei, camerarii, consiliarii que

járulásával, önszántukból, díj fizetése nélkül, a szokott eskü letétele mellett, leszármazóival együtt a honfiak sorába fogadták; erősen meggyőződve lévén, hogy ő a király és ország gyarapodására teljes hűséggel s buzgósággal fog munkálkodni.⁽¹⁾

7. CZIKKELY.

Gróf Desfours Ferencz, báró Lilien József, gróf Osorio Bukovszky Márton, Vehring Gerhárd magyar honfiakká vétetnek föl.

Gróf Desfours Ferenczet, a császári királyi és apostoli szent felség kamarását s vezérőrnagyot; nem különben

Báró Lilien Józsefet; valamint

Gróf Osorio Bukovszky Mártont; végül

Vehring Gerhárdot, a király és az ország hasznára teljesített kitünő szolgálataikért, és azon kiváló odaadásuk s bizodalmaikért, melylyel ez ország karai és rendei iránt viseltetének, más külön tekintetek is közrejárulván, Ő szent felségének jóváhagyásával, a karok és rendek Magyarország valóságos honfiainak sorába, díjfizetés nélkül, a szokásos eskü letétele mellett, utódaikkal együtt fölvettek, nem állván ellen ezuttal Bukovszky grófra nézve Mátyás 6. v. 32. cikkelyének⁽²⁾ rendelete; remélvén, hogy ők s utódaik a hazának hasznos polgárai leendenek.

8. CZIKKELY.

A bizottsági munkálatoknak s az ország kívánalmainak és sérelmeinek tárgyalása a jövendő országgyűlésre halasztatik.

Mivel a mostani súlyos háboru körülményei nem engedik, hogy akár az 1791. évben elrendelt bizottsági munkálatokat, akár azon kívánalmakat és sérelmeket, melyek egyik országgyűlésről a másikra odáztattak el, fölvenni és tárgyalni lehessen: vagy, hogy még a törvényes idő előtt is, ha a körülmények miatt lehető lesz, tartandó országgyűlésre kelljen azokat halasztani: Ő királyi felsége, az ország nádora előtt pedig a nemzet legfőbb kívánságai különben is már ismeretesek: azért Ő királyi felsége, a nádor ur, akkőben is a maga közbenjárását a császári királyi szent felségénél, Ő felsége pedig a maga kegyelmét és vizasztalását megígérni méltóztatott.

Befejezés.

Mi tehát említett hıveinknek, az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak s fõnt nevezett Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek többi karainak és rendjeinek alázatos esedezését s kérelmét jóságosan meghallgatván és kegyelmesen fogadván: a fõntebb elõsorolt összes, nekünk elõlegesen bemutatott törvényczikkelyeket, ezen levelünkbe szóról szóra beiktattattuk s beirattuk, és azokat s egyenkint minden bennök foglaltakat, helybenhagyottaknak, kedveseknek s elfogadottaknak vallván, azokhoz királyi kegyes beleegyezésünket s jóváhagyásunkat adtuk, valamint királyi hatalmunknál fogva helybenhagytuk, elfogadtuk, helyeseltük és megerõsítettük, biztosítván az imént említett hűséges karokat és rendeket, hogy minden a fõntebb beiktatott törvényczikkelyekben foglaltakat úgy mi magunk megtartandjuk, mint más bármely hıveink által is megtartatjuk; valamint, hogy

(1) A Czartoryski hercegi család örökös főrendiházi tagságáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. I. §. I. p. M.

(2) Vagyis: 1486: XXXII. t. cz.

nostri actualis status intimi, per regnum nostrum Hungariæ janitorum regalium magistri, comitatus Nitriensis supremi comitis, et pro-cancellarij nostri regii Hungarico-aulici, in libera regiaque civitate nostra Posonii die 7. mensis Novembris, anno domini millesimo octingentesimo quinto: regnorum nostrorum Romani, Hungariæ item, Bohemiæ, et reliquorum anno decimo quarto. Reverendissimis, reverendis item, ac venerabilibus in Christo patribus (archi-episcopatu Strigoniensi vacante) comite Ladislao Kollonich de Kollegrád, Coloczensis et Bácsiensis canonice unitarum, Francisco item Xaverio Fuchs, Agriensis metropolitanarum ecclesiarum archi-episcopis; Andre Bácsinszky, græci-ritus catholicorum Munkácsiensis; Maximiliano Verhovác, Zagrabienensis; Joanne e comitibus de Réva, Scepusiensi; Ignatio Darabanth, græci-ritus catholicorum Magno-Varadiensis; Joanne Jessich, Segniensis et Modrussiensis, seu Corbaviensis; Nicolao Milassin, Alba-Regalensis; Sylvestro Bubanovics, græci-ritus catholicorum Crisiensis, Josepho Martonffy de Csik-Mindszent, Transylvaniensis; Gabriele Zerdahelyi de Nittra-Zerdahely, Neosoliensis; Ladislao Keõszeghy, Csanadiensis; Francisco Szányi, Rosnaviensis; Francisco Miklóssy, Magno-Varadiensis; Andrea Szabó, Cassoviensis; Stephano libero barone Fischer de Nagy-Szalatnya, perpetuo in Batskó, Szathmáriensis; (sedibus Vacziensi, Quinque-Ecclesiensi, Jaurinensi, Veszprimiensi, Nitriensi, Sabariensi, et Bosnensi seu Diákováriensi, et Syrmieni vacantibus) Josepho Vilt, consecrato Belgradiensis et Samandriensis; comite Sigismundo Keglevich de Buzin, electo Mákáriensis; Josepho Petheõ, electo Drivestensis; Emerico libero barone Perényi, electo Bacensis; Josepho Zabraczky, electo Vegliensis; Antonio Mandich, electo Pristinensis; Cajetano comite a Sauer, electo Arbensis; Daniele Mitterpacher, electo Scutariensis; Paolo Rosos de Szent-Király-Szabadgya, electo Ansariensis; Alexandro Bodonyi de eadem, electo Scopiensis; Davide Zsolnay, electo Dulmensis; Joanne Nepomuceno Arady, electo Dulcinensis; Joanne Vancsay, electo Noviensis; Ignatio Bärnkopf, electo Rozonensis; comite Ladislao Csáky de Keresztszeg, electo Corczolensis; Emerice Carolo Raffay, electo Pharensis; Paolo Szegedy de Mezõ-Szeged, electo Catariensis ecclesiarum episcopus, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Serenissimo item archiduce Austria domino Josepho regni nostri Hungariæ palatino et locumtenente nostro regio; nec non spectabilibus ac magnificis Francisco Szent-Iványi de eadem, iudice curiæ nostræ regiæ; comite Joanne Erdõdy de Monyorókerék, regnorum nostrorum Dalmatiæ, Croatiae, et Slavoniæ bano; comite Josepho Brunszvik de Korompa, tavernicorum; comite Carolo Pálffy ab Erdõd, curiæ; comite Francisco Zichy de Vásonkeõ, pincernarum; comite Josepho Georgio de Batthyán, perpetuo in Németh-Ujvár, dapiferorum; comite Michaeli de Nádasd, perpetuo terræ Fogaras, agazonum; comite Francisco Szécsényi de Sárvári-Felsõ-Vidék, cubiculariorum; antelato comite Josepho Erdõdy de Monyorókerék, janitorum nostrorum regalium per Hungariam magistris; illustrissimo sacri romani imperii principe Nicolao Eszterházy de Galantha, nobilis turmæ nostræ prætoriæ Hungariæ capitaneo, ac prælibato comite Carolo Pálffy ab Erdõd, comite Posoniensi, cæterisque quamplurimis sæpe-fati regni nostri Hungariæ comitatus tenentibus, et honores.

Franciscus m. p.

(L. S.) Comes Josephus Erdõdy m. p.
Ignatius Almásy m. p.

azokat jelen levelünk erejével és bizonyosságával elfogadjuk, helyeseljük, jóváhagyjuk és megerősítjük. Kelt őszintén kedvelt hívünk tekintetes és nagyságos monyorókeréki gróf Erdődy József, Monoszló és Varasd vármegye örökös ura és főispánja, valamint ugyanazon nevezetű vár és város örökös kapitánya, kamarás és valóságos belső titkos tanácsosunk, magyar főajtónálló-mesterünk, Nyitra vármegye főispánja s magyar udvari helyettes kanczellárunk kezei által, Pozsony szabad királyi városunkban, Szent András-hava 7. napján, az Urnak ezernyolczszáz ötödik, római, valamint Magyar-, Cseh- és többi országainkban való uralkodásunk tizennegyedik esztendejében. A főtisztelendő, tisztelendő és Krisztusban tisztelt atyák, ugymint: (az esztergomi érsekség üresedésben levén) kollegrádi gróf Kollonich László, a kalocsai- és bácsi kánonilag egyesített főegyházak, továbbá Fuchs Xav. Ferencz, az egre főegyház érsekei; Bacsinzky András, a görög szert. katholicus munkácsi; Verhovácz Miksa, zágrábi: gróf Révay János, szepesi: Darabant Ignác, a görög szert. kath. nagyváradi: Jessich János, zengi és modrusi vagy carboviai; Millasin Miklós, székesfehérvári; Bubanovich Sylvester, a görög szert. kath. körösi: csikmindszenti Mártonffy József, erdélyi: nyitrazerdahelyi Zerdahelyi Gábor, besztercebányai; Keószeghy László, csanádi; Szányi Ferencz, roznyói; Miklóssy Ferencz, nagyváradi; Szabó András, kassai; nagyszalatnyai báró Fischer István, Batskó örökös ura, szathmári; (a váczai, pécsi, győri, veszprémi, nyitrai, zombathelyi és boszniai, vagy diakovári és szerémi székek üresedésben levén): Wilt József. felszentelt belgrádi és szendrői: buzini gróf Keglevich Zsigmond, választott makáriai; Pethő József, vál. drivestenai: báró Perényi Imre, vál. baceni: Zabráczky József, vál. vegliai; Mandich Antal, vál. pristinai; gróf Sauer Kajetán, vál. arbei; Mitterpaecher Dániel, választott skutarii; Szentkirályszabadgyai Rosos Pál, vál. ansariai; Bodonyi Sándor, vál. scopiai; Zsolnay Dávid, vál. dulméni; Arady Nep. János, vál. dulcinói; Vancsay János, vál. novii; Bärnkopf Ignác, vál. rozoni; keresztszegi gróf Csáky László, vál. curzolai; Raffay Imre Károly, vál. pharai; mezőszegedi Szegedi Pál, vál. catariai püspökök szerencsésen kormányozván Isten egyházait. Továbbá a fenséges ausztriai főherczeg ur, József, Magyarországunk nádora s királyi helytartónk; nemkülönb en a tekintetes és nagyságos urak: szentiványi Szent-Iványi Ferencz, országbiránk: monyorókeréki gróf Erdődy János, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországaink bánja; korompai gróf Brunszvik József, tárnokmester; erdői gróf Pálffy Károly, főudvarmester; vásonkeői gróf Zichy Ferencz, főpohárnok; gróf Batthyány József György, Német-Ujvár örökös ura, főasztalnok-; gróf Nádasdy Mihály, Fogarasföld örökös ura, főlovász-; sárvári-felsővidéki gróf Széchényi Ferencz, főkamarás-; főntebb említett monyorókeréki gróf Erdődy József, főajtónálló-mestereink Magyarországon; méltóságos galanthai Eszterházy Miklós, római szent birodalmi herczeg, a magyar nemes testőrsereg kapitánya, és főnt nevezett erdői Pálffy Károly, pozsonyi gróf, s sokan mások birván gyakran említett Magyarországonk vármegyéit és hivatalait.

Ferencz, s. k.

(P. H.) Gróf Erdődy József, s. k.
Almásy Ignác, s. k.

V.

DECRETUM ANNI 1807.⁽¹⁾

Nos Franciscus Primus divina favente clementia Austriae imperator. Hierosolymae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, Galliciae, et Lodomeriae, Ramae, Serviae, Cumaniae, et Bulgariae rex apostolicus, archi-dux Austriae; Lotharingiae, Salisburgi, Virceburgi, et in Franconia dux; dux Styriae, Carinthiae, et Carnioliae; magnus dux Cracoviae; magnus princeps Transylvaniae; marchio Moraviae; dux Sandomiriae; Massoviae, Lublini, superioris et inferioris Silesiae, Osvecinae, et Zatoriae, Teschiniae, et Foro-Julii etc. Princeps Berchtoldsgadenae, et Mergenthemii; comes Hapsburgi, Kyburgi, Goritiae, et Gradiscæ; marchio inferioris et superioris Lusatiae, nec non Istriae; dominus terrarum Vollandiae, Podlachiae, et Beresti, Tergesti, in Freudenthal, Eulenberg, et Marchiae Sclavonicae etc. etc.

Memoriae commendamus tenore praesentium, quibus expedit universis: quod posteaquam Nos de mediis illis, quibus status publici vires superiorum temporum bellis debilitatae reparari possint, deque aliis etiam objectis salutem regni, et incrementum boni publici concernentibus, cum fidelibus ss. et oo. nostris deliberaturi, universis dominis praelatis, baronibus, magnatibus, nobiles, caeterisque statibus, et ordinibus regni nostri Hungariae, partiumque eidem adnexarum de Dominica in Albis, in diem quintam Aprilis anni praesentis 1807. incidente, in liberam regiamque metropolitanam civitatem nostram Budensem indixissemus, et promulgassemus, ac eidem sacra caesareo-regia in persona nostra praefuissemus, conclusis tandem, et finitis diætalibus tractatibus, iidem domini praelati, barones, magnates, et nobiles, caeterique ss. et oo. praefati regni nostri Hungariae, partiumque adnexarum exhibuerunt, et praesentarunt majestati nostrae sequentes articulos in eadem diæta communibus ipsorum votis et suffragiis, parique, et unanimi consensu, accedente benigna annuentia nostra conclusos: supplicantes majestati nostrae humillime, quatenus universos illos articulos, omniaque et singula in eis contenta, ratos, gratos, et accepta habentis, suprema auctoritate nostra regia clementer acceptare, approbare, et confirmare, atque tam Nos ipsi observare, quam et per alios omnes, quorum interest, observari facere, clementer dignemur; quorum quidem articulorum series tales est:

---

(1) Ezt a decretumot a Corpus Juris korábbi kiadásai ily ezim alatt közzik: «Francisci primi imperatoris Austriae et regis Hungariae decretum quintum, Budae anno 1807. editum».

V.

1807. ÉVI TÖRVÉNY-CZIKKEK. ⁽¹⁾

Mi Első Ferencz, Isten kedvező kegyelméből Ausztria császára, Jeruzsálem, Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Tótországok, Galiczia és Lodoméria, Ráma, Szerbia, Kun- és Bolgárország apostoli királya; ausztriai főherczeg; Lotharingia, Salzburg, Würzburg és Frankónia herczege; Styria, Karinthia és Karniolia herczege; Krakkó nagyherczege; Erdély nagyfejedelme; Morvaország őgrófja; Sandomir, Massovia, Lublin, Felső- és Alsó-Szilézia, Auschwitz és Zátor, Teschen és Friaul stb. herczege; Berchtoldsgaden és Mergentheim fejedelme; Habsburg, Kyburg, Görz és Gradiska grófja; Alsó-Felső-Lausitz, valamint Isztria őgrófja; Volhinia, Podlachia és Brzest, Trient, Freudenthal, Eulenberg és a vend őgrófság földjeinek ura stb. stb.

Adjuk tudokra ezennel mindeneknek, a kiket illet, hogy miután Mi hű karainkkal és rendeinkkel azon eszközök felől, melyekkel a köz álladalomnak az elmúlt idők háborui által meggyöngítetű erőit helyre állítani lehetne, valamint az ország üdvét és a közjó gyarapodását illető más tárgyról is akarván tanácskozni, az összes egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak, valamint Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részek többi karainak és rendeinek Fehér-vasárnapra, a jelen 1807. esztendő Szent György-hava ötödik napjára Buda szabad királyi fővárosunkba országgyűlést hirdettünk és hivatunk egybe, és azon császári királyi személyünkben is jelen voltunk: berekesztetvén s befejeztetvén végre az országgyűlési tárgyalások, ugyanazon egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes urak s főntnevezett Magyarországnak és a hozzá kapcsolt részek karai és rendei felségünk elé terjesztették és bemutatták a következő, ugyanazon országgyűlésen közös akarattal és szavazatokkal s egyenlő és egyértelmű meg egyezéssel, kegyelmes jóváhagyásunknak is hozzájárulásával alkotott törvény-czikkelyeket, alázatosan esedezvén felségünknek, hogy azon összes törvény-czikkelyeket, s mind egyenkint a bennök foglaltakat, helybenhagyottaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, királyi legfőbb hatalmunknál fogva kegyelmesen elfogadni, helyeselni s megerősíteni, és úgy mi magunk megtartani, mint minden mások által is, a kiket illet, megtartatni, kegyelmesen méltóztatnánk. A mely törvényczikkelyek sora ilyenképen van:

---

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásai ezeket a törvényczikkeket ily cím alatt közlik: «Első Ferencz, Ausztria császára és Magyarországnak királya ötödik végzeménye. Kiadatott Budán, az 1807. esztendőben».

www.libtool.com.cn
Praefatio.

Dum ultimis, quæ Posenii celebrabantur comitiis, citius, ac desiderasset augustissimus imperator, et rex apostolicus Franciscus Primus, finem imponeret, pro paterno suo in regnum hoc, partesque adnexas affectu, ac regia sollicitudine pollicitus est, quod, ut primum alma pax revectora fuerit, curas omnes eo impensurus sit, ut non modo fidelium ss. et oo. legalibus postulatis satisfiat, verum etiam comoda regni, partiumque adnexarum, optima qua fieri potuerit ratione, provehantur.

Ut sponsione hac regia se liberet, restabilita feliciter favente supremo numine pace, ut illa consiliis firmata, et tranquillitate fideles populi quam diutissime perfruantur, quove de mediis ad salutarem hunc scopum deservientibus, quorum auxilio non tantum debilitatæ continua bellorum sibi succedentium serie internæ status publici vires reparari valeant, verum etiam ea rebus patriæ firmitas addatur, ut hæc in ævum salvæ, florentesque conserventur, tum aliorum quoque objectorum salutem regni, et incrementum boni publici concernentium intuitu consilia inire queat, generalem conventum, seu diætam pro Dominica in Albis, in diem 5-tam Aprilis anni 1807, incidente, in liberam regiamque, ac metropolitanam civitatem Budensem indixit; occasione cujus articulos, in quos communi voto et consensu, accedente etiam Sua majestatis sacratissimæ annutu, convenerunt, demisse præsentant, ac una supplicant, quatenus atefata Sua majestas sacratissima eosdem elementer acceptare, regiaque auctoritate sua ratificare, ac tam ipsa benigne observare, quam per alios observari facere dignetur.

ARTICULUS I.

De subsidio militari in 12,000 tyronibus ad legiones Hungaricas oblato, et revehendis collectaculis.

Ad benignam Suae majestatis sacratissimæ propositionem, in moderno extraordinario rerum situ, instar subsidii, absque ulla in futurum consequentia, et salva articuli 63. 1741. §-phi 2-di cautela, ad legiones Hungaricas 12,000 tyronum pro fide, et amore in regiam majestatem, et patriam, status et ordines ea lege offerunt:

§. 1. Ut non successive, sed uno eodemque, quantum fieri potest, brevissimo, idque hyemis tempore statuatur, ac ad horum numerum Judæi etiam referantur, et acceptentur.

§. 2. In susceptione tyronum non formæ, aut mensuræ, sed corporis structuræ ratio habeatur, ita, ut quinque etiam pedum altitudinis tyro, secus corpore sanus et robustus, ac ad supportanda onera militaria idoneus acceptetur, nisi annum ætatis 24 jam attigisset, adeoque nullam ulterioris suæcrescentiæ spem præberet.

§. 3. Ut pro assentantibus officialibus in-

structio, quæ inde ab anno 1802 viguit, pro cynosura deserviat, ac juxta eam et militares officiales, et jurisdictiones politicæ procedant; in defectu vero aliorum etiam minoribus inhabilitatem ad militare servitium hanc inducentibus nævis, in instructione anni 1802, non attactis, affecti tyrones acceptentur.

§. 4. Ut ea, quæ circa exemptiones ab oblato anno 1802, statutione, modalitatemque statuendi, et circa vagabundos eorum constituta sunt, in quantum his comitiis alterata non essent, observentur.

§. 5. Ne ex facto hoc spontanæ oblationis ad tyronum horum, etiam si suo tempore dimittendorum, aut qualemcunque eorum defectum supplendum ullo unquam tempore argumentum necti possit.

§. 6. Ut statutis his 12,000 tyronibus, collectacula illico revehantur, et legionum Hungaricarum completatio deinceps per consuetas ante annum 1802, conductiones suscipiatur.

§. 7. Quoniam certum esset, majorem, quæ

Midőn a Pozsonyban tartott utolsó országgyűlést a felséges császár és apostoli király, Első Ferencz, hamarabb, mint kívánta volna, berekeszté: ez ország és kapcsolt részei iránt érzett atyai jóindulatához s királyi gondosságához képest megígérte, hogy mihelyt az éltető béke helyre álland, minden gondját arra fogja fordítani, hogy nemcsak hű karai és rendei törvényes kívánságait kielégítse, hanem országa és a kapcsolt részek érdekeit is a lehetőleg legczélszerűbb módon előmozdítsa.

Hogy ezen királyi ígérte, miután a nagy Isten kedvezéséből a béke szerencsésen helyreállott, beváltsa; hogy hű népei minél hosszabban élvezhessék a bölcs intézkedéseivel megszilárdított békességet és nyugalmat, és hogy ez üdvös célra szolgáló eszközökről, melyeknek segítségével nem csak az államnak az egymást követő háborúk szakadatlan sora által meggyöngyült erőit visszaszerezni, hanem a haza ügyeit is annyira 'szilárdítani lehessen, hogy azok minden időkre is virágzó állapotban maradjanak, valamint, hogy az ország jólétét és a közboldogság gyarapodását illető más tárgyokról is tanácskozhassék: Fehér-vasárnapra, mely az 1807. év Szent György-hava 5-ik napján esett, általános összejevetelt, vagyis országgyűlést hívott össze Buda szabad királyi fővárosba: a minek alkalmából ezen törvényczikkelyeket, melyekben közös szavazattal és egy értelemmel, Ő szent felsége helyeslésének hozzájárulásával is, megegyeztek, alázatosan bemutatják, s egyszersmind kériki föntnevezett Ő szent felségét, hogy ezeket kegyelmesen elfogadni, királyi hatalmával helybenhagyni, s úgy Ő maga kegyelmesen megtartani, mint mások által is megtartatni méltóztassék.

I. CZIKKELY.

Katonai segedelem gyanánt a magyar ezredekhez 12,000 ujoncznak megajánlásáról, és a toborzás visszaállításáról.

A viszonyok mostani rendkívüli állapotában, Ő szent felsége kegyelmes javaslatára, segedelem gyanánt, minden jövedőre való következtetés nélkül, és az 1741: 63. cikkely 2-ik §-ában foglalt biztosítás épségben hagyásával, a királyi felség és a haza iránti hűségők és szeretetőkhez képest, 12,000 ujonczot a magyar ezredekhez oly föltétellel ajánlanak meg a karok és rendek:

1. §. Hogy azok nem fokozatosan, hanem egy és ugyanazon, lehetőleg legrövidebb, még pedig téli időben állíttassanak ki, s közéjük zsidókat is lehessen fölvenni és elfogadni.

2. §. Az ujonczok fölvetelénél nem a szép alakra és mértékre, hanem a testalkatra legyenek tekintettel, úgy, hogy az öt láb magas, a különben egészséges és erős testű s a katonai terhek elviselésére alkalmas ujoncz is fogadtassék el, ha csak már 24-ik életévét el nem érte, s annál fogva további növekedésre reményt nem nyujt.

3. §. Hogy a sorozó tiszttek részére az az utasítás, mely az 1802. évtől fogva volt

érvényben, szolgáljon zsinórmértékül, s a szerint járjanak el mind a katonatisztek, mind a politikai hatóságok. Az olyan ujonczokat pedig, a kik katonai szolgálatra alkalmatlanná nem tevők, bár az 1802. utasításban nem említett, kisebb hibákban szenvednek, más fogvatkozások hiján el kell fogadni.

4. §. Hogy a mlk az 1802. évben ajánlott állítás alóli kivételekre, az állítás módjára és a csavargókra nézve határozottak, a meny nyiben ez országgyűlés azokat meg nem változtatta, megtartandók lesznek.

5. §. Hogy az önkéntes ajánlat e tényéből soha semmiféle bizonyíték ne legyen vonható ezen ujonczoknak, akár a maga idejében való elboesátásuk, akár bármely fogvatkozásuk következtében szükséges pótlására.

6. §. Hogy ezen 12,000 ujoncz kiállítását után azonnal a toborzás lépjen újra életbe, és a magyar ezredek kiegészítése ezental az 1802. év előtti szokásos hadfogadás útján történjék.

7. §. Mivel bizonyos, hogy a nagyobb

militiam professoris calcar addet, manualement pecuniam, conductionem egregie facilitaturam, status et ordines nolentes in modernis circumstantiis aerarium regium novis sumptibus gravare, ad contestandam in secundandis regis intentionibus promptitudinem, ac ut cui libet tyronum amplior manualis pecunia dari possit, pro meliori cassæ collectaculorum dotatione, annue per aversionem 200,000 florenorum summæ, quæ antea ab aerario in collectacula impensa erat, addenda, et in comitatibus commissariaticis seorsive tractanda sub iisdem, quibus ipsa contributio innotuit, cautelis, ea expressa lege offerunt: ne ex sincero hoc studio ullo unquam tempore, quasi regnum hoc onus completionis in se assumpsisset, consequentia formari valeat.

§. 8. Ut autem tyronum collectio per conductiones fini tanto certius respondeat, eorum, quæ status et ordines ad collectaculorum a nevis, in articulo 66. 1790. commemoratis, effectumque ejusdem impediens repurgationem, et facilitationem propposuerunt. Sua majestas sacratissima congruum usum factura est.

§. 9. Et quia inter præcipua impedimenta collectionis spontaneorum militum referri debeat, quod neglecti milites officialium et sub-officialium, linguam eorum vernaculam ignorantium, centuriis inserti, se mutuo nec in dandis, nec in excipiendis mandatis intellexerint, difficultatesque hinc enatæ, tyrones, imo exemplo eorum alios etiam a militia alienaverint: ne in futurum difficultates hæ ipsi servitio noxiæ emergant, Sua majestas clementer disponet, ut regiminum Hungaricorum officiales tales constituentur, qui vernacularum etiam in iisdem principaliter vigentium linguarum, indispensabiliter gnari sint.

§. 10. Quia vero ad sequendam militarem vitam maximum adderet stimulum, si virtutes militares promeritæ promotiones, et præmia sequerentur: Sua majestas demisse exoratur, ut Hungaricis et confinariis legionibus officiales, consequenter et generales, et stabales natos Hungaros, articulo quoque 9. 1792. id exigente, præbere, singularia vero merita castrensia per elargiendas armales, imo et collationales honorum, in curias, et minora corpora divisorum, ex spiritu regni legum condecorare dignetur.

§. 11. Ut ad majorem militiam amplexuris addendum stimulum, substantia illorum domi relicta debite prospiciatur, eorumdemque facultates illico per concernentem magistratum, et quidem in comitatibus etiam cum concursu domini conscribantur, sub inspectione orpha-

nalis civilis provisionis gratuito conserventur, militibus vero, post emerita viginti annorum stipendia missione donatis, sequentes favores tribuantur: scilicet: ut a personali onere dica quippe capitis, ab operis item, utpote viarum, aggerum, pontiumque constructione, et reparatione, officiosarum item missilium gratuita deportatione immunes sint. In locis vero, ubi contubernia sunt, præstito alicujus opificii, vel artificii paradigmate, ad eadem ubique gratuito recipiantur: favores porro hi ad invalidos, eorum uxores, imo et proles utriusque sexus, quousque cum patre in eodem pane permanserint, ea ratione extendantur, ut proles hæ ad orphanotrophia, instituta pauperum, pro stipendiis item, semper tamen observata fundatorum mente, præferenter suscipiantur, ab opificiis denique, et quæstui idem invalidi, et prævia ratione missione donati milites nullibi dicentur.

Quam statuum et ordinum, tam in 12,000 tyronibus titulo subsidii, quam in 200,000 florenis titulo sublevandorum collectaculorum obligationem, benigno acceptare animo, ac statutis 12,000 tyronibus, collectacula sibi de jure regio competentia, semet revecturam clementer declarare dignata est Sua majestas sacratissima.

ARTICULUS 2.

De libero oblato.

Fideles Suae majestatis sacratissimæ status et ordines, exemplo majorum incitati, et quoad explenda regni desideria per Suam majestatem sacratissimam ad reponendam in paterno sinu fiduciam provocati, in testimonium sinceræ fiduciæ, signumque firmæ, quam in sacro verbo regio locant, spei, ex suo erga regnantem majestatem, et salutem publicam zelo ac amore, in hoc præcise extraordinario casu, absque omni pro futuro nectenda consequentia, salva legali constitutione, sequentem faciunt spontaneam obligationem:

§. 1. Omnis seu nobilis, seu civis, aut e jusseunque demum status, conditionis, et nominis sit, viduabus seu bona possidentibus, seu non possidentibus, sed intentionem suam in parato, aut naturalibus percipientibus, ac aliis etiam vitalitium habentibus hoc intellectis, inclusis etiam coronalibus, fiscalibus, et politico-fundamentalibus, aut quarumcunque communitatum bonis, modernorum suorum unius anni proventuum purorum e bonis (excepto fundo instructo) immobilibus,

pénz, mely a katonai pályára menőknek ösztönt ad, kiválóképen könnyíti a hadifogadás sikerét: azért a karok és rendek nem akarván a mostani körülmények között a királyi kincstárt új kiadásokkal terhelni, hogy a király szándékainak előmozdítására való készségeket tanusítsák és hogy minden ujoncznak nagyobb felpenzt lehessen adni, a toborzó pénztár jobb ellátása végett évenként 200,000 forint összeget, mely azelőtt a kincstártól toborzásra költhetett, ugy, hogy ez összeg a tartománybiztosi számadásban elkülönítve kezeltessek, ugyanazon biztosítékok alatt, melyeken az adózás nyugszik, fölajánlanak, azon határozott kikötéssel, hogy ez öszinte buzgalmukból soha se lehessen azt a következtetést formálni, mintha a hadkiegészítésnek ezt a terhét az ország magára vállalta volna.

8. §. Hogy pedig az ujonczoknak toborzás utján való gyűjtése annál biztosabban megfeleljen céljának: Ő szent felsége kellő módon föl fogja használni azon javaslatokat, melyeket a karok és rendek a toborzásoknak az 1790:66. cikkelyben említett és a sikert akadályozó hibáktól leendő megtisztítására és könnyítésére nézve tettek.

9. §. És mivel az önkéntes katonák toborzásának legfőbb akadályai közé kell számítani, hogy a katonák elhanyagoltatva s anyanyelvüket nem értő tisztek századaiba soroztatva be, a parancsoknak sem adásában, sem elfogadásában egymást meg nem értik: s az ebből keletkező nehézségek az ujonczokat, sőt azok példájára a löbbieket is elidegenítik a katonáskodástól: azért nehogy jövőben magára a szolgálatra ártalmas ily nehézségek merüljenek föl, Ő felsége kegyelmesen intézkedni fog, hogy a magyar ezredek fő- és altiszteitől olyanok alkalmaztassanak, a kik az azokban kiválólag használt hazai nyelveket elengedhetetlenül bírják.

10. §. Mivel pedig a katonai pálya választásának legnagyobb ösztönzője volna, ha a katonai erényeket megérdemelt előléptetések és jutalmak követnék: Ő felségét alázatosan kéri, hogy a magyar és határ-ezredek élére fő- és törzstisztek, következőleg tábornokok gyanánt, így kívánván az 1792:9. cikkely is, született magyarokat állítani, a kiváló hadi érdemeket pedig nemes-levelek adása, sőt kisebb nemesi telkekre és testekre osztott jószágok adományozása által is, az ország törvényeinek szellemében, kitüntetni méltóztassék.

11. §. Hogy a katonai pályára lépők nagyobb kedvet kapjanak: otthon hagyott vagyonkról kellőképen gondoskodni kell; s javaikat az illetékes hatóság, még pedig varmegyékben a földesur hozzájárulásával, azonnal

írja össze, és ingyen a polgári árvagondnokság felügyelete alatt őriztesse; azon katonának pedig, a kik husz évi szolgálat után elbocsátó-levelet kaptak, a következő kedvezmények adassanak, ugymint: hogy a fejadó személyes terhe, valamint a közmunka, ugyanis ut, töltés és hidak építése s javítása, ugyszintén a hivatalos levelek ingyenes szállítása alól is fölmentve legyenek. Oly helyeken pedig, a hol társas-házak vannak, valami munka vagy mesterség teljesítése fejében, mindenütt ingyen fogadtassanak be; ezek a kedvezmények továbbá a rokkantakra, feleségeikre, sőt mindkét nembeli gyermekeikre is, a módig atyjokkal egy kenyéren élnek, olyképen terjesztessenek ki, hogy az ily gyermekek árva- és szegényházakba, valamint segélydíjakra, mindenkor tiszteletben tartván az alapítók szándékát, első sorban vétessenek föl; mesterségök és keresetök után végre az ilyen rokkant és a mondott módon levéllel elbocsátott katonák sehol se rovasssanak meg.

A mely ajánlatát a karoknak és rendeknek, ugy segedelem czimén a 12000 ujoncz állítására, mint a toborzás elősegítése czimén adandó 200,000 forintra vonatkozólag, Ő szent felsége kegyes szívvel elfogadni és kegyelmesen kijelenteni méltóztatott, hogy a királyi jogánál fogva őt megillető toborzást újból vissza fogja állítani.(1)

2. CZIKKELY.

Az önkéntes ajánlatról.(2)

Ő szent felségének hű karai és rendei, őseik példáján lelkesülvén, és az ország óhajításainak teljesedésére nézve az Ő szent felsége atyjai szívbe vetett bizalomra serkentetvén: öszinte bizodalomuk tanusításául és szilárd reményöknek, melyet a király szentséges szavába helyeznek, jelöl, az uralkodó felség és a közjó iránti buzgóságukból és szeretetökből, ezen rendkívüli esetben s jóvendőre való minden következtetés nélkül, a törvényes alkotmány épen tartásával, a következő önkéntes ajánlatot teszik:

1. §. Minden nemes vagy polgár, vagy akármilyen állapotú és nevezetű ember, ide értve a jószággal bíró, vagy akár nem bíró, de jövedelmeket készpénzben, vagy terményekben nyerő, vagy az életjáradékot húzó más özvegyeket is, befoglalva a koronai, fiskális, világi-alapítványi jószágokat, valamint bármely közönségek jószágait, ez ingatlan javakból (leszámitva a gazdasági fölszerelést), valamint a kisebb királyi haszonvételekből, hámorokból, huták és vasbányákból, timsófözésből, végül

(1) A toborzásról v. ö. 1830: VII. t. cz. 9. §.

(2) V. ö. 1792: VI., 1796: II., 1812: I. t. cz.

regalibus item malleaturis, ferrifusoriis, et ferrifodinis, nec non aluminis coctura, fabricis denique, et quibusvis beneficiis alias ordinaria obvenientium sextam partem, ne ære quidem alieno deducto, ærario regio inferre tenebitur, secundum clavim, quæ in singula jurisdictione relate etiam ad mobilia fructificantia per eligendam ex omnis classis commembris deputationem, juramento adstringendam, elaborabitur: quod ipsum fodinarum etiam possessores, a fodinarum suarum simul sumptarum proventu puro, deductis expensis eruendo, præstabunt. Quoad fodinas vero regias, ædificia item, et operas, immediate pro metalli cultura deservientia, jurisdictiones, usui hactenus observato, se hac etiam occasione conformabunt.

§. 2. Aedificiorum (huc non intellectis residentis nobilitaribus, et ad œconomix promotionem seu in toto, seu in parte necessariis), ita etiam mobilia quocunque demum nomine venire queuntium, quo fructificantium, seu non fructificantium (exceptis apparatus bellicis, libris, vestibus item utriusque sexus non pretiosis, domus utensilibus) justis valoris centesima pars dependetur.

§. 3. Coloni, inquilini, et subinquilini, a tenentis et facultatibus, servitutes urbaniales præstantes, aut has reluentes, contributionemque dependentes, ab omni ad hoc subsidium concursu eximuntur.

§. 4. Communitates tamen privilegiate, seu a fundis, seu ab aliis quibusunque facultatibus, demptis dominalibus, contributionalibus, et aliis publicis oneribus, per jurisdictiones conscientiose supputandis, a fundis quidem immobilibus, et domibus, norma pro civitatibus præscripta, sextum purorum proventuum, a mobilibus vero centesimam valoris partem præstabunt.

§. 5. Communitates vero contractuales, quæ eminenter lenius, ac per urbanium tractantur, comitatuum judicio tractabuntur.

§. 6. In liberis vero et regis civitatibus contributiones, et alia onera publica, quas et quæ possessores a fundis et domibus suis dependenda habent, nec non pars ædificii, quæ conditioni, et characteri possessoris, observata quoad magnates, et nobiles in gremio civitatum ordinarie non habitantes, competentis diætalibus proportionem, conveniens reputabitur, e summa præstanda deducuntur; ac in reliquo tam a domibus, quam ex immobilibus fundis sexta pars proventus puri dependetur. A voluptuariis porro ædificiis, justis valoris centesima pars præstabitur.

§. 7. Quæstores porro universi, prout et artifices, ac opifices ejuscunque generis, tam in regis civitatibus, quam et aliis privilegiatis communitatibus, aut ubicunque in regno degentes, posterioris tamen classis hominibus,

urbanialia loca incolentibus, et urbaniali servituti obnoxiiis, opificiaque, et artificia sua, nec constanter, nec cum requisita instructione exercentibus exceptis, quæstores quidem relate etiam ad substantiam, quæstui involutam, rerum mobilium centesima valoris parte concurrent.

§. 8. Ne autem ære alieno pressi prægraventur, uno hoc anno pactato interusurio unum per centum minus tenebuntur dependere; quo sic cuncti, qui ad subsidium hoc concursuris capitalia elocarunt, medio debitorum suorum eadem cum illis proportionem in communionem oneris voentur. Qui vero extraneis creditoribus debent, cum hos Sua majestas sacratissima exceptos esse benigne desideret, tantundem sibi ex præstando subsidio pro hac vice supputare possunt, quantum creditori suo, si domesticus fuisset, subtrahere potuissent.

§. 9. Mercatores a facultatibus suis obventurum subsidium absque concursu eorum, qui eis merces ad creditum cum respirii favore, et immunitate ab interusurio pro tempore hujusmodi respirii concessa dederunt, dependent.

§. 10. Ab illis capitalibus, quæ debitoribus ad subsidium hoc non concursuris elocata, vel etiam resposita habentur, ita etiam ab illis, quæ intranei apud externos elocata habent, centesima pars immediate per creditores dependetur; illud tamen, quod titulo taxationis extra regnum in utriusque §-phi hujus casu solum fuisse legitimaretur, e summa isthæ juxta præviam clavim præstanda, iisdem subducere licebit.

§. 11. Aedificia publica, et publicorum institutorum, parochialia, pauperum item, xenodochiorum, orphanotrophiorum, ordinum religiosorum, sexus utriusque mendicantium, et docentium, nulla bona immobilia possidentium, facultates quoque, exceptis capitalibus, ac denique res sacræ, utpote ecclesiæ dei, earumque suppellex ab onere concursus eximuntur. Quod ipsum relate ad ædificia publica si quis discrimine religionis intelligendum veniet.

§. 12. A bonis immobilibus regalibus, ab isque incorporateis beneficiis, decimis ite exarendatis, locatores pactatæ summæ sextam partem, supputatis secundum tenorem contractualium et prædeducta principia supputandis, ærario inferent: sicubi secundum clavim per jurisdictionem deligendam, pacta summa major proventus prodiret, supernantis hujusmodi summæ sextam partem areratores dependent.

§. 13. Ex honorariis, salariis, et pensionibus, privatorum autem officialium solutibus, inclusis etiam eorum deputatis conventionalibus, centesima pars dependetur.

§. 14. Quantitatem proventuum e bon

gyaraktól s bármínemű javadalmakból rendszerint származó évi mostani tiszta jövedelmek hatodrészt, nem számítva le még az adósságot sem, a királyi kincstárba tartoznak beszolgáltatni azon kulcs szerint, melyet minden egyes törvényhatóságban, a hasznhajtó ingóságokra vonatkozólag is, egy minden osztálybeli tagokból választandó s esküvel kötelezendő bizottság fog kidolgozni: a mit a bányabirtokosok is együttesen számított bányáiknak a költségek levonásával számítandó tiszta jövedelméből teljesíteni tartoznak. A királyi bányákat, valamint a közvetlenül érezbányászatra szolgáló épületeket és műveket illetőleg pedig a törvényhatóságok ez alkalommal is az eddig követett gyakorlathoz tartásák magukat.

2. §. Az épületek (ide nem értve a nemesi lakházakat s a gazdaság folytatására akár egészben, akár részben szükséges épületeket), ugyszintén a hármely nevezetű, akár gyümölcsöző, akár nem gyümölcsöző ingóságok (a hadi folszerelések, könyvek, mind a két nem nem-drága ruhái és a házi folszerelések kivételével) igaz értékének századrésze fizetetik.

3. §. A jobbágók, házias és házatlan zselérek, kik földjeiktől és vagyonuktól urbéri szolgálmányokat teljesítenek vagy ezeket megváltják és akik adót fizetnek: e segedelemhez való minden hozzájárulás alól mentesítvők.

4. §. A kiváltásigolt községek azonban akár telkeik, akár más bármely vagyonaik után, leszámítva a törvényhatóságok által lelkiismeretesen fölbecsülendő uri, adózási és más közterheiket, ingatlan telkeik és házaik után ugyan a városok számára előírt szabály szerint, tiszta jövedelmek hatod, ingóságai után pedig az érték század részét szolgáltatják.

5. §. A szerződéses községek pedig, melyek sokkal enyhébb bánásban részesülnek, mint az urbéresék, a vármegyék ítéllete szerint fognak megrovatni.

6. §. A szabad királyi városokban pedig az adók és más közterhek, melyeket a birtokosok telkeik és házaik után viselni tartoznak, valamint az épület azon része, mely a birtokos állapotának és rangjának megfelelő, a városok kebelében rendszeren nem lakó mánásokat és nemeseket illetőleg az országgyűlési illetmény arányának szemmel tartásával, a fizetendő összegből levonatnak: egyébként pedig úgy a házaktól, mint az ingatlan telkektől a tiszta jövedelem hatod része lesz fizetendő. A kényelmi épületek után továbbá igaz értékök század részét kell szolgáltatni.

7. §. Az összes kereskedők továbbá, valamint mindenféle művesek és mesteremberek, akár a királyi városokban és más kiváltásigolt községekben, akár bárhol az országban éljenek, kivéve azonban az alsóbb osztályba tartozó, urbéres helyeken lakozó s urbéri

szolgáltatnak alávetett s munkájokat és mesterségöket se nem állandóan, se nem a megkivántató folszereléssel gyakorló embereket. még pedig a kereskedők a kereskedésbe fektetett vagyonukra nézve is, ingó dolgaik értékének század részével járulnak közre.

8. §. Nehogy pedig az adóssággal terheltek tulságos terhet hordozzanak, ezen egy évben a kikötött kamatnál egy százalékkal kevesebbet tartoznak fizetni; hogy így mindazok, a kik a segedelemhez járulóknál tőkét helyeztek el, adósaik közvetítésével velök ugyanazon arányban vonassanak be a teher közös viselésébe. A kik pedig külföldi hitelezőknek tartoznak, mivel O szent felsége ezeket kegyelmesen kivetteknek kívánja tekinteni, a teljesítendő segedelemből ezuttal ugyanannyit levonhatnak, a mennyit hitelezőjőktől, ha az belföldi lenne, levonhattak volna.

9. §. A kereskedők a vagyonuk után járók eső segedelmet azok hozzájárulása nélkül fizetik, a kik nekik árukat hitelbe haladék kedvezményével és ezen haladék idejére kamat nélkül adtak.

10. §. Azon tőkék után, melyek ezen segedelemhez hozzá nem járuló adósnaknál vannak elhelyezve vagy kiadva, valamint azok után is, melyeket belföldieknek külföldieknek kölcsönöztek, a századrészt közvetlenül a hitelezők fizetik: azt azonban, a miről igazolják, hogy ezen mindkét szakasz esetében az országon kívül rovatál czimén fizettek, az előleges kulcs szerint szolgáltatandó összegből szabad lesz nekik vonniok.

11. §. A középületek, nyilvános intézetek, egyházak, szegényházak, kórházak, árvaházak, a mindkét nemű kolduló és tanító, ingatlan jószággal nem bíró szerzetes-rendek épületei, valamint vagyonuk is, a tőkék kivételével, végül a szent dolgok, mint Isten egyházai s azok szerelvényei, ezen hozzájárulás terhe alól mentesítve vannak. A nyilvános épületekre vonatkozólag mindez valláskülönbség nélkül értendő.

12. §. A királyi ingatlan jószágok és más testetlen javadalmak, valamint a bérbe adott tizedek után is, a bérbe adók a kikötött bérösszeg hatodrészt, leszámítván a költsévtartalma és a főntebb előadott elvek szerint a leszámítandókat, beszolgáltatják a kincstárnak: a hol pedig a törvényhatóság által meghatározandó kulcs szerint a kikötött összegnél nagyobb jövedelem folya be, ezen fölös összeg hatodrészt a bérlok tartoznak befizetni.

13. §. A tiszteletdjak, hivatali illetmények, nyugdíjak és a magánútitviselők fizetési után pedig, befoglalva szerződészerű járandóságait is, a századrész fizetetik.

14. §. Az ingatlan jószágokból a gazdasági

immobilibus sine fundo instructo provenientium, prout et summam pro suo in rempublicam zelo a proportione facultatum, a quibus centesima pars pendetur, conferendam, quilibet juxta prævia principia per suam propriam declarationem, quæ relate ad mobilia recondi queuntia nulli ulteriori discussioni suberit, conscientiose determinabit. Et quidem nobiles a fundis præcise civilibus, et eorum proventu, jurisdictionibus civitatensibus, quoad substantiam porro residuam concernentibus comitatibus, urburarii porro, et alii honoratiores, ac quæstores juxta articulum 63. 1741. et prævigentem usum comitatum et civitatum, respectivis jurisdictionibus declarationes suas exhibebunt.

§. 45. Deputationes in singula jurisdictione eligentur, et juramento adstringendæ, juxta principia comitaliter defixa, operari obligabuntur, harumque operatum ultra revisionem hoc fine ordinaturarum sedium judiciariarum nulli amplius sive recursui, sive ulteriori superrevisioni suberunt, ipsaque acta operationis hujus pro domestico duntaxat ejuilibet jurisdictionis in hoc præcise casu deservient usu. Deputati vero in qualibet jurisdictione sub eodem, quo obstricti erunt juramento, declarationes similes individuales secreto tenere obligabuntur. Jurisdictiones autem Snae celsitudini regiae domino regni palatino summam duntaxat, e qualibet jurisdictione obventuram, absque specifica conferentium designatione, intra semestre a dato publicationis articulo indicare tenebuntur.

§. 46. In qualibet jurisdictione pro receptione oblatæ summæ locus, qui jurisdictionibus maxime commodus videbitur, perceptorque constituetur, summam pendendam cassæ in schedis bancalibus. in nominali suo valore computandis, per partes quoque integrum erit, ita tamen, ut integra ejuilibet competentia in semestralibus ratis usque ultimam junii 1809. inomisse depuretur, nisi casus insperatus explendæ legalis obligationis in præambulo articuli 8. 1743. designatus, ulteriorem oblati hujus depurationem excluderet.

§. 47. Si quis dependere negligeret, summario processu (in quo tamen de quantitate

summæ ratione prævia defixæ quæstio moveri nunquam possit) per sedem judiciariam actore fisco magistratuali in expensis etiam convincendus, ad satisfaciendum, præscissis cunctis aliis juris remediis, salva unice extra dominium appellata, stringetur.

§. 48. Perceptores vero subsidii hujus pecunias ex oblato hoc influxuras, prout decem mille florenorum summam attigerint, de tempore in tempus ad proximam ærariam casam inferre tenebuntur.

Quam devotam statuum et ordinum prævio modo factam oblationem, velut singularis in regiam majestatem fidei, et amoris in patriam testimonium, Sua cæsareo-regia majestas peculiari cum complacencia acceptare, ac una benigne declarare dignata est, quod pro paterna sua providentia non modo quam maxime curatura sit, ut qualibet a percharo sibi Hungariæ regno, partibusque adnexis calamitates avertantur, sed felicitas quoque, et internus ejusdem flos promoveatur.

ARTICULUS 3.

De provisione articuli 12. 1792. usque proxima comitia extendenda.

Annunte Sua majestate sacratissima status et ordines provisionem articulo 3. 1805., 6. 1802., 12. 1792. et in hoc provocati 33. 179¹/₂ sub deductis in hoc postremo cautelis, et conditionibus, usque proxime celebranda comitia hac quoque vice præscissis innovationibus, extendendam, una ad præcavendum colonorum ob dilatam nonationem damnum, articulo 7. 1802. serio insistendum decreverunt, eo addito; quod dominiis vineolas, ut totam procreationem suam ad domum nonatoriam devehant, adstringere nec in illis partibus liceat, in quibus nonam, aut quæcunque jus montanum hactenus sub ipsis vindemiis desumendi usus vigeat. Verum nonatores suos ad faciem vinearum exmittere atque ibi partem pro nona, aut quæcunque jure montano obventuram designateneantur; quam vineolis ad domum nonatoriam invchere incumbet.

ARTICULUS 4.

Flumen civitas, portusque inarticulatur, gubernatori autem Fluminensi tabula procerum, ablegatis vero civitatis Fluminensis in tabula ss. et sessio et votum tribuitur.

Sua majestate sacratissima, ne diutius ardentia vota statuum et ordinum regni moretur, annunte, civitas Fluminensis, portusque per augustissimam imperatricem, et reginam Mariam Theresiam peculiari diplomate jam regno

főszerelem nélkül eredő jövedelmek mennyiségét, valamint azon vagyon arányában, melytől századrész fizetetik, beszolgáltatandó összeget, mindenki az előadott elvek szerint, a haza iránti buzgóságához képest, saját nyilatkozatával, mely az elrejthető ingóságokra nézve semmi további vizsgálat alá nem esik, lelkiismeretesen fogja bevallani. Még pedig a nemesek a határozottan polgári telkeik és azok jövedelme felől a városi törvényhatóságoknál, többi vagyonukat illetőleg az illető megyékénél, továbbá a bányabirtokosok, a tisztessérendűek és a kereskedők az 1741: 63. cikkely s a vármegyék és városok főnálló gyakorlatára szerint, illetékes törvényhatóságainál tartoznak nyilatkozataikat benyújtani.

15. §. Minden egyes törvényhatóságban bizottságok választatnak, melyek esküvel kötelezve, az országgyűlésileg megszabott elvek szerint tartoznak működni és ezek munkálatai az e czélra rendelendő törvényszékek vizsgálatán túl többé semmi felfolyamodás vagy további felülvizsgálat alá nem esnek, és ezen munkálat iratai minden törvényhatóságnak csupán házi használatára csakis ezen egy alkalomra szolgálódnak. A bizottsági tagok pedig minden törvényhatóságban ugyanazon eskü alatt, melylyel magukat kötelezték, ezen egyéni nyilatkozatokat szigorú titokban kötelesek tartani. A törvényhatóságok pedig csupán a törvényhatóságból befolyó összeget, a hozzájárulók egyénenkinti jelzése nélkül, tartoznak a törvénycikkelyek kihirdetése napjától számítandó félév alatt Ő királyi felségének, az ország nádorának bejelenteni.

16. §. Minden törvényhatóságban az ajánlott összeg átvételére a törvényhatóságra nézve legalkalmasabb hely jelölendő meg és egy pénztárnok állítandó. A pénztárba fizetendő összeget a feleknek szabad lesz névérték szerint számítandó bankó-czédulákban is fizetniök, úgy azonban, hogy mindenkinek teljes illetménye fél éves részletekben az 1809. június utolsó napjáig multhatatlanul törlesztésék, ha csak a törvényes kötelezettség teljesítésének az 1745. 8. cikkelyben jelzett vártalan esete ez ajánlat további törlesztését ki nem zárná.

17. §. A ki nem akar fizetni, azt a törvényszék a tiszti ügyész fölperessége mellett som-

más pörrel (melyben azonban az előlegesen megállapított összeg mennyiségét nem lehet kérdésbe venni), a költségekben is elmarasztalván, elégtételre szorítja; minden más jogorvoslatnak kizárásával, egyedül a birtokon kívüli fölebbezés maradván szabadon.

18. §. A segedelem beszédői pedig az ajánlatból befolyandó pénzeket, mihelyt tízezer forint összegre emelkednek, időről-időre a legközelebbi kincstári kasszába tartoznak bevinni.

A mely említett módon tett alázatos ajánlatát a karoknak és rendeknek, mint a királyi felség iránti kiváló hűségök és hazaszeretetök bizonyítékát Ő császári királyi felsége különös tetszéssel fogadni s egyben kegyelmesen kijelenteni méltóztatott, hogy atyai előrelátásával a leghathatósabbban gondoskodni fog, nemcsak hogy kedvelt Magyarországotól s a hozzá kapcsolott részekről minden veszedelem elfordításék, hanem hogy azok boldogsága és belső virágzása is előmozdittassék.

3. CZIKKELY.

Az 1792: 12. cikkely rendelkezéseinek a legközelebbi országgyűlésig való meghosszabbításáról.

Ő szent felsége jóváhagyásával elhatározta a karok és rendek, hogy az 1805: 3., 1802: 6., 1792: 12. és az ebben idézett 1790: 1: 35. cikkelyek rendelkezését, az ezen utóbbiban előadott óvások és föltételek alatt, a legközelebbi országgyűlésig kiterjesztik; ezuttal is tilalmazván az újításokat; egyszersmind, hogy a jobbjágyoknak a kilenczedelés halogtatása miatt beálló károsodásuk megelőzése tekintetéből az 1802: 7. cikkelyt szigoruan meg kell tartani, azon hozzáadással, hogy az uradalmaknak ne legyen szabad a szőlőműveseket arra szorítaniök, hogy az egész termést a dézsmáló házhoz szállítsák, azon helyeken sem, a hol eddig a szüret alatt kilenczedet, vagy bármiféle hegyvámot szedni szokásban volt; hanem tartozzanak a kilenczedelők a maguk embereit a szőlőhegyre kiküldeni és ott a kilenczedbe vagy bármiféle hegyvámba eső részt kijelölni, melyet a dézsmáló-házhoz szállítani a szőlőművesek lesznek kötelezve.

4. CZIKKELY.

Fiume város és kikötő becikkelyezettik; a fiumei kormányzónak a főrendek tábláján, Fiume város követinek pedig a kk. és rr. tábláján ülés- és szavazatjog adatik.

Hogy az ország karainak és rendeinek lángoló vágya további halasztást ne szenvedjen: Ő szent felségének jóváhagyásával, Fiume városa és kikötője, melyet Mária Terézia felséges császárné és királynő külön oklevelével már

incorporata, ~~presenti articulo~~ ~~cad~~ idem regnum pertinere declaratur. Una vero

§. 1. Gubernatori Fluminensi sub comitiis regni in tabula procerum, ablegatis autem civitatis Fluminensis in tabula ss. et oo. competens sessio et votum tribuetur.

ARTICULUS 5.

De tricesima a mercibus externis in Hungariam invecis desumenda, evectioe item mercium per ditiones hæreditarias Germanicas.

Ut commercio regni Hungariæ ab exteris oras, adeoque opibus nationalibus majus accedat emolumentum. Sua majestas elementer annuere dignata est:

§. 1. Ut a mercibus, quarum invecio ab exteris admissa est, quasve imposterum quoque directe in Hungariam etiam invehere liberum erit, dehinc in transitu per hæreditarias Germanicas ditiones nulla telonia (iis tamen, quæ pro viarum usu solvuntur exceptis) dependantur, mercesque hæ in capitalibus tricesimalibus depositoriis, hoc fine in Hungaria jam constitutis, pertricesimari valeant.

§. 2. Ut in casibus evectiois mercium et productorum Hungaricorum, in vicem usitati in ditionibus Suxæ majestatis hæreditariis Austriacis, pro dependendo consumptionis vectigali pecuniarii depositi, per evehentes imposterum cautio duntaxat sufficiens præstari possit, eaque acceptetur.

ARTICULUS 6.

De frugum evectioe.

Ut commercium frugum, quarum evectio ad exteris oras cum magna regni Hungariæ, partiumque adnexarum, et totius monarchiæ utilitate conjuncta est, omnem possibilem adipisci valeat securitatem, Sua majestas sacratissima status et ordines elementer securos reddere dignata est:

§. 1. Evectioem frugum, sine gravissimis quæ illam sisti svadeant status rationibus, nunquam prohibendam fore.

§. 2. Intuitu evectiois hujus eadem prorsus pro regno Hungariæ, quæ pro cæteris

hæreditariis ditionibus observanda fore principia.

§. 3. Suam majestatem sacratissimam, dum forte ex metu enascituræ in regno hoc famem minantis penuriæ, de prohibenda evectioe agendum fuerit, prævie desuper dicasteria sua Hungarica auditoram: quin etiam

§. 4. Disposituram, ut præter essitoale portorium, atque viarum, et naulorum usu constituta telonia et naula, nullæ aliæ taxæ ab evehentibus sub quocunque prætextu desumantur.

ARTICULUS 7.

De vinorum evectioe.

Ad promovendum vinorum Hungaricorum commercium, Sua majestas elementer promittere dignata est, se curaturam, ut illud penes favores jam hætenus effective tributos permaneat, atque invecio vinorum Hungaricorum in Austriam per Danubium, evectio vero in exteris ditiones etiam per aquam, et quidem in casu posteriore sine obligatione ullam vini Austriaci quantitatem exportandi admissa sit. Imo Sua majestas sacratissima de eo quoque se providisse elementer declaravit, ut in vicem parati depositi, quod pro exportandis ad exteris oras vinis Hungaricis titulo consumptionis vectigalis deponendum erat, nonnisi sufficiens per evehentes cautio præstari possit, eademque per concernentia officia acceptari debeat.

ARTICULUS 8.

De promovendo celeriore causarum cursu.

Ut cursus causarum promoveatur, taliterque administratio justitiæ acceleretur, status et ordines cum benigno Suxæ majestatis sacratissimæ annuuti sequentia decernunt:

§. 1. Conformiter articulo 39. 1729. remedio revocationis utens, revocatas procuratoris sui allegationes in partibus quidem mox ipsa

az országba bekebelezett, a jelen törvényczikkely által az országhoz tartozónak nyilvánítatik. Egyszersmind pedig

1. §. A fiumei kormányzónak az országgyűlés főrendi tábláján, Fiume város követeinek a karok és rendek tábláján megillető ülés- és szavazatjog adatik.⁽¹⁾

5. CZIKKELY.

Arról, hogy a Magyarországra behozott külsországi árukban a harminczad megvételessék, valamint az árúknak az örökös német tartományokon keresztül való kiviteléről.

Hogy Magyarországnak a külső országokkal való kereskedése s azzal együtt a nemzeti vagyon nagyobb gyarapodást nyerjen, Ő felsége kegyelmesen jóváhagyni méltóztatott :

1. §. Hogy azon árúktól, melyeknek behozatala külföldről meg van engedve, s melyeket jövőendőben is Magyarországra egyenesen behozni szabad lesz, ezentul az örökös német tartományokon való áthozataluk alkalmával vámok (azoknak kivételével, melyek az utak használatáért fizetendők) ne szedessenek, s ezen árúkat az e czélra Magyarországnak már fölállított főharminczadraktárakon lehessen megvámolni.

2. §. Hogy magyar árúk és termények kivitele esetében az Ő felsége osztrák örökös tartományaiban fogyasztási adó fejében fizetendő pénzbeli letét helyett a kivivők ezentul csak elegendő biztosítékot tartozzanak szolgáltatni és az elfogadtassék.⁽²⁾

6. CZIKKELY.

A gabona kiviteléről.

Hogy a gabonakereskedés, mivel a gabonának külföldre való kivitele Magyarországnak és a kapcsolott részeknek, valamint az egész birodalomnak nagy hasznával jár, a lehető teljes biztosságot élvezhesse, Ő szent felsége a karokat és rendeket biztosítani méltóztatott :

1. §. Hogy a gabonakivittelt súlyos állami okok nélkül, melyek annak felüggesztését javallának, soha sem szabad tiltani.

2. §. A kivitel tekintetében Magyarországra nézve általában ugyanazon elvek legyenek

irányadók, melyek a többi örökös tartományokra nézve érvényesek.

3. §. Hogy Ő szent felsége, midőn netalán az országot éhínség fenyegetvén, a kivitel eltiltásáról kell intézkedni, e felől előlegesen magyar kormányzékeit meg fogja hallgatni : sőt

4. §. Elrendelendi, hogy a szállítási illetékek s az utakon és réveken szokásilag megállapított vámokon kívül a kivivőktől semmiféle más díjak semmi szín alatt ne szedessenek.⁽³⁾

7. CZIKKELY.

A borkivitelről.

A magyar borkereskedés előmozdítása végett Ő felsége méltóztatott kegyelmesen igérni arról való gondoskodását, hogy az a már eddig adott kedvezmények birtokában maradjon és a magyar borok Ausztriába való bevitele a Dunán, külső országokba pedig vizen is, még pedig ez utóbbi esetben bizonyos mennyiségű ausztriai bor kiszállításának kötelezettsége nélkül meg legyen engedve. Sőt kijelentette Ő szent felsége, hogy kegyelmesen gondoskodni fog arról is, hogy készpénz-letét helyett, mely a külső országokba szállítandó magyar borokért fogyasztási adó czimén letendő volt, a kivivők által csupán elégséges óvadék adassék és azt az illető hivatalok elfogadni tartozzanak.⁽⁴⁾

8. CZIKKELY.

A perek gyorsabb folyásának előmozdításáról.

A perek folyásának előmozdítása s ilyenképen az igazságszolgáltatás gyorsítása tekintetéből a karok és rendek Ő szent felsége kegyes beleegyezésével a következőket határozzák :

1. §. Az 1729: 39. cikkelyhez képest, a visszavonás orvoslásával élő fél ügyvédjének visszavont szóváltásait a kapcsolott részekben

(1) V. ö. 1596: XXXII., 1635: XLIII., 1836: XIX. és XXV., 1840: XV. t. cz. II. R. 3., 12., 18., 26. §§.; 1840: XXII., 1844: VI. t. cz. 9., 10., 28. §§.; 1848: XXVII., 1868: XXX. t. cz. 66. §. jegyzeteivel; 1885: VII. t. cz. A) c) p.

(2) V. ö. alább a 19. cikkelyt, továbbá (besztercebányai) 1542: XLVII., 1655: C., 1715: XV., 1723: XIII., XIV. és XCL., 1729: II., 1741: LXII. t. cz.; (pozsonyi) 1542: XLVI., 1830: LXVI., 1899: XXXIV. t. cikkeket.

(3) V. ö. 1601: XVII., 1603: XL., 1635: XLIII., 1647: LXXVIII., 1649: XIX., 1715: XXXVI. t. cz. M.
(4) V. ö. 1567: XXXVIII., 1587: XV., 1609: XLIII., 1613: XXIX., 1618: XL., 1630: XXXIX., 1638: XLIX., 1681: XLV., 1715: XXXVI., 1723: LXXVIII., 1741: XAVII., 1836: VI. és VII. t. cz. M.

revocationis die, in causis vero coram tabula regia judiciaria, aut respectu regnorum Dalmatiæ, Croatiae, et Slavoniæ coram tabula banali decurrentibus more haecenus consuelo, concesso hunc in finem triduo, nova replica supplere teneatur, hoc vero neglecto, revocatio per iudicium procedens pro nulla habeatur.

§. 2. Pro uberiori articulo 38. 1729. dilucidatione statuitur: ut prohibitam interponit subsequens immediate juris terminus adhuc in favorem cedat, si tamen secundo ab interposita prohibita termino rationem sufficientem reddere negligeret, ultimo octiduo ejusdem termini prohibita judicialiter rejiciatur.

§. 3. In assignanda repulsionis deinceps adhibendæ legali ratione, deficiens ultra pœnam articulo 33. 1729. statutam, paritate legis articulo 16. 1729. quoad oppositionem latæ, in fructibus etiam a tempore interpositæ repulsionis computandis, expensis item convincatur, fundamentalibus tamen longæ litis causis, quæ actu in merito jam decurrunt, a dispositione præsentis provisionis exemptis. In his enim, si partes repulsionis beneficio subinde usæ fuerint, non juxta hanc, verum quæ haecenus viguit legem, iudicium recipient.

§. 4. Exhibito evocatoriarum, aut citatoriarum tunc non nisi pro legitime facta censetur, quum eadem aut propriis evocandi, vel citandi manibus traduntur, aut medio jurisdictionati transmittuntur, vel si is in persona reperiri nequiret, et jurisdictionato careret, ad fores domus ejusdem præsentis iudice, vel jurato, aut notario loci affiguntur.

Pro jurisdictionatis autem non alii habeantur, quam subditi, inquilini, et horum omnium uxores, nec non ancillæ, servi partis evocandæ, aut citandæ; proles denique legitimæ ætatis, nondum emancipatæ partis ejusdem evocandæ, aut citandæ.

§. 5. Evocationem, et citationem in præsentiam quorumcunque fororum, et in omnibus indiscriminatim causis solus etiam iudex nobilium, vel solus jurassor, aut denique tabulæ regie judiciariæ juratus notarius legitime peraget: citationes tamen in præsentiam tabularum districtualium, nec non sedium dominalium, magistratus item liberarum, regiarumque civitatum, aut senatus oppidorum privilegiorum, per respectivos cancellistas etiam factæ pro validis declarantur.

§. 6. Admonitiones, inhibitionesque judiciarias omni in casu iudex nobilium cum jurassore, aut tabulæ regie judiciariæ, et

respective tabulæ banalis jurati notarii peragent; relate ad iudicem nobilium cum jurassore nulla exmissionis necessitate subversante.

§. 7. Ad uniformitatem obtinendam, actio dehinc non publico, sed iudici illi, coram quo lis incaminari intenditur, præsentabitur; iudex vero absque ulla exmissione ulteriore, servatis de jure, et statutis servandis procedat.

ARTICULUS 9.

De acceleranda causarum criminalium superrevisione, et diminuendo processuum ad iudicatum tabulæ regie judiciariæ spectantium numero.

Ut parte ex una facilitata processuum criminalium ex dispositione articulo 43. 1791. in via appellatæ ad curiam regiam deductorum superrevisione, tabulæ regie judiciariæ pro revidendis causis civilibus tanto plus temporis suppetat; parte vero ex altera, nonnullis causis, quæ hucdum seu in via gradualis appellatæ ad tabulam regiam judiciariam deduci, seu coram hac, tamquam foro primæ instantiæ suscitari solebant, abinde translatis, eadem dehinc cæterorum processuum revisioni eo magis sufficiat; interea, donec ad effectum articulo 67. 1791. opportuna eatenus diaetaliter constituta fuerint, accedente Suae majestatis sacratissimæ benigno annu, status et oo. modo provisorio decreverunt:

§. 2. Ut causæ omnes criminales appellatæ, diebus, per præsidium tabulæ regie judiciariæ determinandis, in duobus separatim senatibus utrobique per 9. legaliter ad iudicium requisita individua, et ideo attributa præsidio dictæ tabulæ regie judiciariæ pro completo iudicio individua surrogandi facultate, uno eodemque tempore revideantur, sententiæ tamen in pleno publicentur. Provisione hæc revidendarum in duobus senatibus causarum ad processus civiles haud extensa.

§. 2. Causæ e regnis Dalmatiæ, Croatiae et Slavoniæ hucdum a tabula banali juxta articulo 27. 1723. in via gradualis appellatæ ad tabulam regiam judiciariam, et abinde septemviratum deductæ, dehinc directe ad tabulam septem-viralem appellabuntur. Ita etiam

§. 3. Processus a iudiciis liberarum, regiarumque civitatum ad sedem tavernicalem appellati, ab hac sede sine supremæ revisionis recta ad tabulam septem-viralem deducantur.

ugyan mindjárt a visszavonás napján, a királyi ítélőtáblán pedig, illetőleg Dalmát-, Horvát-, Szlavonországokban a báni tábla előtt folyó perekben az eddigi szokás szerint az e célra engedett három nap alatt új szóváltással pótolni tartozék; ennek elmulasztása esetén pedig a visszahuzást az eljáró bíróság semmisnek nyilvánítsa.

2. §. Az 1729: 38. cikkely bővebb magyarázatul határozták, hogy a pertiltással élőknek a közvetlenül következő törvénykezési szak még javára essék; ha azonban a pertilalom közbevetése utáni második szakban elmulasztaná eltiltásának elegendő okát adni: ugyanazon törvénykezési szak utolsó nyolcz napja alatt az eltiltás bíróilag vettesék vissza.

3. §. Az, a ki ezentul a visszaüzésnek törvényes okát nem tudja adni, az 1729: 33. cikkelyben megállapított büntetésen felül, egyezően az 1729: 16. cikkelybeli, az ellenállásról alkotott törvénnyel, a közbevetett visszaüzés idejétől számítandó haszonvételekben, valamint a költségekben is marasztaltassék el; kivételven azonban a jelen intézkedés rendelése alól azon hosszú perfolyasú alapperek, melyek érdemökben már tényleg lefolytak. Mivel ezekben, ha a felek a visszaüzés kedvezményével azután éltek, nem ezen jelenlegi, hanem az eddig érvényes törvény szerint fognak ítéletet kapni.

4. §. A törvénybe hívó vagy idéző-levelek kiadása csak akkor tekintessék törvényesnek, midőn azokat a törvénybe hivandónak vagy idézendőnek tulajdon kezeibe adják át, vagy uri hatósága alatt álló útján küldik hozzá; avagy ha azt személyesen megtalálni nem lehetne és uri hatósága alatt álló személy nem volna: ekkor a helység bírása vagy esküdt embere vagy jegyzője jelenlétében házának ajtajára kell szögezni.

Uri hatóság alatt állóknak pedig nem tekintendők mások, mint a törvénybe hivandó vagy idézendő félnek jobbgyai, zsellérjei s ezeknek feleségeik, valamint szolgálói és szolgálói, végül ugyanazon törvénybe hivandó vagy idézendő félnek törvényes kora, még atyai hatalom alatt álló gyermekei.

5. §. A törvénybe hívást és idézést bármely bírói hatóság elé s különbség nélkül bármely perekben egyedül a szolgabíró, vagy egyedül a megyei esküdt, vagy végül a királyi ítélőtábla hites jegyzője is törvényesen végrehajthatja. Azonban a kerületi táblák, szintugy az uri székek, valamint a szabad királyi városok hatósága és a kiváltásos mezővárosok tanácsa elé az illető irnok által történő idézések is érvényeseknek nyilváníthatnak.

6. §. Az intéseket, bírói eltiltásokat minden

esetben a szolgabíró az esküdttel együtt, vagy a királyi ítélőtáblának s illetőleg a báni táblának hites jegyzői hajtják végre; a szolgabíróra nézve, esküdtjével együtt, semmi kiküldés szükségé nem forogván fön.

7. §. Egyöntetőség elérése végett ezentul a kereset nem a közhatóságnál, hanem azon bírónál nyújtandó be, a ki előtt a per megindítása szándékoltatik; a bíró pedig minden további kiküldetés nélkül, megtartván a törvény és szabály szerint megtartandókat, járjon el.⁽¹⁾

9. CZIKKELY.

A büntető perek felülvizsgálatának gyorsításáról, és a királyi ítélő-tábla bírósága alá tartozó perek számának csökkentéséről.

Hogy egy részről az 1791: 43. cikkely rendelkezése szerint főlebbvitel után a királyi Curia elé utalt büntető perek felülvizsgálása megkönnyebbítettven, a királyi ítélőtáblának a polgári perek felülvizsgálására annyival több ideje maradjon; másrészről pedig némely perek, melyeket eddig fokozatos főlebbvitel után a királyi ítélőtáblára szoktak vinni, vagy előtte, mint első folyamodású bíróság előtt, szoktak kezdeni, onnan elvonatván, azután a többi perek átvizsgálására annál inkább képes legyen, addig is, míg az 1791: 67. cikkely fogantatására a szükséges intézkedések országgyűlésileg megtételének, Ő szent felségének kegyes hozzájárulásával ideiglenes érvénnyel határozzák a karok és rendek:

1. §. Hogy a főlebbezett büntető perek a királyi ítélőtábla elnöksége által meghatározandó napokon két külön tanácsban, melyek mindegyikben a bíraskodásra törvényesen megkivánt képességgel bíró 9 egyén legyen, e célból a nevezett királyi ítélőtábla elnöksége jogosítva levén a bíróság kiegészítése végett az alkalmas tagokat beosztani; egy és ugyanazon időben vizsgálattassanak meg; az ítéletek azonban teljes ülésben hirdettessenek ki. A pereknek kettős tanácsban való tárgyalásáról szóló ez intézkedés a polgári perekre nem terjed ki.

2. §. A Dalmát-, Horvát- és Szlavonországból eddigelé a báni tábláról az 1723: 27. cikkely szerint fokozatos főlebbezés után a királyi ítélő- és onnan a hétszemélyes táblára vitt perek ezentul egyenesen a hétszemélyes táblára fognak főlebbeztetni. Ugy szintén

3. §. A szabad királyi városok bíróságaitól a tárnoki székre főlebbezett perek ezen székről felülvizsgálat végett egyenesen a hétszemélyes táblára vitessenek.⁽²⁾

(1) V. ö. 1790: XLIV—LIV., 1792: XVI., 1802: XIX. és XX. t. cz.

(2) V. ö. Hk. III. R. 1—3., 10. cz.

Processus tamen similes tam hoc, quam et immediate præcedente §. 2. attacti, coram tabula regia judiciaria levabuntur, et in septem-viratu per referentes ejusdem tabulæ regię judiciarię referentur, sententialesque modalitate hucdum consveta expediuntur.

§. 4. Processus respectu pignorum, in pluribus comitatibus situatorum, a judicio tabulæ regię judiciarię, et respective tabulæ banalis, qua hucdum foro primæ instantiæ, ad tabulas districtuales transferantur; ad casum, si bona pignorata pluribus districtibus adjacerent, actori salvo relicto eo, ut causam suam e respectivis tabulis districtualibus coram illa, quam prælegere placuerit, suscitare, et prosequi valeat. Salva quoad reliquas causas, in articulo 31. 1723. recensitas, prævigente ejusdem articuli dispositione.

§. 5. Causę ex neglecta præmonitione ad transvestitionem conditionum pignoratarum, si bona uni comitatu adjacerent, pro ratione substrati coram vice-comite, aut judice nobilium, si vero eadem in pluribus comitatibus situarentur, coram tabulis districtualibus susci- tabuntur.

In processibus §-phis 4. et 8. memoratis, a sede judiciaria comitatuum, et respective a sententia tabulæ districtualis, appellata non nisi extra dominium competat: respectu vero causarum similium actu in cursu existentium eo specialiter subnexo: ut hæc porro quoque coram judicio tabulæ regię judiciarię, et respectu regnorum Dalmatię, Croatię, Sclavonię coram tabula banali permaneant.

Cum præter hæc ad accelerationem administrationis justitię non parum conferat id, si in circumstantiis illis, in quibus sub ipso actu revisionis causę in tabula septem-virali suscepta, necessitas remissionis ejusdem causę ad procedens judicium sese evolveret, eadem etiam remitti possit: hinc statuitur: ut deinceps tabula quoque septem-viralis in similibus circumstantiis cujuscunque speciei causas remittere teneatur.

ARTICULUS 10.

De serie causarum in tabula regia judiciaria observanda.

Serie actuali ordinaria causarum coram tabula regia judiciaria suscitatarum sublata: dehinc series a die submissi processus proferenda seu finali, seu in quæstione actionis, actoratus, instituti, et judicati, meritum causę feriente, sententia observabitur: incidentalibus quæstionibus huic non intellectis.

§. 1. In causis appellatis a die levatę coram tabula regia judiciaria causę series hæc obtinebit: causis aliis secus extra dominium appellabilibus, verum beneficio mandati intra dominium transmissionalis ad tabulam regiam judiciariam deductis, ad hanc seriem neutiquam relatis, sed præferenter revidendis.

§. 2. Series utriusque ordinis causarum, tabularium nempe et appellatarum, cum fine singuli juris termini conficiatur, exponatur, et observetur.

ARTICULUS 11.

De binaria oppositione in nullo casu admissa.

Sublata dehinc binaria oppositio, per articulum 34. 1729. admissa, contra succumbentem dehinc semet binarie opponentem, executio cum brachio erga requisitionem executis per concernentem, in cujus gremio executio peragenda est, jurisdictionem, et quidem semper e generali congregatione determinanda peragatur, hocque in casu expensę quoque in executionem cum brachio suscipiendam insumendę, per succumbentem refundantur.

§. 1. Si tamen in processu executionis correctorio per sententiam adinventum fuerit, executionem per judicem ultra spheram actionis, aut sententię extensam fuisse, tunc triumphanti, et fructus medio tempore percepti, et expensę adjudicabuntur.

ARTICULUS 12.

De fraudulentorum fallimentariorum poena.

Ad antevertenda bonę fidei creditorum fraudulento fallimento enasci queuntia damna. Sua majestate sacratissima benigne accedent statutum est:

§. 1. Ut in fallimentum incidens, seu nobilis, seu ignobilis, causas etiam fallime legitime teneatur, et si de commissa occultationem substantię suę fraude, aut damnum creditorum suorum directis mercatilibus operationibus, vel evidenter prodig- et dispendiosa vivendi ratione diminutione substantię hypotheca affectę, necessario indente convinci potuerit, una cum complicibus illis, qui ad factum occultationis substanti-

Ugy ezen, mint közvetlenül az előző 2. § ban is érintett hasonló perek azonban a királyi ítélőtábla előtt vétetnek föl és a hétszemélyes táblán ugyancsak a királyi ítélőtábla előadói adják elő, s az ítélő-levelek az eddig szokásos módon adatnak ki.

4. §. A több vármegyében fekvő zálogok iránt indított perek a királyi ítélő- s illetve a báni tábláról, mint eddig első folyamodásu bíróságtól a kerületi táblákhoz teendőek át; azon esetben, ha a zálogos jószágok több kerületben feküdnének, a fölperesnek szabadságában maradván, hogy perét az illető kerületi táblák közül az előtt indítsa meg és folytathassa, melyet maga választ. Az 1723: 34. cikkelyben felsorolt egyéb perek tekintetében érintetlenül maradván azon cikkelynek eddig fönállott rendelkezése.

5. §. A megkínálás elmulasztásából a zálog-föltételek átruházására irányuló perek, ha a jószágok egy vármegyében fekszenek, a pertárgy minőségéhez képest az alispán vagy a szolgabíró előtt; ha pedig több vármegyében fekszenek, a kerületi tábla előtt fognak megindítani.

A 4. és 5. §-okban említett perekben a vármegyék törvényszékéről, illetőleg a kerületi tábla ítélésétől föllebezésnek csak birtokon kívül van helye; jelenleg folyamatban levő hasonló perekre nézve különlegesen megjegyeztetvén, hogy ezek továbbra is a királyi ítélőtábla s ill. Dalmát-, Horvát-, Szlavonországokban a báni tábla bírósága előtt maradjanak.

Mivel ezeken kívül az igazságszolgáltatás gyorsításához nem kevés járulna hozzá, ha azon körülmények közt, mikor a hétszemélyes táblán végzett vizsgálat folytán mutatkozik annak szüksége, hogy az ügy az eljáró bírósághoz visszaküldessék, ugyanaz a tábla küldhetné azt vissza: ennél fogva határoztatik, hogy ezentul hasonló körülmények közt bármilyen fajta pert a hétszemélyes tábla is tarozzék visszaküldeni.

10. CZIKKELY.

A pereknek a királyi ítélő-táblán megtartandó soráról.

A királyi ítélőtáblán kezdett perek mostani rendes sora megszüntetvén, ezután a sor azon naptól számittatik, a melyen a per végleges, vagy a kereset, perelhetőség, perczim és bírói illetőség kérdésében az ügy érdemét érintő

ítélet alá hocsáttatott; a közbeneső kérdéseket ide nem értvén.

1. §. A föllebezett perekben a királyi ítélőtábla előtt történt fölvétel napjától kezdve folyik ez a sor: egyéb, különben birtokon kívül föllebezhető, de átküldő parancs kedvezményével a királyi ítélőtáblára birtokon belül fölvitt perek ezen sorozatba egyáltalában nem számittatván, hanem soron kívül levén megvizsgálandók.

2. §. Mind a két rendbeli, tudniillik a táblai és a föllebzott perek sorát minden egyes törvénykezési szak végén meg kell állapítani, előterjeszteni és megtartani.(1)

11. CZIKKELY.

Kétszeri ellenállás semmi esetben sem engedtetik.

Az 1729: 34. cikkely által megengedett kétszeri ellenállás ezentul eltöröltetvén, a kétszer ellenálló pörvesztes fél ellen a végrehajtást a végrehajtó bíró megkeresésére azon illetékes törvényhatóság, melynek kebelében a végrehajtás teljesítendő lesz, még pedig mindenkor a közgyűlés határozata alapján, karhatalommal eszközölje, s ez esetben a karhatalommal eszközölt végrehajtásra fordítandó költségeket is a vesztes fél téríti meg.

1. §. Ha azonban a végrehajtást megigazitó perben hozott ítélet ugy találná, hogy a bíró a végrehajtást hatáskörének vagy az ítéletnek határára túl terjesztette: akkor a nyertes részére mind az időközben szedett hasznok, mind a költségek meg fognak ítéltetni.(2)

12. CZIKKELY.

A csalárd bukások büntetéséről.

A jóhiszemű hitelezőknek a csalárd bukásból keletkező károsodásuk megelőzése végett, Ó szent felsége kegyes jóváhagyásával határoztatott:

1. §. Hogy a vagyonbukott, akár nemes, akár nem nemes legyen, bukásának okait is igazolni tarozzék, és ha rábizonyul a vagyonának eltitkolásával elkövetett csalás vagy az, hogy hitelezőknek kárára irányzott kereskedelmi műveletekkel vagy nyilvánvaló pazar és költsékes életmódjával jelzalogilag terhelt birtokát szükségképen megfogvasztotta: büntársaival együtt, kik a vagyon eltitkolásának tényénél, vagy más káros műveleteinél tudva és szánu

(1) V. ö. 1500: III. és IV., 1550: LI., 1563: XXV., 1566: XXI., 1723: XXXII., 1729: XLII. és XLIII. t. cz.

(2) V. ö. 1500 XIX., 1630: XI., 1681: XXXI. és XXXII., 1723: XXXIII., 1729: XXXIII. és XXXIV., 1790: XLIX., 1792: XVI. és XVII. t. cz., 1807: XXI. t. cz. 12. §., 1836: XV. t. cz. 19. §., 1836: XX. t. cz. 11. §., 1840: XV. t. cz. II. R. 143., 150., 191. §§.

aut alias damnosae operationes scienter, et studiose concurrerunt, aetioni criminali tanquam fur subiciatur, et pro demerito suo juxta rigorem legis condigna poena afficiatur.

§. 2. Et quia indignus esset beneficio, quod sine culpa sua facultate lapsis in restabliendo quaestu suo de usu, et consuetudine

suffragari solet, talis praeter irrogandam poenam, praetensionibus creditorum suorum donec satisfacerit, perpetuo obnoxius maneat, ac respectu ipsius, si deinceps ad meliorem fortunam qualitercunque pertigerit, titulus 28. 3-a observetur.

ARTICULUS 13.

De repositione violenter ejectorum.

Ad praecavendas violentas bonorum, ac jurium quorumvis possessionarium, aut etiam mobilium occupationes articulum 22. 1802., salva caeteroquin ejus dispositione, taliter clarificandum et respective ultra extendendum, proponunt status et ordines :

§. 1. Ut in casu repositionis violenter ejectorum vice-comes modalitate per citatum articulum praescripta processurus, praefixo partibus, in quantum in vicino, vel remotiori comitatu existerent, ad mentem articuli 34. 1613. competente termino, etiam in accommodandis conformitate articuli 23. 1802. metalibus controversiis observando, auditis iisdem, compertaque occupationis realitate, et cognita facti illegalitate, spoliatus in integrum fructibus, expensis, et damnis ex ipso occupationis actu enatis, huc tamen non intellecto cessante lucro et emergente damno, velut ad viam juris pertinentibus, compensandis restituat, salvo eo, quod pars succumbens, contra quam repositio petitur, decisione vice-comitis non contenta, cui alioquin recursus et juris via libera est, sui indemnisationem relate ad damna, fructus, et expensas per repONENTEM vice-comitem indebite nefors addictas, instituto damni, quoad meritum vero una cum accessoriis instituto repositorio, brevissimo quantum fieri potest tempore, et appellata extra dominium admissa prosequi possit.

§. 2. Praeterea violenti occupatores bonorum juxta articulum 3. 1543. post restituta etiam bona, pro violentiis, nec non ratione damnorum, fructuum item, expensarum, in quantum respectu horum via summaria per citatum articulum admissa, indemnisatio facta non fuisset, jure requiri possint.

§. 3. Et quia complures ejusmodi intervenire assolerent casus, quod non tantum mobilia, sed et ex agris, pratis, aut etiam vineis fructus pendentes occupentur, iisdem vero ablatis, venditis, aut consumptis, objectum, in quod vice-comes spoliatus reponat, in specie non existat, ut igitur casibus ejusmodi in fraudem legis commissis occurratur, vice-comes in respectu aequivalentis ablatorum mobilium, vel fructum conscientiose aestimandorum procedat, salva in reliquo praetendentibus in omni casu juxta citatum articulum recursus, et juris via.

§. 4. Si occupator rem mobilem in aliam jurisdictionem transferat, repositione adinventam, in quantum haec per procedentem vice-comitem effectuari non posset, executio penes compassum procuretur.

dékosan közreműködtek, mint tolvaj bűn- végett gyakorlat és szokás szerint meg szok-
fenyítő eljárás alá vétessék és vétkeiségehez tak adni: az ilyen, a kiszabandó büntetésen
képest a törvény szigora szerinti illendő bün- felül, mindaddig, míg hitelezői követeléseinek
tetéssel fenytessék. eleget nem teend, örökre kötelezettségben

2. §. És mivel méltatlan azon kedvez- maradjon és ha később valamiképen jobb
ményre, melyet a hibájokon kívül vagyoni vagyoni helyzetbe jutna, a III. R. 28. czime
bukásba jutottaknak keresetök helyreállítása legyen irányadó reá nézve.⁽¹⁾

13. CZIKKELY.

Az erőszakosan kivetettek visszahelyezéséről.

A javak és bármiféle ingatlan jószágok vagy akár az ingóságok erőszakos elfoglalásának is megakadályozása, ilyenképen az 1802: 22. cikkely⁽²⁾ magyarázata s illetve bővebb kiterjesztése végett javasolják a karok és rendek:

1. §. Hogy az erőszakosan kivetettek visszahelyezése esetében az idézett cikkely által előirt módon eljáró alispán, a feleknek, a mennyiben a szomszéd vagy távolabb eső vármegyékben lagnának, az 1613: 34. cikkely értelmében, az 1802: 23. cikkelyhez képest, a határviták kiegyenlítésénél is megtartandó kellő határidőt tűzven ki, s meghallgatván őket és meggyőződ-
vén a foglalás valóságáról s megismervén a tett törvénytelenységét, a kivetet-
tet az előbbi állapotba, a foglalás tényéből eredő költségek és károk meg-
térítése mellett, nem értve azonban bele az elmaradt hasznot és az előállott
károsodást, mint a melyek törvény útjára tartoznak, állítsa vissza; az alispán
határozatával meg nem elégedő vesztés félnek azonban, ki ellen a vissza-
helyezés kéretik s a ki előtt különben a felfolyamodás és törvény utja nyitva
áll, fönmaradván azon joga, hogy a visszahelyező alispán által netalán hely-
telenül megítélt károkra, hasznokra és költségekre nézve a maga kártalaní-
tását károsodási per czimen, az ügy érdemére nézve pedig, együtt a járulé-
kokkal, visszahelyezési peruton, a lehető legrövidebb idő alatt s a birtokon
kívüli fölebbezés megengedésével kereshesse.

2. §. Azonkívül a jószágok erőszakos foglalóit, az 1543: 3. cikkely szerint a javak visszaadása után is lehet törvény útján keresetbe fogni az erőszakos-
kodásért, valamint a károk, hasznok és költségekre nézve is, a mennyiben
ezek tekintetében az idézett cikkely által engedett sommás uton nem adatott
volna kártalanítás.

3. §. És mivel több afféle esetek szoktak előfordulni, hogy nem csak ingó-
ságok, hanem a szántóföldekről, rétekről vagy szőlőkből is a függő termés
foglaltatik el, s annak elvitele, eladása vagy elfogyasztása után nem létezik
oly különleges tárgy, melybe az alispán a megfosztottakat visszahelyezze:
hogy tehát a törvény kijátszására elkövetett ilyen esetekkel szembe lehessen
szállani, az alispán járjon el a lelkiismeretesen felbecsülendő elvitt ingóságok
vagy gyümölcsök egyenértékének megtérítésében; nyitva maradván egyéb-
ként minden esetben az idézett cikkely szerint a követelők előtt a felfolya-
módás és törvény utja.

4. §. Ha a foglaló az ingó dolgot más törvényhatóságba vinné át, a meny-
nyiben a visszahelyezés az eljáró alispán által nem lenne foganatosítható,
megkereső levéllel eszközöltessék.

(1) V. ö. 1840: XXII. t. cz. 130., 131. §§.; 1878: V. t. cz. 414—417. §§.

(2) V. ö. e t. cikkely jegyzetével.

§. 5. Ne vice-comes via hac summaria in quæstionem juris semet imittat, vel ex literalibus instrumentis operetur, præterquam iis, quæ ad elucubrationem usus, vel facti desiderantur, aut ultra objectum, quod occupatum est, repositionem extendat, verum cognita via facti disquirat, an spoliatus in pacifico usu constitutus fuerit.

§. 6. Vice-comes de omni repositione peracta, vel denegata, universitatū comitatus relationem præstet, et in casu impeditæ repositionis brachium semper in generali comitatus congregatione determinetur.

§. 7. Ad casum personalis, vel realis interessentiæ, aut legalis impedimenti, utriusque vice-comitis surrogatio pro actu repositionis in generali congregatione fiat.

ARTICULUS 14.

De actorum in locis credibilibus existentium registratione, et poena articuli 11. 1764. præscripta etiam ad casus neglectæ registrationis extensa.

Ad procurandam juribus regnicolarum securitatem, quæ ex indigesta actorum in locis credibilibus existentium mole periclitari potest, Sua majestate sacratissima benigne annuente, statutum est:

§. 1. Ut capitula et conventus, quorum fidei litteralium documentorum. jura regnicolarum concernentium, conservatio credita est, ad celeriores actorum indigestorum registrationem, debitamque eorum conservationem obligentur.

§. 2. Poena vero in articulo 11. 1764. præscripta, etiam ad casus neglectæ litterarum, in locis credibilibus conservatarum registrationis, extendatur.

ARTICULUS 15.

De securitate archivis ordinariorum regni judicum, et eorum magistrorum proto-notariorum procuranda.

Ut ampliori regnicolarum securitati prospiciatur, status et ordines cum benigno annuente Sua majestate sacratissima decernunt, ut archivum d. regni palatini, et judicis curiæ regie in loco et aede regnicolaris archivi Buda, archivum autem tam personalis præsentie regie, quam et duorum magistrorum protonotariorum, palatinalis quippe, et judicis curiæ, sigilla habentium, in loco et aede curialis archivi Pestini tutoris conservationis causa sub eorum seratura servetur, eo alioquin intellecto: quod quasvis expeditiones, sicut hætenus, ita etiam imposterum sub suis sigillis facere possint.

ARTICULUS 16.

De procuranda bonificatione provisionis per jurisdictiones sive auxiliari, sive Suae majestatis sacratissimæ militiæ præstitæ.

Erga demissam statuum et ordinum representationem, Sua majestas sacratissima elementer resolvere dignabatur, se benigne disposituram esse: ut jurisdictionibus, quæ sive majestatis sacratissimæ militiæ intertentionem, se erga assecuratam pretii forensis bonificationem præstitisse legitimarunt, aut legitimabunt, promissa in pretio forensi bonificatio fiat; et in defectu præscriptarum probarum, aliorum etiam legitimorum adminiculorum, quæ in vim probæ producta fuerint, Suam sacratissimam majestatem elementissimam reflexionem habituram esse.

ARTICULUS 17.

De operibus hydraulicis privatorum sumptibus perficiendis.

Benigne annuente Sua majestate sacratissima, circa opera hydraulica privatis expensis effectuanda decernitur: quod si potior commiteressatorum pars opera hydraulica, ad noxias fluviorum exundationes præcavendas necessaria, expensis suis perficienda resolverit, possessores in consortium hujus operis venire haud volentes, ad supportandas pro rata sua expensas stringi quidem nequeant, liberum tamen erit cæteris dominis terrestribus operationes tales ad proprios sumptus, accedente prævio concernentis jurisdictionis consensu, et benigna Suae majestatis resolutione, via consilii regii locumtenentialis superinde obtenta, præmissaque plenaria partium interessatarum indemnisatione, effectui mandare: succedenteque opere, beneficia ex novo hoc

5. §. Az alispán **let sommás uton** a jog kérdésébe ne avatkozzék, sem azok kivételével, melyek a használat vagy tény tisztába hozatalához szükségesek, irományok alapján ne járjon el; sem a visszahelyezést azon tárgyon tul, mely elfoglaltatott, többre ne terjeszse ki; hanem a tényt megvizsgálván, kutassa azt, hogy a megfosztott volt-e a dolog békés birtokában.

6. §. Az alispán minden végrehajtott vagy megtagadott visszahelyezésről tegyen jelentést a vármegye közönségének, és megakadályozott visszahelyezés esetén a karhatalmat mindenkor a vármegye közgyűlése rendelje el.

7. §. Személyes vagy dologi érdekeltség vagy törvényes akadályoztatás esetében mind a két alispánnak helyettesítése a visszahelyezés eszközlése végett a közgyűlésen történjék.

14. CZIKKELY.

A hiteles-helyeken levő okiratok lajstromozásáról, és hogy az 1764: 11. cikkely által előirt büntetés az elmulasztott lajstromozás eseteire is kiterjesszessék.

Gondoskodni akarván a honlakosok jogainak biztonságáról, melyek a hiteles helyeken levő okiratok tömegének rendezetlen volta miatt veszélyben foroghatnak, Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával határozatott:

1. §. Hogy a káptalanok és conventek, melyeknek hitere a honlakosok jogait érdekli irások bizonyítékok őrzése bizva van, a rendezetlen okiratok gyorsabb lajstromozására s kellő megőrzésére köteleztessenek.

2. §. A 1764: 11. cikkelyben előirt büntetés pedig a hiteles helyeken őrzött levelek lajstromozása elhanyagolásának eseteire is kiterjesszessék.⁽¹⁾

15. CZIKKELY.

Az ország rendes birái és ítélő-mestereik levéltárainak biztonságára teendő intézkedésről.

Hogy a honlakosok további jogbiztonságáról gondoskodva legyen: a karok és rendek Ő szent felsége kegyes beleegyezésével határozzák, hogy az ország nádora és az ország-bíró levéltára Budán az országos levéltár helyiségében és épületében: a személynök, valamint a pecséttel bíró két, ugymint a nádori és az országbírói ítélőmester levéltára pedig Pesten a curiai levéltár helyiségében s épületében biztosabb megőrzés végett azoknak zára alatt tartassék: egyébiránt magától értetvén; hogy ezentul is, mint eddig, bármely kiadványozásokat saját pecsétiük alatt tehetnek.⁽²⁾

16. CZIKKELY.

A törvényhatóságok által akár a segítő sereg, akár Ő szent felsége katonasága részére szolgáltatott ellátásnak megtérítéséről.

A karok és rendek alázatos előterjesztésére Ő szent felsége kegyelmesen elhatározni méltóztatott, hogy a törvényhatóságoknak, melyek akár már igazolták, akár igazolandják, hogy Ő szent felsége katonasága részére a piaczi ár biztosított megtérítése ellenében élelmet szolgáltatnak, a piaczi árban megígért vissz térítés adassék meg és hogy az előirt bizonyítékok hiányában Ő szent felsége kegyelmes tekintettel leend más törvényszerű tanusítványokra is, melyeket bizonyíték gyanánt fölmutatnak.

17. CZIKKELY.

A magánosok költségén létesítendő vízművekről.

A magánosok költségén létesítendő vízművekre nézve, Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával, rendeltetik, hogy ha az együttesen érdekelt többsége a folyók általmas kiáradásainak elhárítására szükséges vízi műveknek saját költségükön leendő elkészítését elhatározza: az ezen munkálat társulatába belépni nem akaró birtokosokat ugyan a rájuk eső költségek hordozására kényszeríteni nem lehet; szabadságukban álland azonban a többi földesuraknak ily munkálatokat, az illető törvényhatóság előleges beleegyezésével s Ő felségének a királyi helytartó-tanács útján arra nézve kinyert kegyelmes határozatának hozzájárulásával és az érdekelt felek előleges teljes kártalanítása mellett, saját költségükön végeztetni és ha a munkálat sikerül, azoknak az új műből eredő hasznait, a kik annak létesí-

(1) V. ő. 1764: XI. t. cz.

(2) V. ő. 1723: XLV., 1729: XIII., 1765: XII. t. cz.

opere resultantia, in rata parte concurrere nolentium eousque in sequestro tenere, donec impensos sumptus sequestrati proventus compensaverint.

ARTICULUS 18.

De praestanda jurisdictionibus illis indemnitate, quae sub regimine imperatoris Josephi II. ad fundum concurrentialem et deperditalem summas pecuniarias administrarunt.

Publicis regni jurisdictionibus illis, quae sub regimine Josephi II. imperatoris ad concurrentialem et deperditalem fundum summas pecuniarias contulerunt, relate ad id, quod per eas praestitum est, semet indemnari petentibus, Sua majestas sacratissima elementer declarare dignata est:

§. 1. Quod apud consilium regium locumtinentiale benigne dispositura sit, ut de praestita fundi concurrentialis, et deperditalis quantitate, requisitam altetate Suae majestati praestet informationem, eaque accepta, clementissimam postulati hujus rationem habere dignabitur.

ARTICULUS 19.

Relate ad Hungaricorum productorum in proprias regnicolarum necessitates ad vicinas Suae majestatis provincias in et evehi solitorum, a tricesimis, et teloniis immunitatem articulus 14. 1723. renovatur.

Ad duplicem regnicolarum in eo positam querimoniam: quod in obversum articuli 17. 1630. 46. 1662. et 14. 1723. a productis Hungaricis in necessitates suas proprias, et demesticos suos usus ad vicinas Suae majestatis sacratissimae scepro subjectas provincias, Austriam utpote, Styriam, et Moraviam, in- et evehi solitis, in ejatibus tricesimis et teloniis taxentur: Sua majestas sacratissima elementer declarare dignata est:

§. 1. Benigne semet curaturam, ut citatis egibus: signanter vero artic. 14. 1723. satisfiat.

ARTICULUS 20.

De damnis, per fluens sabulum causari solitis, avertendis et de modo, plagas eodem occupatas, utiles reddendi.

Cum in pluribus regni partibus observetur fluens sabulum, nulli prorsus usui deserviens,

integros tractus ad plura milliaria protensos, occupare, utiles terras de die in diem ampliori ac rapaciori progressu incolarum usui eripere, jamque integra territoria sterili sabulo oppressa esse,

Ut mali hujus ulterior progressus, salvo proprietatis jure, opportunis mediis, et ea, quae publica utilitatis respectus exposcit, efficaciam impediri valeat, Sua majestate sacratissima benigne annuente, status et ordines constituerunt:

§. 1. Ut, si communibus sabulosis plagis de sistendo per sylvarum implantationem, vel alia quacunque ratione ulteriori sabuli fluxu, compossessores inter se conveire non possent, ad instantiam partis, quae hujusmodi plantationem suscipere vellet, jurisdictio vicecomitem cum sibi adjungendis exmittere debeat, idemque praemissa literaria insinuatione, instituta sabulose territorii partis investigatione, et dimensionis, plantationisque necessitate comperta, ratam cujuslibet a proportione actualis intravillani possessorii, in praedictis vero ratalitatis manu geometrica, modo provisorio, quin semet ad disquisitionem jurium immittat, aut per hoc legalibus aliorum juribus praedictetur, adeoque juris via etiam quoad legalem proportionem in salvo relicta, excindere, super operato vero suo universitati comitatus relationem praestare teneatur.

§. 2. Particulae cespitosae pariter communes, quae ejusmodi sabulo interjacent, ex calculo plagae, quae emendanda suscipietur, non subducantur; verum ratae illius, cui obtigerint, includantur. Vicecomes tamen reflectet, et jurisdictiones invigilabunt, ne sylvarum plantatio pro praetextu restrictionis pascui, ubi illud alioquin insufficiens esse dignoscetur, ullo in casu deserviat.

§. 3. Cum pascuatio sylvarum incremento absolute obstaret, haec in plagis, quae implantatae sunt, usque dum arbores ad eam altitudinem exereverint, ut pecora inter has absque nocumento pasci valeant, sub poena violentiae attentari prohibeatur, quoad damna vero per furtivas successiones, aut decorticationes illatae praevigentes leges observentur.

§. 4. Pro casibus renitentiae aut turbationis, provisione articuli 23. 1802. §. 3. huc quoque extensa.

téséhez a rájuk eső részben járulni nem akartak, mindaddig zár alatt tarthatják, míg a zár alá vett jövedelmek a ráfordított költségeket ki nem egyenlítették.(1)

18. CZIKKELY.

Azon törvényhatóságoknak nyújtandó kártalanításról, melyek II. József császár uralkodása alatt a hozzájárulási és árveszteségi alapba pénzüsszegeket szolgáltatottak.

Az ország azon köztörvényhatóságainak kérelmére, melyek II. József császár kormányzása alatt a hozzájárulási és árveszteségi alapba pénzüsszegeket adtak s arra nézve, a mit beszolgáltattak, kártalanításukért folyamodnak, Ő szent felsége kegyelmesen kijelenteni méltóztatott:

1. §. Hogy a királyi helytartótanácsnál kegyelmesen intézkedni fog, miszerint a hozzájárulási és árveszteségi alap javára teljesített szolgáltatás mennyiségéről föntnevezett Ő felségének tegye meg a szükséges jelentést, melynek vétele után a kívánságot kegyelmesen figyelembe venni méltóztatik.

19. CZIKKELY.

A honlakosok saját szükségleteikre Ő felsége szomszéd tartományaiába be- és kivinni szokott magyar terményeknek a harminczad és utvámoktól való mentességét illetőleg az 1723: 14. cikkely megújttatik.

A honlakosoknak az iránt előterjesztett kértös panaszára, mely szerint ellentétben az 1630: 17., 1662: 46. és 1723: 14. cikkelyvel, az Ő szent felsége kormánypálczája alá vetett szomszéd tartományokba, ugymint Ausztriába, Styriába és Morvaországba saját szükségletökre és házi használatukra be- és kivinni szokott magyar terményeket harminczadokkal és utvámokkal róják meg, Ő szent felsége kegyelmesen nyilvánítani méltóztatott:

1. Az iránti gondoskodását, hogy az idézett törvényeknek, jesusül pedig az 1723: 14. cikkelynek elég legyen téve.

20. CZIKKELY.

A futóhomok által okozatni szokott károk elhárításáról és az általa elöntött területek termővé tételének módjáról.(2)

Mivel az ország sok részében tapasztalni lehet, hogy a semmi hasznot nem hajtó futó-

homok több mértföldekre terjedő egész területeket elfoglal, s napról-napra nagyobb és gyorsabb haladással ragad ki termékeny földeket a lakosság használatá alól, és egész vidékek feküsznek sivár homok alatt.

Hogy ezen baj tovább terjedését, a tulajdonjog sérelme nélkül, alkalmas eszközökkel és azzal a hatékonysággal, melyet a közjólét tekintete követel, megakadályozni lehessen: Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával határozták a karok és rendek:

1. §. Hogy ha a birtokosok a közös homokos területeken a homok terjedésének erdők ültetése által vagy más módon leendő megkötése iránt egymás közt megegyezni nem tudnának: azon félnek folyamodására, mely az ilyen ültetést létesíteni akarná, a törvényhatóság tartozik az alispánt a mellé adandókkal együtt kiküldeni, s ugyanaz, írásbeli meghívást bocsátván előre, a homokos területrészt és annak kiterjedését megvizsgálván s a beülletés szükségességét megállapítván, kinek-kinek részét tényleges külső birtoka, pusztákon pedig részessége irányában, ideiglenes módon, a nélkül hogy a tulajdonjogok vitatásába bocsátkoznék, vagy hogy ezzel mások törvényes jogai iránt sérelmes állást foglalna, sőt a törvényes arányt illetőleg a törvény utját szabadon hagyva, mérnökileg kihatítani, és eljárásáról a vármegye közönségének jelentést tenni tartozzék.

2. §. A szintén közös gyepes részeket, melyek a homokos helyek közt feküsznek, azon terület számításából, melyeknek javítása czéloztatik, nem kell levonni, hanem annak jutalékába foglalni, a kire esnek. Az alispán azonban vegye tekintetbe, és a törvényhatóságok ügyeljének, hogy az erdőültetés ott, a hol a legelő különben is elégtelennek látszik, semmi esetre ne szolgáljon okul annak megszorítására.

3. §. Mivel a legeltetés az erdők tenyészetét határozottan hátráltatja: a beülletett területeken mindaddig, míg a fák oly magasságra nőnek, hogy köztük a barmok kártétel nélkül legelhetnek, erőszak büntetése alatt tiltatik marhát legeltetni; a fáknak orvul való kivágása és a kéreghántás által okozott károkokra nézve pedig az érvényben levő törvények tartassanak meg.

Ellenzegülés vagy birtokháborítás eseteire az 1802: 23. cikkely 3. §-ának rendelkezése kiterjesztetik.

(1) V. ö. 1836: XXXVI., 1840: X. t. cz.; mai jogunkról v. ö. 1885: XXIII. t. cz.

(2) E cikket hatályon kívül helyezi az 1879: XXXI. t. cz. (erdőtörvény) 212. §-a.: v. ö. még 1844: X. t. cz.

www.libtool.com.cn ARTICULUS 21.

De conservatione sylvarum.

Ut sylvarum devastatio, seu illa ex causa dilapidationis, sive quod possessorium ambiguae liti, aut metalli controversiae subjectum sit, sive denique ob compossessorium irregulatum eveniat, ad mentem articuli 57. 179°. 1. efficacius praepedi possit, circa sequestrum devastatoribus imponendum, annuente Sua majestate sacratissima, sequentia adhuc statuta sunt:

§. 1. Ubi primum per eos, quos res successionis compossessorii, aut alio quocunque legali titulo concernit, devastatio sylvarum comitatui delata fuerit, idem pro peragenda investigatione expositionis deputationem exmittet, quae comperto eo, quod querulata pars in succisione sylvae modum, quem succrescentiae ratio exigit, manifeste excesserit, vel quod succisio extra manifestum necessitatis casum eo tempore et eo modo suscepta sit, quibus repululationem stipitum necessario interire oportet, aut si succisione facta succrescentiae per ordinarios conservationis modos prospectum non sit, vel denique si exstirpatio sylvarum in tali loco suscepta habeatur, qui alteri usui idoneus non est, proinde eradicatis arboribus inutilis redditur: ulteriorem sylvae succisionem, sub poena in devastatores constituta, instantanee prohibebit, comitatui vero in primitus celebranda generali congregatione tam de compertis referet, quam de modo inducendi pro re nata sequestri, constituendo item curatore, illiusque remuneratione, et activitate, non secus sylvae caesura per tempus sequestri observanda, auditis quoad haec tam querulantibus, et querulatis, quam artis sylvanalis peritis, habita item annualis sylvae succrescentiae, qualitate et extensionis ratione, opinionem proponet, qua praehabita jurisdictio pro circumstantiarum exigentia sequestrum decernet, ac ea, quae erga deputationis relationem ordinaverit, mox in effectum deduci curabit.

§. 2. Cum sylvae his temporibus sub sequestrum sumptae, sub praetextu moderati usus, sub ipso sequestro non raro desolatae extiterint, ne dehinc hujusmodi usus, qui certis limitibus universaliter vix regulari potest, devastationibus ansam praebet, constituitur: ne decussio arborum sequestrate sylvae ulli possessorum libera sit, verum

hanc juxta instructionem a jurisdictione accipiendam, ipse curator sequestri peragi faciat: hac peracta, in sylvis ad purum unius dominium spectantibus desecta ligna proprietario consignabit, in aliis per plures compossessores tentis, si inter compossessores de clavi observanda proportionis nullum sit dubium, desecta ligna inter eos, observata hac clavi, dividet: si vero nulla talis praexistet clavi, nec de hac interimaliter, usque videlicet determinium litis proportionalis observanda compossessores inter se conveniant, eadem ligna currenti pretio distrahet, et pecuniam exinde percipiendam sub sequestro conservabit: si qui autem compossessorum se lignis provideri cuperent, haec iis erga currens pretium suppeditabit, illud tamen, nisi sponte solvere voluerint, ab ipsis non exigit, verum ad ratam cujusvis praenotabit, cum exitu sequestri singulae parti imputandum. Ubi demum pro lignatione focali decidua, prostrata, et humi jacentia ligna suffecerint, his tam compossessores, quam et puri possessorii domini ad praemissum usum, quoad usque praesertim ob praecedentem devastationem annua caesura institui nequiret, contenti esse tenebuntur.

§. 3. Ut autem violatio sequestri in futurum eo certius antevertatur, in contravenientes poena 200. florenorum, in duabus tertis ad necessitates comitatus, in una tertia vero sequestri curatori cedentium, toties quoties actore fisco magistratuali coram sede judiciaria, praeter et ultra damna, in mixto compossessorio aliis illata, expensas item in litem factas, aut aliter causatas, incluso etiam fisci honorario, desummenta statuitur: quoad alienae sylvae invasores praevigilium legum dispositione in salvo relicta.

§. 4. Curatori vero sub responsionis onere strictissime incumbet, quemlibet praevicationis casum instantanee ipsi jurisdictioni, vel proximo magistratuali detegere: erga ejusmodi insinuationem, comperta praevie per praemittendam investigationem praevicatione, jurisdictioni contra excedentem, nullo majoris, vel minoris damni respectu habito, fiscalem actionem ad desumptionem constituta poenam determinabit, neque eidem jus ejusmodi poenam, vel actionem, ad illius desumptionem directam, relaxandi competet.

21. CZIKKEL.

Az erdők fõntartásáról.(1)

Hogy az erdők pusztítását, akár tékozlás okából, akár azért, mivel a tulajdonjog kétséges per vagy határvita alatt áll, vagy végül a közbirtoklási jog szabályozatlansága miatt történjék, az 1790. évi 57. cikkely értelmében hathatósabban lehessen megakadályozni, a pusztítók ellen alkalmazandó zárlatra nézve, Ő szent felsége jóváhagyásával még a következők rendelkeztek:

1. §. Mihelyt azok, kiket a dolog tulajdoni vagy bármely törvényes czímen illet, az erdők pusztításáról a vármegyének jelentést tesznek: a vármegye a följelentés megvizsgálásának eszközlése végett bizottságot küld ki, mely megbizonyosodván a felől, hogy a bepanaszolt fél az erdő vágásában világosan tulment azon mértéken, melyet a sarjnövés okszerûen követel, vagy hogy a vágás a szükség világos esetén kívül oly időben és módon eszközölte, mellynél fogva a törzsek sarjadásának okvetlenül tönkre kell mennie, vagy ha a vágásnál a sarjadéknak a rendes módon való fõntartásáról nem gondoskodtak, vagy végül, ha az erdőirtás oly helyen véteztet fogatba, a mely más használatra alkalmazatlan, minélfogva letarolatlán, használhatatlanná válik: akkor az erdő további vágását, a pusztítókra megállapított büntetés alatt, azonnal el fogja tiltani; a vármegyének pedig a legközelebb tartandó közgyûlésen ugy a tapasztalatról, mint a szükséghez képest alkalmazandó zárlatról, gondnok kirendelésérõl, annak díjazásáról és hatáskörérõl, nemkülönbben az erdõnek a zárlat ideje alatt megengedett vágásáról, meghallgatván erre nézve mind a panaszlókat és a panaszoltakat, mind egyes erdészeti szakértõket, valamint tekintetbe vévén az erdő évenkénti sarjadékát, minõségét s terjedelmét is, javaslatot terjeszt elé, melyhez képest a törvényhatóság a körülmények kívánalma szerint elrendeli a zárlatot, s azoknak, kiket a bizottság jelentéséhez képest elrendelend, azonnal való fogatolításáról gondoskodik.

2. §. Mivel a zárlat alá vett erdők a mérsekelt használat színe alatt, nem ritkán éppen a zárlat idejében pusztulásnak indulnak: nehogy azután ez a használat, melyet általában biztos határokkal alig lehet szabályozni, a pusztításra nyújtson alkalmat, határozatlik, hogy az erdő birtokosai közül egyiknek se

legyen szabad fákat kivágni, hanem a törvényhatóságtól nyert utasítás szerint maga a zárgondnok végeztesse azt, a ki azután a tisztán egy uradalomhoz tartozó erdõkben a levágott fát a tulajdonos részére kiutálja; a több közbirtokos tulajdonában levõ más erdõkben pedig, ha a birtokos társak között az arányosság kulsára nézve semmi kétség nem forog fõnn, a levágott fát ezen kuls szerint megosztja; ha azonban semmi ilyen kuls nem volt elõbb, sem az iránt ideiglenesen, tudniillik az arányossági per befejezéseig, a birtokos társak egymás között meg nem egyeztek: a fát folyó áron eladja, s az abból bevett pénzt a zárlat alatt magánál õrizendi; a kik pedig a birtokos társak közül magukat fával kívánnák ellátni, ezeknek azt folyó áron kiszolgáltatja; árat azonban, ha csak önként nem akarnának fizetni, nem hajtja be tõlük, hanem kinek-kinek osztalékára elõjegyzi s a zárlat végével mindegyiknek beszámítja. A hol véxül tüzelésre alkalmas lehullott, szerte szórt és földön fekvõ fa elegendõ mennyiségben van: ezzel úgy a birtokos társak, mint a tisztán egy uradalom birtokosai is, a mondott használatra, fõképen a meddig a megelőzõ pusztítás miatt az évenkénti vágatást nem lehet eszközölni, megelégedni tartoznak.

3. §. Hogy pedig a zárlat megsértését jövõben annál bizonyosabban lehessen elhárítani, határozatlik, hogy az ellene vétõkön annyiszor, a mennyiszor, a tisztli ügyész fölperessége mellett, a megyei törvényszék elõtt 200 forint büntetés, mely két részben a vármegye szükségleteire, egy harmadrészben pedig a zárgondnoknak jár, azon felül vegyes közbirtokosságban az egyébként okozott károk, valamint a perre fordított vagy másként fölmerült költségek is, beleértve az ügyész tiszteletdíját, vétessenek meg; érintetlenül maradván az idegen erdő megtámadói ellen érvényben álló törvények rendelkezése.

4. §. A gondnok pedig szigorú felelõsség terhe alatt köteles mindenféle erdõkihágási esetet azonnal a törvényhatóságnak vagy a legközelebbi tisztviselõnek följelenteni; kinek jelentéséhez képest, elõlegesen a megejtett vizsgálat alapján megbizonyosodván a kihágás felõl, a törvényhatóság, a kisebb vagy nagyobb kárra való tekintet nélkül, elrendelend a kihágó ellen a kiszabott büntetés megvételére az ügyészi keresetet; s nem áll jogában ezt a büntetést, vagy az annak behajtására irányzott keresetet elengednie.

(1) E t. cikket hatályon kívül helyezte az 1879: XXXI. t. cz. 211. §-a. V. ö. Hk. I. R. 133. cz. 30., 48. §§.; III. R. 33. cz. I. még Kálmán I. k. 18. fej., 1548: XLIX., 1563: XXII., 1596: LI., 1600: XVII., 1601: XXII., 1630: III. (20. §.), 1649: LXXXVI. t. cz. 22. §., 1655: CXVI. t. cz. 26. §., 1659: CXXI., 1715: XCIV., 1729: XXII., 1754: XXXIV., 1790: LVII., 1836: VI. (3. §.), 1840: VI¹ IX. t. cz. 7—13., 31. §§.; 1840: X. t. cz.

§. 5. Quod si autem pravariator e bonis suis satisfactionem præstare non possit, pro ratione facti pœna arbitraria cœrceatur, fiscus vero magistratualis, ne impunitate ulteriores excessus provocentur, causam intra annum concludere tenebitur.

§. 6. Pascuatio in sylvis succisis, aut procurandæ succrescentiæ scopo in culturam sylvanalem sumptis, seu sequestro subjectis, seu secundum lignisecia usuatis, qualiter sit admittenda, ipsa jurisdictio determinabit, et si quis intra annos, per jurisdictionem a pascuatione exemptos, et prohibitos, (qua in re in recenter succisis sylvis id pro norma observandum erit, ut prohibitio non ultra extendatur, quam apices germinum eam altitudinem attigerint, illudque robur habeant, ut per perora depasci nequeant) vetitam pascuationem studiose attentaverit, devastationis sylvæ reus habeatur, et præactæ pœnæ subiaceat. Si tamen incursum pecorum non fraude, sed casu contigerit, tantum damnus, et consuetum in illo loco domesticæ prohibitionis onus præstabitur.

§. 7. Ubi jurisdictiones capras nocivas judicaverint, earum intertentionem, sub pœna confiscationis, et refusionis damni, interdicerent.

§. 8. Sequestrum eousque durabit, donec desolationis causa cessante, auctoritate magistratuali sublato non fuerit, aut in casu inducendæ propotionis, processus eatenus motus terminabitur.

§. 9. Cuilibet compossessorum, in sylvæ dumeti, vepreti, aut saliceti compossessorio non regulato constitutorum, liberum erit, scopo etiam melioris culturæ, et conservationis, quæ ob promissum usum obtineri vix potest, sine proportionatæ sylvarum subdivisionis assistentiam magistratus, et impositionem sequestri, quod hoc in casu, nisi præcedentes inter compossessores conventiones, et sylvarum regulationes obstarent, semper poni debet, desiderare.

§. 10. Ne autem in compossessoratu ii, qui sequestro ansam non dederunt, illius onere ultra justum graventur, liberum cæteris etiam compossessoribus relinquatur, ut litem, ad proportionatam ratarum exscissionem, mox post ordinatum sequestrum erigant, quæ ut eo celeriorum cursum habere possit, sequentia constituuntur:

§. 11. Actor mox ac litem movere intendit: dimensionem actionalis sylvæ instituat, mappamque ad communes compossessoratus sumptus conficiendam in primordiis processus exhibere conetur. Ne autem hujus confectio

facto compossessorum retardetur, omnis præmisso scopo, prævie in generali comitatus congregatione declarando, instituendæ dimensionis et mappationis turbatio sub pœna violentiæ loties, quoties actoratu partis læsæ desumenda prohibetur, et ne interea etiam, donec lis ad desumptionem pœnæ definita fuerit, cursus causæ adhareat, ac ut dimensio in effectum perduri possit, in casu continuandæ renitentia, jurisdictio erga recursum actoris ad expensas renitentis sufficientem assistentiam ordinabit.

§. 12. Cum in compossessorio sæpe casus occurrant, ut præter actualem intravillani possessorem, ad usum sylvæ alii quoque, partim ex reservatione divisionali, partim ex enata intermedio tempore successioni, partim denique ex præhabito ejusdem usus exercitio, jus forment; ne horum omnium citatio, cum plerumque in dissitis locis resideant, et ignorentur, motioni litis impedimentum ponat, sufficiet illos, qui ad publicam notorietatem in actuali intravillani, vel sylvæ objectum litis constituentis, possessorio, et usu constituuntur, forma per leges præscripta citare: quoad cæteros vero, qui continuum usum non exercent, nec in loco residentem hominem habent, ac ideo ignorantur, terminus movendæ litis per circulares, via consilii regii locumententialis Hungarici publicandus erit, et iidem, erga hujusmodi citationem comparere tenebuntur, liceat tamen ipsis usque finalem causæ determinationem semet ad litem dum et quando ingerere, suaque jura tueri. Si tamen in lite ob quæcunque incidens non stetissent, executionem oppositione impedire nequeant. Mutatio possessorii per translationem, necessitatem continuativæ citationis non inducet: verum transferens ejusmodi mutationem in lite insinuare, emptor vero absque ulla citatione litem ingredi tenebitur.

§. 13. Cum partium intersit, ut erecta hujusmodi lis quo ocyus ad finem perducatur, partibus hæc lite agentibus non solum per tempus fixorum judiciorum, quæ in quibusdam jurisdictionibus vigent, verum toto juris generalium regni judiciorum termino agere incumbet, neque iis ultra duplicam in exceptivis, et triplicam in merito, allegationes sub nullitate earundem inducere licebit. Juxta præterea, quoties necessarium viderit, pro dandis responsis terminum deliberative præstituet.

§. 14. Appellata ad sedriam intra dominium, abinde vero extra dominium competet: ut autem revisio omnimode acceleretur, decisa lite, procedens vice-comes eandem primæ celebrationis publicorum occasione, comitali referet; comitatus vero in proxima sedria præferenter revideri faciet.

5. §. Ha azonban a kihágó nem adhatna saját vagyonából elégtételt, a feltételekhez képest fenytessék megfelelő büntetéssel; a tisztli ügyész pedig, nehogy a büntetlenség további kihágásokat szüljön, a pert egy év alatt tartozik befejezni.

6. §. Hogy a kivágott, akár sarjadék tenyészése czéljából erdészeti művelés alá vett, akár zár alá vetett vagy vágási fordulók szerint használt erdőkben miképen legyen megengedhető a legeltetés: maga a törvényhatóság fogja meghatározni; és ha valaki a törvényhatóság által a legeltetés alól kivett és tilalmas évek alatt (mely dologra nézve az újonnan vágott erdőkben az tekintendő szabályelvnek, hogy a tilalom ne terjedjen tovább, mint a míg a sarjak csucsai oly magasságot értek el s oly erősek, hogy a barmok nem legelhetik le) a tilalmas legeltetést szántszándékkal megkísérleli: erdőpusztítás vétkét követi el és a főtebb említett büntetés alá esik. Ha azonban a marhák beemenetele nem rossz szándékból, hanem véletlenül történt: csupán a kárt és az azon helységben szokásos házi tilalom terhét térítendő meg.

7. §. A hol a törvényhatóságok a kecskéket kártékonyaknak vélik: azok tartását elközbzás és a kár megtérítésének büntetése alatt tiltásák el.

8. §. A zárlat addig tart, még a pusztítás oka megszűnven, halósági határozattal föl nem oldatik, vagy arányosítás esetében az iránt indított per be nem végződik.

9. §. Erdő, eszerjés, tüskés és fűzes helyek nem szabályozott közbirtokában részes birtokos társak mindegyikének a jobb művelés és főtartás czéljából is, a mit a vegyes használat miatt alig lehet elérni, szabadságában álland az erdők arányos fősztása végett hatósági segítséget és zárlat elrendelését kívánnia; a mi az esetben, hacsak a birtokos társak közti előleges megegyezés és erdőszabályozás nem áll útjában, mindenkor elrendelendő.

10. §. Nehogy azonban a közbirtokosságban azok, a kik a zárlatra okot nem adtak, annak terhétől az igazságon felül sujtassanak, szabadságukra hagyatik a többi közbirtokosoknak is osztályrészők arányos kihatására mindjárt a zárlat elrendelése után pert indítaniok, mely hogy annál gyorsabb lefolyású legyen, a következők rendeltetnek:

11. §. A fölperes, mindjárt a hogy a pert kezdeni szándékozik, a szóban forgó erdőt fölmérse, és a közbirtokosság közös költségére elkészítendő tórképet a per kezdetén bemutatni törekedjék. Nehogy pedig annak elkészítése a birtokos társak által késleltetve legyen, a mondott czél előlegesen bejelentvén, a vármegye közgyűlésén: az eszközlendő föl-

mérés és térképeles minden háborgatását, az erőszakosságnak annyiszor, a mennyiszor a sértett fél fölperessége mellett kiszabandó büntetése alatt tilalmazni kell; és hogy azoközben is, míg a büntetés megvételére indított per befejeznetnek, az ügy folyamata fenn ne akadjon, s hogy a fölmérést végrehajtani lehessen: folytatolagos ellenszegülés esetén a törvényhatóság a fölperes folyamodására, az ellenszegülő költségére, elegendő segítséget rendelend ki.

12. §. Mivel a közbirtokosságban gyakran előadja magát az az eset, hogy a beltelki tényleges birtokoson kívül az erdő használatára mások is, részint osztály alkalmával kikötött fentartás, részint időközben keletkezett öröklés, részint végül a használat folytatott gyakorlata alapján, jogot formálnak; nehogy mindezek megidézése, midőn többnyire messze eső helyeken laknak és ismeretlenek, a perindítást akadályozza: elegendő lesz azokat, a kik köztudomás szerint a belteleknek vagy a per tárgyát képező erdőnek tényleges birtokában és használatában vannak, a törvények által előírt módon megidézni; a többiekre nézve pedig, a kik folytonos használatot nem gyakorolnak, sem a helységben lakozó emberök nines, és azért ismeretlenek, az indítandó per határnapját a magyar királyi helytartó-tanács útján körlevélben kell kihirdetni, és azok az ilyen idézésre megjelenni kötelesek: szabad lesz mindazáltal nekik a per végleges befejezéseig bármikor a perbe avatkozniok és jogaikat védelemezniök. Ha azonban bármely ok miatt nem állottak perben, a végrehajtást ellenállással nem akadályozhatják. A birtoklásnak átruházás következtében való változása a folytatolagos idézés szükségét nem hozza magával; de az átruházó a változást a perben bejelenteni, a vevő pedig minden idézés nélkül a perbe lépni tartozik.

13. §. Mivel a feleknek érdekében áll, hogy az ily támasztott per minél gyorsabban bevégződjék: kötelesek az ezen perben eljáró felek nemcsak a némely törvényhatóságokban szokásos meghatározott törvénykezési időben, hanem az ország bíróságainak egész törvénykezési szakában is eljárni, s nem szabad a kifogásokban két, érdemben három szóváltásnál, ezekben keletkezése alatt, többet használniok. A bíró azonkívül, a hányszor szükségesnek látja, a feleletek adására végzésileg tűz ki határnapot.

14. §. Főbebezés a vármegyei törvényszékre birtokon belül, onnan azonban birtokon kívül engedtetik. Hogy pedig a felülvizsgálat mindenképen gyorsítottassék, az eljáró alispán a per eldöntése után arról az első közgyűlés alkalmával jelentést tesz a vármegyének; a vármegye pedig a legközelebbi törvényszéki ülésen soron kívül tárgyalattia.

§. 15. Ad remorandum causæ hujus cursum nulla prorsus mandatorum species suffragabitur, ne prorogatoriis quidem exceptis; huc tamen non intellectis mandatis erga præviam a jurisdictione accipiendam informationem, ex majore cancellaria expediri solitis. Cum enim hic de regulando duntaxat usu, et fructu agatur, præterea via novi in salvo maneat, extraordinarii remedii necessitas nulla adesse dignoscitur.

§. 16. Provisio legis hujus non tantum ad sylvas inter compossessores ejusdem territorii communes, verum etiam ad eas, quæ in communione plurium possessionum nullis metis interjacentibus constituuntur, nisi metalis controversia remonstrata fuerit, vel metales usu roboratæ producerentur, extensa esse declaratur.

§. 17. Ne per ædificiorum ex ligneis materialibus constructionem sylvæ desolationi exponantur, coloni et inquilini eo publica jurisdictionis auctoritate adstringantur, ut in posterum ædificia quævis (exceptis locis uliginosis, et exundationi obnoxiiis) non amplius ex lignis, verum ex solidis materialibus, vel demum ex crudis, ægyptiacisque tegulis, aut demum ex limo, terraque constipata ponant; alioquin dominia terrestria, ab obligatione assignandorum pro parietibus lignorum, in futurum immunia, et absoluta declarantur.

§. 18. Non secus arbitrariæ extirpationes, absque positiva dominii concessione, colonis sub incurso pœnæ corporalis, et damni refusione simpliciter interdicanur, eo adjecto, quod si has suscipere attentarent, ejusmodi plagas dominium absque ulla bonificatione ususuis suis reapplicare possit.

§. 19. Ubi proportio in compossessoratu jam introducta est, sylvæ nihilominus ob reservatum in iisdem commune pascuum, ita, prout earum incrementum posceret, excoli nequirent: admittitur compossessoribus, ut ratam suam, non obstante prævigente usu, aut conventione, quilibet eorum in sectiones dividere, et a pascuatione, quoad hæc succrescentiæ noxia esse posset, in parte illa, quæ succisa, aut procurandæ succrescentiæ scopo in culturam sylvanalem sumpta est, in conformitate superius factæ dispositionis prohibere possit. Ne tamen in terrenis inopulatis, uno eodemque tempore omnis præhabiti pascui usus intercludatur, tam in sectionum designatione, quam et ipsa successione eo reflectendum erit, ne prohibitive ad semel major extensio afficiatur, quam necessarij pascui usus admittit, ac in hac etiam cautum sit, ne intermixtione plagarum liberarum, et

prohibitiviarum pascuatio inpracticabilis reddatur.

ARTICULUS 22.

De inducenda tam quoad mensuras, quam et cursum monetæ uniformitate.

Benigne annuente Sua majestate sacratissima in sequelam art. 14. 1729. status et ordines decreverunt:

§. 1. Ut pro basi inducendæ tam relate ad arida, quam et fluida æqualitatis mensuræ, reliquis sublatis, urna duntaxat Posoniensis 64. mediarum, ac pariformiter orgya etiam et ulna, non secus et metreta Posoniensis itidem 64. mediarum, sive justarum capax stabiliatur: quia tamen submontanarum partium, reflexe ad locales earundem circumstantias, distincta esset ratio,

§. 2. Partes strictæ submontanæ in moderno usu vasatim consvetæ vinorum venditionis relinquuntur, ita tamen, ut vasorum pro submontanis vinis deservientium capacitas, juxta mensuram Posoniensem, ad $2\frac{3}{4}$ urnas inalterabiliter defigatur.

§. 3. Ad defraudationes vietorum efficaciter antevertendas generaliter statuitur: ne vasa per eos præparata sub pœna confiscationis venui exponantur, antequam capacitas per localem magistratum explorata, inque signum authenticæ vasi stigma jurisdictionis, capacitatem indigitans, inustum fuerit, usu vasorum defectuosorum tam nobilibus, quam ignobilibus sub pœna art. 71. 1659. interdicto: quod si vero localis magistratus fiducia publica abuteretur, et fraudi vietorum connivendo, defectuoso vasi stigma inusserit, idem arbitrariæ pœnæ subjiciatur. Hujus porro in consequentiam:

§. 4. Terminus pro conformandis uniformi capacitati mensuris, æqualitatis mensurarum tam aridorum, quam fluidorum initium sumet cum festo sancti Joannis baptistæ, in diem 24. Junii anni 1808. incidente.

§. 5. Vietores attamen, mox a publicata lege, dispositioni huic semet conformare tenentur.

§. 6. Cum a localibus circumstantiis, et præcipue lignorum pretio pendeat, quidam titulo taxæ stigmationis dependendum sit? taxæ stigmationis determinatio, localibus circumstantiis conformanda, jurisdictionibus publicis defertur.

Ad præævendas porro, quæ ex difformi pecunias numerandi methodo in nonnullis, sed cumprimis superioribus regni partibus contingere solent quæstorum damnificationes, quæstum item, et commune commercium facilitandum statuitur:

15. §. Ezen per folyásának késeltetésére egyáltalában semmiféle parancs nem használható fel, nem véve ki még a halasztó parancsot sem; ide nem értve azonban a törvényhatóságtól előleget nyerendő fölvilágosítás végett a nagyobb kancelláriából kiadtni szokott parancsokat. Mivelhogy ugyanis itt csak a használat és gyümölcszedés szabályozása van kérdésben, azonkívül hogy a perujítás utja érintetlen marad, rendkívüli orvoslatok szüksége egyáltalán nem forog fenn.

16. §. Ezen törvény intézkedése nemcsak az ugyanazon területnek közbirtokosai közt közös erdőkre, hanem azokra is, melyek semmi közbenső határok által el nem választott több hirtoknak közösségében állanak, kiterjedőnek nyilvánítatik, hacsak nem bizonyítják, hogy a határookra nézve vitás kérdés forog fenn, vagy gyakorlat által megerősített határjáró levelet nem mutatnak föl.

17. §. Nehogy a faanyagokból való építkezések miatt az erdők pusztulásnak tétessenek ki: a jobbágyokat és szellékeket törvényhatósági közhatalommal kell arra szorítani, hogy jövőben mindenféle épületeket (a mozsaras és áradásnak kitétt helyek kivételével) többé nem fából, hanem szilárd anyagokból, vagy legalább is nyers és égetett téglából, vagy végül sárból és vályogból készítsenek: különben a földes uraságok jövődőre azon kötelezettség alól, hogy épületfalak számára fatalványozzanak, menteknek és föloldottaknak nyilvánítatnak.

18. §. Nemkülönböztetve egyszerűen tiltatik a jobbágyoknak, testi büntetés és a kár megtérítésének terhe alatt, földesurok határozott engedelmé nélkül erdőket önkényesen kiirtaniok; azon hozzáadással, hogy ha ezt tenni próbálnák, azon területeket az uraság minden ellenszolgáltatás nélkül saját használatába visszaveheti.

19. §. A hol az arányosság a közbirtokosságban már be van hozva, s az erdőket mindamellett is a hennök fentartott közös legelő miatt, a mint növekedésük magával hozná, kivágni nem lehet: megengedtetik a birtokos társaknak, hogy mindegyik a maga részét, az érvényben levő használat vagy egyezés ellenére is, szakaszokra osztthassa, és a legeltetés alól, a mennyiben az a sarjadéknak ártalmas lenne, azon részben, mely kivágotott, vagy a sarjadék gondozása czéljából erdőművelés alá vétetett, a fontosabb tett rendelkezés értelmében tilalmazhassa. Nelogy azonban az el nem pusztított területeken egy és ugyanazon időben minden előbb hirt legelő használatát elzárassék: ugy a szakaszok kijelölésében, mint a vágatásban is arra kell ügyelni, hogy egyszerre nagyobb térségre ne terjedjen a tilalom, mint a szükséges legelő használatát megengedi, valamint arra is vi-

gyázni kell, hogy a szabad és tiltott szakaszok közbe elegyítése miatt a legeltetés gyakorlatilag lehetetlenné ne váljék.

22. CZIKKELY.

A mértékek és pénzláb egyenlítéséről.

Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával az 1729: 14. cz. folyamányában határozták a karok és rendek:

1. §. Hogy a behozandó mértékegyenlőség alapjául ugy a száraz anyagok, mint a folyadékokra nézve, a többiek eltörlesztésével, csupán a 64 itezés pozsonyi akó, valamint az ő és rőf, nem különben a 64 iteztet magában foglaltó pozsonyi mérő fogadtassék el. Mivel azonban a hegyaljai vidékek, tekintettel helyi körülményeikre, külön elbánsás alá veendőek:

2. §. A szorosán vett hegyaljai vidékek meghagyatnak azon mostani gyakorlatukban, mely szerint a borokat hordónkint szokták eladni, ugy azonban, hogy a hegyaljai boroknak való edények befogadási képessége megmáshatlanul pozsonyi mérték szerinti két és fél akóra állapitassék meg.

3. §. A kádárok csolásának hathatós ellenőrzése tekintetéből általánosan határozatlik, hogy az általuk készített edényeket eladásra ki ne állithassák, mielőtt azok befogadó képessége a helyi hatóság által megvizsgálatott és hitelesség jelölül a törvényhatóságnak az irtartalmat mutató bélyege az edényre rá nem süttetett; a hiányos edények használata ugy a nemeseeknek, mint a nem nemeseeknek az 1659: 71. cz. büntetése alatt megtiltatván. Ha pedig a helyi hatóság a közbizodalommal visszaélne, és a kádárok csalását elnézven, a hiányos edényre rásütné a bélyeget, szabadon meghatározandó büntetés alá essék. Ennek további következményeképen:

4. §. Ugy a száraz anyagok, mint a folyadékok mértékei egyformára alakításának határ-ideje Keresztelő szent János ünnepével, mely az 1808. év junius 24. napjára esik, veszi kezdetét.

5. §. A kádárok azonban mindjárt a törvény kihirdetésével kötelesek lesznek ezen rendelkezéshez alkalmazkodni.

6. §. Mivel a helyi körülményektől s főképen a fa árától függ, hogy bélyegzési díj czimén mennyit kelljen fizetni? — a bélyegdíj meghatározása, a helyi körülményekre való tekintettel, a köztörvényhatóságokra bízatik.

A kereskedők károsodásainak elhárítása végett továbbá, melyek az ország némely, de főleg felső részeiben a pénzszámítás különféle módjából szoktak következni, valamint a kereskedés és egymással való közlekedés könnyítése czéljából is határozatlik:

§. 7. Ut uniformitate in numeranda pecunia, adminiculo rhenensium florenorum universaliter inducta, reliquæ florenorum species ubivis locorum sufferantur.

§. 8. In excedentes vero et legis transgressores, concernentes jurisdictiones pro ratione conditionis excedentium animadvertant.

ARTICULUS 23.

De nobilium, aliarumque privilegiatarum personarum in confiniis etiam observanda immunitate.

Ad præcavendas in confiniis nobilium, aliarumque privilegiatarum personarum taxationes, Sua majestate sacratissima benigne annuente, status et ordines decreverunt:

§. 1. Ne seu nobiles, seu cives, aliæque privilegiatæ personæ taxæ desumptione in vadis, naulis, et teloniis per continiarias militares præfecturas in obversum regni legum graventur, quos cæteroquin Sua majestas sacratissima, reiteratis ad præfecturas militares inferiores super eo dimissis mandatis, de consequenda indemnitate securos esse jubet. leges autem regni eatenus per præfecturas militares observari faciet.

§. 2. Præterea ne ii, qui fruges devehunt, et passualibus civilium suarum jurisdictionum provisi sunt, alias passuales a præfecturis militaribus excipere teneantur, salva tamen ad casum, quo externæ securitatis circumstantiæ aliud exigerent, Suæ majestati sacratissimæ opportuna disponendi facultate.

ARTICULUS 24.

De bibliotheca Hungarica Széchényiano-regnicolari.

Grata mente recolunt status et ordines regni Hungariæ illam comitis Francisci Széchényi cubiculariorum regalium magistri liberalitatem, studiumque erga incrementum publici commodi, quod vestigia laudabilis memoriæ antenatorum suorum premendo, amplam, lectamque bibliothecam suam, nummos item rariores, et arma insignium familiarum, uti etiam mappas, ac icones, nec non manuscripta, peculiari cura, sumptibusque per se collecta, usibus nationis Hungaræ, pleno jure transcripserit, hisque fundamenta erigendi musei nationalis zelo laudabili posuerit.

Status et ordines regni insigne hoc, et imitatione dignum studium, ut ejus in publicis etiam regni legibus memoria supersit, benigne annuente Sua majestate sacratissima, inarticulandum decreverunt.

ARTICULUS 25.

De possessionibus Drenovbok, Krapje, Jeszenovacz et Puszka confinio et jurisdictioni banali restitutis.

Status et ordines regni, partiumque adnexarum demissas Suæ majestati sacratissimæ agunt gratias, quod possessionum Drenovbok, Krapje, Jeszenovacz, et Puszka ad confinium banale, et jurisdictionem banalem reapplicationem resolvere, et effectum quoque benignæ resolutionis suæ procurare dignata sit.

7. §. Hogy a pénzsámításban való egyformaság a rénes forintok után általánosan behozatván, a többi forintfajták mindenütt szüntetessenek meg.

8. §. Az ezek ellen vétőket és a törvény áthágóit az illető törvényhatóságok a vétke-
sek állapotához képest fenyítsék meg.⁽¹⁾

23. CZIKKELY.

A nemesek és más kiváltságolt személyek mentessége a határörvidéken is tiszteletben tartassék.

A határörvidéken nemesek és más kiváltságolt személyek megrovatolásának elhárítása végett Ő szent felsége kegyelmes jóváhagyásával határozta a karok és rendek:

1. §. Hogy akár a nemeseket, akár a polgárokat és más kiváltságolt személyeket vizen, réven, hidon díjak szedésével az ország törvényei ellenére ne terheljék a végvidéki katonai hatóságok; egyébiránt Ő szent felsége az alsóbb katonai hatóságokhoz ez iránt ismételve küldött parancsaival biztosítja őket kártalanításuk megnyeréséről: az országnak e tárgyban főnnálló törvényeit pedig a katonai hatóságok által tiszteletben tartatni rendeli.

2. §. Ezenkívül, hogy azok, a kik gabonát szállítanak, s polgári hatóságaiktól utlevéllel el vannak látva, ne legyenek kötelezve a katonai hatóságoktól más utlevelet venniök; érintetlen maradván mindazonáltal Ő szent felségének alkalom szerint intézkedő joga azon esetre, ha a külső biztosság körülményei mást követelnének.

24. CZIKKELY.

A magyar országos Széchényi-könyvtárról.

Hálás szívvvel emlékeznek meg az ország karai és rendei gróf Széchényi Ferencz, királyi főkamarmesternek azon bőkezűségéről s a közjólét gyarapítására irányzott igyekezetéről, mely szerint dicséretes emlékezetű őseinek nyomdokait követvén, terjedelmes és válogatott könyvtárát, valamint kiváló gondossággal és költsékezéssel gyűjtött ritka pénzérmeit s jeles családok cimereit, ugyszintén földabroszait, képeit és kézíratait a magyar nemzet használatára, teljes joggal, átírta és ezekkel egy föllállítandó nemzeti muzeum alapjait dicséretes buzgósággal lerakta.⁽²⁾

Az ország karai és rendei ezen jeles és utánzásra méltó igyekezetnek, hogy emléke az ország köztörvényeiben is fönmaradjon, Ő szent felségének kegyelmes jóváhagyásával becikkelyeztetését elrendelték.

25. CZIKKELY.

Drenovbok, Krapje, Jeszenovác és Puszka faluknak a végvidékbe és a báni hatóság alá leendő visszahelyezéséről.

Az ország s a kapcsolt részek karai és rendei alázatos köszönetöket fejezik ki Ő szent felségének, hogy Drenovbok, Krapje, Jeszenovác és Puszka falvaknak a báni végvidékhez és a bán joghatósága alá leendő visszacsatolását elhatározni, és kegyelmes határozatának foganatosítása iránt is intézkedni méltóztatott.

(1) V. ö. Hk. I. R. 133. cz.: 1405(I):I., 1405(II.):VI., 1504: XVII., 1537: XIV., 1569: XX., 1588: XVI. és XXXVII., k. e. 1608: X., 1613: XXVIII., 1630: IX., 1635: XXXI. és LXXX., 1659: XXIII., LXXI. és LXXII., 1715: LXIII., 1723: LXVIII., 1729: XIV., 1764: XXIX., 1874: VIII., 1892: XVII. és XVIII. t. cz. jegyzeteikkel.

(2) V. ö. 1808: VIII. t. cz.

www.libtool.com. **ARTICULUS 26.**

De fidedignitate loci credibilis capitulo Bosnensi, seu Diakovariensi jure postliminii restituta.

Capitulo Bosnensi seu Diakovariensi, fidedignitas loci credibilis, testante titulo 21. partis 2. præhabita, Sua majestate sacratissima benigne annuente, jure postliminii restituitur.

ARTICULUS 27.

De sessione ablegatis urbis Buccari in comitiis assignata.

Urbe Buccari per articulum 67. 1790/1. jam recepta, ejusdem quoque ablegatis, accedente benigno Suae majestatis sacratissimæ annutu. sub regni comitiis in tabula statuum competens sessio, et votum assignatur.

ARTICULUS 28.

De locorum diversis regni jurisdictionibus subjectorum tractamento.

Ad removenda impedimenta illa, quæ propter loca in plures jurisdictiones divisa prout et alia loca inclavata, relate ad publicam administrationem, et manipulationem subvertantur, benigne annuere dignabatur Sua majestas sacratissima :

§. 1. Ut commissiones articulares pro locis illis, quæ pluribus jurisdictionibus adjacent, uni jurisdictioni applicandis ordinentur.

§. 2. Quarum quidem commissionum obligationis erit, ut auditis prævie jurisdictionibus, et concernentibus dominiis terestralibus, seu succedat coalitio inter jurisdictiones, seu non rem pro justo, et æquo decident.

§. 3. Contributionem vero illam, quam pars possessorii alteri jurisdictioni applicandi, prius ad alium comitatum pendebat, in illum, cui applicabitur, comitatum transferant.

§. 4. Et in proximis regni comitiis relationem super exmissione sua præstent, pro jurisdictionum securitate inarticulandam.

§. 5. Cujus in consequentiam nominantur sequentes commissarii, et quidem :

Ad districtum Cis-Danubianum.

Comes Stephanus Illésházy de eadem, s. e. r. a. majestatis actualis intimus status consiliarius, comitatum Liptó, et Trenchén perpetuus et supremus comes ; comes Nicolaus Forgách, de Ghêmes, et Gács, camerarius regius ; comes Sigismundus Berényi de Karánes-Berény, camerarius regius ; Joannes Szent-Iványi de eadem, consiliarius aulicus, et tabulæ septem-viralis assessor ; Ladislaus Majthényi de Kesselökó, consiliarius regius ;

Georgius Szerdahelyi de Nitra-Zerdahely, camerarius et consiliarius regius, comitatus Nitriensis ordinarius vice-comes ; comitatum item Trenchiniensis et Comaromiensis vice-comites.

[Ad districtum Trans-Danubianum.

Baro Josephus Podmaniczky, actualis intimus status consiliarius, comitatum Bacsien- sis, et Bodroghiensis articulariter unitorum supremus comes ; comes Josephus Zsigray de Alsó- et Felső-Surány ; Ignatius Bezerédi de eadem, consiliarius aulicus ; Antonius Tallián de Vizek, eques auratus, consiliarius regius, aulæ regie familiaris, et tabulæ regie judicariæ assessor ; Ladislaus Cseh, comitatus Tolnensis vice-comes ; Ignatius Márkus, comitatus Veszprimiensis ordinarius notarius ; comitatum item Jaurinensis, et Sümeghiensis vice-comites.

Ad districtum Cis-Tybiscanum.

Baro Gabriel Prónay de Tóth-Próna, comitatus Gömöriensis supremus comes ; comes Franciscus Schmidegh, camerarius regius ; Barnabas Fay de eadem, consiliarius, et tabulæ septem-viralis assessor ; Nicolaus Király de Szathmár, consiliarius regius, et comitatus Gömöriensis vice-comes ; Gabriel Lónvay de eadem, camerarius regius, et comitatus Zempliniensis ordinarius vice-comes ; Sárosiensis item, et Hevesiensis comitatum vice-comites.

www.libtool.com. 26. CZIKKELY.

A boszniai vagy diakovári káptalan hiteles-helyi minőségének újbólvaló visszaállításáról.

A boszniai vagy diakovári káptalannak hiteleshelyi minősége, melylyel a 2. R. 21. czim tanubizonysága szerint azelőtt föl volt ruházva, Ő szent felsége kegyelmes jóváhagyásával, újból visszaállítatik.⁽¹⁾

27. CZIKKELY.

Buccari város követeinek az országgyűlésen ülési jog adatik.

Buccari városa már az 1790/1 : 67. törvényczikk által be levén fogadva, követeinek is, Ő szent felsége kegyelmes jóváhagyásának hozzájárulásával, az országgyűlések alatt a rendek tábláján a megillető ülés- és szavazatjog megadatik.⁽²⁾

28. CZIKKELY.

Az ország különféle törvényhatóságai alá rendelt helységek viszonyainak rendezéséről.

Azon akadályok megszüntetése végett, melyek a közigazgatásnál és kezelésnél a miatt fordulnak elő, mivel némely helységek több törvényhatóság alá vannak beosztva, mások pedig beékelt területen fekszenek, Ő szent felsége kegyelmesen jóváhagyni méltóztatott:

1. §. Hogy küldessenek ki országos bizottságok azon helységeknek, melyek több törvényhatóság alatt állanak, egy törvényhatóság alá leendő rendelése végett.

2. §. A mely bizottságoknak kötelességökben álland, meghallgatván előlegesen a törvényhatóságokat és az illető földesurakat, akár sikerül megegyezés a törvényhatóságok közt, akár nem, a dolgot igazság és méltányosság szerint eldönteniök.

3. §. Az adót pedig, melyet az egyik törvényhatósághoz csatolandó terület rész előbb a másik vármegyénél fizetett, tegyék át azon vármegyéhez, melyhez csatolttatni fog.

4. §. És a legközelebbi országgyűlésen eljárásukról tegyenek jelentést, mely a törvényhatóságok biztonsága érdekében bezikkelyezendő lesz.

5. §. Minek folyományaképen a következő biztosok neveztetnek ki, még pedig:

A dunáninneni kerületbe:

Illésházi gróf Illésházy István, a cs. kir. ap. sz. felség valóságos belső titkos tanácsosa, Liptó és Trencsén vármegyék örökös főispánja; ghimesi és gácsi gróf Forgách

Miklós, királyi kamarás; karancsberényi gróf Berényi Zsigmond, királyi kamarás; szentiványi Szentiványi János, udvari tanácsos és a hétszemélyes tábla ülnöke; kesselkeői Majthényi László, királyi kamarás; nyitra Szerdahelyi György, királyi kamarás és tanácsos, Nyitra vármegye rendes alispánja; továbbá Trencsén és Komárom vármegyék alispánjai.

A dunántuli kerületbe:

Báró Podmaniczky József, valóságos belső titkos tanácsos, Bács és Bodrog törvényesen egyesült vármegyék főispánja; alsó- és felső-szurányi gróf Zsigray József; bezerédi Bezeredy Ignác, udvari tanácsos; vizeki Tallián Antal, aranysarkantyus vitéz, királyi tanácsos, királyi udvarnok és a királyi ítélőtábla ülnöke; Cseh László, Tolna vármegye alispánja; Márkus Ignác, Veszprém vármegye főjegyzője; valamint Győr és Somogy vármegyék alispánjai.

A tiszáninneni kerületbe:

Tótprónai báró Prónay Gábor, Gömör vármegye főispánja; gróf Schidegh Ferencz, királyi kamarás; fái Fáy Barnabás, kir. tanácsos és a hétszemélyes tábla ülnöke; szatmári Király Miklós, kir. tanácsos s Gömör vármegye alispánja; Lónyay Gábor, királyi tanácsos és Zemplén vármegye első alispánja; valamint Sáros és Heves vármegyék alispánjai.

(1) V. ö. 1498: XII. t. cz.

(2) V. ö. 1790: LXVII., 1848: XXVII., 1868: XXX. t. cz. 66. §.

Ad districtum Trans-Tybiscanum.

www.libtool.com.cn

Baro Nicolaus Véseey de Hajnácskő, camerarius regius, intimus status consiliarius, comitatus Szathmariensis supremus comes, cameralis administrationis Cassoviensis administrator : baro Nicolaus Vay de Vaja, came-

rarius regius, et generalis campi vigiliarum præfectus : Josephus Vay de Vaja, consiliarius regius, et tabulæ septem-viralis assessor : Martinus Halasy de Dévaványa, consiliarius regius ; Ludovicus Rhédey de Kis-Rhéde, camerarius regius ; comitatum item Bihar, et Békés vice-comites.

ARTICULUS 29.

De accommodatione inter comitatum Hevesiensem et Borsodiensem ab antiquo vigentis jurisdictionalis controversiæ.

Ad sopiendam, quæ inter comitatum Hevesiensem et Borsodiensem ab antiquo viguit, jurisdictionalem controversiam, Sua majestate sacratissima benigne annuente, status et ordines decernunt :

§. 1. Ut Agria ex toto, huc intellecta etiam transfluviale parte, quæ una cum prædiis Szöllöske, Czegléd, Tihamér, et Al-Magyar hactenus ad jurisdictionem comitatus Borsodiensis pertinebat, per ordinatum sub his comitiis ad districtum Cis-Tybiscanum commissionem articulem, jurisdictioni comitatus Hevesiensis integre, et præterea prænuncupata etiam quatuor prædia subjiçantur.

§. 2. Agria proinde in posterum separatas portas non habebit, sed portæ, quæ hactenus eidem ad mensuram erant, portis comitatus Hevesiensis adnumerantur, per consequens Agria juxta separatas portas non tractanda instar aliorum comitatus Hevesiensis locorum per eundem comitatum dicabitur, et in contributione quoque eidem suberit.

§. 3. Quod vero comitatui Borsodiensi decedet, eidem per æquivalens cambium comitatus Hevesiensis compensabit.

§. 4. Præmissorum autem effectum exmissa per articulum 28. 1807. regnicolaris commissio procurabit. desuper relationem in proximis comitiis factura.

ARTICULUS 30.

Ad dirimendas metales limitum quæstiones, inter comitatum Bacsiensem, Veröcziensem, et respective Syrmiensem subversantes, commissio ordinatur.

Ad metales limitum quæstiones, quæ relate ad plagam Zsiva, et certas quasdam insulas, quas Danubius circumfluit, inter comitatum Bacsiensem, Veröcziensem, et respective Syrmiensem vertuntur, pro justo dirimendas, benigne annuente Sua majestate sacratissima, commissio ordinata est.

Hujusque in consequentiam nominati sunt commissarii :

Comes Antonius Aponyi de eadem, camerarius regius, intimus status consiliarius, et comitatus Tolnensis supremus comes ; comes Franciscus Györy de Radvány, camerarius regius ; comes Henricus Sermage ; Franciscus Bay de Ludány, consiliarius regius, et tabulæ

regiæ assessor ; Josephus Hertelendi de eadem, consiliarius regius, et comitatus Torontaliensis vice-comes ; comitatum item Baranyiensem et Posegani, vice-comites.

ARTICULUS 31.

De differentiis quoad limites regni cum vicinis provinciis determinandis, et metis rectificandis, commissarii regni denominantur.

In sequelam articuli 26. 1802. renovata huius loci ejusdem dispositione, Sua majestate sacratissima benigne annuente, status et ordines decernunt :

§. 1. Ut limitaneæ commissiones per articulares regni commissarios jam terminatæ et decisæ prævia benigna ratificatione, executioni mancipentur, indecisæ autem continuentur, ac quæ per privatas dominorum terrestrium conventiones consopitæ essent, per

A tiszántuli kerületben.

Hajnácskői báró Vécsey Miklós, királyi tanácsos, belső titkos tanácsos, Szatmár vármegye főispánja, a kassai kamarai igazgatóság helytartója: vajai báró Vay Miklós, királyi

kamarás és vezérőrnagy; vajai Vay József, királyi tanácsos és a hétszemélyes tábla ülnöke; dévaványai Halassy Márton, királyi tanácsos; kistrédey Rhédey Lajos, királyi tanácsos; valamint Bihar és Békés vármegyék alispánjai.⁽¹⁾

29. CZIKKELY.

A Heves és Borsod vármegyék között régóta fönforgó törvényhatósági vita kiegyenlítéséről.

Azon törvényhatósági vitás kérdés megoldására, mely Heves és Borsod vármegye között régóta fenforgott, Ő szent felségének kegyelmes jóváhagyásával, határozzák a karok és rendek:

1. §. Hogy Eger egészen, ide értve a folyóntuli részt is, mely Szöllöske, Czegléd, Tihamér és Al-Magyar pusztákkal együtt eddig Borsod vármegye törvényhatósága alá tartozott, az ezen országgyűlés alatt a tiszáninneri kerületbe kirendelt országos bizottság által, s azonkívül a nevezett négy pusztá is, teljesen rendeltessék Heves vármegye törvényhatósága alá.

2. §. Egernek annál fogva jövőben külön portái nem lesznek: hanem a porták, melyek eddig neki voltak kiszabva, Heves vármegye portáihoz számítandók; következésképen Eger külön porták szerinti elbánás alá nem esvén, Heves vármegye más helységeinek módjára ugyanazon vármegye által rovatik meg házi adóval, s a közadózás tekintetében ugyanannak álland alatta.

3. §. Azt pedig, a mi Borsod vármegyétől elesik, Heves vármegye egyenértékű cserével pótolja ki neki.

4. §. A föntebbiek foganatosításáról pedig az 1807: 28. cikkely által kiküldött országos bizottság fog gondoskodni, arról a legközelebbi országgyűlésen jelentést tevén.

30. CZIKKELY.

A Bács, Verőcze s illetőleg Szerém vármegyék között fönforgó vitás határkérdések megoldására bizottság rendeltetik.

Azon határkérdéseknek, melyek Zsiva vidékére és a Dunától körülfolyt bizonyos szigetekre nézve Bács-, Verőcze- s illetve Szerém vármegyék között fönforognak, igazságos kiegyenlítése végett, Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával, bizottság rendeltetik.

Es ennek következtében biztosokul nevezettek:

Apponyi gróf Apponyi Antal, királyi kamarás, belső titkos tanácsos és Tolna vármegye főispánja; radványi gróf Győry Ferencz, királyi kamarás; gróf Sermage Henrik; ludányi Bay Ferencz, királyi tanácsos és a királyi tábla ülnöke; hertelendi Hertelendy József,

királyi tanácsos és Torontál vármegye alispánja, továbbá Baranya és Pozsega vármegyék alispánjai.

31. CZIKKELY.

Az ország határaitva nézve a szomszéd tartományokkal fönforgó viták eldöntése és a határok megigazítása végett országos biztosok nevezetnek ki.⁽²⁾

Az 1802: 26. cikkelyből folyólag, annak rendelkezését e helyen megújítván, Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával határozzák a karok és rendek:

1. §. Hogy az országos biztosok által már befejezett és eldöntött határkérdések előleges kegyes helybenhagyás után végrehajtás alá veendő, az el nem döntöttek pedig folytandók; és a melyek a földesurak magán-egyezkedései által egyenlítették ki, azokat

(1) V. ö. 1827: XVI., 1836: XXVII. t. cz.

(2) V. ö. 1802: XXVI., 1812: IV., 1827: XVI., 1830: V. és XI., 1836: XXVII. és XXXII. t. cz. M.

eosdem articulares commissarios reassumantur, ac prae justo et equo determinantur: de progressu vero et effectu operationum suarum in futuris comitiis relationem praestare teneantur.

§. 2. Siquidem autem ad revidendas et determinandas finitimas regni hujus cum vicinis provinciis controversias, in articulo 26. 1802. denominati commissarii, qui videlicet commissiones suas nondum terminassent, vel medio tempore emortui, aut ob alias causas et rationes impediti essent, eadem sua maiestate sacratissima benigne annuente, per status et ordines denominantur sequentes commissarii:

Versus Moraviam.

Comes Josephus Szapáry de eadem, perpetuus in Muraj-Szombath, s. c. r. a. m. camerarius, actualis intimus status consiliarius, comitatus Mosoniensis supremus comes, et per districtum literarium Poseniensem regius superior studiorum director: comes Aloysius Batthyányi, s. c. r. a. m. camerarius; comes Franciscus Amade de Várkony, s. c. r. a. m. camerarius; Adalbertus Prileszky de eadem, abbas S. Spiritus de Báth-Monostra, cathedralis ecclesiae Nitriensis canonicus: Alexius Rákovszky de eadem, tabulae districtualis Cis-Danubianae assessor: Georgius Szerdahelyi de Nittra-Zerдахely, comitatus Nitriensis ablegatus: item Nitriensis et Trenchiniensis comitatum vice-comites.

Versus Styriam.

Leopoldus Somogyi de Perlak, episcopus Sabariensis, praepositus ss. Salvatoris de Pápoetz, et cathedralis ecclesiae Jaurinensis canonicus: comes Emericus Festetics de Tolna, s. c. r. a. m. camerarius; Stephanus Ebergényi, s. c. r. a. m. consiliarius; Michael Zarka, tabulae districtualis Trans-Danubianae assessor: Josephus Boronkay de eadem; item Castriferrei, et Szaladiensis comitatum vice-comites.

Versus Styriam, et Carnioliam.

Ex parte regnorum Croatiae, Slavoniae etc. cointelligenter cum commissione versus Styriam ex respectu differentiarum comitatus Szaladiensis: Maximilianus Verhovác, episcopus Zagrabiensis, s. c. r. a. m. actualis intimus status consiliarius: comes Adamus Orsieh, s. c. r. a. m. camerarius; Franciscus Ponekovich, tabulae banalis assessor: item Zagrabiensis, et Varasdiensis comitatum vice-comites.

Versus Galliciam.

Comes Joannes Philippus e comitibus Sztáray de Nagy-Mihály, s. c. r. a. m. came-

rarius, et comitatus Unghváriensis supremus comes; comes Emanuel Csáky de Kereszt-szegh, s. c. r. a. m. camerarius; Barnabas Fáy de eadem, tabulae septem-viralis assessor, s. c. r. a. m. consiliarius; Michael Töke de Csépanyfalva, s. c. r. a. m. consiliarius: Josephus Lánczy de eadem, comitatus Torneasis ordinarius vice-comes, s. c. r. a. m. consiliarius. Item Scepusiensis, Sárosiensis, Unghváriensis, Bereghiensis, et Zempliniensis comitatum vice-comites.

Versus Transylvaniam.

Petrus Klobusiczky de eadem, episcopus Szathmariensis: comes Joannes Barkóczy de Szala, s. c. r. a. m. camerarius; Franciscus Bay de Ludány, tabulae regiae judiciariae assessor, s. c. r. a. m. consiliarius; Paulus Berzevicy de eadem, tabulae districtualis Trans-Tybianae assessor et comitatus Csongrád ordinarius vice-comes; Wolfgangus Ibrányi de Vaja. Item Bihariensis, Szathmáriensis, et Marmarosiensis comitatum vice-comites.

§. 3. Quantum porro comitatum Marmarosensem attinet: Sua maiestas sacratissima benigne declarat, reambulationem metarum inter hunc comitatum, et secundum Valachicum regimen absque eo, ut ad decisionem controversorum limitum procedatur, sine praevendarum ulteriorum collisionum ordinatam fuisse, et ut instrumentum superinde conficiendo clausula: salvis tamen regni Hungariae, et Transylvaniae limitibus, inseratur, prospexisse.

§. 4. Denominati igitur per hunc articulum commissarii respectu controversiarum cum Transylvania intercedentium reflexionibus, et argumentationibus dicti comitatus Marmarosiensis, etiam contra adjudicatorias Rákóczyanas adducendis, et in discussionem et deliberationem juxta dispositionem articuli 68. 1790. assumptis, jus et justitiam partibus administrant.

§. 5. De caetero tam hi, quam et alii vigore hujus articuli nominati commissarii, modalitate art. 26. 1802. procedent, salvo eo, ut in casum mortis, vel legitimi impedimenti aliquorum et denominatis commissariis, Sua celsitudo caesareo-regia dominus regni palatinus alios substituere, et denominare possit.

ARTICULUS 32.

De negotiorum, quae hac dieaeta concludi nequiverunt, ad futuram regni dietam remissione.

Posteaquam complura regni negotia, et statuum ac ordinum desideria sub praesentibus generalibus regni comitiis hac vice assumi, et debite pertractari nequiverunt, de-

ugyanazon országgyűlési biztosok vegyék uj-ból föl s igazság és méltányosság szerint fejezzék be, működésök előmeneteléről és fogamatosságáról pedig a következő országgyűlésen tartozzanak jelentést tenni.

2. §. Mivel pedig az országnak a szomszéd tartományokkal a határok megvizsgálása és meghatározása dolgában főnforgó vitás ügyeire az 1802: 26. cikkelyben kinevezett biztosok vagy még nem fejezték be megbízatásukat, vagy időközben elhaltak vagy más okok és körülmények miatt akadályozva vannak: ugyancsak Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával a karok és rendek a következőket nevezik ki biztosokul:

Morvaország felé.

Gróf Szapáry József, Mura-Szombat örökös ura, a cs. kir. ap. sz. f. kamarása, valóságos belső titkos tanácsos, Moson vármegye főispánja és a pozsonyi tanügyi kerületben a tanulmányok királyi főigazgatója: gróf Bathányi Alajos, a cs. kir. ap. sz. f. kamarása, várkonyi gróf Amade Ferencz, a cs. kir. ap. sz. f. kamarása; Prileszky Albert, báth-monostori Sz.-Lélekről nevezett apát, a nyitrai székesegyház kanonokja: Rakovszky Elek, a Dunán inneni kerületi tábla ülnöke: nyitrai zerdahelyi Szerdahelyi György, Nyitra vármegye követe, valamint Nyitra- és Trenesén vármegyék alispánjai.

Styria felé.

Perlaki Somogyi Lipót, szombathelyi püspök, Sz. Megváltóról címzett pápóczyi prépost és a győri székesegyház kanonokja: tolnai Festetics Imre, a cs. kir. ap. sz. f. kamarása; Ebergényi István, a cs. kir. ap. sz. f. tanácsosa; Zarka Mihály, a dunántúli kerületi tábla ülnöke: boronkai Boronkay József; valamint Vas- és Zala vármegyék alispánjai.

Styria és Karniolia felé.

Horvát-, Szlavon- stb. országok részéről, Zala vármegye vitás kérdéseit illetőleg egyetértésben a Styria felé működő bizottsággal, Verhóvác Miksa, zágrábi püspök, a cs. kir. ap. sz. f. valóságos belső titkos tanácsosa; gróf Orsich Ádám, a cs. kir. ap. sz. f. kamarása; Ponekovich Ferencz, a báni tábla ülnöke: valamint Zágráb- és Varasd vármegyék alispánjai.

Galiczia felé.

Nagymihályi gróf Sztáray János Ferencz, a cs. kir. ap. sz. f. kamarása és Ungh vármegye

főispánja: keresztszegi gróf Csáky Emanuel, a cs. kir. ap. sz. f. kamarása; fái Fáy Barnabás, a hétszemélyes tábla ülnöke, a cs. kir. ap. sz. f. tanácsosa; csapányfalvi Tóke Mihály, a cs. kir. ap. sz. f. tanácsosa; Lánczy József, Torna vármegye első alispánja, a cs. kir. ap. sz. f. tanácsosa. Továbbá Szepes-, Sáros-, Ung-, Bereg- és Zemplén vármegyék alispánjai.

Erdély felé.

Klobusiczky Péter, szatmári püspök: szalai gróf Barkóczy János, a cs. kir. ap. sz. f. kamarása; ludányi Bay Ferencz, a királyi ítélőtábla ülnöke, a cs. kir. ap. sz. f. tanácsosa; berzeviczei Berzeviczy Pál, a Tiszán tuli kerületi tábla ülnöke és Csongrád vármegye első alispánja; vajai Ibrányi Farkas; továbbá Bihar-, Szatmár- és Máramaros vármegyék alispánjai.

3. §. A mi továbbá Máramaros vármegyét illeti: Ő szent felsége kegyelmesen kijelenti, hogy ezen vármegye és az oláh kormány között a nélkül, hogy az eljárás a vitás határok eldöntésére irányult volna, a további összeköttetések elkerülése végett határjárás rendeltetvén, intézkedett, hogy az erről készitendő okiratba az a záradék: Épségben maradván azonban Magyarországnak és Erdély határai, beiktatassék.

4. §. Az ezen cikkelyben megnevezett biztosok tehát, az Erdélyvel főnforgó vitákra nézve nevezett Máramaros vármegyének a Rákóczy-féle ítélő-level ellenében is fölhozandó megjegyzéseit és bizonyítékait, az 1790: 68. cikkely rendelkezéséhez képest, tárgyalás és határozat alá vevén, jogot és igazságot fognak a feleknek szolgáltatni.⁽¹⁾

5. §. Egyebekben ugy ezek, mint a jelen cikk alapján kinevezett biztosok, az 1802: 26. cz. szerint járjanak el; annak föntartásával, hogy a kinevezett biztosok közül némeleknek halála vagy törvényszerű akadályoztatása esetében, Ő császári királyi fensége, az ország nádora, helyökre másokat állithasson és nevezhessen ki.

32. CZIKKEIX.

Azon ügyeknek, melyek az országgyűlésen nem voltak elvégezhetők, a következő országgyűlésre való halasztásairól.

Minekutána az ország többféle ügyeit s a karok és rendek kívánalmait a jelenlegi országgyűlés alatt ezuttal fölvenni és kellőleg tárgyalni nem lehetett: Ő szent felsége ke-

(1) V. ö. 1840: XXXIII. és XXXIV. t. cz.

menter polliceri dignatur Sua majestas sacra- terminum legalem indicendis, assumptura, et
tissima, quod eadem habita etiam articuli 67. pro exigentia distalium tractatum supera-
1794. reflexione, sub proximis comitiis, intra tura sit.

Conclusio.

Nos itaque demissa memoratorum fidelium nostrorum dominorum præla-
torum, baronum, magnatum, et nobilium, cæterorumque præattacti regni
nostri Hungariæ, et partium eidem adnexarum statuum ac ordinum suppli-
catione, et instantia benigne exaudita, clementer et admissa; universos præ-
specificatos articulos prævio modo nobis præsentatos, hisce literis nostris de
verbo ad verbum inseri, et inscribi fecimus, eosdemque, ac omnia, et singu-
la in illis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, eisdem regium
nostrum consensum benevolum pariter et assensum præbuimus, regiaque
pariter autoritate nostra approbavimus, acceptavimus, ratificavimus, et con-
firmavimus; securos reddentes prædictos fideles status et ordines, quod omnia
in præinsertis articulis contenta, tam nos ipsi observabimus, quam per alios
quoscunque fideles nostros observari faciemus. Quemadmodum acceptamus,
approbamus, ratificamus, et confirmamus. Harum nostrarum vigore, et testi-
monio litterarum mediante. Datum per manus fidelis nostri nobis sincere
dilecti spectabilis ac magnifici comitis Josephi Erdödy de Monyorókerék,
Montis Claudii, et comitatus Varasdiensis perpetui comitis, prout et arcis,
civitatisque ejusdem nominis hæreditarii capitanei, camerarii, consiliarii-
que nostri actualis status intimi, dapiferorum regalium per Hungariam magistri,
comitatus Nitriensis supremi comitis, ac per regnum nostrum Hungariæ
aulæ prout et insignis ordinis s. Stephani regis apostolici cancellarii, in
libera, regiaque ac metropolitana civitate nostra Budensi, die decima quinta
mensis Decembris, anno Domini millesimo octingentesimo septimo. Regno-
rum nostrorum Hungariæ, Bohemiæ, et reliquorum anno decimo sexto. Re-
verendissimis, reverendis item, ac venerabilibus in Christo patribus (archi-
episcopatu Strigoniensi vacante) comite Ladislao Kolonic de Kollegrád,
Colocensis et Bacsensis canonice unitarum; Stephano item libero barone
Fischer de Nagy-Szalatnya, perpetuo in Batskó, Agriensis, metropolitanarum
ecclesiarum archi-episcopis; Andrea Bacsinszky, græci-ritus catholicorum
Munkacsensis; Michæle libero barone Brigido, Scepusiensis; Maximiliano
Verhovác, Zagrabiensis; Joanne Jessich, Segniensis et Modrussiensis, seu
Corbaviensis; Nicolao Milassin, Albaregalensis; Sylvestro Bubanovics, græci-
ritus catholicorum Crisiensis; Josepho Mártonffy de Csik-Mindszent, Tran-
silvaniensis; Gabriele Zerdahelyi de Nittra-Zerdahely, Neosoliensis; Ladislao
Köszeghy, Csanadiensis; Francisco Szányi, Rosnaviensis; Francisco Miklóssy,
Magno-Varadinensis latini ritus; Andrea Szabó, Cassoviensis; Antonio Man-
dich, Bosnensis, seu Diakovariensis, et Syrmienensis; Josepho Vilt, Jaurinensis;
Leopoldo Somogyi de Perlak, Sabariensis; serenissimo archiduce Austriæ
domino Carolo Ambrosio administratore Vacienis; Samuele Vulcan, græci
ritus catholicorum Magno-Varadiensis; Petro Klobusiczky de eadem, Szath-
mariensis; Josepho Király, Quinque-Ecclesiensis; (sedibus Veszprimienis et
Nitriensi vacantibus) Davide Zsolnay, consecrato Tinniniensis; Alexandro
Bodonyi de eadem, consecrato Belgradiensis, et Samandriensis; Josepho

gyelmesen méltóztatott megigérni, hogy tekin- országgyűlésen azokat fölvevendi és az orszá-
 tetbe vevén az 1791. évi törvényekkel és a tör- gos tanácskozások eredményéhez képest elin-
 vényes határidőben összehívandó legközelebbi tüzendi.

Befejezés.

Mi tehát említett hiveinknek, az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak, s főntnevezett Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek többi karainak és rendeinek esedezését és kérelmét kegyesen meghallgatván és kegyelmesen fogadván: a főntebb elősorolt összes, nekünk előlegesen bemutatott törvényczikkelyeket ezen levelünkbe szóról-szóra beiktattattuk s beirattuk, és azokat s egyenkint minden bennök foglaltakat helybenhagyottaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, azokhoz királyi jóakaratu beleegyezésünket s jóváhagyásunkat adtuk, valamint királyi hatalmunknál fogva helybenhagytuk, elfogadtuk, helyeseltük és megerősítettük, biztosítván az imént említett hűséges karokat és rendeket, hogy minden a főntebb beiktatott törvényczikkelyekben foglaltakat ugy mi magunk megtartandjuk, mint bármely más hiveink által is megtartadjuk. Valamint, hogy azokat jelen levelünk erejével s bizonyosságával elfogadjuk, helyeseljük, jóváhagyjuk és megerősítjük. Kelt őszintén kedvelt hívünk tekintetes és nagyságos monyorókeréki gróf Erdődy József, Monoszló örökös ura és Varasd vármegye örökös főispánja, valamint ugyanazon nevezetű vár és város örökös kapitánya, kamarás és valóságos belső titkos tanácsosunk s magyar királyi főasztalnokmesterünk, Nyitra vármegye főispánja, magyar udvari kancellárunk, valamint a szent István apostoli király jeles rendjének kancellárja kezeiből, Buda szabad királyi és fővárosunkban Karácsonhava tizenötödik napján, az Urnak ezernyolczszázhetedik, Magyar-, Cseh- és több országunkban való uralkodásunknak tizenhatodik esztendejében. A főtisztelendő, tisztelendő és Krisztushban tisztelt atyák, ugymint (az esztergomi érsekség üresedésben levén) kollográdi gróf Kollonich László, a kalocsai és bácsi, kánonilag egyesült főegyház; valamint nagyszalotnyai báró Fischer István, Bacskó örökös ura, az egri főegyház érsekei; Bacsinszky András a görög szertartásu katolikus munkácsi; báró Brigido Mihály, szepesi; Verhovácz Miksa, zágrábi; Jessich János, zengi és modrusi vagy corbaviai; Milassin Miklós, székesfejérvári; Bubanovics Sylvester, görög szertartásu katolikus körösi; csikmindszenti Mártonffy József, erdélyi; nyitrazerdahelyi Zerdahelyi Gábor, besztercebányai; Kőszeghy László, csanádi; Szányi Ferencz, rozsnói; Miklóssy Ferencz, nagyváradi latin szertartásu; Szabó András, kassai; Mandich Antal, boszniai vagy diakovári és szerémi; Vilt József, győri; Perlaki Somogyi Lipót, szombathelyi; Károly Ambrus, fenséges ausztriai főherczeg ur, váczai helyettes; Vulcan Sámuel, görög szertartásu katolikus nagyváradi; Klobusiczky Péter, szatmári; Király József, pécsi (a veszprémi és nyitrai székek üresek levén); Zsolnay Dávid, fölszentelt tinnini; Bodonyi Sándor, fölszentelt belgrádi és szendrői; Petheó József,

Petheő. electo Drivestensis; Emerico libero barone Perényi. electo Bacensis; Josepho Zábráczky. electo Vegliensis; Cajetano comite a Sauer. electo Arbensis; Daniele Mitterpacher. electo Scutariensis; Paulo Rosos de Szent-Király-Szabadgya, electo Ansariensis; Joanne Arady. electo Dulcinensis; Ladislao comite Csáky de Keresztszegh. electo Corczolensis; Ignatio Bärnkopf, electo Rosonensis; Paulo Szegedy de Mező-Szeged, electo Cattariensis; Emerico Carolo Raffay, electo Pharensis; Carolo Scharlach, electo Serbiensis; Georgio Kurbélyi, electo Pristinensis; Nicolao Rauscher. electo Makariensis; Ladislao Kamánbázy. electo Noviensis ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Serenissimo item archi-duce Austriae domino Josepho regni nostri Hungariae palatino. et locumtenente nostro regio; nec non spectabilibus, ac magnificis Josepho Űrményi de eadem. iudice curiae nostrae regiae; comite Ignatio Gyulay de Maros-Német et Nádaska, regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae bano; comite Josepho Brunszvik de Korompa, tavernicorum; illustrissimo principe Carolo Pálffy ab Erdőd, curiae; comite Francisco Zichy de Vásonkeő, pincernarum; comite Michaele de Nádasd perpetuo terrae Fogaras, janitorum; comite Francisco Szécsényi de Sárvári Felső-Vidék, cubiculariorum; antelato comite Josepho Erdőd de Monyorókerék, dapiferorum; illustrissimo principe Nicolao Eszterházy de Galantha, nobilis turmae nostrae praetoriae Hungariae capitaneo; Josepho Haller de Hallerkeő, agazonum nostrorum regalium per Hungariam magistris. ac praelibato principe Carolo Pálffy ab Erdőd, comite Poseniensi, caeterisque quam plurimis saepofati regni nostri Hungariae comitatus tenentibus, et honores.

Franciscus m. p.

(L. S.) *Comes Josephus Erdőd m. p.*
Georgius Majláth m. p.

választott **drivestéi**; báró **Perényi** Imre, választott baceni; Zábráczy József, választott vegliai; gróf Sauer Kajetán, választott arbei; Mitterpacher Dániel, választott scutarii; szentkirály-szabadgyai Rosos Pál, választott ansariai; Arady János, választott dulcinói; keresztszegi gróf Csáky László, választott corcolai; Bärnkopf Ignác, választott rosoni; mezőszegedi Szegedy Pál, választott cattarói; Raffay Imre Károly, választott pharei; Scharlach Károly, választott szerbiai; Kurbélyi György, választott pristinai; Rauscher Miklós, választott makáriai; Kamánházy László, választott novii püspökök kormányozván szerencsésen Isten egyházait. Továbbá József, ausztriai főherczeg Ő fensége, Magyarország nádora és királyi helytartónk; valamint tekintetes és nagyságos ürményi Ürményi József, országbiránk; marosnémeti és nádaskai gróf Gyulay Ignác, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok bánja; korompai gróf Brunsvik József, tárnok-; méltóságos erdődi herczeg Pálffy Károly, udvarmester; vásónkeői gróf Zichy Ferencz, főpohárnok-; gróf Nádasdy Mihály, Fogarasföld örökös ura, főajtónálló-; sárvári és felsővidéki gróf Széchényi Ferencz, főkamარás-; főntebb említett monyorókereki gróf Erdődy József, főasztalnok; méltóságos galánthai herczeg Eszterházy Miklós, a magyar nemes testőrsereg kapitánya; hallerkeői Haller József, magyar főlovászmesterünk és főntnevezett erdődi herczeg Pálffy Károly, pozsonyi gróf, és többen tartván gyakran említett Magyarországunk vármegyéit és hivatalait.

Ferencz, s. k.

(P. H.) *Gróf Erdődy József, s. k.*
Majláth György, s. k.

VI.

DECRETUM ANNI 1808.⁽¹⁾

Nos Franciscus Primus divina favente clementia Austriæ imperator ; Hierosolymæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ, Galliciæ, et Lodomeriæ, Ramæ, Serviæ, Cumania, et Bulgariæ rex apostolicus ; archidux Austriæ ; Lotharingiæ, Salisburgi, Virceburgi, et in Franconia dux ; dux Styriæ, Carinthiæ, et Carniolæ ; magnus dux Cracoviæ ; magnus princeps Transylvaniæ, marchio Moraviæ ; dux Sandomiriæ, Massoviæ, Lublini, superioris et inferioris Silesiæ, Osveciniæ, et Zatoriæ, Teschinæ, et Forojulii etc. Princeps Berchtoldsgadenæ, et Mergenthemii ; comes Habsburgi, Kyburgi, Goriæ, et Gradiscæ ; marchio superioris et inferioris Lusatia, nec non Istriæ ; domus terrarum Vollhyniæ, Podlachiæ, et Beresti, Tergesti, in Freudenthal, Eulenberg et marchiæ Sclavonicæ etc. etc.

Memoriæ commendamus tenore præsentium, quibus expedit universis : quod cum Nos ardentibus fidelium ss. et oo. regni nostri Hungariæ, partiumque adnexarum desideriis provocati, pro serenissimæ et augustæ imperatricis Mariæ Ludovicæ conjugis nostræ dilectissimæ in reginam Hungariæ solenni ritu suscipienda coronatione, et inauguratione, universis dominis prælatis, baronibus, magnatibus, nobiles, cæterisque statibus et ordinibus regni nostri Hungariæ, partiumque adnexarum generalem conventum sive diætam pro Dominica duodecima post Pentecosten, in diem vigesimam octavam mensis Augusti anni labentis millesimi octingentesimi octavi incidente, in liberam regiamque civitatem nostram Posoniensem indixissemus, et promulgassemus, eidemque sacra cæsareo-regia in persona nostra præfuissemus : peracta tandem reginalis majestatis coronatione, ac illis, que præprimis salutem patriæ, regni que defensionem ac securitatem, concernunt, per fideles status et ordines nostros, cum benigno annutu nostro, ac in nexu eorum, quæ anno millesimo octingentesimo septimo acta sunt, in diætalem pertractationem sumptis, iidem domini prælati, barones, magnates, et nobiles, cæterique status et ordines, præfati regni nostri Hungariæ, partiumque adnexarum exhibuerunt, et præsentarunt majestati nostræ sequentes articulos, in eadem diætâ communibus ipsorum votis, et suffragiis, parique, et unanimi consensu, accedente benigna annuentia nostra conclusos, supplicantes majestati nostræ humillime, quatenus universos illos articulos, omniaque et singula id

(1) Ezt a decretumot a Corpus Juris korábbi kiadásai ily czím alatt közlik : «Francisci primi imperatoris Austriæ et regis Hungariæ decretum sextum, Posonii anno 1808. editum».

VI.

1808. ÉVI TÖRVÉNY-CZIKKEK. ⁽¹⁾

Mi Első Ferencz, Isten kedvező kegyelméből Ausztria császára; Jeruzsálem, Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Tótországok, Galliczia és Lodoméria, Ráma, Szerbia, Kun- és Bolgárország apostoli királya; austriai főherceg; Lotharingia, Salzburg, Würzburg és Frankónia hercege; Styria, Karinthia és Kárnolia hercege; Krakkó nagyhercege; Erdély nagyfejedelme; Morvaország őrgrófja; Sandomir, Massovia, Lublin, Felső- és Alsó-Szilézia, Auschwitz és Zátor, Teschen és Friaul stb. hercege; Berchtoldsgaden és Mergentheim fejedelme; Habsburg, Kyburg, Görz és Gradiska grófja; Alsó- és Felső-Lausicz, valamint Istria őrgrófja; Volhinia, Podlachia és Brzest, Triest, Freudenthal, Eulenberg és a vend őrgrófság földjeinek ura stb.

Adjuk tudtukra ezennel mindeneknek, a kiket illet, hogy midőn mi Magyarországnak és a hozzákapcsolt részek hű karai és rendjeinek lángoló vágyától indítva, Mária Ludovika felséges császárné, szeretett hitvestársunknak Magyarország királynéjává leendő ünnepies megkoronáztatása és fölvatása végett az összes főpap, országzászlós, mágnás és nemes uraknak s Magyarországnak és a kapcsolt részek többi karainak és rendjeinek a pünköst utáni tizenkettedik vasárnapra, a folyó ezernyolczszáznyolczadik esztendő Kisasszonyhava huszonnyolczadik napjára. Pozsony szabad királyi városunkba országgyűlést hirdettünk és hívtünk egybe, és azon császári királyi szent személyünkben megjelentünk volna: végrehajtván azután királyné Ő felségének koronáztatását, és azokat, a mik a haza javára s az ország védelmére s biztonságára tartoznak, hű karaink és rendjeink, kegyelmes jóváhagyásunkkal s azoknak kapcsában, a mik az ezernyolczszázhetedik esztendőben végeztettek, országgyűlési tárgyalás alá vevén, ugyanazon főpap, országzászlós, mágnás és nemes urak, s Magyarország és kapcsolt részeinek többi karai és rendjei felségünk elé terjesztették és bemutatták a következő, ugyanazon országgyűlésen közös akaratukkal és szavazatukkal s egyenlő és egyértelmű megegyezésökkel, kegyelmes jóváhagyásunknak is hozzájárulásával alkotott törvényczikkelyeket, alázatosan esedezván felségünknek, hogy azon összes törvényczikkelyeket, s mind egyenkint a hennök foglaltakat, helybenhagyot-

---

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásai ezeket a törvényczikkeket ily czím alatt közlik: «Első Ferencz, Ausztria császára és Magyarország királya hatodik végzeménye. Kiadatott Pozsonyban, az 1808. esztendőben».

eis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, suprema autoritate nostra regia clementer acceptare, approbare, et confirmare, atque tam nos ipsi observare, quam et per alios omnes, quorum interest, observari facere clementer dignemur; quorum quidem articulorum series talis est:

Praefatio.

Quæ ss. et oo. regni, partiumque adnexarum e postremis anno millesimo octingentesimo septimo comitiis, exmissa deputatione manifestarunt, ac deinceps quoque complures regni jurisdictiones per Suam cæsareo-regiam serenitatem archi-ducem regni palatinum repræsentari petierunt; ut serenissima, et augusta imperatrix Mariâ Ludovica sacro regni diademate in reginam Hungariæ inauguretur, et solenni ritu coronetur, implere nihil moratus augustissimus hæreditarius Austriæ imperator, et Hungariæ, Bohemiæ, Galliciæ, et Lodomeriæ etc. rex apostolicus Franciscus Primus novo documento testaturus, quanta voluntatis propensione legalibus statuum et ordinum regni, et partium eidem adnexarum desideriis deferre cupiat, pro reginali serenissimæ, et augustæ imperatricis Mariæ Ludovicæ coniugis suæ dilectissimæ suo legali ritu peragenda inauguratione, et coronatione, generalem conventum sive diætam, pro Dominica duodecima post Pentecosten in diem 28-mensis Augusti anni labentis incidentem, in liberam regiamque civitatem Poseniensem indixit, eidemque sacra in persona præfuit.

Faustissima coronatione peracta, status et ordines annuente Sua majestate sacratissima illa præprimis, quæ salutem patriæ, regnique defensionem, ac securitatem, et pacis conservationem arctius concernunt, in sequelam etiam, et continuationem eorum, quæ anno millesimo octingentesimo septimo tractata sunt, in diætalem pertractationem susceperunt.

Occasione hac articulos, communi voto, et consensu conditos, accedente etiam Suæ majestatis sacratissimæ annutu demisse præsentarunt, ac una supplicant, quatenus majestas Sua sacratissima, eosdem clementer acceptare, regiaque autoritate ratificare, ac tam ipsa observare, quam per alios observari facere dignetur.

ARTICULUS 1.

Serenissima imperatrix et regina domina Maria Ludovica coronatur, eidemque honorarium offertur.

Faustissima coronatione serenissimæ imperatricis, et reginæ dominæ Mariæ Ludovicæ, erga desiderium statuum et ordinum cum singulari universorum gaudio ritu solenni peracta; felicitatis coronationis, suæque profundissimæ ob-servantiæ testimonium edere volentes status et ordines, honorarium Suæ majestati reginæ apostolicæ, demisse offerunt, et supplicant, ut benigno suscipere animo, et gentem Hungaram testata erga eam clementia, fovere dignetur.

taknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, királyi legfőbb hatalmunknál fogva elfogadni, helyeselni és megerősíteni, s úgy mi magunk megtartani, mint minden mások által is, a kiket illet, megtartatni kegyelmesen méltóztatnánk. A mely törvénycikkelyek sora ilyenképpen van.

Előbeszéd.

A mit az ország és a kapcsolt részek karai és rendei az ezernyolczszáz-hetedik évi utolsó országgyűlésből kiküldött bizottság által nyilvánítottak, és azután is az ország különböző hatóságai Ő császári királyi fensége a főherczeg nádor útján előterjesztetni kérték, hogy ugyanis Mária Ludovika felséges császárné az ország szent koronájával Magyarország királynéjává avatassék és ünnepies szertartással megkoronáztassék, semmit sem késvén teljesíteni Első Ferencz, Ausztria örökös császára és Magyar-, Csehország, Galiczia és Lodoméria stb. apostoli királya, egyszersmind új bizonyítékkal kívánván tanusítani készségét, hogy az ország és a hozzá kapcsolt részek karai és rendei kívánságának eleget tegyen: Mária Ludovika felséges császárné, Ő királyi fensége, szeretett hitvestársa törvényes szertartással végrehajtandó fölavatása és megkoronázása végett, a pünköst utáni tizenkettedik vasárnapra, mely a folyó évi Kisasszonyhava 28-ik napjára esik, Pozsony szabad királyi városba országgyűlést hirdetett és azon saját szent személyében is megjelent.

A szerencsés koronázás végeztével a karok és rendek, Ő szent fensége jóváhagyásával, főleg a haza javára, az ország védelmére és biztonságára, valamint a béke föntartására szorosabban tartozó tárgyakat vették tanácskozás alá, azok következménye és folytatásaképen is, mik az ezernyolczszáz-hetedik évben tárgyalattak.

Ez alkalommal a közös akarattal és egyetértéssel, Ő szent fensége jóváhagyásának is hozzájárulásával alkotott törvénycikkelyeket hódolattal mutatják be, s egyben esedeznek, hogy Ő szent fensége azokat kegyelmesen elfogadni, királyi hatalmánál fogva helybenhagyni, s úgy ő maga megtartani, mint mások által is megtartatni méltóztassék.

1. CZIKKELY.

A fenséges császárné és királyné, Mária Ludovika urasszony megkoronáztatik s részére tiszteletdíjat ajánlanak föl.

A fenséges császárné és királyné, Mária Ludovika urasszony szerencsés megkoronáztatása, a karok és rendek kívánságához képest mindenek kiváló örömeire ünnepies módon végre menvén: a szerencsés megkoronázásnak és saját legmélyebb tiszteletöknek bizonyítékát akarván adni, a karok és rendek az apostoli királyné Ő felségének alázatosan tiszteletdíjat ajánlanak föl, és kéri, hogy azt kegyes szívvvel fogadni, és a magyar nemzetet eddig is tanusított kegyelmével pártfogolni méltóztassék.⁽¹⁾

(1) V. ö. 1792: IV., 1827: I., 1867: V. 1. cz.

De insurrectione modo infrascripto declarata.

Status et oo. diataliter congregati, pro eo, quo ad conservandam pacem, defendendamque avitam constitutionem, et dignitatem regiam feruntur studio, volentes adversus inprævisos, et subitaneos insultus hostiles, patriæ securitati magis prospicere, spectatis modernis circumstantiis, bellique gerendi modo, quæ diatalibus deliberationibus, et consulendi publicæ salutis occasionem præcludere possent, salva articuli 8. 4745. in eodemque provocatarum fundamentalium regni legum provisione, pro hac duntaxat vice, et absque omni ex hinc pro futuro nectenda consequentia, Suae majestati sacratissimæ pro hoc triennio, et non ultra deferunt; ut si intra hoc triennium bello præteretur, regnoque tanta hostium potentia, ut hanc regulatus exercitus sustinere non possent, et invasio regni manifeste immineret, Suae majestas sacratissima casu periculi, Suae celsitudini cesareo-regiæ domino regni palatino, et Suae celsitudini regiæ domino regni primati, nec non regnorum Dalmatiæ, Croatiae et Slavoniæ hano, aperto, insurrectionem nobilium, et eorum, quos lex sub hac nomenclatione complectitur, modalitate infra declaranda, pro defensione regni absque prævisis comitiis, in quibus seus objectum insurrectionis semper tractari debet, convocare possit, ita tamen, ut pro commensurandis necessitati, reliquis ultra modo constitutam provisionem desiderandis, aut si novis etiam, ac amplioribus sacrificiis opus foret, diatam primo quo fieri potuerit tempore, et brevissimo termino, ad locum qui opportunissimus esse videbitur, Suae majestas sacratissima indicare dignabitur.

Pro explenda autem uniformiter obligatione hac, benigne annuente Suae majestate sacratissima status et ordines sequentia observanda decreverunt.

§. 1. Ut promulgata insurrectione, in conformitate registri, et peractæ lustrationis, e singula nobili, ac eorum, quos lex sub hac nomenclatione complectitur, familia, unus in campum prodire, seu ad expeditionem proficisci in persona teneatur. Huc intellectis extra regnum etiam, in hereditariis tamen provinciis Suae majestatis sacratissimæ residentibus extraneis in indigenas receptis, quæ cæteroquin prærogativa nobilitari gaudentibus: qui quidem si possessionati fuerint, uti alii nobiles possessionati tractantur, qui vero possessionati non sunt, per Suam serenitatem cesareo-regiam, dominum regni palatinum, ut personalem obligationem suam juxta

defixam comitaliter normam expleant, provocabuntur; quod si imponendæ sibi obligationi satisfacere intermiserint, Suae majestas sacratissima benigne providere dignabitur, ut tales indigenæ per Suam celsitudinem cesareo-regiam, dominum regni palatinum provocati, comparere, suamque obligationem expleere teneantur, nolentes autem venire ad instar regnicolarum cogi possint, ut ipsorum intuitu, quemadmodum contra alios regni nobiles, ad exigentiam art. 12. 1723. disciplinarisque legis eatenus etiam conditæ procedatur, iidemque judicio palatini, nisi legitimam adduxerint excusationem, pro demerito condigna pœna afficiantur.

§. 2. Si pater cum filio in uno eodemque pane, et victu fuerint, ad mentem art. 20. 1523. unus duntaxat illorum insurgere obligatur.

§. 3. Ita et fratres indivisi in eodem pane viventes, simulque in una domo manentes, ductu art. 19. 1545. unum e medio sui ad expeditionem mittere tenentur.

§. 4. Insurgere autem quisvis pro ratione proventuum suorum obligatur vel eques, vel in qualitate peditis, et quidem is, qui juxta declarationem pro subsidio postrema occasione oblato depromptam, annue 3000. Rh. fl., et ultra in redditibus inclusa etiam centesima in uno, aut pluribus comitatibus habet, eques; qui vero mille florenorum redditus percipit, pedes; propriis uterque sumtibus, quilibet pro sua categoria omnibus necessariis se instruere, ac providere, in personaque, aut si e legalibus infra deducendis causis eximeretur, per substituendum, militare tenetur.

§. 5. Si interim illi, qui infra termille florenos annue percipiunt, equites insurgere desiderarent, liberum illis sit ad equitatem accedere, suis equis, armis, et apparatu omnibus pro servitio idoneis: et quidem illi, qui inter bis mille florenorum redditus habent, suo quoque sumptu, prout illi, qui ter mille et ultra florenos percipiunt, se suosque equos ratione mox deducenda intertinebunt.

Illi vero, qui a mille usque bis mille florenos redditus habent, et equites insurgere volunt, se quidem suo sumptu instruere, et oralem portionem ac stipendium cassæ insurrectionali, sicut reliqui omnes, modo infra declarando, inferre debent, equilem tamen provisionem sumptu cassæ accipient.

§. 6. Illi denique pedites, qui quidem facultatibus ad insurgendum requisitis provisi non sunt, in sensu legis et præstabili principii

www.libtool.com.cn 2. CZIKKELY.

A fölkelésnek az alább írott módon való följánlásáról.⁽¹⁾

Az országgyűlésileg összejött karok és rendek azon igyekezetükhöz képest, melylyel a béke föntartása, ősi alkotmányuk és a királyi méltóság védelme iránt viseltetnek, az előre nem látott és hirtelen ellenséges támadások ellen jobban akarván a haza biztonságáról gondoskodni, tekintve a mostani körülményeket és a hadviselés módját, melyek az országgyűlési tanácskozások és a közjóléttről való intézkedés alkalmát megakadályozhatják, csupán ez egy ízben és az ebből jövőre vonható minden következtetés nélkül Ő szent felségének három évre és nem azon tul, följánlják, hogy ha ezen három év alatt háboruval támadtatnék meg és ha oly ellenséges hatalom, melyet a rendes hadsereg nem bírna föltartóztatni és nyilvánvaló betörés fenyegetné az országot, Ő szent felsége föltárván a veszedelem esetét Ő császári királyi felsége, az ország nádora és Ő királyi felsége az ország primása, valamint Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok bánja előtt, a nemeseknek és azoknak, kiket a törvény e nevezet alá foglal, fölkelését az alább előadandó módon, előleges országgyűlés nélkül, a melyen különben a fölkelés kérdését tárgyalni kellene, az ország védelmére összehívassa; ugy azonban, hogy ha a viszonyokhoz képest a most megállapított mértéken tul megkívántató más segéd-eszközökre, vagy ha új és nagyobb áldozatokra is lenne szükség, Ő szent felsége minél előbb és a legrövidebb határidőben, azon helyre, mely legalkalmasabbnak fog látszani, országgyűlést hirdetni méltóztatssék.

Ezen kötelezettségnek egyöntetű teljesítése végett pedig Ő szent felsége kegyelmes jóváhagyásával, a következő rendszabályok megtartását határozták el a karok és rendek:

1. §. Hogy a fölkelés kihirdetése után minden egyes nemes embernek és azoknak, kiket a törvény ezen nevezet alá foglal, családjából egy egyén személyesen táborba szállani vagy hadba indulni legyen köteles. Ide értendők az országon kívül, azonban Ő szent felsége örökös tartományaiiban lakó honfiusított idegenek is, mint különben is nemesi kiváltsággal élők, a kiket, ha birtokos emberek, ugy kell tekinteni, mint más birtokos nemeseket: a kik pedig nem birtokosok, azokat Ő császári királyi felsége, az ország nádora fogja fölszólítani, hogy személyes kötelezettségeket az országgyűlésileg megállapított módon teljesítsék; a mely rájuk háruló kötelezettségnek ha eleget tenni elmulasztanak, Ő szent felsége ke-

gyesen intézkedni fog, hogy az ily honfiak Ő császári királyi felsége, az ország nádora által fölhíva, megjelenni és kötelezettségeket teljesíteni tartozzanak, a jönni nem akarókat pedig a honlakosok módjára kényszeríteni lehessen, hogy ellenők, mint más nemes honlakosok ellen, az 1723: 12. cz.-ben alkotott fegyelmi törvény szerinti eljárás megindítások és hogy, ha törvényes menteséget nem tudnak fölhozni, a nádor bírósága által vétségökhez mért büntetéssel legyenek sújthatók.

2. §. Ha az atya fiával egy kenyéren és háztartásban él, az 1523: 20. cz. értelmében csak egyikök legyen köteles fölkelni.

3. §. Ugyszintén az osztozatlan, egy kenyéren élő s egyszersmind egy házban lakó testvérek is, az 1545: 19. cz. szerint maguk közül egyet tartoznak a hadjáratba küldeni.

4. §. Mindenki pedig jövedelmeihez képest vagy mint lovas, vagy gyalog minőségben köteles fölkelni; még pedig az, a ki a legutóbbi alkalommal a följánlott segedelem tárgyában bevett nyilatkozata szerint egy vagy több vármegyében évi 3000 frt, vagy ennél több jövedelemmel bír, bele érve a század részt is, mint lovas; a ki pedig évenként csak ezer forintot vesz be, mint gyalog, mindkettő saját költségén szolgáltatának rendjéhez képest magát minden szükségessel fölszerelni és ellátni s személyesen, vagy ha az alább előadandó okokból fölmentetnék, helyette által katonáskodni tartozik.

5. §. Ha azonban azok, a kiknek évi jövedelmök háromezer forinton alul van, mint lovasok ohajtanának fölkelni, szabadságukban legyen loval, fegyverrel és a szolgálathoz szükséges minden készülettel a lovassághoz csatlakozniok; még pedig azok, a kik kétezer forinton tulmenő jövedelemmel rendelkeznek, épen ugy, mint a kiknek háromezer és ennél több jövedelmük van, saját költségükön fogják magukat és lovukat a mindjárt előadandó módon eltartani.

Azok pedig, a kik ezertől kétezer forintig menő jövedelemmel bírnak és lovasokul akarának fölkelni, tartoznak ugyan magukat saját költségükön fölszerelni s ételmi jutalékukat és zsoldjokat, ugy mint mindnyájan a többiek, az alább előadandó módon a fölkelő-pénztárba betízetni, a lótipót azonban a pénztár költségén kapják.

6. §. Azok a gyalogok végül, a kik a fölkeléshez megkívántató vagyonnal ugyan nem rendelkeznek, de a törvény és megállapított

⁽¹⁾ V. ö. 1639: XXVIII., 1681: LXVI., 1745: VIII., 1723: XII., 1741: LIX. és LXIII., 1790: LXV 1805: I., 1827: XVI. t. cz.

insurgere obligantur, ex cassa concurrentialibus omnibus requisitis et stipendiis providebuntur.

§. 7. Ab hac autem obligatione personali insurgendi tantum illi eximuntur:

Qui ob defectum physicum necessarium sensuum, aut membrorum usum excludentem, ætatem fractam, aut morbum gravem, et continuum, aut sæpius recrudescentem exercere non possunt.

Patres item familias pluribus, iisque tantum minorennibus prolibus gravati, qui ad providendas proles suas domi absolute necessarii, iudicio gremialis deputationis reputantur, vel quorum proles pro absentiam eorundem vitæ mediis destituerentur.

Unici filii, seu hæredes familiæ respectu totius generationis, non vero linealis descendentiæ intellecti.

Ecclesiastici, et religiosi, omnes item cujuscunque religionis animarum curatores in officiis regiis, vel publicis constituti tales, quorum præsentia in loco officii semper inevitabilis est, officialibus œconomicis huc non intellectis.

Professores demum, et cuncti docentes tam in pagis, ac in aliis locis, quam in civitatibus, studiisque operam navantes, nisi hi sponte sua, cum consensu tamen parentum vel tutorum, insurgere voluerint; iis, qui jam scholas excesserunt, et in praxi cujuscunque scientiæ constituuntur, obligationi insurgendi subiectis.

Medici et chyrurgi, in servitio jurisdictionum constituti,

Viduæ et orphani minorennis.

Penes dicasteria politica, et cameralia sive in gremio, sive extra illud appliciti, fungentes, illi duntaxat intelligendi sint pro talibus, quorum præsentia in loco officii semper inevitabilis est, quos præsidēs designaverint.

In comitatibus iudicio prudenti universitarum, in aliis vero jurisdictionibus respectivarum superioritatum delectus talis defertur.

Honorarii nihilominus fungentes nullo pacto eximi poterunt, prout nec illi, qui penes iudiciaria tribunalia servant, illi namque supra numerum sunt, horum vero functio cum interventu insurrectionalis iuristitii alioquin interrumpitur.

Qui in statu militari actualiter servant, illi, quia recte in explenda obligatione defensionis patriæ constituuntur, ab insurrectionis personalis obligatione eximuntur, ea tamen ratione, ne, si unus e familia serviat, per hanc exemptionem residua domi manens familia ab obligatione hæc, in sensu legum explenda, immunis esse reputetur.

§. 8. Qui inter exemptos non comprehenduntur, incumbentem ipsis legalem obligationem in persona explere, adeoque in persona

exercere tenebuntur, substitutione in locum sui nullatenus admissa.

§. 9. Exemptione duntaxat ad personas restricta, filii exemptorum, si secus idonei sint, ab obligatione militandi non dispensabuntur.

§. 10. Qui in præcedentibus punctis pro exemptis declarati sunt, et in familia sua individuum ad militandum capax non habent; interim si legaliter non eximerentur, secundum defixam facultatum mensuram, qua equites, vel pedites suis sumptibus insurgere obligarentur, militem in persona loco sui, in quantum fieri potuerit nobilem, in casu vero defectus nobilis, ignobilem etiam personam bene tamen moratam, et requisitis qualitatibus pollentem, statuere debent. — Exceptis in actuali militari servitio constitutis, qui quidem loco sui alium substituere non tenentur, verum ab universis facultatibus suis ad cassam, juxta defixam clavim, concurrere obligabuntur.

Pauperes a personali insurgendi obligatione ex legalibus causis exempti, a substitutione immunes erunt.

§. 11. Capitulum singulum nomine colectivo sumptum singulum equitem dabit. Individua vero capitulorum pro ratione reddituum a paritate aliorum possessorum milites statuent.

§. 12. Episcopi titulares, abbates, et præpositi bona tenentes, capitalis non incorporata, archidiaconi beneficiati, monasteria, collegia, residentie, et conventus possessionati, juxta præstabilitam normam aque militem statuere obligantur, eo hic declarato, quod cum aliqui abbates, et præpositi, plures abbatias, aut præposituras, antea separatas, nunc conjunctim possideant; camera quoque regia, et fundi publici religionis, et studiorum, episcopatum, præpositurarum, abbatiarum, monasteriorum, et collegiorum vacantium, aut reductorum bona possideant, ab his, prout antea singillativa erant, singulos equites statuent.

§. 13. Civitates liberæ regięque, ac montana; quælibet illarum collective sumptæ nobilem repræsentantes, singula in sensu legum ad comitatum, in quo situantur, singulum equitem, requisito apparatu instructum, statuent, et intertenebit, a bonis suis, et proventibus dominalibus, ac nobilitaribus, tam intra, quam extra gremium sitis, ad generalem insurrectionalem cassam regni, juxta comitaliter stabilitam clavim, ad instar aliorum regni nobilium concurrent, insuper vero pro emergente legis casu, et aperti belli tempore, ad omnem periculi eventum, in finem tutelæ securitatis internæ cohortes debite instructas, et armis provisas, modo comitaliter defixo teneant.

szabály értelmében fölkelni kötelesek, a hozzájárulási pénztárból minden szükségesséssel és a zsolddal is ellátatnak.

7. §. A személyes fölkelés ezen kötelezettsége alól pedig csupán azok vétetnek ki:

A kik az érzékek vagy tagok szükséges használatát kizáró természeti fogyatkozás, hanyatló életkor, vagy súlyos és tartós avagy gyakrabban megújuló betegség miatt nem katonáskodhatnak.

Több és pedig csak kiskoru gyermekekkel terhelt családtyák, kikről a kebelbeli bizottság úgy itéli, hogy gyermekeik gondviselése végett otthon okvetlenül szükség van rájuk, vagy a kiknek gyermekeik távollétök által az életfontartás eszközeitől fosztatnának meg.

A család egyetlen fia vagy örököse, értve az egy atya alatt álló, mind pedig az oldalágakon összetartozó nemzetséget.

Egyházi személyek és szerzetesek, valamint a királyi vagy nyilvános hivatalokban alkalmazott bármely vallásu olyan lelkészek, kiknek jelenléte a hivatal helyén mindenkor elkerülhetetlen, ide nem értve a gazdasági tisztviselőket.

Továbbá a tanárok és mindenféle tanítóok szintgy a falvakban és egyéb helységekben, mint a városokban, meg a tanulók, ha csak ezek önként, de szülőik vagy gyámjok beleegyezésével nem akarnának fölkelni; míg azok, kik már az iskolát elhagyták és valamely tudomány gyakorlatában vannak, a fölkelés kötelezettségének alvételendők.

Orvosok és sebészek, kik törvényhatósági szolgálatban állanak.

Özvegynők és kiskoru árvák.

A politikai és kamarai kormányzások mellett akár a kebelben, akár azon kívül alkalmazottak közül csupán azok értendők menteseknek, a kiknek jelenléte a hivatal helyén mindenkor nélkülözhetetlen s kiket ilyenekül a főnökök jelölnek meg.

Az ilyenek kiválasztása a vármegyében a közönségnek, más törvényhatóságokban az illetékes felsőségeknek böles ítélete szerint történik.

Mindazonáltal a tiszteletbeli hivatalnokokat semmikép nem lehet kivenni, valamint azokat sem, a kik a törvényszékek mellett szolgálnak; mert amazok számfölöttiek, emezeknek működése pedig a fölkelési törvényszünet beálltával különben is megszakad.

A kik tényleges katonai szolgálatban állanak, mivel épen honvédelmi kötelezettséget teljesítenek, a személyes fölkelés kötelezettsége alól kiveendők, olyképen azonban, hogy ha a esaládból egy szolgál, ennek mentessége folytán a többi otthon levő családot a törvények értelmében teljesítendő ezen kötelezettség alól nem kell fölmentettnek tekinteni.

8. §. Kik a mentesek között nem foglaltatnak, azok tartoznak a rájuk eső törvényes

kötelezettséget személyesen teljesíteni, tehát személyesen szállani táborba s helyettest küldenők egyáltalában nem engedteük meg.

9. §. Mivel a kivétel csupán a személyekre szorítkozik, a kivételtek fiai, ha különben alkalmasok, a katonáskodás kötelezettsége alól nem mentetnek föl.

10. §. A kik a főntebbi pontokban kivételtekül vannak fölsorolva és saját családjokban katonáskodásra alkalmas egyén nincs, a menyenyiben, ha törvényesen fölmentve nem volnának, vagyonuk meghatározott mértékéhez képest mint lovasok vagy gyalogok saját költségükön lennének kötelesek fölkelni: személyök helyett, a mennyiben lehetséges, nemes, ilyennek hiánya esetében pedig nem nemes, de jó erkölcsü és a szükséges tulajdonságokkal bíró személyt tartoznak állítani. Kivételnek a tényleges katonai szolgálatban állók, a kik maguk helyett ugyan mást állítani nem kötelesek, de összes vagyonuk után tartoznak a pénztárhoz a megállapított kulcs szerint hozzájárulni.

A személyes fölkelési kötelezettség alól törvényes okokból kivett szegények a helyettesítéstől mentesek lesznek.

11. §. Mindenik káptalan, mint testület, egy-egy lovas adand. A káptalan tagjai pedig jövedelmök arányában más birtokosokkal egyformán állítandának katonákat.

12. §. A czimzetes püspökök, apátok és prépostok, kiknek kezén oly javak vannak, melyek nincsenek a káptalanhoz csatolva, a javadalmas főesperesek, a birtokos monostorok, rendházak, székházak és conventek szintén kötelesek a megállapított szabályelv szerint katonát állítani, annak megjegyzésével, hogy midőn valamely apát és prépost azelőtt elkülöszött, most összekapcsolt apátságot vagy prépostságot bir, vagy ha a királyi kamara és a vallási és tanulmányi közalapok birtokolják az üresedésben levő vagy eltörült püspökségek, prépostságok, apátságok, monostorok és rendházak jóságait, ezektől, úgy a mint régebben külön állottak, egy-egy lovas állítandának.

13. §. A szabad királyi és bányavárosok, melyek mint testületek egy-egy nemes személyt képviselnek, a törvények értelmében azon vármegyéhez, melyben fekszenek, a szükséges készülékkel fölszerelt egy-egy lovas állítanak és tartanak el; uri és nemesi, ugy kebelbeli, mint azon kívül fekvő javaik után az ország általános fölkelési pénztárhoz az országgyűlésileg megállapított kulcs szerint az ország más nemeseinek módjára hozzájárulnak; azonfelül pedig a törvényes fölmerülő esetben, nyílt háboru idején, minden veszedelem esetére a belső biztonság védelme végett kellőleg fölszerelt s fegyverrel ellátott polgárőrséget kell az országgyűlés által meghatározott módon tartaniok.

§. 14. Jazygum, et Cumanorum districtus, prout et oppida Hajdonicalia a singulis ter mille florenis proventuum, prout hos ad postremum subsidium declararunt, singulum equitem omnibus requisitis instructum statuent, et intertenebunt, non secus officiales pro statuendis militibus suis necessarios deligent, et providebunt, ab omni autem alio concursu ad generalem cassam immunes erunt, eo nobilibus in gremio eorundem residentibus, si alibi possessoria non habent, horum intuitu parem cum cæteris nobilibus obligationem supportabunt, hac vice admissa, ut cum hitam ad cassam horum districtuum, et oppidorum insurrectionem annue contribuant, quam proventus eorum summario subsidii districtuum, et oppidorum inclusi sint, obligationem suam penes districtus, et oppida more etiam hæctenus observato explere possint.

§. 15. Cæteri districtus privilegiati, utpote Kikindensis, et Tibiscanus; pari ratione tractabuntur; eo quoad hos districtus adnotato, quod cum nobiles in medio eorum residentes, differentem ab iis, qui in medio Jazygum, et Cumanorum degunt, habeant rationem, ii obligationem suam penes eorum comitatum juxta limitationem ejusdem explere debeant. Cæterum:

Provisio de mediis manentendæ internæ securitatis exercituandisque hoc seopo incolis, civitatibus liberis, regiisque præscripta, etiam ad hos districtus et oppida extenditur.

Relate porro ad oppida privilegiata, et talia loca, quæ urbariali regulatione eminenter lenius tractantur; nec non reliquos in articulo 63. 1744. denotatos, hic tamen specificæ non nominatos comitatus, in quorum gremio constituuntur, obligationem ipsis imponendam, juxta hæctenus in præcedentibus insurrectionibus vigentem usum, pro virium exigentia, relate ad concursum ad generalem cassam, limitabunt.

§. 16. Obligatio pro hac vice extra regnum proficiscendi assumpta, insurgenti militia non prius imponi queat, quam hostis in aliquam hæreditariam germanicarum provinciarum effective irruperit, et exercitu regulato vim hostis amplius sustinere nequente ac recedente, invasio regni immineret. Cæterum ad casum unctionis tam stipendia, quam reliquam provisionem eadem militia ab ærario regio accipiet.

§. 17. Militia insurrectionalis nunc coordinanda, cujus officiales parem cum stabilis militia officialibus activitatem, honoris et characteris gradum, et signa eorum habituri, immediate a Suae majestatis sacratissimæ imperio, et directione medio Suae celsitudinis casareo regie domini regni palatini, qua supremi regni capitanei exercendis, dependentiam habebit, neque cum cætero exercitu

eo fine commiscebitur, ut hæc militiae insurrectionalis, causa redintegrationis, vel supplementi, in corpore, aut individualiter ad regulatas legiones transferatur.

§. 18. Circa vestitum insurrectionalis militiae ad campum proditurae, norma comitaliter adoptata, observabitur.

§. 19. Stipendium diurnum equitis in 46 cruciferis, peditis vero in 12 cruciferis præter orales, et equiles portiones suppedandum decernitur. Quoad vero officialium solutiones, et portionum præstationes statuitur, ut tam respectu paratæ solutionis, quam et portionum oralium, et equillum præstationes eadem prorsus norma, quæ intuitu officialium in stabili militia servientium viget, quoad hos etiam insurgentes officiales deserviat.

§. 20. In insurrectionali hac militia in imperiis, relationibus, et imperantibus sic dictis commando verbis, idioma Hungaricum observabitur, et cum certam etiam legibus regni conformem normam exercituandi insurrectionalis hæc militia habere deberet, Sua majestas sacratissima districtuales generales resolvere dignata est: et quidem pro Cis-Danubiano districtu Paulum l. b. Davidovich, supremum rei tormentariae præfectum, insignis militaris ordinis Theresiani equitem, et unius pedestris legionis Hungaricæ proprietarium; pro districtu Trans-Danubiano, Carolum Ott de Bátorkés, generalem campi mareschalli locumtenentem, insignis militaris ordinis Theresiani commendatorem, nec non unius equestris legionis Hungaricæ proprietarium: pro Cis-Tibiscano, Andream comitem Hadik, generalem campi vigiliarum præfectum; et pro Trans-Tibiscano, Petrum Ducca, actualem intimum status consiliarium, generalem campi mareschalli locumtenentem, insignis militaris ordinis Theresiani equitem, unius pedestris legionis Hungaricæ proprietarium, et supremum armorum in Banatu præfectum.

§. 21. Horum generalium muneris, et activitatis erit, in singulo sibi concredito districtu cum comitatibus correspondere, lustras cum exercituacione suscipere, ac insurgentem militiam in processu, in exercitu, redituque dirigere, et necessarias idcirco dispositiones facere.

§. 22. Ad bellicas dispositiones faciendas, preferendos, et dimittendos ordines, tam supremi regni capitanei, quam et districtualium generalium necessarium stabum, ac personale, e nativis Hungaris nobilibus aut indigenis penes hanc nobilium insurrectionem Sua majestas sacratissima benigne constituet, et intertenebit, ac rem tormentariam, et veterariam ad exercitum insurrectionalem requisitam, pro ratione necessitatis huic insurrectionali militiae adjungere, ac de ejus interventione providere elementer dignabitur.

14. §. A jászok és kunok kerülete, valamint a hajdu városok is minden háromezer forint jövedelmök után, mint ezt a legutóbbi segedelemre följánlották, minden szükségesséssel felszerelt egy-egy lovast állítanak és tartanak el; nemkülönbön állítandó katonaságuk számára a szükséges tiszteket választják és ellátják; ellenben az általános pénztárhoz való minden más hozzájárulás alól mentek leendenek; a keblökben lakó nemeseknek, ha másutt jószággal nem bírnak, melyre nézve a többi nemesekkel egyenlő kötelezettséget tartoznak viselni, ezáltal megengedtetvén, hogy mivel ők egyrészt azon kerületek és városok fölkelési pénztárába évenként adóznak, másrészt jövedelmük azon kerületek és városok segedelmi összegében be vannak foglalva, kötelezettségeket az eddig fönálló szokás szerint ezen kerületek és városok mellett teljesíthessék.

15. §. A többi kiváltságos kerületek, mint a kikindai és tiszai, hasonló elbánás alá esnek; megjegyeztetvén ezen kerületekre nézve, hogy mivel a közöttük lakozó nemeseknek azoktól, a kik a jászok és kunok között élnek, különböző az állapotuk, azok az illető vármegye mellett, annak értékshabása szerint tartoznak kötelezettségeket teljesíteni.

A szabad királyi városokra nézve előírt intézkedés, a benső biztonságnak körükben való fontartását s e célra a lakosoknak begyakorlását illetőleg, ezen kerületekre s városokra is kiterjesztetik.

Továbbá a kiváltságos mezővárosok és oly helységek, melyek az urbéri szabályozásnál jóval enyhébb elbánás alá esnek, valamint az 1741: 63. czikkelyben jelzett, itt azonban egyenkint meg nem nevezett vármegyék, melyekbe azok be vannak kebelezve, a rájok eső kötelezettséget az előbbi fölkelésekben eddig szokásos gyakorlat szerint az általános pénztárhoz való hozzájárulással teljesítik.

16. §. Az országon kívülre való, ezáltal kilátásba vett menetelre a fölkelő katonaságot nem lehet előbb kötelezni, mint az ellenség a német örökös tartományok valamelyikébe tényleg betört és a rendes hadsereg az ellenség erejét többé föltartani nem tudván s visszavonulván, magát az országot fenyegeti a becsapás. Egyébiránt kivezetés esetében ugy a zsoldot, mint a többi ellátást a királyi kincstártól fogja a katonaság kapni.

17. §. A most szervezendő fölkelő katonaság, melynek tisztjeit az állandó katonaság tisztjeivel egyenlő hatáskör, hivatalos fok és jelleg s jelvények illetik, közvetlenül Ó szent felségének az ország nádora, Ó császári királyi fensége utján gyakorlandó főparancsnoksága és vezérlete alatt állandó és a többi hadsereggel nem fog azon czélból összevegyit-

etni, hogy a fölkelő katonaság kiegészítését vagy pótlását végeztetvén akár testületileg, akár egyenkint a rendes ezredékbe áthelyeztessék.

18. §. A harcmezőre menő fölkelő katonaság ruházatára nézve az országgyűlésileg elfogadott szabályzat lesz irányadó.

19. §. A lovas napi zsoldja 16 krajczárban, a gyalogé pedig 12 krajczárban szabatik meg, az élelmi és a lótapadagon kívül. A tisztek fizetésére és adagjaik kiszolgáltatására nézve pedig határozatlik, hogy valamint a készpénzfizetés, ugy az élelmi és a lótapadagok kiszolgáltatása tekintetében is ugyanaz a szabályzat, mely az állandó katonaságban szolgáló tisztekre nézve fönáll, alkalmaztassék a fölkelő tiszteknél is.

20. §. Ezen fölkelő katonaságnál a parancsokban, jelentésekben és a vezényletben a magyar nyelv fog alkalmaztatni; és mivel e fölkelő katonaságnak az ország törvényeivel is összhangzó bizonyos hadrendjének kell lennie: Ó szent felsége méltóztatott kerületi parancsnokokat kinevezni, még pedig a dunán-inneni kerület részére báró Davidovich Pál tábornagyot, a Terézia katonai jeles rend vezét, és egy magyar gyalogezred tulajdonosát; a dunántuli kerület részére bátorkezi Ott Károly altábornagyot, a Terézia jeles katonai rend tisztjét, valamint egy magyar lovas ezred tulajdonosát; a tiszánineni kerületbe Hadik András vezérőrnagyot; és a tiszántuli kerület részére Ducca Péter valóságos belső titkos tanácsos altábornagyot, a Terézia jeles katonai rend vezét, egy magyar gyalogezred tulajdonosát és bánsági főhadparancsnokot.

21. §. Ezen hadparancsnokok tiszte és hatásköre leend a rájok bizott kerületben a vármegyékkel érintkezni, fegyvergyakorlással összekötött hadi szemléket tartani, s a fölkelő katonaságot az előnyomulás alatt, a táborban és a visszatéréskor vezérelni, s az e végezt szükséges intézkedéseket megtenni.

22. §. Ezen nemes fölkeléshez a hadi műveletek megtételére, végrehajtására és rendelkezések kibocsátására ugy az ország főkapitánya, mint a kerületi parancsnokok mellé a szükséges törzsét és személyzetet született magyar nemesekből vagy honfiakból Ó szent felsége fogja kegyelmesen kirendelni és eltartani; valamint a fölkelő sereghez megkívánható tüzéséget és szerkesztetet a szükséghez képest a fölkelő katonasághoz csatolni s ennek ellátásáról kegyelmesen gondoskodni méltóztatik.

§. 23. Pro explendis taliter coordinatæ insurrectionis necessitatibus, cassa generalis ad casum legis in sensu ingressus articuli hujus intellectum, conflabitur e facultatibus omnium, quibus obligatio concurrendi incumbit, juxta clavim comitaliter pro hac duntaxat vice adoptatam, citra ullam pro futuro ex hinc formandam consequentiam. Provisioque hujus cassæ nequaquam ad tempus pacis extendetur, verum ad casum belli, et quidem pro medio duntaxat anno, ea ratione: quod si sub decursu campiductus Sua majestas sacratissima prævideret, ulterius necessarium fore, ut insurrectionalis militia adhibeatur, mature, brevissimo termino et loco, qui opportunissimus videbitur, diætam convocare dignetur, ut tam relate ad insurrectionis adminicula, quam alia defensionis media, consilia iniri possint.

Pecuniæ huic cassæ inferendæ ad nullos fines alios, quam insurrectionales impendi possunt.

Pro dotatione hujus cassæ requisitorum sumptuum inter jurisdictiones instituenda repartitio, conferendarumque pecuniarum manipulationis directio, Suæ celsitudini cæsareo-regiæ domino regni palatino, erga cujus personam ss. et oo. illimitata ducuntur fiducia, juxta modum comitaliter elaboratum, defertur.

§. 24. Si necessitas levandæ insurrectionis urgentior futura esset, quam ut sumptus pro instructione pauperiorum, et communibus exercitus impensis, requisiti, in tempore incassari possent; pro hoc casu Sua majestas sacratissima benigne resolvere dignata est, quod capta superinde a Sua celsitudine cæsareo-regia douino regni palatino informatione, anticipationem pecuniarum pro rerum circumstantiis emetiendam, ac intra trimestre spatium ærario suo regio refundendam largiri velit; quam Suæ majestatis sacratissimæ benignitatem status et ordines humillime venerantur.

§. 25. Insurrectionem autem prædeclarato modo oblatam, Sua majestas sacratissima, regis et regni juribus in salvo manentibus, benigne acceptare dignata est.

ARTICULUS 3.

De lustratione, et exercitatione universorum nobilium.

Ut oblata Suæ majestati sacratissimæ insurrectionis personalis scopo magis respondeat, et ut in armis debite exercitata, omnique apparatu bellico instructa in emersuro legis casu, sensu præcedentis art. intellecto, hosti

cum effectu opponi valeat, Sua majestate benigne annuente ss. et oo. decreverunt:

§. 1. Ut usus prævigentis olim lustrationis, et exercitationis modalitate ab infra deducta, et per triennium duratura observandus renovetur, et restabiliatur.

§. 2. Universis proinde jurisdictionibus incumbet, ut gremialium nobilium, et quos lex sub hac nomenclatione complectitur, exactum regestrum conficiant, ac illud singulo intra triennium anno rectificent.

§. 3. Registro nobilium habito, terminum, et locum instituendæ lustræ in generali congregatione jurisdictiones præstituent, pro ratione localium circumstantiarum id sollicitè curaturæ, ut tempus a comestribus laboribus vacuum, loca vero collectionum ita deligantur, ne lustrandi in quantum fieri poterit, majori, quam trium horarum itinere graventur, neve numerosior ad eundem locum concursus relate ad provisionem oneri sit.

Hac occasione lustrantem etiam deputatorem sub præsidio supremi, et vice-comitis operaturam eligent.

§. 4. Die demum et loco fine lustrationis in generali congregatione præfixis, omnes nobiles, et quibus insurgendi obligatio incumbit, ad proximum habitationis suæ collectionis locum inomisse in persona comparere teneantur, iis quoque inclusis, qui uni, aut alteri ex præcedaneis insurrectionibus intererant.

§. 5. Qua occasione (observata ab anno 18-vo usque 50-mum ætate) personæ ad militandum obstrictæ, connumerabuntur, et ex his, qui juxta diætaliter præscriptam normam in persona propria, vel in casu his comitiis stabilitæ exemptionis medio substituti obligationem insurgendi in equitatu, vel peditatu explere debent, designabuntur.

§. 6. Terminata prima lustratione, lustrati indiscriminatim, seu sint designati ad exercitandum, seu non, domum remittentur: jurisdictiones vero seriem exercitantium domino regni palatino, qua supremo regni capitaneo, juxta normam his comitiis elaboratam, indilate submittent, quibus perceptis Sua celsitudo cæsareo-regia insurgentes in turmas, et centurias partiatur, hancve partitionem, prout et numerum requisitorum officialium, et subofficialium iisdem jurisdictionibus notificabit; tandem accepta Suæ celsitudinis cæsareo-regiæ domini regni palatini invitatione

23. §. Az ilyenképen szervezendő fölkelés szükségleteinek kielégítése végett, az ezen törvényezikkely elején kifejezett esetben, mindazok vagyonából, a kik hozzájárulni kötelesek, a csupán ez alkalomra országgyűlésileg elfogadott kules szerint s minden, a jövedőre ebből vonható következtetés nélkül, országos pénztár alkotatik. E pénztár ellátása a békeidőre egyáltalában nem terjesztetik ki, hanem háboru esetére, még pedig csak egy félévre, oly módon, hogy ha a hadviselés alatt Ő szent felsége előre látna annak további szükségét, vagy fölkelő katonaság alkalmaztassék, gyorsan s a legrövidebb határidő alatt és azon helyre, mely legcélszerűbbnek mutatozik, méltóztassék országgyűlést egybehívni, hogy mind a fölkelés segédeszközöiről, mind a védelem más módjáról tanácskozní lehessen.

Ezen pénztárba begyűlendő pénzeket semmi más, mint csupán fölkelési célokra lehet fordítani.

Az ezen pénztár javadalmazására megkívántató költségeknek a törvényhatóságok között való fölosztása, és az összegyűlendő pénzek kezelésének igazgatása, az országgyűlésileg kidolgozott szabályzat szerint Ő császári királyi fenségére, az ország nádorára bízatik, kinek személye iránt a karok és rendek határtalan bizodalommal viseltetnek.

24. §. Ha a fölkelés mozgósításának szüksége sürögsebb lenne, mint hogy a szegényebbek fölszerelésére és a hadsereg közönséges kiadásaira megkívántató költségeket idejében be lehetne hajtani: ez esetben Ő szent felsége méltóztatott kegyelmesen elhatározni, hogy erről Ő császári királyi fenségétől, az ország nádorától értesítést kapván, a körülményekhez mért pénzösszeget előlegezni kegyeskedik, úgy hogy az három hónap alatt a kincstárnak megtéríttessék; a mely sziveségét Ő szent felségének a karok és rendek alázatosan megköszönik.

25. §. Az eladott módon ajánlott fölkelést Ő szent felsége, a király és az ország jogainak épségben hagyásával, kegyelmesen elfogadni méltóztatott.

3. CZIKKELY.

A hadi szemléről és az összes nemesek hadgyakorlatairól.(1)

Hogy az Ő szent felségének fölajánlott személyes fölkelés a maga czéljának jobban megféleljen, és hogy a törvénynek az előző cz. értelmé szerint felmerülő esetében, minden szükséges készülettel fölszerelve, sikeresen szállhasson szembe az ellenséggel, Ő szent

felsége kegyes jóváhagyásával határozta a karok és rendek:

1. §. Hogy a hadi szemlének és gyakorlatnak hajdan főnnállott szokása, az alább eloadandó s három évig érvényesnek tekintendő módon, újra életbe lépjen és visszaállíttassék.

2. §. Annál fogva minden törvényhatóságának kötelessége leand, hogy a kebelbeli nemeseknek, és a kiket a törvény e nevezet alá foglal, pontos lajstromát készítse el, és három évenként igazítsa ki.

3. §. A nemesek lajstromának elkészítése után a megtartandó szemle idejét és helyét állapítsák meg a törvényhatósági közgyűlésen, a helyi körülményekhez képest gondosan ügyelvén, hogy a mezei munkáktól szabad időt és az összegyűlésre oly helyeket válasszon, hogy a szemle alá veendőek lehetőleg ne terheltessenek meg több mint három órai utazással, s ugyanazon egy helyre való népe-sebb csődület ne szolgáljon az ellátás akadályául.

Ez alkalommal válaszsák meg a fő- vagy alispán elnöktele alatt működő szemlebizottságot is.

4. §. A szemle megtartására a közgyűlés által kitűzött időben és helyen azután minden nemes és azok, kik fölkelésre vannak kötelezve, a lakhelyéhez legközelebbi gyülekező helyen személyesen megjelenni mulhatatlanul tartoznak, azokat is beleértve, a kik már egyik vagy másik megelőző fölkelésben részt vettek volt.

5. §. A mely alkalommal a katonáskodásra kötelezett korban álló személyeket (a 18-ik életévtől az 50-edikig) megszámlálják, s közülök azokat, kik az országgyűlésileg előírt szabályzat szerint személyesen alkalmasok, vagy a kik az országgyűlésen megállapított mentesség esetében helyettes által tartoznak fölkelő kötelezettségöket a lovasságnál, vagy gyalogságnál teljesíteni, kijelölik.

6. §. Az első szemle végeztével, a szemle alá vett egyéneket különbség nélkül, akár kijelöltettek a katonáskodásra, akár nem, haza bocsátják; a törvényhatóságok pedig a katonáskodók névsorát az ország nádora, mint az ország főkapitányához, az ezen országgyűlésen kidolgozott szabály szerint, haladéktalanul fölküldik, melynek vétele után Ő császári királyi fensége a fölkelőket csapatokba és századokba osztja, és ezt a beosztást, valamint a szükségelt tisztek és altisztek számát ugyanazon törvényhatóságoknak tudtokra hozza. Azután, megkapván Ő császári királyi fenségének, az ország nádorának, utasítását:

(1) V. 6. 1545: XXVI., 1555: IV., 1578: XIII., 1598: XIX—XXII., 1596: V., 1597: X., 1600: IV., 1601: VIII. és XI., 1635: IX., 1662: X., 1808: XI. t. cz. M.

§. 7. Jurisdictiones ad electionem officiorum processuræ, generalem congregationem scopo electionis eorundem indicendam, ad quam universi sub pœna decretali in persona comparere tenebuntur, celebrabunt, in eademque individua, præferenter ex gremialibus nobilibus, erga quæ fiducia erit, habita ratione aptitudinis, peritiæ, moralisque qualitatibus, et prægestorum in præcedentibus insurrectionibus, aut exercitu officiorum deligent, una vero terminum suscipiendæ in concursu deligendorum officialium secundæ pro campiductu designatorum lustræ, et exercitiationis præstituent, illum Suae celsitudini cæsareo-regiæ domino regni palatino mature insinuabunt, qui apud districtuales generales disponet, ut vel ipsi, vel eorum exmissi iisdem intersint. Quo adveniente

§. 8. Arma, et reliqui apparatus revideantur. Requiritur autem

Pro equite: equus, quem singulus lustrandus suum ad præstanda servitia castrensia idoneum, una cum requisito ad equitandum apparatu non splendido, neque uniformi, sed lini rite respondentem adducet.

Pistoletæ item duæ, framea, clava, vulgo fokos dicta et theca pulveraria.

Pro pedite sclopus, bajoneta, framea et theca pulveraria.

§. 9. Quantum sclopos, et pistoletas attinet, uniformes, æqualis nempe diametri, seu caliver esse debent, quos, et quas Sua majestas sacratissima ex armamentariis suis suppeditanda benigne resolvere dignata est, ea ratione, ut arma talia non elustrata, non defectuosa, verum probæ qualitatibus, et insurgentium, qui alioquin non ad mensuram colligentur, medioeri stature accommodata, gratis præstanda, cessante moderna legis provisione, in eodem statu restituantur, necessariis pro cohortibus civitatum, privilegiatorumque districtuum pro interna securitate constituendis armis eadem prorsus modalitate per Suam majestatem sacratissimam concedendis, pro qua benignitate demissus status et ordines Suae majestati grates reponunt, eo jurisdictionibus cæteroquin in salvo manente, ut si quæ ex his arma potius pretio comparare, quam ex ærariis depositorio commodare maluerint, id eisdem facere integrum sit.

§. 10. Frameam tamen cuilibet lustrando suam, si eam renitere voluerit, usuare integrum erit, dummodo illa bonæ qualitatibus sit, quam non solum servitium militare, sed et securitatis propriæ cujuslibet personæ ratio prærequirit.

§. 11. Vestes quivis proprias, quibus ordinarie utitur retinebit: ut tamen omnis luxus, et superflui sumptus præcaveantur, omne aurum, et argentum in vestitu, et ap-

paratu equili hoc scopo parandis sub pœna §. 17. præscripta in contravenientes constituta interdicitur, quod et officiales observare tenebuntur.

§. 12. De signis autem exercituantem militiam, et ejusdem gradum denotantibus, Sua celsitudo cæsareo-regia dominus regni palatinus providebit.

§. 13. Lustrati in turmas, et centurias distributi in summo compendio lingua vernacula instituantur, observato quoad verba imperantia, sic dicta commando-verba, idiome hungarico. Post hanc tamen ad secundam, et subsequas intra triennium semel singulo anno, et quidam ita, ne ultra 14. dies ullo unquam tempore exercitatio talis duret, suscipiendas lustrationes, ad quas jam exemptorum etiam substituti debebunt statui, ut temporis compendio consulatur, exercitatio immediate subsequi poterit. Pro his porro lustris, et exercitiationibus illi etiam, qui in regulari militia serviverunt, velut artis militaris gnari, irreflexe ad ætatem, si secus idonei sint, quoties jurisdictiones desideraverint, in lustra et exercitio adesse, et exercitantes in armis tractandis instruere obligabuntur.

§. 14. Compendium vero militaris exercitii, cujus cognitione lustrati successive imbuendi erunt, ad motus, et exercitiationes maxime necessarias concentrabitur.

§. 15. Qui ex lustratis in campum produri non sunt, ab anno ætatis decimo octavo usque quinquagesimum, quamprimum pars exercitua realiter insurrexerit, domi exercituare obligati erunt, ut ad arma tractanda habiles reddantur, iis tamen huc non intellectis, qui in legali exemptionis casu insurrectionalem suam obligationem per substitutionem explent.

§. 16. Quod si quis infirmitate aut alia periculum salutis, vel fortunarum involvente causa a comparando sive ad lustram, sive ad exercitiationem impidiretur, id ipsum lustranti deputationi tempestive insinuare, absentiaque suæ rationem sufficientibus documentis legitime obligabitur. Legitimatione tali pro sufficienti adinventâ, eadem deputationi excusationem acceptabit quidem, et recurrenti veniam largietur, ita nihilominus, ut exhibitum sibi recursum una cum legitimatoriis documentis jurisdictioni referre, dispensatum vero postmodum eodem adhuc anno se per lustratione sistere, et subsequo etiam exercitio, si ad expeditionem destinatus fuerit interesse debeat. Hoc sua sponte intellectum quod illi etiam, qui insinuationem quidem præviam ob non prævisa impedimenta facere non potuerunt, subsequo tamen lustranti deputationi legalem rationem emanationis suæ cum debita legitimatione exhibuerunt, dispensatis habendi sint.

7. §. A tisztek választására készülő törvényhatóságok a választás czéljából összehívandó közgyűlést megtartják, melyre mindenkinék törvényes büntetés alatt meg kell jelenni, és azon főképen a kebelbeli nemesek közül, kikre bizodalomuk irányul, tekintettel alkalmas voltukra, jártasságukra, erkölcsi minőségekre és a megelőző fölkelésekben vagy a hadseregben viselt tiszti rangjokra, megválasztásra kijelölt tiszteknek pályázat után leendő megválasztása végett tartandó második szemle és hadgyakorlat határidejét előre kitűzik, azt Ő császári-királyi felségének, az ország nádorának azonnal bejelentik, a ki a kerületi parancsnoknál intézkedik, hogy vagy ők maguk, vagy kiküldötteik azokon részt vesznek. Ezen szemle alkalmával:

8. §. Megvizsgálják a fegyvereket s egyéb szerelvényeket, kívántatik pedig:

A lovas számára ló, melyet mindegyik szemle alá vett egyén, mint sajátját, tábori szolgálat teljesítésére alkalmasat, a lovagláshoz szükséges, nem fényes, nem is egyforma, de a czélnak megfelelő felszereléssel, tartozik magával hozni.

Továbbá két pisztoly, egy kard, fokes és lőportartó.

Gyalogos számára: puska, szurony, kard és lőportartó.

9. §. A mi a puskákat és pisztolyokat illeti: azoknak egyformáknak, tudniillik egyenlő csövűeknek vagy kaliberűeknek kell lenniök, melyeknek saját fegyvertáiraiból való kiszolgáltatását Ő szent felsége méltóztatott elrendelni, oly módon, hogy ezen nem kimustrált és hiányos, hanem jó minőségű és, mivel a fölkelők nem testi mérték szerint válogattanak ki, középfermetű emberhez szabott fegyverek ingyen levén szolgáltatandók, a mostani törvény rendelkezésének megszüntlével ugyanazon állapotban adassanak vissza; a városoknak s a kiváltságos kerületeknek a benső biztonság fenntartására alakítandó polgárőrségeik számára szükséges fegyvereket Ő szent felsége teljesen ugyanazon föltételek mellett engedélyezvén; a mely jóságáért Ő felségének a karok és rendek alázatos köszönetöket nyilvánítták: a törvényhatóságoknak egyébiránt érintetlen maradván azon joguk, hogy ha a fegyvereket inkább pénzért akarják beszerezni, mint a kincstári raktárból kölcsön venni: ezt szabad legyen tenniök.

10. §. Minden szemle alá vett egyénnek szabad azonban saját kardját megtartani és használni, csakhogy az jóminőségű legyen, a mit nem csak a katonai szolgálat, hanem kinek-kinek saját biztonsága, érdeke is követel.

11. §. Ruháit is, melyeket rendszerint visel, megtartja: hogy azonban minden fényűzés és fölös költségek elkerültsék: az öltözet-

nél és ezen czélra készítendő lószerelvénynél minden arany és ezüst alkalmazása, a más-ként cselekvők ellen a 17. §-ban megirt büntetés alkalmaztatván, megtiltatik, s ezt a tisztek is megtartani kötelesek.

12. §. A táborozó katonaság és a rangfokozatok jelvényeiről Ő császári-királyi felsége, az ország nádora, fog intézkedni.

13. §. A csapatokba és századokba osztott fölkelők egészben véve anyanyelvükön oktatandók, a parancsszavak és vezényelt tekinetében a magyar nyelv használtván. Ezen második és a következő három éven belül évenként egyszer tartandó szemlék után, melyekre már a mentesítettek helyetteseinek is elő kell állaniok, időkimelés szempontjából, közvetlenül következhetik a hadgyakorlat, még pedig úgy, hogy az ilyen gyakorlat soha se tartson 14 napnál tovább. Ezen szemlékre és gyakorlatokra továbbá azok is, a kik a rendes katonaságnál szolgáltak volt, mint a katonai dolgokban jártas egyének, korukra való tekintet nélkül, ha különben alkalmasok, a hányszor a törvényhatóságok kívánják, megjelenni és a táborozókat a fegyverrel való bánásban oktatni kötelesek.

14. §. A katonai gyakorlat terjedelmét pedig, melynek ismeretébe a szemle alá vettek lassankint beavatandók, a legszükségesebb mozdulatokra és gyakorlatokra kell korlátozni.

15. §. A kik a szemle alá vettek közül a harezterre nem fognak kiszállani, életkoruk tizenhatszadik évétől az ötvenedikig, melytől a katonáskodó rész tényleg fölkelt, otthon kötelesek táborozni, hogy a fegyverrel való bánásba begyakoroltassanak; nem értvén ide azokat, a kik mentesség törvényes esetében fölkelő kötelezettségöket helyettes által teljesítik.

16. §. Ha valaki gyöngélkedés, vagy egészségének vagy vagyonának veszedelmét magában rejtő ok miatt akár a szemlére, akár a táborozásra való megjelenésben akadályoztatnék, azt a szemléző bizottságnak idejekorán bejelenteni s elmaradásának okát elegendő bizonyítékokkal igazolni köteles. Igazolása kielégítőnek találtván, ugyanaz a bizottság mentességét elfogadja ugyan és a folyamodónak megadja az engedelmet, úgy azonban, hogy a neki bemutatott folyamodványt az igazoló okiratokkal együtt a törvényhatóság elé terjeszteni, a fölmentett pedig azután még ugyanazon évben szemlére előállni, és a következő gyakorlaton is, ha hadjáratra van rendeltetve, részt venni tartozzék. Magától értetvén, hogy azok is, a kik az előleges jelentést ugyan előre nem látott akadályok miatt meg nem teheték, utólagosan azonban a szemléző bizottság előtt elmaradásuk törvényes okát kellő igazolással bizonyították, kimentetteknek tekintendők.

§. 17. Illi vero, qui se obligationi huic absque sufficienti ratione subducerent, a paritate articuli 28. 1639. magnates 30), possessionati autem nobiles, ac armalistæ opulentiores 25. marcarum gravis ponderis singillative 4. florenos facientium, unius vero sessionis nobiles, et armalistæ pauperes 12. florenorum multa pecuniaria, in casu defectus fundi ad præstandam solutionem requisiti, arresto circumstantiis commensurando, in primo casu ea ratione adficiuntur, ut convictio quidem tempore statim lustræ fiat, executio tamen usque futuram sedem judicariam suspendatur ideo, ut convicti si voluerint, et potuerint, rationem non venientie assignare queant, interim legitimatione comparere negligentium non succedente, executio per sedem judicariam decernatur, et ad rationem expensarum legalis hujus instituti peragatur, insuper ad obligationem suam eodem anno explendam adstringantur, pœna hac pro singulo casu intellecta, adeoque toties quoties desumenda.

Illi tamen, qui cum manifesto legalis hujus obligationis vilipendio tertia vice emanerent, prævie auditi, præter imponendam his etiam, et quidem eodem anno et termino per deputationem præfigendo, implendæ obligationis necessitatem, in pœna quoque arresti pro ratione circumstantiarum dictanda convincantur, executionique subjiciantur.

Qui vero intra tempus lustræ, et exercitii excessus committerent, juxta leges disciplinares pro insurgentibus sub his comitiis constitutas, et sancitas judicabuntur.

§. 18. Ut vero excessus præcaveantur, lustrandique, et exercendi plebi quam minimo aggravio sint, jurisdictiones invigilabunt, sicut et parte ex alia procurabunt, ut necessariae provisiones tam pro equitibus, quam pro peditibus erga condignum pretium ubique præsto sint.

§. 19. Quælibet jurisdictio pro armorum, et apparatusu conservacione securum locum designabit, ad quem sclopi, et pistoletæ, ac requisita stricte ad campiductum necessaria, quæ nempe per jurisdictiones ipsas procurata sunt, deponantur, et in bono statu conserventur. Fræneas tamen, et reliquos apparatus, quos propriis lustratorum curis comparatos ad lustram secum adherent, si ad eundem locum proprietarii deponere nolent, domum etiam secum referre poterunt.

§. 20. De expensis, quæ occasione lustrarum occurrunt, ipsæ jurisdictiones providebunt, quin repartitionem hoc fine instituant.

§. 21. Super serie lustræ, et exercitii qualiter peracta, supremo capitaneo domino regni

palatino quælibet jurisdictio singulo anno relationem, juxta normam comitaliter elaboratam, præstare obligabitur.

§. 22. Circa modum lustræ, et exercitiationis pro nobilibus in præmissis factas dispositiones, districtus Jazygum et Cumanorum, ac alii privilegiati, et oppida Hajdonicalia per omnia explere tenebuntur, juxta modum sub his comitiis elaboratum. Liberæ autem regięque ac montanæ civitates, modum exercitiationis peculiariter pro his præscriptum, observabunt.

§. 23. Juristitium insurrectionale non cum lustratione causa exercitiorum suscipienda, verum cum reali producendæ insurrectionis ingruet.

ARTICULUS 4.

De bandertiis.

In ordine ad banderia in spiritu articuli 8. 1745. exigenda status et ordines, benigne annuente Sua majestate sacratissima deputationem regnicolarem exmittendam decernunt, cujus erit:

Præses: Josephus Ürményi de eadem, sacratissimæ cæsareæ et regio-apostolicæ majestatis camerarius, actualis intimus status consiliarius, insignis ordinis S. Stephani regis apostolici magnæ crucis eques, judex curiæ regię, comitatus Albensis supremus comes, et consilii regii locumtenentialis Hung. consiliarius, ac tabulæ septem-viralis co-judex.

Commembra vero:

Ladislau Kamánházy, episcopus Vaciensis. Liber baro Nicolaus Vécsey de eadem, et Hajnatskó, sacratissimæ cæsareæ et regio-apostolicæ majestatis camerarius, actualis intimus status consiliarius, comitatus Szathmariensis supremus comes, et ad tabulam septem-viralem assessor.

Comes Antonius Amade de Várkony, perpetuus in Martzaltó, insignis ordinis S. Leopoldi commendator, et St. Stephani regis apostolici eques, sacratissimæ cæsareæ et regio-apostolicæ majestatis camerarius, actualis intimus status consiliarius, ad tabulam septem-viralem assessor, comitatus Zagrabiensis supremus comes, Szaladiensis vero officii supremi comitis administrator.

Comes Franciscus Barkóczy de Szala, sacratissimæ cæsareæ et regio-apostolicæ majestatis camerarius, comitatus Pest. officii supremi comitis administrator.

17. §. Azok pedig, kik e kötelezettség alól magukat elegendő ok nélkül kivonták: az 1639:28. czikkely értelmében, ha mágnások 50, hirtokos és vagyonosabb czimerleveles nemesek pedig 25, egyenkint négy forintot tevő nehéz gíra, az egytelkes nemesek és szegényebb czimerlevelesek végre 12 frtnyi pénz-hírszággal, a fizetés teljesítéséhez szükséges telek hiánya esetében a körülményekhez mért fogsággal büntetendők: az első esetben oly módon, hogy az elmarasztalás ugyan mindjárt a szemle idejében történjék, de a végrehajtás a következő törvényszéki ülésig függesztessék föl azért, hogy az elmarasztaltak, ha akarják és tehetik, meg nem jelenésöknek okát adhassák; ha pedig a megjelenést elmulasztók igazolása nem sikerül, a végrehajtást a törvényszék határozza el, és ezen törvényes ügyít költségeinek beszámításával eszközölje; azonban a mulasztók ugyanazon évben szorítottassanak kötelezettségök betöltésére, mivel ezen büntetés csak egy esetre értendő, s azért annyiszor, a mennyiszor megveendő lesz.

A kik azonban e törvényes kötelezettség világos semmibevételével harmadizben is elmaradnának, előleges meghallgatásuk után, azonkívül, hogy ugyanazon évben a bizottság által előre kitűzendő határidőben kénytelenek lesznek kötelezettségöknek eleget tenni, a körülményekhez képest kiszabott fogság büntetésében is elmarasztalandók s végrehajtás alá veendőek lesznek.

A kik pedig a szemle és gyakorlatok alatt kihágást követnének el, a fölkelők részére ez országgyűlésen alkotott és szentesített fegyelmi törvények szerint ítéltetnek el.

18. §. Hogy pedig a kihágásoknak eleje vétsékek, és hogy a szemlén és hadgyakorlaton részt vevők a népnek minél kevésbé legyenek terhére: ügyeljenek a törvényhatóságok, s másrészt arról is gondoskodjanak, hogy a szükséges élelmi szerek ugy a lovasok, mint a gyalogosok részére mindenütt kaphatók legyenek.

19. §. Minden törvényhatóság a fegyverek és készletek tartására biztos helyiséget jelölend ki, a hol a puskákat s pisztolyokat és a hadviselésre szorosan szükséges szerelvényeket, melyeket ugyanis maguk a törvényhatóságok szereztek be, raktározni és jó karban tartani lehessen. A kardokat és más készületeket azonban, melyeket a szemlére behívottak sajátjokból beszerezve hoznak magukkal, ha tulajdonosaik azon helyiségben letenni nem akarják, magukkal haza vihetik.

20. §. A szemlék alkalmából előálló költségekről maguk a törvényhatóságok fognak

gondoskodni, mely célra kirováásokat rendelhetnek el.

21. §. A szemle és a gyakorlat miként történt lefolyásáról minden törvényhatóság az ország főkapitányához, a nádor urhoz, minden évben az országgyűlésileg kidolgozott szabályzat szerint jelentést tenni kötelesek.

22. §. A szemle és táborozás módjára a nemeseket illetőleg a főntebbiekben tett intézkedéseket a jász-kun s más kiváltságos kerületek s a hajdú városok is az ezen országgyűlésen kidolgozott szabály szerint mindenben teljesíteni tartoznak. A szabad királyi és bányavárosok azonban a számukra külön előírt szabályhoz tartandják magukat.

23. §. A fölkelési törvényszünet nem a hadgyakorlatok végett tartandó szemlével, hanem a mozgósított fölkelés tényleges kihirdetésekor fog beállani.

4. CZIKKELY.

A bandériumokról. (1)

A bandériumoknak az 1715:8. czikkely szellemében leendő rendezése végett, a szent felsége kegyes jóváhagyásával, egy országos bizottság kiküldését határozzák el a karok és rendek, melynek

Elnöke lesz: úrményi Úrményi József, a császári és apostoli királyi szent felség kamarása, valóságos belső titkos tanácsosa, Sz. István apostoli király jeles rendjének nagykeresztes vitéze, országbíró, Fejér vármegye főispánja, a magyar királyi helytartó tanács tanácsosa, és a hétszemélyes tábla társbírája.

Tagjai pedig:

Kamánházy László, váci püspök; vécei és hajnásckői báró Vécey Miklós, a császári és apostoli királyi szent felség kamarása, valóságos belső titkos tanácsosa, Szatmár vármegye főispánja, és a hétszemélyes tábla ülnöke;

várkonyi gróf Amade Antal, Marczaltó örökös ura, a Sz. Lipót jeles rendjének közepkeresztes s a Sz. István apostoli királyi rendjének vitéze, a császári s apostoli királyi szent felség kamarása, valóságos belső titkos tanácsosa, hétszemélyes táblai ülnök, Zágráb vármegye főispánja, Zala vármegyének pedig főispáni helyettese;

szalai gróf Barkóczy Ferencz, a császári és apostoli királyi szent felség kamarása, Pest vármegye főispáni helyettese;

(1) V. 6. 1435(I.):I., 1454:II., 1458:II., 1490:I., 1492:XX., 1498:XV., XX. és XXI., 1500:XXI. és XXII., 1518:VIII., 1523:XVIII., 1525:V., 1537:XX., 1545:XVI., 1595:II., 1601:V., 1622:XXI., 1635:LXXXVIII., 1715:CXIV., 1805:II., 1827:XV. t. cz.

Comes Ladislaus Teleky de Szék, sacratissimæ cæsareæ et regio-apostolicæ majestatis camerarius, et tabulæ regię judiciarïe baro.

Joannes Szent-Iványi de eadem, sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis aulicus consiliarius, et tabulæ septem-viralis assessor.

Barnabas Fay de eadem, sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis aulicus consiliarius, et tabulæ septem-viralis assessor.

Josephus Vay de eadem, sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis consiliarius aulicus, et tabulæ septem-viralis assessor.

Antonius Makay de eadem, abbas B. M. V. de Gagy, metropolitanæ ecclesiæ Agriensis canonicus, et archi-diaconus cathedralis, ac tabulæ regię judiciarïe prælatus.

Carolus Prileczky de eadem, sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis consiliarius, et vice-palatinus.

Nicolaus Dvornikovics de Lypto-Tepla, sacratissimæ cæsareæ, et regio apostolicæ majestatis consiliarius, et vice-judex curiæ regię.

Magister Josephus Szilassy, de eadem, et Pills, sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis consiliarius, et officii judicis curiæ regię protonotarius.

Josephus Mikos, sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis consiliarius, et tabulæ regię judiciarïe assessor.

Josephus Reviczky de Revisnye, sacratissimæ cæsareæ, et regio-apostolicæ majestatis consiliarius, ac tabulæ regię judiciarïe assessor.

Maximilianus Ūrményi de eadem, ordinarius vice-comes, et ablegatus comitatus Albensis.

Ladislaus Szent-Királyi, comitatum Pest, Pils et Sólth, articulariter unitorum substitutus vice-comes, et ablegatus.

Daniel Ottlik, de Felső-Ozor et Kohanocz, ejusdem comitatus ordinarius notarius et ablegatus.

Emericus Péchy, de Péchújfalú, emeritus vice-comes comitatus Bihariensis.

Ludovicus Baloghy de eadem, ablegatus comitatus Neogradiensis.

Stephanus Máriássy, de M. Falva, ablegatus comitatus Gömöriensis.

Alexander Mérey, de Kapos-Mére, ablegatus comitatus Nitriensis.

Ignatius Kalmárffy, ablegatus civitatis Budensis.

Joannes Boráros, civitatis Pestiensis ablegatus.

Quæ deputatio objectum hoc ex legum codicē, actis publicis, et credibilibus historiarum monumentis evolvendo, tam eos, quos huic obligationi in sensu præcitati articuli subjectos invenerit, denominabit, quam proportionem et modum futuris comitiis propo-

net. Qualiter item decimam habentes ex mente legum relate ad defensionem regni a decimis tractandi venient, eadem deputatio elucubravit, et opinionem regno referendam depromet. — Salva Suæ serenitati cæsareæ regię domino regni palatino activitate ad casum mutationis individuorum, ad deputatorem hanc denominatorum, alios substituendi.

ARTICULUS 5.

Relate ad regnorum Dalmatiæ, Croatiae, et Sclavoniæ insurrectionem articulus 59. 1741. renovatur.

Accedente Suæ majestatis sacratissimæ benigno annutu, respectu regnorum Dalmatiæ, Croatiae, et Sclavoniæ provisio articuli 59. 1741. in suo vigore ea ratione relinquatur, ut insurrectio prælatorum regnorum relate quoque ad constituendam exercitationis modalitatem, in generali eorundem congregatione coordinetur, taliterque coordinata, legis casu intra triennium eveniente, hosti opponatur, semper tamen in conformitate articuli 66. 1681. ab immediatis domini comitis bani ordinibus dependent.

ARTICULUS 6.

De oblatione in tyronibus militaribus facta.

Studium firmandæ adversus quasvis hostiles impetitiones externæ securitatis ss. et oo. uberiori documento contestari cupientes, ad casum et in sensu legis pro legendis belli, per quemcunque hostem inferendi, necessitatibus, titulo subsidii viginti mille tyronum statuendorum (facta de ulterioribus defensæ mediis, si horum necessitas emergerit, in indicendis comitiis deliberandi, et pro circumstantiarum exigentia constituendi provisione in salvo relicta) sponte et benevole offerunt, sequentibus sub conditionibus:

§. 1. Cum de præsenti alma pax viget, et status et ordines unice conservationem ejusdem intendant; ne exhinc in futurum ad obligationem in statu completo conservandarum legionum in præjudicium articuli 1. 1807. ulla neclatur consequentia, neve argumento præsentis oblationis tempore pacis subsidia belli sollicitentur, sed nec ad suppletos in his tyronibus qualitercunque emeruros defectus, ullo sub titulo obstructi sint.

§. 2. Cum per hanc oblationem suam status et ordines præcise belli necessitatibus subvenire velint, ut parte ex una possibilitate explendæ obligationis, quæ post tantas, fere continuas statutiones nimis gravis effectus, faciliatur, parte vero ex altera celer-

széki gróf Telegdi László, a császári és apostoli királyi szent felség kamarása, a királyi ítélő tábla bírója;

szentiványi Szent-Iványi János, a császári és apostoli királyi szent felség udvari tanácsosa, a hétszemélyes tábla ülnöke;

fái Fáy Barnabás, a császári és apostoli királyi szent felség udvari tanácsosa, és a hétszemélyes tábla ülnöke;

vajai Vay József, a császári és apostoli királyi szent felség udvari tanácsosa, és a hétszemélyes tábla ülnöke;

makai Makay Antal a gagyai B. Sz. M. apátja, az egri főegyház kanonokja, székesegyházi főesperes és a királyi ítélő-tábla fő-papja;

prileszki Prileczky Károly, a császári és apostoli királyi szent felség tanácsosa és alnádor;

liptótelepi Dvornikovic Miklós, a császári és apostoli királyi szent felség tanácsosa és országbíró;

szilasi és pilisi Szilassy József, a császári és apostoli királyi szent felség tanácsosa és országbírój ítélőmester;

Mikos József, a császári és apostoli királyi szent felség tanácsosa és a királyi ítélőtábla ülnöke;

revisnyeai Reviczky József, a császári és apostoli királyi szent felség tanácsosa és a királyi ítélő tábla ülnöke;

ürményi Ürményi Miksa, Fejér vármegye első alispánja és követe;

Szent-Királyi László, Pest, Pilis és Solt törvényesen egyesült vármegyék helyettes alispánja és követe;

felső-ozori és kohanóczy Ottlik Dániel, ugyanazon vármegyének főjegyzője és követe;

pécujfalusi Péchy Imre, Bihar vármegye érdemesült alispánja;

balogi Balogh Jajos, Nógrád vármegye követe;

márkusfalvi Máriássy István, Gömör vármegye követe;

kaposmérői Mérey Sándor, Nyitra vármegye követe;

Kalmárffy Ignác, Buda város követe;

Boráros János, Pest város követe.

A mely bizottság ezt a tárgyat a törvénykönyvből, közokiratokból és hiteles történelmi emlékekből tanulmányozván, egyrésztől azokat, a kikre nézve ugy találja, hogy a főt idézett cikkely értelmében e kötelezettségnek alá vannak vetve, megnevezendi, másrésztől az arányt és módot illetőleg is a következő országgyűlés elé javaslatot terjeszt. Hogy továbbá a tizeddel bírók a törvény értelmében az ország védelme iránt milyen elbánás alá eszenek: ugyanazon bizottság nyomozza ki és az országnak a felől véleményes jelentést adjon.

Épségben maradván Ő császári királyi fenségének, az ország nádorának hatásköre, hogy az ezen bizottságha kinevezett tagok változása esetén helyökbe másokat rendelhessen.

5. CZIKKELY.

Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok fölkelésére nézve az 1741. 59. cikkely megújittatik.

Ő szent felsége kegyelmes beleegyezése hozzájárulásával, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországokra nézve az 1741: 59. cikkely intézkedése érvényben hagyatik olyképen, hogy a nevezett országok fölkelése, a táborozás megállapítandó módozatát illetőleg is, tartományi közgyűlésükön szervezessék s az ilyképen szervezett fölkelés, ha három éven belül a törvény esete beáll, az ellenség ellen kivonuljon; de az 1681: 66. cikkely értelmében mindenkor a bán urnak közvetlen rendeleteitől függjön.

6. CZIKKELY.

A katonaujoncokban tett ajánlatról.

Bőségesebb bizonyítékkal kívánván tanusítani a karok és rendek a külső biztonságnak mindenféle ellenséges támadás ellenében való megszilárdítására irányzott törekvésüket, a törvény által meghatározott esetre s a törvény értelmében, a bármely ellenség által indítandó háboru szükségleteinek fűződésére (érintetlenül hagyván, hogy a védelem további eszközeiről, ha ezek szüksége fölmerül, az összehívandó országgyűlésen tanácskozzanak és a körülmények kívánalma szerint intézkedhessenek) segedelem czimén huszezer ujoncnak kiállítását önként és jóakarattal megajánlják a következő feltételek alatt:

1. §. Mivelhogy jelenleg áldásos béke uralkodik s a karok és rendek egyedül annak fűntartására törekvesnek, kijelentik, hogy ebből jövődőben az ezredek teljes létszámban tartására való kötelezettségek, az 1807: 1. cikkely ellenében, valami következtetést levonni s a jelen ajánlatnál fogva béke idején hadi segedelmet szorgalmazni ne lehessen; de sőt az ezen ujoncokban bármiképen előfordulandó fogyatékok pótlására se legyenek semmi czimen kötelezhetők.

2. §. Mivel ez ajánlatukkal a karok és rendek épen csak a háboru szükségletein akarnak segíteni, hogy egyrésztől kötelezettségek teljesítésének lehetősége, mely az oly nagy és csaknem szakadatlan állítások után nagyon nehézé vált, megkönnyítettessék; másrészt

tati, in qua multum situm esse perspiciunt, consuli valeat, omnis selectus non necessarius in forma, statura, ætate, et qualitatibus tyronum, etiamsi spem succrescentiæ non promittant, si secus ad ferenda arma idonei sint, per recipientes officiales sollicite præcaveatur, militaresque præfecturæ strictissimis ordinibus obstringantur, ut circa conditiones habilitatis ad militiam, et defectus receptioni tyronum obstantes, instructioni sub his comitiis annuente Sua majestate regia præscriptæ, circa mensuram vero, ut quinque etiam pedum altitudinis tyro secus corpore sanus, et robustus, ac ad supportanda onera militaria idoneus acceptetur, se hac quoque occasione tam in visitationibus, quam assentationibus ad amussim conforment.

§. 3. Ut Judæi quoque habita ratione populationis loci, cujus partem constituunt, per concernentem jurisdictionem repartiendi, et medio communitatum judaicarum e suis statuendi, ad oblatum tyronum numerum recipiantur.

§. 4. Ut elusiones, quæ per id commit-

tuntur, quod imminente tyronum statione, juvenes ad classem statuibilium pertinentes, effugiendæ militiæ causa, se nobilium serviitiis addicant, præcaveantur, jurisdictionibus imponitur, ut si fraudem in conducendis servitoribus observaverint, receptorem ad extradandos tales, qui apud ipsum latere voluerunt, si is, nulla communis salutis reflexione habita, magistratuali requisitioni parere nollet, per efficacia remedia compellant.

§. 5. Ne tyrones nunc oblato ad alias, quam Hungaricas legiones ullo sub obtentu transferantur.

§. 6. Dispositione de collectaculis in sequelam articuli 1. 1807. restabiliendis, per Suam majestatem sacratissimam jam facta, hæc, ad casum et tempus duraturæ stationis oblatorum viginti mille tyronum cessent, dein tamen illico ad activitatem ponantur.

§. 7. Repartitio juxta clavim, quæ ratione duodecim millium tyronum sub prioribus comitiis oblatorum adhibita fuit, hac etiam occasione instituat.

ARTICULUS 7.

De academia militari Ludovicea.

Dum status et ordines, de defensione regni agerent, consilia sua non tantum ad præsens tempus, sed ad futuram quoque ætatem extenderunt, utque filii, et posteri eorum non solum viribus, sed arte quoque, et ideo efficacius pro patria, avita constitutione, et augusta regnante domo depugnare possint. devotione erga Suam majestatem sacratissimam, et amore erga patriam provocati, liberis oblationibus notabilem fundum conflaverunt, ut nationalis academia militaris in regno erigi, et studia militaria promoveri possint, adjuvit conatus augustissima imperatrix, et regina per singularem prorsus magnificentiam, Sua majestas vero sacratissima rex noster clementissimus votis statuum et ordinum benigna sua approbatione annuit, et ne quidquam institutum adeo utile moraretur, ædes olim Theresianas Vacii illocandæ academiæ militari donavit; status et ordines throno Suarum majestatum circumfusi, gratissimi, ac devotissimi animi sensa exprimentes impetrarunt, ut academia hæc amoris augustæ dominæ in gentem Hungaram memoriam conservatura-Ludovicea appelletur.

Status et oo. coordinando huic adeo utili et necessario instituto manum vestigio admoventes, benigne annuente Sua majestate sacratissima decreverunt:

§. 1. Nationalis academia militaris Vacii in ædibus olim Theresianis collocanda, ut amoris augustæ imperatricis, et reginæ in gentem Hungaram

pedig az eljárás gyorsasága, melyet nagyon fontosnak ismernek, előmozdítottassék: az illető tisztnek az ujonczok alakját, természetét, korát és minőségét illetőleg, még ha nincs is kilátás a további növése, ha különben fegyverviselésre alkalmasok, minden szükségtelen válogatástól gondosan óvakodjanak, s a katonai parancsnokságok szoros rendeletekkel kötelezendők, hogy a katonaságra való képesség föltételeire és az ujonczul való fölvételt akadályozó hibákra nézve az ezen országgyűlés alatt Ő királyi felségének jóváhagyásával megállapított szabályzathoz és a mértékre nézve ahhoz, hogy az öt láb magas, de különben testileg erős s a hadi fáradoalmak elviselésére képes ujoncz is elfogadtassék, ez alkalommal is ugy a vizsgálatoknál, mint a sorozásnál pontosan alkalmazkodjanak.

3. §. Hogy a zsidókra is azon község népességének arányában, melynek részét teszik, vesse ki az illető törvényhatóság a jutalékok és a zsidó községek által a saját tagjaik közül előállított egyéneket az ujonczok följánlott számába el kell fogadni.

4. §. A katonakötelezettség kijátszásának,

mely azzal követtetik el, hogy az ujonczozás közeledtével az állítandó osztályba tartozó ifjak a nemesek szolgálatába lépnek, megakadályozása végett: kötelességökké tétetik a törvényhatóságoknak, hogy ha a szolgák fölfogadásában csalást vennének észre, a fölfogadót, ha az a közérdekre való tekintet nélkül vonakodnék a hivatalos megkeresésnek engedelmeskedni, hathatós eszközökkel kényszerítsék azoknak kiadására, a kik nála rejtőzködni akartak.

5. §. A most ajánlott ujonczokat semmi szín alatt ne lehessen más, mint magyar ezredbe áthelyezni.

6. §. A toborzásnak az 1807: 1. cikkely alapján leendő visszaállítására vonatkozó, Ő szent felsége által már megtett intézkedés az ajánlott huszezer ujoncz állításának esetére és tartama alatt szüneteljen, de azután mindjárt lépjen újra érvénybe.

7. §. A jutalék fölösztása ez alkalommal is azon kulcs szerint eszközöltessék, mely az előbbi országgyűlésen ajánlott tizenkétezer ujoncz kiállításánál alkalmaztatott.(1)

7. CZIKKELY.

A katonai Ludovika-akadémiáról.(2)

Midőn a karok és rendek az ország védelmi ügyét tárgyalják vala, tanácskozásait nem csupán a jelen időre, hanem a jövőre is kiterjesztették; s hogy fiaik és utódaik nem csak erővel, hanem annál hathatósbabban tudománnyal is tudjanak hazáért, ősi alkotmányért és a felséges uralkodó házért harczolni: Ő szent felsége iránti hódolatuk és honszerelmök érzelmeitől inditvatva, önkéntes ajánlataikból jelentékeny alapot gyűjtöttek össze, melyből az országban nemzeti katonai akadémiát állítani és a hadi tudományokat fejleszteni lehessen. Törekvésöket a felséges császárné és királyné kiváló bőkezűségével segítette elő; Ő szent felsége, legkegyelmesebb királyunk pedig a karok és rendek óhaját kegyes helyesléssel jóváhagyta, s nehogy ez annyira hasznos intézmény létesülése halasztást szenvedjen, a katonai akadémia elhelyezésére Vácson az egykori Terézia-épületet ajándékozta; miért is a karok és rendek Ő felségök trónja körül seregelve, hálás és hódolatos lelkök érzelmeinek kifejezése mellett kérték, hogy az akadémia a felséges asszonynak a magyar nemzet iránt tanusított szeretetének emlékéért megörökítendő, Ludovikának neveztessek.

A karok és rendek ez oly hasznos és szükséges intézmény létesítéséhez nyomban hozzá fogván, Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával határozták:

1. §. A Vácson a hajdani Terézia-épületben elhelyezendő nemzeti katonai akadémia, hogy a felséges császárné és királyné a magyar nemzet iránti

(1) V. ö. 1741: LXIII., 1790: LXVI., 1792: VI., 1802: I., 1807: I., 1830: VII., 1840: II. t. cz. M.

(2) A Ludovica Akadémiára vonatkozó törvények: 1812: II., 1827: XVII. és XVIII., 1836: XXXIX. és XL., 1840: XLIII. t. cz. (v. ö. még 1790: LXVII., 1802: IV. és 1827: XIX. t. cz.); az akadémia újabb szervezetére vonatkozóan v. ö. 1872: XVI. és XVII., 1883: XXXIV., 1885: XVII., 1887: XIII. t. cz., 1889: VI. t. cz. 17. §., 1890: V. t. cz. 4. §., 1890: XXIII. t. cz., 1897: XXIII. t. cz. M.

memoriam conservet, gentisque Hungaræ in augustam dominam illimitata devotio publico testimonio perennet, Ludovicea appellabitur.

§. 2. Sua majestas sacratissima benigne declarare dignata est, se non tantum supremam inspectionem alioquin de jure, et ex constitutione regni sibi competentem suscipere, sed etiam disposituram, ut apta, et digna ejusdem officii admoveantur individua, totum hoc institutum atque oblatus pro illo fundus ad mentem fundatorum, et secundum conclusum diætale rite administraretur, neque instituti academici huius indoles, ratio, et destinatio extra comitia regni mutari possit.

§. 3. Suæ serenitati cæsareo-regiæ domino regni palatino hujus instituti, quod tantopere, tamque ardentibus statuum, et ordinum votis constabili desiderabatur, cujus fundus ex liberis, generosisque potissimum regnicolarum oblati conflatus est, atque excolendis præcipue in scientiis militaribus juvenibus Hungaris subserviet, supremam directionem, qua primo regni magistratui, et generali regni capitaneo communibus votis, et unanimi consensione detulerunt. Quæ hanc in se locatam fiduciam grato suscepit animo, et accedente benigno Suæ majestatis sacratissimæ annutu, instituti hujus coordinationem secundum principia diætaliter adoptata, in effectum deductura, et omnem ejus rationem directura est.

§. 4. Principalis hujus academici scopus is erit, ut in hac juvenus Hungaria imbuatur scientiis, eamque nanciscatur educationem, per quam ad præstanda tum in exercitu regulari, cum et occasione insurrectionis utilia patriæ servitia, apta, formataque reddatur. Liberum tamen juvenibus in ea educandis est, statum politicum amplecti, in quo eorum ratio pro meritis habebitur.

Proinde

§. 5. Coordinatio studiorum in academia hac militari ea esse debet, ut tales in eadem disciplinæ, et studia tradantur, per quæ juvenus pro utroque, militari nempe et civili statu, præferenter tamen pro militari formetur.

§. 6. Cum pronum sit existimare futuros juvenes, qui extra ædes academici degentes artes militares discere desiderant, talismodi juvenes ad prælectiones academicas admitti quidem poterunt, ea tamen lege, ut attestatum scholasticum adminus de primæ classis profectu in studiis, et moribus directori academici Ludoviciæ exhibeant. iisdemque, quæ in reliquis desiderantur studiis imbuti sint, et frequentandi veniam ab eodem impetrent.

§. 7. Descriptio normæ, et totius internæ coordinationis instituti academici hujus typis mandabitur, et cum jurisdictionibus publicis communicabitur.

§. 8. Academia Ludoviciæ tam relate ad officiales directioni, et manuductioni præponendos, ac docentes, quam et relate ad alumnos benigne annuente Sua majestate sacratissima fructus favoribus:

a) Officiales seu præpositi, et inspectores seu docentes gradum suum, et promotionem ordinariam, quam in legione, ad quam pertinent, secus habuissent, obtinebunt.

b) Enatis in academia vacantiis, promotiones pro ratione comparatorum sibi meritum, ac habilitatis Individui nanciscuntur.

c) Alumni, qui cursum academicum cum calculo eminentiæ, vel primæ classis absolverint, cum exitu suo ad militiam, eandem applicationem et favores, prout in Neostadiensi academia constitutum est, obtineant.

§. 9. Ut directio hujus instituti eo efficacius geri valeat, dominus regni palatinus pro officii præfectorem, inspectorem, et professorum, Suæ majestati sacratissimæ proponet, reliqua individua erga propositionem præfecti denominabit.

§. 10. Officium præfecti academici, prout et subpræfecti, quorum posterior in casu ægritudinis, et absentia primus supplebit, una tamen etiam aliquam scientiæ militaris partem, in quantam fieri potest, docebit, requirit virum gravem, nobilem patriæ filium, virtute militari clarum, scientiarum eo spectantium notitia præditum, denique educationis juventutis non inexpertem. Professores scientiarum militarium, prout et juventutis academice inspectores ex meritis, aut actu servientibus militaribus officialibus, in quantum fieri potuerit, natis Hungaris, qui cognitionis præfatarum scientiarum specimina ediderunt, atque a bonis, cullisque moribus, mansveto item agendi modo commendantur, deligentur.

szeretetének emlékét megőrizze, és hogy a magyar nemzetnek felséges aszszonya iránti határtalan hódolata nyilvános bizonyságban öröküljön, Ludovikának neveztessek.

2. §. Ő szent felsége kegyesen kijelenteni méltóztatott, hogy nemcsak a törvény és ország alkotmánya szerint különben is őt illető főfelügyeletet vállalja el az intézet fölött, hanem intézkedni is fog, hogy tisztí állásaira alkalmas és méltó egyének alkalmaztassanak, s az egész intézet és a részére ajánlott alap az alapítók szándéka s az országgyűlési határozat szerint kellőleg kormányoztassék, és az akadémia intézményének természetét, jellegét s rendeltetését országgyűlésen kívül megváltoztatni ne lehessen.

3. §. Ez intézetnek, melynek létesítését a karok és rendek annyira és oly hő vágygyal kívánták, melynek alapja főképen a honlajosok szabad és nemes adományából gyűlt össze, s mely kiválólag a magyar ifjaknak a katonai tudományokban leendő kiképzésére szolgál, legfőbb igazgatását Ő császári királyi felségének, a nádor urnak, mint az ország főkapitányának közóhajtással és egyhangu megegyezéssel ajánlották föl; ki a belé helyezett bizodalmat hálás szívvel fogadta, és Ő szent felsége kegyes jóváhagyásának hozzájárulásával, ez intézet szervezését az országgyűlésileg elfogadott elvek szerint fogja foganatosítani és minden viszonyaiban igazgatni.

4. §. Ez akadémianak főczélja leend, hogy benne a magyar ifjuság azon tudományokra oktattassék és oly nevelést nyerjen, melyek által egy a rendes hadseregben, mint fölkelés alkalmával is a haza hasznos szolgálatára alkalmassá és képessé legyen. Szabad lesz azonban a benne nevelt ifjaknak állani szolgálatba is lépniök, hol érdemeik szerint kellő tekintet lesz rájuk.

Minélfogva

5. §. A tanulmányi rendszer a katonai akadémiában olyan legyen, hogy benne azon tárgyak és tanulmányok adassanak elő, melyek az ifjuságot mind a két életpályára, különösen mégis a katonaira képezik.

6. §. Mivel valószínűleg föl lehet tenni, hogy lesznek olyan ifjak, kik az akadémián kívül lakván, óhajtják elsajátítani a katonai tudományokat: az ilyen ifjakat az akadémiai előadásokra oda lehet ugyan bocsátani, de oly föltétel alatt, hogy a tudományokból való előmenetelökről és erkölcsi magukviseléséről szóló legalább első osztályu bizonyítványt mutassanak föl a Ludovika akadémia igazgatója előtt, és azon a tanulmányokban, melyek a többiek-től kívántatnak, jártasok legyenek és az igazgatótól látogatási engedélyt kapjanak.

7. §. Az akadémiai intézet szabályának s egész belsejének leírása ki fog nyomtatni, s a köztörvényhatóságokkal közöltetni.

8. §. A Ludovika akadémia ugy az igazgató, nevelő és tanító tisztekre, valamint a növendékekre nézve is Ő szent felségének kegyelmes jóváhagyásával a következő kedvezményekben részesülend:

a) Mind a vezető és felügyelő, mind a tanító tisztek megtartandják rendes fokozatukat s előlépésöket, melylyel azon ezredben birtak volna, melyhez tartoznak.

b) Ha az akadémiában helyek üresednek meg, előléptetést a szerzett érdemekhez és az egyén használhatóságához képest nyernek.

c) Azon növendékek, kik az akadémiai tanulmányokat kitünő vagy első osztályu eredménnyel végezték, ugyanazt az alkalmazást és kedvezményeket nyerik, melyek a bécsujhelyi akadémiában vannak megállapítva.

9. §. Hogy ez intézet kormányzását annál hathatósabban lehessen vezetni: az igazgatói, felügyelői és tanári állásokra az ország nádora Ő szent felségének teend javaslatot; a többi egyéneket pedig az igazgató ajánlata alapján kinevezi.

10. §. Az akadémia igazgatójának, valamint aligazgatójának tisztere, kik közül ez utóbbi betegség és távollét esetén helyettesíti az elsőt, egyszersmind azonban lehetőség szerint a katonai tudományoknak valamely részét is tanítja. tekintélyes nemes hazalít, katonai erényekben jeleskedő, az ide tartozó tudományokkal bíró s végül az ifjuság nevelésében sem tapasztalatlan férliut kell állítani. A katonai tudományok tanáraiul, valamint az akadémiai ifjuság felügyelőiül a kiszolgált vagy tényleg szolgáló katonatisztek, a mennyire lehet, született magyarok közül olyanok választandók, a kik az említett tudományok ismeretének tanujelcét adták, s jó és művelt jellemök, valamint szelid bánásmódjuk által

Juris, historiaeque patriae, physices item et mechanicæ professores, prout et linguarum, ac gymnasticorum exercitiorum magistri, in quantum pro his officiis militares haberi non possent officiales, ex status civiis individuis necessariis qualitatibus præditis constituuntur. Præter inspectores, peculiaria in qualitate servitorum penes academicam juventutem accommodabuntur individua, quæ præcipue ex bene moratis, et meritis subofficialibus, ac gregariis militibus deligentur. Nec minus penes hoc institutum conveniens sanitatis personale. œconomus item cum contraagente, et necessariis individuis pro manipulatione cassæ, ac ducendis rationibus constituetur, necessaria item pro servitiis domus familia ex fidei, ac moratis individuis deligetur.

§. 11. Præfectum, et vice-præfectum, stabilis officialis characterem conspicuos esse oportet.

§. 12. Alumni ad academiam Ludovicæam non infra duodecimam, et non supra decimum quintum annum in regula recipi poterunt, ut hoc modo partim post terminatas grammaticas, partim vero absolutis humanitatis scholis, ad academiam ingrediantur. Quilibet aspirans le-

gitimatus est testimonio scholastico, se profectum in studiis, et moribus eminentem, vel primæ classis fecisse; oportebit eum esse præterea firmæ valetudinis. Assumentur ad academiam hanc militarem præcipue nobiles, et civiis conditionis absque discrimine religionis.

§. 13. Tum quia numerum alumnorum fundo instituti correspondere, tum quia illum ita stabilitum esse oportet, ne professores instituendis justo pluribus individuis distenti, in singulos minus curarum convertere possint, numerus alumnorum academice hujus non ultra 120 stipendiatos, et 80 solventes augebitur. Solventes alumni secundum præstabilitam diætaliter normam tractabuntur.

§. 14. Cursus studiorum in hac academia militari 6 annis durabit, tradentur autem disciplinæ comitaliter determinatæ.

§. 15. Disciplina scholastica in hac academia ad normam militaris disciplinæ coordinabitur, ut nempe juvenus in eadem educanda, eidem strictæque subordinationi asvescat, eique dum ex academia ad effective militaria transiverit servitia, absque resensu semet subijciat.

§. 16. Quilibet offerens obligationem a 1-ma Januarii 1809. datandam exhibere tenebitur, et ab hac die interusurium 6 per centum dependet. Ii, qui tardius oblationes facturi essent, obligatoriales etiam a dato oblationis præsentabunt, et interusurium sex per centum ab eadem die locum habebit: hæc vero obligationes vigore præsentis articuli prælationem instar intabulatarum habebunt, relate ad debita subseque contrahenda.

§. 17. Qui capitale infra 5000 florenos obtulit, illud a 1-ma Januarii 1809. intra annum in ratis semestralibus ad cassam regnicolarem inferet: qui vero capitale 5000 florenorum, aut supra obtulerunt, illud apud se erga depensionem interusurii 6 per centum retinere eousque poterunt, donec sive necessitate, sive securitate id exigente ipsis edictum non fuerit.

§. 18. A singulis 10,000 florenis, seu quis hanc summam solus, seu plures invicem conjuncti intulerint, jus præsentæ inferentibus competet, et secundum principia diætaliter præfixa exercebitur. Ut autem perennis memoria eorum supersit, qui laudabili zelo ad hanc academiam oblata fecerunt, sua serie inseruntur.

Sequuntur nomina.

Augustissima imperatrix, et regina Maria Ludovica fl. 50,000

Serenissimus Hungariæ, et Bohemiæ casareo-regius princeps, archi-dux Austriae Josephus regni palatinus fl. 40,000

Serenissimus Hungariæ, et Bohemiæ regius princeps, et archi-dux Austriae Carolus Ambrosius archi-episcopus Strigoniensis, et regni primas fl. 20,000

Serenissimus regius princeps Saxonie dux Albertus fl. 30,000

C. Samuel Releznay de eadem, camerarius regius fl. 14,000

Josephus Zichy de eadem, camerarius et cons. regius, comitatus Simeghiensis ablegatus fl. 10,000

Matheus Rudles de Almás, comitatus Basiensis ablegatus fl. 5000

vaanak ajánlva. A jog, hazai történelem, valamint a természet- és erfműtan tanárai, úgyszintén a nyelvek és testgyakorlat mesterei, a mennyiben e hivatalokra katonatisztek nem volnának találhatók, a szükséges tulajdonokkal bíró polgári egyének közül lesznek kinevezendők. A felügyelőkn kívül az akadémiai ifjúság mellett szolgálai minőségben külön egyének alkalmaztatnak, kik főképen a jó erkölcsű és kiszolgált altisztek s közkatonák közül választandók. Hasonlóképen állítandó lesz az intézethez megfelelő egészségügyi személyzet, gazda, ellenőrrel s a pénztár kezeléséhez és a számadások vezetéséhez szükséges közegekkel együtt, továbbá a házi szolgálatokra szükséges cselédség hű és jó erkölcsű egyének közül választassék.

11. §. Az igazgatónak s aligazgatónak törzstiszti ranggal kell birniok.

12. §. A Ludovika-Akadémiába növendékül tizenkét éven alul és tizenöt éven felül levő ifjakat szabály szerint nem lehet fölvenni, hogy ily módon részint a grammatikai, részint pedig a közműveltségi iskolák végzése után lépjenek az akadámiába. Minden pályázónak iskolai bizonyítványnyal kell a tanul-

mányokban és erkölcsökben való kitünő vagy első osztályu előmenetelét igazolnia; azonkívül kifogástalan egészségűnek kell lennie. Ezen katonai akadémiába főképen nemések és polgári állapotuk vétetnek föl, valláskülönbség nélkül.

13. §. Mivel továbbá a növendékek számának részint az intézet alapjához kell alkalmazkodnia, részint úgy kell megállapítva lennie, nehogy a tanárok a kellőnél több egyénnel levén elfoglalva, az egyesekre kevesebb gondot fordíthassanak: a növendékek számát 120 ösztöndíjazott és 80 fizetőn felül nem lehet emelni. A fizető növendékek az országgyűlésileg megállapított szabály szerint lesznek kötelezve.

14. §. A tanfolyam e katonai akadémiában hat évig fog tartani; előadatnak pedig az országgyűlésileg megállapított tantárgyak.

15. §. Az iskolai fegyelem ez akadémiában a katonai fegyelem mintájára lesz rendezve, hogy ugyanis a benne nevelendő ifjuság megszokja a szoros engedelmisséget, s midőn az akadémiából a tényleges katonai szolgálatba megy át, zugolódás nélkül rendelje alá magát annak.⁽¹⁾

16. §. Minden ajánlattevő 1809. január elsejéről keltezve tartozik kötelezvényt kiállítani, s e naptól kezdve fizeti a hat százalékos kamatot. Azok, a kik ajánlataikat későbbben teendik, az ajánlat napjáról állítandják ki kötelezőlevelöket, s ugyanazon naptól számítatik a hat százalékos kamat. E kötelezéseknek pedig, a jelen törvényczikkely erejénél fogva, a későbbben kötendő tartozások előtt a betáblázott jogok módjára elsőbbségök lesz.

17. §. A ki 5000 forintnál kisebb összeget ajánlott, azt 1809. január elsejétől fogva egy év alatt félévi részletekben tartozik az országos pénztárba befizetni. A kik pedig 5000, vagy több forintot ajánlottak: azt hat százalékos kamat fizetése ellenében mindaddig maguknál tarthatják, mig akár a szükség, akár a biztonság érdekében föl nem mondatik nekik.

18. §. Minden 10.000 forint után, akár egyedül valaki, akár többen közösen együtt fizettek be ez összeget, az alapítókat bemutatási jog illeti, mely az országgyűlésig megállapított elvek szerint lesz gyakorlandó.⁽²⁾ Hogy pedig azoknak örök emlékezete, a kik ez akadémiára dicséretes buzgósággal ajánlatokat tettek, fönmaradjon: neveik a következő sorban iktattatnak be.

Következnek a nevek:

Mária Ludovika, felséges császárné és királyné 50,000 frt.

József, Magyar- és Csehország császári királyi felséges hercege, ausztriai főherceg, az ország nádora 10,000 frt.

Károly Ambrus, Magyar- és Csehország felséges királyi hercege, ausztriai főherceg,

esztergomi érsek és az ország primása 20,000 frt.

Albert, felséges királyi herceg, Szászország hercege 30,000 frt.

Gr. Beleznay Sámuel, kir. kamarás 14,000 frt.

Ziesi Zichy József, királyi kamarás és tanácsos, Somogy vármegye követe 10,000 frt.

Almási Rudics Máté, Bács vármegye követe 5,000 frt.

(1) Az akadémia szervezetére vonatkozó e szabályokat hatályon kívül helyezte: 1872: XVII. t. cz. 6. §.

(2) V. ö. 1872: XVI. t. cz. 6. §.

Nicolaus Kállay de Nagy-Kálló, cottus Zabolchensis ord. vice-com. et ablegat. fl. 10,000

Georgius Zerdahelyi, de Nittra-Zerdahely, camerarius regius, cottus Nittriensis ord. vice-comes et ablegatus fl. 5000

Gabriel Lónyay de Nagy-Lónya, et Vásáros-Namény, cam. reg., cottus Zempliniensis ord. vice-com. et ableg. fl. 5000

Jacobus Svetics de Nemes-Ságod, Velika, et Pleternicza, cam. reg. fl. 5000

Josephus Jekelfalussy de eadem, camerarius reg., cottus Zempliniensis ablegatus fl. 20,000

Joannes Péchy de Péchujfalu, consil. regius, cottus Sárosiensis ord. vice-com. et ablegatus fl. 5000

Antonius Galgóczy, consil. reg., comit. Poniensis ord. vice-com. et ableg. fl. 1000

Carolus Bujanovics de Agg-Telek, agens Hung.-aulicus fl. 2000

Paulus Kizsel de Benedekfalva, agens Hung.-aulicus fl. 1000

Stephanus Boronkay de Nezete, cons. reg., cottus Barsiensis ord. vice-comes, et ablegatus fl. 1000

Nicolaus Lukácsy de Borovnik, cottus Trenchiniensis ablegatus fl. 1000

Joannes Boráros, comitat. Pestiensis assessor, civitatis ejusdem nominis senator, et ablegatus fl. 2000

Ignatius Kalmárffy, cottus Pestiensis assessor, civitatis Budensis judex et ablegatus fl. 2000

Samuel Patay de Báj, cottus Abaujvariensis ablegatus fl. 2000

Stephanus Atzél de Boros-Jenő, insig. ordinis S. Stephani regis eques, personalis praesentiae regiae in judiciis locumtenens fl. 1000

Nicolaus Dvornikovics de eadem, et Liptotepa, consil. regius, et vice-judex curiae regiae fl. 1000

Josephus Reviczky de Revisnye, consiliarius reg. et ad tabulam reg. assessor fl. 1000

Josephus Szilassy de eadem, et Pilis, cons. reg. et officii judicatus curiae regiae protonotarius fl. 1000

Antonius Tallian de Vizek, consil. reg. et ad tabulam regiam jud. assessor fl. 1000

B. Ignatius Szepessy de Négyes, vice-archidiaconus Agriensis fl. 1000

Georgius Goldenfinger de Krompach, cons. regius, cottus Scopusiensis ord. vice-com. et ablegatus fl. 3000

B. Franciscus a Kaysersfeld, Abbas, Canonicus et ableg. cap. Soproniensis fl. 1000

Ladislavus Juricskay, assessor comitatus Bihariensis fl. 1000

Josephus Szányi, cottus Tornensis ord. notar. et ablegatus fl. 1000

C. Stephanus Csáky de Keresztszeg fl. 5000

Princeps Adamus Csartoriszky fl. 4000

B. Antonius Gabelhoven praepositus Vág-Ujbelyiensis fl. 1000

Antonius Makay, abbas, canonicus, et ablegatus a.-capituli Agriensis, tabulae regiae jud. praelatus fl. 2000

Josephus Vurum, canonicus, et ablegatus ejusdem archi-capituli fl. 2000

Josephus Szaploneczay, de eadem, insignis ord. s. Stephani eques, consil. reg., comitatus Maranarossiensis ord. vice-com. et ablegatus fl. 1000

Petrus Plavschitz, consul et ableg. civitatis Temesvariensis fl. 1000

Alexander Balogh, canonicus, et ableg. capituli Jaurinensis fl. 2000

Carolus Nedeczky de eadem, lector canonicus, et ableg. capit. Veszprim. fl. 10,000

Petrus Úrményi de eadem, canonicus et ablegatus archi-capituli Strigoniensis fl. 1000
Ignatius Bezerédy, consil. aulicus, et comitatus Szaladiensis ablegatus fl. 1000

Joannes Szent-Iványi de eadem, cam. reg., cottus Neograd. ord. vice-com. et ableg. fl. 1000

Ludovicus Baloghy de Balogh, ejusdem comitatus ablegatus fl. 1000

Ludovicus Oszroluczky de Osztroluka, comitatus Zoliensis assessor et ablegatus fl. 3000

Casparus Kubinyi de eadem, et in Nagy Olaszi, cottus Csanadiensis ablegatus fl. 4000

Michael Adonyi, comitatus Pestiensis jud. nobilium fl. 1000

Andreas Markovics de Csernek, comitatus Pösegani assessor et ablegatus fl. 3000

Vidua comitissa Casimir. Eszterházyana fl. 6000

Joannes Balogh de Galantha, cottus Comaromiensis ord. v.-com. et abl. fl. 1000

Josephus Steöszel de Rapén, consil. reg. Jazygum et Cumanorum capitaneus palatinalis et ablegatus fl. 5000

Vidua Aloysia Jankovich de Daruvár nata comitissa Festetics de Tolna fl. 10,000

Carolus Prileszky de eadem, consil. reg. et vice-palatinalis fl. 1000

Franciscus Pogán de Cseb, cottus Berghiesis v.-com. et ablegatus fl. 2000

Joannes Lázár de Ecska, cottus Torontaliensis assessor et ablegatus fl. 5000

Alexander Mérey de Kapos-Mére, cottus Nittriensis assessor et ableg. fl. 1000

Franciscus Eötvös, consil. reg. comitat. Soproniensis ord. vice-com. et ablegatus fl. 1000

Paulus Györgyi, consil. reg. cottus Jaurinensis ord. v. c. et ablegat fl. 1000

Emericus Marczibányi de Puchó, comitatus Trenchiniensis v. c. et ableg. fl. 1000

Ladislavus Halácsy de eadem, comit. Hortensis ord. v. c. et ableg. fl. 1000

Nagykállói Kállay Miklós, Szabolcs vármegye első alispánja és követe 10,000 frt.

Nyitra-szerdahelyi Zerdahelyi György, királyi kamarás, Nyitra vármegye első alispánja és követe 3000 frt.

Nagylónyai és vásáros-naményi Lónyay Gábor, királyi kamarás, Zemplén vármegye első alispánja és követe 5000 frt.

Nemes-ságodi, velikai és pleterniczai Svetics Jakab, királyi kamarás 3000 frt.

Jekelfalussy József, királyi kamarás, Zemplén vármegye követe 20,000 frt.

Pécsujfalusi Péchy János, királyi tanácsos, Sáros vármegye első alispánja és követe 5000 frt.

Galgóczy Antal, királyi tanácsos, Pozsony vármegye első alispánja és követe 4000 frt.

Aggteleki Bujanovics Károly, magyar udvari ügynök 2000 frt.

Benedekfalvai Kiszely Pál, magyar udvari ügynök 1000 frt.

Nezetei Boronkay István, királyi tanácsos, Bars vármegye első alispánja és követe 4000 frt.

Borovnikai Lukácsy Miklós, Trencsén vármegye követe 4000 frt.

Boráros János, Pest vármegye táblabírája, az ugyanazon nevű város tanácsnoka és követe 2000 frt.

Kalmárffy Ignác, Pest vármegye táblabírája Buda város bírása és követe 2000 frt.

Báji Patay Sámuel, Abauj vármegye követe 2000 frt.

Borosjenői Atzél István, Sz. István király jel. rendjének vitéze, királyi személynök 1000 frt.

Liptó-teplai Dvornikovics Miklós, királyi tanácsos és alországbíró 1000 frt.

Revisnyeai Reviczky József, királyi tanácsos és a királyi tábla ülnöke 1000 frt.

Szilasi és pillisi Szilassy József, királyi tanácsos és országbírói ítélőmester 4000 frt.

Vizeki Tallian Antal, királyi tanácsos és királyi táblai ülnök 4000 frt.

Négyesi báró Szepessy Ignác, egri főesperesi helyettes 4000 frt.

Kropachi Goldenfinger György, kir. tanácsos, Szepes vármegye első alispánja és követe 3000 frt.

Báró Kayserfeld Ferencz, apát, a soproni káptalan kanonokja és követe 4000 frt.

Juricskay László, Bihar vármegye táblabírája 4000 frt.

Szányi József, Torna vármegye főjegyzője és követe 1000 frt.

Keresztszegi gróf Csáky István 3000 frt.

Herczeg Csartoriszky Ádám 4000 frt.

Báró Gabelhoven Antal, vág-ujhelyi prépost 4000 frt.

Makay Antal, apát, az egri főkáptalan kanonokja és követe, a kir. ítélőtábla főpapja 2000 frt.

Vurum József, ugyanazon főkáptalan kanonokja és követe 2000 frt.

Szaplonczay József, Sz. István jel. rendjének vitéze, kir. tanácsos, Máramaros vármegye első alispánja és követe. 4000 frt.

Plavszitz Péter, Temesvár város polgármestere és követe 4000 frt.

Balogh Sándor, a győri káptalan kanonokja és követe 2000 frt.

Nedeczky Károly, olvasó kanonok és a veszprémi káptalan követe 40,000 frt.

Ürményi Ürményi Péter, az esztergomi főkáptalan kanonokja és követe 4000 frt.

Bezerédy Ignác, udvari tanácsos és Zala vármegye követe 4000 frt.

Szentiványi Szent-Iványi János, kir. kamarás, Nógrád vármegye első alispánja és követe 4000 frt.

Balogi Balogh Lajos, ugyanazon vármegye követe 4000 frt.

Osztrólkai Osztrólczy Lajos, Zólyom vármegye táblabírája és követe 3000 frt.

Kubinyi és nagy-olaszi Kubinyi Gáspár, Csanád vármegye követe 4000 frt.

Adonyi Mihály, Pest vármegye szolgabírája 4000 frt.

Cserneki Markovics András, Pozsega vármegye táblabírája és követe 3000 frt.

Gróf Eszterházy Kázmér özvegye 6000 frt.

Galánthai Balogh János, Komárom vármegye első alispánja és követe 4000 frt.

Rapéni Steöszel József, kir. tanácsos, a jászok és kunok nádori kapitánya és követe 5000 frt.

Özv. Daruvári Jankovics Aloyzia, szül. tolnai Festetics grófnő 40,000 frt.

Prileszky Károly, kir. tanácsos és alnádor 4000 frt.

Csebi Pogány Ferencz, Bereg vármegye alispánja és követe 2000 frt.

Écskai Lázár János, Torontál vármegye táblabírája és követe 5000 frt.

Kapos-mérei Mérey Sándor, Nyitra vármegye táblabírája és követe 4000 frt.

Eötvös Ferencz, kir. tanácsos, Sopron vármegye első alispánja és követe 4000 frt.

Györgyi Pál, kir. tanácsos, Győr vármegye első alispánja és követe

Puchói Marczibányi Imre, Trencsén vármegye alispánja és követe 4000 frt.

Halácsi Ilalácsy László, Hont várm. első alispánja és követe 4000 frt.

Emericus Pongrácz de Sz. Miklós et Óvár, consil. reg., cottus Lyploviensis ord. v. r. et ablegatus fl. 4000

Dionysius Kazinezy de eadem, cottus Bihariensis v. c. et ablegatus fl. 4000

Joannes Mihalovich cottus Verőczensis assessor et ablegatus fl. 4000

Josephus Kussevich, protonot. croat. fl. 4000

Ignatius Végh de Vereb, cottus Albensis assessor et ablegatus fl. 4000

Stephanus Bezsán, cottus Veszprimiensis assessor et ablegatus fl. 4000

Ladislaus Majthényi de Kesselőkö, consil. regius et cottus Hontensis ablegatus fl. 4000

Michæl Zichy de eadem, cottus Mosoniensis v. c. et ablegatus fl. 4000

Franciscus Frideczky, canonicus et ableg. capit. Albaregalensis fl. 4000

Joannes Sóber, præpositus collegiat. eccl. Posoniensis fl. 2000

Comitissa Victoria Folliot de Grenville, vidua comitis Franc. Colloredo fl. 5000

Wolfgangus Schlichtinger, abbas s. Adriani de Szalavár fl. 2000

Michæl Landerer de Fűskut, comitatus Temessiensis assessor fl. 4000

Josephus de Űrmény, insignis or. s. Steph. r. a. magnæ crucis eques, s. c. et r. a. m. actual. intimus status consiliar., iudex curiæ regiæ, et comit. Albensis suprem. comes fl. 5000

C. Ignat. Gyulay de Maros-Németh et Nádaska, insign. ord. mil. Theresiani commendator, actual. int. status consil. etc. regnorum Dalmatiæ, Croatiae, et Slavoniæ banus fl. 8000

C. Michæl de Nádasd, camerarius et actualis int. status consil., cottus Comaromiensis perpetuus ac supremus comes, janitor. reg. magist. fl. 5000

C. Josephus Brunsvik de Korompa, insig. ord. s. Stephani commendator, camerar., actual. int. status consil., cottus Neogradiensis supremus comes, tavernic. reg. magister fl. 5000

C. Franciscus Zichy de Vásonkő, camer. et actual. int. status consil., cottus Veszprimiensis suprem. c. et pincernarum regalum magister fl. 12,000

C. Franciscus Szécsényi de Sárvári Felső-Vidék, aurei velleris eques, camer. reg. et actualis int. status consil., cottus Sümegiensis supr. com., cubicularium regalum magister fl. 8000

Princeps Nicolaus Eszterházy de Galantha, aurei velleris et insig. ord. s. Stephani magnæ crucis eques, camer. reg., actual. intim. status consil., cottus Soproniensis supr. ac perpetuus comes, turmæ nobilis prætoriae capitaneus fl. 8000

C. Josephus Haller de Hallerkő, cam.

actual. int. status consil., cottus Maramaros-siensis supr. comes, agazonum reg. magister fl. 2000

L. b. Josephus Splényi de Mihálydi, cam., actualis intim. status consil., s. regni coronæ conservator. fl. 2000

Paulus Almássy de Zsadány et Török Sz. Miklós, insig. ord. s. Stephani commendator, actual. int. status consil., cottus Aradiensis suprem. com., s. r. coronæ conservator fl. 5000

C. Franciscus Koháry de Csabragh et Szitnya, cam., actual. int. stat. consil., cottus Hontensis supremus et perpetuus comes fl. 40,000

C. Stephanus Illésházy de eadem, cam., actual. int. status consil., cottuum Liptoviensis et Trenchiniensis supr. ac. perpet. comes fl. 20,000

C. Franciscus Philippus a Schönborn, cam., reg., cottus Bereghiensis suprem. ac perpet. comes fl. 5000

C. Emmanuel Csáky de Keresztszeg, camer., actual. int. status consil., comitatus Scepusiensis perpetuus ac supr. comes fl. 5000

C. Antonius Apponyi de eadem, camerar., actual. int. status consil. et comitat. Tolnensis supr. comes fl. 8000

B. Gabriel Prónay de Tóth-Próna, actual. int. status consil. et cottus Gömöriensis supr. comes fl. 3000

Sigismundus Lovász de Eötvenes, ins. ord. s. Steph. commend., actual. intum. status consil., comes Temessiensis et cottus ejusdem nominis supr. comes fl. 40,000

B. Josephus Podmaniczky, act. int. status consil., cottuum Baesiensis et Bodroghiensis articulariter unitor. supr. comes fl. 2000

C. Emericus Josephus ab Elcz, cam., actual. int. status consil., cottus Syrmiensis supr. comes fl. 5000

B. Nicolaus Vécsey de eadem et Hajnácskó, camer. reg., et actual. int. status consil., tab. septem-viral. assessor, et comitatus Szatmariensis supr. com. fl. 2000

C. Antonius Amade de Várkony, ins. ord. s. Leop. commend. et s. Steph. eques, cam. et act. int. status cons., cottus Zagrabiensis supr. comes fl. 5000

C. Franciscus Eszterházy de Galantha, perpetuus in Fraknó, aurei velleris eques, cam. et act. int. stat. consil. fl. 40,000

C. Ladislaus Teleky de Szék, cam. reg., tab. reg. judriæ baro fl. 5000

B. Josephus Alvinczy, insig. ord. mil. Ther. magnæ cruci eques, campi mareschallus fl. 5000

Princeps Ant. Grassalkovics de Gyarak, cam. reg. et cottus Csongrad. off. supr. com. administrator fl. 40,000

Szentmiklósi és óvári Pongrácz Imre, kir. tan., Liptó vármegye első alispánja és követe 4000 frt.

Kazinczi Kazinczy Dénes, Bihar vármegye alispánja és követe 4000 frt.

Mihalovics János, Verőce vármegye táblabírája és követe 4000 frt.

Kussevich József, horvátorsz. itélőmester 4000 frt.

Verébi Végh Ignác, Fejér vármegye táblabírája és követe 4000 frt.

Bézsán István, Veszprém vármegye táblabírája és követe 4000 frt.

Kesselkeői Majthényi László, kir. tanácsos és Hont vármegye követe 4000 frt.

Zicsi Zichy Mihály, Moson vármegye alispánja és követe 4000 frt.

Frideczky Ferencz, a fejérvári káptalan kanonokja és követe 4000 frt.

Sóber János, a pozsonyi társas káptalan prépostja 2000 frt.

Folliot de Crenville Viktoria grófnő, gróf Colloredo Ferencz özvegye 5000 frt.

Schlichtinger Farkas, szalavári Sz. Adorján apátja 2000 frt.

Fűskuti Landerer Mihály, Temes vármegye táblabírája 4000 frt.

Úrményi József, Sz. István ap. kir. jel. rendjének nagykeresztes vitéze, a cs. és ap. kir. sz. f. valóságos belső titkos tanácsosa, országbíró és Fejér vármegye főispánja 5000 frt.

Marosnémeti és nádaskai gr. Gyulay Ignác, a Terézia kat. jel. rend középkeresztese, val. belső tit. tan. stb., Dalmát- és Tótországok bánja 5000 frt.

Gróf Nádasdy Mihály, kamarás és val. bel. tit. tanácsos, Komárom vármegye örökös főispánja, főajtónállómester 5000 frt.

Korompai gr. Brunsvik József, Sz. István jel. rend középkeresztese, kamarás, val. bel. tit. tanácsos, Nógrád vármegye főispánja, tárnokmester 5000 frt.

Vásonkői gr. Zichy Ferencz, kamarás és val. bel. tit. tanácsos, Veszprém vármegye főispánja és kir. főpohárnok mester 42,000 frt.

Sárvári felső-vidéki gr. Széchényi Ferencz, aranygyapjas vitéz, kir. kamarás és val. bel. tit. tanácsos, Sopron vármegye örökös főispánja, a nemes testőrség kapitánya 8000 frt.
Hallerkői gr. Haller József, kamarás, val.

bel. tit. tanácsos, Máramaros vármegye főispánja, kir. főlovászmester-m. 2000 frt.

Mihálydii b. Splényi József, kamarás, val. bel. tit. tanácsos, az ország sz. koronaórá 200 frt.

Zsadányi és török-szentmiklósi Almássy Pál, a Sz. István jel. rend középker., val. bel. tit. tanácsos, Arad vármegye főispánja, az orsz. sz. koronaórá 5000 frt.

Csábrági és szitnyai gr. Koháry Ferencz, kamarás, val. bel. tit. tanácsos, Ilont vármegye örökös főispánja 40,000 frt.

Illésházai gr. Illésházy István, kamarás, val. bel. tit. tanácsos, Liptó- és Trencsén vármegyék örökös főispánja 20,000 frt.

Gr. Schönborn Ferencz Fülöp, kir. kamarás Bereg vármegye örökös főispánja 5000 frt.

Keresztzei gr. Csáky Emánuel, kamarás, val. bel. tit. tanácsos, Szepes vármegye örökös főispánja 5000 frt.

Apponyi gr. Apponyi Antal, kamarás, val. bel. tit. tanácsos és Tolna vármegye főispánja 8000 frt.

Tótprónai b. Prónay Gábor, val. bel. tit. tanácsos s Gömör vármegye főispánja 3000 frt.

Eötvöses Lovász Zsigmond, Sz. István jel. rend. középkeresztes vitéze, val. bel. tit. tan., temesi gróf s ugyanazon nevű vármegye főispánja 40,000 frt.

Báró Podmaniczky József, val. bel. tit. tanácsos, Bács- és Bodrog törvényesen egyesült vármegyék főispánja 2000 frt.

Gróf Eltz József, kamarás, val. bel. tit. tanácsos, Szerém vármegye főispánja 5000 frt.

Hajnácskői b. Vécsey Miklós, kir. kamarás, és val. bel. tit. tanácsos, a hétszem. tábla ülnöke, és Szatmár vármegye főispánja. 2000 frt.

Várkonyi gr. Amade Antal, Sz. Lipót jel. rend. középkeresztes vitéze, kamarás és val. bel. tit. tanácsos, Zágráb vármegye főispánja 5000 frt.

Galánthai gr. Eszterházy Ferencz, Fraknó örökös ura, aranygyapjas vitéz, kamarás és val. bel. tit. tanácsos 40,000 frt.

Széki gr. Teleki László, kir. kamarás, a kir. itélőtábla bárója 5000 frt.

Báró Alvinczy József, a Terézia jel. kat. rend nagyker. vitéze, altábornagy 5000 frt.

Gyaraki herceg Grassalkovics Antal, kir. kamarás és Csongrád vármegye főisp. helytartója 40,000 frt.

C. Carolus Erdődy de Monyorókerék, cam. regius fl. 5000

C. Ludovicus Széchényi de Sárvári-Felső Vidék, cam. reg. fl. 5000

B. Stephanus Fischer de Nagy-Szalatnya, act. int. stat. cons., archi-eppus Agriensis, et cottuum Heves et Ext. Szolnok art. unit. supr. et p. com. fl. 12,000

Maximilianus Verhovác, actual. int. status consil., eppus Zagrabiensis fl. 12,000

B. Michael Brigidó, act. int. status consil., eppus Specusianensis fl. 5000

Nicolaus Milassin, act. int. stat. cons., episcopus Alba-regalensis fl. 5000

Josephus Mártonffy de Csik-Mind-Szent act. intim. status consil., episcopus Transylvan. fl. 4000

Franciscus Szányi, eppus Rosnaviensis fl. 4000

Andreas Szabó, eppus Cassoviensis fl. 2000

Antonius Mandich, actual., int. status cons. insign. ord. s. Steph. eques, eppus Bosnensis seu Diakovariensis fl. 5000

Leopoldus Somogyi de Perlak, eppus Sabariensis fl. 4000

Petrus Klobusiczky de eadem, eppus Szathmariensis fl. 4000

Josephus Király, eppus Quinque-eccles. fl. 2000

Paulus Rosos de Szent-Király-Szabadgya, insign. ord. s. Steph. eques, episcopus Veszprimiensis fl. 10,000

Paulus Szegedy de Mező-Szeged, episcopus Cattariensis fl. 2000

Josephus Kluch, eppus Nitriensis fl. 3000

Alexander Rudnay de eadem et Divékujfalu, eppus Ansariensis, can. Strigoniensis et vicar. gener. fl. 4000

C. Nicolaus Eszterházy de Galantha, perpetuus in Fraknó, cam. regius fl. 10,000

C. Ferdinandus Pálffy ab Erdőd, cam. reg. fl. 5000

C. Franciscus Jos. Zichy de Vásonkő, cam. regius fl. 4000

C. Carolus de Batthány, cam. reg. fl. 24,000

C. Francisc. Barkóczy de Szala, cam. reg. et cottus Pestiensis offi. sup. comitis administrator fl. 5000

C. Josephus junior Majláth de Székely, cam. regius et cottus Verőcziensis supr. comes fl. 4000

C. Josephus Szapáry de eadem, cam. regius et actual. int. status cons., cottus Mosonienis supr. comes fl. 5000

Augustinus Fáy de eadem, consiliar. aulic. et cottus Ugochens. supr. comes fl. 5000

C. Antonius de Batthyány, cam. reg. fl. 2000

C. Franciscus Amade de Várkony, cam. r. fl. 5000

C. Leopoldus Pálffy ab Erdőd, generalis campi vigil. prefectus fl. 5000

C. Franciscus Tolvay de Köpösd, cam. regius, insignis ord. s. Stephani eques, tabulæ districtualis Cis-danubianæ præses fl. 4000

C. Ludovicus Csáky de Keresztszeg, cam. regius fl. 4000

B. Nicolaus Vay de eadem, cam. reg. et gener. campi vigiliarum præfect. fl. 5000

B. Paulus Révay de Réva, insign. ord. s. Steph. commendator, cam. reg. et act. int. status consil., cottus Thurocziensis perpetuus et supr. com. fl. 2000

C. Ignatius Festetics de Tolna, cam. reg. fl. 3000

B. Joan. Nep. Malonyai de Vicsap, cam. r., tab. reg. judiciariæ haro fl. 3000

C. Bartholomæus Pataich de Zajezda, cam. reg., cottus Posegani supr. comes. fl. 4000

Stephanus Stratimirovich, act. int. status consil. et archi-episc. g. r. n. u. Cariovicensis fl. 3000

C. Ladislaus Festetics de Tolna, cam. reg. fl. 5000

C. Hyeronimus a Lodron, cam. reg. fl. 4000

C. Gabriel Berényi de Karancs-Beréay fl. 2000

C. Josephus Erdődy de Monyorókerék, aurei velleris. et ins. ord. s. Stephani magnæ crucis eques, cam. reg. et act. intim. status cons. dapifer. regalium magister, cottus Nitriensis supr. comes, et repius Hung. aulicus, prout et antelati ord. s. Stephani cancellarius fl. 10,000

Paulus Vass de Geller, civitatis Alba-regalensis ablegatus fl. 4000

Bruno Szkenderovics, civitatis Mar.-Theresiopolitanæ judex et ableg. fl. 4000

Martinus Lénárd, civitatis ejusdem senator, ord. not. et ablegatus fl. 4000

Vidua Emerici olim Csáky de Keresztszegh fl. 2000

C. Ladislaus Csáky de Keresztszegh, episc. Corezolenis, capituli m. Váradienis custos et canonicus fl. 6000

C. Carolus Eszterházy de Galantha, camer. regius et act. int. status consiliarius fl. 40,000

C. Michael senior Viczay, cam. reg. fl. 6000
Ladislaus Kamánházy, eppus Vacziensis fl. 4000

Idem pratereæ donec vixerit annue penderos 4000. Idem denique pro prima Academiæ instructione 100 urnas vini, 50 metretas tritici, et 50 org. lignorum focalium

B. Josephus a Brudern fl. 5000

Antonius Vajda de Rába-Bogyoszló, cottus Castriferrei ord. vice-comes et ablegatus fl. 4000

Franciscus Nedeczky de eadem, cottus Tolnensis ord. judex nobilium et ablegatus fl. 1000

C. Samuel Teleky de Szék, insign. ord. s.

Monyorókeréki gr. Erdődy Károly, kir. kamarás 5000 ft.

Sárvári felső-vidéki gr. Széchényi Lajos, kir. kamarás 5000 ft.

Nagy-szaltnyai b. Fischer István, val. bel. titk. tanácsos, egri érsek, Heves- és K.-Szolnok törvényesen egyesült vármegyék örökös főispánja 12,000 ft.

Verhovác Miksa, val. bel. titk. tanácsos, zágrábi püspök 12,000 ft.

B. Brigido Mihály, val. bel. titk. tanácsos, szepesi püspök 5000 ft.

Milassin Miklós, val. bel. titk. tanácsos, székesfejérvári püspök 5000 ft.

Csik-mindszenti Mártonffy József, val. bel. titk. tanácsos, erdélyi püspök 4000 ft.

Szányi Ferencz, rozsnyói püspök 1000 ft.

Szabó András, kassai püspök 2000 ft.

Mandich Antal, val. bel. titk. tanácsos, Sz. István jel. rend. vitéze, boszniai vagy diakovári püspök 5000 ft.

Perlaki Somogyi Lipót, szombathelyi püspök 4000 ft.

Klobusiczky Péter, szatmári püspök 1000 ft.

Király József, pécsi püspök 2000 ft.

Szentkirály-szabadgyai Rosos Pál, Sz. István jel. rend. vitéze, veszprémi püspök 10,000 ft.

Mezőszegedi Szegedy Pál, cattaroi püspök 2000 ft.

Kluch József, nyitrai püspök 3000 ft.

Rudnai és divékujfalusi Rudnay Sándor, ansariai püspök, esztergomi kanonok és főhelytartó 1000 ft.

Galánthai gr. Eszterházy Miklós, Fraknó örököse, kir. kamarás 10,000 ft.

Erdődi gr. Pálffy Ferdinánd, kir. kamarás 5000 ft.

Vásonkői gr. Zichy Ferencz József, kir. kamarás 4000 ft.

Gr. Batthyány Károly, kir. kamarás 24,000 forint.

Szalai gr. Barkóczy Ferencz, kir. kamarás, és Pest vármegye főispáni helytartója 5000 ft.

Székhelyi ifj. gr. Majláth József, kir. kamarás és Verőcze vármegye főispánja 5000 ft.

Fái Fáy Ágoston, udv. tanácsos és Ugocea vármegye főispánja 5000 ft.

Gr. Batthyány Antal, kir. kamarás 2000 ft.

Várkonyi gr. Amadé Ferencz, kir. kamarás 5000 ft.

Erdődi gr. Pálffy Lipót, vezérőrnagy 5000 ft.

Köpösi gr. Tolvay Ferencz, kir. kamarás, Sz. István jel. rend. vitéze, a Dunán-inneni ker. tábla elnöke 1000 ft.

Keresztzezi gr. Csáky Lajos, kir. kamarás 4000 ft.

Vajai b. Vay Miklós, kir. kamarás és vezérőrnagy 5000 ft.

Révai b. Révay Pál, Sz. István jel. rend. középkeresztes vitéze, kir. kamarás és val. bel. titk. tanácsos, Turóc vármegye örökös főispánja 2000 ft.

Tolnai gr. Festetics Ignác, kir. kamarás 3000 ft.

Vicsapi b. Malonyai Nep. János, kir. kamarás, a kir. ítélőtábla bárója 3000 ft.

Zajzdai gr. Patatic Bertalan, kir. kamarás, Pozsega vármegye főispánja 4000 ft.

Stratimirovich István, val. bel. titk. tanácsos és karloviczi g. n. egy. szerl. érsek 3000 ft.

Tolnai gr. Festetics László, kir. kamarás 5000 ft.

Gróf Lodron Jeromos, kir. kamarás 4000 ft.

Karancs-berényi gr. Berényi Gábor 2000 ft.

Monyorókeréki gr. Erdődy József, az aranygyapjas- és a Sz. István jel. rend. nagykeresztes vitéze, kir. kamarás és val. bel. titk. tanácsos, kir. főszaltnök-mester, Nyitra vármegye főispánja, magyar kir. udv. kancellár, valamint az említett Sz. István rend kancellárja 10,000 ft.

Gelléri Vass Pál, Székes-Fejérvár város követe 1000 ft.

Szkenderovics Bruno, Szabadka város birája és követe 1000 ft.

Lénárd Márton, ugyanazon város tanácsnoka, főjegyzője és követe 1000 ft.

Néhai keresztzezi gr. Csáky Imre özvegye 2000 ft.

Keresztzezi gr. Csáky László, corcolai püspök, a n.-váradai káptalan örkanonkja 6000 ft.

Galánthai gr. Eszterházy Károly, kir. kamarás és val. bel. titk. tanácsos 10,000 ft.

Id. gr. Viczay Mihály, kir. kamarás 6000 ft.

Kamánházy László, vaczi püspök 1000 ft.

Ugyanaz ezenkívül mindaddig, a míg él, évenként fizetendő 1000 frtot; végül az akadémia első beruházására 100 akó hort, 50 mérő búzát és 50 öl tüzi fát ajánlott.

Br. Brudern József 5000 ft.

Rába-bogyoszlói Vajda Antal, Vas vármegye első alispánja és követe 1000 ft.

Nedeczky Ferencz, Tolna vármegye főszolgabirája és követe 1000 ft.

Széki gr. Teleki Sámuel, Sz. István iel.

Stephani magnæ crucis eques, cam. reg. et act. int. status cons., cottus Bihariensis supremus comes, Transylvanico-aulicus cancellarius fl. 5000)

C. Josephus Pálffy ab Erdőd, cam. reg. et act. int. status cons., cottus Poseniensis officii supr. com. administrator fl. 6000)

C. Joannes Nepom. jun. Eszterházy de Galantha, camer. reg. fl. 4000)

Stephanus Végh, act. int. stat. cons., commissarius provincialis per regnum Hungariæ supr. director, et cottus Baranyensis supr. comes fl. 2000)

Nicolaus Rauscher, eppus Macariensis, canonicus Strigoniensis fl. 4000)

Samuel Vulkán, eppus g. r. u. M.-Varadiensis fl. 2000)

Andreas Semsey de eadem, ins. ord. s. Stephani commendator, camer. reg. et act. int. status, nec non status et conferentiarum cons., comit. Abaujvariensis suprem. comes fl. 5000)

Alexander Széchen de Temerin, act. intim. status consil., thesaurarius reg. Hungaricus, cam. regiæ Hungarico-aulicæ præses, et cottus Crisientis supr. comes fl. 3000)

Princeps Carolus a Breckenheim cam. regius fl. 5000)

C. Ladislaus de Bethlen, cam. regius fl. 2000)

C. Carolus Zichy de Vásonykő, aurei vel-leris et ins. ord. s. Stephani magnæ crucis eques, camer. reg. et act. int. status consil. conferentiarum minister, et cottus Jaurinensis supr. comes fl. 8000)

Comites Joannes et Franciscus Pálffy ab Erdőd, camerarii regii fl. 40,000)

C. Antonius Berthold fl. 2000)

C. Franciscus junior Eszterházy de Galantha, perpetuus in Fraknő, cam. reg., act. int. status consil. fl. 6000)

Josephus Vilt, eppus Jaurinensis fl. 3000)

Comites Carolus et Alexander Csáky de Keresztszegh fl. 3000)

C. Joannes Ferraris, campi mareschallus, ins. ord. milit. Theresiani magnæ crucis eques, cam. reg. et actual. intum. status consiliarius fl. 6000)

C. Ladislaus Forgách de Ghymes, camerar. regius fl. 4000)

C. Cajetanus a Sauer, eppus Arbensis, insig. ord. s. Stephani eques, capit. M. Varad. præpositus major, et tabulæ septemviralis assessor fl. 2000)

Sigismundus Horváth de Sz.-György, cam. reg. et act. int. status cons., cottus Békesiensis supr. comes fl. 4000)

C. Franciscus Révay de Réva, annue pendendos fl. 400)

C. Joannes Gobertus ab Aspermont-Baint cam. reg., act. int. status consiliarius fl. 40,000)

Societas navalis Hungarica fl. 12,000)

C. Antonius Cziráky de Diénesfalva, camer. reg., referend. ad cancellariam reg. h. a. et cottus Strigon. officii supr. comitis administrator fl. 4000)

B. Vincentius Lafferth fl. 2000)

Georgius Laczkovics, cons. reg., comitat. Pestiensis ord. vice-comes fl. 200)

Petrus Vajda filiorum comitis Samueis Beleznay informator fl. 200)

B. Alexander et Carolus Podmaniczky fl. 4500)

Carolus Majthényi de Kesselökő, comitatus Pestiensis assessor fl. 4000)

Michael, Joannes item, et Andreas fratres Gosztonyi de eadem et Krenes fl. 3000)

Capitulum Vacienne fl. 4000)

Franciscus Mayerffy fl. 4000)

Stephanus Grünsperger fl. 500)

Joannes Szabó de Irsa, cottus Pestiensis ord. jud. nobil. fl. 4000)

Stephanus Marezibányi de Puchó, act. int. status consiliarius fl. 30,000)

Georgius Kovács de Dicske, c. Pestiens. ord. judium. fl. 500)

Mathaus Stettner, advocatus fl. 400)

Alexander Légrády fl. 400)

Stephanus Tallián de Vizek, comit. Pestiensis assessor fl. 4000)

Nicolaus Kajtár Bodonyi, vice-archidiaconus et parochus N.-Katajen. fl. 4000)

C. Ladislaus Kollonich de Kollegrad, insig. ord. s. Stephani magnæ crucis eques, act. int. status consiliar. archi-episcop. Colocensis fl. 13,000)

B. Carolus de Perény, episcop. Bosonensis, canonicus Strigoniensis, et tab. septemviralis assessor fl. 5000)

Præterea quoad vixerit annue pendendos fl. 400)

C. Josephus Apponyi de eadem, cam. reg. fl. 3000)

C. Joannes de Batthyány fl. 4000)

C. Georgius Apponyi de eadem, cam. reg. fl. 2000)

C. Franciscus Fekete de Galantha, camer. reg. omnem suam milit. literariam penum.

Franciscus Bencsik de Györgye, com. Barsiensis assess. et ableg. fl. 4000)

Joannes Kovács, juvenum comitum Pálffy præfectus fl. 4000)

Emericus Boronkay de Nezete, cons. reg. et tab. reg. jud. assess. fl. 4000)

Eduardus Marchio Pallavicini fl. 3000)

Antonius Zdenecsay, comes campi Turopoly nobilium fl. 4000)

Vidua comitissa Joanne Zichyana cum filio suo c. Joanne Zichy de Vásonykő fl. 40,000)

C. Alexander Erdödy de Monyorókerék. cam. reg. et comit. Varasdien. off. supr. com. administ. fl. 5000)

rend. nagykeresztes vitéze, kir. kamarás és val. bel. titk. tanácsos, Bihar vármegye főispánja, erdélyi udv. kancellár 5000 frt.

Erdődi gr. Pálffy József, kir. kamarás és val. bel. titk. tanácsos, Pozsony vármegye főispáni helytartója 6000 frt.

Galánthai ifj. Eszterházy gr. N. János, kir. kamarás 4000 frt.

Végh István, val. bel. titk. tan. a magyarorsz. tartományi bizottság főigazgatója és Baranya vármegye főispánja 2000 frt.

Rauscher Miklós, macariai püspök, esztergomi kanonok 1000 frt.

Vulkán Sámuel, nagyváradi g. egy. szert. püspök 2000 frt.

Semsei Semsey András, Sz. István jel. rend. középkeresztese, kir. kamarás és val. bel. titk. tanácsos, valamint országos és értekezleti tanácsos, Abauj vármegye főispánja 5000 frt.

Temerini Széchen Sándor, val. bel. titk. tanácsos, magyar kir. udv. kincstárnok, a magy. kir. udv. kamara elnöke, Körös vármegye főispánja 3000 frt.

Herezeg Brezenheim Károly, kir. kamarás 5000 frt.

Gróf Bethlen László, kir. kamarás 2000 frt.

Vásonkői gr. Zichy Károly, az aranygyapjas és a Sz. István jel. rend. nagykeresztes vitéze, kir. kamarás és val. bel. titk. tanácsos, értekezleti miniszter és Győr vármegye főispánja 8000 frt.

Erdődi gr. Pálffy János és Ferencz, kir. kamarások 10,000 frt.

Gr. Berchtold Antal 2000 frt.

Galánthai ifj. gr. Eszterházy Ferencz, Fraknó örökös ura, kir. kamarás, val. bel. titk. tanácsos, 6000 frt.

Vilt József, győri püspök 3000 frt.

Keresztszegi gr. Csáky Károly és Sándor 3000 frt.

Gr. Ferraris János, tábornagy, a Terézia jel. kat. rend. nagykeresztes vitéze, kir. kamarás, és val. bel. titk. tanácsos 6000 frt.

Ghymeszi gr. Forgách László, kir. kamarás 1000 frt.

Gr. Sauer Kajetán, arbei püspök, Sz. István jel. rend. vitéze, a n.-váradai káptalan prépostja és a hétszem. tábla ülnöke 2000 frt.

Szentgyörgyi Horváth Zsigmond, kir. kamarás és val. bel. titk. tanácsos, Békés vármegye főispánja 4000 frt.

Révai gr. Révay Ferencz, évenként fizetendő 100 frtot

Gr. Aspermont-Baint János Gobertus, kir. kamarás, val. bel. titk. tanácsos 10,000 frt

A magyar hajózási társaság 12,000 frt.

Dénesfalvai gr. Cziráky Antal, kir. kamarás, a m. kir. udv. kancellária előadója s Esztergom vármegye főispáni helytartója 4000 frt.

B. Lafferth Vincze 2000 frt.

Laczkovics György, kir. tanácsos, Pest vármegye első alispánja 200 frt.

Vajda Péter, gr. Beleznay Sámuel fiainak nevelője 200 frt.

B. Podmaniczky Sándor és Károly 1500 frt.

Kesselőkői Majthényi Károly, Pest vármegye táblalibrája 1000 frt.

Gosztonyi és krenesi Goszthonyi Mihály, János és András testvérek 3000 frt.

A váci káptalan 1000 frt.

Mayerffy Ferencz 1000 frt.

Grünsperger István 500 frt.

Irsai Szabó János, Pest vármegye főszolgabírája 1000 frt.

Puchói Marczibányi István, val. bel. titk. tanácsos 50,000 frt.

Dieskei Kovács György, Pest vármegye főszolgabírája 500 frt.

Stettner Máté ügyvéd 400 frt.

Légrády Sándor 400 frt.

Vizeki Tallián István, Pest vármegye táblalibrája 1000 frt.

Bodonyi Kajtár Miklós, alesperes és n.-kátai lelkész 1000 frt.

Kollegrádi gr. Kollonich László, Sz. István jel. rend. nagykeresztes vitéze, val. bel. titk. tanácsos, kalocsai érsek 13,000 frt.

B. Perényi Károly, boszoni püspök, esztergomi kanonok és a hétszemélyes tábla ülnöke 500 frt.

Azonkívül, míg él, évenként 100 frtot fizet.

Apponyi gr. Apponyi József, kir. kamarás 3000 frt.

Gr. Batthiány János 4000 frt.

Apponyi gr. Apponyi György kir. kamarás 2000 frt.

Galánthai gr. Fekete Ferencz, kir. kamarás az összes katonai tudományos gyűjteményét.

Györgyei Benesik Ferencz, Bars vármegye táblalibrája és követe 1000 frt.

Kovács János, a Pálffy ifju grófok nevelője 1000 frt.

Nezetei Boronkay Imre, kir. tanácsos és a kir. ítélőtábla ülnöke 1000 frt.

Órgróf Pallavicini Ede 3000 frt.

Zdenesay Antal, a turmezei nemesek grófja 1000 frt.

Gr. Zichy János özvegye fiával, Vásonkői gr. Zichy Jánossal együtt 10,000 frt.

Monyorókeréki gr. Erdődy Sándor, kir. kamarás és Varasd vármegye főispáni helytartója 5000 frt.

Josephus Nako de N. Sz. Miklós fl. 5000
Princeps Innocentius Odescalchi fl. 5000

C. Philippus a Kinsky fl. 4000

Princeps Philippus a Batthyány et Strattman, cam. reg. et comitat. Castriferrei perpet. sup. comes fl. 42,000

Paulus Plathy de N. Palugya, com. Nitriensis assessor fl. 4000

C. Sigismundus Berényi de Karancs-Berény, cam. reg. fl. 2000

C. junior Ladislaus Kollonich de Kollegrád fl. 4000

C. Ladislaus Eszterházy de Galantha, canonicus Quinque-Eccles. fl. 1500

C. Josephus Hunyady de Kéthely, cam. reg. fl. 40,000

C. Joannes a Harrach fl. 4000

Joannes Ragadies, regiminis hussarorum principis a Lichtenstein capellanus castrensis donec in servitio regio fuerit, quot-annis 100

Anonymus quidam fl. 3000

Comitissa Julianna Fesetics de Tolna, comitis Francisci Szécsényi de Sárvári-Felső-Vidék conthoralis fl. 2000

C. Joannes Eszterházy de Galantha, camer. reg., et act. int. stat. cons. fl. 5000

C. Maximilianus Kollonics de Kollegrad, cam. reg., ordinis militar. Theres. eques, generalis campi vigiliarum praefectus fl. 5000

B. Andreas Fellner fl. 3000

Joannes Teschenberger, cons. reg. fl. 4000

B. Emericus de Perény, episcopus Bacensis, archi-capituli Strigoniensis praepositus major et canonicus fl. 2000

Joannes Arady, eppus Dulcinenis, archi-

capituli Strigoniensis lector et canonicus, vicarius generalis fl. 1500

C. Nicolaus Csáky de Keresztszeg, ejusdem archi-capituli cantor et canonicus fl. 4000

Paulus Besznák de Besznákfalva, custos et canonicus Strigoniensis fl. 4000

Stephanus Gosztonyi de eadem, et Köveszszarv, abbas et can. Strigoniensis fl. 4000

Ignatius Bärnkopf, eppus Rosonensis, canonicus Strigon. fl. 4000

Joannes Szalay, canonicus Strigon. fl. 4000

Georgius Ritzinger, canonic. Strigon. fl. 4000

Franciscus Kramer, canonicus Strig. fl. 4000

Franciscus Stipsise, canonic. Strig. fl. 1000

Joannes Benyovszky de eadem, et Urbanov, canonicus Strigon. fl. 4000

Georgius Keller, canonic. Strigon. fl. 300

Alexander Alagovich, canonic. Strig. fl. 300

C. Franciscus Haller de Hallerkő, canonic. M. Varadiensis fl. 2000

B. Joannes Jeszenák de Királyfia, libros et mappas militares in bibliotheca sua praexistentes.

C. Antonius a Traun et Abensperg, camer. reg. fl. 2000

Emericus Kovács de Regieza fl. 4000

Lib. reg. civitas Leutschoviensis fl. 4000

Comitissa Maria Henrica nata Colloredo-Mansfeld, nupta comiti Emerico Josepho ab Elcz fl. 5000

Joannes Drazsánszky, oppidi s. Benedicti de et juxta Gran parochus fl. 500

Idem usque dies vitae fl. 50 offert, donec in hoc beneficio vixerit.

Et quia ex insinuatibus jam oblationibus per eos, qui comitiis non intererant, factis, nec dubitari potest, plures jam esse, et futuros, qui oblationes facient, horum nomina futuris comitiis in articulum inserentur.

§. 19. Obligatoriales universae in archivo regnicolari conservabantur, capitalia cassae regnicolari inferentur, et edictio, ac elocatio capitalium sub directione domini regni palatini per eandem manipulabitur.

§. 20. Capitalia ad fundum academiae pertinentia apud regnicolas erga easdem condiciones, quae pro elocandis capitalibus fundationalibus praescriptae sunt, elocantur; si quis vero capitale apud se elocatum repersolvere voluerit, cassae regnicolari edictionem medio anno prius insinuabit: quod ipsum pro casu, quo directio capitale ediceret, observabitur.

§. 21. Administratio fundi academiae hujus per aconomum geretur, qui cum constituendo contra-agente influenza interusura percipiet, necessarias erogationes, semper tamen erga assignationem praefecti, vel subpraefecti, qui debitam in rem pecuniariam, et aconomiam domus inspectionem exercebunt, faciet, rationes ducet, easque cum fine singuli anni praefecto

consignabit. Relationes cum statu hujus instituti per praefectos exhiberi, et una cum cassae statu sibi submitti dominus regni palatinus curabit, cum fine anni submittenda academiae ratiocinia in revisionem sumi faciet, desuperque ratiocinantibus absolutioales extradabit: denique quovis anno cum fine ejusdem circumstantialium de profectu academiae per pra-

N.-Szentmiklósi Nákó József 5000 frt.
 Herczeg Odescalchi Ince 5000 frt.
 Gr. Kinsky Fülöp 1000 frt.
 Herczeg Bathyány-Stratman Fülöp, kir. kamarás és Vas vármegye örökös főispánja 12.000 frt.
 Nagy-palugyai Plathy Pál, Nyitra vármegye táblabírája 1000 frt.
 Karancs-berényi gr. Berényi Zsigmond, kir. kamarás 2000 frt.
 Kollegrádi ifj. gr. Kollonich László, 4000 frt.
 Galanthal gr. Eszterházy László, pécsi kanonok 1500 frt.
 Kéthelyi gr. Hunyady József, kir. kamarás 10.000 frt.
 Gr. Harrach János 4000 frt.
 Ragadies János, a herceg Liechtenstein huszázred tábori káplánja, míg királyi szolgálatban lesz, évenként 100 frtot.
 Egy névtelen 3000 frt.
 Tolnai Festetich Juliánna grófnő, sárvári és felsővidéki gr. Széchényi Ferencz hitvese 2000 frt.
 Galanthal gr. Eszterházy János, kir. kamarás és val. bel. tit. tanácsos 5000 frt.
 Kollegrádi gr. Kollonich Miksa, kir. kamarás, a Terézia kat. rend vitéze, vezérőrnagy 5000 frt.
 B. Fellner András 3000 frt.
 Teschenberger János, kir. tanácsos 1000 frt.
 B. Perényi Imre, bacéni püspök, az esztergomi főkáptalan nagy-prépostja és kanonokja 2000 frt.
 Arady János, dulcinói püspök, az esztergomi főkáptalan olvasó-kanonokja és főhelynök 1500 frt.

Keresztszegi gr. Csáky Miklós, ugyanazon káptalan éneklő kanonokja 1000 frt.
 Besznákfalvi Besznák Pál, esztergomi őrkanonok 4000 frt.
 Gosztonyi és kövesszarvi Gosztonyi István, esztergomi apát és kanonok 1000 frt.
 Bärnkopf Ignác, rosoni püspök és esztergomi kanonok 1000 frt.
 Szalay János, esztergomi kanonok 1000 frt.
 Ritzinger György, esztergomi kanonok 1000 frt.
 Kramer Ferencz, esztergomi kanonok 1000 frt.
 Stipsics Ferencz, esztergomi kanonok, 1000 frt.
 Urbanovi Benyovszky János, esztergomi kanonok 1000 frt.
 Keller György, esztergomi kanonok 5000 frt.
 Alagovich Sándor, esztergomi kanonok 300 frt.
 Hallerkői gr. Haller Ferencz, n.-várad kanonok 2000 frt.
 Királyfiak b. Jeszenák János, a könyvtárban levő katonai könyveket és térképeket.
 Gr. Traun és Abensperg Antal, kir. kamarás 2000 frt.
 Regiczkei Kovács Imre 1000 frt.
 Löse szab. kir. város 1000 frt.
 Colloredo-Mansfeld Mária Henrika grófnő, férj. gr. Elcz Imre Józsefné 5000 frt.
 Draszánszky János, Garam-Sz.-Benedek város lelkésze 500 frt.
 Ugyanő élete végéig 50 frtot ajánl, míg ezen javadalomban él.

És mivel az azok részéről, kik az országgyűlésen jelen nem voltak, már bejelentett ajánlatokból kétségtelenül lehet következtetni, hogy többen is lesznek, kik ajánlatokat tesznek, ezek nevei a következő országgyűlésen fognak törvénybe iktattatni.

19. §. Az összes kötelező-levelek az országos levéltárban lesznek őrizendők; a tőkék az országos pénztárba adandók, s ugyanez kezelendi, az ország nádorának igazgatása alatt, a tőkék fölmondását és elhelyezését is.

20. §. Az akadémia alapját illető tőkék ugyanazon föltételek alatt, melyek az alapítványi tőkék kikölsönzésére nézve előírva, kölcsönökben helyezendők el; a ki pedig a nála kölcsönben levő tőkét vissza akarja fizetni, a fölmondást az országos pénztárnál félévvel előbb tartozik bejelenteni; a mi azon esetben is érvényes, mikor az igazgatóság mondja föl a tőkét.

21. §. Az akadémia alapjának igazgatását egy gazda vezeti, a ki a mellé állítandó ellenőrrel a befolyó kamatokat átveszi; a szükséges kiadásokat megteszi, azonban mindenkor az igazgató vagy aligazgató ellenjegyzése mellett, a kik az intézet pénz- és gazdasági ügyeiben kellő felügyeletet fognak gyakorolni; számadásokat vezet, melyeket minden év vé-

gén az igazgatónak bemutatand. Az ország nádora ez intézet állapotáról az igazgatók útján magának jelentéseket tétel és a pénztári kimutatással együtt maga elé terjeszteni rendeli; az akadémiának minden év végén eléje terjesztendő számadásait megvizsgáltatja, s azok fölől a számadóknak fölmentő levelet ad; végül minden év végén az akadémia elő-

fectum ejusdem exhiberi curabit relationem, eamque una cum statu cassæ, rationemque extractu altissimæ inspectioni regiæ substernet, quam annuam relationem in synoptica deductione dein dominus regi palatinus omnibus regni jurisdictionibus pro notitia communicabit.

§. 22. Præfectus singulis comitiis relationem de statu academiæ, et progressu juventutis præstabit.

ARTICULUS 8.

De erigendo Musæo Nationali, aliisque promovendæ culturæ linguæ Hungaricæ adminiculis.

Posteaquam Sua celsitudo cæsareo-regia dominus regni palatinus pro insigni suo, quo in amplius gloriæ, ac felicitatis regni incrementum nullo non tempore ferri consuevit studio, planum erigendi Musæi Nationalis universis regni comitatibus transmisisset eosdemque ad conflandum pro hoc fundum provocavisset: hac Suæ celsitudinis cæsareo-regiæ provocatione, provehendæque per institutum hoc linguæ hungaricæ culturæ, et promovendæ nationalis litteraturæ ac industriæ studio animati, quam plurimi notabiles hunc in finem medio publicarum jurisdictionum, tam sub ipsis proximæ præteritis regni comitiis, quam et subseque fecerunt oblationes. Sua porro celsitudine cæsareo-regia opportuna jam etiam quoad locum, struendæ ad scopum hunc accommodas aedes agente, principe autem Antonio Grassalkovits de Gyarak, in vicem horti botanici universitatis regiæ Pestanæ, hortum suum ante portam Hatvaniensem situm, in cambii receptum instituto musæi nationalis patriotico zelo gratuito offerente, ss. et oo. regni diætaliter congregati, tam felicibus, jam singulari Suæ celsitudinis cæsareo-regiæ domini regni palatini providentia instituti hujus nationalis factis initiis, illud omni ratione adjuvare intenti in nexu articuli 67 : 1790. Suam imprimis majestatem sacratissimam, ut institutum isthoc benignitate, ac clementia sua fovere, et protegere dignetur, exorandam, tum vero serenissimum archiducem dominum regni palatinum interpellandum decreverunt, ut interea etiam, dum uberiora in rem, ac signanter circa formandam scientiarum societatem futuris regni comitiis constitui potuerint, instituti hujus in parte introductionem sibi curæ habere, struendisve pro hoc deservituris ædibus manum admoveri facere, cunctaque, in quantum valuerit, ad effectum deducere, una autem alia quoque adminicula promovendæ linguæ Hungaricæ culturæ fovere dignetur. Quem etiam in finem, cum pro structura ædium necessaria instructione, constituendisque individuis ære parato opus futurum sit, non dubitetur autem præter jam hactenus laudabili cum zelo factas oblationes, paria ex parte illarum etiam, quæ adhuc desiderantur jurisdictionum in nobilem hunc scopum et analogum in finem conferenda esse subsidia; ultro decernere visum est, ut quidquid hoc nomine sub prioribus comitiis, ac ab eo etiam tempore oblatum est, vel subinde offeretur per jurisdictiones, quam primum licuerit, colligatur: per has dein summæ influxuræ cohærenter ad suas destinationes cassæ per Suam celsitudinem cæsareo-regiam designandæ inferantur; officium vero pe-

haladásáról az igazgató által körülményes jelentést tétet, és azt a pénztári kimutatással és a számadások kivonatával a királyi legfelsőbb tekintés alá terjesztendi; a mely évenkénti jelentést azután az ország nádor ur má-

solatokban tudomásul az ország minden törvényhatóságaival is közölni fogja.

22. §. Az intézet igazgatója az akadémia állapotáról és az ifjuság előmeneteléről minden országgyűlésnek jelentést teend.⁽¹⁾

8. CZIKKELY.

A Nemzeti Muzzeum felállításáról, és a magyar nyelv művelését előmozdító más intézkedésekről.⁽²⁾

Miután Ő császári királyi fensége, az ország nádora, azon kiváló buzgal mához képest, mellyel az ország dicsőségének és boldogságának további gyarapodása iránt mindenkor viselletni szokott, egy nemzeti muzeum alapítása tervét az ország összes vármegyéinek átküldötte s azokat ezen célra szolgáló alap gyűjtésére fölszólította: Ő császári királyi fenségének ezen fölhívásától, s attól az igyekezettől serkentve, hogy a magyar nyelv művelése s a nemzeti irodalom és ipar ez intézmény által is előmozdittassék, számosan ugy a közelebbi mult országgyűlés alatt, mint azután is, a köztörvényhatóságok közbejöttével tetemes ajánlatokat tettek ezen célra. Ő császári királyi fensége továbbá már mind a helyet, mind az ezen célra emelendő alkalmas épületet illetőleg megtevén a szükséges intézkedéseket, gyaraki Grassalkovics Antal herczeg pedig a pesti királyi egyetem fűvészkertje helyett a hatvani kapu mellett fekvő saját kertjét cserébe átengedvén, a cserébe kapottat pedig a Nemzeti Muzzeum intézete részére hazafias áldozatkészséggel ingyen följajánlván, az országgyűlésen egybesereglett kk. és rr. miután Ő császári királyi fenségének, az ország nádorának különös gondoskodásából ezen nemzeti intézet szerencsés kezdeményezése már megindult, azt mindenképen előmozdítani igyekeztvén, az 1790: 67. cikkely kapcsában elhatározták első sorban Ő szent felségét felkérni, hogy ez intézetet jóakaratóival és kegyelmével támogatni és pártolni méltóztassék, más részről pedig a fenséges főherczeg nádor urat fölszólítani, hogy aközben is, a mig e dologra s jelesül egy tudományos társaság alakítására nézve a következő országgyűlésen tüzetesebben intézkedni lehetne, ez intézetnek részben való életbeléptetésére gondot fordítani, a céljaira szolgáló épület emeléséhez hozzáfogni s lehetőleg mindent foganatosítani, egyszersmind pedig a magyar nyelv művelése előmozdításának egyéb eszközeit is szíven hordozni méltóztassék. Mely célból, mivel az épület létesítéséhez megállapított terv és az alkalmazandó egyének számára készpénz lesz szükséges, az iránt pedig nincs kétség, hogy a már eddig dicséretes buzgósággal tett ajánlatokon kívül azon törvényhatóságok részéről is, melyek eddig hiányoznak, e nemes célra és hasonló rendeltetésre segedelemösszegek fognak egybegyűlni: jónak látták továbbra elhatározni, hogy mindaz, a mit a törvényhatóságok ezen czimen az előbbi országgyűlések alatt, meg azóta ajánlottak vagy ezután ajánlani fognak, minél előbb összegyűjtessék; azután a törvényhatóságok a befolyó összegeket, rendeltetésüknek megfelelően az Ő császári királyi fensége által megjelölendő pénztárba vigyék

(1) E §§-ok az akadémia új szervezete következtében hatályukat veszítették: v. ö. 1872: XVI. t. cz. 6. §.

(2) V. ö. 1807: XXIV., 1827: XXXV., 1836: XXXVII. t. cz., 1848: XVIII. t. cz. 40. §., 1872: XVI. t. cz. 5. §., 1897: XXI. t. cz. 16. §.; 10498/1898. sz. vallás és közokt. min. rend., a magyar nemzeti muzeum szervezete és szolgálati szabályzata tárgy. (1898. R. T. I. 447.)

cunias has recepturum super converso præmissum in finem ære, rationes Suae celsitudini cæsareo-regiæ quotannis exhibebit, per eandem universis regni jurisdictionibus in synopsi communicandas. Cæterum status et ordines memoriam illarum jurisdictionum, quæ liberalitate sua institutum hoc adjuverunt, conservare desiderantes, illas futuris comitiis cum designatione oblatae summæ inarticulandas decernunt.

ARTICULUS 9.

De provisione articuli 12. 1792. usque futuru comitia extendenda.

Sua majestate sacratissima elementer anuente, status et oo. provisionem articulo- rum 12: 1792. 3: 1807. et in hoc provo- catorum articulo- rum sub deductis ibidem cautelis, et conditionibus usque proximè ce- lebranda comitia hac quoque vice, absque ullis innovationibus extendendam decreverunt.

ARTICULUS 10.

De negotiorum, quæ hac diaeta con- cludi nequiverunt, ad futuram regni diaetam remissione.

Status et ordines, benignam Suae majestatis sacratissimæ declarationem, quod pro per- tractandis iis, quæ nunc differendæ videban- tur, comitia ante legalem etiam triennii ter- minum, si circumstantiæ admiserint, indicere ac consilia, et desideria illorum adjuvare dignabitur, venerabundi accipiunt.

ARTICULUS 11.

Leges disciplinares ad casum producen- dae modo oblatae insurrectionis obser- vandae.

§. 1. Qui a lustra et exercitiatione se nulla subversante legali causa subducunt, se- cundum articulum 28. 1659. magnates quide- m quinquaginta, possessionati nobiles et armalistæ opulentiores, vintiquinque marca- rum gravis ponderis, unius autem sessionis nobiles et armalistæ pauperes, duodecim rh. florenorum multa pecuniaria, in casu vero defectus fundi, ad præstandam solutionem requisiti, arresto circumstantiis commensurando, in primo casu preterentur ea ratione, ut con- victio quidem illico tempore lustræ fiat, exe- cutio nihilominus usque futuram suspendatur, ut comparentes rationem facti assignari pos-

sint: qua non legitimata, executio per sedriam decernitur, et ad rationem expensarum hujus legalis instituti peragetur; obligatione adim- plendi legalis hujus officii intermittentem, eodem adhuc anno manente: pœnaque me- morata pro singulo casu, adeoque toties quo- ties intellecta. Illi porro, qui manifesto legis vilipendio tertia vice emanerent, præter præ- missa, pœnam quoque arresti, pro ratione circumstantiarum dictandam, semper tamen præviè auditi, experientur.

§. 2. Quivis nobilis fidelitate in regem legi- tumum et patriam obstrictus, eidem subesse, et obedire tenetur. Omnis itaque adversus regem, vel statum regni publicum, legibus vetiti tumultus, seu concitationis auctor, com- plex, vel conscius, dum hic eam detegere suo loco malitiose intermittit, juxta earundem legum tenorem flagitium morte expiabit.

§. 3. Qui seditionem in exercitu molitur, aut partem in eadem capit, severe, et pro rei gravitate, coriphæi præprimis morte puni- entur.

§. 4. Qui legali superiori, officialibus item, militaribusque præpositis debitam paritionem detrectat, adversus eosdem indecore agere, vel plane malevole arma stringere præsumit, graviter æque, imo, si adjuncta deprecant, mortis pœna plectetur.

§. 5. Qui adversus vigiliis, vel excubias manum levare, vel plane in easdem ante hostem irruere attentabit, pœnæ priori §-pho expositæ subiacebit.

§. 6. Ante hostem vigiliis deserens, vitam amittet, alias prout et in iisdem obdormiens, accommoda punitione muletabitur.

§. 7. Qui ad vigiliis, vel ad servitium te- mulentus comparet, aut illud sine causa suf- ficienti relinquit, arresti et vinculo- rum pœnam subibit.

§. 8. Si integra turma, cohors, vel phalanx coram hoste reitentem se exhibeat, et obli- gationis suæ immemor propudiose terga ver- tat: officiales quidem munere suo eum infa-

be; az ezen pénzeket elfogadó hivatal pedig a főtebbi célra fordított pénzről Ő császári királyi fenségének terjeszsen elő évenként számadást, melyet Ő fensége az ország összes törvényhatóságainak másolatban tudomására hozand. Egyébiránt a karok és rendek, azon törvényhatóságok emlékezetét, melyek ez intézetet bőkezűségökkel elősegítették, főtartani kívánván, határozzák, hogy azok a jövő országgyűlésén az ajánlott összeg megjelölésével, be-cikkelyeztessenek.

9. CZIKKELY.

Az 1792: 12. cikkely rendelkezésének a jövő országgyűlésig való kiterjesztéséről.

Ő szent felsége kegyelmes jóváhagyásával a karok és rendek az 1792: 12., 1807: 3 és az ebben idézett cikkelyek rendelkezését, az ugyanott kifejtett biztosítékok és föltételek alatti, a legközelebb tartandó országgyűlésig ezuttal is minden változtatás nélkül kiterjeszteni határozták.

10. CZIKKELY.

Azon ügyeknek, melyek az országgyűlés alatt nem voltak elvégezhetők, a következő országgyűlésre halasztásáról.

A karok és rendek Ő szent felségének kegyes kijelentését, mely szerint amaz ügyek tárgyalása végett, melyeket most el kellett halasztani, a háromévi törvényes határidő előtt is, ha a körülmények engedik, országgyűlést hirdetni, s tanácsaikat és óhajtaikat elősegíteni méltóztatik, tiszteletteljesen fogadják.

11. CZIKKELY.

A most megajánlott fölkelés kiállításának esetére megtartandó fegyelmi törvények. (1)

1. §. A kik a szemle és táborozás alól, semmi törvényes ok nem forogván fönn, magukat kivonják: az 1659: 28. cikkely szerint a mágnások ugyan ötven, a birtokos nemesek és vagyonosabb czimerlevelesek huszonöt nehéz gíra, az egytelkes nemesek s a szegényebb czimerlevelesek tizenkét rénes forint pénzbírsággal, a fizetés teljesítésére megkívántató földbirtok hiánya esetén a körülményekhez mért fogsággal, első ízben oly módon büntetendők, hogy az elmarasztalás ugyan túlént a szemle idején történnék, a végrehajtás azonban a következő szemléig függőben maradjon, hogy a megjelenők igazolhassák magukat: ha nem igazolják, a megyei törvényszék elhatározza a végrehajtást,

mely e törvényes intézmény költségeinek számlájára lesz foganatosítandó; a mulasztó ezen törvényes tisztteljesítésére még ugyanazon évben köteleztetvén, és az említett büntetés minden egyes esetre, annyiszor, a mennyiszor értetvén. Azok továbbá, a kik a törvény nyilvánvaló megvetésével harmad ízben maradnak el, a mondattokon kívül, mindenkor azonban előlegesen meghallgatásuk után, a körülményekhez képest kimérendő fogságbüntetést is fognak szenvedni.

2. §. Minden nemes a törvényes király és a haza iránt hűségére levén kötelezve, annak hódolni és engedelmességre tartozik. Minélfogva a király vagy az ország közálladalmá elleni, törvények által tilalmazott zendülésnek vagy lázításnak minden szerzője, czinkostársa vagy részese, a mennyiben azt a maga helyén fölfedezni rossz szándékkal elmulasztja, ugyanazon törvények rendelkezése szerint gonosz tevért halállal lakol.

3. §. A ki a hadseregben lázadást szít, vagy abban részt vesz, szigoruan, és a dolog fontosságához képest, főképen a kolompások halállal büntetendők.

4. §. A ki törvényes főlebbvalójának, valamint tisztjeinek és katonai előjáróinak a tartozó engedelmességet megtagadja, ellenök illetlen magaviseletet tanusít, vagy épen rossz akaratúlág fegyvert rántani merészel: hasonlóképen súlyosan, sőt ha a körülmények úgy kívánják, halálbüntetéssel fenytetik.

5. §. A ki őrsapatokra vagy előőrsökre kezét emeli, vagy épen megtámadni merészezi azokat az ellenség előtt: az előbbi §-ban mondott büntetésnek esik alája.

6. §. A ki az ellenség előtt órállását elhagyja, életével lakol: különben pedig, valamint az is, a ki órálláson elalszik, megfelelő büntetéssel lesz fenytendő.

7. §. A ki őrségre vagy szolgálatra részeg állapotban jelenik meg, vagy azt elegendő ok nélkül elhagyja, fogsággal és bilinesessel büntetetik.

8. §. Ha egész csapat, század vagy zászlóalj az ellenség előtt engedetlenkedik és kötelességéről megfeledkezve, szegyenletesen hátat fordít: a tiszték becsstelenséggel együtt hiva-

(1) V. ő. fönn 1808. III. t. cz.

mia; imo pro gravitate adjunctorum vita etiam privabuntur, mortis pœna, relate ad gregarios ad decimum quemvis extensa. Quam eandem universi pariter, qui se a pugna, et conflictu hostili subducunt, suffe- rendam habebunt.

§. 9. Qui occasione conflictus prædari, et copiarum impedimenta, proprietatemque ex- pilare præsumperit, vita privabitur.

§. 10. Insurgens signa deserens, prima vice aresto duorum mensium, in compedi- bus et biduano, singula hebdomada in pane et aqua observando jejunio, secunda vice aresto quatuor mensium, et quatuor dierum, qualibet septimana intellectu simili jejunio, inque vin- culis explendo, præterea in hoc secundo etiam incapacitatis pœna ad quævis officia gerenda, tertia vice, prouti etiam, si ad hostem trans- fugiat, et subinde capiatur, morte plectetur. Eum, qui sine præscitu superiorum lustram ante tempus deserit, pœna non comparenti in articulo primo dictata toties quoties man- nente.

§. 11. Incendiarii, latrones, prædones, via- rum publicarum obsessores, cum spoliatione, tum violenti præsertim suorum hospitum, aut coincolarum aggressores, aresto, vinculis, morte etiam pro rei gravitate, penes damno- rum resarcitionem punientur. Duellum, rixæ, certamina, verbera, animadversione excessui et delictis commensurata vindicabuntur.

§. 12. In minoribus furtis, et damnifica- tionum casibus, præter restitutionem rei ab- latae, aut resarcitionem damni, arestum aut vincula locum obtinebunt; majoris generis vero secundum regni leges judicabuntur.

§. 13. Crimen blasphemæ juxta sensum legum et observatam praxim judiciariam vin- dicabitur.

§. 14. Cæterum siquidem nobiles annue lustrandi nequaquam adhuc pro insurgentibus sensu legum talibus considerari possint, quæ- vis delicta militaria, occasione lustræ corri- genda, aut plectenda, mitiorem ac insur- rectionis tempore considerationem subire, neque ea penarum severitate, quam actualis nobilium insurrectio deposcit, vindicanda esse, quin memoretur, consequi est necesse. Atque hanc ob causam sequentia adhuc lustrantium superiorum pro directione adjiciuntur.

§. 15. Quod nobilis in flagranti delicto de- prehensus, capi, quemadmodum id leges sem- per admiserunt, possit quidem: factum attamen hoc supremo aut vice-comiti, quorum alterutrum ad minus adesse oportebit, imme- diate insinuari debeat. Detentio ulterior non- nisi cum horum præscitu continuari possit.

§. 16. Excessus militares, quorum utique vindicatio striete præsentium articulorum ob- jectum constituit, occasione lustræ supremus vel vice-comes, cum deputatione per comita-

tum ordinata e numero eorum, qui munera officialium militarium obibunt, deligendis; summario processu judicabit, ad executionem nihilominus pœnæ tunc solum instantanee procedetur, si pœna illius sit indolis, ut per tempus lustræ expleri possit, excessus tamen minores militares occasione exercitiationis tempore pacis suscipiendæ, committendi, qui mandata et ordinem exercitiationum tangunt, et pœnam tempus exercitiorum non exceden- tem post se trahunt, uti est arestum, per officiales militares punientur. Nihilominus pœna verberum locum non habebit.

§. 17. Quævis reliqua, cujusvis generis crimina, vel delicta, ordinaria sua forma tractabuntur, ubi tamen conspiratio, et seditio in publicum prorumpens, tum latrocinium, prædocinium, armata manu tempore lustræ, et violenta in superiores et officiales atten- tata aggressio, cum scandalo reliquorum, vulneratione item, mutilatione, vel inter- fectione conjuncta, instantaneam mortis pœ- nam ipsius servandæ securitatis publicæ causa, inevitabilem redderent, præses judi- cium statarium militari conforme, adeoque gregariis quoque adhibitis, quod non pauciora, quam septem, non plura quam undecim com- membra numeraturum est, convocabit: in hoc actore fisco magistratuali, mortis quoque- sententia ferri, executionique mancipari poterit, eo tamen isthic per expressum addito: quod non tantum pro casu decidenda necis, verum pro eo etiam definiendo, an perpe- tratum delictum ad supramemorata hujus judicii objecta re ipsa spectet? omnium con- vocatorum vota unanimia esse debeant, adeo, ut si vel unus cojudicum illud ad suprame- moratos casus, et quibuscunque demum cir- cumstantiis referri non posse judicaverit, ejusdem pertractatio ipso facto ad ordinarium- juris viam releganda sit.

§. 18. In reliquis occurrentibus, et ad ordi- nariam juris viam pertinentibus delictorum casibus, eo res dirigetur, ut causæ similes, vel propter exemplum, usque subsequentem anno proximo lustrationem terminentur.

§. 19. Quantum ad locales tempore lustræ, atque ex eadem ad proprios lares redivis observandas politice regulas attinet, eadem prudenti gremialium jurisdictionum et magi- stratum judicio, et providentiæ conceduntur.

§. 20. Præmissus articulus, ut ad universorum, quos concernit, notitiam debite perveniat, omnibus et singulis ad lustram et exercitiationem comparituris, antequam se itineri ad loca destinata accingant, medio concer- nentium judicium nobilium promulgabitur, et lingvis vernaculis explanabitur, idque ipsum lustræ quoque tempore observabitur, quæ semper a publicatione legis hujus militaris- suum sumet exordium.

talukat, sőt a körülmények súlyosabb voltához képest életököt veszítik; a közlegények közül pedig minden tízedik halálbüntetéssel lakol. Hasonlóképen halálbüntetéssel szenvednek mindazok, a kik a csatából és az ellenséges viadalból magukat kivonják.

9. §. A ki ütközet alkalmával zsákmányol s a csapatok podgyászát és tulajdonát fosztogatni merészeli, halállal büntetetik.

10. §. A fölkelő, ki zászlóját elhagyja, első ízben két hónapi, bilincsen töltendő s hetenkint két napon kenyérből és vízből álló bójttel súlyosított fogsággal; második ízben négy hónapi és hetenkint négy napon át hasonló bójttel és s bilincsekben töltendő fogsággal, azonkívül ezen második esetben minden hivatalra való képtelenség büntetésével is; harmadik ízben, valamint akkor is, ha az ellenséghez átszökik s azután elfogják, halállal fenytetik. Arra, ki feljebbvalóinak tudta nélkül a szemlét idő előtt ott hagyja, a meg nem jelenőre az első szakaszban kiszabott büntetés annyiszor a mennyiszert alkalmaztatván.

11. §. Gyujtogatók, rablók, martalóczok, utonállók, azok, a kik fosztogatva főképen házi gazdáikat vagy a fatubeli lakosokat erőszakosan megtámadják: a kár megtérítése mellett fogsággal, bilincsel s a tett súlyos voltához képest halállal is büntetnek. Párbaj, czivódás, veszekedés, verekedés, a kihágás és vétség szerint kimérendő büntetéssel torolatik meg.

12. §. Kisebb lopás és kártétel eseteiben az elvitt dolog visszaadásán vagy a kár megtérítésén kívül fogság és bilincs alkalmaztatik; a nagyobb fajta büntettek pedig az ország törvényei szerint ítéltenek meg.

13. §. Az istenkáromlás a törvények értelmében és a bevett birói gyakorlat szerint büntetetik.

14. §. Különben pedig, mivel az évenként szemle alá jövő nemeseket fölkelőknek még a törvények értelmében épen nem lehet tekinteni: azért szükséges megemlíteni, hogy a szemle alkalmával megjavítandó vagy fenytendő bármely katonai vétségek enyhébb megítélés alá esnek, mint fölkelés idején, és a büntetéseknek nem azon szigorával torlandók meg, a milyet a tényleges nemesi fölkelés megkövetel. Ez okból irányadóul a szemléző feljebbvalók részére még a következők szolgálnak:

15. §. A tetten kapott nemest, miként a törvények mindig megengedték, szabad ugyan elfogni; azonban tettét a fő- vagy alispánnál, kiknek egyike legalább jelen lenni tartozik, azonnal be kell jelenteni. A további letartóztatás csakis ezek előleges tudomásával folytatható.

16. §. A katonai kihágásokat, a melyeknek megtorlása szorosan a jelen cikkelyek tár-

gyát képezi, szemle alkalmával a fő- vagy alispán, a vármegyétől kirendelt s azok sorából, a kik katonatisztséget viselnek, választandó bizottsággal együtt, sommás peruton ítélendik meg; azonban e büntetés végrehajtását csak akkor kell rögtönösen foganatba venni, ha a büntetés oly természetű, hogy a szemle ideje alatt ki lehet állani. A békeidőben tartandó táborozás alkalmával elkövetett kisebb katonai kihágásokat azonban, melyek a táborozási parancsokat és rendet érintik, és a gyakorlatok idején tul nem terjedő büntetést vonnak maguk után, milyen a fogság, a katonatisztek büntetik. Botbüntetés mindazonáltal nem lesz alkalmazható.

17. §. Minden egyéb, bármilyen fajta büntetett és vétség a maguk rendes formájában tárgyalandók; midőn azonban összeesküvés és nyilvánosságra törő lázadás, valamint szemle idején fegyveres kézzel elkövetett rablás, fosztogatás és a feljebbvalók s tisztek ellen megkísérelt és a többiek megbotránkoztatásával, valamint sebesítéssel, tagcsontkítással vagy öléssel egybekötött támadás a rögtöni halálbüntetést a közbiztonság fönntartása okából elkerülhetetlenné tenné: az elnök összehívja a katonai szabályzathoz képest, tehát közkatonák alkalmazásával is alakított rögtönítelő bíróságot, mely hétnél nem kevesebb, és tizenegynél nem több tagból álland. Ebben a tisztí ügyész fölperessége mellett lehet halálítéletet is hozni és végrehajtani; annak kifejezett hozzáadásával azonban, hogy nem csak a halálítélet meghozatalához, hanem annak eldöntéséhez is, hogy vajjon az elkövetett büntetett valóban ezen bíróság fönntemelt tárgyai közé tartozik-e? az összes egybehívottaknak egyhangú szavazata szükséges; úgy hogy, ha a birák közül csak egy is bármiféle körülménynél fogva azt a fönntemelt esetek közé sorozhatónak nem itélné, annak tárgyalását azonnal a törvény rendes útjára kell utasítani.

18. §. Egyéb előforduló és a rendes törvényutra tartozó vétségek eseteiben úgy kell intézni a dolgot, hogy hasonló ügyek példaadás végett is a legközelebbi évben következő szemléig befejeztessenek.

19. §. A mi a szemle és az arról való hazatérés idejében megtartandó rendészeti szabályokat illeti: azok a kebelbeli törvényhatóságok és tisztviselők bölcs itéletére s előrelátására bízotnak.

20. §. Ezen fönntebb irt cikkelyt, hogy mindenkinek, a kit illet, kellő tudomására jusson, minden a szemlére és táborozásra megjelenendők előtt, mielőtt a rendelt helyekre utaznának, az illetékes szolgabíró hirdesse ki és magyarázza meg, és ez a szemle idejében is, mely mindenkor e katonai törvény kihirdetésével veszi kezdetét, megtartandó.

www.libtool.com.cn

Conclusio.

Nos itaque demissa memoratorum fidelium nostrorum dominorum prælatorum, baronum, magnatum, et nobilium, cæterorumque præattacti regni nostri Hungariæ, et partium eidem adnexarum statuum ac ordinum supplicatione, et instantia benigne exaudita, clementer et admissa: universos præspecificatos articulos prævio modo nobis præsentatos, hisce literis nostris de verbo ad verbum inseri, et inscribi fecimus, eosdemque ac omnia, et singula in illis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, eisdem regium nostrum consensum benevolum pariter et assensum præbuimus, regiaque pariter autoritate nostra approbavimus, acceptavimus, ratificavimus, et confirmavimus; securos reddentes prædictos fideles status et ordines, quod omnia in præinsertis articulis contenta, tam Nos ipsi observabimus, quam per alios quoscunque fideles nostros observari faciemus. Quemadmodum acceptamus, approbamus, ratificamus, et confirmamus. Harum nostrarum vigore, et testimonio litterarum mediante. Datum per manus fidelis nostri nobis sincere dilecti spectabilis ac magnifici comitis Josephi Erdődy de Monyorókerék, aurei velleris, ac una insignis ordinis S. Stephani regis apostolici magnæ crucis equitis, Montis Claudii, et comitatus Varasdinensis, perpetui comitis, prout et arcis, civitatisque ejusdem nominis hæreditarii capitanei, camerarii, consiliariiique nostri actualis status intimi, dapiferorum nostrorum regalium per Hungariam magistri, comitatus Nitriensis supremi comitis, nec non per idem regnum nostrum Hungariæ aulæ, prout et dicti ordinis S. Stephani cancellarii, in libera regiaque civitate nostra Posoniensi, die quinta mensis Novembris, anno Domini millesimo octingentesimo octavo. Regnorum nostrorum Hungariæ, Bohemiæ, et reliquorum anno decimo septimo. Serenissimo, reverendissimis, reverendis item, ac venerabilibus in Christo patribus, domino archi-duce Austriæ Carolo Ambrosio, archi-episcopo Strigoniensi, et regni nostri Hungariæ primate; comite Ladislao Kollonics de Kollegrád, Colocensis, et Bacsensis canonice unitarum; Stephano item libero barone Fischer de Nagy-Szalatnya, perpetuo in Batsko, Agriensis, metropolitanarum ecclesiarum archi-episcopis; Andrea Bacsinszky, græci-ritus catholicorum Munkacsensis; Maximiliano Verhovác, Zagrabiensis; Michæle libero barone Brigido, Scepusiensis; Joanne Jessich, Segniensis et Modrussiensis, seu Corbaviensis, Nicolao Milassin, Alba-Regalensis; Sylvestro Bubanovics, græci-ritus catholicorum Crisiensis; Josepho Mártonffy de Csik-Mindszent, Transylvaniensis; Gabriele Zerdahelyi de Nittra-Zerdahely, Neosoliensis; Ladislao Kószeghy, Csanadiensis; Francisco Szányi, Rosnaviensis; Francisco Miklóssy, Magno-Varadiensis; Andrea Szabó, Cassoviensis; Antonio Mandich, Bosnensis, seu Diakovariensis, et Syrmienensis; Josepho Vilt, Jaurinensis; Leopoldo Somogyi de Perlak, Sabariensis; Samuele Vulcan, græci-ritus catholicorum Magno-Varadiensis; Petro Klobusiczky de Eadem, Szathmariensis; Josepho Király, Quinque-Ecclesiensis; Ladislao Kamánházi, Vaciensis; Paulo Rosos de Szent-Király-Szabadgya, Veszprimiensis; Josepho Kluch, Nitriensis; Davide Zsolnay, consecrato Timniensis; Alexandro Bodonyi de eadem, consecrato Belgradiensis, et Samandriensis; Josepho Petheő, electo Drivestensis; Emerico libero barone Perényi, electo Bacensis; Josepho Zábráczy de Zada, electo Vegliensis; Cajetano comite a Sauer, electo Arbensis; Joanne Nep.

www.libtool.com.cn

Befejezés.

Mi tehát említett hibeinknek, az egyházi főrend, orszáگزászlós, mágnás és nemes uraknak s főnt nevezett Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek többi karainak s rendeinek esedezését és kérelmét kegyesen meghallgatván és kegyelmesen fogadván : a főntebb elősorolt összes, Nekünk előlegesen bemutatott törvényczikkelyeket ezen levelünkbe szóról-szóra beiktattattuk s beirattuk, és azokat s egyenkint minden bennök foglaltakat helybenhagyottaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, azokhoz királyi jóakaró beleegyezésünket s jóváhagyásunkat adtuk, valamint királyi hatalmunkkal helybenhagytuk, elfogadtuk, helyeseltük és megerősítettük ; biztosítván az imént említett hűséges karokat és rendeket, hogy minden a főntebb beiktatott törvényczikkelyekben foglaltakat úgy Mi magunk megtartandjuk, mint bármely más hibeink által is megtartatjuk. Valamint, hogy azokat jelen levelünk erejével és bizonyosságával elfogadjuk, helyeseljük, jóváhagyjuk és megerősítjük. Kelt őszintén kedvelt hívünk, tekintetes és nagyságos monyorókeréki gróf Erdődy József, aranygyapjas s egyszersmind a Szent István apostoli király jeles rendje nagykeresztes vitéze, Monoszló és Varasd vármegye örökös főispánja, valamint ugyanezen nevezetű vár és város örökös kapitánya, kamarás és valóságos belső titkos tanácsosunk, magyar királyi főasztalnokmesterünk, Nyitra vármegye főispánja, nemkülönbén magyar királyi udvari kanczelláriánk és az említett Szent István rend kanczellárja kezei által, Pozsony szabad királyi városunkban, Szent András hava ötödik napján, az Ur ezernyolczszáznyolczadik, Magyar-, Cseh- és többi orszáگزainkban való uralkodásunk tizenhetedik esztendejében. A fenséges, főtisztelendő, valamint tisztelendő és Krisztusban tisztelt atyák : Károly Ambrus, ausztriai főherczeg ur, esztergomi érsek és Magyarországunk primása ; kollegrádi gróf Kollonics László, kalocsai és bácsi egyházilag egyesült ; továbbá nagyszaltnyai báró Fischer István, Batskó örököse, az egri főszentegyházak érsekei ; Bacsinzky Ádám, görög szertartásu katolikus munkácsi ; Verhovác Miksa, zágrábi ; báró Brigido Mihály, szepesi ; Jessich János, zengi és modrusi vagy corbaviai ; Milassin Miklós, székes-fejérvári ; Bubanovics Sylveszter, görög szertartásu katolikus kőrösi ; csik-mindszenti Mártonffy József, erdélyi ; nyitra-szerdahelyi Zserdahelyi Gábor, beszterczebányai ; Kőszeghy László, csanádi ; Szányi Ferencz, rozsnjóí ; Miklóssy Ferencz, nagyváradi ; Szabó András, kassai ; Mandich Antal, bosznai vagy diakovári és szerémi ; Vilt József, győri ; perlaki Somogyi Lipót, szombathelyi ; Vulcan Sámuel, görög szertartásu katolikus nagyváradi ; Klobusiczky Péter, szatmári ; Király József, pécsi, Kamánházy László, váczí ; szentkirályszabadgyai Rosos Pál, veszprémi ; Kluch József, nyitrai ; Zsolnay Dávid, főlshentelt tinnini ; Bodonyi Sándor, főlshentelt nádorfejérvári és szendrői ; Petheő József, választott drivesztei ; báró Perényi Imre, bácsi, zadai Zábráczy József, választott vegliai ; gróf Sauer Kajetán, választott arbei ; Arady Nep. János, választott dulcinói ; keresztzszezi gróf Csáky László,

Arady, electo Dulcinensis ; comite Ladislao Csáky de Keresztszegh, electo Corczolensis ; Ignatio Bärnkopf, electo Rosonensis ; Emerico Carolo Raffay, electo Pharensis ; Paulo Szegedy de Mező-Szeged, electo Cattariensis ; Georgio Kurbélyi, electo Pristinensis ; Nicolao Rauscher, electo Makariensis ; Alexandro Rudnay de eadem, electo Ansariensis ; ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Serenissimo item archi-duce Austriæ domino Josepho regni nostri Hungariæ palatino et locumtenente nostro regio ; nec non spectabilibus, ac magnificis Josepho Ürményi de eadem, iudice curiæ nostræ regiæ ; comite Ignatio Gyulay de Maros-Németh et Nádaska, regnorum nostrorum Dalmatiæ, Croatiae, et Sclavoniæ bano ; comite Josepho Brunszvik de Korompa, tavernicorum, illustrissimo principe Carolo Pálffy ab Erdőd, curiæ ; comite Francisco Zichy, de Vásonkeő, pincernarum ; comite Michæle de Nádasd, perpetuo terræ Fogaras, janitorum ; comite Francisco Szécsényi de Sárvári Felső-Vidék, cubiculariorum ; antelato comite Josepho Erdődý de Monyorókerék, dapiferorum ; illustrissimo principe Nicolao Eszterházy de Galantha, nobilis turmæ nostræ prætoræ Hungariæ capitaneo ; comite Josepho Haller de Hallerkeő, agazonum nostrorum regalium per Hungariam magistris, ac prælibato principe Carolo Pálffy ab Erdőd, comite Poseniensi, cæterisque quam plurimis sæpefati regni nostri Hungariæ comitatus tenentibus et honores.

Franciscus m. p.

(L. S.) *Comes Josephus Erdődý m. p.*
Georgius Majláth m. p.

választott corcolai; Bärnkopf Ignác, választott rosoni; Raffay Imre Károly, pharai; mezőszegedi Szegedy Pál, választott cattarai; Kurbélyi György, választott prisztinai; Rauscher Miklós, választott makáriai; Rudnay Sándor, választott ansariai egyházak püspökei kormányozván szerencsésen Isten egyházait. Továbbá fenséges József ausztriai főherczeg ur, Magyarországunk nádorispánja és királyi helytartónk; nemkülönben tekintetes és nagyságos ürményi Ürményi József, országbiránk; maros-németi és nádaskai gróf Gyulay Ignác, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországaink bánja; korompai gróf Brunszvik József, tárnok; méltóságos erdödi herczeg Pálffy Károly, főudvarnok; vásonkeői gróf Zichy Ferencz, főpohárnok; gróf Nádasdy Mihály, Fogarasföld örököse, főajtónálló; sárvári felső-vidéki gróf Széchényi Ferencz, főkamarás, előbb említett monyorókeréki gróf Erdődy József, főasztalnok; méltóságos galanthai herczeg Eszterházy Miklós, magyar nemes testőrző seregünk kapitánya; hallerkeői gróf Haller József, főlovászmestereink, és föntebb nevezett erdödi herczeg Pálffy Károly, pozsonyi gróf, és más többek számosan viselvén gyakran említett Magyarországunk főispánságait és tisztségeit.

Ferencz, s. k.

(P. H.) *Gróf Erdődy József, s. k.*
Majláth György, s. k.

VII.

DECRETUM ANNI 1812.⁽¹⁾

Nos Franciscus Primus divina favente clementia Austriæ imperator ; Hierosolymæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ, Galliciæ et Lodomeriæ, Ramæ, Serviæ, Cumania et Bulgariæ rex apostolicus ; archi-dux Austriæ ; Lotharingiæ, Salisburgi, Virceburgi et in Franconia dux ; dux Styriæ, Carinthiæ et Carniolia ; magnus dux Cracoviæ ; magnus princeps Transylvaniæ ; marchio Moraviæ ; dux Sandomiriæ, Massoviæ, Lublini, superioris et inferioris Silesiæ, Osveciniæ et Zatoriæ, Teschinæ et Forojulii etc. princeps Berchtoldsgadenæ et Mergenthemii ; comes Habsburgi, Kyburgi, Goritiæ et Gradiscæ ; marchio inferioris et superioris Lusatiæ, nec non Istriæ ; dominus terrarum Vollhyniæ, Podlachiæ et Beresti, Tergesti, in Freudenthal, Eulenberg et marchiæ Sclavonicæ etc etc.

Memoriæ commendamus tenore præsentium, quibus expedit universis : quod cum Nos de gravibus publicæ rei negotiis salutem regni, et incrementum boni publici concernentibus, in propositionibus nostris regiis uberius deductis, cum fidelibus statibus et ordinibus regni nostri deliberaturi, universis dominis prælatis, baronibus, magnatibus, nobiles, cæterisque statibus et ordinibus regni nostri Hungariæ, partiumque eidem adnexarum, pro Dominica duodecima post Pentecosten, in diem vigesimam quintam mensis Augusti anni præteriti millesimi octingentesimi undecimi incidente, in liberam regiamque civitatem nostram Poseniensem indixissemus, et promulgassemus, ac eidem sacra cæsareo-regia in persona nostra, donec per alias graves rei publicæ curas licuit, præfuissemus : conclusis tandem et finitis diætalis tractatibus, iidem domini prælati, barones, magnates et nobiles, cæterique status et ordines, præfati regni nostri Hungariæ, partiumque adnexarum submiserunt majestati nostræ sequentes articulos, in eadem diæta communibus ipsorum votis, et suffragiis, parique et unanimi consensu, accedente benigna annuentia nostra conclusos, supplicantes majestati nostræ humillime, quatenus universos illos articulos, omniaque et singula in eis contenta, ratos, gratos et accepta habentes, supremâ auctoritate nostra regia clementer acceptare, approbare et confirmare, atque tam nos ipsi observare, quam et per alios omnes, quorum interest, observari facere clementer dignaremur ; quorum quidem articulorum series talis est :

---

(1) Ezt a decretumot a Corpus Juris korábbi kiadásai ily czfm alatt közlük: «Articuli comitorum. Decretum septimum, Posonii anno 1812. editum».

VII.

1812. ÉVI TÖRVÉNY-CZIKKEK.⁽¹⁾

Mi I. Ferencz, Istennek kedvező kegyelméből ausztriai császár ; Jeruzsálem, Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Szlavonországok, Galiczia és Lodoméria, Ráma. Szerb-, Kun- és Bolgárországok apostoli királya ; ausztriai főherceg ; Lotharingia, Salzburg, Würzburg és Frankonia hercege ; Styria, Karinthia és Karniolia hercege ; Krakkó nagyhercege ; Erdély nagyfejedelme ; Morvaország örgrófsja ; Sandomir, Massóvia, Lublin, Felső- és Alsó-Szilézia, Auschwitz és Zátor, Teschen és Friaul stb. hercege ; Berchtolsgaden és Mergentheim fejedelme ; Habsburg, Kyburg, Görz, és Gradiska grófja ; Volhinia, Podlachia és Brest, Trieszt, Freudenthal, Eulenberg és a vend örgrófság földjeinek ura. stb. stb.

Adjuk tudtokra ezennel mindeneknek, a kiket illet, hogy midőn Mi a közálladalomnak az ország jólétét és a közjó gyarapítását illető s királyi javaslatainkban bővebben kifejtett fontos ügyeiről hű karainkkal és rendeinkkel tanácskozendók, az összes egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak, s Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek többi karainak és rendeinek, pünköstit utáni tizenkettedik vasárnapra, mely az elmúlt ezernyolczszáz-tizenegyedik esztendő Kisasszony hava huszonötödik napjára esett, Pozsony szabad királyi városunkba országgyűlést hirdettünk és hivatunk egybe, és azon császári királyi szent személyünkben is, míg a közálladalom más sulyos gondjai engedték, részt vettünk : berekesztetvén végre és bevégezödvén az országgyűlési tárgyalások, ugyanazon főpap, országzászlós, mágnás és nemes urak, s föntebb nevezett Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek többi karai és rendei, felségünk elé terjesztették a következő, ugyanazon országgyűlésen közkívánatukkal és szavazatukkal, valamint egyenlő és közmegegyezésökkel, kegyelmes jóváhagyásunk hozzájárulásával hozott törvényczikkelyeket, alázatosan esedezván felségünk előtt, hogy azon törvényczikkelyeket, s az azokban összesen s egyenkint foglaltakat helybenhagyottaknak, tetszőknek s elfogadottaknak vallván, királyi legfelsőbb hatalmunknál fogva kegyelmesen elfogadni, helybenhagyni s megerősíteni, és ugy Mi magunk megtartani, mint minden mások által, kiket illetnek, megtartatni kegyelmesen méltóztatnánk. Mely törvényczikkelyeknek ez a tartalma.

(1) A Corpus Juris eddigi kiadása ezeket a törvényczikkeket ily czím alatt közli: «Országgyűlési törvényczikkelyek. Hetedik végzemény. Kiadatott Pozsonyban. az 1812. esztendőben».

www.libtool.com.cn *Praefatio.*

Augustissimus imperator et rex apostolicus Franciscus I. in gravibus salutem publicam respicientibus momentis, cum fidelibus suis statibus et ordinibus regni hujus Hungariæ, partiumque adnexarum consilia initurus, generalem conventum sive diætam pro Dominica duodecima post Pentecosten in diem vigesimam quintam Augusti, anni millesimi octingentesimi undecimi incidente, in liberam regiamque civitatem Poseniensem indixit.

Qua occasione articulos, communi voto et consensu conditos, accedente etiam Suæ majestatis sacratissimæ annutu, status et ordines præsentarunt: ac una supplicuerunt, quatenus majestas Sua sacratissima eosdem clementer acceptare, regiaque auctoritate ratificare, ac tam ipsa benigne observare, quam et per alios observari facere dignetur.

ARTICULUS I.

De oblatione per regnum facta.

Status et ordines, ardorem suum in tuenda cum salute patriæ conjuncta dignitate regia haud remisisse, amoremque suum, et devotionem erga majestatis Suæ sacratissimæ personam, nullis unquam calamitatibus diminui posse, facto etiam testaturi, citra ullam ex hinc nectendam consequentiam, aut obligationem, hac vice, pro ratione modernarum, per proxime præcedentes adversitates non parum attenuatarum virium suarum, homagiali cum devotione, et sub cautelis art. 63. 1741. sponte ac benevole offerunt: siliginis metretas Posenienses secundum mensuram art. 22. 1807. defixam, unum millionem; avenæ unum millionem et quingentena millia, ea ratione, ut hæc oblatarum frugum quantitas, per offerentes in natura administretur.

Qua oblatione, juxta modum a statibus et ordinibus Suæ majestati sacratissimæ propositum, per altèfatam Suam majestatem sacratissimam benigne acceptata; iidem status et ordines decreverunt: ut præattacti subsidii repartitione per deputationem ex comitiis delectam, juramento obstrictam, sub præsidio Suæ celsitudinis cæsareo-regiæ domini regni palatini consistentem, in comitatus, civitates,

et jurisdictiones separatas portas habentes, in singula specie conscientiose peracta, singulæ jurisdictiones pro legali sua activitate, secundum principia sub præsentibus comitiis defixa, quantum ex hoc subsidio obveniens, pariter per deputationem e gremio suo eligendam quantumvis subdividant, et omni sollicitudine, atque auctoritate jurisdictionibus competente elaborent, ut intra præfixum tempus, terminosque constitutos, nisi casus insperatus splendæ legalis obligationis in præambulo articuli 8. 1745. designatus, ulteriorem oblati hujus depurationem excluderet, in omni ministeretur.

Non dubitant status et ordines, quemlibet regnicolarum, pro fide in principem, et amore in patriam, ratam sibi emetiendam rite præstiturum; quodsi nihilominus quempiam partes suas haud explere contingeret, ut a tali per vice-comitem, aut in civitatibus, et districtibus separatas portas habentibus, per concernentem magistratum, actore fisco magistratuali citando, partibus summarie auditis, norma art. 2. 1796. præscripta desumatur, constituerunt.

ARTICULUS 2.

De oblationibus pro Ludovicea militari academia continuative factis.

Inde ab anno 1808. quo institutum academix militaris Ludoviceæ per articulum 7. 1808. stabilitum est, liberis oblationibus per complures patriæ cives, prout et nonnullas jurisdictiones, ac privatos etiam et patriotico, quo in idem institutum feruntur, zelo, pro incremento instituti ejusdem factis.

www.libtool.com.cn

Előbeszéd.

A felséges császár és apostoli király, I. Ferencz, a közboldogságot érdeklő sulyos viszonyok között, ezen Magyarország és a kapcsolt részek hű karaival s rendeivel tanácskozandó, a pünköst után való tizenkettedik vasárnapra, mely az ezernyolczszáztizenegyedik esztendő Kisasszony hava huszonötödik napjára esett, Pozsony szabad királyi városába országgyűlést hirdetett.

A mely alkalommal a karok és rendek a közös szavazatukkal és egyetértőleg, Ő szent felsége jóváhagyásának is hozzájárulásával alkotott törvényczikkelyeket bemutatták, s egyszersmind esedeztek, hogy Ő szent felsége azokat kegyelmesen elfogadni, királyi hatalmával jóváhagyni, s mind ő maga kegyesen megtartani, mind mások által is megtartatni méltóztatnék.

1. CZIKKELY.

Az ország által tett ajánlatról.

A karok és rendek tettel is tanusítandók, hogy a hazának a királyi méltósággal összekapcsolt jólétének oltalmazására irányzott buzgalmok nem ernyedé el, és hogy az Ő szent felsége iránti hódolatuk soha semmi csapások között nem csökkenhet: minden ebből vonható következtetés vagy kötelezettség nélkül, ezuttal, a legközelebbi mult viszontagságok miatt nem kevésbé gyengült mostani tehetségek mértékéhez képest, alattvalói hódolattal, az 1741: 63. cz. biztosítékai alatt, önként és jószántukból ajánlanak egy millió, az 1807: 22. cz.-ben megszabott mérték szerinti pozsonyi mérő rozstot, és egymillió ötszázezer mérő zabot, oly módon, hogy ezen ajánlott termények mennyiségét az ajánlók természetben szolgáltatassák.

Mely ajánlat a karok és rendek által Ő szent felsége elé terjesztett módozat szerint, nevezett Ő szent felségétől kegyesen fogadtatván, ugyanazon karok és rendek határozták: hogy a föntérintett segedelem, az országgyűlésből választott, esküvel kötött s Ő császári királyi felsége, az ország nádora elnöklete alatt összeülendő bizottság által a vármegyék, városok és a külön por-

tákkal bíró törvényhatóságok között minden tekintetben lelkiismeretesen fölosztatván, az egyes törvényhatóságok törvényes hatáskörükben, a jelen országgyűlésen meghatározott elvek szerint, a segedelemből rájuk eső mennyiséget szintén a saját kebelökből választandó bizottság útján minél előbb oszszakszét, s minden gonddal s a törvényhatóságokat megillető hatalommal legyenek rajta, hogy az ajánlat a kitűzött időn és megállapított határnapokon belül haladéktalanul beszoolgáltatassék, ha csak a törvényes kötelezettség teljesítésének az 1715: 8. cikkelyben jelzett váratlan esete ez ajánlatnak további törlesztését ki nem zárná.

Nem kételkednek a karok és rendek, hogy minden honlakos a fejedelem iránti hűségéhez és hazaszeretetéhez képest, a maga kiszabandó jutalékát rendesen beszoolgáltatandja. Ha mindazonáltal valaki a reá eső részt nem akarná leróni, határozták, hogy az olyantól az alispán, vagy a városokban és külön portákkal bíró kerületekben az illetékes hatóság, a tisztí ügyész fölperessége mellett megidézvén és rövid uton meghallgatván a feleket, az 1796: 2. cz.-ben előírt módon tartozását megvegye.

2. CZIKKELY.

A katonai Ludovika-akadémia részére folytatólag tett ajánlatokról.⁽¹⁾

Az 1808. esztendő óta, a mikor a Ludovika akadémia katonai intézet föllitása az 1808: 7. cikkely által elhatároztatott, a hazának számos polgára, valamint némely törvényhatóságok és magánosok, hazafias buzgóságukból, melylyel ez intézet iránt viseltetnek, annak gyarapítására önkéntes ajánlatokat tevén:

(1) V. ö. 1808: VIII., 1827: XVII—XIX. t. cz.

Status et ordines Sua majestate sacratissima benigne annuente, in consequentiam præcitati articuli nomina offerentium cum specifica summarum, per eosdem oblatarum designatione, præsentì articulo inserenda decreverunt:

Series illorum, qui post conditum articulum 7. 1808. pro Ludovicea militari Academia oblationes fecerunt.

E regnis Croatiae et Sclavoniae.

Episcopus Zagrabienſis Maximilianus Verhovác, ad summam 12000 flor. sub comitiis anni 1808. oblatam, addidit fl. 5000.

Episcopus Pharenſis, et præpositus capituli Zagrabienſis Emericus Raffay, suo, et antelati capituli Zagrabienſis nomine offert fl. 5000.
Comes Bartholomæus Patachich, comitatus Posegani supremus comes, ad appromissos sub comitiis anni 1808. 4000 flor. addidit fl. 6000.

Comes Fridericus Patachich offert fl. 10,000.

Baro Nicolaus Pehárník offert fl. 1000.

Joannes Jellachich de Buzin, s. c. et r. a. majestatis generalis campi mareschalli locumtenens offert fl. 5000.

Ignatius Jellachich cathedralis ecclesie Zagrabienſis cantor, et canonicus fl. 1000.

Vincentius Jellachich de Buzin fl. 2000.

Joannes Nepom. Jellachich, s. c. et r. a. majestatis capitaneus fl. 1000.

Stephanus Jellachich, comitatus V. notarius fl. 1000.

Comes Joannes Draskovits, de Trákostyán, s. c. et r. a. majestatis camerarius fl. 10,000.

Silvester Bubanovich, episcopus Crisiensìs fl. 1000.

E comitatu Szaladiensi.

Comes Franciscus de Batthyán camerarius regius fl. 10,000.

Comes Petrus Szapáry, camerarius regius fl. 1000.

Baro Joannes Ghilányi fl. 100.

Joannes Inkey, de Pállin, camerarius regius fl. 2500.

Franciscus Szegedy, de Mezõ-Szeged, camerarius regius fl. 2000.

Adamus Inkey, de Pállin, fl. 2000.

Josephus Sümeghy, ord. v. comes fl. 1000.

Franciscus Oszterhuber, substit. vice-comes fl. 100.

Emericus Skublits, ord. notarius fl. 300.

Michæl Hertelendy fl. 200.

Joannes Nepom. Horváth de Zalabér fl. 200.

Franciscus Nedeczky, de eadem fl. 300.

Josephus Ekler, tabulæ judiciarie assessor fl. 100.

Carolus Vadnay, tabulæ judiciarie assessor fl. 100.

Vachtarits parochus Szoboticzensis fl. 100.

Franciscus Fabian fl. 100.

Diversæ minores in comitatu Szaladiensi factæ oblationes constituunt fl. 2189.

E comitatu Honthensi.

Ladislauſ Majthényi fl. 4000.

Josephus Luka fl. 1000.

Josephus Blaskovics fl. 1000.

Michæl Tersztányſzky fl. 1000.

Joannes Podhorszky fl. 1000.

E comitatu Torontaliensi.

Antonius Kiss de Ittebe, una cum successoribus Augustino Kissianis fl. 10,000.

Comes Joannes Butler, de Erdõtelek fl. 10,000.

Lazarus Karácsonyi de Beodra fl. 10,000.

Alexander Nakó de Nagy-Szent-Miklõs fl. 10,000.

Josephus Nakó, inclusa summa 5000 florenorum sub comitiis anni 1808. nomine ejusdem oblata fl. 10,000.

Lucas, Antonius, et Christophorus Gyertyánffy de Bobda, insimul fl. 10,000.

Vidua Hatsimihályiana fl. 10,000.

Josephus Csekonits fl. 5000.

Constantinus Dadányi fl. 5000.

E comitatu Aradiensi.

Comes Josephus Antonius Venkheim flor. 10,000.

E comitatu Bácsiensi.

Joannes Latinovits de Borsod et Katymár, consiliarius regius fl. 1000.

Josephus Polinperger cum fratre suo Georgio 10,000.

Andreas Thurszky, gremialis canalisticæ societatis præfectus fl. 1000.

Baronissa Julia Geramb, baronis Francisci Redl relicta vidua fl. 1200.

Andreas Odry de Patsér, ord. v. comes fl. 200.

Joannes Deáky fl. 200.

A karok és rendek, Ő szent felségének kegyes jóváhagyásával, elhatározták, hogy a fentebb idézett cikkely alapján, az ajánlók nevei az ajánlott összegek különös megjelölésével együtt, a jelen törvénycikkelybe beiktattassanak.

Azoknak névsora, kik az 1808: 7. cikkely alkotása után a katonai Ludovika Akadémia részére ajánlatokat tettek.

Horvát- és Szlavonországból:

Verhovác Miksa, zágrábi püspök, az 1808. évi országgyűlés alatt megajánlott 12,000 frt-hoz 3000 frt.

Raffay Imre, pharai püspök és a zágrábi káptalan prépostja, a maga és az említett zágrábi káptalan nevében 3000 frt.

Gróf Patachich Bertalan, Pozsega vármegye főispánja, az 1808. évi országgyűlés alatt megígért 4000 frt-hoz adott 6000 frtot.

Gróf Patachich Frigyes ajánl 10,000 frtot.

Báró Pehárnik Miklós ajánl 1000 frtot.

Buzini Jellachich János, a cs. és ap. kir. felség altábornagya ajánl 3000 frtot.

Jellachich Ignác, a zágrábi székes egyház éneklő kanonokja 1000 frt.

Buzini Jellachich Vince 2000 frt.

Jellachich Nep. János, a cs. és ap. kir. felség kapitánya 1000 frt.

Jellachich István V. vármegye jegyzője 1000 frt.

Trakostyáni gróf Draskovich János, a cs. és ap. kir. felség kamarása 10,000 frt.

Bubanovich Sylvester, körösi püspök 1000 frt.

Zala vármegyéből:

Gróf Batthyány Ferencz, királyi kamarás 10,000 frt.

Gróf Szapáry Péter, királyi kamarás 1000 frt.

Báró Ghilányi János 100 frt.

Pallini Inkey János, királyi kamarás 2500 frt.

Mező-szegedi Szegedy Ferencz, királyi kamarás 2000 frt.

Pallini Inkey Ádám 2000 frt.

Sümeghy József, első alispán 1000 frt.

Oszterhuber Ferencz, helyettes alispán 100 frt.

Skublits Imre, főjegyző 300 frt.

Hertelendy Mihály 200 frt.

Zalabéri Horváth Nep. János 200 frt.

Nedeczky Ferencz 300 frt.

Ekler József, táblabíró 100 frt.

Vadnay Károly, táblabíró 100 frt.

Vachtarits, szoboticzai lelkész 100 frt.

Fábián Ferencz 100 frt.

A Zala vármegyében gyűlt különféle kisebb ajánlatok tesznek 2489 frtot.

Hont vármegyéből:

Majthényi László 4000 frt.

Luka József 1000 frt.

Blaskovics József 1000 frt.

Trsztyánszky Mihály 1000 frt.

Podhorszky János 1000 frt.

Torontál vármegyéből:

Ittebei Kiss Antal, a Kiss Ágost örökösivel együtt 10,000 frt.

Erdőteleki gróf Butler János 10,000 frt.

Beodrai Karácsonyi Lázár 10,000 frt.

Nagy-szentmiklósi Nákó Sándor 10,000 frt.

Nákó József, az 1808. évi országgyűlés alatt nevében ajánlott 3000 frtnyi összeg beszámításával 10,000 frt.

Bobdai Gyertyánffy Lukács, Antal és Kristóf együtt 10,000 frt.

Hatsímihályi özvegye 10,000 frt.

Csekonits József 3000 frt.

Dadányi Konstantin 3000 frt.

Arad vármegyéből:

Gróf Wenkheim József Antal 10,000 frt.

Bács vármegyéből.

Borsodi és katymári Latinovics János, királyi tanácsos 1000 frt.

Polinperger József, György testvérével 10,000 frt.

Turszky András, a kebelbeli csatorna-társaság elnöke 1000 frt.

Geramb Julia bárónő, báró Rédl Ferencz hátrahagyott özvegye 1200 frt.

Pacséri Odry András, első alispán 200 frt.

Deáky János 200 frt.

Josephus junior Latinovics, de Borsod fl. 500.
 Antonius Vojnits, ord. iudex nobilium fl. 100.
 Samuel Szelle, usque dies vitæ annue offert fl. 20.

Oppidum Baja fl. 500.

Josephus Hury fl. 100.

Baronissa Barbara Kray, vidua fl. 200.

Franciscus et Carolus ambo fratres Antonovics de Almás fl. 1000.

Particulares oblationes per locorum communitates, aliosque privatos factæ, et in exhibito eatenus extractu specificatæ constituunt summam fl. 3404 xr. 45.

E comitatu Pestiensi.

Caspar Pajor, medicinæ doctor fl. 10,000.
 Josephus Sütő, tabulæ judicariæ assessor fl. 100.

Josephus Pikken, postæ magister fl. 100.

Josephus Tanárky fl. 200.

Antonius Balla, comitatus Pestiensis ord. geometra fl. 500.

Præterea duos atlantes militares ultra 100 mappas designationem regnorum, in quibus expeditiones militares susceptæ erant, in se complectentes.

Paulus Hendrey, comitatum Arad. et Békés. tabulæ judicariæ assessor fl. 100.

E comitatu Trenchiniensi.

Comes Carolus Serényi fl. 1000.

L. b. Antonius Gabelkhoven præpositus Vág-Ujhelyiensis fl. 300.

L. b. Antonius Révay fl. 200.

Comes Joannes Pongrácz fl. 200.

Comes Antonius Pongrácz fl. 200.

Comes Adamus Pongrácz fl. 200.

Joannes Ugronovics fl. 1000.

Ladislavus Victorisz fl. 1000.

Joannes Szilvay fl. 500.

Capitaneus Simeon Sirchich, se et suos successores obligavit ad inferendos singulo anno ad cassam nationalis academix hujus, quamdiu illa duraverit fl. 200.

Franciscus Nozdroviczky fl. 100.

Joannes Akay fl. 100.

Franciscus Habel parochus Dubniczensis fl. 100.

Carolus Sajtler, parochus Illaviensis fl. 100.

Josephus Huszár fl. 100.

Partiales aliæ in eodem comitatu Trenchinensi factæ et in exhibitâ etiam consignatione specificatæ oblationes constituunt fl. 840 xr. 40.

Ex parte civitatum.

Ex parte l. regix civitatis Debrecziensis per ipsam communitatem oblata sunt fl. 10,000.

Ex parte civitatis Pestiensis per ipsam communitatem fl. 30,000.

Ex parte civitatis Budensis fl. 8000.

Ex parte l. regix civitatis Maria-Theresiopolensis per ipsam communitatem fl. 10,000.

Michael Kain, consenator antelatæ civitatis fl. 1000.

Thomas Kuluncsich fl. 1000.

E comitatu Temessiensi.

Episcopus Verscheziensis Petrus Vidák obtulit fl. 500.

Baro Ladovicus a Lopreszty fl. 1000.

Antonius Tormásy, consiliarius regius fl. 500.

Joannes Kőszeghi de Remete, emeritus vicecomes fl. 1000.

Stephanus Laczkovics ad dies vitæ quotannis fl. 50.

Vincentius Bydeskuty de Ipp, ord. vicecomes fl. 300.

Ignatius et Maximilianus Kulterer de Murány fl. 300.

Privilegiata civitas Theresiopolis fl. 1000.

Joannes Klaniczay cameræ præfectus fl. 200.

Joannes Bohn fl. 200.

Alexander Pajor fl. 100.

Petrus Osztóics fl. 100.

Franciscus Slachta fl. 100.

Nicolaus Radványi fl. 200.

Joannes Szilágyi fl. 100.

Joannes Szántó fl. 100.

Josephus, Georgius et Alexander Pósfay fl. 600.

Antonius Szabó jurassor fl. 100.

Alexander et Eltimius Koics de Teregyház fl. 500.

Episcopus Temesvariensis Stephanus Avakumovics fl. 500.

Basilius Georgievics, parochus g. r. n. u. fl. 100.

Aron Papházy ord. iudex nobilium fl. 200.

Fratres Kapdebo de Baraczház fl. 400.

Franciscus Varga, vice-judium fl. 200.

Camerale oppidum Lippa fl. 300.

Sigismundus Frummer de Keresztes ord. jurassor fl. 100.

Petrus Andrejovics fl. 100.

Venerabile capitulum Csanadiense fl. 500.

Venerabile consistorium græci r. n. u. Temesvariensi fl. 100.

Casparus Pajor fl. 200.

Antonius Kővér fl. 300.

Monasterium græci r. n. u. Bezdin fl. 150.

Monasterium græci r. n. u. Sz.-György fl. 100.

Thomas Pokomandy, advocatus fl. 100.

Joannes Szabó, tab. judicariæ assessor fl. 100.

Borsodi ifj. Latinovics József 500 frtn
 Vojnits Antal, főszolgabíró 100 frt.
 Szelle Sámuel, élete végeig évenként ajánl
 20) frt.
 Baja város 500 frt.
 Hury József 100 frt.
 Báró Kray Borbála özvegy 200 frt.
 Almási Antunovics Ferencz és Károly test-
 vérek 1000 frt.

A községek s más magánosok részéről tett
 és a benyújtott kimutatásban névszerint föl-
 sorolt ajánlatok összege kitesz 3404 frt 43 krt.

Pest vármegyéből:

Pajor Gáspár, orvosdoktor 10,000 frt.
 Nütő József, táblabíró 100 frt.
 Pikken József, postamester 100 frt.
 Tanárky József 200 frt.
 Balla Antal, Pest vármegye főmérnöke
 500 frt.
 Azonkívül két katonai atlaszt, több mint
 100 térképet, melyek azon országokat foglal-
 ják magukban, melyekbe hadjáratok vezet-
 tek.

Hendrey Pál, Arad és Békés vármegyék
 táblabírája 100 frt.

Trencsén vármegyéből:

Gróf Serényi Károly 1000 frt.
 Báró Gabelkhoven Antal, vágújhelyi prépost
 300 frt.
 Báró Révay Antal 200 frt.
 Gróf Pongrácz János 200 frt.
 Gróf Pongrácz Antal 200 frt.
 Gróf Pongrácz Ádám 200 frt.
 Ugronovics János 1000 frt.
 Vietorisz László 1000 frt.
 Szilvay János 500 frt.
 Sirehich Simon kapitány magát és utódait
 kötelezte, hogy a nemzeti akadémia pénztá-
 rába mindaddig, míg az fönnálland, évenként
 be fog fizetni 200 frtot.
 Nozdoviczky Ferencz 100 frt.
 Akay János 100 frt.
 Habell Ferencz, dubniczai lelkész 100 frt.

Sajtler Károly, illavai lelkész 100 frt.
 Huszár József 100 frt.
 Ugyanazon Trencsén vármegyében tett és
 a benyújtott összeírásban egyenkint kimutatott
 más kisebb ajánlatok tesznek 840 frt 40 krt.

A városok részéről:

Debreczen szabad királyi város közönsége
 maga ajánlott 10,000 frtot.

Pest város közönsége 30,000 frt.
 Buda város részéről ajánlatott 8000 frt.
 Szabadka sz. királyi város közönsége ré-
 széről 10,000 frt.
 Kain Mihály, a most említett város tanács-
 noka 1000 frt.
 Kulunesich Tamás 1000 frt.

Temes vármegyéből:

Vidák Péter, verseczi püspök ajánlott
 500 frtot.
 Báró Lopreszty Lajos 1000 frt.
 Tormásy Antal, királyi tanácsos 500 frt.
 Remetei Kőszegi János, érdemesült alispán
 1000 frt.
 Laczkovits István, élete végeig évenként
 50 frt.
 Ippi Bydeskuthy Vince, első alispán 300 frt.
 Murányi Kulterer Ignác és Miksa 300 frt.
 Szabadka szabadalmazott város 1000 frt.
 Klaniczay János, kamarai elnök 200 frt.

Bohn János 200 frt.
 Pajor Sándor 100 frt.
 Osztóics Péter 100 frt.
 Slachta Ferencz 100 frt.
 Radványi Miklós 200 frt.
 Szilágyi János 100 frt.
 Szántó János 100 frt.
 Pósfay József, György és Sándor 600 frt.

Szabó Antal, táblabíró 100 frt.
 Teregyházi Koics Sándor és Esztim 500 frt.

Avakumovics István, temesvári püspök
 500 frt.
 Georgievics Vazul, g. n. e. lelkész 100 frt.
 Papházy Áron, főszolgabíró 200 frt.
 Baraczházi Kapdebő testvérek 400 frt.
 Varga Ferencz, alszolgabíró 200 frt.
 Lippa, kamarai város 500 frt.
 Keresztesi Frummer Zsigmond, táblabíró
 100 frt.

Andrejovics Péter 100 frt.
 A csanádi tisztelendő káptalan 500 frt.
 A temesvári g. n. e. tisztelendő consisto-
 rium 100 frt.
 Pajor Gáspár 200 frt.
 Kövér Antal 300 frt.
 A bezdini görög n. e. sz. monostor 150 frt.
 Szentgyörgyi görög n. e. sz. monostor
 100 frt.
 Pokomándy Tamás, ügyvéd 100 frt.
 Szabó János, táblabíró 100 frt.

Michael Lestyán fl. 100.

Nicolaus Lukács fl. 100.

Franciscus Landerer de Fűskút fl. 200.

Minutiores oblatorum in eodem comitatu factorum et in exhibito extractu specificatorum positiones constituunt fl. 300.

E comitatu Nitriensi.

Comes Josephus Erdődy de Monyorókerék cancellarius regius Hungarico-aulicus et supremus comes fl. 1000.

Baro Aloysius Mednyánszky, camerarius regius fl. 1000.

Joannes Thuróczy de A.-Köröskény fl. 1000.

Franciscus Bartakovics de K.-Appony fl. 200.

Martinus Toronyosy fl. 100.

Joannes Bap. Puthon fabricæ Sassiensis proprietarius fl. 2000.

Mathias Bohull ejusdem fabricæ director fl. 250.

E comitatu Neograd.

Georgius Sreter de Szanda nomine etiam congenerationalium fl. 5000.

E statu militari.

Corpus officialium Hungaricæ equestris legionis imperatoricæ numero 1-mo insignitæ fl. 1200.

Corpus officialium Hungaricæ equestris legionis palatinalis numero 12. insignitæ fl. 1000.

Ex parte comitatus Syrmienensis post comitia anni 1808.

A gremiali nobilitate incassati, et effective cassæ instituti illati fl. 1064.

ARTICULUS 3.

De provisione articuli 12. 1792. usque futura regni comitia extendenda.

Sua majestate sacratissima clementer annuente, status et ordines, provisionem artic. 12. 1792., 9. 1808. et in hoc provocatorum articulo, sub deductis ibidem cautelis et conditionibus, usque proxime celebranda comitia, hac quoque vice absque ullis innovationibus extendendam, decreverunt.

ARTICULUS 4.

In locum demortuorum ac respective impeditorum individuum, quoad loca diversis jurisdictionibus subjecta; nec non ad commissiones regni limitaneas articulis 28. et 31. 1807. exmissorum commissarii regni denominantur, articuloque 28. 1807. dispositio de locis etiam inclavatis intelligenda declaratur.

Individuis nonnullis articulo 28. 1807. quoad loca in plures jurisdictiones divisa, ita

etiam articulo 31. 1807. ad commissiones regni limitaneas, in qualitate commissariorum exmissis, a tempore interventæ denominationis partim fatis cedentibus; partim ob graviores ætatem, fractasque vires, respective vero ob enatum per promotionem ad munia dicasterialia impedimentum, provincia sibi articulariter concedita amplius fungi nequeuntibus, in locum eorundem benigna annuente Sua majestate sacratissima, sequentes commissarii exhibentur. Et quidem:

Quoad loca diversis regni jurisdictionibus adjacentia, et inclavata.

Ad districtum Cis-Tibiscanum.

In locum denati baronis Gabriellis Prónay de Tóth-Próna, Josephus Klobusiczky de eadem, sacræ cæsareæ regio-apostolicæ majestatis camerarius, et actualis intimus status consiliarius, insignis ordinis Leopoldi imperatoris commendator, et comitatus Borsodiensis supremus comes. In locum autem Barnabæ Fay de eadem, de facto penes cancellariam regiam Hungarico-aulicam referendarii, Joannes Péchy de Péch-Ujfalú, insignis ordinis sancti Stephani regis apostolici eques, et sacræ cæsareæ regio-apostolicæ majestatis consiliarius.

Ad commissiones limitaneas versus Moraviam.

In locum demortui canonici Adalberti Prileszky, Adalbertus Borsiczky de eadem, capituli Nitriensis lector et canonicus.

Inter Styriam et Hungariam.

In locum fatis cedentis Stephani Ebergényi. Franciscus Inkey de Palin, sacræ cæsareæ et regio-apostolicæ majestatis camerarius, et comitatus Zaladiensis ablegatus. — In locum porro viribus fracti Josephi Boronkay de eadem, Paulus Nagy de Felső-Bük, comitatus Soproniensis tabulæ judicariæ assessor.

Inter Styriam et Croatiam.

In locum denati Francisci Ponekovics, Paulus Poszvek, regnorum Croatiae et Slavoniae tabulæ judicariæ assessor.

Versus Galliciam.

In locum ætate protracta impediti Joannis Philippi e comitibus Sztáray de Nagy-Mihály, comes Emanuel Csáky de Keresztszegh, sacræ cæsareæ et regio-apostolicæ majestatis camerarius, actualis intimus status consiliarius et comitatus Scepusiensis perpetuus supremus

Lestyán Mihály 100 frt.
Lukáts Miklós 100 frt.
Fűsküli Landerer Ferencz 200 frt.
Ugyanazon vármegyében tett s a benyújtott kimutatásban szám szerint kimutatott kisebb ajánlatok összege 300 frt.

Nyitra vármegyéből :

Monyorókeréki gróf Erdődy József, magyar királyi udvari kancellár és főispán 1000 frt.
Báró Mednyánszky Alajos, királyi kamarás 1000 frt.
Alsó-köröskényi Thuróczy János 1000 frt.
Kisapponyi Bartakovics Ferencz 200 frt.
Toronyossy Márton 100 frt.
Puthon Ker. János, a sassini gyár tulajdonosa 2000 frt.
Bohull Mátyás, ugyanazon gyár igazgatója 250 frt.

Nógrád vármegyéből :

Szandai Sréter György, rokonai nevében is 3000 frt.

A katonai karból :

Az 1-ső számú császári magyar lovas ezred tisztjeinek testülete 1200 frt.
A 12. számú nádori magyar lovas ezred tisztjeinek testülete 1000 frt.

Szerém vármegye részéről az 1808. évi országgyűlés után :

A kebelbeli nemességtől beszedett és lényegleg a pénztárba beszállított 1061 frt.

3. CZIKKELY.

Az 1792 : 12. cikkely intézkedésének a következő országgyűlésig leendő meghosszabbításáról.

Ő szent felségének kegyelmes beleegyezésével elhatározták a karok és rendek, hogy az 1792 : 12., 1808 : 9. és az ebben idézett cikkelyek intézkedése, az ugyanott fölhozott biztosítékok és föltételek alatt, a legközelebb tartandó országgyűlésig ezuttal is minden változtatás nélkül meghosszabbíttassék.

4. CZIKKELY.

A különböző törvényhatóságok alá rendelt községekre, nem különben az országos határok megigazítására nézve az 1807 : 28. és 31. cikkelyekben kiküldött bizottságok elhalt s illetőleg akadályozott tagjainak helyébe országos biztosok nevezetnek ki, s az 1807 : 28. cikkely rendelkezése a beékelt helyekre is értendőnek nyilváníttatik.

Az 1807 : 28. cikkely által a több törvényhatóság közt megosztott helységekre

nézve, valamint az 1807 : 31. cikkely által az országos határjáró bizottságokhoz biztosí minőségben kiküldött tagok közül némelyek kinevezetéseök ideje óta részint elhalálozván, részint előrehaladt életkoruk, megtört erejük, s illetőleg kormányzéki hivatalokra való előléptetésökből eredő akadály miatt törvényesen rájuk bízott feladatukban többé el nem járhatván : helyökbe, Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával, a következők nevezetnek ki biztosokul. Még pedig :

Az ország különböző törvényhatóságainak alárendelt és a beékelt helységekre nézve :

A tiszáninneri kerületbe :

Az elhalt tótrónai báró Prónay Gábor helyett Klobusiczky József, a császári s apostoli királyi szent felség kamarása és valóságos belső titkos tanácsosa, a császári jeles Lipót-rend középkeresztese, és Borsod vármegye főispánja : fái Fáy Barnabás helyébe pedig, ki jelenleg a magyar királyi udvari kancellária mellett előadó, pécsujfalusi Péchy János, a Szent István apostoli király jeles rendjének vitéze, és a császári apostoli királyi szent felség tanácsosa.

A Morvaország felé működő határjáró bizottságra :

Az elhalt Prileszky Albert kanonok helyébe Borcsiszky Albert, a nyitrai káptalan olvasó kanonokja.

Styria és Magyarország között :

Az elhalálozott Ebergényi István helyébe pallini Inkey Ferencz, a császári és apostoli királyi szent felség kamarása és Zala vármegye követe. Az elbetegesedett Boronkay József helyébe továbbá felsőbükki Nagy Pál, Sopron vármegye táblabírája.

Styria és Horvátország között :

Az elhalt Ponekovics Ferencz helyébe Poszvek Pál, Horvát- és Szlavonországok ítélőtáblájának bírája.

Galiczia felé :

Az előrehaladt kora által akadályozott nagymihályi gróf Sztáray János Fülöp helyébe keresztstzei gróf Csáky Emánuel, a császári és apostoli királyi szent felség kamarása, valóságos belső titkos tanácsosa, és Szepes vármegye örökös főispánja. Végre a magyar

comes: in locum denique promoti ad cancellariam regiam Hungarico-aulicam referendarii Barnabæ Fay da eadem, Josephus Jekelfalusy de eadem, sacra cæsareæ et regio-apostolicæ majestatis camerarius, et comitatus Zempliniensis ablegatus.

De effectu vero operationum suarum commissiones eædem articulares, relationes suas proximis regni comitiis præsent.

Cæterum provisio articuli 28. 1807. de locis etiam inclavatis intelligenda declaratur:

ARTICULUS 5.

Cambium inter comitatum Hevessensem cum comitatu exteriori Szolnok articulariter unitum et comitatum Borsodiensem, respectu transfluvialis partis civitatis Agriensis, prædiorum item Szöllöske, Czegléd, Tihamér et Al-Magyar, prout et partis possessionum Bekölcze, ac Fel-Németh, nec non totalium possessionum Ivánka et Eger-Farmos, totalis item prædii Szöke, alias Sziv-Halom et hucdum controversæ capitularis molæ Zugó, in parte inferiori possessionis Kis-Tállya sitæ initum, inarticulatur.

Effectu articuli 29. 1807 per exmissam vigore articuli 28. anni ejusdem 1807. articulare commissionem procurato, in sequelam præcitati articuli 29. 1807. cambium inter præfatum comitatum Hevessensem, cum comitatu exterioris Szolnok unitum, et comitatum Borsodiensem, coram exmissa regnicolari deputatione initum, vigore cujus comitatus Borsodiensis, comitatus Hevessiensis Agriæ partem transfluvialem cum prædiis Szöllöske, Czegléd, Tihamér et Al-Magyar. prout et partem possessionum Bekölcze, ac Fel-Németh, vicissim comitatus Hevessiensis eidem comitatu Borsodiensi totales possessiones Ivánka et Eger-Farmos, totale item prædium Szöke, alias Sziv-Halom et hucdum contraversam capitularem molam Zugó, in parte inferiori possessionis Kis-Tállya sitam cessit, status et oo. benigne annuente Sua majestate sacratissima confirmandum, præsentibusque inarticulandum decreverunt.

Conclusio.

Nos itaque demissa memoratorum fidelium nostrorum dominorum prælatorum, baronum, magnatum et nobilium, cæterorumque præattacti regni nostri Hungariæ et partium eidem adnexarum statuum et ordinum supplicatione, et instantia benigne exaudita, clementer et admissa, universos præspecificatos articulos prævio modo Nobis præsentatos, hisce literis nostris de verbo ad verbum inseri, et inscribi fecimus, eosdemque ac omnia et singula in illis contenta, ratos, gratos et accepta habentes, eidem regium nostrum consensum, benevolum pariter et assensum præbuimus, regiaque pariter autoritate nostra approbavimus, acceptavimus, ratificavimus et confirmavimus; securos reddentes prædictos fideles status et ordines, quod omnia in præinsertis articulis contenta, tam Nos ipsi observabimus, quam et per alios quoscunque fideles nostros observari faciemus. Quemadmodum acceptamus, approbamus, ratificamus et confirmamus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum per manus fidelis nostri nobis sincere dilecti spectabilis ac magnifici comitis Josephi Erdödy de Monyorókerék. auri velleris, ac una insignis ordinis Sancti Stephani regis apostolici magnæ crucis equitis, Montis Claudii et comitatus Varasdiensis perpetui supremi comitis, prout et arcis civitatisque ejusdem nominis hæreditarii capitanei, camerarii.

királyi udvari kancelláriához előadónál alkalmazott fái Fáy Barnabás helyébe jekelfalusi Jekelfalusy József, a császári és apostoli királyi felség kamarása és Zemplén vármegye követe.

Működésök eredményéről pedig ez országos

bizottságok a következő országgyűlésen tegyenek jelentéseket.

Egyébiránt az 1807: 28. cz. rendelkezése a beékelt helységekre is értendőnek nyilvánítatik.

5. CZIKKELY.

A Heves és Külső-Szolnok törvényesen egyesített vármegyék és Borsod vármegye között Eger város folyóntuli részét illetőleg, valamint Szöllőske, Czegléd, Tihamér és Al-Magyar pusztákat, nemkülönbben Bekölcz és Fel-Német községek egy részét, és az egész Ivánka és Eger-Farmos községeket, ugyszintén az egész Szőke, más néven Sziv-Halom pusztát, és a Kis-Tályva község alsó részén fekvő Zugó nevű káptalani vitás malmot illetőleg kötött csere beczikkelyeztetik.

Ő felsége kegyes jóváhagyásával határozták a karok és rendek, hogy miután az 1807. évi 29. cikkely végrehajtásáról az ugyancsak 1807. évi 28. cikkely alapján kiküldött országos bizottság gondoskodott: a föntebb idézett 1807. évi 29. cikkely folytán a nevezett Heves és a vele törvényesen egyesült Külső-Szolnok vármegye és Borsod vármegye közt a kiküldött országos bizottság előtt kötött csere, melynek erejénél fogva Borsod vármegye Heves vármegyének az Eger folyón tuli részét Szőlőske, Czegléd, Tihamér és Al-Magyar pusztákkal, valamint Bekölcz és Fel-Német községek egy részét; viszont Heves vármegye Borsod vármegyének Ivánka és Eger-Farmos községeket egészen, ugyszintén az egész Szőke, más néven Sziv-Halom pusztát, és a Kis-Tályva község alsó részén fekvő eddigelé vitás káptalani Zugó malmot átengedte, megerősítették és ezennel beczikkelyeztetik.

Befejezés.

Mi tehát említett hiveinknek, az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak s fönst nevezett Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek többi karainak és rendeinek alázatos esedezését és kérelmét kegyesen meghallgatván és kegyelmesen fogadván: a fönstebb elősorolt összes, Nekünk előlegesen bemutatott törvényczikkelyeket ezen levelünkbe szóról-szóra beiktattuk s beirattuk, és azokat s egyenkint minden bennök foglaltakat helybenhagyottaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, azokhoz királyi jóakaró beleegyezésünket s jóváhagyásunkat adtuk, valamint királyi hatalmunkkal helybenhagytuk, elfogadtuk, helyeseltük és megerősítettük: biztosítván az imént említett hűséges karokat és rendeket, hogy minden a fönstebb beiktatott törvényczikkelyekben foglaltakat ugy Mi magunk megtartandjuk, mint bármely más hiveink által is megtartatjuk. Valamint hogy azokat jelen levelünk erejével és bizonyosságával elfogadjuk, helyeseljük, jóváhagyjuk és megerősítjük. Kelt őszintén kedvelt hívünk, tekintetes és nagyságos monyorókeréki gróf Erdődy József, az aranygyapjas rend s egyszersmind a Szent István apostoli király jeles rendje nagykeresztes vitéze, Monoszló örököse s Varasd vármegye örökös főispánja, valamint ugyanezen nevezetű vár és város örökös főispánja, kamarás és valóságos belső titkos tanácsosunk, magyar

consiliarii que nostri actualis status intimi, dapiferorum nostrorum regalium per Hungariam magistris, comitatus Nitriensis supremi comitis, nec non per idem regnum nostrum Hungariæ aulæ nostræ, prout et dicti ordinis sancti Stephani cancellarii. Dresdæ in Saxonia die vigesima sexta mensis Maji, anno Domini millesimo octingentesimo duodecimo, regnorum nostrorum Hungariæ, Bohemiæ et reliquorum anno vigesimo primo. Reverendissimis, reverendis item ac venerabilibus in Christo patribus (archi-episcopatu Strigoniensi vacante) comite Ladislao Kollonics de Kollegrád, Colocensis et Bacsensis canonice unitarum, Stephano item libero barone Fischer de Nagy-Szalatnya, perpetuo in Batskó, Agriensis metropolitanarum ecclesiarum archi-episcopus; Maximiliano Verhovác de Rakitovecz, Zagrabiensis; Michaele libero barone Brigido, Scepusiensis; Josepho Mártonffy de Csik-Mindszent, Transilvaniensis; Gabriele Zerdahelyi de Nittra-Zerdahely, Neosoliensis; Ladislao Kószeghy, Csanadiensis; Andrea Szabó, Cassoviensis; Antonio Mandich, Bosnensis seu Diákováriensis et Syrmiensis; Josepho Vilt, Jaurinensis; Leopoldo Somogyi de Perlak, Sabariensis; Samuele Vulcan, græci-ritus catholicorum Magno-Varadinensis; Petro Klobusiczky de eadem, Szathmáriensis; Josepho Király, Quinque-Ecclesiensis; Ladislao Kamánházy, Vaciensis; Josepho Kluch, Nitriensis; Georgio Kurbély, Veszprimiensis; comite Ladislao Eszterházy de Galantha, Rosnaviensis; (sedibus græci-ritus catholicorum, Munkácsiensis et Crisiensis: latini vero ritus Magno-Varadinensis et Alba-Regalensis vacantibus) Emerico libero barone Perényi, electo Bacensis; Daniele Mitterpacher, electo Scutariensis; comite Ladislao Csáky de Kereszt-szegh, electo Corczolensis; Paulo Szegedy de Mező-Szeged, electo Cattariensis; Emerico Carolo Raffay, electo Pharensis; Nicolao Rauscher, electo Makariensis; Alexandro Rudnay de eadem, electo Ansariensis; Carolo libero barone Perényi, electo Bosonensis; Andrea Páál, electo Noviensis; Alexandro Alagovics, electo Rosonensis; Georgio Taier, electo Vovadrensis, Josepho Vurum, electo Sardicensis; illustrissimo principe Ernesto a Schwarzenberg, electo Pristinensis; Stephano Gosztonyi de eadem, electo Dulcinensis; Antonio Fridmanszky, electo Scopiensis; Josepho Nejedly, electo Dulmensis ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus; serenissimo item archi-duce Austriæ domino Josepho regni nostri Hungariæ palatino, et locumtenente nostro regio, nec non spectabilibus ac magnificis Josepho Ūrményi de eadem, iudice curiæ nostræ regiæ; comite Ignatio Gyulay de Maros-Németh et Nádaska, regnorum nostrorum Dalmatiæ, Croatiae, et Sclavoniæ bano; comite Josepho Brunszvik de Korompa, tavernicorum; illustrissimo principe Carolo Pálffy ab Erdőd, curiæ; comite Francisco Zichy de Vásonkeő pincernarum; comite Michaele de Nádasd perpetuo terræ Fogaras, janitorum; comite Francisco Szécsényi de Sárvári-Felső-Vidék, cubiculariorum; antelato comite Josepho Erdőd de Monyorókerék, dapiferorum; illustrissimo principe Nicolao Eszterházy de Galantha, nobilis turmæ nostræ prætoræ Hungariæ capitaneo; comite Josepho Haller de Hallerkeő, agazonum nostrorum regalium per Hungariam magistris, ac prælibato principe Carolo Pálffy ab Erdőd, comite Posoniensi, cæterisque quam plurimis sæpefati regni nostri Hungariæ comitatus tenentibus et honores.

Franciscus m. p.

(L. S.) *Comes Josephus Erdőd m. p.*
Ludovicus Petkovich m. p.

királyi főasztalnokmesterünk, Nyitra vármegye főispánja, nemkülönb magyar királyi udvari kancelláriánk és az említett Szent István rend kancellárja kezei által, Drezdában Szászországban, Püstköst hava huszonhatodik napján, az Urnak ezernyolczszáztizeunkettedik, Magyar-, Cseh- és a többi országainkban való uralkodásunk huszonegyedik esztendejében. Főtisztelendő, tisztelendő és Krisztusban tisztelt atyák (az esztergomi érseki szék üres levén) kollegrádi gróf Kolonics László, a kalocsai és bácsi egyházi törvény szerint egyesült; továbbá nagyszaltnyai báró Fischer István, Batskó örökös ura, az egri főszentegyházak érsekei; rakitoveczi Verhovác Miksa, a zágrábi; báró Brigido Mihály, szepesi; csikmindszenti Mártonffy József, erdélyi; nyitraszerdahelyi Zerdahelyi Gábor, besztercebányai; Kőszeghy László, csanádi; Szabó András, kassai; Mandics Antal, bosznai vagy diakovári és szerémi; Vilt József, győri; perlaki Somogyi Lipót, szombathelyi; Vulkan Sámuel, görög szertartásu katolikus nagyváradi; Klobusiczky Péter, szatmári; Király József, pécsi; Kamánházy László, váci; Kluch József, nyitrai; Kurbély György, veszprémi; galanthai gróf Eszterházy László, rozsnyói (a görög szertartásu katolikusok munkácsi és körösi; a latin szertartásu katolikusoknak pedig nagyváradi és székesfejevári székeik üresek lévén); báró Perényi Imre, választott bacéni; Mitterpacher Dániel, választott skutarii; keresztszegi gróf Csáky László, választott corcolai; mezőszegedi Szegedy Pál, választott cattarói; Raffay Imre Károly, választott pharai; Rauscher Miklós, választott makáriai; rudnai Rudnay Sándor, választott ansariai; báró Perényi Károly, választott bosoni; Paál András, választott novii, Alagovics Sándor, választott rosoni; Taier György, választott vovadrai; Vurum József, választott sardicai; méltóságos herczeg Schwarzenberg Ernő, választott pristinai; gosztonyi Gosztonyi István, választott dulcinói; Fridmanszky Antal, választott scopiai; Nejedly József, választott dulmai egyházak püspökei szerencsésen kormányozván Isten egyházait; továbbá József, fenséges ausztriai főherczeg ur, Magyarországunk nádorispánja és királyi helytartónk, valamint tekintetes és nagyságos ürményi Ürményi József, országbiránk; marosnémeti és nádaskai gróf Gyulay Ignác, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországaink bánja; korompai gróf Brunszvik József, tárnok; méltóságos erdői herczeg Pálffy Károly főudvarnok; vásonkeői gróf Zichy Ferencz, főpohárnok; gróf Nádasdy Mihály, Fogarasföld örököse, főajtónálló; sárvári és felsővidéki gróf Széchényi Ferencz, főkamrás; főntemlitett monyorókeréki gróf Erdődy József, főasztalnok; méltóságos galanthai herczeg Eszterházy Miklós, magyar nemes testőr csapatunk kapitánya; hallerkeői gróf Haller József, főlovászmestereink Magyarországon, és a főnt nevezett erdői herczeg Pálffy Károly, özsonyi gróf levén, s többen mások gyakran említett Magyarországunk vármegyéit és méltóságait tartván.

Ferencz, s. k.

(P. H.) Gróf Erdődy József, s. k.
Petkovich Lajos, s. k.

VIII.

DECRETUM ANNI 1827.⁽¹⁾

Nos Franciscus Primus divina favente clementia Austriae imperator, Hierosolymæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Slavoniæ, Galliciæ et Lodomeriæ, Ramæ, Serviæ, Cumaniae et Bulgariæ rex apostolicus, archi-dux Austriae; Lotharingiæ, Salisburgi, Virceburgi et in Franconia dux; dux Styriæ, Carinthiæ et Carnioliae; magnus dux Cracoviæ; magnus princeps Transylvaniæ; marchio Moraviæ, dux Sandomiriæ, Massoviæ, Lublini, superioris et inferioris Silesiæ, Osveciniæ et Zatoriæ, Teschinæ et Foro-Julii etc. Princeps Berchtoldsgadeneæ et Mergenthemii, comes Habsburgi, Kyburgi, Goritiæ et Gradiscæ, marchio inferioris et superioris Lusatiae, nec non Istriæ, dominus terrarum Vollhyniæ, Podlachiæ et Beresti, Tergesti, in Freudenthal, Eulenberg et marchiæ Slavonicæ etc. etc.

Memoriæ commendamus tenore præsentium significantes quibus expedit universis: quod cum Nos non modo propriæ teneritudinis nostræ sensu permoti, verum votis etiam regni jurisdictionum ad Nos humillime perlatis, benigne dalaturi, pro serenissimæ et augustæ imperatricis Carolinæ Augustæ conjugis nostræ dilectissimæ in reginam Hungariæ solenni ritu suscipienda coronatione et inauguratione, universis dominis prælatis, baronibus, magnatibus, nobiles, cæterisque statibus et ordinibus regni nostri Hungariæ partiumque adnexarum generalem conventum sive diætam pro Dominica decima sexta post Pentecosten in diem undecimam Septembris anni millesimi octingentesimi vigesimi quinti incidente, in liberam regiamque civitatem nostram Posoniensem indixissemus et promulgassemus, eidemque sacra cæsareo-regia in persona nostra præfuissemus; peracta tandem reginalis majestatis coronatione, ac illis quoque, quæ ad utilitatem ac incrementum regni nostri Hungariæ, partiumque adnexarum uberius constabiliendum, atque ad seros posteros transmittendum, accomoda et proficua fore videbantur, per fideles status et ordines nostros cum benigno annutu nostro in diætalem pertractationem sumtis, iidem domini prælati, barones, magnates et nobiles, cæterique status et ordines præfati regni nostri Hungariæ partiumque adnexarum exhibuerunt et præsentarunt majestati nostræ sequentes articulos, in eadem diæta, communibus ipsorum votis et suffragiis, parique et unanimi consensu, accedente benigna annuentia nostra conclusos, supplicantes majestati nostræ

---

(1) Ezt a decretumot a Corpus Juris korábbi kiadásai ily czími alatt közlik: «Francisci Primi imperatoris Austriae et regis Hungariæ decretum octavum, Posonii anno 1827. editum».

VIII.

1827. ÉVI TÖRVÉNY-CZIKKEK.⁽¹⁾

Mi I. Ferencz, Isten kedvező kegyelméből ausztriai császár, Jeruzsálem, Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Szlavonországok, Galiczia és Lodoméria, Ráma, Szerb-, Kun- és Bolgárországok királya: ausztriai főherceg: Lotharingia, Salzburg, Würzburg és Frankónia hercege; Styria, Karinthia és Karniolia hercege: Krakkó nagyhercege: Erdély nagyfejedelem; Morvaország őrgrófsja; Sandomir, Massovia, Lublin, Felső- és Alsó-Szilézia, Auschwitz és Zátor, Teschen és Friaul stb. hercege: Berchtoldsgaden és Mergentheim fejedelme: Habsburg, Kyburg, Görz és Gradiska grófja: Alsó- és Felső-Lausicz, valamint Istria őrgrófsja: Volhinia, Podlachia és Brest, Triest, Freudenthal s Eulenburg és a vend őrgrófság földjeinek ura, stb. stb.

Adjuk tudokra ezennel mindeneknek, a kiket illet, hogy midőn Mi nemcsak saját szeretetünk érzelmétől indítatva, hanem az ország törvényhatóságainak hozzánk alázatosan fölterjesztett kívánságait is kegyes figyelmünkre méltatván, kedves hitvestársunknak, Karolina Augusztia fenséges és felséges császárnénak Magyarország királynéjává ünnepies módon végrehajtandó megkoronáztatása és fölavatása végett, az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak s Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek többi karainak és rendeinek a pünköszt utáni tizenhatodik vasárnapra, az ezernyolczszázhuszonötödik esztendő Szent Mihály hava tizenegyedik napjára Pozsony szabad királyi városunkba általános összejövetelt vagyis országgyűlést hirdettünk és hivatunk egybe, és azon császári királyi szent személyünkben is megjelentünk, megtörténvén végre a királyné Ő felségének koronáztatása, és azok is, a mik Magyarországunk és a kapcsolt részek haszna és gyarapodása bővebb megállapítása és a késő maradékokra átbocsátása tekintetéből alkalmasoknak és üdvöseknek látszottak, hű karaink és rendeink által kegyes jóváhagyásunkkal országgyűlési tárgyalás alá vétetvén: ugyanazon egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes urak s fönt nevezett Magyarországunk és a kapcsolt részek többi karai és rendei azon országgyűlésen közkívánságukkal és szavazatukkal, úgy egyenlő és közmegegyezésökkel, kegyelmes jóváhagyásunk hozzájárulásával végzett következő törvényczikkelyeket felségünk elé terjesztették s bemutatták, alázatosan esedezván felségünk előtt,

---

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásai ezeket a törvényczikkeket ily cím alatt közlik: «Első Ferencz Ausztria császára és Magyarország királya, nyolczadik végzeménye. Kiadatott Pozsonyban, az 1827-esztendőben».

humillime, quatenus universos illos articulos, omniaque et singula in eis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, suprema auctoritate nostra regia clementer acceptare, approbare et confirmare, atque tam nos ipsi observare, quam et per alios omnes, quorum interest, observari facere clementer dignamur; quorum quidem articulorum series talis est:

Praefatio.

Emenso belli, quod unquam gestum est, periculosissimi discrimine, Sua majestas caesareo-regia et apostolica, pace Europæ, indefessa ejusdem cura, et promptissimis populorum etiam, sceptro ejus parentium sacrificiis constabilita, publicæ prosperitatis, quæ diversis temporum vicissitudinibus non modice affecta erat, in paterno corde suo pridem agitata, sed dubio rerum statu distracta consilia reassumsit, ac ut destinata pro consolatione fidelis populi gravium belli sequelarum remedia in effectum deduceret, generalem regni conventum seu diætam, ad Dominicam 16-am post Pentecosten in diem 11-am mensis Septemb. anni 1825. incidentem, in liberam regiamque civitatem Poseniensem indixit, comitiisque propria sacra in persona apertis, suam erga gentem Hungarum propensionem novo firmatura vinculo, hæc a serenissimæ et augustæ imperatricis Carolinæ Augustæ, conjugis suæ dilectissimæ, sacro regni diademate in reginam Hungariæ solenni ritu coronatione auspicari voluit, ea vero peracta, quæ ad prosperitatem, augendamque felicitatem regni Hungariæ et partium adnexarum conferunt, in pertractationem sumenda benigne proposuit.

Quam benignam in commodo regni directam Suæ majestatis sacratissimæ sollicitudinem, status et ordines submisso devotionis cultu excipientes, peracta faustissima coronatione, diætalibusquæ tractatibus conclusis, conditos superinde articulos eidem Suæ majestati demisse præsentarunt, supplicantes ut eos acceptare, regiaque auctoritate ratificare et tam ipsa observare, quam per alios observari facere dignetur.

ARTICULUS 1.

Serenissima imperatrix et regina, domina Carolina Augusta coronatur, eidemque honorarium offertur.

Status et ordines fausta coronatione Suæ majestatis dominæ reginæ ipsorum clementissimæ, solenni ritu feliciter peracta, conceptum exhinc gaudium, homagialeque cultum, uberiori documento testari cupientes, pro veteris gentis more, eidem Suæ majestati honorarium demisse offerunt; ac una supplicant, ut pro benignissima sua, quam et hactenus clementer testata est, in gentem Hungarum propensione, commoda regni intercessione sua, apud augustissimum conjugem promovere dignetur.

www.librikkönyvek.com
 hogy azon törvénycikkelyeket, s az azokban összesen és egyenkint foglaltakat tetszőknek, elfogadottaknak s helybenhagyottaknak vallván, legfelsőbb királyi hatalmunknál fogva kegyelmesen elfogadni, helybenhagyni s megerősíteni, és úgy Mi magunk megtartani, mint minden mások által, a kiket illet. megtartatni kegyelmesen méltóztatnánk. Mely törvénycikkelyeknek pedig ez a tartalma:

Előbeszéd.

Elmulván az összes, valaha viselt háboruk legveszedelmesebbikének váltsága, Ő császári királyi és apostoli felsége, miután az ő fáradságtalan gondoskodása s a kormánypálczája alatt élő népeknek is áldozatkészsége által Európa békéje helyreállított, a közboldogság ápolásának, mely az idők különféle viszontagságai között nem csekély kárt szenvedett, atyai szívében már régen táplált, de a kétes viszonyok között elhalasztott szándékait újra fölvette, és hogy a háboru súlyos következményeinek orvoslását célzó intézkedéseit hű népének vigasztalására fogantatva vegye, a pünköszt utáni tizenhatodik vasárnapra, mely az ezernyolczszázhuszonötödik esztendő Szent-Mihály hava tizenegyedik napján esett, Pozsony szabad királyi városba általános összejövetelt vagy országgyűlést hirdetett, és a tanácskozásokat saját szent személyében megnyitván, a magyar nemzethez való vonzalmát új kötelességgel erősítendő, mindezeket szeretett hitestársának, Karolina Augusztia fenséges és felséges császárnénak, Magyarország királynéjává az ország szent koronájával ünnepies módon leendő koronáztatásával akarta bevezetni; majd ennek végrehajtása után azokat a tanácskozás alá veendő dolgokat terjesztette kegyelmesen elő, melyek Magyarország és a kapcsolt részek jólétének és boldogságának szaporítására hasznosak.

A mely ez ország javára irányzott jóságos gondoskodását Ő szent felségének a karok és rendek alázatos hódolatuk tiszteletével fogadván, a szerencsés koronáztatás végrehajtása és az országgyűlési tanácskozások berekesztése után az azokból alkotott törvénycikkelyeket ugyancsak Ő felségének alázattal bemutatták, esedezvéen, hogy azokat elfogadni, királyi hatalmával helybenhagyni, s úgy Ő maga megtartani, mint mások által is megtartatni méltóztatassék.

1. CZIKKELY.

A felséges császárné és királyné, Karolina Augusztia urasszony megkoronáztatik, s részére tiszteletdíj ajánltatik fel.

Ő felségének, legkegyelmesebb királyné asszonyuknak örvendetes megkoronáztatása ünnepies módon szerencsésen végbemenvén, a karok és rendek ebből eredő örömeiket és alattvalói tiszteletöket bővebb bizonyossággal kívánván tanusítani: Ő felségének alázatosan ajánlanak föl tiszteletdíjat, s egyszersmind esedeznek, hogy legkegyesebb hajlandósága szerint, melyet a magyar nemzet iránt eddigelé is tanusított, az ország érdekeit közbenjárásával felséges férjénél előmozdítani méltóztatassék.⁽¹⁾

(1) V. ő. 1808: I., 1867: V. t. cz.

ARTICULUS 2.

De sacrae regni coronae conservatoribus.

Ex conservatoribus s. regni coronae in articulo 5. 1802. denominatis, Paulo condam Almásy in agazonum regalium magistrum promotus, huicve per benignam provisionem regiam suffecto barone seniore Ignatio Eötvös de Vásáros-Námény s. c. et r. a. majestatis camerario, et actuali intimo status consiliario, comitatus Abaujváriensis supremo comite, medio tempore in pincernarum regalium magistrum renunciato, erga præviam Suæ majestatis sacratissimæ candidationem, ex individuis tam romano-catholicis, quam evangelicæ confessionis benigne propositam, Stephanum Végh ordinis s. Stephani regis apostolici commendatorem, s. c. et r. ap. majestatis camerarum, actualem intimum status, et ad consilium locumtenentiale regium consiliarium, comitatus de Baranya supremum comitem, et commissariatum provincialis per regnum Hungariæ directorem, ex benigna provisione regia officio conservatoris coronae in præsens usque functum, consideratione insignium de rege et patria meritorum, fideliumque servitiorum, status et ordines concordantibus votis elegerunt, et confirmarunt. — Qui post confirmationem regiam decretale superinde juramentum coram altifata regia majestate, et statibus ac ordinibus regni deposuit. Antelati proinde Pauli condam Almásy successores, prout et baro Ignatius Eötvös super resignatione clavium, ad coronam spectantium, quieti et absoluti redduntur.

ARTICULUS 3.

De conservandis in suo vigore legibus fundamentalibus.

Ad tollendam statuum et ordinum de conservandis in suo vigore legibus fundamentalibus sollicitudinem, ex præteritis eventibus ortam, quorum effectus cæteroquin jam benigne sublatis sunt: Sua majestas sacratissima de eo plene persvasa, quod felicitas regis et regni, exacta legum observantia et incolumitate nitatur, atque si juribus seu regis, seu regni statuum quidpiam decerpatur, legum et legalis regni systematis compages, seculorum usu roborata, subruenda sit, benigne declarare dignata est: quod præcipuis accenseat curis, constitutionem regni hujus, inaugurali suo juramento firmatam, omni tempore tueri et conservare, ac ideo etiam articulos 10., 12. et 19. 1790/1. tam ipsa constanter observatura, quam per alios observari factura sit.

Quam benignam assecurationem, e tenerrimo Suæ majestatis sacratissimæ in legum observantiam studio profectam, status et ordines homagiali devotionis, et gratissimi animi sensu suscipiunt.

ARTICULUS 4.

De articuli 19. 1790—91. dispositione semper exacte observanda.

Sua majestas sacratissima status et ordines securos reddit, quod materia contributionis et subsidiorum cujuscunque nominis, seu in ære, seu in naturalibus, aut tyronibus, a diætali tractatu, quorsum hanc, juxta claros articulorum 8. 1715. et 19. 1790/1. tenores spectare ultro agnoscit, salva duntaxat quoad contributionem articuli 8. 1715. in articulo 22. 1741. uberius declarata dispositione, in nullis extraordinariis etiam casibus avocanda sit — neque eum eadem contributione, relate ad speciem et quantitatem, comi-

www.libtool.com

2. CZIKKELY.

Az ország szent koronájának őreiről.

Az ország szent koronájának az 1802:5. cikkelyben kinevezett őrei közül néhai Almásy Pál, királyi főlovászmesterré lépvén elő és a helyébe kegyelmes királyi rendelettel helyettesített vásárosnaményi idősb Eötvös Ignác báró, a cs. és ap. kir. sz. felség kamarása s valóságos belső titkos tanácsosa, Abauj vármegye főispánja, időközben királyi főpohárnokmesterré nevezetvén ki, Ő felségének egy római katolikus, mint evangélikus felekezetbeli egyének közül kegyesen előterjesztett előleges jelöléséhez képest, Végh Istvánt, Szt. István apostoli király rendjének középkeresztesét, a cs. és ap. kir. sz. felség kamarását, valóságos belső titkos és a királyi helytartótanács tanácsosát, Baranya vármegye főispán-

ját és a magyarországi tartományi biztosság igazgatóját, ki a koronaári hivatalt királyi kegyelmes intézkedés alapján mostanig is betöltötte, a király és a haza iránt szerzett jeles érdemeinek s hűséges szolgálatainak tekintetbe vételével, a karok és rendek egyetértő szavazatukkal megválasztották és megerősítették. A ki a királyi megerősítés után ez iránt a törvényes esküt a főt nevezett királyi felség s az ország karai és rendei előtt letette.

Minélfogva az előbb említett néhai Almásy Pálnak örökösei, valamint báró Eötvös Ignác is a koronához tartozó kulcsok átadására nézve ezennel megnyugtának s feloldoztatnak.⁽¹⁾

3. CZIKKELY.

Az alaptörvényeknek érvényben való megtartásukról.

Azon aggodalom megszüntetése végett, melyet a karok és rendek az alaptörvényeknek a maguk érvényében való megtartására nézve az elmúlt eseményekből, melyeknek hatása különben immár kegyelmesen el van háritva, merítettek, Ő szent felsége teljesen meggyőződván a felől, hogy a király és az ország boldogsága a törvények pontos tiszteletben tartásán és sértetlenségén nyugszik, és hogy ha akár a királynak, akár az ország karainak jogaiból valami elvétetik, a törvényeknek és az ország törvényes rendszerének századok gyakorlata által megszilárdított szerkezete romba dől, kegyesen kijelenteni méltóztatott, hogy az országnak a fölavatási esküvel megerősített alkotmányát minden időben védelmezni és főtartani kiváló gondjai közé sorozza, s azért az 1790/1:10., 12. és 19. cikkelyeit mind Ő maga állhatatosan megtartandja, mind mások által megtartatja.

A mely Ő szent felségének a törvények tiszteletben tartása iránti gyöngéd buzgalmból eredő biztosítást a karok és rendek alattvalói hódolatuk és hállás lelkök érzelmeivel fogadják.

4. CZIKKELY.

Az 1790/91:19 cikkely rendelkezésének mindenkor pontos megtartásáról.

Ő szent felsége bizonyosokká teszi a karokat és rendeket, hogy a közadózás és bármilyen nevezetű, akár pénzben, akár terményekben, akár ujonczokban szolgáltatandó segedelmek ügye az országgyűlés tárgyalása alól, melynek hatáskörébe tartozónak azt az 1715:8. és 1790/1:19 cikkelyek világos tartalma szerint önként elismeri, érintetlenül maradván csupán az adót illetőleg az 1715:8. cikkelynek az 1741:22. cikkelyben bővebben fölvilágosított rendelkezése, semmiféle, még rendkívüli esetekben se legyen elvonható, és hogy az országgyűlésileg meghatározott adó nemére és meny-

(1) V. ö. 1802: V., 1836: II. t. cz.

tialiter determinatam, quæpiam extra diætam mutatio suscipienda, verum hæc, prout ab una diætâ ad aliam, in comitiis regni determinata fuerit, ita exigenda veniat.

ARTICULUS 5.

De comitiis quovis triennio inominisse celebrandis.

Diætaram celebrationem salutis prosperitatisque regni maximum esse vehiculum, et tollendorum ac antevertendorum gravaminum salutare remedium constituere, usus et experientia seculorum comprobavit; proinde Sua majestas sacratissima status et ordines securos reddere dignatur: se illa, quæ legibus regni et nominanter articulo 13. 1790/1. de comitiis celebrandis constituta sunt, ad effectum inominisse deducturam esse.

ARTICULUS 6.

De restantiis contributorialibus et imputatione.

Restantiis contributorialibus tam iis, quæ adhuc a tempore 1-mam novembris 1822. præcedente exhærent, quam iis quæ a 1-a novembris 1822. usque 1-am novembris 1825. enatæ sunt, per Suam majestatem processantibus declaratis, statibus vero et ordinibus hoc Suæ majestatis sacratissimæ legum observantiæ studium et in contribuentes benignam sollicitudinem, homagiali devotione, et gratissimi animi sensu suscipientibus, a sollicitatione imputationis præscissum est.

ARTICULUS 7.

De regni conscriptione pro adjustmente portarum deservitura.

Status et ordines benigne annuente Sua majestate sacratissima decreverunt: ut conscriptio regni, pro clavi rectificationis portarum deservitura, juxta ideam diætali ter stabilitam, mox terminatis præsentibus regni comitiis, per cunctas regni jurisdictiones peragatur, affuturæ diætæ reportanda.

§. 1. Ut autem revisio relationum, per jurisdictiones Suæ celsitudini cesareo-regiæ domino regni palatino, super peractis conscriptionibus, in coherentia præstabilitæ ideæ submitteendarum, accelerari, et occurruræ in earum merito difficultates, pro re nata promptius expediri valeant, erga propositionem præfata Suæ celsitudinis cesareo-regiæ, eidem sequens deputatio adlateratur:

Ex parte tabulæ procerum. Princeps primas regni, Alexander Rudnay de eadem et Divék-Ujfalu, metropolitana ecclesiæ Strigoniensis a-episcopus, sacræ sedis apostolicæ legatus

natus, summus et secretarius cancellarius, i. ordinis s. Stephani regis apostolici magnæ crucis eques, et ejusdem ordinis prælatus s. c. et r. a. m. act. int. status et ad consilium regium locumtenentiale Hungaricum consiliarius, comitatus Strigoniensis perpetuus et supremus comes, et ad tabulam septemviralem co-judex. — Franciscus de Paula e comitibus de Nádasd, perpetuus terræ Fogaras, episcopus Vacienis, comitatus Comaromiensis perpetuus comes. — Comes Antonius Cziráky de eadem et Dienesfalva, i. ordinis s. Stephani r. a. commendator, eques auratus, s. c. et r. a. m. camerarius, actualis intimus status et ad consilium r. l. h. consiliarius, ad tabulam septemviralem co-judex, per regnum Hungariæ tavernicorum regalium magister et comitatus Albensis supremus comes. — Stephanus Végh, i. ordinis s. Stephani r. a. commendator, s. c. et r. a. m. camerarius et act. int. status, ac ad consilium r. l. h. consiliarius, s. coronæ regni Hungariæ conservator, comitatus de Baranya supremus comes, et commissariatus provincialis per i. regnum Hungariæ supremus director. — Carolus comes Erdődy de Monyorókerék, Montis Claudii et comitatus Varasdiensis perpetuus ac supremus comes, s. c. et r. a. m. camerarius et act. int. status consiliarius, arcis Varasd. civitatisque ejusdem nominis hæreditarius capitaneus. — Comes Franciscus Zichy de Vásonkeő, i. ordinis imp. Leopoldi commendator, s. c. et r. a. m. camerarius et act. int. status consiliarius, tabulæ septemviralis assessor, comitatus Bihariensis supr. comes. — Franciscus comes Győry de Radván, s. c. et r. a. m. camerarius et consiliarius, comitatum Bács et Bodrogh a. u. supremus comes. — Josephus Almásy de Zsadány et Török-Szent-Miklós, s. c. et r. a. m. consiliarius, tabulæ septemviralis, assessor, comitatus Gömöriensis supremus comes, nec non comitatum Heves et Ext. Szolnok

nyiségére nézve országgyűlésen kívül semmiféle változtatás ne tétessék, hanem úgy hajtassék be, a mint az országgyűlésen, az egyikőtől a másikig, megállapított.

5. CZIKKELY.

Hogy országgyűlések minden három évben okvetlenül tartassanak.

Századok gyakorlata s tapasztalata által be van bizonyítva, hogy az országgyűlések tartása az ország jólétének s boldogulásának legfőbb eszközt, ugyszintén a sérelmek megszüntetése és megelőzésének üdvös orvoslását képezi; minélfogva Ő szent felsége a karokat és rendeket bizonyosokká tenni méltóztatik, hogy azokat, mik az országos törvényekben, nevezetesen az 1790/1 : 13. cikkelyben rendeltettek, multhatatlanul foganatosítandja. ⁽¹⁾

6. CZIKKELY.

Az adóhátralékokról és kirovásokról.

Az adóhátralékokat, úgy azokat, melyek még az 1822. november 1-je előtti időkből maradtak fön, mint azokat is, melyek 1822. november 1-től 1825. november 1-ig keletkeztek, Ő felsége megszünteknek nyilvánítván; a karok és rendek pedig Ő szent felségének a törvények tiszteletben tartására irányzott ezen törekvését és az adózók iránti jóakaró gondoskodását alattvalói hódolattal és hálás szívvvel fogadván: e hátralékok kirovásának szorgalmazása mellőztetik.

7. CZIKKELY.

A porták megigazítására szolgáló országos összeírásról.

A karok és rendek, Ő szent felsége jóváhagyásával, határozták, hogy a porták megigazításának kulcsául szolgáló országos összeírás az országgyűlésileg megállapított terv szerint mindjárt a jelen országgyűlés berekesztése után az ország összes törvényhatóságai által hajtassék végre s a következő országgyűlés elé terjesztessék.

1. §. Hogy pedig a végrehajtott összeírások felől a törvényhatóságok által Ő császári királyi fenségéhez, az ország nádorához, az előre megállapított tervvel megegyezően fölterjesztendő jelentések átvizsgálása siettessék, és az azok érdemében előfordulandó nehézségeket a dolog természete szerint gyorsan meg lehessen oldani: fönt nevezett Ő császári királyi fenségének javaslatához képest, oldala mellé a következő bizottság küldetik ki:

A főrendek táblája részéről: Az ország

hercegprimása, rudnói és divékujfalusi Rudnay Sándor, az esztergomi főgyház érseke, az apostoli szentszék született követe, fő- és titkos kancellár, Sz. István apostoli királyi j. rendje nagykeresztes vitéze s ugyanazon rendnek főpapja, a cs. és ap. kir. sz. f. val. bel. titk. és a magyar királyi helytartó-tanács tanácsosa, Esztergom vármegye örökös főispánja és a hétszemélyes tábla társbirája. — Gróf Nádasdy P. Ferencz, Fogarásföld örökös ura, váci püspök, Komárom vármegye örökös főispánja. — Cziráki és dienesfalvai gróf Cziráky Antal, Sz. István ap. kir. j. rendjének középkeresztese, aransarkantus vitéz, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása, val. bel. titk. és a m. kir. helytartó-tanács tanácsosa, a hétszemélyes tábla társbirája, magy. kir. tárnokmester és Fejér vármegye főispánja. —

Végh István, Sz. István ap. kir. jel. rendjének középkeresztese, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása, val. bel. titk. és a m. kir. helytartó-tanács tanácsosa, Magyarország sz. koronájának öre, Baranya vármegye főispánja és a magyarországi tartományi biztosság főigazgatója. — Monyorókeréki gróf Erdődy Károly, Monoszló és Varasd vármegye örökös főispánja, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és val. bel. titk. tanácsosa, Varasd vár és ugyanazon nevű város örökös kapitánya. — Vásonkeői gróf Zichy Ferencz, Lipót csász. jeles rendje középkeresztese, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és val. bel. titk. tanácsosa, a hétszemélyes tábla ülnöke, Bihar vármegye főispánja. — Radváni gróf Győri Ferencz, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és tanácsosa, Bács- és Bodrog törvényesen egyesült vármegyék főispánja. — Zsadányi és törökszentmiklósi Almásy József, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa, a hétszemélyes tábla ülnöke, Gömör vármegye főispánja, nemkülönb He-

(1) V. ö. 1498: I., 1622: II., 1635: XCIV., 1647: CLIV., 1655: XLIX., 1659: I., 1681: LVIII., 1715: XIV., 1723: VII., 1790: XIII. t. cz.; a háromévenkénti egybegyűlést évenkéntire alakítja át az 1848: IV. t. czikk.

a. u. officii supremi comitis administrator. — Gabriel comes Keglevich de Buzin, s. c. et r. a. m. camerarius, ad consilium r. l. h. consiliarius, supremi provincialis commissarius v.-director, comitatus Csongradiensis officii supremi comitis administrator. — Andreas liber baro Forray de Soborsin, s. c. et r. a. m. camerarius, comitatus Krassoviensis officii supremi comitis administrator. — Comes Stephanus Széchényi de Sárvári Felső Vidék, s. c. et r. a. m. camerarius. — Liber baro Carolus Zay de Csömör, s. c. et r. a. m. camerarius, partium regni Hungariæ Cisdanubianarum tabulæ districtualis honorarius assessor.

Ex parte tabulæ statuum. Georgius Majláth de Székely, s. c. et r. a. m. personalis præsentiae in iudiciis locumtenens et consiliarius.

Ex tabula regia. Petrus Ghyezy de eadem et in Assa-Kürth, vice-palatinus. — Magister Ladislaus Szentkirályi, officii palatinalis protonotarius. — Magister Nicolaus Bory de eadem et Borfeő, personalis præsentiae regiae in iudiciis locumtenentis protonotarius.

Ex parte regni Croatiae. Antonius Kukulyevics, comitatus Varasdiensis ordinarius vice-comes.

Ex venerabili clero. Stephanus Csasz, metropolitanae ecclesiae Colocensis canonicus, et archi-capituli Colocensis nuncius. — Emericus Palugyay de eadem et in Bodófalva, abbas sancti Nicolai de Gacza, cathedralis ecclesiae Vaciensis canonicus, tabulæ regiae iudiciariae prælatus, et antelati capituli nuncius.

Ex parte comitatum. Joannes Uzsovics de Petheőfalva, comitatus Nitriensis ordinarius vice-comes et ablegatus. — Caspar Kubinyi de Felső-Kubiny et Olaszi, comitatus Liptoviensis ordinarius vice-comes et ablegatus. — Antonius Majthényi de Kesseleőkö, comitatus Honthensis tabulæ iudiciariae assessor et ablegatus. — Josephus Fejérváry de Románfalva, comitatus Pestiensis ordinarius notarius et ablegatus. — Paulus Nagy de Felső-Bükk, comitatus Soproniensis tabulæ iudiciariae assessor et ablegatus. — Franciscus Nederczy de eadem, comitatus Tolnensis t. j. assessor et ablegatus. — Antonius Deák, comitatus Zaladiensis t. j. assessor et ablegatus. — David Marich de Szolga-Egyháza, s. c. et r. a. m. camerarius, et comitatus Albensis ordinarius vice-comes et ablegatus. — Gabriel Bornemisza de Adámfőde, comitatus Sárociensis ordinarius vice-comes et ablegatus. — Franciscus Földváry de Bernáthfalva, comitatus Hevesiensis substitutus vice-comes et ablegatus. — Ladislaus Palóczy comitatus Borsodiensis ordinarius notarius et ablegatus. — Ladislaus Komlósy de eadem, comi-

tatus Bereghiensis substitutus vice-comes et ablegatus. — Adalbertus Bittó de Sárosfalva, comitatus Aradiensis substitutus vice-comes et ablegatus. — Stephanus Miskóltzy de Boglatiza, s. c. et r. a. m. camerarius, ac comitatus Bihariensis t. j. assessor et ablegatus. — Josephus Bene, comitatus Csongradiensis ordinarius notarius et ablegatus. — Joannes Marczibányi de Puchó, comitatus Torontaliensis t. j. assessor et ablegatus. — Sigismundus Poszavetz, comitatus Syrmiensis ordinarius notarius et ablegatus. — Paulus Hegedüs, comitatus Verőczeni ordinarius notarius et ablegatus. — Petrus Horváth, districtuum Jazygum et Cumanorum palatinalis vice-capitaneus. — Michael Oláh, districtus oppidorum Hajdonicalium supremus capitaneus.

Ex parte liberarum regiarumque civitatum. Georgius Damianovits, Pestiensis, — Stephanus Menyhárt, Strigoniensis, — Ignatius Urbán, Eperjesiensis, — Franciscus Nagy, Szegediensis, — Josephus Stajdacher, Zagrabienensis civitatum nuncii.

ARTICULUS 8.

Systematicorum operatorum deputationum ulterior pertractatio ad proximam diætam prorogatur.

Pertractatione elaboratorum, in sequelam articuli 67. 1791. systematicorum operum, velut negotio summi momenti, et gravium consecratorum, longiorem deponente deliberationem: status et ordines accedente benigno annutu Suae majestatis sacratissimæ, numerosiorem deputationem exmittendam decreverunt, quæ semel in subdeputationes partiendo, memorata opera expendat, — juxta principia præcitati articuli 67. 1790/1. pertractet, — opinionemque suam, tum relate ad ipsa deputationalia elaborata, tum vero projectandos articulos, motivis suffultam, affuturis comitiis exhibeat.

§. 1. Deputatio hæc sub directione Suae celsitudinis cæsareo-regiæ domini regni palatini, operatur, Pestini considebit, Suaeque majestas sacratissima benignos elargiri dignabitur ordines, ut acta ad scopum attactorum operum pertractationis spectantia, quæ post eorum redactionem intervenissent, aut secus pro necessariis adinventarent, erga insinuationem præfatæ Suae celsitudinis cæsareo-regiæ faciendam, deputationi ex archivis dicasteriorum extradentur.

§. 2. Ad prædeklaratum autem deputationem e dominis regnicolis accedente benigno Suae majestatis sacratissimæ annutu nominantur, et ordinantur sequentia individua:

Ex parte tabulæ procerum. Princeps pri-

ves- és K.-Szolnok törv. egy. vármegyék főispáni helytartója. — Buzini gróf Keglevich Gábor, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása, a m. kir. helytartó-tanács tanácsosa, a legfelső tartományi bizottság aligazgatója, Csongrád vármegye főispáni helytartója. — Soborsini báró Forray András, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása, Krassó vármegye főispáni helytartója. — Sárvári felsővidéki gróf Széchényi István,⁽¹⁾ a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása. — Csömöri báró Zay Károly, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása, Magyarország dunán-inneni részei kerületi táblájának tiszteletbeli ülnöke.

A karok táblája részéről: Székelyi Majláth György, a cs. és ap. kir. sz. f. személyes jelentésének törvénykezési helyettese és kamarás.

A királyi táblától: Giczi és assakürti Ghyczy Péter, alnádor. — Szentkirályi László, nádori ítélőmester. — Bori és borfeői Bory Miklós, személynöki ítélőmester.

Horvátország részéről: Kukulyevics Antal, Varasd vármegye első alispánja.

A tiszteletreméltó papságból: Csasz István, a kalocsai főegyház kanonokja és a kalocsai főkáptalan követe. — Palugyai és bodófalvai Palugyay Imre, a gaczkai Szent Miklós apátja, a váci székesegyház kanonokja, a királyi ítélőtábla főpapja és a nevezett káptalan követe.

A vármegyék részéről: Pethőfalvai Uzsovics János, Nyitra vármegye első alispánja és követe. — Felsőkubinyi és olasz Kubinyi Gáspár Liptó vármegye első alispánja és követe. — Kesseleőkői Majthényi Antal, Hont vármegye táblabírája és követe. — Románfalvai Fejérváry József, Pest vármegye főjegyzője és követe. — Felsőbükki Nagy Pál, Sopron vármegye táblabírája és követe. — Nedeczai Nedeczky Ferencz, Tolna vármegye táblabírája és követe. — Deák Antal, Zala vármegye táblabírája és követe. — Szolgaegyházi Marich Dávid, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása s Fejér vármegye első alispánja és követe. — Adámföldi Bornemisza Gábor, Sáros vármegye első alispánja és követe. — Bernáthfalvi Földváry Ferencz, Heves vármegye helyettes alispánja és követe. — Palóczy László, Borsod vármegye főjegyzője és követe. — Komlói Komlóssy László, Bereg vármegye helyettes alispánja és követe. — Sárosfalvai Bittó Albert, Arad vármegye he-

lyettes alispánja és követe. — Boglaticzai Miskoltzy István, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása, Bihar vármegye táblabírája és követe. — Bene József, Csongrád vármegye főjegyzője és követe. — Puchói Marczibányi János, Torontál vármegye táblabírája és követe. — Poszavetz Zsigmond, Szerém vármegye főjegyzője és követe. — Hegedüs Pál, Verőce vármegye főjegyzője és követe. — Horváth Péter, a jászok és kunok kerületének nádori alkapitánya. — Oláh Mihály, a hajdu városok kerületének főkapitánya.

A szabad királyi városok részéről: Damiánovics György, Pest, — Menyhárt István, Esztergom, — Urbán Ignác, Eperjes, — Nagy Ferencz, Szeged, — Stajdacher József, Zágráb városok követei.⁽²⁾

8. CZIKKELY.

A bizottsági rendszeres munkálatok további tárgyalása a legközelebbi országgyűlésre halasztatik.

Az 1791: 67. cikkely alapján kidolgozott rendszeres munkálatok tárgyalása, mint igen nagy jelentőségű és fontos következményekkel bíró ügy, hosszabb tanácskozást igényelvén: a karok és rendek, Ő szent felsége kegyes jóváhagyásának hozzájárulásával, egy számos tagból álló bizottság kiküldését határozták el, mely albizottságokra oszolva, az említett munkálatokat bírálja meg, a fentebb idézett 1790/4: 67. cikkely elvei szerint vegye tárgyalás alá s véleményét úgy maguk a bizottsági munkálatokra, valamint a tervezett törvénycikkelyekre vonatkozólag is, indító okokkal támogatva, a következő országgyűlésre nyujtsa be.

1. §. Ez a bizottság Ő császári királyi fenségének, az ország nádorának vezetése alatt működvén, Pesten fog ülésezni és Ő szent felsége kegyelmes rendeleteket méltóztatik kiadni, hogy az érintett munkálatok tárgyalásának czéljára tartozó ügyiratok, melyek azoknak elkészítése után jöttek közbe, vagy különben szükségeseznek találtatnának, fentebb nevezett Ő császári királyi fenségének megkeresésére, a kormányiszékek levéltáraiból a bizottságnak kiadassanak.

2. §. Az előbb említett bizottságba pedig a honlakos urak közül Ő szent felsége kegyes jóváhagyásának hozzájárulásával a következő egyének neveztetnek és rendeltetnek:

A főrendek táblája részéről: Rudnay Sán-

(1) E helyen jelenik meg először törvénytárunk lapjain a nagy Széchényi neve. Ford.

(2) V. ö. 1715: LVII., 1723: LXVII., 1802: II. t. cz.; 1546: V. és IX., 1567: V. és VI., 1638: XLVII., 1647: XXXVI. t. cz.

mas regni Alexander Rudnay, idem, qui in præcedente articulo. — **Josephus Wurum**, episcopus Nitriensis, s. c. et r. a. m. consiliarius. — Ignatius I. b. Szepessy de Négyes, s. c. et r. a. m. act. int. status consiliarius et episcopus Quinque-eccliesiensis. — Josephus Kopátsy, episcopus Veszprimiensis, s. c. et r. a. m. consiliarius, tabulæ septemviralis assessor, et serenissimæ reginæ Hungariæ aula cancellarius. — Alexander Alagovits, electus episcopus Rosonensis, abbas s. Margarethæ de Béla, præpositus s. Lamberti de Apátza-Vásárhely, cathedralis ecclesiæ Zagrabiensis canonicus et præpositus major ac prior Auranæ, s. c. et r. a. m. consiliarius. — Joannes Horváth, electus episcopus Bosoniensis, abbas s. Michaelis de Rudina, cathedralis ecclesiæ Veszprimiensis canonicus, s. c. et r. a. m. ad consilium r. l. h. consiliarius. — Comes Antonius Cziráky de eadem et Dienesfalva, idem, qui in præcedente articulo. — Ignatius I. b. Eötvös de Vásáros-Namény, s. c. et r. a. m. camerarius et act. int. status consiliarius, per i. regnum Hungariæ pincernarum regalium magister, ac comitatus Abaujváriensis supremus comes, Honthensis vero officii supremi comitis administrator. — Stephanus comes Illésházy de eadem, hæreditarius in Trenchin, aurei velleris eques, s. c. et r. a. m. camerarius, et act. int. status consiliarius, per i. regnum Hungariæ dapiferorum regalium magister, comitatum Liptoviensis et Trenchiniensis perpetuus ac supremus comes. — Stephanus Végh, idem qui in præcedente articulo. — Josephus comes Sigray de Felső et Alsó-Surány, s. c. et r. a. m. camerarius, act. int. status et ad consilium r. l. h. consiliarius, comitatus Sümehis supremus comes. — Barnabás Fáy de eadem, i. ordinis s. Stephani r. a. eques, s. c. et r. a. m. consiliarius aulicus, comitatus Zabolcensis supremus comes, Ungvariensis autem officii supremi comitis administrator. — Josephus I. b. Wenkheim, s. c. et r. a. m. camerarius, et comitatus Aradiensis supremus comes. — Thomas Tihanyi de Ebeczk, s. c. et r. a. m. consiliarius aulicus, tabulæ septemviralis assessor, et comitatus Tolnensis supremus comes. — Josephus Láncey de eadem s. c. et r. a. m. consiliarius, tabulæ septemviralis assessor, ac comitatus Békésiensis supremus comes. — Josephus Ghyecz de eadem et in Assa-Kürth, s. c. et r. a. m. consiliarius, tabulæ septemviralis assessor, ac comitatus Torontaliensis supremus comes. — Franciscus Ürményi de eadem, s. c. et r. a. m. camerarius, consiliarius aulicus, liberi portus et urbis Fluminensis, ac totius littoralis Hungarico-maritimi gubernator, ll. maritimarum commercialium urbium Flumen et Buccari capitaneus civilis. —

Comes Emericus de Bathány, perpetuus in Németh-Ujvár, s. c. et r. a. m. camerarius et consiliarius, comitatus Zaladiensis officii supremi comitis administrator, et tabulæ septemviralis assessor. — Comes Gábrriel Keglevich de Buzin, idem, qui in priori articulo. — Baro Ludovicus Bedekovics de Komor, s. c. et r. a. m. camerarius, tabulæ r. j. baro ac comitatus Crisiensis officii supremi comitis administrator. — Comes Josephus Teleký de Szék, s. c. et r. a. m. camerarius, et tabulæ r. j. baro. — Baro Aloysius Mednyánszky de Medgyes; s. c. et r. a. m. camerarius. — Comes Franciscus Fekete de Galantha, s. c. et r. a. m. camerarius. — Baro Alexander Prónay de Tóth-Próna, s. c. et r. a. m. camerarius. — Comes Albertus Sztáray de Nagy-Mihály, s. c. et r. a. m. camerarius.

Ex parte tabulæ statuum. Georgius Majláth de Székely, idem qui in priori articulo.

Ex tabula regia. Magister Ladislaus Szentkirályi, magister Nicolaus Bory de eadem et Borfeó, idem, qui in articulo præcedenti. — Magister Nicolaus Kárász de Horgos, s. c. et r. a. m. consiliarius, et personalis præsentis regis in judiciis locumtenentis protonotarius. — Magister Emericus Németh de Nyék, ad cameram regiam Hungarico-aulicam consiliarius, causarum regalium director, et sacre regni coronæ fiscalis. — Emericus Luby de Benedekfalva. — Josephus Kováts de Visonta, s. c. et r. a. m. consiliarius regius, — et Adamus Szirmay de eadem, tabulæ r. j. assessores.

Ex parte regni Croatiae. Magister Josephus Kussevich, s. c. et r. a. m. consiliarius, regnorum Dalmatiæ, Croatiae et Slavoniæ, officii banalis protonotarius. — Stephanus Osegovics de Barlabassevitz, tabulæ judicariæ Croatiae assessor.

Ex venerabili clero. Alexius Jordánszky, abbas b. m. v. de Szászvár, præpositus s. Georgii de viridi campo Strigoniensi, metropolitanae ecclesiæ Strigoniensis canonicus, et archi-capituli Strigoniensis nunciatus. — Stephanus Csasz, idem, qui in priori articulo. — Joannes Frim, metropolitanae ecclesiæ Agriensis canonicus, et ejusdem a. capituli ablegatus. — Emericus Palugyay de eadem et in Bodófalva, idem, qui supra. — Josephus Dresmitzer, cathedralis ecclesiæ Jaurinensis canonicus et archi-diaconus Mosoniensis, s. c. et r. a. m. consiliarius, per districtum litt. Jaurinensem superior studiorum director, ejusdem capituli Jaurinensis ablegatus.

Joannes Németh, s. c. et r. a. m. consiliarius aulicus et tabulæ septemviralis assessor. — Petrus Komáromi, s. c. et r. a. m. ad consilium r. l. h. consiliarius. — Ludovicus Ambrózy de Sédén, s. c. et r. a. m. camerarius, et ad consilium r. l. h. consi-

dor, az ország hercegprimása, ugyanaz, ki az előző cikkelyben. — Würum József, nyitrai püspök, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa. — Négyesi báró Szepessy Ignác, a cs. és ap. kir. sz. f. val. bel. titk. tanácsosa, és pécsi püspök. — Kopátsy József, veszprémi püspök, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa, a hétszemélyes tábla ülnöke és Magyarország fenséges királynéjának udvari kancellárja. — Alagovits Sándor, választott rosoni püspök, bélai sz. Margit apátja, az apácza-vásárhelyi sz. Lambert prépostja, a zágrábi székesegyház kanonokja és nagyprépostja s auránai perjel, Ó cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa. — Horváth János, választott bosoni püspök, a rudinai sz. Mihály apátja, a veszprémi székesegyház kanonokja, a cs. és ap. kir. sz. f. s a m. kir. helytartó-tanács tanácsosa. — Cziráki és dienesfalvai gr. Cziráky Antal, ugyanaz, a ki a megelőző cikkelyben. — Vásáros-naményi báró Eötvös Ignác, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és val. bel. titk. tanácsosa, magyar kir. főlovászmester és Abauj vármegye főispánja, Hont vármegyének pedig főispáni helytartója. — Illésházi gróf Illésházy István, Trencsén örökös ura, aranygyapjas vitéz, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása s val. bel. tit. tanácsosa, magy. kir. főasztalnok mester, Liptó- és Trencsén vármegyék örökös főispánja. — Végh István, ugyanaz, a ki a megelőző cikkelyben. — Felső- és alsó-surányi gróf Sigray József, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása, val. bel. tit. és a m. kir. helytartó-tanács tanácsosa, Somogy vármegye főispánja. — Fái Fáy Barnabás, a Sz. István ap. kir. jel. rendjének vitéze, a cs. és ap. kir. sz. f. udvari tanácsosa, Szabolcs vármegye főispánja, Ungnak pedig főispáni helytartója. — Báró Wenkheim József, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és Arad vármegye főispánja. — Ebeczki Tihanyi Tamás, a cs. és ap. kir. sz. f. udvari tanácsosa, a hétszemélyes tábla ülnöke és Tolna vármegye főispánja. — Lánczy József, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa, a hétszemélyes tábla ülnöke és Békés vármegye főispánja. — Giczai és assakürti Ghyecz József, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa, a hétszemélyes tábla ülnöke, Torontál vármegye főispánja. — Úrményi Úrményi Ferencz, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása, udvari tanácsosa, Fiume szabad kikötőváros és az egész magyar tenger mellék kormányzója, Fiume és Buccari sz. tengeri kereskedő városok polgári kapitánya. — Gróf Batthyány Imre, Német-Ujvár örökös ura, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és tanácsosa, Zala vármegye főispáni helytartója és hétszemélyes tábla ülnöke. — Buzini gróf Keglevich Gábor, a ki a megelőző cikkelyben. — Komori báró Bedekovics Lajos, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása, a kir. ítélő-

tábla bírója és Körös vármegye főispáni helytartója. — Széki gróf Teleki József, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és a kir. ítélőtábla bírója. — Medgyesi báró Mednyánszky Alajos, a cs. és kir. ap. sz. f. kamarása. — Galánthai gróf Fekete Ferencz, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása. — Tótprónai báró Prónay Sándor, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása. — Nagymihályi gróf Sztáray Albert, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása.

A karok táblájáról: Székelyi Majláth György, ugyanaz, a ki a megelőző cikkelyben.

A királyi táblától: Szentkirályi László mester, bori és borleői Bory Miklós mester, a kik a megelőző cikkelyben. — Horgosi Kárász Miklós mester, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa és személynöki ítélőmester. — Nyéki Németh Imre mester, a magyar királyi udvari kamara tanácsosa, kir. ügyigazgató és az ország szent koronájának ügyésze. — Benedekfalvai Luby Imre. — Visontai Kováts József, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa — és szirmai Szirmay Adám, kir. ítélőtábla ülnökök.

Horvátország részéről: Kussevich József mester, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországek és a bán ítélőmestere. — Barlabassevetzi Osegovics István, a horvát ítélőtábla ülnöke.

A tiszteletreméltó papságból: Jordánszky Elek, B. Sz. Szüzzöl nevezett szászvári apát, az esztergomi zöldmezei Sz. György prépostja, az esztergomi főegyház kanonokja s az esztergomi főkáptalan követe. — Csauz István, a ki a megelőző cikkelyben. — Frim János, az egri érseki egyház kanonokja s ugyanazon főkáptalan követe. — Palugyai és bodófalvi Palugyay Imre, ugyanaz, a ki fentebb. — Dresmitzer József, a győri székesegyház kanonokja és mosoni főesperes, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa, a győri tankerület tanulmányi főigazgatója, ugyancsak a győri káptalannak követe.

Németh János, a cs. és ap. kir. sz. f. udvari tanácsosa s a hétszemélyes tábla ülnöke. — Komáromi Péter, a cs. és ap. kir. sz. f. s a kir. helytartó-tanács tanácsosa. — Sédeni Ambrózy Lajos, a cs. és ap. kir. sz. f. ka-

liarius. — Augustinus Kmoskó de Bernitze, ad cameram r. h. a. consiliarius. — Commissio studiorum, penes consilium regium locumtenentiale Hungaricum coordinata.

Ex parte comitatum. Emericus Péchy de Péch-Ujfalu, tabulæ septemviralis assessor et comitatum Pest, Pilis et Solt a. u. ablegatus. — Georgius Bartal de Beleháza, comitatus Poseniensis ord. vice-comes et ablegatus. — Joannes Prónay de Tóth-Próna, comitatus Neogradiensis primarius vice-notarius et ablegatus. — Michael Plathy de Nagy Palugya, comitatus Barsiensis t. j. assessor et ablegatus. — Antonius Radvánszky de eadem, comitatus Zoliensis substitutus vice-comes et ablegatus. — Franciscus Justh de Neczpal, comitatus Thurócziensis ordinarius vice-comes et ablegatus. — Joannes Nep. Szmrésányi de eadem, comitatus Arvensis t. j. assessor et ablegatus. — Josephus Szucsics de Pacsér, comitatus Bacsiensis ordinarius vice-comes et ablegatus. — Franciscus Szegedy de Mező-Szeged, s. c. et r. a. m. camerarius et comitatus Zaladiensis ablegatus. — Pancratius Somsich de Sáard, comitatus Sümeghiensis ordinarius vice-comes et ablegatus. — Georgius Bezerédy de eadem, comitatus Veszprimiensis ordinarius notarius et ablegatus. — Dionysius Pázmándy de Szomor et Szomodor, comitatus Comaromiensis, t. j. assessor et ablegatus. — Antonius Kajdaesy de eadem, comitatus Baranyensis substitutus vice-comes et ablegatus. — Ignatius Végh de Veréh, comitatus Albensis ordinarius notarius et ablegatus. — Andreas Markovics de Csernek, s. c. et r. a. m. camerarius, tab. banalis assessor, et comitatus Posegani ablegatus. — Joannes Szallopek, aulæ regie familiaris, s. c. et r. a. m. consiliarius, comitatus Verőcensis ordinarius vice-comes et ablegatus. — Stephanus Szerencsy, comitatus Ungváriensis ord. notarius et ablegatus. — Stephanus Máriássy de Márkusfalva, s. c. et r. a. m. consiliarius, comitatus Gömör cum Kis-Honth a. u. ord. vice-comes et ablegatus. — Thomas Ragályi de Kis-Csoltó, comitatus Borsodiensis t. j. assessor et ablegatus. — Baro Laurentius Orezy de eadem, comitatus Heveiensis ablegatus. — Baro Sigismundus Prényi de eadem, comitatus Bereghiensis ord. vice-comes et ablegatus. — Josephus Róth, comitatus Csongradiensis t. j. assessor et ablegatus. — Michael Nyéky, comitatus Csanádiensis ord. notarius et ablegatus. — Comes Josephus Desewffy de Csernek et Tarkeő, comitatus Szabolcensis t. j. assessor et ablegatus. — Alexander Kászonyi, comitatus Torontaliensis ord. vice-comes et ablegatus. — Emericus Sombory de Nagy Somhor, comitatus Bihariensis substitutus vice-comes et ablegatus. — Paulus Asztalos, comitatus

Marmarosiensis t. j. assessor et ablegatus. — Alexander Császár, de Pacsér, comitatus Temesiensis ord. notarius et ablegatus. — Simeon Jakabffy, ad consilium r. l. h. consiliarius et comitatus Krassoviensis ablegatus. — Bernardus Wachler.

Ex parte liberarum regiarumque civitatum. Georgius Gyurikovits, Poseniensis, — Simeon Mukics, M. Theresiopolitanae, — Carolus Fischer, Cassoviensis, — Benedictus Nagy, Budensis, — Franciscus Wagner, Soproniensis, — Franciscus Gerliczy, Carolostadiensis, — Andrus Ludovicus Adamich, Fluminensis, — Daniel Komlósy, Debreczinensis, — Josephus Kritske, Leutsoviensis civitatum ablegati.

Facultate in locum decedentium, vel legitime impeditorum, alios ad ratificationem Suae majestatis proponendi, penes Suam celsitudinem cæsareo-regiam dominum regni palatinum salva permanente.

ARTICULUS 9.

Deputatio in re montanistica, ad effectum articuli 67. 1790/91 ulterius processura, ordinatur.

Cum in re montana et monetaria, per articulum 67. 1790/1. coordinata deputatio, materiam, quæ ei pertractanda incubuit, plene non exhausisset; status et ordines, Sua majestate benigne annuente, pro ulteriori, ad exigentiam præcitatæ legis objecti huius pertractatione denominarunt :

§. 1. L. b. Franciscum de Paula Gerliczy, s. c. et r. a. majest. act. int. status consiliarium. — Joannem Nep. l. b. de Réva, perpetuum in Sklabina et Blatniza, s. c. et r. a. m. camerarium, supremum in montanariis et montanisticis inferioris Hungariæ camergrafium, et 7 ll. rr. ac mm. civitatum perpetuum commissarium regium, comitatus Thurócz perpetuum ac supremum comitem. — Joannem comitem Serényi de Kis-Serény, s. c. et r. a. m. camerarium et consiliarium montanum, ac officii regii monetario-montanistici supremum inspectorem, nec non districtualis iudicii montani in superiori Hungaria presidem. — Baronem Philippum Seeberg, equit. aur. et consiliarium regium. — Baronem Carolum Podmaniczky de Aszód. — Eliam Garapich, ad cameram r. h. aulicam consiliarium, ac una ad curiam regiam in montanisticis referentem. — Joannem Gudits, comitatus Honthensis t. j. assess. et ablegatum. — Ludovicum Beniczky de eadem, comitatus Zoliensis ord. notarium et ablegatum. — Joannem Vitéz de Nyitra-Ivánka, comitatus Abaujváriensis tab. jud. assess. et ablegatum. — Ludovicum Almásy de Filitz, comitatus See-

marása és kir. helytartó-tanácsos. — Bernitzei Kmoskó Agoston, a m. kir. udvari kamara tanácsosa. — A magy. kir. helytartó-tanács mellé rendelt tanulmányi bizottság.

A vármegyék részéről: Pécsujfalusi Péchy Imre, a hétszemélyes tábla ülnöke és Pest-, Pilis- és Solt törvényesen egyesült vármegyék követe. — Beleházai Bartal György, Pozsony vármegye első alispánja és követe. — Tót-prónai Prónay János, Nógrád vármegye első aljegyzője és követe. — Nagypalugyai Plathy Mihály, Bars vármegye táblabírája és követe. — Radványi Radvánszky Antal, Zólyom vármegye helyettes alispánja és követe. — Neczpáli Justh Ferencz, Turóc vármegye első alispánja és követe. — Szmracsányi Nep. János, Árva vármegye táblabírája és követe. — Pacséri Szucsics József, Bács vármegye első alispánja és követe. — Mezőszegedi Szegedy Ferencz, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és Zala vármegye követe. — Sáardi Somsich Pongrácz, Somogy vármegye első alispánja és követe. — Bezerédi Bezerédy György, Veszprém vármegye főjegyzője és követe. — Szomori és szomodori Pázmándy Dénes, Komárom vármegye táblabírája és követe. — Kajdacs Kajdacsy Antal, Baranya vármegye helyettes alispánja és követe. — Verebi Végh Ignác, Fejér vármegye főjegyzője és követe. — Cserneki Markovics András, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa, báni tábtai ülnök és Pozsega vármegye követe. — Szallopek János, királyi udvarnok, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa, Verőcze vármegye első alispánja és követe. — Szerencsy István, Ung vármegye főjegyzője és

követe. — Márkusfalvai Máriássy István, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa, Kis-Honttal törvényesen egyesült Gömör vármegye első alispánja és követe. — Kis-csoltói Ragályi Tamás, Borsod vármegye táblabírája és követe. — Báró Orczy Lőrincz, Heves vármegye követe. — Báró Perényi Zsigmond, Bereg vármegye első alispánja és követe. — Róth József, Csongrád vármegye táblabírája és követe. — Nyéky Mihály, Csanád vármegye főjegyzője és követe. — Cserneki és tarkeői gróf Desewffy József, Szabolcs vármegye táblabírája és követe. — Kászonyi Sándor, Torontál vármegye alispánja és követe. — Nagyzombori Sombory Imre, Bihar vármegye helyettes alispánja és követe. — Asztalos Pál, Maramaros vármegye táblabírája és követe. — Pacséri Császár Sándor, Temes vármegye főjegyzője és követe. — Jakabffy Simon, magy. kir. helytartó-tanácsos és Krassó vármegye követe. — Wachtler Bernát.

A szabad királyi városok részéről: Gyurikovits György, Pozsony, — Mukics Simon, Szabadka, — Fischer Károly, Kassa, — Nagy Benedek, Buda, — Wagner Ferencz, Sopron, — Gerliczy Ferencz, Károlyváros, — Adamich András Lajos, Fiume, — Komlósy Dániel, Debreczen, — Kritske József, Lőcse városok követei.

Ő császári királyi fenségeknek, a nádorispán urnak, épségben maradván azon joga, hogy az elhaltak vagy törvényesen akadályozottak helyébe, Ő felsége helybenhagyása alá másokat terjeszthessen.

9. CZIKKELY.

A bányászati ügyben bizottság rendeltetik, mely az 1790/91: 67. cikkely fogantatása körül a további eljárást teljesítendi.

Mivel a bányászati és pénzverési ügyben az 1790/1: 67. cikkelyvel kirendelt küldöttség azt az anyagot, melyet földolgoznia kellett, nem merítette ki teljesen: a karok és rendek, Ő felsége kegyelmes jóváhagyásával, a főt idézett törvény kívánalmához képest ezen tárgy megvitatására kineveztek:

1. §. Báró Gerliczy Paulai Ferencz, a cs. és ap. kir. sz. f. val. bel. titk. tanácsosát. — Báró Révay Nep. Jánost, Sklabina és Blatnitza örökös urát, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarását, a pénzverési és bányászati ügyekben alsó-magyarországi főkamaraagrófot és a hét szab. kir. bányavárosok örökös biztosát,

Turóc vármegye örökös főispánját. — Kisserényi gróf Serényi Jánost, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarását és bányatanácsosát s a királyi pénzverő- és bányahivatal főfelügyelőjét, nemkülönben a felsőmagyarországi kerületi bányabírószág elnökét. — Báró Seeberg Fülöp, aransarkantus vitézt és kir. tanácsost. — Aszódi báró Podmaniczky Károlyt, — Garapich Illés, m. kir. udv. kamarai tanácsost s egyszersmind a kir. Curianál bányügyi előadót. — Gudits Jánost, Hont vármegye táblabíráját és követét. — Beniczky Lajost, Zólyom vármegye főjegyzőjét és követét. — Nyitra-ivánkai Vitéz Lajost, Abauj vármegye táblabíráját és követét. — Filtzi Almásy Lajost, Szepes vármegye alispánját és köve-

pusiensis v. comitem et ablegatum. — Comitem Georgium Andrassy de Krasznahorka, s. c. et r. a. majestatis camerarium, comitatus Tornensis ablegatum. — Joannem Dercsényi, s. c. et r. a. m. consiliarium. — Gabrielem Zmeskál, Schemnitziensis, — Josephum Aschner, Cremnitziensis, — Thadæum Heinrich, Libet-Bányensis, — et Paulum Stand, Nagy-Bányensis montanarum civitatum ablegatos.

Facultate in locum decedentium, vel legitime absentium, alios ad Suæ majestatis ratificationem proponendi, isthic quoque penes Suam celsitudinem cæsareo-regiam, dominum regni palatinum permanente.

§. 2. Casu, quo necessitas informationis, a cameraticis individuis capiendæ, sub ipsa pertractatione emergeret, subversantibus circumstantiis Suæ celsitudini cæsareo-regiæ insinuat, et per hanc ad altissimam notitiam perlatis: Sua majestas sacratissima circa ejus-

modi individuorum concursum, sua via se congrua disposituram benigne resolvit.

§. 3. Urbararii denique per singulos districtus montanisticos duo, peritiam rei montanæ et metallurgicæ habentes eligendi, — et cum voto informativo deputationi adjungendi, per eandem Suam celsitudinem cæsareo-regiam evocabuntur.

ARTICULUS 10.

De provisione articuli 35. 1790. 12. 1792. usque futura regni comitia extendenda.

Provisio articulorum 35. 1790, 12. 1792, 3. 1807 et 3. 1811, et in his provocatorum articulorum, sub deductis ibidem cautelis et conditionibus, usque proxime celebranda regni comitia hac quoque vice, absque ullis innovationibus extenditur.

ARTICULUS 11.

De erigenda ad culturam linguæ patriæ erudita societate, seu Academia Hungarica.

Solicitudine statuum et ordinum non tantum ad propagandam, verum simul etiam ad excolendam in omni scientiarum et artium genere patriam linguam directa, annuente Sua majestate sacratissima ultro decernitur:

§. 1. Ut societas erudita, seu Academia Hungarica e fundo, per spontaneas et liberas oblationes composito, fixam sedem in libera regiaque civitate Pestiensis habitura, ocyus brevissimo, quo fieri poterit tempore erigatur.

§. 2. Instituti hujus protectionem Sua celsitudine cæsareo-regia domino regni palatino, ingenita erga patriam et gentem Hungaram teneritudine suscipiente, quamprimum ejusdem sub auspiciis coalitura societas, scopo obtinendæ suæ consistentiæ, mox etiam planum, principiis in opere deputationis regnicolaris expressis, et per offerentes declaratis conforme, una cum statutis, viribus et mediis suis attemperandis, uberius adhuc elaboraverit, illud altefata Sua celsitudo cæsareo-regia etiam extra tempus comitorum, altissimo Suæ majestatis regiæ obtutui, pro benigna ratificatione substernet, subinde comitiis referendum.

ARTICULUS 12.

Nomina illorum, qui pro erigenda societate erudita, aut etiam propaganda lingua patriæ oblationes fecerunt, pro memoria posteritatis in legem referuntur.

Ut grata eorum memoria, qui singulari in patriam ejusque linguam amore, in illius culturam aut etiam propagationem generosa fecerunt oblata, in omne ævum perennet, status et ordines penes benignum Suæ majestatis regiæ annutum, nomina illorum ad legum tabulas inserenda decreverunt. Quorum series est sequens:

tét. — Krasznahorkai gróf Andrássy Györgyöt, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarását, Torna vármegye követét. — Deresényi Jánost, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosát. — Zmeskál Gábor, Selmecz, — Aschner József, Kör-mőcz, — Heinrich Tádé, Libetbánya és Stand Pál, Nagybánya bányavárosok követeit.

Itt is Ő császári királyi felségének, az ország nádorának megmaradván az a joga, hogy az elhaltak vagy törvényesen távollévők helyébe Ő felsége helybenhagyása alá másokat hozhasson javaslatba.

2. §. Azon esetben, midőn a kamarai alkalmazottaktól nyerendő fölvilágosítás szükség a tárgyalás alatt merülne föl, a főnforgó körülmények Ő császári királyi felségének bejelentetvén s általa legmagasabb tudomásra hozatván, Ő szent felsége kegyesen megígérte,

hogy az ilyen egyének közreműködése iránt a maga útján megfelelőleg intézkedni fog.

3. §. Végül mindegyik bányakerület által választandó, a bányászat és fémkohászatban jártas s tanácsadó szavazattal a bizottság mellé adandó két-két bányabirtokost Ő császári királyi felsége fog behívni.

10. CZIKKELY.

Az 1790: 35., 1792: 12. törvényczikk rendelkezésének meghosszabbításáról a következő országgyűlésig.

Az 1790: 35., 1792: 12., 1807: 3. és 1812: 3. meg az ezekben hivatott czikkelyek rendelkezése, az ugyanott előadott óvások és föltételek alatt, a legközelebb tartandó országgyűlésig ezuttal is, minden újítások nélkül, meghosszabbittatik.

11. CZIKKELY.

A hazai nyelv művelésére föllálitandó tudós társaságról vagy magyar akadémiáról.

A karok és rendek gondoskodása a hazai nyelvnek nem csak terjesztésére, hanem a tudományok és művészetek minden nemében leendő kiművelésére is irányulván, Ő szent felségének jóváhagyásával határoztatik :

1. §. Hogy a magyar tudós társaság vagy akadémia, az önkéntes és szabad adományok útján létesítendő alaphól, Pest szabad királyi városban, mint állandó székhelyén, a lehető legrövidebb idő alatt minél előbb föllálitassék.

2. §. Ez intézetnek pártfogását Ő császári királyi felsége, az ország nádora, a magyar haza és nemzet iránt szívében gyökerező szereteténél fogva magára vállalván: mihelyt az ő védelme alatt alakulandó társaság majdan a megszilárdulása céljából szükséges, s az országos bizottság munkálatában kifejezett s az ajánlók által nyilvánított elvekkel megegyező tervet, az erejéhez és eszközeihez alkalmazandó alapszabályokkal együtt még bővebben kidolgozta: azt föntnevezett Ő császári királyi felsége, országgyűlés idején kívül is, kegyes helybenhagyás végett Ő királyi felsége legmagasabb színe elé terjesztendi, azután az országgyűlésnek is jelentést tevén felöle.⁽¹⁾

12. CZIKKELY.

Azoknak nevei, a kik a tudós társaság föllálitására, vagy a hazai nyelv terjesztésére is ajánlatokat tettek, az utókor emlékezete végett törvénybe iktattatnak.

Hogy azoknak hálás emlékezete, kik a haza és nyelve iránti kiváló szeretetökből, annak művelésére vagy terjesztésére is nemes szívű ajánlatokat tettek, minden időkre megörökítettessék: a karok és rendek, Ő királyi felségének kegyes jóváhagyása mellett, a törvénykönyvbe iktattatni határozták neveiket, melyeknek sora a következő :

(1) V. ö. a következő 12. és 19. cz., továbbá 1808: VIII., 1830: IV., 1840: VI. és XLII. t. cz. 1897: XII. t. cz. 16. §.

Serenissimus cæsareus, Hungariæ et Bohemiæ regius hæreditarius princeps, archi-dux Austriæ, dominus Josephus, regni Hungariæ palatinus, instituti societatis eruditæ protector in moneta conventionali fl. 10,000

Comes Stephanus Széchenyi fl. 60,000

Abrahamus Vay fl. 8000

Comes Georgius Andrásy fl. 10,000

Comes Georgius Károlyi fl. 40,000

Comes Franciscus sen. Pálffy annue fl. 400

Comes Joan. Bapt. Batthyányi fl. 10,000

Comes Michael Eszterházy fl. 10,000

Comes Carolus jun. Eszterházy fl. 10,000

Comes Paulus Széchenyi fl. 10,000

Gabriel Justh fl. 1000

Emericus Inkey fl. 1000

Comes Josephus Teleky de Szék, nominibus etiam novercæ suæ, comitis Ladislai condam Teleky viduæ, qua filii, ex eodem marito suscepti naturalis et legitimæ tutricis et

curatricis, fratrum item suorum, comitum Adami et Samuelis Teleky, bibliothecam, facile 30,000 voluminum complectentem, sumtibus atque fatigiis attacti communis patris, comitis Ladislai Teleky comparatam, præterea fl. 5000

Stephanus Szabó-Szepesy fl. 200

Princeps Philippus Batthányi fl. 80,000

Comes Antonius Cziráky fl. 3000

Comes Joannes Keglevich fl. 6000

Josephus Kopácsy episcopus Veszprimiensis fl. 2000

Samuel Pápay fl. 1000

Liber baro Carolus Zay fl. 2000

Liber baro Carolus Mandell fl. 1000

Stephanus condam Sándor de Szlavnieza legavit fl. 10,000

præterea bibliothecam suam, numophylacium, raras monetas, imagines item et mappas.

ARTICULUS 13.

De partium regni Trans-Savanarum et Littoralis Hungarici reincorporatione.

Posteaquam Sua majestas sacratissima partes regni Trans-Savanas, maritimas item, quæ alias nomine Littoralis Hungarici veniunt, bello 1809. terminato avulsas, subinde vero post felicem earundem revindicationem, sacræ regni coronæ reapplicuisset, et ad eum statum, in quo ante amissionem anno 1809 fuerant, reposuisset: status et ordines hanc reapplicationem pro sera posteritatis memoria legi inferendam decreverunt.

Nulli dubitantes: quævis hujus regni et partium ei adnexarum tenuta et partes, tam per atefatam Suam majestatem sacratissimam, quam et augustos ejusdem successores, in conformitate conditionis III. diplomatis inauguralis. de toto reincorporandas esse.

ARTICULUS 14.

De causis civilibus Trans-Savanarum et maritimarum partium, coram præ-existentibus foris Illyricis ventillatis.

Ut respectu causarum civilium, quæ coram præ-existentibus foris Illyricis ventillatæ, necdum definitæ sunt, aut definitæ, adhuc a revisione pendent, rationi justitiæ, eum commoditate causantium, majorique temporis, et sumptuum compendio, administrandæ, uberius consulatur, annuente Sua majestate sacratissima statuitur:

§. 1. Omnes causæ civiles, ante epocham factæ Trans-Savanorum et maritimarum partium, imperio Gallicæ cessionis, coram legalibus regni foris promotæ, et successive ad præ-existentia tribunalia Illyrica, demum ad

fora benigne delegata derivatæ, quæ necdum definitæ sunt, ad primæva legalia fora, proferendo in iisdem secundum regni leges judicio reinviantur, — decisæ autem tam eæ, quæ in præ-existente appellatorio foro revisæ, aut necdum revisæ sunt, per partes appellatæ gradualis beneficio uti volentes, ad legalia revisoria fora deducuntur.

§. 2. Causæ coram præ-existentibus foris Illyricis incaminatæ, quæ necdum terminatæ sunt, aut terminatæ, adhuc a revisione pendent, quoad strictum causæ meritum, secundum dispositionem legum, illo tempore prævi-

József ur, ~~Vasvárosi~~ ~~Teleki~~ ~~László~~ ~~és~~ ~~magyar~~ ~~és~~ ~~cses~~ ~~királyi~~ ~~örökös~~ ~~herceg,~~ Magyarország nádora, a tudós társaság intézetének pártfogója, pengő pénzben 10,000 frt.

Gróf Széchenyi István 60,000 frt.

Vay Ábrahám 8000 frt.

Gróf Andrássy György 10,000 frt.

Gróf Károlyi György 40,000 frt.

Id. gróf Pálffy Ferencz, évenként 400 frt.

Gróf Batthyány Ker. János 10,000 frt.

Gróf Eszterházy Mihály 10,000 frt.

Ifj. gróf Eszterházy Károly 10,000 frt.

Gróf Széchenyi Pál 10,000 frt.

Justh Gábor 1000 frt.

Inkey Imre 1000 frt.

Széki gróf Teleki József, mostohaanyjának, néhai gróf Teleki László özvegyének, mint az ugyanezen férjtől származott fia természetes és törvényes gyámjának s gondnokának, vala-

mint két testvérének, Teleki Ádám és Sámuel grófoknak is nevében, legkevesebb 30,000 kötetet magában foglaló könyvtárukat, mely nevezett közös atyjok, gróf Teleki László költségén és fíradásával gyűjtetett: s azonkívül 5000 frt.

Szabó-Szepessy István 200 frt.

Herczeg Batthyány Fülöp 50,000 frt.

Gróf Cziráky Antal 3000 frt.

Gróf Keglevich János 6000 frt.

Kopátsy József, veszprémi püspök 2000 frt.

Pápay Sámuel 1000 frt.

Báráy Károly 2000 frt.

Báráy Mandell Károly 1000 frt.

Néhai Szlavniczai Sándor István hagyományozott 10,000 frtot, azonkívül könyvtárát éremgyűjteményét, ritka pénzeket, valamint képeket és földabroszokat is.

13. CZIKKELY.

A Száván tuli országrészek és a magyar tenger mellék visszakezbléséről.

Miután az országnak Száván tuli, ugyszintén tenger melléki, másként magyar tengerpartnak nevezett részeit, melyek az 1809-ben végződött háboru által elszakasztattak, majdan szerencsés visszazereztetésök után Ő szent felsége az ország szent koronájához visszacsatolta és azon állapotba, melyben az 1809. évi elszakadás előtt valának, visszahelyezte: a karok és rendek ezen visszacsatolást a késő utókor emlékezetére, törvénybe iktatni határozták.

Nem kételkedvén, hogy valamint föntnevezett Ő szent felsége, ugy felleges utódai is, az országnak és a hozzá kapcsolt részeknek minden birtokait és részeit, a fölvatási hitlevél III. föltételének megfelelően, mindenestől vissza fogják kebelezn.⁽⁴⁾

14. CZIKKELY.

A Száván tuli és tenger melléki részeknek az előbb fönnállott illyr bíróságok előtt folyt polgári pereikről.

Hogy azon polgári perek tekintetében, melyek az előbb fönnállott illyr bíróságok előtt folytak és még be nem fejeztettek vagy befejezve, felülvizsgálat alatt állanak, az igazságszolgáltatás érdekét, a pörökedők kényelmével s idő és költségbeli nagyobb megtakarítással együtt, helyesebben lehessen előmozdítani, Ő szent felsége jóváhagyása mellett határoztatik:

1. §. Minden polgári perek, melyek a Száván tuli és tenger melléki részeknek a francia uralom alá lett átengedésök időpontja előtt az ország törvényes bíróságai előtt indítottak s fokozatosan az azelőtt fönnállott illyr törvényszékekhez, végül pedig a kegyel-

mesen kirendelt bíróságokhoz vitettek s eddig még befejezve nincsenek, az eredeti törvényes bíróságokhoz utaltatnak vissza, hogy bennök az ország törvényei szerint hozassék ítélet; az eldöntött pereket pedig, melyek az előbb fönnállott fölebbviteli bíróságon, akár felül lettek már vizsgálva, akár nem, a fokozatos fölebbvitel jótéteményével élni akaró felek a törvényes felülvizsgáló bíróságokhoz fölbezzethetik.

2. §. Az előbb fönnállott illyr bíróságok előtt kezdett perek, melyek még be nem végződtek vagy bevégezödve felülvizsgálat alatt állanak, az ügy szoros érdemére nézve azon törvények rendelése szerint fejezendők be,

(4) V. ö. 1764: XXX. t. cz.; l. a következő 14. cz.

gentium, quo factum causæ fundamentum constituens, motionique ejusdem occasionem præbens, intervenit, definiuntur: provisione quoad quæstionem aviticitatis, aut ex legibus patriis determinandæ præhabitorum jurium indolis, quæ se relate ad facta, in tempus, quo partes hæ amissæ erant, usque reincorporationem incidentia, evolverent, ad futura comitia reservata, — forma autem proceduræ et judiciariæ executiones, normæ, per regni leges præscriptæ, conformabuntur.

§. 3. Causæ partium Trans-Savarum coram præexistente Corolostadii tribunali incaminatæ, ac necdum terminatæ, quæ contra nobiles, aut ratione bonorum nobilitarium contra ignobiles promotæ, aut coram sedibus dominalibus sub Gallico regimine, aut intermedio usquo effectively subsecutam earundem partium reincorporationem tempore suscitatæ fuerant, coram tabula regnorum Dalmatiæ, Croatiae et Slavoniæ judiciaria continuabuntur.

§. 4. Causæ coram præexistente Carolostadii tribunali promotæ, et necdum definitæ, quæ inter cives liberæ regiæque civitatis Carolostadiensis vertuntur, vel extraneis actoribus, contra gremiales cives suscitatae fuerunt, ad ejetatem magistratum civicum, pro continuatione, et administranda causantibus justitia relegantur.

§. 5. Tam causæ §§. 3. et 4. denotatæ quam et hactenus per forum primæ instantiæ definitæ nobilitares et civicæ, in via appellationis per tabulam banalem, et in supræma instantia per tabulam septemviralem revidebuntur.

§. 6. Causæ coram præexistentibus in Littorali Hungarico foris Illyricis promotæ, et necdum terminatæ, quæ cives et jurisdictionatos liberarum et maritimarum civitatum Fluminensis et Buccaranæ concernunt, ad suum legale forum, cujusvis localem magistratum, pro ulteriori pertractatione et decisione invi-antur.

§. 7. Causæ mercantiles, et aliæ ex natura sua tribunali cambio-mercantili, et consulatus maris subjacentes, ad eadem fora pro continuatione et decisione relegantur, et in usitata gradualis appellationis via per gubernium Fluminense revidebuntur.

§. 8. Causæ incolas districtus maritimocamerælis concernentes, ad legale forum suum, sedem videlicet domine cameræ pro continuatione relegantur.

§. 9. Causæ partium maritimarum §-phis 6. et 8. commemoratæ, tam hactenus definitæ,

quam et secundum provisionem hanc definiendæ, in via gradualis appellatæ per gubernium Fluminense, et in supræma instantia per tabulam septemviralem revidebuntur; superrevisione hac de causis cambio-mercantilibus non intellecta.

ARTICULUS 15.

Deputatio in objecto lustræ et exercitiationis nobilium ac banderiorum exmittitur.

Fine proponendæ eatenus ulterioris provisionis, qualiter personalis nobilium insurrectio, et respectiva banderia necessariis adminiculis instructa, provisæ, et ad casum necessitatis, in sensu legum paratæ reddi queant: eadem regnicolaris deputatio, quæ pro systematicorum operatorum revisione per articulum VIII. ordinata est exmittitur.

§. 1. Quæ deputatio iis etiam, quæ annis 1807. et 1811/2. hoc in merito elaborata sunt, relatione item per deputationem regnicolarem super banderiis in sequelam articuli 4. 1808. præstita in subsidium vocatis, suam proxime celebrandæ diætæ exhibere tenebitur relationem.

ARTICULUS 16.

Commissarii regni in locum demortuorum, vel aliter impeditorum individuum, ad commissiones, per articulos 28. et 31. 1807. ordinatas, denominantur.

Cum nonnulli ex individuis, per articulum 28. 1807. quoad loca inter plures jurisdictiones divisa, ita etiam articulo 31. 1807. ad commissiones limitaneas exmissis, a tempore interventæ denominationis partim fati cesserint, partim aliter impediti, provincia sibi articulariter delata, amplius fungi nequirent, in locum eorum, benigne annuente Sua majestate sacratissima, reflexe etiam ad articulum 4. 1811/2 sequentes nominantur commissarii.

Quoad loca diversis jurisdictionibus adjacentia et inclavata.

In districtu Cis-Danubiano.

In locum demortuorum Joannis Szent-Iványi, — Ladislai Majthényi, — et Georgii Zerdahelyi, deputantur: Gabriel Gyurcsányi de Moysfalva, comitatus Neogradiensis, subst. v. comes et ablegatus, — Emericus Babóthy de eadem, comitatus Nitriensis t. j. assessor et

melyek abban az időben, mikor a per alapját képező s annak megindítására alkalmat nyújtó tény történt, érvényben valának: az ősiség kérdése, valamint azon előbb birt jogoknak, melyek e részek elvesztésétől vissza-bebeleztetésükig lefolyt időbe eső tényekre nézve főforognának, a hazai törvények szerint eldöntendő természete iránti kérdés a jövőendő országgyűlés intézkedésének tartatván fenn; — az eljárás formája és a bírósági végrehajtások az ország törvényei által előírt szabályokhoz fognak alkalmaztatni.

3. §. A szárvántuli részeknek az előbb főnnállott károlyvárosi törvényszék előtt kezdett s még be nem fejezett pererei, melyek nemesek, vagy nemesi jószágokra nézve nem nemesek ellen, vagy uri székeken a francia kormányzat alatt, vagy az azon részeknek valóságos visszabebelezteig lefolyt közbeneső idő alatt indítottak: Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok ítélőtáblája előtt lesznek folytatandók.

4. §. Az előbb főnnállott károlyvárosi törvényszék előtt kezdett s még be nem fejezett perek, melyek Károlyváros szabad királyi város polgárai között folynak, vagy kebli polgárok ellen idegen fölperesek által indítottak, folytatás és a perlekedők részére igazságszolgáltatás végett, saját polgári hatóságuk elé küldetnek vissza.

5. §. Ugy a 3. és 4. §§-ban jelzett, mint az eddig első folyamodásu bíróság által befejezett nemesi és polgári pereket főlebbvitel útján a báni tábla, s legfelső fokon a hétszemélyes tábla fogja felülvizsgálni.

6. §. A magyar tenger melléken előbb főnnállott illyr törvényszékek előtt indított s még be nem fejezett perek, melyek Fiume és Buccari szabad kikötő-városok polgárait és alattvalóit illetik, további tárgyalás és döntés végett törvényes bíróságukhoz, mindegyik város helyi hatóságához utasittatnak.

7. §. A kereskedelmi és más, természetök-nél fogva a váltókereskedelmi s tengeri consularatusi törvényszék alá tartozó perek folytatás és eldöntés végett azon bíróságok elé küldetnek és a fokozatos főlebbvitel szokott útján a flumei kormányzás által vizsgálandók felül.

8. §. A tengeri kamarai kerület lakosait érdeklő perek folytatásuk végett törvényes bíróságukhoz, ugyanis a kamarai uriszékhez utaltatnak.

9. §. A tenger melléki részeknek a 6. és 7. §§-ban említett, akár eddigelé bevégzett, akár ezen rendelkezés szerint bevégzendő perreit fokozatos főlebbvitel útján a flumei

kormányzás, s végső fokon a hétszemélyes tábla vizsgálandja felül: nem értetvén e felülvizsgálat a váltó-kereskedelmi ügyekre nézve. (1)

15. CZIKKELY.

A nemesek és bandériumok szemléje és táborozása tárgyában bizottság küldetik ki.

Az iránt javaslatba hozandó további intézkedés végett, hogy a nemesek személyes fölkelését s a szükséges segédeszközökkel föl-szerelt és ellátott illető banderiumokat miként lehetne szükség esetére a törvények értelmében készenlében tartani: ugyanazon országos bizottság küldetik ki, mely a rendszeres munkálatok felülvizsgálatára a VIII. törvény-cikkben rendeltetett.

1. §. A mely bizottság azokat is, a mik az 1807. és 1811/2. években e tárgyban kidolgoztattak, valamint az országos bizottság által a banderiumok felől az 1808. 4. cz. alapján tett jelentést is segítségül vevén, a legközelebb tartandó országgyűlés elé tartozzék jelentését benyújtani.

16. CZIKKELY.

Az 1807: 28. és 31. cikkelyekkel rendelt bizottságokhoz az elhalt vagy egyébként akadályozott tagok helyébe országos biztosok nevezetnek. (2)

Mivelhogy a több törvényhatóság között megosztott helységekre nézve az 1807: 28. cikkely, valamint a határjáró bizottságokba az 1807: 31. cikkely alapján kiküldött egyének közül némelyek kinevezetésük ideje óta részint elhaltak, részint egyébként akadályozva levén, a törvény által reájok bízott feladatukat többé nem végezhetik, helyökhöz Ő szent felsége jóváhagyásával, tekintettel az 1811/2: 4. cikkelyre is, a következő biztosok nevezetnek ki:

A különböző törvényhatóságokhoz tartozó és a beélt helységekre nézve.

A dunáninneneni kerületben.

Az elhalt Szent-Iványi János, Majthényi László és Zerdahelyi György helyébe kiküldetnek: moysfalvai Gyurcsányi Gábor, Nógrád vármegye helyettes alispánja és követe, Babóthy Imre, Nyitra vármegye táblabírája

(1) V. ö. 1807: IV. t. cz. jegyzeteivel, 1836: XIX. t. cz., 1840: XV. t. cz. II. R. 2. §. d) p., 1840: XXV. t. cz., 1844: VI. t. cz. 10., 27. §§., 1844: IX. t. cz. 9. §., 1848: XXVII. t. cz. M.

(2) V. ö. 1836: XXXII., 1840: XXXV. t. cz. M.

ablegatus, — Emericus Huszár, comitatus Strigoniensis subst. v. comes et ablegatus.

In districtu Trans-Danubiano.

Loco b. Josephi Podmaniczky, medio tempore defuncti: Joannes Nep. e comitibus Eszterházy de Galantha, i. ordinis s. Stephani r. a. commendator, s. c. et r. a. m. camerarius, act. int. status consiliarius, et comitatus Veszprimiensis supr. comes. — Loco comitis Josephi Sigray: comes Carolus jun. Zichy de Vásonykeő, s. c. et r. a. m. camerarius. — Loco demortuorum: Ignatii Bezeredy, Antonii Tallián et Ladislai Cseh, ac in consiliarium et referendarium aulicum promoti Ignatii Márkus deputantur: Joannes Rohonczy, s. c. et r. a. m. consiliarius, et comitatus Veszprimiensis ablegatus, — Joannes Nitzky de eadem, comitatus Castriferrei ord. v. comes et ablegatus, — Stephanus Németszeghy de Almás, s. c. et r. a. m. consiliarius aulicus et comitatus Mosoniensis ord. v. comes ac ablegatus, — et Leopoldus Répás, comitatus Baranyensis tab. jud. assess. et ablegatus.

In districtu Cis-Tibiscano.

Loco Josephi Klobusiczky, medio tempore decedentis: Stephanus comes Csáky de Kereszteszeg, perpetuus terræ Scepusiensis, s. c. et r. a. m. camerarius, ad consilium r. l. h. consiliarius nec non comitatus Scepusiensis perpetuus et supremus comes. — In locum ad limitaneam versus Galliciam commissionem hoc articulo nominati C. Francisci Schmidegg de Ladány: comes Samuel Dessewffy de Csernek et Tarkeő. — Loco demortuorum: Nicolai Király de Szathmár, et Gabriélis Lónyai, ac in supremum comitem nominati Joannes Péchy de Péch-Ujfalu: Stephanus Komáromy de Koj, comitatus Abaujváriensis subst. v. comes et ablegatus, — baro Gabriel Perényi de eadem, comitatus Ugoesensis ablegatus, — et Sigismundus Bernáth de Bernáthfalva, comitatus Ungvárviensis ord. jud. et ablegatus.

In districtu Trans-Tibiscano.

Loco Nicolai l. b. Vécsey de eadem et Hajnátskeő, sui dispensationem exorantis: Joannes Péchy de Péch-Ujfalu, i. ordinis s. Stephani r. a. eques, s. c. et r. a. majestatis consiliarius et comitatus Marmarosiensis supremus comes. — Loco baronis Nicolai Vay, demortui: C. Joannes Barkóczy, — Loco demortuorum Josephi Vay, Martini Halasy, et medio tempore in administratorem officii supremi comitis comitatus Bereghiensis nomi-

nati ac etiam viribus fracti comitis Ludovici Rhédey de Kis-Réde: Abrahamus Vay de eadem, s. c. et r. a. m. camerarius et comitatus Borsodiensis ord. v. comes, — Joannes Horváth de Szent-György, s. c. et r. a. m. camerarius et comitatus Békesiensis ablegatus, — ac Petrus Tökölyi, comitatus Csana-diensis vice-comes et nuncius.

Ad commissiones limitaneas.

Versus Moraviam.

Pro continuatione acceptæ, et in parte etiam pertractatæ commissionis: in locum comitis Josephi Szapáry, medio tempore decedentis: comes Joannes Nep. Keglevich de Buzin, s. c. et r. a. m. camerarius, et comitatus Barsiensis supremus comes. — Loco comitis Aloysii Batthyányi: baro Josephus Pongrátz de Óvár et Szent-Miklós, s. c. et r. a. majestatis camerarius et consiliarius. — Loco comitis Francisci Amade: comes Thadæus Amade de Várkony, s. c. et r. a. majestatis camerarius. — Loco demortuorum Alexii Rakovszky et Georgii Zerdahelyi: Gabriel Brogyányi de eadem et Viszsoersány, comitatus Trenchiniensis subst. vice-comes et ablegatus, — Jobus Zmeskal de Lestin et Domanovetz, comitatus Arvensis ord. judium et ablegatus.

Versus Styriam.

In locum Leopoldi Somogyi, episcopi Sabariensis: Antonius Juranits, episcopus Jaurinensis, s. c. et r. a. m. consiliarius. — Loco ætate et viribus fracti Mihaelis Szarka: Nicolaus Kolosváry, comitatus Jaurinensis t. j. assessor et ablegatus.

Versus Styriam et Carnioliam.

In locum Maximiliani Verhovázt de Rakitovetz, semet a functione dispensari petentis: Philippus princeps de Batthyán, perpetuus in Németh-Ujvár, comes a Strattmann, i. ordinis Leopoldi imperatoris commendator, s. c. et r. a. m. camerarius, et comitatus Castriferrei perpetuus et supremus comes. — Loco comitis Adami Orsieh: comes Franciscus Voikfy de Klokoč, s. c. et r. a. m. camerarius. — Loco denati Pauli Poszvek: Stephanus Osego-vich, idem, qui supra. — Et siquidem quaestiones limitaneæ inter districtum Fluminensem et Carnioliam subversantes, ad eandem hanc commissionem relegatæ essent, insuper Franciscus Ūrményi de eadem, idem, qui supra. — Comes Antonius Majláth de Székely, consiliarius regius et gubernii regii

és követe, Huszár Imre, Esztergom vármegye helyettes alispánja és követe.

A dunántuli kerületben.

Az időközben elhalt b. Podmaniczky József, helyébe galánthai gróf Eszterházy Nep. János, a Sz. István ap. kir. jel. rendjének középkeresztese, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása s val. bel. titk. tanácsosa s Veszprém vármegye főispánja. — Gróf Sigray József helyett: vásonkeői ifj. gróf Zichy Károly, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása. — Az elhunyt Bezerédy Ignác, Tallián Antal és Cseh Lajos s az udvari tanácsossá s előadóvá előléptetett Márkus Ignác helyett kiküldetnek: Rohonczy János, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa s Veszprém vármegye követe, Niezky János, Vas vármegye első alispánja és követe, almási Németszeghy István, a cs. és ap. kir. sz. f. udvari tanácsosa s Mosony vármegye első alispánja és követe és Répás Lipót, Baranya vármegye táblabírája s követe.

A tiszáninneri kerületben.

Az időközben elhunyt Klobusiczky József helyébe: keresztszeghi gróf Csáky István, Szepesföld örökös ura, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és a m. kir. helytartó-tanács tanácsosa, nemkülönbén Szepes vármegye örökös főispánja. — Az ezen törvénycikkelyben a Galiczia felé működő bizottsághoz kinevezett ladányi gróf Schmidegg Ferencz helyett: cserneki és tarkeői gróf Dessewffy Sámuel. — Az elhalt szathmári Király Miklós s Lónyay Gábor és a főispánná kinevezett pécsujfalusi Péchy János helyébe: kőji Komáromi István, Abauj vármegye helyettes alispánja és követe, perényi báró Perényi Gábor, Ugocea vármegye követe, és bernátfalvai Bernáth Zsigmond, Ung vármegye táblabírája és követe.

A tiszántuli kerületben.

A fölmentését kérő hajnáskeői báró Vécsey Miklós helyébe: pécsujfalusi Péchy János, a Sz. István ap. kir. jeles rend vitéze, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa és Máramaros vármegye főispánja. — Az elhalt báró Vay Miklós helyébe: gróf Barkóczy János. — Az elhalt Vay József, Halassy Márton és az időközben Bereg vármegye főispáni helytartójává

kinevezett s különben is elbetegesedett kisrédei gróf Rhédey Lajos helyett: vajai Vay Ábrahám, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása s Borsod vármegye első alispánja, szentgyörgyi Horváth János, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és Békés vármegye követe s Tökölyi Péter, Csanád vármegye alispánja és követe.

A határjáró bizottságokhoz.

Morvaország felé:

A kapott s részben végre is hajtott megbízásnak folytatásául, az időközben elhunyt gróf Szapáry József helyébe: buzini gróf Keglevich Nep. János, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és Bars vármegye főispánja. — Gróf Batthyány Alajos helyett: óvári és szentmiklósi báró Pongrácz József, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és tanácsosa. — Gróf Amade Ferencz helyett: várkonyi gróf Amade Tádé, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása. — Az elhalt Rakovszky Elek és Zerdahelyi György helyébe: hrgyáni és viszocsáni Brogyányi Gábor, Trencsén vármegye helyettes alispánja és követe, lestini és domanoveczi Zmeskál Jób, Árva vármegye főszolgabírója és követe.

Styria felé:

Somogyi Lipót, szombathelyi püspök helyébe: Juranits Antal, győri püspök, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa. — A hajlott koru és elgyengült Szarka Mihály helyett: Kolozsváry Miklós, Győr vármegye táblabírája és követe.

Styria és Karniolia felé:

A magát e tiszt alól fölmentetni kérő rakitoveczi Verhovác Miksa helyébe: herczeg Batthyány Fülöp, Német-Ujvár örökös ura, Strattman gróf, Lipót császár jel. rendj. középkeresztese, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása s Vas vármegye örökös főispánja. — Gróf Orsich Ádám helyett: klokochi gróf Voikfy Ferencz, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása. — Az elhalt Poszvek Pál helyébe: Osegovich István, ugyanaz, a ki főntebb. — És mivel a fumei kerület és a Karniolia között fönnforgó határkérdések ugyanezen bizottsághoz utaltattak, azonfelül: úrményi Úrményi Ferencz, a ki főntebb: székhelyi gróf Majláth Antal, királyi tanácsos és a

Fluminensis assessor, — Ignatius Bezerédy de eadem, comitatus Jaurinensis subst. v. comes et ablegatus, — Isidorus Jankovich de Daruvár, s. c. et r. a. m. camerarius et comitatus Posegani nuncius.

Versus Galliciam.

Loco fati functi comitis Emanuelis Csáky: Josephus Bélik, episcopus Scepusiensis. — Comes Franciscus Schmidegg de Ladány, s. c. et r. a. m. camerarius, loco demortuorum

Michael Tóke, Josephi Jekelfalusy, medioque tempore in supremum comitatus Békesiensis comitem denominati Josephi Lánczy deputantur: comes Carolus de la Motte, comitatus Gömöriensis t. j. assessor et ablegatus, — baro Emericus Sztojka, comitatus Marmarosiensis t. j. assessor et ablegatus, — Ludovicus Bottka de Kováts-Vágás, comitatus Szathmáriensis t. j. assessor et ablegatus. Qui commissarii, delato sibi munere solerter defuncturi, relationes suas usque affutura comitia inomisse exhibere tenebuntur.

ARTICULUS 17.

De indilata Academiae militaris Ludoviceae erectione.

Votis regni statuum, suam de erectione Academiae militaris Ludoviceae sollicitudinem manifestantium, per Suam majestatem sacratissimam clementer susceptis, cum benigno ejusdem Suæ majestatis annutu, in nexu articuli 7. 1808 statuitur:

§. 1. Ut attacta academia, in quantum actualis ejus fundus suppetit, absque ulteriori mora in civitate Pestiensis erigetur: ædes vero Theresiani olim Vaciensis, pro sede illius destinatae, cum omnibus eo spectantibus fundis, pro emolumento fundi academiae quo fructuosius dividantur.

§. 2. Ut fundi insurrectionalis-concurrentialis interusura, post præviam supputationem legalium hujus fundi erogationum remansura, in adjutorium cassæ ejusdem academiae militaris, a die effectivæ illius erectionis convertantur, ulteriori libera statuum regni comitaliter congregandorum pro futuro quoad hæc quoque interusura dispositione salva permanente. Ultra hæc

§. 3. Sua majestas sacratissima intentiones regni statuum, omni, qua par est, ratione secundatura, in testimonium propensi sui erga gentem Hungarum affectus, se benigne disposituram resolvit: ut individua e statu militari ad prædictam academiam in qualitate docentium aut insipientium applicanda, salariis et stipendiis ex ærario militari provideantur; item ut alumni e cursu litterario civili ad academiam militarem recipiendi, præhabita stipendia scholastica, in quantum illa ex mente fundatorum ad studia civilia præcise restricta non essent, retineant, imo ii, qui similibus stipendiis dotati non essent, dum semet in cursu academico militari peculiariter distinxerint, et adjutorio reapse egerent, talia stipendia consequi possint. — Quam benignam Suæ majestatis sacratissimæ resolutionem status et ordines gratissimo animo et humillima cum gratiarum actione suscipiunt.

ARTICULUS 18.

De oblationibus pro Ludovicea militari Academia continuative factis.

Instituto Academiae militaris Ludoviceae per articulum 7. 1808. stabilito, inde a tempore conclusæ postremæ diætæ, factis pro illius incremento per complures patriæ cives liberis oblationibus aucto, status et ordines in nexu

fiumei kir. kormányzók ülnöke; bezerédi Bezeredy Ignác, Győr vármegye helyettes alispánja és követe: daruvári Jankovich Izidor, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és Pozsega vármegye követe.

kamarása. — Az elhalt Tőke Mihály és Jekelfalusy József s az időközben Békés vármegyei főispánná kinevezett Láncey József helyébe küldetnek: gróf de la Motte Károly, Gömör vármegye táblabírája és követe, báró Sztoljka Imre, Máramaros vármegye táblabírája és követe, kovács-vágási Bottka Lajos, Szatmár vármegye táblabírája és követe.

Galiczia felé:

Az elhunyt gróf Csáky Emánuel helyébe: Belik József, szepesi püspök. — Ladányi gróf Schmegegg Ferencz, a cs. és ap. kir. sz. f.

ruházott tisztben serényen eljárván, jelentéseiket a következő országgyűlésig multhatatlannul benyújtani.

17. CZIKKELY.

A Ludovika katonai akadémia haladéktalan fölállításáról.⁽¹⁾

Az ország rendének óhajását, melylyel a Ludovika katonai akadémia fölállítása iránti gondoskodásukat nyilvánították. Ő szent felsége kegyelmesen meghallgatván, ugyancsak Ő felségének jóságos beleegyezésével, az 1808: 7. cikkely kapcsán határoztatik:

1. §. Hogy az említett akadémia, mivel tetleges alapja elegendőképen megvan, minden további késedelem nélkül Pest városában állíttassék föl; a hajdani Terézianumi vácsi épülete pedig, mely annak helyiségeül volt szánva, minden hozzá tartozó alapokkal együtt az akadémia alapjának gyarapítására minél gyümölcsözőbben adassék el.

2. §. Hogy a fölkelési közrejáruási pénzalapnak, ezen alap törvényes kiadásainak előleges leszámítása után, fönmaradó kamatai ugyanazon katonai akadémia pénztárának fölsegítésére fordíttassanak, tényleges fölállításának napjától kezdve; egyébiránt az országgyűlésileg egybesereglendő országos rendek rendelkezési joga jövendőben ezen kamatokra nézve is érintetlenül maradván.

3. §. Ő szent felsége, az ország karainak szándékait minden illendő módon elősegíteni akarván, a magyar nemzet iránt érzett jó indulatának bizonyosságául elhatározta kegyelmesen úgy intézkedni, hogy a nevezett akadémiahoz tanítókul és felügyelőkül a katonai rendből alkalmazandó egyének a katonai kincstárból láttassanak el fizetéssel és díjazással; továbbá, hogy a polgári tanpályáról a katonai akadémiaiba fölveendő növendékek előbb birt iskolai ösztöndijaikat, a mennyiben ezek az alapítók rendelkezésénél fogva nem volnának határozottan a polgári tanulmányokhoz kötve, megtarthassák; sőt hogy azok, a kik hasonló ösztöndijaknak birtokában nem lennének, a mennyiben a katonai akadémiai tanfolyamon magukat különösen kiténtetik és a segítségére rá szorulnak, olyan ösztöndijakat nyerhessenek. A mely egyes határozatát Ő szent felségének a karok és rendek a leghálásabb szívvel és alázatos köszönettel fogadják.

18. CZIKKELY.

A Ludovika katonai akadémia javára folytatólag tett ajánlatokról.⁽¹⁾

A Ludovika katonai akadémianak az 1808: 7. törvénycikkely által megalapított intézete, azon idő óta a legutolsó országgyűlés berekesztéseig, a több

(1) V. ő. 1808: VII. t. cz. jegyzeteivel.

articularum 7. 1808. et 2. 1811. 2. nomina offerentium cum specifica oblationum designatione, benigne annuente Sua majestate sacratissima, præsentì articulo inserenda decreverunt.

Series offerentium, qui oblationes suas in schedis bancalibus reductionem passis factas et in præcitatìs articulis consignatas, se etiam in valore schedarum relictionalium, modalitate per ipsos indicata, præstituros declararunt.

Gyulay comes Iguatius, Brunszvik comes Josephus, Erdödy comes Josephus, Alvinczy liberi baronis Josephi hæres, Albertus comes Gyulay, Aspermont comes Joannes Gobertus, Aerarium r. c. Hungaricum, Brigido l. b. Michael, episcopus Scopusiensis, Bethlen comes Ladislaus, Brezenheim princeps Carolus Augustus, Balogh Ludovicus, Beniczky de eadem, et Pribócz Paulus, Csáky comites Alexander et Carolus, Csatorinszky princeps Adamus, Duka Constantinus, Debrecinum libera regique civitas, Dvornikovits de Liptó-Tepla Joannes, Dessewffy Thomas, Domankos Stephanus, Eszterházy comes Josephus, Folliot de Greneville, nata comitissa Victoria, vidua comitis Colorado Francisci, Fischer l. baro Stephanus, archi-episcopus Agriensis, Forray de Soborsin l. b. Andreas, Lovász Sigismundi vidua, Josepha Zeke, et hujus affinis Emericus Lovász consiliarius, Lónyay Gábrìel, Mandits Antonius, Makay Antonius, Mihálovits Joannes, Majthényi Carolus, Mihálovits Josephus consiliarius regius, Osterhuber Franciscus, Podmaniczky l. b. Josephus, Péchy de Péch-Ujfalú Joannes, Perényi l. b. Carolus, episcopus Bosoniensis, Pálffy comites Joannes et Franciscus, Rhédey comes Ludovicus, Schönborn comes Franciscus Philippus, Szápáry comes Josephus, Szepessy l. b. Ignatius, Schlichtinger Wolfgangus, Steöszel Josephus, Stetter Matthæus, Sternberg comitis condam Adami successores, germanæ sorores Aloysia et Valburga comitissæ Sternberg, hæc nupta comitissæ Salm., Teleky comes Ladislaus, Tisza de Boros-Jenő Ladislaus, Vay l. b. Nicolaus, Wenkheim comes Josephus Antonius, Zichy comes Franciscus Josephus.

Series illorum, qui vel ante conditum articulum 1811/12. obtulerunt, et nondum inarticulati sunt, vel qui post conditum articulum 2. 1811/12. pro prædicta Academia oblationes fecerunt.

Prioribus accensentur :

Bukovszky de Stolezenburg Josephus, supremus campi vigiliarum præfectus in schedis bancalibus fl. 1000

Melchior Botka, comitatus de Szabolts tabulæ judiciarie assessor in eadem specie fl. 1000

Posterioribus oblata in schedis relictionalibus.

Perényi liber baro Carolus, episcopus et canonicus Strigoniensis fl. 2000

Pereszlényi condam Petri vidua, nata Baes-kády fl. 200

Migazzy comes Christophorus fl. 10,000

Jeszenszky de Nagy-Jeszen familia fl. 10,000
Brigido liber baro Michael episcopus Scopusiensis fl. 4000

Tarródy de Németh-Szetsöd Stephanus consiliarius regius fl. 1000

Mihálovich Josephus consiliarius fl. 1800
Spiegel Ignatius, vice-archidiaconus in specie aureo 12.

Benitzky Paulus, huc incluso primitivo suo 274 florenorum oblato fl. 500

Bernáthfy de Olovázt liberi barones Antonius et Josephus fl. 1000

Damaszkin de Németh Stephanus fl. 500

Áldásy de Szanád Ignatius fl. 500

Motsonyi de Fény Joannes fl. 3000

Malenitza de Nagy Gaj Petrus fl. 1000

Csernovits de Mátsa et Kis-Oroszi Paul. fl. 1000

Idem cum aliis tribus comitatus Torontaliensis ordinariis judium, Nicolao Nagy, Stephano Fodor, et Constantino Duka fl. 200

Oechsel Mathias fl. 400

Oechsel Joannes fl. 400

Oechsel Aloysius fl. 200

Dada Demetrius fl. 200

Nagy Joannes fl. 500

Gradeszky Joannes fl. 200

Valóczy Maximilianus fl. 100

Hertelendy de eadem Josephus, aulicus consiliarius, donec vixerit quotannis fl. 100

Thuróczy Josephus causarum advocatus, a die, qua ad academiam militarem Ludovicæam alumni suscipiuntur, titulo interusurii a summa capitali florum 1000 obvenientes flnos 60, per decursum duodecim annorum in pecunia eorum corrente fl. 60

Minora oblata infra summam florenorum 100 singillatim facta, universim efficiunt fl. 325-22

Vörös de Farád Stephanus, comitatus Bácsiensis tab. jud. assessor fl. 1000

Rajtsányi Valentinus florenos 100 in conventionali moneta.

honpolgártól gyarapítására tett szabad ajánlatokkal növekedvén, a karok és rendek az 1808: 7. az 1811/2: 2. törvényczikkelyek kapcsában elhatározták, hogy az ajánlók nevei az ajánlatok számszerű megjelölésével, Ő szent felsége is kegyesen beleegyezvén, a jelen törvényczikkelybe iktattassanak.

Azon ajánlók névsora, a kik a levonást szenvedett bankóczédulákban tett s a fönt idézett törvényczikkelyekben jegyzett ajánlataiknak váltó-czédula értékben is, az általuk kijelentett módozat szerint való teljesítésére készeknek nyilatkoztak.

Gyulay Ignác gróf, Brunsvik József gróf, Erdődy József gróf, Alvinczy József báró örököse, Gyulay Albert gróf, Aspermont János Gobertus gróf, a m. kir. kam. kincstár, Brigido Mihály báró, szepesi püspök, Bethlen László gróf, Brezenheim Károly Ágoston herceg, Balogh Lajos, beniczki és pribóczi Beniczky Pál, Csáky Sándor és Károly grófok, Csartorinszky Ádám herceg, Duka Konstantin, Debreczen, szabad királyi város, Dvornikovits János, liptó-teplai, Dessewffy Tamás, Domonkos István, Eszterházy József gróf, Folliot de Crenville Viktória grófnő, Colloredo Ferencz gróf özvegye, Fischer István báró, egri érsek, Forray András báró, soborsini, Lovász Zsigmond özvegye Zeke Józefa és sógora, Lovász Imre tanácsos, Lónyay Gábor, Mandits Antal, Makay Antal, Mihálovits János, Osterhuber Ferencz, Podmaniczky József báró, Péchy János, pécs-ujfalusi, Perényi Károly báró, bosoni püspök, Pálffy János és Ferencz grófok, Rhédey Lajos gróf, Schönhorn Ferencz Fülöp gróf, Szápáry József gróf, Szepessy Ignác báró, Schlichtinger Farkas, Steöszel József, Stetter Máté, néhai Sternberg Ádám gróf örökösei, nőtestvérei: Sternberg Aloizia s Valburga grófnők, az utóbbi férjezett Salm grófné, Teleki László gróf, borosjenői Tisza László, Vay Miklós, Wenckheim József Antal gróf, Zichy Ferencz József gróf.

Azok névsora, a kik vagy az 1811/12-ki törvényczikkely alkotása előtt tettek ajánlatot és még nincsenek beczikkelyezve, vagy a kik az 1811/12: 2. cz. meghozatala után tettek ajánlatokat a fönt nerezett akadémia javára.

A föntebbiekhez sorozatnak.

Stolzenburgi Bukovszky József, vezérőrnagy bankóczédulákban 1000 ft.

Bottka Menyhért, Szaboles vármegye táblabírája, ugyanazon pénznemben 1000 ft.

Az alább következők váltó-czédulákban tettek ajánlataikat.

Perényi Károly báró, püspök és esztergomi kanonok 2000 ft.

Néhai Pereszélyi Péter özvegye, szül. Bacskády 200 ft.

Migazzy Kristóf gróf 10,000 ft.

Nagy-jeszeni Jeszenszky család 10,000 ft.

Brigido Mihály báró, szepesi püspök 4000 ft.

Német-szeesődi Tarródy István, kir. tanácsos 1000 ft.

Mihálovich József tanácsos 4800 ft.

Spiegel Ignác, alesperes, természetben 12 aranyat.

Benitzky Pál, bele értve eredetileg tett 27 $\frac{1}{2}$ forintos alapítványát, 300 ft.

Olováczy Bernáthfy Antal és József bárók 1000 ft.

Némethi Damaszkín István 500 ft.

Szanádi Áldásy Ignác 500 ft.

Fényi Moesonyi János 5000 ft.

Nagy-gaji Malenitza Péter 1000 ft.

Mácsai és kis-oroszi Csernovits Pál 1000 ft.

Ugyanaz más három Torontál vármegyei főszolgabíróval, Fényi Miklós, Fodor István és Duka Konstantinnal együtt 200 ft.

Oechsel Mátyás 400 ft.

Oechsel János 400 ft.

Oechsel Alajos 200 ft.

Dada Demeter 200 ft.

Nagy János 500 ft.

Gradeszky János 200 ft.

Valóczy Miksa 100 ft.

Hertelendy József, udvari tanácsos, míg él, évenként 100 ft.

Thuróczy József ügyvéd, azon naptól fogva, midőn a Ludovika katonai akadémiába növendékek vétetnek föl, 1000 ft tőke kamatjának ezimén 60 ftot, mely tizenkét éven át az akkor folyó pénzben fog fizetetni 60 ft.

Kisebb, egyenként 100 forinton alul tett ajánlatok együtt kitesznek 325 ft 22 $\frac{1}{6}$ krt.

Farádi Vörös István, Bács vármegye táblabírája 4000 ft.

Rajtsányi Bálint 1000 forintot pengő pénzben.

www.libtool.com.cn ARTICULUS 19.

Duplicis ordinis oblata comitis Ladislai Festetics inarticulantur.

Generosa duplicis ordinis oblata comitis Ladislai Festetics de Tolna et quidem unum, quo foundationem genitoris adhuc sui comitis Georgii condam Festetics, per articulum 4. 1802. in legum tabulas relatam, non solum in moneta conventionali ultra ac prompte defixit et stabilivit, verum additis insuper 10,000 florenis ejusdem monetæ notabiliter locupletavit; — alterum, virtute cujus pro incremento erigendæ societatis eruditæ seu Academiæ Hungaricæ, speciatim pro dotatione sectionis mathematicæ, penes eandem ad cognitiones militares instituendæ, alia 10,000 flor. itidem monetæ conventionalis sacravit, intuitu quorum elargitas fundationales litteras Sua majestas sacratissima clementer ratificare dignata est, status et ordines cum benigno altéfata Suae majestatis sacratissimæ annutu, in perennem insignis hujus munificentiae et patriotici zeli memoriam, articulo huic inserenda decreverunt.

ARTICULUS 20.

De modo, qualiter actualis usus nobilitatis in causis pure personalibus ad declinandum judicatum doceri possit.

Ut in causis pure personalibus, ubi de fidedignis vice-comitis, junctim cum subscriptione illius judicis nobilium et jurassoris, in absque longiori temporis dispendio superari valeat, statutum est:

§. 1. Quod personæ de quarum actuali nobilitatis usu publice non constat, usum et quibusvis jurisdictionibus probare possint, et quibusvis jurisdictionibus probare possint, probaque hæc pro sufficienti acceptari debeat. hunc in præattacto casu testimonialibus etiam

ARTICULUS 21.

De revectione sedis archi-episcopalis ac una metropolitani capituli ecclesiae Strigoniensis ad foundationis suae locum.

Sede primatiali et archi-épiscopali, prout et metropolitani capituli ecclesiae Strigoniensis eidem subordinati, ad exigentiam articularum 3. 1751. ac 17. 1802, provocatorumque in posteriore 38. 1638, et 55. 1723 ad pristinum, cui per proto-regem S. Stephanum insitum est, foundationis locum Strigonium, opera potissimum celsissimi principis primatis regni Alexandri Rudnay de eadem et Divék-Ujfalú, reposito, revectionis hujus memoria articulo præsentis legum tabulis mandatur.

ARTICULUS 22.

Provisio articuli 32. Mathiae decr. VI. abrogatur.

Mutatis temporum adjunctis, momentis quoque quorum causa Venetæ et Poloni a consequendo indigenatu arcebantur, cessantibus: dispositio articuli 32. Math. decr. VI. posteriorumque eandem renovantium legum eatenus abrogatur.

www.libtool.com. 19. CZIKKELY.

Gróf Festetics Lászlónak két rendbeli ajánlatai beczikkelyeztetnek.

Tolnai gróf Festetics Lászlónak két rendbeli nemeslelkű ajánlatát, még pedig az egyiket, melylyel még atyjának, néhai Festetics György grófnak az 1808 : 4. cikkely által a törvénykönyvbe beiktatott alapítványát nemcsak pengőpénzben önként és készséggel állapította és határozta meg, hanem azonfelül 10.000 ugyanazon értékű forintnak hozzáadásával gazdagította is ; — a másikat, melynek erejénél fogva a föllálitandó tudós társaság vagy magyar akadémia javára. névszerint az a mellett a katonai ismerettárgyakra berendezendő mennyiségtani osztály javadalmazására további 10.000 frtot ugyancsak pengő pénzben áldozott, melyekre nézve a kiadott alapítóleveleket Ő szent felsége kegyelmesen helybenhagyni méltóztatott, a karok és rendek. föntnevezett Ő szent felségének kegyes beleegyezésével, ezen kiváló bőkezűség és hazafias buzgóság örök emlékezetűl a jelen törvényczikkbe iktatni határozták.

20. CZIKKELY.

Arról, hogy a nemesség tényleges gyakorlása tisztán személyes perekben a bíróság elkerülése végett mi módon legyen bizonyítható.

Hogy a tisztán személyes perekben a bíróság illetősége iránt fönforgó kérdést hosszabb idővesztés nélkül meg lehessen oldani, határozatott :

1. §. Hogy azon személyek, kiknek nemességök tényleges gyakorlásáról nincs biztos tudomás, e gyakorlatot a fönt érintett esetben

az alispán hiteles bizonyáglevelével is, kapcsolatban azon szolgabíró és esküdt aláírásával, a kinek járásában a kereset alatt álló személyek laknak, igazolni lehessen a polgári bíróságok és mindenféle törvényhatóságok előtt, és az igazolást elegendőnek kelljen elfogadni.

21. CZIKKELY.

Az érseki székek s egyszersmind az esztergomi egyház főkáptalanjának alapítása helyére leendő visszaviteléről.

A primási és érseki székek, valamint az annak alárendelt esztergomi egyházi főkáptalan, az 1751 : 3. és 1802 : 17. és ez utóbbiban hivatolt 1638 : 38. s 1723 : 55. cikkelyek kivánalma szerint, alapításának régi helyére, Esztergomba, hová Szt. István első királyunk által helyzetetett, főképen rudnói és divékujfalusi Rudnay Sándor főmagasságu hercegprimás munkálkodása által visszahelyeztetvén : e visszahelyezés emlékezete jelen cikkely által a törvénykönyvben megörökítettik.⁽¹⁾

22. CZIKKELY.

Mátyás VI. végz. 32. cikkelyének rendelkezése eltöröltetik.

Változván az idők viszonyai, s azok a körülmények is, melyeknek okából a velenceiek és lengyelek a honfiuság elnyeréséből kizáratának, megszűnven : Mátyás VI. végz. 32. cikkelyének⁽²⁾ s a későbbi ezt megújító törvényeknek rendelkezése hatályon kívül helyzetetik.⁽³⁾

(1) V. ő. a cikkelyben idézett t. cikkeket.

(2) Vagyis 1486: XXXII. t. cz.

(3) V. ő. 1879: I. t. cz.

www.libtool.com.cn ARTICULUS 23.

*De matriculis ecclesiarum in altero exemplari ad archiva jurisdictionum repone-
endis et conservandis.*

Ad præcavendam perplexitatem, quæ regni-
colis in elucubratione genealogica: descen-
dentia, matricis ecclesiarum casu quopiam
fatali amnystiatis, aut vitium contrahentibus,
impendere posset, statuitur, ut:

§. 1. Matriculæ baptisatorum, copulato-
rum et mortuorum, absque cujusvis religio-
nis discrimine, per respectivos animarum
curatores deinceps in duplici exemplari con-
ficiantur, cum fine autem cujuslibet anni per
legale testimonium concernentis jurisdictionis
in uno exemplari recipiantur et subscriban-
tur, taliterque archivis respectivarum juris-
dictionum inferantur.

§. 2. Exemplar attamen isthoc matricula-
rum, in archivis jurisdictionum secreto as-
servetur, neque alius usus ejus capi valeat,
quam ubi exemplar matricæ ipsarum eccle-
siarum quocumque demum fato perierit, aut
vitium contraxerit, ideoque

§. 3. Extantibus ipsarum ecclesiarum ma-
triciis, quilibet, cujus interest, extractum
earundem postmodum etiam a concernente
animarum curatore desideret et obtineat,
iisque solum sublatis, recursus ad concer-
nentia archiva pateat.

ARTICULUS 24.

De foundationibus Bibitsiana et Királyiana.

Margaretha Tomján, Jacobi olim Bibits consilarii regii et comitatus Ara-
diensis ordinarii vice-comitis relicta vidua, anno adhuc 1775. in comitatu
Aradiensi; — Josepho autem condam Király, episcopo Quinque-Ecclesiensi.
anno 1814. et respective 1819 in comitatu Comaromiensi notabiles funda-
tiones pro educatione et institutione juventutis constituentibus, ut testatæ per
eos in juventutem patriam et literas munificentia perennis supersit memoria.
status et ordines annuente Sua majestate sacratissima foundationes has legum
tabulis inserunt.

ARTICULUS 25.

De rata molari per annonariu officiu præstanda.

Sua majestate sacratissima benigne annu-
ente decernitur: ut annonaria officia conse-
tam in qualibet jurisdictione ratam molarem

pro commolitione ærarialium frugum præstare
teneantur.

ARTICULUS 26.

De credibilitate capituli Alba-regalensis.

Commoditatis regnicolarum causa capitulo cathedralis ecclesie Alba-rega-
lensis privilegium et authentia credibilitatis cum benigno Suae majestatis
sacratissimæ annutu ea ratione tribuitur:

§. 1. Ut idem a modo in posterum expeditiones sub sigillo ac nomine suo
facere, et functiones quasvis locis credibilibus competentes peragere possit,
legales una obligationes credibilitati adnexas explere teneatur. Hujus in se-
quelam.

§. 2. Sua majestas sacratissima benigne providere dignabitur, ut docu-
menta illa, quæ e tabulario capituli olim Albensis sub occupatione Turcarum
ad diversa alia archiva transportata sunt, quorum nimirum elenchum capitu-
lum isthoc remonstraverit, eidem restituantur.

www.libtool.com.cn 23. CZIKKELY.

Az egyházi anyakönyveknek másod példányban a törvényhatóságok levéltárába helyezéséről s ott leendő őrzéséről.

Azon zavar megelőzése végett, mely a honlajosokat nemzetségi leszármazásuk megállapításában, az egyházi anyakönyveknek valami véletlen eset miatt történő megsemmisülése vagy megromlása által fenyegethetné, határozatlik, hogy:

1. §. Az illető lelkipásztorok, minden vallás-különbség nélkül, a keresztek, házasságok és elhalálozottak anyakönyveit ezentúl két példányban szerkeszték; minden év végével pedig az illetékes törvényhatóság törvényes bizonyossága (1) az egyik példányt vegye át, írja alá, s ilyenképen az illető törvényhatóság levéltárába vigye be.

2. §. Az anyakönyvek ezen példánya azonban a törvényhatóságok levéltáraiban zár alatt tartassék, és ne legyen egyébként használható, csak akkor, midőn az egyházak birtokában levő anyakönyvi példány valamely baleset következtében elveszne, vagy megromlanék; azért is

3. §. Mig az egyházak anyakönyvei megvannak: kivonatot azokból mindenki, a kinek szüksége van rá, ezután is az illető lelkipásztortól kérjen és nyerjen, és csak azok megsemmisülése után lehessen az illető levéltárhoz folyamodni. (2)

24. CZIKKELY.

A Bibits- és Király-féle alapítványokról.

Tomján Margit, néhai Bibics Jakab királyi tanácsosnak és Arad vármegye első alispánjának elmaradott özvegye, még az 1775. évben, Arad vármegyében; néhai Király József, pécsi püspök pedig az 1814. s illetőleg 1819. évben Komárom vármegyében nevezetes alapítványokat tevén az ifjuság nevelésére és oktatására, hogy a hazai ifjuság és tudományok iránt általuk tanusított bőkezűség emlékezeté örökké fönmaradjon: a karok és rendek. Ő szent felsége jóváhagyásával, ez alapítványokat törvénykönyvbe iktatják.

25. CZIKKELY.

Hogy az éléstári hivatalok malomvámot fizessenek.

Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával határozatlik, hogy az éléstári hivatalok a minden törvényhatóságban szokásos malomvámot

a kincstári gabonák őrléseért megadni tartozzanak.

26. CZIKKELY.

A székesfehérvári káptalan közhitelüségéről.

Az országlakosok kényelmének okából a székes-fejérvári székesegyház káptalanjának Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával közhitelüség kiváltsága és joga adatik olyképen:

1. §. Hogy mostantól kezdve jövőben saját pecsétje és neve alatt levelet adhasson ki s a hiteles-helyeket megillető mindenféle eljárást végezhesen, egyszersmind a hitelességhez csatolt kötelezettségeket is teljesíteni tartozzék. Ennek következtében

2. §. Ő szent felsége kegyesen gondoskodni fog, hogy azok az okiratok, melyek a hajdani fejérvári káptalan leveles-házából a török foglalás alatt különféle más levéltárakba vitettek át, melyeknek sorjegyzékét a káptalan mindenesetre előmutatandja, neki visszaadassanak. (3)

(1) Szolgabíró és esküdt. Ford.

(2) V. ö. 1894: XXXIII. t. cz., az állami anyakönyvekről (93., 94. §§.).

(3) V. ö. Hk. II. R. 21. cz.

ARTICULUS 27.

De restituendis per capitulum Scepusiense litteralibus instrumentis, quae ex archivo capituli Veszprimiensis ad archivum suum devenerunt.

Ut nobilibus familiis in Veszprimiensi, Zala-diensi, Sümeghiensi et aliis vicinis comitatibus residentibus, quarum litteralia documenta vicissitudine temporum ex archivo capituli Veszprimiensis ad Scepusiense devenerunt, actuque in eodem asservantur, relate ad faciliorem et minus sumtuosum eorundem usum prospiciatur, statutum est :

§. 1. Capitulum Scepusiense ad restitutionem ejusmodi litteralium instrumentorum, intuitu quorum capitulum Veszprimiense deventionem e suo archivo, seu translationem legitimare potuerit, obligari.

§. 2. Capitulum autem Veszprimiense pro recipiendis iisdem litteralibus instrumentis, duos e medio sui ad fatum Scepusiense capitulum exmittere tenebitur.

ARTICULUS 28.

Commissio quoad possessionem Felső-Sunyava in sensu legis processura exmittitur.

Erga illud comitatus Liptoviensis postulatum, ut possessio Felső-Sunyava, nunc comi-

tati Scepusiensi ingremiata, verum olim ad se pertinens, gremioque suo inclavata, eidem reincorporetur, siquidem fata possessio in limitibus duorum regni circulorum Cis-danubiani quippe et Cis-tibiscani situata existat, peculiaris commissio hoc in merito ad exigentiam articuli 28. 1807. processura exmittitur.

Josephus Belánszky episcopus Neosoliensis. L. b. Joannes senior Lusénszky de Reglicze, s. c. et r. a. m. camerarius et colonellus.

Comes Franciscus junior Pálffy ab Erdőd, perpetuus in Vöröskő, s. c. et r. a. m. camerarius, arcis regiae Posoniensis hæreditarius capitaneus et comitatus ejusdem nominis perpetuus comes.

Franciscus Folger, cathedralis ecclesiae Neosoliensis custos et canonicus, ac capituli ablegatus.

Antonius Marczibányi de Puchó, comitatus Trenchinensis generalis perceptor et ablegatus.

Laurentius Rutkay de eadem, comitatus Thurócziensis ordinarius iudium et ablegatus.

Stephanus Szemere de eadem, s. c. et r. a. m. consiliarius, comitatus Zempliniensis ordinarius vice-comes et ablegatus.

Gabriel Vasady, comitatus Ugoecensis generalis perceptor et ablegatus.

Ernestus Csiba de Nagy-Abony, partium regni Cis-danubianarum tabulae districtualis protocollista.

ARTICULUS 29.

Dominia Lubló et Podolin comitatus Scepusiensi reincorporantur.

Recta publicae administrationis ratione id exigente, status et ordines penes benignum Suæ majestatis sacratissimæ annutum, dominia Lubló et Podolin (oppidis ejusdem nominis tanquam una cum oppido Knezda, sub distincta comitali pertractione constitutis, isthic non intellectis) comitatus Scepusiensi, a quo olim avulsa sunt, reincorporanda, et jurisdictioni ejusdem subijcienda decreverunt; eo suapte intellecto: quod deinceps obtingentem a ratione portarum contributionem ad cassam comitatus dependere obligentur.

ARTICULUS 30.

Deputatio projectum legis circa iudicatum in causis divortialibus matrimonii mixti inter graeci ritus non unitos et utriusque confessionis evangelicos contracti, elaboratura exmittitur.

Scopo constituendae legalis provisionis circa iudicatum in causis divortialibus matrimonii mixti, inter Graeci ritus non unitos et Evangelicos utriusque confessionis initi, sequens ordinatur deputatio, et quidem:

Comes Antonius Cziráky, idem, qui superius.

Josephus Kopátsy, idem, qui superius.

27. CZIKKELY.

A szépesi káptalan tartozik visszaadni azon irományokat, melyek a veszprémi káptalan levéltárából az ő levéltárába kerültek.

Hogy a Veszprém-, Zala-, Somogy- és más szomszédos vármegyékben lakó nemes családokon, kiknek irományaik az idők viszontagsága következtében a veszprémi káptalan levéltárából a szépesibe kerültek s most is ott őriztetnek, az irományok könnyebb s kevésbé költséges használatát illetőleg, segítve legyen, határozatott:

1. §. A szépesi káptalan köteles azon irományokat visszaadni, melyekről a veszprémi káptalan igazolni tudja, hogy az ő levéltárából kerültek vagy vitettek oda.

2. §. A veszprémi káptalan pedig ezen irományok átvételére tartozik a maga kebeléből a mondott szépesi káptalanhoz két tagot kiküldeni.⁽¹⁾

28. CZIKKELY.

Bizottság küldetik ki Felső-Sunyava helység dolgában, törvény szerint eljárandó.

Liptó vármegyének azon kívánságát illetőleg, hogy a most Szepes vármegyébe kebele-

zett, de hajdan hozzá tartozó és az ő területébe szögellő Felső-Sunyava helység, hozzá visszacsatoltassék, mivel a nevezett helység az ország két kerületének, ugyanis a Dunán inneni és a Tiszán-inneni kerületnek a határán fekszik: külön bizottság küldetik ki, mely ez érdemben az 1807:28. cikkely szerint járjon el.

1. §. A bizottságba következők rendeltetnek:

Belánszky József, besztérczebányai püspök. Regliczei id. báró Luzsénszky János, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és ezredes.

Erdődi ifj. gróf Pálffy Ferencz, Vöröskő örökös ura, a cs. és ap. sz. f. kamarása, a pozsonyi királyi vár örökös kapitánya s ugyanazon nevű vármegye örökös főispánja. Folger Ferencz, a besztérczebányai székes-egyház őrkanonokja és a káptalan követe.

Puchói Marezibányi Antal, Trencsén vármegye főpénztárnoka és követe.

Ruttkai Ruttkay Lőrincz, Turócz vármegye főszolgabírája és követe.

Szemere István, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa, Zemplén vármegye első alispánja és követe.

Vasady Gábor, Ugocea vármegye főpénztárnoka és követe.

Nagy-abonyi Csiba Ernő, az ország Dunán tuli részei kerületi táblájának iktatója.

29. CZIKKELY.

Lubló és Podolin uradalmak Szepes vármegyébe visszakebeleztetnek.

A közigazgatás helyes intézése kívánván, határozták a karok és rendek, Ő szent felsége kegyes jóváhagyása mellett, hogy Lubló és Podolin uradalmak (az ugyanolyan nevű városokat, mint a melyek Knezda várossal együtt külön országgyűlési tárgyalás alatt állanak, nem értvén ide) Szepes vármegyébe, melytől hajdan el lettek szakasztva, visszakebeleztessenek s annak joghatósága alá rendeltessenek; magától értetvén, hogy ezentul a porták száma szerint reájok eső adót a vármegye pénztárába lesznek kötelesek fizetni⁽²⁾.

30. CZIKKELY.

Bizottság küldetik ki törvényjavaslat készítésére a görög nem-egyesültek és a mindkét hitvallású evangélikusok között kötött vegyes házasságból eredő válóperek bírósága tárgyában.

A görög nem egyesült és a mindkét hitvallású evangélikusok között kötött vegyes házasságokból eredő válóperekben való bíróságra nézve törvényes intézkedés megállá-

pitása céljából a következő bizottság rendeltetik ki, még pedig:

Gróf Cziráky Antal, ugyanaz, a ki föntebb. Kopátsy József, ugyanaz, a ki föntebb.

(1) V. ö. 1557: XXI. és XXII., 1635: LXXXV.

(2) V. ö. k. e. 1608: XX., 1609: XXXVIII. és LXII., 1618: X., 1625: XXXVIII., 1649: XXVIII., 1655: LXXXII., 1681: XXIV., 1715: XLV., 1729: XI., 1751: XI., 1763: XII. és XV. t. cz.; 1876: XXXIII. t. cz. 1. §. 22. p.

Stephanus Sztratimirovits, ins. ord. Leopoldi imperatoris magnæ crucis eques, orientalis ecclesiæ græci ritus non unitorum archiepiscopus Carloviczensis, et metropolitæ, s. c. et r. a. m. act. iut. status consiliarius.

L. b. Nicolaus Vécsey de eadem et Hajnátskeő, s. c. et r. a. m. camerarius, act. int. status consiliarius, tabulæ septemviralis assessor, et comitatus Szathmáriensis supremus comes.

Thomas Tihanyi de Ebeczk, s. c. et r. a. m. consiliarius aulicus, tabulæ septemviralis assessor, et comitatus Tolnensis supremus comes.

Comes Josephus Teleky, idem, qui superius. Franciscus Seraph. comes de Nádasd, perpetuus terræ Fogaras, comitatus Comaromiensis perpetuus comes, s. c. et r. a. m. camerarius, et ad consilium r. l. h. consiliarius.

Antonius Végh, de Veréb, s. c. et r. a. m. consiliarius, vice-judex curiæ regiæ.

Stephanus Matkovich, tabulæ regiæ assessor. Emericus Palugyai, idem, qui superius.

Casparus Takáts, de Kis-Jóka, comitatus Posoniensis substitutus vice-comes et ablegatus.

Antonius Radvánszky de Radván et in Sajókaza, comitatus Zoliensis vice-comes et ablegatus.

Daniel Rudits de Almás, comitatus Bacsien-sis ord. iudium ablegatus.

Dionysius Pázmány de Szomor et Szomodor, comitatus Comaromiensis t. j. assess. et ablegatus.

Michæl Torkos, comitatus Mosoniensis ordinarius notarius et ablegatus.

Samuel Isáak de Kis-Dobrony, s. c. et r. a. m. consiliarius, et comitatus Szathmáriensis ordinarius vice-comes.

Petrus Tököly, comitatus Csanádiensis ordinarius vice-comes et ablegatus.

Joannes Deresényi, regius directoralis honorarius fiscalis.

Franciscus Laitner Soproniensis,

Stephanus Tikoss, Debreczinensis civitatum nuncii.

Quæ deputatio auditis clero et superintendentiis respectivarum religionum, intercedentes hoc in merito quasvis circumstantias, pro rei gravitate debite librabit, atque projectum condendæ legis affuturis comitiis referet.

ARTICULUS 31.

De cultura vinearum, viniq[ue] commercio in partibus regni submontanis Tokajensibus restabiliendis.

Cultura vinearum, viniq[ue] commercio, in partibus regni submontanis sub generica no-

menclatione promontorii Tokajensis comprehensibiliter intercedente, ad restabiliendum hunc eximium, prout olim vigerat, industriæ commerciiq[ue] nationalis ramum, cuncta localia adjuncta, in facie loci disquisitura, et cum antea actis ac dispositis combinata commissio nominatur e sequentibus:

Baro Ignatius senior Eötvös, idem, qui in superiori.

Barnabas Fáy, idem, qui in superiori.

Josephus Almásy, idem, qui in superiori.

Princeps Ferdinandus Bretzenheim de Regéztz, s. c. et r. a. m. camerarius, et tabulæ districtualis Cis-tibiscanæ assessor.

Baro Franciscus Fischer, perpetuus in Batskó et Budamér.

Adamus Szirmay, idem, qui in superiori.

Joannes Frimm, idem, qui in superiori.

C. Franciscus Schmidegg, idem, qui in superiori.

Stephanus Szemere de eadem, consiliarius regius et comitatus Zempliniensis ordinarius vice-comes ac ablegatus.

Joannes Vitéz, idem, qui in superiori.

Ladislaus Szinyei de Merzse, comitatus Sárosiensis substitutus vice-comes ac ablegatus.

Comes Alexander Csáky de Keresztzsegh, s. c. et r. a. m. camerarius, comitatus Sepusiensis ablegatus.

Abrahamus Ragályi de Kis-Csoltó, consiliarius regius, et comitatus Tornensis ordinarius vice-comes ac ablegatus.

Thomas Jármay de eadem, comitatus Szabolcsensis ordinarius iudium et ablegatus.

Alexander Kováts de Berentze, comitatus Szathmáriensis ordinarius notarius et ablegatus.

Antonius Fáy de eadem.

Alexander Haschke, Cassoviensis.

Sigismundus Lerch, Késmárkiensis civitatum nuncii.

§. 1. Commissio hæc auditis quoad ea etiam, quæ in consequentiam articuli 22: 1807 disposita sunt, concernentibus jurisdictionibus, objectum præsens, capta in facie loci rei notitia, tam in linea productionis, et confectionis vinorum, quam et promovendi cum iisdem commercii plene exhauriet, planum una regulativi, seu normativæ cynosuræ reflexæ etiam ad articulos 118: 1723, 12: 1729, 29: 1741 observandæ elaborabit, futurisque comitiis substernet.

ARTICULUS 32.

De gremialibus viis, per prædialistas, decimalistas, et libertinos regni Croatiae reparandis.

Ratione promovendi commercii et servitii publici, viarum postalium et commercialium

Sztratimirovits István, Lipót császár jelrend. nagykeresztés vilége, a görög keleti nem egyesült egyház karloviczi érseke és metropolitája, a cs. és ap. kir. sz. val. bel. titk. tanácsosa.

Vécesei és hajnácskői báró Vécsey Miklós, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása, val. bel. titk. tanácsos, a hétszemélyes tábla ülnöke és Szatmár vármegye főispánja.

Ebeczki Tihanyi Tamás, a cs. és ap. kir. sz. f. udvari tanácsosa, a hétszemélyes tábla ülnöke és Tolna vármegye főispánja.

Gróf Teleky József, ugyanaz, a ki föntebb.

Gróf Nádasdy Seraph. Ferencz, Fogaraszföld örökös ura, Komárom vármegye örökös főispánja, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és a m. kir. helytartó-tanács tanácsosa.

Verebi Végh Antal, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa, alországbiró.

Matkovich István, a királyi tábla ülnöke.

Palugyay Imre, ugyanaz, a ki föntebb.

Kisjókai Takáts Gáspár, Pozsony vármegye helyettes alispánja és követe.

Radváni és sajoj-kazai Radvánszky Antal, Zólyom vármegye alispánja és követe.

Almási Rudits Dániel, Bács vármegye főszolgabírája és követe.

Szomori és szomodori Pázmándy Dénes, Komárom vármegye táblabírája és követe.

Torkos Mihály, Moson vármegye főjegyzője és követe.

Kis-dobronyi Isaák Sámuel, a cs. és ap. kir. sz. f. tanácsosa és Szatmár vármegye első alispánja.

Tököly Péter, Csanád vármegye első alispánja és követe.

Dercsényi János, kir. igazgatósági tiszteletbeli ügyész.

Laitner Ferencz, Sopron.

Tikoss István, Debreczen városok követei.

Mely bizottság, meghallgatván a papságot és az illető vallásfelekezetek egyházkerületeit, s az ezen tárgyban előforduló mindenféle körülményeket a dolog fontosságához képest kellőleg mérlegelvén, az alkotandó törvény tervét a következő országgyűlés elé terjesztendi.⁽⁴⁾

31. CZIKKELY.

A szőlőművelés és a borkereskedés helyreállításáról a tokaj-hegyaljai ország-részekben.

A szőlőművelés és a borkereskedés az ország azon részeiben, melyek Tokaj-hegy-

alja általános nevezet alatt foglaltatnak, észrevehetőleg alászálván, a nemzeti gazdaság és kereskedés ezen kitünő ágának a hajdani virágzás állapotába való visszaállítása végett az összes helyi körülményeknek a helyszínén leendő megvizsgálására s az előzőleg már tett intézkedésekkel való egybevetésére bizottság neveztetik ki a következő tagokból:

Idősb báró Eötvös Ignác, ugyanaz, a ki föntebb.

Fáy Barnabás, ugyanaz, a ki föntebb.

Almásy József, ugyanaz, a ki föntebb.

Báró Fischer Ferencz, Baeskö és Budamér örökös ura.

Szirmay Ádám, ugyanaz, a ki föntebb.

Frimm János, ugyanaz, a ki föntebb.

Gr. Schmeidegg Ferencz, ugyanaz, a ki föntebb.

Szemere István, királyi tanácsos, Zemplén vármegye első alispánja és követe.

Vitéz János, ugyanaz, a ki föntebb.

Szinyey Merse László, Sáros vármegye helyettes alispánja és követe.

Keresztszegi gróf Csáky Sándor, a cs. és ap. kir. sz. f. kamarása és Szepes vármegye követe.

Kis-csoltói Ragályi Abrahám, királyi tanácsos s Torna vármegye első alispánja és követe.

Jármy Tamás, Szabolcs vármegye főszolgabírája és követe.

Berzenzei Kováts Sándor, Szatmár vármegye főjegyzője és követe.

Fái Fáy Antal.

Haschke Sándor, Kassa.

Lerch Zsigmond, Késmárk városok követei.

4. §. Ezen bizottság, meghallgatván az illető törvényhatóságokat azokra nézve is, a mik az 1807 : 22. cikkely következtében rendeltettek, a helyszínén nyert értesülés alapján, ugy a börttermelés és kezelés, mint a vele való kereskedés dolgában is, teljesen kimerítőleg vegye tanácskozás alá a jelen tárgyat s javaslatát az 1723 : 118., 1729 : 12., 1741 : 29. cikkelyekre való tekintettel is készitendő szabályzattal és irányelvekkel együtt dolgozza ki s terjeszse a következő országgyűlés elé.

32. CZIKKELY.

A kebelbeli utaknak Horvátország papi nemesei, decimálistái és szabadosai által leendő javításáról.

A kereskedés és közszolgálat előmozdításának érdeke a posta- és kereskedelmi utak-

in bono meabilitatis statu conservationem exigente, cum benigno Suae majestatis sacratissimæ annuati statutum est:

§. 1. Ut prædialistæ, decimalistæ, et libertini trium Croatiae comitatum, ad reparationem et conservationem postalium et commercialium viarum, per gremium territorii sui decurrentium, in justa proportione concurrere teneantur.

ARTICULUS 33.

De conservatione ac reparatione canalium et aggerum regulatoriorum fluvii Sârviz.

Regulatione fluvii Sârviz in sequelam articuli 17: 1807 plene consummata, ut opus hoc utilissimum, magnis concurrentium dominorum terrestrium, ac liberæ regiae civitatis Alba-regalensis, per quorum possessoria decurrit, impensis et sacrificiis perfectum, debite conservetur: status et ordines annuente Sua majestate sacratissima provisionem art. 69: 1745 ad horum canalium et aggerum regulatoriorum, velut communium inter cointeressatos structurarum conservationem extendendo, decreverunt:

§. 1. Omnis canalium et aggerum horum violenta, et culposa vitatio aut demolitio, sub onere refusionis damnorum, ac litis expensarum, et respective etiam sub poena violentiæ prohibetur.

§. 2. Respectivi cointeressati domini terrestres et libera regiae civitas Alba-regalensis novos ductus, canales, aggeres, pontes, clausuras, et qualescunque actus, cum hoc regulatorio opere nexum habentes, non secus quam cointeressatis partibus et artis peritis, per concernentem jurisdictionem comitatensem auditis, accedenteque ejusdem jurisdictionis, et pro re nata, si inter plures jurisdictiones quæstio subversaretur, consilii regii locumtenentialis consensu struere, et suscipere possunt.

§. 3. Damna casu citra alicujus culpam enata, et etiam talia, quæ ex substantia damnicantis, ob subversantem apud eundem fundi defectum sarciri non possunt, sensu articuli 69: 1745 cointeressati domini terrestres et libera regiae civitas Alba-regalensis, juxta clavim, quæ a proportione possessorii et utilitatis, auditis prævic cointeressatis partibus, in concursu concernentium jurisdictionum pro omnibus emersuris casibus stabiliri debet, reparare obligantur, si vero circa stabilendam præviam clavim mutua coalitio obtineri nequiret, vice-comites concernentium comitatum, in casu autem interessentiæ alicujus eorum, vel alterius legalis impedimenti, per respectivum comitatum surrogandi, sub

præsidio senioris in officio ad iudicium considerentes, partibus via et forma summaria auditis, eandem determinabunt, salva parti non contentæ immediate ad tabulam septemviralem intra dominium appellata.

§. 4. Superinspeccione totius hujus operis, et in conservationem ejus cura, respectivos comitatus concernente, iidem processuales suos iudicium eo inviabunt, ut hi tum ipsi curam habeant, quam etiam per communitatum locales iudices invigilari faciant, quo omnis canalium et aggerum vitatio antevertatur, actusque in detrimentum operis tendentes, per quoscunque suscepti, ac enata damna tempestive insinuentur.

§. 5. Supremis et vice-comitibus comitatum incumbet, ut facta sibi circa damnum seu imminens, seu enatum insinuatione, processualem iudicium, cum adjungendo jurassore et geometra in facie loci investigationem et oculatam revisionem suscepturos, ac in casu enati damni sumtuum, pro reparatione necessariorum calculum elaboraturos, sine mora exmittunt, qui ab occipiendis, continuandisque quibusvis structuris, et actibus, in damnum operis regulatorii vergentibus, eos, quos oportet, inhibebunt, damnorumque jam enatorum reparationem apud illos, quos hoc onere ex facto suo gravari compererint, sollicitabunt, et de resultato in proxima congregatione relationem præstabunt.

§. 6. Accepta relatione, in proxima generali congregatione tam damni reparatio, quam etiam id, quisnam onus reparationis ferre debeat, non secus pro subversantibus circumstantiis sublatio noxiarum quarumvis structurarum, operationum, et actuum, auditis aggravatis partibus, determinabitur, ac in casibus fortuitorum damnorum, dum quippe sumtus reparationis cunctos cointeressatos concernent, sumtuum repartitio instituetur.

§. 7. Si illi, quibus obligationem præstandæ reparationis incumbere, per concernentem comitatum, in quo damnum contigit, adinventum fuerit, nec erga præmittendam in sensu art. 69: 1745 judicariam admonitionem satisfacerent, contra hos ad refusionem eosdem ferientis oneris et expensarum litis, præscissa sensu art. 28: 1729 intra dominium appellata, procedendum erit.

§. 8. Activitate jurisdictionatos suos ad causatorum damnorum reparationem compellendi, dominis terrestribus competente: si iidem de subditis suis impendere tergiversarentur, via et modo titulo 26. part. III. articulis, item 23: 1643, 41: 1729 præscriptis conveniendi erunt; — obligatio vero damna, per conventionatos illata resarciendi, salvo ad hos regressu, eorum dominos manebit.

§. 9. Ne illi, qui ob defectum facultatum damno resarciendo non sunt, fiducia impuni-

nak járható jó karban tartását követelvé, Ő szent felségének kegyes beleegyezésével határozatott:

1. §. Hogy Horvátország három megyéjének papi nemesei, decimálistái és szabadosai a keblí területükön keresztül futó posta- és kereskedelmi utak javításához és föntartásához igazságos arányban hozzájárulni köteleztessenek.

33. CZIKKELY.

A Sárviz folyót szabályozó csatornák és töltések föntartásáról és javításáról.

A Sárviz folyó szabályozása az 1807: 17. cikkely következtében teljesen befejeztetvé, hogy ezen igen hasznos s az érdekelt földesuraknak és Székes-Fejérvár szabad kir. városnak, kiknek területén keresztül folyik, nagy költségeikkel s áldozataikkal létesített mű kellőképen föntartassék: a karok és rendek Ő szent felségének jóváhagyásával, az 1715: 69. cz. rendelkezését ezen, az együtt érdekelt felek közt közös szabályozási csatornák és gátak szerkezetének föntartására is kiterjesztvé, határozták, hogy:

1. §. E csatornák és gátak minden erőszakos és vétkes rongálása vagy lerontása a kár és a perköltségek megtérítésének terhe s illetőleg az erőszak büntetése alatt tiltatik.

2. §. Az illető érdekelt földesurak és Fejérvár szabad királyi város új árkokat, csatornákat, töltéseket, hidakat, rekeszeket s bármiféle munkálatokat, melyek ezen szabályozási művel kapcsolatban vannak, csupán csak az érdekelt feleknek és szakértőknek az illetékes törvényhatóság által történt meghallgatása után s ugyanezen törvényhatóságnak, s ha több törvényhatóság közt forogna fön a kérdés, természetesen a királyi helytartó-tanácsnak beleegyezésével létesíthetnek és kezdetnek.

3. §. A valakinek hibáján kívül véletlenül előállott és az olyan károkat, melyek a károsító vagyonából, mivel birtoka nincs, nem pótolhatók, az 1715: 69. cikkely értelmében az érdekelt földesurak és Székes-Fejérvár szab. kir. város tartoznak helyreállítani azon kulcs szerint, melyet a birtokállomány és a haszon arányában, előlegesen meghallgatván az érdekelt feleket, az illetékes törvényhatóságok közreműködésével, minden fölmerülő eset számára meg kell állapítani. Ha pedig a kulcs előleges megállapítása iránt egyetértés nem jöhetne létre: az illetékes vármegyék alispánjai, valamelyiknek érdekeltége vagy más törvényes akadályoztatása esetében pedig az, a kit helyébe az illető vármegye fölkér, a hivatalban legidősebbnek elnökle alatt bírósággá alakulván, a feleket sommás uton és forma

szerint meghallgatván, megállapítandják a kulcsot; szabadon maradván a meg nem elégedő félnek birtokon belül közvetlen a hétszemélyes táblára föllebeznie.

4. §. Ezen egész műnek felügyelete és karban tartásának gondja az illető vármegyékre tartozván, ezek utasítandják járási szolgabiráikat, hogy ezek maguk is ügyeljenek, valamint a községi bírák által is vigyáztassanak, hogy a csatornák és gátak minden rongálásának eleje vétessék és a mű romlására irányuló cselekvények, bárki tette is, s az okozott károk idejekorán följelentessenek.

5. §. A 16- és alispánoknak kötelességök leend, ha az akár fenyegető, akár megtörtént kárról jelentést kapnak, késedelem nélkül a helyszínére kiküldeni a járásbeli szolgabíró az esküdttel és mérnökkel együtt, hogy vizsgálatot és szemlét tartsanak s a bekövetkezett kár esetében a szükséges javítások költségei felől számítást tegyenek: a kik is a szabályozási mű kárára vonatkozó mindenféle szerkezetek és munkálatok megkezdésétől s folytatásától mindazokat, a kiket szükséges, elűltanak s a már bekövetkezett károk helyrehozását azoknál, a kiket cselekvényöknél fogva erre kötelezendőknek tapasztaltak, szorgalmazandják s az eredményről a legközelebbi közgyűlésen jelentést tesznek.

6. §. A legközelebbi közgyűlés, megkapván a jelentést, ugy a kár helyrehozásáról, mint arról is, hogy ki tartozik viselni a helyreállítás terhet, nemkülönben a főforgó körülményekhez képest mindenféle káros szerkezetek, munkák és cselekvények megszüntetéséről; a terhelt felek meghallgatásával határozand; véletlen károk esetében pedig, midőn ugyanis a helyreállítás költségei az összes érdekeltet illetik, a költségek elosztása felől intézkedik.

7. §. Ha azok, a kiket az illető vármegye, melyben a kár esett, a helyreállítás teljesítésére kötelezendőknek talál, az 1715: 69. cz. értelmében előrebocsátandó bírói megintés után sem tennének eleget, ellenök a teher viselésére és a perköltség megtérítésére irányzott keresettel kell eljárni, nem engedtetvén meg az 1729: 28. cz. értelmében a birtokon belüli föllebezés.

8. §. A földesurakat illetvén az a hatalom, hogy jobbágyaikat az okozott károk helyrehozására szorítsák: ha ők maguk alattvalóikért fizetni vonakodnának: a III. R. 26. czim, továbbá az 1613: 23. és 1729: 44. cikkelyekben előirt uton és módon lesznek kereselbe fogandók. A szegődött szolgák által okozott károk megtérítésének kötelezettsége pedig urokat terheli, fönmaradván ellenökben visszkereseti joga.

9. §. Nehogy azok, a kik vagyoni tehetségek hiánya miatt a kár helyrehozására nem

tatis ad contraveniendum præsentis legis provisioni provocentur, tales pro gravitate delicti sui commensurata pœna, auctore iudice plectantur.

§. 10. Omnes processus, qui ex hac legis provisione, in sequelam determinationum publicarum emergerint, sub actoratu respectivi fisci magistratualis promovebuntur, cui expensæ litis, huc intellecta etiam fatigiorum mercede, cedere debebunt: — ad hirsagiam nihilominus violentiæ pœnam §. 1. attackam, is, in cujus territorio violentia commissa est, procedendi activitatem habeat.

§. 11. Provisio hæc etiam ad liberam regiamque civitatem Alba-regalensem ea ratione extenditur, ut magistratus civicus cives, et jurisdictionatos suos ad reparationem damnorum, per eosdem causatorum adstringere

debeat, ac si id intermitteret, tunc ad compensationem damnorum et expensarum, salvo ad damnificantem regressu, coram foro comitatensi conveniri possit.

§. 12. Quoniam præsuscepta fluviorum Sió et Kapos, lacusque Balaton regulatio, cum regulatione fluvii Sárviz jam terminata, aretum nexum haberet, ut parte ab una effluxus Balatonis faciliteret, et liberiori aquarum defluxu procurato, inundationibus retrojacentium plagarum medela adferatur, parte vero ab altera per derivatorios canales paludum et stagnorum exsiccatio obtineatur, commissio regia, pro regulandis nunc dictis fluvii Sió et Kapos, ac lacu Balaton altissime ordinata, opus suum continuabit, et ad mentem legum in effectum deducet.

ARTICULUS 34.

De accommodationibus inter comitatus Bihariensem et Szabolcsensem, item Szathmáriensem et eundem Szabolcsensem in consequentiam articulorum 28. 1807. et 4. 1811—12. intercedentibus.

In sequelam relationis, per regnicolarem commissionem præstitæ, accommodationes binæ, et quidem:

§. 1. Una, virtute cujus possessio Atsád hucdum ad comitatum Szabolcsensem, quintalitas autem incirca possessionis Mihályfalva, adusque comitatui Szabolcsiensi adjacens, comitatui Bihariensi ingremitatæ sunt. Item.

§. 2. Altera, juxta quam integræ possessiones Panyola, Szamos-Szeg, Kér, Kér-Semjény et Ó-Pályi, hucdum ad comitatum Szabolcsensem pertinentes, pro futuro ad comitatum Szathmáriensem; — possessiones autem Szalmád et Rohod, prædia porro Szennyes, Sige et Bánháza, portiones denique in Entsens, Eör, in Lugos, Kis-Máda et in Gyúve, adusque comitatui Szathmáriensi ingremitatæ, ad comitatum Szabolcsensem transscriptæ sunt,

§. 3. Ambæ cum interventu ordinatæ per articulos 28. 1807, et 4. 1811/2 regnicolaris commissionis, et respective e mutua concernentium comitatuum coalitione procuratæ, pro securitate concernentium comitatuum et possessorum, cum benigno Suae majestatis sacratissimæ annutu ad præsentem articulum referuntur.

ARTICULUS 35.

Oblata pro museo nationali Hungarico facta inarticulantur.

Pro singulari indesinentique cura, qua serenissimus cæsareus Hungariæ et Bohemiæ regius hæreditarius princeps, archi-dux Austriæ, dominus Josephus regni palatinus, museum nationale Hungaricum, non tantum provide conservare, verum ad florem illum provehere felici successu admitebatur, qui et culturam nationis intenderet, et decorem ejus, ac dignitatem nova accessione illustraret: status et ordines publicam, eamque sinceram, ac peren-

képesek, büntetlen maradásukban bizakodva, a jelen törvény rendelkezésének áthágására csábuljanak: a bíró belátása szerint vétségök súlyához mért büntetéssel lesznek fenytendők.

40. §. Minden per, mely ezen törvény rendelkezéséből közhatározatok következtében fölmerülend, az illetékes tiszti ügyész fölperessége alatt lesz megindítandó s neki juszanak a perköltségek, hozzá számítva fáradságainak bérét is; azonban az 1. §-ban említett erőszak birtagos büntetését annak lesz jogában keresnie, kinek területén az erőszak elkövetetett.

41. §. Ezen rendelkezés Székes-Fejérvár szab. kir. városra is kiterjesztetik oly módon, hogy a polgári hatóság tartozék a polgárokat és hatósága alatt levőket az általuk okozott

károkok helyrehozására szorítani; és ha azt elmulasztaná, akkor a károkok és költségek megtérítéséért a megyei törvényszék előtt keresettel támadható meg, fönmaradván a károsító ellen a visszkereset joga.

42. §. Mivel a Sió és Kapos folyók, meg a Balaton-tó tervben levő szabályozása a Sár-víz folyó már befejezett szabályozásával szoros kapcsolatban áll, hogy egy részről a Balaton kifolyása könnyíttessék és a vizek szabadabb lefolyásának előmozdítása által a hátul fekvő vidékek az elárasztások ellen védve legyenek, más részről pedig a levezető csatornák által a lápok és mocsarak kiszáríttassanak: a nevezett Sió és Kapos folyók, meg a Balaton-tó szabályozására legmagasabban kirendelt királyi bizottság folytassa és a törvény értelmében fejezze be munkáját.

34. CZIKKELY.

A Bihar és Szabolcs, továbbá Szatmár és ugyancsak Szabolcs vármegyék között az 1807:28. és 1811/2:4. t. cz. következtében létesült egyezményről.

Az országos bizottság által benyújtott jelentés következtében két egyezkedés, még pedig

1. §. Egyik, a melynek erejénél fogva Acsád helység Szabolcs vármegyébe,⁽¹⁾ Mihályfalva községnek pedig mintegy ötödresze, mely eddig Szabolcs vármegyében feküdt, Bihar vármegyébe kebeleztetett; továbbá

2. §. A másik, melynél fogva az eddig Szabolcs vármegyéhez tartozó Panyola, Szamosszeg, Kér, Kér-Semjény és Ó-Pályi egész helységek jövődében Szatmár vármegyéhez; — Szalmád és Rohod helységek pedig, továbbá Szennyes, Sige és Bánháza puszták, végül Encsencs, Eőr, Lugos, Kis-Máda és Gyüve helységekbe eső részek, melyek eddig Szatmár vármegyé kötelékében valának, Szabolcs vármegyéhez irattak át.

3. §. Mind a kettő, az 1807:28. és 1811/2:4. cikkelyek által rendelt országos bizottság közbejöttével, s illetőleg az érdekelt vármegyék kölcsönös egyetértésével jöven létre: az érdekelt vármegyék és birtokosok biztosítása végett, Ő szent felségének kegyes jóváhagyásával, a jelen törvénycikkelybe iktattatik.⁽²⁾

35. CZIKKELY.

A magyar nemzeti muzeum javára tett ajánlatok becikkelyeztetnek.⁽³⁾

Azon kiváló és szakadatlan gondoskodásért, melylyel József, fenséges császári és magyar s cseh királyi örökös herczeg, ausztriai főherczeg ur, az ország nádora, szerencsés eredménnyel törekedett a magyar nemzeti muzeumot nemcsak előrelátólag fön tartani, hanem azon virágzásra is emelni, mely a nemzetnek ugy műveltségét, valamint diszét és méltóságát is új fényre deríteni hivatva van; a károkok és rendek mind közönségesen s nyil-

(1) Az eredeti szöveg vagy hibásan van fogalmazva, vagy sajtóhibában szenved. A *hucdum* szó után ugyanis kimaradt ez: *comitatui Bihariensi adjucens*; a mikor ez a pont így hangzanék: *Egyik, a melynek erejénél fogva az eddig Bihar vármegyéhez tartozó Acsád helység stb.* Ford.

(2) V. ő. 1836: XXI. t. cz. 1. §. 1. p. jegyzeteivel.

(3) V. ő. 1808: VIII. t. cz. jegyzeteivel és 1836: XXVII. és XXXVIII. t. cz.

nem gratitudinem suam palam testantur, et una futuram quoque instituti hujus consistentiam, ac incrementum, benignæ altēfatæ Suæ celsitudinis protectioni ultra commendant.

§. 1. Ut porro perennis rei, et testatæ generositatis memoria eorum conservetur, qui institutum hoc oblationibus in ære parato dotarunt, aut varias illius collectiones locupletarunt, vel denique oblatas prius summas ad valorem schedarum relutioriarum elevarunt, nomina prædesignatorum cum benigno Suæ majestatis sacratissimæ annuati articulo huic inserenda decreverunt.

§. 2. Obtulerunt autem in ære parato :

fl.		fl.	
Comitatus Abaujváriensis	5,884-53	Subin ad valorem schedarum relutioriarum elevatos	
Comitatus Albensis	18,123-51	Comitatus Varasdinensis	2,916-59 ¹ / ₈
Comitatus Aradiensis	10,316-1 ⁴ / ₈	Comitatus Veröczensis	4,763-14
Comitatus Arvensis	983-36	Comitatus Veszprimiensis	15,303-44
Comitatus Bacsiensis	12,277-18 ⁴ / ₈	Comitatus Zagrabiensis	8,169-36 ⁴ / ₈
Comitatus Baranyensis	6,348-49	Comitatus Zempliniensis	8,304-36
Comitatus Barsiensis	6,053-30	Comitatus Zoliensis	2,101-32 ⁵ / ₈
Comitatus Békesiensis	5,398-56 ⁴ / ₈	L. r. civit. Alba-Regalis	1,000—
Comitatus Bereghiensis	3,287-58 ⁵ / ₈	L. r. civit. Baka-Bánya	500—
Comitatus Bihariensis	16,373-54	L. r. civit. Bartfa	400—
Comitatus Borsodiensis	8,534-31	L. r. civit. Buda	4,767-30
Comitatus Castriferrei	10,439-3	Subin ad valorem schedarum relutioriarum elevatos.	
Comitatus Comaromiensis	4,243-59 ⁴ / ₈	L. r. civit. Caproncza	251-33
Comitatus Crisiensis	2,507-17	L. r. civit. Carolostadium	1,283-33
Comitatus Csanadiensis	5,669-18 ³ / ₈	L. r. civit. Carpona	202-23
Comitatus Csongradiensis	4,956-37 ⁴ / ₈	L. r. civit. Cassovia	2,087-16 ⁴ / ₈
Comitatus Gömöriensis et		L. r. civit. Cibinium	338-40 ⁴ / ₈
K. Honthensis	3,333-12	L. r. civit. Comaromium	200—
Comitatus Hevesiensis	5,443-51	L. r. civit. Cremnicium	197-42 ⁵ / ₈
Comitatus Honthensis	3,759-4 ² / ₈	L. r. civit. Crisium	102-6
Comitatus Jaurinensis	1,824-49	L. r. civit. Debreczinum	3,989—
Comitatus Krassoviensis	7,928-40 ² / ₈	L. r. civit. Eperjesinum	762-4
Comitatus Liptoviensis	2,000—	L. r. civit. Ginsium	642-30
Comitatus Marmarosiensis	3,087-47 ⁴ / ₈	L. r. civit. Jaurinum	1,131—
Comitatus Mosoniensis	2,073-28	L. r. civit. Kesmarkinum	1,085—
Comitatus Neogradiensis	6,329-1 ² / ₈	L. r. civit. K. Martonium	200—
Comitatus Nitriensis	16,681-36 ⁹ / ₈	L. r. civit. Leutsovia	146-37 ⁴ / ₈
Comitatus Pestiensis	28,592-58 ² / ₈	L. r. civit. Libet-Bánya	500—
Comitatus Poseganus	1,727-48 ² / ₈	L. r. civit. Maria-Theresio-	
Comitatus Poseniensis	1,567-6	polis	2,212-50
Comitatus Sárosiensis	8,738-16	L. r. civit. Modra	135-50
Comitatus Scepusiensis	6,327-2	L. r. civit. Nagy-Bánya	500—
Comitatus Sümeghiensis	14,134-37 ² / ₈	L. r. civit. Neoplanta	500—
Comitatus Soproniensis	3,782-8 ⁴ / ₈	L. r. civit. Neosolium	368-52
Comitatus Strigoniensis	3,312-19 ⁴ / ₈	L. r. civit. Pestinum	10,000—
Comitatus Syrmiensis	7,331-15	Subin ad valorem schedarum relutioriarum elevatos.	
Comitatus Szabolcsensis	10,265-12	L. r. civit. Posega	117-19
Comitatus Szaladiensis	13,530-12	L. r. civit. Quinque-Ecclesiæ	3,000—
Comitatus Szathmáriensis	8,633-51	L. r. civit. Rosthum	100—
Comitatus Temesiensis	11,752-21 ⁷ / ₈	L. r. civit. Schemnitzium cum	
Comitatus Tolnensis	12,240-22	Belabánya	500—
Comitatus Tornensis	692-9	L. r. civit. Szathmár-Né-	
Comitatus Torontaliensis	18,024-9 ⁴ / ₈	meth	600—
Comitatus Trenchiniensis	2,430-30	L. r. civit. Strigonium	522-37
Comitatus Thurócziensis	1,568-12		
Comitatus Ugoesiensis	475—		
Comitatus Unghváriensis	4,109-56		

ván kifejezést adnak öszinte és örök hálájoknak, s egyszersmind ezen intézet jövődöbeli megerősödését és gyarapítását továbbra is ajánlják föntnevezett Ő fenségének kegyes pártfogásába.

1. §. Hogy pedig a dolognak és azok tanusított nemeslelkiségének emlékezete fönmaradjon, a kik ez intézetet kész pénzben tett ajánlatokkal, vagy különféle gyűjteményekkel megajándékozták, vagy végül az előbb följánlott összegeket váltóczédula értékre emelték: a föntjelzettek neveit Ő szent felségének kegyes jóváhagyásával ezen törvényczikkelybe iktatni határozták.

2. §. Ajánlottak pedig készpénzben:

	frt.		frt.
Abauj vármegye	5,884 ⁵³	Mely utólag váltó-czédula értékre emeltetett.	
Fejér vármegye	18,123 ⁵¹	Varasd vármegye	2,916 ⁵⁹ / ₈
Arad vármegye	10,316 ¹ / ₈	Verőcze vármegye	1,763 ¹⁴
Árva vármegye	983 ³⁶	Veszprém vármegye	15,303 ⁴⁴
Bács vármegye	12,277 ¹⁸ / ₈	Zágráb vármegye	8,169 ³⁶ / ₈
Baranya vármegye	6,348 ⁴⁹	Zemplén vármegye	8,304 ³⁶
Bars vármegye	6,053 ³⁰	Zólyom vármegye	2,101 ⁴² / ₈
Békés vármegye	5,398 ⁵⁶ / ₈	Székes-Fejrévár sz. kir. város	1,000 [—]
Bereg vármegye	3,287 ⁵⁸ / ₈	Baka-Bánya sz. kir. város	50 [—]
Bihar vármegye	16,573 ⁵⁴	Bártfa sz. kir. város	400 [—]
Borsod vármegye	8,534 ³¹	Buda sz. kir. város	4,767 ³⁰
Vas vármegye	10,439 ³	Mely utólag váltó-czédula értékre emeltetett.	
Komárom vármegye	4,243 ⁵⁹ / ₈	Kaproncza sz. kir. város	251 ³³
Körös vármegye	2,507 ¹⁷	Károlyváros sz. kir. város	1,283 ³³
Csanád vármegye	5,669 ¹⁸ / ₈	Korpona sz. kir. város	202 ²³
Csongrád vármegye	4,956 ⁵⁷ / ₈	Kassa sz. kir. város	2,087 ¹⁶ / ₈
Gömör és Kis-Hont vármegye	3,333 ¹²	Kis-Szeben sz. kir. város	338 ⁴⁰ / ₈
Heves vármegye	5,443 ⁵¹	Komárom sz. kir. város	200 [—]
Hont vármegye	3,759 ⁴ / ₈	Körmöcz sz. kir. város	197 ⁴² / ₈
Győr vármegye	1,824 ⁴⁹	Körös sz. kir. város	102 ⁶
Krassó vármegye	7,928 ⁴⁰ / ₈	Debreczen sz. kir. város	3,989 [—]
Liptó vármegye	2,000 [—]	Eperjes sz. kir. város	762 ⁴
Máramaros vármegye	3,087 ⁴⁷ / ₈	Kőszeg sz. kir. város	642 ³⁰
Moson vármegye	2,073 ²⁸	Győr sz. kir. város	1,131 [—]
Nógrád vármegye	6,329 ¹ / ₈	Késmárk sz. kir. város	1,085 [—]
Nyitra vármegye	16,684 ³⁶ / ₈	Kis-Márton sz. kir. város	200 [—]
Pest vármegye	28,502 ⁵⁸ / ₈	Lőcse sz. kir. város	146 ³⁷ / ₈
Pozsega vármegye	1,727 ⁴⁸ / ₈	Libet-Bánya sz. kir. város	500 [—]
Pozsony vármegye	1,567 ⁶	Szabadka sz. kir. város	2,212 ⁵⁰
Sáros vármegye	8,788 ¹⁶	Modor sz. kir. város	135 ⁵⁰
Szepes vármegye	8,327 ²	Nagy-Bánya sz. kir. város	500 [—]
Somogy vármegye	14,134 ³⁷ / ₈	Uj-Vidék sz. kir. város	500 [—]
Sopron vármegye	3,782 ⁸ / ₈	Beszterczebánya sz. kir. város	368 ⁵²
Esztergom vármegye	3,312 ¹⁹ / ₈	Pest sz. kir. város	10,000 [—]
Szerém vármegye	7,331 ¹⁵	Utólagosan váltó-czédula értékre emeltetett.	
Szabolcs vármegye	10,265 ¹²	Posega sz. kir. város	117 ⁴⁹
Zala vármegye	13,530 ¹²	Pécs sz. kir. város	3,000 [—]
Szatmár vármegye	8,633 ⁵¹	Ruszt sz. kir. város	100 [—]
Temes vármegye	11,752 ²¹ / ₈	Selmecz Bélabányával együtt	500 [—]
Tolna vármegye	12,240 ²²	Szatmár-Németi sz. kir. város	600 [—]
Torna vármegye	692 ⁹	Esztergom sz. kir. város	522 ³⁷
Torontál vármegye	18,024 ⁹ / ₈		
Trencsén vármegye	2,430 ³⁰		
Turócz vármegye	1,568 ¹²		
Ugoesa vármegye	475 [—]		
Ungvár vármegye	4,109 ⁵⁶		

	fl.
L. r. civit. Szokolca	469·48
L. r. civit. Szegedinum	2,575·27
Subin ad valorem schedarum reuitoriarum elevatos.	
L. r. civit. Temesvárinum	1,855·52
L. r. civit. Varasdinum	500—
L. r. civit. Veterosolium	74·3
L. r. civit. Új-Bánya	262·3
L. r. civit. Zagrabia	1,607·41 ² / ₃
L. r. civit. Zombor	1,000—
Priv. opp. Felső-Bánya	532·45
Subin ad valorem schedarum reuitoriarum elevatos.	
Districtus Jazygum et Cumanorum	3,694·14 ² / ₃
Districtus Hajdonicalium oppidor.	1,775—
Scepusiensia 16 oppida	1,188·51
Flumen civitas maritima	6,272·50
Buccari civitas maritima	1,699·36
Districtus maritimus cameralis	428·5
Comes Stephanus Illésházy dapiferorum regalium magister	400—
Joannes Hamornik canonicus Scepusiensis	506—
Comes Ludovicus Rhédey, officii supremi comitis comitatus Bereghiensis administrator	6,000—
Subin ad valorem schedarum reuitoriarum elevatos.	
Andreas Szabó episcopus Cassoviensis	500—
Princeps Nicolaus Eszterházy turmæ prætorianæ hung. capitaneus	1,000—
Stephanus Végh, s. regni Hungariæ coronæ conservator	1,000—
Pestienses judæi gremiales	4,005—
Vetero-Budensis judaica communitas	2,625—
Franciscus Christen phys. Budensis	228·30
Paulus Keviley, tricesimator Fürstenfeldensis	400—
Oppidi Nagy-Körös communitas	588·30
Joannes Vavonits	300—
Andreas Pruzsinszky	1,000—
Subin in schedis reuitoriis ad 500 fl. elevatos.	
Antonius Kiss de Ittebe	6,680—
Subin ad valorem schedarum reuitoriarum elevatos.	
Alexander Doloviczenyi	300—
Comes Samuel condam Beleznay	2,000—

	fl.
Comes Josephus condam Hunyady	4,000—
Subin ad 3,000 fl. reuitorios elevatos.	
Petrus Kubinyi comitatus Honthensis tabulæ judicialiæ assessor	1,000—
Josephus Jékelfalusy camerarius et consiliarius regius	8,333·20
Subin ad valorem schedarum reuitoriarum elevatos.	
Antonius Festetics camer. regius	1,000—
Subin ad valorem schedarum reuitoriarum elevatos.	
Stephanus Nitzky equitum magister	8,000—
Perinde ad schedas reuitorias elevatos.	
Andreas Szemerédy comitatus Pestiensis tabulæ jud. assessor	500—
Thomas Valero civis Pestiensis cum nepotibus Stephano et Thoma in schedis reuitoriis	1,833·20
Ladislav Juritskay, comitatus Bihariensis tabulæ judicialiæ assessor	2,000—
Subin ad valorem schedarum reuitoriarum elevatos.	
Comes Ladislav Csáky consecratus episcopus Tinniniensis	15,000—
Similiter ad valorem schedarum reuitoriarum elevatos.	
Franciscus Péter	200—
Josephus Muraközy	1,000—
Josephus Vitéz	2,000—
Comes Joannes Gobertus condam Aspermont Linden	24,000—
Liber baro Stephanus condam Fischer archi-episcopus Agriensis	5,000—
Comes Ludovicus Széchényi act. int. status consiliarius in mon. conv.	10,000—
Stephanus Marczibányi annue	1,000—
Franciscus et Michæl Chica	1,000—
Comitissa nata Theresia Pongrátz, Joannis condam Monteszky relicta vidua, annue donec vixerit solvendos	200—
Senioratus evangelicorum Augustanæ confessionis Kis-Honthensis	800—

Locupletarunt porro varias instituti hujus collectiones :

Serenissimus archi-dux Josephus palatinus Comes Franciscus condam Széchényi de

Szokolca sz. kir. város	469.48
Szeged sz. kir. város	2,575.27
Utólagosan váltó-czédula értékre emeltetett.	
Temesvár sz. kir. város	1,855.52
Varasd sz. kir. város	500.—
Zólyom sz. kir. város	74.3
Zágráb sz. kir. város	1,607.41 ² / ₈
Zombor sz. kir. város	1,000.—
Felső-Bánya kivált. város	532.45
Utólagosan váltó-czédula értékre emeltetett.	
Jászok-kunok kerülete	3,694.14 ² / ₈
Hajdu városok kerülete	1,775.—
XVI. szepesi város	1,188.51
Fiume tengeri város	6,272.50
Buccari tengeri város	1,699.36
A kamarai tengeri kerület	428.5
Gróf Illésházy István, kir. fő- asztalnok-mester	400.—
Hamornik János szepesi ka- nonok	506.—
Gróf Rhédey Lajos, Bereg vár- megye főispáni helytartója	6,000.—
Utólag váltó-czédula értékre emeltetett.	
Szabó András, kassai püspök	500.—
Herczeg Eszterházy Miklós, a magyar testőrsereg kapitánya	1,000.—
Végh István, Magyarország szent koronájának őre	1,000.—
A pesti kebelbeli zsidók	4,005.—
Az ó-budai zsidó hitközség	2,625.—
Christen Ferencz, budai tiszt orvos	228.30
Keviley Pál, fürstenfeldi har- minczados	400.—
Nagy-Kőrös mezőváros közön- sége	588.30
Vavonits János	300.—
Pruzsinszky András	1,000.—
Utólag váltó-czédula értékben 500 frtra emeltetett.	
Ittebei Kiss Antal	6,680.—
Mely utólag váltó-czédula értékre emel- tetett.	
Doloviczényi Sándor	300.—
Néhai gróf Beleznay Sámuel	2,000.—

Néhai gróf Hunyady József	4,000.—
Utólag 3000 váltó forintra emeltetett.	
Kubinyi Péter, Hont vármegye táblabírája	4,000.—
Jekelfalusy József, kamarás és királyi tanácsos	8,333.20
Utólag váltó-czédula értékre emelte.	
Festetics Antal, kir. kamarás	1,000.—
Utólag váltó-czédula értékre emelte.	
Nitzky István, lovassági őr- nagy	8,000.—
Sintén váltó-czédulákra emelte.	
Szemerédy András, Pest vár- megye táblabírája	500.—
Valero Tamás, pesti polgár, István és Tamás unokáival váltó- czédulákban	1,833.20
Juritskay László, Bihar vár- megye táblabírája	2,000.—
Azután váltó-czédula értékre emelte.	
Gróf Csáky László, főszenelt tinnini püspök	15,000.—
Hasonlóképen váltó-czédula értékre emelte.	
Péter Ferencz	200.—
Muraközy József	1,000.—
Vitéz József	2,000.—
Néhai gróf Aspermont Linden János Gobertus	24,000.—
Néhai báró Fischer István egri érsek	5,000.—
Gróf Széchenyi Lajos, val. bel. titk. tanácsos pengő pénzben	10,000.—
Marczibányi István évenkint	1,000.—
Chica Ferencz és Mihály	1,000.—
Pongrátz Terézia grófnő, néhai Motesiczky János hátrahagyott özvegye, évenkint, míg él	200.—
Az ágostai evangélikus feleke- zet kis-honti esperessége	
	800.—
Továbbá ez intézet különféle gyűjteményeit gazdagították :	
József nádor, fenséges főherczeg.	

Sárvári Felső-Vidék, olim cubiculariorum regalium magister.

Martinus Kovachich.

Stephani olim Marezibányi de Puchó successores.

Nicolaus Radványi de eadem.

Antonius Kiss de Ittebe.

Alexander Németh de Nyék.

Antonius Pintér, cooperator Vetero-Budensis.

Comes Ludovicus Rhédey de Kis-Réde.

Julianna comitissa Széchényi, nata comitissa Festetics.

Franciscus Vörös de Farád.

Petrus Kubinyi de Felső-Kubiny.

Comes Petrus Szápáry.

Liberi baronis Jos. Örczy vidua, nata comitissa Barbara Berényi.

Anna Majthényi comitis Josephi condam Brunszvik de Korompa, iudicis curiæ regiæ vidua.

ARTICULUS 36.

De nobili turma praetoriana Hungarica et oblatione in adiutorium fundi ejusdem facta.

Ad scopum conservandæ et ad statum ac numerum originariæ suæ institutionis propius adducendæ nobilis turmæ prætorianæ Hungaricæ, pro immediata sacri corporis regii custodia destinatæ, cum benigno Suæ majestatis sacratissimæ annutu decernitur :

§. 1. Pro facilitanda nobilis hujus turmæ provisione, orales et equiles portiones in gremio advicatorum regni comitatum, per admodios per auctionis deligendos, compareantur, earumque invectioni a depensione vectigalium, tricesimarum ac quarumvis hujus categoriæ solutionum ad ærarium cæsareo-regium spectantium, e speciali Suæ majestatis sacratissimæ benignitate omnimoda immunitas concessa habetur.

§. 2. Rationes super perceptis et erogatis deinceps lingua nationali aut latina ex parte turmæ prætorianæ ducendæ et conficiendæ, consilio r. l. substernantur, manipulatione ipsius cassæ sub inspectione et responsione capitanei turmæ hujus porro quoque relicta.

§. 3. Prætoriani ex parte regni Hungariæ suscipiendi, huc intellectis ipsis etiam officialibus, linguæ patriæ gnari sint, neque alii, quam quos respectivæ jurisdictiones proposuerint, turmæ huic adlegantur. Ut autem hi subsequis etiam servitiis primævæ instituti hujus destinationi respondere valeant, in quantum præscriptis qualitatibus et cognitionibus præditos semet exhibuerint, eorundem non solum in militari, verum civili quoque statu condignæ applicationis Sua majestas sacratissima benignam habitura est reflexionem.

§. 4. Status et ordines illimitata erga augustam sacratissimæ regiæ majestatis personam homagialique devotione, singulari præterea in promovendam juventutis patriæ culturam sollicitudine ducti, fundum instituti hujus ab omni passivo onere expedire volentes, hac duntaxat vice, et absque ulla pro futuro exhinc necenda consequentia, singulis aureis honorarii reginalis adjiciendos duos florenos monetæ conv. per universas regni partiumque adnexarum jurisdictiones incassandos, eum præcise in finem benevole offerunt, ut hoc pacto debitum instituti passivum protinus expungatur, — residua vero summa in uberiolem fundi ejus dotationem convertatur; quod benevolum regni oblatum Sua majestas sacratissima benigno suscipere animo, ac una declarare dignata est: efficaciter semet procuraturam, ut oblatum istud scopo, cui destinatum est, exacte impendatur.

Néhai sárvári felső-vidéki gróf Széchenyi Ferencz, egykori kir. főkamარás-mester.	Gróf Széchenyi Juliánna, szül. Festetics grófnő.
Kovachich Márton.	Farádi Vörös Ferencz.
Néhai puchói Marczibányi István örökösei.	Felső-kubinyi Kubinyi Péter.
Radványi Miklós.	Gróf Szapáry Péter.
Ittebei Kiss Antal.	Báró Orczy József özvegye, szül. gr. Berényi Borbála.
Nyéki Németh Sándor.	Majthényi Anna, néhai korompai gróf
Pintér Antal, ó-budai segédlelkész.	Brunszvik József országbíró özvegye.
Kisrédei gróf Rhédey Lajos.	

36. CZIKKELY.

A magyar nemes testőrseregről s az alapjának fölségítésére tett ajánlatról.⁽¹⁾

A király szent személyének közvetlen őrzésére rendelt magyar nemes testőrsereg intézményének főtartása s eredeti állapotához és számához közelebb hozása céljából, Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával, határoztatik:

1. §. Ezen nemes csapat ellátásának megkönnyítése végett az ember- és ló-tápadagok árlejtés útján kiválasztott szállítók által szerzettessenek be az ország szomszédos vármegyéiből, és bevitelők a vámok, harminczadok és a császári királyi kincstárt illető bármely fizetések megvétele alól, Ő szent felségének különös kegyelméből, mindenféle mentességben részesítessék.

2. §. A bevételekről és kiadásokról ezentul nemzeti vagy latin nyelven a testőr-csapat által vezetendő és elkészítendő számadások a magyar királyi helytartó-tanács elé terjesztessenek; a pénztár kezelése továbbra is meg-hagyatván a testőrség kapitányának felügyelete és felelőssége alatt.

3. §. A Magyarországból fölveendő testőrök, ide értve a tiszteket is, a hazai nyelvben jártasok legyenek, és csak olyanok vétessenek föl a testőrségbe, a kiket az illető törvényhatóságok ajánlottak. Hogy pedig ezek az azután következő szolgálatokban is ez intézet eredeti rendeltetésének megfelelőhessenek, a mennyiben az előirt minősítvényekkel és ismeretekkel bírónak bizonyítandják magokat, Ő szent felsége kegyes tekintettel leend nemcsak a katonai, hanem a polgári állományban is megfelelő alkalmaztatásukra.

4. §. A karok és rendek, a királyi szent felség magas személye iránti alattvalói hódolatuktól s azonkívül a hazai ifjuság művelésének előmozdítására irányzott különös gondoskodástól vezettetve, ez intézet alapját minden tartozásos tehertől megszabadítani akarván, csupán ez alkalommal és minden ebből jövődőre nézve vonható következtetés nélkül, a királyné számára fölajánlott tiszteletdíj egy-egy aranyához adandó, s az ország és a kapcsolt részek összes törvényhatóságaitól beszédendő két pengő forintot önszántukból egyenesen azon célra ajánlanak föl, hogy ily módon az intézet tartozásos adóssága azonnal törlesztessék, a fönmaradó összeg pedig ez alap bővebb javadalmazására fordíttassék. Mely önkéntes ajánlatát az országnak Ő szent felsége kegyes szívvel fogadni s egyszersmind kijelenteni méltóztatott, hogy ez ajánlatnak a rendelt célra való pontos fölhasználásáról hathatósan gondoskodni fog.

(1) V. ö. 1765: VI. t. cz. A testőrség 1830. császári rendelettel fölözlatott, az 1867 ápr. 21. kir. leirattal visszaállított és egészen átszerveztetett, újabb szervezetét pedig 1892-ben nyerte. Nemesi jellege már megszűnt és mint udvari intézmény a főudvarmesternek van alárendelve, dotatióját azonban a közös hadügyminiszter utalványozza. M.

www.libtool.com.cn ARTICULUS 37.

De indigenis.

Ut taxa indigenatus, per articulum 41. 1742. in bis mille aureis ducatis defixa, semperque in moneta aurea dependenda, ita prout cui diætaliter imposita fuerit, ad cassam regni certius inferatur, statutum est :

§. 1. Indigenas non tantum sub præsentibus regni comitiis receptos, verum et illos, qui jam antea inarticulati sunt, legalem nihilominus taxam nondum persolverunt, ad satisfaciendum ea ratione obligari, ut nisi incumbentem sibi legalem obligationem ad summum intra biennium a conclusione præsentis diætæ computandum, perfecte expleverint, ipso facto pro expunctis e catastro

indigenarum habeantur, et in securis immediate comitiis articulo mediante pro expunctis declarabuntur ; — hujus in sequelam

§. 2. Consilium regium locumtenentiale nomina illorum, qui ex inarticulatis indigenis per depensionem taxæ legali suæ obligationi satisfecerunt, post præstitam solutionem illico per solitas circulares quibusvis jurisdictionibus significabit.

§. 3. Sua vero majestas sacratissima de exacta observatione legum circa indigenas conditarum, signanter articulorum 26 : 1687, 23 : 1715, item 17, et 41 : 1741, nec non 69 : 179^o1, benigne providere dignabitur.

ARTICULUS 38.

Princeps Clemens Metternich in indigenam cooptatur.

Status et ordines probe memores multiplicium servitiorum, quæ dominus Clemens Wenceslaus Lotharius princeps Metternich-Winneburg, grandis Hispaniarum 1-mæ classis etc. aurei velleris ac ordinis S. Stephani regis apostolici magnæ crucis eques, sacræ cæsareo-regiæ et apostolicæ majestatis status et conferentiarum minister, augustissimæ item domus et aulæ nec non status cancellarius intemerata fide, integritate et constanti erga sacratissimam altefatæ Suæ majestatis personam adhæsione, non minus, quam consummata rerum peritia, atque provida dexteritate, quibusvis arduis etiam temporibus et occasionibus, gravissimis status negotiis feliciter expeditis, eidem Suæ majestati, regno Hungariæ, atque universæ monarchiæ Austriacæ præstitit, studii item et promptæ sollicitudinis, in prosperitatem conservationemque præfati regni impensæ, in recognitionem tam conspicuorum meritorum, suæque gratitudinis testimonium, eundem dominum principem, ejusdemque legitimos descendentes, motu proprio, et concordibus suffragiis citra solutionem taxæ, in indigenam, seu numerum aliorum verorum et indubitatorum regni Hungariæ commembrorum, accedente consensu et benigna approbatione regiæ majestatis cooptarunt.

Firma spe freti, eundem dominum principem provehendis regni utilitatibus, juribusque ejusdem tuendis, atque conservandis, ad mentem etiam depositi per eum, coram cancellaria regia Hungarico-Aulica juramenti, studium et operam deinceps quoque promte impensurum.

ARTICULUS 39.

Baro Eduardus a Steinlein in indigenam recipitur.

Memoriam ter faustam felicitis connubii augustissimi imperatoris regisque apostolici cum serenissima imperatrice, nata regia Bavaricæ principe, sub-

www.libtool.com.cn 37. CZIKKELY.

A honfiakká fogadottokról.

Hogy a honfiúsításnak az 1744: 41. cikkely által kétezer aranyban megszabott s mindenkor arany pénzben fizetendő díja, úgy a mint országgyűlésileg kirovatott, az ország pénztárába bizonyosabban befizetessék, határozatolt :

1. §. Hogy nemcsak a jelen országgyűlés alatt bevett honfiak, hanem azok is, a kik már előbb becikkelyezettek, a törvényes díjat azonban még le nem fizették, a teljesítésre oly módon köteleztesenek, hogy ha ezen rájuk eső törvényes kötelezettséget a jelen országgyűlés berekesztésétől számítandó legfőlebb két év alatt tökéletesen nem teljesíték, azonnal a honfiusítottak lajstromából

kitörülteknek tekintessenek és a közvetlenül rá következő országgyűlésen törvénycikkelylyel kitörülteknek nyilvánittassanak, — minek következtében

2. §. A királyi helytartó-tanács azok neveit, a kik a becikkelyezett honfiak közül a díj lefizetésével törvényes kötelezettségöknek eleget tettek, a teljesített fizetés után azonnal szokásos körlevélben minden törvényhatóságnak tudomására hozza.

3. §. Ő szent felsége pedig a honfiusítás tárgyában alkotott törvényeknek, jelesül az 1687: 26., 1745: 23., továbbá az 1744: 41., nemkülönben az 1790/1: 69. cikkelyeknek pontos megtartásáról kegyesen gondoskodni méltóztatik.⁽¹⁾

38. CZIKKELY.

Herczeg Metternich Kelemen honfiuvá fogadtatik.⁽²⁾

A karok és rendek nem feledkezőn meg azon sokszoros szolgálatokról, melyeket herczeg Metternich-Winneburg Kelemen Venczel Lothár ur, Spanyolország első osztályu grandja stb., az aranygyapjas és a Szent István apostoli király rendje nagykeresztes vitéze, a császári királyi és apostoli szent felség állami és értekezleti minisztere, valamint a felséges ház és udvar, nemkülönben az állam kancellárja, szeplőtlen hűséggel, feddhetetlenséggel és fönt nevezett Ő felsége szentséges személye iránti tántoríthatlan ragaszkodással, nem kevésbé, mint azzal, hogy az állam legfontosabb ügyeit a legnehezebb idők és körülmények közt is a viszonyok tökéletes ismeretével és előrelátó ügyességgel vezetvén, Ő felsége, Magyarország és az egyetemes ausztriai monarchia javára teljesített ; valamint a nevezett ország jóléte és fönmaradása érdekében kifejtett igyekezetét és készséges fáradozásait is tekintetbe vevén : ily szembetűnő érdemeinek elismeréséül és saját hálájok bizonyítékául a nevezett herczeg urat és törvényes származékait önszántukból és egyező szavazatukkal díjfizetés nélkül honfiuvá, vagyis Magyarország többi valóságos és kétségtelen tagjai sorába, a királyi felség beleegyezése és jóváhagyása kegyes hozzájárulásával, fogadták.

Erős reménységgel bizván, hogy a nevezett herczeg ur az ország hasznának előmozdítása, jogainak védelme és föntartása körül, a magyar királyi udvari kancellária előtt letett esküje értelmében is, ezentul is ugyanazon igyekezetet és munkásságot készséggel fogja kifejteni.

39. CZIKKELY.

Báró Steinlein Eduárd honfiuvá vételik föl.⁽²⁾

A felséges császárnak és apostoli királynak a fenséges császárnéval, született bajor királyi herczegnővel kötött szerencsés házassága és az utóbbinak

(1) V. ő. az ezen cikkekben idézett t. cikkekkel.

(2) E család örökös főrendiházi tagságáról v. ő. 1886: VIII. t. cz. 1. §. I. p.

secutæque hujus in reginam Hungariæ coronationis ulterius prosecuturi status et ordines, baronem Eduardum a Steinlein, serenissimi regis Bavarïæ in aula cæsareo-regia legatum, ejusque legitimos descendentes, habito etiam respectu insignium ejus qualitatum, in indigenam regni, motu proprio, cum relaxatione taxæ receperunt.

Nulli dubitantes, eundem vigore depositi per eum juramenti, se gratum et promovendorum regni commodorum studiosum, utilemque patriæ civem exhibiturum.

ARTICULUS 40.

Liberi barones Joannes Kutsera et Andreas Josephus Stift in Ungaros cooptantur.

Singularis et tenerrimi illius amoris, quo natio Hungara sacram nunc gloriose regnantis optimi principis sui personam prosequitur, novum documentum edituri status et ordines, viros immediate de regiæ majestatis persona bene meritos, utpote:

§. 1. Liberum baronem Joannem Kutsera, ordinis Leopoldi imperatoris commendatorem, et aliis pluribus exteris conspicuum, s. c. et r. a. majestatis actualem intimum status consiliarium, generalem campi mareschalli locumtenentem, unius legionis pedestris ordinis colonellum proprietarium, et a pluribus inde annis ad altèfatam Suam majestatem sacratissimam generalem prostatem. Item

§. 2. Liberum baronem Andream Josephum Stift, ordinis S. Stephani regis apostolici commendatorem, aliisque decoratum, s. c. et r. a. m. actualem intimum status et conferentiarum consiliarium, archiatrum cæsareoregium, Utrumque motu proprio absque ulla taxæ depensione, una cum legitimis eorum descendentibus in indigenas regni hujus cooptarunt.

§. 3. Confidentes eosdem commodorum, atque emolumentorum nationis Hungaræ studiosos, gratos item patriæ cives futuros.

ARTICULUS 41.

Dominus princeps Ferdinandus dux Saxo-Coburg-Gothaensis, dominus item Fridericus Xaverius princeps ab Hohenzollern-Hechingen, comes Ferdinandus Bissingen-Nippenburg, liber baro Joannes Frimont, comes Laval a Nugent, comes Josephus Radeczky, liber baro Ferdinandus de Fechtig, comes Joannes Ernestus ab Hoyos in Ungaros recipiuntur.

Insignibus statui publico sacratis servitiis, et sago aut toga comparatis meritis provocati status et ordines

§. 1. Dominum principem Ferdinandum ducem Saxo-Coburg-Gothæensem, Juliaci, Cliviæ, et Bergæ, prout et Angariæ ac Vestphaliæ, landgravium Thuringiæ, marchionem Missuniæ, ordinis militaris Theresiani commendatorem, pluribusque aliis exteris insignem, s. c. et r. a. majestatis generalem campi mareschalli locumtenentem; et unius legionis equestris ordinis uhlanorum colonellum proprietarium, accedentibus etiam splendidis, iisque multifariis pro-patruis principis condam Josuæ duxis Saxo-Coburgi, soceri item sui principis condam Francisci Koháry de Csábrág et Szitnya, curiæ regiæ magistri et cancellarii regii Hungarico-aulici, in sexu virili recenter deficientis, meritis, memoria posterorum dignis;

Magyarország királynéjává lett koronáztatása boldog emlékezetét meg akarván örökíteni a karok és rendek: báró Steinlein Eduárdot, Bajorország felséges királyának a császári királyi udvarnál levő követét, és az ő törvényes utódait, tekintettel jeles tulajdonaira is, az ország honfiává, önszántukból és a díj elengedésével fölvették.

Semmit sem kételkedvén, hogy az általa letett eskü erejénél fogva a hazának hálás és az ország érdekei előmozdításában buzgó és hasznos polgárul fogja magát bizonyítani.

40. CZIKKELY.

Kutsera János és Stifft András József bárók magyar honfiakká fogadtatnak.

Azon kiváló és gyöngéd szeretetnek, melylyel a magyar nemzet most uralkodó legjobb fejedelmének szent személyét környezi, új bizonyítékát akarván adni a karok és rendek, a következő közvetlenül a királyi felség személye körül érdemesült férfiakat, ugymint:

1. §. Báró Kutsera Jánost, Lipót császár rendjének középkeresztesét, s több más külföldi rend birtokosát, a császári és apostoli királyi szent felség valóságos belső titkos tanácsosát, altábornagyot, egy gyalogezred tulajdonosát és több év óta fõnt nevezett Ő szent felségének hadsegédét; továbbá:

2. §. Báró Stifft András Józsefet, Szent István apostoli király rendjének középkeresztesét s más érdemrendek tulajdonosát, a császári és királyi szent felség valóságos belső titkos és értekezleti tanácsosát, császári királyi főorvost;

Mind a kettőt önszántukból, minden díjfizetés nélkül, törvényes leszámazóikkal együtt az ország honfiává fogadták.

3. §. Remélvén, hogy ők a magyar nemzet érdekeit és javát munkáló, s egyszersmind hálás polgárai lesznek a hazának.

41. CZIKKELY.

Ferdinánd Szász-Koburg-Gotha hercege, továbbá Frigyes Xavér, Hohenzollern-Hechingen hercege, gróf Bissingen-Nippenburg Ferdinánd, báró Frimont János, gróf Nugent Laval, gróf Radeckzy József, báró Fechtig Ferdinánd, gróf Hoyos János Ernő magyarokká fogadtatnak.

A közálladalom javára szentelt jeles szolgálataik, s háboruban vagy békében szerzett érdemeik által indítván a karok és rendek:

1. §. Ferdinánd, Szász-Koburg-Gotha herceg urat,⁽¹⁾ Jülich, Cleve és Berg, valamint Angaria és Westphalia fejedelmét, Thuringia tartománygrófját, Meissen örgófját, a Terézia katonai rend középkeresztesét, s több más érdemrend tulajdonosát, a császári és apostoli királyi szent felség altábornagyát és egy lovas ulánus ezred tulajdonosát, hozzájárulván nagybátyjának néhai Josias Szász-Cóburg hercegnek, valamint ipának, a fiágában magvaszakadtan közelebb elhalt csábrági és szitnyai herceg Koháry Ferencz királyi udvarmesternek és magyar királyi udvari kancellárnak fényes, sokszoros és az utódok emlékezetére méltó érdemeik is;

(1) E család örökös főrendiházi tagsági jogáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §.

§. 2. ~~Dominum Fridericum Xaverium principem ab Hohenzollern-Hechingen, burggrafium Norimbergensem, aurei velleris equitem, ordinis vero militaris Theresiani commendatorem et aliis exteris decoratum, s. c. et r. a. m. camerarium, actualem intimum status consiliarium, consilii aulæ bellici præsidem, equitatus generalem, unius legionis equestris ordinis colonellum proprietarium, multiplicibus bellicæ virtutis facinoribus clarum ;~~

§. 3. Comitem Ferdinandum Bissingen-Nippenburg, ordinis S. Stephani regis apostolici magnæ crucis equitem, s. c. et r. a. majestatis camerarium, actualem intimum status consiliarium, a tenera inde usque in grandævam ætatem publica servitiâ gerentem, et eminentiori gubernatoris dignitate in variis Suxæ majestatis sacratissimæ ditionibus defunctum ;

§. 4. Liberum baronem Joannem Frimont, ducem Antrodocchi, ordinis militaris Theresiani commendatorem, Leopoldi imperatoris magnæ crucis, coronæ autem ferreæ I. classis I. equitem, sed et pluribus exteris ornatum, s. c. et r. a. m. actualem intimum status consiliarium, equitatus generalem, supremum in regno Lombardo-Veneto armorum præfectum, atque unius legionis equestris ordinis Hungaricæ colonellum proprietarium, præter conspicua merita fortitudine militari parta, peculiarem insuper erga gentem et linguam Hungaricam, filios item patriæ sub vexillis cæsareo-regiis militantes sinceram propensionem constanter præferentem ;

§. 5. Comitem Laval a Nugent, principem romanorum, ordinis militaris Theresiani commendatorem, Leopoldi imperatoris magnæ crucis, coronæ autem ferreæ I. classis equitem, ac aliis exteris insignitum, s. c. et r. a. majestatis camerarium, actualem intimum status consiliarium, generalem campi mareschalli locumtenentem, et unius legionis pedestris ordinis colonellum proprietarium, singulariter in recuperandis Trans-Savinis regni partibus, Littoralisque Hungarici præclare meritum ;

§. 6. Comitem Josephum Radecky, liberum baronem de Radez, ordinis militaris Theresiani commendatorem, Leopoldi imperatoris autem magnæ crucis equitem, ac aliis pluribus exteris decoratum, s. c. et r. a. majestatis camerarium, actualem intimum status, prout et ad consilium aulæ bellicum consiliarium, generalem campi mareschalli locumtenentem, et unius legionis equestris ordinis Hungaricæ colonellum proprietarium, bellica virtute clarum ;

§. 7. Liberum baronem Ferdinandum de Fechtig, ordinis S. Stephani regis apostolici commendatorem, s. c. et r. a. m. actualem intimum status et conferentiarum consiliarium, ac cæsaro-regii supremi justitiæ tribunalis præsidem, longa annorum serie in servitiis status eminentioribus etiam dignitatibus ornatum ;

§. 8. Comitem Joannem Ernestum ab Hoyos, ordinis Leopoldi imperatoris commendatorem, s. c. et r. a. majestatis camerarium, actualem intim. status consiliarium, supremum venatorum magistrum aulicum, et colonellum cæsareo-regium, cujus abavus notabile in emolumentum regni hujus sacrificium præstitit ; legitimosque eorum descendentes in indigenas regni hujus cum relaxatione taxæ receperunt.

§. 9. Non dubitantes, eosdem arctiori hac ratione vinculo nationi Hungaræ junctos, quavis oportunitate patriæ commoda et emolumenta sinceris conatibus promoturos.

2. §. Frigyes Xávé, Hohenzollern-Hechingen herceget, Nürnberg várgrófját, aranygyapjas vitézt, a Terézia katonai rend középkeresztesét és más külföldi rendek tulajdonosát, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását, valóságos belső titkos tanácsosát, az udvari haditanács elnökét, lovassági tábornokot, egy lovasezred tulajdonosát, mint a ki hadi vitézségének sokféle tetteiről híres;

3. §. Gróf Bissingen-Nippenburg Ferdinándot,⁽¹⁾ a Szent István apostoli király rendjének nagykeresztes vitézét, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását s valóságos belső titkos tanácsosát, mint a ki zsenge korától kezdve késő vénségéig közszolgálatokat viselt és Ő szent felsége különböző tartományokban kormányzói kitünő méltóságban működött;

4. §. Báró Frimont Jánost, antrodocci herceget, a Terézia katonai rend középkeresztes, Lipót császár nagykeresztes, a vaskorona rendnek pedig I. osztályu vitézét, s más külföldi rendek tulajdonosát, a császári és apostoli királyi szent felség valóságos belső titkos tanácsosát, lovassági tábornokot, a lombárd-velencei királyság főhadparancsnokát és egy magyar lovasezred tulajdonosát, mint a ki katonai vitézségével szerzett jeles érdemein kívül a magyar nemzet és nyelv, valamint a hazának a császári királyi zászlók alatt katonáskodó fiai iránt állandóan kiváló és őszinte hajlandóságot tanusított;

5. §. Gróf Nugent Laval⁽¹⁾ római herceget, a Terézia katonai rend középkeresztes, a Lipót császár nagykeresztes, továbbá a vaskorona rend I. osztályu vitézét s más idegen rendek tulajdonosát, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását s valóságos belső titkos tanácsosát, altábornagyot és egy gyalogezred tulajdonosát, mint a ki különösen az ország Száván tuli részeinek és a magyar tenger melléknek visszaserzésében kitünőleg érdemesítette magát;

6. §. Gróf Radecky József, radecki bárót, a Terézia katonai rend középkeresztes, a Lipót császár rendjének pedig nagykeresztes vitézét, s több más idegen rendek tulajdonosát, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását, valóságos belső titkos tanácsosát, az udvari haditanács tanácsosát, altábornagyot és egy magyar lovasezred tulajdonosát, mint a ki hadi vitézségéről híresült el;

7. §. Báró Fechtig Ferdinándot,⁽¹⁾ a Szent István apostoli király rendjének középkeresztesét, a császári és apostoli királyi szent felség valóságos belső titkos és értekezleti tanácsosát, és a császári királyi főtörvényszék elnökét, mint a ki hosszú évek során át kitünőbb államszolgálatokban s méltóságokban is jeleskedett;

8. §. Gróf Hoyos János Ernőt,⁽¹⁾ Lipót császár rendjének középkeresztesét, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását, valóságos belső titkos tanácsosát, udvari főlovászmestert s császári királyi ezredest, kinek ősatya ez ország hasznára nevezetes áldozatot tett, és mindnyájok törvényes leszármazóit ez ország honfiává, a díj elengedésével, fölvettek.

9. §. Nem kételkedvén, hogy ők ily módon szorosabb köteléssel fűződven a magyar nemzethez, a haza érdekeit és javát minden alkalommal őszinte igyekezettel fogják előmozdítani.

(1) E család örökös főrendiházi tagsági jogáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §.

www.libtool.com. ARTICULUS 42.

Liber baro Ignatius Stürmer, liber baro Franciscus Ottenfels-Gschwind, liber baro Paulus a Taxis, liber baro Gabriel Collenbach, comes Josephus Tige, liber baro Henricus Kavanagh-Ballyane, liber baro Dogobertus Wimpfen, liber baro Carolus Bittner, comes Leopoldus Spanocchi, liber baro Franciscus Schlechta, liber baro Carolus de Vaultx, comes Antonius Cebrian, Carolus, Amandus et Fortunatus, tres fratres Vouermanns, liber baro Antonius Schmerzing, comes Eugenius Brajda et Josephus Bernrieder perinde in Ungaros recipiuntur.

Conspicua militarium æque ac civilium servitorum merita, per se antenatosque comparata, assiduum item in publico servitio zelum, condigne respicientes status et ordines

§. 1. Liberum baronem Ignatium Stürmer, ordinis S. Stephani regis apostolici commendatorem civili præterea meritorum cruce et altero corona Bavaricæ ordine decoratum, s. c. et r. a. majestatis act. int. status et conferentiarum consiliarium in regni etiam hujus commoda laudabiliter cooperantem. Præterea

§. 2. Liberum baronem Franciscum Ottenfels-Gschwind, ordinis S. Stephani regis apostolici commendatorem, plurimumque exterorum equitem, s. c. et r. a. majestatis camerarium, et ad portam Ottomanicam internuncium, ac plenipotentiatum ministrum.

§. 3. Liberum baronem Paulum a Taxis, ordinis Leopoldi imperatoris commendatorem, et aliis exteris decoratum, s. c. et r. a. majestatis camerarium, general. campi vigiliar. præfectum.

§. 4. Liberum baronem Gabrielem Collenbach, ordinis militaris Theresiani equitem, s. c. et r. a. m. camerarium, et generalem campi vigiliarum præfectum.

§. 5. Comitem Josephum Tige s. c. et r. a. majestatis camerarium et colonellum, ob complura tam antenatorum, quam et propria distincta merita, ac præcipua illa e reflexione, quod penes serenissimum cæsareo-regium coronæ principem annis 11 camerarii munus singulari cum satisfactione expleat.

§. 6. Liberum baronem Henricum Kavanagh-Ballyane, ordinis Leopoldi imperatoris equitem, ac aliis quoque exteris insignitum, s. c. et r. a. majestatis camerarium, in legione pedestri Hungarica colonellum et ad consilium aulæ bellicum in militaribus referentem.

§. 7. L. b. Dogobertum Wimpfen, s. c. et r. a. majestatis camerarium et colonellum.

§. 8. L. b. Carolum Bittner de Bittenthal, ordinis Russici S. Annæ II-æ classis, item Bavarici Maximiliani Josephi equitem, et unius legionis pedestris ordinis colonellum.

§. 9. Comitem Leopoldum Spanocchi, ordinis Leopoldi imperatoris, et aliorum equitem, s. c. et r. a. majestatis camerarium et vice-colonellum habita cum primis reflexione ad patris merita, qui educatoris munere apud serenissimum cæsareo-regium principem et archi-ducem dominum Josephum regni palatinum condamungebatur.

§. 10. L. b. Franciscum Schlechta de Wsehrd præfecturæ præsidiariæ Viennensis vice-colonellum et commissionis civilis ac militaris mixtæ in politicis et judiciariis præsidem.

Báró Stürmer Ignác, báró Ottenfels Gschwind Ferencz, báró Taxis Pál, báró Collenbach Gábor, gróf Tige József, báró Kavanagh-Ballyane Henrik, báró Wimpfen Dagobert, báró Bittner Károly, gróf Spanocchi Lipót, báró Schlechta Ferencz, báró Vaulx Károly, gróf Cebrián Antal, Vouvermanns Károly, Amandus és Fortunatus testvérek, báró Schmerzing Antal, gróf Brajda Eugén és Bernrieder József hasonlóképen magyarokká fogadtatnak.

Katonai valamint polgári szolgálatokban maguk és elődeik által szerzett jeles érdemeiket, ugyszintén közszolgálatban tanusított ernyedelen buzgóságukat méltó tekintetbe vévén a karok és rendek :

1. §. Báró Stürmer Ignácot, a Szent István apostoli király rendjének középkeresztesét, azonkívül a polgári érdemek és a bajor koronarend keresztjének tulajdonosát, a császári és apostoli királyi szent felség valóságos belső titkos és értekezleti tanácsosát, mint a ki ez ország érdekeiben is dicséretesen működött ; továbbá :

2. §. Báró Ottenfels-Gschwind Ferenczet,⁽¹⁾ a Szent István apostoli király rendjének középkeresztesét s több külföldi rend vitézét, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását s az ottomán kapunál követét s teljhatalmazott miniszterét ;

3. §. Báró Taxis Pált, a Lipót császár rendje nagykeresztesét s más külföldi rendek tulajdonosát, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását és vezérőrnagyot ;

4. §. Báró Collenbach Gábort, a Terézia katonai rend vitézét ; a császári és apostoli királyi szent felség kamarását, vezérőrnagyot ;

5. §. Gróf Tige Józsefet,⁽¹⁾ a császári és apostoli királyi szent felség kamarását és ezredest, úgy őseinek, mint neki magának kiváló érdemeiért s főleg arra való tekintettel, hogy a fenséges császári királyi koronaherceg mellett tizenegy évig meglegedéssel töltötte be a kamarási tisztet ;

6. §. Báró Kavanagh-Ballyane Henriket,⁽¹⁾ Lipót császár rendjének vitézét s más külföldi rendek tulajdonosát, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását, egy magyar gyalogezred ezredesét és az udvari haditanács katonai előadóját ;

7. §. Báró Wimpfen Dagobertet,⁽¹⁾ a császári és apostoli királyi szent felség kamarását és ezredesét ;

8. §. Báró Bittenthali Bittner Károlyt, az orosz Szent Anna rend II. osztályu. valamint a bajor Miksa József-rend vitézét, s egy gyalogezred ezredesét ;

9. §. Gróf Spanocchi Lipótot,⁽¹⁾ a Lipót császár és más rendek vitézét, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását és alezredest, tekintettel különösen atyjának érdemeire, a ki a császári királyi fenséges herceg és főherceg ur. József nádor mellett hajdan nevelőképen működött ;

10. §. Báró wehrdi Schlechta Ferenczet, a bécsi őrparancsnokság alezredesét s a politikai és birói ügyekre kirendelt polgári és katonai vegyes bizottság elnökét ;

(1) E család örökös főrendiházi tagsági jogáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §.

§. 11. L. b. Carolum de Vault, ordinis militaris Theresiani et aliorum equitem, in legione equestri desulteriorum vice-colonellum.

§. 12. Comitem Antonium Cebrian, s. c. et r. a. m. camerarium, et supr. vigiliarum præfectum.

§. 13. Carolum, Amandum et Fortunatum tres fratres Vouvermanns, priores duos supremos vigiliarum præfectos, postremum autem in legione pedestri primarium capitaneum.

§. 14. L. b. Antonium Schmerzing, s. c. et r. a. majestatis camerarium et equitum magistrum.

§. 15. Comitem Eugenium Brajda, e reflexione meritorum patris comitis Ludovici Brajda, bellicis servitiis, reportatisque gravibus vulneribus comparatorum.

§. 16. Josephum Bernrieder, ob genitoris æque Josephi supremi vigiliarum præfecti, egregia militaria servitia.

Ipsorumque legitimos descendentes in veros regni Hungariæ indigenas, perinde cum relaxatione taxæ receperunt.

ARTICULUS 43.

Comes Ignatius, Josephus, Franciscus atque Thadaeus omnes Attems, marchio Eduardus Pallavicini et principes Ferdinandus atque Alphonsus Breckenheim itidem in Ungaros recipiuntur.

Tam propria, quam et antenatorum conspicua merita, ardoremque in provehendis patriæ commodis grati animi sensu prosequi cupientes status et ordines

§. 1. Comitem Ignatium Attems, s. c. et r. a. m. camerarium, actualeni intimum status consiliarium, et ducatus Styriæ capitaneum, a publicis principi et reipublicæ impensis servitiis egregie meritum fratresque illius :

Comitem Josephum Attems, ordinis theutonici equitem, s. c. et r. a. majestatis ad latus serenissimi cæsareo regii principis, et archi-ducis domini Antonii camerarium, et in legione cataphractorum vice-colonellum.

Item comitem Franciscum Attems, s. c. et r. a. majestatis camerarium. Porro

Comitem Thadæum Attems, s. c. et r. a. m. ad latus serenissimi cæsareo regii principis et archi-ducis domini Rainerii camerarium. Dein

§. 2. Marchionem Eduardum Pallavicini, s. c. et r. a. majestatem camerarium, distinctis avorum meritis, genitorisque, qui in postremo bello Turcico, accepto ad Karansebes lethali vulnere, pro patria gloriose occubuit, in considerationem sumtis : nec non

§. 3. Principem Ferdinandum et Alphonsum Breckenheim, priorem s. c. et r. a. majestatis camerarium, posteriorem vero in legione equestri Hungarica superiorem locumtenentem, ambos ob testatum peculiare commoda patriæ promovendi studium, erga consuetam legalem taxam, et quidem in respectu quatuor fratrum comitum Attems simul et in solidum, duorum item fratrum principum Breckenheim perinde simul collective, et in solidum intellectam, una cum legitimis eorum descendentes in indubitatos regni hujus indigenas pariformiter receperunt.

§. 4. Plene confisi eisdem regnum hoc sincero amore et observantia prosecuturos, commodaque illius pro viribus promoturos.

11. §. Báró Vaulx Károlyt, a Terézia katonai és más rendek vitézét, és egy könnyű lovasezred ezredesét;

12. §. Gróf Cebrián Antalt,⁽¹⁾ a császári és apostoli királyi szent felség kamarását és őrnagyot;

13. §. Vouvermanns Károly, Amandus és Fortunatus testvéreket, a két első őrnagy, az utóbbi pedig egy gyalogezredbeli első százados;

14. §. Báró Schmerzing Antalt,⁽¹⁾ a császári és apostoli királyi szent felség kamarását és lovas kapitányt.

15. §. Gróf Brajda Eugént, tekintettel atyjának gróf Brajda Lajosnak hadi szolgálataival és súlyos megsebesülésével szerzett érdemeire;

16. §. Bernrieder Józsefet, atyjának, ugyancsak József őrnagynak, kitűnő katonai szolgálataiért;

És törvényes utódaikat Magyarország valóságos honfiaivá a díj elengedésével fölvelték.

43. CZIKKELY.

Gróf Attems Ignác, József, Ferencz és Tádé, őrgróf Pallavicini Ede és herceg Brezenheim Ferdinánd és Alfonz szintén magyarokká fogadtatnak.

Ugy saját, mint elődeik kiváló érdemeit és a haza érdekeinek előmozdításában tanusított buzgóságukat hálás szívvvel kívánván jutalmazni a karok és rendek:

1. §. Gróf Attems Ignácot, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását, valóságos belső titkos tanácsosát és Styria hercegség kapitányát, mint a ki a fejedelem és az állam iránt teljesített közszolgálataival jelesül érdemesítette magát, és testvéreit:

Gróf Attems Józsefet, a német rend vitézét, a császári és apostoli királyi szent felségnek Antal császári királyi fenséges herceg és főherceg ur oldala mellé rendelt kamarását, s vértés ezredbeli alezredest;

Valamint gróf Attems Ferencz, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását; továbbá:

Gróf Attems Tádét, Ő császári és apostoli királyi szent felségének császári királyi herceg és főherceg úr, Rainer mellé rendelt kamarását. Azután:

2. §. Őrgróf Pallavicini Edét,⁽¹⁾ a császári és apostoli királyi szent felség kamarását, nagyatyáinak és atyjának, ki az utolsó török háboruban Karánsebesnél halálos sebet kapván, a hazáért dicső halált halt, kiváló érdemeiket megfontolás alá vevén; nemkülönben:

3. §. Herceg Brezenheim Ferdinándot és Alfonzt, az előbbi a császári és apostoli királyi szent felség kamarása, az utóbbi pedig egy magyar lovasezred főhadnagya, mind a kettőt a haza érdekei előmozdítása körül tanusított kiváló igyekezetökért, a szokásos törvényes, még pedig a négy gróf Attems testvérré nézve együtt és összesen, ugyszintén a két herceg Brezenheim testvérré nézve is hasonlóképen együttesen és összesen értendő díj lefizetése ellenében, törvényes leszármazóikkal együtt az ország kétségbe nem vont fiai közé mindnyájokat fölvelték.

4. §. Teljes bizodalommal levén, hogy ők ez országot őszinte szeretettel s tisztelettel fogják környezni s javát erőikhez képest előmozdítandják.

(1) E család örökös főrendiházi tagsági jogáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §.

www.libtool.com. ARTICULUS 44.

Comes Joannes Carolus Hennequin de Fresnel, comes Ludovicus Folliot a Creneville, liber baro Andreas Pley, liber baro Ludovicus Piret, liber baro Emanuel Brettfeld, comes Ludovicus Tige et liber baro Andreas Rosen, aequè in Ungaros recipiuntur.

§. 1. Item comitem Joannem Carolum Hennequin de Fresnel et Curel. ordinis militaris Theresiani equitem, Leopoldi vero imperatoris commendatorem, pluribusque aliis exteris decoratum, s. c. et r. a. m. camerarium, actuale intimum status consiliarium, equitatus generalem, supremum in Gallicia armorum præfectum, et unius legionis cataphractorum colonellum proprietarium secundarium, a bellica virtute et constante augustæ regnanti domui adhæsiōne laudabilem; porro

§. 2. Comitem Ludovicum Carolum Folliot a Creneville, ordinis militaris Theresiani equitem, et aliis pluribus exteris ornatum, sacræ cæsareæ et reg. apost. majestatis camerarium, actuale intimum status consiliarium, serenissimi cæs. reg. principis et archiducis domini Rainerii, regni Lombardo-Veneti vice-regis supremum aulæ præfectum, generalem campi mareschalli locumtenentem, et unius legionis cataphractorum perinde colonellum proprietarium secundarium, nec non

§. 3. Liberum baronem Andream Pley de Schneefeld, ordinis regio Württembergici militarium meritorum equitem, s. c. et r. a. m. camerarium, generalem campi vigiliarum præfectum et supremum rei ædilis directorem aulicum.

§. 4. Liberum baronem Ludovicum Piret de Bihain, s. c. et r. a. majestatis camerarium, et generalem campi vigiliarum præfectum

§. 5. Liberum baronem Emanuele Brettfeld in Kronenburg, ordinis Leopoldi imperatoris equitem, et generalem campi vigiliarum præfectum.

§. 6. Comitem Ludovicum Tige, s. c. et r. a. m. camerarium, et in legione equestri supremum vigiliarum præfectum, et

§. 7. Liberum baronem Andream Rosen, s. c. et r. a. majestatis camerarium, ordinis Melitensis equitem, antenatorum meritis suffultum.

Una cum legitimis eorum descendentibus cum relaxatione mediæ taxæ similiter in indigenas regni hujus receperunt.

ARTICULUS 45.

Liberi barones Carolus et Josephus Vasseiges, liber baro Carolus Mandell, liber baro Josephus Dietrich et Emanuel Carolus, ac Leopoldus duo fratres Liebenberg porro in Ungaros recipiuntur.

§. 1. Item liberos barones Carolum et Josephum fratres Vasseiges, priorem ad Bohemicum cæsareo-regium equatii institutum equitum magistrum, posteriorem vero ordinis cæsareo-Russici S. Wladimiri equitem, et cæsareo-regium supremum vigiliarum præfectum, dein

§. 2. Liberum baronem Carolum Mandell, s. c. et r. a. majestatis camerarium, et ordinis Johannitarum equitem, ita et

§. 3. Liberum baronem Josephum Dietrich, ordinum coronæ Württembergicæ mediæ, civilis autem meritorum parvæ crucis equitem, atque

§. 4. Emanuele Carolum, et Leopoldum duos fratres Liebenberg, erga

www.libtool.com.cn

44. CZIKKELY.

Gróf Hennequin de Fresnel János Károly, gróf Folliot-Creneville Lajos, báró Pley András, báró Piret Lajos, báró Brettfeld Emánuel, gróf Tige Lajos és báró Rosen András szintén magyarokká fogadtatnak.

1. §. Továbbá gróf Hennequin de Fresnel és Curel János Károlyt, a Terézia katonai rend vitézét, Lipót császár rendjének pedig középkeresztesét, és több külföldi rend tulajdonosát, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását, valóságos belső titkos tanácsosát, lovassági tábornokot, galicziai főhadparancsnokot és egy vértés ezred másodtulajdonosát, mint a ki hadi vitézségével és a felséges uralkodóház iránti állhatatos ragaszkodásával tüntette ki magát; továbbá:

2. §. Gróf Folliot-Creneville Lajost,⁽¹⁾ a Terézia katonai rend vitézét és több más külföldi rend tulajdonosát, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását, valóságos belső titkos tanácsosát, a fenséges császári királyi herceg és főherceg, Reiner ur, a lombárd-velencei királyság alkirályának főudvarmesterét, altábornagyot s egy vértés ezred másodtulajdonosát; nemkülönb:en:

3. §. Báró schneefeldi Pley Andrást, a württembergi királyi katonai érdemrend vitézét, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását, vezérőrnagyot és az építészeti ügyek udvari főigazgatóját;

4. §. Báró Bihain Piret Lajost, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását, és vezérőrnagyot;

5. §. Báró kronenburgi Brettfeld Emánuel, a Lipót császár rend vitézét és vezérőrnagyot;

6. §. Gróf Tige Lajost,⁽¹⁾ a császári és apostoli királyi szent felség kamarását, és lovasezredbeli őrnagyot;

7. §. Báró Rosen Andrást, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását, máltai rendvitézt, mint a kit elődeinek érdemei támogatnak;

Törvényes leszármazóikkal együtt a fél díj elengedésével hasonlóképen az ország honfiáivá fogadták.

45. CZIKKELY.

Továbbá báró Vasseiges Károly és József, báró Mandell Károly, báró Dietrich József, meg Liebenberg Emánuel Károly és Lipót testvérek magyarokká vétetnek föl.

1. §. Továbbá, báró Vasseiges Károly és József testvéreket, kik közül az első a császári királyi csehországi ménes-intézetben lovaskapitány, az utóbbi pedig a császári orosz Szent Wladimir rend vitéze és császári királyi őrnagy; azután

2. §. Báró Mandell Károlyt, a császári és apostoli királyi szent felség kamarását és Johannita rendvitézt; valamint

3. §. Báró Dietrich Józsefet, a württembergi koronarend közép- és a polgári érdemrend kiskeresztes vitézét; és

4. §. Liebenberg Károly és Lipót testvéreket, az egész díj, a két báró

(1) E család örökös főrendiházi tagsági jogáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §.

depensionem integræ taxæ, relate quidem ad duos fratres barones Vasseiges collective et in solidum, quoad duos vero fratres Liebenberg singillative per utrumque numerandæ, in indigenas regni hujus receperunt.

Conclusio.

Nos itaque demissa memoratorum fidelium nostrorum dominorum prælatorum, baronum magnatum et nobilium, ceterorumque præattacti regni nostri Hungariæ et partium eidem adnexarum statuum et ordinum supplicatione et instantia benigne exaudita, clementer et admissa, universos præspecificatos articulus prævio modo nobis præsentatos hisce litteris nostris de verbo ad verbum inseri et inscribi fecimus, eosdemque, ac omnia et singula in illis contenta ratos, gratos, et accepta habentes, eisdem regium nostrum consensum, benevolum pariter et assensum præbuimus, regiaque pariter auctoritate nostra approbavimus, acceptavimus, ratificavimus et confirmavimus; securos reddentes prædictos fideles status et ordines: quod omnia, in præinsertis articulis contenta, tam Nos ipsi observabimus, quam per alios quoscunque fideles nostros observari faciemus. Quemadmodum acceptamus, approbamus, ratificamus et confirmamus. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum per manus fidelis nostri nobis sincere dilecti spectabilis ac magnifici comitis Adami Reviczky de Revisnye, insignis ordinis Leopoldi imperatoris et regio Sardinici Sancti Mauriti et Lazari equitis, camerarii, actualis intimi status consilarii nostri, curiæ nostræ regiæ per Hungariam magistri et pro-cancellarii nostri regii Hungarico-aulici, in libera regiaque civitate nostra Poseniensi, die decima octava mensis Augusti, anno millesimo octingentesimo vigesimo septimo, regnorum nostrorum Hungariæ, Bohemiæ et reliquorum anno trigesimo sexto. Reverendissimis, illustrissimo, reverendis item ac venerabilibus in Christo patribus: principe Alexandro Rudnay de eadem et Divék-Ujfalú, Strigoniensis; Petro Klobusitzky de eadem, Coloczensis et Bacsiensis canonice unitarum; Joanne Ladislao Pyrker de Felső-Eőr, Agriensis metropolitinarum ecclesiarum archi-episcopus; Maximiliano item Verhovác de Rakitovecz, Zagrabiensis; Joanne Baptista Jessich, Segniensis, Modrusiensis seu Corbaviensis; Ladislao Köszeghy de Remete, Csanádiensis; Samuele Vulcan, græci ritus catholicorum, Magno-Varadiensis; Constantino Sztanits, græci ritus catholicorum, Crisiensis; Emerico Carolo Raffay, Bosnensis, seu Diakováriensis et Syrmiensis; Josepho Wurum, Nitriensis; Alexio Pótsy, græci ritus catholicorum, Munkácsiensis; Gregorio Tarkovich, græci ritus catholicorum, Eperjessiensis; Ignatio I. b. Szepessy de Négyes, Quinque-Ecclesiensis; Stephano Cseh, Cassoviensis; Josepho Kopátsy, Veszprimiensis; Francisco de Paola, comite de Nádasd, perpetuo terræ Fogaras, Vaciensis; Josepho Bélik, Scepusiensis; Josepho Belánszky, Neosoliensis; Andrea Böle, Sabariensis; Francisco Lajtsák, latini ritus Magno-Varadiensis; Antonio Juranits, Jaurinensis; Nicolao Kovács, Transylvaniensis; Joanne Haam, Szathmáriensis; Paulo Szutsits, Alba-Regalensis; Joanne Scitovsky, Rosnaviensis; Ladislao comite Csáky de Keresztszegh, consecrato Tinniniensis; Alexandro Alagovics, electo Rosonensis; Francisco Madarassy de Goizest, electo Ansariensis; Stephano Kollár, electo Tribuniczensis; Josepho Schédy, electo Pristinensis; Joanne Marich, electo Scutariensis; Joanne

Vasseiges testvérekre nézve ugyan együttesen és összesen, a két Liebenberg testvérré nézve azonban egyenkint mindkettő által teljesítendő lefizetése mellett ez ország fiaivá fölvtették.

Refejezés.

Mi tehát említett hiveinknek, az egyházi főrend, orszáگزászlós, mágnás és nemes uraknak s fönt nevezett Magyarországunk és a hozzá kapcsolt részek karainak s rendeinek alázatos esedezését és kérelmét kegyesen meghallgatván, és kegyelmesen elfogadván: a föntebb elősorolt összes, Nekünk előlegesen bemutatott törvényczikkelyeket ezen levelünkbe szóról-szóra beiktattattuk s beirattuk, és azokat s egyenkint minden bennök foglaltakat helybenhagyottaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, azokhoz királyi jóakaró beleegyezésünket s jóváhagyásunkat adtuk, valamint királyi hatalmunkkal helybenhagytuk, elfogadtuk, helyeseltük és megerősítettük; biztosítván az imént említett hűséges karokat és rendeket, hogy minden a föntebb beiktatott törvényczikkelyekben foglaltakat úgy Mi magunk megtartandjuk, mint bármely más hiveink által is megtartatjuk. Valamint hogy azokat jelen levelünk erejével és bizonyosságával elfogadjuk, helyeseljük, jóváhagyjuk és megerősítjük. Kelt őszintén kedvelt hívünk, tekintetes és nagyságos revisnyei gróf Reviczky Ádám, a császári Lipót, és a szárd királyi Móricz és Lázár jeles rend vitéze, kamarásunk, belső titkos tanácsosunk, magyar főudvarmesterünk és magyar királyi udvari alkancellárunk kezei által. Pozsony szabad királyi városunkban, kisasszony hava tizennyolczadik napján, az ezernyolczszázhuszonhetedik, Magyar-, Cseh- és többi országainkban való uralkodásunk harminczhatodik esztendejében. A föntisztelendő, méltóságos, valamint tisztelendő és Krisztusban tisztelt atyák: herczeg rudnai és divékujfalusi Rudnay Sándor, esztergomi; Klobusitzky Péter, kalocsai és bácsi egyháztörvény szerint egyesített, felsőeőri Pyrker László, egri főszentegyházak érsekei; továbbá rakitoveczi Verhovác Miksa, zágrábi; Jessich Ker. János, zengi, modrusi vagy corbaviai; remetei Kőszeghy László, csanádi; Vulcan Sámuel, görög szertartásu katholikus nagyváradi; Sztanits Konstantin, görög szertartásu katholikus körösi; Raffay Imre Károly, boszniai vagy diakovári és szerémi; Wurum József, nyitrai; Pótsy Elek, görög szertartásu katholikus munkácsi; Tarkovich Gergely, görög szertartásu eperjesi; négyesi báró Szepessy Ignác, pécsi; Cseh István, kassai; Kopátsy József, veszprémi; gróf nádasdi Paulai Ferencz, Fogarasföld örökös ura; váczai; Bélik József, szepesi; Belánszky József, beszterczebányai; Böle András, szombathelyi; Lajtsák Ferencz, latin szertartásu nagyváradi; Juranits Antal, győri; Kovács Miklós, erdélyi; Haám János, szatmári; Szutsits Pál, székesfehérvári; Scitovszky János, rozsnói; keresztszeghi gróf Csáky László, fölszentelt tinnini; Alagovics Sándor, választott rosoni; gojzesti Madarassy Ferencz, választott ansariai; Kollár Ferencz, választott tribuniczi; Schédy József, választott pristinaai; Marich János, választott scutarii; Horváth

Horváth, electo Bosnensis, ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Serenissimo item archi-duce Austriae domino Josepho regni nostri Hungariae palatino et locumtenente nostro regio; (officio judicis curiae nostrae regiae vacante) spectabilibus item ac magnificis: comite Ignatio Gyulay de Maros-Németh et Nádaska, regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae bano; comite Antonio Cziráky de eadem et Dienesfalva, tavernicorum; illustrissimo principe Nicolao Eszterházy de Galantha, nobilis turmae nostrae praetoreae Hungaricae capitaneo; comite Antonio Amade de Várkony, perpetuo in Marczaltheő, agazonum; Ignatio libero barone seniore Eötvös de Vásáros-Námény, pincernarum; comite Michaele de Nádasd, perpetuo terrae Fogaras, cubiculariorum; comite Stephano Illésházy de eadem, haereditario in Trenchin, dapiferorum nostrorum regalium; antelato comite Adamo Revitzky de Revisnye, curiae nostrae regiae per Hungariam magistris; (officiis janitorum regalium magistris, et comitis Posoniensis vacantibus) caeterisque quam plurimis saepofati regni nostri Hungariae comitatus tenentibus et honoribus.

Franciscus m. p.

(l. S.) *Comes Adamus Revitzky m. p.*
Franciscus Madarassy m. p.

János, választott bosnai egyházak püspökei kormányozván szerencsésen Isten egyházait. Továbbá, József, fenséges ausztriai főherczeg ur, Magyarországunk nádora és királyi helytartónk : (országbiránk hivatala üresedésben levén) továbbá tekintetes és nagyságos marosnémeti és nádaskai gróf Gyulay Ignác, Dalmát-, Horvát-, Szlavonországaink bánja : cziráki és dienesfalvi gróf Cziráky Antal, tárnokmester ; méltóságos galanthai herczeg Eszterházy Miklós, magyar nemes testőrző seregünk kapitánya : várkonyi gróf Amade Antal, Marczalteő örökös ura, főlovász- ; vásárosnaményi idősb. báró Eötvös Ignác, főpohárnok- : gróf Nádasdy Mihály, Fogarasföld örökös ura, főkamarás- ; illésházai gróf Illésházy István, Trencsén örökös ura, főasztalnok- ; nevezett revisnyei gróf Reviczky Ádám, magyar főudvarmesterünk (a főajtónállómester és a pozsonyi gróf tiszte üresen levén) s sok más, gyakran említett Magyarországunk vármegyéit és hivatalait birván.

Ferencz, s. k.

(P. H.) *Gróf Revitzky Ádám, s. k.*
Madarassy Ferencz, s. k.

Horváth, electo Bosnensis, ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Serenissimo item archi-duce Austriae domino Josepho regni nostri Hungariae palatino et locumtenente nostro regio; (officio iudicis curiae nostrae regiae vacante) spectabilibus item ac magnificis: comite Ignatio Gyulay de Maros-Németh et Nádaska, regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae bano; comite Antonio Cziráky de eadem et Dienesfalva, tavernicorum; illustrissimo principe Nicolao Eszterházy de Galantha, nobilis turmae nostrae praetoriae Hungaricae capitaneo; comite Antonio Amade de Várkony, perpetuo in Marczaltheő, agazonum; Ignatio libero barone seniore Eötvös de Vásáros-Námény, pincernarum; comite Michaelae de Nádasd, perpetuo terrae Fogaras, cubiculariorum; comite Stephano Illésházy de eadem, haereditario in Trenchin, dapiferorum nostrorum regalium; antelato comite Adamo Revitzky de Revisnye, curiae nostrae regiae per Hungariam magistris; (officii janitorum regalium magistri, et comitis Posoniensis vacantibus) caeterisque quam plurimis saepefati regni nostri Hungariae comitatus tenentibus et honoribus.

Franciscus m. p.

(L. S.) *Comes Adamus Revitzky m. p.*
Franciscus Madarassy m. p.

János, választott bosnai egyházak püspökei kormányozván szerencsésen Isten egyházait. Továbbá, József, fenséges ausztriai főherczeg ur, Magyarországunk nádora és királyi helytartónk: (országbiránk hivatala üresedésben levén) továbbá tekintetes és nagyságos marosnémeti és nádaskai gróf Gyulay Ignác, Dalmát-, Horvát-, Szlavonországaink bánja: cziráki és dienesfalvi gróf Cziráky Antal, tárnokmester; méltóságos galanthai herczeg Eszterházy Miklós, magyar nemes testőrző seregünk kapitánya: várkonyi gróf Amade Antal, Marczalteő örökös ura, főlovász-; vásárosnaményi idősb. báró Eötvös Ignác, főpohárnok-; gróf Nádasdy Mihály, Fogarasföld örökös ura, főkamrás-; illésházai gróf Illésházy István, Trencsén örökös ura, főasztalnok-; nevezett revisnyei gróf Reviczky Ádám, magyar főudvarmesterünk (a főajtónállómester és a pozsonyi gróf tiszte üresen levén) s sok más, gyakran említett Magyarországunk vármegyéit és hivatalait birván.

Ferencz, s. k.

(P. H.) *Gróf Revitzky Ádám, s. k.*
Madarassy Ferencz, s. k.

IX.

DECRETUM ANNI 1830.⁽¹⁾

Nos Franciscus Primus divina favente clementia Austriæ imperator, Hierosolymæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiaë, Slavoniæ, Galliciaë, et Lodomeriæ, Ramæ, Serviæ, Cumaniaë, et Bulgariæ rex apostolicus, archi-dux Austriæ; Lotharingiæ, Salisburgi, Virceburgi et in Franconia dux; dux Styriæ, Carinthiæ et Carnioliaë; magnus dux Cracoviæ; magnus princeps Transylvaniæ; marchio Moraviæ, dux Sandomiriæ, Massoviæ, Lublini, superioris et inferioris Silesiæ, Osveciniæ et Zatoriæ, Teschinæ, et Foro-Julii etc. Princeps Berchtoldsgadenæ et Mergenthemii, comes Habsburgi, Kyburgi, Goritiæ et Gradiscæ, marchio inferioris et superioris Lusatiaë, nec non Istriæ, dominus terrarum Vollhyniæ, Podlachiæ et Beresti, Tergesti, in Freudenthal, Eulenberg et Marchiæ Slavonicaë etc. etc.

Memoriæ commendamus tenore præsentium significantes quibus expedit universis: Quod posteaquam Nos emensis inter diversas rerum vices triginta octo et ultra regiminis annis creditorum nobis divinitus populorum felicitati sacratis ad assequendum supremum id paterni cordis nostri solatium, ut serenissimum hæreditarium coronæ principem dilectissimum primogenitum filium nostrum archiducem Ferdinandum tamquam immediatum in hoc quoque percaro regno nostro Hungariæ partibusque eidem adnexis successorem nostrum, illo quo nobis dum vita suppetet charissimum erit, fiduciaë et amoris in generosam gentem Hungarum vinculo, tuendæque et conservandæ avitæ constitutionis sacramento obstrictum cernamus, pro regia ejus coronatione solenni ritu, Deo ter optimo maximo auxiliante peragenda, ac ceteris etiam, quæ ad provehendam communem regni nostri beatitatem, securamque ejusdem permansionem, oportuna ac necessaria fore videbuntur, curandis ac tractandis generalem conventum seu diætam pro festo natiuitatis beatissimæ Mariæ Virginis, hoc est octava die mensis Septembris anni currentis millesimi octingentesimi trigesimi, in liberam regiamque civitatem nostram Posoniensem indixissemus ac promulgassemus, ac eidem personaliter quoque præfuissemus; conclusis tandem et finitis diætalibus tractatibus iidem domini prælati, barones, magnates et nobiles, cæterique status et ordines præfati regni nostri Hungariæ et partium eidem adnexarum exhibuerunt et præsentarunt majestati nostræ sequentes articulos, in eadem diæta, communibus

---

(1) Ezt a decretumot a Corpus Juris korábbi kiadásai ily czim alatt közlik: «Articuli comitionum anni 1830».

IX.

1830. ÉVI TÖRVÉNY-CZIKKEK.⁽¹⁾

Mi Első Ferencz, Isten kedvező kegyelméből ausztriai császár, Jerusálem, Magyar-, Cseh-, Dalmát-, Horvát-, Szlavonországok, Galiczia és Lodoméria, Ráma, Szerb-, Kun- és Bolgárországok apostoli királya; ausztriai főherczeg; Lotharingia, Salzburg, Würzburg és Frankónia hercege; Krakkó nagyhercege; Erdély nagyfejedelme: Morvaország őrgrófja; Sandomir, Massovia, Lublin, Felső- és Alsó-Szilézia, Auschwitz és Zátor, Teschen és Friaul stb. hercege; Berchtoldsgaden és Mergentheim fejedelme; Habsburg, Kyburg, Görz és Gradiska grófja; Alsó- és Felső-Lausitz, valamint Istria őrgrófja; Volhinia, Podlachia és Brest, Triest, Freudenthal, Eulenburg és a vend őrgrófság földjeinek ura, stb. stb.

Adjuk tudtukra ezennel mindeneknek, a kiket illet: hogy miután Mi a sors különféle forgandósága között, uralkodásunknak Istentől reánk bizott népeink boldogítására szentelt harmincznyolczadik évét, sőt még azon felül is, betöltöttük, atyai szívünk azon legfőbb vigaszának megnyerése végett, hogy a fenséges trónörökös herceget, kedves elsőszülött fiunkat, Ferdinánd főherceget, mint ezen kedvelt Magyarországunkban és a hozzákapcsolt részekben is közvetlen örökösünket, a nemes magyar nemzethez a bizodalom és szeretet azon kötelékével, mely Nekünk, míg élünk engedtetik, legkedvesebb leend, füzve és az ősi alkotmány védelmére s föntartására letett esküvel kötelezve lássuk, az Ő királylyá koronázásának ünnepies módon a nagy Isten segítségével leendő végrehajtása céljából, s egyebeknek is, melyek országunk közös boldogságának előmozdítására és biztos fönmaradására alkalmasoknak és szükségeseeknek lenni látszanának, elintézése és tárgyalása végett Boldog Szüz Mária születés ünnepére, azaz a folyó ezernyolczszázharminczadik esztendő Szent-Mihályhava nyolczadik napjára, Pozsony szabad királyi városunkba általános összejövetelt vagyis országgyűlést hirdettünk és hivtunk volna egybe, és ezen Magunk is megjelentünk: berekesztetvén végre és befejeztetvén az országgyűlési tanácskozások, ugyanazon egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes urak s nevezett Magyarországunk és a hozzákapcsolt részek többi karai és rendei, azon országgyűlésen közkívánságuk és szavazatukkal, ugy egyenlő s közmegegyezésökkel, kegyelmes jóváhagyásunknak hozzájárulásával végzett következő törvényczikkelyeket

(1) A Corpus Juris eddigi kiadásai ezeket a törvényczikkeket ily czfm alatt közlik: «Az 1830-diki országgyűlés törvényczikkelyei».

ipsorum votis et suffragiis, parique et unanimi consensu, accedente benigna annuentia nostra conclusos, supplicantes majestati nostræ humillimæ, quatenus universos eos articulos, omniaque et singula in eis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, nostrumque regium consensum iis præbentes, auctoritate nostra regia clementer acceptare, approbare et confirmare, atque tam Nos ipsi observare, quam et per alios omnes, quorum interest, observari facere dignemur; quorum quidem articulorum tenor talis est:

Praefatio.

Augustissimus imperator et rex apostolicus Franciscus inde a principio suscepti gloriosi regiminis promovendæ populorum scepro suo parentium felicitati intentus, quo percaræ quidem sibi genti Hungaræ novum constabiliendæ felicitatis publicæ pignus, paterno vero cordi suo ad labores et conatus publicæ saluti dicatos, majoris instar roboris supremum id accedat solatium; ut serenissimum hæreditarium coronæ principem primogenitum filium suum archi-ducem Ferdinandum, tamquam immediatum vigore articuli 1. et 2. 1723. in hoc quoque regno Hungariæ et partibus eidem adnexis successorem suum, sacro Hungariæ diademate coronatum, charissimoque sibi fiduciæ et amoris in gentem Hungaram vinculo, tuendæque et conservandæ avitæ constitutionis sacramento obstrictum cernere possit, scopo imprimis instauranda faustissimæ hujus inaugurationis regiæ generalem regni conventum, seu diætam pro feria quartæ quæ Dominicam 14. post Pentecosten sequitur, seu festo nativitatæ beatæ M. Virginis in octavam mensis Septembris anni 1830. incidente in liberam regiamque civitatem Poseniensem indixit, hancque in sacra persona sua apertam, a peragenda hac serenissimi primogeniti filii sui, erga præmittendam diplomaticæ assecurationis acceptationem, deponendumque juramentum ritu legali inauguratione auspicandam, tandem vero alia etiam negotia, quæ ad promovendum publicum regni bonum stabilemque ejus conservationem necessaria atque proficua fore viderentur, pertractanda proposuit.

Quæ paterna Suæ majestatis sacratissimæ in gentem Hungaram studia status et oo. grati animi cultu suscipientes, post peracta faustissimæ coronationis solennia, diætaliūque tractatum conclusionem, conditos superinde articulos eidem Suæ majestati demisse præsentarunt, supplicantes, ut eos acceptare regiaque auctoritate ratihabere, et tam ipsa observare, quam per alios observari facere dignetur.

ARTICULUS I.

Serenissimus dominus dominus Ferdinandus in regem Hungariæ, partiumque eidem adnexarum inauguratur et coronatur.

Quod Sua majestas sacratissima in perpetuum sinceri sui studii avitam regni hujus constitutionem conservandi et in posteros illibate transmittendi momentum pro benigna erga fidelem populum paterni animi propensione cepit consilium, ut supremæ et præsertim titulis 4. et 9. P. I. operis Decr. Tripartiti declaratæ potestatis, privilegiorum item collationis et aliorum jurium

Felségünk elé terjesztették s bemutatták, alázatosan esedezván Felségünk előtt, hogy azon törvényczikkelyeket, s az azokban összesen és egyenkint foglaltakat, tetszőknek, elfogadottaknak s helybenhagyottaknak vallván, s királyi megegyezésünkkel hozzájuk járulván, azokat királyi hatalmunkkal kegyelmesen elfogadni, helybenhagyni s megerősíteni, és mind Mi magunk megtartani, mind minden mások által, a kiket illetnek, megtartatni méltóztatnánk. Mely törvényczikkelyeknek ez a tartalma.

Előbszéd.

Ferencz, felséges császár és apostoli király fölvállalt dicsőséges uralkodásának mindjárt kezdete óta a kormánypálczája alá rendelt népek boldogságának előmozdítását tartván szem előtt, hogy az ő szeretett magyar nemzete a közboldogság megszilárdulásának új zálogát, atyai szive pedig a közjólétnek szentelt munkáihoz s törekvéseihez mintegy nagyobb erősség gyanánt azt a vigasztalást nyerje, miszerint a felséges trónörökös herceget, elsőszülött fiát, Ferdinánd főherceget, mint az 1723: 1. és 2. cikkely erejénél fogva ezen Magyarországon és a hozzá kapcsolt részekben is közvetlen trónutódát, Magyarország szent koronájával megkoronázva, s a magyar nemzethez a bizalom és szeretet Neki legkedvesebb kötelékével fűzve, s az ősi alkotmány védelmére s föntartására tett esküvel kötelezve láthassa: főképen e szerencsés királyi fölvatás céljából, a negyedik férfára, mely pünköst után a 14-ik vasárnapra következik, vagyis a Boldogságos Szent Szűznek az 1830. esztendő Szent Mihályhava nyolczadik napján eső születésünnepére, Pozsony szabad királyi városba általános összejövetelt azaz országgyűlést hirdetett, és ezt saját személyében megnyitván, midőn felséges elsőszülött fiának, a hitlevéli biztosítás előrebocsátott elfogadása és a törvényes szertartással letett eskü után fölvatása végbement, végül még más ügyeket is, melyek az ország közjava előmozdítására s állandó föntartására szükségeseknek s hasznosoknak lenni látszottak, tanácskozás alá terjesztett.

A mely a magyar nemzet iránt tanusított atyai törekvéseit Ő szent felségének tisztelő lélekkel fogadván a hálás karok és rendek, a szerencsés koronázás szertartásainak bevégződése és az országgyűlési tárgyalások berekesztése után az azokról alkotott törvényczikkelyeket Ő felségének alázatosan előterjesztették, esedezván, hogy azokat elfogadni és királyi hatalmával jóváhagyni, s mind Ő maga megtartani, mind pedig mások által is megtartatni méltóztassék.

1. CZIKKELY.

Fenséges Ferdinánd ur Magyarország és a hozzá kapcsolt részek királyává avattatik és koronáztatik.⁽¹⁾

Midőn Ő szent felsége ez ország ősi alkotmányának föntartása és az utódokra való érintetlenül hagyása iránt táplált őszinte törekvésének örök emléke jeléül, hű népéhez való jóságos atyai indulatából azon szándékát nyilvánította, mely szerint a legfőbb s különösen a Hármaskönyv I. R. 4. és 9. czimeiben kijelentett hatalomnak, valamint a kiváltság és adomány osztoga-

(1) V. ő. 1830: I. t. cz.

majestaticorum exercitio penes atefatam majestatem sacratissimam ea ratione: quod eadem superstite serenissimus neo-coronandus rex in nullam administrationem regni absque Suæ majestatis cæsareo-regiæ expressa et specifica benigna voluntate regnicolarumque assensu semet immisurus sit, — permanente; articuli item 3. 1791. circa inaugurationem, coronationemque regiam secus intra semestre cum quavis mutatione regiminis inominisse suscipiendam, dispositione porro quoque salva, serenissimus dominus hæreditarius coronæ princeps archi-dux Ferdinandus, alioquin juxta successionis ordinem art. 1. et 2. 1723. stabilitum in hoc quoque hæreditario regno Hungariæ, et eidem adnexis partibus immediatus successor in futurum regem et dominum ritu legali coronetur: — fideles status et oo. hoc novo iterum in quasvis temporum vices, et eventus robore, constabiliendæ felicitatis publicæ pignus tenerrimo devotionis sensu excipientes, et prænotatorum articulorum contextus non immemores pro homagialis fidei suæ debito prænominatum dominum eorum clementissimum post extraditos benigno diplomati suo insertos articulos, depositumque secundum subinsertam formulam juramentum, invocato Dei ter optimi maximi auxilio sacro apostolici regni Hungariæ diademate unanimes inter applausus, et faustissimas inter acclamationes ritu solenni coronarunt.

Depositi juramenti regii contextus est sequens:

Nos Ferdinandus Dei gratia rex Hungariæ etc. etc. juramus per Deum vivum, per ejus sanctissimam genitricem, Virginem Mariam, ac omnes sanctos, quod ecclesias Dei, dominos prælatos, barones, magnates, nobiles, civitates liberas, et omnes regnicolas in suis immunitatibus, et libertatibus, juribus, legibus, privilegiis, ac in antiquis bonis et approbatis consuetudinibus conservabimus, omnibusque justitiam faciemus; serenissimi quondam Andreæ regis decreta (exclusa tamen et semota articuli 31. ejusdem decreti clausula, incipiente: «quodsi vero nos» etc. etc. usque ad verba: «in perpetuum facultatem») observabimus; fines regni nostri Hungariæ, et quæ ad illud quocunque jure aut titulo pertinent, non abalienabimus, nec minuemus, sed quoad poterimus, augebimus et extendemus, omniaque illa faciemus, quæcunque pro bono publico, honore et incremento omnium statuam, ac totius regni nostri Hungariæ juste facere poterimus. Sic nos Deus adjuvet, et omnes sancti!

ARTICULUS 2.

De convocandis per Suam majestatem sacratissimam, neo-coronatum regem a die aditus regiminis intra semestre spatium regni comitiis.

Ss. et oo. de eo, quod Sua majestas, neocoronatus rex, a die, qua regiminis clavum capessiverit, intra præfixum articulo 3. 1791. semestre comitiis occasione quorum etiam diploma inaugurale, præcedenti articulo attacktum, inarticulabitur, indictura sit, per Suam majestatem cæsareo-regiam assecurati, hoc ipsum eadem benigne annuente, homagiali cum gratitudinis sensu in legum tabulas referendum decreverunt.

tásának s más felségi jogoknak gyakorlása Ő szent felségénél olyképen megmaradván, hogy az Ő életében az ujonnan koronázandó fenséges király. Ő császári-királyi felségének kifejezett és különös kegyelmes akaratja és a honlakosok beleegyezése nélkül az országnak semmiféle igazgatásába nem fog avatkozni, továbbá az 1791: 3. törvenczikk azon rendelkezése, mely szerint egyébként bármely trónváltozás esetén a királyi fölavatást s koronázást félév alatt okvetetlenül teljesíteni kell, továbbra is épségben hagyatván, a fenséges trónörökös herceg és főherceg ur, Ferdinánd, mint különben az 1723: 1. és 2. cz.-ben megállapított örökösödési rend szerint ez örökölt Magyarországhban és a hozzá kapcsolt részekben is közvetlen trónutód, jövendőbeli királyvá és urrá törvényes szokás szerint megkoronáztassék: a hű karok és rendek a közboldogságnak minden időviszontagságokkal és eseményekkel szemben új támasztékkal leendő megszilárdításának ezt a zálogát a hódolat leggyengédebb érzésével fogadván és a fönt jelzett törvenczikkelyek tartalmáról meg nem feledkeztvén, jobbágyi hűségök tartozásából, imént említett legkegyelmesebb urokat, a kegyelmes hitlevelébe iktatott törvenczikkelyek kiadása és az alább beiktatott szöveg szerinti eskü letétele mellett, a mindenható Istent segítségül hívásával, egyhangu örömmilyánítások s őszinte üdvözlések között, Magyarország apostoli szent koronájával ünneplés szerterítés szerint megkoronázták.

A letett királyi eskü szövege a következő:

Mi Ferdinánd, Isten kegyelméből Magyarország királya stb. stb., esküszünk az élő Istenre, szent anyjára, Szűz Máriára és minden szenteire, hogy Isten egyházait, az egyháznagy, országzászlós, országnagy és nemes urakat, a szabad városokat és az ország minden rendű lakosait mentességeikben és szabadságaikban, jogaikban, törvényeikben, kiváltságaikban s régi jó és helybenhagyott szokásaikban megtartandjuk; mindenkinek igazságot szolgáltatunk: néhai fenséges András király törvényeit (kizárva mindazonáltal és mellözve azon törvény 31. cikkelyének záradékát, mely így kezdődik: «Quodsi vero Nos» stb. stb. egészen azon szavakig: «in perpetuum facultatem») megtartandjuk; Magyarországunk határait és a melyek hozzá bármely joron vagy czimen tartoznak, el nemi idegenitendjük, se meg nem csonkitandjuk, hanem a mennyire lehet, gyarapitandjuk és kiterjesztendjük, s mindazt megteszszük, a mit minden karaink és egész Magyarországunk közjává s öregbitésére igazságosan megtehetünk. Isten Minket úgy segítjen s annak minden szentei!

2. CZIKKELY.

Hogy Ő szent felsége, az ujonnan koronázott király trónra lépése napjától számított félév alatt az országgyűlést egybehivandja.

A karok s rendek, biztosittván Ő császári-királyi felségétől a felől, hogy Ő felsége, az ujonnan koronázott király, azon naptól kezdve, midőn uralkodását megkezdendi, az 1791: 3. cikkely által kitűzött félév alatt az országgyűlést, melynek alkalmával a megelőző cikkelyben említett fölavatási hitlevelet is be fogják cikkelyezni, összehivandja, ezt Ő felsége jóváhagyásával s alattvalói hálás érzettel törvénybe iktatni határozták.

www.libtool.com.cn

ARTICULUS 3.

Neo-coronatae regiae majestati honorarium offertur

In testimonium sinceræ devotionis ingenuique amoris, quo ss. et oo. regni in neo-coronatam majestatem feruntur, munus honorarium demisse offerunt, unaque confidunt Suam majestatem oblatum hoc pro ingenita sibi benignitate acceptaturam.

ARTICULUS 4.

De munere honorario per Suam majestatem neo-coronatum regem in publicos piissimosque fines dicato.

Ss. et oo. Suae majestatis sacratissimæ neo-coronati regis clementiæ documentum in eo venerantes: quod curam salutis publicæ sublimi sensu regie dignitatis complexa, partem e munere honorario ad sublevendam contriuentem plebem sterilis messis sequelis pressam, partem vero in augendum Academiae Hungaricæ fundum vovere dignata sit, demissas agunt grates, et hoc nobile excelsi animi opus tabulis legum in perenne gratitudinis monumentum inferri statuerunt.

ARTICULUS 5.

De commissione in merito reincorporationis partium regni avulsarum et recuperatarum nominata.

Erga desiderium ss. et oo. Suae majestatis sacratissimæ demisse propositum: ut intuitu reincorporationis partium regni avulsarum et jam recuperatarum puncto 3. inauguralis diplomatis satisfiat: Sua majestas sacratissima, cum graves omni prorsus in respectu circa suscipiendam illarum ad regnum Hungariæ reincorporationem, et respective reapplicationem, subversentur considerationes, commissionem eatenus benigne denominare, unaque ss. et oo. securos reddere dignata,

est: quod, accepta præfatæ commissionis relatione, et re plene cognita ea, quæ ad realem effectum citati puncti 3. diplomaticæ assecurationis conferunt, determinatura, edendamque altissimam suam resolutionem ss. et oo. clementer communicatura sit.

Quod sincerum suæ majestatis sacratissimæ in vota statuum et oo. stadium, iidem status et oo. homagiali devotione venerantur.

ARTICULUS 6.

De cursu juris per tempus proximæ diaetae, revisioni cum primis operatorum systematicorum destinatae, continuando.

Ad benignam Suae majestatis sacratissimæ in eo factam propositionem: ut cum scopo pertractandorum systematicorum operatorum in diem 2. octobris anni venturi 1831. convocanda regni comitia in longius tempus protrahenda prævideantur, ne per id justitiæ administrationi mora injiciatur: ex mente art. 16. 1792. congrua dispositione occurrendum sit: ss. et oo. cum benigno ejus assensu decreverunt:

§. 1. Ut quævis causarum species coram quibusvis foris tam spiritualibus quam secularibus primæ instantiæ, in consvetis judiciorum terminis, decursu actorum comitorum contra quosvis levare, promoveri, ac decidi valeant: causis nihilominus ad judicatum tabulæ regie, et banalis pertinentibus huc non intellectis; et salva ceteroquin art. 29: 1723. dispositione.

§. 2. Ut causæ a primæ instantiæ judiciis

www.libtool.com.3: CZIKKELY.

Az ujonnan koronázott királyi felségnek tiszteletdíj ajánltatik.

Őszinte hódolatuk és benső szeretetök bizonyosságául, melylyel az ország karai és rendei az ujonnan koronázott felség iránt viseltetnek, tiszteleti ajándékot alázatosan ajánlanak föl, s egyszersmind remélik, hogy Ő felsége ez ajánlatot vele született kegyességéhez képest elfogadandja.⁽¹⁾

4. CZIKKELY.

A tiszteletdíjnak ujonnan koronázott király Ő felsége által köz- és kegyeletos czélokra lett szenteléséről.

A kk. és rr. Ő szent felsége, az ujonnan koronázott király kegyelmének bizonyosságát abban tisztelvén, hogy királyi méltóságának fenkölt érzelmével a közjó érdekét gondjaiba vette, s a tiszteleti ajándék egy részét a rossz aratás következményeiben synlódó adózó nép fölsegelésére, másik részét pedig a magyar akadémia alapjának szaporítására szentelni méltóztatott, alázatos köszöneteket nyilvánítják, és ezen magasztos lelkü nemes tettet hálájok örök emlékjelül a törvények közé iktattatni határozták.⁽²⁾

5. CZIKKELY.

Az ország elszakított és visszaszerzett részei visszacsatolásának érdemében kinevezett bizottságról.

A karok és rendeknek Ő szent felsége elé terjesztett alázatos kívánságukhoz képest, hogy az ország elszakított és már visszaszerzett részeinek visszakapcsolására nézve a felavatási hitlevél 3. pontjának elég tétessék, mivel azoknak Magyarországhoz leendő visszakebelezésének s illetőleg visszacsatolásának kérdése körül mindenestre komoly megfontolást kívánó körülmények forognak fön, Ő szent felsége arra nézve bizottságot kinevezni s egyszersmind a karokat és rendeket bizo-

sítani méltóztatott, hogy megkapván a bizottság jelentését és teljesen megismervén az ügyet, azokat, a mik a biztosító hitlevél idézett pontjának tényleges megvalósítására tartoznak, megvizsgálandja és kiadandó legmagasabb elhatározását a karokkal és rendekkel kegyelmesen közölni fogja.

A mely óhajításuk iránt tanusított őszinte jóakarattát Ő felségének a karok és rendek az alattvalói hódolat tiszteletével fogadják.⁽³⁾

6. CZIKKELY.

A törvénykezés folytatásáról a legközelebbi, főleg a rendszeres munkálatok megvizsgálására rendelt országgyűlés tartama alatt.

Ő szent felségének az iránt tett kegyes előterjesztésére, mely szerint a rendszeres munkálatok tárgyalása czéljából a jövő 1831. év október 2-ik napjára összehívandó országgyűlés előreláthatólag hosszabb ideig fog tartani, az 1792: 16. cz. értelmében alkalmas intézkedéssel kellene annak elejét venni, hogy e miatt az igazságszolgáltatás késedelmet szenvedjen, a karok és rendek az Ő kegyelmes beleegyezésével határozták:

1. §. Hogy mindennemű pereket bármely első folyamodásu, akár egyházi, akár világi bíróságok előtt, a szokásos törvénykezési szokokban, az említett országgyűlés folyamata alatt bárki ellen lehessen indítani, folytatni és eldönteni; mindazonáltal nem érve ide a királyi és báni tábla bíraskodása alá tartozó pereket, és épségben hagyván egyébként az 1723: 29. cz. rendelkezését.

2. §. Hogy az első folyamodásu törvény-

(1) V. ö. 1792: III., 1867: IV. t. cz.

(2) V. ö. 1867: IV. és V. t. cz.

(3) V. ö. alább 11. cz., 1812: IV., 1827: XVI., 1836: XXVII. és XXXII. t. cz.

M.

M.

székektől a maga módja szerint az illetékes főlebbviteli bíróságokhoz (a királyi és báni tábla kivételével) főbebevezett ügyek azokon felülvizsgáltsanak, a hozott ítéletek kihirdetessenek és a dolog természetéhez képest végrehajtás alá vétessenek.

3. §. Azouban a hivatalból indított büntető és váló-perék a királyi, báni és hétsze-

mélyes táblán az országgyűlés alatt is felül fognak vizsgáltatni.

4. §. Ha pedig a rendszeres munkálatok megvizsgálására rendelt országgyűlés valamiképen félbeszakíttatnék, ezen rendelkezés magától megszűnven, a hozandó törvény további intézkedése legyen irányadó.

7. CZIKKELY.

A magyar ezredекке sorozandó ujonczokban fölajánlott segedelemről.⁽¹⁾

1. §. Ő szent felségének az ujonczokban fölajánlandó segedelem ügyében tett kegyes előterjesztésére a karok és rendek, miután Ő felsége nevében, a ki a törvények értelmében erre nézve táplált óhajtsaikat előzenyességgel figyelembe vette, a főnforgó külföldi viszonyok felől és a magyar katonaság jelenlegi állapotáról fölvilágosítást nyertek s annak szükségét megismerték, a mostani körülmények rendkívüli viszonyai közt segedelem gyanánt, minden jövőndőre ebből vonható következtetés nélkül, valamint az 1744: 63. cz. 2. §., az 1807: 1. cz. 5. és az 1808: 6. cz. 1. §-aiban foglalt biztosítékok épen maradása mellett, a magyar ezredекке 48,000 ujonczot, a királyi felség és a haza iránti hűségük és szeretetükből folyólag, önként és jóakarattal fölajánlanak, még pedig ezek közül 28,000-et a következő föltételek alatt:

1. Hogy ezek katonai szolgálatot tíz évig legyenek kötelesek teljesíteni s ez idő eltelével haladéktalanul végleg elbocsáttassanak.

2. Ha azonban azalatt is valamelyikre otthon elkerülhetetlenül szükség lenne, az ilyenek elbocsátását még ez előre megállapított szolgálati évek sem akadályozhassák meg és a kiállított ujonczokban akár ezen, akár más bármely okból eredő fogyatékok pótlását követelni ne lehessen.

3. Hogy nem egymásután, hanem egy és ugyanazon s lehető legrövidebb, még pedig téli időben kell a sorozást megtartani.

4. Hogy a megajánlott ujonczok sorába zsidók is vétessenek föl, kiknek számát a népesség aránya szerint az illető törvényhatóság határozza meg s a kik a zsidó közösségek után egyedül nemzetükből lesznek kiállítandók és az illető törvényhatóság kebelében besorozandók.

5. Az ujonczok fölvetelénél nem a szépségre vagy mértékre, hanem a testalkatra kell tekintettel lenni, úgy hogy az öt láb magas, de különben egészséges és erőteljes s a katonai terhek elhordozására alkalmas testü ujoncz is elfogadtassék.

6. A sorozó tisztek és orvosok számára az ezen országgyűlésen megállapított utasítás szolgáljon zsióormértékül, hogy mind a katonatisztek, mind a politikai törvényhatóságok a szerint járjanak el; más ujonczok hiányában pedig a katonai szolgálatra alkalmatlanná nem levő, az előleges utasításban föl nem sorolt kisebb hibákban szenvedő egyének is fogadtassanak el.

7. Hogy azok, a mik az állítás alóli mentességre s az állítás módoztatára és a csavargókra nézve határozottak, tartassanak szem előtt.

8. A kor és a folytonos szolgálat fáradságai következtében megtört egyének, ne tartassanak vissza tovább, hanem az állítás végrehajtása után a rokkantak közé soroztassanak és az 1807: 1. cikkely 11. §-ban engedett kedvezményekben részesíttessenek; hogy azonkívül azok, a kik mindenkor a legszorosabban igazolandó elkerülhetetlen kényszerűség okából a családi vagyonban való gazdálkodáshoz szükségeseknek találtattak, Ő szent felségének legkegyelmesebb kijelentésével kapcsolatban, a ruházati pénz megfizetése s egy másik egyénnek maga helyett állítása nélkül azonnal elbocsáttassanak.

9. A most megajánlott 28,000 ujoncz állításának esetére és időtartamára az ujonczok toborzása szüneteljen; de azután az 1807: 1. cz. értelmében azonnal érvényébe visszahelyeztessék; a kik pedig a törvény megalkotásától az állítás befejeztéig az ennek aláeső egyének közül az ezredекben önként vállalkoznak katonáskodásra, vagy bármely más módon saját törvényhatóságuk kebelén kívül is fölfogadtattak: mindenkor az illető törvényhatóságra kiosztott ujonczjutalék számába lesznek betudandók.

10. Hogy az ujonczoknak otthon hagyott vagyonáról kellőképen legyen gondoskodva, vagyonuk az illető hatóság által, még pedig vármegyékben az uraság hozzájárulásával összeírassanak és a polgári árvaszék felügyelete alatt ingyen őriztessenek.

(1) V. ö. 1807: I., 1808: VI., 1840: II. t. cz.

11. Repartitio autem tyronum, juxta clavim sub his comitiis, habita ad populationis numerum reflexione, per juratam deputationem elaborandam instituat.

12. Quia vero ad sequendam militarem vitam maximo esset stimulo, si virtutes militares promerita promotionis et præmia quoque sequantur: Sua majestas sacratissima ss. et oo. clementer assecurare dignata est, quod præexistentium eatenus legum, utpote articuli 9. 1792. et 4. 1807. exactam observantiam relate etiam ad officiales, consequenter et generales et stabales nativos Hungaros legionibus Hungaricis et confiniariis præficiendos, curæ cordique habebit; singularia autem merita castrensia per elargiendas armiales, et honorum in curias ac minora corpora divisorum collationes, e spiritu legum condecorabit.

§. 2. Residuos autem 20,000 tyrones sequentibus sub conditionibus offerunt:

1. Ut Sua majestas hos solummodo in casu hostilis aggressionis ditionum suarum hæreditariarum, Suae celsitudini cæsareo-regie

domino regni palatino sine procurandi medio concernentium jurisdictionum effectus detegendo, et per eandem in proximis comitiis referendo, legere, et exigere valeat.

2. Ut vigor oblatus hujus 2. mensis octobris anni proxime venturi 1831. omnem in casum cesset, neque jurisdictiones evoluta hoc termino ad statuendos hos 20,000. tyrones provocari amplius possint, jurisdictiones tamen ante terminum 2. octobris anni venturi provocatae, incumbentem sibi obligationem, evoluta etiam hoc termino, explere teneantur.

3. Ut terminato bello, ex superius denotata hostili aggressionis enato, qui e 20,000. tyronibus his unice huic gerendo destinatis, superstites fuerint, illico dimittantur.

4. Ut dentis iis, quæ conditione prima quoad annos obeundi servitii, conditione vero tertia, circa statutiones tempus relata ad 28,000. tyrones disposita sunt, conditiones reliquæ etiam ad hos 20,000 tyrones extendantur.

Sua majestate ssma interatum hoc fidelis erga se, augustamque domum suam devotionis, studique rebus patriæ per oportuna media consulendi testimonium perquam benigne suscipiente.

ARTICULUS 8.

De usu linguæ nationalis.

Ad propius assequendum, circa culturam linguæ nationalis articulo 16. 1790/1., 7. 1792. et 4. 1805. scopum, ss. et oo. benigne annuente regia majestate decreverunt:

§. 1. Ut consilium r. locumtenentiale jurisdictionibus illis, quæ Hungaricas representationes submitunt, a publicatione præsentis articuli, non tantum eadem lingua respondeat; verum his ceteras etiam intimationes suas, circularibus exceptis, idiomate Hungarico expediat et dimittat.

§. 2. Ut curia regia in appellatis ad se Hungarico idiomate processibus illico eadem lingua deliberet, processusque tales penes extractum Hungaricum, referri curet.

§. 3. Coram tabulis districtualibus et intra fines regni Hungariæ existentibus tam comitatensibus quam civicis foris, universim, quoad sacras autem sedes in respectu causarum civilium, coram quibus lingua Hungarica hactenus in usu non fuit, a conclusione præsentis diætæ, liberum erit, processus lingua Hungarica instituere; in quibus tamen memorata fora, apud quæ scilicet lingua Hungarica hactenus in usu non erat, seu hac seu latina lingua deliberare poterunt.

§. 4. Ut a modo in posterum ad munia publica intra limites regni nemini, qui linguæ etiam Hungariæ gnarus non est, huc non intellectis actu fungentibus, aditus pateat.

§. 5. Ut a 1. Januarii 1834. nemo intra fines regni ad censuram advocatalem admittatur, qui debita linguæ Hungariæ cognitione destitueretur.

11. Az ujonczok fölosztása pedig az ezen országgyűlésen a népesség számára való tekintettel kidolgozandó kules szerint egy esküdt küldöttség által intéztessék.

12. Mivel pedig a katonai pálya követésére a legnagyobb ösztönül szolgál, ha a katonai erények a megérdemelt előléptetéseket és jutalmakat minél gyorsabban elnyerik: Ő szent felsége a karokat és rendeket kegyelmesen biztosítani méltóztatott, hogy az erre nézve fönálló törvényeknek, ugymint az 1792: 9) és 1807: 1. cikkelynek pontos megtartását, következőleg azt is, hogy a magyar és határvidéki ezredek élére született magyar tábornokok és törzstisztek állíttassanak, gondjába veendi és szíven viselendi; a kiváló hadi érdemeket pedig a törvények szellemében nemes levelek osztogatásával s nemesi telkek és kisebb birtoktestekre osztott jószágok adományozásával fogja kitüntetni.

2. §. A többi 20,000 ujonczot pedig a következő föltételek alatt ajánlják meg:

1. Hogy Ő felsége ezeket csupán csak örökös országainak ellenséges megtámadatása esetén, melyet Ő császári királyi felsége, az ország nádora hozand tudtára az illető törvényhatóságoknak, a szükséges intézkedések

végett, és ugyancsak Ő fog a legközelebbi országgyűlésnek bejelenteni, szedhesse és soroztathassa be.

2. Hogy ezen ajánlat ereje a jövő 1831. év október 2-án minden esetre megszűnjék és a törvényhatóságokat e határidő betelte után ezen 20,000 ujoncz állítására többé fölhívni ne lehessen; de a jövő évi október 2-iki határidő előtt fölhívott törvényhatóságok a rájuk eső kötelezettséget a határidő betelte után is teljesíteni tartozzanak.

3. Hogy a föntebb jelzett ellenséges támadásból eredő háboru befejeztetvén, azok, a kik a csupán ennek viselésére rendelt 20,000 ujonczból életben maradtak, azonnal bocsátassanak el.

4. Hogy azok kivételével, a mik a szolgálati kötelezettség éveire vonatkozólag az első, a 28,000 ujoncz állítása idejére nézve pedig a harmadik föltétel alatt rendelvék, a többi föltételek ezen 20,000 ujonczra is kiterjesztetnek.

Ő szent felsége ezt a maga és felséges háza iránti hű ragaszkodásnak és a haza ügyeinek alkalmas eszközökkel való előmozdítására irányzott igyekezetnek ismételt bizonyosságát a legkegyelmesebben fogadja.

8. CZIKKELY.

A nemzeti nyelv használatáról.

A nemzeti nyelv művelésének az 1790/1: 16., 1792: 7., és 1805: 4. cikkelyekben megjelölt célja közelebbi megvalósítása végett, a királyi felség kegyes jóváhagyásával határozták a kk. és rr.

1. §. Hogy a kir. helytartó-tanács azon törvényhatóságoknak, melyek magyar fölterjesztéseket küldenek, a jelen cikkely kihirdetésétől fogva nemcsak ugyanazon nyelven válaszoljon, hanem ezekhez többi intézvényeit is, a körlevelek kivételével, magyar nyelven adja ki és küldje el.

2. §. Hogy a királyi Curia a hozzá magyar nyelven fölbevezett perekben szintén ugyanezen nyelven határozzon, és az ilyen pereket magyar kivonat mellett adassa elő.

3. §. A kerületi táblák és Magyarország határain belül létező ugy vármegyei, mint városi bíróságok előtt általánosan, a szentszékeket illetőleg pedig, a melyek előtt a magyar nyelv a polgári perekre nézve eddig használatban nem volt, a jelen országgyűlés berekesztése után szabad lesz a pereket magyar nyelven viinni; de az említett bíróságok, melyeknél tudniillik a magyar nyelv eddig nem volt használatos, a perekben akár magyar, akár latin nyelven határozhatnak.

4. §. Hogy mostantól kezdve jövendőben az ország határain belül közhivatalokra senki se legyen alkalmazható, a ki a magyar nyelvet nem tudja; nem értvén ide a tényleg működő egyéneket.

5. §. Hogy az 1834. évi január 1-seje után senki ez ország határai közt, a ki a magyar nyelv kellő ismerete nélkül szükölködik, ügyvédi vizsgálatra ne bocsátassék.

Grati venerantur ss. et oo. et illam Suæ majestatis sacratissimæ benignitatem, qua clementissime disponere dignata est: ut legiones Hungaricæ huc intellectis etiam confinariis, cunctæ item intraregnanæ præfecturæ militares documenta Hungarica jam et nunc acceptare teneantur.

ARTICULUS 9.

De substantia decedentium militarium personarum.

Ad tollendas ratione pertractationis substantiæ decedentium militarium personarum frequentiores inter civilem et militarem statum collisiones, benigne annuente Sua majestate sacratissima decernitur.

§. 1. Ut nobilem militarium personarum tam possessionatarum, quam immissioneatarum, seu sint in actuali servitio, seu in statu quiescentiæ, remansæ substantiæ pertractatio, — non secus etiam ignobilem, extra actuale servitium decedentium citra militaris status influxum ad solam jurisdictionem civilem, ignobilem porro in actuali militari servitio obeuntium remansæ acquisitæ mobilis substantiæ pertractatio semper ad militarem jurisdictionem pertineat, fundorum tamen civilium ac dominalium ad præscriptum art. 38. 1741. et 8. 1764. civicum magistratum et respective dominium terrestre concernat, neque status militaris ad hæc se ullo sub prætextu immittat.

§. 2. In casu mortis nobilis militaris personæ extra regnum eventuro, militaris judex reperta in loco decedentis mobilia conscribet, et originale testamentum retenta legali copia concernenti civili jurisdictioni una cum recepto ex mobilibus pretio, pro ulteriore hæreditatis pertractatione transmittet, jurisdictionem autem traditam sibi substantiam, si hæredes aut legatarii ad vires ejusdem sufficientem realem et acceptabilem eatenus

præstiterint cautionem, quod formandis prætensionibus, e prægesto per defunctum officio, promanantibus, prout legitimæ fuerint, citra viam juris satisfacturi sint, iisdem mox post communicationem testamenti, aut acceptæ a militari statu notificationis, extradabit. Si vero cautio hæc præstari non possit, vel detractaretur, illam eousque retinere debet, donec productis seu per fiscum regium, seu per immediatos successores decedentis, vel cæsareo-regii in militaribus exactoratus, vel exactoratus cameræ legalibus testimonialibus comprobatus fuerit, defunctum nullis omnino oneribus altissimo ærario aut fundo cuiquam obstrictum esse; interea vero, nec pecuniæ sine fructu hæreant, illas ad securum locum elocare tenebitur. Fisco seu ærario militari prætensiones suas ad summum intra spatium unius anni exhibere obligato. — Casum in contrarium evolutum prævio præclusi termino, jurisdictio civilis substantiam sequestratam successoribus extradabit.

§. 3. Testamenta militarium personarum sensu art. 28: 1745. privilegiata sunt, dum in procinctu conduntur, ad tollendum interim circa terminum procinctus dubium statuitur, — ut miles statim in procinctu esse censeatur, quam primum augmentum stipendii titulo gerendi belli ex ærario percipit, et vicissim in procinctu esse illico desinat, ut primum ad stipendia tempore pacis dependi solita reducitur.

ARTICULUS 10.

De administratione salis maritimi et de fodinis sulphuris Radobojensibus.

Grati venerantur ss. et oo. regni eam Suæ majestatis sacratissimæ benignam declarationem; — quod in sensu legum de independentia et activitate cameræ regie Hungarico-aulicæ sancitarum, administrationem salis maritimi in littorali Hungarico eidem cameræ Hungaricæ subordinare, relate autem ad fodinas sulphuris Radobojenses ss. et oo. securos reddere dignata sit: se ea, quæ legis sunt, dispositoram.

Hálás tisztelettel fogadják a karok és rendek Ő szent felségének azon jó-ságát is, melylyel legkegyelmesebben intézkedni méltóztatott, hogy a magyar ezredek, ide értvén a határőrvidékieket is, valamint az összes belföldi katonai parancsnokságok a magyar okiratokat már most is elfogadni tartozzanak.⁽¹⁾

9. CZIKKELY.

Az elhalt katonai személyek vagyonáról.

Az elhalt katonai személyek hagyatékának tárgyalása alkalmával a polgári és katonai rend között fölmerülő gyakori összeütközések elhárítása végett Ő szent felsége kegyes jóvá-hagyásával határozta: az

1. §. Hogy ugy a birtokos, mint birtoktan katonai nemes személyeknek, akár tényleges szolgálathoz, akár nyugalmazott állapotban legyenek, nemkülönbén a tényleges szolgálathoz kívül elhalt nem nemeseknek is hátra-hagyott vagyonuk fölött az intézkedés a katonai rend befolyása nélkül csupán a polgári törvényhatóságra, továbbá a tényleges katonai szolgálathoz elhalt nem nemesek után hátra-maradt vagyonról való intézkedés mindig a katonai hatóságra tartozzék; azonban a polgári és uralmi telkekre nézve az 1744: 38. és 1764: 8. cz. rendelkezése szerint a városi hatóságot s illetőleg a földesuraságot illeti az eljárás, és a katonai rend ezekbe semmi szín alatt nem avatkozhatik.

2. §. Azon esetben, ha nemes katonai személy az országon kívül halna el, a katonai bíróság elhaltak lakásában talált ingóságokat összeírja és az eredeti végrendeletet, megtartván annak törvényes másolatát, a polgári törvényhatóságnak, az ingóságokból bevett pénzzel együtt, a további hagyatéki tárgyalás végett átküldi; a törvényhatóság pedig a neki átadott vagyont, ha az örökösök vagy hagyományosok azzal fölérő elégséges, anyagi és elfogadható biztosítékot tudnak szolgáltatni

arra nézve, hogy az elhunyt által viselt hivatalból eredő s utalán támasztandó igényeket, a mennyiben igazolva lesznek, kielégítendik, azoknak mindjárt a végrendelet, vagy a katonai hatóságtól kapott értesítés közlése után át fogja adni. Ha azonban ily biztosítékot adni nem tudnak vagy vonakodnak, a hagyatékot mindaddig vissza kell tartani, míg akár a királyi ügyész, akár az elhunyt közvetlen örökösei által, vagy a császári királyi katonai számvevőség, vagy a kamarai számvevőség törvényes bizonyosságlevelével nem igazoltatott, hogy az elhunyt a magas kincstár vagy valamely alap irányában teljességgel semmi teherrel nincs kötelezve; azonközben pedig, nehogy a pénzek gyümölestelenül heverjenek, azokat biztos helyre tartozik kikölcsönözni; a királyi ügyész vagy a katonai kincstár köteles lévén a maga igényeit egy év alatt kimutatni. Ellenkező esetben a kifizető zárás határidő elteltével a polgári hatóság a zár alatt tartott vagyont az örökösöknek kiadandja.

3. §. A katonai személyek végrendeletei az 1745: 28. cz. értelmében kiváltságosak, midőn hadkészségben alkottatnak; a hadkészség határideje körül főnforgó kétségre nézve pedig határozatlik, hogy a katonai azonnal hadkészségben állónak tekintetik, mihelyt hadjárat okából zsoldtöbbletet hoz a kincstártól, és viszont rögtön megszűnik hadkészségben lenni, a mint a béke idején fizetetlen szokott zsoldra szorítottatik.⁽²⁾

10. CZIKKELY.

A tengeri só igazgatásáról és a radoboji kénbányákról.

Hálás tisztelettel fogadják az országos kk. és rr. Ő szent felségének kegyes nyilatkozatát, melynél fogva a magyar királyi udvari kamarának függetlenségéről és hatásköréről alkotott törvények értelmében a tengeri só igazgatását a magyar tenger melléken ugyanazon magyar kamarának alárendelni, a radoboji kénbányákra nézve pedig a karokat és rendeket biztosítani méltóztatott, hogy a törvénynek megfelelőleg fog intézkedni.⁽³⁾

(1) V. ö. 1790: XVI., 1792: VII., 1805: IV., 1807: I., 1808: IV. és VIII., 1836: I., 1840: V. t. cikkeket.

(2) A katonai személyek polgárjogi ügyeikben a polgári törvényeknek vannak alávetve; v. ö. 1867: XII. t. cz. 14. §., 1868: XL. t. cz. 5. §., 1868: XLI. t. cz. 22. §., 1882: XXXIX. t. cz. 14. §. M.

(3) V. ö. 1492: V., 1598: XXIX., 1635: XI. III., 1638: LIV., 1668: XI. t. cz. M.

www.libtool.com.cn ARTICULUS 11.

De commissionibus limitaneis de diaeta in diaetam referendis.

Ne exmissæ limitaneæ commissiones longiori tempore optato effectu destituantur, discernitur:

§. 1. Ut tam exmissæ per art. 16: 1827. immodi commissiones, in quantum opus sibi creditum nondum perfecissent:

§. 2. Quam deinceps exmittendæ opus:

suum usque proximam diætam terminare, et regni comitiis referre teneantur.

§. 3. Si vero ejusmodi commissiones delatum sibi negotium definire nequirent, de impedimentorum quoque causis in omnem eventum relationem exhibere debeant.

ARTICULUS 12.

De venditionibus quoad bona trans Savum sub imperio Gallico, subin regimine provisorio interventis, judiciariis item executionibus ibidem peractis.

Ut diserta adsit legis provisio, qualem in jure considerationem subire debeant venditiones perennes, quæ sub imperio Gallico in partibus regni Trans-savanis, illæ præterea, quæ reivindicatis subin iisdem partibus sub provisorio regimine intervenerunt? quomodo item judiciariæ executiones sub utraque hac periodo peractæ, bona denique per ignobiles comparata, tractanda sint? statuitur:

§. 1. Quod invalidationi venditionum præmissarum sub regimine Gallico aut provisorio

in partibus Trans-savanis interventarum, si secus in sensu legum patriarum invalidationi obnoxia sint, factum præcise venditionis ad denotatum tempus recidens non obstat.

§. 2. Executiones autem judiciariæ sub attacta temporis periodo peractæ ad instar pignoris judiciarii considerabuntur.

§. 3. Relate denique ad bona per tales, qui possidendorum bonorum incapaces sunt, tunc comparata, præexistens regni legum dispositio observabitur.

ARTICULUS 13.

De obligatione archi-abbatis Montis Pannoniæ curias prædiales conferenti.

Sua majestate benigne annuente statuitur: ut curias prædiales a collatione archi-abbatis S. Montis Pannoniæ pendentes, quæ cæterò quin a destinatione sua nullatenus abstrahi, adeoque nec in casu raducitatis per eundem

retineri, nec secus pecunia comparatæ usibus ejusdem propriis applicari possunt, modernus archi-abbas, et ejus pro tempore successores, conferre teneantur.

ARTICULUS 14.

De provisione articulorum 35. 1790. 12. 1792. usque futura regni comitia extendenda.

Provisio articulorum 35: 1790., et 12: 1792., 3: 1807. 3: 1811. et 10: 1827. et in his provocatorum articulorum sub deductis ibidem cautelis, ac conditionibus, us-

que proxime celebranda regni comitia hac quoque vice absque ullis innovationibus extenditur.

ARTICULUS 15.

Comes Henricus Bellegarde in indigenam cooptatur.

Ss. et oo. ad contestandam sinceram suam erga Suam majestatem sacratissimam neo-coronatum regem devotionem, Henricum comitem Bellegarde

www.libtool.com. 11. CZIKKELY.

Hogy a határjáró bizottságok országgyűlésről országgyűlésre tegyenek jelentést.

Nehogy a kiküldött határjáró bizottságok működése hosszabb ideig eredmény nélkül maradjon, határozatlik:

1. §. Hogy mind az 1827: 16. cz. által kiküldött ilyen bizottságok, a mennyiben a rájuk bízott munkát még nem végezték el.

2. §. Mind az ezután kiküldendők, mun-

kálatukat a legközelebbi országgyűlésig befejezni és az országgyűlés elé terjeszteni tartozzanak.

3. §. Ha pedig ezen bizottságok a rájuk bízott föladatot nem tudnák bevégezni, az akadályok okairól is minden esetre jelentést kelljen tenniök.⁽¹⁾

12. CZIKKELY.

A Szávan tul a francia uralom, azután pedig az ideiglenes kormány alatt történt jószágeladásokról, valamint az ugyanott eszközölt birói végrehajtásokról.

Hogy világos törvényrendekezések legyenek arra nézve, milyen jogi megítélés alá essenek azon örök eladások, melyek az ország szávántulái részeiben a francia uralom alatt és azok, melyek később a visszaszerzett részekben az ideiglenes kormányzat alatt történtek: és hogy mindezen két korszakban eszközölt birói végrehajtások s végül a nem nemesek által szerzett jószágok minemű elbánásban részesíttessenek? határozatlik:

1. §. Hogy a francia vagy az ideiglenes kormányzat alatt közbejött említett eladások

érvénytelenítésének, ha különben a hazai törvények értelmében érvényteleníthetők, az épen a jelzett időre eső eladás ténye nem állhat ellen.

2. §. Az érintett időszak alatt eszközölt birói végrehajtások pedig birói zálog gyanánt tekintendők.

3. §. Végül az akkor olyanok által szerzett jószágokra nézve, a kik jószágok birtoklására képtelenek, az ország törvényeinek fönnálló rendelkezése tartassék szem előtt.

13. CZIKKELY.

A pannonhalmi főapát azon kötelezettségéről, hogy papnemesi telkeket adományozzon.

O felsége kegyes jóváhagyásával határozatlik, hogy a sz. pannonhegyi főapát adományozásától függő papnemesi telkeket, melyek különben is rendeltetésüktől semmi esetre el nem vonhatók, sem kihalás esetében az apát

által meg nem tarthatók, sem a pénzen szerzetek saját használatára nem fordíthatók, a jelenlegi főapát és annak idejében utódai is adományozni tartozzanak.⁽²⁾

14. CZIKKELY.

Az 1790: 35., 1792: 12. cikkelyek rendelkezésének a jövő országgyűlésig való meghosszabbításáról.

Az 1790: 35. és 1792: 12., 1807: 3., 1811: 3. és 1827: 10. és az ezekben hivatolt törvénycikkelyek rendelkezése, az ugyan-

ott előadott biztosítékok s föltételek alatt, a legközelebb tartandó országgyűlésig ezuttal is minden újítás nélkül meghosszabbíttatik.

15. CZIKKELY.

Gróf Bellegarde Henrik honfiúvá fogadtatik.⁽³⁾

A kk. és rr., őszinte ragaszkodásukat tanusítandók Ő szent felsége, az újonnan koronázott király iránt, gróf Bellegarde Henriket, most említett

(1) V. ö. fönn 5. cikkely.

(2) V. ö. 1723: XLIV. t. cz.

(3) E család örökös főrendiházi tagsági jogáról v. ö. 1886: VIII. t. cz. 1. §.

nunc memoratæ Suæ majestatis supremum aulæ præfectum, aurei velleris, insignum item ordinum Leopoldi imperatoris magnæ crucis et coronæ ferreæ primæ classis equitem et cancellarium, Theresiani vero commendatorem etc. s. c. et r. a. m. intimum status consiliarium et camerarium statusque et conferentiarum ministrum, generalem campi mareschallum, ac unius legionis equestris secundarium proprietarium, secus etiam conspicuis meritis illustrem, ejusdemque legitimos descendentes motu proprio et communibus votis citra depensionem taxæ in indigenam, seu numerum aliorum verorum, et indubitatorum regni Hungariæ commembrorum, accedente consensu, et benigna approbatione cæsareæ regiæ majestatis cooptarunt.

Firma spe freti eundem comitem, provehendis regni utilitatibus, juribusque ejusdem tuendis ad mentem etiam deponendi per eum juramenti, studium et operam deinceps quoque prompte impensurum.

ARTICULUS 16.

Comites Rudolphus Salis et Augustus Segur in indigenas recipiuntur.

Homagialis insuper devotionis, sinceræque suæ erga neo-coronatum serenissimum regem adhæSIONIS documentum iteraturi ss. et oo. comitem Rudolphum Salis, insignis ordinis militaris Mariæ Theresiæ equitem, generalem campi vigiliarum præfectum, et unius legionis pedestris proprietarium secundarium, et comitem Augustum Segur insignis ordinis Leopoldi imperatoris equitem, et supremum campi vigiliarum præfectum, camerarios cæsareo-regios, ac e respectu eximiarum qualitatum servitiis altefatæ majestatis regiæ a longiori tempore admotos, eorumque legitimos descendentes, accedente benigno Suæ majestatis cæsareo-regiæ assensu, in veros, ac indubitatos regni hujus indigenas motu proprio, et cum relaxatione taxæ receperunt:

Plene confisi, præallatos comites, eorumque descendentes sincero amore, ac studio regni hujus tenendos, ejusque commoda pro viribus suis promoturos esse.

ARTICULUS 17.

De extraneis in indigenas receptis, depensionem taxæ negligentibus et in futurum nonnisi prævia taxæ receptionis depensione inarticulandis.

In indigenas regni hujus cum onere dependendæ legalis taxæ cooptati extranei, signanter: comites Ignatius, Josephus, Franciscus, et Thaddæus Attems, — Ludovicus Folliot a Creneville, — liber baro Andreas Pley, — Ludovicus Piret, — Emmanuel Bretfeld, — liber baro Carolus et Josephus Vasseiges, nec non comes Nicolaus, filius alterius Nicolai Auersperg, et liber baro Eger, adnexas receptioni eorum per articulos 43. 44. 45. 1827. ita 34. 1802. taxas intra defixum præclusi terminum depurare intermittentes, effectu receptionis, et inarticulationis annullato, in consequentiam articuli 37. 1827. e catastro indigenarum expunguntur, in futurum vero statuitur.

§. 1. Ut in indigenas recepti inarticulationem sui non prius consequi valeant, quam dum productis expeditoriis se receptionis taxam cassæ regni effective intulisse legitimaverint.

Ő felségének udvarmesterét, az arany gypjas, valamint a Lipót császári rend nagykeresztes s a vaskorona első osztályának vitézét s kancellárját, a Terézia rendnek pedig középkeresztesét stb., a cs. és ap. kir. sz. felség val. belső titkos tanácsosát s kamarását, állam- és értekezletti miniszterét, tábornagyot, és egy lovasezred másod tulajdonosát, mint a ki különben is jeles érdemeiről híres, valamint az ő törvényes utódait, önszántukból és közös szavazatukkal, díjfizetés nélkül, honfiuvá, vagyis Magyarország más valóságos és kétségbe nem vont tagjainak sorába, a császári-királyi felség beleegyezésének és kegyes jóváhagyásának hozzájárulásával fölvtették.

Erős reménységgel bizván, hogy a nevezett gróf az ország hasznainak előbbvitelére s jogainak védelmére, az általa leteendő eskü értelmében is, igyekezetét és munkáját készséggel fogja ezután is szentelni.

16. CZIKKELY.

Salis Rudolf és Segur Ágoston grófok honfiakká vétetnek föl.

Azonfelül is óhajtván alattvalói hűségöknek és őszinte ragaszkodásuknak az ujonnan koronázott fölséges király iránt ismételt bizonyítékát adni: a kk. és rr. gróf Salis Rudolfot, a Mária Terézia katonai jeles rend vitézét, vezér-őrnagyot és egy gyalogezred másod tulajdonosát, meg gróf Segur Ágostont, a Lipót császári jeles rend vitézét s őrnagyot, császári-királyi kamarásokat, mint a kik kitűnő tulajdonaikra való tekintetből hosszabb idő óta a fent nevezett királyi felség szolgálatára vannak rendelve, valamint az ő törvényes leszármazóikat, Ő császári-királyi felségének kegyes beleegyezésével, ezen ország valóságos és kétségtelen honfiaivá önszántukból és a díj elengedésével fölvtették ;

Teljesen bizván, hogy a főt nevezett grótok és törvényes leszármazóik ez ország iránt őszinte szeretettel és buzgalommal fognak viseltetni s érdekeik erejökhez képest előmozditandják.

17. CZIKKELY.

A honfiakká fölvelt idegenekről, kik a díj lefizetését elmulasztották és hogy jövedőben csak a díj előleges lefizetése után czikkelyeztessenek be.

Ezen ország honfiaivá a törvényes díj befizetésének terhével fölvelt idegének, jelesül : Attems Ignác, József, Ferencz és Tádé, Folliot-Creneville Lajos grófok, báró Pley András, Piret Lajos, Bretfeld Emánuel, báró Vasseiges Károly és József, valamint Auersperg Miklós, a másik Miklós fia és báró Eger, mint a kik a föl vételükhöz az 1827 : 43., 44., 45. és az 1802 : 34. czikkelyekben csatolt díjakat a kitűzött záros határidő alatt lefizetni elmulasztották, a föl vétel és becikkelyezés hatályának megsemmisítésével a honfiak lajstromából kitöröltenek ; jövedőre nézve pedig határozatlik :

1. §. Hogy a honfiakká fölvtettek a becikkelyezést ne nyerhessék meg előbb, mint a mig nyugtatvány fölmutatásával nem igazolandják, hogy a föl vétel díját az ország pénztárába befizették.

www.libtool.com.cn *Conclusio.*

Nos itaque demissa memoratorum fidelium nostrorum dominorum prælatorum, baronum, magnatum et nobilium, cæterorumque præattacti regni nostri Hungariæ et partium eidem adnexarum statuum et ordinum supplicatione et instantia benigne exaudita, clementer et admissa, universos præspecificatos articulos prævio modo nobis præsentatos, hisce literis nostris de verbo ad verbum inseri et inscribi fecimus, eosdemque ac omnia et singula in illis contenta ratos, gratos, et accepta habentes, eisdem regium nostrum consensum, benevolum pariter et assensum præbuimus, regiaque pariter auctoritate nostra approbavimus, acceptavimus, ratificavimus, et confirmavimus; securos reddentes prædictos fideles status et ordines, quod omnia, in præinsertis articulis contenta, tam nos ipsi observabimus, quam per alios quoscunque fideles nostros observari faciemus; quemadmodum acceptamus, approbamus, ratificamus et confirmamus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum per manus fidelis nostri nobis sincere dilecti, spectabilis ac magnifici comitis Adami Reviczky de Revisnye, insignium ordinum S. Stephani regis apostolici magnæ crucis equitis, Leopoldi item imperatoris et regio-sardinici Sancti Mauritii et Lazari equitis, camerarii, et actualis intimi status consilarii nostri, curiæ nostræ regiæ per Hungariam magistri, comitatus Borsodiensis supremi comitis, nec non per idem regnum nostrum Hungariæ aulæ nostræ, prout et insignis ord. S. Stephani regis apostolici cancellarii, in imperiali urbe nostra Vienna Austriæ; die vigesima mensis Decembris anno Domini millesimo octingentesimo trigesimo, regnum nostrorum Hungariæ, Bohemiæ, et reliquorum anno trigesimo nono.

Reverendissimis, illustrissimo, reverendis item ac venerabilibus in Christo patribus, principe Alexandro Rudnay de eadem et Divék-Ujfalú, s. romanæ ecclesiæ presbytero cardinale, Strigoniensis; Petro Klobusitzky de eadem, Colocensis et Bacsiensis, canonicè unitarum; Joanne Ladislao Pyrker de Felső-Eőr, Agriensis metropolitanarum ecclesiarum archi-episcopis; Joanne Baptista Jessich, Segniensis et Modrussiensis, seu Corbaviensis; Samuele Vulkan, græci ritus catholicorum Magno-Varadiensis; Josepho Wurum, Nitriensis; Alexio Pótsy, græci ritus catholicorum Munkátsiensis; Gregorio Tarkovich, græci ritus catholicorum Eperjessiensis; Ignatio libero barone Szepessy de Négyes, Quinque-Ecclesiensis; Stephano Cseh, Cassoviensis; Josepho Kopátsy, Veszprimiensis; comite Francisco de Paula de Nádasd perpetuo terræ Fogaras, Vaciensis; Josepho Belik Scepusiensis; Josepho Belánszky, Neosoliensis; Andrea Bóle Sabariensis; Francisco Laitsák, latini ritus Magno-Varadiensis; Antonio Juranits, Jaurinensis; Nicolao Kovács de Tusnád, Transylvaniensis; Joanne Haam, Szathmáriensis; Paulo Matthia Szutsits, electo Bosnensis seu Diakovariensis et Syrmiensis; Joanne Scitovszky, Rosnaviensis; Antonio Török, Csanadiensis; Alexandro Alagovics, Zagrabiensis; Joanne Horváth, electo Albaregalensis; Alexio Jordánszky, electo Tinniniensis; Francisco Madarassy de Goizest, electo Ansariensis; Stephano Kollár, electo Tribunicensis; Joanne Marich, electo Scutariensis; Uriele Davide Újváry, electo Drivestensis; Emerico Palugyay de eadem et in Bodafalva, electo Pharensis; Emerico Osegovich de Barlabashevetz, electo Dulmensis; Michæle Berghofer, electo Serbiensis; Francisco Xav. Henne, electo

www.libtool.com.cn

Befejezés.

Mi tehát említett hiveinknek, az egyházi főrend, országzászlós, mágnás és nemes uraknak s főnt nevezett Magyarországnak és a hozzákapcsolt részek többi karainak és rendeinek alázatos esedezését és kérelmét kegyesen meghallgatván és kegyelmesen fogadván: a főntebb elősorolt összes, Nekünk előlegesen bemutatott törvényczikkelyeket ezen levelünkbe szóról-szóra beiktattattuk s beirattuk, és azokat s egyenkint minden bennök foglaltakat helybenhagyottaknak, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, azokhoz királyi jóakaró beleegyezésünket és jóváhagyásunkat adtuk, helyeseltük és megerősítettük; biztosítván az imént említett hűséges karokat és rendeket, hogy minden a főntebb beiktatott törvényczikkelyekben foglaltakat úgy Mi magunk megtartandjuk, mint bármely más hiveink által is megtartatjuk. Valamint hogy azokat jelen levelünk erejével és bizonyosságával elfogadjuk, helyeseljük, jóváhagyjuk és megerősítjük. Kelt őszintén kedvelt hívünk, tekintetes és nagyságos revisnyei gróf Reviczky Ádám, a Szent István apostoli király jeles rendje nagykeresztes, valamint a Lipót császári és Szent Móricz és Lázár szárd királyi rendek vitézének, kamarásunk és valóságos belső titkos tanácsosunk s magyar királyi udvarmesterünknek, Borsod vármegye főispánjának, nem különben magyar királyi udvarunk és a Szent-István apostoli király jeles rendje kancellárjának kezei által, Ausztriában, Bécs császári városunkban, Karácsonhava huszadik napján, az Urnak ezernyolczszázharminczadik, Magyar-, Cseh- és többi országainkban való uralkodásunknak harminczkilenczedik esztendejében.

A főtisztelendő, méltóságos, valamint tisztelendő és Krisztusban tisztelt atyák: herezeg rudnai és divékujfalusi Rudnay Sándor, a római szent egyház presbyter-bibornoka, esztergomi, — Klobusiczky Péter, kalocsai és bácsi egyháztörvény által egyesített, — felsőeőri Pyrker László, egri főegyházak érsekei; — Jersich Ker. János, zengi és modrusi vagy corbaviai; — Vulkan Sámuel, görög szertartásu katolikus nagyváradi; — Wurm József, nyitrai; — Pótsy Elek, görög szertartásu kath. munkácsi; — Tarkovich Gergely, görög szert. kath. eperjesi; — báró négyesi Szepessy Ignác, pécsi; — Cseh István, kassai; — Kopátsy József, veszprémi; — gróf Nádasdy Paulai Ferencz, Fogarasföld örökös ura, váczai; — Bélik József, szepesi; — Belánszky József, beszterczebányai; — Bőle András, szombathelyi; — Laitsák Ferencz, latin szert. nagyváradi; — Juranits Antal, győri; — tusnádi Kovách Miklós, erdélyi; — Haám János, szatmári; Szutsits Pál Máté, választ. boszniai vagy diakovári és szerémi; — Scitovszky János, rozsnói; — Török Antal, csanádi; — Alagovics Sándor, zágrábi; — Horváth János, vál. székesfejérvári; — Jordánszky Elek, vál. tinnini; — gojzesti Madarassy Ferencz, vál. ansariai; — Kollár István, vál. tribunici; — Marich János, vál. skutarii; — Ujváry Uriel Dávid, vál. drivestei; — palugyai és bodafalvai Palugyay Imre, vál. pharai; — barlabashevetti Osegovich Imre, vál. dulmeni; — Berghofer Mihály, vál. serbiai; — Henne Xav. Ferencz, vál. dulcinoi; — Haulik György, vál. pris-

Dulcinensis; Georgio Haulik, electo Pristinensis; Carolo Rajner, electo Vovadrensis; Joanne Durcsák, electo Sardicensis ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Serenissimo item archi-duce Austriæ, domino Josepho, regni nostri Hungariæ palatino et locumtenente nostro regio; spectabilibus item ac magnificis: comite Antonio Cziráky de eadem et Dienesfalva, iudice curiæ nostræ regiæ: comite Ignatio Gyulay de Maros-Németh et Nádasza, regnorum nostrorum Croatiae, Dalmatiæ et Sclavoniæ bano; comite fidele Pálffy ab Erdőd perpetuo in Vöröskő, tavernicorum regalium magistro; illustrissimo principe Nicolao Eszterházy de Galantha, nobilis turmæ nostræ pretoriæ Hungariæ capitaneo; comite Antonio Amade de Várkony, perpetuo in Marczaltheő, janitorum; Ignatio libero barone Eötvös de Vásáros-Námény, pincernarum; comite Michæle de Nádasz, perpetuo terræ Fogaras, cubiculariorum; antelato comite Adamo Reviczky de Revisnye, curiæ; comite Francisco Zichy de Vásonkeő, agazonum nostrorum regalium per Hungariam magistris, ac comite Ernesto Pálffy ab Erdőd, perpetuo in Vöröskő, comite Poseniensi, cæterisque quam plurimis sæpefati regni nostri Hungariæ comitatus tenentibus et honores.

Franciscus m. p.

(L. S.) *Comes Adamus Reviczky m. p.*
Georgius Bartal m. p.

tinai ; — **Rajner Károly**, vál. rovadrai ; — Durcsák János, vál. sardicai egyházak püspökei kormányozván szerencsésen Isten egyházait. Továbbá : József, ausztriai főherczeg ur, Magyarországunk nádora, és királyi helytartónk ; — valamint a tekintetes és nagyságos urak : cziráki és dienesfalvai gróf Cziráky Antal, országbiránk ; — marosnémeti és nádaskai gróf Gyulay Ignác, Horváth-, Dalmát- és Szlavonországaink bánja ; — erdödi gróf Pálffy Fidél, Vöröskő örököse, tárnok ; — méltóságos galánthai herczeg Eszterházy Miklós, magyar nemes testőrseregünk kapitánya ; — várkonyi gróf Amadé Antal, Marczalteő örököse, főajtónálló- ; — vásárosnaményi báró Eötvös Ignác, főpohárnok- ; — gróf Nádasdy Mihály, Fogarasföld örököse, főkamrás- ; — illésházi gróf Illésházy István, Trencsén örökös ura, főasztalnok- ; főntebb említett revisnyei gróf Reviczky Ádám, főudvarmester ; — vásonkeői gróf Zichy Ferencz, magyar kir. főlovázmesterünk és erdödi gróf Pálffy Ernő, pozsonyi gróf és sok más gyakran említett Magyarországunk vármegyéit és hivatalait tartván.

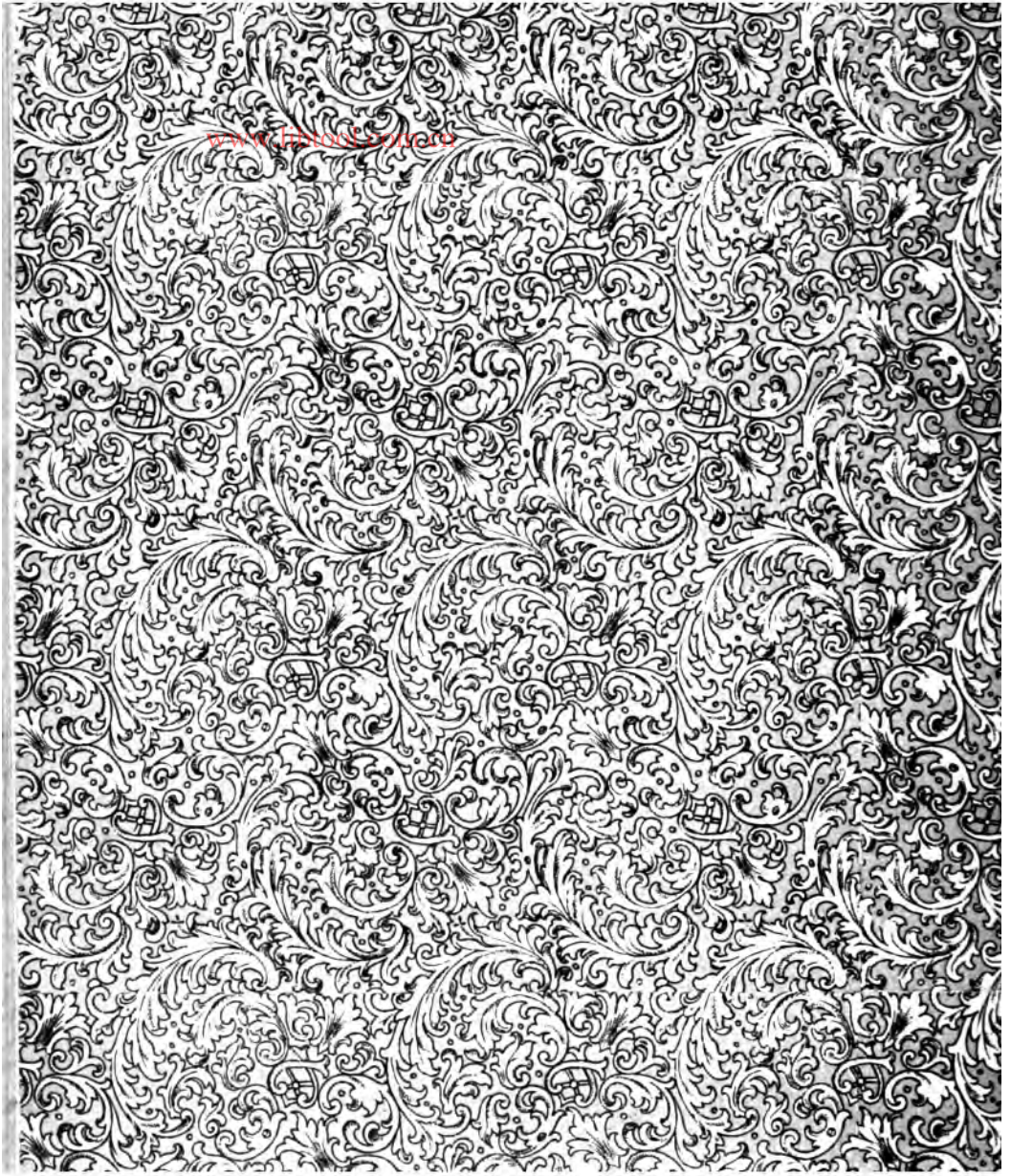
Ferencz, s. k.

(P. H.) *Gróf Reviczky Ádám, s. k.*
Bartal György, s. k.

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

